Incipit liber primus uel soli loquioni ppbe absq; nois proprii expressione q; i aliis libris ppbeticis nullibi reperitur ꝛ si in dauid excellenciam forsitan admiramur qñ scimus ipm in deum grauissime deliquisse idem occurrit mirandum in paulo quem cõstat solum inter apostolus eccẽ persecutorem fuisse sed in hoc peccatores ad spem uenie erigunt Qñ enī sicut dicit glosa cernimus dauid hoicidam .et adultez per priam factū uoctorẽ atq; ppbãz nullibi priam agenti locus diffidencie relinq tur Sic ex pauli conuersione et eiusdem in aplātū promocione de dei misericordia plene certificamur hec glosa Immo ꝛ in hoc ō monstrat quantum sit bonū uere prie.q; non solum grām prius habitam ꝛ per culpā amissam restituit sed ꝛ uberiorem grām tribuit ꝛ ad generandam diuina misteria occulū mentis acuit ꝛ disponit Ctrit enim spūs sanctus mouens cor ad priam pro peccato sicud medicus ueneno dicit ei Albertus li.iii. de aialibus q; fel.uipere est accutissimum ꝛ maxime uirtutis in abstergendo occulū ꝛ sicud dicit mirabile est q; in occulo non operat nocumento ueneni sed salutari ad purgandū occulum Sic in proposito nam uipa p; peccator ē q; si ui piens q; ptus peccati uiolentus est utpote contra naturā ps. ecce pturit iniusticiam concepit uolorem ꝛ peperit iniquitatē Math xiii. ¶ Progenies uiparum quō potestis boā loqui uel est amarituo peccati act.ix. In fel le amaritudinis ꝛ obligacione iniquitatis uideo te esse Isto felle uenenoso limit occulos qñ peccator amaritudinem ꝛ magnitudinem peccati considerat iplens illud Je.ii:Scito ꝛ uide q; malum ꝛ amaz est reliquisse tedium tuum ꝛc.ex hoc profluunt aque lacrimarum purgantes occulū ꝛ uisū acuentes hoc modo uisum recepit tob.sc; fellis limicõne tob.xi. Sic liniuerat oculos suos ppbā dauid Qm iniquitatem ego cognosco ꝛ peccatū meū coram me est semper Exortus est Aug.ꝛ ideo purgato mentis occulo ceco ꝛ ad clare uidendum dispolito subiungit In certa ꝛ occulta sapiencie tue manifestasti michi que quidam manifestacio facta est imediate per soli9 spiritus sancti latentem inspiracionē Job.xiii. ¶ Porro ad me dictum est uerbum absc̃ditum ꝛ quasi furtiue suscepit auris mea uenas susurri eius : Et ideo uerbū seu uerba huius ppbe custodienda sunt i mente grego. omel. Lezechielis Clor psalmo die si cum cordis tencione agit olpotenti deo per eam ad coiter parat ut intente aie aut ppbie misteria aut graciam copunctionis infundat ꝛ iō recipienda sunt uerba ps. non superficialiter ut solum aures delectent uel linguam occupent sed ut ad cordis interiora descendant ꝛ penetrent scientes q; ros est seu pluuia secundū illud Deut.xxxii. Concrescat ut pluuia ꝛ iccro non sufficit ad irrigacionem nisi usq; ad radicem peruenitat prouer.iiii. Ad eloquia mea inclina aurem tuā ne recedant ab oculis tuis custodi ea in medio cordis tui Sic aūt custodita ꝛ recepta in nobis ructum faciūt q; ps. In custodiendis illis retribucio multa :Ciere multa retribucio q; in presenti eciā a custodiente participat beatitudo Est ei beatus quodāmodo propter fruicionem interni gaudii uñ Lassio9.de hoc loquens ait Beata copia i explicabile desiderium stupenda pfunditas nō potest animus fidelis explori qui ceperit inde saciari ꝛ iō uerbis ps. aptari potest illud ecclc.l. Beatus qui in hiis uersat bonis qui ponit illa in corde suo sapiens erit semper Secundo sunt ista uerba suauis ꝛ utilis consonācie De dō.ei dici pōt illud deut.xxxii. Locutus est oia uerba cāntici huius secundum enīz Augusti.ꝛ Lassionū ꝛ cōmuniter oēs expositores preter Jeroni.dauid per se omnes ps. cōposuit qui pro tanto bene dicunt uerba cāntici q; ꝛ ipse dauid hos coram archa dñi decantabat quos eciā in domo dñi a cantoribz cantari faciebat primo par.xxiii.sed ꝛ modo in ecclesiis cū cantico recitant cuius assignat beatus august.i polgis supradicto cām duplicem primam sic dicens Cidens spūs sanctus ad uirtutis uiaū resistentem humani generis animū ꝛ ad delectiones uite huius magis inclinari quā ad uirtutes rectum iter erigi delectabilibus modulis cantilene uim sue doctrine permiscuit ut dum suauitate carmis mulcet auditus diuini sermonis utilitas pariter inserat Et ponit August. exemplū de medico qui cum daturus est medicinā austeriorez ne eger utilitatem pro austeritate refugiat sūmitatem poculi melle linit prouer.xvi. Favus mellis uerba cōposita Secundam uero causā que est procreacio caritatis ꝛ amicicie tāgit sic dicens q; omniū bonorum maximum est

caritatem ꝑ. instaurat coniunctionē quan
dā ꝙ consonanciā uocis efficiens ⁊ diuersum
populū unius chori per concordiā cōsona me
dulacione consocians hec august. iō de uer
bis ꝑmoꝝ dici pōt illud eccle.vi. Verbū dul
ce multiplicat amicos ubi premittit ꝑ. tran
quillitas aiaꝝ est signifer pacis quis ei eū ul
tra inimicū dicat cum quo unā ad uenm psal
mi emiserit uocem ⁊ iō custodienda sunt ista
uerba ⁊ bñda non solum in corde sed ⁊ī ore
precipue a clericis ⁊ litteratis Malach.ii. la
bia sacerdotis custodiunt sciām ⁊ legem req
rēt de ore eius. Per sciencia aūt ⁊ legē liber
ꝑmoꝝ congrue accipit qr secundū august. in
ꝓlogo ubi supra liber ꝑmoꝝ legem uiuētibꝫ
tribuit gerendoꝝ statuit modū ⁊ ut breuit er
dicam cōis quidam bone doctrine thesaurus
est hec august. ergo custodiendus solicite qꝫ
puer.xxix. Cum defecerit ꝓphia dissipat po
pulos qui aūt custodierit legem beatus ē bea
tus inquā propter cōicionē angelici consorcii
uñ cassioꝺ: sit uoꝝ una psallenciū ēt cum an
gelis dei quos audire non possumus laudum
uerba miscemus ⁊ beatus bern. in meditacio
nibus suis loquens de cōicatione bonoꝝ āge
lorum cū psallentibus ait O quā felix eēs si
spūalibus oculis semel posses intueri quō pre
uenīunt principes cōiuncti psallentibns uide
res procul dubio qua cura qōne tripudeo int
sunt cantantibus assistunt orantibus assūt me
ditantibus hec benr. uires ergo secundū ista
ueritatē illius ꝙ de psallentibus dicit ꝑ. be
ati qui hitant in domo tua dñe ⁊ alibi beat⁹
populus qui scit iubilacionem ⁊ alibi Beat⁹
uir qui non abiit in consilio ⁊c. Sed in lege
dni ⁊c. tercio sunt uerba ꝑmoꝝ salubris et
mirabilis efficacio Cum ei secundū augu. sup
ꝑ. vii. duo sint officia medicine unum quo sa
natur infirmitas altez quo sanitas custoditur
uerbū ꝑ. respectu sanitatis spūalis utrumqꝫ
facit officiū qr secundū august. in prologo su
pradicto ꝑmoꝝ liber uetibus aiaꝝ uulneribꝫ
nouit mederi sed ⁊ perseuerenciā scit salut⁹
adhibere iuxta illud misit uerbū suū ⁊ sana
uit eos ⁊ interitibus eripuit ⁊ ex hoc rōni cō
sonū dicit ei quatnor tholomei super centilo
giū ꝓpōe contra qō inꝑssiones ⁊ ymagines
facte sub certis constellacionibus ⁊ a certis
constellacionibus celi mirabiles uirtutes curā
di recipiunt ⁊ sanandi uñ dicit se uidisse anu
lū cui insculptus fuit uultus scorpionis luna
ente in scorpione ⁊ curauit morsū scorpioīs
Constat aūt ꝙ maior ē uirtus unigeniti uer
bum dei quā uirtus celi teste ꝑ. Verbo dñi
celi firmati sunt Inꝑssio aūt huius uerbi ⁊ ei
us similitudo in anulo est uerbū propheticuꝫ
in li. ysai. xxix. Erit uobis uisio oium sicud
uerba libri signati ergo ⁊ ipsum hēbit uirtu
tes respectu uite ⁊ sanitatis magis efficaces
Math.x. Non in solo pane uiuit homo sed
in oi uerbo qō ꝓcedit de ore dei uiuit autez
non uita corruptibili sed uere immortali qua
Job.vi. uerba uite eterne habes ⁊ iō ipsa sūt
custodienda in ore ꝑ. ¶ Quis sapient ⁊ cu
stodiet hec signanter dicit sapiens qr secūdū
crisosmū super Math. sapia unusquisq; cuiusq;
in actu suo ꝓbat scia aūt in sermone In cu
stodia ꝑmoꝝ non solū requirit sermo sꝫ ac
tus primo quidē propter dei laudē ut uidelī
cet iocunda sit laudacio qr dicit Cassioꝺ sup
ꝑ. c. xlvi. diuinitati iocunda sit laudacio qñ
actus nri a scōꝝ uerboꝝ qualitate non discre
pant nam quale est ut ꝑ. castitatem dicat et
cantor se ab obscenitate non subtrahat ⁊c.
tunc ei est iocunda laudacio qñ in unā socie
tatem uoꝝ ⁊ uita conueniunt hec cassioꝺ Se
cundo ꝓpter nostrā salutē ut uiuez cōtra ho
stem nobis augeat fortitudo dicit ei phūs.
vii. politice : ꝙ puros cito post natiuitatem
ad hoc infantes expedit assuescere ad aliqua
les motus sc̄z tēpatos ⁊ auic. primo can. di
cit idē ⁊ addit ꝙ ēt expedit eos assuescere
consonancie musice ⁊ suauī cantilene ita ꝙ
hec duo secundū auic. sc̄z motus ⁊ melodia
cōplexionē pueri fortificant Sic in ꝓpositoꝫ
nā quā diu hic uiuimus sumus. q. infantes et
pueri. i. pe. ii: quasi modo unigeniti infantes
¶ Audiuit enim paulus archana uerba
que non licet hoī loqui mortali ⁊ iō assuesce
re nos debemus motibus tempatis. i. operi
bus uirtuosis ⁊ audiendis uel cantandis canti
lenis ꝑmoꝝ iocundissimis ut in temptacōibꝫ
roboremur in huius figura dauid dū ꝑmos
cōponeret psalteriū idest instrumentū musicū
manu tetegit propt qō ⁊ liber iste psalteriuꝫ
dicit ad laudē dei eos suauit decantauit ve
cuius fortitudine hēt ecclx. xlvii. Cum leoni
bus luśt. q. cū agnis ⁊ in ursis fecit similit
unde primo regū xvi. Ego uidi filiū ysai. be
thlemitē scientē bene psallere ⁊ fortissimum

Et ill

robore ve tali reuera aureo dicere illud Ja. .i. hic beatus in facto suo erit ē offm̄ bonoꝝ dm̄ laudare ꝛ nullū aliud ppt̄ qđ aug. dicit in fine ve. ci. uocabimus ꝛ uicebimus uicebimus ꝛ amabimus amabimus ꝛ laudabim⁹. ec ce qđ erit in fine ꝛ sine fine ꝛ ꝙ laus ista sit in ps̄mo ps̄ per Aug. in plogo supadcō dicit ei ꝙ ps̄. angeloꝝ opus est exercicium celestiū spūale timiana huius opis ꝛ exercicii nō so lū pticipes sunt uerba dauid i ecclesiis con tinentes sed eciā in scolis eadē legentes ꝛ au dientes ꝛ merito sperare possint illud ꝙ eis Apoc. i. pmittit̄ Beatus q legit ꝛ qui audit uerba ppbie hui⁹ hoc uobis cōcedat qui i uni tate uiuit ꝛ regnat amē: ¶ Incipit liber ym pnoꝝ uel soliloquioꝝ ppbē hoc dicit̄ soliloqo añ conuenit principio libri qui a beatitudine incipit qr sicud dicit̄ libro ve spū ꝛ aīa nihil ad beatā uitā prestancius uidet̄ quam uelud clausis carnalibus sensibus extrā carnē mun dū qꝫ effcm̄ quempiā in semetipsū conuerti alienū qr efficiū a mortaliū cupitibus sibi so li ꝛ deo loqui thob. i. Solus fugiebat consor tia oim̄ ꝛ ꝓgebat ad tēplū cetera nota i glosa

EABUS UIR
qui nō abiit ⁊c ps̄.
in principio sui libri
pulcre ꝛ rōnabiliter
ꝓponit nobis aīi oīa
beatitudinē ꝛ uirtu
tē tāquā illa ad que
dirigit totā suam intencionē in libro suo de
scribit ei in hoc ps̄. uiꝝ beatum ꝛ iustū seu
uirtuosū ꝛ qr uirtutē ppter beatitudinē inqui
rere debemus nā beatitudo est bonū maximū
ad qđ possumus ptingere ꝛ ad qđ ptingere
sine uirtute non possumus iō licet illa duo ex
cā magna cōiūxerit primo tñ beatitudinē ex
primit dicens Beatus uir Ambro. sup ps̄. istū
dicit sic a premio incipit ut pondus futuri
certaminis eleuaret ubi est sciendū ꝙ beat⁹
scōm ysi. ꝛ remigi. dicit̄ quasi bñ auctus. qui
ei beatus est iā peruenit aliquo mō ad terminū
sui augmenti augent̄ ei electi proficientes cō
tinue ve uirtute in uirtutē donec in fine sint
in termino q̄ntitatis uirtualis sibi debite ꝛ tūc
sunt beati simpliciter qđ simpliciter bñ aucti. sed
hic multi decipiunt̄ qr credunt qđ idem sit

grandescere ꝛ uere augeri ꝛ nō est ita Nam
uirtus augmentatiua scōm Auic. vi. naturali
um extendere nitit̄ corpus scōm longitudi
nē seu altitudinē unde quādiu hō extendit̄ur
in altū uirtus augmentatiua hz opacionē suā
ꝛ dicit̄ hō esse in augendo Extensio aūt coꝝ
pis in latitudinē ꝛ spissitudinē scōm quā dici
tur hō grossus est a uirtute nutritiua cuius ē ve
seruire augmentatiue ꝛ iō dū hō est in augen
do non multū dilatat̄ aut ingrossat̄ qr uirt⁹
augmentatiua aufert a nutritiua nutrimentum
ad finē suū qu est extendere in altum sed qñ
uirtus augmentatiua cessauit agere tunc hō
potissime grandescit Sic in ppcsito ē spūalit̄
nā aliqui crescunt secundū longitudinē ꝛ spis
situdinē sicud illi qui ditant̄ bonis tēpalibus
que iuxta sunt ꝛ illi sunt bñ grossi ꝛ dilatat
Deut. xxxii. ¶ Incrassatus inpinguatus si
dilatatus ꝛ credunt multi ꝙ ipsi sunt uere
aucti ꝛ beati ps̄. beatū dixerunt populum cui
hec sunt Sed in rei ueritate non sunt ꝛ ideo
decipiunt̄ ysai. 3. qui beatū te dicunt ipsi te
decipiunt ꝛ uiā gressuū tuoꝝ dissipant Nō ei
pcessit ista extensio a uirtute augmentia. sed
potius a nutritiua Cum ei scōm Aug. ve. ci.
. l. xiiii. duo sunt in quolibet amore uz amor
dei ꝛ amor sui amor dei qui est caritas ē uir
tus augmentatiua spūalis que extendit in lō
gū seu in altū epb. q̄rto. augmentū corpis fa
cit i edificacōez sui i caritate amor aūt sui est
. q. uirtus nutritiua epb. v. Nemo ei unquam
carnē suā odio habuit sed nutrit ꝛ fouet: Ex
tensio ergo in latitudinē ꝓdictā ab isto amo
re procedit ꝛ qr amor iste hz deseruire alteri
amori sicud nutritiua augmentatiē iō amor di
sepe subtrahit amori sub nutrimentū sui ppt̄
finē quē caritas dei intendit qui est ascensus
ꝛ uez augmentū scōm altitudinem ꝓuer. q̄r
to. Arripe eā ꝛ exaltabit te ꝛ sic subtrahēdo
hō bñ augeꝫ ꝛ efficit̄ beatus. i. bñ auctus.
eccle. xi. Beatus est qui inuentus est sine ma
cula ꝛ qui post aurꝫ non abiit nec sperauit in
pecunie thesauris sic subtrahere uocet ps̄. pp
ter bonū augmentū .i. beatitudinē dns btūs
uir qui non abiit Deinde ps̄. postquā beatitu
dinē expsuit uirtutē tanquā sibi imediatā im
mediate subiūxit in noie uiri: dicit̄ ei uir. secū
dū ysiꝝ q̄rto etbiōn. a uirtute ꝛ est uirtus
scōm eundē libro x. mensitas uiriū in labore
ꝛ iō scōm Cassionum uir dicit̄ a uiribus qui

nescit tollerando deficere aut in psperis aliq̃
se elacõe iactare et quo pz 9ꝫ quicũq; recog
noscit se uix simul hz recognoscere se debere
esse uirtuosũ in ꝓuer. pbõx narrat de dioge
ne 9ꝫ interrogatus cur maiorẽ barbã habuiss
rit ut subito eã tangendo uix me esse memi
nerim uñ uidet deogen. notasse illud ysai. 3.
agnicio uultus eox rñdebit eis sez querẽtibz
ꝙles esse dicant eccle. xix et ussu cognoscitur
uir 7 ab occursu faciei cognoscit sensatus .
Facta igit mencõe de bono uiro .i. uiro bñ
uncto describit ipsũ primo p negacões deide
p affirmacões ibi sed in lege : Et ponit tres
negacões sicut pz in lrã non abiit non stetit
non sedit ẽ aũt abire .i. ab aliquo ire 7 ipmat
recessũ ab aliquo scom ilsud Job. vi. Nugt 7
nos multis abire talis aũt recessus a deo non
fit nisi per pccm mortale qo dissimit qo ẽ a
uersio a bono incõmutabili ꝛc. talis aũt rece
ssus ut de sepz ex quo est bono sũmo repug
nat directissime bono augmẽto 7 p cõsequẽs
bono seu bñtudini 7 eodẽ mõ est de cõsilio
ipiox qo sequit qui sic abiit Non ei põt bñ
fieri qo malo fit cõsilio :uñ narrat valeri9 li.
ii. c. ii. 9ꝫ duces cartaginenciũ bella prauo cõ
silio gerentes ẽt si ꝓspera fortuna secuta fuis
set mãdato tñ cenatus cruci affigebant eccl.
xi. ¶ Acõsilio malo serua aiam tuã pñt is
te tres negacões duplicit exponi uno mõ se
cundũ augmentũ in ꝓgressũ pei qui est scom
inchoatõe 7 cõtinuacõe 7 sui ad extrinsecos
diffusionẽ 7 qz tale augmentũ repugnat aug
mento in bono 7 p oñs beato siue bñtudini
iõ tale augmentũ a bono excludit primo uz
pcti inchoacõez cũ dicit non abiit ꝛc. secũdo
pcti cõtinuacõez cũ dicit Jn uia non steti .
Et tercio tertiũ cũ dicit in cathedra pestilen
cie nõ sedit nec solũ repugnat augmentacõi
in bono ille ꝓgressus in pccõ sed ẽt singuli
gradus istius ꝓcessus Abire ei .i. a bono re
cedere manifeste repugnat ut dcm est beatitu
dini 7 multũ magis in malo .i. in uia pccõrũ
stare 7 in malo qz in cathedra pestilencie sede
re est cathedra ꝓprie doctox scom illõ math
xxiii. Sup cathedrã moysi ꝛc: pestilencia ue
ro scom glo. huius est morbus lõge ꝓpagato
oĩs aũt pene oĩs in uoluens 7 iõ dicunt in
cathedra pestilẽcie sedere quox malicia tãta ẽ
9ꝫ multitudinem docendo prauo uerbo uel
exemplo corrũpunt 7 appropriat sic sedere
precipue platis 7 doctoribus quox uita si ma
la sic uel doctrina multitudini magis nocent
Crisº omel. xl. in ipsũ sicut in corpe si ali
qo mẽbrũ infirmatũ fuerit non oino languet
7 stomacus si aũt stomacus lãguerit oia mẽ
bra iuniunt infirma sic si aliqs peccauerit
xpianox nõ oio peccant sacerdotes Si aũt sa
cerdotes fuerint in peccatis totus populus cõ
uertit ad peccandũ hec crisº ysidorus xii.
ethiox dicit qo int uenea uenenu salamãdre ẽ
uis mapia cetera ei singulos feriũt hec ꝓpri
ꝓpter int iuit nã si arbori irrepserit oia poma
ifficit uenено Si iputeũ cadat uis ueneni po
tentes ifficit 7 inficit Sic reuera est de pccõ
plani 7 rectoris aiax siue fuerit i moribus siue
in doctrina Jero. li. cõminat dns tali dns Ec
ce ego ad te mons pestifer ait dns qui corrũ
pis uniersã terrã 7c: Dabo te in terrã con
buscõis dicit 9ꝫ salamandra in igne uiuit sic
7 uita istox i igne sẽpiterno Alio mõ expoi
pñt tres negacões ꝓdcẽ scom tria genera pec
catox uz superbie auaricie 7 luxurie que tangit
io. i: cũ. ii. oĩ qo ẽ i mõdo ẽ ocupia caris 7 ocu
pia oculox 7 superbia uite pccm aũt superbie tã
git in cõsilio ipiox nã ipii sunt maligni spi
ritus quox cõsiliũ est superbire sicut ex ꝓsona
principis eox scribit ysai. xiiii. dicebas in cor
de tuo in celũ cõscendã similis ero altissimo ta
li usus est ipse cõsilio 7 tale aliis dedit gen.
iii. Eritis sicud dii 7 licz superbus itendat au
geri scom longitudinẽ tñ uere augeri nõ põt
imo sũme minuit uñ mox ibi subiũgit i ꝓs:
uerũptñ ad infernũ detraberis i ꝓfundũ loci
uñ qui exaltat humiliabit Peccatũ auaricie tan
git in uia pceox Est ei mundus uia scom ca
ssionũ in quo maxime figunt cupidi 7 auari
7 isti beati esse non pñt qz bñtudo ultimus 7
dulcissimus fructus est quẽ in uia stantes ha
bere non pñt Crisº sup illud math. xxi. Ci
cens fici arborẽ unã secus uiã 7c: dicit sic ar
bor iuxta uiã posita nunqnã põt esse fructife
ra idest hõ scom mundũ uiuens nunquã põt
euadere a pccõ ut sit iustus frequent ei trã
seuntes spũs ipsas gẽmas iusticie exterciũt de
ramis añquã apiant in flores Jnterdũ aũt ip
sos flores iã apertos exterciunt Jnterdũ autẽ
poma ipsa iã deponunt deformata gẽme sũt
bone cogitacões aperti flores sunt bone uolũ
tates poma aũt sunt opera perfecta iusticie
7 cõcludit cito post crisº Si uis ergo fructo

ſuſticie tue uſq3 ad finē tenere recede ve uias
7 plātare in locū ſecreto ut nec mundus bē
at aliqd tecū cōe nec tu cū mūdo q; luce viii
aliud cecidit ſecus uiā 7 cōcultatū eſt Pecca
tū uero carnalis laſciuie tangit in cathedra
peſtilencie Caro ei in qua ſp̄s reſidet 7 preci
pue qñ in ea delectat cōuenient dicit cathe
dra eius diffinit ei Caſio⁹ cathedrā q; eſt ex
aliq materia cōpoſita forā ſedibilis que nos
curuatos mollit a dorſo ſuſcipit ſuo q3 gremio
dimiſſos cōplectit ſic ſe h3 caro ad aiam pa
uis delectacionibus incuruatā recipit ei mollit
a dorſo dimiſſos ſuo gremio nā ſicut in corpe
eſt ps anterior 7 poſterior que dicit dorſum
ita 7 a a eſt ps anterior ſc3 intellectus 7 poſte
rior eius affectus que neccārio preſuponit intel
lectū 7 iō dorſu aie in iſta cathedra molliter
deſcit qñ effectus carnalit delectat Sed ps
anterior nō ſic ſuſcipit ſc3 intellectus q; qñ
cūq3 ſit malus hō eſt tñ in intellectu remorſo
conſcie propt ſimteresim que nūquā extingui
tur grego. in paſtoralis cathedra ꝓprie iudi
cis uel preſidis eſſe ſolet in cathedra aūt peſ
tilencie ſedere eſt ex iudicio prava agere. p3
ergo q; ſedere in hac cathedra uero augmen
to qō eſt extenſio ſcōm altitudinē repugnat
q; non recipit niſi in curuatos 7 abiectos

¶ Sciendū eſt aūt q; rōnalit uocat cathe
dra peſtilencie primo q; peſtilēcia ſcōm glo.
ut dcm̄ eſt ſupra eſt morbus longe ꝛc. ſic in
feō carnis oēs preter xp̄m in uoluit Secundo
q; peſtilencia ſcōm ꝑſi. li. q̄rto ethiō⁹ dicit
paſtulencia q; ueluti incendiū depaſcat 7 eſt
contagiū qō dū unū apprehendit celerit ad
plures tranſit ſic in facto carnis aiam p mo
dū incendii depaſcit que dū primū parentē3
attigit celeriter in poſteros oēs tranſiuit 7 be
ne dicit paſtulencia a paſtu non ſolū q; ſic
aiam depaſtit ſed q; a malo paſtu cām .ſūp
ſit ſc3 ex cibo uetito quo uſi ſunt primi parē
tes Patres ei nri comederunt unā acerbā et
dentes filio⁹ obſtipuerunt Jero. 31. immo ad
huc eſce erant in ore ipſo⁹ 7 ira dei aſcendit
ſup eos que ira exprimit exo. ix. Percucia te
7 populū tuū p̄ſte igit ſcōm conſiliū eccle.
xi. Attende tibi a peſtifero fabricat enī mala
quō uero attendendū ſit p3 p doctrinā auic.
in primo can. Docet ei q; ſi aer eſt de peſti
lens obuiandū eſt ei exſiccando corpus ut ſū
exſiccancia corpus ſcōm eundē alibi in eode3
libro motus uigilie 7 nutrimenti paucitas ita
in ꝓpoſito ut p̄ſeruet hō a febre peſtilencia
li ſpūali ſc3 carnis cōcupiſcencia deſiccet cor
pus laboribus uigiliis 7 ieiuniis que ſunt pci
tas nutrimēti ſunt ei iſta ꝛa tres illi dies de
quibus exo. v. Deo hebreo⁹ uocauit nos ut
eamus uiā triū dier⁹ in ſolicitudine 7 ſacrifi
cemus dño deo nrō ne forte accedat nobis
peſtis Eſt enī deo ſacrificiū corpus afflictum
7 mortificatū.

ED JN LEGE dñi ꝛc Jn
iſto uerſu incipit p̄ſ. deſcribere unū
p affirmacōes 7 priō ꝓprie 7 ſe
cundo ſimilitudinarie. ibi 7 erit
ꝛc: deſcribit aūt beatus in iſto uerſu ꝓprie
cū ei beatitudo ſcōm doctrinā phi ſit opacō
poñe nobiliſſiē 7 poñe nobiliſſiē ſunt intellect⁹
7 uoluntas deſcribit in iſto uerſu p actū ut
uſq3 7 q; btitudo eſt actus reſpcū nobiliſſimū
obiecti ſcōm eundē hoc aūt eſt deus q; ēt per
fectiſſimo mō in uia ſe obicit nobis i lege ſua
que ē. q. quoddā ſpeculū in quo deus nobis in
p̄ti oñdit ſcōm illud cor. xiii. Cūidem⁹ nūc
p ſpeculū in enigmate iō cōuenientiſſiē per le
gem dm̄ diffinit cū dicit ſed in lege dm̄ ꝛc
q; ēt beatitudo ſcōm phm̄ eſt opacio in uitā
pfectā iō addit p̄ſ. die ac nocte 7 cōuenient
ꝓponit uolūtas meditacōi q; ad hoc pficien
dus 7 exercendus ē intellectus p aſſiduā me
ditacōem ut uolūtas pficiat p dilcōe3 ex q⁹
neccārio ſequit pfectō tocius hoīs p bonam
opacōe3 7 ſic eſt totus hō beatus btitudiē po
ſſibili uiatori uñ ſenec. epiſ. iii3. Nō. n. ceca me
morie tradidiſſe ſatis eſt in ope tēptāda ſūt
nō eſt btūs q ſcit illa ſed q facit uñ ſic dēt
eſſe de meditātibus in lege dm̄ ſicut de api
bus Dicit alber. viii. de aialibus uz q; nō iten
dunt inſidias alicui ſicut faciūt aranee que to
tā ſubtilitatē ſui artificii ad inſidias ordināt
imo ſcōm alber. deponūt in theſauros 7 depo
ſitis multas adhibēt opacōes ut rorē quā col
ligūt in cerā 7 in mella cōuertāt 7 iō apes di
cunt argumēto ſe 7 oppoſe argumētoſe ꝓpt
diſcrecōe3 7 ſolertiā cōuertendi rorē i mel 7
cerā oppoſe q; cōgregata ſuo comendāt ope.
ſic i ꝓpoſito nā q ſubtiliāt ſe in ſcientiis lucci
us totā ſubtilitatē uident ornare ad inſidias
nō dico ut aliis in iuriā faciāt ſz. ut luē tēpa
lia ſibi acqrant 7 capiant ſaltē nō in ſcientiis

suis in hītū sed q studet i lege dei uti subtilitate sui studii sicut apis ut uꝫ rorem collem .i.uirtutē celitus īspiratā ⁊ ex libris sacris q̄i ex floribus cōgregatā cōuertat i cerā ad ecclē illuīacōez ⁊ in mella ad sui ⁊ alioꝝ edificacionē ⁊ quāuis argumētosus tñ nō minus sꝫ magis dēt esse opōsus cogitās illud crisoº omeꝫ .i.sup actº apl'oꝝ. Nihil ingt tepidius nihil frigidius in doctore quā in uerbū cui pbāri ist tud ei nō ē distabili sed ypocrite iō Josue.i. Nō recedat uolumē legis huius ab ore tuo sꝫ meditabꝛis in eo diebus ac noctibus ut custodias ⁊ facias oia que p̄cepta sūt in eo ⁊c.

BERIT TAMquam lignū ⁊c .describit uiꝝ btm similitudinarie .⁊ prīō ipsū sic describit scdo p similitudinē oppositā beato misex ⁊ īpiū secernit ⁊ distīguit ibi ñ sic īpii Sciendū est tñ q cū p̄s.iste exponat de uiro beato generaliter scōm btm Jero. ⁊ de xp̄o spāliter scōm aug·nō uidet magna drā nisi in uersu isto ⁊ sequenti exponēdo aūt gnaliter de uiro iusto signanter cōpat ligno seu arbori .nā solebat ol m diffinīri hō uꝫ q hō est arbor euersa uā illud qđ ē in alia arbore īfuris ꝛre immersū scꝫ radix in hoie est supius scꝫ capud in suis capillis q radici arboris correspondet raī uero arboris sunt supius et pedes ac ṫbie raīs cornūentes in hoie sūt inferius ⁊ qz illa que exterius in corpe exhibentur signa dñt esse eoꝝ que īterius agūt īmēte ut ueritas uite dici pōt uir iustus ⁊ beatº ēt scōm aiam est arbor euersa .nā capud seu radix eius supius ⁊ pedes siue raī iferius per radicē ei capud aīme intelligit appetitus intellectualis q primus ē principiū oīm motuum huānoꝝ p ramos aūt seu pedes intelligit appetitus sensualis q duplex ē scꝫ irascibilis et cupiscibilis Cōstat aūt q īuiro bono iste appetitus ē inferior qz alteri appetitui tanquā p siventi subicit scōm illud gen.iiii.sub te erit appetitus eius ⁊ tu dñaberis illius Cōtrario mō ē in uiro prauo nā radix ⁊ capud eius est deorsū fixū in ꝛra ⁊ tibi pedes supraposita et iō plātatur i ista maledcā terra quā cernimº que ñ est nisi puluis sterilis iob xl. Absconde eos in puluere sit ⁊ facies eoꝝ demenge i foueā .sed iustus tāquā lignū curus radix sursū emīet ⁊ iō oꝫ ipm sursū mittere radices suas ⁊ ibi plātari uꝫ p̄pt hoc ei apti sūt celi ⁊ p

foratī scōz illō he.iiii.hēmus pētificē magnū q penetrauit celos ihm̄ filiū dei ut radix ligni hº.s.mēs ⁊ amor sibi īfigerēt ⁊ ibi lignū hº plātaret p̄s·plāti i domo dñi.⁊ bñ sunt ibi aque rigātes.s.largitas grāe ⁊ dr noꝝ q fluminis ipetus letificat citatē dei ⁊ aqꝫ que super celos sūt laudēt nomē dñi.si tñ placet oīo in ꝛra plātari ñ plantet tñ iustus i ꝛra sterili deorsū sꝫ plātet secus decursus aq̄ꝫ in ꝛra pigui.s.in ꝛra que supra ē .s.in corpe saluatoris de quo p̄s.foderūt manus ⁊c.⁊ io.xix.umº militū lācea latus ē apuit ⁊ exiuit sāguis ⁊ aqua ꝓpter hoc ei pforata fuit ꝛra illa ⁊ exiuit sānguis ⁊ aq̄ ut emitteret hoc signū ut eiº radix īfigeret p fidē ⁊ amorē ⁊ sic p ōñs plātaret decursus aq̄ꝫ desup ueniencīū hoc aūt fit primitus ī baptismo nā sacmentū bapti fluxit ỏ latere saluatoris iō apl'os.d:signāt col.ii. Ambulate radicati ⁊ rūdati ⁊ superedificati in ipso ⁊c.cōsepulti ei i baptismo ñ p̄t a fructu tpe suo deficere lignū sic plantatū qz ꝛtie figit ubi prīō plantatū ē iero.xl ii. Erit tāquā lignū q plātat sup aq̄s q ad huōrē mittit radices suas ⁊c.nec alū deficiet ṫ desinet facere fructū. exponēdo uero istū uersū de xp̄o spāliṫ sciendū q li tāquā in ꝓposito p̄t esse ṫ exp̄ssiuū similitudīs seu cōformitatis·si accipiat primoº tāc lignū de quo fit mētio ē lignū crucis ⁊ est ꝓpbia de passioē xp̄i fuit ei xp̄s tāquā lignū qñ extensus fuit in ligno qz tunc pº figuracōez ⁊ coapcōez mēb oꝝ suoꝝ ligno assīlatus ē illi ligno ⁊ dicit lignū crux illa nō solū rōe materie qz fuit lignea sꝫ rōe ēt exhibmo.nois. Dicit ei lignū scōm p̄s.xcvi.etbiō. q icensū i lucē uertit ⁊ in flamā sic ⁊ crux bñdcā cui appositº fuit ign̄s ille de qº deuc. iiii.deº tuus ign̄s in lucē uersa ē ad illuīacōez orbis sicud ỏ ipsa cait eccā o crux splēdidior cūctis astris iō scriptū ē in figura exo.xxxvii. fecit ⁊ altare holocaustoꝝ de ligīs holocaustū ei dicit .q.totū incēsū fuerūt aūt illa ligā altaris ligna exq̄bz cōcagiāta erat forā crucis dicit aūt lignū crucis plātatū secus decursº aq̄rū uel ꝓpt aq̄s tribulōnū ⁊ ꝑelitatū sibi ānexas de quo p̄s.saluū me fac deus ⁊c.uel ꝓpt aq̄s de latere crucifixi emanētes uel ꝓpt aq̄s lacrimaꝝ ab oculis mris sue ⁊ alioꝝ karissiōꝝ suorū in passione pnciū effluentes Jo.xxix. Stebant iuxta crucem ihesu mater eius soror matris eius maria Cleophe et maria magda

amaꝝ mare ⁊ luce ꝓxiii. Sequebat eū multa turba populi ⁊ mulierꝫ que plāgebant ⁊ lamē tabant eū Jnt marias uero ꝑdictas fuit una amarissima scz maria mat eius q̄ signū istud uberius irrigabat un ausa. inquadā meditaci one dicit sic Dña mea misericordissima quos fontes dicā emanasse de pudicissimis oculis tuis cū attēderis uicū tuū filiū innocentē coā te ligari flagellari mactari quos fluctus credā pfudis se pissimū uultū tuuz cū aspiceres eundē de um ⁊ dñm tuū in cruce sñ culpa extendi et carnā de carne tua crudeliter dilacerari hec an sera. Poterat ergo dicere istud Job .3. añquā cōmendā suspiro ⁊ q̄si in nudātis aq̄ si rugi tus mens Jstud uero lignū dedit fructū nrē redēpcōis tpe suo. i. tpe ab eterno ꝓordiāto tpe in lege p īmolacōez agni figurate tpe ēt a ꝓphīs prenunciato dan. ix. Post ebdoma das sexaginta sex occidet xps .i. erat tpus maxiē necā iū q̄ eodē die quo ꝑclusus est boī accessus ad fructū ligni uite in paradiso patuit nobis accessus ad fructū huius ligni qui ē ui ta in celo si. coz. vi. Ecce nunc tps acceptabi le ecce nunc dies salutis Sed ex quo dat fru ctum tpe suo expedit nobis carpe fructum istū tpe suo uz dū suauis ⁊ dulcis exhibetur Dicit ei phūs li. de plātis q̄ arbores que na scunt in aqs acetosis faciunt fructus dulces priō sed postmodū reddunt illi fructus ama ri igit q uolunt eis frui gustando oz eos col lige indigestione prima añquā amarescant sic fuit de ligno isto plātato iuxta aqs acetosas lacriāz pungitiās et i rei ueritate acetū erat ppe nā xps in hoc ligno gustauit acetū felle mixtū dat aūt nobis fructū dulcissimū si tñ non differamus nimis ipsū carpe eccl. xi. Jnicium dulcoris habebit fructus illius. Si uero differamus ppt nrām negligenciā repi mus eū amarissimū Jero. sup illud ps. Qm̄ irritauerunt ⁊c. dicit sic tu dñe p naturā dul cis es sed quicūq; pccōres sunt naturam tue dulcedis uicio suo uertunt ad amaritudinez hoc est q̄ dicit amob. vi. Conuertisti in ama ritudinē iudiciū ⁊ fructū iusticie in absinthium fructus iusticie est fructus istius ligni de quo sap. xiii. Bñdictū lignū per q̄ fit iusticia Alio mō ut dictū est li tanquā pōt esse in p posito exclusiuū pdēpcatis uz in supposito ⁊ sic per lignū hic intelligit sapia increata que ē uerbū ⁊ filius dei de q̄ ꝓ uer. 3. lignum uite ē bīis qui apprehendunt eā fuit aūt xps hō tanquā hoc lignū que fuit idē in supposito ⁊ ē ꝓphia icarnacōe filii dei ⁊ susceptōne hois a filio dei factus est ei hō q̄si lignum q̄ uerbū caro factū est ⁊ habitauit in nobis sicut ēt ꝓphetatū fuit gen. 3. Ecce adā q̄si unus ex nobis factus ē scōus scz adā non primus nisi inquantū attingebat scōo istud aūt lignuz sapia dei plantatū fuit secus decursus aquaꝝ .i. fuit insertū nature nrē mortali ⁊ in mortē defluenti sicut ei aq̄ de uase effuso in terram cadens modico tpe morat in superficie q̄ mox sup ra ingredit ita hō ꝓcedens de matris utero modico tpe hic morat q̄ hō natus de muliere breui uiuens tpe ⁊ statī terrā. i. sepul crū subingredit ii. Re. xiiii. Oēs morimur ⁊ q̄si aque dilabimur in terrā sic aūt plātatū lignū istud dedit fructū suū .i. spm̄ sanctum q̄ dicit fructus eius q̄ sicut fructus ex radi ce ⁊ stipite seu ligno orit tanquā ultimū ar boris sic spūs sanctus ex pre ⁊ filio ultiā per sona ꝓducit iste fructus datus est tpe suo uz in pentecoste q̄n xps ascendens in altū de dit dona hoībus ⁊ est tps illud primū i quo arbores dant fructuacionē q̄ ꝓuer. 3. primi ⁊ purissimi fructus eius Non ē querendū an fru ctus iste bonus sit q̄ spūi scō ap ꝓriat bonitas ⁊ dulcedo ps. Spūs tuus bonus ⁊c. eccl. xxiiii. Spūs meus sup mel dulcis iō can. ii. Sub umbra eius quem desiderabā sedi ⁊ fru ctus eius dulcis gutturi meo

℟ FOLIUM EIUS non defluet ⁊c. sña huius uersꝰ ad ꝓcedentē dependet ⁊ iō exponitur recordit ad ꝓcedentē q̄ li. eius refert ad lignū de quo prius fuit mencio sñ tñ p lignū itelligam⁹ uirꝫ iustū siue crucē siue filiū dei p foliū intelligit uerbū. Quātū autez ad uirꝫ iustū dicit remig. hic uerba uiri iusti i cassū ñ defluunt q̄ ad salutē multoꝝ ꝓueniūt ⁊ idē pōt dici de uerbis crucis iuxta illud ii. coz. i. uerbū crucis pereuntibus stultitia est hīis aūt qui salui fiūt .i. nobis uirtus dei est idē pōt dici de xpo scōm illō ysai. lv. Uerbū q̄ egredietur ō ore meo ñ reuertet ad me uacuū sz faciet quecūq; uolui ⁊ psperbit in hiis ad q̄z misi illud Scīm ē aūt q̄ prius comēdat ps. lignū a fructū quā a foliis q̄ plus apciat deꝰ opa q̄z uerba ⁊ ipe ihūs priō cepit facere ⁊ pꝰ docere scōm crisꝰ. uero sup math. xxi. uidēs sici

arboꝛē ⁊c. folia uiriditatis sunt ſpēs ſcitatiꝰ ⁊ ſic accipiendo folia illoꝝ decidūt quorum exterioꝛ appencia ſepaꝛ ab interioꝛi conſciā qñ eī foliīs humoꝛ ab intrinſeco arboꝛis non admīſtraꝛ tunc defluunt ⁊ ſic exteriora ſigna religionis ⁊ ſanctitatis qñ humoꝛe ſcīē intriſe ce veſtituunt non ſic eſt de uiro iuſto ꝛ ꝓpo Jero. xvii. Et erit foliū eius uiride ⁊ in ꝛpe ſiccitatis non erit ſolicitū:

ON SIC IMPII Non ſic ⁊c. hic ꝑſ: malos ⁊ miſeros a iuſtis ⁊ beatis ſecernit primo uero malοꝝ poni veſcriptōez Secundo ipſoꝝ a iuſtis ſepacōez iō nō ⁊c. ꝛcio ſepationis cām ſeu rōem qñ noui ⁊c. Et q primo veſcribit uiꝝ bonū proprie .i. p ea qꝫ ſibi conueniunt ꝓprie ⁊ hoc duplicīt ſicut patuit in duobꝫ primis ueꝛſibus iō hic veſcribens ⁊ ſe cernens uirū miſez ponit primo duas negacōes ꝓpter duplicē ſimilitudinē ⁊ deinde veſcribit eos ſub oppoſito ſimilitudine uꝫ cōpans eos pulueri qui a uento rapiꝫ et opponiꝫ iſta ſimilitudo ꝓceventi quantū ad tria que ligno illi cui cōpauit btm attribuebat ſecꝫ fiꝛionē irrigacionē ⁊ fructificacōez hꝫ eni puluis tria iſtis ꝛ̄bus oppoſita ſecꝫ iſtabilitatē ſiccitatē ⁊ ſterilitatē Sunt ei praui .iſtabiles q de facili mobiles ⁊ atēptatiue nimie ſicci q deſtitnti ſunt huōre .i. grā ⁊ ſteriles ex ꝓpria necligencia leue eī facilīt rapiꝫ cōtinuacio inflāmaꝫ qō humoꝛe veſtituiꝫ ꝛra uero neclecta inſterilitatē redigiꝫ uñ primo ꝓmti poſt pccm dictū eſt gen. 3°. Puluis es ⁊ i pulueꝛē reuerteris per faciē ꝛre intelliguntur bona ſuperficialia ꝛrena que eis uento tribulacōnis auferūt uel intelligiꝫ ſtabilitas conſciē aut decoꝛ ce patere a q̄ facie ꝓicietur uento .i. ſñia iudicis q uento exprimiꝫ matth. xxv. Ite maledicti in ignē eternū Si eī ꝓiciūtur in ignē ꝓiciunt a facie ꝛre in rei veritate ipſi ſtabunt in ꝛra in iudicō ⁊ ſi uentꝰ iſte pulueꝛē iſtū ꝓiciat non eſt miꝝ cū tantꝰ fructus ſic ut in die flatus ſui tremenda celi moueudi ſunt ⁊ ꝛra Job ōrto. Cadi eos q opantur ⁊ ſeinant dolores ⁊c. flante deo pille et ſpū ire ſue. conſūptos uel per uentos intelligitur īpulſus tēptacionis qui licꝫ modicus ſit tñ qꝫ mali puluis et defacili ꝓiciunt Sꝫ hic eſt dubitacio exquo ei ⁊ iuſti pulueri qñqꝫ in ſcriptura cōpent ſcom illud gen. xviii. Loquar ad dñm meū cū ſim puluis ⁊ cinis dixit abrahā ōre nō proiciunt ipſi a facie ꝛre ⁊ pulſu uenti ſicut alii rō eſt qꝫ iuſti inflāmant aſſidue igne caritatis qui redigit in cinerem ⁊ puluerē humilitatis Mali uero igne cupiditatis uertunt in puluerē uanitatis ⁊ iō iſti a uento rapiunt qꝫ mali ſupbiendo ⁊ buīlit ſē ciendo petunt ſp alta ⁊ ſublimia iuſti uero oī no ecōuerſo ⁊ hoc ꝓbibet ne uentus iſte poſſit eos tangere uel multum nocere Scom eī doctnā phī li. meteo. Origo uentoꝝ ē ſupius ⁊ paulatim deſcendit ⁊ hoc pꝫ duplici experimento: Priꝰ qꝫ cicius uidemus nubes ſupius moueri uento ad ꝓtē aliquā quā in ꝛra ſic uentus ipellens ad ꝓtē illā. Scōo qꝫ in locis altis forcioꝛ ē impulſus uenti cōſtat autez qō unaquaqꝫ res forcioꝛ ē que propiquioꝛ ē ſuo principio ⁊ qꝫ uentus ſuperius oriꝫ iō in multis locis que ſunt buīlia ſimplicīt nō flat uentus uel modicū uñ pbūs in li. ꝓbleu: querit de egypto ōre neqꝫ uerſus mare neqꝫ uerſus terrā ōntū eſt curſus unius diei ac noctis non flat auſt. In quibuſdā aūt locis egipti ē auſt fortis rñt q ille ps egypti eſt inferioꝛ ⁊ concaua ⁊ iō uentus ultra ipſā capit ⁊ trāſit alia uero ps eſt alcioꝛ ſic in ꝓpoſito nā ipii licet ſcom rei ueritatē nō ſit niſi puluis ⁊ cinis tñ ſcom eſtimacōez ſuā ſunt nubes immo ſupra nubes nā ſupbia eoꝝ qui te oderūt aſcendit ſp exemplo illiꝰ de quo pſai. xviii. Qui dicebas in corde tuo in celū aſcendā ⁊c. aſcendaꝫ ſupꝛ altitudinē nubiū ⁊c. uentus aūt tēptacōnis in ſupiobꝫ hꝫ originē eccle. x. Initiū oīs pcti eſt ſuperbia Cōſtat aūt qō ſupbia i celo ⁊ in ꝑadiſo qui ē locus altiſſimus primo fuit ergo iſti qui ſunt in rei ueritate puluis cū ſp alta appetant oꝫ neccārio q̄ a uento tēptacionis ⁊ cicius ⁊ magis īpellant ⁊ diſpergant ⁊ iō minaꝫ ecc. dñs quid ſuperbit terra ⁊ cinis uiri aūt iuſti nituntur ſp deoꝛſū ſtare et ſic ſe buīliare qō uentus iſte uel eos nō tāgat uel ſaltē nō noceat timentes illū uerſū. ſūma petit liuoꝛ pflant altiſſiā uenti imo ⁊ fatuita tē uiri ipii de quo eccl. v. miſerabilis proꝛſus i firitas ⁊c. qd ꝓdeſt ei q laboꝛauerit i uentū iō ſeqꝫ cōſiliū eccl. ix. ñ te uētiles i oēm uētū

IDEO NON RESURGŪt ⁊c. hic ponit ꝑſ. īpioꝝ a bcīs ſepacōem Seciendum eſt aūt q̄ uerſus iſte ſicud ꝓcedens de pec

catoribus pro tpe pñti ⁊ futuro exponitur et primo mō exponendo accipit iudiciū pro discucione ⁊ exaīacione proprie conscīē de quo iudicio ap⁹ .i. cor. vi. Si nosmetipsos diiudicaremus non utiq3 diiudicaremur surgere uero ad uitā corrigere secundmu illud epb. v. Surge qui dormis ⁊ exurge amortuis ⁊ illuminabit te xp̄s ipii uero nec surgent in iudicio nec pecōres in consilio iustor qz non resurget motu ꝓprio neq3 motu alieno Rō uero quare non resurgent in iudicio isto mō est qz secundū phm .i. ethiōr. unusquisq3 bñ iudicat que cognoscit isti aūt seipsos nō cognoscunt qz ad cognoscendū seipsos ⁊ defectus ꝓprius non cōuertunt Exemplū in natura uide⁹ enī ꝙ licet aer sit plenus quibusdam atomis ⁊ pulueribus ꝓpter quos aer ē impurus ⁊ īmūdus tñ si quis extra domū stet in pleno sole non uidebit ipuritatē aeris sed si infra domū sit ī modico radio solis domū intrāte eā uidebit cā est nimia uisus disgregacio i pleno lūe sic in ꝓposito nā ille uidet esse in pleno sole qui soli uanitatis de quo eccle.i. Vidi cuncta que fiunt sub sole ⁊ ecce universa uanitas totaliter se exponit ⁊ in eius claritate delectat ⁊ iō macula sue sordi nō uidet si tñ infra domū consciē sue maneat statim ꝓpendet defectus ꝓprios ⁊ se ipsū arguet ⁊ iudicabit Sene. ad lucillū epis. xlvi. quantū potes teipsū coargue inquire te in te accusatoris pūi partibus fungere de intre iudicis Et Aug. li. de pria ascende tribunal mentis assit rō iurex cōscia accusatrix ⁊ timor carnifex io. i. pe. iiii. Ꝑpus est ut incipiat iudiciū a domo dei .i. conscīa scdo mō exponendo accipit iudiciū pro iudicio finali oim in quo non resurgent ipii ut alios iudicent nec ut sic consiliarii iudicanciū ⁊ hoc rōnaliter qz si ipsi dārent iudicare nullus saluaret dicit ei crisos. sup Math. ī inpfcō sic ois homo secundū se existīat alt̄ui nec potest melius sentire de altero quā ipse sentit de se Ecce fornicarius neiem existīat castū Superbz neminem putat humilē hec crisos. rō est qz receptū est in recipitate per modū recipientis sicut pz de dulci recepto in lingua febricitātis de quo iudicat qđ sit amarz qz lingua amaro humore inficit sic in ꝓposito .⁊ iō uidemus cōiter ꝙ malus hō si de crisōso debeat iudicare seuerior erit quā unus hō bonus Malus ei male dispositus est ⁊ dignus ut de seipso fieret seuerū iudicium ⁊ iō sic se habz ad alios Roma. ii. In quo alterz iudicas teipsum cum tēpnas uel ipii ergo qz pulueris sunt rōnabilit̄ non resurgent in iudicio finali ubi deus iudicabit dicit̄ ei aliquis resurgere in iudicio qñ cā sua subleuat̄ per sentenciā iudicis ⁊ licz ī iudicio cotr frequent̄ sic resurgant ipii ñ tñ ī iudicio diuino nā hō uidet que patent deus aūt intuetur cor Narrat ꝓsirotus xiiii. ethiō. ꝙ in pētapoli ubi siz fuerunt ciuitates igne subuerse nascunt̄ poma uirencia sub tāta spē maturitatis ut edendi desiderium gignāt si carpas fatescunt ac resoluunt̄ in cinerē ⁊ fumū exalant Sic est de istis descendet eciam do⁹ in ortū suū ut uideat poma comaliū ī die iudicii ⁊ inter cetera uidebit ista que tantā superficie tenus pretendebant pulchritudinē nichil sore intrinsecus nisi fumū ⁊ cinerem ꝓpt̄ ignē cupiditatis intrinsecus cōsumentē ps. contumima eos ut pulueren ⁊c. ⁊ alibi Tange montes ⁊ fumigabunt iō igit̄ non resurgunt ipii in iudicio .i. cā eor non subleuabit̄ ysai. xxvi. Morientes non uiuāt gigantes non resurgant ꝓpter ea uisitasti ⁊ cōtriuisti eos

CONTRA NOUATOS dominus ⁊c. hic ponit cām sepacionis ⁊ rōem Et sciendū ꝙ xp̄us dicit̄ nosse uia iustor non soluz qz eā approbat sed ēt qz eā sepe ābulat Job. v. nouī ⁊ oia itinera eius frequent̄ ambulauit. ē aūt uia illa ad domū pris sui ⁊ sicud ipse dicit iob. xiiii. Nemo uenit ad pātz nisi p me iō ipse ē dux oim uolenciū ad domū pris sui ueire ps. ppt̄ nomen tuū ⁊c. non aūt ē dubiū qm oēs uellemus illuc uenire ⁊ iō fatuissimi sumus nisi talē seqmur ducē neq3 ei desunt ole sunt ita fatue .d. ei alber. li. de aialibz ꝙ formica execata uadit errando ⁊ si quā formicaz apprehenderit tenet ut p ipsā ad casā reuertatur nec facile pmittit se separari puer. vi. uade ad formicā o piger ⁊ disce sapiaz sciat ei qlz se excecatū qz ī magnas tenebras ignorācie īsidisse ex pcō priō ⁊ iō si relinqt̄ uadit errādo ps. Errauī sicut ouis qz perierat ergo apprehendere debet aliquem primo occurrentē de genere suo qui uideat ⁊ reducere eū possit ín priam xp̄s aūt ē unus de primis īmo primus q tibi errāti occurret ⁊ manū porrigit p ū. yi

Qui mane uigilauerint ad me inuenient me ergo eū apprehendere debemus nec .dimitte re can.3. tenebo eum nec dimittā ipse ei certi tudinaliter deducet nos per uiā optimam ad uoīū patris sui ⁊ introducet Sap.x. Justuz deduxit dīs per uias rectas ⁊ ostendit illi re gnum dei iō petit ps.uide si uia iniquitatis in me est ⁊ deduc me in uia eterna Et iter i pioum pbit Jter dicit pire q ambulātes in eo peruit cuius rō duplex est una ex parte itineris q uia peccatoz est mundus secundū Cassionū ut in primo uersu dictū est mūdus aūt est sicut mare tēpestuosum ps. hoc mare magnū ⁊c. ⁊ ideo ait aliquis euadit ad uitā Augu. ō uerbis dñi sermone xiii. Ego frēs attendite seculū quasi mare uentus ualidus ⁊ magna tēpestas unicuiq; sua cupiditas si deū amas super mare pedibus ibis si amas seculū absorbet te amatores suos uorare nouit non portare puer.xiii. Jn itinere contemptorum uorago Alia rō est ex pte ducis qui est ipse dyabolus Crisos. super illud aMath.viii. Iata est uia dicit sic due uie sunt nobis a domino ppposite ante oculos una uite alia mortis . una salutis alia perdicionis uie uite ⁊ salutis xps dux est uie uero pdicionis ⁊ mortis dux dyabolus est ille itaq; ad uitā nos uocat hic ad mortem trahit ille ad salutem hic ad perdicionē puer.xii. Jter deuū ducit ad mortē iō addit Crisos. ibidem . ¶ Quem ducez se qui determus uel cuius uoluntati pere eius utiq; qui nos ad uitam inuitat non illius qui nos trahit ad mortem hec ie.xiiii. ps. ppū iter faciet nobis deus noster deus saluos faciendi ⁊ cetera ⁊

JEJULUS EST ps. i quo per dauid intelligit xps naz dauid dupliciter interpretat Cino mō desiderabilis aspectu q pulcherimus i uultu duo ei sunt colores q maxime uultū decorāt scz albedo ⁊ rubedo can.v. dilectus meus candidus ⁊ rubicundus ; sed xps erat albissimus q in sua concepcione mū dissimus rubicundus uero fuit in sua passione ut sibi cōpeteret illud q de dauid dicit .i regū.xvi. Erat aūt rufus ⁊ pulcher aspectu Secundo interpretat manu fortis xps autē. fortis erat secūdum illud Job: Si fortitudo quērit robustissimus est dicit ei fortis scōm phm iiii.ethiox.qui circa bonā mortem est i pauidus Mors aūt bona est que ē p republica imo illa iudicat optima Sed xps talem mortē inpauide sustinuit q pro tota multitudine buāni generis saluanda considerās illō Jo.xi. Expedit nobis unū hoīm mori pro populo ⁊ non tota gens peat Jdeo de eo dicit ps. Quis est iste rex glorie dīs fortis ⁊c.

CARE FREMUERUNT gentes ⁊c. in psmo primo agitur de persecutoz xpi seuicia ⁊ crudelitate Scdo de ipsi⁹ xpi excellencia ⁊ dignitate : secunda pars ibi dīs dixit ⁊c. tercio de exhibenda sibi reuerencia ⁊ bui litate ibi ⁊ nunc reges ⁊c. primo tangit persecutorum culpa secūdo coz pena ibi qui habitat in celis ⁊c. Et primo tāgit inīq machinacio . scdo manifesta rebellio ibi Dirūpamo ⁊c. ⁊ primo culpa miōz ⁊ postea maloz Jn secundo uero ibi astiterūt ⁊c. Jste uere quare ⁊c. exponit de persecutoribus xpi Et est hec interrogacio uel cōpientis uel pocius admirātis cū nulla cā uideret quare deberet cōtra xpm fremere Est aūt fremitus scōm cassionū ppue feraz qui iuste furentibus attribuit q̄n rōe postposita beluino furore succensi sūt sic fuit de istis ⁊ iō non fuit cā aliqua nec eoruz dispositio bestialis dicit Auic. iiii. can. Q mors a cane rabido q̄q; abhorret lumine ⁊ latrat sicut canis sic ⁊ de istis erat nā canis rabidus dyabol⁹ ē de quo ps. Erue aframea deus aiam meā ⁊ de manu canis ipse persecutores xpi momorderat q letale uulnus inuidie sue eos infecerat ⁊ iō xpm qui lux erat illuminans oēm hoiem exhurruerunt q ois q male agit odit lucem Jo.3. ⁊ ex hoc puenit q contra xpm feraliter ⁊ irrōnabiliter latrantes furore succensi sūt eccle.xiii. dives iniuste egit ⁊ fremebat paup aūt Jesus tacebat ⁊c. pōt aūt uersus iste moraliter exponi de psecucōe ⁊ tribulacōe quā quilz sentit interius a pprie cōcupiscentiis uoluptatibus gens ei scōm ysi. ix. ethiō. c.ii. ē multitudo ab uno prius orta ⁊ iō p gētes intelligunt uoluptates carnis que ab uno principio scz inobediencia primi pentis ortū habuit hec fremūt in nobis aduersus spm quia fremitus ē anxietas crudelitatis hec aūt maxima crudelitatē ont senec. epis. lxxv. q hostē quēqua cōtumelioso fuit quā i quosdā uoluptates sue sūt ps. deus uenerūt gentes ⁊c.

Ps 2 Ps 39

SEDERUNT REGES terre ⁊c. Versus iste exponitur ad Irām de herode rege ⁊ pilato presitie qui in persecucioē xpi ⁊ti facti sunt unum cum antea diuisi essent luce xxii. Facti sunt amici herodes ⁊ pilatus i ipa die nam antea erant inimici adinuicem de tali amicicia ⁊ unitate dicit bern. omel. xxv. vii. super can. Ineūt familiaritatem ad male dicendum concordes ad discordiam consiliant inter se inimicissimis amicicias ⁊ pi consenciencium malignitatis affectu celebrat odiosa collacio sic conuenientibus in unum non est dominicam cenam manducare sed propinare ⁊ bibere calicem demoniorum hec bern. Sat. amicicia similis ē amicie uulpis ad coruum de qua dicit phūs octauo de animalibz qō coruus niger est amicus uulpis ⁊ pugnant ambo simul contra ascelon que sicud dicitur libro de naturis rerū est auis parua in spinis uiuens nam uulpis fuit herodes teste xpisto de ipso luce xiii. dicite uulpi illi coruus est auis que in furto secundum Albertum delectat ⁊ huic similis erat Pilatus de quo dicit Magister in historie. scolasticis qꝫ pretuās deo debitas ad se traxit Astelon auis parua inspinis uiuens xpistus est humilis in angustiis totam uitam agens ⁊ tandem mortuus inter spinas qꝫ spinis coronatus igit coruus ⁊ uulpis in unum conuenerunt contra ascelō Quia pilatus ⁊ herodes contra xpistum et sic ēt eorum exemplo Multi cupidi ⁊ tolosi conueniunt in unum aduersus pauperculum xpistianum qui dīt illud prouer. .i. Insidiemur sanguini abscondamus tendiculas qua i sontem frustra nunc Marsupiū unum sit omnium nostrum. Moraliter uero potest iste uersus exponi de princip bus ⁊ potentibz huius mundi quorum principatus ⁊ potestas est eius sepe causa ⁊ occasio insurgendi aduersꝰ xpistum eius uz iperia contempnando debent enim astrologi qꝫ omnes planete quando sūt in suis epiciculis ideſt paruis circulis in superiori parte eorum mouent contra motum celi preter lunam quando uero sunt inferiori parte mouent secundum motum celi Sic in ꝓposito Nam fortuna describit tanquam rota seu mouens rotam ⁊ ideo dici potest paruus circulus ⁊ uere paruus propter duracionis eius breuitatem Quando ergo homines sunt in superiori parte ideſt dignitate uel potestate mouent ut cōmuniter contra celum qꝫ contra diuinum preceptum nisi forsitā sit aliquis speciali lumine grē a sole iusticie illustratus sicut luna unde uident contra deum insurgere nec mirum est hoc. qꝫ etiam dicit Crisos. omel. xxv. in imperfecto uere omnis homo malus quantum ad uoluntatem suam ⁊ manus mittit in deum ⁊ occidit eum qui el deum ad iracundiam excitare non dubitat. quoniam precepta eius conculcat et nomen eius contempnit qui blasphemat qui murmurat contra deum qui turbato oculo aspicit cōtra celum ⁊c. nonne si potuisset fieri manus mitteret in deum ⁊ occideret eum ut iam licent peccaret hec Crisos. Ideo non uidetur totum fabulosum qō dīt poete sicud recitat ysidorus nono ethiōz. uz qō terra irata contra deos produxit quosdam gigantes scz titanes qui pugnarent contra deos quos tamen dīt a Ioue fuisse bello Inpatus arqz fulmīs ictibus interisse hoc eni qō dicit numeri xv. anima que per superbiam al quid cōmiserit ⁊ cetera: Quoniam aduersus dominum rebelles fuit ybit de populo uerbum enim domini contempsit ⁊ preceptum illis fecit irritum id circo delebit ⁊c.

TRANSPARAMUS CATENAS eorum ⁊c. Nota uersus iste dupliciter exponit. Uno modo in ꝑsonam executorum ⁊ inimicorum xpisti ꝑ uincula autem deo ⁊ xpisto eius possunt intelligi precepta ⁊ ista non sūt rumpenda. qꝫ non sunt uincula seruitutis sz potius sanitatis quibus uulnera ligant peccatorum ⁊ ideo qui uincula illa rumpit signū est qꝫ furiosus est uel demoniacus luce septimo Ruptis uinculis agebat a demonibus in deserto unde non attendit illud eccle. sexto. uincula illius nexura uel ligatura salutaris ꝑ iugum enim intelligunt consilia unde Jugū est doctrina euangelica uel religio sancta in qua iūgunt ad cōpandum terram ideſt carnem ut fructificent qui rubusti sunt ⁊ fortes spūaliter de quo iugo dicitur treñ. iii. Bonū est uiro cum portauerit iugum ab adolescencia sua Istud iugum uidetur aliquibus graue graue est enim nouere obedienciam graue est

est uouere paupertatem ⁊ continentiam imo
uiuere multis grauissimū ñ solū obligari ad eō
silia uel saltem precepta ⁊ iocundum eis uide
tur uiuere in libertate oīmoda Sed ecce qd
dicit grego. ⁊Dom.xxi. super illud Job xi.
Nunquid non perditio est iniquo ⁊c: Iniusto
ad uehitum mortem currenti effrenatis volup
tatibus utiq; qⁿ ⁊ uituli qui macrandi sunt in
uberioribus pascuis relinquit Ac econtra iusto
a uelectacionis transitorie iocunditate restri
git qⁿ uitulus ad laboris usū deputatus sub
iugo retinet hec grego. eodē. libro quarto ō
fasti. apta iugo cernit non est ferienda secuⁱ
uiuat ⁊ indura sepe laboret humo. Sed qⁿ
uitulus uel bos quandoq; ferox est nec iugum
libenter admitti ideo docet palladius li. iiii.
quomodo domandus est uitelicet hoc modo
ut asperum bouem mansueto ⁊ ualido boni
coniungas quo ostendente facile ad omnia co
getur officia Sic deus pater uolens sibi rebel
les domesticare coniunxit eos boni mansue
to ⁊ fortis xpristo per fidem ⁊ dilectionē ut
ipso ostendente tam uerbo quam ope ad eius
imitacionem singula faciamus iuxta illud.
⁊Math. duodecimo Tollite iugum meū sup
uos ⁊ discite a me qⁿ mitis sum ⁊c: Ecce qⁿ
filius dei collum iugo supposuit ut nobiscum
iugus laborem nostrum pro ꝑte magna tol
lerando alleuiaret non enim uocat iugū suū
solum qⁿ illud nobis iposuit sed potius quia
illud nobiscum portauit: ideo utere consilio
beati Ambrosii libro de ieiunio Suscipite in
quit xpristi iugum nolite timere qⁿ iugum est
festinate qⁿ leue est non conterit colla sed bo
nestat quid pro crastinatis non alligat cerui
cem uinculis sed mentem grā copulat Ecce
Ambro. Aliter exponit uersus iste in persona
amicorum xpristi per uincula scz persecutorū
xpristi quibus ipsi uinculati erant intelligunt
peccata seu cupiditates uarie per iugum uero
intelligit prana consuetudo que subt oīa cui
se premit ⁊ deorsū curuat Iste autem uincu
la sunt in debite seruitutis ⁊ ideo rumpenda
sunt ps. lxxii. Omne onus disrūpe ¶ Scien
dum est qⁿ drā est inter rumpentes seu pre
scindentes uincula ⁊ soluentes duplex una ex
parte uinculorum quia uincula soluta manent
consimili usui alius reputanda rupta uero ⁊
incisa non sic sed reddunt inutilia ⁊ secūduz
hoc soluūt uincula qui ad tempus credunt ⁊
penitent sed mox in tēptatione ad solita
reuertunt ¶ Alia est dra ex parte ipsius ope
ris qⁿ ad solacionem plus requiritur de tem
pore ⁊ si uinculum sit subtiliter colligatuz re
quirit etiam plus de consilio ⁊ deliberatōne
⁊ secundum hoc soluere dicunt qui qua ⁊ p
crastinando ⁊ liberando conuersionē differunt
rumpunt seu incidunt qui conuersionem acce
lerant ⁊ hoc est consilium Jero. ad paulū.
festina inquit queso ⁊ herenti in salo nauicule
funem magis precide: Legitur in ꝓuerb.
phōrum qⁿ pirrus rex cum citharedus in eō
uinio molliter cantaret iussit citharus incidi
cordas interrogatus qz cur hoc iussisset facili
us est inquit citharē cordas incidi quam soluī
⁊ de Alexandro magno citharī. legit ibidem
qⁿ pedagogus eius citheram fregit eiecit qz
dicens etati tue regnare iam conuenit pude
at qz. in corpore regis uoluptatem luxurie do
minari conuenienter autem per citheram car
nis mollicies uel caro delicata intelligit qa
sicud citbera deorsum sonum reddit ⁊ i hoc
distinguit a psalterio ita caro molliter nutri
ta semper terrena suggerit ysai. xxxviii. octa
uo En uenit. quasi citbera sonabit cor de sunt
concupiscencie ⁊ desideria qz sibi inuicem cor
respondent ⁊ faciunt in honestam melodiam
⁊ ideo corde incitente sunt uel fieri posset so
ta citbera esset rumpenda ⁊ si propria uirtute
illud facere non possumus inuocandum est
eius de quo ꝑ. Dirupisti uincula mea sed
multi sunt ita fortiter ligati qⁿ nec ēt clama
re possunt phūs octauo de animalibus dicit
qⁿ aranea uenat quandoq; magna animalia
puta lacertum qⁿ prius incipit texere sup ip
sum quousq; liget os ligacione fortiter ⁊ post
modum mordet ⁊ interficit sic dyabolus pote
tes quandoq; capit nam quandoq; ligat os
tam fortiter nec peccatum confiteri pre
uerecundia possunt nec ad deum clamare p
negligencia ⁊ accidia ⁊ totus est in potestate
eius ⁊ ad acerbam mortem trahit ecclē. uice
simo octauo Beatus est qui textus est a lingua
nequam ⁊c. ⁊ q si attraxit iugum eius ⁊ i ui
culis illius non est alligatus iugum enim illi
us iugum ferreum est ⁊ uinculum illius u cu
lum ereum est mors illius mors nequissima ē.

L 49 Qui habitat in celis ⁊c. Notat persecutorū xpisti pena temporalis primo ⁊ post ea eternalis dicit autem eos irridere ⁊ subsanare qa facit eos irrisibiles ⁊ subsanabiles ab omnibus irrisio fit proprie bucis ⁊ ore subsanacio fit uaso Iuxei uero sunt contemptibiles utroqz modo scz contempnendi ore qa sunt pessimi uaso qa sunt eciaz i corpore fetentissimi prouer. primo Ego quoqz in interito uestro ridebo ⁊ subsanabo cum uobis qd timebatis aduenerit Ciceret autem xpistus habitare in celis ideſt in uiris iustis qui p celos intelliguntur cōpātur enim celo in generali ⁊ in speciali scz empirio in generali propter duo qa secundum rabeū ic. li: de naturis rerū ⁊ secundum ysidorum tercio ethimoz. celū dicitur quasi celatum ideſt sculptum est enim quasi uas celatum eo qd impressa signa habeat stellarum sic ⁊ anima uiri iusti manu sapiencie ⁊ acumie penitencie uarias uirtutes tāquā varias ymagines sculptas in se habet ⁊ ideo est quasi uas pulcherrime celatum eccle. x.

¶ Quasi uas solidum ornatum omni lapide precioso ⁊ sunt uirtutes iste quasi ymagines stellarum propter suum in mensum splendorē animam illustrantes Senec. epist. xxvii. ad lucillum Si autem animam nobis boni uiri liceret inspicere o quam pulcram faciem quā sanctam et magnifico placido qz fulgentē uideremus hic iusticia illinc fortitudine huic tēpancia prudencia ⁊ lucentibus qd autez dicit Seneca de istis quatuor item intelligendum est de aliis que sunt quasi in numero geñ. xv

¶ Suspice celum ⁊ numera stellas si potes Secundo quia celum dicit quasi caelū ⁊ celum quasi cauelyos ideſt solis sic enim ⁊ anima uiri iusti est casa ideſt domus solis qa eo sol iusticie sedere habet ps. Dominus de celo respexit eius propter hoc enim uerbum caro factum est ut habitaret in nobis Sed aduertendum qd licet totum celum sit domus solis ⁊ tamen astrologi attribuunt soli propriam domum unam pte celi uidelicet signum leonis qa maxime illud signum conuenit cum qualitatibus cum sole sic in proposito licet uir iustus quilibet ⁊ tota ecclesia sit domus solis iusticie specialiter tamen sunt domus solis illi in quo est signum leonis Leoni enim attribuuntur multe uirtutes nobiles ⁊ excellentes scz magnanimitas liberalitas fortitudo ⁊ huiꝰ ⁊ iō in quibus sunt uirtutes i excessu quodā in illis est signum leonis xxxv. Leo fortissimꝰ bestiarum ad nullius pauet occursum Dales igit qa maxime conueniunt cum xpisto in qlibetibus dicunt domus eius ⁊ in ipsis xpus habitare ps. Tu autem in sanctis habitas ⁊ alibi Quis sicut dominus deus uoster qui in altis habitat Cōpantur eciam uiri iusti specialiter celo empyrio racio est dicit enim empyrium quasi ignitum sed anima uiri iusti est tota ignita ps. Concaluit cor meum intra me ⁊c. luce uult Nonne cor nostrum ardens erat in nobis dum loqueret ⁊c. Deo qui posset uidere animam uiri iusti uideret omnino speciem celi empyrei eccle. xliii. Spes celi ⁊ uisione glorie ⁊c.

L 49 Cum locutus fuerit ad eos ⁊c. Notat persecutorū xpi pena eternalis seu finalis li. ēcia ei ap finē mundi refert ⁊ potest dupliciter uersus iste exponi ⁊ utroqz modo notat pena duplex eorum Uno modo pōt exponi sic qd distinguimus inter iram ⁊ furorem qui ab ira est appetitus uindicte ⁊ similiter furor latere non potest ira uero sepe latet diu ⁊ tamen grauior ē furore ut frequēter ⁊ fit utrumqz cum quadam inflāmacione ⁊ ideo per iram ⁊ furorem dupliciter intelligitur inflāmacio peccatoris per iram quidem inflāmacio latens scz consciencie per furorē autem inflāmacio patens scilicet eciam i corpore ⁊ hanc duplicem inflāmacionem tangit ps. alibi Ponces eos ut clibanum ignis in tempore uultus tui ecce una ⁊ subiungit dñs in ira sua cōturbabit ⁊ uorabit eos ignis ecce alia greg xv. moraliter qd desiderio arcet conscientia ⁊ foris carnem cruciat gehenna ideo petit ps. ¶ Domine ne in furore tuo arguas me neqz in ira ⁊c. Alio modo potest exponi de duplici pena ipsorum sic qd p locucionem intelligat seueritas diuine sentencie per turbacionem uero anxietas proprie cōscience ⁊ signanter dicit psalmista qn unc loquetur in ira uolens in numero qd modo nō loquit in ira sed potius in amicicia bona et mia. ¶ Et est racio qa quilibet naturaliter diligit plus ydioma proprium ⁊ illud ciciꝰ

ꝙ libencius loq̃ uitur quando uero ꝓcipit se ñ intelligi tunc loquit̃ lingua extranea sic filius dei habet ꝓdeoma ꝙ uulgare proprium ꝙ est sermo amicicie eccle.xx. Sapiens in ꝟerbis a micabilem se facit ꝟpristus autem non solum est sapiens sed eciam est sapiencia patris .Si militer eciam ꝓdeoma suum est sermo miseri cordie Joh.octauo . Sicut docuit me pater hec loquor de loquela uero patris sui cõstat ꝙ est loquela misericordie ii.cor.ii. Benedi ctus deus ꝙ pater domini nostri ihesu ꝟpristi pater misericordiarum ꝙ deus ꝛc. Jgit̃ filius dei tale ꝓdeoma loquit̃ libenter tanquam si bi cõnaturale aMarc.vi. Statiz ihesus locutꝰ est eis ꝙ dixit eis confidite sic igit̃ loquit̃ no bis in presenti Sed multi sunt qui illud ꝓdeo ma non intelligunt simpliciter uel male intelli gunt sic peccatores qui misericordia ꝟpristi abiciuntur ꝓ.Cuir insipiens non cognoscet ꝙ stultus non intelliget hec ꝙ luce ꝓviii. Ipsi ni hil horum intellexerunt ꝙ erat uerbum istud absconditum ab eis idcirco consequenter dici tur Joban.octauo Quare loquelam meaz nõ cognouistis ideo oportet ꝙ mutat loquelam ꝙ loquat̃ ꝓdeoma extraneum cum peccatori bus intelligibile ꝙ illud est ꝓdeoma odii ꝙ ire ꝓ. Sermonibus odii circumdederunt me ideo ꝓsai.uicesimo septimo In loquela enim labii ꝙ lingua altera loquit̃ ad populum istum Si uero querat̃ quare non sic loquitur nunc sed exspectat usqz tunc duplex est causa una ex parte iudicii quam tangit Crisostmus sup il lud aMath·primo tunc confitebor illis qz nõ noui uos sic dicens usqz tũc sustinebo qz grã dẽ iram grandis dilacio precedere debet et grandis dilacio iustum facit esse iudicium et dignioꝛem peccatoris interitum Dicitur enim libro de naturis rerum. ꝙ aquilã comit diu insequitur Sed aquila ex generositate animi diu assimulat tamen propter iportunitatem eius qui ñ desistit ad incepto ipsã unguibus rapit ꝙ lacerat Aquila ab acumine uisus detã ꝟpristus est qui in altis habitat ꝙ humilia re picit in celo ꝙ in terra . omnia enim nuda sunt ꝙ aperta oculis eius quem mali licet inse quat̃ diu assimulat ira ut ꝓ.miretur dicens Usquequo peccatores domine usquequo pec catores gloriabuntur populum tuum domine humiliauerunt ꝛc.ꝙ dixerunt non uidebit do minus nec intelliget deus Jacob Tandẽ ue ro cõpellitur propter ꝑprobitatem non desistẽ tium a malo ipsos rapere ꝙ lacerare ꝓ.Intel ligite hec qui obliuiscimini ueum nequando rapiat ꝙ non sit qui eripiat Neqñ .i.tũc alia causa est ex parte ꝟpristi quia illud ꝓdeoma est sibi multum extraneum ꝙ difficile ad pro nunciandum qz non est sibi naturale Crisoꝰ super illud aMath.xxv. Tunc dicet illis ꝛc. Bona bonis secundum propositum suum pre stat quia bonus est. malis autem mala contra propositum suum facit inuitus quia iudex ẽ Quicquid autem homo contra naturam suã agit piguius agit hec Crisoꝰ hec est igit̃ cau sa quare differt usqz tunc loqui in ira math. xxv: Tunc dicet his qz sinistris eius e.unt ite maledicti ꝛc. ¶ Per conturbacionem ue ro intelligitur anxietas remorsus consciencie quam diu uas quietum est non motum feces in eo liquoris contenti in fundo residunt nec apparent sed solum qõ clarum est sed quãdo uas bene agitur ꝙ liquor turbatur statiz feces ascendunt ꝙ in palam ueniunt Sic est de cor de peccatoris quantum ad affectum ꝙ aspec tum qõ est quasi uas continens liquorem fetu lentum ꝙ amorem ꝙ ihonestum ꝙ turpem ꝙ co gitaciones inmundissimas ꝙ pessimas ꝓsaie . trecesimo secundo fraudulenta uasa pessima sunt ipse enim cogitaciones continuabit ad ꝓdendos mites Sed qua in presenti quietus est a nullo agitatus ideo feces iste occultant̃ Senec.epist.xii. aMinimum ex nequicia leuissi mũ qz ad alios redũdat qõ pessimum ex illa est ꝙ ut ita dicam spississimum deinde emaẽt ꝙ premit habentem Sed ueniet dies quando ista uasa contumelie fortiter mouebuntur in die scz illa quando celi mouendi sunt ꝙ terra quando iplebit̃ illud ꝓsai.uicesimo quarto ¶ Concuscient̃ fundamenta terre confracti one confringetur terra contricione conteret̃ terra cõmocione cõmouebit̃ terra agitacõne agitabit̃ terra sicut ebrius ꝙ circa quicquid fecis fuerit in uase cuiuslibet apparebit ꝙ ap parebit quam turpidus ꝙ feculentus fuerit humor ibi eciam ipsis. peccatoribus proprie feces apparebũt que prius latuerunt ꝙ signan ter cõparauit ꝓsai. dictam cõmocionẽ ebrio ꝙ qz mali inebriabuntur de calice ire furoris do mini qz bibent ex eo omnes peccatores terre ꝓ.Turbati sunt ꝙ moti sunt sicud ebrius ꝙ ideo nichil poterunt tenere secretum ꝙ quia

puer.xi. ¶ Nullum secretum est ubi regnat
ebrietas ideo sapie v. Dicentes turbabuntur
timore horribili ꝛc̃. gementes pre angustia
spūs dicent ꝛc̃. nos insēsati ꝛc̃ ergo erraui ꝙ
a uia ueritate ꝛ iusticie lumen non luxit no
bis ꝛc̃.

Z 6 ¶ EGO AUTEM CONSTI
tutus sū ꝛc̃. hic agitur de xpisti
excellencia ꝛ dignitate ꝛ primo
de ipsius in regnū sublimacione
Secundo de subditorum gubernacione ibi .
Reges eos ꝛc̃. ꝛ primo ostendit ipsum regez
super iudeos Secundo super gentes ꝛ i cre
dulos ibi postula a me ꝛc̃. ¶ Primo ostēdit
ꝙ regnum a deo patre susceperit Secundo
quō uel eciam qua racione illud obtinuerit .
ibi Dominus dixit ꝛc̃. Moraliter uero expo
nendo potest iste uersus exponi de bono p̄la
to qui constituitur a deo approbante sup ec
clesiam ut predicet ꝛ doceat subditos diuīa
precepta obseruare ꝛ pericula uitare hoc est
enim officium boni rectoris Dicit enim p̄bus
quarto de aīalibus ꝙ quando grues cadūt
super terram rector eorum eleuat caput as
piciens a remotis ꝛ si uiderit hominem uoci
ferabit ꝛ annūciabit aliis apprehendit enī ho
minem ut hostem ꝛ sicut dicit Albertus ibi
dem Jn noctibus hūt rectorem suum uigili
arum custodem ꝛ in uolatu ducem Jn quo ex
emplo naturali informat̄ rector animarū qua
le sic eius officium uz subditis ad terrena de
scendentibus caput ideſt mentem ꝛ intencō
nem ad celestia eleuatum tenere ipsis dormi
entibus uigilias custodire ipsis proficientibus
per bona exempla ducatum prebere ꝛ pericu
lis imminentibus per doctrinam ꝛ predicacio
nem occurrere unde ꝛ signanter dicit̄ consti
tui super spon quod interpretat̄ specula qa
ipse speculatoris habet officium p̄sai. uicesiō
primo. ¶ Pone speculatorem ꝛ quecūqz ui
derit annūciet qō si necligenter fuerit execu
tus ipse cum toto grege peribit sicut dicitur
ezechielis 33. Sanguis illorum ab ipso requi
retur unde grego. super exo. uicesimo octauo
Sacerdos sancta sanctoꝝ ingrediens morit̄
Si de eo sonus predicacionis non auditur .
qz irā contra se occulti iudicis exigit si sine ꝓ
dicacionis sonitu icedit Jō ii. thi. iiii. dicit̄
Plato predica uerbū ista oportune ꝛc̃.

Z 7 ¶ DOMINUS DIXIT Ad
me ꝛc̃. hic ondit quomodo ꝛ q̄
racione xpisto cōpetat regalis
dignitas uz propter generacionē
eternalem qua est filius dei naturalis ꝙ li ho
die autem significat diem p̄sentem intelligi
tur eternitas que semper presens est ꝛ una p̄s
Melior ē dies una in atriis tuis super milia
applicando uero moraliter ad prelatum tāg i
tur eciam causa quare sibi cōpetit iuste offi
cium ꝛ dignitas regis qz uidelicet geitus est
ideſt institutus a deo approbante ꝛ non solū
permittentē. ¶ Sciendum ē enim ꝙ fixelis
quilibet quā diu est p̄sona priuata ē quasi pu
er in utero non dum natus Si tñ ponit̄ i of
ficio publico tunc est perfecte natus ꝛ geitus
non latens in mundo sed patens uerūptamē
multorū sic accelerat̄ generacio ista ꝙ ē ni
mis incōpleta imo nec est a deo agente sz po
cius permittente ꝛ ideo non ē ibi uirtus p̄s
sufficiens sed pocius sola uirtus matris defi
ciens ꝛ ideo ꝓtus est monstruosus dicit enim
ysidorus duodecimo ethiōz. ꝙ ursus gene
rat informem partus nascit̄ ei caro quā mater
in mēbra cōponit diē enim tricesimo gene
rat uñ fit precipitata fecunditas in formis p̄
creet̄ sic est de multis quoz generacio nimis
accelerat̄ ꝛ exponat̄ ad publicum officium
in eccl̄ā nz dum sunt ad huc quasi massa car
nis ideſt oio carnalibus deditis exponunt̄ nec
habent aliqō principium effectiuum ꝙ det
eis formam ꝛ figuram uiuo debitam nisi ling
uam mendacem carnaliū amicorum . ꝛ ideo
oz qō talis partus semper sit in foris ꝛ mon
struosus .q. ursus ē puer. uicesimo octauo Cyr
sus esuriens princeps impius . Jsti non
sūt uere successores xpisti in regno eccl̄ē ideſt
regiē qz nec filii Job. xxi. ondit̄ qui sunt
filii. dedit iuquit potestatem filios dei fieri
his ꝛc̃. qui non ex sanguinibus neqz ex uolū
tate carnis neqz ex uoluntate uiri sed ex deo
nati sūt. Potest ꝛ alio modo exponi moralit̄
de quolibet xp̄iano ꝛ precipue qui xp̄istianꝰ
est re ꝛ non solum nomine qz talis est filius
dei ꝛ ideo constituit̄ in dignitate regali per
quam animam suam ꝛ corpus tenet̄ recte re
gere sicut enim pater dicendo produxit filiū
naturalem unigenitum ita ꝛ dicendo gignit
sibi filios adoptiōs ifiguracōis enim sacrō ac
cedit uerbum ad eleuacōem ut fit sacramētū

in quo renascitur filii dei Similiter est in sacramento pcie ubi recuperat dignitas filiat' prius amissa imo ut sic fit ēt sepe i uerbo dei ab auditoribus rite suscepto est ei semen uerbū dei qđ memoria 7 in corde auditoris recte susceptum 7 seruatū sic proficit ut ex ipo nascatur filius dei Simile hēmus in natura. dicit ei phūs li.xvii.qđ ap̄. babilois seruntur folia palme 7 ex eis consurgunt palme alie i tra qđ uis sementis palmarū ap̄. eos non solum includit' in fructibus sed eciā in foliis. Sic in proposito nam xp̄s palma est cā.vii. Statura sua assimulata ē palme folia ut dcm̄ fuit in primo p̄s.sunt uerba dei hec uerba serunt' apud babilones qñ uerba dei proponuntur ap̄.peccatores confusione dignos que in palmas alias conuertūt' qr ueri xpistiani uirtute uerborū eius efficit' iustus ei ut palma florebit 7 sicut dicit' prouer.xli. Justus quasi uirens foliū germinabit folium ei .i. uerbum est sue generacionis 7 germinacionis semina le principiū Jac̄.i.uoluntarie genuit nos uerbo 7 cetera.

Luc 19 OSTULA A dE nc̄.hic tangitur ptās regalis super gentiles 7 in incredelos que xpisto data fuit propter meritum passionis 9p postulacio dici potest uel propt̄ meritū oracionis qr in rei ueritate p transgressoribus orauit ut non p̄irent Sicut hētur psal. liii° 7 p3 luce xxi. Termini uero terre in ppo sito possunt dupliciter accipi nā termin9 rei duplex est unus intrinsecus 7 sic accipiendo t̄minos per ipsos intelligunt' magni peccatores qui sūt quasi in t̄ino malicie dMath.prīō Vocabunt' termini ipietates 7 populus cui iratus est dominus 7 mos accipit xp̄s i possessionem qr sepe ipsi per uirtutē passiois xp̄i 7 propter efficaciā oracionis eius ad deū conuentunt' 7 efficitur possessio eius nñ.xliiii. Orietur stella ex iacob 7 consurget uirga de israhel nc̄. 7 erit ydumea possessio eius ydumea idest terrena alius t̄inus rei exterius per quem modū aqua uel mare dicitur terminus terre qr ad mare 7 aquas terminatur Josi.decimo quinto. dMagnū mare t̄inus eius .Sic uero accipiendo terminos eius per ipsos terminos terre intelliguntur uiri perfecti qui se oīo ptrā ē rām 7 terrenas affectiones posuerunt 7 in amaritudine pcie conuersant' qsi in aq̄s maris 7 isti sunt spāliter possessio xp̄isti 7 tales debent esse omnes xp̄istiani si ad originē suam respiciunt Locus ei generacōnis xp̄isti monū aqua est non terra scōm illud Job.iii. Nisi quis renatus fuerit ex aqua 7 spū nō pōtest introire in regnū dei hoc ē autē 9p dicit Ap̄o .i.cor.x.Omnes in moyse baptizati sumus in nube 7 in mari Igitur utra conueniēs 7 maxime congrua xp̄istiano est in aquis maris aboc.i. facies hominis quasi pisces marī cuius signum est qr sicud medici corporales extra locum sue natiuitatis infirmatis consulunt ut ad locum nat iuū reuertant' qr ibi facilius curant' 7 cicius si aerem natiuū habuerant Si 7 medici spūales spūaliter infirmatos ad locū natiuū curandos remittūt ut haureāt aerem 7 spm̄ natiuū de quo gen̄.primo Sp̄s dn̄ ferebat' super aquas quociens eis terrena deserere 7 in amaritudine pcie quasi i aquis maris uiuere conuulunt 7 ce medicus xp̄s sciens qđ terra pestilēs ē sicut habet' luce v 2 rogabat petrus a terra reducere pusillum et sedens docebat de naticula dMoraliter tamē uersus iste exponi potest de quolibet xp̄istiano qui potest postulare a deo 7 recipere gentes in hereditatem 7 terminos terre in possessionem nam per gentes ut dictū est in primo uersu huius p̄s intelligunt' cōcupiscencie carnalis per hereditatem uero in elligo plenitudinem dōinei Secundum enim cassionū hec hereditas dicitur ab hero idest domino eo 9p in eo libera potestate dominet' 7 ideo gētes habent hereditatē qui motibus carnis libere duāt' Ad istam hereditatem nullus pōt prō priis uiribus peruenire sed oz diuinū auxiliū postulare Postulans autem rite indubitanter recipit Jac̄.i. ¶ Postulet autem in fide nichil hesitans Nec credat aliquis 9p ista hereditas seu dominium sit modic qr uero maximum est Legit' enim in libro de nugis curialium 9p mesis tm̄ profuit armorum disciplinā ut cum romanis ausi sint super iperio gentiū dimicare quibus aduersus romanos pugnaturis unus ducum ante aciem postulato silencō uos inquit qui estis Responsum ēst romani gencium dō 7 ille ita fiet inquit si uos uinceritis graui tandem conflictu pugnatū est sed romani uicerunt ¶ Sic dico in ppōsito 9p

reuere gencium domini sunt quicūqz motus carnis uincere nouit Señ.epis.xxv. Impare sibi maximū ipium est ¶ Sed aduertenduz q̄ dicit beatus grego.in registro uz q̄ hic inter reges gencium ⁊ ipatores romanoꝝ dis tat q̄ reges gencium dñi seruoꝝ sunt Im pator uero romanoꝝ dñs liberoꝝ ergo qui uult regere gentes istas decet eas oio tāquā seruos subpeditare p̄f. subiecit populꝰ nobis ⁊ gentes sub pedibus nostris Illi uero recipi unt in possessionem terminos terre qui nouit terminū ponere cupiditatibus terrenoꝝ dicit el seneca epi.xl.Lex nature scit quos termi nos nobis statuat non esurire non sitire alere famē sitim qz depellas ad manū est q̄ sat̄ est qui cū pauptate bene conuenit diues est. Senec.Ecce qui sunt termini terre ⁊ amoris terrenoꝝ quos natura prefixit qui istos tran sit nunquam terminos terre attingat rō quia licet terra quantam ad ptem habitabilem aīa libus ⁊ hoībus concessaz terminos habeat ut dictū fuit cū ipsa terra terminū non hz ē enī figure sperice in qua non est actu principium finis ⁊ ideo ad terminos terre hoī cōcesse po ssibile est hoī peruenire sicut patuit de alex andro ⁊ hercule quoꝝ unus orientis finem attigit alter uero occidentis ⁊ iō uocant illi termini colūpne alexandri ⁊ gades herculis Sed qui contra terminos quereret in circui tu uouueretur nec ad terminos alios peruenī ret sic ⁊ amori terrenoꝝ licito ⁊ hoī concesso certi sunt termini quos tangit seneca qui ue ro ultra transit mouebitur in circuitu ipioꝝ nec finē in ueniet q̄ sicut dicit senec. epis.sep tuagesimo quinto Necesse est ut in imensū ex eat cupiditas que naturalem modum transi lit illi est ei snum finem hñt inani gloriā ⁊ ex libidine orta sine termino sunt hec ille Istud manifeste patuit in Alexandro magno qui li cet ad terminos terre a natura statutos per uenisset effectu secundum qō.i: Mac.i.hētur sez q̄ pertransiit usqz ad fines terre Sua tñ cupiditas terminos non inuenit imo sicut nar rat seneca libro de beneficiis qō cum a quodā comite suo audisz de auctoritate demoꝝti i mi rabiles mundos esse ingenuit ⁊ ait heu me in quit miserrimi qui nec uno quid sum potito unde utrisilem est qō post mundū istū ad alī os mundos demotriti aspirasset psal. Aquit os suū absqz ullo termino. ⁊ ideo si uis tremi

nda ere posuere oz uti consilio Senec. epis. lxiii. Si uis inquit diutē facere non peccasse adiciendū est sed cupiditati attrahendū pro uer.uicesimo secundo Ne transgrediaris t̄mi nos antiquos quos posuerunt pres tui ⁊c.

7 99

EBES EOS IN CIFRgu ferrea ⁊c.hic agit de rpisti gu bernacione qui bonos regit ⁊ ma los confringit Nā p uasa figuli intelliguntur peccatores nam p figulū qui a figendo uel itelligit dyabolꝰ q multa fingit ex luto idest de boue ut faciat uasa ire Sap. xv. Res supuacuas fingit figulus enim pri mo uasa licrea rote īponit ubi eius motu cir culari forment ⁊ figurent deinde ea ut uelic cent soli exponit tercio uero īfornace ut ipsa sufficient indurent consūmat ⁊ pficit sic ⁊ dyabolus peccatores primo rote fortune per amorem affigit ut sic capit circuitus eorū ut sic figuris mundi precipiendo huic seculo cou forment ecclē.trecesimo octauo ⁊ figulus se dens ad opus suū conuertens pedibus suis ro tā ⁊c. In brachio suo formabit lutū sic autez formatus est datus auaricie Sapie xv. Ter ra supuacua spes illius ⁊ luto uilior uita eiꝰ Soli autem exponit deliccandus qñ ab huō re gracie ⁊ deuocionis ad glorie mundialis ⁊ ⁊ inanis appetitū oio conuertit ecclē.primo Vide cūta que fiunt sub sole ⁊ ecce uniuer sa uanitas sed īfornace ponit in durandus qū igne carnalis uoluptatis totus incenditur ecclē.trecesimo octauo Vapor ignis urit car nes eius ⁊ in calore fornacis consicerat sic fi gulis iste consūmat uasa sua p induracōnem factā ab igne t̄est p obstinacionem mentis ⁊ peccato carnalis lasciuie quoꝝ multi p̄ iō ui debant uasa electionis ⁊ tamen facta sūt ua sa confusionis de quibus gal.iio. ¶ Sic stul ti estis ut cū spū ceptis nunc carne consūme mini hoc lamentat Iero. iiii.Filii spon incliti ⁊ amicti auro puro quō reputati sūt in uasa cestea opꝰ manuū figuli ista uasa a ppo confringent uel q̄ qñqz pfecte de malis con uertunt nā ista confractio est cordis contricio pfecta qñ sez peccatoꝝ non solū opa sed usqz ad cogitaciones nec solū peccata grauia sed eci ī mima nec solū usqz ad subām prauī ope ris sed usqz ad mimas circūstancias uitā suā

agrauantes discutit ꝙ plangit ꝑsal.3°. comminuet sicut conteret lagena figuli ꝙ non timebitur ve fracmentis ejus testa iniqua portet igniculus uel qz si non sponte conterit eternaliter punit non solū usqz ad minutas pecias sed in nichilū redigent ꝙ confringent. ꝑs. Molas leonum confringet do⁹. ¶ Per uirgam ferreā quatuor possumus intelligere uz tribulacionem pricis: uite duram ꝙ grauez Sub ista aūt uirga boni regunt qz ad rectitudinem pducunt Mali uero confringūt qz si uas aureū uel argenteū curuitatem habeant Per ferrū retenta sua integritate corrigitur ꝙ sub malleo suauem reddit tinnitū teste um aut frangit ir egabiliter ꝙ graue sonum reddit ꝙ cecū Dicit ei ꝑsidorus tercio ethiōz. Q cera uoz est sicut in fictilibus sic in tribulacione iusti retenta pacia corrigunt ꝙ ideo grās referunt Mali uero statim frangunt ad uersis in uocem cecam murmurōis contra verum erumpunt figura habet dañ.3.de igē caldeorum qui tres pueros in medio sui existentes seruauit illesos ꝙ in dei laudem conuertit Caldeos uero qui iusta erant exussit. ꝙ iō dicit August.i.ci. Sicud sub uno igne aurum rutilat palea fumat ꝛc.infra una ꝙ eadem qz uis irruens bonos probat purificat eliquat. malos dampnat uastat extimat Cinde eadem afflictione mali deum detestant ꝙ blaspheāt boni purgantur ꝙ laudant hec August·ꝑs.

¶ Nam ꝙ si ambulauero in medio umbre mortis non timebo ꝛc. uirga tua ꝙ baculꝰ tuus ipsa me ꝛc. ¶ Secundo modo ꝑ uirgā ferreā intelligit lignū crucis qō signanter dicitur uirga ferrea qz ad litteram lignū ducū multis clauis ferreis erat confixū ꝙ racionabiliter nā uirga ista fuit arma cura xpisti ꝙ lancea contra hostes ii.regū xxiii.Peccatores qui spine euellent ꝛc. Si quis tangere uoluerit armabitur ferro ꝙ ligno ꝙ lancea Erat ꝙ ceptrum regale uirga ista quam ipse portauit io· xix.baiulans sibi crucem extiuit in signum uz ipū unde Bern.in sermone de passione alludens illi Math.xxvii.Si rex israhel est descēdat Immo uere qz rex est israhel titulū regni non deserat uirgā ipū non deponat cuius impium nimirū sup humerū eius hec Bern.per istam uirgam mali confringent ꝙ iusti regēt qz sicut dicit .i.coz.i. uerbū crucis ꝑūtibz stultitia est biis autē qui salui fiunt.i. nobis ui. tute dei est prouer.xxiii. Tu uirga percutis illum ꝙ aiam eius ō ī ferno liberabis ¶ Tercio mō per uirgā ferreā intelligit inflexibilis iusticia propter hoc enim regibus uirga idest ceptrū dat ut ostendatur eos auctoritatē habere iuste ꝙ recte iudicandi seu potius ut ostendat eos debere recte iudicare ꝙ regere. in uirga enim rectitudo in ferro flexibilitas designat sed dubitacio est quare non habet xpisus ceptrum aureum sicut reges qz forsā aurū non est apud eū pretiosū Sap.xvii.omē aurū in cōparatione illius arene est exigua ferrum autem magis pretiosum est apud ipsuz Nam dañ.ii.Ferrum domat omnia ꝙ iō ferrū seruit ꝙ congruit rectitudini iusticie ꝙ iudicis qz eccle.septimo Noli querere fieri iustus nisi ualeas ui tute irrumpere iniquitates Aurū uero repugnat ꝙ uenenum est iusticie nam aurum ꝙ argentum secunduz seneca auariciā nostram irritant que oculos iudicis excecant ne rectum uideat eccle.uicesimo primo Qui diligit aurum non iustificabit ideo signant dicit de xpisto Apoc.decimo qz recturus est omnes gentes in uirga ferrea. ¶ Quarto per uirgam ferream intelligit humana natura ab ipso assumpta que uirga dicit quasi uirgens qz potestate diuina que sua est cūctam creaturam regit ꝙ gubernat Dicit autem uirga secundum cassionum eo qz ui sua regat ꝙ uirgē non sinat innitentes sic ꝙ hec uirga sibi innitentes non sinit uirgere sed potenter supportat ꝑsa.l. Quis ambulauit in tenebris ꝙ non in lumen ei Speret in nomine domini innitat sup domum suum fuit autez ista uirga ferrea qz sicut dicit in libro de naturis rerum Judici adamantis uis maior esse putet Si sedes eius cum in anulo ponit ferrea sit unde ꝙ sicut dicit Ay.libro de lapidibz adamas ferrum attrahit ꝙ magneti surripit sic ī proposito nam adamas secundum ꝑsidorum decimo sexto ethiōz.greca ethimologia dicitur quasi uis naturam diuinam cuius uis insuperabilis est .dicit autem quasi uis indomita secundum ipsum qz nec ferro nec igni cedit Sed tantum in hircino sanguine emolescit sic ꝙ ira dei nec igne idest ueteris legis sacrificiis que igne consumebant ꝑpetuo .ga preceptum erat ueteris legis leuit.vi. Ignis ī altari meo semper ardebit nec ferro idest humano corpore assumpto est emolli a ad miam

a. remissio⁹em culpe originalis donec sanguis innocentis si'ii placeret ꝑsai. iii. ut adamātez ⁊ ut silicem dedi faciem tuam facies ꝑpria erit sua diuinitas iste autem adamas ut no bis magis suam uirtutem ostendent positus est in ferro idest in natura assumpta a patrib⁹ ueteris legis tanquam in sede conuenientissiā luce primo Dabit ei dñs deus sedem patris eius ⁊ regnabit unde ⁊ propter hoīem ipse ferrum illud rapuit a magnete unde magnes erat dyabolus qui totum ferrū istud ideſt to tam naturā humanā ad se rapuerat Sed ada mas iste sua uirtute ferrum magneti surripu it quando naturam nostram sic ab omni pec cato mundauit ut de purissimis uirginis sang uinibus sibi corpus assumeret Job uicesimo octauo .ferrū de terra collit̄ ideſt de beata uirgine de qua ꝑs. Terra dedit fructum suū ꝑsiio. xly. Aperiat̄ terra ⁊ germinet saluatorē

res obscuritas ergo oculorum ⁊ grauitas supcilioum est signum ꝙ in eorum intencione est principaliter congregare superflua Si enī principaliter intenderent regere ⁊ non congregare maiorem uolent opꝰ Scīe imo nec ante regimen appeterent quam sciām haberent ⁊ tunc ecclesie optime regerent̄ Plato enim aiebat beatas fore res publicas si eas aut sapientes regerent aut earum rectores sapiēcie sturerent propter ꝙ dicit Sap̄. puer. viii. per me reges regnant ⁊ legum conditores et aliter secundum glosam exponit̄ ꝺ. iste generaliter de omnibus fidelibus qui reges sūt secundum illud ii. pr. ii. ¶ Vos estis genus electum regale sacerdocium Isti ergo debent intelligere ⁊ eruditi Intelligere pertinent ad ꝑcepta .sed eruditi pertinet ad consilia Racio primi q⁹ intelligere dicitur intus legere .intus legere non potest aliquis nec ea que intus scripta sunt hec autem sunt precepta que intus in anima ⁊ in corde eorum sunt Sicut non occides non adulterabis ⁊c̄. que in corde cuiusq⁹ eciam infidelis scripta sunt Roman̄. ii. Gentes que legem non habent naturaliter ea que legis sunt faciunt ⁊c̄.qui ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis Sed multi sūt qui legere ista non possunt propter culpam ꝓpriam Nam aliqui librum conscientie ubi ista legi deberent habent ita luto immersum ⁊ deturpatum ꝙ non apparet in libro quid scriptum sit ⁊ isti sunt auari argento immersi deg bus Sap̄. vii. Tanquam lutum estimabit̄ argentum Aliqui uero habent librum suum cōbustum sicut enim babilonii cōbusserunt bibliotecam ueteris testamenti ita spūs immundi cie carnalis cōburrunt librum conscīe ut ī eo legi non possint ⁊ talem librum uoluptuosi. i. machabeoꝝ .i. Libros legis cōbusserunt Alii qui uero habent librum signatum ⁊ clausum Signatum in quam sigillo dyaboli sicud supbi ⁊ elati ꝑsai. xxix. Erit nobis uisio omnium sicut uerba libri signati quem cum dederint scienti litteras dicent lege istum ⁊ respondebit non possum signatus est enim . Isti ergo omnes intelligunt ꝙ non intus legunt ꝑs. Nescierunt neq⁹ intellexerunt in tenebris ambulant ⁊ alibi Stir insipiens non cognoscet ⁊ stultus non intelliget hec Racio autem secundi est q⁹ eruditus secundum ꝓfidorum decīo ethniōꝝ dicit̄ quasi non rudis sed doctus et

Z 149 IS NICHE REGES IN telligite ⁊c̄.hic est tercia pars ꝑs. in qua nos inuitat ꝑs. ad exhibendum xpisto reuerenciā ⁊ seruicium debitum ⁊ primo nos inuitat ad eius seruicium Secundo subiungit penas ⁊ premium ibi apprehendite ⁊ primo inuitat ad consideracionē u exhi 2° ad opacionem boni ibi . Seruite domino ⁊ potest iste uersus dupliciter exponi uno modo de hīs qui regunt alios et propter hoc dicuntur reges ⁊ iudices qui dñt habere intelligenciam de crescendis ⁊ eruditi in agendis Dicit enim uege⁹ libro primo de re militari neīem decet magis utiliora uel plura scire quam principem cuius doctrina omnibus potest prodesse subiectis ⁊ si uerum est illud ꝓuerbiū regi francorum a rege romanoꝝ directum rex illiteratus est quasi asinus coronatus Si hoc uerum est de regibus temporalibus multo magis est hoc uerum de regibus spiritualibus ideſt rectoribus ⁊ gubernatoribus animarū q⁹ multo plus obligant̄ ad scīe ciam optinendam Sed unum est ꝙ forte ipse dit dicit enim phūs in libro de regimine principium ꝙ quando superfluitates congregant̄ in capite sunt obscuritas oculoꝝ ⁊ grauitas supciliorum sic in ꝓposito nam per capud intelligit̄ intencio que est principium operis ꝑ oculos ⁊ supercilia intelligit̄ prelati ⁊ recto

extra ruditatem positus Illi aũt qui solũ stu
duerint in preceptis ip̃lendis sunt quasi nuces
in lege uel quo nichil sciunt nisi grossa Nam
sicud habetur Math.xxii.hoc est mandatuz
magnũ in lege imo maximuz diliges dominũ
deũ tuum ꝛc.Secunduz aũt diliges proximũ
tuũ sicut te ipsum ꝛ cum oĩa precepta i hiis
duobus contineant qui solum nouit precepta
ip̃lere uidet scire grossa qui ip̃lere studet cõ
silia uidet occupari circa quedaz multuz sub
tilia ꝛ iõ talis non est ruditis sed ꝓfectus i le
ge Math.xix. ¶ Si uis perfectus esse uade
ꝛ uende omnia qz habes ꝛ da pauperibus ec
ce consilium ꝛ iõ talis est eruditus idest . ex
tra ruditatem positus prouer xvii . Precioſi
spũs uir eruditus ꝛc.

Z 11 9 ERUITE DOMINO ꝛc.
bic adhortatur nos ad opacionẽ
boni ꝛ ponit duo documenta ui
delicet quõ debemus bene facere
ꝛ quõ licitum est nobis de bono facto gaude
re .seruire enim deo est bene operari Nã hoc
est seruicium solum ꝙ deus a nobis exigit
ꝛ illud exhibendũ est cum quodam timore ut
uz qui stat uideat ne cadat . Timor aũt iste
est precipuus custos grẽ dei ꝛ boni in nobis
dicit libro de naturis rerũ ꝙ aurum occulta
tur sub spẽie pulueris terrestris hoc mõ quã
do enim aurum in igne liquefit in muscetur
ei cinis ꝛ mouetur cum testula donec aurum
puluerisetur .aurum aũt sic puluerisatum et
occultatum sub spetie pulueris portat de re
gione ad regionem propter timorem latroniũ
huic recordat illud Je.x.Argentum inuolutũ
de tarsis affertur ꝛ aurum de offir Sic in ꝓ
posito nam per aurum intelligo graciam qua
anima ditestit spũaliter in plus quam per au
rum temporaliter ꝓuer.xxii. ¶ Super argen
tum ꝛ aurum grã bona per ignem intelligo
temptaciones hostis antiqui quibus animam
incendere nititur ps. Incensa igni ꝛc.Ab in
crepacione uultus tui peribunt ysai.liiii.Ecce
ego creaui fabrum sufflantem prauus in igne
Jn isto igne aurum liquescere incipit quando
ad consensum incipit animus emoliri sed tũc
miscendus est cinis eterni incendii qui timorẽ
incuciat aut certe cinis mortis de q° Sap.ii.
Extinctus cinis erit corpus tui adhibeat tes
tu idest consideracio nostre imbecillitatis q̃ue
ex nobis omnem securitatem auferat de qua
ps.aruit tanquam testa uirtus mea ꝛ tunc au
rum grẽ sic occultabitur sub specie pulueris
ut absq; spoliacione transire possumus bern.
omel.v.iiii.super can.dicit sic . Jn ueritate
didici nichil eque efficax ad grãm ꝓmerẽdã
retinẽdã recupandã quã si oĩ tpe iueniaris co
ram deo non altũ sapere sed timere ideo pro
uer.xxiii. ¶ Non emuletur cor tuum pecca
tores sed in timore domini esto tota die ꝛ ex
ultrate ei Ecce secundum documentũ quomo
do uz de bonis acceptis debeam us gaudere
sic uz ꝙ nostra exultacio cum tremore sit ad
mixta Nullus enim scire potest in hac uita ꝑ
se ipso uel ope suo utrum sit deo acceptum.
¶ Nescit enim homo an amore uel odio dig
nus sit sicud dicit ecclesi.nono: ꝛ ideo dicit
beatus gregorius mora.xxxi.Super illud Job
Gloria uarium eius error ꝛc.Omnis qui be
ne uiuere incipit audiens ꝙ ꝑ extremũ iudici
um iusti ad regnum uocentur hylarescit Sed
quia quedam mala ad huc ex reliquis sibi in
esse considerat hoc ipsum de quo exaltare in
choat appropinquare formidat uitam quippe
suam bonis malis qz permixtam considerat
ꝛ cogitaciones suas aliquo modo spe ꝛ timo
re confundit hec gregorius iõ Job quarto .
Pauor tenuit me ꝛ tremor ꝛc.Ecce qui ser
uiunt ei non sunt stabiles ꝛ in angelis suis re
pit iniquitatem ꝛc.

Z 12 9 APPREHENDE DISCI
plinam ꝛc. hic subiungit ps. pe
nam ꝛ premium et primo tangit
penam contempnenciũ .secundo
premium faciencium ibi Cum exarserit ꝛc .
ubi sciendũ ꝙ disciplina duplicit accipi põt
uno modo pro sciã alio modo pro castigacio
ne que fit per flagella ꝛ isto secundo mõ ac
cipitur in ꝓposito secundum glosam debem⁹
enim apprehendere diuinam castigacionem ꝛ
gratanter ꝛ ualde gradenter amplecti consi de
rantes ꝙ hoc est potissimum argumentũ ꝙ
ipse nos amat tanquam filios legitiõs apoc .
3°.Ego quos amo arguo ꝛ castigo dicit enim
phũs libro primo ycono. ꝙ matrum est nut
re ꝛ.patrum castigare xpristus autez quando
dat prospera tunc fouet ꝛ nutrit in quo

gerit uicem matris Quãdo dat aduersa tunc castigat in quo gerit uicem patris ꝛ iõ sicut primum est signum amoris materni ita secun dum paterni ꝓpro.iii. Quez enim diligit de us corrigit ꝛ quasi pater in filio complacet si bi Si cui uero nascit ipsũ castigare cõtẽpnit Nam ut uir molestus eũ cui irascit castigare dissimulat .ꝓcterus libro de ꝓuidencia narrat de archita ꝙ cum secundum sui pcc cassent in agro in hiis per sibi iusta fuerant ẽ ca agriculturam ꝛ indigeret punicione iratus eis bene ualete inquit qz irascor ꝛ de teama narrat ꝙ ad ministram suam dixerit si non essem irata uerberarẽ utiqz te ꝛ cõsimile nar rat de platone ꝛ de diuersis aliis ubiqz Con simile est de deo qui iratus castigacionẽ dissi mulat ꝛ ideo consulitur ad hebre.xii. ꝟ Fili mi noli negligere disciplinam dñi ꝛc.quam enim diligit dñs castigat flagellat autem omniũ fi lium quem recipit Ne quando iracatur ꝛc. Ecce pena de qua dicit sic Augusti. hec mag na pena est que ab hiis formidat qui aliquã dulcedinem iusticie perceperũt qui enim ꝓpe de uia iusticie cum magna miseria per uias ĩ equitatis errabit hec Augusti. Reuera ꝙ hec sit magna pena scire poterit qui considerat quã penale foret sibi cecus existens longe in solitudine a domo ꝛ patria distaret nec hab ret qui eum ad iter rectum reduceret circui ens palpitando in tenebris erraret sic est de malis a deo uersus ꝛ ĩ malicia excecatis Sa ꝓpie v. Lassati sumus in uia iniquitatis ꝛ pdi cionis ꝛ ambulauimus uias difficiles uiã aũt dñi ignoraumus.

QUAM EXARSERIT ꝛc

hic tangit ꝓpsal. premium bene ope rancium scz beatitudinem dicũt autem beati secundum ꝓfidorum fuit in principio huius libri dest bene aucti ꝛ ideo qui confidunt in deo sunt beati qz bene aucti non autem qui confidunt in mundo im mo male augentur ꝙ ꝓz ex tribus Primo qz non augentur naturaliter nam illud naturali ter augetur qõ prouenit ad quantitatem natu re debitam si autem excedat est augmentum monstruosum ꝛ secundum Auic.i. can. inter egritudines qñqz conputandũ est qz.d.ꝛc quo dã qz ad tantã q̃ntitatẽ oĩm membrorz peruc nerat ꝙ se mouere non poterat sic augent qui in mundo conficiunt ꝛ qui in congregan dis terrenis modũ nesciunt Senec epist.xcix. Necesse est ut in mensum excedat cupiditas que naturalem modum trãsilit Jn multis mu gnitudo naturalem moduz transilit qz ex ꝓ u pertatibus ꝓ geniti ad quantitatem diuicia rum que eorum naturali origini repugnat uci unt ut diceret talis qõ habetu secundo pal. ꝓ. Minimus digitus meus grossior est dorso patris mei idest modico porcio mee substan cie est maior quaz tota substancia patris mei Jsti uiuentur non bene aucti sed realiter sũt infirmi qui non possunt ad bonum se mouere in quorum persona loquitur ꝓpsal. Ego aũt dixi in habundancia mea non mouebor Jgitur isti nõ sunt beati Senec.epist.xxxvi. Dicimus beata esse que secundum naturam insunt ¶ Secun do qz nõ augentur proportõnabiliter ĩ augmento non solum quelibet pars aucti est aucta imo eciam quelibet pars augetur proporcionabil i ter si bene fiat augmentum unde si augeat uma manus alia non uel si una aucta altera . minueretur nichilominus esset maior sic est de hiis qui in mundo augent qz corpus augetur ꝛ anima minuit non sic est in augmento spũ ali Nam omnes partes augentur proporcioñ biliter qz omnes uirtutes sic sunt connexe ꝙ qui in una augetur proporcionaliter auget in omnibus Senec.epist.v. Js est inquit beatus quem nulla res minorem facit tercio qz solũ augentur appetitur ꝛ non ueraciter quia inflã tur potius quam augentur ꝓbũs libro de ꝓ blaumaribus querit propter quid cõmedentes storiam metallorum ꝛ in munda inflatur pe dibus ꝛ dicit ꝙ causa est quia non fruuntur cibo quem sumunt . ꝛ ideo sicut ex fame in flãtur homines ita et ex tali connexione . Sic in proposito .nam homines mundiales uidentur augeri sed realiter inflãtur cõmedẽ tes idest conseruantes ꝛ colligentes frequen ter non solum uerum metallum . sed storiam metallorum quia frequenter ita diu seruant apud eos donec sint quasi storia ꝓsal.primo. Argentum tuum uersum est in storiam qui talibus uestimtur inflari possunt Sapie .quar to.dicitur Rumpet illos inflatos sed non nu triri uel augeri qz non cedunt in uerum nutri mentum unde Bernardus libro de contemp tu mundi tales alloquens quid in quid hec ꝓ sunt uobis non sunt naturales cibi famem na

gis pronocant hec quam extingūt Et Ambro sius super primum psalmum Descendunt di uicie non explent. ¶ Patet ergo q̄ isti ñ sunt bene nati idest beati Math.iii.ergo bo nos dicimus arrogantes .q.d. non nisi secun dum apperenciam ⁊ falsam uulgi opinionem quam reprobat psalmista dicens. ¶ Bea tum dixerunt populum cui hec sunt beatus populus cuius est dñs ⁊c̄.

psalmus.

SALADUS DAUID cum fugeret a facie absalon filii sui absalon Sicud pate in glosa figurat iudam prod. torem qui xpistum persecu tus est ingratus a quo xpistus fugit quando cor eius gracia destincta ⁊ ipsum deseruit tra ditum in potestatem dyaboli .Prefigurat eci am mortaliter quemlibē peccatorem quem xpistus fugit quando ipsum deserit Sciendū est autem q̄ fuga importat recessum non spō taneum Sed quodāmodo coactū ex apprehē sione terribilis seu nociui xpistus autem qui dicit Prouerbiorum octauo Delicie mee esse cum filiis hominum neminem sponte deserit sed quasi coactus recedit ex apprehensione alicuius terribilis qa in rei ueritate facies pre catoris est bene terribilis non solum in se sed specialiter nata est xpistum terrere Si tamē suppeteret facultas sicut adest uoluntas dicit enim Crisostmus omel. trecesimo quinto .in inperfect. uere omnis homo malus quantus ad uolūtatē suā ⁊ manū mittit in dm̄ ⁊ occi dit eū qui .n.deū ad iracundiā excitare non dubitat qui precepta eius conculcat qui no men eius cōtempnit qui blasphemat qui mur mura: contra dm̄ qui turbato oculo aspicit . contra celum ⁊ cetera .Nonne si potuisset fie ri manus mitteret in deum ⁊ occideret eum ut iam licenter peccaret hec ille exquo patet q̄ peccatores sufficientem quantum in ipsis est prestant deo occasionem fugiendi quā cer neus sponsa ait can.ultimo .Fuge dilecte mi ⁊ assilare capree hinnuloq; cerborum . Sed ti mendum est hiis continue qui xpistum fuga uerunt quia infallabiliter rediturus est cuz ex ercitu ⁊ potestate magna cui resisti non pote rit ut eos expellat de suo regno ⁊ ipsos fugau do in ignem eternum ire cōpellat Math: ui cesimo tercio .¶ Serpentes genimina uipe rarum quomodo fugietis a iudicio gehen ne ⁊ ceters.

Z i 9

DOMINE QUID multiplicati sunt ⁊ cetera .p̄s. agit de xpisti passione ⁊ re surrectione Et diuiditur in duo . Primo enim ostendit p̄s. qualem conflictum xpistus sustinuerit se cundo ostendit qualem triumphum optaue rit Ibi ego dormiui ⁊ superatus sum ⁊ cete ra . Primo autem istius conflictus ponit par tem aduersantem Secundo partem adiuuan tem ibi Tu autem domine ⁊ cetera .Primo autem ostendit quale insultum suscipit ab ad uersariorum factis Secundo qualem ab eorū uerbis . ¶ Multi dicunt aduersarii autem xpisti in passione fuerunt tam iudei quaz gen tiles ⁊ quia iudei erant quasi intranei quia de suo genere .Ideo intelliguntur in proposito per insurgentes signanter aduersarii xpisti designantur per multitudinem . tam in isto quam in sequenti uersu per multitudi nem sa cra scriptura accipitur aggregacio multorum secundum illud Math.xx. ¶ Multi sunt uo cati pauci uero electi Racio est quia secundū philosophum decimo methaphisice Multitu do opponitur unitati Unitas autem summa est deus Deut.sexto Audi israhel deus tuus unus est Qui ergo isti unitati continue oppo nuntur oportet quod sint multi psalmista. ¶ Conculcauerunt me inimici mei tota die quoniam multi ⁊ cetera . ¶ Sciendum est autem q̄ isti multi tribulauerunt primo xpi stum in se ipso ⁊ secundo nunc tribulant xpi stum in filios de quo mirat̄ p̄s. ⁊ querit pp ter quid hoc faciunt Si ergo querat̄ de cau sa ex pte multitudinis que psecucōez ingerit non est cā nisi maxima malicia Si aūt ex pte illius q̄ psecucōez recipit .cā finalis ē utilitas maxiā xp̄s aūt paciendo in passibilitatē ⁊ ptā tē super hostes suos oēs meruit tam sibi quā nobis secum illud phūs ii.xpistus factus est obediens usq; ad mortem propter quod ⁊ de us exaltauit illum ⁊ cetera .dicit ei p̄s. vi. ethi. q̄ ferrū accensum igne nisi duret̄ icti bus corrūpit̄ ruens tñ secundū eundē nō est abile ad rūdēdū.s.stati q̄ extrahit̄ decaio sed

ps 39

oportet exspectare donec albescat Sic in proposito nam ferrū xpūstus ē propter uniuersalem sui potestatem Dan. secundo . Ferrum domat omnis .illud ferrum accensum fuit igne q̄ unitus fuit sibi ignis diuinitatis vt quo Deut .quarto . ¶Deus tuus ignis consumens est ideo oportuit ictibus indurari ut nō corrumperet seu potius ut in corruptionez mitteret iuxta q̄ sibi promissum fuerat in ps. ¶Nec dabis sanctum tuuz uidere corruptionem nec tamen statim post extractionem eius vt fornace seu camino tundi debuit sed oportuit exspectari donec albesceret Caminus enim in quo ferrum istud fuerat igni tum erat uterus uirginis qui bene caminus dici ppt̄ poterat ardorem precipue caritatis Jeronimus in sermone vt assumptione nouis quippe cotidie inflammabat̄ desideriorum affectibus quam totam in canduerat diuinus amor .Jta ut in ea nichil esset q̄ mundanū uiolaret affectus sed esset ardor continuus ebrietas perfusi amoris hec Jeronimus. de isto camino habet̄ ysai. trecesimo primo. Dicit dominus cuius ignis est in syon ⁊ caminus eius in iherusalem quando igitur extractatū est de hoc camino nisi sunt alīqui ferrum istud tundere scilicet heroes ⁊ sui ; sed non permisit Johannes vecimo septimo . Nemo misit in illum manus. quia non dum uenerat hec ora eius .Sed quando postmodum uenerat hora debita albescebat ⁊ hoc fuit quando Speciosus forma pre filiis hominum erat in pūcia hostium suorum nudatus est ⁊ spoliat⁹ ⁊ tunc tundebant fabri crudelissimi ps.
¶Supra dorsum meum fabricauerunt peccatores ⁊ si querat̄ quid fabricauerunt uidetur quod gladium occisionem propriam .quia statim subiungit psalmista: ¶Dominus iustus concidet ceruices peccatorum . sic ergo fuit xpūstus tribulatus in se ipso psalmista Tribulacionem ⁊ dolorem inuenit . Secundo tribulatus fuit in suis ⁊ cotidie tribulat̄ Dicit gregorius tercio mora.super illud Job Cuide bant dolorem eius esse uehementez Si capud nostruz scilicet xpūstum tormenta non tangerent nequaquam afflictus membris perse cutori suo etiam e celo clamaret Saule saule quid me persequeris Si cruciatus nostri eius pene non essent conuersus afflictus q3 paul⁹ minime dicēt ⁊ supleo ea q3 desunt passioni xpūsti in carne meā hec gregorius Si autem querat̄ causa istius tribulacionis dico q̄ ex ipsa ex parte nostra est quam tangit gregorius libro 3°. super illud Job ¶Tu autem cō mouisti me loquens de beato Job .flagellis creuit uirtus pacīe atq3 ex dolore uerbis nucta est gloria remuneracionis . Exemplum habemus ad hoc in natura Dicit enim palladius libro secundo q̄ plantis robustis transplantatis maxime proest a uentis frequentibus agitari ut grandescant ita ⁊ nobis qui sumus transplantati quia primo plantati in paradiso ⁊ iam in agro isto expedit ut fortes simus frequens uentorum impulsio idest frequens tribulacio quia per hoc grandescimus ⁊ coram deo magni efficimur ⁊ forciores ⁊ magis ecīa fructuosi forciores quidem quia dicit Crisostomus .vecimo nono . super epistolam ad hebre .Arbores quanto magis cōmouentur tanto amplius forciores efficiuntur ⁊ igitur si fuerimus longanimes forciores erimus hec Crisostomus efficimur eciam magis fructuosi. Dicit enim Crisostomus super illud Math. decimo quarto .Ab arbore fici discite parabolaz si quando carnalia hominis affliguntur spiritualia eius tunc florent .Sicud igitur uernali afflatu arboris lapsantur in folia ⁊ in fructus sic persecucionibus excitantur anime ad uirtutem hec ille Ap⁹ uero dicit non solum nos excitari docens ad uirtutem in presenti sed eciam per eas grandescere ⁊ ꝓficere ad maiorē gloriam in futuro .ii. cor. iiii. q̄ in pūti est momentaneū ⁊ leue tribulacōnis nrē sup⁹ modū eterne glorie pōdus opat̄ i nobis

ps 29

CLITI DJCUNDE ANIMe mee ⁊c. hic ponit̄ insultus factus in uerbis ad hām xp̄o talibus uerbis insultabant ipso in cruce pendente Math. xxvii. Confidit in domino liberet eum nunc si uult Quod aūt tūc factū est circa xp̄m per iniquos morientē coti paliter idē fit cotidie q̄ malignos sp̄s aduersus xp̄ianum morientē spūaliter dicet ei ista uerba non est salus ipsi in deo eius Insultacō demonū ad agit desperacionē peccat oris motuenciū sed reuera faciliter potest refelli eoruz malicia q̄ deus xp̄istiani eciaz peccatoris ihesus est ab oc. iii. Exultabo in deo ihesu meo

Jhesus autem est idem q̄ saluator 7 causa assignat̄ Math.primo. ¶ Jpse enim saluum faciet populum suum a peccatis eorum ergo sequit̄ q̄ etiam peccatori est salus in deo eius ancel⁹ in quadaz meditacione dicit sic Jpse per semetipsum assumpta forma nostra assumpta natura nostra ad nos descendit uulnera nostra 7 mortem diligenter aspexit aspiciens palpauit tetigit pietate motus sup miseriam nostram quam nos habere uidit cō dolendo ingemuit 7 post hec de ipsa carne sua quam pro nobis ipse assumpserat quasi emplastrum ipse faciens nostris q3 doloribus apponens totam ex integro infirmitatem nostram sanauit hec ille ergo est salus peccatori in deo eius Jdeo diabolus talia suggerente orandus est deus noster illud p̄s. exurge dñe saluum me fac deus meus 7c̄.

Z 39 U AUDEAM DOMINE susceptor meus es 7 cetera. hic ponit p̄s. partem xpi⁹tum adiuuantem Jn parte enim aduersā te est maxima multitudo Sed in parte ipsuz adiuuante simplicissima unitas que innuitur in pronomine singulari uidelicet in li tu hec unitas est ipsa diuinitas quam habuit se ad iuuantem propter duo primo propter graciā unionis Secundo propter efficaciam sue oracionis ibi uoce mea 7 cetera. ¶ Est autem sciendum q̄ filius dei assumpsit naturam humanam fruentem deo quantum ad porciones mentis superiorem secundum illud p̄s. Cum gloria suscepisti me. tangit̄ ergo in uersu isto duplex unio uidelicet assumpcionis que ē ypostatica. cum dicit̄. Tu autem domine susceptor meus es 7 cetera. Nota uero secūdum glosam q̄ p̄s. hic loquitur de deo a similli oratoris uel iudicis uel medici Suscepit enim oratorem reum ut eum defendat iudex ut petat medicus ut curet Secunda unio fruicionis que est beatifica cum additur Gloria mea eciam ex hiis consecutus est auxilium liberacionis q̄ finaliter capud meū idest mentē super omnes persecuciones victam est aūt summum remedium in aduersis capud tenere eleuatum 7 expedit capud exaltari Primo propter periculum submersionis nam 7 qui in aquis sunt maximis quam diu possunt tenere capud eleuatū periculū submersio⁹s suffocacō nis euadunt Deus est quando capud deprimit̄ eciam si totum residuum corpus exaltet̄ tren. tercio. ¶ Jnundauerunt aque super capud meum 7 dixi pii sic in proposito Nam qui in angustiis est inter undas fluctuat p̄s. ¶ Saluum me fac deus quoniam intrauerūt aque quam diu igit̄ mentem que capud est tenere uolumus exaltatem ut non deiciamur aduersis sed pocius eam sud spe celestium tenemus elevatam nullum est periculum. Deus est si capud sub undis deprimat̄: quia tunc per penas temporales transimus ad eternas 7 istud est necessarium non solum existenti in tribulacionibus sed etiam in quibuscūq3 temptacionibus. Nam quicunq3 eis consentit aquam bibit 7 est in periculo suffocacionis Job decimo nono. ¶ Jnutilis homo bibit quasi aquas iniquitatem. ergo sursum erigat ad celum capud ne aquas hauriat Luce uicesimo primo. ¶ Respicite 7 leuate capita nestra 7 cetera. Secundo propter declaracionem inpugnacionis Dicit Albertus uicesimo tercio. lib 20 de animalibus q̄ omnium auium pugna est contra hec odium. 7 ideo uolat altissime non solum propter esce contemplacionem. sed propter aliarum auium emulacionem. quia aliquando quedem aues leues exaltantes se eum enim deplumant aues eciam magne si super eum exaltantur sicud grues 7 ciconie rostrorum acumene interficerent eum 7 ideo ipse exaltatur super omnes sic 7 nos faciamus Nam per aues intelliguntur maligni spiritus dicuntur enim anes a uia. quia nullam certam uiam tenent. Sic 7 maligni spiritus. quia a uia recta 7 certa semper errans. Prouerb'orum decimo. ¶ Qui nititur mendaciis pascit uentos. Jdem autez sequitur aues uolantes herodius autem dicitur quasi heros idest dominus. quia est auium dominus 7 rex. Sic 7 homo dominum accepit super omnes spiritus malignos Actha thei. decimo. ¶ Dedit potestatem spirituum in mundorum et hoc est quod dicitur in psalmo. de homine. Omnia subiecisti sub pedibus eius oues 7 boues uniuersas insuper 7 cetera. Volucres celi 7 cetera. Sed omnium auium istarum est pugna contra nos. quia non est nobis colluctacio aduersus carnem 7 sanguinem. sed aduersus principem. 7c̄. cōtra spūalia negcie in celestibz iō 7 causē

dū ne supra nos exaltentur quia infallibiliter deplumant uirtutibus spoliando ⁊ finaliter interficiunt ad mortem perpetuam ptrahēdo ⁊ iō stuxeamus sup eos in altum leuari cogi tantes illud q̄ dicit beatus gregorius in moz in principio de beato Job In alto mentem fixerat ⁊ ideo hostis ad eum irrumpere nō ua lebat psalmista In petra exaltauit me ⁊ nunc exaltauit capud meum super inimicos meos hec est magna prudencia de qua eccle.uiceci mo : Sapiencia humiliati exaltabit capud illius ⁊ cetera.

Voce mea ad dominum clamaui ⁊c.

In hiis clamans ⁊.. hic ostendit p̄s. xpistum habuisse deum se ad uuantem propter efficaciā sue ora cionis cuius efficacia magna inuit̄ in clamo re dicit̄ enim secundum glosam oraciois cla mor propter uim incencionis cāte autem uir tutis erat ⁊ efficacie ut per eam non solum exterent̄ hostes sed eciam destruent̄ eorū municiones Dicit enim Auicenna vi.uatura lium q̄ sonitus tubarum iuuat in destructio nem currium altissimarum Johannes sexto . Circiferante populo ⁊ clangentibus tubis ⁊c̄ muri Jericho corruerunt . ¶ Clamor aūt xpisti in cruce propter magnitudinem uirtu tis bene erat uox tube que resonante destruc te sunt omnes municiones dyaboli immo et q̄ amplius est mirabiles muri ciuitates ieru salem qui solidissimi quasi ere fusi sunt sicud habetur Job triceſimo septimo . Perforauit faciens uiam sibi ⁊ nobis aperiens ianuam qua posset cum suis intrare hebre.nono Cum clamore ualido ⁊ lacrimis offerens exaudit̄ est ubi premittit̄ ⁊c.iiii.habentes pontificē magnum qui penetrauit celos ihesum ⁊ racio ibi innuit̄ quia sez uiuus est sermo dei idest ora cio xpisti ⁊ efficax ⁊ penetrabilior omni gau dio Puta autem quod nostra oracio in tribu lacionibus ⁊ temptacionibus si fuerit emissa cum clamore idest feruore cordis eciaz celos penetrabit quia eciam breuis oracio penetrat celum Dicit boecius libro quarto . Musice q̄ instrō musico corda quanto fuerit longior reddit sonum grauiorem quanto uero breuior tanto reddit sonum accuciorem ⁊ per con sequens magis penetratiuum Sic in proposi to . Nam quando homo est in prosperis qui si in epa leticia discendit et efficit .q. co da longa ⁊ est eius uox grauis quasi corde lā ge que non penetrat sed foris stat Luce 10 . ¶ Simulantes longam oracionem hii accipi pient dampnacionem maiorem sed qui sunt in miseria ⁊ afflictione breuiant̄ quia angustiant̄ ⁊ humiliant̄ Nam meror in corde ui ri humiliauit illum . Prouerbiorum duodeci mo Et ideo faciunt uocem acutam que cito penetrat Ecclesiasti trecesimo quinto. Oracō humiliantis se nubes penetrabit . Ideo di cit psalmista . ¶ In tribulatione mea inuo caui dominum . ⁊ ad dominum clamaui et exaudiuit me de celo sancto suo uocem meā ⁊ clamor meus introiuit ⁊ cetera . ¶ Sig nanter dicit meam ad differenciam multorū qui uolunt quod alii pro eis orent ut sic ipsi clament uoce aliena non propria Narratur li bro de uitis patrum quod frater quidam dix it abbati Antonio ora pro me Et respondit senex nec ego tui miserior nec deus nisi pro te ipso solicitus fueris ⁊ poposteris ⁊c̄.

psalmus .

Ego dormiui ⁊c.

Hic ostendit psalmista quid xpistus triumphando opti muerit ; Et primo ostendit quid optinuerit suis ibi . ¶ Domini est salus ⁊ cetera . Prima para in duas partes diuidit̄ . Nam primo osten ditur quomodo triumpharit ; Secundo . quid obtinuerit ibi . ¶ Non timebo milia ⁊ cetera . Triumphauit autem xpistus mo riendo ⁊ resurgendo ⁊ hoc uirtute diuinitatis sibi unite : Mors immutat in dormiciene et ⁊ separacione . Et signater intelligitur mors xpisti per dormicionem . Primo quia secun dum philosophum decimo nono de animali bus somnus uidetur esse quoddam medium inter uiuere ⁊ non uiuere sic est mors xpisti. Nam status presens est non uiuencium quia media uita in morte sumus . Status enim glorie est uere uiuencium psalmista .
¶ Credo uidere bona domini in terra uiuen cium Mors aūt xpisti mediauit q̄ p mortē transiuit de statu uno ad alium ⁊ nos igitur

meditacionē mortis eius cōsimilit trāslibim⁹ hebre.nono. Noui testamenti mediator est ut morte itercedente ꝛ cetera. repromissionē acccipiant qui uocati sunt eterne hereditatis mediant en m inter statum ueteris legis carnaliter ꝛ noue spiritualiter quorū primus erat non uiuenciū secundus autem uiuenciuz nā littera occidit spiritus autem unificat. Ecce dicitur mors xpisti dormitacio q sicud dicit phūs ꝛ li. desompno Jn sompno redit uirtus sensitiua ꝛ spūs sensitiuus ac sanguis ad interiora uz ad cor. Sic ꝛ spūs xpi ab exterioribus idest a nobis qui extra tram habitamus scz insuperficie terre ubi primo operabat redurit se ad interiora tre q ad infernuz qui credit esse in medio tre sicut cor in medio aialis similit ꝛ uirtꝰ sanguinis xpi ibi cōgregatus est ad salutē electorū nā deus nost non solū in tre supficie operatus est salutē sed eciā in medio tre Math.xii. Erit filius hois in corde terre tribus diebus ꝛ tribus noctibus unde non fuit ociosus licet dormiret q cā.v. Ego dormio ꝛ cor meū uigilat sompnus uero iste durauit quantum prius uigulauerat secundum opinionem de hora resurrectionis que potit xpm media nocte resurrexisse ut pz cōputāti nā uigilauarat p duas dies fere ꝛ nocte ꝛ dormiuit p unā die ꝛ fere duas noctes Si tres hore que duobus diebus subtrahūt du abus noctibus addit ꝛ rōnabilit q secundū phm primo ethi. Sompnus est dimidiū uite ita q uigilia ꝛ dormicio fere ex equo diuidūt uitā nostrā ¶ Et est sciendum q int dormire ꝛ sompnū cape in pposito fit distinccō q xps quieuit in duplici lecto uz in ligno ꝛ lapide unde dormiuit in ligno ꝛ hoc sibi congruebat q uermis ligni non liquiescit nisi in ligno pforato de xpo aut scribit ii. Reg xii. Jpse ē quasi uermiculus ligni tenerrimus sompnum uero cepit in sepulcro lapideo ꝛ hec sibi congruebat q lepustulus postquā euasit manꝰ hominum ꝛ canū requiescit i petra ps. Petra refugium lepustulis sed translacionem unaz xps autem tali lepustulo cōparat proue..xo. Quatuor sunt minima terre ꝛ ipsa sunt sapiencio ra sapientibus ē. lepustulus qui in petra suū cubile collocat isti sunt lecti bene duri erat q primus durior q non solū ligneus sed ꝛ in ferreus erat Deut.iii. Monstrat lectus eius ferreus Et si querat quare filius dei ꝛ uirginis

tame tenellus de quo puer.xiii. ¶ Ego dui sti ius pris mei tenellus ꝛ unigenitus coram matre mea Elegit sibi quietem in lect s tam duris racio erat pbitas militaris nā probi ꝛ strenui milites declinant stratus molliciem unde de hambale duce ꝛ ipatore affricoꝝ Narrat rectus Julius frontinus libro.iiii. q cū mīi taret plerūq sup nudam humum sagulo uest uestē militari rectus sompnos capiebat Sic ꝛ miles iste post fortissimam uictoriam in lecto durissimo sompnum cepit Seneca libro de remediis formaꝝ non in mari tra aut in prelio solum uir fortis appet exhibet eciam ꝛ i lecto mitus dicit in figura gen. uicesimo octauo ¶ Sulit de lapidibus qui iacebant ꝛ subponens capiti suo dormiuit in eodem loco de isto loco surrexit quia dominus suscepit eum ide st uirtute diuinitatis que naturam suam in qua passus susceperat. Et loquit xpistus ad modum illius qui in profundum ceci dit nec ualet surgere ꝛ ascendere nisi alius manus eius suscipiat ꝛ ipsum extrahat ꝛc. Sic enim ꝛ ipse in profundum inferni cecide rat. Et ideo profunde dormiuit Sed diuinitas que supra omnia est ipsius qui manus apprehendens extraxit psalmista. ¶ Tenui isti manum dexteram meam ꝛ in uoluntate ꝛ cetera. Et cum gloria suscepisti me ꝛ cetera ¶ Aliter exponit uersus iste de peccatore moraliter qui dormiuit in peccatis exurexit xpisto sibi manus porrigente. Nam moraliter loquendo per dormicionem intelligitur peccatum. Sicud enim dormicio est ymago mortis secundum descripcionem quorundam philosophorum antiquorum. Jta ꝛ peccatū est ymago mortis eterne. propter quod clamat Apostulus Eph. quinto. ¶ Surge qui dormis et exurge amortuis ꝛ cetera.

¶ Dicit Albertus libro decimo de animali quod ex sompno deprimente multitudo piscium iacet in profundo maris cuius signum est qui retbe eleuatum de profundo trabit multos pisces rotundos sicud spera. ¶ Sepe eciam piscis capit ꝛ non sentit piscatorem propter sompnum Sic in proposito Nam homines sunt pisces Abot.primo. ¶ Facies hominis quasi pisces qui ex sompno peccati deprimente iacent in profundo uaris idest malicie huius mundi nam mundus mare est ps. boc mare magnū profunditas eius pecti

est graue nam licet in hoc mari multa sit ma
la tñ maximum ⁊ profunditas malorum ē pec
catum scom illud ꝓuer.xviii. Impius cū in
profundum uenerit peccatorum contempnit
⁊ ps. de profundis clamaui ⁊c. propter quod
⁊ piscator dyabolus expandens rethe suum
ad capiendū pisces istos scom illud aboc.i.
trapit illud i sagena sua ⁊ cōgregauit i rethe
suū multos trahit ad se rotūdos sicut spa ei⁹
i deest cōformatos tōtaliter huic mundo q ad
hrām spūs est q̄ non posset fieri nisi vo
mirent ⁊ ideo sepe a dyabolo capiunt subi
to ⁊ ex improuiso antequam sentiant eccle.
nono sicud pisces capiuntur hamo ⁊c. Sic
capiunt homines tempore cum eis expleto
superuenerint Est tamen aduertendum q̄
ps. in persona peccatoris loquens duo dicit.
uz ego dormiui q̄ est primum ⁊ sepoiatus
sum q̄ est secundum q̄ peccator quando pri
mo peccat dormit sed quando peccatum in
consuetudinem uertit tunc sōpnum capit uel
sopoiat q̄ in principio peccat occasione pec
cati sibi occurrente sed postmoduz peccat ēt
occasione fugiente ⁊ ideo primo capitur ⁊ ui
citur a sompno sed postmodum sompnū eci
am non occurrentem capit sed fugientem ⁊
ideo alia littera habet ⁊ sompnum cepi ⁊ est
iste sopor ille de quo iadith. quarto Sopoiez
morti socias defecit ⁊ mortuus est ¶ Paruz
enim distat sopor iste uel nichil a morte eter
na nam in principio peccati homo excitatur
facilíter a dormicione sed postquam uenerit
in consuetudinem peccatum est quasi impossi
bilitas resurgendi Ambrosius super primum
ps. dicit sic an ignoramus qō tantaū ui ha
beat consuetudo peccati ut naturam exclu
dat que cum sit medicinalis ad salutem tñ
corroboratus tempore passionibus in medici
nalis inuenitur hic ille ideo Josue.i. dicitur
Quid tu sopore deprimeris

ON EJANEBO ⁊c. hic oñ
dit ps. quid xp̄us obtinerit ui
delicet in passibilitatem que quiō
in passibilitas sibi cōpetebat ex
duobus uz ab intrinseco q̄ pati non poterat
⁊ ab extrinseco q̄ omne illatiuū passionis ei
subtractum fuerat ⁊ hoc nota in sequenti ver
su Quoniam tu percussisti ⁊c. xp̄us ergo
non timuit q̄ pati non poterat potuerunt au
tem ⁊ martires bene dicere uersum istuz qui
sic confortati erant ut nulla timerent aduer
sa ⁊ racio fuit ducis fortitudo sub quo mili
tabant Crisos omel. super illud luce Erat
iheſus eiciens ⁊c. Neqz enim timere debent
hostem fortem qui hñt p̄incipem fortiorem
Narrat Justinus libro secundo de Alexandro
q̄ cum nullo umquam hoste pugnauerit quē
non uicerit nec urbem obsederit quam non
expugnauerit nec ullam gentem adierit quā
non calcauerit ⁊ ideo tantam fiduciam suis
militibus faceret ut illo pūte nec hostem nec
arma timerent multo magis xp̄istus fiduciā
suis tribuit qui in omni prelio se p̄euntē ex
hibet ps. Cum ipso sum in tribulacione ⁊ ali
bi Si ambulauero in medio umbre mortis ñ
timebo ⁊c. Quod ergo dicit expurge domine
saluum me fac Sic exponit secundum glosā
idest fac me domine expurgere. ⁊ sic fuit de
martiribus qui quanto magis uidebant de
primi tanto magis uirtute diuina exsurrexe
runt ⁊ robustiores fuerunt. Plutarcus libro
octauo de meḿrabilibus dicit q̄ si super pal
me arboris lignum magna ponderа imponas
hac tantum grauiter oneres ut oneris magni
tudo sustineri non queat non deorsum cedit
nec in terram flectit sed aduersus pondus
resurgit ⁊ sursum nititur recuruatur que Ac
propterea placuit palmam signum esse uicto
rie hec ille deut. uicesimo quinto. Quem iust
tum esse conspexerint illi iusticie palmam da
bunt reuera sic fuit de sanctis martiribus q̄
penis oppressi erant omnino super uiros hu
manas ⁊ tamen non deorsum flectebantur.
Sed aduersus pondus sursum toto spiritu ex
surgebant ut dicere posset quilibet sub onore
tormentoruz illud eccle. uicesimo quarto qua
si palma exalta sum in cades et ideo orat in
persona martiris in ps. ¶ Apprehende ar
ma ⁊ scutum ⁊c.

CONFLAN BU PER Cu
sisti ⁊c. hic dicit xp̄m in passibi
lem q̄ passionis illatiuū subtrac
tum fuerat percussis omnibus ad
uersariis ubi Sciendum q̄ deus non potuit
nisi aduersantes naturas ei fulguris ē trāsire
p̄ medium corpis porosi ⁊ nō resistentis absq̄
lesione corpa uero resistēcia cōminuit i pulue
rē sicut p̄z scom alber. iii. metheō. de nagiā ⁊
ferro i uagiā nā ferr̄ minuit q̄n uagiā manuz

illesa ꝙ tū est resistencia ferri sic in ꝓposito. nam gladius dīne ulcionis de quo Deut.33° Si acuero ut fulgur gladiū meum obtēpantes deo pertransit absq; lesione rebelles autē oīo cōminuit ꝑs. Comminuam eos ut puluerē Et hoc p3 ꝙ deus mala que infert uiri boni ita pacienter ferunt ꝙ non uocent eis nec eos penetrāt sed malos usq; ad cor penetrāt quasi esset mors. quedā hoc est qō dicit in ꝑsona peccatoꝝ terū. tercio Percussisti nos occidisti nec pepcisti De bonis uero deut.33. Percuciam ꝙ ego sanabo ꝙ ideo signant sub iungit Dentes peccatorum cōtriuisti Possūt autem ꝑ dentes peccatorum idest demonum cōuenienter intelligi maledicti ꝙ detractores Nam sicud dentes cibos cōminunt ita ꝙ tales bona opera quibus nutrit bona fama hominis continue muniunt Sciendū est aūt qō dentes sunt propter tria scz propter cibuz et hoc uniuersaliter dentibus omnium aīalium uel propter loquelam sicut in hominibus uel propter arma sicut in bestiis puta in apio et huius ꝙ per consequens illi qui utunt denti bus loco armorum bestie sunt pbūs de aīalibus dicit ꝙ quidem pisces hnt super liguā uentes ꝙ est aspera similis spine ꝙ applicatur ori sic qō nullus putat ꝙ sit lingua ꝙ sic est de lingua maledici ꝙ detractoris nā habet dētes similes spine si quis respiciat ad effectum uencium nam secundum pbm morsus ꝙ absscisio est propria operacio uencium ꝙ secundū Lassionū dentes adiminuendo dicunt idē officium habet lingua talis scz mordere abscindere ꝙ diminure bona si qua sint in eo cui maledicit ꝙ detrahit gal.v. Mordetis ꝙ comedetis ꝙ ideo ps. alibi bene talem linguam describit inquirens filii hominum dentes eorum arma ꝙ sagitte ꝙ lingua eorum gladius acutus.

Z 81 Dantm est Salꝯs nē. hic ondit ps. ꝙ rps suis obtinuerit uz salutem a domino ān tum ad graciam in presenti ꝙ benedictionem quantum ad gloriā in futuro. Est enim secundum bernhar. in quodam sermone qui sic incipit preuenisti eum in benedictionibus triplex benedictio nobis necessaria scz preueniens adiuuans ꝙ consūmans prima misericordie secunda grē tercia glorie preueit misericordia conuersionē adiuuat grā conuersionem perficit gloria consūmacionem nisi enim hanc benedictionem uenerit dns nō potest terra nostra dare fructum salutis neq; ei aut inchoare bonum donec a misericordia p̄ ueniatur aut agere bonum donec a grā adiuuetur Aut consūmari in bono possimꝰ donec gloria repleat merito benedictio dulcedinis nominat ea que pruenit qz que iuuat fortitudinis que consūmat plenitudinis est benedictio hec bern. eph.v. Benedixit nos in omni bñdictione spūali ꝙ ps. Benedicat nos deus deus noster ꝙ cetera.

Titulus ps; ps 4.

In finem ps: cantici Dauid Nota expositionem huius tituli sufficienter in glo. Est autē canticum secundum Lassionū ꝙ ad honorem dei cantat quando quis libertate ꝓprie uocis utitur hoc est autē ꝙ nunc īditatis laudibus agit hec ille nec sine causa in dei laudibus utitur ecclesia cantico uirtus enim cantici eius incantacionibus dyaboli resistit unde Ambrosius in exameron sermone quarto. ¶ Nil cantatores ualeut ubi xp̄i canticum cotidie decantatur habet ecclesia suum incantatorem dominum ihesum ꝑ quē magorum incantancium carmina ꝙ serpentū uenena uacuauit. Et ideo potest dicere illud psalmista. ¶ Inmisit in os meum canticum nouum carmen deo nostro.
Debet autem istud canticum habere psalmū annexum idest bonam operacionem bene continuatam ut sit in fine psalmi. Cantici Dauid iuxta titulum dicit Albertus libro tercio de animalibus quod pariti in arce lactandi precipiunt nutricibus dum lactant infantem moueri eum cum cantu musico. Motus autem cunarum debet esse lentus suauis Musica ei facit eū cum gaudio ꝙ leuitate spiritus recipere nutrimentum. Motus autem excitat calorem ꝙ uirtutem digestiuam. Sic in proposito. Nam piti in arce lactandi et nutriendi fuerunt xp̄istus et apostuli. Unde ꝙ de xp̄iuo dicitur Osye.undecimo.
¶ Ego nutriciꝰ effraim de apostulis scribit

psai.xlix. Erunt reges nutrcii tui 7 paulus in arte illa singulariter gitus ait .i.cor.iii. tanquam paruulis in xpisto lac uobis potum dedi Nutrices autē sunt ecclesie qui de doctrina xpisti 7 apostolorum receperunt ut paruulos suos lactando 7 de suauitate deuocionis reficiendo cantica suauia frequentent insuper 7 paruulus suaui motu exercitent idest ad laborem spiritalem 7 bonam oporacionem excitent 7 hoc est cantare 7 psallere unde p̄s. Cāte ei 7 psallite ei 7 apostulis eph.v. Cantāntes 7 psallentes in cordibus uestris dño

uocaui dominum 7 exaudiuit me de templo sancto suo uocem meam In tribulacione dilatasti michi idest fecisti michi latitudinem. ¶ Sciendum est enim qō tribulacio est illa arta uia que ducit ad uitam sicut dicit act. decimo quarto. ¶ Per multas tribulaciones inportat nos intrare regnum dei xpistus aūt uiam istam ampliauit qr cum ipse sit gēie gigas substancie totam uiam istam precucurrit nam exultauit ut gigas ad currendam uiam ut nobis eam lacionem redderet dum enim consideramus qꝫ ipse qui erat filius dei tot aduersa passus est 7 ita intrauit gloriam suā non uidentur nobis tribulacōnes augustie um de beatus Angust. loquens de calice tribulacionum dicit sic sermone decimo septimo. de uerbis domini: ¶ prior bibit sanus ut bibere non dubitaret egrotos quid enim amarꝫ est in tali poculo qꝫ ille non biberit si contemelias dicis prior audiuit cum demones. expellere: demonum habes Si dolores amari sunt ligatus flagellatus crucifixus est si mors amara est 7 mortuus est Si genus mortis exhorrescit infirmitas nichil illo tempore ignominosius fuit morte crucis hec Augustinus. Patet ergo qꝫ totam uitam istam augustam prior iuit mūc possit quilz dicere illud p̄s. dilatasti gressos meos Uel aliter sic in tribulatione dilatasti michi suple cor. Cor enim exgaudio dilatat̄ 7 ideo cor in tribulacione dilatat̄ quando aliquis est de numero illorū de quo Romanus quinto. Gloriamur in tribulacionibus dicit Auicenna tercio can. qꝫ cor nutrit̄ cum uirtutibus suis naturalibus in dilcōne sua 7 attrabit̄ ad ipsū sāguis sicut aer sanguis autem est eius nutrimentum 7 secundum eundem eodem li. alibi. Quandoqz circa cor multiplicantur humiditates que coartant cor adilacione 7 interficiunt Sic in ppo sito nam quando i aduersis cor dilatat̄ nutritur spiritualiter nam sanguis xpisti effusus i morte est nutrimentum spirituale cordis nrī Leuit. decimo septimo Anima carnis in sāguine est Iste sanguis ad cor attrahitur in tribulacione quando cor dilatatur qr qui in tribulacionibus gaudent ad cor suum reuocant sanguinem xpisti 7 mortem suam Sed circa cor multorum sic multiplicantur superfluitates idest temperalia qꝫ de spiritualibus nichil cogitantur et ideo eoz cor in tribulacōibz

Ad tnuolarad xc.

Juxta titulum p̄s. p̄sm⁹ iste diuidit̄ in duas partes nam primo agitur de spirituali exultacione 7 secundo de uirtuosa operacione. secunda pars ibi Sacrificate xc. ¶ Primo ostendit quanta mentis exultacio consequit̄ uitaz spiritualem Secundo reprehendit amorum uitā secularem Secunda ibi Filii hominum xc. Et primo ostendit per experienciam qꝫ i mēsa cordis exultacio oracionem seu contemplacionem eciam in aduersis consequitur 7 ideo ad oracionem conuertitur ibi Miserere mei xc. est autem inuocare quasi intus uocare et ideo deum inuocat qui intus in corde 7 non solum extra in uoce ad deum clamat talis sibi auditur Sic autem uocandus est qr orandus est 7 tanquam rex 7 tanquā deus Juxta illud p̄s. Intendi uoci oracionis mee rex meus 7 deus meus Orat̄ autem tanquam rex quando orat̄ pro necessitate corporis sed oratur tanquam deus quando orat̄ pro salute spiritus Si autem oretur ut rex intereis querendus est qr ibi est regnum suum luce decimo septimo Regnum dei inter uos est Si oretur ut deus eciam ibi uocandus est tanquam in templo non enim sine causa dictum est psai. lvi. ¶ Domus mea domus oracionis uocabitur ad hoc autem dedicat̄ templum ut i eo deus orēt 7 oracio maiorem habeat efficaciā ii.cor.vi. Uos estis templum dei uiui ergo in isto templo orandus est deꝰ qr dominus i tēplo sancto suo qr uero ibi est ideo ibi uocatꝰ exaudit Bernhardus in meditacionibus cum ad adorandum accesseris noli querere locum qr tu ipse locus es p̄s. In tribulacione mea in

dilaturi non potest sed usq; ad mortem con
stricte q; a spūsti ymitacioē que est uita cor
dis omnino destituit ꝛ sepe timore mundano
in peccata labitur non sic psalmista qui dicit
uiam mandatorum tuorum cucurri cum dila
tasti ꝛc̄.

Z. IBERERE DEI ꝛc̄.pl.cō
uertit se ad oracionem tanquam
ad arma quibus intribulacionib;
se muniat ꝛ defendat Oraciones
enim sunt arma iustorum ꝛ uirorum spiritua
lium ii.Marc.xiii. Singulos eorum armauit
non clipei uel haste municione Sed sermoni
bus optimis dicit beatus Augu. Tercio de
ciuitate dei q; roānis post bellum cartha
ginense dicuntur arma pro re publica pugnaturis ꝛ iō
necessitate combusti arma tēplis affixa ꝛ obla
ta detraxerunt ut suos milites armarent.
Sic ꝛ nos afflicti ꝛ tribulati nam arma tēpli
sunt oraciones deuote psalmista Adorabo ad
templum sanctum tuum ꝛ cetera. ꝛ ideo si
auxilia humana deficiant ꝛ consimilia tollere
debemus arma ista ii.par.xo.Scribitur Cum
ignoremus quid agere debeamus hoc solū ha
bemus residui ut oculus nostros dirigamus
ad te tunc autem oculus ad deum dirigim⁹
quando in oracione tam aspectum quam affe
ctum ad deum erigamus psalmista Dirigat
oracio mea sicut in censu ꝛc̄.

Z. JLJJ DOMINUM ꝛc̄.
hic pl.reprehendit alterum uitā
secularem ꝛ primo quantum ad
passiones ꝛ motus concupiscibil
eos redarguit Secundo quantum motus ira
cibilis rectificandos eos instruit ibi Irascimi
ni ꝛc̄.Primo autem ꝓbat ipsorum depressi
onem per appetitū temporalium. ꝛ secundo
eos excitat ad attencionem spiritualium ibi.
Et scitote ꝛc̄. Tangit autem pl.de uersu is
to tria genera peccatorum de quibus redar
guit eos uidelicet peccatum carnalis dilecta
cōnis peccatū cupiditatis ꝛ ambicionis ꝛ pec
catum superbie seu elacionis peccatum carna
lis delectacionis tangit in cordis id est anime
grauitate nam sapie ix.dicitur Corpus quod
corrumpit aggrauat animaz et est ista grauis

tas cordi repugnās q; sicut dicunt astrologi
cor inter mēbra corpis proporcionabiliter soli
cōparatur uñ et pictagorici sicut dicit albertus
libro primo de meribus noluerunt q; sol esset
cor celi uidemus nāt q; sol eciam ea que sūt
grauia ex sui natura sursum trahit sicut un
pores aqueos ꝛ terrestres nunquam uero ab
aliquo ipsorum quantumq; fit ponderositatis
deorsum trahitur imo si sic fieret accideret
maxim⁹ deordinacio in uniuerso Sic in ꝓpo
sito cor nostrum solis condiciones habere de
bet quasi totus homo celuz esset secūdū illud
pl. Celi enarrant gloriam dei ꝛ cor Sic ut
te solis cuius uirtus tanta sit ut motus ꝛ pa
ssiones carnis sursū trahat faciens eos seruire
spūi ip'um uero nullo modo deorsū possit tra
hi ne in toto homine accidat in ordinacio ma
xima pl. Cor meum ꝛ caro mea exultauerūt
in deum uiuū ꝛc̄. Peccatum cupiditatis
ꝛ ambicionis notat in delectacione uanitat
q; in rei ueritate cor q; uanitatem istam dili
git multum seipsum decipit Si tamen subicia
tur amori uanitatis nam cor est quasi sol qui
dam ut dictum est sol autem uanitati nō sub
icitur Sed uanitas sibi eccle.i. Cūcta que
fiunt sub sole ꝛ ecce uniuersa uanitas queritur
autem pl.usquequo filii hominum diligent
ralem unitatem q; in tempore legis nature
imo ꝛ in tempore legis moysaice ꝛ q; plus
mirandum est eciam tempore legis euange
lice filii hominum dilexerūt ꝛ ad huc diligūt
uanitatem in quo manifeste ostendunt q; uni
uersa uanitas omnis homo uiuens Augustin⁹
de uerbis domini sermone xi. Ad huc uana ad
huc inutilia ad huc pōpatica ꝛ uolatilia iam
clamat ueritas ꝛ ad huc queritur uanitas.
Peccatum autem superbie ꝛ elacionis no
tatur in mendacio Bene enim mendacio ho
mo superbiuit quando audiuit. Eritis sicud
dii Scientes bonum ꝛ malum Sed ꝛ de priō
angelo superbiente dicitur Johannes octauo
ab inicio in ueritate non stetit nam mendax
est ꝛ pater eius uel aliter possunt ista exponi
sic q; omnia tria respondeant cuilibet pecca
to nam quodlibet peccatum mentem grauat
propter q; Jac̄.v.dicitur iniquitas sedere
super talent plūbeum q; quodlibet peccatum
habet de grauitate plumbea propter q; ꝛ pe
trus secundum glosam in aquis mergi cepit
spūstus uero q; nichil habuit de ista grauitate

super aquas libere ambulauit Ex quo uidet q̄ illi qui totaliter sunt plumbum bene habent timere ī hoc mari magno ne penitus submergātur Exo.xv. Submersi sunt quasi plumbum conuenienter autem dicit iniquitas plumbea q̄ sicut dicitur libro de animalibus phī ī hoc conueniunt q̄ omnium corporum plumbum auro propinquius est Cinor ⁊ armenices ait plumbum non est nisi aurum super qō introi uit nocumentum in minera sua sicut ingredi tur super infantem in utero matris sue Sic ē de bono ope meritorio ⁊ prauo quod frequen ter sunt in natura propinquissima :q̄ omnino eius de speciei quantum ad suam naturam et tamen propter nocumentum in minera idest in mente degenerat aurum ⁊ efficitur plūbū quasi esset partus monstruosus propter defec tum in utero matris q̄ enim unus facit ex caritate alius facit ex cupiditate ⁊ q̄ unus pia intencione alius facit mala ⁊ ita q̄ ī uno est aurum in alio est plumbum ⁊ ideo non mi rum si corda peccatorum sicut grauia eccle . xxvii. Super plumbum quid grauabit Simi liter ⁊ peccatum omne uanitas est ⁊ facit cor diligere uanum qō patet quia uanum est idē qō uacuum Si autem uacuum secundum phi losophum est locus in quo nullum corpus est quanto magis uacuum est in quo nichil est ſz peccatum secundum Augustinum nichil est et nichil fiunt homines cum peccant :ergo in cu ius corde peccatum est in eius corde nichil ē ergo cor tale maxime uacuum est p̄s. Cor co rum uanum est Similiter et omnis peccator mendacium querit q̄ promissionem factam in baptismo q̄ ab renunciaret dyabulo ⁊ omni pompis eius non obseruat propter q̄ non so lum omnis homo mendax. sed ⁊ piurus Seu q̄ peius est uoti transgressor est . unde anselm. in quadam meditacione alloquens animam su am in peccato ait . O tu anima mea perfida deo periura dei adultera xpristi Act. v. nō es menditus hominibus sed deo qō uero dicit p̄s . Peccatoribus filii hominum dupliciter in telligitur uno modo ut per hoc notetur ipso rum indignitas . quod licet habeant ex natura corporis magis tñ eam ostendunt ex culpa mentis unde dicunt filii hominum ad differenciam filiorum dei dicit enim homo ab humo idest terra ⁊ licet homo sit ex terra ex natura corporis tamen plus ostendunt se terrores quam natura exigit qui eciam sunt ē restres ex parte mentis Tales uero sunt gra ues corde Sap. nono. Deprimit terrena ha bitacio sensum Jn hoc uero sunt isti magis culpabiles q̄ licet sint filii hominum dedit tamen eius potestatez filios dei fieri ¶ Alio modo exponit sic q̄ per filios hominum in uult ipsorum dignitas quam habent ex par te anime qua sez ymago dei sunt ⁊ racionabi les ex qua retrahi deberent ab amore eorum que eorū ñ congruunt dignitati Bern. O ani ma ad dei ymaginem creata dei similitudine decorata cōciuis sanctorum ⁊ coheres angelo rum erubesce porcinam contraxisse similitudi nem erubesce in sceno uolutari que de celis es Et signanter dicit Bern. eos contrahere por cinam similitudinem q̄ secundum Crisostmū omel. xvii. ī ipsō Porci proprium est in sceno se uolutare nunquam celum aspicere nec quere re dominum suum nisi cum esurierit sic ⁊ isti filii hominum qui sunt graui corde diligētes uanitatem ⁊ querere mendacium p̄s. Cherump tamen filii hominum mendaces ⁊c. ¶ Dya plasma Nota expositionem in glosa ⁊c.

7 + 9

B SCRIBERE QUOniam mirificauit dominus ⁊c. hic excitat ps. graues ad attencionē spiritualium ⁊ hoc tam per aspe ctum quam affectum uolens autem eorum ex citare aspectum tangit ⁊ innuit mirabilia uir enim est aliquis taz grauis qui ad aspiciendū magnum mirabile non exurgat quasi insit no bis naturale desiderium considerandi mirabi lia Maxima autem mirabilia facta sunt cir ca xpristum sanctū sanctorum ut merito ad ipsum cernendum erigatur quilibet eciaz gra uis dicit Seneca libro septimo de naturali bus questionibus sic ¶ Nemo usqz adeo tar dus ⁊ ebes ⁊ demersus in terraz est ut ad di uina non erigatur ac tota mente consurgat . ubi nouum aliquod e celo miraculum fulsit . ita enim compositi sumus ut nos cotidiana ⁊ si admiracione digna sunt transeant ⁊c. Sol spectatorem nisi deficiat iterest eclipsem nō ha bet nemo obseruat lunam nisi laborantem . i. eclipsantem aut urbes conclamant hec ille Si autem oculos erigamus ad sanctum sanctorū qui uero celum est p̄sal. lxxi. ¶ Celum sedes

non quemadmodum uidere nullus mirabilis quia
uidebamus hominem consuetu solis q̄ numquam
homo uidere potuit nisi in solis eclipsi ⁊ hui
soli similem solo a nobis insolubile ē nisi eclip
si ⁊ tunc uideretur obscure Sed q̄ uerbum ca
ro factum est tunc est coniunctio facta solis
⁊ lune. Luna id est nostra natura existente ul
timum est nobis ultimum factum non dum sole
eclipsata prima in carnacione sed ⁊ uidere pos
sumus q̄ numquam uideri potuit solem uide
licet uelicientem ⁊ simul cum hoc lunam in
horantem in xpisti passione Nam sol iusticie
a cor:ibus discipulorum radius sue fidei sub
traxerat ⁊ luna humanitatis assumpte facta
est quasi saccus cilicinus ut dicitur in apoc.
Neutra sicut dicit ps. A domino factum est
istud ⁊ est mirabile ⁊c. excitat autem nostrū
effectum ps. sui exemplo subiungens: ¶ Do
minus exaudiet me cum clamauero ⁊c. q.d.
secundum glosam ita ⁊ uos exaudiet si cla
maueritis ⁊ ideo clamate Crisostmus omel.
xviii. in imperfectis siue iustus siue peccator.
sit ē petere non dubitet querere nō negligat
pulsare non cesset ubi constat neminē sperni
nisi qui petere dubitauerint a deo querere ne
glexerint pulsare cessauerint non est duricia
dei non prestantis sed culpa hominis negligē
tis hec crisostmus psal. xliii. Clama ne cesses

Z 59

RASEJAMJ EB NO
lite peccare hic psalmista quātū
ad motus irascibilis rectificādos
nos instruit potest autē iste ver
sus uno modo exponi de ira secundū q̄ ē pa
ssio sensualitatis preueniens consensum racio
nis unde dicit hic glosa si motus animi sur
git qui non est in potestate nostra non consen
tiat racio ei Alio modo potest exponi ō ira
que uel est actus appetitus racōnalis uel mo
tus appetitus sensibilis consequens iperium
rationis ⁊ hoc dupliciter ¶ Uno modo de ira
qua quis irascitur contra proximum uelinquē
tem ⁊ precipue contra subditus. tales enim
ira dei non est peccatum si fiat cum dilectio
ne hominum ⁊ odio uitiorum imo potius ei⁹
oppositum est peccatum unde Crisostmus
omel. xi. dicit sic si ira non fuerit nec doctri
na proficit nec iudicia stant nec crimina con
primuntur iusta ergo ira mater est discipline

ira q̄ non peccat qui nō cū cā irascit sed ex
tra nisi tractus fuerit peccat q̄ pacū irascibil
is uicia seminat negligentiam nutrit et non solū
malos sed ⁊ bonos inuitat ad malum unde
Crisostmus omel. xix. In imperfecto in propri
a iniuria esse pacientem laudabile ē dei aut
iniurias dissimulare nimis iptum Exemplum
habemus in Moyse qui licet esset uir mitissi
mus super omnes homines qui morabant in
terra sicut dicitur nimi. xii. tū quando uidit
populum sibi subditum a deo recessisse facien
do uitulum iratus est ualde ⁊ proiecit tabu
las legis sicut habetur exo. xxxii. ¶ Alio mo
do exponitur de ira qua quis sibi irascit et
⁊ appetit se ipsum punire pro delictis uel q̄
caro concupiscit aduersus spiritum spiritus
autem aduersus carnem ideo uolens uindica
re iniurias spiritus affligit carnem hec etiam
ira laudabilis est dum tamen fiat sicut dicit
hic Augustinus Irascimini inquit uobis ifis
et ulterius nolite peccare Sed pauci sic iras
cuntur Racio est q̄ sicut dicitur in prouerb.
sapiēs Amens iratus multa mentitur sibi.
Scitis enim q̄ iratus alteri cogitat ego ea
uebo michi a societate sua ego numquam re
conciliabor sibi ⁊ multa talia cogitat. sed si
bene fuerit radicatus amor in corde irati ad
illum cui iratus citur omnia inueniuntur postea
falsa Nam passio amoris uincit passionem ire
sic q̄ tandem sunt ira familiares uel magis
quam prius Sic et nos cōtra nos metipsos
nimis diligimus ut carnem nostram ⁊ ideo li
cet quandoq̄ irascamur nobis ⁊ carni et pro
illo tempore tractemus multa aduersus carnē
nostram uincit tamen amor carnis iram nos
tram q̄ nemo carnem suam umquaz odio ha
buit ⁊ omnia inuenimus falsa que prius cōmi
seri sumus nobis uel carni ⁊ diligimus eam
tantum ut amplius quam prius ⁊ ideo imple
mus illud q̄ dicitur irascemini ⁊c. Sed nou
illud q̄ additur ⁊ nolite peccare ⁊c. Non sic
certe est faciendum sed ira ista debet esse in
eprobilis ⁊ inplacabilis causa est. quia dicit
Crisostmus omel. secundo in imperfecto. Re
ges si quidem et aliis causis irascantur citio
placantur illa autem ira eorum inextinguibi
lis est quam regni zelus accendit talis est ira
ista Nam caro nititur auferre spiritui nostro
regimen ⁊ iperium suum ⁊ ideo ira et hoc
accensa debet esse inextinguibilis. licet alias

molestias quas facit nobis possimus dissimula re figura huius est de assuero in libro hest. Qui uidens q̄ regina uasti suum contempse rat imperium q̄ p eunucos mandauerat ira tus est valde contra eam nec post reconcilia ri voluit Sed celebrato divortio animal nup cias expediuit Sic spiritus carni mãdata trãs mittit per eunucos idest cogitaciones casti tatis mundicie Sed quia imperium sepe con tempnit ea spreta cuz in dignacione nobis pe nitenciam vesponsemus q̄ est irasci 7 nõ pec care talis iplet illud eph.iii. Sol non occidat super iracundiam uestram que dicitis in cor dibus uris 7c̄. dicuntur in cordibz multa ma la Nã dixit insipiens in corde suo non est de us ex habundancia cordis os loquitur 7 sunt iste cogitaciones cubile uero q̄ est locus qui etis significat. delectacionẽ in qua quilibet q etatur compungimini igitur de hiis que dici tis in cordibus 7 in cubilibus iterst de cogita cionibus 7 delectacionibus 7 non solum de ex terioribus operationibz dicit philosophus q̄ serpentis capud si cũ duobz digitis euaserit viuit ita viuit dyabolus qui est capud peccati in cordibus hominum si cum duobus digitis iterst cogitacione 7 delectacione remaneat igi tur per compunctionem sic mortificandus et trucitandus est serpens iterst peccatũ q̄ pau latinus serpit in cordibz hominũ ut isti duo digiti nullatenus relinquantur ack. ii. hiis au ditis compuncti sunt corde. ¶ Dyaplasma nota expositionem in glosa 7c̄.

templo vero sacrificandum est eccle. xxxv. sa lutare sacrificium ẽ attendere mandatis 7 dis cedere ab iniquitate. ¶ Sciendũ est q̄ in ve teri lege triplex erat sacrificium videlicet hos tia pacifica hostia pro peccato 7 holocaustum Primo modo sacrificant qui deo conservant 7 offerunt munus innocencie qui videlicet pa cem cum deo semper servant quales sunt qui pactum cum domino factum in baptismo sẽ per custodiunt 7 istud est sacrificium iusticie conservate ¶ Secundo modo sacrificant q deo pro peccatis offerunt rigorem penitencie 7 istud est sacrificium iusticie recuperate cum bene potest dici sacrificium iusticie ad differenciam veteris sacrificii pro peccato qi in ve teri lege pro peccato in sacrificio imolatur ali mal q̄ non peccaverat in signum q̄ sic oc cidi meruit q peccaverat qõ ñ vivebat iustũ ut vno peccante alius mereretur Bernhard⁹ in sermo. de moralibus 7 misticis preceptis. que consequencia racionis ut homine peccan te aries mactaretur 7 drẽt cuz propheta que non rapui tunc exsoluebam. ¶ Sed in sacri ficio pẽnitencie qui peccat imolatur dum vivꝫ licet mortificat homo membra sua per penitẽ ciam quibus utebatur ad culpam 7 spiritus qui carni consenserat affligitur cum carne et punitur tuxta illud p̄s. ¶ Sacrificium deo spiritus contribulatus cor contri um 7 istud est iusticie qi ezechielis decimo octavo. Anti ma que peccaverit ipsa morietur. Ciel idcirco dicitur istud sacrificium iusticie quia offerri de bet non motu proprio sed ex necessitate iudi cialis sentencie videlicet secundum arbitrium 7 iudicium sacerdotis propter q̄ in veteri le ge de hostia pro peccato nichil habebat offe rens sed unam partem habuit sacerdos 7 re siduum deo offerebatur 7 hoc racionabiliter quia secundum philosophum libro de ꝓblau matibus fetida cõmedentibus vivuntur nõ fe tere ergo qui cõmedit fetida non poterit inf fetidum 7 non fetidum iudicare. Sic pecca tor qui in fetidis delectatur nunquam de eis bene iudicaret ¶ Tertio modo sacrificant qui deo offerunt profectionem vite euuange lice Dicitur enim holocaustum quasi totum i censit 7 fuit istud sacrificium deo gratuitum In isto enim sacrificio nichil reservabatur. sed totum deo cremabatur vso'rum in flã mam 7 usporem sic sacrificant qui totã vitã

L 69

ACRIFICATE SACRI ficium 7c̄. hic est secunda pars p̄s. in qua agitur de bona operacione 7 dividitur in duo primo enim invitat nos ad bonam operationem sẽ p̄ meredis spiritualis Secundo manifestat stulticiam multitudinis carnalis. ibi in versu isto Multi dicunt 7c̄. ¶ Per sacrificium se cundum glosam in ꝓposito intelligitur opus bonum q̄ deo offertur quando ex amore dei agitur Tullio⁹ sacrificium iusticie sacrificate idest recte vivite 7 corda vestra divinitati mũ da semper offerte 7 iustum est q̄ sic sacrifi cemus ad hoc enim templum construitur ut in eo sacrificetur Sed secundum apostolũ. i. cor. vi. Vos estis templũ dei vivi ergo i hoc

ſuum deo offerunt nihil ſibi de uoluntate p
pria relinquentes ſicut religioſi qui non ſolum
precepta ſed ꝛ conſilia xpi ſtuerunt obſer
uare ꝛ tota uita ipſorum ſpiritualis ſit et en
ritate flameſcat qđ eſt ſacrificiū iuſticie aug
mentate vt quo dicit beatus grego. ſup ezec
biel. ſūt qdā qui ſibimet nihil reſeruant ſed
ſenſum linguā uitam utq3 ſubām quam pce
perunt omnipotenti deo īmolant ꝛ idem i eo
dem cū quis omne ꝙ habet oē qđ uiuit omē
ꝙ ſapit omnipotenti deo uouerit holocau
tum eſt hec greg. Quia uero holocauſtū hoc
eſt ſacrificium eſt acceptiſſimum deo ideo in
ſpeciali exprimitur aliis non expreſſis in p̄ſ .
Tunc accep tabis ſacrificiū iuſticie oblacōes
ꝛ holocauſta multi dicunt ꝛc̄. hic manifeſtat
p̄ſ. fatuitatem multitudinis carnalis ꝛ primo
facit hoc reſpondendo ad quandam ipſorum
queſtionem fatuam Secundo declarando ma
xima inter bona ſpiritualia ꝛ carnalia ibi
Secunda pars ibi A fructu ꝛc̄. primo ponit
queſtionem Secundo ſolutionem ibi ſignatū
eſt ꝛc̄ Eſt queſtio multitudinis carnalis q oī
det eis bona ſpiritualia ꝛ accipit occaſionem
querendi ex eo quod imediate premittitur uz
ſperate in domino i eſt ſperate bona eterna ꝛ
bona ſpiritualia ꝛ iſti multitudini fatue nō ui
dentur illa bona que promittuntur ſed ſolum
temperalia que oculis corporalibus uident ꝛ
qꝛ alia non apparet eius bona ideo non mouē
tur ad faciendum aliquid propter illa Criſoſ
mus ſuper illud Matth. Exiit qui ſeminat et
cetera. dicit ſic ſi oſtendas boui uiridē herbā
aut campum bene florentem non excitaretuz
in concupiſcenciam qꝛ non habet hoc in natu
ra ſua ut herbas manducet ꝛ econtra Si oī
das boui carnem non concupiſcit qꝛ non eſt
natura bouis ut carnem manducat ſic ꝛ hoī
mūdiali Sed vt bono eccleſti loquaris non ex
citatur in concupiſcenciam boni hec criſoſm⁹
unde Criſoſmus dicit ꝙ bonū celeſte nō cō
uenit nature hominis mundialis . Seu breui
qđ uerum eſt qꝛ celum et terra ſunt ualde di
uerſe nature cum ſit inter ea maxima diſtan
cia qꝛ celum furſum ꝛ terra deorſum hoc au
tem intelligendum eſt non de hominis mūdi
alis natura prima . ſed ſecūda que conſuetudo
dicitur Eſt enim conſuetudo altera natura ꝛ
ideo que a conſuetudine diſcrepant non uidē
tur conueniencia nature nec bona . ſed ſolum
que preuerſe conſuetudini congruunt ꝛ ideo
eis cōpetit illa maledictio p̄ſai. v. Cſe q dīt
bonum malum et malum bonū ꝛc̄.

IGNARUM EST SU
per nos ꝛc̄. Rñdet p̄ſ. ad dictā
queſtionem oſtendendo ꝙ fatua
ſit qꝛ deus magis facit p nobis
quam quod bona ſpiritualia extrinſecus oſtē
dat qꝛ ipſe bona illa nobis inprimit uidelicet
aſpectui lumen ꝛ largitur affectui iocunditā
tem ꝛ letitiam ſpiritualem ꝛ ſic maxima bo
na confert et non ſolum oſtendit Cel aliter
reſpondet ſic qō multorum eſt quis oſtendit
nobis bona et hec eſt cauſa quare hoc querūt
cecitas propria deficit enim lumen contricio
nis et ideo bona oſtenſa non uidentes et p
priam ignorantes cecitatem querunt talem
queſtionem Sed ſuper uos electos eſt lumen
contricionis ſignatum ꝛ firmatum ꝛ per ipſū
uidemus bona nobis oſtenſa et ideo de bois
illis data eſt letitia cordi noſtro . ¶ Sciēdū
eſt quod per lumen in propoſito intelligunt
maxima diuina beneficia homini oſtenſa cum
enim lumen ſit diſpoſitio uidentis et etiam
rei uiſe poſſumus exponere primam partem
uerſus huius uno modo de lumine quo diſpo
nimur fortiter ꝛ in uirtute Alio modo de lu
mine qō uidemus ꝛ illuminamur affectione.
Primo modo ad huc dupliciter quia cum lu
men habeat illuminare ꝛ calefacere aliquod
dicitur lumen ex proprietate prima que ē il
luſtrare ꝛ pertinet ad cognitionem ꝛ ſic inp̄ſ
ſa ſunt nobis in re uel in ſpecie tria lumina.
ſcz lumen natura quod a phō uocatur intelle
ctus agens qui eſt habitus lumen et lumen fi
dei in fuſe et lumen glorie Aliquid uero dici
tur lumen ex ſecunda proprietate que eſt īflā
mare ꝛ ſic gracia ꝛ uirtutes etiam lumiā que
dam ſunt p̄ſ. Educet quaſi lumen iuſticiam ꝛ
iudicium tuum tanquam meridiem ecce utro
qz modo lumen hic accipitur ¶ Sciendum
uero quod illud lumen uidelicet glorie et uir
tutum non ſuper omnes ſignatur . quia non
omnes non oēs ſūt diſpoſiti ad recipiendum
inpreſſionez Albertus libro de. aduīalibz. que
rit quare ymagines iupſſe a corporibus celeſti
bus non inueniuntur uſi in marmore ut lapi
dibus preciosis ꝛ dicit ꝙ cauſa eſt qꝛ mate

ria alioꝝ eſt grauis et uirtutibus celeſtiꝫ ne inobediens gemmarum autem natura uapora bilis leuis et obediens Sic ⁊ iſti qui graues ſunt per carnis depreſſionē groſſi.i. per ſuper bie timorem et inflacionem inobedientes pro pter cupiditatem et ambicionem iō non reci piunt celeſtem ipreſſionem et ſignacionem . Sap̄.v. Signum uirtutis nullum ualuimus oſtendere dicitur autem quodlibet iſtoꝝ lu minū eſſe lumen uultus dei q̄ per uel uultuꝫ intelligitur mens noſtra ſeu racio q̄ ſecundū gloſam ſicud per uultum quis cognoſcitur . ita per ſpeculum racionis ueꝰ cognoſcitur et ſicud uultus conformitas alicuius alteri aſſi mulatur ita per racionem deo ſimiles ſumus hec gloſa Et ſignanter dicit p̄ſ. lumen uultꝰ dei nobis ipreſſum ut oſtenderet nos eſſe de narios regis celeſtis ymagine ī ſignitos unde criſoꝰ ſuper illud ⁊Mat.xxi. ¶ Reddite que ſunt ceſaris caſari ⁊c ymago dei non ē in au ro depicta ſed in hominibus figurata nūmiſ ma ceſaris aurum nūmiſma dei homo eſt Jn ſolidis ceſar in hominibus deus agnoſcitur. hec ille Et quibus ſequitur q̄ ſicud denarii qui ſunt regis non habent ymaginem . uel ſi habeant eſt ꝛ̄ ſic confuſa q̄ non appet aut ſi habeant ymaginem extraneam iudicantur reprobi ita in propoſito ideo conſulit apꝰtus .i.cor.xv. Sicud portauimus ymaginem ter reſtris ſic portemus ymaginem celeſtis ⁊ tūc erimus celeſti uulne accepti quorum ciues ta lium denariorum ſunt cupidi ſcientꝰ q̄ illi ſunt optimi quibus eſt illa ymago impreſſa p̄ p̄ter q̄ Jo.vii.in apo. Vidit maximam mul titudinem ſignatorum ¶ Secundo modo po teſt prima pars uerſus exponi de lumine effe ctiue illuſtrante q̄ uiuere debemus et inuīt̄ cria maxima bona uꝫ beneficium incarnacōis paſſionis et ſpūs ſancti miſſionis ſecundū q̄ lumen tale triplex eſt nam lumen eſt filiꝰ dei qui eſt lumen de lumine ⁊ dicitur lumen uul tus dei ideſt lumen q̄ eſt uultus dei patris ut ſit conſtructio intranſitiua Dicitur quod uultus dei patris q̄ ſicut in facie ut in uultu appet maxima indicia uoluntatis propter q̄ dicitur uultus a uoluntate ſic ⁊ uoluntas dei patris qua dilexit nos maxime apparuit in fi lio ſuo Sic enim deus dilexit mundu ut uni genitum ſuū daret iſtud uero lumen impreſſū eſt ſuper nos et ſignanter quando uerbum ē incarnatum fuit enim ueluti humana cera il la de qua ꝑſ. Factum eſt cor meum tanquam cera cui impreſſum fuit ſignum iſtud unde be atus Bernhardus in quodam ſermone de pa ſſione exponens illud Apoc.v. Vidi liberum eſſe diuinitatem incarnatam an inquit bene forte triplex anime uirtus racio memoria uo luntas ⁊ quadrifaria corporis cōpoſitio et ele mentis uidelicet iiii.in hiis ſeptem intelligen da eſt ut nichil de ueritate humanitatis defu iſſe nouerimus ſaluari hec bernhardus ¶ Se cundo per lumen crux xpi dicitur de qua canit ec cleſia O crux ſplendidior cunctis aſtris dici tur autem lumen ſeu luminoſum propter ali quod lumen in ipſo appenſum unde Criſoꝰ. ſuper illud ⁊Matb. Nemo attendit lucernam ⁊c Dicit ſic xpiſtus in cruce uelud in cande labro conſtitutus omnem ecclē Dominum illu mat ſecundum miſterium itaq; incarnationis lucerna ſecundam gloſam uero diuinitatis ſol iuſticie eſt deniq; in ipſo crucis candelabro tanquam ſol reſplenduit cum apoſtolorum p̄ dicatione uelud per quoſdam radios uniuerſo u bi clariſſimum ſue cognitionis lumen inſpirit hec ille et ideo patet q̄ lumen crucis eſt lu men crucifixi ⁊ ideo lumen uultus dicitur iſ tud autem lumen ſuper nos ſignatur q̄ crux xpiſti quam internius quam exterius fronti i primitur qui quidem impreſſio eſt collacio ⁊ re ceptio beneficii maximi ſcz paſſionis Apoc.i. Signemus ſeruos dei noſtri in frontibus eoꝝ ¶ Tertio per lumen intelligitur ſpiritus ſā ctus qui bene dicitur lumen uultus dei quia uultus dei patris eſt filius ſpiritus autem ſā ctus ex patre filio que procedit et ideo de lu mine huius ignis ſcribitur in ꝑſ. . Ignis a fa cie eius exarſit carbones ideſt apoſtoli ſuccen ſi ſunt ab eo iſtud lumen fuit ſuper nos ſigna tum in pentecoſtē quando ſpiritus ſanctus in igneis linguis apparuit tunc autem cōpleta fuit in nobis ymago trinitatis Nam in propo ſito tanguntur tres perſone uidelicet perſona patris in domino perſona filii in uultu et p ſona ſpiritus ſancti in lumine quorum omniū ſimilitudinem et ymaginem recipimus in ſig nacione ideſt in predicta impreſſione Et ſignā ter dicitur ſpiritus ſanctus ſuper nos ſignari ideſt admodum ſigilli ipſimi uel ad modū ſig ni apponi q̄ ipſe ſignum eſt celeſtis notarii ſi licet xpiſti qđ nobis debuit apponi . quia

scripturā in notario publico facto non ē autentica nec sufficientem fidem facit fuerit reducta in publicam formam per superscriptionem manus propie ⁊ signi appositionem Jero .xxxii. em i agrum ⁊c. et scripsi in libro et signaui Sic in proposito nam xpristus nouaz legem scripsit in qua nobis celum promisit deus pater etiam scripsit sancto Johanni io hannis octauo . Jhesus inclinans se digito scribebat in terra scripsit et uerbo ps . Lingua mea calamus scribe uelociter scribentis . Carta ergo xpi sūt fideles xpristi legem recipientes ii.cor iii. Epla estis xpristi ut ait scriptura foret autentica et promissio omnino firma notarius iste propriis manibus subscripsit in sua passione quasi in fine postquam legē et promissionem scripserat subscripsit autem non penna et attramento sed sanguine et ferro ysai. xliiii. Ecce in manibz meis descripsi te propium autem signum apposuit in spiritus sancti missione sicut enim signum ponit post testificacionem et confirmacionem sic et spiritus sanctus missus est et nobis appositus Johan.xv. Cum uenerit paraclitus quem ego mittam uobis ⁊c. ille testimonium perhibebit ⁊ .i. Johan.v. Spiritus est qui testificatur ⁊c quoniam tres sūt qui testimoniū dant in ter ra spiritus aqua et sanguis aqua et sanguis pertinent ad scriptionem sicut spiritus ad signacionem hoc predictum erat ysai.octauo . Signa legem in discipulis meis Sed impletum est modo illud eph.primo . ¶ Signati estis spū promissionis sancto qui est pignus hereditatis nostre quam fatui ergo sunt multi qui tenēt litteras i cordibus suis promissionis hereditatis celestis et signum de cordibz suis abiaserunt .parum uidebunt eis lrē q; iā non sunt autentice nec signo isto muite ideo dicit sanctus spiritus sponse can.octauo Pone me sicut signaculum circa cor tuum Dedisti leticiam ⁊c.qui considerat sibi tot bona collata habet materiam sufficientis leticie nisi forsitan ipse perdiderit et tunc erit materia tristicie Et signanter dicit ps. Leticiam i corde meo dedisti quia multi letantur non i corde interius quāuis signa leticie ꝓtendant ex extrinsecus Seneca epis.cxviii. horum qui felices uocātur hilaritas ficta ē aut grauis tristicia. eo quidem grauior quia interdum non licet palam esse miseros . sed inter crumpnas eos ipsorum cretentes necesse est ăgere felicē hec Seneca unde non uidentur letari in corde nisi qui aliquid boni habuit in corde quales non sunt quorum bona omnia sunt extrinseca Sicud nec letatur in gustu nisi qui aliud sapidum habet in gustu Jdeo iusti quorum cor plenum est bonis delectacionibus letantur in corde ps. ¶ Letamini in domino et exultate iusti ⁊c.

RUBRICA FRUMENTI

Lxij ⁊c. hic ostendit ps. fatuitatē multitudinis carnalis per maximam bonoz spūaliū ⁊ tpaliū drām ⁊ prio oñdit bonoz tpaliū effectū pessimū secdo spūaliū effectū optimum ibi in pace in idipsū Est aūt effectus pessimus ipsoz multiplicacō .d.ei multiplicatio motū ad multitudinē ⁊ p cōsequens ad diuisionē et ideo in multitudie importantur tria mala uidelicet motus continuus repugnans quieti et stabilitati diuisio a se ipso et infra se ipsum repugnans cordis simplicitati et diuisio a prorimo repugnans caritati Primum igitur malum est defectus quietis Crisostmus super illud Math.Uenite ad me omnes qui laboratis Jn imperfectis dicit sic Putas q; peccatores mundi istius non laborant uere labores maiores et solicitudines habent quam serui dei dicente pphā Contricio et infelicitas in uiis eorum hec ille . et tamen q; mirabile est uitam seruorum xpristi horrent tanquam nimis laboriosam Racio est quia ipsi proprium laborem et dolorem non considerant quanto enim plus laborant ⁊ mouentur tanto minus hoc percipiunt causa est quia in circuitu impii ambulant ¶ Est enim differencia inter illud q; mouetur in circuitu et illud q; mouetur recte quia quanto aliqd mouetur uelocius in circuitu tanto minus apparet sicud uidemus in troco puerorum qui quando mouetur uelocissime in circuitu uidetur quiescens . Oppositio modo est de motu recto Sic in proposito et ideo laborantes in seculo non uident nisi laborem bonorū qui recte mouentur Unde dicebat diues de se ipso in ps. Ego dixi in habundancia mea nō mouebor ineternum cum tamen esset in motu continuo Jero. decimo quarto ⁊ Nec dicit dominus populo huic qui dilexit mouere

pres suos ⁊ non quieuit ⁊ domino non pla
cuit ecclē.primo ¶Multiplicationem gressus
illius quis intellexit Secundum malum est di
uisio a se ipso uel infra seipsum repugnans
cordis simplicitati Unde Augustinus in loco
isto dicit sic Omnia temporalium bonorum di
scessione ⁊ successioē idest a tpe frumenti ui
ni ⁊ olei sui in mirabilibus cōpleta fantasma
tibus sic multiplicata est ut non possit agere
q̄ preceptum est Sentite de domino in bo
nitate ⁊ in simplicitate cordis querite illum
Aliter est de iusto Austinꝰ nono ꝯf. ¶Nec
uolebam multiplicari terrenis bonis cum hē
rem in eterna simplicitate aliquid frumenti
⁊ uinum ⁊ oleum ¶Propter q̄ sciendum q̄
frumentum unde fit panis bonorum est ꝓpr̄ iē
sus secundum humanitatem qua fruent̄ bea
ti extrinsecus Johan.duodecimo Nisi granū
frumenti ⁊c̄.et ꝑs.Ex adipe frumenti saciat
te uinum est xp̄istus secundum naturam diui
nam Nam uitis est natura diuina in qua sūt
tres persone geñ.xl.Uidebam coram me uitem
in qua erant tres propagines de hac uite ui
num recepimus quando uerbum caro factum
et habitauit in nobis ecclē.Uinum nouum et
amicus nouus et ꝑs.Unum letificet cor ho
minis oleum est societas electorum quasi cō
dimentum appositum ꝑs.Oleo scō meo unxi
eum q̄ exponit alibi ecce inquid quam bonū
et quam iocundum habitare fratres in unum
sicud unguentum Ad isto frumento uino et
oleo multiplicantur beati sed a fructu frumē
to uino ⁊ oleo suo reprobi multiplicantur cū
huius patet in simili de speculo quaꝫ diu spe
culum est integrum non apparet in eo nisi
una ymago unius rei Si frangitur tot appa
rent quot sūt fracture sic et ai aque speculū
quoddam est quam diu seruat integritatem
innocentie tantum relucet una ymago summi
boni cui totaliter intendit sed illa integrita
te perdita quia speculum istud grauiter ad t̄
ram allidit̄ et frangitur recipit multas yma
gines illius sūmi boni q̄ tales non querunt
ipsum habere in se sed in sui exili ⁊ tenui si
militudine dicentes non in singulari quis oñ
dit nobis bonum sed in plurali quis ostendit
nobis bona et causa est quia secundum ꝑs.
¶Multiplicati sunt qui oderunt me inique.
¶Tertiū malum ē diuisio a proximo repug
nans caritati et ex isto malo oriūtur alia infini

tā Chi Crisoꝰ. super illud ¶Matth. uicesimo
primo. Unde putas lites in ecclesiis inimici
cias altercationis adinuicem nisi ꝓpter auari
ciam propter inuidiam propter superbiam ꝓ
pter uarios honores tolle hec et nulla discor
dia inuenitur in ꝓpriis hec Crisostomus.
Et senec.epist.ii. Inter homines consortium
aliquam diu inuiolatum mansit antequam so
cietatē auaricia destruxit Constat autem q̄
bona temporalia auariciam superbiam ⁊ cete
ra .enumerata generant igitur et diuisionem
et discordiam Prouerbiorum uicesimo nono
¶In multitudine impiorum multiplicatur
scelera ⁊c̄.

¶ersus ix ꝰ

¶N PĀCE IN IDIP
sum et cetera . hic ostendit
psalmista bonoꝝ spiritualiuꝫ
effectus optimos .Primo au
tem ponit effectuum illorum
multitudinem Secundo eorum causam seu
rationem ibi quoniam tu domine Sunt autē
effectus bonorum spiritualium oppositi effec
tibus bonorum temporalium uidelicet uiuere
hominem cum proximo q̄ pertinet ad cari
tatem quis reddunt pacem .In pace similiter
uiuere hominem cum se ipso ne per distra
ctionem diuidatur intrinsecus et hoc ad sim
plicitatem qua faciunt hominem tendere in
idipsum id est unum et idem immutabile in id
ipsum .Item reuocare hominem ad exteriori
bus curis superfluis et hoc pertinet ad quie
tem faciunt enim dormire et quiescere . dor
miam et requiescam et illud est uerum nō so
lum quantum ad dormicionem et quietez spi
ritualem ut per dormitionem intelligitur re
uocacio mentis ab exterioribus Per quietem
autem uocacō qua uocatur diuinis et interio
ribus sed etiam corporalem quam alii nō ha
bent quia sicud dicitur eccle.quinto .¶Sa
turitas diuitis non sinit eum dormire ꝛ
¶Deria ei sunt in nobis naturaliter que quie
tem appetunt corpus sensus et animus .Cor
pus non potest quiescere pro temporalibus
acquirendis .Eccle. trecesimo primo.¶La
borauit diues in congregacione substancie un
de quantum ad ipsum pertinet uerificatur il

lud Gene. quarto: ¶ Cunctis diebus terre sementis et messis frigus ⁊ estus estus et hyems non requiescent propter quod signanter ubi nos habemus in uersu precedenti a fructu frumenti ⁊ ceteris. Hertus Augustinus habet a tempore frumenti uini ⁊ ceteris.

¶ Sensus etiam non quiescit pro ipis custodiendis. semper enim habent sensus suos ad bona sua custodienda timentes latrones spoliatores et ad omnem strepitum de nocte ne fur ueniat ut furetur Job decimo nono.

¶ Sonitus timoris semp in auribus eius et cum pax sit ille insidias suspicatur. propter q̄ Jero. xlix. Pre solicitudine quiescere non potuit animus etiam non quiescit pro ipsis temporalibus augendis et suis possessionibus ampliandis sed quasi continue cum sui dilipatione admodum molendini circumducitur Unde tunc realiter minus quiescit. quando deberet habere quietem Tren. primo. Uiderunt eam hostes et deriserunt sabbata eius. idest quietem quia in rei ueritate non sabbatizant quia non quiescunt. Nam in cursu tot fantasmata turbantur cordis sabbatum eccle. secundo. ¶ Nec per noctem mente requiescit. Nunquid igitur iste bene dormiet etiam corporaliter certum est q̄ non legitur in prouer. philosophorum de diogener philosopho. q̄ cum illi a capite nocte fur sacculum cum nummis subtrahere conaretur et ille sentiret Nolle inquit infelix ut facias utrosque dormire silz me et te uolebat innuere q̄ nummi dormitacionem impediunt tam potentis quam rapientis non sic est de eo qui talia contempnens uni bono adheret. Talibus enim dictum est a domino Math. uicesimo sexto. Dormite iam et requiescite. Signanter uero addit psalmista Utrumq; uidelicet dormitacionem et quietez quia multi dormiunt et non requiescunt. ¶ Sompnant enim quedam terribilia et quibus uehementer in spiritu tribulantur Sapie. decimo octauo ¶ Ubi sus sompniorum malorum turbauerat eos et est sepe racio ex parte ipsorum sompniancium. Unde dicit philosophus libro de problaumatibus q̄ meliores meliora sompnia uidentur. quia uigilantes de melioribus intelligunt. Sic est ad litteram sepe q̄ diuites mali habent mala et terribilia sompnia. propter magnam solicitudinem et timorem precedentem in uigilia propter q̄z licet dormiant tamen non quiescunt Eccle. quinto.

¶ Multas curas secuntur sompnia et ideo mala dispositio precedens in animo impedit eorum quietem Job nono. Non concedit q̄ quiescere spiritum et implet me amaritudinibus. Boni autem econuerso frequenter propter bonam dispositionem precedentem in uigilia merentur in sompno recipere uisiones celitus animum consolantes Job trecesimo tercio. Per sompnium in uisione nocturna quando irruit sopor super homines et dormiunt in lectulo tunc aperit aures uirorum. et instruit eos disciplina. ¶ Alio modo potest istud intelligi de dormitione et quiete ut referatur ad futurum. Nam per dormitionem itelligitur mors iustorum que dormicio dicitur propter firmam spem resurrectionis ad uitam que malis non cōpetit ii. Marc. vii. ¶ Ubi autem resurrectio ad uitam non erit per quietem uero intelligitur gaudium electorum in quo ipsum desiderium perfecte quietatur Dicit philosophus decimo nono de aiālibz q̄ paruulus post exitum de utero matris dormit longo tempore: et cum paruulus uigilat non ridet: Dormiendo uero ridet et non plorat. ¶ Sic est de paruulis in xpisto Nam mater omnium terra est secundum philosophum libro primo yconomice. et racionabiliter quia mater ad ministra materiam prolis sic et terra toti generi humano ge. primo. Formauit dominus deus hominē de limo terre et ideo pauuli isti egrediuntur de utero matris quando transeunt et hoc mundo et dormiunt logo tempore quia usque ad diem iuditii. Sed tamen dormiendo rident et non plorant. Quia hoc eis promissum est Luce sexto. ¶ Beati qui nunc fletis quia ridebitis. Nam sicut dicitur. Ecclesiastices tertio. ¶ Tempus flendi et tempus ridendi. Illud tempus tangitur a Apocalipsi. decimo tertio. ammodo iam dicit spiritus ut requiescant ⁊c.

CONFITEAR TIBI DOMINE ne ⁊c. Ponit ps. premissorum effectum causam seu rationem est autem causa quare iusti riuunt pacifice et quiete in cordis simplicitate q̄ solum tendunt ad unum bonum q̄ licet omnia bona in se contineat est tamen ūicum in se ⁊ singulariter dicit autem signanter in spe constitu sti quia constitutus ī portat tria uidelicz obseruandi necessitatem firmitatem et perpetuitatem Sic est de spe qua obligamur et necessitate et quasi sume quia desperatio ē grauissimum peccatum et peccatum in spiritum sanctum debet etiam et spes nostra esse firma et perpetua hebre. tertio Fiduciam et gloriaz spei usqz ad finem firmiter retineamus et bene in hoc distingūtur iusti ab iniustis q̄ mali sunt in continuo timore pocius quam in spe iusti aūt econuerso Prouerbiorū primo Qui me audierit absqz timore requiescet et habūdancia perfruetur timore malorum sublato. ¶ Sciendum est autem q̄ locus iste potest exponi uno modo specialiter de dauid q erat constitutus in spe quadam singulari quia sibi facta est promissio de xpisto ab ipso nascituro ii. regum xxiii. ¶ Dixit uir cui constituz est de xpisto dei iacob egregius psaltes israhel In ista autem spe dormiuit requieuit dauid autem in hoc figurat etiam quemlibet uirum iustum ⁊ cuilibet fit promissio de xpisto ab ipso nascituro spiritualiter Math. de primo tercio Quicumqz fecerit uoluntatez patris mei qui in celis est ipse meus frater et soror et mater est Alio modo de quolibet iusto etiam ꝛraliter tripliciter exponi potest quantum ad li singulariter quia uel refertur ad li domine et est sensus Tu domine qui es solus singulariter quia habes singulare dominium. ¶ Dicitur enim dominus secundū ps dorum decimo ethiop. quia domui p̄sit xpistus autem p̄est maxime domui quia toti uniuerse bar. iii. O israbel quam magnus ē domus dei et ingens locus possessionis eius ⁊ io. i. cor. viii. Cibus dominus thesus xpistus p quem omnia uel refertur ad spem ⁊ et sic ad huc dupliciter exponitur uno sic Tu domine constituisti me in spetie singulariter et in spe unius boni singularis Sic q̄ li singulariter excludat alia bona multiplicia de quibus in uersu precedenti ¶ Alio modo sic q̄ li singulariter excludat timorem idest constituisti me in spe singulariter idest tū et non in timore seruili et hoc est signum perfecte caritatis q̄ perfecta caritas foras mittit timorem. unde Auicenna iii. canoñ. dicit q̄ meditaciones que declinant ad gaudium sicut fiducia ⁊ bonitas spei significant fortitudinem cordis et qualitatem ipsius Sic specialiter quod significat fortitudinem animis et caritatis et pfectionem iusticie ps. ¶ Prouidebam dominum in conspectu meo semper propter hoc letatum est cor meum et exultauit et cetera. insuper et caro mea requiescet in spe Sed unde nobis spes tanta. Reuera plus est diuina misericordia quam est nostra iusticia uñ bern. in sermone de septem miseracionibus domini tria considero in quibus tota spes mea consistit uidelicet caritatem adoptionis ueritatem promissionis potestatem redditionis hic ē funiculus triplex qui difficile rumpitur quē nobis a patris nostra in huc carcerem usqz dimissum firmiter obsecro teneamus ut ipse nos subleuet et pertrahat usqz ad conspectū glorie magni dei hec bernardus ps. Tu es spes mea et portio mea in terra ⁊c.

HEREDITATEM PRO EA cō sequitur hereditatem idest pro ecclesia uel anima uiri iusti nota expositionem in glosa est autem hereditas ista regnum celorum cuius heredes sunt uiri iusti dicitur autem secundum ysidorum nono ethiop. heres a censu eris soluit ei tributum actoris Sic et qui heredes regi sūt duplex tributum soluūt quia implent illud mathei xxii. Reddite que sunt cesaris cesari et que sunt dei deo ¶ Vel secundum Cassionum dicitur heres ab hero quod est dominus quia electi etiam in hac uita domini sunt regni celorum Math. quinto. Beati pauperes spiritu quoniam ipsorum est regnum celorum. tamen quam diu hic sunt quia sūt minores etate sunt .n. subtutoribus gal. quarto. ¶ Quanto tempore habes paruulus est nichil differt a seruo cum sit dominum omnium sed subtutoribus ⁊c.

Z 19

ERBA MEA AURI
bus percipe domine ⁊c. In il
to ps. fit oratio ad deum p
ecclesiā et primo oratur in ge
nerali ⁊ postmodum in speci
ali ibi Ego autez in multitudine ⁊c. et primo
p orationē exprimitur deuotionis affectus.
Secundo subiungitur orationis effectus ibi.
Quoniam ad te orabo ⁊c. Primo uero diri
git suam orationem ad uerum patrē et post
modum ad deum filium ibi Intende uoci et
cetera. ¶ Dirigitur autem in isto uersu Ora
cio ad deum patrem tanquam ad dominum
quia per dominum intelligitur deus pater
¶ Sciendum est enim ꝙ sibi appropriatur
potencia diuina aut potestas quedam est Et
signanter oraturus pro sibi necessariis uocat
eum dominum et in hoc protestans se seruū
Dicit enim Crisos super Matb. in imperfec
to super illud relevasti ea paruulis Boni dñi
est omnia previdere que ad utilitatem serui
sunt boni autez serui est utiliter operari ergo
si uolumus ꝙ dominus nobis prouideat et
orantes exaudiat tanquam bonus dominus iu
stum est ꝙ nos fideliter operemur tanquam
boni serui Unde philosophus libro p̄ō ẏco
nomice dicit ꝙ tribus existentibus silicz ope
re pena idest castigacione et cibo non quidez
punire nec operari cibum aūt habet iniuriosū
facit et ideo secundum philosophum ibidem
tria debet seruus habere scilicet cibum ideſt
uic ui necessaria disciplinam et opus .prima
duo dominus seruo tribuere debet et tercia
a seruo exigere alioquin est iniquum cui cōeor
dat illud eccle.xxxiii. ¶ Panis et disciplī
na opus seruo Et ideo pessimi serui sunt mul
ti de quo Ro.decimo sexto :Domino nō ser
uiunt sed suo uentri Dangit autem psalmis
ta secundum glosam oracionem uocalem di
cens Uerba mea et mentalem que innuitur
in clamore unde translacio una habet medita
cionem et glosa dicit clamorem ideſt cordis
affectum et primam quidem siue secundam
deus bene percipit et audit sed non telligit.
quia nec ipse orans eam intelligit Sed nec ē
intelligibilis quia non est signum intꝰ nec ab
intellectu procedit et ideo si uis ut deus ora
tionem tuam intelligat oportet ꝙ tu ipse eā
intelligas uel saltem ab intellectu procedat.
Crisos super illud Math. sexto. Cum ora
ueritis ⁊ cetera; dicit sic Religiose mentis ē
dñm non clamore uel sono uocis scilicet tm.
sed deuotione animi ac fide cordis orare et
ideo ps. ¶ Clamaui in toto corde meo exau
di me dominus ⁊c.

Z 29

NTENDE UOCI ORA
cionis mee Dirigitur oratio ad
filium quia per regem secundum
glosam intelligitur filius per na
turam assumptam propter spetialem unctio
nem spiritus sancti qua unctus est p̄ partici
bus suis ut esset rex regum Et signanter dicit
ps: Rex meus scilicet ad dram reproborum.
quia licet sit uniuersaliter Rex omnium est spe
cialiter Rex bonorum qui sibi obtemperant et
eius regimē dirigūtur Dicit philosophus li
bro secundo de regimine principum ꝙ uni
uersaliter est uerum ꝙ unusquisque planeta
regit et disponit ꝙ conuenit et assimilatur
sue nature Sicut Jupiter aerem sol ignez et
subiugit oē uegetabile floridū et fructuosū so
li attribuitur et p ipsū regitur .et tñ constat
solis motu oia inferiora aliquo mō regi. Sic ē
de sole iusticie cuius influentia et regimen ad
oēs puenit sed tñ spāliter ad illos qui sibi cō
firmāt quales sunt illi qui caritate sunt igni
ti ⁊ ad illos q̄i floribus uirtutū ⁊ fructibus
bonorū opū sunt repleti qui iplent illud Job
xxii. Adquiescite ei ⁊ hēte pacē et per hoc hē
bis fructus optimos et deut. .33. de bñdictōe
dñi terra eius et de pōis celi ⁊c. ⁊ de fructi
bz solis ⁊ iō spāliter ē rex eorū ⁊ iō dicere pōe
illud li. Ro. xix. decem ptibus maior ego sum
apud regē .i. obseruacōe p. preceptoꝝ Secus
est de illis qui dñt illud luce .xix. uolumꝰ hūc
regnare sup nos uel aliter dicit ps. Rex meꝰ
signant ad dram angelorū quorū rex licet xp̄s
sit est tñ eis q̄si rex alienigenā q̄ nūquā ange
los apphēdit nobis aūt non dicit ei phūs .i.
po. ꝙ rex debet esse de genere illorū quibus
pricipat sic ei maxiē erit regis ⁊ subditorum
amor mutuus; iō xp̄s ut cōgruencius nobis pa
reret de genere nrō esse uoluit act. xvii. ip
sius ei genus sumꝰ iō preceptū fuit deut. xvii
nō poteris alterius generis hoēm regē facere
q non sit frat tuus ergo rex noster si legē ob
seruemus non est alius quā frater noster gen.
xxxvii. Caro ei et frater noster est ⁊ iō dicit
ecclē.xlix. Natus est hō princeps fratrum fir
mamentum gentis rector fratrū stabilimētū

populi ⁊ ideo signanter Iste est rex meus et deus meus ꝑ. Tu es rex meus ⁊ deus meus qui mandas ⁊c. ¶ Sciendum ē autem ꝙ ideo regem uocat quando orat, quia oratio mea totaliter inmittitur diuine clemencie non autem mee iusticie Dicit autem Seneca li ⁊ primo de clemencia. ¶ Nullum magis quaz regem ⁊ principem clemencia decet Unde lo quitur libro septimo de gestis romanorum de tyto rege ⁊ ipatore romanorum ꝙ tante clemencie ⁊ ciuilitatis in regno fuerit ut conuic tos aduersus se coniurationis dimitteret ⁊ in eadem familiaritate quam prius habuit Nulli etiam umquam petenti quicquam negauit ⁊ cum ab amicis super hoc reprehenderetnr respondit nullum tristem ab impatore debere discedere Quanto magis ergo consimilia spernenda sunt de clemencia regis nostri de quo prouerbiorum xx. Misericordia ⁊ ueritas custodiunt regem ⁊ roborabitur clemencia tronus eius. ¶ Et notandum ꝙ signanter psalmista petit a filio dei ut intendat uoci oracionis sue quia in rei ueritate ipse magis uidebatur quodamodo circa necessitates humani generis releuandos intentus utpute qui in ppria psona descēdit ad nostras suplendas indigentias totꝰ quasi uiribus insistit ⁊ ⁊ sic uocibz humani generis releuandas intentus erat ut quasi propprie salutꝰ i memor uideretur. ¶ Erant enim de eo sicut de ceruo qui secūdum philosophum octauo de animalibus in sibulo ⁊ in cantu hominis ita uehementer delectatur ꝙ aures suas demittit non attēdēs ad sagittantez et ideo dum unius cantu intēdit alterius sagitta trahitur. Sic est xpistus cui dicitur can. octauo assimulare capree hinnulo que ceruorum oracl is prophetaruz explēdis ⁊ suauitate deuotionis sanctorum patruz sic raptus erat iuxta illud can. secundo. ¶ Sonet uox tua in auribus meis ; uox tua dulcis ꝙ ad sagittas idest persecutiones aduersariorum ⁊ uulnera inferenda quasi non uideretur attendere ꝑ. Ego ad nichilum redactus sum ⁊ nesciui Racio erat quia aures dimissas ⁊ iclinatas habuit ad canētes ꝑ. fiant aures tue intendentes ⁊c.

7 39

CONTENDO AD TE Oranbo domine ⁊c. hic ostendit ꝑ. sue oracionis effectus qui est ipetracio ⁊ primo tangit ipetracionem gratie Secundo glorie ibi Mane astabo Est autem hic aduertendum ꝙ prius psalmista in uersibus precedentibus inuit se orasse uel orare hic autem dicit se oraturum ut designet continuacionem oracionis continue cui omni hora debemus orare Omnis enim cogitacio de deo ⁊ omnis operatio bona que fit ppter deū ⁊ ad deū ordinatu r oro quedā ē sic enim uerificatur illud luce decimo octauo Optet semper orare ⁊ non defice dicit p hisiologus de onagro ꝙ in equi noctiali die duoreci uicibus rugit per diem ⁊ duodecim uicibus per noctem ⁊ per hoc cognoscitur equi noctium singulis diebus muneris horarum ⁊ per rugitus eius singulos cognoscitur Sic debent esse de nobis Nam rugitus noster oracō nostra est ꝑ. Rugiebam a gemitu cordis mei Onager est asinus siluestris qui oneribus ferē dis non est assuefactus ⁊ figurat illos q uolunt se supponere illi oneri de quo psalmista Quoniam iniquitates. m. ⁊c. ⁊ sicut onus graue grauate sunt super me Tales ergo rugiūt omni hora quia implent illud .i. ceſſ. i. Sine intermissione orate in omnibus gratias agite Sed est de multis sicud de onagro qui dum querit pascua fortiter rugit sed postquam pascua inuenerit pinguia bene silet sic multi quādo indigent ⁊ sunt in afflictionibus clamant ad deum fortissime psalmista. Clamauerunt ad dominum cum tribularentur sed quādo ꝙ habent et sunt in prosperitate tunc a tali clamore silent Job vi. Nunquid rugiet onager cum habuerit herbaz aut mugiet bos cum ante presepe plenum steterit isti non perueniunt ad illud qō est optimum in oratione sez ad gratiaz actiones que sunt ēt finis orōnis eccle. xvii. Melior finis ē orōnis quā principiū imo de talibus uerificat illud ꝑ. orō et fiat in pcm nā eo ipso ꝙ a liquis prio orauit ⁊ exauditus ē tenet magis orare ⁊ se ad deuz magis cōuertere io eccle. xxxiii. Nō impediaris orare sp mane exaudies uocē meā hic sciēdū ē ꝙ est duplex dies sez grē de quo ꝑ. hec dies quā fecit dns ⁊ glorie de quo ēt ꝑ. melior ē dies una i atriis tuis. Priā dies mane habuit i filii dei icarnacōe. scda i gnali resurrectōe

¶ Primum mane appāruit quando sol iusti
cie primo hominibus uisibilem se ostendit.
ii.regu.xxiii.Sicud lux aurore oriente sol ma
ne usq3 nubibus rutilat Jn isto mane expauidi
ti sunt omnes patres antiqui quia ipsorum ue
sperum in isto mane incipiebat cōpleri a gre
go.ii. ¶ Ecce veniet desideratus cunctis gen
tibus Omnes enim oraciones sanctorum ad
hoc tendebant ut liberentur ꝛ triumpharent
de hostibus p̄s.Redimus nos deus salutaris no
ster ꝛ propter gloriam tuam libera nos quod
incipiebat ipleri in isto mane q̄n sol predic
tus oriebatur sez ille ad quem prius p̄s . Di
rexit oracionem inquiens Jntēde voci orōnis
mee rex meus ꝛ deus meus Jsto enim pūre
statim territi sunt hostes ꝛ cepimus triūpha
re Legitur in libro de nugis curialium q̄ il
liriti ꝛ traces cotidiano exercicio indurati fu
gitiuos macedones terrebant qui prelio pulsi
regi suo pmulo in cunis prolato ꝛ iuxta aciē
posito acrius certamen repetiere tanquam iō
uicti fuissent qō bellantibus defuerant auspi
cia regis sui conserto itaq3 prelio magna ce
de illiricos fugierunt ostendentes hostibus
suis in priori bello regem non uirtutem mace
donibus defuisse Sic erat inter homines ꝛ ho
stes suos in prelio spirituali . quod hostibus
subcubuerunt donec regem haberent qui etiā
in cunis positus audaciam tribuit ꝛ gratiam
ꝛ hostes uincendi ꝛ ideo victoria illa ꝛ libe
racio ab hostibus facta est in mane supradic
to .i.de marc.iii.Estote parati in mane ut pu
gneris aduersus naciones que conuenerunt di
sperdere nos ꝛ sequitur .c.iiii.ibidē de exitu
belli ꝛ congressi sunt ꝛ contrite sunt gentes ꝛ
fugierunt ꝛ quere quia sicut dicit psalmista .
¶ Uiderunt igressus tuos deus ingressus ꝛc̄.

7 79 ANE ASTABO EJBJ
ꝛ videbo ꝛc̄.hic tangit p̄s. secūdum effectum oracionis qui est
petracio glorie . ꝛ primo tangit
p̄s.ea que pertinent ad futuram gloriam Se
cundo que pertinent ad reproborum miseriē
ibi Neq3 habitabit ꝛc̄. Tangit autem duo
uidelicet rectitudinem affectus . quia astabit
deo certitudinem aspectus quia mane videbit
scilicet in presencia luminis glorie . Est enim
mane illud principium diei glorie qō principi
um erit in finali resurrectione quando p̄sen
dētur omnes electi lumine glorie duplici . ui
delicet corporali ꝛ spirituali Sophon.tercio.
¶ Mane iudicium suum dabit in luce ꝛ nen
absondetur Jn illo ergo mane videbunt iusti
equitatem iudicis ꝛ regis sui ꝛ dei sui phi
losophus de regimine principum narrat ꝛ cō
suetudo est indorum q̄ rex eorum semel
appareat in anno coram omnibus in apparatu
regali ꝛ armato exercitu assistente nobiles ue
ro ꝛ barones circa ipsum ꝛ tunc solet arduus
regni negocia expedire uarios ꝛ preteritos re
tum cuctus declarare curam ꝛ operam quam
circa rem publicam fideliter gessit ostendere
con ueuit eciam in illa die dona elargiri non
nimis reos de carceribus liberare malefacto
res autem ꝛ sceleratos punire . ꝛ de medio
tollere hec philosophus . Sic per omnia tan
tum semel ostendet se xp̄istus in gloria scili
cet in finali iudicio quando omnes videbunt
venientem in nubibus celi cum potestate ma
na ꝛ tunc omnia premissa faciet ꝛ uerificat̄
illud psalmista . Jpse iudicabit orbem terra
rum in iusticia ꝛ populus iniquitate . quia
p̄sal.primo . ¶ Spon in iudicio redientur
ꝛ cetera .Et conteret dominus peccatores ꝛ
sceleratos simul . ¶ Uel moraliter per ma
ne in proposito intelligitur principium conuer
sionis ad deum quia tunc primo recipit radi
os solis iusticie a quo illustratus videt quan
tum displicet deo iniquitas . ¶ De isto
mane scribitur psal .quinquagesimo octauo.
¶ Erumpet quasi mane lumen tuum et sani
tas tua cicius orietur . ¶ Astare autem se
cundum glosam dicit non solum mentis ere
ctionem per quam ab inferioribus auertitur
ꝛ ad superna conuertitur . Sed etiam dicit
perseuerenciam in tali erectione debent enim
nouiter conuersi in bono perseuerare et non
ab eo moueri . Dicit Crisostmus super ma
the. Qui autem perseuerauerit ꝛ cetera . in
inperfecto sic . ¶ Jncipere multorum est
finere paucorum ꝛ cetera . Cura bone fidei
est exitus bonus et non incipere aliquod bo
num glorioſum est . Sed finire hec ille .
Exemplum est ad hoc in natura dicit Alber
tus .libro uicesimo tertio . de animalibus .
quod falco albus est maioris uirtutis quam
niger . Sed non est a deo uelox in uolando
ut niger .cum diucius durat insequendo .

pcham ⁊ hoc summe attendit in falcone Sic in proposito Aliq sunt q̄si falcois nigri qui insequendo pcham scilicet ppositum uel iusticiam sunt uelocissimi in principio quia fortissimi Sed cito fatigantur nec stant diu in tali proposito ezechielis tercesimo primo. ¶ Non elevabuntur altitudine sua ⁊ ceteri Nec stabunt insublimitate eorum. Alii uero cum feruore moderato tanquam falcones ubi q̄ inceperunt continuant ⁊ illi sunt simpliciter maiores uirtutis ⁊ laudabiliores Ambrosius super primum p̄almum qui a malo temptantur non si semel aut bis declinauerint culpam statim sunt beati Sed si potuerunt uite contagium per omne uite sue tempus euadere hec ille ideo Lo. quarto. ¶ Steris perfecti ⁊ pleni in omni uoluntate dei ⁊ ceteri.

EQUE HABITABIT ⁊c. hic tangit psalmista malorum penam. Nam ⁊ hoc pertinet ad diuinam iusticiam ⁊ ad bonorum gloriam p̄s.

¶ Letabitur iustus in domino cum uiderit uindictam Primo autem tangit eorum misericordiam Secundo misericordie sue causam ibi Odisti omnes qui operantur iniquitatem ⁊ ceteram. ¶ Pena autem eorum est separacio a consorcio ⁊ conspectu dei ⁊ istam penā exprimit. ¶ Alia pena est ardor ignis eterni ⁊ hanc innuit uocans peccatorem malignū quasi male ignitum. Et licet utraq; grauis sit tamen prima est grauior secundum Crisostomum de reparacione lapsi qui dicit. Estimo grauiores quam gehennam esse cruciatus carceri ⁊ seduci a conspectu dei creue michi hoc peius omnibus punis est ⁊ gehennam superat hec ille psalmista. ¶ Non habitabit in medio domus mee qui facit superbiam qui loquitur iniqua ⁊ ceteram. ¶ Est autem sciendum q̄ malignus in proposito uel dicitur. q. male igneus uel quasi male ignitus. Primo modo ipse dyabolus uocatur malignus quia male ignit idest inflammat. Xpistus uero uel spiritus sanctus dicitur benignus quia bene ignit. Nam secundum Platonem duplex est natura ignis altera edax ⁊ pemptoris ⁊ altera mulcebris ⁊ suauis ⁊ in nocio lumine dyabolus ei

urbus igne qui est edax ⁊ pemptoris scilicet igne cupiditatis Unde ipse est faber ille. de quo plura infra. ¶ Ego creaui fabrum fusorem carbones in igne ⁊ proferentem in opus suum ⁊ ego creaui interfectorem ad disperdendum ⁊ ideo prudenter petit ps̄a humilis inquiens declinate a me maligni ⁊ ceteram.

¶ Spiritus uero sanctus utit igne caritatis ad ignicendum qui est suauis ⁊ in nocii luminis qui sicut cum ecclesia aduenit ignis diuinus non conburens sed illuminans non consumens sed lucens ⁊ ideo sicut dicitur Sapiencie primo. Benignus est spiritus sapiencie quia igitur contraris non possunt simul esse ideo p̄s. Benignus ⁊ spiritus malignus non potest in eodem animo habitare Sapie primo. In malivolam animam non introibit sapiencia nec habitabit in corpore subdito peccatis dicitur libro de naturis rez de Furo ⁊ uulpe q̄ cū capus habitaculū suum preparauerit eo. absente accedit uulpis ⁊ intrat laboris eius ⁊ signum turpe nouissimi horpitum derelict scilicet fodando locum ut reuertens rap⁹ ei sit animal mundum propter fetorem locus suum deserit ⁊ sedo hospiti derelinquit Sic in proposito Nam spiritus sanctus preparat sibi habitaculū in aīo nostro ephe.iii. In quo ⁊ nos coedificamur in habitaculū dei spū sancto sed supueniunt uulpes ⁊ locū illū ingredientes fetore sic replent ipm q̄ spūs scz ip sū ferre non pt ⁊ ideo dimisso suo hospiti loco suo recedit q. sicut dicit sap̄. i. Spūs sanctus discipline effugiet ficti ⁊ auferet se a cogitacōibus que sunt sine intellectu ⁊ corripietur a supueniente iniquitate de hoc salustor cōque. nic. Noth. xiii. Uulpes foueas hūt nē filius aūt hois non hz ubi caput suū inclinet capiti. i. diuitus q. de aia ubi deberet quiescere scribit apoc. xviii. Facta est habitacio demoniorum ⁊ custodia oīs spūs immundi. ¶ Alio mō dicit malignus q̄si male ignitus. Sic oīs reprobus ē malignus q. male ignitus q. primo ignit̄ in terrenus igne cōcupie ⁊ postmodū exterio igne gehenne qui iō malus est q. non cōperte. sed malis. Mach. xiv. Ite maledicti in ignē de ignicō dicit quidē sic ignis sue ire cū fe corpis carnis ardent sunt in eternū cōsumit ut hoc ignis uero ille horribilis futurus facit apoc. xiii. Fumus tormentorum eorum ascendit in seculum seculorum propter hoc ipi male ignit

neqz habitabunt iusta deum . neqz permanebunt ante oculos eius quia neqz tanta deformitas aut fumus tollerabilis est uisui neque fetor sulphuris olfactui de quo psalmista. ¶ Ignis sulphur ⁊ spiritus procellarum pocalicis eorum quorundam delectat gen. octauo. Odoratus est odorem suauitatis Propterea odit spiritus malignorum pñciã ⁊ consortium Crisostmus super matb. capitulo uicesimo quinto .in imperfectis dicit sic Sicud carnales oculi carne speciositatem uidendo delectant Si qua autem dilapata uel deformata uidemus quasi uulnerat aspectus nost Sic ⁊ deus qui in sanctitate delectatur animarum peccatrices animas aspiciens quasi grauatus non suffert tanquam Si dicat eis quasi putredo ⁊ spurticia est nec tam diu uos sustineo quam diu statis in iudicio modo hec ille ps. ¶ Odiui ecclesiam malignancium ⁊ cuz impiis non sedebo ⁊c.

DISPERDES ⁊c.

hic ps. tangit predicte miserie causam Tangit autem causam uidelicet culpam duplicem scilicet culpam qua quis peccat in seipsum ⁊ qua quis peccat in proximum ⁊ hoc ibi Cirũ sanguinum ⁊ cetera . Tangit autem duplicẽ gradum culpe in uersu isto quorum primus est in peccati pertractione ⁊ quantum ad hoc dicit Omnes qui operantur iniquitatem secundus in peccati falsa excusacione ⁊ quantũ ad hoc dicat qui loquitur mandacium ⁊ uidet istud secundum grauius quia ⁊ grauius hic punit Nam pena primi solum ponitur odium pena Secundi dicit perdicio que ⁊ odiuz includit ⁊ efficium maximum odii superaddit Dicit enim perdicio mortem finalem propter quod prius signanter petit non declines cor meum in uerba malicie ad excusandas ⁊ cetera . Ex quo patet qꝺ illud est peccatum ex malicia ⁊ ideo difficilime curatur . quia secundũ gregorium in mora. Aduenient cicius rediunt qui ignorancia pocius quam malicia peccauerint ⁊ iter peccata que ex malicia ꝓcedunt magis uidetur istud curacioni resistere . Dicit enim Ambrosius super ps. xl. qꝺ uulnus medicum querit medicus confessionem exigit. Constat autem qꝺ talis excusacio peccati ⁊ eius negacio confessione directe repugnatur ⁊ per consequens medicine prouerbiorum decimo nono. ¶ Qui loquitur mendacium non effugiet uel potest aliter uersus iste exponi ut prima pars uersus pertineat ad peccatum operis generaliter Scda uero pars generaliter ad peccatum oris ⁊ patet exposicio in glosa ⁊c .

IRAM SANGUINUM ⁊c.

hic tangitur culpa qua quis peccat in proximum Peccat autem quis in proximum uel quantum ad sui corporis lesionem ⁊ sic ledens dicitur uir sanguinum uel quantum ad exterioris substancie ablacionem ⁊ talis peccans dicitur in proposito ubi dolosus nam qui sic ledunt cõmuniter uruntur dolis multis Dicit ysidorus decimo octauo ethimoz . Loquens de ludo alee qꝺ ab illa arte fraus ⁊ mendacium et periurium nunquam ab est. ¶ Postremo odia ⁊ dampna rerum Sic in proposito nam ludus alee fortunam habet pro fundamento ⁊ ideo qui sunt huius mundi fortuiti hois totaliter intenti quales sunt cõquestores huius mundi uidentur alee fore lusores ⁊ ludunt cum innocentibus Sicud ysmael cum ysaac gen. Octauo primo propter qđ eiectus est ysmael de domo abraham ⁊ merito in ista enim ludo non desunt predicta scilicet fraus ⁊ dolus mendacium ⁊ huius ab exercentibus se in ludo isto ⁊ ideo sunt quibus inprecatur psalmista inferius dicens Linguis suis dolose agebant iudica illos deus Ciel dicitur in proposito uir sanguinum non solum qui proximum Culnerat aut interficit corporaliter sed eciã quoniam spiritualiter proximum sez ad peccatum inducendo Deut. enim duodecimo . scribitur sanguis eorum pro anima est ⁊ ideo qui animam homini auferunt quasi sanguinem eius fundunt ⁊ reuera tanto plus peccant in proximum isti quantum qui corpus necant quanto anima est melior corpore ⁊ uita sempiterna uita temperali Jn dñ uero peccant grauissime qꝛ demonibus humanum sanguinem efferunt exemplo illorum de quibus i ps et immolauerũt filios suos ⁊ filias suas deõnis ⁊ effuderunt sanguinẽ tales ergo merito dñs abhominabit .i. detestat qꝛ puer. 20. Ciccime ipiorꝫ abhominabiles uel tercio mõ uir sanguinũ dicit qꝛ ex sãguinibus ⁊ ex uolũtate caris nõ aut ex deo nstus cui caro ⁊ sanguis reuelat

quicquid agit talem autem deus abhominabi
tur ꝙ est exheredat secundum August. dicumꝫ
enim exheredatꝫ abhoīnati ⁊ merito iste ex
hereditatꝫ qꝫ propter culpā propriam qꝫ caro
est ancilla ⁊ ideo qui sunt totaliter nati ex car
ne ⁊ sanguine filii sunt illius ancille . de qua
gal. iiii. Eice ancillam ⁊ filium eius non enī
erit heres filius ancille cū filio libere Senec.
vi. declamacionū ponit talem casuz Lex erat
in quadam ciuitate ꝙ filius senior omē prīcniū
diuideret ⁊ minor eligeret Contigit ergo ꝙ
quidam habens duos filios unum de uxore li
bera ⁊ alterum de ancilla decederet filio au
tem libere cū eciam senior sic dimisit prīoniū
ut ancillam poneret ex una parte ⁊ totum re
siduum ex alia Minor uero scz filius ancille
matrem elegit ⁊ accusat fratrem de circūscri
ptione i. est ablacōe portionis hereditatis si
bi debite Sed filius senior respondit ego nic
hil aliud quam diuisi feci circumscripcio non
est in diuisione sed in electione Sic deus pat
habet duos filios unum de libera qꝫ de subīa
sua genitum ⁊ ideo coeternum cuius membra
sunt omnes electi Alium natū de ancilla scz
de carne quo naturaliter est ancilla sed deus
pater relinquit omne patrimonium seniori filio
diuidendum scz xpristo qui est primo genito
in multis fratribus secundū Ap̄s ad roma. ⁊
minori eligendum . xpristus aūt diuisit sic ut
ex una parte sit tota hereditas celestis . ex
alia uero caro idest mater sicut pz Math. xii
¶ Omnis qui relinquit domū ⁊c. uel matrez
ut si carnē p̄peligamus perdamus residuū nec
possumus frēm accusare quasi nos priuauerit
qꝫ nichil facit nisi diuidit ⁊ opcōnem cōcedit
⁊ non est circūscriptio in diuisione sed electi
one ⁊ ideo sibi non est iputandum sed nobis
quibus satis constat illud ap̄s romanos viii :
Debitores sumus non carni ut secundum car
nem uiuamus si secundum carnem uixeritis
moriemini ⁊ ideo si sicut filii ancille erūt ab
hominati idest exheredati Racio est qꝫ se
cundum p̄s. ¶ Corrupti sunt ⁊ abhoīnabiles
facti sunt ⁊ cetera .

Psalmus .

7 29

GO AUTEM In mul
titudine ⁊c hic orat p̄ . i. spe
ciali ⁊ primo ad orandum se
disponit Secundo uero ora
cionem suam in spūli propo
nit ibi Dñe deduc ⁊c. Tangit aūt duo que
oranti sūt necessaria uz amorē p̄rimi sine quo
nullum sacrificium est deo acceptum Math.
quinto Si offers munus tuum ad altare ⁊ ibi
recordatus fueris qō frater tuus habet ali
quid aduersum te relinque ibi munus tuū an
te altare ⁊ uade prius reconciliari fratri tuo
⁊c. eccle. ii. Filii accedens ad seruitutem dei
sta in iusticia ⁊ timore . ⁊ amorem uero tāgit
p̄s. in hoc ꝙ dicit Introibo in domum tuā
nā hec domus est ecclesia dicit autez hic glo
sa Introibo in domum tuam ut lapis in edi
ficium In edificio aūt non ponuntur lapides
nisi aliis uicinis lapidibus sunt concordes si
cut in domū dei Crisos omel. xxv. in imperfe
cto sicut edificatores nodosos lapides hab̄
tes torturas ferro dolant postea ponunt eos
in edificio alioquin non dolati lapides lapidi
bus non coherent Sic ⁊ ecclē doctores uicia
hominum quasi nodos acutis increpacionibz
primum circumcindere debent ⁊ sic in eccle
sie edificacione colocare Alioquin uiciis ma
nentibus xp̄iani xp̄ianis non coherebunt ⁊c.
Tolle hec ⁊ nulla discordia inuenit hec iste
igit nisi firmus fueris aptatus ad concordiā
non poteris domus dei intrare edificacionem
Apoc. xx. ¶ Non intrabit in illam coīquina
tū ⁊ faciens abhominacionē ⁊ mendaciū Ti
morem uero tangit in secunda parte uers cū
dicitur Adorabo ad templū. ⁊ est ille timor
timor reuerencie hebre. xiii. Seruiamus pla
centes deo cum metu ⁊ reuerencia ¶ Potest
autem hic templum conuenienter accipi cor
pus xpristi Joh. ii. hoc autem docebat de tē
plo corporis sui ⁊ rōnabiliter qꝫ secundū p̄si.
nono etbiōz temp um dicitur a templando
nullus aūt locus specior contemplacioni quā
ille in quo possumus contemplari mirabilia ⁊
tamen necessaria eccle. ii. Transiui ad contē
plandam sapienciam habet autem hoc tēplū
indulgencias sicud ⁊ alia templa sed non in
tra limitatas qꝫ non unius anni sed duorū sed
illimitatas ⁊ plenas ut quisquis hoc templum
beneficia petiturus ingreditur cūcta se īpetras
se letetur iii. regū iiii. Si peccauerit tibi ⁊c.

ec ñbomcm te contra ill terre ꝙc ꝛc. et templum ꝙ edificau nomini tuo ꝛcaudies in celo ꝛc. et propicaberis populo tuo qui peccauerit tibi ꝛ omnibus iniquitatibus eoꝝ. In hoc templo sunt v. porte quo ingredi possumus si uelimus nec si forsitan totaliter ad interiora penetrare nequeamus quia ꝙ intri secus sunt profunda sunt quippe uinee ꝛ fu tro tecta uolumine ñ a plo accipiamus et templum ve magis curialium dicitur uerbicor plationis et scoicis ꝙ in templorum porticibus uersabantur ut a nouam habitaculi sanctitate nichil ad quam de uirtutibus cogitarēt Reuera si nos in porticibus templi huius uersemur non erit occasio nisi ve principiis uirtutibus cogitare quis nec ipsa loci sanctitas illud permitteret ꝙ sicud dicitur Jero. sepiꝰ Templum domini est idest templum sanctissime trinitatis Secundo dicitur templum ꝙ secundum plidoum xv. ethiop Antiquitus templum construebatur sic ꝙ exspectabatur ortus equinocialis ut qui consuleret ac vepe taretur rectum aspiceret orientem Sic in proposito nam ortus est filius dei Luce primo. ¶ In quibus illustrauit nos oriens exalto Sic te autem ortus fuit equinocialis in cōstructione corporis xpi nili ad litteram et etiam ꝙ tunc fuit deus ꝛ homo quasi dica ꝛ nox eḡti ꝙ uerbum caro factum est et per consequens qui in hoc templo orat directe aspicit orientem ideo est filium dei ꝙ xp̄c. vi. ¶ Ecce ꝙ oriens nomen eius et hoc immutur ezechielis xliii. ad uicinas domini ingressa est in templo per uiam que respiciebat ad orientē ꝛc ꝛ

DOMINE DEDUC ME

nē. hic oratione in speciali subiungit ꝛ dicitur in duos ptes ꝙ primo ponit auxilii gracie. Secundo premiam glorie ibi letentur ꝛc. Quia autem ps. in persona ecce. ꝛ petit primo ab hostibus suis defensionem Secundo hostium suorum depressionem ibi Judica illos primo uero petit auxilium contra hostiles insidias. Secundo tangit ipsorum nequicias ibi quoniam non est ꝛc. Petit autem ps. duplex auxilium scz ad proficiendum ꝛ ad perseuerandum Ad proficiendum dicens Domine deduc me ꝛc. glosa a. fac me domine proficere deduc

rio et comitem proficiendi ut adducit errantes reducant petentes ꝛ reducti proficiences et significet hoc petit ps. nimirum multi ducatū qui non est in uia iustitie sed potius nequicie et tales duces sunt multi ꝛ ideo est nobis maius periculum ꝙ primus ad errores. se cundus epist. ir. ad lucidum ad uerterfona felices sumus ꝙ nec dux potest nec comes de esse ꝛ res ipsa etiam sine duce comite procedit nec prosit tantum ad uitia sed ꝙceps hec seneca tales duces licet uiuentur amici tamen i rei ueritate sunt inimici pessimi ꝛ ideo propter illos inimicos petit alium ducatum ve talibus enim ducibus scribitur Jero. xxxii. non ascendit in cor meum ut facerent abhominationes hanc ꝛ in peccatum deducerent iudam uel petit ps. se deduci propter inimicos qui uias obsiderent tota enim uia nostra per quam transe unꝰ est plena est insidiis hostium unde Jero nimus ad custodiam a. magis inimicorum circumdamur agminibus hostium plena sunt omnia et alibi in eodem memento. ꝙ in medio laqueorum ambulas hoc est ꝙ ps. alibi dicit. Inimici mei animam meam circumdederunt ergo petere debemus ꝛpuistum ducem. Ambrosius super ps. xxvi. Duce ipso leuat omnino labor omnia impedimenta remouentur Petit etiam ps. auxilium ad perseuerandum timens ne per errorem a iustitia abducatur i quiens Dirige ꝛc. ꝛ est duplex littera. Una talis est Dirige in conspectu tuo uiam meam glosa in conspectu tuo scilicet ubi tu conspicis scilicet in corde. i. regus. xvi. homo uidet que patent dominus autem intuetur cor unde sequitur epist. xii. ¶ Sic certe uidendum est tanquam in conspectu omnium uiuamus sic cogitandum est tanquam aliquis inspectus intimi perspicere possit quid enim prodest ab homine aliquid esse secretum nichil deo clausum est interest uis nostris et cogitationibus medius interuenit hec seneca Jero ps. Prouidebam dominum in conspectu meo semper Alia ira est ¶ Dirige in conspectu meo uiam tuam hoc est pone directe uiam tuam in conspectu meo ꝛ hoc petit duplici ratione una est ut uiam illam ambulet hoc est enim naturale. quod gressus sint secundum directionem oculorum prouerbiorum quarto. ¶ Oculi tui recte uideant et palpebre tue precedant gressus tuos Alia causa est ut ex conspectu unꝰ xp̄i

sint nobis tollerabilia omnia q3 dissimbilia ui
dentur in uia nostra ; Si enim consideremus
quam duras uias ipse custodiuit uie nostre ui
debuntur faciliores Crisos super illud Matth
Non potest discipulus esse super magistrū et
in imperfectis dicit sic Si ille qui clarior ē
quam ego passus est talia ; plane ego iniurie
mee non debeo sentire dolorem quanto magis
discipuli xpisti consolabantur in passionibus
suis cum discipuli essent et serui recordantes
xpistum dominum ꝙ magistrum talia aut ma
iora pessimi hec ille . Sic ꝙ nos quamuis in
uia quam ambulamus sint asperitates ꝙ aliq3
passiones tamen conspicientes quam plena fu
it passionibus uia xpisti consolari debemus ꝙ
equamur tollerare ꝙ uidebitur in nobis ipletū
illud ysai.xiii.Erunt prava indirecta et aspe
ra uias planas

CONIAM NON EST

in ore eorum ueritas ꝛc.hic ostē
dit ps.hostium nequicias .ꝙ priō
quantum ad carenciā boni . secō
dūm3 ad habundanciam mali ibi sepulcrum
ꝛc. Ostendit autem ꝙ hostes ecclesie carēt
bono dupliciter uidelicet in ore Quoniā non
est in ore eorum ueritas Similiter in corde .
q3 cor eorum uanum est Dicitur enim cor ma
lorum uanum q3 uacuum est carens sc3 eo q⁹
deberet repleri sc3 xpisto . ¶ Jeronimus
ad nepocianum O miserabilis humana cōdi
cio ꝙ sine xpisto uanum omne ꝙ uiuimus
uel dicitur uanum q3 totaliter occupat circa
uana Jeronimus secundo Embulauerūt post
uanitatem ꝙ uani sunt occupacio autem ista
est hominum qui circa temporalia ꝙ transito
ria laborant quorum occupacionem cōpat am
brosius texture arenearum super ps. xxxvii .
sic dicens nec uana inania sequamur ne telaz
arenarum texere iudicemur Dicit Auicenna
in tractatu octauo de animalibus ꝙ de acci
dentibus malis apum est ut in uano earū na
scātur aranee corrūpentes mel ꝙ quandoq3 p
pter hoc putrescit aluea ꝙ apes corrumpent
Sic eciam q̄q3 i loco ubi deberet esse mel in
corruptum idest dulcedo spiritualis uite nas
cuntur cogitaciones ꝙ solicitudines multe ci
ca temporalia adquirēda et solicitudines sūtr
quasi aranee quedam Job octauo aranearum
tela fiducie eius et sic corrūpitur mel q3 pro
dulcedine spiritualis uite nō inuenit nisi amā
ritudo maxiā huius mundi ꝙ petit apes ipse
dest anime propter telas araneam ; dest ua
nitates inutiles ps ; Habescere fecisti sicut
araneam animaz eius uerumptamen uane cō
turbatur :¶ Sciendum est autem ꝙ uers⁹
ille uno modo continuatur cum uersu preden
ti ut uidelicet malicia expressa i uersu isto sit
causa quare petiuit deduci propter inimicos
Alio modo sic ꝙ prima pars uersus contine
tur cum secunda et dicat causam eius ; Non
enim solum qui loquitur mendacium uacuan
tur gratia ꝙ habent cor uanum sed etiam qui
ueritatem silent quando loqui tenentur unde
Crisostmus omet .xliiii. in imperfecto Non so
lum ille proditor est ueritatis qui transgredi
ens ueritatem palam mendacium pro ueritate
loquitur sed etiam ille qui non libere nunciat
ueritatem quaz libere pronunciare debet aut
non libere ueritatem defendit quam libere de
fendere oportet hec ille ysai. vi. ue michi q3
tacui Ad literam hec dixit propheta q3 regem
oziā delinquentem non corripuit Jn ps. enim
scribitur ueritatem requirent deus in quo appa
ret maxime peccatum prelatorum ꝙ rectorum
qui ueritatē subditis ꝙ aliis necessitatez loq dis
simulat quam palam deberent profiteri Sed
est causa quare sepe non loquūtur quia habēt
os clausum Est enim de eis sicut Alexander
nequam narrat de quadam ave dicens ꝙ in
loco quodam iuxta pascua mariciam erat
auis quedam maricam . Que cotidie cer
tis inditiis fluxum . Et refluxum maris
predicere consueuit clamorem igitur aues iu
xta li us pascentes agnouerunt ꝙ certis horis
ad locum eminentem fluxū appropinquante
confugere solebant accidit autē ut dicta auis
ostreum testem aperiens iuxta litus reperiret
quo cum uesti apposteret ostreum testam suaz
claudens rostrum auis intercepit .uñ nec gre
gem more solito premunt Mare autem nō
immemor sui cursus oues submersit Sic est de
multis ad quoz clamorē idest reprehensionē ꝙ
expssionē ueritatis ous periculā deuitarent sc3
sic capiuntur amore alicuius cōmodi tempe
ralis ꝙ timent perdere ꝙ obstruitur os eoz
quales sunt illi de quibus ysai.x. Non fui qui
moueret pennam ꝙ aperiret os ꝙ gāniret et
ps. ¶ Similacra gencium argentum ꝙ aurū

ꝛc.os hñt ⁊ non loquũtur propter ꝙ cuncta pe
reunt Et ut hoc conqueritur ysai.lix. Iusticia
longe stetit q; corruit in plateis ueritas in pla
teis ei.i.i personis publicis Rõnaliter aũt assig
natur cũ quare cor ipsorũ ẽ uanũ.i.uacuũ grã
⁊ caritate sꝫ q; non est in ore eorum ueritas
Dicit enim phũs libro ut problaumatibus ꝙ
igni si spiraculum non dederis extinguitur ⁊
hoc uidemus qõ ignis fortiter inclusus nõ du
rat Sit in proposito Nam caritas est ignis
qui deberet cor iplere ne relinqueretur inane
nec uacuum iste autem ignis spirat per os nã
spiritus huius ignis seu spiramen est spiritus
ueritatis quando autem prohibetur inordinate
istud spiramen q; os nimis clauditur extin
guitur ignis interior si forsan sit tanta uirtus
eius ut cum uiolencia foris erumpat sicud di
citur Jero.xx. Factus est in corde meo quasi ig
nis estuãs clausꝰ qꝫ in ossibus meis ⁊ defec
ferre non sustinens Jo.prouer.i. Eu proferaꝫ
uobis spiritum meum ⁊ ostendaꝫ uerba mea
⁊ hoc est qõ petiuit ꝓph.dicens Ne auferas ꝛ
ore meo uerbũ ueritatis ꝛc.

EPULCRUM PATENS

est ꝛc. hic describit ꝓph. nequiciã aduersariorum quantum ad ha
bundanciam mali et tangit duo
mala uidelicet gulositatis ⁊ dolositatis quan
tum ad primum dicit ꝓh: Sepulcrum patens
ꝛc. ¶ Sciendum est enim q; secundũ phũ
tercio ethiõr. adprima delectacio gulosi est
non in lingua sed in gutture sicut patuit de
illo pultinonate qui desiderabat se habere col
lum gruis longum uidelicet ut haberet lon
gam delectacionem guttur autem gulosi com
patur sepulcro quia sicut in sepulcro cadaue
ra putrefiũt sic ⁊ guttur gulosi dum cibos
recipit ultra exigentiam nature non in substã
ciam ueram conuertuntur sed pocius intrin
setus putrefiunt generantes morbos tam spi
rituales quam corporales ⁊ magis spirituales
In sepulcris enim mortuorum secundum pie
tagoram ⁊ ouidium pro ut recitat ysidorus.
duodecimo ethiõr de spina dorsi sꝫ medul
la eius generatur serpens qõ merito euenit
secundum ysidorum ut sicud per serpentem
mors hois ita ⁊ in morte hois serpens sicut
in sepulcro predicto generat serpens ueneno
sus sꝫ delectacio ⁊ concupiscencia inordinata
que totũ hominem inficit ueneno suo. unde
grego. dũ uenter non restringitur per carnis
concupiscencia simul cunte uirtutes obruũt
⁊ Ambrosius libro de ieiunio Imitetur ad prã
dium efferre uis ad sepulcrum cibos promit
tis tu temperata irrigas uina pretendis uene
na suffundis omne enim ꝙ nocet uenenum ẽ
tollit sensus uiscera exuirit somnum infert
caput uexat etiam maior uis uini quam uene
ni hec ambrosius deut. xxxii. fel draconũ ui
num eorum uenenum aspidum iuxta praua cõ
cupiscencia merito istud euenit quia propter
hoc solum cõmedit ⁊ bibit gulosus ut concu
piscencie sue ⁊ uoluptati satisfaciat. unde si
cut concupiscencia est principium ⁊ motiua
te sumptionis sic est et terminus propter de
gutture uiri gulosi dici potest illud nñi. xi. uo
catus est locus ille sepulcra concupiscencie.
dicitur autem sepulcrum illud patens prop
ter duo. q; semper uidetur apertum ad recipi
endum glosa patens mirabiliter q; semper hi
at illorum uoracitas Est enim sepulcrum istõ
insaciabile et semper pat ad recipiendum ci
bos ⁊ potus et precipue potus q; cibis facili
us replentur unde ambrosius. libro de ieiunio
in conuiuio dum bibunt sitiunt ⁊ cum inebri
ati fuerint amplius bibunt ⁊ aperto gurgite
unum iam non bibitur sed infũditur poclũ
non bibatur sed exanimiter hec Ambrosius quo
niam autem istud prosit homini patet per il
lud eccle. xix. quasi appones epularum circum
posite sepulcro ¶ Secundo dicitur istud se
pulcrum patens q; est quasi porta dyaboli.
per quam semper ingreditur quia nunquam
sibi clauditur Sic enim per guttur patens ha
buit dyabolus ingressum in genus humanum
Jo. xiii. scribitur ⁊ post buccellã introiuit in
illum sathanas ¶ Dicit Albertus septimo de
animalibus quod consuetudo lupi est ꝙ ingri
git ventes gutturi ut cicius interficiat Simi
liter ⁊ hec est consuetudo dyaboli per uicium
gutturis idest gule ad alia peccata mortalia
celerrime uestiare ꝙ enim per guttur ⁊ ebri
osus apprehendat patet q; ideo perdunt sen
sum motum ⁊ linguam ⁊ uerificatur illud ꝓph.
manus habent ⁊ non palpabunt pedes habẽt
⁊ non ambulabunt non clamabunt in gutture
suo Aliter tamen potest exponi prima pars ver
sus ut pertineat ad eos qui proni sunt ad ue

tractiones maledictiones litigia et huius quo
uicent habere guttur semper apertū ad mo
dum sepulcri patentis Sepulcrum enim ple
num est fetoribus ꝛ loco quando pātet ꝛ ape
ritur exalāt uapores fetidi ꝛ intollerabiles .
Crisos super math.omel.lxxxviii.os cōtume
liosoꝝ ꝛ iracundoꝝ ꝛ iuidoꝝ est putrefa
ctum Sic est de predictis q; cor ipsoꝝ ple
num est amaritudine ꝛ malicia ꝛ ideo quādo
operitur os eoꝝ seu guttur ad loquendum
erumpunt uerba malicie odii detractionis et
omnis amaritudinis tanquam uapore. fetidi
ysidorus xiii.ethiōꝝ dicit ꝙ pīsteraspis sem
per ore patenti ꝛ uaporanti currit sic ꝛ tales
quoꝝ os ꝛ guttur semper patet ꝛ apertum
est ad huius uapores uerbꝝ uenenosos pro
uer.xxv. Sicut urbs patens ꝛ absq; muroꝝ
ambitu ita ꝛ uir qui non potest in loquendo
cohibere spiritum Linguis suis dolose ꝛc .
hic tangit peccatum dolositatis agunt autē
dolose secundum glosam qui si non possūt ap
te decipere agunt sub specie uiri falsa inducen
tes diffinitur autem dolus sic . Dolus est
cum aliud agitur ꝛ aliud simulatur uidetur
autem michi ꝙ et linguis suis dolose agunt
qui tñ tantum unam habeant multas tñ ha
bere linguas uidentur quales sunt aduocati ꝛ
causidici male conscientie qui solum attēden
tes ad lucrum ꝛ non ad ueritatem ꝛ iusticiā
linguam suam uariant multis modis dicit ysi
dorus duodecimo ethiōꝝ ꝙ nullum animal
in tanta celeritate mouet linguam sic serpens
a deo ut triplicem linguam habere uideatur
cum una sit: sic ꝛ ista uisa peccuia statim lin
guam mouent uel ad agendum uel ad defen
dendum uel cōponendum ita ꝙ triplicez lin
guam habere uideantur cum tamen una sit tā
te uenositatis ut non solum loquendo sed et
tacendo dolos exerceat Ambr helynādus.li.
vi. Narrat demosthene ꝙ cum interrogasset
quēdam quantam mercedem ut ageret in iu
dicio accepisset ꝛ respondisset talentū at ego
ait demosthenes plus accipi ut tacerem ꝛ sub
iungit elinandus Ita causidicoꝝ lingua dam
pnifica est nisi eam ut dici solent finibus ar
genteis uincas Apud aduocatus igitur esset
ipsum silencium uenale est helynādus . quia
igitur tales sunt ita proni ad peruertendum iu
dicium ideo contra tales orat ꝑ.dicens Iu
dica illos deus et alibi dispꝛdat dominꝰ uni
uersa labia dolosa ꝛ linguam magniloquam
ergo prohibe linguam tuam a malo ꝛ labia
eius ne loquātur dolum Judicet illos deus hic
petit ꝑ. hostiuz de pressionem ꝛ primo petit
eorum de pressionem in generali Secundo in
speciali ibi ¶ Decidant a cogitacionibus su
is Petit autem eorum depressionem dicens .
iudica ꝛc.i.cadant in iudicio ꝛc.

Z 12:9

ECCLESIASTES A CO[illegible]ta
cionibus ꝛc.hic petit ꝑ: idē pre
dicit ipsorum de pressionem i spe
ciali primo Secundo tangit illis
racionem ibi Quoniam irritauerunt tangit
autem ipsorum duplicem depressionem in iu
dicio deprimentur enim a propriis cogitacio
nibus intrinsecus ꝛ a deo extrinsecus quantū
ad primum ait Decidant ꝛc. ¶ Sciendum
est enim ꝙ hic a ꝑpō uel potest in proposi
to dicere terminum a quo et est intellectus de
scidant a cogitacionibus idest deficiant ab eo
ꝙ male cogitauerunt hic est frustrentur ab
intento Uel potest dicere causam ꝛ est intel
lectus decidant a cogitacionibus ipsos propel
lentibus ad ruinam Ambr Augustinus hic de
scidant ab accusantibus se cogitacionibus suis
testimonium perhibente conscientia sua sicut
aplus dicit Romanus duodecimo Et erit ma
gna desolacio quando mens stabit contra se
ipsam Math.duodecimo .Omne regnum in
se diuisum desolabitur Si autem regnum nō
possit absq; sui desolacione diuidi quāto ma
gis una domus ꝛ quanto magis homo ꝛ quā
to magis ad huc eadem pars a se ipsa sñ ma
xima desolacione non poterit diuidi Ex ista
autem diuisione orietur ꝛ reprobis duplex .
pugna continua Una est nature contra penā
Augustinus decimo nono de ci.dei .c:xxviii.
Dicit sic ꝙ bellum grauius ꝛ amarius cogi
tari non potest quam ubi uoluntas aduersa ē
passioni ꝛ passio uoluntati ut nullius earū uic
toria tales inimicicie finiantur ꝛ ubi confligit
cum ipsa natura corpis uis doloris ꝛ neutrū
alteri cedat ꝛc .ibi enim dolor permanet ut
affligit ꝛ natura perdurat ut senciat hec Au
gustinus Alia pugna est hominis contra pro
priam conscientiam Crisos omel. trecesimo
septimo in inperfecto ꝛ si omnia taceant et
tamen ipse cogitaciones nostre et opera nrā

stabunt spiritualiter ante oculos nostros ut
cusantes nos ante dñm hec ille .Contra illud
tantum est unum remedium qđ exprimitur a
Math.quinto .¶ Esto consenciens aduersa
rio tuo dum es in uia cum eo ne forte tradat
te aduersarius tuus iudici et iudex tradat mi
nistro ꝛ in carcerem mittaris Aduersariꝰ nos
ter in uia quando peccauimus est consciencia
nostra que remurmurat quando nos sencit
peccare fit autem pax inter nos ꝛ aduersariū
nostrum quando agimus quod agere debemꝰ
secundum consciencium nostram ꝛ e contrario
oritur discordia quando facimus contra con
scienciam ꝛ incidimus periculum predictum
quia omne ꝙ est contra consciencium edifi
cat ad gehennam quia ipsa ducet ad geben
nam per accōnem ꝛ accusacionem suam Sap
primo .Qui loquitur iniqua non potest late
re nec preteriet illum corripiens iudicium in co
gitacionibus enim impii interrogacio erit Se
cundum multitudinem ipietatum ꝛc. Utilit
petit p̄s.scilicet expulsionem talium dolosoꝝ
a cetu fidelium xpisti ꝙ ipsi sunt ualde noci
ui ꝛ puicios est eciaz racionabile ꝙ ipsi mul
tos expellunt de possessionibus suis Narratur
libro de naturis rerum ꝙ si penne aquile po
nantur in pharetra cum pennis aliarum auiū
eas corodunt ꝛ consumunt ꝛ hoc quantū ui
detur est a natura ipsius auis cuius sunt que
est aues alias rapere ꝛ deuorare Sic isti nam
aquila dyabolus est aboc.primo quasi aquila
festinans ad cōmouendū huiꝰ penne sūt tales
raptores dolosi nam et de primo bestia dicit
Dañ.septimo qđ habebat alas aquile uiri aūt
innocentes sunt de pennis xpisti qui dicunt
auis Job quinto. Homo nascitur ad laboran
dum ꝛ auis ad uolatum Isti ergo si fuerint
positi iuxta silos quia forsitan habent possessi
ones uicinas corroduntur ꝛ minuuntur .ideo
de tali doloso habetur Job decimo nono .
Memoria illius pereat de terra et foro celebre
tur nomen eius in plateis expellet eum de lu
ce in tenebras ꝛ de orbe transferet eum ꝛ nō
erit semen eius neqz progenies in populo suo
In rei ueritate sic est cōmuniter ꝙ nomē eo
rum et semen cito perit quoniam irritauerunt
ꝛc.Ecce causa precedencium scilicet irritacio
ꝛ amaritacio qua fecerunt sibi deum amaruz
Unde glosa Amaritauerunt te idest peccan
do te cibum ueritatis suauem sibi amarum fe
cerunt ¶ Panis enim qui de celo descendit
qui in se dulcis est ꝛ uita egris ita amarꝰ fit
per peccata ut non possit sustinere hec glosa
Ideo amos vi. Conuertisti in amaritudinem
iudicium ꝛ fructum iusticie in absinthium et
sic signanter amaritant xpm̄ qui contra
proximum dolose agunt ut promissum est Lin
guis suis dolose agebant qz ficus arbor licet
ex sui natura producat fructus dulcissimos se
cundū paladū tñ t.ii.curandū est ualde ne a
pecoribus rodatur quia aliter amarescit fruc
tus eius sic in proposito Nam lignum xpis
tus est p̄s. Et erit tanquam lignum ꝛ signant
est lignum ficulnee propter miram sui dulce
dinem in fructu prouer .xxvii. ¶ Qui seruat
ficum cōmedet fructus eius ꝛ qui custos est
dñi sui glorificabitur Cortex huius ficus est
quilibz xpistianus qui licet non sit xpistus .
tamen xpisto per fidem ꝛ dilectionem firmi
ter adheret Istam igitur ficum decorticant
pecora quando homines brutales ꝛ animales
amicos xpisti ledunt Joel .i. Ficum meū de
corticauit nudans spoliauit eam et ideo fruc
tum amarum inueniet p̄s. Irritauerunt eum
in aduentionibus suis et multiplicata est ꝛc.

Ps 139

ET LETENTUR ꝛc. hic
p̄s.post auxilium gracie petit pre
mium glorie . ꝛ diuiditur in tria
primo petit oracionem Secundo
erauditionem ibi Ineternum exultabunt .ter
cio causam seu racionem ibi Quoniam tu be
nedices ꝛc. Quantum ad erauditionem potest
tria uidelicet exultacionem in habitacionē
ꝛ gloriacionē Exultacio uero pertinet ad gau
dium accidentale ꝙ erit de laudacione diui
na de societate mutua ꝛ aliis que non perti
nent essencialiter ad beatitudinem sed ex ip
sa necessario consequitur dum dicitur Exulta
re quasi extra saltare .ꝛ ideo exultacio dicit
gaudium exterius se ostendens : Quod
nequit propter suam uehemenciam occultari
tale autem erit eternum qz ineternum exulta
bunt habet enim gaudium eorum radicem in
corruptibilem uidelicet deum unde fulgenciꝰ
ibi sicut est eterna habitacio sic eterna lauda
cio ibi qui habitant semper deum laudant qz
de deo et in deo semper exultant et sicut est
laudantibus suauis seē habitacionis eternitas

sic habitanciuz manet eterna laudis sup̄ustibꝰ hec ille p̄s. ¶ Exultaciones dei in gutture eo rum non sic est de gaudio 7 exultacione eoz qui sperant in mundo q̄ radix et fundamētū gaudii non est stabile transit enim mundus et concupiscencia eius 7 non taliter exultare idest extra saltare non poterit diu esse q̄ fū damentum et radix pibunt Senec. ad lucillum epis. lix. hec quibus delectatur uulgus tenuē habent perfectionem ac perfunctoriam id est transitoriam uoluptatem et quodcūqz aduen ticium gaudium est fundamento caret nō Ja cobi iiii. Omnis exultacio talis maligna est 7 habitabis in eis habitabit autem deus in san ctis suis q̄ ipi eū itra se recipient per uisionē 7 amorem unde fulgencius multo interius ani mam inhabitat deus quam anima inhabitet corpus In tantum habet anima quelibet san cti hominis illius summi dei noticiam inquan tum intēne uisionis acceperit graciam hec ille Merito autem deus habitabit in eis quia ip si sunt templum dei 7 se ipsos templum deo consecrauerunt per uitam mundissimam dici tur in libro de uita phōrum q̄ phi ueteres ymaginem sapiencie p̄foribus omnium tēplo rum pingi consueuerunt et hec uerba scribi. Ego odi homines stultos et ignaua opera et phicas sentencias Sic inuenitur pictū 7 scri ptum in uiris iustis Nam fores sunt sensus eorum in quo pingitur ymago sapie 7 omēs sensus tam sapientē custodiunt q̄ nichil in mundum uel aduersum intrare per ipsos si nuit qui eciam predicta in se ipsis descripta operibus ostendunt quia stulticiam hominum huius mundi et ignaniā superfluam eciam ver borum iactantium detestantur et ideo tā ex pictura quam scriptura patet eos templū dei esse et ideo habitaculum dei. nam dominus in templo sancto suo secundum p̄s. et alibi. tu autem in sancto habitas 2c.

¶ GLORIABUNTUR in te 2c. Ecce tercium q̄ tāgit p̄s. uidelicet gloriacionem gloria buntur in deo et cōpetit hiis q diligunt deum sicut enim qui mundum dili git in mundo gloriatur secundum illud p̄s Qui confidunt in uirtute sua 7 in multitudi ne diuiciarum suarum gloriantur ita et qui cō

fidunt in deo et deū diligunt in domino glo riantur sed multo amplius gloriabuntur 7 q̄n tum bonum sit. hoc patet per illud q̄ dicit Crisostomus omel. xliiii. in perfecto Scis q̄ bo nū est gloriari i terris per hoc itellige q̄ meli us est gloriari in celis quantum enim celuz clarius est quam terra tanta glorioſior est il'a gloria quam ista De magnis enim thesauris bonorum uel malorum quasi modicum gustū dedit in mundo ut ex modico gustu bonorū uel malorum plenitudinem cognoscamus hec ille unde uidetur q̄ bona uite p̄ntis sicut glo ria 7 huius non dantur a domino in hac uita ut in eis queramus sacietatem sed potius ad acuendum appetitum nostrum respectu futu rorum bonorum ut qui gloriam mundi huius gustat ad appetendum aliaz forcius in ardes cat ut secundum apostolum qui sic gloriatur in domino glorietur signanter uero dicit p̄s. gloriabuntur in te qui diligunt nam dilectio seu amor transformat amantem in amatum quando autem electi perfecte transformabun tur in deum per amorem tunc eorum gloria cio non poterit esse nisi in deo 7 in diuina na tura imo et sic gloriabuntur in deo quasi to taliter sint diuini Auicenna in li. de alkimia dicit q̄ ferrum cum miscetur auro nūquam ab eo extinabitur neqz decoccione neqz alia re quacūqz adiungitur argento stans cum auro cōgit ipsum colore pulcro 7 facit quasi aurum Sic erit in proposito Nam ferrum est na tu ra assumpta xp̄isto sicut expositum fuit sup̄ in p̄s xii. super illud Reges eos 2c. Aurum ue ro est ipsa dinitas secundum illud can. v.

¶ Caput est aurum optimum caput xp̄isti deus est secundum apostolum Ferrum autem predictum unitum erat auro qui a natura as sumpta unita fuit deo 7 fuit hec unio taz for tis ut per decoctionē passionis et mortē n̄ ualu erit ab ipso deo natura assūpta seq̄ri unita ei fuit natura diuina in morte xp̄isti tam corpo ri xp̄isti quam anime eiusdem sic aūt ferrū cō iunctū auro adiūget argento q̄n totus xp̄s se cundum diuinitatem 7 humanitatem se pre sentabit sanctis ut tam mentaliter quam sen sibiliter ipso fruantur cōparantur enim elec ti argento in p̄s. ¶ Igne nos examinasti si cut examinatur argentum 7 per hunc modum tigitur pulcherime hoc argentum ut uideat transformatum in aurum quis ex predicta ad

sumcione tocst presencia xpisti electi tamsi bunt quantum ad totum quod in eis est ī cō dicionem diuinam ut sic ve predicto argen to possit dici illud exo.xl. Gloria dn̄ ipleuit illud Quoniam tu benedices ꝛc̄. hic tangit ꝑs.premissorum causam et racionem qz mari me est ex parte dei et tangitur duplex causa una est collectio bonorum quibus adiuti vale mus proficere et hoc nota in benedictione. ꝑs.Benedictionem vedit legislator ibunt de uirtute in uirtutem Alia est remocio malorū ne cogamur vesicere 9ꝫ notatur in scuti op positione in uersu sequenti

DOMINE UT SCUTO

2 169 nc̄.hic tangit p̄s. 9ꝫ in meditate premissū est grego.xx. Mora. di cit sic Scuto quippe do nos co ronare perhibetur quia quos protegens ad u uat remunerans coronat Et sciendum 9ꝫ uo luntas dei in proposito dicitur et scutum et corona Scutum autem dicitur conuenienter propter duo Primo quia secūdū ysidorum xviii ethiō.dicitur ab excuciendo q ipso ex cutimus telarum ictus Tela autem quilibet inpugnamur sunt ignita secundum ap9 eph. vi.et ideo non possumus ea a nobis excutere quantuu est ex nobz qui fenum sumus.i.pe. .i.Omnis caro fenum sed oportet 9ꝫ uolun tas dei beneplacens et perfecta sed pro nobz opponat et tela hec excutiat ꝛ ideo necessita te quadam ducti debemus hoc scutum assu mere 9ꝫ facimus quando nos diuine uolūta ti confirmamus bene operando nam secundū ap9 ad thessal xiiii.hec est uoluntas dei sanc tificacio uestra uel eciam diuinam uoluntatē precibus ip loramus dicentes cum p̄s. Ap prehende arma et scutū ꝛ exurge in adiutoriū michi Crisostmus omel.xviii.inperfecto om nem creaturam sensibilem deus armatam et munitam fecit.alios muniuit ueloci pedum cursu alios armauit unguibus Alios den tibus hominem autem solum sic disposuit ut uirtus eius sit ipse hec Criso. Secundo scutum secundum rabañ.libro xix.dicit a scul pendo qz in eo sua facta antiqui signabant et sculpebant sic et uiri sancti omnia bona sua sculpebant in diuina uoluntate qz sibi omnia adebebant scientes 9ꝫ ex se nichil poterant. sed solum ex uoluntate et gratia dei uñ Am biosius super psalmum p̄s. Non dicas uirtus mea et fortitudo hoc tribuit michi sed omnia noueris diuine misericordie deputāda Crisos omel xviii. Quoniaz inquit maio ra erant mandata quam uirtus humana est transmittit ad dn̄ cuius gracie ipossibile nie hil est ut quod ex hominibus consūmari non potest per graciam dei ipleatur hec Criso. Istud ergo scutum ornare debemus quantuz possumus quia in eo est tota fiducia nostra. Narrat frontinus libro quarto de scipione 9ꝫ cum ornantes scutum elegancius cuiusdam uidisset non mirari se inquit 9ꝫ tanta cura ornasset in quo plus presidii quam in gladio haberet Revera sic nos plus presidii habem9 in scuto diuine uoluntatis quam in gladio p pie potestatis nec debemus de hoc erubesce re sed pocius hoc plane fateri et recognosce re 9ꝫ est scutum hoc ornare sic fecit p̄s .ii. Regum xxii. Deus inquit meus et fortis mēs sperabo in eum scutum meum et cornu salu tis mee Et est sciendum 9ꝫ scutum in uersū significat mortem militis et sic est in proposi to nam scutum uoluntatis dei inuertunt qui intantum ordinem rectum peruertunt 9ꝫ uo luntatem suam diuine uoluntati preponunt ꝛ supra ponunt et tales infallibiliter sunt mor tui quibus dicitur aDath.primō Non ē michi uoluntas in nobis dicit dominus dicitur etiā uoluntas dei corona. qz secundum ysidorum decimo nono ethiōz Corona est primum ornamentum insigne uictorie siue regii hono ris signum que in capite regum ponitur Sic et dīna uolūtate coronabūt ꝛ ornabūt et per ꝯsumacionē gracie in mente quicūqz reges a regendo motus proprios et uictores a uincen do temptacionum molestias dici merentur. Jeronimus ad hiliodomiū labore terreris ne mo atleta sine sudoribus coronatur ꝛ ad de metriadem dicit Jeronimus sic ad hoc labo ramus et in seculi huius periclitamur milicia ut in futuro seculo coronemur Jac̄.primo. Beatus uir qui suffert temptacionem ꝛc̄.

X 16. N FENEAD p̄s.dauid in pro posito significat penitentem pro pter duplicem nominis interpre tacionem prima est dauid .i. uul tu desiderabilis et hoc facit penia uultuz ꝺes

uestuerabilem ꝙ patet de contricione et con
fessione que sunt partes penitencie nam con
tricione lauatur anima ⁊ dealbatur albius ni
ue ps: Asperges me domine ysopo ⁊c. et sup
niuem dealbabor Confessio autem huic albe
dini ruborem super inducit qui causat ex ue
ricondia confitentis ⁊ per consequens ultrius
reddunt amabilem. i. R. xvi. dicit de dauid
Erat autem rufus ⁊ pulcher aspectu. Secun
do interpretatur manu fortis et reuera magna
patet fortitudo in penitente: ¶ Est enim
peccator antequam peniteat in carcere
grauissimo et turpissimo ps. Educ de carcere
animam meam Cibi uincitur uinculis fortissi
mis Cinde de uinculo peccati potest dici illo
eccle. xxviii. Jugum illius iugum ferreum est
et uinculum illius uinculum eneum est Quan
do uero peccator penitet tunc uincla rumpit
et contricione ostia carceris aperit et uectes
ferreos confringit in confessione ꝛ postmodū
difficilem uiam assumit immo et tamen besti
is pugnam durissimam subire optebit in sa
tisfactione Ecce maxima fortitudo dauid. i.
Regum xvi. Ego uidi filium ysay. i. dauid
⁊ cetera. fortissimum robore. ¶ Nota ex
positionem tituli in glosa ⁊c.

DOMINE NE IN FU
rore tuo ⁊c. Ponitur ps.
iste in persona penitentis et
pro suis et aliorum delictis
deprecantis. In quo primo
oratur p peccatis propriis Secundo pro ali
enis ibi Erubescant ⁊c. Et primo exprimitur
affectus petricionis Secundo affectus exaudi
tionis ibi Discedite a me ⁊c. Primo ad de ū
se conuertit per oracionis instanciam secūdo
per penitenciam ibi Laboraui ⁊c. et primo po
nitur petitio Secundo subiungitur petitionis
ratio ibi Miserere mei ⁊c. Conuenienter au
tem penitens primo ante oculos suos statuit
iram dei et furorem ut sibi ipsi metum incuci
at qz timor summe ualet ad penitenciam assu
mendam Cinde ysaye. xxvi. secundum unam
translacionem a timore tuo domine concepi
mus et peperimus sanctum sa'utis Alia trans
lacio habet a facie tua domine ⁊c et est idem
in sententia quia considerare faciem dei qua
lis erit quando contra peccatores irascetur et
curiet ea sufficiens poterit esse timoris dici
tur in prouer. sapi. ꝙ fulmen est cum potestā
te iracundie et sic dicitur ibidem bonus ani
mus Iesus multo grauius irascitur ex quibus
patet ꝙ xpistus grauissime irascitur et quia
ira eius non carebit potestate erit quasi ful
men Cior autem xpisti iudicis contra pecca
tores erit quasi tonitruum ex quo sequitur hor
ribil' corrustacio et ignis fulguris Math. xxv
cesimo quinto. Ite maledicti in ignem eter
num Deue ergo deberent timeri furor et ira
dei ps. Quis nouit potestatem ire tue et pre
timore tuo ⁊c. Pro quibus āmouendis petit
hic penitens et distinguitur furor ⁊ ira in pro
posito qz post uitam istam restat duplex pe
na una inferni et alia purgatorii quarum pri
ma pertinet ad furorem ⁊ secunda ad iram fu
ror enim est ira uehemens et neutrum uellet
ps. Sed uellet in presenti et non in futuro un
de glosa hic seca hic ure me non aūt petit ps
simpliciter non argui uel corripi. Sed ne in
ira uel furore corripiatur qō enim deus in pī
ti corripit. ex amore est non ex ira grego. ome
lia viii. super ezechielem Modo enim quisqs
per flagella corripitur et correptō nubz emen
datur in mansuetudine corripitur non in ira
in districto autem examine omnis argucio et
correptio furor et ira est quia uera post corre
ptionem non est hec grego. Igitur correptio
uite presentis non procedit ex ira Narrat in
libro de nugis curialiū de plutarco phō max
ime ꝙ secum habebat seruum nequam ⁊ cō
tumacem sed egregie īrātū contigit autem pro
pter culpam suam ꝙ plutarcus iuberet sibi
tunicam detrahi et cedi cepit ille uerberari
cum tamen pertinaciter negaret culpā dicēs
se non demeruisse sed pocius multis obsequi
is aliter meruisse: cum autem postremo non
proficeret uociferari cepit et dicere plutarcū
non se habere ut phm̄ et turpe fore sibi iras
ci qui de malo ire sepe differant et pulcherri
mum librum de pacū scripserat Ad que plu
tarcus cum summa grauitate respondit Num
quid qō uapulas tibi irasci uideor. est ne ira
mea si a me debitum recipis ex uultu meo
aut ex uoce aut ex colore aut etiaz ex uerbis
ita me corruptum intelligis michi quidē ne
qz oculi tristes sunt neqz os turbidum neqz
in manū clamo neqz in ruborē feruesco neqz

putrida dico aut putiendia hec omnia si nec eis signa ire esse solent et conuersus plutarcus ad eum qui cedebat Dixit introiui dum ego et hic disputamus tu hoc age et sine ira tua cundia mea retunde seruilem contumaciam ? iniquum penitere doceas.pocius quam arrogari hec plutarcus . ¶ Et sic est in proposito quia multi flagellantur a deo propter peccata sua ? demerita que tamen etiam sub flagellis confiteri et penitere recusant immo pocius remurmurant quasi iniuste et ex ira deus flagellaret sed nullum signum ire uidebimus in ipso in presenti quia nec oculi eius truces sunt quia gene.xlix.Pulciores sunt oculi eius uino et ezechielis vi.Pepcis oculus meus super eos ut non interficerem eos sed hic reseruatur tempore ire quando uerificabitur illud amos nono Ponaz oculos meos super eos in malum et non in bonum Nec ex uultu perpē ditur huius in ipsa ira alioqui non potisset . ps.de uultu tuo iudicium meum prodeat sed perpendetur in futuro quando uerificatur illō ps.Uultus autem domini super facientes mala ut perdat de terra memoriam eorum . Similiter nec ex uoce potest conuīci ira eius . quia in presenti hec dicit dominus conuertimini ad me et salui eritis Sed in futuro erit aliter quia tunc loquitur ad eos in ira sua ? in furore ?c.et sic est de aliis signis quibus potest conuīci aliquem iratum et si flagellat diucius quam nobis racionabile uideatur nō facit hoc ex ira sed ut retundat contumaciaz et compellat ad penitenciam quia Apoc.iii. Ego quos amo arguo et castigo unde quod non sit ex ira patet qz prouer:uicesimo septimo . ¶ Ira non habet misericordiam nec erumpens furor ?c .

Quantitatem quoniam conturbata sunt ossa ? diuturnitatem et anima mea turbata est et cetera. ¶ Et est aduertendum qꝺ ps:uolēs misericordiam ipetrare suam aperit infirmitatem propter duo que petere intendit scilicet beneficium sanacionis et sustentacionis . quia non sufficit curari nisi et habeat homo Unde in uita possit sustentari.Ostendit ergo suam infirmitatem cupiens sanari quia sicut Cassiodorus dicit hic infirmitatis confessio celestis medici misericordiam mouet a quo facile impetrantur remedia cum ostenduntur uulnera salmista . ¶ Qui propiciatur et cetera. qui sanat omnes infirmitates tuas . Ostendit enim infirmitatem propter beneficium sustentacionis solent enim sic petente non bona que habent .sed pocius mala ostendere Bernhardus in quodam sermone de aduentu dico uobis Karissimi utile est absconde re magis quam ostendere si quid habemus boni sicut in mendici cum elemosinas petunt non preciosas uestes ostendunt sed semiuiuida membra aut ulcera Si habuerint ut ciclus ad misericordiam uidentis animus inclinetur hec bernhardus sic facit psalmista in proposito et alibi aMiserere mei deus secundum magnam misericordiam tuam Et qm̄ iniquitatem meam ego cognosco et peccatum contra me est semper . ¶ Sana me domine et cetera . tangit periculi quantitatem et hoc. quia ostendit se infirmitatis grauitatem .qꝺ usq3 ad ossa peruenit idest usq3 ad deliberacionem racionis et uoluntatis uocantur enim huius ossa iste uires anime interiores et naturа fortiores ? conuenienter propter duo primo quia sicut dicit Albertus decimo septo . de animalibus si ossa semper crescerent animal semper cresceret cuius sunt quia huis crescentibus crescerant et membra que ossibus sustentatur aMagnitudo enim animalis ē maxime propter magnitudinem et longitudinē ossium sic est de uiribus interioribus anime quantum ad magnitudinem ? augmentuz uirtutum qz quam diu uires ille proficiunt in bono tam diu et membris extrinseca . uidelicet sensus corporei quorum bonitas ab interioribus dependent in bono crescunt iō ysai. lxvi. Ossa urā q̄si herba germinabūt Scdo qz ossa medullis irrigant̄ ? replēt̄ et aliqn arescerēt Sic et uires interiores irrigari deberent

Miserere mei deus ?c. hic ponit ps . petitionis sue causam ? primo ponit causaz ex parte illius a quo petitio proponitur Secundo causā ex parte illius cui petitō sua porrigitur ibi Conuertere domine ? cetera .Et primo explicat ex parte sua magnitudinē piculi secundo gemit pro dilōne remedii ibi et tu domine usquequo: ¶ Quantum autem ad periculum suum tangit tria uidelicet periculi qualitatem quoniam infimus sum .

Job uicesimo primo Medullis ossa illius irrigãt et alioquin nisi medulla gracie ꝛ suauis uero cionis irrigentur desiccantur ꝛ perit totum sustentatum hominis dicit autem pbus quar to de animalibus ꝙ in ossibus porcorum est modicum de medulla sic et in hiis qui porcis sunt similes quales sunt illi qui ad modũ por corum terram effodiunt et oculos suos statu erunt declinare in terram . parum reperi tur de medulla predicta ꝛ forsitan nichil omnino ꝛ tunc necesse est ossa conturbari qꝛ cum non possint esse uacua si nõ replent̃ me dulla repulẽt uento dicit autẽ Auic. i. can. ꝙ in ossibus uacuis fiunt uentositates que rum pendo frangunt ossa . Sic est de ossibus istis que non replentur spirituali medulla ipsa enĩ replentur uento uanitatis ꝛ inflacione super bie que uires anime rumpit et in partes eõ minuit qꝛ et multis curis distrahit psalmo cce simo octauo .quasi leo sic contulit omnia os sa mea et in ꝑs. Dissipata sunt ossa mea sec̃ in infernum . Igitur si uis ossa habere sana oportet ꝙ sit ea medulla spirituali repleta ut ibi uentositates nullũ locũ brẽ possint pro uerbiorum decimo sexto .Dulcedo anime su auitas ossium Et prouer. iii. Time dñm et rece de a malo sanitas quippe erit umbilico tuo ꝛ irrigacio ossium tuorum ꝛc.

ET ANIMA MEA ꝛc. hic tangit periculi diuturnitatẽ turbata est anima mea ualde qꝛ nimis diu Cibi sciendum est ꝙ turbacio in proposito potest dici uel peccati effectum uel penitentis affectum .Primo mo do dupliciter potest accipi .turbacio quando qꝛ opponitur puritati sicut quando dicimus fontem turbatum et sic ex peccato turbatur conscientia peccatoris dum spẽs rerum que illicite appetuntur imiscens se cogitacionibus nostris et implent fontem conscientie aqua turbida ꝑs. Torrentes iniquitatis conturba uerunt me tali aqua potatur dyabolus dicit enim philosophus septimo de animalibus ꝙ equus diligit aquam turbidam .et ideo si in uenerit aquam clarum turbat eam sic et dya bolus cogitaciones nostras que ad modum aque continue sunt fluxibiles si claras repe ri ut deest mundus turbare nititur et lutosas eas facere ꝛ non diligit aquas claras ꝛ ideo non bibit nisi de flumine illo turbido de quo dicitur Josi. decimo tercio. ꝙ circuit egyptẽ et iero. ii. Quid tibi nunc uis i uia egypti ut bibas aquam turbidam ¶ Alio modo turba cio opponitur ordini per quem modum exer citus dicitur turbatus quando dissoluit ordi nem debitum et sic peccatum turbat animã quia soluit ordinem debitum uirium ipsius anime dum sensualitatem preponit et rõnẽ postponit immo qlz sẽs̃ et quilz pars anime peruertit suum ordinem tanquam destituta regiẽ propter ꝙ et beatus Augustinus deci mo nono de ciuitate capitulo uicesimo secun do . Diffiniens uirtutem dicit ꝙ uirtus est ordo amoris et per consequens qui uirtutem perdit hunc ordinem perdit . Igitur anima peccatrix non est demonibus terribilis et non est sicut castrorum acies ordinata sed potius est sicut castrorum acies dissipata et ideo dis posita ad fugiendum et non resistendum Di cit enim uegecius libro primo .c. ix. Periculũ ab hostibus semper grauissimum sustinuit di usus et inordinatus exercitus Ideo iudic̃ . septimo . ¶ Omnia itaqꝫ castra turbata sũt et uociferantes ululantes qꝫ fugierunt . Alio modo turbacio penitentis effectum et sic di citur anima turbata qñ ẽ in angustia turbata ergo fuit ualde qꝛ ualde anxiebatur de pec catis et bene dicitur anima penitentis turba ta quia quam diu placent homini feces pecca torum et homo delectatur in ipsis tam diu feces qui residunt in profundo conscientie .qꝛ immobiliter Sed quando incipit reuoluere fedi tatem et turpitudinem peccatorum tunc qua si de profundo incipiunt feces moueri et to ta conscientia agitari et turbari psalmista . Anxiatus est i me spiritus meus et turbatũ est cor meum Et tu domine usquequo . ¶ hic gemit psalmista pro dilõne remedii . Sciendum est tamen ꝙ hoc dupliciter potest intelligi Uno modo quod plangat di lõnem non ueram sed appentem . quia licet in rei ueritate deus non differat diu remedi ũm cum uidetur sibi diu differri propter ue hementiam anguistie quam sustinet . Dicit enim Jeronimus ad Cipriamum presbiter . qui in angustia constitutus est . ¶ Seum ei dei uidetur auxilium . Et sicut dicitur

in prouer. sapiens etiam celeritas i uelociter
mora est unde illud ps. Usq; domine obliui
ceris me in finem Alio modo q̄ ipse plāgat
dilōnem ueram quia in rei ueritate quandoq;
deus differt dare q̄ petitur et offerre remedi
um anxietatis propter duo primo ut ex dilō
ne petēdi uelociorum augeatur . Aug. de uer
bis domini sermone v. Diu desiderata dulci⁹
obtinentur cito autem data uilescunt seruat
tibi deus q̄ non uult cito dare ut et tu dil
cas magna magis desiderare hec Augustinus
ideo dicitur aboe. primo . Usquequo dicitur
clamabo et non exaudies uociferabor ad te
uim patiens . ¶ Alia causa tangitur i glo
sa que sic dicit Non est crudelitas dilacio di
sed ideo differt ut sustineat anime in qua ma
la se precipitauit ut difficultate sanationis
sibi magis caueat quod enim facile sanat nō
multum cauetur hec glosa· Exemplum patet
de hiis qui portant ciriacam ad uendendum
habent enim serpentem in pyxide quem quia
certi sunt de remedio ad se mordendum pro
uocant et non exspectant donec serpens ꝓprio
motu hoc faciat unde de morsu serpentis non
curant Sic et multi quibus uidetur q̄ deus
statim peccata dimittat petentibus peccare
non horrent habent autem serpentem idest
sensualitatem in sinu quam beatus Augusti
nus duodecimo de trinitate cōparat serpenti
illi qui primos parentes temptauit cui⁹ mor
sus est infectio totius hominis nec exspectāt
sepe temptacionem sed temptacionem preue
niunt quasi cōpellentes habent serpentem ad
se mordendum propter sumpcionem celeris
remedii quia facilitas uenie in cōtinui⁹ pres
tat delinquendi contra tales clamat ps . Usq;
quequo domine usquequo gloriabuntur ꝛc. .

conuersionem anime sue ereptionem et sui te
cius saluacionem dicens Conuertere domine
ꝛc. Ponit autem per conuersionem in propo
sito intelligi ostensio sue misericordie Racio
est quia ille dicitur ad alium conuerti qui su
um faciem ostendit et tergum abscondit faci
es autem est pars prior et tergum autem poste
rior Sic et tēpus diuine mie prior ps ē et tps
iusticie posterior ; scōm illud ps. Misericordia
et iudicium cantabo tibi domine et cetera. cui
Crisostmus alludens in omel. quadam ait ·
Misericordiam in presenti iudicium autem
in futuro . et ideo quando deus ostendit suam
misericordiam peccantibus ostendit faciem
suam eis ·hesc. decimo quinto . ¶ Facies
tua domine plena est graciarum et hoc ē deū
ad peccatorem conuerti Jero. duodecimo. Cō
uertam et miserebor eorum . sed ecce utilitas
multorum qui petunt q̄ conuertat faciem su
am ad eos ut eum conspuant et illudant . et
sunt illi qui ex hoc q̄ deus ostendit suaz mi
sericordiam, sumunt delinquendi maiorem au
daciam Job tercio Faciem meam conspuere
non uerentur et ideo deus cito auertit faci m
suam ab eis ps. Cum extenderitis manus ue
stras auertam oculos meos a uobis . uel per
conuersionem in proposito intelligitur osten
sio diuinitatis quam in iudicio finali soli iu
sti uidebunt . ¶ Signat autem conuersio il
la ostencionem quia ut dictum est ille dicitur
ad alium conuerti quia faciem suam et ante
riora sibi uertit . ¶ Sic et deus habet eni
ꝓpriꝰ anteriora puta naturam diuinam in
ps. Ante luciferum genui te . Et istud est ei
us facies . psalmista . ¶ Ostende faciem
tuam et cetera . habet et posteriora scilicet
humanitatem bar. tercio : ¶ Post hec in
terris uisus est et cum hominibus conuersa
tus est : Nam humanitatem ostendit uidens
nobiscum in terra Exo. trecesimo tercio .
¶ Uidebitis posteriora mea et cetera . Ista
etiam uidebuntur in iudicio a malis . Nam
in ipsa humanitate apparebit furor et ira de
quibꝫ supra Ideo petit psalmista Ut ꝓpriꝰ
in iudicio suo faciem suam idest diuinitatem
sibi ostendat dicens : ¶ Conuertere do
mine et eripe animam meam et cetera . Et no
ta quod alibi dicit psalmista . ¶ Infixus
sum in limo profundi et non est substantia
idest profunda uoragine uitiorū que bñ dicit

7 a

CONUERTERE DOMINE ne ꝛc· ponit ps. causam sue peti
tionis ex parte ipsius cui petitō
dirigitur et tangit duplicem cau
sam quare petit exaudiri quarum utraq; est
ex parte dei uidelicet ut ostendatur sua cle
mencia et ne minuatur suus honor uel reuerē
cia Secunda causa tangitur ibi Quomodo nō
est in morte petit autem in isto uersu propter
diuinam misericordiam Tertia uidelicet dei

limus profundi quia procul a fundo qz pfūdū non habet Unde non est substancia.i. substās et subportans sed sic infixus continue est in cadendo nam auertens se a deo ⁊ cōuertēs ad creaturam nullibi iuenit pedis fixionem.i. amoris talis non resurgit nisi eripiatur ſʒ uel cendit in profundum inferni ideo petit p̄ſ. Eripe animam meam ymaginatur eciam p̄ſ. ⁊ bene qđ peccator est captiuus dyaboli qui ab ipso ad mortem uel seruitutem perpetuam trahitur ⁊ ideo sic ductus ⁊ tractus petit eri pi p̄ſ. Eripe me domine ab omni malo. Sal uum me fac ⁊c̄. Sepissime p̄ſ. quando uult ī petrare ereptionem ab inimicis ⁊ salutem ab hostibus confugit ad diuinam misericordiaʒ Racio est quia misericordia dei quasi mons quidam iuxta illud p̄ſ. ¶ Et exaudiuit me de monte sancto suo sicud autem dicit uege cius libro secundo de re militari. ¶ Aptior locus est et securior exercicii predicum est locꝰ mōtuosus exercitui uero equitum campus pla nus quia in montibus nihil potest. Unde ⁊ itus liuius libro septimo de secundo bello. puico dicit qꝺ exercitus equitum penorum fu it melior quam romanorum ⁊ ideo in campo plano ab eius uicti sunt hoc dico pro tanto qꝺ ercitus eccē est quasi peditum idest humi lium ⁊ māsuetorum exercitus uero contrariꝰ scilicet demonum est equitum iuxta illud p̄ſ. hii in curribus ⁊ hii in equis nos autem in no mine domini dei nostri ⁊c̄. Ideo hostes nostri uellent semper campum planum quando no biscum pugnant Campus planus est equi tas iusticie ¶ Sciunt enim qꝺ si iuste agatur nobiscum uincendi ⁊ interficiendi sumus Jō exercitus ecclesie hoc perpendens occupat mō tem idest altitudines diuine clemencie iuxta illud gen̄. decimo nono. ¶ Ne stes in omni loco circa regionem sed in monte saluum te fac. huius montis altitudinem inuit p̄ſ. di cens. Miseraciones eius super omnia opera eius ⁊c̄.

Montem non est in monte ⁊c̄. hic tangit secundam causam ⁊ est ne subtrahatur ali quid diuino honori ⁊ reuerencie Subtrahitur autem per illos qui in peccato mortali decedunt qui ad dei laudē creati sūt

et tamen ipsi deum non laudant qz nec dei re cordantur nec sibi confitentur. ¶ Sciendum est tamen qꝺ per mortem in proposito. uno mō intelligitur mors nature q̄ iminente illi q prius male usserunt dei non sunt memores nā occuli eorum sic tenentur grauati quos statue runt declinare interrā qꝺ eos sursum ad deū erigere nequeūt unde glosa super uersū prece dentem dicit sic durū est ⁊ laboriosū ad sere nitatem ⁊ tranquillitatē diuine lucis a terreā rum cupiditū caligine retorqueri Non ē autē uerisilē qꝺ quando natura debilitata est usqz ad mortem qꝺ tunc assumat dura ⁊ laboriosa ⁊ per consequens non cōuertit se ad lucē diui nam ut de recordetur ⁊ hoc propter multa ui delicet tū propter uehementē dolorē corpora lem quō tunc sentit tū propter uxoris ⁊ pliꝰ desolacionem quos relinquid tamen propter dimissionem tpalium bonorum que sume di lexit quorū cē habet recentem memoriā quia sicut dicit tulius libro de senectute Nec uero quēqz senū audiui oblitū qꝺ loco thesauꝛ suū obruisset omnia que curant meminerunt hec tullius tamen propter multitudinem maloruʒ que cōmisit ⁊ meruit hec enim tunc forte ue nient in memoriā ⁊ uerificatur illud Job xx. artabitur ⁊ estuabit ⁊ omnis dolor irruet in eum ⁊ quando est in tanto dolore uix cogita re poterit nisi de malo qꝺ sentit grego: illuc fertur intencio mentis ubi sentitur uis dolo ris eccle. xv. Viri mendaces non erunt illius memores Uel secundum Augustinū hic per mortem peccatum accipitur in qua morte se cundū eum hoc est esse imemorem dei legem ⁊ precepta eius contempnere sed audiant illō qđ dicitur in prouer. Impius cum in profun dum peccatorum uenerit contempnit sed seq tur eum ignominia ⁊ obprobrium Auicenna. iii. can. dicit qꝺ egrotantes egritudinibus in quibus debilitatur cogitacio ⁊ extinguit̄ de bent audire ⁊ uidere res que ipsos contristāt quia tristicia est ex eis que cōmouent animaʒ et reducunt eam ad rectitudinem Sic ē spi ritualiter nam sic illi egrotant qui sic peccāt ut post peccatum de deo et eius preceptis n cogitant sed pocius obliuioni tradunt talibʒ autem dici debent quantas ⁊ quales penas lu ēt talibus ostendi debent premia que perdide runt ut sic tristicia saltē ex hiis cāta aīaʒ ad meōriā rectā ⁊ cogitacōeʒ reducat iuxta illō

treñ.lii. Replenit me amaritudinibus ⁊ inebriauit absinthio. ⁊ cito post memoria memorero ⁊ tabescet in me anima mea ℣ In inferno autem ⁊ cetera. licet dampnati in inferno cõfiteantur peccata sua iuxta illud saℓ.quinto. ¶ Nos insensati ⁊c̃. non tamen confitebunt̃ ꝓpriſto medico sed dyabolo ⁊ angelis ei⁹ ⁊ inimicis suis qui insultabũt ⁊ non iuuabunt melius est hic confiteri ut possent curari Criso⁹ Confessionem puto esse digestionem ipuritatis ⁊ spurticie que int⁹ erant iclusa uidetur ergo ꝙ confessio sit medicinalis ⁊ per consequens ante mortem facienda quia post nulla ualet Paladius libro duodecimo de agricultura docet ꝙ arbores prescindende ad edificia prius debent securi recindi usq3 ad medullaz ⁊ sic aperto uulnere stare antequam totaliter prescindantur ut humor si quis sic in uenis arboris ex currat causa est quia ille humor inclusus cum exco generentur uermes esset causa future putrefactionis ī ligno nec defluret p⁹ totalem arboris precisionem sic ⁊ nos qui sumus quasi arbores iuxta illud ℳath.octouo Cidi homines quasi arbores ambulantes. si debeamus esse inputribiles ad edificacionem eterne mansionis apti quia forte lignum ī putribule elegit artifex sapiens antequam prescidamur totaliter per mortem prius Securi cõductõis rescindi ⁊ uulnerari debemus usq3 ad intima cordis nostri ut pacionem confessionis humor omnis peccati defluat ne post precisionem ℈mẽ conscie ligī corosinũ nutriat ne post precisionem totalem que erit per mortez uel sentenciam iudicis defluet in opertione confessionis talis humor sed pocius intus iclusus uermẽ conscientie generabit ⁊ efficietur lignum putridum solummodo igni aptũ secundum ysai.uult uermis eorum non morietur ⁊ ignis eorum non extinguetur ⁊ erunt usq3 ad sacietatem uisionis omni carni Igitur secundum consilium Eccle·decimo septimo ¶ Ante mortem confitere a mortuo .q:nichil perit confessio uiuus et sanus confiteberis et laudabis dominuz et gloriaberis in iustificacionibus illius ⁊ cetera.

Uersus vi.

LABORAUI IN GEmitu meo ⁊c̃. hic ps. pro peccatis suis conuertit se ad dominum per penitenciam ⁊ primo ostendit suum pro peccatis dolorem Secundo suum contra se ipsum furorem ibi Turbatus est a furore ⁊ cetera. In isto autem uersu tangit ⁊ do'oris inchoationem ⁊ continuacionem quantum ad inchoacionem dicit Laboraui in gemitu, in quo innuũtur tres partes penitencie Nam gemitus secundum cassionum dicitur quasi geminatus luctus ⁊ ideo in gemitu intell'gitur ⁊ contricio ⁊ confessio Est enim gemitus infirmorum ⁊ est signum doloris ex infirmitate prouenientis quale signum est ⁊ confessio Per laborem uero innuitur satisfactio et est iste labor penitenti necessarius quia peccator per peccatum calorem anime omnino extinguit sed postmodum per contricionem et confessionem recuperatur per laborem uero satisfectionis cõfortatur quia sicut dicit Auicenna primo can ; si bene consudaueris non inuenies ꝙ aliquod corpus per calorem uehemencius incendat. quam labor ⁊ motus Sic in proposito ♄ Calor autem uitalis ipsius anime summe necessarie est anime uolenti curari quia sicut dicit Auicenna libro primo calor qui est intus resistit calori extrinseco in tantum ꝙ uenena calida non refrenat nec expellit nec eorum substantiam corrumpit nisi calor innatus ⁊, ideo sicut ibidem dicit libro quarto maximum in curacione ueneni est confortacio caloris innati Sic in proposito Nam uenena quibus anima mficitur ut plurimum sunt uenena calida quia ex igne praue concupiscencie procedunt ſ3 amor dei ex igne caritatis procedens est quasi calor innatus quia deum naturaliter debemus diligere ergo destructio ⁊ illorum consumptio uenenorum non fit nisi per hunc calorem confortantem quam labor satisfactionez maxime confortat ideo dicit Job septimo.noctes laboriosas enumerauit michi debilitat labor iste in gemitu.i.dolori esse q: sicut Jero.dicit ad paulam ⁊ eustochium putrede carnes ferro curantur ⁊ cancio uenena serpentina curant antidoto ⁊ ꝙ satis dolet maiori dolore expellitur hec ille. Igitur dolor culpe dolore penitencie expellendus est cuius magnitudo innuitur in gemitu dicit ei gemitus.q.geina

tus luctus ut dictum est Luctū aūt gemi
re debemus non solum propter duas partes
penitencie predictas sed etiam in ipsa contri
cione nostra debet esse duplex luctus et ē una
causa quia in omni peccato mortali sunt duo
scilicet auersio a deo ⁊ conuersio ad creaturā
⁊ propter utrumq3 dz peccator gemere secū
dum illud treñ.primo Plorans plorauit i no
ete et lacrime eius in maxillis eius ubi duplex
ploratus exprimitur Alia causa ē. qr sicut di
cit hic cassi⁹ gemitus precipue fit ex uulnere
et ponere sed anima peccato uulneratur gra
uissime Nam uulneracio non est nisi diuisio
partium naturaliter sibi inuicem coherenciū
Sed deus ⁊ anima naturaliter sibi inuicez co
herent intantum ꝙ efficitur .q.unum.i.coꝛ
ri.qui adheret deo unus spiritus est ergo cū
peccatum diuidat animam a deo secundum
illud ysai.lix. Iniquitates uestre diuiserunt in
ter uos et deum uestrm Sequitur ꝙ est ibi
uulnus amarissimum Jeronimus secundo Cli
de quia malum ⁊ amarum est relinquisse te do
minum ⁊ apoc.decimo sexto.factum est uul
nus seuū ⁊ pessimum in hominibus Similiꝫ
⁊ anima peccando grauissime oneratur ex cu
ius oneris depressione non solum in terram
labitur secundum illud ps.in conspectu eius
cadent omnes qui descendunt in terram Sed
etiam nisi succurratur celeriter cadit in infer
num ps. Conuertantur peccatores in infernū
Ideo grauitatem huius oneris exprimit ps.di
cens Quoniam iniquitates mee super gresse
sunt capud meum ⁊ sicut onus graue ⁊ cete
ra Merito ergo debet laborare in gemito .i.
i geiato,luctu Narrat Alber.uicesimo tertio de
animalibus ꝙ apud egyptios dicuntur que
aues aues paradysi ob decorem : quia nullus
eius decor uidetur de esse et hee aues illaque
ate gemere non cessant donec moriantur uel
donate fuerint libertati Est autem eorum ha
bitacio super nilum fluuium qui de paradyso
fluere prohibetur sic et dilecti dī si quando
illaqueati fuerint in peccato gemere non desi
stunt usq3 ad mortem donec senciant se ala
queo solutos et liberos est autem eorum ha
bitacio iuxta' fluuium paradisi . quia iuxta
fluenta lacrimarum deuotionis ⁊ conpunctio
nis non enim cessant gemere ⁊ lacrimas fun
dere Jero.xlv. Laborauī cum gemitu et requi
am non inueni Jxo secundo in uerso isto .

ps. tingit doloris continuacionem inquiens .
Lauabo per singulos noctes ⁊ cetera . quasi
diceret non solum laborauī sed eciam labora
bo in gemitu et lauabo per singulas noctes.
lectum meum ideest delectacionem peccati in
quo consenciendo quieui . Lectus secundum
Cassionum dicitur ab electis herbis ⁊ molli
bus super quibus solent homines olim quies
cere ⁊ dormire ⁊ ideo signat uoluptates ⁊ de
lectaciones carnis quia ysai.xl. Omnis caro
fenum ⁊ omnis gloria eius quasi flos feni.
¶ Et est sciendum ꝙ secundum glosam am
plius est irrigare quam lauare quia potest ali
quis in superficie lauari rigacio autem ad in
teriora peruenit ideo ps. Non solum lectum
suum lauit sed eciam irrigauit . quia non de
exterioribus operibus solum penituit sed eti
am de interioribus cogitacionibus ⁊ delecta
cionibus que sunt intima cordis nostri Jdeo
dicit se eciam hoc facturum per noctes sīgu
las ideest singula peccata que noctes a noce
do dicuntur Cel aliter distinguitur locio et
irrigacio secundum diuersos effectus peniten
tie Nam locio fit ad mūdandum irrigacio
autem fit ad fecundandum . penitentia uero
non solum animam mundat sed etiam et fe
cundat hec est enim natura lacrimarum con
punctionis ⁊ precipue que amore iusticie et
non solum timore pene producuntur dicit ei
philosophus septimo de animalibus ꝙ aqua
pluuie conuenit plantis magis quam aqua fō
tis ⁊ nichil uniuersaliter crescit bñ. nisi in bi
batur aqua pluuie sic in proposito Naz aque
fontis que ex terra prorumpunt sunt lacrime
seculares que ex amissione terrenorum proue
niunt et ille non multum fecundant . Sed
aque pluuie que desursum prouenium sunt la
crime spirituales uidelicet contritionis et de
uotionis . et sine istis non irrigatur bene
anima ad crescendum ⁊ fructificandum ideo
dicit psalmista . ¶ Fuerunt michi lacrime
mee panes : Non quia fuerunt panes forma
liter cum sint aque sed uirtualiter . quia ter
ram nostram sic fecundant quod panes no
bis ad sustentacionem uite producunt secun
dum illud ysai.quinquagesimo quinto .
¶ Quomodo descendit imber aut nix de ce
lo et illuc ultra non refertur . Sed inebri
at terram et infundit eam ⁊ germinare eaz
facit et dat semen serenti ⁊ panem cōmedēti

ergo qui seminant in lacrimis ꝙ in exultacõne metent ꝛc.

VRBAEUS EST ꝛc. hic ostendit ꝑp. suũ cõtra se ipsum furoꝛẽ unde glosa oculos meos. i. racio a sua propria ira turbatus est ꝙ merito qꝛ inueteraui inter omnes inimicos meos uexat uicia uel malos homines uel aliter secundum glosam oculus idest rõ turbatus est a furoꝛe et ira dei in futuro. sicut turbatur illius oculus qui uidens se diuinum furoꝛem meruisse grauiter anxiatur dubitans quid sit melius agendum tamen contra furorem predictum non est certius consiliuz quã ꝙ induas te tunicam xpisti inconsutilem ꝺ pilato legit ꝙ cũ propter mortẽ xpi uocatꝰ romã a tiberio cesare ut uidicãz subtret tanti latinoris ac tyberius ꝺ ipsũ fureret uehemẽt Pilatuz induit se tunicam xpisti inconsutilẽ in qua cum puntatus esset cesari cesar sibi assurrexit ꝙ uehementer honorauit non ualens sibi dicere quicquam mali Cum autem sic honoratus recessisset iterum iperator uehementissime iflammatus in eum indicauit se miserũ ꝙ furoꝛem suuz non apparuisset in ulcione reuocatus autem ad cesarem eoꝛem mõ iterum susceptus est ꝙ ꝺcio donec tunica exutꝰ est ꝙ sic pũtatus accepit sententiam capitalẽ quam non recepisset nisi exutus fuisset eodez modo in proposito est qꝛ si peccasti mortaliꝫ tanquam alter pylatus xpistum inique iudicasti ꝙ contra xpistum ad clamoꝛem plebis falsum iudicium protulisti Non autem aliud uidetur multitudo desideriorum carnaliuz tumultuũ contra xpistum quam illa multitudo ipiorum clamancium Crucifige crucifige eum hebꝛe. vi. ¶ Rursum crucifigentes in semet ipsis filium dei ostentui habentes quibus licz ad tempus restiteris cum ip'orum importune uincꝰ es tanquam alter pilatus luce xpisti. Inualescebant uoces eoꝛum ꝙ pylatus adiudicauit firi peticionem eoꝛum et ideo si iudicium times tunicam xpisti inconsutilem induas ꝙ te spoliari non permittas Est autẽ tunica illa habitus caritatis qui diuisionem non patitur uel est habitus uirtutis qui etiam diuisionem ideo non patitur qꝛ qui habet unã uirtutem habet omnes Si uero hanc tunica fueris exutus ꝙ iudici puntatus infallibiliter experieris furoꝛem iudicis qui dicturus est illud

Math. xxii quomodo hic intrasti non habẽs uestem nuptialẽ et subiungitur tũc dixit rex ministris ligatis manibz eius et pedibus mittite ꝛc. ¶ Si autẽ indutus fueris tunica predicta et iudici pũtatus non timeas furoꝛẽ qꝛ nõ exprobꝛabit te furoꝛ ire etꝰ puer. xxix. sapiẽtes auertũt furoꝛẽ uel tunica hec ẽ eõsurtilis ẽ confessio ꝑp. confessionẽ et uecoꝛẽ induisti hanc scidit qui peccatoꝝ confessionẽ diuidit. Integram uero ꝙ totam habet qui omia peccata integre confitetur Qui uero totaliter indutꝰ iudici pũtatur non solum non habet timere furoꝛem sed etiam exspectare consolacionem ꝙ honoꝛem iuxta illud ysai. ii. ¶ Confitebor tibi qm̃ iratus es michi conuersus ẽ furoꝛ tuꝰ ꝙ consolatꝰ es me inueteraui ꝛc. ecce tota cã turbacionis scz uetustas peccati morti ꝓxima quia secundum apostolum hebꝛo. octauo Dẽ ꝙ antiq̃atur ꝙ senescit prope interitũ est. Ista autem uetustas contrahitur ex habitacione inter inimicos Inimici enim cũ quibus habitamus assidue sunt sensus nostri. qꝛ Math. decimo Inimici hominis domestici eius Isti autem sunt causa uetustatis: quia ad mortem animam disponunt: Unde Ambrosius libꝛo de fuga seculi Respexit occulus ꝙ sensum mentis auertit audiuit auris ꝙ intẽtionem inflexit uialauit odoꝛ ꝙ cogitacionem impediuit os libauit ꝙ crimen retulit tactus cõtigit ꝙ ignem adoleuit intrauit mors per fenestram dixit propheta hec Ambrosius Ieꝛo aboc. tercio. ¶ Inueterasti i terra aliena coinquinatus es cum mortuis deputatus es cũ descendentibus i infernum uel per inueterationem intelligitur consuetudo ꝙ diuturnitas peccati Dan. decimo tercio. ¶ Inueterate dierum malorum philosophus: libꝛo de proclamatibus dicit ꝙ senes non uident acute Causam assignat quia occuli senum dure cutis sunt et rugose quare uelatur uisus eoꝝ Gen. uicesimo septimo. ¶ Senuit ysaac ꝙ caligauerunt occuli eius Sic qui peccatum habent in consuetudine habent uisum uelatum quia non uident deformitatem peccati sui inquãto magis inueterantur ꝙ deformiores fiunt tanto minus uident ꝙ est cutis occuli in causa idest prauus habitus generatus qui ꝙ est durus qui non cedit pulsui spiritus sancti. aut increpacionibus Act. septimo. Dura ceruice ꝙ in circumcisis cordibus uos

semper spiritui sancto resistiens uel restitisse
est enim rugosus propter asperitatē quā facit
in homine dum in prosperis nimis extollitur
et in aduersis nimis retrahitur eligens in oībus
super habundantiam uel refectionem. Job
xvi: Rugo mee testimonium dicunt contra me
non mirū ergo si uelatū usū habeant q̄ suspi
it, et cecauit eos malicia ipsorū et Job xxxiii.
¶ Non.n. sunt longeui sapientes nec senes
intelligunt iudicium Igitur uetustas ista de
ponenda est et renouabitur ut aquile iuuente
tus sed oporteret a remocione usus incipere
q̄ sicut dicit senec. epist. lxxiiii. Nichil proficit
unt precepta quam diu menti error suffusus
est si ille discutiē apparebit quid cui debeat
officio inicium est salutis cognicio peccati nā
qui peccare se nescit corrigi non uult deīben
di tē oportet antequam emendes hec senec.
Exemplum est de tyro serpente qz quo dicit
plīus septimo de animalibus q̄ q̄n uult de
ponere senectutem Primo exoriat coreū in
ter oculos teinte corium capitis ⁊ consequē
ter totius corporis Sic in proposito uetusta
tem praue consuetudinis non exuit nisi prīo
mentis ebetudinem auferat et u desit ⁊ consi
deret peccati prauitatem ⁊ dei quem offendit
maiestatem ac ire dei quam concitat potesta
tem Vnde dicit apo⁹ col. iii. de potestate uos
omnia ⁊c. Expoliantes uos ueterem hominē
cum actibus suis ⁊ induentes nouū eum qui
renouatur in agnicione dei ⁊c.

IBLITE A DE ⁊c. hic
ps. ponit effectum sue oracionis
uidelicet sui exaudicionem ⁊ con
uersionem ⁊ non inuit sui perfe
ctam conuersionem Secundo subiungit eius
causam scz diuinam exaudicionem. i. in uersu
isto Quoniam exaudiuit ⁊c. Inuit autem ei
us perfectā ad deum conuersio in hoc q̄ se
a malis ⁊ malorum intentionibus sepat inqui
ens Discite ⁊c. ne uz uestris corrumpar collo
quiis aut exemplis conuiuere enim cum mal̄
non modicum ipedit conuersionem perfectā
q̄ sicut dicit beatus August. super uersu pre
cedenti loquens de malis magnum donum ē
inter eorum uerba uersari continue ⁊ non ex
cedere de itinere preceptorum dei Sepe enim
mens nitens pergere in deum concussa i ipso

stituere incipiat ⁊ plerūq̄ propterea non im
plet bonum propositum ne offendat eos cum
quibus uiuit hec Augustinus Exemplū est ad
hoc pbi de animalibus qui dicit q̄ equa in
pregnata si obediret cauelam extinctam ab
horret ⁊ item quamcoq̄ eunit mulieribus i
pregnatis Sicut proposito suo euocde exhi
be sunt multi in quibus extinctum est lumen
gracie ⁊ recte cognicionis Job xxiii. ¶ Non
ne lex impiū extinguitur mulier inpregnata ē
anima que spiritu sancto bonum concepit p
positum secundum illud psal. xxvi. A facie
tua domine concepim⁹ Sed obscurit candelas
extinctas quando iporum malorum cum qui
bus conuersat audit uerba feruida uel uidet
opera sordida et immunda propter que sepe ⁊
ipsa in proposito bone uite impedit aborīes
et pene non ualens ideo dicitur in prouer. sa
pi. ¶ Qui malis miscetur malus est ergo se
cundum consilium eccle. xii. Discite ab iniq⁹
Quoniam exaudiuit dominus ⁊c. hic tangit
causam sue conuersionis perfecte scz exaudi
tionem dei Cibi sciendum q̄ ps. prius i ps.
iam petit uidelicet securitatem ⁊ hoc a furo
re iudicis ⁊ inquiens Domine ne in furore ⁊c.
Dignitatem ⁊ hoc propter grauitatem sue ire
uindicte inquiens Ne derelinquas me domine ⁊c.
⁊ ideo in proposito ter commemorat se exau
dīt. scilicet hic et bis i uersu sequenti
Dicit autem dominum exaudisse uocem fle
tus sui quantum ad primum peticionem que
erat pro securitate abire ⁊ furore iudicis q̄
sicut dicitur in prouer. sapi. Ab amante lacri
mis redimas iracundiam. Constat autem
quod ille cuius iracundiam formidantes amat
nos Ipor. primo. Qui diligit nos et lauit
nos cuius dilectionis sunt signa euidentissima
plīus enim in libro de regimine principum.
Alexandro sic scripsit Si uideris hominem
frequentantem in te uisum et inuitus suspi
rat ⁊ lacrime appent in oculis eius hic pro
certo te diligit. hec signa apparent in xpisto
respectu nostri frequentauit enim in nos usq̄
que exo. iii. Cliens uidi afflictionem populi
mei qui est in egypto et in ps. ¶ Oculi eius
in pauperem respiciunt consimilia sepe repe
riuntur signa Intus etiam quodāmodo suspi
rauit quando pro nobis clamoris uoce magna
emisit spiritum Insuper et lacrime apparue
runt in oculis eius quia luce xix. Cliens.

ciuitatem fleuit super illam et Joh. an. xi. cū clamore ualido et lacrimis offerens exaudit⁹ est Igitur pro certo hic nos diligit ii. Reguz .i. ¶ Sicut mater unicum amat filium ita te diligebam consimilia uero signa si uiderit et parte nostra ut uidelicet in ipsum oculos frequentemus in oracione cum suspiriis non tamen fictis ve quali fictione ecclē. xxv. Mulieris immutat faciem eius et lacrimis ps. Ploremus coram domino qui fecit nos nō poterit diu irasci q; Luce septimo Lacrimis cepit rigare pedes eius et cito post dimissa sunt ei peccata multa quoniam ⁊ cetera . Et Luce Beati qui nunc fletis q; ridebitis ⁊c.

Z 9 XAUDIET DOMINus ⁊c. hic ps. bis se auditū cōmemorat ut sic cum precedenti oīdat se ter exauditum ut promissum ē in uersu precedenti uel pro tanto cōmemorat ter oracionem suam exauditam q; oracio secūdum beatum Bern. in sermone de oracione ⁊ ieiunio debet habere tres condiciones quas si habuerit exauditur debet enim esse fidelis ⁊ non timida humilis ⁊ non temeraria feruēs ⁊ non tepida Alioquin ad deum non perueit dicit enim sic bern . Timida quidem oracio celum non penetrat quia restringit animam timor et moderatus ut oracio non dicam ascēdere sed nec procedere queat temeraria nō ascendit sed resistitur ei nec tm̄ non obtinet graciam sed meretur offensam .tepida in ascensu languescit et deficit eo q; habeat uigorez quia uero fidelis et humilis et feruens oracō fuerit celum sine dubio penetrabit uñ certum est q; nequaq̄ redire uacua possit hec bernardus Ideo aMath. vii. Quecūq; pecieritis in orōne credentes accipietis ⁊c.

Z 10 RUBESCANT ET Conturbentur hic ps. postquam orauit pro suis peccatis orat pro suis inimicis tamen uersus ille dupliciter exponitur secundum glosam uno modo ut sit ypocrita et tunc exponitur de reprobis qui in iudicio finali erubescent et confundentur uehementer et uelociter pereant antequam erubescant et consideracione sue defor-

mitatis et conturbentur propter offensam diuine magestatis Est enim erubescencia de turpi Peccatori autem turpe nimis uideri debet q; similitudinem diuinam in similitudinem bestialem et porciam permutauit unde bern⁹ ¶ O anima ad dei ymaginem creata similitudine decorata cōciuis sanctorum et cohe-es angelorum erubesce porcinā contrax se similitudinem imo q; turpissimum est permutauit ymaginem dei in ymaginez dyaboli uñ anselm in oracione ad baptistam .O cur miser et demēs homūcō cuius ymaginem super inpressisti super ymaginem dei . O cur uel non puduit facere q; sic expauesco dicere :O cur nō odi eius imitacionem cuius sic horreo nomen hec anselm. ¶ Bene ergo debet peccator erubescere Est autem erubescencia secundum damas. timor in expectione conuicii habent autem peccatores timere illud cōuicium aMathei . xxv. Esurii et non dedistis ⁊c. Discedite a me maligni ⁊c habent etiam timere cōuicia ⁊ in pperia spirituum malignorum et de hiis erubescere Legitur in libro de nugis curialiū de homero poeta q; cum quandam questionē nauarum explicare non potuisset et ab eius rem ipudancius et protracti⁹ derideretur et erat uerecundi ingenii quasi toxicato confusionis iaculo perfossus ad mortem spiritum exalauit aMulto ipudancius spiritus maligni irridebunt et irridebunt eos qui questionem illam Job xiii. Quantas habeo iniquitates et peccata soluere nequeunt et ideo q; uerecundi ingenii confusionis iacula usq; ad mortem percutitur q; semper de peccatis usq; ad mortez nature erubescit uel saltem usq; ad mortem penitencie donec uidelicet per penitentiam mortificauerit membra sua que sunt super terraz Leuit. xxvi. Erubescat in circūcisa mens ⁊c . Tangit ps. bis erubescenciam ⁊ petit q; ante conuersionem et postquam erubescant .q; semper debemus erubescere de peccatis unde glosa post conuersionem erubescant exrecordacione peccatorum q; est custodia uirtutis Petit autem ps. q; conuertantur uelocicer idest celeriter debet uero conuersio peccatoris esse uelox propter duo Primo propter dilōnis periculum . ¶ Est enim periculum in mora quia assidue crescit malum cui non succurritur unde Ambrosius super illo ps. Noli stare in peccato Posuisti uestimentum super

uoraginem culpe cito aufer petem ne lapſu fa
cilioꝝ deceptus ſuper lutum recidas Cauēda
ſunt ergo prima uicia ne in plura deinde gra
uiora ꝓſerpant ꝙ enim qui ſe in luto uerſat
quo magis uoluatur eo amplius inquinatur
hec iſte p̄ſ. ¶ Infixus ſum in lmo profundi
ꝙ non eſt ſubſtancia ideſt fundamentum. ubi
ſiſtatur. ſed continue ⁊ inpeꝝ deſcenditur.
unde faciendum eſt de peccato ſicut a medi
co faciendum eſt de ueneno docet enim Au
cenna i v. can. q̄ uipe quibus in medicinis
utenduꝫ eſt Sunt in uere capiende nec capte
debent diu dimitti ſꝫ ſtatim abſcondi ꝙ mun
dari q̄ quanto plus morantur tanto magis
acuitur eorum uenenum ꝙ ipſius alterat ſic
in propoſito nam uipa eſt anima peccatorum
iuxta illud aMath. xii. ¶ Progenies uiperaꝝ
quomodo poteſtis bona loqui ꝙ dicitur quaſi
ui periens pſalmiſta. ¶ Ecce pepurit in
iuſticiā concepit dolorē ꝙ pepit iiquitatē huiꝰ
uenenū ē peccatum uipera autem tunc capit
quando homo peccatorem ſe deprehendit hꝰ
autem faciendum eſt in uere ideſt in uirore.
primo delectacionis alioquin acuitur uenenū
ꝙ augetur ſic autem capta uipara ſtatim mū
detur ut ex ea confiteatur mundicia ideſt pe
nitencia ꝙ efficiatur materia penitentie que ē
ſumma anime medicina Ideo pſal. viii. uelo
citer ſpolia detrahe cito p̄dare. ¶ Secundo
propter perfectius remedium pbūs libro ii.
de celo ꝙ mundo dicit q̄ plūbum in extremi
tate ſagitte liqueſcit propter uelocitateꝫ mo
tus Sagitta eſt anima pſal. xlix. ¶ Poſuit
me ſicut ſagitta huius extremitas eſt uolūtas
que perficit omne opus plūbum eſt grauitas
peccati eccle. xvii. Super plūbum q̄ genera
bitur Eſt ergo plumbum in ſagitte extremita
te ꝓpeccatum in uoluntate q̄ ſi ſagitta cele
riter ad conuerſionem moueratur totaliter li
quefit ꝙ non appet Ideo act. xii. dicitur pe
tro dormienti Surge nelociter ꝙ continuo ce
ciderunt catene de manibus eius.

¶ In finem p̄ſ. dauid quem cantauit domi
no pro uerbis cuſi filius gemini. ¶ Nota
expoſitionem tituli in gloſa cuſi ſilentium ge
mini dextera interpretatur ꝛc.

Pſalmus.

DOMINUS DEUS me
us ꝛc. Sicud patet ex titulo
Intencio huius p̄ſ. eſt agere
gracias deo pro reuelacione
ſilencii ideſt ſacri ſecreti dei
ſuper ſalutem generis humani Unde p̄ſ. ille
di uiditur in duo Primo enim agitur de illi
ſecreti reuelacione Secundo de graciarum ac
tione ibi confitebor domino ꝛc. Primo autem
p̄ſ. conuertit ſe ad oracionem. ſecundo proſe
quitur ſibi factam reuelacionem ibi ¶ Exur
ge domine in ira Prima in tres q̄ primo pe
tit contra hoſtes diuinum auxlium Secundo
ſubiungit imminens ſibi ab hoſtibus periculum
Et tercio ſub infert ſuum qualecūqꝫ meritū
ſecunda pars ibi Nequando rapiat. ꝙ tercia
ibi Domine deus ſi feci ꝛc. Signanter uero
penitrans auxilium ſaluacionis ꝙ liberacionis
ab hoſtibus dicit ſe ſperare in domino deo.
q̄ in ipſo ꝙ infra ipſum eſt locus abſconcōis
ꝙ protectionis ab hoſtibus eſt enim de x̄priſto
ſicut de cete grandi qui tanto amore pullos
ſuos diligit q̄ eos circumducit per mare et
ſemper inter ipſos et pericula medium ſe op
ponit Unde narrat beatus Ambroſius in exa
meron omel. v. q̄ cum ediderit ꝓtus ſi quid
inſidiarum preſenſerit circa catulos ſuos. te
nere etatis pauore materno affectu cōprimit
hoc modo Nam os ſuum aperit et intra cor
poris ſui interiora ꝓtus ſuos abſcondit ſic qꝫ
quaſi in corpore uno uiuunt donec aut ſecuri
tatem afferat aut corporis ſui obiectu natos
ſuos a periculis defendat Sic ꝙ x̄priſtus per
fluctus maris huius ſeculi circumducit aſſoci
ans nos ꝙ cōmitans ubiqꝫ in fluctibꝫ turbaci
onum p̄ſ. Cum ipſo ſum in tribulacione et
aMath. xxviii. Ecce ego uobiſcum ſum uſque
ad conſumacionem ſeculi ꝙ q̄ p̄uidit inſidias
nobis futuras quas ex nobis tollerare non po
ſſemus· prouidit de remedio in ſe ipſo aperi
ens nobis corpus ſuum non in uno loco tan
tum ſed in multis ut ingreſſum faciliorem ha
beamus ut non oporteat diu circueundo in
greſſum querere uult enim q̄ ingrediamur ꝓ
contemplacionem uulnerum ſuorum ut ibi in
trinſecus abſcondamur ſic qꝫ quaſi duo i uno
corpore uiuamus Romañ. duodecimo. aMul
ti unum corpus ſumus in x̄priſto ſic autem re
mouendum eſt donec ſecuritatem afferat cer
tum eū enim q̄ corporis ſui obiectu nos a

periculis defendit. ps. Abscondit me in tabernaculo suo in die malorum protexit me i abscondito tabernaculi sui Et a'ibi Saluasti nos ex affligentibus nos Et iterum liberabit nos 7 eruet nos a peccatoribus quia sperauerunt in eo 7c̄.

XEQUANDO RAPIAT 7c̄. hic exprimit ps. suum periculum propter qd̄ petiuit diuinum auxilium et tangit duo pericula sibi iminencia scilicet affirmatiuam et negatiuam positiuum et priuatiuum. Positiuum tangit inquiens. Nequando 7c̄. scilicet dyabolus qui in proposito cōparatur leoni propter duo priō qr̄ fortitudo leonis precipua est in anteriori parte corporis. unde dicit solinus qd̄ uis est sūma eius in pectore infirmitas in capite precipua. sic est de dyabolo cuius fortitudo si habeat resistentem tota est quasi in principio 7 temptacionis nam in quanto diucius inpugnant si resistatur sibi tanto infirmior est unde Crisostmus super aMath. Nescitis scripturas neq3 uirtutem dei. ait sic in inperfecto Omnis temptacio inimici talis est in primis grauis 7 fere intollerabilis est ipetus eius qd̄ si quis forti animo sustinuerit in secundo inuenit infirmiorem. in tercio magis infirmiorem. et in quarto plus repercussus fuerit magis frigescit 7c̄. qr̄ dyabolus non tantum habet in se uirtutis quam terroris hec Crisostmus. ii. Regum xvii. Fortissimus quisquis cuius cor ē quasi leonis pauore soluetur ¶ Secundo qd̄ leo uelaris oculis nichil potest. unde narrat plinius libro xxviii. qd̄ tēpe. claudii ītperatoris pastor quidam contra ipetum leonis rugientis sagum suum obiecit 7 uix credibili modo torpente tanta feritate quamuis leuiter iniecto sago et opto capite denunciatur non repugnasse quia omnis uis constat in occulis. sic xpristus pastor contra dyabolum ingruentem sagum suum obiecit id est corpus qd̄ sibi quasi saguz aptauerat quo uelati erant occuli huius leonis ut omnino repugnare non posset. propter hoc enim xpristus sagum illum assūpsit ut occulos huius leonis uelaret unde bernhardus in quodam sermone xpristus i uili hominum miseria pressius 7 profundius se imersit ne subtiles ille dyaboli occulus magnum hoc pietatis reprehenderet sacramentum. et ideo leo uincitur in potestate xpristi. ii. q. t. pi. Ipse descendit 7 interfecit leonem in media cisterna. ¶ Et est sciendum in proposito qó leo donec fuerit saciatus non cessat uenari 7 insidiari tunc enim solum cessat cuz se senserit saturatum Sic dyabolus saturabitur autem in die iudicii quando omnes reprobi tradentur sibi quasi unus morsellus deuorandi tunc enim uacabit circa digestionem 7 in corporacionem illorum conuertentur enim q̄ si alimentum suum in substanciam suam ut sint in pena membra sua sicut fuerunt in culpa habent autem calorem fortem in stomacho quo poterit eos digerere ¶ Implebit ardore stomachum suum dicitur Job decimo quinto. usqz ad tempus illud non saciatur sed sicut dicitur in ps. ¶ Occuli eius in pauperem respiciunt insidiatur quasi leo i spelunca sua tempus ergo rapiē ad culpam est modo in uita ista sed tempus rapiendi ad penam erit in die iudicii quo rapiet ad sacietatem 7 est etiam intelligendū quo ad rapiēm particularem qua pocius prouocat appetitum quam saciat Aliud tempus scilicet hora mortis. unde grego. mora. xi. super illud Job et bestiā terre non formidabis Callidus aduersarius bestia terre dicitur quia ad rapiendas mortis tempore animas uiolencia crudelitatis efferatur Quos enim uiuentes blandiens decipit morientes seuiens rapit hec gregori. ¶ Si uis igitur hanc bestiam non timere caueas tibi a blandiciis eius. addit enim gregorius ibidem quia blandiēte hoste modo nō uinceris hunc seuientem postmodum non timebis ¶ Notandum uero qd̄ signanter dicit animam quia ideo iste primo uoluit diuinitatem rapere dicens in celum ascendam similis ero altissimo sed hec preda sibi fuit nimis magna 7 supra uires posita et ideo ab ea deficiens conuertit se ad rapiendum pmaginez suam scilicet animam unde psalmista Insidiatur ut rapiet pauperem. id est animam que pauper est in cōpacione ad predam primam quam rapere uoluisset tamen de illa iam solū curat ergo nichil se fecisse estimat cum animā non sauciat ideo gen. it. ¶ Da michi animas cetera tolle tibi. Dum non est ē 7 cetera: Ecce secundum periculum in inferno nulla est redemptio et hoc est racionabile.

Narratur in cronicis ꝙ hambal dux pmo rum romanis optulit ut capriuos suos redi ret responsum que est a senatu illos ciues nō necessarios qui cum armati essent capi posset ille uero hoc audito omnes uariis supliciis in terfecit .sic erit de istis qui in uita presenti a dyabolo capiuntur non erit spanda redem ptio quia xpristus ve talibus non curat quibz arma vedit utvelicet sue passionis ut se vefen derent ꝙ tamen se capi ab hostibus permise runt Cunde non restant nisi dira et uaria su plicia sic captiuatis ꝑſ. Qui confidunt in uir tute sua et in multitudine ꝛc frater non redi met figura huius habetur leuit. xxv. Qui uē didit domum infra urbis muros habebit licē ciam redimendi donec unus ipleatur annus si non redimeret et anni circulus fuerit reue lutus emptor possidebit eam in perpetuum et redimi non poterit etiam in iubileo Domus infra urbem idest ecclesiam est anima homis que dyabolo uendit quando sibi pro modica dilectacione consentitur unde tunc dicitur uenūdata ut faciat malum Roman. septimo. Ego autem carnalis siue uenūdatus sub pec cato Si infra anni circulum idest cōplecionē huius uite poterit redimi quia uirtus pashois xpristi qua redempti sumus secundum suffici enciam sibi poterit amplicare ut .redimatur secundum efficienciam ꝙ hoc pia mediante per quam fit talis applicacio Alioquin emp toris scilicet dyaboli erit inperpetuum nec redimi poterit iniubileo scilicet tempore reg ei quod est post hanc uitam quando sancti re quiescent a laboribus suis Job decimo quito ¶ Non credit frustra errore deceptus ꝙ ali quo precio redimendus sit ꝛc.

DANDE DEUS ADEUS ꝛc. hic ꝑſ. cōmemorat suum me ritum quare uidetur ꝙ debeat exaudiri et primo remouet a se culpam secundo determinat et predicit culpe debitam penam ibi Decidam ꝙ cetera .remo uet autem a se primo culpam superbie secun do iniurie ibi si est iniquitas .tercio uindicte ibi si reddidi ꝙ cetera . Culpa uero superbie secundum glosam innuitur in hoc ꝙ dicit . si feci illud Est enim superbia peccatum gene rale qz inicium omnis peccati superbia et iō quasi in determinate ꝙ uniuersaliter exprimit ꝙ racionabiliter nomen illius peccati non ex primitur .primo quia superbus nititur assimi lari deo qui est innominabilis ꝙ ineffabilis ꝙ ysai. decimo quarto. Simul ero altissimo .Se cundo quia superbus ꝙ si nomen habeat tñ eius non uidetur recordari Dicit solinus de quodam qui post infirmitatem timore percus sus est ꝙ in tantam uenit obliuionem ꝙ per didit memoriam sui proprii nominis cum ta men omnium aliorum haberet memoriam satis bonam Sic est de homine quando sup bit .nam homo ab humo dicitur ꝙ formauit dominus de hominem de limo terre hoc ñ uidetur habere in memoria homo qui super bit et per elacionem ascendit cum fit contra naturam humi idest terre ascendere Sapie . Quid supbit terra et cinis propter hoc dici tur de superbis superbiorum decimo .

¶ Nomen ipiorum putrescet si est iniqtas ꝙ cetera .Ecce peccatum in iusticie quod a se remouet Cuel per iniquitatem in manibus intelligitur peccatum auaricie .Auarus enim habet inquitatem idest non equitatem in ma nibus quia manus eius ad recipiendum sunt nimis extense ꝙ nimis longe ad dandum ue ro nimis breues eccle. quarto . ¶ Non sit portecta manus .t. ad accipiendum ꝙ ad dan dum collecta

ET REDDIDI ꝛc. hic a se remouet peccatum uindic te ubi notandum est qō uin dicari non expedit primo qz uindicans se deum iure suo spoliat Nam tria deus sibi reseruauit uideli cet gloriam ysai. xlii. ¶ Gloriam meam al teri non dabo potestatem iudiciariam de oc cultis Jo. v. ¶ Omne iudicium dedit filio Item uindicta Deut. uicesimo secundo Mi chi uindictam ꝙ cetera .Qui ergo aliud horū sibi usurpat deum suo iure spoliat et propria regi celesti sibi appropriat . ¶ Secundo . quis uindicans seipsum magis ledit se ex uulnerat Libro de naturis rerum dicitur ꝙ furor leonis quandoqz est imoderatus ita ꝙ extire uehemencia sanguis eius intrinsecus sic accenditur ꝙ moritur Sic homo uindicatiu saltem seipsum spiritualiter interficit. Unde

Crisen omel. duodecimo inperfecto Non tā tum de uulnere humani corporis dyabolus gaudet sed in uulnere anime delectatur ideo excitat aliquem qui repercuciat ut uno ictu uulneret ambos .ideoq3 si repercusseris in p pria quidem facie uicisse uideris Reuera aute a dyabolo uictus es si non repercussisti ab homine quidem uictus uideris dyabolum autez uicisti Hercio quia uindicans seipsum cōtēp nat Sic enim orat deum .Dimitte nobis debita nostra sicut 7 nos dimittimus 7c. Ideo dicitur in prouer. sap. Optimum est semp ignoscere tanquam si ipso cotidie preces cotidie peccans indiget ut sibi ignoscatur cotidie 7 ideo optimum est ut det exemplum ignoscendi et non ulciscendi Jero. super Math. omel. illa Simile est regnum celorum 7 cetera. ¶ Si ob fetām contumeliam sum⁹ implacabiles 7 propter amarius uerbum ppetes habeamus discordias nōne nobis recte uidemur redigendi in carcerem 7 sub exemplo operis nostri hoc agere ut maiorum nobis delectoz uenia non relaxetur 7 cetera. Contra tales uidetur ps. orare dicens Exaltare qui iudicas terram redde retributionem superbis. Deci dam merito 7c. hic ps. predictis culpis determinat iustā penam 7 tangit penam triplicem scilicet bonorum spoliacionem inquiens deci dam merito inanis ideest uacuus 7 spoliatus bonis spiritualibus gracie 7 uirtutis talis autem decidit ideest deorsum cadit 7 respōdet pena ista primo peccato uidelicet superbie. quia enim eleuantur ultra debitum ideo pe eorum conueniens est casus 7 ruina ysai. xiiii Quomodo cecidisti de celo lucifer Dicit albertus octauo de animalibus q̄ est species quedam aquile que cōmedit carnes 7 cōmesta ducit ossa in altitudinē ut cadencia sup saxa frangat 7 sic cōmedat medullam Sic et dyabolus infirmiores de peccato carnis temptat et sibi incorporat forciores autem 7 qui uidētur q̄ ossa de superbia temptando sursū eleuat ut fortissime cadant 7 sic eorum medullā 7 totam mentis attencionem ad se trahit sic uicit dyabolus primos parentes 7 sic uincit 7 filios Bernhardus in quodam sermone dixit de casu primi hominis Cecidimus omnes cecidimus super aceruum lapidum 7 in luto unde non solum inquinati sed etiam uulnerati 7 grauiter quassati sumus Sap. quarto.

¶ Erunt decidentes 7 sine honore 7 icōtumelia inter mortuos 7c.

PERSEQUATUR INIMIcus 7c. hic ps. tangit secundam pnam uidelicet oppressionem et tangit tria quibus peccator gradatim ab hostibus opprimitur uidelicet prauam suggestionem quia persequitur consensū quando comprehendat consuetudinem 7 tunc anima conculcatur ps. Conculcauerunt me inimici mei 7c. Et signanter dicitur uita in terra conculcari quia circa terrena occupati in terrenis uitam perdunt Narrat uel. q̄ marcellus captis Syracusis machinacionibz archimenidis philosophi diu uictoriam suam inhibitam sensit delectatus autem illius prudencia precepit ut eius capiti pceretur ac ita dum animo et oculis interra defixis formas describeret multi qui predandi gracia domū eius irrupāt stricto qz super caput gladio qs non esset interrogat propter nimiam cupiditatem inuestigandi q̄ requirebat nomen suū iudicare non poterat sed pro tracto manibz puluere noli inquit obsecro istam disturbare qui mox obtruncatus sanguine suo lineamenta confudit sic est de hominibus terrenis deditis Nam si recipias eorum occupaciones uidebis q̄ non sunt nisi quedam protractiones in puluere Nichil enim aliud est plantare edificare 7 huius nisi protrahere figuras interra qui etiam ita sunt fatui q̄ eorum ciuitas ideest anima capta est ab hostibus 7 ingrediuntur ex omni parte per omnes portas .i. sensus 7 tamen circa predictam occupacionē iunt in tanti ita uehemēter q̄ cū gladius super eorum capita strangatur secundum illud dañ. decimo tercio ¶ Ecce angelus do acceptā sentencia secet te medium .Ipsi non aduertunt donec gladio feriantur et primo sanguinem ideest peccato opus proprium et occupacionem totam uite sue confundant treñ. secundo. ¶ Effusum est in terra iecur meum 7 ezechielis septimo Terra plena iudicō sanguinum Gloriam meam in puluerem deducat hic tangit ps. tertiam penam scilicet glorie examinacionem redigitur enim gloria in puluerem quia in nichilū et est gloria nrā pmago dei in anima de hoc enim maxime hō

bz unde possit gloriari q̄ ipse est ad ymaginē dei in p̄s. ¶Mutauerunt gloriam suam in similitudinem uituli comedētis fenum hāc enim gloriam homo perdit peccando et puluerī per amorem inherendo ut dicitur gloria mea uerti in puluerem i.est in uanam iactanciam unde dicit hic Augustinus Ille puluis quam proicit hic uentus a facie terre est superborū una in epta iactantia et addit Augustinus cito post quisquis bene didicit li.exptus est uiciorum supandorum gradus intelligit hoc uicium inanis glorie uel solum uel maxime cauendum esse pfcis quo.n.primo uicio lapsa est anima hoc ultimum uincit hec Augustino ergo cauendum est summe ne dyabolus gloriam nostram in puluerem deducat et secūdū consilium ap̄i.i.cor.x.faciendū Omnia inge gloriam dei facite

7 6

XURGE DOMINE IN ira tua ⁊c.hic prosequitur p̄s. sibi factam reuelacionem ubi primo tangit xpisti aduentum primum Secundo secundum ibi . Dominus iudicabit populos : et primo agit de xpisti ad nos accessu .Secundo ad eius patrem regressu ibi Et propter hanc ⁊c . Petit autem p̄s . duo primo quod aduentus xpistus in carnez sit formicabilis inimicis Secundo q̄ sit desideratus amicis Secundum ibi Exurge dñe in precepto . Petit autem p̄s . in uersu isto duo scilicet hostium nostrorum detestacionem et spoliacionem Quantum ad primum dicit Exurge domine in ira In hoc uero q̄ petit xpistum exurgere petit ipsum incarnari inuens q̄ prius non stabat sed iacuit uel sedebit et sic erat nā aliquibus erat sedens et aliquibus in cubiculo suo iacens sedens quidem angelis sed iacens hominibus Recio est q̄ stantis tam pars superior quam inferior uidetur Sedentes uero pars superior corporis apte uidetur inferior uero occultatur Iacentis uero pars utraq; occultat̄ quia non uidet̄ nisi ob̄cure et confuse in deo uero ē considerare et partem superiorem et inferiorem et utrāq; maximam p̄s .Si ascendero in celum tu illic es si descendero in infernum ades et Job undecimo . ¶Excelsior celo est profundior inferno .excelsior est enim celo quantuz ad

ām partem superiorem uidelicet diuinitatem et magestatem sed profundior inferno q̄ humanitatem alioquin non diceret p̄s .Eripuisti animam meam ex inferno inferiori Angeli uero ante incarnacionem hanc partem superiorem clare uidebant sed inferiorem non uiderant . Bernardus in sermone de epbia loquens angelis bonis dicit sic babetis sublimitatem ei⁹ antea non uidistis fuit ergo deus apud angelos quasi sedens p̄s .Qui sedes super cherubin manifestare sed homines latebat pars superior uidelicet diuinitas ex.o.trecesimo tercio .nō poteris uidere faciem meam non enim uidebit me homo et uiuet . quia erat sic optus q̄ a nobis uideri non poterat p̄s . Amictus lumine sicud uestimento lumen in quam illo de quo .i.thimo .vi.Lucem habitat inaccessibilem Pars etiam inferior latebat quia non dū apparuit eius humanitas ī nec humilitas nec benignitas ī quo ad homines erat quasi iacens quia omnino latebat nisi q̄ modicum per fidem de ipso credebant :iacebat quidem in cubiculo i.est in sinu patris ubi eternaliter requieuit ideo super ipsum p̄s.clamat ¶Exurge quare obdormis domine :primum exurge dicit propter homines quibus erat iacens .secundum propter angelos quibus erat sedens Unde quantum ad primum addit quare obdormis domine Sed nonne uidetur magna presumptio ut humo putrido et filius hominis uermis Job xxv.Audeat clamare super regez celestem dormientem .i.Regum .xxvi. Quis es tu qui clamas et iniquitas regem . Sed uidetur maior presumptio q̄ sibi modum prefiniure exurgendi dicens Exurge domine in precepto q̄ mandasti preceptum q̄ ipse mandauit ¶Math.undecimo .Est preceptum mansuetudinis et humilitatis : ¶Discite iquit a me quia mitis sum et humilis corde et eccl.3⁹. ¶Quanto magnus es humilia te uoluit ergo p̄s. q̄ exurgeret mansuetus et humilis .sed ad huc uidebatur magna presumpcō et causa quare eum excitauit non enim fuit utilitas exurgentis sed necessitas excitantis excitauit enim eum ut se liberaret et ab hostibus protegeret cum tamen p̄sciuit hoc fieri nō posse sine magno ipsius periculo et distrie et tamen clamat alibi Apprehende arma et scutum et exurge in adiutorium michi Augustinus ibidem ¶Magnum spectaculum ē uidere

trum armatum pro te. Sed reuera merus erat spectaculum uidere deum pro te hostem duello aggredientem uulnera & infernum et uulnera suscipientem hostem interficientem & tamen mortem grauissimam subeuntez nec quicquam horum expetit in preiudicium & tamen instat ps. pro uita humani generis & pulsat. ¶ Exurge domine adiuua nos & redime nos propter nomen tuum Et ecce mire dignacõis & humilitatis responsio propter miseriam inopum & gemitum pauperum nunc exurgez dicit dominus Exaltare in finibus rẽ. Ecce petit hostium spoliacionem ut scilicet spolient finibus suis. & xpistus ibi exaltet sicut rex exaltatur in regno. fines horum hostium sũt homines peccatores in carne uiuentes Nam cum sicut due ciuitates & duo regna scilicet. xpisti et dyaboli. Fines eorum sunt propinqui & coniuncti ex una parte coniungunt autem in statu presentis uite nam qui boni sũt pertinent ad regnum xpisti. qui uero mali ad regnum dyaboli. sicut autem in confinio duorum regnorum inter se dissencium fiũt maxime transmutaciones. Nã modo rex unus inuadit fines alterius modo econuerso & sibi inuicem auferunt de finibus suis sic in proposito fiunt transmutaciones magne circa hoes sic q̃ quandoqz xpistus aufert de finibz dyaboli conuertens animas ad se quandoqz econuerso sed in finibus oppositis istorum ẽ par sic q̃ xpistus nichil aufert de finibz dyaboli qui sunt in inferno nec dyabolus de finibus xpisti qui sunt in celo. ¶ Predicit ergo prophea per modum oracionis quia hoc dixerat q̃ xpistus exaltabitur idest in regnũ sublimatur in finibus inimicorum. idest in malis hominibus quia ipsi suscipiunt eum in regem ps. Exaltare domine in uirtute rẽ. Et alibi Exaltabor in gentibus

XURGE DOMINE IN precepto rẽ. per ipm ps. q̃ xpistus ueniat ad consolacionem hominum. Nam preceptum q̃ ipse mandauit est preceptum mansuetudinis et humilitatis ad Math. undecimo. Discite a me rẽ. & ecclesiastici. iii. ¶ Quanto magnus es humilia te tales autem aduentus consolatorius est illis ad quos sic uenit. & propter hoc sic uenientem synagoga idest congregacio populorũ circumdabit scilicet perfectionem eius imitando Nam per circulum perfectio intelligitur & ideo xpistum circumdare est eius perfectionem imitari et signanter premittitur Exurge domine in precepto q̃ mandasti quia hoc precipue mouet fideles ad imitandum humilitatem xpisti quia uiderunt et sciunt xpisti preceptum q̃ mandauit de humilitate in propria psoã ipleße senec. epistolii. longũ est iter per precepta breue & efficax per exempla & ideo quando superior id qđ precipit ponit in exemplo & precipue seipsum faciens exemplum Alii erubescunt inferiores non imitari & facere qđ precipitur. Narrat Frontinus libro quarto de xenofonte q̃ cum equo insideret & pedites iugum quoddam idest collẽ prerumpentem occupare precepisset unus militum ob murmurando dixit facillimum esse sedentem tam laboriosa ipare qđ audiens xenofon statim de equo descendit & illum militẽ iumentum ascendere fecit ascendere ipso duce cursu ad destinatum iugum propante cuius facti ruborem cum perpeti miles non posset ceteris cõmilicionibus ipsum irridentibus descendit & cum maxima difficultate optinuerunt ut xenofon equum iterato uellet contendere. sic et deus quia multa que uidentur laboriosa precepit ne diceret homo q̃ facile erat sedentem tam laboriosa precipe exurtexit in precepto suo q̃ non erat nisi de magestate sua descendere ut nobis imitandi daret exemplum & saltem ducti uerecundia ipsum sequeremur et non fingeremus labores in preceptis sicut illi de quibus eccle. quadragesimo quarto. Non potuerunt sustinere precepta domini. ¶ Sciendum est tamen q̃ aliter exponitur secunda pars huius uersus Sic uidelicet q̃ per synagogam populorum intelligitur synagoga iudeorum que circumdedit xpistum in passione. quia xpistus resurrexit in precepto humilitatis propter hoc enim non fuit a superbis iudeis agnitus quia in habitu uenerat humilitatis eccle. decimo tercio. Abhominacio superbo humilitas et ideo eum circumdederunt. Si enim cognouissent numquam ducum glorie crucifixissent & de hoc dicit ps. in persona xpisti Circumdederũt me sicud apes scilicet ad pungendum et in rei ueritate fuerunt insipienciores & crudeliores

quia secundum philosophum octauo de animalibus apes custodem suum agnoscunt & nō pūgunt·xpistus autem fuit spiritualis custos synagoge p̄s. Dominus custodit te vo⁹ protectio tua & tamen eum ad se venientem nō agnouerunt sed horribiliter pupugerunt Apostulus videbit eum omnis oculus & qui eum pupugerunt.propter hoc ergo ista synagoga xpistum circumvedit Job decimo sexto. hostis meus terribilibus oculis me intuitus est·aperuerunt super me ora sua exprobrantes maxillam meam percusserunt. Saciati sunt penis meis &c. Circumdederunt me lanceis suis

ET PROPTER hoc in altum regrederere &c. hic agit de xpisti ad patrem regressu & assencione que fuit propter utilitatem synagoge .i. multitudinis populorum. propter hoc enim ascendit ut spiritum sanctum nobis mitteret & Johannes decimo sexto. ¶ Si autem abiero mittam eum ad vos Dicit philosophus primo Metheorum q̄ illud q̄ est in aqua grossum quiescit in terra .& q̄ est ex ea subtile ascendit q̄ autem sic ascendit conuertitur in nubem pluuiosam & puluendo descendit Sic in proposito nam aqua multitudinem populorum figurat Apoc.decimo septimo. ¶ Aquas quas uidisti populi sunt et gentes In ista aqua nichil erat subtile nisi xpistus. Nam omnes alii grossi & terrestres fuerunt & ideo ipse solus ascendit aliis deorsuz remanentibus Sic ascendens conuersus est in nubem pluuiosam in pentecoste quando pluēs spiritū sanctum quasi iterum per graciam suam descendit ps. ¶ Pluuiam uoluntariam segregabis deus hereditati tue et infirmata est tu uero perfecisti eam .propter hoc ergo xpistus regressurus in altum .ii. Regum vi. Regresso est dauid ut benediceret domini sue Luce. quarto Regressus est Jhesus idest in uirtute spiritus in galileam idest celum secundum illud Math.xx.Precedit uos in galileam ibi eum uidebitis. ¶ Dominus iudicat populos .Hic agit psalmista de secundo xpisti aduentu scilicet adiudicandū ostendens xpistum futurum iudicem Et primo tangit iudicii discrecionem Secundo iudicis condicionē

ibi uenturus Et primo iudicium predicit: Secundo inter iudicandos discernit Ibi Judica me domine .Et nouus q̄ ps. predicens futurum iudicium ipsum exprimit per uerbū de presenti quia semper nobis presens esse debet in mente Unde Jeronimus super Math. quociens diem illum considero toto corpore contremesco Siue cōmedo siue bibo siue aliquid aliud facio semper uidetur in auribus meis illa tuba terribiliter sonare. Surgite mortui uenite ad iudicium. Et Ambrosius libro de offi. ¶ Nichil est q̄ magis proficiat ad uitam honestam quam ut credamus eum iudicem futurum quem et culta non fallant et in decora offendant et honesta delectent psalmista. ¶ Omnia iudicia eius in conspectu meo & cetera.

DIJCA ME DOmine & cetera. Hic psalmista inter iudicandos discernit et primo ostendit q̄ inter bonos et malos est diuīa ¶ Secundo ostendit qualis generatur in bonis fiducia ibi Et diriges iustum. Primo uero tangit iudicium bonorum. Secundo malorum ibi Consumetur nequicia .predicit ergo iudicium bonorum per modum orantis dicens. Judica me & & cetera .Non solum petit hoc psalmista pro persona sua .Sed uniuersaliter hoc petit idest predicit in persona omnium electorum. ¶ Distinguitur autem inter iusticiam & Innocenciam quia iusticia pertinet ad operacionem boni .Innocencia uero ad declinacionem mali. Unde Crisostomus in imperfecto .Qui abstinet se a malis Innocens quidem est iustus autem non est nisi et iusticie opus impleuerit. quod uero dicitur super me .Ad utrumq3 referendum est scilicet ad iusticiam & innocenciam quarum utraque est super nos. Quia omne datum optimum .et omne donum perfectum desursum est descendens a patre luminum. secunda Jacincti primo: ¶ Et reuera donum iusticie. Seu innocencie descendit a patre luminum. Sicut patet ex ymagine Beati Augustini In proposito ymagina ur enim ipse animam tanquam lucernam & innocenciam autem. & iusticiam

tunçtum lumen uel flammam luceme quia si
cut flamma uel lumen est super lucernam .i.
candelam uel cereum accensum . sic innocen
cia 7 iusticia supra iustum . ¶ Sic enim est
de Johanne baptista scribitur Johannes qui
to . Ille erat lucerna lucens 7 ardens 7 in ps
Tu illuminas lucernam meam domine hec
est ymaginacio August. Ideo psalmista :
¶ Signatum est super nos lumen . Et ad
uertendum quod candela extincta quam diu
fumus de ea ascendit de facili reaccenditur .
quia si tetigerit ignem fumus . Etiam si can
dela remota et procul ad igne fuerit statim
descendit flamma mediante fumo 7 iterum
inflammatur . Si autem fumus euanuerit nō
ita de facili Sed oportet ignem prius apponi
Sic hic Nam flamma 7 lumen extinguitur
per peccatum quod ualde cauet anima iusta.
Prouerbiorum trecesimo primo .
¶ Non extinguetur in nocte lucerna eius .
Sed etiam delucerna sic extincta fumus as
cendit quam diu ipsa se ad deum orandum
conuertit Juxta illud Apocalipsi octauo .
¶ Ascendit fumus in censorum de oracioni
bus . Tam diu ergo innocencia fallaciter re
cuperatur Et ideo petit psalmista . ¶ Ueni
at super me misericordia tua et salutare tu
um domine 7 cetera .

7 v. 19 OBSCURETUR· NE
quicia peccatorum ut dirigas
iustum 7 cetera : Hic tangit
iudicium malorum quorum
nequicia consumetur idest ip
si mali propter nequiciam consumentur et de
struentur Job quarto . ¶ Qui terrenum
habent fundamentum consumentur uelud a
tinea . ¶ Sciendum est tamen quod hic
est alia littera consumetur idest perficiatur .
iuxta illud Apoc. uicesimo secundo .
¶ Qui in sordibus est sordescat ad huc Et
istum textū exponit glosa ut sit prophia poci
us quam oracio . Potest exponi tamen ut sit
oracio Psalmistice dupliciter Uno modo sic
q̄ in ista oratione petitur mors et passio xpi
sti : ¶ Sciendum ē q̄ Beatus Bernhardus
in quodam sermone de passione distinguit tri
plex peccatum scilicet originale . Personale :
Actuale 7 singulare Illud autem singulare ē
peccatum eorum qui xpistum crucifixerunt .
de quo dicit Bernhardus . Grauissimum est
q̄ cōmissum est in dominum magestatis cum
uiri impii uirum iustum iniuste occiderunt et
cetera ad hoc expalluit 7 expauit tota mac
hina mundialis 7 pene in antiquum chaos .
sunt omnia reuoluta hec Bernhardus . Istud
ergo peccatuz fuit consummacio nequicie pec
catorum Petit ergo psalmista hunc consuma
cionem non propter se sed propter utilitatem
subsecutam . De qua Bernhardus ibidem per
hoc inquid peccatum tam originale quam per
sonale deletum est ipsum quoqz singulare illi
minatum est per se ipsum hec Bernhardus .
Et quamuis hoc peccatum singulare fuerit 7
uidetur quasi consummacio . Finis omnis ne
quicie tamen quantum ad aliquid peccatum
falsorum xpistianorum maius est . Primo qz
peccant contra xpistum quem sciunt esse de
um . ¶ Secundo quia peccamus contra xpis
tum tā glorificatum 7 magis quodāmodo ho
norabilem quia dignitate maiori preditū . ter
cio qz peccamus contra xp̄m qui iam nos redi
mit 7 non solū contra redemptorē propter q̄
dicit hic Augus. hoc uidetur enim consūmata
nequicia hominū qui filiū dei crucifixerunt sz
eoz maior est qui uolunt recte uiuere 7 ode
runt precepta ueritatis pro quibus crucifixus
est filius dei Alio mō exponit de peccatorū
consūmacōe que est in fine iudicii nā cōsūma
re est quasi sūmare simul idest redigere i una
sūmam xp̄s enim quemlibet post mortē stati
uit ad rōnem de peccatis suis que hic corri
gere neclexit sed in futuro iudicio uniuersali
quasi ptículas singulas peccatorū quas mali
afferent: rediget in unā sūmam tunc erit quasi
cōptus uniuersalis qz sicut ipse dicit Math.
xii· ¶ In die iudicii ō oi uerbo ocioso qd lo
cutus fuerit homo reddet racionem Et rācō
quare sic summa colliget est ad uidendum an
bona prouenientia ex malo sunt maiora ip
so malo . ¶ Nam secundum Beatum Au
gustinum deus non sineret aliquod malum in
uniuerso nisi sciret ex malo elicere bonum et
hoc patuit in interfectione xpisti . que fuit
maximum malum 7 tñ ex illo peruenit maxi
mum bonum scilicet salus tocius humani ge
neris 7 glorificcione xpisti quā sua passione
meruit qz igit̄ i fine mūdi fcā tali cōputacōne

bonorum que ex malis prouenit ⁊ ipsorum ma
lorum ⁊ facta computacione summe ad
summam patebit ꝙ mala plā erunt uel equa
lia cum bonis ex ipsis prouenientibus faciēt
deus finem malis petit ergo ps. hanc consum
cionem solum per accidens scinit enim nō ha
biturum se finalem glorificacionem nisi i die
iudicii quando faciet ista consumacio . unde
ymaginemur iudicium dei quasi stateram in
cuius una lance sint omnia mala que fiunt
in altera uero bona que deus ex malis elicit
quem diu ergo bona ꝓueniencia sunt maiora
⁊ plā suspendit deus pondus ne cadat propter
merita iustorum sed quia continue minuitur
bonum ⁊ augetur malum in fine mundi tāta
habundabit iniquitas ꝙ preponderabit bono
⁊ deo malicie pondus cadet deorsum in iferi
num bonum uero leuabitur in celum deo di
citur Jac. primo . ¶ Peccatum cum con
sūmatum fuerit generat mortem scilicet pe
ne qno ad reprobos Sed leticie quo ad sanc
tos . quia letabitur iustus cum uiderit uindic
tam Et diriges iustum ⁊c. hic ostendit qua
lis debeat esse in bonis fiducia . Debet enim
fiducia eorum esse duplex in uia presenti uide
licet de directione ⁊ protectione Secundum
tangit in uersu sequenti ibi Justum adiutori
um Quantum ad primum dicit Diriges iusti
um . dicit Augustinus . hic uidet curas ue
stras qui scrutatur cor uidet autem fines cu
rarum ideſt delectaciones qui pscrutatur re
nes hec Augustinus ⁊ quare scrutatur ista .
quia dyabolus libenter in istis se absconditꝫ
uidelicet in curis . cogitacionum . et finibus
delectacionum . xpistus autem ipsum tāquā
seruum suum fugitiū persequitur . ¶ Scien
dum autem ꝙ secundum iura ciuilia qui fu
gitiuum celauerit fur est Senatus enim cen
suit ne serui admittantur unde ⁊ diuus Mar
cus dedit facultatem uolentibus inuestigare
seruos ingrediendi tam in ꝑdia cesaris quam
eciam senatorum ⁊ scrutari uestigia ⁊ cubilia
occultancium Si hoc conceditur homini mul
to magis dō cuius serui fugitiū sunt omēs ma
ligni spiritus de quibus .i. Regum xxv . ho
die introierūt serui qui fugiunt dominos su
os isti serui frequenter latitant in prediis ce
saris quia in precordiis intimis hominis pu
ta in corde ⁊ renibus ⁊ ideo ibi scrutatur et
hoc est maxime racionabile quando homo sci
ens talem seruum occultāt . quia fur est ⁊ fi
usq; eciam in cubicula fiet subito per scruta
cio in conscienciis peccatorum quia ubi quan
doq; dyabolus occultatur . Sic et iudas de
quo dicitur Johannes . duodecimo . quia fur
erat eciam in eodem scribitur ꝙ post bucellā
introiuit in eum Satanā quam xpistus scruta
tus est effusis omnibus intestinis Apoc. secū
do . ¶ Scient omnis ecclesie ꝙ ego sum
scrutans corda ⁊ renes ⁊ dabo unicuiq; urnī
secundum opera sua ⁊ cetera . ¶ Et scien
dum ꝙ secundum iura magistratus si accep
tis litteris non inuerint inquirentem seruos
fugitiuos ut inueniantur grauiter sunt puniē
di Sic intellectus ⁊ uoluntas qui sunt quasi
magīstratus in homine litteras acceperunt ⁊ i
uenerunt scrutantem treū . tercio . ¶ Scru
temur uias nostras ⁊ queramus nisi hoc fece
rint puniendi sunt Nam scrutabitur fenerat
omnem substanciam eorum ⁊c. Sic eciam pre
lati qui xpisti debent esse coopatores in hui⁹
officio nisi i suis uisitacionibus de occultacio
ne seruorum istorum predicta diligenter iqui
rant graui pena digni sunt et precipue qui p
pter fauorem timorem uel pecunie amorem
segniter agunt ut deficiant scrutantes scru
tinio ⁊ cetera .

USQUEQUO ADJUTORJ

⁊c. hic tangit ps. secundam fidu
ciam scilicet de diuina protectio
ne ⁊ defensione dicit autem sig
nanter Justum adiutorium meum a domino
propter duo . primo enim est istud iustum ꝙ
dominus scilicet det adiutorium propter ra
cionem nominis nam dicitur dominus quasi
dans manus scilicet auxilii igitur in ipso noie
dn̄ hoc ipetat p̄s. adiutorium meū in noie dn̄i
scio est hoc iustū ꝓpter officiū ducis qui ipse
dicit noster p̄s. ꝓpter nomen tuū deduces me
Ad bonū aūt ducē ꝓtinet suis militibus da
re manus auxilii. uñ narrat frōti⁹ de alex⁰ ꝙ
cū statū belli sp elegit ut ipse ēt acie sp. osti
geret ⁊ sicut dicit v. curci⁹ . ubi hostes feroci
ssiōs esse cōspexit . eo se i gerebat malut qz su
um quā militū esse periculū sic ⁊ ꝑpe dicit nosꝫ
se hz sicut patuit i passione sic ēt se hz in oi
nostra temptacione psalmista ista . ¶ Cum
ipso sum in tribulacione eripiaz eū ⁊c. nō di
cit ps alibi de⁹ noster refugiū ēt uirtus adiu
tor ⁊c. ꝓptera nō timebim⁹ q saluos facit ⁊c.

hic uidetur oppositum in adiecto cum secūdū phm̄ cōe sit rotundum ⁊ per consequens nō rectum sed potius circulare Responsio apud geometricum esset impossibile ꝙ eadem figura esset rectilinearis ⁊ circularis .quia eius intencio est solum circa magnitudinem que nō reperitur nisi in corporibus Sed apud .Arismetricum est hoc necessarium Omnis numerus circularis est etiam quadratus . ⁊ omnis numerus sperico est cubicus numerus .n. de quo arismetricus considerat obstractioꝛ est quam magnitudo nec ad sola corpora limitatur sic et coꝛ humanum qō solum carnalia ⁊ corporalia attendit cum sit circulare .quia in circuitu impii ambulant ⁊ etiam huic mūdo conformat̄ ⁊ per eius figuram imitatur nullo modo potest esse rectum propter ꝙ talibus dicit ap⁹ Roman̄.xii. ¶ Nolite conformari huic seculo .nam talis conformitas uerificat illud p̄s. Cor autem eorum non erat rectum cum eo Sed coꝛ cuius intencio ab hiis abstrahitur est ⁊ circulare quia apud ipsum non est eius principium et finis ⁊ ex hoc ipso necessario rectum est p̄s. ¶ Letamini in domino ⁊ exultate iusti ⁊ gloriamini omnes recti coꝛde Sic eciam et deus cui format̄ est quasi circularis figure seu potius sperice propter suam infinitam perfectionem de qua dicebat philosophus quidam ꝙ deus est sphera infinita cuius centrum est ubiqꝫ ⁊ circumferencia nusquam ⁊ cum rectus est Deut̄ .trecesimo secundo : Deus fidelis ⁊ absqꝫ ulla iniquitate iustus ⁊ rectus ⁊c.

EUS IUDEX ⁊c. hic tangit p̄s. iudicis condicionem ⁊ primo ostendit huius iudicis mirā pacienciam secundo presumptam ex ea malorum nequiciam ibi Ecce pturit Prīo ponit uindicte dilacionem secundo subiungit cominacionem ibi Nisi conuersi ⁊c. Ostendit ergo primo p̄s. in uersu isto diuinam pacienciam que apparet ex dilacione quia non punit statim nec per singulos dies ⁊ ne credat̄ ꝙ hoc sit propter defectum iusticie aut eciā potencie premittit eum iudicem iustum ⁊ fortē ⁊ ideo procedit illa dilō expaciā de quo sic dicit Crisos omel̄.xlii. in inperfecto non enī cum peccauerit statim gestem punit deus sed expectat̄ per multas generaciones ⁊ mō mandat modo minat̄ interdum expte castigat ut quanto diucius expectauerit tanto amplius ⁊ dei iudicium iustius sit ⁊ illorum dignior pena hec Crisos .sicut ait deus differt punire gētem .sic ⁊ totum genus malorum ⁊ eciā unū hominem ne nisi se corrigat acriores penas infligat pfidorus duodecimo etbiōr. dicit ꝙ leonis natura circa hominem mitis est quorum misericordia patet exemplis assiduis nam p stratis pcunt captiuos obuios repatriare permittunt ⁊ sicut dicitur li. naturis rerum leo nisi lesus de facili non irascitur ultro uero p uocatus consumit totaliter aduersantem Sic xpus leo de tribu iuda naturaliter mitis ē ⁊ precipue ergo genus humanum ipsum meteste Math. undecimo : Discite a me qꝛ mitis sum Eius eciam misericordia patet .quia etiam post grauissima peccata prostratis .i. humiliantibus se per penitenciam ⁊ uolentibꝫ redire in celestem patriam qui captiui fuerūt peccatis libere permittit .quia peccata dimittit unde angelus cuidam seni epō sicut habetur in uitis patrum dixit Scito qꝛ nulla delicta hominum uincunt clemenciam dei si tamen per penitenciam quis ea abluat cum enī sit misericors deus scit infirmitatē generis uri ⁊ passionem fortitudinem ⁊ dyaboli potē eiaꝫ atqꝫ astuciā unde cū naturaliter sit bonꝰ ⁊ misericors hoīes qui discedunt a suis delictis ⁊ per confessionē accidūt ad eum non tm̄ intorquenta ire non sinit sed eciā furorem suū mitigans oī eos honore dignos facit hec ibi si tm̄ ultro ꝓuocatus fuerit sicut fit qn̄ post expectacionem pnie contemnitur tunc illō p̄s. Irritauit aduersarius tuus nomen tuum in finē talem oīo cōminuit ⁊ cōsumit p̄s . Cōminuam eos ut puluerē an̄ faciem uenti . un̄ prouer. sapie. furor fit lesa sepius paciā iō qn̄ paciā sepe leditur nec lesens resistit deus non solum irā sed furoꝛorem ire ostendit . ⁊ sicut dicit ualerius li. i. lēto gradu ad uindictam diuina procedit ira tarditatez qꝫ suplicii grauitate cōpensat . Ideo licet deus paciens sit considerandum tm̄ est ꝙ ipse iudex est iustus ⁊ utendū consilio Judith. viii . ¶ Posuistis uos ipse miseracōnis dm̄ ⁊ in arbitriū uestrū die constituistis ei . sed qꝛ paciens est dns in hoc ipso peniteamus ⁊ indulgenciam eius fletibus lacrimis postulemus

JBJ CONUERSJ Fa
eritis ⁊ cetera .hic ponit cō
miacionem et tangit triplicē
Primam per xpistuz Secun
dam per sacram scripturam
ibi Archum suum Berciam per apostulos .
ibi Jn eo parant uasa mortis . Cōminatur
ergo nobis ps per xpistum dicens . ¶ Nisi
conuersi fueritis grauis cōminacio et ideo ti
menda hiis qui conuersionem differunt cogi
tantes enim uelle se penitere ⁊ conuerti fre
quenter morte subita rapiuntur anteconuer
sionem Cuius ysidorus tercio .de summo bo
no .c.pl't. Non dubitamus circa finem iusti
ficari hominem per penitencie compunctionez
Sed quia raro illud fieri solet .Metuendum
est ne dum ad finem differtur conuersio pri
us in tra occupet mors quam subueniat pe
nitencia Et nota ꝙ non dicit nisi in conuer
tendo fueritis sed nisi conuersi . ¶ Nam illi
sunt conuersi qui peccare desierunt sunt enim
iam infctō esse sed qui procrastinant con
uersionem illi sunt in conuertendo seu in con
uerti id est infieri et ita est de recidiuantibus
et ideo sunt in simili periculo Jozac. libro de
animalibus dicit ꝙ aquila per uisum recupe
rat sed quarto hoc temptans meret ¶ Sic
multi frequenter peccantes ad dominum per
penitenciam redeunt ⁊ uisum amissum recupe
rant id est graciam perdictaz sed tantem an
requam illud pagere ualeant morte preueniū
tur ⁊ in morte ceci ⁊ a deo auersi ⁊ non con
uersi inueniuntur Eccle.decimo septimo .
¶ Conuertere ad dominum et relinque pec
cata tua precare ante faciem domini et mi
nue offendicula reuerte ad dominum ⁊ auer
te ab iniusticia tua scilicet perseuerando Ha
libus autem qui sepe post conuersionem ad
peccata redeunt optimo cōminatur dominus
dicens . Gladium suum ubrabit gladius
enim ubratus nunc quidez fulgorem nunc au
tem quasi umbram tremulam ostendit Sic ⁊
xpistus qui gladius dicitur quia deus pater
per ipsum potestates aereas deuicit talibus
nunc quidem fulgorem gracie ostendit . quia
scilicet ad ipsum conuertuntur . nunc uero
umbras tremulas quando ab ipso peccando a
uertuntur . ¶ Caueant ergo sibi .quia gla
dius ubratus forcius percutit ⁊ non sint pru
denciores asina de qua dicitur nñi. xxii .

¶ Cernens asinā angulm stantem in uia eius
ginato gladio auertit se de itinere de quo iti
nere postia subiungit angtus peruersa est uia
tua michi qz contraria . ¶ Et est sciendus
ꝙ gladius iste primo fuit occultatus in uagi
na assumpte humanitatis in primo aduentu
Sed in secundo extrahitur et erit manifestus
per ostentacionem sue potestatis quando uen
turus est in gloria Unde alia littera habet .
Frameam suam splendificabit .xpistus uero
dicitur gladius propter multa Primo propt
causam efficientem . Nam gladius fit a fa
bro sic xpistus est ab eo de quo in ps . Bu
fabricatus es aurorem et solez ⁊ de eo etiam
dicebatur Math.decimo tercio .Nonne hic
est fabri filius: ¶ Secundo propter gladii
formā sic enim formatur in gladio sunt due
partes quarum una manu tenetur ⁊ ad hoc
ornatur Altera uero propter sui acumen tene
ri non potest . ¶ Sic in xpisto fuit natu
ra humana que in passione tenebatur.nam ad
hoc ordinabatur quia propter hoc natus est .
ut cōprehenderetur ⁊ mereret . alia natura
fuit diuina que propter subtiliratem ⁊ potes
tatem teneri non potuit qz nec uideri . Non
enim uidebit me homo et uiuet exo. xx. ter
cio quantū et ad materiā qz ferreus est.Sic
xps ferro cōpatur Nā serrū contactu sangui
nis humani citissime secundū ysidorū rubigi
nē otrahit sic xps sibi uiuēs naturā expurissis
sanguinibus uirginis gloriose contraxit rubi
ginem pne ⁊ si non culpe Et est sciendū ꝙ
sicut dicit Auicenna iiii. methero .in capitulis
additis qñqz serrū cadit de nubibus ⁊ illud
sicud dicūt arabes qñqz est optimū pro gladi
is Sic ⁊ serrū istud de nubibus uenit qz de
priarchis ⁊ prophetis traxit originem de quo
fabricatus est iste gladius optimus ¶ Quar
to cōpatur gladio propt eius causā finalē q
est scindere ⁊ direre uñ scom rabañ. dicit gla
dius quasi gulam diuidens id est sepās capud
a corpore sic xps uenit separe diabolū qui ē
capud omnium malorum hominum cuius et
ipsi sunt membra ⁊ corpus ab illo corpore iu
xta illud Job:duodecimo . ¶ Nunc princeps
mundi huius eicietur foras immo et uenit se
pare spiritum a carne ut scilicet spiritus car
ni non attendat nec curam eius i desideriis fa
ciat uñ hebre.iiii:uerius est sermo dei et effi
cax ⁊ penetrabilior omni gladio ancipiti .

ꝛ pertingens usq3 ad diuisionem. ꝛc. Archum suum tetendit ꝛ cetera . ¶ Per archum in proposito intelligitur scriptura sacra ⁊ ita cā est quia secundum augustinum hic sciendum Jn archum est lignum ꝛ corda . ꝛ corda breuior flectit ꝛ curuat lignum longius sic scriptura quo ad uetus testamentum propter observancias multas legales fuit quasi lignum longius sed nouum ꝙ omnia precepta uetꝛis testamenti ad duo reducit precepta uidelicet dilectacionē dei ꝛ proximi secundus apostulum Romañ. xiii. Est quasi corda breuior de quo ad Romañ. nono. ¶ Verbum abreuiatum faciet dominus ꝛ ideo ꝗsi curuat et abreuiat uetus testamentum tempat etiam rigorem ueteris testamenti qđ erat graue ut iportabile uidetur secundum illud act. xv. decimo quinto Quid temptatis deum iponere iugū sup ceruices discipulorū qđ neq3 pres nri neq3 nos portare potuimus non sic iugus xpisti ideest lex noua ⁊el ideo dicitur archus . quia secundum rabanum archus dicitur quia capita eius arcus sunt incuruata similiter scriptura Nam eius inicium est de filii dei diuinitate Sic enim incipit in principio creauit ideſt in filio qui dixit Johannes octauo . Ego principium ꝛ ꝑs. Decum principium terminus ē in humanitate dicitur enim in fine Apoc. Veni domine ihesu . Hec autem duo capita curuata sūt in xpisto et hoc arcius . quia in uno supposito coherent Nam uerbum caro factū est . Tota autem sacra scriptura est de xpisto et membris eius . bene ergo ꝛ fortiter nūc iste archus tenditur scilicet in noua lege . et ideo magis timendus apoc. sexto habebat archum ꝛ exiuit uincens ut uinceret. Et treñ. secundo Detendit archum suum quia inimicus scilicet hiis qui sibi resistunt Aliter tamē exponitur uersus iste ꝛ sequens de dyabolo secundum Jeronimum qui habent gladium archum ꝛ sagittas habent enim gladium quo separat ꝛ diuidit nos a capite . ꝛ capud nostrum ideſt xpistum a nobis per culpam habet autem archum ꝛ sagittas quibus eterna irroget uulnera dum protrahit ad gehennam ideo dicit ꝑs. alibi Gladium euaginauerunt peccatores intenderunt archum suum . Dercio modo potest exponi uersus ille sic ꝙ per gladium intelligitur cōminacō mali in presenti Nam gladius percutit de propinquo ꝛ est istud malum specialiter subtractio gracie ad quam sequitur diō capitis a corpore ideſt xpi ab homine Jero. quarto . ¶ Ecce perueit gladius usq3 ad animam . Per archum uero intelligitur cōminacio mali in futuro . Nam archus a remotis percutit sed multi istuz archum non formidant quia se ab ipso multum distare credunt unde Jeronimus ad ciprianū Nichil ita decipit genus humanum quam dū ignorant spacia uite sue longiorem seculi huius possessionem sibi promittūt unde egregie. illud dictum est. Nullum tā decrepite senectutis esse ut non se uno ad huc plus anno uiuere suspicetur hec Jeronimus . Et bene in hoc decipiuntur homines . Primo quia non multum distant . dicit enim Augustinus de uerbis domini omel. decimo quinto . ¶ Lōge est dies iudicii sed unusquisq3 longe esse non potest quia breuis est uita et ipsa breuitas semper infra ¶ Secundo quia ictus istius archus quanto est protractior tanta est fortior unde dicit glosa ꝛ est Augustinus super ꝑs. huius . Archus quanto plus tenditur tanto ipetuosius in priora sagitta fertur Jra et iudicium quanto magis differtur tanto grauius ꝙuenturū est hec ibi. Cñ ꝛ dicit Julius celsus libro primo Consueuerunt dii inmortales quo grauius homines pro scelere eorum ulciscī uolunt hiis secundiores interdum res ꝛ diuturniorem in puitatem concedere Jgitur nō est in hoc alicui habenda fiducia ꝙ propter distanciam uel dilacionem sit extra periculū sed hoc solum est remedium stare non in directo ipsius archus ideſt non in peccato ꝑs. ¶ Dedisti metuentibus te significacionem ut fugiant a facie archus ut liberentur ꝛ cetera .

Versus .

Et in eo parauit uasa mortis ꝛ cetera : hic cōminatur per apostulos qui in proposito dicitur uasa mortis quo ad malos qui ad eorum predicacionem conuerti uoluerunt . ¶ Segitte uero quo ad bonos qui eorum p̄dicacione amoris uulnere sauciati sunt quos i proposito ardentes uocat psalmista q amore dei arserūt succensi p has sagittas dicūt

autem apostuli sagitte propter duo primo p
pter nominis oppositionem. ¶ Dicunt enī
sagitte secundum rabañ. a sagaci iactu. quia
sagaciter iacit̄ sic ꝙ apostuli sagaciter ꝙ pu
tenter emissi sunt unde ꝙ apostuli quasi missi
dicuntur Roñ. x. ¶ Quomodo predica
bunt nisi mittantur tñ sagaciter uero missi
sunt inter infinita obstacula a xpisto sagitta
rio ut quoscūqz uellet tangeret act̄. xiii. Et
crediderunt quotquot erant ꝓordinati ad ui
tam .unde Augustinus .v. de ciuit̄ : loquens
de eis ait Inter maledicta ꝙ obprobria inter
grauissimas persecuciones crudeles qz pene
non sunt deserti a predicatione salutis huma
ne tanto fremitu offensionis humane ꝙ rebel
latis quodāmodo cordibus duris atqz intro
ducta pace duce iusticie ingens in eccā xpisti
gloria consecuta est .hec ille Iero. quinto.
¶ Sagitta eius quasi uiri fortis non reuerte
tur uacua. ¶ Secundo propter sagitte cō
positioni cōponitur enim ex ligno rect illiō
ꝙ pennis ad uolatum aptatur ꝙ ferro arma
tur Sic ꝙ apostuli erant quasi lignum rectis
simum prouer. xv. ¶ Lingua placabilis lig
num uite .aptati erant pennis uirtutum ysai.
xl. Assument pennas sicut aquile current et
non laborabunt .erant etiam armati ferro cu
ius uirtute penetrabant obsistentia ꝙ illesi ma
nebant .ferrum xpistus erat dañ. iii. Ferrum
domat omnia ideo eis cōpetit illud psalmista
Sagitte potestis acute. ¶ Sciendum est
autem ꝙ alius textus est secundum Augusti
num .Sagittas suas ardentes effecit ꝙ secun
dum hoc iste sagitte fuerunt ardentes ut eos
quos tangerent inflammarent Augustinus de
cimo octauo de ci. dei loquens apostulis ait .
Apostulos ipse sicut luminaria ꝙ aprauerat
uerbo ꝙ accenderat spiritu sancto .fuit autem
conueniens ut sic igniti ignitum eloquium di
spūsarent Dicit uegecius libro tercio capitu
lo quinto ꝙ quando diuise sunt partes exer
citus flamma ꝙ fumo nunciande sunt que alī
ter non possunt nunciari sic in proposito nam
exercitus xpisti longe fuit dispersus in orbe
quilibet fides xpisti nunciari debuit ꝙ ideo ē
significata fides ista ad magnam distantiam
flamma ꝙ fumo que in apostulis ꝙ ab aplis
processit flamma .fuit ardor caritatis interi
or et fumus conuersacio sanctitatis exterior.
Nam fumus in altum ascendit :sic ꝙ eorum
conuersacio teste Apostulo phil. iii. Nostra cō
uersacio in celis est Ioel. iii. ¶ Dabo pro
digia in celo ꝙ in terra ꝛc̄. Ignem et uaporem
fumum ideo dicit̄ in figura iudicii 20. Signū
dederunt filii israhel ut postquam urbem ca
perent igne succenderent ut ascendente in al
tum fumo captum urbem demonstrarent et
cetera. ¶ Ceperunt enim urbem sicut
patuit ex flamma ꝙ fumo predictis ꝙ loco
optuit ꝙ essent ardentes Dañ. decimo.
Oculi eius ut lampas ardentes ꝛc̄.

LLE PERIERIT IN
iusticiam ꝛc̄. hic tangit ps. malo
rum presumptam nequiciam et
primo culpam secundo penam.
ibi Contereretur ꝙ cetera. describit autem cul
pam sub duplici similitudine. Primo sub
similitudine perient. Secundo sub simi
litudine fodientis ibi Lacum apperuit quan
tum ad primum facit talem similitudinem si
cut enim mulier primo concipit .Secundo p
turit ꝙ ter. io parit .ita anima peccatrix iniq
tatem seu in iusticiam in proximum primo cō
cipit ex diabpli suggestione deinde pturit in
studiosa machinacione. Tertio pit in opis
ppetracione Est autem appetitus terrenorum
secundum glosam semen illud ꝙ concipitur
ꝙ inde in iusticia ergo proximum procreatur .
dicit phūs lib. primo de uegetabilibus ꝙ nō
prouenit de facili ex semine malo planta bo
na reuera appetitus terrenorum malum semē
est Bap. duodecimo. Semen erat maledictū
ab inicio et reuera illud semen scz appetitus
terrenorum fuit ab initio male dictum gene.
tercio. Maledicta terra in opere tuo ꝙ ideo
malam producit plantam scilicet iniquitatem
Math. decimo quinto Omnis plantacio quā
non plantauit pater meus eradicabitur ¶ Et
est sciendum ꝙ res aliqua dicit̄ concipi du
pliciter Uno modo dicitur res ipsa concipi qz
pitur ut sic in proposito ipsa iniusticia dicit̄
concipi Conceptus autem iste si naturalis es
set foret cum delectacione sicut et omnis con
ceptio naturalis. Sed in naturalis est et de
monstruosus Tull. libro tercio de offi. de
trahere aliquid alteri homini et hoīs in cōmo
do suum agere cōmodum magis est cōtra na
turā quā mors Math. xviii. Ue peregrinātibus

Alio modo dicitur semen concipi ⁊ hoc dicitur magis proprie semen autem ut tactum ē Est appetitus terrenorum⁹ qui semper doloroſus est q̄ uel homo assequitur quod appetit ad huc cum dolore et amaritudine est ⁊ hoc misericorditer fecit deus ne delectacione sua mundus nos alliceret. unde Augustinus de uerbis domini omet. xxx: ¶ Ideo deus felicitatibus terrenis amaritudines miscet ut alia queratur felicitas cuius dulcedo non est fallax Quid strepis o munde immunde tenere uis periens quid faceres si maneres q̄ nō decipieres dulcis si amarus alimenta mentris hec Augustinus . Causa huius amaritudinis etiam in ipsa delectacione ⁊ felicitate est quia non est de re dulci habita Dicit ꝓ sido. xii ebriōz q⁹ oē mel naturaliter dulce, ē tñ sardis amarū ē pp̄. absinthium cuius copia apes illius regionis nutriuntur sic ⁊ omnis delectacio ex sui natura dulcis est ⁊ placida tamen dulcedo mundialis necessario amara est propter hoc q⁹ colligitur de absin bio ideſt amaritudine huius mūdi qui absinthio ideſt amaritudine plenus est. de cuius amaritudinis plenitudine uiri mundiales colligunt gaudiuz suum .ideo cum delectacione semper habēt amaritudinem doloris maiorem admixtam senec. epist. iii. ¶ Nullum tempus exceptum est in ipsis uoluptatibus cause doloris oriuntur et ita est de omni delectacione que de amaritudine conſciencie procedit quia iero .ii. Scito et uide quia malum ⁊ amarum est relinquisse te deum tuum prouer. xxiii. Risus dolore miscebitur ⁊ extrema gaudii luctus occupat uel ideo dicitur malus dolorem concipere . quia q̄ concipit appetendo sepe non assequitur in effectu Augustinus xxi. de ci. dei Frustra quippe cupiditas sīn non perueniendo quo tendebat siue amittendo quo peruenerat uertitur ī dolorem Job secundo . Qui seminant dolorem et metunt eos

ALIUD APPERUIT ⁊c describit p̄s. peccatores nequiciā Secundo sub similitudine fodientis qui scilicet fodit lacum ⁊ aperuit ⁊ postmodum in lacum incidit fodit enī lacum dest peccatum per cogitacionem aperit ⁊ dilatat per delectacionem ⁊ tandem in

cidit in foueam per malam operacionem de qua Anſel. in oracione quadam ad beatum Paulum alloquens peccata sua dicit dum uetaſt in foueam uestram quasi facilem reddidum per penitencie dolorem monstratis cū uero precipitatis precipitatum obruitis obruitum obcecatis obcecatum obduratis .obdurato omnem exitum obturcatis ꝓsal. trecesimo quarto . ¶ Fouea ⁊ laqueus supte qui habitatores terre Uel aliter secundum Augustinum latus est fraus in proximum qui aperit quando male suggestioni terrenarum cupiditatum consentitur : Effoditur uero quando post consensum operationi fraudis insistitur sed in lacum cadit fodiens q⁹ primo et grauius ipsius anima uulneratur propter qō dicit Augustinus itaq̄ fraudator peccunie dum cupit alium dampno lacerare uulnere sauciatur quis autem uel demones non uideat quantuz inter hos distet cum ille paciatur dampnum peccunie ille innocencie hec augustinus . Uel tercio per lacum in proposito intelligitur pena infernalis ꝓsal. xiiii. Ad. infernum detrabes in profundum laci Jn istum ꝓpistus descendens eos qui ceciderant extraxit zac̄. nono . Eduxisti uinctos tuos de lacu in quo nō erat aqua ⁊ postmodum lacum aparuit et signauit Apoc : uicesimo . ¶ Clausit et signauit super eum aponendo scilicet precepta et consilia apoc. primo . ¶ Significauit deus que oportet. fieri Sed peccator hunc lacum aparuit fodiendo ideſt studiose ⁊ ex intencione praue operando eciam ruptis signis ut in ipsum cadat anselꝰ. in oratione ad sanctum Nichol. Cecus non uidit foueam in quam cadit īsanus putat se dēre facere q⁹ facit q autē peccat uidens ⁊ sciens precipicio se tradit ꝓ uerbiorum uicesimo sexto . ¶ Qui fodit foueam incidit in eam .

CONUERTETUR Dolor eius ⁊c. hic tangit peccatoris penam et tangit psalmista in isto uersu duo scilicet uehementem afflictionem et nimiam depressionem Quantum ad primum dicit conuertet dolor eius ī capud eiꝰ dicit aūt signāt cōuersio q⁹ culpa utit ī pena unde aug. sup illud ubi sup. Et ī eo pauit ⁊c. dicit

Nc ipſa peccata ſic ordinent ut que fuerunt
delectamenta homini peccanti ſicut inſtrā
pomino puienti in hoc uero ꝙ dicit p̄ſ. Do
lorem in capud west animam ſeu mentez cō
uerti inuitus eius uehemencia eq ſi capud ē
infirmum cetera membra dolent dicit conſtā
q9 ꝙ uenenum canis rabidi eſt in hoc mar
me periculoſum ꝙ diu latet in homine quā
doqz per annum integrum et tunc in fine an
ni cuem hora qua inpreſſum fuit petit capud
ꝫ cauſat freneſim qua homo in amentiam in
ſaniam uertitur ſic in propoſito Nam uene
num canis rabidi eſt peccatum proueniens ex
ſuggeſtione dyaboli p̄ſ. ¶ Erue a framea ꝛc̄
et de manu canis ꝛc̄. Jſtud latet frequenter
per annum weſt totum decurſum uite preſen
tis q homo peccata ſua non conſiderat ſed
in fine anni expleti ſtatim p̄tit capud q ibi
in mentem hominis ſtatim poſt mortem ue
unt omnia et uertitur homo in inſaniam iuꝛ
ta illud ſaꝑ. v. ¶ Nos inſenſati ꝛc̄. propter
qđ eis cōpetit illud p̄ſai. i. Omne capud lā
guidum ꝫ omne cor merens aplanta pedis uſ
qz ad uerticem non eſt in eo ſanitas ꝫ in uir
tutem tpſius ꝛc̄. ¶ Ecce peccatoris depreſſio
Sed ſi iniquitas deſcendet ergo uidetur ꝙ
iniquitas aſcenderet et uerum eſt ꝙ nititur
aſcendere q ſecundum p̄ſ. Superbia eorū qui
te oderūt aſcēdit ſp ſed a deo repellit ut pec
catorem deprimat ꝫ opprīāt non ei medicā
opprimitur aut deprimitur qui peccato ē infe
rior eſt enim talis inferior omni natura quod
patet quia ſecundum phōs materia prima eſt
ifimum fundamentum nature de qua dicit be
atus Auguſt. ꝙ eſt prope nichil ergo pecca
tum eſt inferius infimo in natura ubi eſt er
go ille qui inferior eſt p̄ſ. Deficiant peccato
res a terra ꝛc̄. ita ut non ſit ꝛc̄.

CONFITEBOR DOMI
no ꝛc̄. hic p̄ſ. poſt ſibi factam re
uelacionem ꝫ multiplicium bene
ficiorum dei recitacionem cōuer
tit ſe ad graciarum actionem que debet fieri
uerbo et opere : Confiteri enim ad ſermonez
pſallere uero ad operacionem pertinet ꝫ quā
uis non ſufficiamus ad condignas gracias re
ferendas iuſtum eſt tamen ꝙ faciamus quod
poſſumus ꝫ pro beneficijs nature ꝫ pro bene

ſitis gratie Auguſt. de ci. xvi. ¶ Quamquaz
enim ꝙ ſcimus ꝙ uidimus ꝙ celum terrā
qz conſpicimus ꝙ habemus mentem atque
racionem qua eum ipſā qui hec omnia condi
dit inquiramus nequaquam uidemus accōmo
ſufficere graciarum tamen ꝙ nos oneratos
obrutos qz peccatis ꝫ a contemplacione ſue lu
cis aduerſos ac tenebrarum ꝛeſt iniquitatis
delectacione cecatos non omnino deſeruit mi
ſitqz de nobis uerbū q eſt eius unicus filius
quo ꝙ nobis aſſūpta carne nato atqz paſſio quā
ti de hoi ipenderet noſceremus ꝛc̄. que corda
que lingue ad agendas gratias ſatis eſſe con
tendat hec Auguſtinus Jſta beneficia uiſti re
colunt ꝫ gratiis quibus poſſunt ſuccurrent reco
penſare ingrati uero nequaquam Eſt ei quan
tum ad hoc ſicut de lumine ſolis ꝙ emittit
radios ſuper omnia corpora cū corpora mun
da ꝫ polita radium ſolis reflectunt . Sicut
patet in ſpeculo. corpora uero immunda et aſ
pera ſic non reflectunt ſic et hii Nam pater
celeſtis ſolem ſuum oriri facit ſuper gratos
et ingratos et cōmunicat utriſqz ſua benefi
cia que ſunt quaſi radii luminoſi Jac̄. i. Om
ne datum optimum ꝫ omne donum perfectū
deſurſum eſt deſcendens a patre luminū Sed
iuſti quaſi corpora munda ꝫ pollita a quibus
radii iſti reflectuntur et quaſi ampliorem lucē
reddunt . fit autem reflectio iſta per gracia
rum relacionem oppoſito modo de impijs ꝫ
peruerſis nec mirum dicit enim ſeneca epiſ .
.cix. ꝙ amoris et amicicie para eſt referre
gracium ſcire Soli autem iuſti ſunt amici dei
propterea confitebor tibi in nationibus domi
ne et nomini tuo pſalmū dicam ꝛc̄ .

IN FINEM DAVID pro
torcularibus Nota expoſitionem
in gloſa ¶ Sciendum eſt autem
ꝙ ſecundum yſidorum xv. ethō
rū. c. vi. Torcular dicitur eo ꝙ ibi uno cal
cetur atqz exprimantur et ſecundum
remigſ. torcularia ab extorquendis uuis dicū
tur ſicud autem in torcularī uue torquentur
ut pectis a tunicis ſuis purißimum et dele
ctabiliſſimum ex eis exprimatur Sic ſancti qui
uuis cōparantur Amos nono . ¶ Quaſi
uuas indeſerto inueni iſrahel quis procedūt
a uite xpiſto de quo eccle xxxiii . Ego quaſi

ubus fructificat in ecclesiis diuersis tribula
tionibus torquentur ut acceptissimum ⁊ puris
simum uinum deo fiant qđ in celesti celario
reconditur Exprimitur autem uel in monte
sicut in martiribus qui separati sunt a uinacijs
idest corporibus per tormenta uel etiam in ui
tis sicut in aliis electis qui per tribulaciones
purgantur ⁊ a uinacijs idest terrenis afflictio
nibus ut eorum puritas magis appareat gre
go.r.libro moꝝ.quo magis optimus aduersa
tollerat eo uberius uirtutum culmine interius
coruscat ⁊ in prologo monst.dicit sic Sicut
unguenta nesciunt nisi cōmota redolere laci
⁊ sicut aromatis fragranciam suam non nisi
cum incenduntur expandunt ita sancti uiri oē
qđ uirturibus redolet intribulacionibus imo
tescunt .sunt igitur torcularia ista ecclesie in
quibus electi torquentur ut impleatur illud p
uer.iii.¶ino torcularia reclūdabunt uel torcu
laria fuerunt passiones xpisti . ipse enim fuit
quasi uua seu botrus secundum illud canti.i.
¶Botrus cipridi lectus meus michi Iste bo
trus compressus fuit in diuersis torcularibus .
qꝝ multis penalitatibus expositus erat .⁊ tor
mentis ut ex eo sit ꝓfluo uinuꝫ suauissimū efflu
ret in calicem ecclesie ysai.lxiii . ¶Quare
rubrum est uestimentum et uestimenta tua si
cut calcancium in torculari

Dominne dominus
noster ⁊c.ps.iste agit de xpisto ⁊ cōpositus est ad laudes
ipsius pro torcularibus idest
ecclesiis in quo ps. duo facit
primo enim ostendit xpisti excellenciam Se
cundo ipsius circa hominem clemenciam ibi
Quid est homo ⁊c. Primo autem ostendit eū
admirabilem. secundo laudabilem ibi Ex ore
infancium et lactancium ⁊c.⁊ primo ostendit
eum admirabilem in inferioribus ⁊ corporali
bus Secundo in superioribus ⁊ spiritualibus
ibi Quoniam eleuata est ⁊c. ¶Quantum
ad primum sciendum qꝫ cum in xpisto sit
duplex natura secunduꝫ utramqꝫ est ipse dō
uniuersoum ⁊ ideo signanter bis uocat eum
dominum ⁊ secundum duas naturas duplicia
nomina habet uidelicet nomen pertinens ad
diuinitatem ⁊ est illud nomen bene admirabi
le .nam secundum naturam diuinam uocatur
uerbum Apoc.xix.Uocabitur nomen eiꝰ ver
bum uei ⁊ istud nomen est valde mirabile pri
mo propter placōis singularitatem que ē uel
ex parte rei proferentis non enim ab aliqua
creatura illud dici potest nec etiam proferri
a spiritu sancto cum tamen sit omnipotens .
sed a solo patre dicitur ⁊ profertur . quia si
cut dicit fulgencius Eterna xpisti generacio
ipsa est patris eterna locucio uel ex parte pla
ci quia istud uerbum non ponit proferi nisi se
mel Job 33. ¶Semel loquitur deus .et se
cundo idipsum non repetit ⁊ ps. Semel locu
tus est deus.et racio est qꝝ hoc est uerbum qꝫ
non desinit prolatum sed qđ permanet natum
ideo de hoc dici potest illud gen.xxxii.Quid
queris nomen tuum qđ est mirabile Secundo
propter ipsius prolati potestatem . nam eius
uirtute omnia creantur ps . ¶Verbo dñi celi
firmati sunt ⁊c.omnia etiam conseruant be
ne.i.Portans qꝫ omnia uerbo uirtutis sue ꝑ
ipsum etiam omnia reformantur ps . Misit
uerbum suum ⁊ sanauit eos Ideo dicitur de
hoc ero.xv. ¶Omnipotens nomen eius .
Tercio dicitur hoc nomen admirabile prop
ter eius prolacionis subtilitatem ⁊ taciturni
tatem non enim profertur ad extra ut audia
tur uox eius in plateis sed solum dicitur ad i
tra ut nullus ipsuꝫ audire valeat nisi proferen
ti valde propinquo imo ⁊ nisi in deo proferen
te manserit ⁊ deus in eo Job xxxiii. ¶Porro
ad me dictum est uerbum absconditum ⁊ qua
si furtiē suscepit auris mea uenas susurrii eiꝰ
Idcirco nomen istud qđ est uerbum dei non
auditur intumulto sed in summo silencio pp
ter qđ ⁊ beata uirgo non in foro sed in thala
mo suscepit uerbum dei quia dum medium
silencium tenerent omnia ⁊c.Omnipotēs ser
mo tuus domine a regalibus sedibus ueit sci
licet in uterum uirginale ⁊ ideo de hoc nomē
habetur ysai.ix. ¶Parvulus natus est no
bis ⁊ filius datus est nobis ⁊c.Et uocabit no
men eius admirabilis deus ¶Alio uero mō
nominatur deus noster secundum humanita
tem.⁊ est nomen eius admirabile ⁊ hoc dico
quantum ad triplex nomen eius Primum est
emanuel qđ interpretatur nobiscum deus de
quo ysai.septimo Uocabitur nomen eiꝰ ema
nuel Et istud nomen est admirabile propter
ineffabilem quam importat unionem scilicz uel
cum homine uerbi cum carne illud ē emanuel

q̄ uerbum caro fāctum eſt ⁊ habitabit i nobis Iſtud autem tam eſt mirabile q̄ ve bō Auguſt. quāuis ſummo in gēo predito legit quid autem ſacramenti haberet uerbum caro factum eſt nec ſuſpicari quitem poterat ſecundum nomen eſt Ihesus q̄ interpretatur ſaluator .q̄ dMath.i.Vocabitur nomen ei⁹ Ihesus ipſe enim ſaluum faciet populum ſuum a peccatis eorum ⁊ iſtud eſt mirabile propter i gnaram in eo opacione . q̄ facere aliquid de nichilo eſt tam mirabile q̄ multi p̄bi reputabant hoc ipoſſibile quanto magis ipoſſibile uideretur aliud adnichilatū repare ſed in ſaluacione a peccatis fit aliquid ve nichilo. q̄ gracia creatur Similiter adnichilatum idem numero reparat q̄ peccatum rediget homineꝫ ad nichilum q̄ ſecundum Auguſt. ſuper Jo. ¶ Nichil fiunt homines cum peccant p̄ſ. ad nichilum veductus eſt in conſpectu eius maligmus ergo ſaluare a peccatis eſt adnichilatum repare Unde ⁊ ſecundum Auguſtinum dMaius eſt iuſtificare ipium quam creare celum ⁊ terram Hercium nomen eſt xp̄istus dMat h primo ō qua natus eſt Ihesus qui uocatur xp̄iſt⁹ ⁊ iſtud nomen eſt admirabile propter ſui diffuſionem Dicit uegecius libro quarto q̄ principes conſecrati nullam maiorem gloriam putauerunt quam aut fundare nouas ciuitates aut ab aliis conditas in nomen ſuum trāſferre ſed xp̄istus non ſolum uni ciuitati ſed toti populo nomen ſuum iposuit ut a xp̄iſto omnes xp̄iſtiani dicantur ⁊ magis ab hoc nomine quam ab alio venominacionem accepe runt q̄ ex ſui nomine diffuſionem inportat Dicitur enim xp̄iſtus q̄ unctus oleo ſcilicet illo de quo in p̄ſ . Unxit te deus deus tuus oleo leticie Oleum autem inter liquores mari me ſe diffundit Iſtud uomen uale quitem diffuſum eſt quia non ſolum notus in Judea deus in iſrahel magnum nomen eius Sed ad mirabile eſt nomen in uniuerſa terra Auguſt. xvi. de ci. Odore nominis xp̄iſti ſicut ager mundus ipletur Jxo can. primo Oleum effuſum eſt nomen tuum .

VOTIAM ELEVABA eſt ⁊c. hic oſtendit eum mirabilem in ſuperioribus : ſpiritualibꝫ quia eleuata eſt magnificencia eius ſuper celos non ſolum ſuper coporales ſed eciam ſpirituales ſcilicet ſuper angelos poteſt autem hoc dupliciter exponi uno modo ut q̄ magnificencia intelligat⁹ nature humane aſſumpte que dicitur magnificencia quia q̄ eam operatus eſt uere magna et fecit maria facta aut fuit eleuacio predicta in aſſencione ⁊ hec eleuacio eſt bene mirabilis ut uidelicet homo ſuper angelos terra ſuper celos eleuet Sed ſic honoratur quē rex honorari ut dicit beſt. vi. Et fuit hoc grande preuilegium noſtre nature collatum dicit enim iure conſulto Princeps ſcilicet auguſtus legibus ſolutus eſt auguſta autem licet legibus ſoluta non ē princeps tamen eatem illi preuiliū tribuit q̄ et ipſe habet Princeps auguſtus eſt filius dei . xp̄iſtus ſcilicet ſecundum naturam diuinam cui dixerunt apoſtoli Luce xvii. Adauge nobis fidem Auguſtus enim ab augendo republica dictus eſt Unde et in natiuitate eius legitur euuangelium . ¶ Exiit edictum a ceſare auguſto ut deſcribeꝛent ⁊c . q̄ ille natus erat qui electos ſuos aſcriberet i eternitate Auguſta autem que eſt uxor auguſti eſt natura humana quam ſibi deſponſauit filius dei ideſt indiſſolubiliter coniūxit in carne can. iii. ¶ Soror mea ſponſa Auguſtus ergo ideſt filius dei legibus ſolutus eſt ex condicione ſue nature quia nulli ſubiectus imo totum ſubdit ſuis orbem legibus Sed auguſta licet hoc ex ſe nō habeat ſed tamen hoc habet ex p̄uilegio ideſt gracia ſpecialt ſcilicet ex unione perſonali que ſibi ſoli collata eſt ex qua ſibi cōpetunt ea preuilegia que auguſto ut uidelicet ſit ſuper omnem creaturam nulli ſubiecta ſed libera a legibus ⁊ ſubiectione creature iuxta illud p̄ſ. ¶ Pſallite domino qui aſcendit ſuper celos celorum ad orientem ideſt dexteram patris : Nam oriens dextera eſt mundi ſecundum philoſophum ⁊ uere hoc eſt maximum mirabile uidelicet q̄ natura terreſtris alcior ſit celo cum natura terreſtris ſit omnium corporum infima ⁊ natura celeſtis ſuprema ¶ Legitur in uita beati Andree q̄ ipſe apparuit in forma pauperis peregrini ſtans ad portam cuiuſdam epi ſibi deuoti iuxta quem dyabolus in forā mulieris pulcre in menſa reſidebat ⁊ cum dictus pauper elemoſinam peteret de conſilio p̄ fate mulieris peregrinum interrogare fecit . ubi eſſet terra alcior celo qui reſpondit in celo empirio ubi xp̄iſtus in corpore aſſumpto

preſidet ⁊ preminet toti mundo hoc ſcribit
Ecclē.quadragesimo tercio . Glorificantes te
tum quantūcūqz poteritis ſuper uolebit ad huc
admirabilis magnificencia eius Alio modo p
magnificencium possumus intelligere uirtutē
magnificencie quā pbūs iiii.ethicōr.diffigit ā
liberalitate respicit ei ſūprus ⁊ dona ſicud et
liberalitas ſz cum quodam magnifice ſicud
docet pbūs ibidem ⁊ hoc non est uitrus pau
perum ſed diuitum ⁊ docet eos qui ſunt no
biles et ſuis progenitoribus ⁊ glorioſi iſta ma
gnificencia dicitur ſuper celos elevata . quia
tunc maxime apparuit quando xp̄us ſuper
celos aſcendit . Magnificus enim ſecundum
phm̄ maxime oſtendit ſuam magnificenciam
in hiis que tantum ſemel fiunt ut in nupciis
⁊ in hiis que tangunt rem publicam Sic ī p
posito Nam xp̄us ante ſuam aſcencionem
erat inops ⁊ pauper unde non docebat eū ut
tus magnificencie quamuis liberaliſ ⁊ libera
liter conferret dona ſuum ſtatum decencia ui
te ⁊ aptis ait Math.decimo gratis accepiſ
tis gratis date Sed post aſcencionem ex quo
appuit nobilis et glorioſus ex linea pūa oñ
dit ſuam magnificenciam tunc enim ſponſam
ideſt naturam humanam introduxit in domū
ſuam primo et ideo tunc oſtendit magnificē
ciam ſuam in dando ſpiritum ſanctum qui ē
donum maximum propter qđ dicit p̄ſ.Aſcē
diſti in altum cepiſti captiuitatem accepiſti
dona i hoibz accepiſti a prē dona donāda ſuf
ceptis hominibz ideſt que donaret hiis quos
ſuſcepiſti Unde alia littera habet dediſti do
na hominibus ⁊ confirmatur per apoſtulum
eph.iiii.Qui hanc litteram posuit ⁊ fuit etiā
hoc donum ordinatum ad rei publice utilita
tem quia eo confirmata est tota ecclesia ī gra
cia ⁊ uirtute p̄ſ. ¶ Magnificencia eius et
uirtus eius in nubibus ⁊c̄ . deus iſrahel ipſe
dabit uirtutem et fortitudinem plebi ſue

7 3

X ORE INFANCIUM
⁊c̄.hic oſtendit p̄ſ. xp̄m laus
dabilem ⁊ hoc oſtendit duplicit
primo ex ipſum laudantibus Se
cundo ex ſuis operibus Secunda pars ibi quo
niam uidebo ⁊c̄. ¶ Quantum ad primum
sciendum qđ laudatur ab infantibus et p cō
sequens est laus dei quasi a natura hominibz
in dicta .quia pueri infantes ſola cogitacione
naturali utuntur . Amen sciendum est qđ
uersus iſte quantum a principium partem ſui
exponi potest dupliciter uno modo ut per in
fantes ⁊ lactentes intelligamus diuersos .alio
modo ut intelligamus eosdem . exponendo
primo modo innuitur duplex status electorum
a quibus deus perfecte laudatur scilicet status
uiatorum per infantes ⁊ per cōprehensorum p
lactantes .Designatur autem status uiatorum
per infantes quia tempus infancie solum con
tinet septem annos Numerus autem septena
rius ad totum tempus uite presentis refert
quia vii.diebus decurrit Jō.i.pe.ii.quasi mo
do geniti infantes rationabiles. sine dolo ⁊c̄ .
Per lactantes uero conuenienter intelligūt
deo fruentes . non enim omnis qui lac iuſtat
dicitur lactens .sed qui ipsum de uberibus im
mediate sugit Sic in proposito nam uiri con
templacium in uita presenti lac celestis dulce
dinis gustant sed tamen lactantes non sunt
sed solum in patria quando nudam dei essen
ciam uidebunt et ex ea immediate ineffabilez
sustentacionem haurient quasi ore nudis uberibus
applicato Dicit Auicenna libro secundo can.
¶ Lac melius est qđ ex ubere suggendo bi
bitur Sic et illa dulcedo omnium superat de
qua p̄ſ. ¶ Quoniam magna multitudo dul
cedinis tue quam abscondisti . scilicet modo
reuelaturus in futuro August.x.confeſ.qui
tam et esurio ⁊ sitio tetigisti me ⁊ exarsi in
pacem tuam cum in hesero tibi ex omni me
nusquaz erit michi dolor et labor ⁊ uiua erit
uita mea tota plena te hec Augustin⁹ ¶ Ex
ore istorum lactancium perficitur laus qm xp̄i
de ci.in fine ibi uacabimus ⁊ uidebimus uaca
bimus et amabimus amabimus et laudabim⁹
ecce qđ erit in fine sine fine Alio modo pōt
exponi ut per infantes intelligamus eosdem
⁊ hoc tripliciter Uno modo de pueris hebreo
rum qui xp̄m honorauerunt sicut ecclesia
recordat̄ in ramis palmarum ex ipsis enim p
fecta est laus tam in uoce quam in corde et
operacione in quibus tribus laus dei perficit̄
quantum ad laudem oris dicebant .Benedic
tus qui uenit ⁊c̄. Quantum ad laudem operis
tria fecerunt scilicet occurrerunt uestimenta
strauerunt et ramos palmarum in eius hono
rem tetulerunt ¶ Primum pertinebat ad
exhibicionem humilitatis ⁊ detestacionem su
perbie nam occurrere alteri est se sibi humiliare

precedit enim ex quadam reuerencia sicut pz in hiis que occurrunt principi uenienti ii. Regum xix. Descendi in occursum dñi mei ꝓphe

¶ Secundo pertinebat ad testacionem cupiditatis ꝛ auaricie. Nam per uestimenta que extrinsecus nobis adueniunt intelliguntur bone transitoria per quarum prostracionem itelligere possumus eorum abdicationē seu eorum impius usus consumptionem. Unde et in uita strauerunt ea qꝛ ex eis recte utentibus uiā ꝓpriſto preparāt ysidorus uicesimo nono ethimo. c. iiii. Uestimentū dicitur qꝛ usqz ad uestigia protendit ꝛ dicitur uestimentū qꝛ uestigi mētū iō dicie sunt uestimenta sic dispensent qꝛ uestigia nostra idest iter nostrum in puluere tegant idest peccata contracta ex hoc qꝛ quis temporalibus se imiscet sine quibus uita actiua non transigitur Bernhardus in meditacionibus suis dici t sic Difficile est terreās occupacioēs absqz peccatis ministrare tegant ergo diuicie nostre uestigia nostra qō contingit quando ex caritate proximo conferuntur. Prouerbiorum vecimo. ¶ Uniuersa delicta opit caritas tunc autem uere possunt uestigia dici Ezechi. Erurientes alebat nudis qz uestimenta prebebat Tertium pertinebat ad detestacionem carnalis uoluptatis ꝛ lasciuie. Nam palma uictoriam signat eo qꝛ ea solēt antiquitus uictores coronari. subiugacio autē carnalis uoluptatis antonoice dicitur uictoria nec sine causa Dicit enim tull. libro desenectute allegans architam carentinū nullam capitaliorem pestem quam uoluptatem corporis hominibus a natura dataz. cūqz nil mente ꝓstabilius deus uedisset homini huic dio numeri nisi tam inimicū esse quam uoluptatem Joco Crisostmus omel. uicesimo octauo imperfecti. Incipe uestigiis tuis resistere ꝛ tunc intelliges quam fortes sunt spiritus desideriorū malorum qui te persecuntur. hec est pugna periculosa ꝛ uictoria gloriosa odire quod amat ꝛ amare qō odit hec Crisostmus ve sic ergo triumphante potest dici illuc can. septimo.

¶ Statura tua assimilata est palme Joco isti ipleuerunt illud ꝓs. Laudate pueri dominū ꝛc. ¶ Alio modo potest exponi sic qꝛ per infantes ꝛ lactantes intelligamus apostulos. erant enim infantes quasi rudes et illiterati. unde uari non poterant quia non intellexerūt quando ad apātuz assumpti erant ar postmodum humanam eloquenciam non habebant. ii. cor. ii. Predicacio mea non in persuasibilibz humane sapiencie uerbis. Erant etiam lactentes quia immediate a ꝓpriſto edocti hec doctrine euangelice ab ipso ſuperunt ex ore ipsorum perfecta est laus quia per totum orbem. nam in omnem terram ꝛc. ꝓsal. quadragesimo tercio. ¶ Populum istum fouueui laudē meum annunciabit.

Z A ¶ Uoniam confidebis celos tuos ꝛc. hic ostendit deū laudabilem de suis operibus Inter omnia autez pure corporalia maxime ostenditur deus laudabilis ex operacōne celorum ꝛ corporum celestium in quibus apparet maxima diuina sapiencia propter qō dicuntur opera digitorum quia ea que subtiliter uolumus operari digitis ꝛ nō tota manu operamur Dicit autem philosophus undecimo de animalibus qꝛ artificium operantis manifestatur in operacione uer. grā. In operacōne ymaginis apparet sciencia artificis hec ille. Constat autem qꝛ fabricacio corpū celestiuz ꝛ eorum dispositio est ymago pulcherrima ꝛ ideo ex eis apparet euidenter qꝛ laudanda ē sciencia artificis ꝓs. Qui fecit celos ꝛ intellectu. Et Jero. quinquagesimo primo. Prudencia sua extendit celos Et ideo: Laudate dñm de celis. ¶ Et est hic aduertendum qꝛ ꝓs faciens mencionem de corporibus celestibus solem pretermittit rō est secundum gregori. omel. ei. ¶ Secunde patis super ezechielez ut ostendat se magis spiritualiter quam carnaliter loqui Nam per solem spiritualiter loquendo intelligitur ꝓpriſtus secundum diuinitatez Apoc. primo. Facies eius idest diuinitas. sicut sol in uirtute sua lucet Et ideo spiritualiter loquendo sol est ille qui hic ostenditur laudabilis ideo non ponitur inter ea ex quibz laudatur Spiritualiter autem loquendo p celos intelliguntur superne mansiones ad quas semper debemus respicere ꝛ oculos ad uidendum erigere Senec. libro primo de naturalibus qō nibus O quam contempta res est homo nisi supra humana surrexerit Et sicut dicit ibi. libro quarto speculi hyſtoꝛ uel secundum lactancium istre fuit anaxās Empetocles phūs cuidā querenti cur uiueret respondit ut aspec-

inspicis celū sutrude nullus ero Et reuera ista uera sunt quia nisi homo consurgat ad diui na que supra hominem sunt Stulde est homo res abiecta quia nimis est abiectus quem deo abicit qui nichil odit eorum.que fecit ⁊ ad hoc uiuere debemus ut astra inspiciamus .i. sanctos in gloria uideamus ¶ Tolle uero celū ⁊ nichil sumus quia nulli auferetur nisi prius sibi caritas auferatur de qua apo.i.cor.xiii. Si habuero omnem sciencīam ⁊ cetera Caritatem autem non habeam nichil . Igitur imple illud Job trecesimo quinto . ¶ Suspice celum ⁊ intuere ⁊ contemplare etheria .

¶ Sciendum est ꝙ per lūnam uno modo i proposito potest intelligi natura humana a uerbo assumpta cuius aspectu beatificatur nostra natura sensitiua Sicud aspectu diuine nature pure intellectiua Signanter autem intelligitur per liniam sicut enim luna est post solem luminis singularis . Sic natura assumpta post naturam diuinam maxime est gloria illustrata Stel per liniam inproposito intelligitur beata uirgo que post solem iusticie habundancius graciam recepit . ¶ Cōpat autem linie propter multa Primo racione potestatis habet enim liniam potestatem sup mare ⁊ omnia in mari uiuencia Unde et in plenilimio inueniuntur meliora de quo ysidorus . duodecimo ethiōz.c.vi. ¶ Omnia clausoz animalium maris in cremento lune turgescūt luna enim cum in augmento fuerit humorem suget Sic maria que stella maris dicitur sup mare idest amaritudinem uite presentis dīna tur iuxta illud psalmista ¶ Tu dīnaris potestati maris ⁊ cetera .cuius motu ⁊ uirtute mouetur hoc mare ad litus ⁊ hoc est ipsam amaritudinem conuerti in quietem ⁊ dulcedinem Nam per litus ut est terminus maris gaudes ⁊ leticia designatur Unde et xpistus post resurrectionem stetit in litore Sicut dicitur in Johē.uicesimo primo . ¶ Qui ante passionem in mare in mari dormiebat Dicit Habumazar ꝙ quamdiu luna est in ascendendo uersus medium celi mouet ipsum ad litus ⁊ postmodum motu opposito Sic autem lunā moueri est ipsam nobis appropinquare Sic ⁊ maria quibus appropinquat laboris eorū amaritudinem in gaudium ⁊ quietem pducit ps: ¶ Conuertit mare in aridam insuper eorum que in amaritudine uiuūt condicionem melio rat humanam gracie augmentando Precipue uero eorum qui inclusa sunt per que intelligūtur hii qui se fortī pacīā muniunt in aduersis Stel hii qui in terra secretum consciencie domini habentes ab huius mundi tumultibz se abscondunt Ideo petitur Josi.decimo.

Luna contra uallem baylon ne mouearis cōtra uallem baylon ipsam moueri est ab afflictis ⁊ depressis se elongare quod absit qz bernardus sup missus est Dicit,sic ex Et ore tuo pendet consolacio miserorum redemptio captiuorum liberacio dampnatorum salus deinde uniuersorum filiorum adam .Secundo intelligitur maria per lunam racione sue humilitatis Luna enim infima est omnium planetarū insuper et quanto magis fuerit illuminata tāto minus lumine suum terre ostendit . ut patet in coniunctione eius cum sole Sic et beata uirgo sicud post filium gracia singula i resplenduit Sic et humilior fuit ⁊ minus appere hominibus laborauit sacri.iudicans si deo et supnis spiritibus lumen suum appareat iuxta illud Luce.Exultauit spiritus meus .⁊ cetera .Quia respexit humilitatē ⁊ cetera ; Et angelo ait Ecce ancilla domini ezechielis tricesimo'tercio . ¶ Luna non dabit lumen suum non dicitur non lucebit sed lumen non dabit idest graciam sibi datam in humilitatē absondet Unde Bernhardus super illo uerbo Ecce ancilla que est hec tā sublimis humilitas que cedere nouit honoribus in solescere. gloria nescit ⁊ cetera .Mater dei eligebatur sed humilitatem non obliuiscebat hec Bernhardus Tertio racōe sue mire benignitatis . Luna enim hoc habet singulare quod appetat die quam nocte Unde secundum ysidorum octauo ethiōz.capitulo undecimo Dicitur dyana ⁊ duana eo ꝙ die et nocte appareat Sic beata uirgo tam iustis quam peccatoribus presto est ut de ea dici possit illud act. decimo tercio Magna dia ephesiorum et illud ꝙ ibi sequitur . quis hominum qui nescit ephesiorum ciuitatem cultricez esse maxime diane . Ciuitas ephesiorum est ecclesia xpistianorum Nam ephesii interpretat uoluntas mea in ea ⁊ ysai.lxii.Scribitur uocaberis uoluntas mea in ea Istam ergo colit ecclesia merito preceteris quia .i.coz.xv:Alia claritas lune alia stellarum Quarto racione singularitatis dignitatis habet enim luna hanc

dignitatem ut festum resurrectionis secundū ipsius cursum cicius ꝛ tardius celebretur ꝙ per enim post lunam quartam vecimam mensis aprilis que est luna plena proxima dūica celebratur unde ambio. omet. quarto i exame. Luna quartavecima diem significat salutis. sic ꝛ resurrectō spūal sez a morte culpe ad uitam consequitur motum uoluntatis utriusque gloriose quamuis enim resurrectio celebretur dominica ꝛ nostra resurrectio spiritualis et principaliter ex diuina gracia tamen presupponit lunā q̄rtāvecimā sez plenā .i. maria tū luie grē quā luie uerbi vei. repletam ut mereto si resurrectionem spiritualem celebrare ualimus ad ipsius gracie plenitudinem recurramus ecclesias quadragesimo tertio. Aluna signum diei festi hoc cōpatur lune q̄ secundū ypocratem luna est medium coniungens celestia cum terrestribus Sic beata uirgo fuit medium coniunctionis nature diuine cuz humana Nam in eius utero facta est illa coniunctio secundum illud ysai. septimo. Ecce uirgo concepit ꝛc. Emanuel interpretatur nobiscuz deus .i. deus in nostra natura. Unde merito dicitur ipsa mediatrix insuper ꝛ in ipsa coniūcta est uirginitas que est portio angelica cū fecunditate carnali que est condicio terrestris Sicut de ea dixit quidam in te inquit fit unio matris ꝛ uirginis in tuo filio dei ꝛ hominis. est ergo medium coniūgens celestia cum terrestribus Et ideo sicut patet sibi perfecte cōpetunt lune condiciones ut de ea intelligi possit illud ps. Thronus eius sicut sol in conspectu meo ꝛ sicut luna perfecta in eternum. ¶ Aliter potest exponi uersus iste ut per celos intelligātur utrtutes tres th eolo. scilicz fides spes ꝛ caritas Sicut enim celi habet iferiora regūt ꝛ uiuificant Sic ꝛ hee uirtutes in hiis tribus fundauit deus ecclesiam ꝛ cūctos fideles unde per lunam ecclesia per stellas fideles ecclesie designantur sicut enim secundum apostulum .i. cor. xv. ¶ Stella differt a stella in claritate sic et inter fideles magna est differencia. Est autem inter stellas triplex differencia prima est inter steras ꝛ apentes .quia uere stelle semper lucent ꝛ permanent quamuis hoc non appeat de die Sed stelle appentes non sūt nisi uapores sicci sursum usq3 ad speram ignis eleuati ubi inflammantur ꝛ inflammati modico tempore lucent quia subito consūmunt ꝛ cadunt sic inter xpistianos quidam sunt veri xpistiani ꝛ quidam falsi Ueri sunt illi qui lumine gracie in baptismo receptum semper seruant qui merito stelle dicuntur nam stella a scando dicuntur secundum ysidorum de istis dici potest illud iudi. iv. ¶ Stelle manete s in ordine ꝛ cursu suo contra spsarū pugnauerunt idest dyabolum sed falsi non sic sed ad tempus credunt ꝛ in tempore temptacionis recedunt isti dicuntur primo per superbiā Secundo inflammantur per auariciam sed cōsumūtur ꝛ cadunt per luxuriam Apoc. vi. ¶ Stelle celi ceciderūt super terram sicut ficus mittit grossos suos cum a uento magno mouetur ¶ Secunda differencia est secundū albumasar quia quedam habent in rebus significacionem uniuersalem ꝛ quedam significacionem propriam significacionem uniuersalez habent stelle que sunt in uia solis propriam uero habent que declinant a uia solis ad meridiem uel septētrionalem Consimilis est differencia fidelium nam quidam sunt prelati ꝛ quidam subditi. Prelati autem habent curam non sui ipsius solum sed uniuersaliter totius gregis sui commisi ꝛ ideo decet ꝙ ipsi a uia solis non vemēt idest preceptis ꝛ cōsiliis ppti sti ¶ Subditi autem habent curam nisi salutis proprie ꝛ iō bñt quandā significacionem particularem ꝛ propriam ꝛ isti licet deuiēt a uia solis tamen minus curandum est quam ō alii ia ideo prelatis debet cōperere illud baruc. iii. ¶ Stelle dederunt lumen in custodiis ꝛ cete ra .uocate sunt ꝛ dixerunt assum⁹ ꝛ luxerūt ei cum iocunditate qui fecit illas tria differencia est quia quedam stelle scintillant idest qui si scintillas emittunt ꝛ sunt procul a terra secundum philosophum libro posteriorum que uero prope sunt non scintillant sic inter fideles quidam sunt doctores ꝛ hii quasi scintillas emittunt scilicet uerba sane doctrine ad amorem dei inflamancia Sap. iii. ¶ Fulgebunt iusti ꝛ tanquam scintille in arūdineto discurrent ꝛ ezechi elis primo ¶ Scintille quasi aspectus eris cauentis hos docet quasi stellas suppremas a terra elongari dan. duodecimo. ¶ Qui ad iusticiam erudiunt plurimos quasi stelle ꝓpetuas eternitates Quidam uero huius officium non habent sed certa terrena occupantur ideo non scintillant. ezechielis xxxii. Nigrescere faciā stellas

quid est homo
¶ cetera . Hic ostendit psal
mista dei erga nos clemen
ciam Et primo ostendit dei
erga hominem mira benuo
lenciam ¶ Secundo concludit diuinam excel
lenciam ibi ¶ Domine dominus noster quam
admirabile est nomen tuum in uniuersa terra
¶ cetera . Ostendit autem beniuolenciam ad
hominem ex duobus scilicet per ipsius erga
hominum specialí affectu ¶ Secundo ex be
neficiorum effectu ibi ¶ Minuisti eum et ce
tera : Affectum autem dei ad hominem duo
ostendunt que in hoc uersu tanguntur scilicꝫ
iugis memoria que tangitur in principio uer
sus ¶ frequens presencia que tangitur in fine
¶ Sciendum est tamen quod uersus iste ex
ponitur dupliciter ¶ no modo ut idem intel
ligatur per hominem ¶ filium hominis. Alio
modo ut per homines intelligamus specialiꝫ
homines puros : Per filium autem hominis
xpistum qui sepe filium hominis se nomina
uit . ¶ Primo ergo modo exponendo tangit
psalmista duplicem primi hominis originem
uidelicet primam que fuit ex limo terre ¶ hec
intelligenda est in nomine hominis Nam ho
ab humo dicitur Gene.primo . ¶ Forma
uit dominus deus hominem de limo terre .
Et secundam que est ex semine illa innuit in
filio hominis ¶ utraque arguit hominis uili
tatē ¶ indignitatē pñā oñdit idignitatē ḡntiī
ad copia naturalē cōpositiōez qꝫ componitur
ex terra que est omnium elementorem ¶ cor
porum infima Ecclesiast.tercio octauo.
¶ Omnes homines terra et cinis Secunda
ostendit ipsius indignitatem quantum ad ip
sius anime originalem infectionem Job quar
to . ¶ Quis potest facere mundum de in
mundo conceptum semine Et ideo secundum
Lassionum illud quod hic dicitur . ¶ Quid
est homo cum despectu pronunciandum est
.q.d. tam uilis et tam indignus .
¶ Sed aduertendum qꝫ in sacra scriptura
sepe queritur ista questio . Quid est homo si
cut hic et infra in p̄s.Domine quid est homo
quia innouisti ei Et Job septimo .
¶ Quid est homo quia magnificas eum ¶ ce
tera .Secundum uero doctrinam philosophi
Questio quid est presupponit questionem si
est Et ideo primo uidendum est si illud qō

dicitur homo sit homo ¶ uidetur ꝑduobus
qꝫ non primo :quia mortuus homo non est
homo Sed homini peccanti dictum est Gene.secundo ¶ Quocunqꝫ die cōmederis
ex eo morte morieris Ubi duplex mors innuitur Igitur post peccatum non remansit ho
mo nisi equiuoce sicut homo mortuus . Uel
homo pictus dicitur homo Sapien. decimo
septo . ¶ homo per maliciam occidit
animam suam . ¶ Item uidetur secundo
quia quod non habet diffinitionem hominis
non est homo nisi equiuoce . quia retinet no
men idem sed non eandem racionem et tale
dicitur equiuoce secundum philosophum
¶ Quod autem homo perdidit ueram diffi
nicionem hominis patet quia difficicio homi
nis condicti a deo talis erat . homo est ani
mal racionale immortale Constat enim homi
nem immortalitatem a deo recepisse .quia po
terat non mori . Sed homo peccando du
as differencias amisit ¶ non sine causa du
plex mors sibi fuerit cōminata : ¶ Nam
primam differenciam scilicet, racionalitatem
perdidit Quando intellectum amisit et soluꝫ
sensum quando utuntur bestie se habere oste
dit Et hoc erat quādo peccauit uisu tactu ¶
gustu Ideo psalmista . homo cum inhonore
esset non intellexit conpatus est iumentis et
cetera .Et ecclesiast.tercio .Nichil habet ho
mo inmēto amplius : ¶ Secundam etiam
differenciam scilicet immortalitatem perdidit
quando necessitatem moriendi incurrit Nec
mirum quia ablata prima differencia auferē
secunda Quia secunda presupponit primam
in diffinicione bene data quia igitur perdidit
rōnalitatē iō nccārio pdidit imortalitatē ¶ fa
ctus est mortalis Sapien. septimo. ¶ Sum
quidem ¶ ego mortalis homo . Ideo non re
mansit sibi de uera diffinicione hominis nisi
genus uidelicet animal Sed quia genus non
potest esse in rerum natura nisi in aliqua spe
cie optuit Igitur quod in aliqua specie ani
malis remaneret, ¶ uerum est quod in uilissiā
specie scilicet in specie uermis Et illud patet
ex duobus .Primo ex parte sue generacionis
passiue Nam maxime proprium est uermi ex
putredine generarí .Sic ¶ homo ex uilissima
putredine quia ex concupiscencia uiciosa psal
mista . ¶ Ecce iniquitatibus conceptus et
in peccatis ¶ cetera : Job uicesimo quinto .

¶ Homo putredo est et filius hominis uermis ubi Grego: Filius hominis uermis dicitur quia iam ex mortalium corporum corruptionis propagatur ? Secundo patet idem ex sua generacione actiua . Generacio enim hominis actiua constat ꝙ est univoco et in tali generans est simile in specie generato ? Sed generatum ex homine uermis est Eccle. vecimo . ¶ Cum mortuus fuerit homo hereditabit serpentes ? bestias ? uermis igitur quid dicitur homo uermis est ? non homo ? Ideo psalmista ¶ Ego sum uermis ? nō homo Patet ꝙ non sine causa dicit psalmista Domini habere memoriam hominis quid est inquit homo ꝙ memor es eius quia memoria est respectu preteritorum ? non presencium Secundum philosophum innuit ergo in hoc ps. quod homo fuit in preterito . Sed non est in presenti Psalmista . ¶ Memorare que mea substancia ? cetera. ¶ Quis est homo qui uiuet ? non uidebit mortem Et est ista memoria dei multum utilis . quia homo peccando duplicem differenciam perdidit sue diffinicionis ? duplicem mortem incurrit propter quod non est uerus homo ideo duplicem regeneracionem prouidit spiritualem qua homo renascatur ? suam diffinicionem recupet Prima quidem est in baptismo de qua Jo. tercio . ¶ Oportet uos nasci denuo ? ibi recuperat homo primam differenciam scilicet racionalitatem ? hoc iure secūdā uero scilicet immortalitatem in spe . propter quod ? recupat qui sic nascitur quodammodo ueram humanitatem ? hoc est quod miratur Nichodemus inquiens Quomodo potest homo nasci cum sit senex ideſt post uetustatem peccati Secunda autem natiuitas est in finali iudicio de qua dicatur Math° vecimo nono . ¶ In regeneracione cum sederit filius hominis ? cetera . Et in ista homo recuperat secundam differentiam scilicet immortalitatem non in spe sed in re uerissime ut sic nato competat uerissima dio hois ut iam non sit quasi uermis reptans in terra . Sed sicut angelus dei in celo Sicut dicitur Marc. duovecimo ? uerificetur illud Apoc. uicesimo secundo . ¶ Ecce tabernaculum dei cum hominibus ? habitabit in eis patet igitur quaz utilis est nobis ista de memoria que indicat ipsius ad nos mire dignacionis affectum .

¶ Si autem deus memor est nostri propter nostram utilitatem magis iustum est quod homo sui sit memor ? non obliuiscar sui sed bene consideret qd est hō Est aūt sciēdū ꝙ hō hz aliquas condicōes nobiles scz esse rationale ? aliquas ignobiles ex pte corpis primas expedit aduertere ? scire quid sit homo secundum animam contra mentis nimiam repressionem . ¶ Secundus uero expedit considerare ? scire quid sit homo secundum corpus contra nimiam elacionem . Quando igitur a nimia deorsum inclinatur ad terrena Eunc in mentem sibi ueniat ꝙ ipsa est ad ymaginem dei ? ideo talibus subdi ? fedari non debet Unde Bernhardus . ¶ O anima ad dei ymaginem creata similitudine decorata conciuis sanctorum ? coheres angelorum erubesce porcinam contraxisse similitudinem erubesce in sceno uolutari que de celis es . hec Bernhardus Et signanter dicit animam peccatoris porcinam contrahere similitudinez qz Sicut dicit Crisos omelia vecimo septimo . imperfecti. Proprium est porci in sceno uolutare numquam celum aspicere nec querere dominum suum Nisi cum esurierit per omnia sic est de homine malo Non sic decet . sed sicut dicit psalmista . ¶ Accedat homo ad cor altum ideſt propriam altitudinem recordet . Quando uero erigitur homo per elacionem consideret tunc quid est homo secundum corpus ideſt quam uilis ? in dignus quantum ad ipsius compositionem materialem ? infectionem originalem ? hoc sibi proficiet ad sui humiliacionem Unde Bernhardus in meditacionibus Attende homo quid fecisti añ ortum ? quid es ab ortu usqz ad occasum Atqz qd eris post hanc uitam ? cetera . Nichil enim aliud est homo nisi sperma fetidum saccus stercorum cibus uermium. ¶ Post hominem uermis post uermē fetor ? horror . Sic in non homine uertitur omnis homo Cur ergo superbis homo hec Bernhardus Unde secundum Bernhardum ibidem . ¶ Si forma fauor populi feruor inuidie opes que furripuere tibi nosce quid sit homo Respice sepulcrum ? cadauer proximi ? apparebit tibi quid sit homo Auicenna quarto Canti. dicit ꝙ morsus a cane rapido si propriam faciem in speculo non cognoscat Raro autem nūquā curatur sic in proposito Nam qui superbit cuis

rapidus scilicet diabolus in eum dentes in fixit speculum in quo relucet ymago sui est cadauer proximi Nam similis ei eris eccles. trecesimo octauo .aDemor esto iudicii mei. Sic enim erit ¶ tuus michi heri ¶ tibi hodie Qui uero in tali speculo se non agnoscit quã sit abiectus frustra sibi alia communiter me dicina incurabilis est enim superbia eius Nichil enim sic sanat sicut talis memoria ¶ consideracio Ecclesiast. septimo. ¶ Filii memorare nouissima tua ¶ inetternum non peccabis Secundo affectus dei ostenditur etiam et dei frequenti presencia cum dicitur. Aut filius hominis quoniam uisitas eum .Est enim uisitare frequenter uidere uisio autem presenciã requirit Exhibet autem xpistus sepe suam presenciam homini infirmato tanquam medicus egrotum uisitans ad curandum: ¶ Ubi Sciendum q̃ medicus uisitat infirmum primo .q. uacuus statim infirmi cogniturus .Secundo cum medicaminibus curaturus Tercio si medicina parum prosit cum instrumentis ferreis secaturus Sic deus uisitauit genus humanum tripliciter Primo quidem in paradyso :statim intellecto hominis uulnere ex morsu serpentis antiqui uenit ubi statum eius cognosceret dicens ¶ Adam ubi es Namq; sunt de loco sed de statu uulnerati Job Septimo .Uisitas eum diluculo ¶ subito probas illum Secundo uenit cum medicaĩbus Et primo quidem corrosiua apposuit uulneri puta legem .aMosaicam ceteris lenitiua Puta legẽ euangelicam continens sacramenta quasi quedam unguenta quibus uulneratus cotidie uertetur ¶ sic inducit uinum ¶ oleum Samaritano uulnerato Psalmista Uisita nos in salutari tuo tamem cum instrumentis ferreis uenturus est secaturus Cit carnem mortuam et membra putrida prescindat :In die enim iudicii uenturus est cum in signis sue passionis cruce clauis lancea ut eorum acumen insanabiles abscindat ¶ proiciat psal. uicesimo septimo. ¶ In die illa uisitabit dominus in gladio suo duro ¶ grandi forti Ideo uidetur dominus ipsesse illud quod precepit Eccles. septimo. ¶ Non te pigeat uisitare infirmũ Nam uisitacio sua custodiuit spiritum meum ¶ Alio modo exponitur ut per hominem intelligatur homo purus Per filium uero hominis homo xpistus Signantur ergo dicitur q̃ deus hominis memor est et filium hominis uisitat quia memoria est longe positorum ¶ absencium Uisitacio uero propinquorum et presencium Constat autem q̃ xpisto deus propest ¶ econuerso et semper presens propter propinquitatem unionis personalis quia secundum Ap̃m. col. ii. ¶ In ipso habitat omis plenitudo diuinitatis corporaliter Non sic uero propinquus est alteri homini Sed in maxima elongacione ¶ distancia non solum secundum naturam sed etiam secundum personam quia psal. trecesimo primo. ¶ Egyptus homo ¶ non deus idest peccator homo sed filius hominis xpistus homo est ¶ deus.

Uersus vi.

LAUDASTI etiam paulominus ¶ cetera .hic ostendit psalmista miram dignacionem dei ad hominem et beneficiorum effectu .Nam tangit beneficia homini a deo collata Et primo per cõpacionem ad superiora . Secundo per cõpacionem ad interiora ibi .Gloria et cetera Tercio per cõpacionem ad inferiora ibi Omnia subiecisti ¶ cetera. ¶ Sciendũ est tamen q̃ omnia que sunt in uersu isto et duobus sequentibus exponuntur ¶ de homine scilicet puro ¶ etiam de xpisto ¶ Exponendo ergo de homine puro tanguntur primo beneficia diuina homini collata per cõparacionem ad angelos in hoc quod dicitur .aMinuisti eum paulominus ¶ cetera. ¶ Nam in hoc innuitur quod homo modicum distat ab angelo ¶ hoc uerum est primo quantum ad ipsam speciem humane nature precipue in primo statu scilicet innocencie. ¶ Nam homo factus est angelo equalis ¶ inferior per naturam Et hoc erat in modico qua secundum doctrinam philosophi species rerum sunt Sicut numeri in quibus numeris maior non excedit minorem sibi proximum nisi in unitate Et per consequens indiuisibili .Sed natura humana . ergo non uidetur excedi nisi .q. in indiuisibili Sicut quaternarius excedit ternarium . Immo secundum proportionem ad huc minus qui numerus quanto est maior tãto secm̃ ꝓportionẽ minꝰ excedit iferiorẽ sibi

proximum Sicut senarius minus excedit qui
narium quia in quinta parte sui quam quinari
us quaternarium quem excedit in quarta sui
parte .Quinta enim pars minor est quarta .
Cum ergo natura humana ⁊ angelica sint na
ture create suppreme minus excedit natura
angelica humana quam natura quecunq; alia
sibi proximam ⁊ ergo homo est immō secun
dum quantitatem ⁊ etiam secundum propor
tionem inferior angelo quantum ad excessum
in gradu nature ⁊ ¶ Secundo quantum
ad proprietates nature .⁊ hoc tam ex parte
aīe quia habet intelligere cum angelis .Sed
in hoc minor est homo quia intelligit per raci
onem ⁊ discursum angelis non sed per simpli
cem intuitum . Sed hoc est modicum . quia
veniet in breui ꝙ homo intelliget sicut ille
scilicet in patria quam etiam ex parte corpo
ris quia angelus incorruptibilis est homo ue
ro corruptibilis homo immortalis .i.cor.xv.
¶ Oportet corruptibile hoc induere incorru
ptionem ⁊ mortale hoc induere immortali
tatem .Tercio quantum ad aliquam condi
cionem gracie quia scilicet angelus unico ac
tu meruit homo uero multis .sed hoc modi
cum est quia saltem multis actibus mereri po
test homo equalem gloriam habere cum an
gelis et etiam multis angelis maiorem immo
⁊ quantum ad hoc homo angelis maior est un
de Crisos super illud aMath . ¶ Ecce mit
to angelum in imperfecto dicit sic Puto si nō
est audacie dicere ꝙ glorioſior est .Johānes
quia homo fuit ⁊ propter meritum veritatis
vocatus est angelus quam si nomine ⁊ natura
fuisset angelus .Angelus enim hoc ipsum ꝙ
angelus non tantum est virtutis premium .
quantum nature proprietas . Iste autem mi
rabilis est qui humana natura angelicam trās
gressus sanctitatem ⁊ hoc optinuit pr.grati
am vei quod non habuit natura hec iste .i.
Regum .xxix . ¶ Bonus es tu in oculis
meis sicut angelus domini .In hoc etiam su
mus quodammodo maiores angelis quod ip
si nobis ministrant Nam omnes sunt admini
stratorii missi propter eos qui hereditatem
capiunt salutis Secundum Apm .hebre.primo
et in pſl. ¶ Angelis suis deus mandauit de
te Ut custodiant te in omnibus ⁊ ceteras ⁊
¶ Alio modo exponitur quod dictum est
de xpisto qui dicitur minoratus ab angelis ꝛ
propter condicionem mortalitatis et passio
nis quam assumpsit secundo hebre. Eni autē
qui in modico quaꝫ angeli minoratus est vide
mus Jhesum propter passionem mortis et ce
tera . ¶ Gloria ⁊ honore coronasti eum .
Et constituisti eum ⁊ cetera . Hic tanguntur
beneficia collata homini per comparacionem
ad interiora que sunt honor et gloria que sic
distingui possunt Uno modo Quia homo in
principio erat preditus dono originalis. iusti
cie quod duo includebat .quia ⁊ anima dono
illo perfecte erat deo subiecta quod erat val
de gloriosum quia gloria magna est sequi do
minum Sicut dicitur Eccleſiast. uicesimo ter
cio . ¶ Ipsum etiam corpus perfecte sub
iectum erat anime . ut nullus motus carnis
contra racionem posset insurgere et hoc erat
sibi valde honorifice quod patet .Nam et ei
us oppositum scilicet carnis inobediencia est
maxime verecunda Hic est quod primi parē
tes spoliati hoc dono statim erubuerunt de
sua miditate Et merito spoliatus est hoc ho
nore .Nam honor est testimonium virtutis .
Uel sicut dicit philosophus est premium vir
tutis ⁊ ideo nulli debetur nisi virtuose .
¶ Unde dicit Beatus Augustinus quinto .
ci.dei capitulo duodecimo . ꝙ Romani vir
tutem ⁊ honorem per diis colebant et habe
bant edes coniunctissimas . in signum quod
una ad honorem vebet esse per virtutem . et
hec duo sibi invicem maxime coniunguntur
Et ideo qui carebat uno scilicet virtute meri
to privatus erat ⁊ altero Ecclesiast.decimo .
¶ Quis honorificabit ex honorantem ani
mam suam ⁊ cetera . ¶ Racionaliter dici
tur coronatus hō in instatu illo gloria et ho
nore ⁊ Quia corona est signum regie potesta
tis Et duplex regnum sibi datum erat quo
rum perfecte et pacifice utrumque possidebat
Scilicet corporis et anime ut expremissis pa
tet . ¶ Corona autem signum regie pote
statis primo aMath.decimo primo .
¶ Imposuit sibi duo diademata egypti et
asie ⁊ cetera . ¶ Asia interpretatur sus
tollens dominum Signans animam
¶ Egyptus vero interpretatur tenebra Sig
nans corpus de limo terre formatum . Sed
dum primum regnum perdidit erigens
se contra illum qui sibi hoc contulit . Se
cundum etiam perdidit ut inobediencia animi

obediencia corporis punitretur Seneca epist. ulcesimo sepro . Rex noster est animus hoc ui columi . cetera manent in officio pent et obtempant . cum sle paululum uacillauerit simul dubitant ¶ Ciel aliter primus per eo non solum habuit regimen sui sed etiam om nium animalium propter quod statim subiū gitur Omnia subiecisti ⁊ cetera. quorum pri mum gloriosum psalmista . ¶ Omnis glo ria eius filie regis abintus Serui uero hono rificum sibi erat Eccle. vecimo . ¶ Est ho mo qui honorificatur propter substanciam su am . ¶ Alio modo exponitur ista pe uer sus de xpisto qui coronatus fuit gloria ⁊ ho nore in sua carnacione : Nam ipsa assumpta natura corona fuit quia sicut corona aptatur capiti sic hec natura diuinitati Nam capud xpisti deus secundum apostulum cor undeci mo de ista corona scribitur Cantercio : ¶ Egredimini filii syon ⁊ uidete regem sala monem in diademate quo coronauit eum ma ter sua in die desponsacionis illius ⁊ in die le ticie cordis eius . Fuit autem hec corona glo rie quantum ad anime portionem superiorez quia in rei ueritate glorificatus erat in primo instanti sue conceptionis quo ad portionem uero inferiorem ⁊ corpus erat hec corona ho noris quia testimonium immo tocius subiū p fecte uirtutis . ¶ Et est sciendum de ist a corona q̄ ipsa erat mirabili opere fabrica ta decitissime adornata ⁊ subtilissime capiti applicata Erat autem mirabiliter fabricata quia non de uili semine sed mistico spirami ne uerbum dei factum caro fructus q̄z ultris siouit Dicit Albertus 3°. metheorum. trac tatu quarto de circulo circa sole 3 qui uocatur corona solis quod communiter apparet post flatum austri ⁊ in aere quieto non moto cui⁹ materia est uapor humidus a terra elevatus priusquam convertatur in nubem efficiens ue ro est radius luminosus in ipso receptus. Et quia omne lumen ex sui natura rotundum est ideo uaporem illum sibi assimulat in figura cir culari sic in proposito Nam corona ista solis iusticie post flatum austr . apparuit Prius enim dictum est Spiritus sanctus superueniet et cetera ¶ Erat autem aer quietus • quia ad litterum in toto orbe pax erat tanta ut nulla gens contra aliam insurgeret iuxta illud psal mista . ¶ Orietur in diebus eius iusticia

⁊ habundancia pacis Materia huius corone erat uapor elevatus antequam condensaretur in nubem idest purissi⁹ sanguis beate uirginis secundum Damac. qui merito sic dicitur ele uatus quia ad hoc preparatus ut materia co poris esset uoci quodammodo ipsa diuinitate preuentus antequam obscuritas originalis pec cati posset animam inficere Efficiens autem erat radius luminosus idest spiritus sanctus qui a sole iusticie tanquam radius eternaliter procedit ⁊ ex tempore in uterum uirginalem descendit ideo de ista corona potest dici il lud psal. lxi. ¶ Indumentum iusticie circū dedit me quasi sponsum decoratum corona . ⁊ quis iste sponsus ille de quo psalmista . ¶ In sole posuit tabernaculum suum ⁊ ipse tanquam sponsus procedens ⁊ cetera . Ista eciam corona fuit decentissime adornata quia uirtutibus ⁊ donis spiritus sancti tanquam gemmis pretiosissimis orbem universum illus trantibus decorata . ¶ Narrat plinius de augusto sub quo natus est xpistus q̄ ipso sedente in quodam orto gallina uinei uel miri candoris ab aquila desuper uolante demissa est in eius gremio habens in ore suo ramum lauri bactis onustum et quibus postmodum seminatis creuit silua lauri . Unde postmodū coronabantur Romani imperatores . Estimo hic prefagium fuisse xpisti suo tempore nas citur . ¶ Nam gallina miri candoris erat uirgo mundissima . Laurus uero erat natura humana a xpristo assumpta quam uirgo pri mo in ore attulit dicens • Ecce ancilla domi ni et cetera . Et postmodum in utero. Et sig nanter ista natura per laurum intelligitur . Nam Laurus dicitur quasi laudus • Quia se cundum ysidorum decimo septimo ethimolo gionum triumphantis . Ad sui laudem coronis lauris coronabantur . ¶ Sic et hec natu ra fuit corona xpisti triumphatoris et hoc ad laudem eius ⁊ gloriam propter quod dici tur Canti. tercio . ¶ Egredimini filie syon ⁊ uidete regem Salamonem in diadema te quo coronauit eum mater sua in die letitie cordis eius Hec gallina dimissa fuit ab aqui la quia uirgo descendit a regali stirpe dauiti ta ⁊ hoc in augusti gremio. quia durante ad litteram eius imperio Luce secundo . Exiit edictum a cesare augusto et cetera . Ascen dit ioseph in iudeā ⁊ cetera. q̄ esset de domo

7 famulta dauid cum maria vesponsata sibi
uxore pguante . ¶ Ramus iste fructibus
onustus erat hoc est donis 7 uirtutib3 signis
7 miraculis ex quibus tunc surrexit ecclesia.
quadragesimo quinto :Induit eum scola glo
rie 7 coronauit illum in uasis uirtutis fuit et
3° capiti ista corona mirabiliter 7 subtiliter
applicita quia in unitate suppositi coniuncti
ve qua unitate dicit Bernhardus ve consive
racione Inter omnes unitates artez tenet uni
tas trinitatis 7 post ipsam est unitas digna
tius que est in xpristo unde tā fortis erat hec
unio 7 corone ad capud ad hesio ut ipsa co
rona fracta in passione quando anima fuit a
corpore sepata utraqz pars firmiter capiti ad
hereret 7 possibilior esset sepacio anime a cor
pore quam corone a capite Ivxo ve ista fortis
sima unione corporis a capite 7 corone idest
rei 7 hominis dici uiretur illud ezechielis ui
cesimo quarto : ¶ Corona tua circumliga
ta sit tibi Et constituisti eum super opera et
cetera :Hic tangitur beneficium homini col
latum per compacionem ad inferiora et puō
in generali postea in speciali in uersu sequenti
Oues 7 boues Beneficium uero per compara
cionem ad inferiora est prelacio qua omnibus
inferioribus prelatus erat 7 ad huc prefertur
Prefertur autem dupliciter uidelicet nature
dignitate 7 quantum ad hoc dicitur :Consti
tuisti eum 7 cetera ·Certum est q3 homo oī
nibus animalibus antefertur propter racionē
a deo sibi datam Seneca epis. cxiiii . In ho
mine optimū est racio : hac antecedit aiālia
vos sequitur Iō gene.primo . ¶ Faciam9
hominem ad ymaginem 7 similitudinem nos
tram 7 preſit piscibus maris 7 volatilibus ce
li 7 bestiis terre uniuerse que terre Digniores
uero dicuntur ista opera manuum suarum ce
li uero opera digitorum quia ista uident quo
dammodo grossiora 7 minus subtilia quam ce
li . ¶ Secundo profertur homo istis domi
nandi potestate. :Et hoc nota in uersu sequē
ti cum dicitur

OMNIA SUBIECISTI
sub pedibus eius In hoc innuit
duāndi facultas que sibi concessa
fuit quanto sicud dū gene.secūdo

Formatis dominus deus de humo cūctis ani
tibus terre 7 universis uolatilibus celi ad duc
it ea ad adam ut uideret quid uocaret ea Ex
hac uero perfecta distincione animaliuz obligā
tur homo ut dominetur motibus passionum
bestialium 7 alioqin non inter homines .sed
inter bestias computandus est Unde seneca.
epistula nonagesimo septimo . ¶ Ecstatus
pauxillimorum nigrium pascuo impletur una
silua elephantis pluribus sufficit homo 7 ter
ra pascitur 7 mari . Quid ergo tam insaciabi
lem auū nobis creatura dedit cum tam modi
ca corpora dedisset 7 cito post hos itaqz uen
tri obedientes animalium loco meriemus nō
hominū hec iste .Causa est quia non subiciūt
se sed subiciuntur cum tamen econuerso pre
ceptum sit Gene:primo : ¶ Replete ter
ram 7 subicite eam 7 dominamini . piscibus
maris 7 volatilibus celi Oues et Boues .hic
tanguntur beneficia dei homī collata per com
pacionem ad inferiora 7 hoc in speciali .Ubi
primo dicit psalmista .hominem dominium
a deo recepisse respectu gressibilium Secundo
respectu volatilium ibi .Volucres celi 7 cete
ra . ¶ Sensus autem istius uersus est se
quentis exponendo de homine puro satis pa
tet .Exponendo uero de homine xpristo hic
ostendit psalmista quod xpristo subiciuntur .
omnes tam iusti quam iniusti .Justi intelli
guntur per oues et boues . Iniusti uero per
pecora 7 alia que sequuntur . ¶ Sciendum
est ergo q3 per oues intelliguntur simplices
in ecclesia illiterati et merito. quia sicut di
cit philosophus octauo de animalibus quod
in ouibus habundat pausacio intellectus plus
quam in aliis quadrupedibus . sic et in lay
cis supra illud psalmista ; ¶ Quoniam nō
cognoui litteraturam 7 cetera : Hec tamen
quilibet layci per oues in proposito intelligun
tur . Sed boni 7 innocentes pacem et unita
tē diligentes Dicit ei philosophus ubi supra.
quod Oues sunt magis quiete quam capre et
magis appropinquant hominibus Consimilis
est differencia inter electos et reprobos prop
ter quod saluntur in iudicio . Sicut habetur
Matth.uicesimo quinto . ¶ Statuet oues
a dextris . Et dicit Uenite tanquam animā
libus domesticis . Johannes decimo . Oues
uocem meam audiunt edos uero a sinistris 7
dicet discite a me maledicti tanquā gialibz I

domitis ⁊ ab hominibus fugientibus .i. rectā rationem odientibus per boues uero intelligūtur maiores sicut doctores ⁊ prelati ⁊ hoc ꝓpter duo primo propter laboris fortitudinem Est enim bos animal laboriosum · Unde ysi uous ethimo . duodecimo capitulo primo . Durissimas glebas terre uomere uertunt .sic ⁊ isti homines interrenis affectibus iduratos uomere diuini uerbi seu correctionis euertere uelent a priore consuetudine ut sic efficiant ꝑdoneī ad ꝓferendum segetum amplam spiritualium operum Job primo .Boues arabāt Et prouerbiorum nono. Ubi plurimi sunt seretes ibi manifesta fortitudo boum Secundo propter motui amoris magnitudinem ysidorus duodecimo ethimo.capitulo primo . Boum est pietas eximia Nam alter alterum ingrit cum quo aratrum ducere consueuit et frequenti mugitu pium testatur affectum si forte defecerit Sic prelates ⁊ prelati .sumus enī omnes inuicem conserui ⁊ quasi sub uno iugo sicci aratrum trahimus sed quanto quisq; pectorum cadit a prelato ⁊ doctore se elongat cuius doctrinam ⁊ disciplinam non obseruat malus etiam semper absens est a bonis quod patet .quia si bonus uere dicat nostra cōuersacio est in celis.quid dicet malus nisi q; nostra conuersacio in inferno est sed illud Job . decimo septimo . ¶ Intenebris strauī lectulum meum Igitur chaos magnum firmatum est inter eos sed uolet bonus de tali absentia conseruī ⁊ confris ⁊ cum frequenti mugitu p̄ dicacionis ⁊ exhortacionis pio affectu requirit Ideo prohibetur primo cor. ¶ Non alligabis os bouis insuper ⁊ pecora campi . hic ostendit etiam peccatores ihesu subiectus ⁊ hoc secundum tria genera peccatorum Nam per pecora campi carnaliter uiuentes accipiuntur qui libere ⁊ effrenate in campo carnalis lasciuie discurrunt Dicit Rabaū.libro octauo ci. ꝙ pecus dicitur omne qđ humana lingua in effigie caret tales sunt illi quorum effigies uest conuersacio non est humana sed sicut dicit philosophus primo ethi . Multi quidem bestiales uidentur esse pecudum uitam eligentes non solum effigie sed et lingua carent humana quia uoces humanas n̄ proferūt sed bestiales uidelicet de immundiciis pertinentibus ad animam bestialem propter quod propheta Jeronimus quinto Compat eos equis ⁊ uocez eorum hinnitui dicens Equi amatores in feias ⁊ emissarii facti sunt ⁊ unusquisq; ad uxorem proximi sui hinniebat ⁊ ii .pe.ii. ¶ Qui post carnem in concupiscencia immundicie ambulant ⁊ cetera . Hūi uelud irracionabilia pecora ⁊ cetera .

Uersus primi.

VOLUCRES CELI et cetera . Per uolucres celi intelliguntur superbi ⁊ inanis glorie cupidi non solum quia in altum se erigunt hoc enī uidetur humanum Nam ⁊ ipsa stratura corporis erecta hoc demonstrat Sed certe uolucres celi licet in altum se erigant per uolatum Tamen sicut dicit philosophus libro ꝓblematibus aues uersum habent capud quia pascua eorum a terra sunt hec philosophus nō sic de homine est sed sicut stratura est erecta ita et capud est directe corpori suppositum non uersum inclinatum Sic in proposito . Nam superbi excellenciam ⁊ sublimitatem uidentur appetere sed tamē habent capud id est mentem uel intencionem ad inferiora inclinata non enim pascuntur uera gloria nec delectantur in uera sublimitate sed terrena .sic ꝙ in eorum desiderio includuntur opposita uolunt esse sublimes sed in loco humillimo . scilicet in terra Prouerbiorum decimo tercio: ¶ Uult ⁊ non uult piger . ⁊ bene dicitur piger .quia uellet altitudinem Sed quia laboriosum est in celum ascendere . Ideo querit eam in terra . ¶ Non sic est de homine qui secundum naturam suam uiuit · sed sicut stratura corporis sursum tendit .ita et capud quia sublimitatem appetens mentem habet ad celestia eleuatam propter quod, signanter dicit poeta Ouidius ꝓnaq; cum spectant animalia cetera terram os homini sublime dedit celum que uidere Jussit et erectos ad sidera tolle uultus Ideo Job uicesimo quinto ·

¶ Super uolucres celi erudit nos . Et pisces maris ⁊ cetera . Per pisces maris intelliguntur suari . qui totaliter in mari . idest in hoc mundo conuersantur . ¶ Nam neque in hac pegrinacione solo corpore constituuntur . Sed cogitacione et auditate

in hac valle miserie conuersantur philosophꝰ quarto de animalibus dicit ꝙ multitudo pi scium est in profundo maris sic ⁊ tota multi tudo cupidorum nam profunditas huius ma ris est peccatum Nam quanto homo immergi tur tanto cadit magis in profundum sed quã to magis se terrenis ꝑplicat tanto grauius pec cat de quo psalmista Infixus sum in limo ꝓ fundi ⁊ non est substancia ueni in altitudine maris ⁊c. ¶ Isti pisces per ambulant se mitas maris :quia omnes cautelas excogitãt que sunt uie perueniendi ad bona transitoria ⁊ fluxibilia propter hoc autem pisces maris semitas maris per ambulant ut alios cõme dant quia sicud dicitur Ambrosius in exame ron pisces maiores deuorant minores . ⁊ ipsi eciam a maioribus denominatur ita quod si mul in eodem uentre inueniuntur deuorans ⁊ deuoratus Ita auari diuites pauperum bona deuorant psalmista . ¶ Qui deuorant ple bem meam sicut escam ⁊ ideo merito a pecc toribus deuorantur ita ꝙ in dominũ unius sepe ueniunt bona utrumq3 prouerbiorum pri mo. ¶ Ipsi contra sanguinem suum insidi antur ⁊ moliuntur fraudes contra animas su as ⁊ sequitur sic scie omnis auari animas pos sidencium rapiunt Ideo aboc. primo .

¶ Quare respicis contemptorem ⁊ cates con culcante impio iustiorem se ⁊ facies hominis quasi pisces maris ⁊ quasi reptilia non haben cia ducem ⁊ cetera .

DANTE DOMINICUS

noster ⁊ cetera Hic conclu dit psalmista ex premissis xpisti admirabilem potesta tem seu excellenciam .

¶ Vbi sciendum est ꝙ est terra triplex sci licet maioriencium Job decimo . Terra mi serie ⁊ tenebrarum caliginis . Job septi mo . ¶ Milicia est uita hominis super ter ram ⁊ triumphancium .psalmista . ¶ Cre do uidere bona domini in terra uiuencium . In omnibus istis est nomen Ihesu admirabi le .Phil. secundo : ¶ Et dedit illi no men .quod est super omne nomen ut in nomi ne Ihesu Omne genu flectatur celestium ter restrium ⁊ infernorum ⁊ Igitur istud nomen est admirabile in uniuersa terra

IN XPISTEAM PRODE

cat⁊ filii ꝑ.dauid Sciendũ est autem ꝙ pro intellectu huius tituli ꝙ quedam sunt manifesta filii dei ⁊ quedam occulta ⁊ possunt distingui uel secundum di uersum ipsius iudicium .Quoddam est enim iudicium remurmuracionis sicud iudicium fi nale ⁊ in illo manifesta erũt omnia scilicet ef fectus ⁊ cause Quoddam uero est iudicium di sp:dicionis .et in isto sunt multa occulta quia uirentur effectus Sed cause latent sicut ꝙ iustus tribulatur ⁊ impius prosperatur . unus exspectatur ad penitenciã alius nõ ⁊ con similia De quo Romã undecimo:In comp̃ hensibilia sunt iudicia eius . ¶ Alio modo potest distingui secundum diuersum xpisti aduentum Vnde secundum Augustinum Si cut manifesta filii scilicet que pertinent ad se cundum xpisti aduentuz psalmista Deus no ster manifeste ueniet Sic sunt eciam occulta filii :scilicet que pertinent ad primum xpis ti aduentum ysai. quadragesimo quinto .

¶ Vere tu es deus absconditus Vnde uide tur michi ve in carnacione filii ⁊ his que ge sta sunt in primo aduentu sicud de eplã regã li secreta consilia continente . fuit enim xpis tus quasi huius eplã continens altitudinem consilii diuini super salutem generis humani ¶ Eplã enim regia undiq3 infra ceram clau dicitur ⁊ signatur ita ꝙ aperiri et legi non po test nisi undiq3 cera fracta . Et sic in propo sito Nam uerbum in carne non fuit nisi scri ptura ⁊ in littera in pelle Bernhardus in ser mone quodam de passione uenerat ad nos di uinitus incarnata .uenerat dei sapiencia . sed in libro clauso utiq3 et signato hanc fecit spi ritus sanctus iuxta illud Isboli qui conceptus est de spiritu sancto qui ex ipsam misit se cun dum illud psal. lxi . ¶ Spiritus domini su per me eo ꝙ unxerit me ad annunciandum . Mansuetus misit me Sed fuerit hec eplã in fra ceram inclusa ⁊ signata quia nostra mortu litate ⁊ passibilitate obuoluta .que per ceraz intelligitur propter sui fluxibilitatem ⁊ psal mista . ¶ Factum est cor meum tan quam cera liquescens . Ideo legi non potuit

qđ intus scriptum erat iuxtā illud ysai.liii. Quasi absconditus vultus eius ⁊ despectus unde nec reputauimus eum Bernhardus ubi supra celabatur in carne pncia maiestatis ut non posset aperiri liber ⁊ sapiēcie que latebat agnosci sed in passione sua undiq; fracta est cera ⁊ legere poterat qui sciebat ⁊ volebat uñ tunc legit latro tūc legit ⁊ centurio legit ēt ⁊ crūcripsit principiū huius epīe pplatus Jhesus Nazarenus Rex Judeorum Job xxviii. Ex hibitur sapiencia ve occultis sed sacerdotes et qui utebantur legis periti quos propria malicia excecauerat nec primam lineam scripture legere aut intelligere poterunt dicentes pilato Noli scribere rex iudeorum. sed quia dixit rex sum iudeorum. Ergo patuit eos unde in exemplari legisse apostuli tamen qui erant ydiote ⁊ illiterati expresse omnia legerunt psalmista. ¶ Non sunt occulta a filiis eorum Et racio est quia sicut dicit Mach duodecimo. ¶ Abscondisti hec a sapientibus ⁊ prudentibus ⁊ reuelasti ea parvulis ubi premittitur. ¶ Confitebor tibi domine pater celi et terre Ideo ⁊ psalmista pro occulte manifestus ⁊ manifestandis psalmum decātās Incipit sic dicens. ¶ Confitebor tibi domine ⁊c. Est autem totus ps. iste de occultis predictis ⁊ ceteris.

Psalmus .xl.

CONFITEBOR Tibi domine ⁊ cetera. In isto psalmo agitur de hiis que acta sunt per xpistum occulte uenientem idest in humanitatem carnis assumpta ⁊ que aguntur cotidie occulto iudicio ⁊ dispositōne mirabili et diuiditur in duas partes primo enim ps. se deum laudaturum promittit ⁊ secundo materiam diuine laudis subiungit ibi In conuertendo promittit autem deum se laudaturum tripliciter scilicet corde ore ⁊ ope Secundum tangit ibi Letabor Tercium ibi psallam Ore enim laudare proponit dm̄ dupliciter scilicet beneficia dei recognoscendo ⁊ ipsa aliis predicando.

¶ Quantum ad primum dicit Confitebor tibi domine ⁊ cetera. Quantum ad secundū dicit Narrabo ⁊ cetera. utrumq; perfecte age re satagit Unde quantum ad primum dicit. In toto corde ⁊ cetera. Quantum ad secūdū Omnia mirabilia. Nam totum est omne perfectionem important secundum philosophum Qđ autem dicit Confitebor in toto corde .i. ex toto corde ve confessione laudis seu gratiarum accionis intelligendum est ⁊ potest intelligi dupliciter Uno modo sic Ille in toto corde confitetur qui non in prosperis solum sed in aduersis verum laudat grego. Mora. et super illud Numquid deus supplantat despecta uoluptate confessionis est .quam forma: iocunditatis prosperitas sola autez confessio habet magni meritum pōdis quam asperitate rectitudinis nec quisquam sepat uis voluptatis hec grego. Unde de eo qui solum in prosperis deum confitetur ait psalmista. ¶ Confitebor tibi cum bene feceris ei introibit in progenies ⁊ cetera Uel aliter confitetur in toto corde domino qui totum cor suum diuinis laudibus consecrauit ⁊ totum amorem suum ad deum conuertit ⁊ hoc est racionabile. Si enim templum uel cimiterium vel dedicatum non licet .in usus alios transferre quanto magis ipsum altare tēpli quod specialius quodammodo diuino cultui consecratur sed secundus Beatum Augustinum x.ci.capitulo quarto. ¶ Nos omēs ⁊ singuli sumus templum dei eius uero altare est cor nostrum. Istud autem altare speciali ter quodammodo sibi consecrauit spiritus sanctus Unde in proverbiorum uicesimo tercio. ¶ Fili mi prebe michi cor tuum .ergo quam uis sacrilegium committere uideantur qui ipsos ad alios uersus quam ad opus diuinum transferunt multo in maius committunt sacrilegium qui cor suum in aliis usibus occupant Ideo primum preceptum est in lege. Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo ⁊ cetera. ¶ Sed quis potest hoc facere Proverbiorum .xx. scribitur. Quis potest dicere Mundum est cor meum. Quis est enim qui non aliquando mala cogitet ⁊ nna in corde suo tractetur Certum est quod nullus. Tamen quod non consenciat deliberate hoc est in potestate nostra: Ideo faciendum est saltem sicut de Tarquinio Rege Romanorum. Narrat Beatus Augustinus .quarto. ci.c.xxiii. Qđ dum capitolium edificare uellet eumq; locum qui ei dignior ⁊ aptior uidebatur a diis alienis cerneret occupatum non

uerens facere contra deorum arbitrium ꝙ ce
rens eos sponte cedere loui tanquam suppō
deorum que sunt pāgurrii utrum concedere
nellent locum ioui atq; inde cedere omēs nu
tem voluerunt preter tres sc̄z terminum iuuē
tutē ꝙ martē Ideo sic capitolium tarquinius
construxit ut isti tres dii intus essent cū tm
obscuris signis nec hoc uir hominis doctissi
mi scirent sic et nos capitolium ihesu cor nos
trum consecrare cupientes in honorem sūmi
dei inuenimus locum preoccupatum a multi
tudine deorum extraneorum ineſe desideriorū
illicitorum Nam ꝙ illa sicud dii patet per
illud qđ dicit ap̄lus de auaris col'.iii. Auari
ciam que est sēruitus ꝙ de gulosis di
cit phil'.iii. ¶ Quorum deus uenter est tibi
concordat illud dan̄.ix. Non tibi uidetur esse
bel deus uiuens .an non uides quanta cōme
dit ꝙ bibit cotidie Sic et quantum a luxurio
sos scribitur Sap̄.ix. Initium fornicacionis ē
exquisicio ydolorum Idem eciam de singulis
in quibus homo ponit finem operum suorum
dici potest propter quod de conuersis ad xp̄m
strum post inordinata desideria potest dici il
lud tessal'.ca° primo Conuersi estis ad deum
a simulacris seruire deo uiuo ꝙ uero . Unde
uidetur esse de corde peccatoris sicut de illo
templo Romanorum qđ dicebatur pantheon
eo ꝙ esset templum omnium deorum . Sed
postmodum consecrat' uni de ut exclusa mul
titudine demonum colatur ibi multitudo sā
torum Sed tamen inter deos istos extrane
os tres sunt qui ullo modo uolunt recedere et
dare locum uero ꝙ sūmo deo scilicet termin°
per quem intelligo amorem propie excellen
cie que pertinet ad superbiam Nam superbia
appetit esse in termino quia in summo ꝙ iu
uentatem intelligo amorem carnalis lasciuie p
tinens ad luxuriam Fuit enim iuuentas secun
dum huguicōem tres iuuentutis Juuentus au
tem maxima luxuriam colit ꝙ matrem uero
qui est deus belli intelligo amorem temperat'
substancie ptinens ad auariciam Nam huius
amor non dubium quin sit deus ineſt origo ꝙ
finis bellancium unde seneca epi'.ii. dicit ph̄a
docuit colore diuīā humana diligere ꝙ pnes
deum imperium esse inter homines consorciū
quam aliquam diu in uiolatū mansit antequā
societatem auaricia distraxit . Isti ergo sunt
tres dii qui a corde nostro uolunt recedere .

licet alios deos extraneos foris desiderii nō
la possimus excludere ꝙ ideo etiam si remē
dia salutis sic nouerimus occulte ut deprehēdi
facilter non possint quia non prodesse in ex
perimentum ꝙ deliberatum consilium uel op° ex
trinsecum uel si quid tale fuerit flectimur lacri
mis penitencie dilatur ꝙ tunc non sit digne
bitur deus deorum habitare in hoc capitolio
ideſt corde nostro iuxta illud p̄i. Ascendēs
in corde suo disposuit ꝙ. uidebitur deus de
orum in syon Narrabo omnia ꝙ .mirabilia
tua predicta filii occultu dicit autem omia
ꝙ narrabit tam illa que sunt mirabilia i xpi
sti aduentu primo quam ꝙ in iudicio dei or
culto ꝙ ideo fit distribucio pro generibus sig
norum ꝙ ceteris .

Ps 2. EXULABOR ES EXULTA
bo ꝛc. tangit hic laudem cordis
distinguitur autem letitia ab ex
ultacione q̄ letitia est gaudium
intrinsecus latens .exultacio uero extrinsecus
patens dicitur enim exultare quasi extra sal
tare . ꝙ importat uehementiam gaudii ꝙ non
sinit se totaliter occultari Exultabo.tercio . Ego
autem in domino gaudebo et exultabo in dō
mino ihesu meo psallam nomini tuo altissime
hic tangit laudem operis quia psallere ē opus
manuale .est enim psallere manu psalterium
tangere ꝙ ideo signat bonam operacionem ad
laudem dei factam Quod uero dicitur altissi
me uel potest esse nomen uocatiui casus . uel
potest esse aduerbium determinans actū psal
lendi ꝙ tunc promittit ꝙ psallet altissime .i.
mente a terrenis penitus alienata non cui su
auem deo faciunt melodiam mentis terrenis
tumerose Dicit enim ysidorus ethimol libro 3°.
de prima uisione musice agens ꝙ uox cecā ē
que nox ut emissa fuerit conficiatur atq; fiat
focaya nequaquam longius producitur sicut ē
in fictilibus hec ysidorus Et quid fiunt uasa
fictilia ideſt de luto facta nisi corda hominū
terrenorum de quibus psalmista ¶ Regēs
eos figuli confringes eos habent enim isti cor
da lutea igne cupiditatis ꝙ auaricie decocta
ꝙ indurata unde uox eorum cetu est nec apta
suaui melodie qualem regem audire docet .
Unde sicut merito irridendus esset qui pulsā
te uas fictile sonum facere crederet melodiū

ꝫ regle dell studini comunicantem sic ꝫ qui cot te uicinli ideſt furoſo ꝫ terreſtri deo pſallen do credit ſi placere Cioꝫ enim illa cum ſit ce ca mox emiſſa conticeſſit . quia impii in tene bris conticeſſent neqꝫ longius producitur et ꝙ ſequens in celum non aſcendit ergo diuꝰ mus aures non attingit Bernhardus in medi tacionibus fieri non poteſt ut cum deo loqua tur qui in toto mundo tacens fabulatur . Jō dicit ꝑſ. Bonum eſt confiteri domino ꝫ pſal lere nomini tuo altiſſime ꝛc̄ . Judicacondo pſalterio cum cantico in citbara ꝛc̄.

IN CONUERTENDO

inimicum ꝫ cetera . hic pſalmiſta materiam laudis ſubiungit ꝫ di niditur in duas partes . quia pri mo agit de occultis pertinentibus ad ꝛpisti aduentum ſecō de manifeſtis pertinentibus ad iudicium occultum ibi Eturge domine non confortet homo primo in duas quia primo tangit ma teriam laudis quam deus preſtitit in ſuo ad uentu primo ꝫ tertio materiam laudis quam preſtabit in adnentu Secundo ibi Parabit i iudicio ꝛc̄. Eſt autem materia laudis preſtita in aduentu ꝛpisti primo repreſſio inimici pri mo ergo tangit ſue poteſtatis diminucōem in ſecundo ſuam totalem deſtructionem ibi Jn crepapaſti gentes Primo ergo tangit debilita tem inimici ſecundo modum facti ibi . Quo niam feciſti iudicium . ¶ Sciendum eſt er go ꝙ per inimicum antonoice intelligit dya bolus . quia ipſe inter hoſtes eſt precipuus di cit ergo pſalmiſta Inconuertendo inimicum ideſt dyabolum ſuple confitebor ideſt confite bor inconuertendo ideſt de conuerſione inimi ci retroſum . Et poteſt iſta conuerſio inimici intelligi dupliciter Cuno modo quia fugatus eſt qui enim fugiunt retro conuertuntur dicit Albumazar ꝙ luna dum eſt inuiciuo ab ori ente uſqꝫ ad meridiem reptilia egrediunt et in declinando recondunt ſe ſic in propoſito . Nam per reptilia ſpiritus malignos intelligo Per lumen naturam noſtram a filio dei aſſu ptam . Hec autem luna fuit in aſcendendo ab oriente uſqꝫ ad meridiem a principio generis humani uſqꝫ ad incarnacionē Oriebatur enim in primis parentibus ꝫ uerſus nos appropin quabat tranſiens per patriarchas reges ꝫ pū

ctpes a quibus traxit originem Fuit enim in omnibus ſecundum copulentum ſubſtanciaꝫ ꝫ ſi non ſecundum racionem ſeminalem toto hoc tempore reptilia hec egrediebantur ꝫ ho mines in coticabant Aboc.iii . ¶ Egredie batur dyabolus inter peres eius ideſt incarna cionem Sed tunc erat in meridie ꝫ attinge rat meridionalem punctum quando intrauit uirginalem uterum hec eſt enim illa meridi es uere mera dies de qua Eccleſiaſ.i. ¶ Si rat per meridiem ꝫ flectitur ad aquilonem . Can.i. Judica michi ubi paſcas ubi cubes i meridie Paſcebat enim in corde ſed cubibat in corpore hec autem luna fuit in declinando ꝫ quaſi ad occaſum tendendo a principio ſue natiuitatis uſqꝫ ad diem ſue mortis Job de cimo tercio . ¶ Homo natus de muliere breui uiuens tempore hac autem luna ſic de clinante reptilia iſta ſe reconuerunt ideſt ad ſua litibula refugerunt Job xxxoii . ¶ In gredietur beſtia latibulum ꝫ in antro ſuo mo rabitur uidelicet hora paſſionis in miete in ꝑſ. tunc conuertetur inimici mei retroꝛſum . ¶ Alio modo poſſimus ymaginari ꝙ iſte inimicus eſt conuerſus retroꝛſum quia ante in carnacionem ipſe fuit dux humani generis p ceteris eos uerſus infernum ꝫ oſtendens uiaꝫ quem immediate ſequebantur maiores ſicut ſacerdotes ꝫ principes ac legis doctores dein de minores ſed poſtquam uerificatum eſt de ꝛpisto illud etc. xv . Dux fuiſti in miſericor dia tua populo tuo quem redemiſti ingreſſi ſūt homines a uia illa ꝫ arripiunt iter uerſus ce lum Mich.ii. Aſcendit pandens iter ante eos ꝫ per conſequens i iſto ordine erunt primi no uiſſimi ꝫ ita dyabolus poſterior omnium . non ut cum aliis aſcendat ſed potius ut aſcenden tes retrahat Marc.viii. ¶ Jade retro me ſatha na ¶ Jnfirmabuntur ꝛc̄. Jſta ſecunda pars intelligitur dupliciter uno modo de hoſtibus ſpiritualibus qui licet omnes unuꝫ capud ha beant de quo premiſit in ſingulari Jnconuer tendo inimicum ꝛc̄. tamen ipſi numero multi ſunt qui omnes debilitati ſunt quantuꝫ ad po teſtatem eorum capiti retroꝛſum conuerſo et ideo dicuntur infirmari ꝫ perire a facie ideſt ꝛpisto incarnato Jere.xx. Dominus mecum eſt tanquam bellator fortis idcirco qui perſe cuntur me cadent ꝫ infirmi erunt . ¶ Alio modo exponitur ſecundū gloſā de peccōibus

qui fuerunt mēbra diaboli qui ipso retrorsuz cōuerso infirmati sunt q diminuta est in eis fortitudo inclinacōnis ad ꝓcurandum ꝛ est ista infirmitas laudabilis ꝛ appetenda sicut ei quedam fortitudo ꝛ potestas est utrupalis ut qua ꝑsal.v. ¶ Cle qui potentes estis ad bibendum uinum ita ꝛ unfirmitas sibi opposita laudabilis est ꝛ appetenda de qua dicit Apo ii:coꝛ.xii.Quando infirmor tunc fortior sum Sic autē infirmati sunt.peccatores iconuertēdo inimicum retrorsum ꝛ hoc racionabile Nam secundum doctrinem philosophi graue quanto magis appropinquat deorsum tanto uelocius mouetur ꝛ per cōsequēs fortius inclinat deorsum ꝛ econuerso quanto magis elongat a loco deorsum tanto minuitur sua inclinacio deorsum tota racio est quia motus naturalis intenditur in fine.Peccatuz autem ex natura sua graue est deorsum trahens iuxta illud ꝑs Quoniam iniquitates me super gresse sūt capud meum ꝛ sicut onus graue grauate sūt super me ꝛ per cōsequens peccatores quāto plꝰ descendūt peccando tanto magis fortificatur eorum inclinacio ad peccandum eccle.iꝛ. Nec sciencia nec sapiencia erunt apud inferos quo cum tu properas talis properat ꝛ econuerso quanto magis a peccato ꝛetrahuntur tanto minor est talis inclinacio ꝛ debilior ergo inconuertendo inimicum retrorsum motu supradicto infirmatur peccator illa in quam infirmitate de qua Apoꝰ Coꝛ.xii.Cùrtus in infirmitate proficitur dicūtur autem mali perire a facie dei ideſt ab eius cogitacione quando destruitur eorum malicia Cinde mali peūt quia perit malicia iuxta illud prouer.xii.Certe impius ꝛ non erūt sez ipii

CONTRA FELIXti

1.4 iudicium meum ꝛc.hic tāgit ꝑs.ad modum feti scilicet debilitacionis inimici et fuit modus debilitandi hostem humiliacio sua ꝛ passio sua quam nobis cōtulit ut nos essemus fociores .ꝛ hostes infirmiores humiliacionem xpisti tangit dicēs Quoniam fecisti iudicium meum ꝛ causam meaz Cinde dicit hic glosa Fecisti iudicium quo.s. iudicatꝰ ē xp̄s ꝛ cāz ꝙz.xp̄s egit q̄ ipios acusatus iudicium dico meum ꝛ causam dico meam .quia michi seruierunt ꝛ ad utilitatē meā

fuerunt quoliter ꝛ minute dīst uentii sunz quo utuntur ad bene nauigādum hec glosa . Et quo patet ꝙ humilitacio xpisti quā iudicari ad mortem uoluit nostra est Et hoc est ꝙ dicit Bernhardus in quodam sermone de passione sic Et passio salutaris ꝛ similitudo humanitatis in meum.transeunt utilitatem hec Bernhardus passionem uero innuit ꝑs.dicēs sedisti super tronum Nam per tronum intelligitur crux xpisti .Unde Rabanus de laude xpisti crucis Quam iquit magis decet uocare impialem tronum quam seruile tormentū Super isto trono dicitur xpistus sedisse licet affixus fuerit ꝛ protensus ꝛ racio est q sedēs habet partem sui corporis superiorem erectam inferiorem uero curuatam sic ꝛ in xpisto crucifixo quamuis sensualitas ꝛ inferior porcio rōis pena curuaretur quia humiliauit semet ipsum factus obediens usq3 ad mortem superior tamen portio rōnis in deum erecta cōtinue fruebatur Jn hoc ergo trono sedit xpistus ut iusticiam faceret de hostibus qui hominem iniuste detinebant .quamuis homo iuste teneretur Et ideo dicitur infra in ꝑs.iſto parauit in iudicio tronum suum Uel per tronū intelligitur humanitas xpisti ꝑs.Tronus eius sicut sol . Super hunc tronum sedebit iudex q in forma humanitatis assumpte iudicabit Et signāter dicit psalmista qui iudicas iusticiam secundum iusticiam quia non solū habet iudicare secundum iusticiam immo ꝛ iusticias nostras habet ipse iudicare Nam ꝛ in nostris iusticiis bene inuenuiet ꝙ merito poterit reprehendi ꝑsai.lxiii.Quasi pānus menstruate omnes iusticie nostre Ideo beatꝰ bernhardus i meditacionibus loquens de anima a corpore exuta ait . Crescit pauor cum cogitat ꝙ uitam uite huius nequaquam sine culpa transire potuit .Nec hoc quidem ꝙ laudabiliter uixit sine aliquo reatu est si remota pietate iudicetur Ideo .i.pe.iiii. ¶ Si iustus uix saluabitur impius ꝛ peccator ubi gebunt Nec mirum sicut enim liquor quanto est precioſicus tanto magis sophisticatur ꝛ adulteratur per admixtionem aliquorum liquorum. Sicut patet in balsamo omnium liquorum ꝑcioſissimo Quod secundum Albertum libro de uegetabilibus ꝛ ꝑsim.ꝛ alios multis multis modis adulteratur ꝛ sophisticatur sic ꝛ iusticia que precioſissima rerum est Nam Sep̄ .s.

Justicia perpetua est et immortalis ⁊ prouer. decimo. Justicia liberabit a morte Sicut enī balsamum preseruat a corruptione Sic in iu sticia fraudibus ⁊ pmaginacionibus dyaboli multipliciter sophisticatur ⁊ adulteratur per imissionem alicuius circumstancie male uel subtractionem bone ita ut a nobis quam diu hic uiuimus certitudinaliter scire non possu⁹ utrum opus nostrum sit iustum ⁊ meritorium uel iniustum immo ⁊ sepe fallimur iudicando de nostris operibus in hac uita Nescit enim homo amore an odio dignus sit Grego. mo ra. xxvii. super illud iob Nunquam noscet se mitas nubium ⁊ cetera. Et si ista dei precep ta nouimus ⁊ suam uirtutem uerborum illi⁹ solicita consideracione pensemus ⁊ si que l tellexisse nos creditimus agimus Ad hec tamē acta eorum qua districtione examinis sicut di scuciendā ignoramus Ideo hoc iudicium so li deo ⁊ quibus placuit cōtrare consilia refer uatur ps. Cum accepero tempus ego iusticias iudicabo ⁊c.

INCREPABIT GEN tes ⁊ fiet impius ⁊ cetera. hic tangit psa. misia finalem inimicorum destructionem ⁊ Et primo tangit eorum exīna cionem Secundo xpisti ex hoc consecutā sub limacionem ibi fiet ⁊ cetera. Ponit autez eo rum exīminacionem quantum ad tria uidelicz quantum ad ipsorum personam quantum ad ipsorum memoriam quantum ad ipsorum po tenciam Quantum ad primum dicit. Increpasti gentes ⁊ fiet impius i. est dyabolus in crepacio autem gencium i. est peccatorum fit tripliciter uidelicet per predicacionem Christe sic per se ⁊ alios predicando increpauit carna liter uiuentes ps. Corripiet me iusticia in mi sericordia ⁊ increpabit me Secundo per tribu lacionem imissionem Job xxxiii. Increpabit per dolorem in lectulo ⁊ ossa illius marcesce re facit ⁊ isti duo modi increpandi procedūt ex amore ⁊ intendunt correctionem ⁊ ideo pacienter sustinendi sunt ⁊ audiendi Job qui to Increpacionem domini non reprobes.

¶ Sed tercio increpat ⁊ increpabit per diui ne sentēcie prolacionem de qua Math. xxv. Esurini ⁊ non dedistis michi manducare ubi excluditur discedite a me maledicti in ignem eternum qui preparatus est dyabolo ⁊ cetera Ecce in ista increpacione fit impius Ista au tem increpacio procedit ex odio Et ideo tam dura erit ut tolerari non possit Job. sexto. Durus est hic sermo ⁊ quis potest eum audi re psalmus tercio etbiōz. Dicit q⁹ dura uox est que uiolenter emittit sonus sicut tonitru um ⁊ sicut incudis sonus quociens malleus p cutit in durum ferrum sic in proposito Nam uox predicta cum uiolencia emittit sonos tā ta enim est clamencia iudicis q⁹ non nisi in uitus ⁊ coactus quasi uiolenter profert sentē ciam dampnacionis quia non potest nisi cum displicencia quadam ⁊ quasi cordis tristicia homines dampnare Unde Crisos⁹ omelia xlii in perfecti uetus inuitus cōpellitur cum mag no dolore peccatores condempnare non enim sic uolet quia ipse ab eis offenditur Sed qa quasi uiolenter cogitur perdere aliquez hic cri sos⁹ hoc euidenter patuit Luce xix. Nam cum appropinquasset iherusalem uidens ciuitatem fleuit super illam dicens. quia si cognouisses ⁊ tu gene vi. scribitur tactus dolore cordis intrinsecus uelebo inquid hominem quaz cre aui a facie terre patet ergo quod ista uox sez finalis finem ex magna uiolencia procedit et ideo merito dura erit conueniens Exemplum duplex ponit ps ibi. uidelicet de tonitruo nam ⁊ uox hec quasi tonitruum erit quia illos qui bus dicitur horribili timore tremefaciet ps. Ab increpacione tua fugient a uoce tonitrui ⁊ cetera. Et de sono incudis quando malleus super ipsum percutit in ferrum durum Nam ipsi peccatores secundum animam sunt qua si ferrum ysa. xlviii Nerus ferreus ceruix tua sunt autem quasi ferrum non solum durum sed durissimum secundum illud deut. nono. ¶ Durissime ceruices sis populus q⁹ patet ex magna resistencia eorum Act. septimo. Dura ceruice ⁊ incircumcisi corde Vos semp spiritui sancto restitutis Incus autem cui hoc ferrum inponitur malleandum est corpus Si cut enim intellectus mediante ferro percutit sic et corpus mediante anima dāpnatur mal leus autem grauis est lingua iudicis quo per cuciet grauissime super utrumqz Jere. xxiii. Numquid uerba mea sunt quasi ardens ignis ait dominus ⁊ quasi malleus conterens ad fit teram ferrum malleandum igni applicatur.

qȝ iſtis non ueerit et ideo non reſtat niſi diſ
frencie illud pſalmiſta .Increpaſti ſuȝbos
maledicti qui declinant a mandatis tuis . de
inde tangit pſalmiſta impiorum exterminacio
one quātum ad delectacionem memorie dicēs
¶ Nomen eorum deleſti ī nomen in quam
idest memoriam Nam ſicut in memoria eter
na erit iuſtus ſita in obliuione ꝑpetua erit im
pius nam periit memoria eoꝝ cum ſonitu .
nec mirum .quia peccatores nomen ſuū ſcribi
faciunt uel in puluere ſicut auari t incurua
ſlumine ſicut luxuriooſi uel in aere ſicut uani ꝫ
ſuperbi ꝫ ideo natura in qua ſcribitur non eſt
capax ſtabilis ꝫ permanentis ſcripture . ſcrip
tor eciam pit cum ſcriptura ꝫ ideo renouari
non poteſt Si uis ergo nomen habere perpe
tuum oꝑtet colloquium ꝫ familiaritatem ha
bere cum illo ſcriptore de quo dicit ꝑſ.Lin g
ua mea calamus ſcribe uelociter ſcribentis .
Ipſe enim nomen tuum ſcribet in materia ſo
lida ꝫ ꝑpetua uidelicet in celo Dicit hugꝫ.
ꝙ apud romanos dicebantur patres cōſcrip
ti quorū noīa ſcripta erāt litteris aureis in ta
bulis eneis litteris quidem aureis propt ſui
impii dignitatem Sed in tabulis eneis prop
ter in ſinuandam ꝑpetuitatem Nā es max
ime durat ꝑſcripti uero dicebantur dampna
ti quorum nomina precipue de huius tabulis
delebantur Sic inꝓpoſito nam aliqui ſunt
ſicut patres conſcripti puta iuſti quos xp̄ſtꝰ
coregnare faciet in celeſtibus tanquam ptici
pes ſui impii .horuȝ nomina ſcribit ipſe xp̄i
ſtus quaſi in tabulis eneis quia in celis q pro
pter ſui perpetuitatem eri cōpātur iob xxxviii
Fabricatꝰ es celos qui ſolidiſſimi quaſi ere fu
ſi ſunt Littere autem auree ſunt bona opera
noſtra ex caritate ꝫ gracia dei proueniencia .
uel gracia ꝫ uirtutes que celis quaſi inprimū
tur qua a deo ꝫ angulis approbantur ꝓuer x
xxii. ¶ Super argentum ꝫ aurum grā bo
na Unde patet qȝ illi erant patres conſcripti
quibus dicitur Luce decimo . ¶ Gaudete
ꝫ exultate quia nomina uestra ſcripta ſunt in
celis Ceteri uero quorum uita mala eſt ꝫ ope
ra peruerſa ſunt proſcripti . Quia littere au
ree idest opera eciam bona deleta ſunt in ſig
num damnacionis et reprobacionis ꝑſ: De
leantur de libro uiuenciū ꝫ cū iuſtis nō ſcribāt

ꝑſ 2

7 6

MODICI DEFECerunt
framee ī.hic tangit ꝑſ im
pionum exterminacionem a
quantum ad deſtructionem
potencie Defecerunt enī fra
mee idest gladii ipſius inimici ꝫ ciuitates ini
micorum deſtructe ſunt Per frameas uero ī.
gladios intelligitur poteſtas dyaboli ꝫ tenta
ciones quibus nos uulnerans ad peccatum
pertrahit ꝫ iſte deficiunt in fine idest finali .
uel in fine idest per finem ſcilicet xp̄m qui
eſt principium ꝫ finis Ciel per frameas inimi
ci poſſumus intelligere perfecte malos quibus
dyabolus utitur tanquam gladiis ad aliorum
ſubuerſionem temperalem uel ſpiritualem .
Ciel tercio modo per frameas inimici intelli
guntur praue cupiditates que regnant in cor
pore quibus dyabolus utitur ad interfectio
nem ipſius hominis tam in preſenti quam eci
am in futuro Unde ſecundum ꝑſiorum dece
mo octauo libro ethicorum.Frames eſt gladius
ex utraqȝ ꝑte acutus ſȝ iſte deficient ī finē.i.
deficerādo finē ipſorum ſed ē de multis ſicut de
pueris qui uidentes cultellū aut gladiū ſulgē
tem acumen eius non conſiderant . ꝫ ideo ſi
detur oportunitas ipſum ſibi applicant ſic ꝙ
ſe ipſos ſaucient ꝫ tamen cum talia uiderint
niſi eis cōmittantur lacrimantur Ideo docet
Auicenna .i. canonica ꝙ cultelli ꝫ hiis ſimi
lia que pungunt debent a puero remoueri ne
ſicut coram eo Sic inꝓpoſito Nam in ipſis
cupitatibus ꝫ uoluptatibus illicitis eſt quidē
fulgor ꝫ decor aliciens ſed eſt in fine ipſorū
quaſi in puncto accumē uulnerans de quo pū
cto Job xxi.Dicunt in bonis dies ſuos et in
puncto ad inferna deſcendunt immo ante
quam perueniamus ad punctum illum eſt acu
men leuens quia grauis punctura ꝫ remorſus
conſcincie ꝓuerbiorum decimoquarto .
¶ Riſus dolore miſcebitur ꝑō.dicit ualerius
ad Rufinum Flos ueneris roſa eſt . ꝫ ſubpur
pura eius multi latent aculei Et grego.momē
taneum eſt ꝙ delectat ſed eternum ꝙ cru
ciat .Multi ſunt ergo ita fatui ꝙ quando ui
dent iſtos gladios ſplendidos inimici .ſolum
reſpiciunt ad ſplendorem ꝫ non ad acumen
ꝫ ideo ſtatim applicare eos ſibi uolunt in ſuo
ꝫ uite periculum ꝫ niſi poſſint triſtanter ſi tu
men conſiderarent quanta eſt acuties eius in
fine melius ſibi cauerent Romā.vi. Quem

ergo fructum bestie tunc in illis in quibus
cruciat cibis Thus finis illorum mors est ꝙ Ec
cle .ix. Infine illoꝝ infernꝰ ꝙ tenebre ꝙ pene.
Ciel site framee ideſt vires inimici deficiunt
in finem ideſt interitum in finem ſcilicet ꝓpſi
paſſionem quia nichil ſic eternat Vires inimi
ci ſicut memoria paſſionis ꝓpſti Dicit ꝓſpe
rius ethiop. xvi. c. ꝛꝛ. ꝙ a ferro ſanguis humi
nus ſeſe ulciſcitur contactum Thus celeriter
rubiginem trahit Sic in propoſito Thus fra
mea dicitur quaſi ferramea quia eſt de ferro
ſi uis ergo framea inimici habere ut defi
ciant Continenter ſanguine humano ut ui
delicet ſanguis ꝓpſti qui uires ꝙ ſuggeſtio
nes dyaboli obiciatur ꝙ in memoria reuocet
ꝙ hoc eſt intende finem ꝓpſti ut deficiant
framee in finem ꝑſ. ¶ Ne eſt ſpectaueriꝫ
peccatores ut perderent me ꝛc. Omnis confu
macionis uidi finem ꝙ ubi Ciuitates eorum
ꝙ ceteri .Ciuitates ſecundum gloſam ſunt il
li in quibus dyabolus regina ubi doloſa ꝙ frau
dulencia conſilia quaſi curie locum obtinent .
cui principatui quaſi ſatellites ꝙ miſtri aſſume
Officia ſingulorum membrorum ſicut oculi
ad curioſitatem aures ad lasciuiam ꝙ manus
ad rapinam .ꝙ in hunc mundum ceteris mem
bris tyrannico principatui ideſt perſonis conſi
liis militant huius ciuitatis quaſi plebs eſt ꝙ
omnes delicate affectiones ꝙ tribulentus mo
tus animi Has igitur ciuitates .ubi rex ubi
curia ubi plebs inuenitur deſtruxiſti hec gloſa
¶ Sciendum eſt autem ꝙ ꝓpſtus ſic has
ciuitates deſtruxit ut nolit eas rehedificari .
Joſi. n. vii. ſcribitur maledictus uir coram do
mino qui ſuſtitauerit ꝙ edificauerit Jericho ci
uitatem .Jericho interpretatur luna ꝙ ſignifi
cat eiꝰ q uolubilitati ꝙ defectibilitati hoꝝ mun
di ſeruiunt Eccle. xxvii. ¶ Stulꝰ ut luna
mutatur Rabanus decimoſexto de naturis re
rum dicit ſic legimus urbes quaſdam uictoꝝ
ira ſale ſeminatas Ut nullum germē ibi terra
proferret quia ſal in fecunditatem terre facit
iuxta illud pſalmiſta Terram fructiferam i
ſalſugenem .ſic ꝙ ꝓpſtus poſtquaꝫ ciuitates
ꝙ municiones dyaboli deſtruxit ipſum expellen
do ꝙ eius habitacula ſubuertendo ſalem uult
ibi ſpargi ne ulla depululent germina uicioꝝ
eſt autem ſal iſta aſperitas penitencie .Sicut
enim ſal carnes a putrefactione deſiccando ꝑ
ſeruat .ſic ꝙ pna ſpiritum conſumēdo humo

rem pullue concupiſcentie cuſtodit ꝛꝫ Hare.
nono .Omnis victima ſale ſalietur bonum figu
ra habetur Judic. ix. Urbem cepit interfecit
habitatoribus eius ipſa que deſtructa ſtā ut i
ea ſal diſpergeret .

ERITIS MEMORIa
eorum cum ſonitu ꝙ ceteris
hic tangit ꝑſ. ꝓpſti ex de
ſtructione hoſtium conſecuti
ſublimacionem .quia enim i
micorum memoria deſtructa eſt qui fecerunt
alios rebellare .Ideo dominus in eternum per
manet ſcilicet habens diuinum pacificum et
quietum eternaliter permanſurum Poteſt au
tem prima pars uerſus exponi ꝙ in malo et i
bono .in malo tripliciter Uno modo ſic. Pe
riit memoria eorum cum ſonitu ideſt ꝛꝫ me
moria quam ſonitus ipſorum periſerunt i quo
tenuitur ꝙ ciuitates eorum ſemper ſunt in
ſonitu ideſt in ordinato tumultu ꝙ turbacio
ne cogitacionum mundialium propter qꝫ ciui
tas dyaboli ſecundum Auguſtinum libro de
ci. dei intelligitur per babilonem que interpre
tatur confuſio Sed ciuitas ꝓpſti eſt in ſilen
tio et quiete Et ideo ſecundum Auguſtinum
intelligitur per Jheruſalem que interpretat
viſio pacis Unde grego. quinto. Moza. Om
nes qui uel illicita appetunt uel in hoc mūdo
uideri aliquid uolunt . Denſis cogitacionum
tumultibus in corde cōprimuntur et ceteris .
Sancti uero quia nulla huius mundi diligunt
magna mentis tranquillitate perfruuntur hec
grego. Cum eorum ergo memoria peribit ſo
nitus ꝑſal. xxxiii. Quieuit ſonitus latencium
¶ Secundo modo per ſonitum intelligitur
dura increpacio ꝓpſti de qua ſuperius Incre
paſti gentes ꝙ ceteris . Nam cum illo ſonitu
periburit mali ita ut non remaneat eoꝝ me
moria Amos ſecundo . Morietur moab i ſo
nitu et clangore tube. ¶ Tercio modo po
teſt exponi ut ſit locucio Methaphorica .de
ſignans magnitudinem ruine malorū que fūt
ciuitates et habitacula demonum Sicut enim
ciuitas uel domus ſi tota ſimul rueret face
ret ſonitum horribilem Sic omnes ciuitates
dyaboli uno ruēt in puluꝫ in profundum iſer
ni fiet ſonitus horribilis Nam ibi erit fletus
et ſtridor dencium .i. R. iiii. Ululauit omnis

ciuitas ⁊ sequitur Quis est hic sonitus horri
bilis tumultus eius. ¶ Alio tamen modo
exponitur in bono de peccatoribus per penite
ciam conuersis quorum memoria periit cum
sonitu scilicet confessionis obliuiscitur enim
deus peccatorum que quis confitetur ⁊ quasi
a memoria dei ejciuntur peccata que nos habe
re in memoria monstramus ysai.xliii. Ego sum
qui deleo iniquitates tuas propter me ⁊ pecca
torum tuorum non recordabor Reduc me in
memoriam qui alluvens Beatus Ambrosius.
libro secundo de penitencia dicit sic quecunq;
delicta donasti tibi delet quadam oblucione
tecta sunt Tu autem memor esto ego inge
memor non ero propter graciam tu autē me
mor propter correctionem ⁊ cetera. Si uis iu
stificari facere delictum tuum Soluit enim cri
minum nexus uerecundia confessio peccatorū
hec Ambrosius Legitur in libro de nugis cu
rialium de augusto cesare q̄ iram citissime
remittebat dum iniuriatis animum uideret. in
mutatū quanto magis de mitissimo domino
nostro ē hoc credendum ī mutacionem ai ol
tendit pura confessio delictorum propter qō
dicit psalmista Dixi confitebor aduersuz me
iniusticiam meam ⁊ tu remisisti sicut autem
remittere est peccata a dei memoria abolere
Sapie quarto .. ¶ Erunt gementes et me
moria eorum peribit

ARGUET IUDICI

dicō tronum suum ⁊ cetera.
hic agit psalmista de mate
rias laudis quam deus presta
bit ī aduentu suo secundo.
Et primo ag̃it de beneficiis prestandis in ge
nerali Secundo in speciali ibi Cognoscet do
minus. ⁊ primo qualitatem futuri iudicii ex
ponit. secundo ostendit quomodo iudicat De
us res humanas disponit ibi. Et factus est
dominus ⁊ cetera. ¶ Et sciendum est q̄
ille uersus potest dupliciter exponi uno mo
do sic q̄ hic tangantur solum iudex ⁊ iudi
candi quorum iusti intelliguntur per orbem
terre Nam terra est ecclesia. orbis uero per
fectionem significat ⁊ isti iudicabuntur ineq
tate quibus secundum cassiodor. propter fidei
⁊ humilitatis sue bonum mia copiosa presta
bitur Peccatores uero intelliguntur per popu

os ⁊ ille cum iusticia iudicium dicit sunt qui pro
fectibus suorum socios dampnabuntur.
¶ Alio modo potest exponi sic q̄ hic tan
git tres personas iudicis iudicii qui pertinet
in iudicio tronum iudicis potestatem iudicarii
ordinem ad iudicandum Ille pertinet in iudi
cio quo iudicatus est ideo dicit tronum. i.
potestatem iudicandi. personam etiam acto
ris ⁊ ille est orbis terre qui impios accusabit
Sapie primo Pugnabit cū illo orbis terrarū
contra insensatos ⁊ pson̄ rei qui intelligitur
nomine populorum ysai. quinquagesimo octo.
Brachia mea populos iudicabit Dico ergo q̄
in futuro iudicio ipsa terra erit pars que im
pios populos iudicabit ⁊ racionabiliter Ipsa
est enim mater omnium psal. Quicq; terrigenē
filii hominum ⁊ Job xxxiiii. Super filios ter
re ⁊ ecclesiast. xl. Occupacō magna creata est
hominibus ⁊ cetera. Ei die egressus de uentre
matris eorum usq; ad diem sepulcre in matrē
omnium Et quibus patet ipsam esse matrem
omnium ⁊ ideo merito potest accusare im pi
os ac populo tanquam filios pessimos superbos
ac ingratissima obliuione. sicut enim filius su
pra dignitatem genitr̄ sublimatus ⁊ promot⁹
in grauissimus iudicandus est si parentes ⁊ p̄
cipue matrez contempnat ⁊ recognoscere de
dignatur sic superbus qui dotatus graciis a
deo sibi datis quas ex condicione terre nō ha
buit propter hoc matris obliuiscitur nec suā
matrem recognoscit quia non agnoscit se ter
restrem ⁊ frangibilem ingratissimus est iudicā
dus Ecclesiast. decimo Quid superbit terra ⁊
cinis Vere tali potest dici illud prouer. xi.
¶ Ne diuinites legem matris tue quia sicut
dicitur parabolarum xv. Stultus despicit ma
trem suam accusat etiam luxuriosus de suc
cessis ac filiorum procreacione Luxuria enim
procreauit aque diluuium quo terra tota sub
mersa est una cum uniuersis animantibz que
generantur ex terra. Gene. sexto. Omnis qui
pe caro corrupit uiam suam ⁊ cetera. Ecce
ego adducam diluuii aquas sup terram ut in
terficiam omnem carnem in qua spiritus ui
te est subt̄ celum ⁊ uniuersa que in terra sūt
consumentur eodem modo credendum est q̄
diluuium ignis de quo deut. xxxii. Ignis suc
census est in furore meo ⁊ cetera. Deuorabit
que terram cum germine suo Maxime propt̄
peccatum carnis fiet Amos primo. Ditram

ignem in domum ysael ⁊ dispergam habitato
rem de capo ydoli ⁊ tenentem ceptrum ve vo
mo voluptatis ⁊ luxurie Et iudas i ea; Abeū
tes post carnem alteram facti sunt exemplum
ignis eterni Accusabit a terra filios suos cupi
dos de sua crudeli amissione qui dum prop
ter aurum ⁊ argentum ⁊ alia numeralia effo
diunt quasi uentrem matris sue scindunt ⁊ ut
terra sua extrahunt Senec. de naturalibus qō
nibus libro primo. Que tanta necessitas homi
nem ad sidera erectum incurvauit ⁊ defodit
⁊ infundum telluris immersit ut erueret aurū
non minore periculo querendum quam possi
dendum ⁊ ad Luc. epist. vi. dicit. natura inte
gros a c liberos genuit nichil qō auariciam
nostram irritaret posuit inopto ⁊c. Burū qui
dem ⁊ argentum ⁊ propter ista nunquam pa
cem agens ferrum quasi male nobis cōmitte
retur abscondit nos in lucem propter q3 pug
naremus extulimus nos ⁊ causas periculorum
modorum instrumenta disiecto terrarum pō
dere eruimus hec Senec: Et quibus patet iust
te accusabit filios suos impios ⁊ ideo psalmi
sta Exurge qui iudicas terram redde retribuci
onem superbis usquequo peccatores gloriabun
tur ubi psalmista Tangit tria genera filiorū
terre predicta.

Tactus est

dominus refugium ⁊ cetera.
Hic ostendit psalmista quo
modo in terri scilicet usq3 ad
diem iudicii res humanas di
sponit Et primo quantum ad electos Secun
do quantum ad reprobos ibi Exultabo in salu
tari ⁊ cetera Et primo ostendit quomodo de⁹
electos protegit Secundo ad deum orandum
se convertit ibi Miserere mei ⁊ cetera. ⁊ pri
mo ostendit ꝙ deus electis tribulatis succur
rit Secundo ostendit ꝙ eos qui sequerunt nō
deserit ibi Et sperent in te ineternum ⁊ cete
ra. Tangit ergo ps. in uersu isto duplex bñfi
cium qō afflictus prestat uidelicet defensionis
⁊ liberationis quo ad beneficium defensionis
ait Et factus est dominus refugium pauperū
Unde cassiodo⁹ Copiosa spes pauperum ⁊ ma
gna cogitacio gaudiorum ipsum refugium ha
bere quem iudicem audiuimus Exquo sequit
eorum magna securitas ysa. xliii. Pauperes
fiducialiter requiescent Sed econtrario est de
divitibus ve quibus puer .xviii. Suba divitie
urbs roboris eius ergo totum refugium suum
est ad divicias ⁊ substanciam suam qō est re
fugium trepidum valde quia divicie sunt cau
sa timoris potius quam securitas Nam secū
dum philosophum primo ethi. Multi propt
divicias ceciderunt in ps. Posuisti firmamen
tum est formidinem ubi glosa qō erat eis fir
mamentum factum est eis timori Ideo dicit
beatus Augustinus Pauper in cella diues in
consciencia securior vomit in terra quam di
ues in purpura Beneficiū uero liberacionis tā
git dicēs adiutor ioportunitatibz in tribulacōe. q. d.
ipse adiuvat liberando a tribulacione quando
oportet Non enim semper deus liberat homi
nem a tribulacione eciam quamuis rogetur.
sed quando oportet .i. uiderit ꝙ homini expe
diet Unde Beatus gregorius xxvi. libro mo
ra. ptractans illud uerbum ps. dicit sic Neō
fidelis qui clamans ad deum intribulacione ali
qua tardius auditur credit ꝙ a superna cu
ria negligitur labor protrahitur pugne ut cre
scat corona victorie hinc ps. dicit Adiutor in
oportunitatibus intribulacione Tribulacionem
quippe dicturus oportunitates premisit quia et
sepe tribulacione conterimur ⁊ tamen oportu
num non dum est ut ad desiderium erepcōis
adiuvemur hec grego. Unde pro tanto dicit
ps. In oportunitatibus in tribulacione. quia
tribulacio optima est ⁊ oportet electos in vi
ta presenti tribulari sic enim et de xpisto di
citur Luce xxiiii. Nonne sic oportuit pati xpi
stum ⁊ ita intrare in gloriam Et hoc propter
tria primo quia tribulacio animam a peccatis
mundat Secundo nostrum ad deum amorem
auget et demonstrat Tercio quia leticiam sē
piternam generat de primo eccle. ii. Pius et
misericors est deus ⁊ remittit in tempore tri
bulacionis peccata Albertus tercio Methe.
dicit ꝙ fuliū animalia uenenosa mundat a
veneno quia suo calore extinguit in eis humi
midum venenosum ⁊ postmodum expirat va
por fluminis qui eciam venenosus est ⁊ libāt
cadaver animalis ab utroq3 veneno Sic in p
posito Nam presens tribulacio est .q. fulmen
quoddam occidens nos quo ad. mundū em
dat enim a veneno peccati ⁊ tamen ipsa quod
dam venenum est corporis quia malum ē pe
ne Sed modo predicto purgat. quia primo

humorem venenosum peccati consumit ⁊ vein
ve etiam ipsa post modicuz expirat q; etiguī
⁊ cum tedio est tempus uite ⁊ consequēs tūc
liberamur ab utroqz veneno scilicet culpe ⁊ pe
ne Ambrosius super .i.ps.Deus per tribulaci
ones ad penitenciam cogit ⁊ per penitenciam
uratur ⁊ consumatur illud uecinum malum in
pietatis ⁊ perest ⁊ locus ille anime qui erat i
pietatis possessio patent ad receptionem uir
tutis ⁊ gracie De secundo sp̄s ro.vii. Quis
nos sepabit a caritate dei tribulacio angustia
⁊ cetera. Certus sum quia neqz mors neqz ui
ta ⁊c.⁊ neqz creatura alia poterit nos repare
a caritate dei ysidorus decimonono ethiō; ca
pitulo decimo dicit de calce uiua q; natura
eius mirum aliud facit Postquam enim arse
rit aquis incenditur quibus solet ignis extin
gui Oleo uero extinguitur quo solet ignis ac
cendi Causam uero primi reddit Albertus .
3° metheorum Dicens q; in calce frigida ē
ignis dispersus qui congregatur in unum per
hoc q; expellitur a quibusdam partibus cal
cis ad alias quasdam per aquam frigidam ex
quo apparet causa secundi nimirum de oleo .
quia certum est q; oleum talem frigiditatem
expellentem calorem non habet sed potius ig
nem diuidit ⁊ separat ⁊ ita extinguit sic in pro
posito Nam q talem optime amor intelligit
quia sicut dicit ysidorus ubi supra uersus cal
cis est instructura domorum necessarius. quia
lapis lapidi non potest adherere forcius nisi
calce coniunctus Sic ⁊ per amorem fit adhe
sio fortis amantis cum amato . contigit ergo
amorem nostrum quamuoqz circa deuz ⁊ spiri
tualia omnino tepescere ⁊ secundum propheta
salutoria Multorum etiam caritatem frigef
cere quia feruor cordis circa multa temporalia
distrahitur Et ideo deus infudit aquam trib
lacionis ⁊ aduersitatis ut sic feruor cordis ex
trinsecus repercussus nichil inuenit extra , se
ubi sibi contrarium ⁊ aduersum in torsū con
greditur ⁊ circa deum inflammetur : Oleum
autem idest prosperitas mundialis omnino
facit oppositum Grego. Mora. xxvi. Super
illud induratur filios ⁊ cetera . Loquens de
mente ypocritarum dicit Tempore insensibi
li frigescit intrinsecus .quia amore dampnabi
li molescit foris ⁊ cito post . Cuius iustorum
mens que per custodiam discipline a cunctis
uisibilium appetitu constringitur collecta ap

semet ipsam intrinsecus integratur ⁊ quieto :
ab exterioribus abstracta compescitur tūc ac
ta in intimis inflammatur hec ille De tercio
dici potest illud Ecc. decimoquarto ¶ Per
multas tribulaciones oportet intrare regnum
dei iuxta in gaudium Ambrosius libro de offi.
Ibi incipit beatitudo iudicio diuino ubi crūp
na ostenditur humano nec mirum . Tam pre
sens afflictio est quasi quoddam seminarium
eterne letitie psalmista Qui seminat in lacri
mis in exultacione metent Sed qui per semi
nat per ⁊ metet Et perconsequens qui nō se
minat hoc semen non metet hunc fructum
Grego: decimo libro Mora. Nequaquam re
tribucionis gaudium de eternitate colligitur
q; non hic prius pia tribulacione seminatur
⁊ bene dicitur esse semen Quia sicut semen
plante quamuis sit valde modicum in se uir
tute tamen solis adiuuantis crescit in plantā
magnam ⁊ fructus multos ita ⁊ presens tri
bulacio uirtute diuina nobis assistente crescit
in beatitudinem que est summum ⁊ maximū
bonum ⁊ fructus sempiternos ii. cor. iiii.
¶ Quid in presenti est momentaneum ⁊ le
ue tribulationis nostre supra modum eterne
glorie pondus operatur in nobis

Z. 19

Ꝺ SPERANT ⁊c
⁊ cetera Hic psalmista osten
dit q; deus querentes non
deserit Et primo ostendit q;
deus electis suis semper exhi
bet penitenciam Secundo q; eorum semper
habet memoria ibi Quoniam requirens et ce
tera Et primo ex diuina pricia nos allicit ad
sperandum Secundo ad deum laudandum ibi
Psallite domino ⁊ cetera Et signanter psalmi
sta erigens spem nostram dicit . ¶ Qui no
uerunt nomen tuum est enim sibi nomen qō
fiduciam etiam nobis tribuit duplex scilicz
hoc nomen emanuel quod interpretatur nobi
scum deus quia hoc nomen significat dei no
biscum priciam Conuenienter psalmista sub
iungit : ¶ Quoniam non derelinques ⁊ ce
tera .Aliud nomen quod fiduciam tribuit est
nomen Ihesu Math.primo Vocabis nomen
eius Ihesum Et racio nominis assignatur ibi
dem Ipse saluum faciet populum suū
a peccatis eorum Si ergo scimus hoc nomen

ꝙ causam nominis merito vele mus in eo ſpe
rare Eſt enim hoc nomen re'ugium miſerorū
remedium infirmorum ſolacium languencium
ꝛ meſtorum. ¶ Quantum ad primum po
teſt dici illud aſilum de quo narratur in cro
nicis ꝛ Beatus Auguſtinus tangit quinto de
ci.t.xviij ꝙ Romulus qui romam condidit
fecit ibi templum quod aſilum nominauit cū
cis ad ipſū fugientibus in puritatem pollicitus
quem obcām multitudinem finitimorum qui
aquel ſuos ciues offenſum contrauerat tūc ad
ſe fugientem habuit ꝛ recepit ꝛ ſic aucta eſt
ciuitas illa que tomina futura orbis erat Sic
xpiſtus fundator eccleſie in ea templum po
ſuit Dicitur enim templum ſecundum yſido
rum vecimoquinto ethiō. capitulo quinqua
geſimo nono. Hectum amplum ꝙ huic no
mini optime conuenit • Eſt enim hoc nomen
tectum a tegendo ideſt protegendo dictum
iuxta illud protegam Protegam eum quoniaꝫ
ipſe cognouit nomen meum Et eſt hoc tectū
amplum. Quia in Iſrahel magnum nomē
eius In hac autem ciuitate ideſt eccleſia po
ſitum eſt hoc templum ſcilicet nomen ihesu
.ii.par.vi. ¶ Elegi Iheruſalem ut ſit no
men meum Ibi huic autem templo conceſſū
eſt ut omnes ad ipſum confugientes, in pul
tatem conſequantur .ideo dicitur Prouerbio
rum vecimo octauo. ¶ Turris fortiſſi
nomen tomini ad ipſum currit iuſtus. Deus
in nomine tuo ſaluum me fac. hinc eſt ꝙ
obſpē ſalutis multa ad eccleſia confugientes
eam efficiunt numeroſam. Bernardus.
Omelia.decimo quinto ſuper can. Cuius pu
tas in toto orbe tanta ꝛ tam ſubita lux fidei
niſi de predicato ihesu ¶ Secundo eſt hoc
nomen remedium omnium infirmorum ſ pe
trus Rauēnas ve hoc nomine dicit ſic hoc
eſt nomen qō dedit ſurdis auditum Claudis
curſum .ſermonem mitis Citam mortuis to
tam qꝫ dyaboli poteſtatem ve obſeſſis corpo
ribus effugauit Ideo uidetur hoc nomen eſſ
quaſi tyriaca illa de qua dicit Auicenna qui
to can.qō eſt ſubliuior medicinarum ꝛ melior
earum propter multitudinem ſui iuuamenti
Et addit qō ille qui utitur illa in hora ſanita
tis non nocebit ueneam ꝛ fit ſecurus ab egri
tudinibus peſtilencie ¶ Reuera ſic et hoc
nomen non ſolum contra pñcia mala expellē
da Sed etiam contra futura repellenda valet
ꝛ uniuerſaliter cōtra omnia propter qō dicit
Bernardus ubi ſupra ꝛ Electuarium habes
O anima mea reconditum in uaſculo nomi
huius quod eſt Ihesus ſalutiferum certe qō
qꝫ nulli unquam inuenitur peſti tue inefficax
Cuius patet ueritas illius Act.iiii. ¶ Ne
qꝫ enim eſt aliud nomen ſub celo datum ho
minibus in quo oporteat nos ſaluos fieri.
¶ Tercio eſt hoc nomen ſolacium lugenciū
ꝛ meſtorum Dicit yſidorus decimoſeptimo
ethiō. Capitulo ſeptimo ꝙ oleaſter eſt arbor
inculta amara ꝛ infructuoſa cui tamen inſer
tus ramus olive uim mutat radicis ꝛ uertit
eam in proprietatem ſuam ideſt illius rami.
Sic in propoſito Nam arbor inculta ꝛ infruc
tuoſa eſt anima peccatrix qꝫ ꝛ amara eſt quo
ciens in uolore ꝛ amaritudine recogitat ānos
ſuos attendens illud Jero.ſecundo ¶ Scito
et uide quia malum et amarum eſt reliquiſſe
te dominum deum tuum • Si igitur anime
amaritate ꝛ dolenti inſeratur ramus olive il
le ſcilicet quem columba in ore ſuo deferens
ad archam reuerſa eſt ſcilicet nomen Ihesu
Eſt enim pater olive fructifera duos ramos
in menſos producens ſcilicet filium ꝛ ſpiritū
ſanctum Ille autem ramus inſertus conuer
tet radicem amaram ideſt cor penitentis in
ſui qualitatem ꝛ ſuauitatem ꝛ dulcedinem ꝛ
hec enim qualitas huius rami Cuius Ric. de
Sancto uictore Ihesus nomen dulce nomen
delectabile nomen confortans peccatorem et
nomen beate ſpei .ergo ihesu eſto michi ihe
ſus Cant.i. Oleum effuſum nomen tuum ole
um in quam illud de quo pſalmiſta Cit ex hila
ret faciem in oleo quia in eo letabitur cor noſ
trum ꝛ in nomine ſancto eius ꝛ cetera.
¶ Alio uero modo poteſt exponi .prima pa
huius uerſus ut per nomen intelligamus hoc
nomen dominus in pſ. Dominus nomen illi
ꝛ ſicut dicit beatus Aug. in pposito Quis
ſe libenter uero famulū ſubdit cognouit hoc no
mē Tercio mō pt exponi ve hoc noīe ō quo
exo.3. Ego ſū qui ſū ꝛ qui ē miſit me nā hoc
nomē ſtabilitatē eternitatis veſignat .ꝛ iō hoc
nomē agnoſcūt qui tpalibus ꝛ trāſitoriis nō
ptis ad eterna feſtināt ꝛ ad hoc mutat pſ. dñs
Et ſperent i te qui nouerūt nomē tuū uñ Au
gu.i pposito ſic dicit Sperent i te qui cogno
ſcūt nomē tuū ne ſperēt in hiis reb3 que tpis
uolubilitate pieter fluūt nichil habentes niſi

erit ⁊ fuit quoniam qđ in illis futurum est cū uenerit fit statim preteritum expectatur cum cupiditate amittitur cum dolore hec Augustinus Eterna uero omnino condiciones oppositas habent quia expectantur cum caritate ⁊ possidentur cum omnimoda securitate propter qđ ꝑs. subiungit . Quoniam non derelinques querentes te domine suple sicut transitoria se querentes necessario delinquunt psalmista . ¶ Non derelinquet sanctos suos inetnum conseruabuntur

PSALITE DOMINO qui habitat in syon ⁊ cetera hic psalmista inuitat nos ad ueum laudandum Laudatur eni deus corde ⁊ ore ad utrūq; inuitat ꝑs; in proposito Quantum ad primum dicit ¶ Psallite in domino qui habitat in syon Syon autem interpretatur specula ⁊ significat mentem celesta speculantem ⁊ spāliter contemplacioni uacantem ubi est specialis dei habitacio secundum illud psalmista Factus est in pace locus eius ⁊ habitacio eius in syon In quo psalmista innuit ꝙ non sufficit psallere uoce nisi psallamus in mentez ubi deus habitat .i. Cor. xiiii. Psallā spiritu psallam et mente Quantum ad secundum dicit. psalmista Anunciate inter gentes studia eius Per studia uero in proposito intelliguntur operaciones humane repacionis ⁊ hoc propter ea primo quia studere est propria operacio hois non enim angelus studet . sed omnia sine discursu apprehendit Nec etiam bestia studet ꝙ non deliberat . sed hoc est propriissimum homini ⁊ ideo quia operaciones pertinentes ad reparacionem nostram deus in humana natura assumpta exercuit dicuntur merito eius studia Secundo dicuntur studia propter modum operandi quia que cum studio fiunt non subito sed cum mora temporis proueūt sicut ⁊ opera reparacionis non subito sicut opera creacionis sed longo temporis spacioso processerunt Cuius Bernhardus in sermone quodaz dicit sic de omnibus que de celo sunt dixit et facta sunt ⁊ quod facilius dictu sed nunquam solo uerbo factum est cum de quem fecerat ⁊ refecit Briginta. ⁊ ii. tribus annis super terrā uisus ⁊ cum hominibus conuersatus etiam habuit in factis calūpniatores in dictis insidiato

res non bñs nisi reclinaret cāput suum quare hoc q uerbū a sua subtilitate descenderat et gressus accerrat indumentū Nam caro factū erat ⁊ motosioni ope utebat hec ille Tercio uocantur studia racione effectus qui ē subtilitas in ope nam qñ subtile quid facere intendimus tunc maxime studemus Sic in ꝓposito q licet magna uideret subtilitas mundi creacione qñ ex cuntā de nichilo ꝓduxit maior uero in hominis plasmacōe qua spiritum humo uel limo cōiunxit tā fortiter ut neuter alterō separi uelit unde ⁊ cū alia produceret dixit dixit ⁊ facta sunt hoīem uero plasmaturus ꝑmisit Faciamus hoīem ⁊c. quasi ad eius plasmacionē maior requireret diligencia cū in hominis repacōe apparuit subtilitas maxima . fecit ei ut eadē eciam uirgo mater idem de⁹ ⁊ hō ut uita mereret ⁊ mortuus immortalitatem mereretur Clebemencia aūt huius studii ex circa repacionem generis humani apparuit in duobus ex in sui ex in ai cōe natum est ei studiū exiaire ⁊ attenuare subm ⁊ cā ē q calor naturalis que dēt habundare in stomacho ⁊ ferius ad cibi digestionem ⁊ conuersionem sursum ex forti occupacione ⁊ cogitacione ad capud trahitur Sic ⁊ xpristus in hoc studio semetipsum exinaniuit formam seruum accipiens ⁊ multo magis mortem sustinens ⁊ uarios labores pro nobis assumēs uñ ⁊ si quesitū fuisset ab eo . R. xiii: Quare sic attenuaris macie fili regis per singulos dies respondisset illud ysai. xxxviii. Attenuati sunt oculi mei suspicientes in excelsum Scilicet per uehemēciam studii ⁊ hoc quia calor naturalis ideest amor qui circa naturam humanam sibi unitam tanquam circa partem inferiorem secundum naturalem sui inclinacionem occupari debuerat sursum ad capud suum ideest ad uoluntatem patris sui perficiendam trahebat secundum illud Jo. quarto ¶ Meus cibus est ut faciem uoluntatem eius qui misit me Et alibi non mea uoluntas sed tua fiat Secundo apparuit hoc studium in mentis alienacione Studium enim uehemens quandoque mentis alienacionem inducit secundum illud Act. xxvi. ¶ Multe te littere ad insaniam conuertūt: ¶ Et Reuera xpristus in hoc studio sic alienatus fuit ab hoc mundo . Ut propter uerborum suorum . occulta misteria mundus eum insanum iudicaret . Unde Jobis

decimo demonium habet ⁊ insanit ⁊ ad litte
ras quasi demonium habentem ⁊ mamatum
⁊ insanum tractabant cum Cuius Auicenna
iii.can.dicit Dame eppō est demonum lupi
num secundum ysicorum quarto ethicōr. capi
tulo septimo. ¶ Dania ab insania uel fu
rore uocatur ue paciente autem mania dicit
Auicenna ibidem q̄ debent stringi corde ei⁹
⁊ crura ut utpote ad inferiora trahatur ⁊ si se
ipsum ledat ligetur fortiter ⁊ suspendatur in
suspensario clauato ⁊ cum declinet non ē ma
lum dare sibi uinum mixtum quia dormire fa
cit. per omnia sic xpm passum transibit in sua pa
sione ut patet uolenti per singula discurre
re ⁊ inde postmodum obdormiuit illa dormi
cōne de quā in ps. ¶ Ego dormiui et sopu
tus sum, et. exurexi scilicet perfecte saluti ani
me ⁊ corporis restituturus Patet ergo q̄ hoc
studium ingens erat Job. uicesimoprimo.
¶ Ingenti studio prouidendum ne una dele
atur tribus. Scilicet tota natura huma
na ⁊ cetera.

QUOUSQUE REQUI

reris sanguinem ⁊ cetera.

Ps 12: Hic ostendit psalmista q̄ deus semper electorum su
orum habet memoriam. Ubi
sciendum q̄ duo sunt que uidentur arguere
q̄ deus obliuiscitur electorum suorum. Pri
mum est quia diu dissimulat punire eos qui
iustos persequuntur Aliud est quia electos su
os ad se clamantes sepe differt exaudire qua
si ad eum clamor eorum non perueniret. Pri
mum excludit psalmista dicens Quousque re
quirens sanguinem ⁊ cetera. Secundum uero
cum dicit non est oblitus clamorem pauperū
Primum uero concernit specialiter imitato
res xpisti in morte scilicet martires qui sig
nanter post studia xpisti inter que precipuū
fuit sua passio immediate tanguntur nāq̄ mar
tires sicut de ipsis canit ecclesia. precipue
amauerunt xpistum in uita sua imitati sunt
eum in morte sua qō erat prefiguratum i sua
passione quando uidelicet xpisto sicienti scili
cet amorem hominis ⁊ eius salutem obtule
runt sibi spōgiam plenam aceto Nam grate
cum intelligitur acerbitas passionis per spon
giam uero martirum exercitus quem acerbis
penis afflictum oblaturus erat mundus xpō
to in eius contemptum Et signanter per spō
giam intelligitur martires. Nam spongia
maris animal est: Sed tamen inobiliter he
ret petre propter quod a multis animal esse
non creditur Tamen sicut dicit Rabanus li
bro viii. c. Spongia animal esse docetur
cruore inherente petre quia dum abscinditur
sanguinem remittit Sic martires beati q̄ ma
ri i xpō est in aduersis tribulacionum constituti tā
firmiter petre idest xpisto hesserunt ut ab
ipso separari non possent Roman. quarto.
¶ Certus sum enim q̄ neq̄ mors neq̄ uita ⁊ cetera. Poterit nos separare a caritate dei
que est in xpisto ihesu. Et ideo uidebantur
imobiles sicut de ipsius canit ecclesia Nuda
ta pendit uiscera sanguis sacratus funditur.
Sed permanent imobiles uite perhennis gra
cia immo etiam quod magis uidebatur mira
bile uidebantur insensibiles. Unde Grego
rius Dora. sexto Super illud Job. ¶ Qui
posuit humiles in sublimi. Recti quiq̄ in
alto intencionis sue uertice siti sunt: Dum
moriendo mortem non sentiunt miro modo
eos reproborum iacula inferunt et non conti
gunt. hec Gregorius. Cum igitur sensu et
motu animal distinguitur a non animali per
philosophum dubium esse poterat an essent
animalia Sed ex cruore qui petre inhesit in
eorum abscisione idest mortificacione appare
bit in iudicio quid fuerit. Sanguis enim in
fusus Petre erat sanguis effusus pro xpisto.
De quo dicit Saluator. psal. lxiii. ¶ Aspe
sus est sanguis eorum super uestimenta mea.
Hunc ergo sanguinem xpistus requiret Apo
ca. vi. Scribitur uidi subtus altare animas
interfectorum propter uerbum dei Et clama
bant uoce magna dicentes Usquequo domi
ne sanctus ⁊ uerus non iudicas et uindicas
sanguinem nostrum Non est oblitus clamo
rem pauperum ⁊ cetera.

¶ Secundum uero spāliter respicit xpisti
imitatores in uita. scilicet pauperes quorum
uita xpisti ut re sit ima esse constat. Immo
et ipsa paupertas uidetur quasi quoddam
longum martirium: Bernhardus: In ser
mone de omnibus sanctis: quid sibi uult.
quod eadem promissio pauperibus et marti
ribus facta est nisi quia uere martirii genus

pauperras uoluntaria est hec Bernhardus qō autem fit eorum promissio facta utrisq3 patz aMath.quinto ꝓuerbiorum xv. ¶ Omnes dies pauperis mali ꝛ qui martirisant eos re vera diuites auari qui vetinent ꝛ diripiunt id— modicum quod habent uel habere debent qō patet qꝛ qui aufert ab eis uitam ille interfi cit eos sed uictus pauperis est uita sua . Ec clesiast. xxxiiii . ¶ Panis egencium uita pauperis est ergo qui hoc aufert eis uitum et per consequens occidit Ecclesiast. xxxiiii.

Qui aufert in furore panem quasi qui oc cidit proximum suum Cinde uidetur esse de diuite sicud de uirgulto idest ramo qui imme diate a radice arboris nascitur Nam ille ad se trahit humorem qui a radice debent surs̄ū ascendere ad nutrimentum totius arboris et fructificacionem ꝛ isto arborem mortificat . Cinde Albertus quinto de uegetatibus dicit qꝛ tales rami non deberent permitti quoniā illorum nutrimentum subtrahitur arbori et cum conualluerunt ꝛ multiplicati fuerunt are scit arbor primo in ramis ꝛ postea in stipite sic est de diuitibus auaris Nam genus huma num est quasi arbor cuius radix est terra Nā fecit deus hominem de limo terre isti ergo sunt rami prope radicem quia terrenis totali ter sunt immersi Quantum autem nocent toti arbori idest toti humano generi Ex hoc patet qō illa ex quibus deberet coītas homi num uiuere sibi congregant ꝛ tamen sicut uir gulta quamuis multum attrahant de humore nunquam tamen fructus faciunt . sic nec isto rum bona sibi uel aliis per ipsos in utilitatem cedunt Seneca .li. puer. In nullo auarus bo nus est in se pessimus Et reuera multiplicacō istorum causa erit arefactionis tocius arboris ꝛ iam securis ad radicem arboris posita est ut tota arbor prescindatur iudice appropin quante qui eis dicturus est illud aMath:xxv. Esuriui ꝛ non dedistis michi manducare et cetera . ¶ Exquo uerbo patet causa preci sionis humani idest finis uniuersalis Omnis enim arbor que non facit fructum abscide tur de his uirgultis habetur .i. aMarc. iiii: qꝛ Judas ꝛ exercitus cum ascendisset in montez syon uiderunt pastoforia diruta ꝛ uirgulta na ta sicut i saltu ꝛ scierunt uestimenta sua ꝛ planxerunt planctu magno Pastofor ia a pas cendo ꝛ foris dicta sunt quia in eis solent ꝛ

fouis uenientes de sacrificiis cōmedere ꝛ signi ficant uomos diuitum bonorum hospitalium ꝛ pauperibus cōpaciencium in quibus peregri ni ꝛ pauperes sacrificia idest elemosinas pa ebantur sed hec iam dirupta sunt ꝛ ostia sunt in monte syon idest in populo xpistiano uir gulta uero sunt diuites auari ꝛ impii sicut in sa tu ꝛ populo in fideli contra tales est cōtinue clamor pauperum suos indigencias exponen tium ꝛ constat qꝛ a deo exaudientur quia se cundum ps. Exaudiuit pauperes dominus im mo et auditur ac uidetur inter nos talis im pietas in pauperes qualis nec inter gentes .i. fideles paganos uel etiam iudeos . Cinde in cronicis legitur de quodam Rege Sarracen orum angelleando nomine qui promisit Karolo magno qꝛ ipse in crastino baptizaretur cum suo exercitu ꝛ in crastino uenies Karulo pen dente cum uidisset pauperes male tractari ba ptizari renuit ꝛ sibi crastino bellum indixit Citebat enim xiii. pauperes i terra sedentes sine mensa ꝛ mappa paruo cibo ꝛ potu uten tes ꝛ interrogauit imperatorem qui nam illi es sent cui imperator isti sunt gens dei ꝛ nuncii xpisti ihesu tunc angelandus respondit hii q circa te resident felices sunt ꝛ tui sunt felici ter cōmedunt bibunt illi uero quos dei tui es se dicis nuncios cur fame pereunt ꝛ male uesti untur aDale domino suo seruit qui sic turpi ter nuncios suos recipit legem tuam quam di cebas bonam nunc ostendis falsam sic ꝛ scan dalizatus recessit Non sic Beatus Job Pau peres tractauit sed nunquam suos filios Job xxix. Pater eram pauperum

Versus xiii.

7. 13

IBERERE MEI DO mine ꝛ cetera . Hic psa lmis ta ad dominum exaudiendum se conuertit Et primo petit di uinum auxilium contra hos tes . Secundo ut exaudiatur facilius cōme morat sibi prestitum beneficium . ¶ Qui eripuisti me de portis mortis ꝛ cetera . Petit ergo diuinum auxilium quod interpre tatur in uisione dei . quia secundum glosam ꝑ pectus dei est auxilium . Et est sensus

ubi humiliatem meam ideſt actiuã humili
tatem meam Et nota q̃ ſignanter humilitã
tem ſuam alligat q̃ eius deus plus amat q̃
ꝙ multis patz primo quia ubi amor ibi occu
lus ſed occuli dñi plus ad humilitatez re
ſpiciunt unde pſalmiſta humilia reſpicit in ce
lo ⁊ interra ⁊ alibi reſpexit in oracionem hu
milium ⁊ alibi Cfide humilitatem meam et
laborem Secundo quia humilitas de ſinu pa
tris ipſum traxit in uterum uirginis . Iuxta
illud Luce primo: Quia reſpexit humilitatez
ancille ſue ⁊ cetera . Licet enim caſtitas ſit
deo grata non tamen ſicut humilitas . Nam
uirginitas facit propinquum nobis dominum
Sap. vi. Incorrupcio facit proximum eſſe deo
ſed humilitas facit deum nobis intrinſecum
puerbiorum decimo quarto . Cibi humilitas
ibi ſapiencia ideſt filius dei qui eſt ſapiencia
patris humilitas autem eſt in corde ergo ibi
eſt filius dei tanta autem eſt humilitatis pre
rogatiua ſuper caſtitatem quia ipſa eſt cuſtos
caſtitatis Moy. xxvi. ſuper illud Job Cui de
cet nos ſuper iumenta dicit ſi tunc anima p
originem culpe in iumentorum peculanciam
cecidit cum efferetur ſe more uolucrum ultra
quam debuit euolauit hinc eſt enim q̃ longa
continencia repente ſoluitur hinc q̃ plerum
q3 ⁊ uſq3 ad ſenium uirginitas ſeruata uicia
quia enim negligitur humilitas cordis rectus
iudex deſpicit eciam integritatem corporis .
Tercio quia humilitas primo premiatur ma
thei. xx. Voca operarios ⁊ redde illis merce
dem incipiens a nouiſſimis ideſt humilioribus
quanto enim magis quis ſe humiliauerit tan
to amplius meretur Eſt enim in propoſito de
humilitate ſicut de numeris ⁊ figuris algori
ſmi Cibi quanto poſterior eſt figura tãto plus
ſignificat Nam primo loco poſita ſignificat
ſe tantum ſemel . Secundo uero loco ſignifi
cat decies Et tercio loco decies decies et ſic
continue ſecundum numerum denarium ducẽ
do ſic et hic quanto quis poſterior fuerit ſe
tanto i merito plus ualet ⁊ ſecundus nume
rum denarium ideſt obſeruacioem decem p
ceptorum plus proficit ⁊ per conſequens iuſ
tum eſt ut amplius premietur Moy. xxvi. ſu
per illud Job . Illic eriguntur ſanctis uiris il
le locus humilitatis eſt ut ille ſic celſitudinis p
uer . vi. Gloriam p̃cedit humilitas

Cij EXALTETUR DE

de portis mortis ⁊ cetera .
hoc pſ. ut facilius ediſcat
cõmemorat ſibi à deo preſti
tum beneficium Cibi ſciendũ
q̃ mors hic Cuno modo eſt pene eterne per
portas mortis in propoſito intelliguntur pec
ta cupiditates ſecundum gloſam : uel prauta
opera quibus ſcilicet ad mortem pene eterne de
quibus electi dicuntur exaltari quia amore ce
leſtis altitudinis omnes cupiditates inferiorum
bonorum relinquunt ut mortem eternam effu
giant per has portas prudens non ingreditur
Et ſi egreſſus ſemel fuerit non reuertitur ſed
ſicut Narrat Ualerius libro nono de ge
nucõ pretore uidelicet quod ſibi portam ere
am urbis egredienti mirabile contigit prodi
gium Nam ĩ capite eius uelut ſubito cornua
eruperunt Reſponſum q3 eſt eum fore rege3
ſi in urbem rediſſet quod ne accideret uolun
tarie ſibi exilium perpetuum indixit ⁊ ſicut
dicit ualerius in hoc quantum ad ueram glo
riam pertinet ſeptem regibus preferendus
erat ſic ⁊ portas mortis que enee ſunt secun
dum illud pſalmiſta Contriuit portas ereas.
exeunti ſubito cornua uirtutis erumpunt pſ.
Eruditabuntur cornua iuſti Nititur autem dy
abolus ſepe exeuntes portas predictas in ur
bem ſuam ideſt regionem umbre mortis pro
miſſis reducere puta promittendo regnum .
ideſt honores magnos. Sed prudens pocius
ſibi exilium iudicit perpetuum Cit merito re
gibus preferatur ſibi qui has portas ingreſſus
fuerit celeriter exeat non reuerſurus hebreo.
decimo tercio . ¶ Jheſus ut ſanctificaret
per ſuum ſanguinem populum extra portaz
paſſus eſt . Exeamus igitur ad eum impium
eius portantes . ¶ Alio modo per mor
tem intelligi poteſt mors culpe ſcilicet morta
lis Et tunc porte mortis poſſunt dici· pecca
ta uenialia et occaſiones quibus homo aliter
ad peccandum eciam mortaliter Licet enim
uenialia multiplicata mortale peccatum non
ſunt Tamen ad mortem diſponunt Cinde il
le exaltatur de portis mortis qui non ſolum
mortalia .ſed eciam uenialia uitatur declina
re Uegecius Libro quarto Capitulo xvi. Do
cet quod expugnacionibus ciuitatum duobus
generibus machinarum utunt quedã enĩ ſunt
maiores quibus muri dirimũtur quedaz uero

sant minores que maioribus adminiculuz iugiter exhibent quas musculos uocant . sic et dyabolus in expugnacione anime ,duplices machinas habet scilicet maiores quibus ani me applicatis tanto fortitudo ipsius anime statim ruit ꝛ sunt peccata mortalia .sed alias sunt minores que istis maioribus uiam preparant ꝛ adminiculum prestãt .q̃ sicut dicitur Eccle.xix. Qui spernit modica paulatim decidet propter qđ dicit Beatus grego.de his qui modica peccata pui pendunt Nequaquã inquit constituerant qualia sed quanta cõmittunt .i.quot ꝛ addit si despiciunt timere cũ ponderant debet formidare cum nũerant .

¶ Et reuera quamuis peccatum ueniale in se modicum uideatur cum ipsum multiplicatum uelut animam deprimit ꝛ quia ea negligit uix stabit quin immortale cadet quia sepe ex ueniali mortale procreatur ut dicit ysido. ethimx.xii. q̃ musculi pisces scilz parui dicuntur .q.masculi eo q̃ sit balene masculus naz eius coitu tanta belua concipere prohibetur . ita ꝛ de uenali qđ nidetur peccatum modicũ sepe procedit occasionaliter in monstrum .i. peccatum grauissimum ideo consulit ecclesiastes. Non des aque exitum nec modicum nec mulieri nequaquam uentam procedendi idest carni uel anime licenciam procedendi in uenialia sunt enim ipsa porte mortis de quibus Act.ix. Custodiebant portas die ac nocte ut eum interficerent ut annũciem omnes laudaciones ꝛ cetera .Filia syon ẽ ecclesia militãs que in syon idest in partibus syon puta i ihe rusalem a xpisto ꝛ apostulis sumpsit originẽ cuius porte sunt uirtutes ꝛ opera uirtuosa in quibus debemus stare ad annũciandum laudes uel psalmista . Introite portas eius in confessione ꝛc̃ .

XVLIBABO IN SALutari tuo ꝛ cetera Hic ostẽdit psalmista quomodo deo quantuz ad reprobas res humanas disponit Et primo ex primit iustorum leticiam de sua ab hostibus liberacione Secundo hostium miseriam quaz consequitur de sua iniqua machinacione ibi Infixe sunt ꝛ cetera .Quantum ad primum dicit Exultabo in salutari tuo .i. in salute q̃ te prestitit uel in salutari idest ihesu qui saluator interpretatur ꝛ ipsius proprium est saluare non solum ab hostibus extrinsecis sed eciã a malis intrinsecis unde: iii. ¶ Exultabo in deo ihesu ipse est enim medicina uite de qua dicit Auicenna ix.can.Sicut medicina uite que est una de confectionibus magnis sic uocata eo q̃ racionem bonam afficit animam confortat ꝛ letificat ꝛ linguam absoluit idest absolutam ꝛ expeditam facit sic ꝛ in ihesu si diligenter consideremus inueniemus ipsuz et confectionibus magnis Nam in ipso tria inueniuntur maxime ꝛ saluberrima uidelicet natura diuina potentissima anima racionalis beatissima ꝛ humana caro mundissima huius autẽ confectionis est effectus triplex uidelicet racionem bonam facere et hoc per fidem animã confortare ꝛ letificare per spem futurorum ꝛ presencium perceptionem linguam absolutam facere ad ipsum laudandum ꝛ hoc p caritatem ꝛ dilectacionem quia si linguis hominum loquar ꝛ angelorum caritatem autem nõ habeam factus sum uelud es sonans aut cimbulum tinniens idest sonitum ꝛ nõ uocẽ emittens Merito ergo debet infirmus hanc medicinam applicare Bernhardus omel.xv.super can. Si quid cum nomine ihesu eciam medicinam habeo in proposito mitem ꝛ humilem corde benignum sobrium castum misericordẽ ꝛ omni denicz honestate ac sanctitate cõspicuum cum xem ipsum deum omnipotentem q suo me exemplo sanat ꝛ roborat adiutorio .

¶ Orandum est ergo cum ps. ꝛ dicendum . Ostende nobis domine misericordiam tuam ꝛ saluatare tuum da nobis Infixe sunt gentes ꝛ cetera .Hic tangit malorum miseriam quam consequentur ex sua iniqua machinacõne ꝛ tangit duplicem miseriam quia scilicet ꝛ uulnerantur ꝛ illaqueantur Primum tangit dicens Infixe sunt ꝛ cetera .Interitus hic potest dici non solum pena eterna quam sibi faciunt dii mala operantur sed et ipsum peccm potest dici interitus cui infigitur peccator dupliciter uidelicet tanquam clauo ꝛ tanquam luto Est enim peccatum clauus quidam propter tria Videlicet propter grauem sui punctionem .Peccatum enim quamuis delectet . Tamen simul cum hoc uehementer pungit ꝛ uulnerat . Unde delectare in peccato non est nisi lambere mel de spinis . Mouabiorus

ſup illud Job. Eſſe ſub ſentib3 velicing
cõputabunt hec omnia inferos pungunt. ſ3
eaſdem punctiones ipſo rerum temporalium
uecti amore non ſentiunt quia peccatorum uo
luptatibus preſſi et affectu uite preſentis
quam ſint aſpera que patiuntur ignorant Ec
cle.ii. In requie ſua ſtimulabitur ve hoc ha
betur Judic.quarto. Cum ſilencio poſuit ſu
pra tempꝰ eius clauum percuſſoq3 malleo de
fixit in cerebrum qui ſoporem morti ſociam
defecit Secundo propter fortem intencionẽ
Nullius enim uirtus propria ſe liberare põt
ſed licet hoc uerum ſit generaliter tamẽ ſpe
cialiter uerum eſt hoc quando peccatum i cõ
ſuetudinem trahitur Scitis enim q̃ clauus
quando infigitur ligno molli facilius educit
ſed quando ligno indurato profunde infigiẽ
tur educitur niſi in igne lignum ponatur ſic
eſt de eo qui per prauam conſuetudinem ĩdu
ratur iudic.ii. ¶ Non dimiſerunt ad inuẽ
tiones ſuas ꝛ uiam durillimam quandoq3 ta
men ignis tribulacionis uel eciam ignis diui
nus ideſt habundans gracia ſpiritus ſancti li
berat eos ut ſalui ſint ſic tamen quaſi per ig
nem ꝓſ. Ferrum pertranſiit animam eius do
nec ueniret uerbum eius eloquium domini in
flammauit eum ꝛc. Hercio propter ſui effici
entis condicionem clauus enim efficiẽs habet
fabrum ꝛ ignem ignem ſcilicet ferrum emol
lientem ꝛ fabrum formam inducẽtem Sic et
clauus iſte. nam ignis emolliens eſt propria
cõcupiſcencia unuſquiſq3 enim temptatur a
propria cõcupiſcencia abſtractus ꝛ illectus ſi
cut dicit Jacoꝰ in can.ſua i. Ideo dicitur ec
cle.xxxi. Ignis probat ferrum durum faber ue
ro eſt diabolus ꝓſaie liiii. Ego creaui fabrũ
ſuſtantem in igne propter iſta ergo peccatũ
cõparatur clauo nũ.xxxiii. Qui remanſerint erunt
quaſi claui in oculis ꝛ lancee in lateribus qui
uero habet clauum ꝛ uult eum educere. Expe
dit ſibi clauum clauo retũdere clauum ſcilicꝫ
peccati clauo timoris diuini ve quo ꝓſalmiſta
Confige timore tuo ꝛc. Secundo cõparatur
peccatum luto ꝛ propter tria Primo quia in
quinat turpiter quantum ad auariciam Unde
Senec.epiſ.vi. Ipſos epifices intuere q̃ quo
rum manus ſterile terre genus ꝛ infimum ꝓ
pagatur uidebis quanta fuligine oblimantur
aut q̃ iſta ſcilicet Aurum ꝛ argentum magꝭ
inquinant animos quam corpora ꝛ in poſſeſſo
re eorum quam in artifice plus ſordidum eſt
Eccl.xxxiiii. Luto uitor uita eius a
Jxo Sopho.i. ulciſcabo ſuper uiros deſides
in fecibus. ¶ Secundo quia retinet molli
ter ꝛ tamen fortiter quantum ad luxuriam.
Unde eſt de ea ſicut ve bituie. quod ſecũdũ
ꝓuerbium decimoſexto ethiõꝝ.c.ii. Dam te
nax eſt q̃ nec aqua nec ferro rumpitur. Et
tamen ſecundum eundem in ſiria limꝰ eſt po
ſtim a terra ebulliens cuius natura eſt ardẽs
ꝛ igni cognata Sic hoc peccatum precipue
mala conſuetudine introductum fortiſſime
tenet ita ut nec aqua lacrimarũ nec ferro pe
nitencie uir ſolui poſſit Limus aũt iſte a ter
ra emanat ideſt ab infectione corporis et ta
men eſt eius natura ardens per concupiſcen
cias illicitas ꝛ cognata igni ſcilicet eterno.
Gene.xxxiiii. Uallis ſiluestris habe
bat puteos multos bituminos. ¶ Hercõ
quia ſuperbia ſubiugit uraſcibiliter non enim
in luto denſo homo perceptibiliter ꝛ deſcẽdit
ſed in perceptibiliter. ſic ꝛ in peccato ſuper
bie ſicut aſcenditur propria eſtimacione ſecũ
dum illud ꝓſ. Superbia eorum qui te oderũt
ꝛ cetera. Ita eciam deſcenditur quamuis de
ſcendens non ꝛcipiat ꝓſ amiſta. Aſcendunt
uſq3 ad celos ꝛ deſcendunt ꝛ cetera Et quan
to lutum eſt denſius tanto inſenſibilius ꝛ iõ
ſic merſus dicere poteſt illud ꝓſalmiſta. In
fixus ſum in limo profũdi ꝛ nõ eſt ſubſtancia
propter qõ orat ꝓſ. Erue me de luto ut non
infigar ꝛ cetera.

In laqueo iſto

quem abſconderunt ꝛ cetera
Hic tangit ꝓſalmiſta malo
rum illaqueacionem eo ipſo
enim q̃ aliis laqueos doli ꝛ
fraudis preparant ipſi ſubito eiſdem laqueis
illaqueantur. quia peccato grauius ꝛ delectu
cione innodantur Sic quod ſepe quaſi inuiti
detinentur eſt autem pes qui hic dicitur illa
queari amor ipſius anime. Quia ſecundum
Auguſtinum. Pes meus amor meus et eſt ſi
te duplex Scilicet dext qui uocatur caritas.
ſcilicet amor eternorum. Et Sinister qui uo
catur Cupiditas ſcilicet amor terrenorum.
Primus pes nunquam illaqueatur. Sed uel

non est uel liber est ⁊ rūcio est q; cāritās secū
dum apostolū .i. cor. xiii: Non est ambiciosa
nō querit que sua sunt ⁊ ideo super isto debe
mus incedere nec timendum est de casu .q;
ap⁹ ibidem Caritas omnia suffert caritas nū
quam excedit grego. Cuius pede nititur qui so
lo dei amore roboratur Cuius saltem si non
possumus semper continuate laborem illum
saltem pedem preponamus alteri ut explore⁹
⁊ temptemus ubi absq; minori periculo figi
possit Dicit ps̄ūs secundo de animalibus q;
aliqua animalia semper preponunt pedem dex
trū cum ambulant sicut leo . Ita ⁊ nos cari
tatem cupiditati ⁊ amorem celestiū amori ter
renorum ¶ Pes autem similē facillime capi
tur ⁊ illaqueatur cupiditas enim excecat ⁊ iō
qui cupiditati inniritur non potest uidere la
queos ut eos declinet intantum enim exce ca
tur ut etiā laqueos quos aliis pat ipsemet nō
uideat ⁊ ideo in tali casu oportet uti astucia
uulpina Dicitur in libro de naturis rerum de
uulpe q; si capiatur ipedica pedem proprium
abscindit ⁊ sic se liberat sed oportet istos fa
cere qui merito propter sui dolositatem uulpi
cōpantur ut per confessionem ⁊ satisfactōem
pedem abscindant pedem illuz ut euadere possit ma
nus uenatoris cōsilio saluatoris ⁊ math. xviii
Si pes tuus scandalizat te abscinde eū ⁊c .

COGNOSCETUR DO⁹
⁊c. hic ps̄. materiam laudis pre
standaz in aduentu secūdo ⁊ hoc
in speciali .⁊ primo tangit illius
aduentus euidenciam secundo diuine laudis
ex illo aduentu diuersam materiam ibi in ope
ribus manuū Quantum ad primum dicit Co
gnoscetur dominus iudicia faciens idest cum
inceperit facere iudicia de peccatoribus tunc
cognoscetur esse dominus qui nūc a reprobis
non cognoscitur tanquam ipsorum dominus
uel tunc cognoscetur q; dominus facit iudi
cia q; tunc iudicia diuina sencient que hic p
pter longam expectacionem non timebant .
Unde gregor: in mor. alluens illi uerbo ysa .
tacui semper ⁊ silui dicit sic uenturus iudex q
ulcione diu peccata hominum ptulit quando
q; cum furore examinis q; cum dolore mei
tis quantum ai aduersionis sentenciam intus
seruauerit ostendit ⁊ qō apud se nunc tacitus
tollerat in ulcione quamuis iudicii quasi ei
uolore manifestet ⁊ concludit beatus grego .
Nemo igitur hoc iudicem cuz latet despicia
ne suos contemptores cum ut celo fulserit ex
urat hec grego Unde puer .ps̄. Perdita sunt
uersutiis indicia Jn operibus manuum ⁊c
Hic tangit ex secundo aduentu diuersam lau
dis diuine materiam ⁊ primo tangit materi
am laudis ex malorum a bonis separacione Se
cundo ex bonorum finali remurmuracione ibi
Quoniam non in finem .Et primo tangit se
pacionis causam Secundo separacionem ipsaz
ibi Conuertantur peccatores Est autem causa
separacionis malicia operum que in iudicio inuenie
tur Potest autem dupliciter intelligi q; pec
catores cōprehendentur in operibus suis Uno
modo q; comūicentur ex operibus que ipsis
ad berebunt ⁊ quantum ad hoc ymaginatur
ps̄. de peccatore in die iudicii sicud de latroē
qui in ipso furto deprehenditur cuius opus
sufficienter perhibet testimonium contra ipsū
sic enim ⁊ peccatori ad berebūt sua opera q;si
in ipsis operibus deprehensi essent in eodem i
stanti quo iudicandi sunt Jero. secundo. Quo
modo confunditur fur quando comprehendit
sic confusi sunt sic reputabat se deprehensum
qui dicebat Dñe. i. in persona malorum ini
quitates mee conuolute sunt ⁊ inposite collo
meo Et signanter dicit conuolute quia in pre
senti student peccatores occultare peccata sua
cum tali uero occultacione quasi quedam in
uolucione presentabuntur iudici sed tūc reu
tabuntur ⁊ explicabuntur que prius sibi in uo
luta latebant ⁊ non inuenientur nisi furta si.
peccata malorum ⁊ ideo iustissime sic compre
hensi peribunt Psalmista .Comprehendantur
in superbia sua ⁊ de execōe ⁊ meditacio ini
tra consūmacionis ⁊ non erunt .
¶ Alio modo intelligitur q; comprehenden
tur in operibus .quia opera ipsorum .q. uin
cula quedam sunt quibus alligantur ne iudi
cium effugere possint Unde Augustinus octa
uo confess. suspirabam ligatus non ferro alie
no sed mea ferrea uoluntate uelle meum tene
bat inimicus ⁊ uoluit michi cathenam face
rat ⁊ constrinxerat me quippe ex uoluntate
peruersa facta est libido ⁊ dum seruitur libi
dini facta est consuetudo ⁊ dum consuetudi
ni non resistitur facta est necessitas q; ansu
lis sibimet in nexis hec Augustinus ⁊ signant

dicitur hec cathena opus manuum peccatoris
qz ipsemet sibi facit cathenam istam dicit ei
hic Jero. unusquisqz peccator ipse sibi secuz
portat z funes z uincula z tormenta unde su
stinent mala .nam ab alijs non est necesse pre
parare unde torqueantur cum ipsi sibi prepet
que ad penam pertinent propē qō dicit.
Comprehendit te dolor sicut parturientē que
scilicet fiat sibi ipsi causa doloris . quia de eo
dolet de quo prius in conceptu delectabatur

CONFERTANTUR .
peccatores z cetera. hic tan
git ipsam separationem malo
rum a bonis que fiet in futu
rō iudicio z fiet etiam ista se
pacio saltem quantum ad animam statim in
morte peccatoris z signanter dicit psalmista
In infernum z non ad infernum quia ad nō
tat distanciam termini in uero in distanciam
peccator autem ab inferno non multū differat
sicut enim ecclesia dei militans est porta ce
li secundum illud gene.xx. Non est hic aliud
nisi domus dei z porta celi z per consequens
qui sunt uere de ecclesia sunt in porta celi ita
z qui mali sunt in porta inferni Unde eccle .
li. Cita mea appropinquauit erat in inferno
deorsum Unde patet solō illius questionis que
cōmuniter solet queri quantum scilicet distet
a terra usqz ad celum z quantuz a terra usqz
ad infernum z patet qz modicum anima qui
bus etiam in terra existens est in porta celi .
uel porta inferni tantum distans ab utroque
uno passu qui perficitur in instanti uidelicet
in exitu anime a corpore statim enim. uel est
in celo . Si absque uenialibus exit z uel est
in purgatorio si cum uenialibus tantum exit
purgatorium aut .est pars inferni uel est in p
funtio inferni si cum mortalibus decedit .i. re
gum.xx. Uno tantum ut ita dicā gradu ego
mors que diuidimur Et ideo Job xxi. in pun
to ad inferna descendunt .sed quare dicit ps
Conuertantur peccatores z cetera . cum ipsi
uideantur ad infernum conuersi dico qz. sem
per conuersi sunt gressu qz prouer. secundo.
Ad inferos semite illius penetrant sed auersi
sunt aspectu Est enim ymaginandum qz mo
tus eorum est contra naturam animalis est ei
natura animalis ut gressus z aspectus in idem
tendant prouerbio. tercio . Palpebre tue
precedant gressus tuos Ipsi autem semper re
trorsum ambulant z ideo non uident foueam
quam fugiant si enim uiderent z considerarēt
profundum inferni quo properant subsisterent
z non procederent ideo petit Ambrosius in
oracione quadam illud inquit magno ope peto
z diem obitus diem extremi iudicii dampna
cionem eterni supplicii beatitudinem regni fu
turi semper meminerim qz nemo in desinen
ter potest nisi qui ad uitam eternam preordi
natus est hec Ambrosius Sūt ergo mali auersi
ab inferno quia oculos suos statuerunt declina
re in terram propter quod infernum non as
piciunt quo modo festinant sed ueniet tempus
quo erunt in medio z cum in profundis malorū
se senserint tunc secundum ps: Conuertēt in
imici retrorsum

CONFUSIO .NOSTRA
finem z cetera. hic tangit ps.
materiam diuine laudis ex iu
storum finali remuneracione
quam duobus meritis
scilicet sui in pñti uoluntaria dejectione z fu
turi premii patienti exspectacione Quantum
ad primum dicit Quoniam non in finem ob
liuio erit pauperis idest in finali iudicio quan
do fiet retribucio meritorum Et notandū
qz est paupertas triplex scilicet cupiditatis
de qua senec. ad lucillum epist. xxxvii. Non q
parum habet sed qui plus cupit pauper est z
reuera talis nimis ē pauz quia sicut dicit idē
Seneca epist. xx. Desūt in opis multa auaricie
omnia Nam secundum Jeronimum . Auaro
deest tam qō habet quā qō non habet de hac
paupertate dicitur eccle. xlii. Nequissima pau
pertas in ore impii z tu dicis quia diues sum
z locupletatus z nullius ēgeo z nescis qz tu
es miser z miserabilis z pauper Saliter pau
perum non obliuiscitur deus in presenti imo
valde curialiter z habundanter respicit eos
eius tribuendo que optant statim sufficit eni
eos recipere ea que deus statim habet ad ma
num magis hoc uolentes recipere quam illud
qō deus in futurum reseruauit z ideo in finē
obliuioni trādentur tanquā illi qui receperūt
mercedem suam z abierunt z hoc iustum est
exspecto in ps. Si oblitus fuero iherusalez ob
liuioni detur dextera tua . Alia dicitur

paupertas ſimpliciter neceſſitatis puta illoꝝ
qui uellent eſſe diuites ⁊ non poſſunt ⁊ tales
uidenter miſerrimi quia ⁊ in preſenti uident
obliuioni traditi cum nichil recipiant ⁊ etiaꝫ
in futuro cū non ſit aliquid recepturi Quātū
ergo ad preſens iſti a paſcuibus differunt .qa
eccle.xxxi. Laborauit diues in congregacione
ſubſtancie ⁊ in requie ſua replebitur bonoꝝ
ſuoꝝ liberauit pauper ⁊ in fine inops fit ſci
licet in fine laboris preſentis ſed in fine ultiō
conuenient ℣ſ. Simul in unum diues et pau
per ¶ Tertia eſt paupertas uoluntatis ⁊
hoc etiam a uoluntate cōmunicante qꝫ ſcilicꝫ
paupertatem ſuam pacienter ferunt licet eam
priuſquam eueniret non elegerint ſicut dicit
ibo. v. Sufficiebat nobis paupertas noſtra uel
eſt uoluntatis a uoluntate precedente qualis
fuit xpi ⁊ apoſtolorum qui paupertateꝫ ele
gerunt ⁊ utriꝰqꝫ paupertas eſt deo accepta ⁊
iſtoꝝ uidet deus obliuiſci in preſenti qꝫ bona
temporalia non participiunt ſed in finem nō
obliuiſcitur qꝫ finaliter meliora ꝓcipient Be
ati enim pauperes ſpū quoniam ipſorum eſt
regnum celorum Vnde uidetur .q. xpristus
continue facere diſtribucionem pauperibꝫ om
nibus cum dicit ſi uultis expectare debo uo
bis meliora ⁊ prouidebo quaſi ſicut illa que ſū
in manibus habeo conferenda .ſed aliqui cla
mant econuerſo ſuper ipſum dicentes domi
ne ſufficit nobis illud qꝺ in ꝓpꝛtu eſt et illi
ſtatim recipiunt ⁊ in uita preſenti ⁊ uerifica
tur in eis illud prouer. xx. hereditas ad quaꝫ
feſtinatur in principio in nouiſſima benedictō
ne carebit Vnde ē in propoſito ſicut fuit de
duobus pauperibus in preſencia Regis fran
corum ſancti Lodowici cōmedentibus quibꝫ
cum opponerentur primo quedam groſſiora
unus eorum cepit auidiſſime cōmedere Alter
uero ſperans lanciora debere apponi, abſtinu
it Cum uero apponerētur poſtmodum lancio
ra cepit ille qui prius abſtinuerat auide cōme
dere altero iam ſaturato ⁊ flente eo qꝫ cō
medere non poterat Rex uero cum fletus ei
us cauſam didiciſſet ait ſic erit in futuro de
his qui in preſenti temporalibus bonis ſe re
plent ⁊ de his qui ſpe fruendi bonis eternis
nunc a temporalibus abſtinent Luce primo .
Eſurientes implenit bonis ⁊ diuites ⁊ cetera
Vnde Gregorius in paſtorali. Qui in principio
hereditare feſtinant fortem ſibi in nouiſſimo
ſit mediocritis imputant . qꝫ dum preſentis
mundi lucra deſiderant in futuri ſeculi gloria
dampna pacienter que modo ignorant . hec
Grego. ¶ Alioquin uero expectare parati
ſunt ⁊ ſuſtinent pacienter ⁊ ideo differtur eo
rum deſiderium uſqꝫ in futurum ut in eis ꝑ
pleatur illud pſalmiſta Edent pauperes ⁊ ſa
turabuntur ⁊ cetera. ⁊ uiuent corda eorum in
ſeculum ſeculi huius figura habetur Numeri
xxxii. De filiis ruben ⁊ ſad ⁊ dimidia tribu
manaſſe qui extra terram promiſſionis pete
bant ſibi poſſeſſiones dari quia uidebant ter
ram pro alendis pecoribus fertilem ⁊ ideo ꝑ
terra promiſſionis nichil penitus acceperunt
reliqui uero filii iſrahel poſſeſſionem in terra
promiſſionis ſibi dandam expectantes recepe
runt ¶ Secundo merentur iuſti premium. ꝓ
pter ſui pacientem expectacionem que tangi
tur cum dicitur Paciencia pauperum non pe
ribit in finem. Et iſtud poteſt intelligi dupli
citer Uno modo uidelicet ut pacia non pere
at in finem propter ſui finalem remuneracio
nem Vnde grego. ſuper euuangelium illud
cum audieritis ⁊ cetera Quaſi periſſe ꝓpacia
pauperum cernitur cum nichil pro illa i hac
uita humilibus recōpenſatur ſed pacia paupe
rum non peribit in finem quia tunc eius glo
ria ꝓcipitur cum ſimul omnia laboriosa ter
minātur ¶ Alio modo propter ſuam uſqꝫ
in finem duracionem ⁊ utroqꝫ modo eſt dif
ferencia inter pacienciam diuitum qui ſunt
pauperes paupertate cupiditatis ut dictum ē
⁊ pacienciam uere pauperum qui ſunt paupe
res panpertate uoluntatis Habent enim diui
tes illi quandam pacienciam quia multa pa
cienter ſuſtinent aduerſa ⁊ plura quam ue re
pauperes Vnde Seneca. epiſ. xxvii. ¶ Nulla
nuaricia ſiue pena eſt quamuis ſatis ſit ipſa
penalis O quam lacrimarum quantum laboꝝ
exigit quam miſera deſiderat eſſe quam miſe
re partis eſt adite cotidianas ſolicitudines .
que pro modo habendi quemquam diſcucia
Maiore tormento pecunia poſſidetur quam
queritur hec Seneca . Sed quo fine ſuſtinet
hec aduerſa Reuera ſepe alicuius cōmōdi tē
poralis ⁊ ideo finem tranſitorium ⁊ piturum
querit eccle quinto . Qui amat pecuniae fru
ctum non capiet ex eis nec mirum : quia om
ne opus corruptibile in fine deficiet ⁊ qui illō
operatur ibit cum ipſo ut dicitur eccle. xiiii.

Pauperes autem ueri sustinent aduersa propter spem eternam ꝙ per consequens propter finem non futurum Roman. xiiº certo habetis fructum uestrum in sanctificacionem finem uero uitam eternam ꝙ Secundo etiam modo patet dictum quia in finem quia non perseuerant in patiri sed repentine ad impacium ꝙ iracundiam concidantur eccle. xxviii. Secundu sua stanciam suam exaltauit iram suam Quanto enim dicior tanto ad iram promior Sed ueri pauperes usq3 in finem pacienciam seruant. eccle. xxxiiº Patientia sustinens iniuste aget ꝙ fremebit pauper autem lesus tacebit est enim de pacia uera sicut de balsamo puro de quo dicit Albertus xiiº de uegetabilibus qó hoc modo probatur si sit purum quia si gutta eius excipiatur puncto stili ꝙ ponatur in summitate aque ꝙ ibi remaneat Si etiam in medio et ibi remaneat si ite in fundo ꝙ ibi remaneat purum est et non sophisticatum sic est de uera pacientia quia in puncto stili excipitur quando persecutoi pungenti exponitur per aquas tribulaciones ꝙ aduersa uite presentis intelligo p̄ superficie autem positus est qui modica aduersita te tangitur in medio autem qui maiori sed in fundo ꝙ in infimo est qui maxima tribulacione tangitur qui ergo in omnibus stat ꝙ ad impacienciam non mouetur uere pauper est ꝙ potest dicere illud eccle. xxiiii. Quasi balsamum non miscui odor meus ꝙ talium pacia uere perseuerans non perit in finem grego. unoecimo. Nota. Ille uere est paciens qui ꝙ aduersis atteritur ꝙ tamen a spei sue rectitudine non curuatur Jac. primo. Pacientia opus perfectum habet ideo dicit idem capitulo quinto. Pacientes estote fratres mei usq3 aduentum domini ꝙ cetera. ¶ Sufferenciam Job audistis ꝙ finem dñi uidistis

XURGE DOMINE non confortetur homo ꝙ cetera. ps. in parte precedenti egit de occultis filii pertinentibus ad ipsius duplicem aduentum hic agit de occultis pertinētibꝫ ad ipsius secrecionis dispositionis consilium quod exercetur in presenti uita in qua dei occulto consilio peccatores prosperantur ꝙ iusti tribulantur ꝙ peccatores continue crescunt in malicia ꝙ tamen uidetur deus quasi dissimulare etnecligencia uel ignorancia unde primo quia uidetur deus nechigere mala que fiunt excitat deum ad malorum reprehensionem ꝙ iustorum liberacionem. Secundo quia uidetur non aduertere excitat deum ad ipsorum malorū que fiunt consideracionem ibi Exurge domine deus ꝙ exaltetur ꝙ cetera. Excitat autem deus ad reprehensionem malorum hominum p̄ ea que uident deum mouere. ¶ Primo uidelicet per ipsorum malorum superbiam Secundo propter pauperum electorum miseriam ibi ut quid domine ꝙ cetera. ¶ Tercio propter dei iniuriam ibi Quoniam laudatur peccator ꝙ cetera. Primo uero deum excitat ut potenciam superborum reprimat secundo ut eos in sui noticiam deducat ibi Constitue domine ꝙ cetera. ¶ Petit autem psalmista ut potestas superborum reprimatur dupliciter scilicet maiori potencia ꝙ uera iusticia Quantum ad primum dicit Exurge domine non confortetur homo Exurge in quam qui uideris nechigere idest ostende uirtutem ꝙ potenciam tuam contra superbum qui uidetur in hoc confortari contra te ꝙ electos tuos pro libito suo p̄ sequitur ꝙ prosperatur psalmista Apprehende arma ꝙ scutum ꝙ exurge in adiutorium michi uidetur autem ps. optare superbis aduersa q̄ in hoc ꝙ succedit eis. prospere quasi contra deum idest electos dei magis confortantur dicit enim albumazar ꝙ crescente luna crescit humidum in corporibus animalium ꝙ fiūt corpora animalium fortiora Sicut patet i lupis qui crescente luna magis uenacioni insistunt Et similiter idem patet de animalibus uenenosis qui crescente luna magis sunt uenenosa. Sic in proposito Nam Luna qui uicissim mutatur est prosperitas mundialis qua crescente crescere solet humor culpe Unde ea crescente homines lupini ꝙ uenenosi idest uiri pestiferi ꝙ nociui magis confortantur in malicia sua insistentes magis uenacioni idest inique oppressioni pauperum innocentum. que uenacio appellatur eccle. decimotertio. Uenacio leonis onager in heremo sic pascua diuitū sunt pauperes sic confortati sunt de duobus dicit psalmista Confortati sunt qui persecuti sunt me inimici mei Iniuste que non rapui tunc exsoluebam Deinde petit psalmista In isto uersu ut reprimantur iusticia dicens ¶ Judicent

ñ ij

gentes in conſpectu tuo ſcelt *in preſencia tua* uel in iudicio tuo ꝛ ſignanter petit hoc pſal miſta quia in conſpectu hominum ꝛ in iudicō humano ſepe contingit ꝙ iudicatur cōtra op preſſos iniuſte ꝛ pro iniqua oppimentibus ex fauore uel timore non ſic autem in conſpectu uel in iudicio diuino ꝛ ideo uocatur pſalmiſta in perſona oppreſſorum appellare diuinum iu dicium ꝛ hoc eſt qō dicit pſalmiſta alibi Iu dica domine nocentes me

ONSTITUE DOmi ne legis latorem ꝛ cetera ꝛ hic petit pſalmiſta ut ſuperbi in ſui noticiam deducantur qō quia tunc fit maxime quā uo bene humiliantur ꝛ affligantur Ideo petit pſalmiſta eorum punicionem ꝛ afflictionem . ut ſic reducantur in ſui cognicionem Eſt aūt iſte legis lator xpiſtus de quo pſal.uicesimo primo .Dominus legifer noſter Tulit autem xpiſtus leges de punicione ſuperborum. quia omnis qui ſe exaltat humiliabitur petit ergo ꝛ iſte legiſlator ut conſtituatur ſuper eos ut ſcilicet puniat ſecundum legem quam ipſe tu lit uñ alia tranſlacio habet .Pone eis amari tudinem Ceruicio enim dabit intellectum ut ſciant ſe homines qui ſe quaſi deos exiſtimāt Cūi ꝛ narrat ſeneca epiſ. nonagesimo ſexto . De alexandro magno cum in obſidione cui dam urbis grauiter ſagitta uulneratus fuiſſet ꝛ dolore anxio grauaretur ait ſuis militibus omnes iurāt me eſſe Iouis filium ſed uulnꝰ hoc hominem me eſſe clamat ꝛ uere ſi conſi deremus quantum noſtra natura eſſet uulne rata ex primorum parentum peccato uidelicꝫ quam fragiles ſumus corpore ꝛ quam imbecil les animo deberemus nos ita infra limites hu mane nature ꝛ homines nos eſſe ꝛ non deo pares ſciremus Vnde pſalmiſta Sciant gētes quoniam homines ſunt Senec. intragediis . Quem miſerum uideris hominem ſcias .Vin de ꝛ adhuc.nono.Lepit ex graui ſuperbia ꝺ ducus ad agnicionem ſui uenire diuina ad monitus plagꝫ ꝛ cum nec ipſe iam fetorem ſuum ferre poſſet ita ait iuſtum eſt ſubditum eſſe deo ꝛ mortalem non pia uoce ſentire Eſt hic ſciendum ꝙ cum res non cognoſcatur ni ſi per ſuam diffinicionem quid ſit qui ignorat

unam partem diffinicionis rem ipſam diffini te non cognoſcit diffinicio aūt hominis tria continet particulas Eſt enim ſecundum phi loſophum homo animal racionale mortale et ideo ſecundum ignorancias aliquas aliarum trium partium tripliciter erratur quidam ig norant genus hominis ponentes qō ſit animal .et iſti uocantur maxime crimine ꝛ ignorantie cū ig norant id qō eſt homini ꝛ aliis ſui generis cō mune ꝛ tales ſunt ſuperbi qui ignorant ſe eſſe animalia Cum enim animal ſit corpus anima tum Deberent ſcire ꝙ haberent animam alli gatam corpori ꝛ per conſequens ſic repellen ꝙ non liceret eis dicere cum angelo primo ſu perbiente . In celum conſcendam ſimilis ero altiſſimo quia enim ſpiritus qui erat abſolutꝰ a corpore in tantum prompſit electionem ꝙ ut qꝫ ad dei equalitatem temptauit aſcendere dō fecit hominem in quo eſſet ſpiritus corpore al ligatus ut ſic propter corpus a tali retrahere tur conatu ꝛ propter dignitatem ſpiritus nō nimis inclinaretur deorſum ſed ſe teneret qua ſi in medio inter ſupremum ꝛ infimum in quo medio uirtus humilicatis conſiſtit Vnde ꝛ qꝫ primis parentibus data ſunt corpora nimis leuia quia carencia inclinacione ad deorſum peccata ꝛ pene ideo in eis tantum preualuit in clinacio ſpiritus ad ſurſum ut ꝛ ipſi deo ſimi les eſſe uellent ꝛ ideo facta ſunt corpora eoꝝ magis ponderoſa ꝛ qui magis deorſum trahe rent Nam corpus qō corrumpitur aggrauat animam Sicut dicitur Sapiē.ix. Qui igitur ſuperbiunt hanc alligacionem anime cum cor pore corruptibili non ſentiunt Vnde uidentꝫ ignorare ꝙ ſunt animalia ideo deus ſic ſuper bientes ſupra homines ꝛ condicionem huma nam quamoꝫ trahit infra condicionem hui mam Sicut ꝛ Daniel.quarto Legitur de Na bugꝺ. qui propter ſuam ſuperbiam cōmuta tus eſt in beſtiam ut ſibi uidebatur ubi gloſa quia de magnitudine operis ſui timuit ultra homines factus eſt infra homines Et grego . trecesimoquarto .xxxi.Moralium ; In irracio nabile animal diſtrictus iuſtꝰ hunc iudicat ab humana ſocietate ſepauit ut diſtricto iudicō hominem peruerteret Qui magnum ſe ultra ho mines eſtimaſſet pſalmiſta homo cum in ho nore eſſet nō intellexit ꝛ cetera .Quidam ui dentur ſe ignorare ſe eſſe racionales quia ua cant totaliter carni . et illi parti quime que

nobis ⁊ pecoribus est ⁊ munis que nō racione que nos distinguit a pecoribus ⁊ tales sūt uo luptuosi ⁊ luxuriosi unde Macrobius . in so mnio habetur quisq; uoluptatibus occupatus est nec mirum q̄ sicut dicit Tullius libro de senectute impedit consilium uoluptas racionis lumen mentis oculos perstringit nec habet ul lum cum uirtute commercium .i. thimo .vi. O homo dei hec fuge ¶ Quidam uero cre dunt se non esse mortales sicut cupidi ⁊ auari quia sicut dicit Beatus Jeronimus in pro logo biblie Facile contemnit omnia qui se sē per cogitat esse moriturum cum ergo isti nichil uelint contemnere nec aliis relinquere uidetur ꝙ ipsi non cogitent se in breui morituros ⁊ qō tunc secundum psalmistā . Relinquent alienis diuicias suas ⁊ sepulcra eorum dom⁹ illorum in eternum Immo ꝙ maius ē mirabile nec sibi ipsis concedit uix necessaria corpori quibus ⁊ uita sustendatur .sed uidentur ymaginari ac si sine cibi adminiculo possit uita conseruari .q.iam essent immortales . Eccle.sexto . Est et aliud malum quod uidi sub sole ⁊ quidem frequens apud homines . uir cui deus dedit diuicias ⁊ substanciam et cetera .Deus tribuit ei potestatem ut comedat et eō Unde Seneca de naturalibus questionibus in prin. dicit sic Auaricia quicquid omnibus abstulit sibi ipsi negat ⁊ tamen mortalis est Sapiencie Septimo . Sum quidem et ego mortalis homo .qui nouit has tres differencias scit se esse hominem ps.trecesimo primo .Egyptus homo et non deus.

¶ Sciendum est autem quod ab isto uersu usq; in finem totum exponitur de antexpristo Nota in glosa ⁊ cetera .

¶ QUARE DOMINE recessisti ⁊ cetera . hic dominum excitat ad reprimendum malorum superbiam ex innocentum miseria que in duobus consistit uidelicet in auxilii subtractione ⁊ in sui graui afflictione secundum nota ibi . Dum superbit impius subtractione auxilii arguit psalmista in persona afflictorum .quibus quando non statim succurritur iuxta uotum

ꝙ deus eos deserit . ⁊ ꝙ eorum mala quis pendit Unde quantum ad primum dicit Et quid domine recessisti longe Quantum uero ad secundum dicit . Despicis in oportunitatibus Quantum ad primo uero sciendum ꝙ ipse dicitur a nobis elongari quanto nos ab eo longe recedimus ⁊ ꝙ ista elongacio est ex parte nostra non sua est enim de nobis sicut de eo qui in uani mouetur accipit enim se paulatiue a portu magis ac magis distare cum tamen ipse quiescat et ideo uidetur sibi ꝙ litus moueatur ⁊ se elonget cum tamen quiescat ⁊ uentus nauē per undas a litore impellat Sic in proposito Nam quando deus puit benē percipimus nos alitore diuine misericordie quodam modo elongatos ⁊ eo magis quo diucius permittit nos flagellari . ⁊ quia in peccato nostro quiescimus nec ab ipso mouemur ad penitenciam Ideo uidetur nobis ꝙ ista elongacio fiat per hoc ꝙ deus mouetur et recedit cum tamen ipse sit immobilis sed uentus iuest suggestio diabolica nos impellit per undas uoluptatum ⁊ malorum uesteriorum elongat nos ab eo psalmista Qui elongat se a te peribunt omnes qui fornicantur abste . Despicis in oportunitatibus ⁊ cetera . Istud potest dupliciter legi uno modo ut legatur interrogatiue uidetur enim afflicto ꝙ ipse deus despicit eum in oportunitatibus iuest quādo oporteret ipsum habere auxilium scilicet in tribulacione . ¶ Alio modo potest legi depressiue ⁊ est responsio ad questionem precedentem .q.d. Tu longe recedis idest differs liberacionem in oportunitatibus iuest quādiu oportunum et salubre est ipsi tribulato . ¶ Est enim tribulacio oportuna ipsi tribulato propter duo primo quia animam purgat ⁊ clarificat Unde Crisostmus omelia tercia imperfecti Omnis aduersitas que nos sine nostra occasione tribulat in hoc mundo baptismum ignis est quam si magnanimiter sustinueris nichil murmurans contra deum iputatur tibi illa carnalis afflictio pro peccato qō cōmisisti Si autem non peccasti quod est difficile ⁊ ille ignis temptacionis circa animam tuam non uenit sordes peccatorum quos cōmedat ipsa animam tuam facit splendidiorem ⁊ quanto grauior fuerit temptacio tanto magis clarescere facit animam hec Crisostmus ⁊ signāter dicit Si magnanimiter sustinueris quia sine

paciencia consumit ignis iste ⁊ non clarificat Est enim ve uirtute paciencie sicut ve lapide in signi nomine amatites ve quo dicit ps̄m̄o . libro vecimo septo ethiō. capitulo quarto . ℣ si ex ipso uestis fuerit contacta igni resistit ⁊ igni inposita non ardet sed splendore accepto nitescit . ¶ Per uestem autem intelligo iusticiam psalmista Sacerdotes tuj̄ induantur iusticiam .hic autem uidetur ·contingi ab isto lapide in signi quando cum iusticia habetur fortis paciencia hec autem non permittit hanc uestem in aliquo ab igne tribulacionis ledi quia paciencia opus perfectum habz sed pocius iusticia facit amplius inter aduersa nitere Ecclesiast·uicesimoseptimo . Ejasa figuli probant fornax ⁊ homines iustos temptacio tribulacionis .i.coz.iiii. Tribulacionē patimur ⁊ sustinemus Romañ·octauo .
Quis nos separabit a caritate xpisti tribulacō an angusticia ⁊ cetera; Certus sum enim ℣ neqz mors neqz uita poterit nos ⁊ cetera ?
¶ Secundo tribulacio animam deo humiliat Grego.dum aduersitate humilitas proficit prospera est aduersitas que ab elacione custodit multi enim sunt ita seruilis condicionis ℣ nolunt flecti nisi per flagella est enim de eis sicut ve illis seruis ve quibus dicitur i cronicis ℣ serui scitarum cum dominis ipsorum per octo annos a terra sua abfuissent . ⁊ haberent totā terram in sua custodia dominos suos uolentes terram suam intrare prohibuerūt penitentes contra dominos suos armati ⁊ in isto frequenti bello cum uaria fuisset uictoria ⁊ ferro non possent seruos suos ad subiectionem ducere mutauerunt genus pugne uirgas assumentes ⁊ flagella ⁊ cetera metus seruilis instrumēta quod cum fecissent a deo illos terruerunt ut quos ferro iuest gladiis ⁊ lanciis superare non poterant metu flagellorum uincerent Racio fuit ℣ ictus flagellorum post quam gladiorum ex parti fuerant Sic in proposito Nam multi qui sunt seruilis condicionis deum ad regnum suum redire non permittunt ℣ quidem regnum est cor humanum . ℣ quos deus primo pugnat gladio.i. cōtacōe pene eterne de quo psalmista . Nisi conuersi fueritis gladium suum uibrabit Sed isto genere pugnandi deus non potest eos uincere . ut se sibi subiciant Sed mutato genere· pugnandi in flagella ⁊ tormenta seruilia iuest pe

nas temporales uincuntur . Racio est quia sunt ex parti pene eternales sed temporales Et ideo plus timent penam temporalem. quam penam eternam Et ideo temporalis flagellacio subicit afflictos deo ⁊ humiliat Job. vecimo quinto . Uenerit eos tribulacio et angustia ⁊ cetera .

Qui SUPERBIT impius ⁊ cetera. Hic tangit . secundum quod ad miseriam electorum pertinet .uidelicet grauem ipsorum molestacionem ⁊ tangit psalmista duo .uidelicet electorum afflictionem ⁊ affligencium punicionem Quantum ad primum dicit . Dum superbit impius incenditur pauper scilicet igne persecutionis ⁊ grauis tribulacionis quo tamē pauper purgatur quia secundum Gregori.Mora bio.xx.Dum iniusti seuiunt iusti purgantur ⁊ utilitati innocencium militat ipsa uita prauorum sed mali qui habent ignem incendunt cōprehendunt:ur in propriis consiliis quia secundum glosam male cogitaciones sunt eis quasi uincula ⁊ hoc pertinet ad ipsorum penam ut ideo conprehendentur in propriis consiliis . Quia secundum Grego.Mora. octauo.ille purgatur qui opprimitur in isto qui opprimit reatus augetur ⁊ cetera .
¶ Quantum ad primum uero sciendum ℣ dum pauper iuest electus incenditur igne tribulacionis crescit eciam in ipso ignis diuine dilectionis quia secundum Beatum Gregorium .Mala que nos hic premunt ad deum nos ire compellunt Est enim ymaginandum de dyabolo sicut ve fabro secundum illud ysa. quinquagesimoquarto . ¶ Ego creaui fabrum . cuius folles sunt diuites impii carbones sunt persecuciones ⁊ tribulaciones psalmista . Cadent super eos carbones in miseriis non subsistent . pauper uero est sicut metallum purgandum ⁊ probandum Sicut ergo faber mediantibus follibus incendit carbones qui metallum ignium Sic dyabolus mediantibus diuitibus inflammat ⁊ excitat persecuciones contra pauperes ex quibus sequitur eorum intencio in amore dei ⁊ sicut folles implentur spū quando sursum eleuantur ⁊ quando depriműt

tunc flatum incentivum emittunt sic impii superbia inflantur quando eriguntur ⁊ quando eorum voluntati resistitur statim persecuciones movent. ¶ Et est sciendum ꝙ ignis accenditur dupliciter Uno modo per flatum Unde philosophus libro de problumatibus Ignem ventus resuscitat ⁊ cuentatus ignis ex modico multus fit et sic superbi ignem accendunt Nam ipsi spiritu superbie inflati sūt ⁊ flatum magnum faciunt quia proverbiorum undecimo. Ubi fuerit superbia ibi erit et contumalia ⁊ ex hoc sustinentur ignis iste persecucionis ⁊ ex consequenti divine dilectionis ii. Mare. ix. Super hec autem superbia replet⁹ ignem spirans animo in iudeos ⁊ cetera. ¶ Alio modo incenditur ignis iste per motū Nam et motus calefacit superborum autem est inquitare ⁊ movere volentes quiete vivere Unde .ii. Math. xii. Demophon superbus et nichanor Ciprarches non sinebant eos in silencio agere et quiete ⁊ ideo suo motu id est inquietacione alios incendunt ⁊ sic est ex parte divitum causa duplex quare incendunt Similiter ⁊ incenduntur pauperes propter duo videlicet quia sunt sicciores quam divites. Nam divites habundant duplici humore scilicet iniquitatis de quo ps. Horrentes iniquitatis conturbauerunt ⁊ affluencie temporales de quo Naum tercio. Cuius divicie mare et ideo si divites deberent clare ardere oportet ꝙ primo virtute ignis persecucionis utriq3 humor affluaret. ¶ Sicut videmus in lignis humidis igni applicatis que postmodū flammescunt sed pauper cum sit continue in camino illo de quo ps. Eruerus quadragesimo octauo. Et in camino paupertatis elegi te effi citur multum siccus ps. quadragesimoprimo. Egeni ⁊ pauperes querent aquas ⁊ non sunt lingua ipsorum siti aruit Item quia pauper ē in se tenuior .i. Regum xviii. ¶ Ego sum vir pauper ⁊ tenuis ⁊ causa est quia propter multum laborem ⁊ victum exilem que duo solent attenuare Ecclesiast. trecesimo primo.

¶ Laborauit pauper in divine victus divites autem sunt grossiores et pat. decimo.

¶ Minimus digitus meus grossior est dorso patris mei Non mirum ergo et si pauperes faciliter incendantur et flamma dilectionis vehemencius augeantur Gene. Undecimo.

¶ Crescere me fecit deus in terra paupertatis mee ⁊ cetera.

VOLUNTAD LAUDA

tur peccator ⁊ cetera: hic exercitat psalmista. deum ad reprimendum malorum superbiam ex iniuria sibi illata. et tangit iniuriam quam superbi deo inferunt a primo in generali Secundo in speciali ibi. Non est deus in conspectu eius Et primo p̄ dicte illacionis magnum incentivum. Secundo ipsius effectum ost ensivum ibi Exacerbauit dominum ⁊ cetera. ¶ Quantum ad primum tangit malum adulacionis que non modicum est incentivum ad peccandum ⁊ deum exasperandum immo et quandoq3 ira dei est in causa quare deus adulatores permittit ut voce ⁊ seducat Unde dicit hic glosa hec est magna ira dei ut desit correctio et assit adulacio adulācium lingue alligant animas in peccatis delectant enim facere ea in quibus non solum non invenitur reprehensor Sed etiam laudator audit ur hec glosa. Unde Laus humana laudato nocet multipliciter. Primo enim virtutem eius debilitat Unde Gregorius Uicesimo sexto. Super illud Job Morie tur in tempestate. humana laus robur mentis emollit eam que in sui delectacione prosternit Philosophus decimo octauo de animalibus dicit ꝙ cū uētus fuerit meridionalis placidus est quia temperatus ⁊ significat linguā blandam placidam que suo flatu videlicet loquela fetum qui esset futurus masculinus. videlicet opus quod quis fortiter eliceret efficitur femininum videlicet debile uel simpliciter nullius virtutis quia propositum boni operis quod ichoatum extitit bono fine superveniens laus humana ipsum inani gloria permiscet et tunc efficitur ptus debilis femineus uel forsan totaliter in appetitu inanis glorie transformatur ⁊ tunc ptus efficitur monstruosus. Sicut Narrat philosophus decimo octauo de animalibus ꝙ quandocunq3 generatur vitulus habens capud hominis et accidit hoc quandoq3 ex parentibus occasionatos a corpore videlicet pacientibus defectum naturalem Sic et opus extrinsecum bonum quandoq3 racionabiliter inchoatur quia bona intencio. Sed postquam irracionabiliter consumatur propter defectum

in parentibus scilicet intellectu et voluntate in quibus est defectus notabilis quando pua intencione corrumpuntur et opus quod ordinari deberet ad laudem diuinam ordinatur ab ipsis ad ostentacionem uanam et mutant substancium suam qua scilicet deberent in domino gloriari in similitudine uituli cõmedentis fenum .Fenum in quem illud de quo .i. pe.i° ¶ Omnis gloria eius quasi flos feni Ideo ecclesiast. Undecimo . Non laudes uirum in spẽ sua ? ¶ Secundo ipsum execrat Augustinus Blandior omnis uirtutis inimicus ei cum quo sermonem confert qui claudum i oculo figit. Nulla enim uidetur maior cecitas quam ut se ipsum homo qualis sit et opera propria non agnoscat ? Sed hoc facit suauitas laudis humane .Et ideo uidetur esse de sermone adulatoris sicut melle uenenato De quo dicit Auicenna secundo canti. q̃ est quoddam mel naturaliter uenenatum q̃ si homo cõmedat aufert racionem subito et affert sudorem frigidum et odor eius facit sitire :Sic et blanda locucio adulantis aufert usum racionis qua se ipsum deberet homo agnoscere Causat eciam sudorem frigidum. quia que prius latebant in corde frigescente extra prodeunt per iactanciam in sermone . Odor eciam eius sitim causat . quia q flatum habent pestiferum sibi intrinsecus attrahit ; in extinguibilem sitim inanis glorie incurrit Ideo dicit ueraciter Seneca. Libro. proue habet suum uenenum blanda oracio et hoc ẽ qđ idẽ dicit li. tragedie uenenum inquit auro bibitur et ouidius li. sine titulo : Impia sub dulci melle uenena latent :i. Lo. pri. Laudo uos in hoc non laudo ? ¶ Tercio nocet . quia finaliter necat .Unde Jeronimus in isto loco ait ab adulatoribus non a iustis laudat peccator Et quando peccator peccatorem laudat alius alium dum se inuicem laudant se occidunt Ideo dicitur ecclesiast. Undecimo . ¶ Ante mortem non laudes hominem quanto magis nec in morte scilicet peccati . cum melior sit canis uiuus leone mortuo Ecclesiast. nono ?

Uersus ffv.

minum ? cetera .

Hoc tangit psalmista predicti uulti iracundi effectum offensum et tangit duo scilicet diuinum offensum et sequentem penam ¶ Quantum ad primum dicit Exacerbauit dominum ? cetera . idest in iracundiam prouocauit psalmista quociens exacerbauit cum murmurio in eum conculcauerunt eum . Et in hoc est peccatum peior bestiis secundum Crisostomum qui super illud Matth . ¶ Uestri capilli capitis omnes numerati sunt Dicit sic Uere prior est homo peccator quam animal et si non glorificat non exacerbat : Homo autem malus non solum non glorificat . sed ad hoc exacerbat Uel pro tanto dicuntur deum exacerbare . Quia non proferunt deo nisi fructus acerbos Cum enim homines sicut quasi arbores que deo fructificare debent Secundum illud Marc : octauo . ¶ Uideo homines quasi arbores Quidam eorum qui stant semper in umbra priuati lumine solis iusticie Secundum illud Sapien. quinto :

¶ Errauimꝰ a uia uirtutis et iusticie lumen non luxit nobis et sol intelligencie non est ortus nobis Ideo semper producunt fructus indigestos et acerbos idest opera offensiua . iõ Sapien. quarto : ¶ Fructus eorum inutilis et acerbi ad manducandum Secundum multitudinem ire sue non queret Hoc tangitur consequens pẽa. ¶ Sciendum tamen q̃ istud dupliciter exponitur Uno modo de malorum pena ut dictum est .Et est sensus quod deus exacerbatus propter multitudinem ire sue non queret eos Saluare per flagella quibus filios suos requiret Unde dicit hic glosa Deus multum est iratus dum per fraudes et scelera ad diuicias et honores Peruenire sinit magna enim ira dei est quando peccantem non corripit Sed uagam licenciam in peccatum ruendi permittit hec glosa Ideo uidet talis quasi a celesti medico desperatus qui ei concedit ut uidetur licenciam faciendi quod uolunt ps̃. Dimisi eos secundum desideria cordis eorum . Et Reuera grauis morbus de cuius curacione celestis medicus desperat , qui uenit querere et saluum facere quod perierat . Luce. decimo nono . ¶ Et hoc enim sequitur q̃ magis sunt incurabiles peiores

quam si persisterent et reuerti sic est quia licet mali Quia licet mali sibi reputent ad profectum quod non puniuntur. Unde dicit Cassiodo super illo psalmista. Predictum immediate putant peccatores genus esse beneficii si sibi sua uoluptates permittatur explere tamen secundum rei ueritatem oppositum uerum est ¶ Dicit enim proclus libro de prouidencia sic. Qui enim putantur profectum habent. Non puniri autem circumferunt sui ipsorum mansuetudinem insanabilem. Non enim corpori secari solum aut uri malum est Sed langwere ustione et sectione indigens et uere maxima punicio est in malo manere impunitum Quemadmodum si quis a saluatore asclepio qui scilicet gentiles fuit deus medicine. Despiceretur corpore languens ultime et despectus et concludit proclus ut igit summatim dicatur non mox puniri. Punicio est in compabilis hec iste. ¶ Et ideo dicit Gregorius. Omelia. Duodecimo. super ezechielem. Necesse est ut peccantes quosque tunc consideremus amplius miseros quando conspicimus in culpa sua sine flagello derelictos patet ergo quod talis valde dolere habet. Quia dicere potest illud psalmista. ¶ Periit fuga a me et non qui requirat.

¶ Alio modo exponitur istud. de superborum culpa sic. uidelicet quod superbus secundum multitudinem ire sue. Qua scilicet contra deum irascitur non queret. Scilicet deum Immo uidetur fugere deum sé querentem. Est enim de ipso sicut de falcone montanario. De quo dicit Albertus. Octauo decimo tercio. Libro de animalibus. ¶ Quod est ferum genus et malorum morum et Iracundum Unde prouenit quod sepe cum reclamatur a falconario non reuertitur ad manum eius. Et contingit propter duas causas. Una est quandoque indignacio ire eius quod forte euasit predam quam fuerat insecutus. ¶ Alia est nimia replecio eius propter quam cibum fastidit. Sic in proposito. Nam falcones montanarii uidentur superbi in monte elacionis uiuentes que sunt ueri et realiter malorum morum. erga domini et homines propter quod et licet deus clamet et reclamet post eos non redeunt quandoque propter indignacionem. Quia euadit eius predam quam insecuntur. Nam quandoq; non possunt optinere illud circa quod dominus laborauerunt irascuntur et indignantur contra deum murmurantes. Quandoq; uero propter nimiam repleccionem. Quia enim repleti sunt bonis temporalibus fastidiunt cibum spiritualem et delectacionem uite eterne Et ideo nec ad deum redeunt Unde nec deum querunt in prosperis. nec in aduersis. Sapiencie. Primo. ¶ Non quesierunt dominum nec inuestigauerunt et cetera.

Versus xvi.

NON EST DEUS IN conspectu eius et cetera. Hic tangit psalmista Iniuriam deo illatam a superbis in speciali Et primo ostendit quomodo a uero bono incommunicabili auertuntur. Secundo quomodo ad mala conuertuntur ibi Dixit in corde suo non mouebor et cetera. ¶ Primo ostendit q̄ de deo non cogitant. Secundo quod diuina iudicia non formidant ibi. ¶ Auferentur iudicia tua et cetera. Et primo ostendit peccatores uoluntariam cecitatem. Secundo deformitatem quorum primum pertinet ad aspectum Secundum ad affectum Dicit ergo quantum ad primum Non est deus in conspectu eius: Deus enim quamuis ubiq; presentem et omnia conspicientem Ipse non conspicit Dicit hic Cassiodo. ¶ O quam profunda cecitas est deum ante oculos suos non habere. Sed ego dico quod satis magna cecitas est deum ante oculos positum non uidere qualiter excecantur illi quos propria malicia excecauit Dicit Albertus primo de Sensu et sensato q̄ multi sunt qui rem euitiuo uidere nō possunt. Sed solum a remotis Sicut patet de confectis senio et exsiccatis studio: Et causa est secundum ipsum debilitas spiritus uisibilis: Quando enim uisibile est Juxta oculos. tunc ad directum oculi non diriguntur nisi pauce partes eius sed quedā sūt sup̄ īdirectū oculi quedā subt⁹ quedā uero a latere q̄n uero magis elongat uisibile

tunc magis sunt ex directo occuli ꝙ quia spiritus debilis est Ideo solum uidet qđ est ex directo ipsius occuli Sic est de hominibus quibus arridet prosperitas Nam spiritus eorum valde debilitatur propter uetustatem peccati ꝙ etiam propter uigilias ꝙ studiū quibus circa terrena insistunt Ideo non uident deum sibi propinquum quando enim uerus dat aduersa uidetur elongari Unde psalmista In tribulacione positus ait Et quid domine recessisti longe despicis in oportunitatibus intribulacione et per consequens ex oppositio quando dat ꝓsperа tunc est prope melius ergo conspiceret ab ipso in aduersitate quam in prosperitate. Et est racio quia pauce partes dei sunt indirecto occuli sui uidelicet solum ille qđ pertinēt ad bonitatem ꝙ clemenciam Sed quando homo flagellatur per aduersa tunc sunt in directo sui occuli ea que pertinent ad diuinam iusticiam iram ꝙ clemenciam consiverat enim illud psalmista. Deus iuxta iustus fortis et paciens Numquid irascetur per singulos dies Ideo quasi tunc distincte dominum conspicit Ideo de malis dicitur in ps. Non proposuerunt te in conspectu suo. bonus autem ait. ¶ Prouidebam dominum in conspectu meo semper. ¶ Inquinate sunt uie illius Hic tangit eorum deformitatem quantum ad effectum Nam per uias eorum intelliguntur affectus eorum qui semper inquinantur. Racio est quia semper lutosi sunt permixti cū luto diuiciarum Sapien. Septimo ¶ Tan quam lutum estimabitur argentum in conspectu illius Et Deutronomenius .i. non concupisces argentum ꝙ aurum ꝙ cetera. quasi spurticiam detestaberis ꝙ uelud inquinamentum ac sordes ab hominacionem habebis.

¶ Et sciendum ꝙ cecitas in aspectu est causa deformitatis in affectu Ideo enim uie et affectus ipsius inquinantur quia non est deus in conspectu eius quod patet dupliciter Ubi sol non potest lucere sunt uie diu sordide et inmunde ꝙ precipue quanto est grauis inundacio Deus autem sol est secundum Illud. Math. quarto. ¶ Orietur uobis timentibus nomen meum sol iusticie. In cordibus autem peruersorum est grauis inundacio. osi. quarto. ¶ Maledictum est mendacium ꝙ homicidium et furtum ꝙ adulterium inundauerunt quia igitur sol iste ubi lucere non potest oportet ꝙ uie sint inquinate omni tē pore psalmista. ¶ Fiat uia illorum tenebre ꝙ lubricum Racio assignatur Sap. decimoqr to. Omnia commixta sunt sanguis homicidium furtum ꝙ fictio corruptio turbacio ꝙ periurium tumultus animarum inquinacio nupciarum constancia. ¶ Secundo patet idem. quia sicut dicit Senec. ad Lucilium. magna pe peccatorum tollitur si peccatoris testis assit quanto magis si deus assit de quo Jeremias uicesimonono. Ego sum testis et iudex Illud autem rectatiuum a peccatis non habent mali de quibus in ps: Non proposuerūt deum añ conspectū suū. Et ideo sicut dicitur in tytū. primo. ¶ Inquinate sunt eorum mens et conscientia.

¶ AUFERUNTUR IUDicia ꝙ cetera. Hic ostēdit psalmista ꝙ malus diuina iudicia non metuit ꝙ tangit duo scilicet peruersam audaciam ꝙ sue peruersitatis causam quantuz ad primū dicit Auferunt iudicia tua ꝛc. i. severitatem iudicioū tuoū non auertit nec formidat cum tñ nullus sit cui non sicut merito formidāda uñ tullius. ii. philippicarū iudicia non metuis si ꝓpter innocenciā non lauto si ꝑp. non intelligis ei qui isto mō iudicia non metuit qđ timendū sit ergo secōm consiliū gregorii in registro districtōem futuri iudicis dū uales exhorresce ne illā amarā sencias cū ea iam nullis fletibus euadas sed ista iudicia dicuntur auferri qr nullus sine grā spāli ad illa attendit sicut uelet que tñ gracia auferēt a reprobis ꝙ dāpnandis ꝙ signanter dicitur quantū ad eū qui est in prosperis ꝙ auferunt iudicia dei a facie sua .i. consideracōe ꝙ cognicōe qr secūdū doctrinā apli ois cognicio fit per assimilacōez aduersa aūt uite pñtis sunt quedā similitudo licz ualde tenuis illorū iudicioz quibz iudicabunt mali in futuro ꝙ iō per ista ducit hō in recordacōez illorū talē aūt assimilacionem nō sentiunt quibz oia ꝓspe succedūt ꝙ ē malū signū uz eterne mortis dicit ps xvi. etbi. ꝛc. i. ꝙ que ymagines quas uidemus in occulis morituros añ triduū mortis nō habere quibus nō uisis certa est despacio sic ī ꝓposito. nā stimulacōes aduersitatum sunt quasi que

ymagines illarum penarum quas mali sustine
bunt in iudicio ⁊ iste solent appere in occul
recte uiuencium sed in occulis morientiu et
uespertinorum non apparent ⁊ hoc in triduo an
te mortem dampnacionis eterne :Est autem
hoc triduum prauus delectacio peruersa opera
cio ⁊ longa peccandi consuetudo . Isti enim
sunt dies de quibus ait Luce.xxi.De peregr
nantibus ⁊ nutrientibus in illis diebus qui er
go istis diebus istas paruas ymagines non ha
bet in oculis suis non restat nisi mors circa
a nota ad hoc narracionem que legitur in ui
ta Sancti Ambro. de diuite cui omnia sem
per aduota successerant ⁊ ipso post recessum
Ambrosii subito in infernum cum omnibus
suis uersso .Mortuus est diues et sepultus
in inferno quia ad implebitur illud psalmista
Cognoscetur dominus iudicia in operibus et
cetera .Conuertantur peccatores in infernum
omnes gentes ⁊ cetera .Omnium inimicorum
⁊ cetera .Ecce tangit peruersitatis causam q
scilicet est nimia prosperitas qua de hostibus
carnalibus pro libito triumphant non enim
de hostibus spiritualibus scilicet uciis ⁊ con
cupiscenciis hoc intelligitur quibus non do
minantur sed seruiunt Unde Lasciuo⁹ . hic
q̄ illi auget interdum cum uiciis seruat om
nium inimicorum suorum optinere dicitur pri
cipatum uicetur q̄ de eis dici potest qđ dix
it hannibal de Romanis Sicut legitur in libro
de nugis curialium uidelicet romanos uinci nō
posse nisi in patria sua Sic ⁊ isti sepius extri
secus uinci nequiunt sed in patria sua idest
intrinsecus uincuntur facilime qđ ostendit mi
seria seruitus qua intrinsecus quot uiciis tot
diuis seruiunt psalmista Dominati sunt eorū
qui oderunt eos ⁊ tribulauerunt eos inimici
eorum scilicet intrinseci .

Z 2 g

IXIE ENIM .IN corde suo non mouebor ⁊ ce
tera. Hic ostendit quomo
do impii a deo auersi ad ma
la conuertuntur . Et primo
quomodo corde Secundo quomodo ore Ter
cio quomodo opere Secundum ibi Cuius ma
ledictione Tercium ibi Sedet in insidiis et
cetera :Peccatum autem superbie quantū sit
in corde patet ex falsa securitate quia dicit pe
nes se q̄ moueri non possit a generacione in
generacionem idest nunquam ab alico sīn ma
lo idest qui inferet malum uolenti eum moue
re ⁊ deicere a gradu prosperitatis sue sed fal
sa est talis securitas Dicit enim Tullius in
Rethorica Errant qui in prosperis aduersos
casus non formidant hec ille ⁊ ratio eius est
quia sicut dicitur in prouer .Sap.fortuna ui
tria est tunc cum splendet frangitur .Et Au
gustinus quarto de ci. Hominum felicitas ui
tree leticie cōparatur cui timetur horribilius
ne repente frangatur Et reuera multum expe
dit q̄ prosperitas huius mundi sit fragilis .
quia aliquin nimis alliceret ⁊ teneret Augus
tinus de uerbo domini omelia uicesimonono
¶ Quid strepis o munde immunde tenere
uus pyens quid faceres si maneres eternio qđ
si maneret omnes promissiones eternorum ui
les hominibus redderet qđ absit .
¶ Narrat ysidorus decimosexto libro .capi
tulo tercio sic dicens fertur sub tyberio cesare
quendam excogitasse uitr tempamentum ut nō
esset fragile sed ductile qui admissus ad cesa
rem protulit phialam uitream quam cesar ad
terram proiecit quam artifex sustulit ⁊ cum
marcello phiala que compilauerat se correxit
requisitus autem a cesare si quis alius hanc
artem nosset iurauit q̄ non quem cesar iussit
decolari ne aurum pro luto haberetur si cesar
racionabiliter illum occidit nescio tamen ille
qui leticiam uitream idest fragilem facit duc
tilem idest non fragilez in animo suo cogitās
non mouebor ⁊ cetera .Merito dampnat ne
aurum idest gloria eterna uilescat multi enim
sunt qui possent semper habere felicitatem
istam uitream numquam quererent aliam Job
quadragesimo primo. ¶ Sub ipso erunt ra
dii solis sternet sibi aurum quasi lutum . Id
circo non uult deus q̄ si stabilis ne quis di
cat in corde suo cum fatuo dicente illud .
ysi:Ego dixi in habundancia nō mouebor ⁊c

Z 2 g

UIUS MALEDI Ctio
ne os plenum est ⁊c hic ostē
dit quomodo peccant ore Et
primo describit ipsoz peccm i
sermoē q̄ntū ad multiplex eius uiciū scdo q̄n
tū ad ipius uicii radicabile principiū quantū

ad primum dicit Cuius maledictione ? tãgit tria uiciosa in sermone scilicet maledictiones amaritudinem ? dolum . Maledictionem in quam quantum ad superiores quibus in occultis detrahunt ep̃o. uicesimosecundo. Ciis non distrahes principes populi tui non maledices amaritudinem quantum ad inferiores quos contumeliis despiciunt ep̃b. quarto .

¶ Omnis amaritudo ? ira ? plasphemia tollatur a uobis dolum quantum ad equales et pes quos uerbis fraudulentis decipiunt . psalmista . ¶ Prohibe linguam tuam a malo ? labia tua ne loquantur dolum . uel aliter si maledictionem quo ad uerba contumaliosa ? diffamatoria amaritudinem quo ad uerba põposa ? coiatoria dolum quo ad uerba speciosa ? adulatoria Ciel tercio modo sic maledictionem quia eorum uerba mala sunt ex natura sue significacionis amaritudinem .q̃ amara sunt Ex modo prolacionis dolum . q̃ dolosa sunt ex prauitate intencionis ? ideo q̃ talis potest dici lupus ille de quo dicit philosophus secundo de animalibus q̃ inuidia est lupus habens tres ordines dencium cuius facies est quasi hominis ? tamen cõmedit hoies Sic ? tales in ore suo tres ordines denciũ habet idest uerborum ut premissuz ẽ que bene dicuntur dentes quia eis proximos suos deuorant Jn p̃s. Cõmederunt Jacob ? locum eius desolauerunt ? prouerbiorum trecesimosexto. Generacio que pretentibus gladios habz ? cõmandit molaribus suis ? cõmedat iopes de terra ? pauperes ex hominibus Licet ergo facie tenus uiuentur homines tamen realiter sũt lupi senissimi homines cõmedentes Unde boecius quarto de consola . ¶ Mali desinunt esse q̃ fuerat Sed fuisse homiẽs ad huc ipsa humani corporis reliqua species ostentat quare uersi in maliciam humanam quoqz amisisse naturam ? addit Boecio . Auaricia feruet alienarum opũ uiolentus ereptor lupi similem diceris hec Bos. De isto lupo dici potest illud Dañ. septimo. Tres ordines erant in ore eius ? in dentibus eius ? dicebant ei . surge cõmede ? bene tres ordines dicuntur i ore eius quia eius os maledictione plenum est ? amaritudine ? dolo deinde tangit psalmista huius multiplicis uicii radicale principium . dicens Sublingua eius labor ? dolor uerba talis dicuntur labor ? dolor ab effectu q̃ faciũt innocentes inaniliter laborare ? sine causa dolere Ne quis tamen credat q̃ tantum malũ sit solum in eorum lingua excludit hic psalmista dicens eius originem esse sub lingua idest in corde q̃ sub lingua interius struitur quia ex habundancia cordis os loquitur Luce sexto . Sicut ergo si quis uideret q̃ lingua febricitantis repleta esset humore amaro ? propter hoc crederet ibi esse radicem sue infirmitatis decipetur constat enim q̃ causa est latens intrinsecus uidelicet calor innaturalis . nimis ira ? qui uiderit alicuius linguam plenam amaritudine non credat ibi esse radicabile principium tocius mali q̃ habet Sed est bene sub lingua intrinsecus propter nimiuz estimi malicie dominantem in corde unde bernhardus in eulogio sponsi de sponsa ad dicendum dulce est q̃ dulce est ad faciendum et nescio quo pacto quod multum cupimus nunquam loqui fastidimus ? Crisostmus Jn imperfecto super illud Math. duodecimo.

¶ Quomodo potestis bona loqui cum sitis mali Dicit sic Si duo uel tres homines sedeant in unum qui cor timore uel amore dei habet repletum statim de rebus diuinis introducit sermonem qui thesaurum auaricie habet in corde statim de possessionibus de lucris diuersis fabulas introducit qui libidinis thesaurum habet in corde statim de nuptiis de puellis delectantur dicere ? audire . Sic unius cuiusqz cordis resti est sermo ipsius ? racionem huius premittit Crisostmus ibidem : Sic non potest fieri Ut alia germina producantur nisi qualis fuerit radix in terra . uoluntas hominum radix est . uerba autem ? opera fructus sunt uoluntatis . Jxta quale cor unusquisque habet talia et uerba loquitur ? opa facit hec Crisostmus . Patet ergo quod malum illud sub lingua idest in corde oritur . Job . Octuagesimo . ¶ Cum dulce fuerit in ore eius malum abscondet Illud sub lingua sua ? cetera .

Versus fff.

SEDET IN INSIDIIS cum diuitibus . ⁊ cetera . hic ostendit psalmista . quomodo impii peccant opere ⁊ primo describit sui operis peruersitatem Secundo flammam ipsorum seruitatem ibi dixit in corde suo oblitus est deus Primo uero tangit eorum peruersum conatum Secundo peruersi conatus effectum ibi . In laqueo suo humiliabit ⁊ cetera Et primo ostendit eorum peruersum conatum quo student nocere proximo quo ad ipsius personam Secundo quo ad substanciam ibi Occuli eius ⁊ cetera . Quantum ad primum ergo dicit se de impio qui sanguini proximi insidiatur . q̄ sedet in insidiis Ecclesiastici undecimo . Multe insidie sunt vosi. Sedet uero cum diuitibus ut interficiat innocentem . ¶ Est enim sciendum q̄ licet inter diuites non sit uera amicicia nec grata societas propter quod generalissimo sexto . q̄ diuites erant valde . et sic habitare nequibant in malo cum puto persecucione innocentum sepe inueniuntur humaniores ⁊ concordes Sicut patuit de herode ⁊ pylato qui in morte xpisti facti sunt amici Nam antea inimici erant adinuicem Ideo signanter psalmista de diuite impio innocentem plequente dicit q̄ sedet in insidiis cum diuitibus dicit albertus libro. xiceſimotercio de animalibus q̄ falco licet sit auis iracunda sicut ⁊ omnes aues rapaces ⁊ diligat ut sit solitarius tamen propter adiutorium tempore uenacionis diligit socios Sic ⁊ diuites uidenter diligere solicitudinem idest soli esse psa. quinto . Ve qui coniūgitis domum ad domum ⁊ agrum agro cōpulatis ⁊ cetera. Numquid habitabitis uos soli in medio terre Tamen propter mutuum adiutorium in uenacione diligunt societatem mutuam ⁊ est ista uenacio pauperum oppressio Ecclesi. decimotercio. ¶ Uenacio leonis Onager in heremo sic pascua diuitum pauperes Et notandum q̄ diuites cum quibus dicitur sedere impius sunt eius consiliarii quos signanter uocat diuites quia sepe contingit q̄ consiliarii dictum efficiuntur subito dites ⁊ dicōres quamcoq; quam dominus principalis trahunt enim ad se multa que deberent cedere in utilitatem domini propter qd dicitur Job iii De diuite impio q̄ alateribus eius armis dependet idest in collaterabilibus habundat crassi

tudo dicitur Jeronimus quinto. Inuenti sunt in populo meo impii insidiantes quasi aucupes ⁊c. Jō magnificati sūt ⁊ ditati incrassati sūt ⁊ ipinguati.

OCULI EJUS In pauperem respiciunt ⁊ cetera . hic ostendit psalmista eorum prauum studium ⁊ conatum quo student alium ledere quātum ad eius substanciam ⁊ primo quomodo decipiunt per falsam cōpassionem. Secundo quomodo decipiunt per falsam beneuolencie similacōnem ibi . Insidiatur ut rapiat ⁊ cetera . Et primo ostendit quid extrinsecus pretendunt ⁊ secundo quid intrinsecus intendunt . Quantum ad primum dicit . Occuli eius in pauperem respiciunt in quo innuit q̄ ipse ut decipiat ostendit exterius quandam fictam cōpassionem ad pauperem in occulis enim ysigā quedam compassionis relucent unde dicit hic glosa q̄ quasi misericordia ⁊ effectu in pauperem respiciunt ¶ Uel aliter potest hoc intelligi sic q̄ quia per occulos aperitur uia cupiditati Ideo occulos suos dirigunt i pauperem ut earum bona concupiscant ⁊ auferāt proverbiorum uicesimoseptimo . ¶ Occuli hominum insaciabiles dicit Albertus uicesimotercō de animalibus q̄ proprium est falconi cito moueri in predam ⁊ non discernere ibi ⁊ timere attemptare omne qd obuiat . Ideo oportet ipsum habere mitrā occulos tegentes quando portatur ita est de auaris diuitibus uidentur enim falcones dyaboli quos in manu sua tenet ligatos quibus utitur ad uenandum aues dei scilicet innocentes isti ergo cito absq; discrecōe mouentur i predam qr nō discernūt iter licitū ⁊ illicitum nec iter ppriū ⁊ alienū sed oia timere aggrediuntur que occulis ipsorum occurrunt ⁊ sō expediret eis q̄ haberent mitram tegentē occulos uel saltē auertereut occulos suos ne uiderēt uanitates imo expediret eis oio carere occulis senec. li. de remediis dicit sic occulos pdidi quā multis cupiditatibus uia iclusa ē hinc occuli adulterium mōstrat huic itessū huic domū quā cōcupiscat huic urbē irritamenta sunt uicōz duces celerum hec Senec. gregori. Mora. xxi. Non licet intueri q̄ non licet concupiscere ⁊c Alastinus

uoluptatis sue deprimendi sunt occuli tãquã quidam raptores ad culpam hec grego. treñ tercio Occulus meus depredatus est animaz meam ⁊ eccle. decimoquarto. Insaciabilis est occulus cupidi in partem iniquitatis non saciabitur donec consumat arefaciens animam suam. ¶ Insidiatur in abscondito ⁊ ceteras hoc ostendit quid impii falsam cõpassionem pretendentes intendunt. Est autem intencio ponere occultas insidias ⁊ signanter cõparat opus eius leonis opi in spelunca Quia reuera ipse habet leonem in spelunca i. est dyabolum in se ipso ad cuius instinctum ⁊ imitacionem facit ea que facit habent enī diues ⁊ dyabolus operaciones similes in nocendo. Unde dicit Crisos omel. xlvi. ī imperfecto sic Sicut malignus homo si uiderit aliquē orphanum habere subãm paternam ducit eum frequenter ad prandium donat illi aliquando aliquod speciosum uestimentum loquitur illi dulces sermones donec tollat eius faculeates sic dyabolus uidens hominem habentem celestē thesaurum i. est animam immortalem. a deo creatam sapienciam celestem in archa terrea positam ostendit illi aurum ⁊ argentum ⁊ cõcupiscibilia ornamenta uestes preciosas ⁊ delicios cibos ⁊ glorioſos honores ut per hoc subiugans eum uoluptatibus suis auferat salutem anime ipsius ⁊ corrumpat graciaz cordis eius hec Crisos. ex quo patet ꝙ in operibus similis est impius dyabolo .i. Marc. iii. Similis factus est leoni in operibus suis immo ⁊ dyabolo peior dicit .n. grego. Mora. xxxi. alluvens qõ habetur Dreñ. iiii. ¶ Celociores psecutores nostri aquilis uelociores sunt cum tanta contra nos homines maligni faciunt ut ipsas eciam aereas potestates inuentõnibus malicie preire uirentur ideo eccle. uicesimoquinto. Cõmorari leoni ⁊ draconi placebit magis quam habitare cum mulliere nequã Mulier nequã est diuitiī ipietatꝭ scom illud za. v: Ecce mulier sedens in medio amphore ⁊ dixit hec est ipietas.

INSIDIATUR UT

rapiat ⁊ cetera.

¶ Hic ostendit psalmista. quõ malus nocet per falsam benevolencie similacionem ipse enim attrahit pauperem i. est trahit ad se sub specie amicicie ⁊ benevolencie sed dum sic trahit ⁊ allicit insidiatur ut rapiat bona eius ⁊ in hoc ē ipse imitator dyaboli qui blandiciis animam ad se trahit ⁊ rapit trahit enim in culpam ⁊ rapit ad penam Unde versus iste cõmunis ē dyabolo ⁊ impio quilibet enim catholicꝰ pauper dicitur q mendicus est ⁊ mẽdicat cotidie victuz ⁊ panem suum dicendo Panem nostrum cotidianum da nobis hodie Unde ⁊ ps. quamuis rex esset ait Ego mendicus sum ⁊ pauper hunc ergo pauperem dyabolus conatur rapere ipsum blandiciis attrahendo in hoc uulpi Similis dicitur enim libro de naturis rerum ꝙ ulpis primo ludit cum lepore deinde cum reptilibus eum temptat ⁊ in fine rapit ⁊ ideo quidam lepores hasturiam eius cognoscentes uulpem fugiunt ⁊ ludum eius Sic dyabolus primo quasi ludit quando scilicet alicui delicias appetidas proponit ⁊ tamen ludus nonpo fit in culpa est ludus iste reprobandus de quo Jero. xv. Non sedi in consilio ludencium nã ⁊ sara de hoc ludo turbabatur uidens ysmaelem ludentem cum ysaac Sicut habetur gen. xxi. Nam ysmael de quo dictum est gene. decimosexto. ¶ Ibic erit ferus homo manus eius contra omnes ⁊ manus omnium contra eum Signat dyabolum ysaac uero interpretatur risus uel gaudium significans eum qui huius ludo applaudit Illum autem qui huic ludo applaudit postmodum dyabolus inuadit ventribus quia morsum peccati sibi infigit et tandem ad sui dampnacionem rapit quod cauendum docet psalmista dicens.

¶ Nequando rapiat ⁊ non sit qui eripiat. Ideo uiri prudentes habent ludum suspectū habent ⁊ fugiunt. Job. tercio. ¶ Num quam cum ludentibus misceui me. Et ideo non rapiuntur .i. Math. vii. ¶ Hostes erant parati rapere iudam et in notuit sermo inde quoniam cum dolo uenerat ad eum et conteritus est valde ⁊ amplius uoluit uidere faciem eius. Eodem modo et diues auarus Insidiatur proximo suo pauperi.

¶ Nã priõ blãdiciis sub specie familiaritatis et amicicie. ipsum aggreditur. Ut in sua uoluntatem perficiendam ipsum attrahit. ¶ Deinde morsu fraudulento partem passionis eius. possessionis

eius saltem auferre ꝛ sibi appropriare satagit ꝛ tandem pro nichō uel pro modico ipsā to tam rapit ꝛ possidet quia pauper non audet nec ualet resistere Boecius quarto de cōsol. Insidiator occultus surripuisse fraudibus gau det uulpeculis exequntur eccle. decimotercio· pascua sunt diuitum pauperes ꝛ prouerbio. primo. ¶ Seruite omnis austri animas po sidencium rapiunt

in laqueo suo bu miliabit eum ꝛ cetera. hic o stendit psalmista praui cona tus impiorum quicios um, effe ctum ꝛ duos tangit effectus unum scilicet ex parte pauperis qui est ipse bumiliacio Nam diues laqueo suo idest pra ua machinacione humiliat pauperem ꝛ hoc cedit pauperi in bonum efficitur, enim sub op pressione humilis Gregorius Mora. septiō. Quo uirtutem carnis humiliat intencionem spiritus exaltat psa: Bonum michi domine qr humiliasti me Sibi Tullio· sicut superbia mer get in tartarum ita humilitas tollit in celum qꝫ autem superbia mergat ad tartarum satis innuit hic psalmista cum dicit Inclinabit se ꝛ cadet cum dominatum fuerit ꝛ cetera Sibi tangit alium effectum scilicet ex parte diuti ꝛ est ipsius totalis reiectio Signanter autem psalmista distinguit istos duos effectus quer si conatus sic qꝫ pauper oppressus solum bu miliatur Sed diues oppumens plus sui pec cati ponere oppumitur quia inclinatur et ca dit Inclinatur inquit per culpam sed cadit i penam. ¶ Et sciendum qꝫ li cum in pro posito potest dicere uel ꝙemptitatem et est tunc intellectus iste qꝫ dominari pauperibus est idem qꝫ cadere ꝛ sic est qō hic dicitur ue rum Unde Gregorius Mora. xxxiii. Impi us ipsa superbia qua eleuatur opprimitur. qr hoc ipsum fit superbis deici quod eius falsa contingit gloria exterius eleuari ordinante. enim diuino iudicio non eis hoc aliud est cul pa aliud pena sed sua illis in penam uertitur culpa ut claris fastu superbie hoc ipsum sit uer iteris cadere quo foras oñditur profecisse hec Gregorius. talis dicere potest illud .ii. Regum .i. ¶ Casu ueni in montem idest sub limine dominacionem. Nam sbi Cecide runt qui operantur iniquitatem. ¶ Alio modo potest li cum dicere temporis magnam propinquitatem ꝛ est tunc intellectus qꝫ di uino annectitur casus de propinquo ꝛ hoc est uerum sicut sepe uidemus ad oculum quod mali qui diu laborauerunt ut inique dominen tur quanto habent intentum subito quasi ca dunt in mortem uel in miseriam Gregorius septimo. Mora. sine mora pronit qꝫ magnis conatibus ad summa peruenit paulisp edifi cia alta proficiunt sed repentinus casibus ter ram petunt ꝛ est racionabile. dñt enim gra matici qꝫ prepōm tantum uni accidit sc3 ca sus ꝛ hoc est uerum de prepositione que a cō positione sepatur Prepositio autem que a cō positione separi non potest nulli casui seruit Sic et dominio qō est quedam prepositio qa dominus aliis preponitur casus accidit si ta le sit qꝫ a cōpositiōne sepatur sicut est de do minio illius qui cum subditis per amorem nō coniungitur. Nam ex prelato ꝛ subdito fit unum per cōpositionem quando simul uniun tur per amorem Sed est racionabile talem do minum cauere qui subditus non amat cum ipse sit quasi caput precisum a corpore ꝛ ps. Sicud unus de principibus cadetis ps: Sacer dotes eorum in gladio ceciderunt:

¶ Tercio modo potest li cum dicere causa litatē ꝛ tunc ē intellectus qꝫ dolum est cā ca dendi ꝛ hoc ēt uer est i dñis qui subditos spoliant ꝛ sibi bona eor appropriāt si ei capō ad se traderet totū nutrimentū corpis effice ret ita ponderosū ꝛ corpus ita debile qꝫ ne cessario caderet ꝛ non supporturetur a corpe sic est de dño auaro subditos spoliāte qr tra hunt ad se oia quibz subditi ali dērent et iō efficit pecā eius ita ponderosū qꝫ a subdit debilitatis preiopia sufferri nō ꝓt unde dicebat plato sicud narrat in li. de nugis curialiū qꝫ inde est cū subditos opprimit magrātus ac si capud corpis intumescat ut a mēbris aut oio aut sñ molestia ñ fieri possit phūs ꝓii: de rialibus dicit qꝫ capud hois sine carne est. qr est suppremū corporis erecti ne si esset car nosum esset nimis ponderosum et sensui inep tum ꝛ precipue anterius ꝛ posterius capitis est sine carne Sic et qui in gradu superiori constituuntur deberent esse leues. et non nimis onerati pondere temporalium. Ut

possent facilius portari a subditis ⁊ sensu regi
minis habundare ⁊ precipue anterior pars. i.
principes ⁊ poster or iuest ministri ⁊ ceteri eo
rum curiam sequentes . Alioqui si capud mi
mis ponderet ⁊ subiectus populus debilitetur
uerificabitur illud nñ. iiii. Debilitata est forti
tudo portantis ⁊ humus nimia est debilitata
in quam a principibus ⁊ ministris sicud illud
necē. v. Duces autem primi qui fuerunt ante
me grauauerunt populum quando autem de
bilitatur fortitudo portantis ⁊ augetur conti
nue pondus inpositum necessario sequitur ca
sus eccle. xxxi. ¶ Qui aurum diligit nō iu
stificabitur ⁊ cetera . Multi dati sunt in auri
casus .

IXIT ENIM In cor
de suo ⁊ cetera. hic ostendit
ps. falsam impii securitatem
⁊ oritur illa securitas ex du
plici errore quorum primus ē
q̄ deus in presenti peccata non conspicerat .
Dixit in corde suo oblitus est deus secū
dus est q̄ deus penam peccantibus in finem
non reseruat Dixit in corde suo auertit
faciem suam ne uideat in finem Obliuisci au
tem uidetur esse necessitatis sed auertere faci
em eius libere uolūtatis ⁊ ideo dicit peccator
penes se q̄ deus obmuscitur tanquam nō po
sset scire mala que faciunt quia scilicet nō ha
bet noticiam actuum humanorum quasi sic es
set occupatus circa celestia q̄ non uacaret si
bi respicere ad terrena Job xxii. Dicis quid
enim nouit deus nubes latibulum eius nec no
stra considerat ⁊ circa cardines celi perambu
lant Iste error excutitur eccle. xvi. Non dicas
a deo abscondar ⁊ ex summo quis mei mē
rabitur uel posito q̄ deus posset scire mala
sua dicit tamen q̄ deus auertit faciem suam
ne uideat in finem .q.d: Deus est ita bonus
q̄ non habet uoluntatem conspiciendi ⁊ pu
niendi peccata sua in fine ⁊ iste error excludi
tur eccle. v. Sic non adicias peccatum su
per peccatuz ⁊ ne dicas miseracio dei magna
est multitudinis peccatorum miserebitur mi
sericordia enim ⁊ ira ab illo cito approximāt
⁊ in peccatores respicit ira illius Racio uero
utriusq̄ erroris quare scilicet dicit peccator i
corde suo oblitꝰ ē deus ⁊ q̄ auertit faciē suā
ne uideat in finem est duplex unus est nimis
cecitas q̄ sicut dicit Crisº Omnis homo se
cundum se estimat alterum quia igitur ipse
obliuiscitur malorum suorum ⁊ auertit faciez
suam ne uideat in finem illorum ideo credit
q̄ eodem modo sit de deo qui enim abscondit
seipsum a seipso ideo credit se absconditum
a deo ⁊ quia claudit sibi oculos tam fatuꝰ ē
ut credat se non uideri Senec. epist. lxxxvii.
Narrat de quadam fatua que erat uxoris sue
dicens hec inquit fatua subito desiit uidere ⁊
credibilem rem narro sed uerā nescit esse
se cecam subinde suum pedagogum rogat ut
migret ait domum tenebrosam esse ⁊ addit
Senec. hoc q̄ in illa ridemus omnibus nobis
accedere liquet ⁊ reuera sic est quia malis no
stris excecamur ⁊ uidere desinimus incredibi
le est ⁊ tamen uerum q̄ licet ceci sumus nos
tamen esse cecos ignoramus ⁊ ideo tenebras
intrinsecas ⁊ exterioribus tenebris ascribimus
⁊ licet stemus in pleno lumine diuini aspec
tus estimamus tamen nos in tenebris ignorancie
di conuersari hoc uidet psalmista dicens . Et
dixerunt non uidebit dominus nec intelliget
deus Jacob intelligite insipientes in populo
⁊ stulti aliquando sapite qui plantauit aures nō
audiet aut qui finxit oculos non conspiciet.
et Jero. xxiii. Si occultabitur uir in abscondi
tis ⁊ ego non uidebo eum . ¶ Alia est ni
mia prosperitas est enim de eis sicut de pul
pellicani de quibus dicitur q̄ dum pellicanꝰ
ipsius pullis applaudit ⁊ blanditur illi econtra
rio sibi eruere oculos moliuntur propter qō
ille iratus occidit eos sic . ⁊ isti quibus deus
applaudit quia magnam prosperitatem tri
buit ⁊ ipsi econuerso oculos dei nituntur .
eruere dum sibi noticiam ⁊ prouidenciam re
rum nituntur auferre igitur non mirum si ira
tus eos occidat ezechielis octauo Dicit enim
non dominus nos derelinquit dominus terrā
⁊c. ergo ⁊ ego faciam in furore meo non par
cet oculos meos nec miserebor

XURGE DOMINE
deus ⁊ cetera ps. prius exci
tauit dñm ut se contra hostes
defenderet quia uidetur iniu
rias proprias negligere di
cens Exurge domine non confortetur homo

bit deum excitat ut mala que fiunt conspiciat ut uetetur enim eis non attendere ꝛ facit duo: Primo enim pro pauperibus ꝛ afflictis ꝓmittit oracionem Secundo subiungit exaudicionē ibi Dominus regnabit ꝛ cetera. Primo petit ut deus mala attendat Secundo ut malos reprimat ibi Conuertere brachium ꝛ primo uero deum ad subueniendum ꝛ attendendum excitat Secundo causas motiuas ad audiendū cōmemorat ibi propter quid irritauit ꝛ cetera ꝛ petit psalmista in isto uersu tria uidelicz ostensionem iusticie dicens Exurge domine deus ostensionem sue potencie dicens exaltetur manus tua ꝛ ostensionem clemencie dicens. Ne obliuiscaris pauperum Petit autem ostencionem sue iusticie in hoc ꝙ dicit exurge ex racio est quia quanto quis iacet totus occultatur qui uero sedet occultatur secundum ꝓtem inferiorem ꝛ apparet secundum partem superiorem qui uero surgit ꝛ stet apparet secundum utramqꝫ Jn deo autem est quasi duplex pars uidelicet iusticia et misericordia .q̄. rum misericordia super est ꝑs. Miseraciones eius super omnia opera eius ꝛ tamen ꝙ a iusticia licet appellare ad diuinam misericordiam Jac.iii. Misericordia superexaltat iudicium deus ergo nunquam legitur iacens quia nullus est qui non sentiat uel iusticiam uel misericordiam nec eciaz tempus aliquod est qō non sit uel iusticie uel misericordie Sed quādoqꝫ deus ostendit partem superiorem scilicz misericordiam ꝛ occultat iusticiam quasi partem inferiorem ꝛ tunc dicitur stare ꝛ exurgere quandoqꝫ autem assimulat punire tunc odit misericordiam ꝛ non iusticiam in liberando ꝛ saluando electos ꝛ iusticiam in puniēdo reprobos ideo tunc dicetur exurgere ꝛ stare Terra tremuit ꝛ quieuit dum resurgeret in iudicio deus ut saluos faceret omnes ꝛ cetera. Petit uero secundo ostencionem potencie i exultacione manus dicens. Exaltetur manus tua Nam per manum potencia intelligitur ꝛ loquitur psalmista de deo ad similitudinem persecucientis irati qui quāto uult fortiter ꝓcutere eleuauit manum ualde ꝛ ideo per hoc innuit psalmista ꝙ deus tāquam iratus fortiter ꝛ dure percuciet impios eccle.xxxvi.

¶ Alleua manum tuam super gentem alienā ut uideant potestatem tuam ꝛ ysai.xxvi. Exaltetur manus tua ut non uideant ꝛ cōfūdāt

¶ Sciendum est autem ꝙ alio modo ꝓ manum dei intelligitur filius dei per quem omnia facta sunt ista manus fuit exaltata in sua assēcione Deut.xxxiii. Leuabo ad celum manum meam ꝛ cetera. Fuit autem hec manus tunc maxime eleuata quia super celos ꝑs. Eleuata est magnificencia tua super celos. ꝛ per consequens quando dimittetur dabit ictum fortissimum ꝓsternens usqꝫ ad inferos hoc autem erit in iudicio quemadmodum enim uidistis eum ascendentem ita ueniet ut dicitur enim in libro de naturis rerum de hōdio qui ē rex auium secundum Albertum qō in altum ascēdit ꝛ cum impetu descendendo predam deicit ad predam autem uolando pedes pectori conungit ꝛ sic ferit sic ꝛ xpristus in altum ascendens supra illud Gene.xlix. ¶ Ad predaz fili mi ascendisti ut postmodum cum maiori descendat impetu ꝛ predam iopios quos predabitur fortiter deiciat sed sic descendens pedes pectori coniungit ut durius feriat sunt enim pedes xpristi pauperes ꝛ humiles qui in signū maioris dilectionis xpristo sociabuntur tāquā coniudices ut maior sit ex hoc pena diuitum superborum Dicit enim gregorius ꝙ ualde elata mens retunditur si ipse super quem se extulit supra ponatur propter quod in persona malorum damnatoꝝ scribit Sap̄.quinto hii sunt quos habuimus inderisum ꝛ in similitudinē improperii ꝛ cetera. Ecce cōputati sunt inter filios dei Jdcirco contra superbos petit psalmista Exaltare qui iudicas terram redde retribucionem superbis Hercio petit psalmista. in uersu isto ostensionem clemencie dicens. Ne obliuiscaris pauperum Sibi sciendum ꝙ licet humano iudicio pauperes uideantur obliuioni traditi cum non sunt Non enim obliuioni traditur cui statim prouidetur Sed sic est de pauperibus qui eciam in presenti recipiunt quod alii expectant pro maximo in futuro scilicet regnum celorum Math.quinto.

¶ Beati pauperes quoniam ipsorum est regnum celorum Non ergo eis promittitur regnum quia non dicitur erit regnum celorum. Sed mox eius datur quoniam ipsorum ē regnum celorum non sic fit aliis sed solum promittitur Unde dicitur Beati mites quoniam ipsi possidebunt et sic de aliis ibidem Unde Bernhardus in sermone de aduentu. Magna quedam est penna paupertatis qua tā cito

uolatur in regnum celoum Nam in aliis uir
tutibus que sequūtur promissio pro tempore
futuro iudicatur paupertati uero non tam p
mittitur quam datur Unde ⁊ in presenti tem
pore enunciatum est quoniam ipsoum est re
gnum celoum hec Bernhardus ⁊ racio huius
dictī est quia pauperes quasi continue clamāt
super deum dicit enim philosophus duoxeci
mo de animalibus q̄ aues que sunt magne
uociferacionis sic ⁊ pauperes qui parui sunt
in hoc mundo continue ad deum uociferantur
⁊ ideo quasi propter importunitatem suam dāt
eis q̄ petunt psalmista Quoniam requirens
sanguinem ⁊ cetera .Non est oblitus clamo
rem pauperum

ROBER QUID IR
ritauit impius deum ⁊ cetera
hic psalmista memorat cau
sas motiuas ad hoc q̄ deus
exaudiat ⁊ primo ponit cau
sam ex pte impiorum .Secundo ex pte electo
rum ibi tibi derelictus est pauper ⁊ cetera
Causa uero ex parte malorum est ipsorum ini
qua presūpcio Primo ergo ostendit quomo
do presumunt de diuina clemencia Secundo
quomodo propter hoc comprehenduntur a di
uina iusticia ibi Ultides quoniā tu laborem et
cetera .Presumunt ergo impii de diuina cle
mencia dicentes q̄ deus non requiret in iu
dicio mala sua ⁊ in hoc prouocant iram dei
¶ Ad istam questionem prophē que querit
de causa quare sic dicit impius potest respon
deri ⁊ bene Uno modo q̄ hoc dicit propter
longam impunitatem quia scilicet deus diu dif
fert requirere idest punire ⁊ cum causa ista
magis debet mouere ad oppōz dicit enī Ju
lius celsus libro primo q̄ consueuerāt dii im
mortales quo grauius homines pro scelere eo
rum ulcisci uolunt hiis secundiores interdum
res ⁊ diuturniorem impunitatem concedere
⁊ grego.decimonono.dom. dicit sic Ju
ra cu quanto longe trahitur corda tantō de eo
erit destrictior sagitta Sic extremi dies iudi
cii quanto longe differtur ut ueniat tanto cus
uenerit de illo strictior sentencia procedit er
go grauius requirit mala que tarde requirit
ii.par.xxiiii.Ulideat dominus ⁊ requirat in ps
Nonne deus requirat ista . ¶ Alio modo

potest responderi q̄ hoc dicit impius propē
peccādi diuturnitatem quia enim diu ⁊ grau
ter peccauerunt Ideo peccare non timent cū
tamen eo magis timere deberent psico.libro
secundo de summo bono Omne peccatum an
tequam admittatur amplius timiscit quam
uis autem graue sit dum in usum uenerit le
ue estimatur ⁊ sine ullo metu cōmittitur hec
ille Unde uidetur esse de peccatore sicut est
de ficu egyptiaca de qua dicit ysidorus decī
mo septimo. ethimō capitulo septimo q̄ ei
us lignum in aqua missum statim mergitur ⁊
descendit ⁊ cum in hymo aliquam diu in p
fundo iacuerit deinde ad superficiem ascēdit
uersa uice nature quando madefactum debu
it humoris pondere residere Sic peccator cu
ius fructus idest opus ficui male cōparatur ie
remie xxiiii.Quid tu uides Jeremie ⁊ dixi
ficus malas malas ualde que cōmedi non pos
sunt eo q̄ sicut male ⁊ ideo conuenienter ē
ficus egyptiaca tenebra interpretatur fructus
uero isti in tenebris idest priuacione luminis
gracie crescunt . ⁊ ideo non mirum si sint in
mature ⁊ male lignum uero est ipse peccator
qui in aqua mittitur quando in peccatum con
sentit Job xv . ¶ Qui bibit quasi aquam
iniquitatem Inprincipio ergo quando primo
cecidit statim descendit humiliando se pre timo
re diuini iudicii .Sed cum diu iacuerit in p
fundo luti ⁊ maculauerit se uariis peccatis
sustollitur ⁊ ascendit per superbiam ⁊ audaci
am penas ⁊ diuinum iudicium contempnēdo
grego.xxxa.nono. Quo longe nos conditor
deserit eo mens nostra insensibilius obdures
cit ⁊ cetera.Ac miserando modo fit cotidie
tanto secretior quanto peior hec grego.Ideo
puer.decimo octauo . Impius cum in pro
fundum uenerit peccatorum contempnit .sed
sequetur eum ignominia ⁊ istud est contra na
turam quia quanto diucius iacet in luto tan
to est inponderosior quia ad decem sīi infernī
peliuior ⁊ iō tunc maxime deberet se humili
are ⁊ timere ⁊ non drē q̄ deus non requiret
psalmista . ¶ Ueritatem requiret habun
danter facientibus superbiam

Uersus xxxvii.

IDES QUOMODO tu laborem ⁊ cetera hic ostē dit psalmista quomodo impi cōprehendentur a diuina iusticia habet autem deus manus duplices scilicet clemencie ⁊ iusticie in manibus autem sue clemencie sunt impii in presenti sed in futuro transferentur de manibus clemencie in manus iusticie considerat ergo ve⁹ laborem ⁊ volorem quibus iusti affligūtur ab impiis ut postea tradat impios quos modo suppotat in manibus clemencie in manus iusticie nec hoc uident impii .qui dīc in corde suo ꝙ deus eorum mala non requiret Sed deus hoc uidet ⁊ . ideo psalmista . Dirigens sermonem ad deum ait Cuncta quoniam tu laborem ⁊ cetera . ⁊ est dō . ꝙ illud hic dicitur tu laborem ⁊ volorem consideras xpisto specialiter attribuitur ⁊ potest moraliter tribus modis intelligi Cuno modo de labore ⁊ volore qui ex peccato primorum parentū omnibus cōpetunt Dicit enim Bernhardus in quodam sermone sic duo nobis in hereditate relinquerat ille uetustus adam qui a facie dei fugit laborem uidelicet ⁊ volorem laborem in actione volorem in passione .et in hoc similis uulturi .de ei philosophus octauo de animalibus ꝙ uultur postquam cōmederit illud ꝙ superfluit de suo cibo seruat ut inde cibet pullos quia non acquirit cibum nisi cum difficultate ¶ Sic et primi parentes postquam cōmederunt cibum uetitum illud qō superat scilicet reliquias nobis filiis suis reseruauerunt hec autem reliquie fuerūt labor ⁊ volor p̄s .amplius eorum labor ⁊ dolor .hiis pullos cibauerunt p̄s: Dimiserunt reliquias suas parulis Fuerunt autem reliquie ille nobis loco panis ⁊ potus Nam ad panem pertinebat labor Gene.iii. ¶ Dictum est homini post peccatum in laboribus cōmedes ex eo cūctis diebus uite tue ⁊ cetera .: Et in sudore uultus tui uesceris pane tuo ad potum uero pertinebat volor p̄s .poculum meum cum fletu miscebam Causa uero quare tam exiliter nos cibauerunt est quia cibum suum scilicet uetitum habuerunt cum difficultate idest peccato omne enim peccatum quia contra naturam est secundum Augustinum Ideo quodā modo uiolentū ē ⁊ difficile iuxta illud Sapi. quinto .Lassati sumus in uia iniquitatis ambulauimus uias difficiles .Sed solus xpristus hunc laborem ⁊ volorem considerat ⁊ remediū ad habendo ⁊ hoc tam in presenti quam in futuro In presenti quidem nam contra panem laboris dedit nobis panem ideſt corpus suum . absq3 humano labore ⁊ ope formatum .quia conceptum de spiritu sancto tanquam principali agente ⁊ ministerio angelorum ad hoc cooperante Sap.decimosexto . ¶ Paratuz panem de celo prestitisti eis sine labore omne delectamentum in se habentem et p̄s .Panem de celo dedit eis Panem angelorum manducauit homo contra uero potum doloris dedit nobis.uinum ideſt sanguinem suum letificans cor hominis Iuxta illud ecclesiast.xxxi.Cinū in iocunditate creatum est Ideo dicit dominus.iii. ¶ Sciens dolorem eius descendi liberare eum In futuro uero se ipsum nobis exhibebit finem omnis laboris et doloris Augustinus decimo :Confess. cum illeſero cibi ex omni uie nusquā erit michi labor et dolor ⁊ uita mea erit plena tota te nunc autem qz plenus tui non sum oneri michi sum et ideo labori ⁊ volori expositus sum uel intelligitur aliter sic ꝙ labor ⁊ volor dicant defectus cōtinentes culpam actualem .Omne enim peccatum actuale consequitur in ipso peccante . Labor inquantum est contra inclinacionem nature immo et multis laboribus corporalibz exponunt se peccatores ad consequendum mala desiderata grego.super ezechielem omelia decimo .Nemo nulli est in hoc mundo aliquid esse uideantur terrenis laboribus insudant insistunt eis permiscentur iurgiis ⁊ quamuis se coepisse reficere inter labores sentiant amore tamen terrenarum rerum deuicti delectabiliter fatigantur hec gregorius .Et ioco ieremi. ix.ut inique agerent laborauerunt Item concomitatur omne peccatum dolor in quantum accusat ibi aliquid contra inclinacionem uolūtatis efficitur enim malus cum tamen uellet esse bonus Jeronimus.secundo .Scito et uide quia malum et amarum est reliquisse te deum tuum ⁊ p̄s .Concepit dolorem et peperit iniquitatem Istum laborem et volorem constituerat ut augeat non ut minuat uel tollat nisi per laborem satisfactionis et ,dolorem contricionis assumptum consilio Michee quarto Dole et satage filia syon ut perturiens . ¶ Tercio modo potest intelligi sic ꝙ ista

duo consequantur innocentem nam ex preca
ris malorum iusti in hoc mundo magnum su
stinent laborem ⁊ dolorem. Dolorem qui
dem qui uident mundum continue defice
re laborem uero quia ipsi sunt qui portant on
tem .i:cor.xiii. Caritas omnia sustinet ⁊ iob
nono. Sub quo curuantur qui portant ortez
⁊ hoc patet quia sicut dicit Crisostmus omel
primo in inperfec. ¶ Sicut egredientibus
israhelitis exterminata est egyptus .sic et sa
cti cum de mundo per dicesserint cassurus est
mundus ergo nisi essent boni mali statim ca
perent igitur a bonis supportantur gregori⁹.
in registro quos corrigere nequeo quasi sup
inpositum onus p̄to cum ergo pauci sicut sa
cti respectu aliorum qui multi sunt uocati pau
ci uero electi Ideo pauci portant istud onus
multorum gene.decimo octaue.quid si inuēti
fuerent ibi decem scilicet in ciuitate dixit nō
silebo propter decem ergo habent electi mag
num laborem ⁊ cotidie augetur ⁊ cotidie mi
nuitur numerus eorum ac uirtus quia nullus
iam peruenit ad perfectionem apostulorum ⁊
augetur pondus peccatorum quibus mundus
grauior redditur. quia iam secundū ꝓphiaz
xpristi habundat iniquitas et refrigescit cari
tas multorum dMath.xxiiii. Et ideo potest
dici illud neem.quarto. ¶ Debilitata est
fortitudo portantis et humus nimia est ⁊ qd
mire ꝙ debilitatur fortitudo inportando cum
eciam supportare unum fatuum sit ualde la
borioſum Eccles iast.xxii: Arenam et salem et
massam ferri facilius est portare quam homi
nem inprudentem ⁊ fatuum ⁊ impium quan
to ergo magis laborioſum est portare tantam
multitudinem fatuorum quanta augetur coti
die ecclesiast.primo ¶ Stultorum infinit⁹
est numerus bene ergo multum laborant ysai.
primo ⁊ ¶ Laborauit sustinens Ideo de⁹
solus habet laborem et dolorem consiuerans
electorum remedium apponit iustos confor
tando et impios ad mortem tradendo psalmi
sta. Tradentur in manus gladii partes uul
pium erunt ⁊ cetera.

Uersus xxxviii.

IBI DERELICTUS
est pauper ⁊ cetera hic ponit
psalmista causam mouentem
deum ad ꝓuidicionem ex p
te ipsorum afflictorum est au
tem motiuū ad ꝓuiditionem ⁊ cōpassionem
duplex afflictio qui affliguntur ꝑsone miser
biles pro quibus hic oratur una est subtractō
temporalium bonorum. ⁊ quantum ad hoc dici
tur Ibi derelictus est pauper Dicitur autez
pauper quia parum habet in pra Alia est de
stitucio carnalium amicorum seu propinquo
rum ⁊ quantum ad hoc dicit orphano tu eris
adiutor. ¶ Quantum ad primum est sciē
dum ꝙ per pauperem in ꝓposito possumus
uno modo intelligere totum genus humanuz
qō de paupertatum fuit ⁊ spoliatum bonis qz
habuit Pauper autem iste derelictus fuit a
parentibus et expositus in hac ualle miserie
relictus autem fuit soli deo qui eum suscepit
alendum Philosophus octauo de animalibus
dicit ꝙ est species uulturis que pullos suos
eicit a nido antequam possint uolare. sed est
auis alia boni moris ⁊ bone pullificacionis.
que pullos sic proiectos suscipit, ⁊ inter suos
nutrit ⁊ dicit Auicenna sexto de animalibus
ꝙ aues ille habent cor durum super filios
suos Sic primi parentes cum enim ordinatuz
fuisset a deo ut filii sui in paradyso manserent
immortales donec in celum absqz morte fuis
sent assumpti Quia homo natus est ad labo
rem ⁊ auis ad uolandum .Job quinto .Ipsi
antequam filii sic uolare possent suo peccato
deinde iuest paradyso expulerunt in hanc mi
seriam sed auis boni moris ⁊ bone pullificacō
nis iuest nutricionis pullorum est xpristus.
psa.xlvi.Uocans ab oriente auem ⁊ de terra
longinqua uirum uoluntatis mee. hec auis
suscepit nos sic expulsos ⁊ inter suos immo tā
quam suos enutrit psalmista Quoniam pater
meus ⁊ mater mea dereliquerunt me domi
nus autem assumpsit me.
¶ Alio modo per pauperem possumus intel
ligere aliquam personam humani generis qua
lem describit cassio⁹ dicens Pauper dei est q
terrena cupiditate uacuatus celesti cupit satu
ritate ditescere ⁊ sic loquendo uidetur pauper
a tribus delinqui uidelicet a mundo a carne ⁊
a dyabolo A mundo quidem quia prouerbi.
xxviii.eciam proximo suo pauper odiosus eric

ibicem ix. fratres hominis pauperis iudicauerunt eum ⁊ amici eius recesserunt hoc bene senciunt qui mundum spernunt qui licet ante multos habuerunt amicos mundiales Postmodū uix unum inueniunt ysai. trecesimo tercio.

¶ Qui spernis nonne ⁊ ipse spernēris Et si postmodum contingat eos ad ēpatum sublimari ⁊ sic quodammodo ad mundum reuerti statim amici reuertuntur ⁊ hoc causa extranei Daniel. quarto. ¶ Ad honorem regni mei decorem q3 peruenī ⁊ optimuatus mei et magistratus mei requisierunt me quam etiam consanguinei Job. Ciceſimoquarto. Addidit dominus omnia quecunq3 fuerunt Job ⁊ duplicia uenerunt autem ad eum. omnes fratres sui ⁊ uniuerse sorores sue et cuncti qui nouerant eum prius ⁊ si mansisset in paupertate nec unus ex eorum requisisset eū uel ad eū uenisset Job xix. dereliquerūt me p̄ piqui mei p3 q̄ amici isti de q̄b3 cōfidim⁹ sūt aīci fortunē nou persone cū persona in nullo deteriorata sed pocius meliora remaneant et sola fortuna sit deteriorata Senec: libro de remediis fortuitorum dicit de amicis diuitis. ¶ Multi illum sequūtur cadauera lupi flumentum formice predam sequitur ista turba non hominem Ecclesiast. Septuagesimo tercio.

¶ Si largitus ei fueris assumet te et si non habueris derelinquet Sic ergo pauper a mundo reliquitur ⁊ ideo dm̄ est quia secundum iura res que pro derelicto habetur occupanti cōceditur deus autem animam sic derelicti occupat quia solus secundum beatum Augustinum de ecclesiis dig̃tatibus capitulo quadragesimo nono. humane menti illabitur ergo pauper dm̄ est grego. illos eligit deus quos despicit mundus zacha. nono. Relinquetur eciam ipso deo uestro ¶ Secundo uero relinquitur a carne ⁊ soli deo dimittitur est em̄ ymachinandum de xp̄isto sicut colono ⁊ merito quia Jero: decimoquarto. Quasi colonus futurus es in terra ⁊ quasi uiator q̄ declinat ostendit in sua natiuitate qui in stabilo inter iumenta nasci uoluit quam curam gerens iumentorum quibus terra colitur que est genus humanum hanc enim terram ut daret fructū suum ipse uomere dure increpacionis aprauit ⁊ senit semine dulcis exortarcionis ⁊ rigauit. non solum aqua de fontibus saluatoris proueniente de qua ezechielis quadragesimo septiō

¶ Ecce aque rediūdantes a latere dextro. sed eciam proprio sanguine Luce. Ciceſimo secundo. Factus est sudor eius tanquam gutte sanguinis decurrentis in terram. sed post tandam diligenciam ueniunt hostes ⁊ predones ⁊ totum asportant fere fructum Isti predones sunt sensus carnis de quorum uno uite licet occulo dicitur Jereno. tercio. Oculus meus depredatus est animam meam in cunctis filiabus urbis mee Et Jero. quinquageſimo primo. Ueuient ei prevones ab aquilone Nam omnes diuites ⁊ carnaliter uiuentes ab hijs predonibus rapiuntur. i. Ebimo. vi. Qui uolunt diuites fieri incidunt in temptaciones ⁊ in desideria multa. ut quo ad ipsos dicere possit xp̄istus illud ysa: quadragesimo nono. In uacuum laboraui sine causa ⁊ uane fortitudinem meam consumpsi in hac autem spoliacione ⁊ collectione soli pauperes quasi inutiles relinquuntur huic colono iiii: Regum. xxiiii Nichil relictum est exceptis pauperibus terre reliquūtur tercio a dyabolo Est enim ymaginandum q̄ mundus iste est quasi mensa dyaboli de qua Dañ. primo. Proposuit daniel in corde suo ne pollueretur de mensa regis Cuius fercula ⁊ cibi sunt homines sed inter ista fercula sunt aliqui morcelli bone pingues puta diuites ⁊ terreni Deut. treceſimo secundo Incrassatus inpinguatus dilatatus hos ergo dyabolus auide cōmedit Gene. tercio. Terram cōmedes dicitur serpenti ⁊ abbac. primo. Incrassata est pars eius cibus eius est electus. Pauperes uero quia sunt macilenti ⁊ aridi ab ipso relinquuntur q̄ si ossa arida quibus dicitur ezechielis. Ereceſimo primo. Ossa arida audite uerbum domini Et ezechielis. treceſimoquarto.

¶ Ego ipse iudico inter pingue pecus ⁊ macilentum Uel ipsi sunt quasi mice que cadūt de mensa huius diuitis quas xp̄istus inops ⁊ mendicus esuriens salutem nostram cum omni diligencia colligit ⁊ in sinum suum reponit cupiens sacrari de mitis illis sic relictis tāquā reliqs Romano: Cinqecimo: secundum electionem gracie dei reliquie salui fient Cinqe pauperes derelicti a tribus predictis dicere possunt deo cui sunt relicti illud Jero. Ciceſimo quarto. ¶ Derelicti sumus pauci de pluribus sicut occuli tui nos intuantur Orphano tu eris adiutor ⁊ Jeronimus. dicit hic q̄

orphanus est qui caret patre et matre ta lis est qui . relinquit dyabolum et mun dum Nam pater peccantium dyabolus est . Jo octauo . Vos ex patre dyabolo estis . ¶ Mater uero terra est psalmista: Quique terrigine ⁊ cetera . Jero dicitur ezechielis te cimo sexto : ¶ Pater tuus amoreus idest amarus significans dyabolum :⁊ mater tua cethea idest fixa significans terram Eccles . primo Terra uero ineternum stat . Est enim immobilis tales orphanos deus adiuuat et tu etur Jo. decimoquarto . Non relinquam uos orphanos ⁊ cetera .

ONTERE BRACHI um. peccatoris et maligni et cetera . Hic petit psalmista ut deus potenciam impiorum reprimat ⁊ in isto uersu duo facit quia primo petit minui seu auferri ipso rum potenciam Secundo predicit eorum fina lem miseriam Quantum ad primum dicit . Contere brachium peccatoris ⁊ maligni :quā tum ad secundum dicit Queretur peccatum illius ⁊ cetera . ¶ Et est sciendum q3 uerba q3 pars uersus Uno modo potest exponi in malo ⁊ alio modo in bono Jn malo uero expo ni potest uel de dyabolo cuius brachium .i. potencia hic ꝓdicitur conterenda Sicut enim lesio facta a gladio dicitur incisio et uulnera cio sic ⁊ lesio facta a baculo dicitur contricio que peior est uulnere ad sanandum quia ergo xpistus baculo crucis eum inpugnauit et ui cit Gene. trecesimo tercio . ¶ Jn baculo meo transiui iordanem istum ⁊ .i. Regum xvii . ¶ Numquid ego canis sum ⁊ tu uenis ad me cum baculo . Dicitur enim contriuisse ⁊ ut forcius eum conteret . non simplici bacu lo sed claua usus est contra eum dicitur enim claua secundum plurorum . decimo octauo . ethimologorum . eo q3 sit clauis ferreis inui cem religata sic ⁊ xpisti crux Jero contritū est brachium eius sic q3 effectum est simpli citer insanabile Jero. decimonono : Conterā populum istum scilicet malignos spiritus Si cut conteritur uas figuli q3 non potest ī stau rari Uel potest exponi istud de homine ūquo qui inproposito dicitur brachium peccatoris ⁊ maligni Brachium dyaboli ipsi enim cum sicut membra dyaboli non possunt tē nere lo cum alicuius membri melius quam brachii q3 dyabolus per eum ministerio multa facit que per se facere non posset sine eis Unde Gregorius omelia secunda super ezechielem hii q3 alios ad iniquitatem sustinuo pertrahunt in semetipsis ministerium demonum ad iniquita tem suscipiunt quamuis demones per naturā non sint istud ergo brachium conteretur mal leo diuine sentencie contra ipsum proferendo Jero. Ciceslimo tercio . ¶ Numquid non uerba mea sunt quasi ardens ignis . et quasi malleus conterens petras ignis redigit in cine rem ⁊ malleus in pulverem ⁊ post peccatum illius si queratur non inuenietur quia ipse qui subm̄ peccati omnino peribit uel quia ita pro funde occultabitur in tenebris q3 inueniri nō potest psalmista Transiui ⁊ ecce nō erat que siui ⁊ non est inuentus locus ei⁹ . ¶ Alio mo do potest exponi in bono ut uidelicet intelli gatur de contricione ad penitenciam . Nam brachium qō est inmediatum manui ⁊ a quo manus dependet inmediate significat uolūta tem que est inmediata operi ⁊ a qua opus in mediate procedit hoc autem brachium dicit conteri ⁊ quando compungitur ad penitenciaz quia sicut in re quando conteritur statim pa ret Quicqd intrinsecus latebat ita ⁊ cor̄ tri tum uere ostendit per confessionem quicquid prius interius occultauerat ꝑsa. decimōquīto ¶ Clamorem contricionis leuabunt ⁊ bene additur Queretur peccatum illius ⁊ non inue nietur quia contricio uera sic peccatum abo let q3 simpliciter non apparet sicud nec us se contrito statim liquor inclusus effunditur Puta aqua et effuso eo disperditur ⁊ non re colligitur Sic ad contricionem cordis sequit effusio liquoris .i. peccati inclusi peccatū .n. li quoꝝ idest aque copatur Job decimoquinto. ¶ Qui bibit quasi aquas iniquitatem sed ef funditur per confessionem Orenorum . secun do . ¶ Effunde sicut aquam cor tuum an te conspectum domini . Liquor autem iste sic effusus dispet et non recolligitur quia pec catum correctum obliuioni traditur : ⁊ ideo non inuenitur in iudicio Ubi singula peccata requiruntur quia a domino occultatur et tegi tur ꝑs. Beati quorum remisse sunt iniquitates ⁊ quorum tecta sunt peccata

DOMINUS REGNAVIT
bit inæternum ⁊ cetera ⁊
Hic psalmista petit oracionem tangit oracionis effectum ⁊ exaudicionem ⁊ priꝰ ostendit se exauditum in oracione per quanto concernit reprobos. Secundo pro quanto concernit iustos sibi. ¶ Desiderium pauperum exaudiuit dominus ⁊ cetera. Quantū ad reprobos uero qui in proposito intelliguntur per gentes exauditus est quia ipsi peribut ut eis pereuntibus de terra uiuencium. Dominus regnet inæternum cum sanctis suis pacifice ⁊ quiete hoc est enim causa quare ipsi peribunt de terra illa scilicet pax electorum puerbi .n. ff. Scribitur bonor est homini sui sepat se a contencionibus omnes autem stulti miscentur contumeliis Jeronimus dicit Hunc regnabit in pace intranquillitate cuius regnum ad huc in mixtione malorum conturbatur Unde si simul essent boni et mali, non esset ⁊ mites perirent de terra illa. Uel mali sed primum esset iniustum cum sit eorum hereditas psalmista Mansueti autem hereditabunt terram ⁊ delectabuntur in multitudine pacis. ¶ Narrat Orosius de hannibale qui in secundo bello punico fuerat ducti penorum contra Romanos ꝙ cum ad huc esset nouem annorum uolens signare quanto inter se odio Roma ⁊ cartago dissiderent inflicto in terram pede suscitato ꝙ puluere[m] dixit tūc inter eas fere belli finem cum alterutra pars in puluerem esset redacta et uerum dixit. Nam postmodum cartago funditus est destructa et sic Rome pax reddita. ¶ Eodē modo in proposito. Nam Roma interpretatur sublimis Et ideo per eam ciuitatem celestem intelligo Esa. quarto: Que sursum Jherusalem libera est. ¶ Cartago uero Interpretatur urbe meditans per quam intelligo ciuitatem dyaboli ideſt congregacionem malorum que nocte et die meditatur quomodo posset ciuitatem xpisti subuertere psalmista: ¶ Quare fremuerunt gentes et populi meditati sunt inania, inter has duas ciuitates tantum est odium ut non sit possibile pacem fieri nisi altera simpliciter pereat et in pulnerem redigatur qō et fiet psalmista ¶ Non sic impii non sic sed tanquam puluis ⁊c Quoniam nouit dñs uiam iustorum et iter impiorum peribit ⁊ cetera ⁊

Uersus .pli.

DESIDERIUM PAUperum exaudiuit dominus ⁊ cetera. Hic ostendit oracionem exauditam pro quanto concernit electos. Et primo ostendit ꝙ deus satisfacit uoci electorum et hoc tangit in generali. ¶ Secundo tangit eorum uota in speciali ibi. Judicare populo et humili ⁊ cetera ⁊. ¶ Quantū ad primum ostendit quod pauperes ideſt electi tribulati exaudiuntur efficaciter quia desiderium pauperum exaudiuit dominus Similiter exaudiuntur uelociter Quia preparacionem cordis eorum ⁊ cetera. ideſt deus statim exaudit eos quando preparant se ad penitenciam etiam antequam orent uoce ysai. Sexagesimo primo. Antequam clamant ego exaudiam Nam et ipsum desiderium est clamor magnus quo ad deum Gregorius Moralium. Uicesimo tercio. Uera postulacio non est uocibus oris: Sed in cogitacionibus cordis ⁊ cetera. Ualenciores namq; uoces apud secretissimas aures dei non faciunt uerba nostra sed desideria hec Gregorius.
¶ Circa primum est sciendum quod ideo dicitur Dominus exaudire desiderium pauperum quia satisfacit eorum desiderio puerbiorum. nono. Desiderium suum iustis dabitur. Sed eodem modo uidetur quod exaudiat desiderium diuitum quia sepe conceditur eis id quod desiderant Igitur in hoc nulla uidetur differencia inter pauperes et diuites immo dico quod magna quia diuites sed exaudiantur hoc est eorum malum Gregorius decimo quinto. ¶ Maiores iracundie est cum hoc a deo tribuit quod male desideratur atq; inde repentina ulcio sequitur quia hoc quoque obtinuit ꝙ deo irascente concupiuit. Psalmista. Desiderium eorum attulit eis et non sunt fraudati a desiderio suo ad hoc escerant in ore ipsorum et ira dei ascendit super eos Sed econuerso est de pauperibus ideſt iustis quorum desiderium ex deo processit ideo eis conceditur in bonum eorum psalmista. Qui replet in bonis desiderium tuum.

J tiii

¶ Sciendum est q̄ in alio differunt diues
⁊ pauper quantum ad implecionem sui deside
rii. ¶ Nam desiderium est duplex unum
scilicet naturale quo naturaliter diligit beati
tudinem et istud est maximum desiderium a
Aliud est desiderium liberum quo quis unle
ea que sunt ad beatitudinem : Licet ergo de
us impleat sepe desiderium malorum istud se
cundum non tamen primum. Quia licet uel
lent esse felices ⁊ propter hoc operentur Ha
men ad felicitatem permanentes non pertin
gunt . Et racionabiliter dicit enim Beatus
Augustinus quarto de ciuitate dei q̄ Ro
mani postquam coluerunt felicitatem tanquā
deam magna infelicitas subsecuta est et dicit
Augustinus q̄ hoc iuste accidit . quia et ni
mis tarde coluerunt eam scilicet post omnes
alios deos facientes eam deam et quia non
ad honorem suum sed potius ad sui contume
liam coluerunt eam associantes sibi alios de
os gradus in sinu scilicet pauorem pallorem
et febrem ⁊ cloatinam et huiusmodi quos
deos faciebant et prius fecerant quam felici
tatem colunt hec Augustinus Sic ⁊ dicit es
felicitatem colunt . quia nimis tarde scilicet
post bona transitoria que sibi in animo pre
ponunt similiter cum aliis diis gradus infimi
eam colunt : Dicit enim Jeronimus ad Eu
stochium id colit unusquisq; quod diligit isti
uero diligunt summe quosdam deos abiectis
simos simul cum felicitate . Nam Auaricia
quasi deus quidam est uel cultus falsi dei col
lere io . Auaricia que est simulacrorum serui
tus Et bene intelligitur per pauorem et pallo
rem quia auaricia facit pauere et per conse
quens pallere Job Decimo quinto : ¶ So
nitus terroris semper in auribus illius et
cum pax fuerit ille insidias suspicatur eorem
moro est de Luxuria Sapien. Decimoquar
to : ¶ Initium fornicacionis est exquisicio
ydolorum ⁊ ista bene per febrem intelligitur
Nam febris a feruore dicitur Romano . pri
mo . Exarserunt in concupiscenciis suis. Et
Dañ. decimotercio . Exarserunt in concupis
cenciam eius Sic est de aliis peccatis quibus
homo seruire diligit et ideo felicitatem non
colunt nisi in sua ignominia qui felicitatem
in istis uel cum istis querunt propter quod
talem cultum felicitatis consequitur bello
rum magna infelicitas psalmista . ¶ Con
tricio ⁊ infelicitas in uiis eorum ⁊ uiam pacis
non cognouerunt Non igitur euasit tale ue
sperium psalmista . Israhel si me audieris
non erit in te deus recens neq; adorabis de
um alienum . Alioquin impletur illud quod
ibi cito post additur et dimisi eos secundum
desideria cordis eorum a

Clersus xlii .

IUDICARE PUPIL
lo et humili ⁊ cetera .
Hic tangit psalmista .uota
electorum in speciali et tan
git ipsorum desiderium du
plex quorum primum respicit se ipsos Secun
dum respicit aduersarios ibi . Et non appo
net ⁊ cetera . ¶ Primum desiderium est
q̄ deus iudicet causam pupillorum et humi
lium et pro ipsis iudicet Unde dicit Judica
re popillo et humili ideſt in fauorem pupilli
¶ Est autem sciendum quod pupillus dici
tur qui patre caret et ideo significat iustificā
tum a peccatis qui uere renunciauit diabo
lo et omnibus pompis eius . Nam pater
peccancium. est diabolus secundum illud Jo
hannes octauo : ¶ Vos ex patre diabolo
estis et bene dici potest talis pupillus quasi
parunus pullus . Unde et pupillus dicitur a
pupus quod parumlus . Talis enim est si
cut parunus pullus . Et sicut dicit philosophus
octauo de animalibus . pullus per decem di
es sue generacionis habet capud magis to
to corpore Sic iustus postquam impleuerit
mandata decem . Nam capud eius ꝓpriſtus
est : hunc autem habet maius toto residuo
corporis quia ipsum super omnia amat et ap
preciatur : Mathei . Decimo . ¶ Qui
amat patrem aut matrem plus quam me .
Non est me dignus et qui amat filium aut fi
liam super me non est me dignus Et Luce .
Quinto : ¶ Si quis uult post me uenire
abneget semet ipsum ⁊ cetera . ergo talis ē
pupillus et humilis quando humiliter aduer
sa sustinet et iniurias non requirens ulcionem
Istorum autem iudicium ad deum pertinet
primo quia causam sibi huius reseruauit .

Deutronomenius Trecesimo tercio. Mihi uindictam 7 ego retribuam : ¶ Secundo quia pupillus lesus 7 non se uindicans ad deum appellauit et prouocauit Actuum . Cicesimo octauo . Eo 9ꝑ nulla causa esset mortis mee coactus sum appellare : Unde tota die inueniemus appellacionem pupilli huius ad deum Psalmista . ¶ Judica me domine secundum iusticiam meam et secundum innocenciam meam super me 7 cetera

¶ Item Judica me domine et discerne causam meam de gente non sancta 7 cetera. Et in multis locis propter quod sentencia contra eum lata in presenti non potest esse rata sed in fine ad discussionem alterius iudicis pertinebit et quamuis domini non-appellarent contra iniquos tamen eis premilegio etatis esset succurrendum Dicit enim ex humana de inmiõre ꝛꝛv. annis sic quod applto interposita maioribus prestat hoc beneficio etatis minor consequitur sed quam diu sumus in uita presenti sumus in etate pupillari et sumus minores quia ad ꝛꝛ.unum annum completum non peruenimus quam diu hic sumus quod patet primo quia secundum quod dicit Jura. consultus post hoc tempus complet uigorem uirilem constat sed non possumus habet uigorem hic complere sed oportet tempꝰ expectare de quo apostulus quarto . Eph: Donec inquit occurramus omnes in utrum perfectum in mensuram etatis plenitudinis ꝛpisti ut iam non paruuli fluctuantes .

¶ Secundo patet idem . quia numerus iste est numerus quadratus cuius latus quinarius Nam quinquies quinque faciunt ꝛꝛv . quadracõ uero stabilitatem inportat est etiam idem numerus circularis quia terminatur in quinque et radix sua est quinq3 et per consequens habet quasi idem principium et finem Et ideo in Arismetrica . Ille est numerus circularis . Circulus autem perfecionem dicit et per consequens iste perfectionem stabilem inportat que in uita presenti non habetur Ergo dum annum ꝛꝛv. compleuimus et per consequens si quid contra nos mundus iudicauerit irritum erit Et cum ad hanc complecionem uenerimus restituemur in integrũ et causam nostram iudex futurus ex anũabie de quo Job decimo primo . ¶ Gentes subuersas restituet ubi premittitur . Ipse nouit recipientem et eum qui recipitur 7 Ergo pupillo decepto iudicabit idest pro parte eius Jeronimus. Quinquagesimo .

¶ In iudicio defendet causam eorum . Ut non apponat ultra magnificare ceteris .

¶ Ecce secundum desiderium respiciens aduersarios . Optant enim secundum domini iudicare pupillo et humili 7 cetera .quod homo idest peccator de quo supra in isto psalmo . ¶ Exurge domine non confortetur homo ut se apponat magnificare super terram idest erigere se in presenti contra humiles . Ille autem se magnificat qui se ipsum magnum facit Uel estimat et istud desiderium iustorum est directe contra desiderium superborum qui summe appetunt se magnificare super terram Et includit eorum desiderium repugnanciam duplicem . Prima est . Quia uolunt se ipsos magnificare et a se ipsis magnificari quasi a uirtute propria . Habbi. Ciceſimo tercio . ¶ Magnificant fimbrias . Hoc autem nulli homini competit solus enim deus qui hominem condidit 3 Potest ipsum magnificare . Romanorum . Quarto . ¶ Quos autem iustificauit hos et magnificauit . Dicit enim Albertus Decimo octauo de animalibus . Cui concordat Auicenna . Trecesimo tractatu de animalibus quod ex eisdem est generacio et nutrimentum et augmentum . Ideo secundum Albertum .oportet quod omne membrum talem habeat in se cibum a quo nutritur et augetur qualis fuit ille a quo generatur . Generacio hominis ex deo est . Sicut patet ex hominis creacione . Et Similiter ex generacione . Johannes primo .

¶ Qui non ex sanguinibus 7 cetera . Sed ex deo nati sunt : Igitur ex solo deo est ipsius uerum nutrimentum 7 uerum augmentum .et oportet in hiis qui nutriri uolunt et augeri ut magnificant ueraciter et non apparenter et istum cibum in se ipsis habeant uel assumant . Et ideo peccatores qui isto nutrimento carent non possunt realiter magnificari .Ecclesiasti .Decimo .

¶ Gloria diuitum honoratoꝝ et pauperum est timor dei . Non despicere iustum hominem pauperem et non magnificare uirum peccatorem diuitem . ¶ Secundo includit eorum desideriorum repugnanciã qꝛ

appetunt magnificari super terram idest in e
ra quod est inpossibile constat enim ꝙ terra
est omnium elementorum infimum et mini
mum ita ut in cōparacione celorum sit quasi
nichil Joroni. quarto .Aspexi terram et ecce
quasi uacua erat ⁊ nichil Igitur in terra nie
hil magnum esse potest cum multi magni ui
dentur esse ⁊ magni nominantur .ii: Regum
vii .Juxta nomen magnorum qui sunt in ter
ra ⁊ causa est quia inflati sunt constat autem
ꝙ inflacio augmentum facit sophisticum et
non uerum Grego.septimo.Moralium .
Carnalis gloria dum apud se extollitur repri
mi nec cepta fine terminatur ⁊ cetera sic spu
me aquarum bulle pluuie inchoantibus ex
citate ab intimis certatim proruunt . sed eo
celerius dirupte rapiunt quo inflate alcius ex
tolluntur cūq; crescunt ut appeant crescēdo
pagunt ut non subsistant hec grego.Joco de
sic inflatis dicitur Sapien.quarto . Et erunt
post hec uecidentes sine honore quoniam di
rumpet illos inflatos Joco dicit psalmista .
Domine non est exaltatum cor meum ⁊ cete
ra .Neq; ambulaui in magnis ⁊ cetera .

¶ Jnfinem pſ.Dauid ille Titulus superius
exponitur .

psalmus f.

IN DOMINO CON
fido ⁊ cetera .pſ.iste duplici
ter exponitur Uno modo de
hereticis et quolibet fideli ⁊
quem nituntur ad suam sec
tam tanquam ad montem idest sublimitatem
intelligencie allicere. ⁊ ¶ Alio modo ex
ponitur de xpisti persecutoribus ⁊ ipsius pa
ssione ac aliis que ad ipsum pertinent prima
expositio satis patet in gloia Secunda uero
expolicio magis uidetur littere consona quā
uis ⁊ de ipso propheta dauid et eius persecu
toribus exponi posset quantum ad tres priōs
uersus Nam cum ipse esset in persecucionib;
multi persuaserunt sibi quod ipse fugeret ad
montana sicut passer montanus de valle ad
montem fugit et hoc quia suaserunt sibi tan
quam relinqueretur a deo nel quasi ipse non
confideret de dei adiutorio Joco dicit in per
sona sua propria Jn domino confido ⁊ cetera

Tamen exponendo de xpisto pſs isse diuidi
tur in tres partes . ¶ Nam primo agitur
de xpisti passione Secundo de ipsius ascensi
one ibi Dominus in templo ⁊ cetera .et ter
cio de ipsius ad iudicium reuersione ibi placet
super precatores ⁊ cetera .Et primo ostendit
xpistum in passione fuisse constantem Secun
do innocentem ibi Justus autem quid fecit ;
Et primo tangit fortem constanciam Secun
do fortitudinis materiam ibi Quoniam ecce
precatores est igitur intellectus huius uersus
talis uidelicet ꝙ xpistus est qui loquitur di
cens Jn domino scilicet deo patre confido .
uel loquitur xpistus secundum humanitatem
de homine idest ipse diuinitate de qua secun
⁊ certam fiduciam habuit in passione ⁊ loqui
tur xpistus illis qui sibi suaserunt ut propter
timorem persecutorum fugeret sicud passer fu
git in montem propter timorem unde si xps
ut declinaret passionē transiret ad obseruan
ciam ueteris legis que per montes in ppositio
accipitur qꝛ in monte synay data fuit uel si i
celum ascendisset ante passionem ipse fugisset
in montem sicud passer talis autem psuasor
fuit petrus sicud habetur Math.xvi.Cum ei
predixisset sibi xpistus suā passionē assumēs
eum petrus cepit increpare illum dicens ab
sit a te domine non erit tibi hoc talis eciam
persuasores erant ⁊ discipuli sicut habet Jo.
vi.Rabi nunc querebant te iudei lapidare et
iterum uadis illuc sed quāuis hoc fuerit lici
tum apl'is ut scilicet fugerent persequentes ⁊
eciam aliis hoc liciat Math.x. Cum perse
cuti fuerint uos in una in citate fugite in aliam et ibi
fuerunt sicut qui timore ad montem trāsmi
grant tamen xpistus qui uenerat occidi nolu
it taliter de hoc mundo migrare. Et sciendū
ꝙ per passerem intelliguntur humiles impro
posito qui in persecucionibus fugiunt ad mon
tem diuine miseracionis uel iusticie de quo
monte dici potest illud genesis . Jn monte
salum te fac Et conuenienter per passerem
intelliguntur humiles ⁊ fideles racione tripli
ci scilicet propter prudenciam quo ad partem
racionalem temperanciam quo ad concupisci
bilem ⁊ pacienciam quo ad irascibilem Qui
tum ad primū dicit rabanus li.viii.c.vii.ꝙ
nidificat in rectis domorum ⁊ non i imis ne
fetus eius rapiatur a serpētibus uñ ēntuz ad
hoc ꝙ habitat in domibz dicit pſ. Passer inuit

Sibi vomum ? Quantum ad hoc uero q̄ in uiis habitat dicit psalmista. Cedri libani q̄s plantauit illic nidificabunt. Sic iusti sciunt q̄ in terra ? prope terram sunt mali serpentes Juxta illud Apoca. duodecimo. Proiectus est ille draco magnus serpens antiquus ? cetera. In terram ? angeli eius cum illo. missi sunt Et gene. 3°. Dixit dominus ad serpentem ? cetera ? Super pectus tuum gradieris ? terram cōmedes ſ etus autem est op⁹ suum Si ergo pullificarent in terram uel prope deuorarentur a serpente. Et ideo volunt habitare in terra. Sed prudenter declinant habitantes in alto ? Ambrosius libro de fuga seculi Non ambulemus in terrenis q̄ serpēs nobis nocere non poterit Ideo dicit Apostulus phil. tercio. Nostra conuersacio in cel' est Auari autem ecōuerso ? ideo eis competit illud Apoc. octauo. Cie ue ue qui habitatis in terra ? signanter triplicatur Cie ipsis quia ipsi in terram nidificant per cogitacionem ouant per delectacionem ? pullificant p operacionem. Omnis enim eorum cogitacio delectacio et operacio in terrenis est quia ubi est thesaurus tuus ibi est et cor tuum.

¶ Et ideo serpens antiquus nidum cum ouis ? pullis aufert iustus uero in foraminibus petre ? pietis hec tria facit Dicit enim Rabanus ibidem q̄ passeres gaudent ad foramina pietum pies ? petra xp̄istus est cuius foramina fuerunt uulnera ipsius Ca. secundo. In foraminibus petre in cauernis macerie idest pietatis Bernardus omelia. iii. Super cantl. in petra exaltatus in petra securus in petra firmiter, sto securus ab hoste fortis a casu ? hoc quoniam exaltatus a terre. Auceps est enim ? caducum terrenum omne ? addit ? ubi tuta firma est que infirmis requies nisi in uulneribus saluatoris. ¶ Quantum ad secundū dicit Rabanus ubi supra q̄ passer non facile laqueis irretitur nec per in gluuiem uentris escarum ambicione decipitur. ¶ Sic iusti laqueos uitant quos dyabolus iuxta escas abscondit ? hoc innuit psalmista Fiat inquit mensa eorum coram ipsis in laqueum. Sed iusti uitant hos laqueos quia delictis et escis superfluis non indulgent Ambrosius. in quadam oracione Clemenciam tuam deus iploro ut sicud ager ad medicinam sic ad sumēdas dapes accedam nequaquam in eis uoluptatē appetens necitati subueniēs hec Ambrosius Sic autem se habentes uatue stuerent ut possint dicere illud psalmista. ¶ Anima nostra sicud passer erepta est de laqueo uenancium. ¶ Quantum ad Hercium dicit a philosophus decimonono. de animalibus q̄ raro inuenitur passer albꝰ et hoc non conuenit ei scilicet albescere nisi propter infirmitatem Sic et sancti in suis infirmitatibus idest in miserijs quibus in presenti affliguntur sustinentes ea pacienter albescunt et fortitudo paciencie in hoc magis relucet Secundum illō Cor. duodecimo. Cūrtus infirmitate perficit et ibidem quando infirmor tunc fortior sum ? potens ? iō ꝑt uir paciens dr̄ē factus sum sicut pas'er ? cetera: ¶ Tota die exprobrāt mihi inimici mei ? cetera.

7 2.

QUONIAM ECCE peccatores ? cetera ?

Hic tangit fortitudinis materiam que fuit persecucio sui et suorum usq̄ ad mortem: Primo autem tangit aduersariorum prauam machinacionem. Secundo xp̄isti finalem consumacionem ibi. ¶ Quoniam que perfeciſti destruxerunt ? cetera.

¶ Et sciendum quod iste uersus potest continuari cum precedenti dupliciter. Uno modo sic q̄ continuetur cum hoc uerbo confido .q.d. xp̄istus in domino confido quoniam ecce peccatores. ? cetera .q d. Licet peccatores sic machinentur contra me et meos Tamen in domino confido.

¶ Alio modo potest continuari cum hoc uerbo trasmigra quasi dicerent illi qui xp̄isto p̄suaserunt fugere transmigra Quoniam ecce peccatores intenderunt ? cetera: ¶ Et sciendum q̄ per archum in ꝓposito intelligit prauā machinacio quia sicut ex archu emittitur sagitte uulnerantes Sic ex prauā machinacione procedunt persecuciones et idem intelligitur per pharetram. Sed peruersa machinacio quam diu latet in mente dicitur pharetra: Archus uero dicitur quando procedit extra in opere sagittare uero in obscuro non est nisi latenter ? occulte nocere. et tales sagittarii sunt omnes peccatores qui bonos iniuste persecuntur ? sunt de exercitu dyaboli

primo ℳarcꝰnono .Sagittarii preibant exer
citum ſed electi muniti ſunt clipeo paciencie.
Et ideo parum curant Ⓒalerius libro tercio
Dicit ꝙ quidam ſportanus cuidam mobilit
reſpondit qui ſibi cunti ad bellum contra per
ſas dicebat ſagittas perſarum ſolem obſcura
re ſolere bene inquit narras . in umbra enim
preliabimus Sic eſt de ſagittis iocſt perſecuci
onibus malorum multe enim ſunt et ſolem .
claritatem ⁊ gloriam huius mundi obſcurant
ſed hoc bonum auferunt ꝙ pugnatibus ũbrã
faciunt ut perſecutori ſuo poſſit dicere illẽ qui
perſecucionem patitur illud pſalmiſta . Sub
umbraſti ſuper capud eius in die belli . Pro
tegunt enim hec ſagitte ab inordinato feruo
re ⁊ ideo ſcuto paciencie muniti has ſagittas
non timent pſalmiſta Scuto circumdabit te
ueritas eius non timebis a timore nocturno.
a ſagita uolante . ¶ Sciendum eſt au
tem ꝙ uerſus iſte alio modo poteſt exponi .
de hoſtibus ſpiritualibus .Scilicet malignis
ſpiritibus qui ſunt peccatores antonomatice
intendunt autem archum quando parant do
lum ſagitte ſunt praue ſuggeſtiones . quibus
uulnerare ſtudent rectos corde et hoc in ob
ſcuro ideſt ex improuiſo ſcilicꝫ quia recti corde
ſunt ſemper in clare luce : ideo faciliter has
ſagittas uident ⁊ uitant impii uero quia in
tenebris ambulant . Ideo non uident nec ca
uent Ideo Eph.quarto . Non ambuletis ſi
cud gentes obſcuratum intellectum habentes
Et Notandum ꝙ textus Auguſtinus habet
in obſcura luna . Per lunam autem intelligi
poteſt mens humana que ex ſe lumen non ha
bet ſed a ſole iuſticie . Luna dupliciter obſcu
ratur Ⓒuno modo per ſolis coniunctionem et
tunc non eſt uera obſcuracio Sed apparens
nobis quia licet pars lune uerſus nos obſcu
retur Ⓔamen pars ſuperior magis illuſtrat
propter ſolis appropinquacionem .

¶ Alio modo obſcuratur per ſolis uehemen
tem diſtanciam ⁊ oppoſicionem ⁊ hoc ſi ter
ra interponatur inter ſolem ⁊ lunam ⁊ luna
ſit umbra terre ⁊ iſta eſt uera obſcuraci o ſic
anima quandoqꝫ ſolum apperenter obſcurat
per aduerſa quia quando homo eſt in aduer
ſitate uidetur quod non lucet . et hoc uerum
eſt humano iudicio ſed tamen in rei ueritate
tunc maxime uerſus ſuperius iudicio dei ⁊ an
gelorum lucet Ⓒnde ℌregorius ℳorabio .

decimo .ſuper illud Lampas apud cogitacio
nes diuitum ſepe contingit ut electus quiſqꝫ
qui ad eternam felicitatem ducitur continua
hic aduerſitate deprimatur ⁊ cetera a cũctis
deſpicabis cernitur ⁊ huius mundi gracia in
dignus eſtimatur Sed tamen ante occulti iu
dicis oculos uirtutibus emicat uite meritis
coruſcat hec ℌrego. In aduerſitate ergo re
aliter magis lucet .Nec mirum eſt enim hoc
propter propinquitatem maiorem ad ſolem
iuſticie pſalmiſta .Cum ipſo ſum in tribulaci
one ⁊ alibi . Si ambulauero in medio umbre
mortis non timebo mala quoniam tu mecum
es Sed quandoqꝫ mens uere obſcuratur prop
ter oppoſitionem ⁊ diſtanciam eius a ſole p
pter quam eclipſatur precipue quando inter
ponitur terra inter animam ⁊ Xpriſtum ⁊ ipſa
anima ſit quaſi in umbra terre amans terrẽa
⁊ habens fiduciam interrenis Et ideo ſit ob
ſcu atus non uidet nec cauet ſagittas dyabo
li pſalmiſta .Repleti ſunt qui obſcurati ſunt
terre.domibus iniquitatum ⁊ Jero. xliii .
Corruerunt ⁊ obſcurati ſunt in terra

Ⓥerſus iii .

ℚUONIAM QUE PER
feciſti deſtruxerunt ⁊ cetera.
Hic tangit pſalmiſta xpriſti
finalem conſumacionem naꝫ
ipſe quem deus perfecit ipſe
enim quantum ad corpus aſſumptum fuit tẽ
plum dei Johannes . Secundo. Hoc autem
dicebat de templo corporis ſui . Iſtud
templum inchoatum fuit ab antiquis pa
tribus Romano. nono . Patres ex quibus
xpriſtus ſecundum carnem Sed perfici ⁊ con
ſumari non potuit niſi a ſolo deo ℳath⁹ pri
mo .Qđ enim natum eſt de ſpiritu ſancto eſt
Ⓒnde ⁊ beate uirgini que poſſibilem modum
non uidit quomõ poſſet tale opus perfici dic
tum eſt Luce primo . ¶ Spiritus ſanctus
ſuperueniet ⁊ cetera : Et ibidem perficientur
ea que dicta ſunt tibi a domino xpriſtum au
tem ſic pecfectum peccatores deſtruxerunt .
Job decimonono .Deſtruxit me ,undeqꝫ et
ego . ¶ Alia littera habet ſic . Quoniam
que perfeciſti deſtruxerunt . Et poteſt ex
poni de iudeis . et perſecutoribus xpriſti

qui destruxerunt leges quas deus statuit. Unde alia translacio habet sic. quoniam leges dissipate sunt. Et o. tercesimotercio. scribit Innocentem et iustum non condempnabis. Cuius oppositum fecerunt in condempnacione xpisti ad mortem. Nam captauerunt in animam iusti et sanguinem innocentem condempnabunt in ip̄m. Uel aliter potest exponi de hostibus spiritualibus sicut et uersus precedens ipsi enim destruunt in nobis sepe ea que deus in nobis perfecit Sicut enim dicitur ad phil' secundo. Deus est qui operatur in nobis uelle et perficere scilicet bonum bonus autem in nobis a deo perfecta ipsi destruunt funditus licet uideatur hoc mirabile quia fundamentū aliud nemo potest ponere preter illud qđ positum est qđ est xpristus ihesus et quicquid huic fundamento supponitur firmum sit et stabile. Math. septimo. Descendit pluuia et uenerunt flumina et flauerunt uenti et irruerunt in domum illam et non cecidit Fundata enim erat supra firmam petram scilicet xpristum

¶ Et duplex est fundamentum operis unus uidelicet intrinsecum opi sicut primi lapides dicuntur fundamentum. ¶ Aliud est fundamentum toti opi presuppositum sicut fundus et solum ubi domus construit dicitur fūdamentum Primo ergo modo xpristus est fūdamentum edificacionis spiritualis et est immobile et stabile quantum est ex se sed fundamētum Aliud est animus noster. et istud fundamentum sepe est debile et fallit tunc opus Legitur in hystoria Britonum de uortigerno rege Britonum q̄ cum edificare uellet turrim fortissimam quicquid una die edificauerat alia die corruit et hoc sepe cū ēt magi requisiti quid esset sub fundamento latens nescirēt dicere. Merlinus uates ostendit ibi latere duos magnos dracones dormientes album et rubeum qui totum fundamentum instabile reddiderunt Sic in ppōsito Nam in animo nostro semper latent duo dracones magni de genere serpentis antiqui qui utinam semper dormirent Sed qđ peius est frequenter excitant et suo motu totum opus concuciunt et sunt due partes sensualiter uidelicet cōcupiscibilis que tendit in delectabilia secundum sensum et irascibilis que tendit in bonum excellens et arduum Unde primus draco spirat ignem luxurie et auaricie Secundus uero flammam superbie et inanis glorie Et ideo nisi isti fortissime ligentur qua in presenti totaliter uferri non possunt fundamentum concuciūt et opus quamuis perfectum destruitur et uerificatur Illud Ecclesiast. trecesimoquarto. Unus edificans et unus destruens quid prodest illis nisi labor et iii. Regum xxi. Aras tuas destruxerunt iustus autez quid fecit hic oñdit psalmista xpisti innocenciam. Querit enim quid xpistus iustus fecerit quare scilicet deberet destrui et occidi. q.d. nichil. Bene omnia fecit et surdos fecit audire et mutos loqui. Marc. Septimo. Ideo querit Mathe. uicesimoseptimo. Quid enim mali fecit?

¶ Si tamen scire uelimus quid fecerit et qđ opus eius fuerit secundum illud quod habet alia translacio. Justus autem quid operatus est patet per illud qđ dicit Gregorius omelia quarto. secunde partis [super ezechielem Allud ns illi quod habetur psal. Ciiicesimo octauo. ¶ Alienum est opus eius ab eo opus inquit domini est animas quas creauit colligere ad lucis eterne gaudia reuocare flagellari atq; sputus illiniri crucifigi mori ac sepelliri Non hoc in sua substancia opus est dei. Sed opus hominis peccatoris qui hec omnia per peccatum meruit Sed peccata nostra ipse pertulit in suo corpore super lignum hec Gregorius. ¶ Patet igitur quid fecit psal. Quadragesimosexto. Ego feci et ego feram portabo et saluabo Et Luce. primo. Uisitauit et fecit redemptionem.

Uersus iiii.

Dominus in templo et cetera.

Hic agit psalmista de xpisti ascencione. Et primo tangit ascendentis celsitudinem Secundo ipsius erga nos solicitudinem Ibi Oculi eius in pauperem respiciunt et cetera. Tangit autem psalmista. xpisti sublimacionem. Postquam fecit mencionem de sua passione Quia per passionem suam ipse suam exaltacionem promeruit Phil'. secundo. Xpistus factus est pnobis obediens usq; ad motem et cetera. propter qđ et deus exaltauit

illam ⁊ ceteꝛa . Tangitur uero hic duplex ſublimacio xpriſti quaꝝ prima eſt in eccleſia militante ubi adoratur tanquam deus in tem plo Criſoſtmus in inperfec. templum hominū edificacio lapidum pulcre poſita . templum autem dei eſt congregacio electoꝝm religio ſe conuerſans .ii. Coꝛ. vii. Vos eſtis templuꝫ dei uiui Alia eſt ſublimacio eiꝰ in eccā triū phante uidelicet in celo Iſte enim aſcendit ſu per celum celi Sed ſi deus habet ſedem ſuam in celo ergo ibi quirendus ē ⁊ non in terra ne dicatur nobis illud Luce Ciceſimoquarto. Quid queritis uiuentem cum mortuis quaſi deum uiuentem querite in terra uiuencium ⁊ ⁊ non in terra mortuoꝝm fuit enim quōdaꝫ in tera mortuoꝝm Secundum illud Baroc. quarto :Poſt hec in terris uiſus eſt Sed iam ſurrexit non eſt hic xpriſtus ,enim reſurgens ex mortuis iam non moꝛitur quod autem ui unt ⁊ ceteꝛa . ergo non queramus eum hic : ſed in celo Sed forſan dices homo ſum in celum uolare non poſſum hoc non obſtat uo latui 9ꝫ homo es Immo pocius es augmen tum 9ꝫ uolare debes . Dicit enim Ambroſi us in exameron. omelia: vi. Cinus quaſi de uo latibus eſt homo qui alta uiſu petat . et quo dam remigio uolitet ſublimium ſagacitate, ſenſuum ſic enim ⁊ homo erat qui dicebat phil. quarto : Noſtra conuerſacio in celis eſt . ¶ Sed eſt ſciendum 9ꝫ duo ſunt in nobis amoꝛes quaſi duo pondera de quibus Sapien. mono ⁊ Coꝛpus qō aggrauat animam ⁊ deprimit ⁊ ceteꝛa: Uel due cathene quibus detinemur ne uolare poſſimus cuꝫ auidus ſed oportet deoꝛſum cum greſſibilibus ambulare ſūt aūt hee cathene amoꝛ carālis ⁊ amoꝛ mū dialis quibus petrus figuratiue in carcere uin ctus erat Act. duodecimo . Quoꝝm primꝰ alligat nos carni. Secundus uero mundo .

¶ Quantum ad primum ſciendum 9ꝫ ſicut dicit philoſophus decimoquarto de animali bus . Magnitudo coꝛpoꝝm auium eſt paꝛua generaliter quoniam non poſſunt habere mag num coꝛpus et moueꝛi uelociter in aeꝛe Un de eodem libꝛo dicit de Strucione 9ꝫ in cre atione aſſimilatur aſinis quia habet alas et ſecundum aliquid aſſimilatur quadrupedibus Tamen in ꝛei ueꝛitate non habet niſi duos pedes aſſimulat uero quadrupedibus quia non uolat ale enim ſue non conueniunt uolatui ſui coꝛpoꝛis ⁊ cauſa eſt . quia magnitudo ſui coꝛpoꝛis non aſſimulatur magnitudini auium Sic in ꝓpoſito Illi qui uolunt in altum uola re non poſſunt in pinguare et dilatare coꝛpus ſuum Sed oꝛtet ipſum attenuare quia non poſſunt habeꝛe magnum coꝛpus et in altum uelociter ferri quia uero ſtruthiocamelum impin guant ſunt quaſi ſtrucio qui partim aſſimilā tur aſinis ſcilicet in creatione ⁊ effigie coꝛpoꝛis Unde ⁊ homo tantum duos pedes habet qꝫ ſolis aſinis cōpetit Et ſimiliteꝛ in creatione anime quia duas alas habet ſcilicet intellectū ad intelligendum celeſtia ⁊ uoluntatem ad ea deſiderandum Sed tamen ſecundum aliꝗd aſſimulatur quadrupedibus quia ſuis alis uolare non poteſt Et Racio eſt propteꝛ nimi um pondus coꝛpoꝛis . Unde Gregoꝛius mo ꝛalium .xxxi. ſup illud : Penna ſtrucionis ſimilis pennis heꝛodii. Strucio ꝛatis pennis i duitur ⁊ nimium coꝛpoꝛe graūatur ut et ſi uolare appetat ipſa pennoꝝm paucitas mo lem tanti coꝛpoꝛis in aeꝛe non ſuſpendat hec Gregoꝛius : ſic et carni deditus quamuis . alas habeat ut dixi tamen ille ale habent pau cas pennas ⁊ bonas opeꝛaciones et ideo non ſufficiunt ad eleuacionem tanti ponderis a ter ra Eccleſiaſt. quinto . ¶ Deus enim in celo tu autem in terra : Secundum pondus eſt amoꝛ mundi qui eciam ſe oꝛſum premit . Dicit enim philoſophus Libꝛo primo de ani malibus . 9ꝫ quedam ſunt aues pedum de bilium . Et ſic dicitur quod non habent pe des ſicut hyrundo . .et eſt auis bonaꝝm alaꝝm ⁊ pedum debilium . et omnes aues ſibi ſimiles habent bonas alas et pedes debi les Et certe hoc eſt quaſi generaliter in au ibus quod aues boni uolatus habent pedes debiles et conuerſo : Sic in propoſito .

¶ Nam per pedes quibus terram tangimus intelligo effectus terrenos et deſideria mun dialia . Per alas uero affectiones ſpiritua les qbꝫ in ſublime ferimur Si ergo uolumus habeꝛe alas bonas et uelociter ad modum hyrundinis uolare natura exigit ut pedes tui ſicut ita debiles quod poſſit dici ſine pe dibus . Quia melius eſt tibi claudum uel debilem in uitam intrare quam duos pedes habentem mitti in gehennam . Et ſi pedibus omnino carere non poſſumus ſaltē more auiū tm duos habeamus ſecundū illud apti. i. abi. vi.

habentes alimenta ꝛ quibus tegamur hiis cō tenti simus Sic autem non impedietur boni tas alioꝝ in nobis propter fortitudinem . seu multitudinem pedum sed dicetur cum ad miracione illud psal. Ihc: Qui sunt isti qui ut nubes uolant ꝛ quasi columbe ad fenestras su as et dominus ait in ꝑs. Cognoui omnia uola tilia celi .

Zoh

OCULI EJUS IN pauperem respiciunt ꝛ cete ra. hic ostendit psalmista . ꝓpositi erga nos solicitudinez Et primo ostendit quid ꝓpo situs suis prouideat Secundo quid a nobis re quirat ibi Palpebre eius ꝛ cetera: Quantum ad primum dicit ꝙ occuli scilicet tam aspec tus quam affectus in pauperem respiciunt ut scilicet necessitas eius uideat ꝛ succurrat ꝑs. Occuli domini super metuentes eum ꝛ in eis qui sperant ꝛ cetera :Ut eruat a morte aias eorum ꝛ alat eos in fame ꝛ cetera .Pauper uero de quo hic loquitur conuenienter intelligi tur natura humana propter duo primo qꝛ pau ca possidet Secundo quia multis indiget qō enim pauca possideat patet quia tota terra secundum astronomos cōpata ad celum non est nisi punctus ꝛ tamen istius puncti totius non est homo vo cum solum una quarta ter re sit habitabilis ꝛ tamen nisi illa tota Unde Seneca.libro primo de naturalibus questioni bus hoc inquit est punctum scilicet tota ter ra ꝙ inter tot gentes ferro ꝛ igne diuiditur punctum est illud in quo nauigatis scilicet to tum mare in quo bellatis,in quo regnatis et addit si quis formicis det intellectum homi nis nōne ꝛ ille etiam unam aream in multas prouincias diuideret quasi:ad.sic et nos ꝛ sub iungit quantum ad ultimis finibus hyspanie usq; ad indos iacet paucorum dierum spacium est si nauem suus uentus impulerit hec Se neca ex quo patet ꝙ quamuis esset dominus totius terre non haberet nisi unum punctum ꝛ tamen nec illum aliquis habet ex integro . ¶ Unde boecius de consolacione phi'osphie libro secundo . O augustas inopes que diui cias quas nec habere totas pluribus licet ad quemlibet sine ceterorum paupertate non ue niunt ergo nullus habet unum integrum pūc tum ꝛ sicco non mirum quam totus mundus appetituꝫ nō saciaret unus ioīs auari sicut ꝛ ō Alexandro magno dicit Seneca.epis.xxxi. Inuentus est qui concupiscaret aliquid post omnia patet ergo ueritas illius qō dicit psal mista quia pauperes facti sumus ꝛ qō quantū cūq; glorietur homo in habundancia diuicia rum suarum ad hoc sibi cōperit illud Job . xx. Gaudium ypocrite instar puncti .

¶ Secundo est quilibet homo ex natura pau per quia pluribus indiget que tamen non ha bet ꝛ quantum ad hoc uiuetur omni animali paupior . Ioseph omelia. decimo octauo. in inperfecti Omnem creaturam sensibilem de us armatam ꝛ munitam fecit alios muniuit ueloci pedum cursu alios armauit unguibus alios uelocibus pennis alios ventibus : alios cornubus hominem autem solum sic disposu it ut uirtus illius sit ipse ut infirmitatis sue necessitate coactus semper necessitatem habeat dm̄ sui hec Senec . Uerum est ergo qō dicit psalmista in persona nature humane Ego uero egenus ꝛ pauper sum deus adiuua me : ¶ Unde est ꝙ oculi domini specia liter in hominem respiciunt sicut ꝛ paterfami lias ubi in domo sua defectum uidet suplendū ibi maxime et sepissime oculos dirigit ꝛ defi git Sic et deus licet ubiq; respiciat tamen . quia in homine plures defectus supplendos uidet Ideo ad eum plus quam ad alias crea turas respicit ꝛ maiorem solicitudinem eius gerit psalmista . ¶ Ego autem mendicus sum ꝛ pauper dominus solicitus est mei. Pal pebre eius ꝛ cetera . hic ostendit quid deus a nobis requirit Nam dominum nos interro gare est ipsum a nobis aliquid requirere .om nis enim interrogacio responsum querit Sic et deus nos interrogando hoc uult ut sibi re spondeamus: Dicit enim Gregorius nono. Moraliorum : ꝙ deo respondere est donis eius precedentibus nostra obsequia reddere Job tricesimo octauo . ¶ Interrogabo te et responde michi Sic autem interrogat nos deus dupliciter . Uno modo per dona spiritu alia Alio modo per dona temporalia de quo modo interrogacionis habetur ibi Dominus interrogat ꝛc̄. ¶ Quantū ad primū scien dū ꝙ per palpebras secundū glosā ī ꝓposito itelligunt apicio ꝛ occultacio misteriorꝫ dine scripture qꝛ sicud palpebre quandoq; claudūt

aspectum quandoq3 uero apiunt sic et scriptu
re quandoq3 in nobis latent ⁊ sunt tunc quasi
oculi apti quandoq3 uero latent ⁊ sunt quasi
oculi clausi Iste ergo parabre interrogant nos
uest responsionem a nobis requirunt q3 ubi
eas intelligimus uebemus secundum eas ope
rari ⁊ ubi non intelligimus uebemus uenerari
Luce secundo de xpisto scribitur Inuenerūt
eum in medio doctorum audientem illos ⁊ in
terrogantem uel per parabras intelligunt di
uina iudicia Unde grego. Hom. xxviii. Pal
abras inquid dei iudicia accipimus que aperi
endo nos interrogant si intelligendo non ex
tullimur clauendo nos interrogant si non de
spicimus hec intelligere non ualemus hec gre
go. sed tamen uidetur q3 illi qui diuina iudi
cia ab ipsis intellecta non metuunt. hii
sunt qui pessime respondent Luce :Duodecimo
secundo .Si interrogauero non respondebitis
michi ⁊c.

Dominus interro
gat iustum ⁊ cetera .hic ostē
dit quomodo deus interrogat
per bona temporalia ⁊ facit
in isto uersu duo . q3 primo
ostendit q3 deus non tam prosperis quam ad
uersis interrogat .Secundo quid de sua inter
rogacione manifestum appeat ibi Qui autem
diligit iniquitatem ⁊ cetera .Prima tamē pa
uersus potest intelligi dupliciter Uno modo
de interrogacione in presenti Alio modo i fu
turo in presenti autem interrogat per prospera
⁊ aduersa in futuro interrogabit ⁊ largiat pe
nas ⁊ premia : Quantum ad primum dicit
grego. Hom. xxviii. Flagello interrogat cū
mentem bene sibi per tranquillitatem subdi
tam afflictionibus pulsat ⁊ Hom .i. dicit si
pena inflicta interrogat Si quietus quis deus
ueraciter amat ¶ Sic enim ⁊ pone dicitur
ad questiones qui exponitur tormentis ut se
creta cordis manifestet Sap. Secundo Eorum
to interrogemus eum ⁊ quomodo scitur si be
ne respondeat certe sicut in scolis ille qui be
ne respondet solet habere multum hylarem .
quando habet responsiones in promptu ⁊ gau
det q3 habet occasionem respondendi qui ue
ro non sic habet multum anxium ⁊ in multis
cernimus q3 quando nesciunt respondere tūc
mouentur ad impaciendam quasi fieret eis iniu
ria sic ⁊ hic Nam qui aduersis non frangitur
ne anxiatur ostendit se habere responsum in
promptu ⁊ ideo audacior effectus dicit illud
Job decimoquarto .Uocabis me ⁊ ego respō
debo tibi Decus est in aliis qui turbantur, q3
deus opponet eis subtiliter ⁊ timori aduersi
tatis procerto ⁊ in impaciencia sunt non solū
signum q3 non habent responsum in promp
tu sed eciam causa Job nono. Auferat a me
uirgam suam ⁊ pauor eius non me terreat neq3
enim possum metuens respondere . Et est ad
uertendum q3 q3 prospera ⁊ aduersa sunt q̄si
bona fortuita ⁊ casualia humano iudicio uelut
respondendum est ad istam interrogacionem
secundum illam regulam gramatice que dicit
quo casu queris hoc respondere teneris deus
querit ⁊ interrogat nos duobus casibus scili
cet dativo in prosperis ⁊ ablativo in aduersis
nam dominus dedit .s. quantum ad prospera
Si ergo deus non interroget in dativo casu .
quia scilicet dat nobis bona tēporalia ⁊ in da
tivo Respondere debemus secundum illud
proverbio. tercio de primiciis frugum tuarum
da pauperibus ⁊ hoc quantum ad bona tem
poralia Quantum uero ad spiritualia secundū
illud Math. xix. Da pauperibus ⁊ habebis
thesaurum in celo Jo. undecimo. ¶ Fili da
gloriam deo Si uero in ablativo q3 scilicz au
fert a te bona tempalia que prius dedit in ab
lativo respondendum est cū ei talis ablacio
sit penalis ⁊ uideatur esse flagellum dei pro ci
pue quando totam cōmunitatem tangit nō ui
detur dominus aliud intendere per suam iter
rogacionem nisi ut respondeatur sibi iuxta il
lud ysai. primo. ¶ Auferte malum cogita
cionum uestrarum ab oculis meis quiescite
agere peruerse discite benefacere quia semper
timendum est q3 ablacionem bonorum perti
nencium ad cōmunitatem populi precedat il
la ablacio de qua Jero. septimo .Periit fides
⁊ ablata est de ore eorum et ideo ablativue i
terrogat secundum illud bar. Secundo : Aufe
ram a uobis uocem iocunditatis ⁊ uocez gau
dii optime tamen et breuiter dicetur respon
disse qui dixit . ¶ Dominus dedit dominus
abstulit sicut domino placuit . ita factum est
sit nomen domini benedictum Job primo .
¶ Secundo interrogabit in futuro . tam bo
nos quam malos ubi si quis bene responderit

beneficium eterne mercedis infallibiliter con
sequitur qui uero male eciam beneficio prius
accepto tanquam simpliciter indignus mori
bus ⁊ sciencia priuatur secundum illud Luce
xix. ¶ Auferte ab eo mnam ⁊ date ei qui
x. mnas habet Ecce quomodo auferatur ab eo
beneficium ⁊ alteri statim conferatur ut de re
cuperacione despet uideatur autem esse de mul
eis sicut de pueris discolis positis ad addiscen
dum quorum magister in principio lectionem
explicat ⁊ recedens ad eis precipit q̄ sic lec
tionem repetant q̄ possint sibi de ea in suo
reditu respondere illi uero statim magistri ab
senciam perpendentes dissoluūt se ludis uani
is totum diem consumentes ⁊ ideo reuerten
te magistro respondere nesciunt ⁊ ideo ad fal
sas excusaciones confugiunt quas magister nō
approbat ⁊ ideo eos cedit ⁊ flagellat. Sic
xpistus in aduentu suo ad nos omnes docu
it ⁊ lectionem eius exposuit · sicut uerus ma
gister cui dictum est aMagister scimus q̄ ue
rax es ⁊ uiam dei in ueritate doces Fuit autē
hec lectio de caritate humilitate ⁊ pietate in
proximum aMath. nono Discite quid est mise
ricordiam uolo et non sacrificium aMathei.
Cnoecimo Discite a me quia mitis sum et
humilis corde Sed sunt multi qui perpenden
tes q̄ magister iste absens est quia ad celos
ascendit ⁊ non est reuersurus citra uesperum
⁊ ideo uacant ludis ⁊ uanitatibus consumen
tes inutiliter totam uitam suam bar. iii
¶ Qui inanibus celi ludunt qui argentū the
saurizant ⁊ aurum quo confidunt homines ſz
iste magister tanoem rediturus scilicet hora
qua non putatis Sicut dicitur aMath. xxiiii.
Facier in unuz omnes comuentre ut sciat quo
modo quis occupauerit tempus ⁊ studuerit.
Joel. iii. ¶ Congregabo omnes gentes et
discceptabo cum eis bonorum uero tunc ⁊ mi
sericordium responsio placebit magistro ⁊ iō
ipsis blandietur impii uero quia nescient re
spōdere fugient falsas excusaciones dicentes
illud aMath. xxv. ¶ Domine quando uidi
mus esurientem aut sciencem aut hospitez
aut nudum aut infirmum aut in carcere et
non ministrauimus tibi sed hanc excusacionē
reprobabit ⁊ ideo flagellabuntur durissime et
diutissime quia sicut dicitur ibidem Ibunt hii
in supplicium eternum Justi autem in uitam
eternam Sap̄. secundo. Ihos tāquā pater mo

uens probasti illos autem tanquam rex durus
interrogans condempnasti. ¶ Qui autem
diligit ⁊ cetera. Ecce quid ex interrogacione
dei manifestum apparet uidelicet qō iniquus
odit animam suam. Est autem odium illud
mortale quia Sap̄. xvi. hō occidit quidem p
maliciam animam suam.

LUCES SUPER PEC
catores ⁊ cetera. hic agitur
de xpisti iudicio futuro ubi
tangitur primo reproborum
pena secundo causa ibi Quo
niam iustus dominus ⁊ cetera. ¶ Quātū
ad primum sciendum q̄ uersus iste potest
dupliciter exponi Uno modo quantum ad pe
nas peccatum consequentes in presenti ⁊ quā
tum ad hoc sciendum est q̄ quatuor sūt que
consecuntur eciam peccatum in presenti Scili
cet obligacio penē eterne seu uiolenta deten
cio sub priuacione iusticie Peccator enim et
obligatur ad penam eternam et eciam p pec
catum sic ligatur q̄ non potest uirtute pro
pria redire ad statum gracie qō innuitur cum
dicitur. ¶ Pluit super peccatores laqueos
Quod autem dicitur pluet concordat cuz eo
qō supra dicitur dominus de celo quia enim
est i celo idest de celo descendent isti laquei si
cut pluuia Secundum est qō consequitur pec
catum in presenti inordinatus feruor concu
piscencie ⁊ quantum ad hoc dicitur ignis.
Tercium est fetor infamie qō notatur in sul
phure sunt enim infames non solum coram
hominibus sed eciam coram deo ⁊ angelis.
Quartum est remorsus ⁊ turbacio conscien
cie qō notatur in spiritu procellarum idest tu
multuosa mens iste autem pene dicuntur per
tinere ad calicem quia secundum mensuram
culpe infligitur mensura pene psa. decimo sep
timo. In mensura contra mensuram cuz ab
iecta fuerit iudicabit eam. ¶ Pene autem
uite presentis non sunt nisi pars istius calicis
quia in calice continente penam conmensura
tum culpe non solum est pena temperalis ſz
eciam eterna ⁊ ista pena in reprobis non uide
tur esse nisi quedam inchoacio pene eterne.
Unde grego. libro quinto aMoral. Pena presē
tis seculi que peccatores ⁊ iniustos a prauis
desideriis non immutat nequaquam eos ab

eternis ſimpliciis liberat toto eos dolores nō
iam totum calicem ſed partem calicis dixit.
quia uidelicet eorum pars hic quidem per do
lores incipitur ſed in ulcione perpetua conſū
mat hec grego. Unde de iſta parte dicitur.
Job xxiiii. Maledicta ſit pars eius in terra a
¶ Alio modo poteſt exponi de penis reſpon
dentibus peccato in futuro Et ſciendum q̄
ſic exponendo in uerſu iſto primo multiplex
pena exprimitur ꝛ ſecundo quedam pena ſin
gularis inuitur cum dicitur pars calicis.
¶ Exprimitur autem pena dupliciter primo
enim exprimitur pena qua peccator affligitur
intrinſece 2° extrinſece cū dicitur ſp̄s procellaꝝ
punitur autem intrinſece ꝛ quantum ad uirtu
tem motiuam quia pluet ſuper eū uenus laque
os quibus illa queatus nec ſe mouere poſſit
declinando a malo nec proſequendo bonum
nec quo ad effectum quia ligatus manibus ꝛ
pedibus mittetur in tenebras exteriores p̄ſal
p̄r. viii. ¶ Et uadant retrorſum ꝛ conteran
tur ꝛ illaqueantur Punitur autem ꝛ quantum
ad uirtutem ſenſitiuam. qđ patet in igne et
ſulphure quorum primum eſt pena tactus ſe
cundum olfactus uel utrumq; ad ſenſum tactus
ꝛ olfactus pertinet q̄ ignis ſulphureus utrū
q; ſenſum offendit ꝛ ſignanter erit ille ignis
ſulphuris qui reprobos cruciabit. Dicit enim
Ariſtotil' libro de lapidibus qđ ignis ſulphu
ris ad ſe ferrum ꝛ lapides trahit modica uero
eius operacio eſt in lignis ꝛ alia re ſubtili. ſic
eſt de pena ignis inferni qđ induratos in ma
licia ad ſe rapiet ꝛ affliget in uiris autem ſpi
ritualibus modicam habet accionem quia uel
in preſenti iuſtis horrorem ꝛ timorem ſcutit
uel poſt uitam iſtam iuſtos purgat Apoca.
decimoquarto. ¶ Si quis adorauerit ymā
ginem beſtie ꝛ cetera. cruciabitur igne et
ſulphure. ¶ Alio tamen modo poteſt diſ
tingui inter ignem ꝛ ſulphurem ut uidelicet
ignis pertineat ad ſenſus afflictionē ſulphur
uero ad nature deformacionem Dicit p̄ſido.
xvi. ethiō. c. i. q̄ ſulphur arroſcens ſi eius
flamma ad faciem hominis reflectatur faciet
in ea dirum pallorem quaſi hominis mortui.
Sic peccatum per prauam concupiſcenciam
quaſi per flammam quandam fetidam ꝛ ſul
phuream faciem ideſt mentem ſeu animam
peccōris ſficiet ꝛ inficit ita qđ dirū pallorē qua
ſi hominis mortui ꝛ uere mortui inducat et
totam naturam deformet Job xxiii.
¶ Aſpergatur in tabernaculo eius ſulphur ꝛ
ſpiritus procellarum hic tangitur pena extrin
ſeca que erit ex malignorum conſorcio dicit
enim ſpiritus procellarum ſpiritus malignus
qui ſemper eſt tempeſtuoſus cui ſemper iūgen
tur in pena ſecundum illud Math: xxv.
¶ Diſcedite a me maledicti in ignē eternum
qui preparatus dyabolo ꝛ angelis eius uel p
ſpiritus procellarum intelligitur uehementis
timoris cōcuſſio qua turbabuntur timore hor
ribili uel ipſa mentis perhennis inquietacio
que hic inchoatur ꝛ in futuro continuatur in
telligitur per ſpiritum procellarum dicitur ei
procella ſecundum p̄ſidorum ethiō. xiii. apo
cellantes ideſt percucientes eſt enim uis uenti
cum pluuia conſtat autem q̄ in futuro erit
pluuia ideſt habundancia lacrimarum quia ibi
erit fletus ꝛ ſtridor dencium uis autem uenti
erit preterite uanitatis recordacio adducens
ymbrem illum ideo ſcribitur Jero. 3°
¶ Ecce procella ruens in capite impiorum
conquieſcet Pars calicis eorum hic p̄ſalmiſta
quandam penam ſingularem damnatorum
innuit. Si enim ea que predicta ſunt eſſent to
talis pena non dicerentur pars Omnis autem
pars habet partem a ſe condiuiſam ꝛ ideo
ſequitur q̄ alia pars penarum ad huc reſtat
qđ uerum eſt ſcilicet carencia uiſionis diuine
ꝛ ſepacio a deo ꝛ conſortio beatorum que q̄
ſi eſt pena omnium maxima ideo eam tanq̄
ineffabilem p̄ſ. Non exprimit ſed ſolum innu
it de qua dicit Criſoſtomus omelia xxiii. in ipse
fecto Intollerabilis eſt gehenna ꝛ pena illa
uerum ſi decies mille annis ponet gehennam
nichil dicet quale eſt bā gloria excidere odio
haberi a xp̄iſto audire q̄m non noui uos me
lius eſſet ſuſtinere decem milia fulmina quam
faciem illarum manſuetam uidere auerſam a
nobis ꝛ oculum tranquillum non ferentem
uidere nos hec Criſoſtomus. Iſta uero p ars
hic tacita eſt penarum maxima de qua parte
dicitur Job xx. hec eſt pars impii a deo ꝛ he
reditas uerborum eius a domino.

Uerſus. viii.

CONFITEOR IUSTUS dominus ⁊ cetera . hic tangi tur dampnacionis impiorum causa ⁊ est diuina iusticia . que nullum peccatum dimittit inultum sed ut punitur in presenti ⁊ delet tur per penitenciam ut punietur in futuro p penam condignam Unde grego. Moraliu.

¶ Nequaquam deus delicta hominum sine ultione reserit aut enim ipse homo hic in se penitens punit autem hoc deus sine homine uindicans percutit hec grego. Et anselt. li .i. cur deus hō dicit sic tene certissiē ꝙ sñ satisfactōe. i. sñ debiti solitione spontanea nec de us potest peccatum impunitum dimittere nec peccator ad beatitudinem nec ad talem qua lem habebat statum antequam peccaret per uenire .ii. Mare. vii. ¶ Judicio dei iuſ tas superbie tue penas exsolues. Aliter tamen secundum glosam per iusticias in proposito in telliguntur iusti ⁊ ponitur abstractum pro cō creto .q.d. ℔: Quoniam iustus dominus .ī iustos diligit ⁊ istud est rationabile dicit phi losophus nono ethiōꝝ ꝙ siti ad sitē est ami cicia ⁊ boecius septimo musice amicicia est similitudo ⁊ dissimilitudo odiosa atqꝫ cōtra ria ⁊ ibidem dicit sic . ¶ Neqꝫ enim fieri potest ut mollia duris dura mollibus ānec tantur aut gaudeant sed amorem delecta cio nem qꝫ siltitudo dissimilat ⁊ per consequens iusti ad iniustum ut boni ad malum non est amicicia nec mirum dicit enim Tullius libro de amicicia est enim uerus amicus tanquam item equum est enim ipsum uirum primo bo num esse ⁊ se ipsum per se diligere . deinde ut ñ sitem sui querere cuius anū ira cū suo misceat ut pene efficiatur unum eduobus hec Tullius quomodo autem bonus et malus iu stus ⁊ iniustus efficiatur quasi unum non est cogitabile nisi quis uelit incurrere maledictō nem propbē psa. quinto Ue qui dicunt malum bonum ⁊ bonum malum Cum ergo deus iu tus sit non poterit esse amicus nisi iustorum dicit Paladius libro primo de pauone ꝙ ma sculus oua ⁊ pullos suos persequitur uelut alienigenas priusquam illis cristarum nascat in signe sic ⁊ xpristus eos quos creauit ⁊ per aquas baptismi regenerauit donec eos crista tos uiderit. ¶ Est crista quasi ornamentū capitis naturale ⁊ sibi superpositum signifi cans iusticiam ⁊ innocenciam menti superadditam tanquam eius ornamentum ideo petit psalmista Judica me domine secundum iusti ciam meam ⁊ secundum innocenciam meam super me .q.d. Cide super me idest super co pud meum iusticiam ⁊ innocenciam tanquam cristam superpositam ⁊ et hoc iudicabis me unum de tuis ⁊c.

¶ In finem ps. Dauid pro octaua . Nota exposicionem huius Tituli super ps. Sextum

ALUCIAN ME FAL tomine ⁊ cetera . ps. hunc psalmum scribit pro octa ua idest pro resurrectione ⁊ iudicio que in octaua fi ent sicut ⁊ ps. sextus scrip sit Sed illū scribit ex iudicii timore ne in iu dicia condempnetur istum uero scribit ex iu dicii desiderio et amore optans eius accelera cionem ut saluetur amant enim iusti illud iu dicium et metuunt quia sicut dicit Ambro . super .i. ps. non expedit uobis ad iudiciuꝫ ue nire et non expedit non uenire Ne autem p dampnati uideamur aut in hac labe uicioruꝫ subeamus tanti pondus iudicii uel sextum ps scripsit pro octaua considerans iudicii saueri tatem istum uero scripsit considerans eius p pinquitatem et diuiditur in duo Primo pro ponit suam oracionem Secundo exaudicionē ibi propter miseriam ⁊ cetera . ¶ Petit au tem primo quo ad se ipsum diuinum auxiliū Secundo quo ad malos predicit ipsorum ex terminium ibi Disperdat dominus orans au tem deum pro auxilio tangit duplicem causā carenciam boni ⁊ habundanciam mali ibi ua na locuti sunt ⁊ cetera : Tangit autem carē ciam duplicis boni scilicet pertinentis ad af fectum ¶ Quoniam deficit sanctus ⁊ perti nentis ad aspectum Quoniam diminute sunt ue ritates timore ergo primi clamat dicens . Saluum me fac ⁊ cetera : Quoniam defecit sanctus uidetur enim timere . ruinam in finem iustam enim causam huius timoris habꝫ quicunqꝫ in hoc mundo uiuit Nam sancti ut alias supra tactum fuit super illo uersu .

¶ Tu solus laborem et dolorem cōsideras

ñc· sancti subportant orbem igitur si sanctus
ueficit orbis ruit igitur ⁊ habitatores eius.
Mich·septimo. ¶ Periit sanctus de ter
ra ⁊ rectus in hominibus non est ⁊ cetera Cui
siracio tua uenit nunc erit uastitas eorum.
¶ Secunda carencia boni scilicet pertinent ad aspectum tangitur in diminucõne veritatis pertinet enim veritas ad intellectum. et ideo clamat timens caliginem ingruentem. qõ uero dicuntur veritates diminui a filiis hominum dupliciter potest intelligi Cino modo ut li a dicat causam efficientem ⁊ est intellectus ꝙ filii hominum ipsas veritates diminuerunt. ¶ Alio modo potest dicere causam recipientem et est sensus ꝙ in filiis hominum sunt veritates diminute ⁊ utrũqꝫ uerum est. Dicit autem psalmista veritates pluraliter propter triplicem veritatem quarũ prima est veritas uite Ut ob.primo. Ciam veritatis non reseruit. secõa est veritas doctrinẽ Ero.xxviii. ¶ Pones in racionali doctrinã ⁊ veritatem. Tercia est veritas iusticie ero. decimo octauo. ¶ Cie enim plebe uiros potentes ⁊ timentes deum in quibus sit veritas ⁊ constitue ex eis ⁊ cetera Qui iudicent populum. ¶ Prima autem veritas scilicet uite Jam quasi diminuta est in omnibus. quia sicut dicit psa.quinquagesimo nono· facta ẽ veritas in obliuione. ¶ Secunda uero scꝫ doctrine diminuta est in discipulis ⁊ doctoribus qui ii. Ebi.iiii.predicitur qõ modo impletur Erit enim tempus cum sanam doctrinaꝫ non sustinebunt sed ad sua desideria coacervabunt sibi magistros ⁊ cetera. ⁊ a veritate quidem auditum auertent ad fabulas autem conuertentur Sed ⁊ alio modo in eis diminuta est. quia licet multa sciant pauca tamen faciunt sic non est magna adequacio rei ad intellectum que dicitur esse veritas grego. super ezechielem omel·decimo. de hiis ut qõ eorũ intellectus ad spũalia emicat ⁊ tamen uita infectis carnalibus remanens intellectui non concordat ⁊ ibidem omel·undecimo Ut seruet veritas predicandi necesse est altitudo uiuendi. ¶ Decio uero veritas scilicet iusticie diminuta est in iudicibus ⁊ rectoribꝫ xi.mar. vii· Non est in eis veritas ⁊ iudicium trãsgreditur enim sunt constitutum ⁊ iusiurandum ꝙ iurauerunt ⁊ psa.quinquagesimo nono.
¶ Justicia longe stetit quia corruit in platea veritas ⁊ equitas non potuit ingredi patet ergo ꝙ singule veritates sunt diminute cum igitur veritas sit lumen nos illuminans Joh. primo. ¶ Erat lux vera que illuminat uenire possumus ꝙ finis diei iuxta est consumacõ huius mundi iam instat sic enim arguit Crisostomus omel·xxviii.in imperfecto unde inquit putas quia tanta iusticie iam recessit de mundo ⁊ sol radios gracie suarum in se colligens revocauit ⁊ totam terram nigredo iniquitatum quasi uox fusca cooperuit nisi quia iam ⁊ ipsa hora duodecima iuxta est ultima finitur ubiqꝫ tenebras uides ⁊ dubitas diem transisse prius enim in fallibus fit obscuritas die ad occasum declinante cum ergo montes uideris obscuri qũs dubitat quia uox est Sic primum in laycis secularibus xpistianis incipit prevalere obscuritas peccatorum nunc autem uides quia sacerdotes positi in summo uertice spiritualium dignitatum qui montes ⁊ colles dicuntur ipsos apprehendit iniquitas·tenebrosa quomodo dubitatur quia finis est mundi hec Crisostomus Joco ose·quarto· ¶ Non est veritas ⁊ non est misericordia ⁊ non est scientia dei in terra Sed maledictum. mendaciuꝫ ⁊ cetera ·Inundauerunt propter hoc. lugebit terra. et infirmabitur omnis qui habitat in ea ⁊ cetera.

Uersus secundus.

ANA LOCUTI Sunt ⁊ cetera .hic tangitur secunda causa oracionis que est habundancia mali ⁊ tanguntur in isto uersu duo mala scilicet uanitas ⁊ dolositas Quantum ad primũ dicit Uana locuti sunt unusqꝫ ad proximum suum Proximos autem secundum Cassiodorum significat non tam cognacione generis quam scelris pricipacione sociatus Dicuntur autem in proposito uana uerba que sunt falsa Unde Cassiodorus uana inquit idest falsa Signat psalmista Ut quid diligitis uanitatẽ ⁊ queritis mendacium. Uel dicuntur uana uerba superflua ⁊ inutilia grego·Sermo uanus uane mentis iuxta testis est ⁊ merito. Quia loquela tua manifestum te facit Dicit Cassiodorus super illum uersus Et si egrediebatur

fores loquebatur ⁊ cetera . ¶ Si uis iquit scire de fratri tuo quale cor habeat attende unde libenter loquatur ⁊ talis est in corde q̃ q̃ habundacia cordis os loquitur ⁊ quãuis hoc sit graue in quolibet quia de uerbo ocioso reddemus racionem in die iudicii ⁊ quia secundum grego. ad Nona. quinto Dum otiosa uerba cauere negligimus ad noxia peruenim⁹ ⁊ Bernhardus in sermone de triplici custodia Nemo urñ fratres parum estimet tempus q̃ in uerbis consumitur otiosis ; Si quidem tempus acceptabile est ⁊ dies salutis uerbuz uolet irrevocabile uolat tempus irremediabi le net aduertit insipiens quid amittat tamen hoc est bene grauius in religioso uel sacerdo te dicit enim phũs .xvii. de aialibus q̃ ouanenti fiunt in aliquibz autbz p se ⁊ hoc ñ erit i aubus boni uolatus ⁊ qui dẽrent esse melioris uolatus quam religiosi ⁊ presbiteri quoruz conuersacio tota debet esse celestis ouanenti nunquam faciunt pullum ⁊ ideo significat uerba infructuosa ⁊ uana ⁊ dicuntur ouanẽti quia non ab alio patre quam a uento generantur sic ⁊ ista mere ex suggestõe dyabolica licet ergo alii inueniantur talia ouanaproducere tamen religiosi ⁊ sacerdotes hoc debent summe cauere Unde Bernhardus libro secũdo ad eugenium inter seculares nuge sunt in ore sacerdotum blasphemie consecrati os tuum euangelio talibus iam aperire illicituz assuescere sacrilegium est hec Bernhardus . Unde quod totum diem expendat in uanis colloquiis grande peccatum est psalmista .

¶ Quorum os locutum est uanitatez ⁊ cetera eor dextra iniquitatis In corde ⁊ corde locuti sũt .i. duplici corde ecce dolositas Dicit enim cassiodorus q̃ quociens uolumus dolos exprimere duplicia eorum corda declaramus ⁊ est hoc nimis contra naturam . Nam q̃ animal habeat duo capita uel duo pectora sepe est uisum sed q̃ habeat duo corda uix legitur nec memini me legisse nisi de pdicibz de quibus dicit phũs libro undecimo . q̃ in quadam insula scz in paflagonia habent duo corda ⁊ bene eis potest cõpetere quia . perdix dicitur a perdendo ⁊ in p̃s. de talibus dicit Perdes oẽs qui loquũtur mendaciũ ⁊ eccle. xxii. Ue duplici corde ⁊ labiis celestis

JSPERDAT DOMInus uniuersa ⁊ cetera ; hic predicit psalmista maloꝝ exterminium ⁊ primo p̃ dicit eorum penam Secundo aggrauat eorum culpam ibi Qui dixerunt et cetera . Et potest iste uersus exponi uno modo ut sit prohibã ⁊ est intellectus disperdat .i. bis perdet quia secundum pap̃. dis. in greco idem qđ bis in latino ⁊ ideo ipsi disperdentur idest bis perdentur scz in anima ⁊ corpore letro. serto . Induc super eos diem afflictionis ⁊ duplici contricione contere eos ⁊ p̃s. ¶ In malicia eorum disperde eos disperde illo. domine deus noster . ¶ Alio modo potest exponi ut sit ipsius p̃s. oracio ⁊ sic disperde re est idem qđ diuidere uel seperare Unde ecclesiasticus Disperdat coadunacionem dicitur petit autem psalmista malorum ab inuicem separationem quia ipsorum unicio ⁊ coadunacio non est nisi mali augmentacio Malum enim malo additum ipsum malum auget : dum tamen sit malum eiusdem generis sicut malum culpe Unde Gregorius Trecesimo tercio . Moralium Sicut noxium esse solet si unitas desit bonis ita perniciosum est si assit malis peruersos quippe unitas corroborat dum concordat ⁊ tanto incorrigibiles quanto magis unanimes facit de hoc Naum propha sicut spine se inuicem complectuntur sic conuiuium eorum pariter potancium conuiuium . namqz reproborum est temperalium delectacio uoluptatum in quo nimirum conuiuio pariter potant quia sue delectacionis illecebris se concorditer inebriant hec gregorius Ualde igitur expedit mat id qđ psalmista hic eis p̃catur propter quod dicit alibi In misericordia tua dispertes inimicos meos .

¶ Et est sciendum q̃ Lingua magniloqua dicitur lingua se multum extollent .i. Regũ. xii . ¶ Nolite multiplicare, loqui sublimia gloriantes ⁊ si dicatur q̃ quamuis lingua eorum sit magniloqua tamen eorum uita est bona et iõ non est male iudicandum . dicit gregorius .i. parte super ezechielem omet̃ it. Si rectitudo senciendi humilitatem loquẽdi perdiderit radicem sensus in ramo linguevicianit quia nisi cor intumesceret lingua minime superbiret hec grego. et philosophus decimo octauo de animalibus si mulier tempore

ptus potest retinere suum anelitum erit ptē leuis ꝙ facilis sinaunt ecouerso ergo anima quamuis esset inpregnata a spiritu sancto un quam tamen peret opus uiuum nisi cum ma gna difficultate ꝙ hoc si anelitum suum ioest spiritum cohibere non posset qua'es sunt isti ostentores qui nichil faciunt nisi propter iac tanciam Jac.primo : ¶ Si quis putet se religiosum esse non refrenans linguam suam huius uana est religio

Cersus .iiii.

CUJ DIXERUNT Lin uam nostram ꝙ cetera .

Ihic aggrauat eorum culpā tam expositam scilicet ipso rum iactanciam Secundo subiungit culpam aliam scilicet superbiam . Quantum ad primum ait Qui dixerunt lin guam nostram magnificabimus labia nostra a nobis sunt hoc enim dicentes uidentur si bi uendicare labiorum omnimodam libertatē ut lingua ꝙ labia non uideantur alicuius su perioris legibus al'igata secundum tamen rei ueritatem nichil est in homine qđ ita ad'ge at arceri legibus sicut lingua ꝙ labia . Dicit enim bernhardus in sermone de triplici cus todia quis sane miret quantas modicum lin gue membrum contrahat sordes quam mul tiplex in labiis ꝙ circumcisis in mundicia co aguletur sic grauis pernicies oris in circum specti est in lingua dissoluta in sermonibꝫ oci osis est lingua impudica est ꝙ magniloqua . quarum prior lasciue sequens arrogancie fa mulatur est eciam lingua dolosa ꝙ ire maledi ca quarum altera in falsiloquam ꝙ adulatoriā subdiuiditur Altera uero nunc in facie con tumelias irrogat nunc uetur hic in occulto . hec bernhardus Ideo dicit psalmista :Probi be linguam tuam a malo ꝙ labia tua ne loq̄n tur dolum ꝙ puerbi.quinto :Disciplinam la bia tua seruent Secundū uero tangitur cuꝫ dicitur Quis noster dominus est ꝙ tangit istō diuites pocius quam pauperes Nam paupe res experiuntur multos se habere dominos Dixit bufo . erati maledicti tori domina ri .Nam secundum pl̄. Dominati sunt eoꝝ qui oerunt eos Sed diuites sunt qui nullum

Ps 11

dominum recognoscunt ꝙ ideo dicit quis no ster dominus est cum tamen saltem unum do minum recognoscere deberent qui est rex re gum ꝙ dominus dominancium . ¶ Narra tur de quodam qui in tantam incidit amēci am qđ credidit se non habere caput sed ego uidi quendam qui firmiter asseruit se non ha bere cor nec cetera interiora Medicus autē subtiliter agens circa ipsum imposuit capiti suo capellum plumbeum ꝙ sic ptim ex onere qđ portabat ꝙ ptim ex repercussione sangui nis ꝙ caloris qui ad caput ascenderat reduc tus est in sui noticiam ut sciret se habere ca put sic seruiet deus istis qui ignorant se ha bere caput ioest dominum. Nam quia ex uisu hoc non possunt percipere ipsi alitꝫ hꝰ sencient uidelicet ex ponere eterne pene eis infligende eorum superbiam que semper ascen dit deprimendo ꝙ repercusciendo qđ quidam pondus plumbum dicitur ecclesiast. Diceslō secundo .Super plumbum quid generabitur grauitas huius plumbi faciet diuitem ad se redire ꝙ cognoscere se caput ioest diuinuꝫ habere ii.Marc.ix. Hunc cepit ex graui su perbia deductus ad agnicionem sui uenire di uina admonitus plaga ꝙ cetera. ꝙ cum nec ipse ferorem suum ferre posset ita ait iustum est subditum esse deo ꝙ mortalem non pia deo sentire Ideo sapienter orauit salomon . puerbi.xxx. ¶ Diuicias ne dederis michi ꝙ cetera .Ne forte saciatus illiciam ad negā dum ꝙ dicam quis est dominus .

Cersus .v.

ROPTER MISERI am inopum ꝙ gemitum pau perum ꝙ cetera . hic tangit psalmista sui exaudicionem Petiuit enim pl̄. salutacionēꝫ Saluare enim cōpetit saluatori ioest, ihesu . qui a saluando nomen accipit Math:primo: Ipse enim saluum faciet populum ꝙ cetera: Hangit autem psalmista duo primo quidem saluatoris aduentum . Secundo saluacionis effectum ibi Ponam in salutari ꝙ cetera . et tangit psalmista duo in isto uersu circa saluatoris aduentum scilicet ipsius causam . puta nostram indigenciam ꝙ temporis cōgru

enciam quantum ad primum dicit propter miseriam inopum ⁊ gemitum pauperum. miseria refertur ad culpam quia ꝓuerbi: dictō quarto Miseros facit peccā ꝓpulus .gemitus uero ad penam inopes uero dicebant̄ homines qui destituebantur exterius auxilio Dicitur autem inops quasi sine ope Pauperes uero quia carebant interius uirtutum solacio Dicitur ei⁹ pauper q⁹ parū habet in pera sic et homines parum boni habentes in conscienciā . psalmista Ego uero egenus ⁊ pauper sum.

¶ Et sciendum, q⁹ gemitus dicitur quasi geminatus luctus Et ideo signantur post miseriam addit p̄s . gemitum quia duplex erat nostri miseria cui gemitus luctus correspondit prima miseria fuit seruitus grauissima

¶ Secunda fuit mens certissima ⁊ ideo nūc exurgam dicit dominus propter primam uero miseriam scilicet seruitutis uenit ꝓpistus ut eam tolleret precium redempcionis, exsoluendo quamuis enim multi ante ꝓpistum iusti essent tamen non erant uere liberi donec ille precium mortis solueret qui dixit si .filius uos liberauerit uere liberi eritis ⁊ huic concordat lex humana que dicit liber captus ab hostibus ⁊ commercio redemptus tunc demū cum precium soluerit uel ei qualicūq⁹ remittatur iudicio statum prestinum recipit Nam ante fere per omnia quam seruus est cū igit̄ homo primo liber fuerit ⁊ postmodum i peccato suo captus fuerit ab hostibus non poterat uere liber esse . Immo seruire cogebatur donec precium redempcionis per ꝓpistum solutum esset qō nullus alius preter ipsum soluere poterat psalmista Que non rapui ,tunc exsoluebam Ideo Judic.decimo . Dixerunt filii ysrahel ad dominum peccauimus ⁊ cetera Qui doluit super miseriam eorum .

¶ Quantum ad secundam liberauit nos ꝑ mortem ⁊ sanguinem nos uite reddendo ambro.super p̄s:xxxvi.ꝓpisti mors uita est ipsius uulnus uita est ipsius sanguis uita est ipsius sepultura uita est ipsius resurrectio ſuita ē uniuersorum .i.Regum.ii.Dominus mortificat ⁊ uiuificat deducit ad inferos et reducit Ideo p̄s: Eduxit me de lacu miserie .

Versus .vi.

Ps vi

Z 5

SALVUM FAC IN SALUtari ⁊ cetera .hic tāgit psalmista saluacionis effectum ⁊ primo quantum ad liberacionem a malis intrinsecis .Secundo quantum ad protectionem ab hostibus extrinsecis ibi ·Tu domine seruabis nos et cetera .Quantum ad primum tangit primo promissionis magnitudinem :secundo eius certitudinem ibi eloquia·domini ⁊ cetera .

¶ Sciendum est autem q⁹ uersus iste pōt dupliciter intelligi quantum ad sui principiū uno modo sic Ponam in salutari idest in hoīe ihesu qui saluator interpretatur suple auxiliū unde et translacio alia Jero.habet sic Ponaz in salutari auxilium eorum et fiducialiter agā in eo idest in ihesu salutem hominis fuit en ī natura assumpta tocius diuinitatis instrumentum in quo operata est salutem in medio terre fuit autem illud auxilium qō positum fuit in ihesu nostre infirmitatis remedium unde et ponam idest apponam exponitur quamuis enim ipse infirmitate culpe proprie non laboraret sed erat in toto humano genere unicū membrum sanum tamē sibi applicata uel apposita est medicina ·omnium infirmitatum curatiua et racio fuit q⁹ sicut Auicēna dicit . 3ª.can.in paraliticis appositio medicine sup membrum paraliticum non auffert iuuamentum de quo sit curandum Jgitur oportet q⁹ opponatur ad membrum sanum .sed infirmitas humana erat paralisis sicut patet ex effectu quia sicud paraliticus non habet plenum diuinum et potestatem membrorum sed frequenter eo inuito mouentur sic et in ,nobis caro concupiscit aduersus spiritum ita ut nō quecūq⁹ uolumus illa non faciamus Seneca. in prouer:Egros scimus neruos esse ubi iuniꝑ nobis mouentur et grego.Morabi.Precessiō quarto : ¶ Quis meror que anxietas cordis quando hinc spiritus uocat hinc caro reuocant hinc amor noue conuersacionis inuitat hinc usus ueruste peruersitatis inpugnat hinc ad spiritualem patriā desiderio flagrat et hinc in se ipso carnalem concupiscenciam tollerat que eum aliquo modo inuito delectat hec gregorius patet ergo ex signis ⁊ effectu q⁹ morbus noster paralisis est idem patet ex causa quia sicud dicunt medici ex nimia cibi replecione nata est prouenire propter quod

Autem dicit q̃ in cura huius infirmitat faciendum est ut ille qui infirmitatem patie famem uel sitim longam senciat sic est ꝛ de infirmitate humani generis prouenit enim ex nimia cibi replecione idest inordinata sumpt tione cibi uetiti psalmista ¶ Adhuc esee eorum erant in ore ipsorum ꝛ ira dei ascẽdit ꝛ cetera . Oportuit igitur ut in curacione hu ius infirmitatis apponeretur medicina ad membrum sanum qđ erat ihesus qđ factum est Nam ꝛ ipse sustinuit famem ꝛ sitim lon gum qr xl. diebus ꝛ noctibus ipse eciam alia recepit in se quibus curaretur morbus iste ꝫ Luce secundo. ¶ Ecce positus est hic in rui nam ꝛ in resurrectionem multorum Ruit enĩ ipse in mortem ut multi resurgerent amortu is . ¶ Alio modo potest exponi sic Ponẽ in salutari idest in ihesu suple miseriam inо pum ꝛ gemitum pauperum Nam in eo posu it deus ꝛ culpas nostras ꝛ penes ysa. quinqua gesimo tercio vo⁹ posuit in eo iniquitatem omnium nostrum ꝛ ad quid reuera ut eam asp taret ꝛ proiceret Nam ipse deponet omnes iniquitates nostras ꝛ proiciet omnia peccata nostra .ꝛ in hoc fecit deus filium suum seruі re nobis ꝛ non de seruicio qualicũqꝫ sed abie ctissimo ꝛ humilimo non enim solum ipse do minus ꝛ magister lauit pedes nostros sed qđ abiectus fuit assumpsit super se immundicias sordium nostrarum secundum illud ysa. qui quagesimo tercio . Vere languores nostros ipse tulit ꝛ dolores ipse portauit propter qđ ipse dominus ait ysa. quadragesimo tercio. Seruire me fecisti in peccatis tuis ꝛ est ma gnum mirabile q⁹ ex quo sponte ꝛ libenter taliter nobis seruiuit ꝛ onus tam detestabile ꝛ graue pacienter. pro nobis tulit q⁹ nos sibi cum murmire seruire uolumus ꝛ onus suum leue ferre contempnimus quasi suũ esset ser uire ꝛ nostrum dñare Jero: secundo. A secu lo confregisti iugum meum dixisti non seruі am Ideo non mirum ꝛ si onus predictus ab humeris suis excuciat ꝛ eis ferendum imponat secundum illud ezechielis viii Jnponam tibi omnia scelera tua ꝛ non pcet oculos meus neqꝫ miserebor sed uias tuas imponaꝫ tibi ut eciam premittitur uias tuas inponã super te ꝛ abhoiaciones tue in medio tui erunt

eloquia casta ꝛ ceteꝛa .

hic tangit psalmista predicte promissionis certitudinem . quia enim dicta promissio fu eta ẽ ꝙ diuina eloquia que nulla facultate pꝛ mixta sunt Ideo describit diuina eloquia ut eis firmiter inhereamus ꝛ quicquid in eis p missum est tanquam certissimum teneamus ꝛ potest uersus exponi tripliciter : Cino modo ut condiciones diuinorum eloquiorum ipsis cõpetant quantum ad ea que significando exprі munt . Alio modo quantum ad ea que causã do in auditoribus efficiunt Tercio quantum ad ea que in doctoribus requirunt ꝛ exigunt Primo modo exponendo dicuntur iste eloqa casta que non sunt adulterina falsitate uicia ta ꝛ sic describũtur infallibiliter dicuntur eciã argentum igne examinatum idest a spiritu sã cto qui est ignis inspiratus ꝛ sic cõmendant ab aucte irrefragabili sunt eciam argentum pꝛ batum terre idest a terra Ponitur enim geni tiuus pro ablatiuo more grecorum quia ꝛ ista translacio fuit de greco in latinum greci uero ablatiuo carent ¶ Alia uero translacio ubi nos habemus probatum terre sit separatum a terra et sic commendantur quantum ad spiri tualium et non temporalium promissionem di cuntur eciam ārgentum purgatum septuplũ propter mandatorum et consiliorum sinceris simam perfectionem . Septenarius enim nu merus uniuersalitatem et perfectionem inpor tat ꝫ ¶ Secundo modo exponendo dicunt Eloquia domini casta quia suos auditores ca stos efficiunt Jeronimus ad Justinum ema sciendam scripturarum et carnis uicia non amabis dicuntur argentum igne examinatus quia tales suos auditores reddit quia fortitu dinem in igne persecucionis tribuit reddit eciam eos probatos ꝛ a terra seperatus pꝛ temporalium abdicacionem et purgatos sep tuplum per spiritualium dilectionem

¶ Tercio modo exponendo sic dicuntur elo quia casta quia castos exigunt sui doctores. Noꝛ. septimo. Qui ad huc carnalitatibus incubat necesse est ut instruere spiritualiter pꝛ timorum mentes erubescat Dicit enim Pala dius libro primo q⁹ greci iubent oliuã cum plantatur et colligitur a mundis pueris ꝛ uir ginibus illud fieri ut creditur attribuunt hoc

arbori preſulē caſtitatē Per oliuā intelligo ſa
cram ſcripturam eccleſiaſt. Cliceſimo quarto.
Quaſi oliua ſpecioſa in campis dicit ſapien
cia Nam eius fructus xpūstus ē q preſſus in
cruce oleum gracie toti eccleſie prebuit iſta
plantata fuit a ſpiritu ſancto et prophetis qui
mundi erant et caſti et eodem modo colligi
debet id eſt intelligi et doceri a mundis quia
ſicut dicit Jac. c. iii. Deſurſum eſt ſapiencia
primum quidem pudica eſt deinde autez pacifica modeſta et ideo propter pulchritudinem
ſue mundicie dici poteſt de doctore ipſius il
lud gen. quadrageſimo nono. Nepenlim ager
irriguus et dans eloquia pulcritudinis Dicun
tur eciam argentum igne examinatum. quia
non ſolum debent illi qui docent et predicant
eſſe caſti quantum ad mundiciam ſed eciam
examinati igne tribulacionis quantum ad pa
cienciam Unde grego. Homa. 30. Neceſſe eſt
ut hii qui uenturam ultam predicant preſen
cium tranſionibus tribulacionum creſcant ut
pro tanto debent igne examinari. quia igne
caritatis debent accendi ut non ſolum ſint
uerbis proflui ſed caritate feruidi gregorius.
omelia primo. ſuper ezechielem hii. qui i amo
re domini in predicacione diſcurrunt rota ei
us i ignis arcetus ſunt quia cum ex eius deſi
derio per uaria loca diſcurrunt Unde ipſi ar
dent eciam alios ſuccendunt Item debent eſ
ſe probati terre i ſeparati a terra. quia ſicut
dicit gregorius ſuper ezechielem i omelia Un
decimo: alluens illi qđ habetur ezechiel: qui
drageſimo primo. Terra uſq; ad feneſtras i
feneſtre clauſe Cum terrena cogitacio in ſa
cerdotum cordibus excreſcit feneſtre lumen
non fundunt quia ſacerdotes ab officio predi
cacionis obmuteſcunt Item debent eſſe pur
gati ſeptuplum quia non ſufficit eis habere
uite mundiciam qualis eſt in aliis Sed requi
ritur in ipſis perfectio ſingularis Homa. Un
decimo ſecundo. ¶ Quanto intellectus ma
gis eius extenditur tanto ad explenda opera
eſpius ligatur Igitur niſi in doctoribus elo
quiorum dei ſint condiciones predicte dici
poteſt eis illud Job ſexto. ¶ Ad increpan
dum tñ eloquia continuatis et in uentum
uerba proferetis.

ꝑſ ii

¶ DOMINE SERUA
bis nos i cetera.
Hic oſtendit pſalmiſta quōd
deus ſalubit nos ab hoſtib3
extrinſecis i primo quantum
ad hoc oſtendit dei erga bonos diligenciam
Secundo tangit ip'orum a malis differenci
am ibi Jncircuitu impii ambulant i cetera
¶ Quantum ad primum ſciendum q̄ per
generacionem hanc poteſt intelligi multitu
do malorum ſuperius in hoc ꝑſ. deſcriptorū
de qua dici poteſt illud Deutromenius Tre
ceſimo ſecundo. ¶ Generacio prava et
exaſperans a qua deus ſeruat electos in pre
ſenti ne per eos alliciantur in culpa et cuſto
diet in futuro ne cum ipſis deſcendant in pe
nam uel per generacionē hñt quā demonſtrat
quaſi pñtem intelligitur multitudo malignor
ſpūum que nobis ad nrm exercicium ſemp eſt
pñs de qua ꝓuer. xx. generacio cuius excelſi
ſunt oculi a q̄ dicitur nos ſeruare i cuſtodi
re que licet eadē ſint tñ ad ſignificandū uehe
mentē i diligentē circa nos curā ne pdamur
dicitur nos cuſtodire i ſeruare dicit phūs. i.
pcono. q̄ pconomus. i: diſpenſator dom̄ tal
debet eſſe qui i poſſit res acgrere i adq̄ſitas
cuſtodire, ſine cuſtodia ei nō ꝓficit eas adqui
rere ſic i ꝓpoſito nā yconomus celeſtis pat fa
milias. i. diſpenſator dom̄ eſt xp̄s in pſ. Cōſti
tuit eū dominū dom̄ ſue i principē oīs poſſeſſio
nis ſue ille uero nos huic pat familias adquiſi
uit i cū magnis tediis act. xx. Attendite uo
bis in uniuerſo gregi in quo nos ſpūs ſanct⁹
poſuit epōs regere eccām dei quā adquiſiuit
ſanguine ſuo i .i:pe.i. Uos eſtis genus electū
ꝛc. populus adquiſicōis frustra h⁹ feciſſz niſi
i diligenciā hret in uos ſeruando i cuſtodien
do i poſſet dicere illud ꝓſa. xlix. Sñ cā i uane
fortitudine meā conſūpſi i hoc conuenit dine
ſapie iō ꝑſ. Cuſtodit dūs oīa oſſa eoꝝ unū ex
hiis non cōteretur i Job. xvii. Quos dediſti
michi cuſtodiui i neō ex eis pūt niſi filius p
dicionis.

ET RELIQUA Impii
ambulant ꝛc. hic oñdit ma
lorū a bonis dram prio tāgit
cōdicōnes reproboꝝ i poſtea
electoꝝ ānt̄ ad primū ſciendum q̄ prima pſ
uerſus de reprobis expoitur dupliciter uno mō

quantum ad id qō facient in futuro ꝛ sic ex
ponit Jeronimus dicens cum transtulerit nos
de presenti seculo in futurum tunc impii fo
ras ambulabunt ꝛ non poterunt intrare cum
sanctis in circuitu ambulabunt quia ineternū
uitam non peruenient Unde uidetur Jeroni
mus ymaginari de eis sicud de his qui querūt
introitum in domum ꝛ circuiunt ad queren
dum ex omni parte nec inueniunt ꝛ merito ꝛ
non potuerunt intrare uel introitum non in
uenient primo quia superbia inflati sunt Et
porta celi augusta iuxta illud Luce . decimo
quarto . ¶ Contendite intrare per angustā
portam Jdeo dicit saluator Math: decimo
octauo . ¶ Nisi conuersi fueritis ꝛ effici
amini sicut pueri non intrabitis in regnum
celorum . ¶ Secunda causa est : quia ceci
sunt excecauit enim eos malicia eorum sāp .
quarto :ꝛ ideo tam modicam ꝛ angustaz por
tam uidere non possunt Dicit Albertus ter
cio Metheorum q̄ diu contra fulgura aspi
cienti facies intumescit ꝛ forsitan excecatur
Sicut ꝛ isti diu aspexerunt contra fulgura et
coruscaciones idest contra diuinas cōminacio
nes de quibus psalmista . ¶ Illuxerunt
coruscaciones tue orbi terre cōmota est ꝛ cō
tremuit terre Nam contra eas diu respiciūt
qui diu peccando eas contempnunt Jdeo non
mirum ꝛ si mens eorum superbia sit inflata ē
per maliciam excecata ut merito nec ualeāt
intrare nec introitum inuenire Greno. quar
to :Errauerunt ceci in plateis ꝛ gene. decimo
nono .Eas qui erant foris percusserunt cecita
te ꝛ cetera .ꝛ ita ut hostium inuenire non po
ssent huic ergo expositioni cōcordat Alia trā
slacio que sic dicit in circuitu impi ambulant
cum exaltati fuerint uilissimi filii eorum :Isti
filiū fuerunt apostuli piscatores qui in futuro
exaltabuntur quando cum domino iudicabunt
Luce primo .Deposuit potentes de sede et
exaltauit humiles : ¶ Secundo modo ex
ponitur de impiis quantuz ad tempus presēs
¶ Nam tota uita eorum uidetur quidam
circuitus Primo propter magnam instanciā
Nam figura circuli est instabilissima cum sit
ad motum aptissima sic ꝛ impii instabiles et
sepissime mutant sua consilia ꝛ licet aliquod
bonum propositum acceperint non tamen p
sistunt in eo sed multa incoant quasi semper
sint in principio sicut enim ꝛ in circulo quod
licet punctum est principium ꝛ finis sic isti
statim in ipso principio faciunt finem senec.
ad Lucillum epis. quadragesimonono. inter
cetera mala hoc quoq; habet stulticia propri
um semper incipit uiuere ꝛ epis. lxx . Consi
derandum est qō uelimus ꝛ in eo perseueran
dum ꝛ cetera .Dali uiuunt qui semper uiue
re incipiunt quia semper illis uita imperfecta
est Et addit cito post quidam tunc incipiūt
cum desinendum est Si hic iudicas minus ad
iciam qō magis admireris quidam autem ui
uere desierunt quam inciperent hec Seneca.
Unde uidetur qō est de eis qui sic circuierūt
sic de pueris qui rotant se ꝛ circueūdo se tur
bant capud suum qō nec bene uidere nec sta
re possunt ita isti se uertunt ad tot q̄ mens
eorum ex hoc turbata uidere non potest ubi
cadat ꝛ tamen nescie eis cadendum est psalmi
sta . ¶ Capud circuitus eorum ꝛ cetera.
Cadent super eos ꝛ cetera .Et in miseriis nō
subsistent Secundo cōparatur uita eorum circu
itui propter eorum cum mundo firmam adhe
renciam qui enim rotam tangit ꝛ non adhe
ret non uoluitur cum rota sed qui rote infigi
tur necessario cum rota circumducitur sic qui
rote fortune infigitur per confidenciā ꝛ amo
rē necio cui ea uolantur alii uero nō uñ senec.
epis. cxx. Non ita ut putamus fortuna longas
manus neinem occupat nisi hostem sibi ppe
qō de istis signanter dicitur .i. Re. xxv. Ala i
imicoz tuoz rotabit q̄si in impetu ꝛ circulo fū
de ꝛ signanter dicitur circulo funde :nā qui
funda utitur circūducit eā in circuitu capitis
sui una cū lapide sibi imposito in ea quiescēte
ꝛ subito de funda lapidis erūpēs i longinquū
picitur.sic isti qui per amorē in mundo qui
escit licz uideantur eis q̄ nō mouentur tñ i
rei ueritate circūducuntur donec subito de fū
da ista erūpant per mortē ꝛ picantur i tene
bras exteriores ꝛ in ignē eternū ꝑ sinistram abit
in circuitu inimicos eis 3° dicitur uita eorum
circuitus ppter eoz curuacōez ꝛ a recto distā
cia aboc. iii. Incuruati sūt colles mūdi ꝛ psa:
lix. Seruite eoz in timore sūt qō p3 diligenci
us intuenti nam ubi inchoauerunt iter pūctis
uite ibi inueniuntur in fine ut appareat pūō
quo ad culpam quia in culpa nati sunt uz ori
ginali ꝛ cum diu ambulauerint in culpa finiūt
iter suum eccle. xli. Ue uobis uiri impii qui
derelinquistis legem dñi altissimi et si uoti

fueritis in maledictione nascemini ⁊ si mor tui fueritis in maledictione erit pars uestra . ut dicebat epicurus nemo aliter quam quo modo natus est exit euita Sed dicit seneca . falsum est quia peiores morimur quam nasci mur . ¶ Secundo patet idem de pena naz a fletu ⁊ dolore inchoauimus uiuere Sapien. septimo Primam uocem similē omnibus emi si plorans Et qui male uiuūt in fletu ⁊ dolo re terminabūt quia extrema gaudii luctus oc cupant puerbi decimo quarto . Ideo dicitur Eccle. quinto . ¶ Miserabilis prorsus infir mitas quomodo uenit sic reuertetur Ideo ui detur de istis sicut de illis qui ambulant to ta die in tempore nubiloso uel tota nocte et in fine se in loco a quo inceperunt iter inue niunt ⁊ dicūt tunc q̄ larua idest dyabolus duxit eos ⁊ isti possunt dicere idem q̄ habēt ducem illum de quo dicitur :i.pe.v. Aduersa rius uiuetur dyabolus tanquam ⁊ cetera. cir cuit querens ⁊ cetera . ¶ Secundum alti tudinem tuam ⁊ cetera . hic tangitur condi cio electorum Et sciendum q̄ ly secundum in proposito significat causam finalem ut sit sensus Secundum altitudinem tuam idest p pter altitudinem tuam scilicet participandaz uel contemplandam Multiplicasti filios ho minum idest fecisti multitudinem filiorum hominum ⁊ licet per filios hominum quando qz intelligantur reprobi iuxta illud psalmista ¶ Filii hominum usquequo graui corde :Di citur enim homo ab humo secundum corpus Filius autem dicitur quia fit ut ille ⁊ ideo sic dicuntur filii hominum .quia conformant se humo idest terrenis Quandoqz tn̄ uero per fili os hominum intelliguntur iusti ⁊ hoc . quia homo secundum animam est racionalis ⁊ ad ymaginem dei ⁊ ideo filii hominum dicuntur qui conformant se recte racioni ⁊ diuine yma gini psalmista Filii autem hominuz integmie alarum tuarum sperabunt . ¶ Sciendum uero q̄ alia translacio habet ubi tactum est Incircuitu impii ambulant .cum exaltati fu erint filissimi filii eorum ⁊ potest exponi totū in malum quia multi qui primo propter pau pertatem ⁊ inopiam uidebantur recte incede re mox ut ad fortunam meliorem peruenerīt quia exaltati sunt uilissimi ⁊ abiectissimi filii eorum statim omissa priori rectitudine currūt cum mundo in circuitu unde grego. mora. ii.

¶ Solet per girum circuitus laboris anxie tas designari unde per ps. dicitur In circuitu impii ambulant q̄ dum interiora non appe tunt in exteriore labore fatigantur hec grego ri. ezechiel. xxxix. Circuibunt pagrātes terrā

In finem ps. do. Bn̄ dicit iste tractatus ps . q̄ in ea docet ps. sui exemplo alios psallere Si cut patet in fine huius ps . qui talis est psallam nomini tuo altissime

Usquequo dom̄z ne obliuiscēris ⁊ cetera. iste ps. cōpositus est in persona humani generis suspirantis. ⁊ desiderantis xpisti aduen tum ⁊ diuiditur in duas partes q̄ primo po nitur ipsorum afflictio expati dilacione . Se cundo tangitur exultacio exsperati certa pmi ssione ibi ¶ Exultauit cor meum ⁊ cetera. Et primo ponitur ipsius desolacio Secundo subiungitur ipsius ad dn̄ supplicacio ibi Re spice ⁊ exaudi me ⁊ cetera . Describitur au autem desolacionis magnituto ex tribus Pri mo ex desiderio absencia Secundo exturbata intrinsecus conscientia ibi . ¶ Quousqz diu ponam . Tercio ex grauis oppressionis uiolencia ibi Usquequo exaltabitur : Quan tum ad primum sciendum q̄ uersus primus exponi potest uno modo in persona generis humani seu alicuius patris antiqui desideran tis filii dei incarnacionem qui se dicit obliuio ni traditum a deo propter incarnacionis dila cionem psa quadragesimo nono .Dixit syon de reliquit me dominus ⁊ deus oblitus est mei. ¶ Et ē sciendum q̄ inter ly obliuiscaris me ⁊ ly in finem cadit distinctio ut sit dup ex in terrogacio prima talis . Usquequo domine obliuiscaris me . ¶ Secunda talis in finez idest nunquid finaliter hoc erit nec hoc dici tur ex desperacione Sed ex uehementi desi derata acceleracione . ⁊ ex eadem causa di cit : ¶ Usquequo auertis faciem tuam a me . Est enim faciei auersio ipsius incarna cionis dilacio . Psalmista . ¶ Auertisti faciem tuam a me .⁊ factus sum turba tus et signanter per faciē intelligit humanitatē

assumptio sicut enim dicit philosophus libro de animalibus non est rectum ut uocetur facies in aliquo animalium nisi in homine hec autem facies auersa fuit donec nobis appareret cuius tamen conuersionem ualde anxie ꝓ̄ desiderabant precipue in limbo dentenți quia bonis summe erat amabilis utpote illius de quo dicit in ꝑs. Speciosus forma prefiliis hominum nec mirum quia sicut dicit Augusti⁹ octauo de trinit. bona facies est dimensa pariliter affecta hillariter ⁊ colorata lutulenter Sic ⁊ natura humana a xpisto assumpta fuit dimensa pariliter uelut proporcionaliter ⁊ correspondenter quia singule eius partes scilicet tam corpus quam anima ⁊ eorum uirtutes sibi inuicem debite correspondebant nō sicut in nobis ubi pars inferior superioris portionē excedit erat eciam quo ad bonos affecta hillariter Unde de ista facie dicitur Sapien. vi. ¶ Dignos seipsa circuit querens ⁊ in uiis ostendet se illis hillariter ⁊ prouer. decimo nono. Sicut ros super herbam ita ⁊ hillaritas eius istam uero hillaritatem ostendit in effectu quia ꝓuerbiorum decimo sexto. In hillaritate uultus regis est uita fuit eciam roborata luculenter q⁹ nullus color uidetur faciei cōueniencior quam illi de quibus can. quinto. dilectus meus candidus ⁊ rubicundus sed in ista facie lucebant isti duo colores eminentissime quantum ad candidum patet per illud Sapien. septimo: ¶ Candor est lucis eterne ⁊ apoc. primo. Facies eius sicut sol in uirtute sua lucet Quantum eciam ad rubicundū patet consideranti xpistum pro nobis sanguine cruentatum ut sibi cōpetat illud eccles. xl. Quasi flos rosarum in diebus ueris ideo .i. Regum xvi. Erat autem rufus et pulcher aspectu his pensatis apparet qđ de ista facie uerificatur illud best. decimo quinto. Dilecte mirabilis es domine ⁊ facies tua plena ē gratiarum propter hoc petiuit psalmista Ostende faciem tuam et salui erimus:

¶ Alio modo potest exponi in persona alicuius electi presentem incolatum gementis ꝑs. Heu me quia incolatus meus prolongatus ē ⁊ ad supernam patriam suspirantis qui quasi in presenti uitetur a deo obliuioni datus. q⁹ continue augetur in presenti dolor ⁊ gemitus ⁊ tamen utilis est electis ista dilacio Dicit enim grego. Moral. octauo super illud. Nū

ꝑs 12.

qui a mare sum ego electorum uota differens cruciat crucians purgat ut ad ꝓcipiendū qđ desiderant quanto⁹ melius et dilacione conualescant dicit Auicenna tercō. cān. Q⁹ ursus ⁊ multa animalia abstinent a cibo in hyeme longo tempore qm̄ occupatur natura in rectificando qđ est in corporibus eorum ex humoribus crudis. scz generatis ex cibis precedentibus ideo tunc digerit ipsum administrat ipsum loco eius qđ resolutur ⁊ ad ultimum necessitas cibi est sic ordineat deus Q⁹ nos in presenti uita que quasi hyemps est longo tempore abstineamus a cibo quo utuntur beati in patria racio est quia multi humores crudi relicti sunt in nobis ex cibo preterito ex cibo enim primorum parentum uetito relicte sunt in nobis passiones ⁊ pene de quibus reliquiis dicit psalmista Amplius eorum labor ⁊ dolor Istas reliquias tanquam humores crudos rectificamus ⁊ quasi dirigimus quando labores bene aggredimur ⁊ dolores patienter sustinemus ex his uero digestis interi⁹ nutrimur ꝑs. Cibabis nos pane lacrimarum ⁊ quātum ad dilacionem nobis subtrahitur tantū restituitur nobis ⁊ amplius ex eo Q⁹ dicto modo in nobis digeritur sic enim ⁊ multa p̄ dictorum animalium tunc maxime pinguescunt sicut de ursu dicit philosophus septimo de animalibus Q⁹ tam mares quam femine sunt pingues ualde in hyeme ita Q⁹ de facili non mouentur Sic ex subtractione illius cibi mens inpinguatur celesti gracia ut a bono de facili moueri non possit ad ultimum tamen illo cibo replebimur ⁊ ipsum sumemus auidi dius quanto respectu eius nostrum. desiderium maius erat accessum sic accessum erat desiderium illius qui dicebat aboc. tercō. Cisque⁹ domine clamabo ⁊ non erraudies uociferabor ad te uim paciens.

Quam diu ponam consilia &c. hic ponitur scōa materia uelocionis que ē ex turbata intrinsecus conscia ⁊ tangitur duplex turbacō. scz in aspectu ꝓpter cognicōis i certitudinē cū de quā diu ponā cōsilia i aia mea cōsiliū ei nō ē nisi de ābiguis ⁊ i certis sicr ⁊ in effectu ꝓpē afflictionis magnitudinē cū dicit dolorē i corde meo per diem: tanta est enim afflictio

uite presentis ut ecim per diem iceſt inpros
peritate ꝛ leticia ſit dolor inſertus quia riſus
dolore miſcetur ꝛ extrema gaudii luctus oc
cupat immo ꝛ ipſa dies proſperitatis ꝛ leti
cie cauſa eſt doloris ꝛ meſticie propter qđ di
cit pſalmiſta Ab altitudine dici timebo . qđ
autem ex eo generetur dolor patet per illud
qđ dicit Bernhardus in ſermone ad clericos
de conuerſione ſic tranſit uelociter totus ille
pruritus delectacionis iniqui ꝛ uoluptatis ille
ebria tota breue finita eſt ſed amara quedaꝫ
inpreſſit ſigna memorie ſed uestigia feda reli
quit in illud ſiquidem repoſitorium ſcꝫ meꝰ
rie uelud inſentiuam aliqua tota decurrit ab
hominacio ꝛ immundicia tota deſluxit uolumẽ
gr̃e cui uniuerſa inſcripta ſunt ſtilo utique
ueritatis amarum iam uenter tollerat ꝛ ſi fau
ces miſeras breui' tranſitu du'cedine quadam
friuola uiſum eſt oblectaſſe uentrem meuꝫ do
leo miſer doleo uentrem meum quid enim do
leam uentrem memorie ubi tanta congeſta ẽ
putredo hec Bernhardus Jeroſolito :¶ Ue
uobis quia declinauit dies quia longiores fa
cte ſunt umbre veſperi Dicitur autem quod
uerſus ille conuenienter dici poteſt in perſoñ
peccatoris ad deuꝫ uolentis conuerti ꝛ tñ ꝓpri
conſuetudinis ponere pregrauati qui ſepe
mutat conſilia ꝛ volet tamen per diem ideſt
cotidie uel ver diem ꝛ ad diuini luminis irra
diacionem in quo propriam ſeruitutem ꝛ
miſeriam conſpexerat a qua tamen ſe liberare
diſſimilat talis uero ſepe mutat conſilia prop
ter duo ſcilicet propter contrarietatem incliñ
cionis Nam in ſillogo practico incontinentis
ſecundum doctrinam philoſophi ſeptimo ethi.
aliam maiorem proponit racio puta ꝙ omne
inhoneſtum eſt fugiendum ꝛ aliam ſuggerit
paſſio puta ꝙ omne dulce uel delectabile eſt
proſequendum ꝛ ideo alia ſequitur concluſio
ꝛ aliud eſt conſilium racione uitãte ꝛ paſſio
ne duãnte Ideo de talibus licet quandoqꝫ be
ne conſilientur tamen dici ꝓt illo pſalmiſta .
Cogitauerunt conſilia que non ꝓtuerunt ſta
bilire ꝛ pſa. octauo Infite conſilium ꝛ diſſipa-
bitur Secundo uariant conſilia propter timo
rem reconſiliacionis Dicit enim philoſophus
in rethorica ſua ꝙ timor conſiliatiuos facit
ſic ꝛ tales quia timent uel auſteritatem peni
tencie uel inbecillitatem propie potencie ex
una parte et ex alia parte ignes gehenne conſi
lii multiplicant cuꝫ tamen hic nullatenus ſit
nobis conſiliandum ſed diuino conſilio totali
ter imitendum Dicit enim philoſophus .c.
de bona fortuna ꝙ hiis qui habent melius
principium directiuum quam ſit intellectus
uel conſilium ſcilicet proprium non expedit
conſiliari ꝛ ſic in propoſito habemus enim di
rectiuum in propoſito caſu qđ eſt melius om
ni intellectu ꝛ conſilio noſtro ſcilicet conſiliũ
diuinum igitur omiſſis multis conſiliis illud
ſequendum eſt eccle. quinto . ¶ Non tar
des conuerti ad dominum ꝛ ne tardes de die
in diem ſubito enim ueniet ira illius dicit .
Auicenna ārto. cantoquens de communibus
medicinis ad uenena qđ oportet illum qui ue
nenum bibit ut non moreretur imo properet
medicinam accipere cum ſentit ipſum ante
quam uirtus perambulet in corpore ſic ꝛ opor
tet fieri in cura ueneni ſpiritualis cuius peri
culum eo maius eſt qđ non ſolum perambu
lat in corpore ſed in tota regione anime prop
ter qđ dicit bernhardus libro de contemptu
mundi ſic noui ego que nam ſunt que oportꝫ
fieri cito ab ore putei gehenne eripior ꝛ indu
cias petam ꝛ retardabo ꝛ cunctabor exire ſi
forte interi fiet aliquid abſcondi ignem in ſi
nu meo ꝛ exuſto iam latere iam nudatis uiſ
ceribus iam ſanie defluente diu michi delibe
randum eſt an expergiſtar an excuciaꝫ an ab
ſciam illum hec bernhardus ideo eccle. 30.
¶ Triſticiam non des anime ꝛ nõ affligas
temetipſum conſilio tuo .

SQUEQUO EXALtabit ꝛc. hic tangitur tercia deſolacõis materia ſcꝫ ex gra uis oppreſſioꝫ uiolencia dicitur enim inimicus ſuper peccatorẽ exaltari eo mõ quo aliquis dicitur exaltari in regnũ qꝛ ipſe eſt rex ſuper oẽs filios ſuperbie ꝛ licet hoc a principio fuerit uoluntarium poſtmodum tñ fit uiolentũ ꝛ neceſſariũ ita ut hõ poſtquã ſenſerit eius tyrãnidem ſe liberare nõ poſſit unde criſoſtomus ſup matth. i imꝓ ſcõ dicit ſic oẽs homines añquã peccemus liberi quidẽ habemus arbitrium ſi uolumus ſequi uoluntatẽ diaboli an nõ ꝙ ſi ſcꝫ peccãtes obligauerimus nos operibꝫ eius ſã oõ nrã uirtute euadere ñ poſſumꝰ ſcꝫ ſicut nauis fracto gubernaculo illud ducit ubi tẽpeſtas uoluerit ſic hõ

diuine gracie auxilio perdito per peccatum nō
q̄ uult agit sed q̄ dyabolus uult Et nisi de
us uolida manu misericordie sue soluerit eum
usq; ad mortem in peccatorum suorum uincu
lis permanebit ergo nostra quidem uoluntate
t necligencia alligamur .sed dei misericordia
absoluimur Sicut enim uidemus in mundiali
bus regnis quomodo in primis quidem nemo
potest facere se ipsum regem sed populꝰ cre
at sibi regem quem eligit sed cum rex ille fu
erit factus t confirmatus in regno iam habz
potestatem in hominibus t non potest popu
lus iugum eius deceruice sua expellere . t sic
uoluntas populi postea in necessitate ꝯuer
titur sic t homo priusquam pcetet liberum
habet arbitrium utrum uelit sub regno esse dy
boli cum autem peccando se tradiderit sub re
gno ipsius iam non potest de potestate eius
exire hec Crisostmus ideo tali non restat nisi
propriam necligenciam deplorare t orare cuz
ps. Non tradas me domine desiderio meo pec
catori cogitauerunt contra me ne derelinquas
me ne forte exaltentur Respice t exaudi me
hic proponit psalmista in persona humani ge
neris uel eciam peccatoris penitentis piam ad
deum supplicacionem t diuiditur in duo .q
primo petit xpisti aduentum secundo illius ef
fectum ibi Illumina oculos quantum ad ip
sius aduentum petit duo scilicet incarnacō
nem t passionem Quantum ad incarnacionez
dicit .Respice Nam respicere cum sit actus
uisus incarnacioni appropriatur t racio est q
licet de uisu fuerit diuersitas opinionum utrum
fiat extra mittendo uel intus suscipiendo cum
ueritas est secundum philosophum q̄ fit in
tus suscipiendo eo q̄ similitudo rei uise i oc
culo suscipitur t uisus a re uisibili mouetur t
imutatur sic fuit de incarnacione . Nam esse
oculum dei filio dei appropriatur sicut t ce
tera que ad dei cognicionem pertinent Job.
xxix.Oculus fui ceto Iste oculus a nobis.
ergo motus est ideo cōpassione nostre miserie
effectus et qua mocione sequebatur ipsius in
mutacō iii.Regum.xxii. ¶ Rex israhel muta
uit habitum suum . fuit autem hec mutacio
nostre similitudinis in se susceptio phil.secun
do .In similitudinem hominum factus et ha
bitu ut homo hoc igitur fuit suum respicere
scilicet naturam nostram assumere Luce pmō
¶ Respexit humilitatem ancille sue ecce enī

Tpp 12

et hoc beatum me dicent Quidam uero ad
xpisti passionem dicit Exaudi me domine de
us meus Sicut enim respicere ad appropria
tur incarnacioni . Ita ut audicō appropri
atur passioni t racio est quia audicio non
fit sine percussioē que licet incboetur extrinse
cus peruenit tamen usq; ad audientem .Un
de t in aure est os petrosum ad q̄ omnis p
cussio soni peruenit secundum philosophum
primo de animalibus . sic t percussio grauis
primo incboata fuit exterius in homine pe
catore psalmista : ¶ Qui percussit egyptū
Sed peruenit hec percussio usq; ad xpisum
qui erat quasi os petrosum p̄s Percussit petrā
t hoc fuit in passione ps. liii . quia propter
stelus populi mei percussi eum t ideo domine
exaudire fuit ipsum percussiones nobis debi
tas tollerare psalmista. ¶ Quoniam tribu
lor uelociter exaudi me .

Illumina oculos meos hic ponit p̄s.diuini ad
uentus effectum t est illumi
nacio mentalis proponit aūt
p̄s.primo suam oracionem de
fine motiuum seu racionem quantum ad pri
mum dicit Illumina occtos meos fuit autez
genus humanum illuminatum tam per xpi
sti incarnacionem quam eciam per passionem
sed diuersimode Nam incarnacione illumina
tum fuit per exhibicionem noue claritatis q
tunc uerificatum est illud ps. ¶ Eortum e
in tenebris lumen . Sed in passione illumina
tum fuit per expulsionem p̄stine cecitatis di
cit Albertus xxii. de animalibus q̄ sāguis
recens sub dextra ala columbe ualet lip pien
tibus occtis columba simplicissima xpūs erat
cuius sāguis sub dextra ala idest brachio dex
tero extractus erat quando unus militum la
tus est apparuit t continuo exiuit sanguis et
aqua quantū aūt sanguis ille recens ꝑfuit lip
pientibus occtis statim apparuit i effectu sc3
in illuminacione uulnerantis qui mox statu sa
guinis lumen occtorum recepit sicut legitur
in uita bti Longini ps.xxxix.In illa die de
tenebris t caligine occti ceconum uidebunt .
Ne umquā obdormiā in morte hic tāgit ps.
sue peticōis cām t racionem t priō tāgit cāz
expte sui secundo expte aduersarii tercō exp
te dei ibi Ego aūt in mia quantū ad primuz
dicit ¶ Ne umquam obdormiam in morte

Et signanter petit illuminari ne obdormiat ꝙ quis in rei ueritate lumen sōpnū impetit et plus homo uomit in obscuro .i.tessz.v.

¶ Qui dormiunt nocte uomiunt. Per mortem autem in proposito . potest intelligi mors pene qua dampnatum fuit genus humanum ante ꝓpīsti aduentum . uel etiam mors culpe unde ꝙ domini dictum est Gene.secundo :¶ In quacūqꝫ die cōmederis ex eo morte morieris In utraqꝫ uero morte dormit homo longo tempore ꝙ uere obdormisset nisi lumine nouo superueniente excitatus fuisset Unde a morte culpe excitatus fuit in aduentu luminis in hunc mundum ipse enim erat lux uera que illuminat omnem hominem ꝙ cetera . psa.lx. ¶ Surge illuminare Jerusalem quia uenit lumen tuum ꝙ eph:quinto . Surge qui dormis ꝙ exurge a mortuis ꝙ illuminabit te ꝓpīstus a morte uero pene excitatus fuit homo nouo lumine descendente ꝙ illustrante infernum illuminare scilicet his qui in tenebris ꝙ umbra mortis sedebant Ecclesiast.xxix.

¶ Penetrabo omnes inferiores partes terre ꝙ inspiciam omnes dormientes ꝙ illuminabo omnes sperantes in domino ¶ Ne quando dicant ꝙ cetera .hic tangit causam ex parte aduersarii duplicem insultacionem .i. ꝙ exultacionem quantum ad primum dicit Ne quando dicat .s.insultando prevalui ad uersus eū Jero.i.. ¶ Non prevalebunt aduersum te quia ego tecum sum ait dominus ut liberem te ¶ Alio modo potest totus iste uersus exponi in persona cuuslibet peccatoris petentis sibi lumen infundi diuine gracie ne obdormiat in morte culpe . ¶ Est autem hic aduertendum qō ista tria que habent per ordinem scilicet dormitare dormire ꝙ obdormire Nam ille dormitat qui est quasi medius inter sompnum ꝙ uigiliam .unde non durat sompnus talis sed quasi per uices excitatur dormire idest perfectum sompnum capere sed obdormire idest profunde dormire sicut accidit in ebrietatis qui nec percuscientes nec trahentes senciunt . sic spiritualiter dormitat in morte qui sepe peccat statim tamen penitet ꝙ conteritur ac confitetur dormit uero qui diu differt confessionem Sed obdormiunt qui sic oppimuntur consuetudine ꝙ nec allici blandis nec terreri minis possūt ut ad bonum excitentur sed sūt quasi insensibiles ꝙ obdurati

ptur.xxiii :¶ Eris sicut dormiens in medio ꝙ cetera .Et dices uerberauerunt me sed non dolui traxerunt me ꝙ ecce non sensi Ideo dicit senec:epis:xxxix .desinit esse locus remedio ubi que fuerunt uicia mores fiunt idest ducuntur in consuetudinem . est ergo grave uomitare in morte ysidorus libro secundo . de summo bono in fine est ꝙ non penitens qui ad huc agit qō peniteat nec uivetur ueum posse subditus sed sublanare .superbus canis reuersus ad uomitum ꝙ penitens ad peccatū ptur.Certo . ¶ Non dormitent palpebre tue dormire uero est grauius Dicit ei Auic .i. quarto .can.9ª ille qui bibit uenenum nullo modo debet dormire nec dimittere se ipsum taliter ut dormiat immo qui sunt in circuitu eius idest custodes eius debent enim compellere ad uigiliam circa ipsum clamando rō est. quia uenenum in sompno plusquam in uigilia in ualesceret sic qui in peccatum incidit qui uenenum bibit non debet dormire idest differre ꝙ negligere sed accelerare confessioni causa est quia in dormicione tali plus nocet . Nam secundum grego.peccatū qō per penitenciam deletum non fuerit.mox suo pondere ad aliud trahit.i.tessz.v . ¶ Non dormitamus sicut cereri sed uigilemus ꝙ sobrii simus quā periculosum uero sic dormire patet in figura .i.Regum:xxvi.De saule dormiente intento rio dum persequeretur dauid quem dauid et abisai filius sarnie inuenerunt dormientē cuz omnibus suis ꝙ ait abysai Nū pfodiam eum lancea in terra semel ꝙ secundo opus nō erit ꝙ dixit dauid ne interficias eum dauid significat ꝓpīstum saul psequens dauid peccatorē filius sarnie dyabolum dicit ergo hunc alludēs hystorie beatus bernhardus dormientez saul filius sarnie confovere voluit semel ut secundo opus non esset nisi habent dauid ꝓhibuisset quia peccatorem pignū ꝙ contemnentem nisi longaminis ꝙ misericors pacia sustineret gladius sathane semel :i.ineternum pimeret uult ei iprobus exactor 9ª qui dorit nón adiciet ut resurgat sed obdormire ē grauissimuz qz sicut dicit ysiō.ubi prius pccm admittere cavere est iputeū cōsuetudinē uero peccandi facere os putei est coaugustari ne hiis qui ceciderit ualeat exire psa. xliii. Obdormierunt nec resurgent

UJ TRJBULANTE me exultabunt ꝛ cetera .

Hic tangitur expte aduersa rionum alia causa scilicet ipso rum exultacio ubi. sciendum ꝙ perfecta quies anime non est nisi in deo qz ipse est locus anime propter qó dicit Au gustinus Fecisti nos domine a te ꝛ inquietum est cor nostꝝ donec quiescat i te ergo q ab eo remouentur sunt in motu uel saltem ab eo ñ remouentur nisi per motum Jdeo mouere in proposito est in peccatum consentire qó face re demones exultare sicut enim gaudium ē angelis dei super uno peccatore penitenciam agente sic ꝛ angelis sathane gaudium est su per uno iusto in peccatum labente secundum illud boetick Nūquam risus adere nisi quem fetere dolores ideo dicitur Eccle.xviii. ¶ Si prestiteris anime tue concupiscencias eius facit te in gaudium inimicis tuis : ¶ Est tamen hic sciendum ꝙ pondus magnus su per terram iacens est quasi imobile sed tamē quantumcūqz fuerit magnum si a terra suspē datur facilime in pulsi moueter ad diuersas partes sic qui in terra idest in humilitate ra dicatur stat imobilis qui uero per elacionem suspenditur in altum facilime mouetur ·Job undecimo . ¶ Cuir sanus in superbiam erigi tur a facillima tēptacione mouetur ꝛ eodem modo de hiis esse uidetur qui non sunt in ali quo gradu honoris seu dignitatis per cōpaci onem ad alios qui sunt in sublimi gradu pro pter qó dicit psalmista : ¶ Paratum cor ei us sperare in domino confirmatum est cor eius non cōmouebitur . Possumus tamen in proposito de duplici motu distinguere quorū primus est de bono in malum ꝛ de prauo in peius Secundus uero ē de malo i bonum ꝛ de bono in melius quorum primus est ex spiritu maligno et est iste uitandus Secundus ex spi ritu benigno ꝛ ille est petendus .

¶ Narrat philosophus qó in asia est quod dam saxum grande qó uno digito moueri po test sed si toto corpore impellatur resistit con simile narrat de quadam ymagine maxima in tarento que cum esset xl. cubitorum altitudis manu fuit mobilis ꝛ tamen nullis procellis uē torum aut tempestatum conuelli potuit sic ē de anima uiri iusti qui est quasi saxum grāde ysa .l. Posui faciem meam ut petram durissi

Ps 12

mam ꝛ ymago maxima cuius a letitudo supra celos attingit quia cogitacione ꝛ auditute in eterna patria conuersatur manus uero dei est filius dígitus uero spiritus sanctus ab hiis er go mobilis est anima uiri iusti ꝛ tamen sua uis est illa mocio ꝛ absqz omni uiolencia Sa pien.septimo : ¶ Est enim in illa spiritus intelligencie ꝛ cetera .mobilis coinquinatus certus suauis amans bonum actum qui nullī uetat benefacere Sed mundus ꝛ dyabolus q̄ si tocius corporis in pulsu ꝛ cum magna uio lencia nititur ipsam animam mouere ꝛ est in pulsus tribulacionum quas facit mundus ꝛ tē ptacionum quas infert dyabolus quasi procel larum ꝛ tempestatum sed animam bene firā tam cōmouere non possunt Luce.vi. Inunda cōe facta illisum est flumen domini illi ꝛ non potuit eam mouere fundata enim erat supra petram Ego autem in misericordia ꝛ cetera hic tangitur causa peticionis ex pte dei ꝛ est diuina misericordia cui principaliter in omni peticione est imitendum ꝛ non proprie iusticie Dicit enim grego.xl.Mora.viii. sic hoc ipsum qó iuste uiuimus uere culpa est si uitam nos tram cum iudicat hñt aquid se diuina miseri cordia non excusat Dañ .ix. Neqz enim i ius tificacionibus nostris prosternimus preces an te faciem tuam . sed tu miseracionibus tuis multis .

EXULTAUIT COR meum ꝛc. hic tangitur gau dium ex spati promissione . nam totum desiderium et spes antiquorum patrum fu it aduentus xpisti qui dicitur ihesus idest sal uatoris ꝛ ideo de ipsius promissione ualde ex ultabant aboc.iii. ¶ Ego autem in domino gaudebo ꝛ exultabo in deo ihesu meo .tangit autem p̄s.triplex gaudiuz scilicet cordis oris ꝛ opis Quantum ad primū dicit .Exultauit cor meum in salutari tuo ꝛ est proprie exulta cio gaudium uehemens qó celari non potest uñ dicitur exultare quasi extra saltare ꝛ i hoc innuitur uehemencia gaudii de xpisti promis sione qó fuit in antiquis patribus plus enim uidebantur ipsi gaudere in sola spe quam nos de ipsa re ꝛ de promissione quam nos de eius exhibicione Unde bern. in sermone .i. super cantica sic dicit arborem de siderii antiquorū

patrum suspirantium xpisti in carne presenci am frequentissime cogitans confundor ⁊ con pungor ĩmemetipso ⁊ nunc uix contineo. lacri mas ita puxet tẽpis et corporis miserabilium temporum horum cui namq; nostrum tñ in gerat gaudii gracie huius exhibicio quantum sanctis uerbis attenderat uestrorum patri bus ipsa promissio hec bernbardus ⁊ Refert ual'. ꝙ philippo rege Macedoñ. supato non quidem patre Alexãdro. magni sed alio queꝫ Romani uicerunt cum romani omnes urbes grecie que sub philippi dicione erant liberta te donassent tanta clamoris alacritate celum repleuerunt pre gaudio ꝙ certitudinaliter constet aues que desuper uolabant attonitas ⁊ pauentes decidisse multo magis nos qui ui lissima seruitute dyaboli oppressi fuimus ⁊ p xpistum saluati sumus libertate donati debe mus pre gaudio clamorem ad graciarum ac cionem sic extollere ut aues ille de quibus di citur deut. xxxii. Deuorabunt eos aues] mor su amarissimo attonite ⁊ pauide cadant ps. Annuncient opera eius in exultacione best. viii. Omnis ciuitas exultauit atq; letata est iuxeis autem nouꝰ lux oriri uisa est gaudium honor ⁊ tripudium Cantabo domino ⁊ cete ra. hoc dicitur quantum ad gaudium oris ubi notandum ꝙ dõ cauendum est tam in oraci one quam eciam in graciarum actione ⁊ hoc propter tria primo qꝛ sumus dei templum se cundo propter huius uite tempamentum ⁊ tercio propter auscultancium beatorum con sorcium de primo. i. cor. iii. Templum sanc tum dei est qd estis uos ergo cantica secula ria uel turpia ⁊ inhonesta nullo modo canta re debemus sed secundum ps. In templo eius omnes dicent gloriam uñ Jeronimus in qua dam epist. anima que futura est templum dei turpia non intelligat cantica. mundi ignoret. Item in epist. alia cantor pellatur ut noxius tibicinas et psalterias ⁊ hmoi mũdi chorus dyaboli quasi mortifera sirenarum carmina perturba ex edibus tuis in rei ueritate enĩ cantilene de inmundiciis uenenose sunt que inficiunt animum audientis ⁊ sepe interfici unt ⁊ ideo qui cantant eas assimulantur i hoc basilisco de quo dicit Auicenna quarto can. ꝙ interficit solo auditu uccis sue ideo dic tur amos quinto Cantica lire tue non audiri

¶ Quantum ad secundum sciendum ꝙ nã est aliquis in uita presenti cuiuscũq; status quin frequenter sit in amaritudine psa. xxxvii

¶ Ecce in pace amaritudo mea amarissima Ista autem amaritudo bene temperatur per can tica diuine laudis Bernbardus in quãdã epis tula. continencie labor ⁊ rigor discipline psal morum redeuntur dulcedine ⁊ ymnorum ps. ¶ Exultabunt labia mea cum cantauero tibi

¶ Quantum ad tercium sciendum ꝙ licet sint dulcissima cantica in ecclesia triumphan te secundum illud Apoc. xiiii. Cantabunt q̃ si canticum nouum ante sedem cum multuꝫ delectabiliter audiunt deuote cantantes in ec clesia militante can. octauo. Que habitas in ortis amici auscultant te beati scilicet ange li fac me audire uocem tuam Unde dicit bea tus Augustinus super illo uerso Jn uoce ex ultacionis ⁊ confessionis sonus ⁊ cetera. ꝙ consueuerunt extra domum conuiuii sedere cantantes in organis sic et qui in ecclesia mi litante deo cantant sunt ad huc extra domũ eterni conuiuii quasi cantores a celesti patre familias ordinati ut celestes conuiuias delec tent Ideo uidetur ꝙ quãdo uolumus necessa ria ab illo ipetrare deberemus facere sicut fa ciunt pauperes graciam habentes bene cãtan di qui in porta diuitis stantes cantant et si bene cantant introducuntur ⁊ remunerantur uel eciam foris stantes recipiũt quod petunt sic ⁊ nos quia omnes possumus habere graciã bene cantandi si uolumus. nam bene cantat qui deuote cantat ⁊ quanto deuocius tanto melius psalmista Cantate ei canticum nouuꝫ bñ psallite ei in uociferacione Porta uero di tis illius de quo dicitur Roma. xecimo. Di ues in omnes qui inuocant illum in ecclesia. secundũ illud gene. xxviii. Non è hic aliud ni si domus dei ⁊ porta celi ibi ergo si quid pe tere uolumus stemus bene ⁊ concorditer can tantes ut et in presenti recipiamus uel intro ducamur in domum suam amplius recepturi ⁊ licet cantus deuotus semper deo placeat tamen cantus in tribulacionibus magis pene trat philosophus libro de problaumatibus. alia animalia acucius uociferant cum sunt forcioꝛa homo autem cum infirmatur sic apo stulus qui dicebat Libenter gloriebor in infir mitatibus meis Et quando infirmor tũc for cior sum et potens nec est necesse semper can tare ore sed sufficit sibi ꝙ siat corde frequẽt

secundum illud eph.v. Implemini spiritu sancto loquentes uobis met ipsis in psalmis ympnis canticis spiritualibus cantantes psallentes in cordibus uestris deo psallez nomini domini cetera .hoc dicitur quantū ad gaudium se ostendens in opere psallere ei qđ est modulacio in instrō materiali facta tactu manuū significat operacionem mediante corpore exercitatam non psallere nomini domini est ad laudem diuini nominis delectabiliter bene operari ps. Bonum est confiteri domino psallere nomini tuo altissime alibi Laudabo dominum in uita mea psallam deo meo cetera .

¶ In finem psalmus Dauid Nota .expositionem superius.

DIXIT INSIPIENS in corde suo cetera .ps. iste cōpositus est ad increpacionem iudeorum xpm̄ recipientium spiritualiter ad increpacionem omnium peccatorum deum contemnencium generaliter diuiditur ps. in duas partes qđ primo increpat iudeorum peccatum xpm̄ non recipienciū secundo tangitur antiquorum patrū ardens desiderium xpi expectancium ibi . Quis dabit ex syon cē. Primo uero ponitur culpe descriptio secundo eiusdem reprehensio ibi . Nonne cognoscent cē. et primo ponitur culpe magnitudo secundo eiusdem cuidens certitudo ibi Dominus in celo . Describitur uero culpa dupliciter . ¶ Primo quantum ad perpetracionem mali Secundo quantuz ad declinacionem boni ibi in sequenti uersu Non est qui faciat bonum cē. Describitur uero ām tum ad operacionem mali dupliciter . culpa magna uidelicet ex magna infidelitate et secūdo ex uehementi cupiditate ibi Corrupti sūt cē. quantum ad primum dicit Dixit insipiēs in corde suo cē. Iste insipiens fuit populus iudaycus qui xpm̄ negauerunt esse deum huius insipiencia reprehenditur deut. xxxii. Generacio prauа atqz peruersa hec cine redis dño populo stulte insipiens Numquid non ipse est pater tuus qui possedit te fecit creauit te Uel potest hoc intelligi etiam de peccatore qui ex consuetudine peccandi in tan tum incidit cecitatem ut credat dm̄ non esse dicit enim phūs .c. de bona fortuna dm̄ significamus hominum existentez ut dignis distribuat bona malis mala multi sunt qui hoc de deo non sencium sicco dnt dm̄ non esse bern. libro de gradibus humilitatis dicit sic . concupiscencia reminiscente sopitur cōsuetudo trahitur miser in profundū malorum traditur captiuus tirannidi uiciorum ita ut carnalium uoragine desideriorum absortus sue racionis diuinigz timoris oblitus dicat in sipiens in corde suo non est deus hec bern . Jero.v: Negauerunt deum dixerunt non ē ipse neqz uenit super nos malum

CORRUPTI SUNT cē. hic describitur iudeorum specialiter omnium peccatorum generaliter peruersitas quantum ad inordinatā cupiditatem quantum ad hoc dicit qđ Corrupti sunt abhominabiles facti sunt in studiis suis qđ enim corrupti sunt putridi sicco abhominabiles fiunt Causa uero huius corruptionis putrefactionis est prauа cupiditas nichil enim aliud est putrefactio secundū phm̄ nisi exalacio caloris naturalis per extractionē caloris innaturalis extrinseci propter qđ in estate pocius quam in hyeme omnia putrefiūt sic feruor cupiditatis facit exalare feruorē caritatis tanquam caloris naturalis sequitur ex hoc putrefactio corruptio sic efficitur peccator corruptus in seipso ex consequēti abhominabilis coram deo dicit .ii. propē immundiciam eius corrumpetur putredine pessimo. ¶ Est enim hic aduertendum qđ cupiditas in nobis duorum corruptionem causat scz mentis interius carnis exterius . De primo habetur ii.thi.iii. Homines mente corrupti dicit phūs viii. de animalibus qđ membra lupi interiora sunt ualde debilia facilit recipiunt corruptionem in suis uulneribus mali autem a domino lupi uocantur Math.vii. Intrinsecus sunt lupi rapaces Interiora aūt sunt que ad animam pertinent scz cogitaciones affectiones intellectus affectus iste sunt ualde debilia qđ a modica temptacione superantur Senec. epis. qđ debilitatem nobis inducere delicie facillime corrumpuntur quā do

a dyabolo eius illicita suggeruntur uel eorum sensibus species illicite presentantur ezechie. xx. ¶ Repleta sunt interiora tua iniquitate ⁊ peccasti ⁊ iob xxxiii. Appropinquabit corruptioni anima eius et uita illius mortiferis quantum ad secundum dicit apo⁹ gal. vi. Qui seminat i carne sua. de carne ⁊ metet corruptionē dicit ysaie xxxiii. Fluminazar q⁹ carnes expositas luē ipsa corrūpit ⁊ mutat tam saporē quam odorē p⁹ lunam intelligo uoluptatem q⁹ sicut luna viis suis huic assidue uariatur sic ⁊ carnis uoluptas q⁹ non diu placent eadem propter qō sicut dicit ysaie. viii. ethiōx. c. ultimo Lupino qui secundū gentiles fuit deus amoris. secundum tn ysaie. fuit demō fornicationis pingeuat̄ ala⁹ q⁹ nichil amantibus leuius, nichil mutabilius inuenitur eccle. xxvii Brutus ut luna mutat̄ caro ergo qui uoluptatibus exponitur necessario corrumpitur uel quantū ad saporem quia non sapit ea que dei sunt ⁊ quantū ad odorē quia odorem bone fame conuertit in odorem male fame ps. Non est sanitas in carne mea ⁊c. Putruerūt ⁊ corrupti sunt cicatrices mee Abhoīabiles facti sunt Mali non solum corrupti sunt quo ad seipsos sed eciam abhoīnabiles quo ad deū primo quidē gustui q⁹ insipidi secundo olfactui q⁹ fetidi tercio usui q⁹ putridi quantum ad primū possunt dici insipidi q⁹ terrena sapiunt In aialibus ei ⁊ plantis uidemus ad sensum condicionem sui nutrimenti habent saporem sicut que nutriunt̄ pueris habent puriorem saporem quam alia eiusdē speciei que nutriuntur in pueris. Mali uero nutriuntur in luto ⁊ cibis terrestribus ⁊ non spiritualibus et puris ⁊ ideo mali saporis ⁊ terrestris sunt ideo abhoīabiles sunt deo pbr. iii. g⁹a in confusione ipsorum qui terrena sapiunt Leuitic. xi. Omne qō reptat abhoīabile erit ⁊ osi. ix. Facti sunt abhoīabiles sicut ea que dilexerunt. ¶ Quantum ad secundū potest dici illud Joel. xi. Dne iam fetet quadriduanus enim est ⁊ non solum deo sed angelis ac beatis est ꝓpter fetorem abhoīnabilis ii ⁊ Marc. ix. Odore illius ⁊ fetore exercitus grauaretur Narratur in uitis patrum de quodam sene qui ambulans in heremo uidit duos angelos comitantes se ⁊ dum ambularent inuenerunt cadauer iacens ⁊ cooperuit senex nares suas ⁊ angeli similiter ⁊ dixit senex angelis nunquid uos odoratis qui dixerunt nequaquā sed propter de cooperimus nos Vlam similiter diciam talem non odoramus neq; appropriat nobis sed fetorem aiarum peccancium nos horemus Jobel. ii. Ascendet fetor eius ⁊ ascendet putredo eius q⁹ superbe egit puer. vi Abhoīabiles deo qui agunt impie ⁊ puer. xv Abhoīnacio dño oīs arrogans ¶ Quantum ad terciū uidetur de eis sicut de cadauere putredo qñ enim non solum exterius sed eciam ab intra scatet uermibus non solum est abhominabile gustui ⁊ olfactui sed eciā uisui sic ⁊ isti scaturiunt uermibus, intrinsecus scilicet curis mundialibus aiam corrodentibus et extrinsecus concupiscenciis carnalibus ipsū corpus affligentibus ii. Marc. ix. ut de copore impii uermes, scaturirent ac uiuentes in doloribus carnes eius affluerent ¶ iel uermes sunt graues remorsus conscie de quali uerme dicitur ysa. ultimo ¶ Vermis eorum non morietur ⁊ multi sunt ita mali in presenti q⁹ licet male faciant ⁊ conscia eorum non remordet q⁹ credunt licitum quicquid faciūt ⁊ est signum maxime malicie, ⁊ infectionis culpe dicit Albertus iii. metheoz q⁹ aialia uenenosa que propter uiolenciam ueneni mortua non scaturiunt uermibus sed si fulminentur icipiūt uermibus scaturire, sic ⁊ isti propter malicia peccati magnum non senciunt uermē conscie ⁊ in die iudicii percucientur fulmine idest eterna dampnacione ⁊ uermibus scaturient ⁊ tūc poterūt dicere illud Job xvii. Putredini dixi pater meus es ⁊ soror mea uermibus ezechielis viii. ¶ Abhominaciones tue in medio tui erunt idest, in conscia tua In studiis suis .i. qui studiose faciunt uel studia ipsorum corrupta sunt ⁊ abhominabilia ⁊ in rei ueritate, sic est de studiis omnium illorum qui circa temperalia adquirenda totum studium impendūt Jero. vi Omnes auaricie studentes multum student sed studia parum uarent nec remanere possunt unde Ambro. super ps. xxxviii. Arguti ⁊ industri omnes auari uidentur quid arguci⁹ quid so'icius aranea que operi suo diebus ac noctibus semper intendit sed uanum est ome qō fecerit sic omis homo est qui op⁹ suū supra xpi non constituit fundamentū hec ambro. ideo non mirū q⁹ isti corrupti sunt in studiis suis hñt enī corrupta principia q⁹ ñ imituntur illi principio de quo Je. viii. Ego principium qui et loquor uobis et apoc. primō.

Ego sum alpha ⁊ O pncipium ⁊ finis Par
uus autez error in principio est magnus in fi
ne hāc corruptionem studiorum suorum adner
tit qui dicebat eccle.ii. Detestatus sū omnez
industriam meū qua sub sole studiosissime la
borauī. ¶ Non est qui faciat bonum .hic ve
scribitur magnitudo culpe quo ad boni vectiā
cionem ⁊ pt exponi istud uno mō sic ꝙ refe
ratur ad precedentes ve quibus dictū est ꝙ
corrupti sūt ⁊ abhoīabiles facti sunt ⁊ tūc ly
usqz accipiatur in clusione ⁊ est sensus ꝙ nec
unus illorū facit bonū ¶ Alio mō pt intelli
gi magis uniuersaliter ve oībus scz hoībus
sicut ⁊ infra dicitur Oēs declinauerunt ⁊c.et
tunc intelligendū est ve bono perfecto ꝙ om
ni malo culpe annexo caret ⁊ sic hic usqz te
netur exclusiue nam unus est qui excluditur
ab ista negacione qua dicitur Non est qui fa
cit bonum Nam xp̄us fuit ille unus qui bo
nū fecit sine admixtione mali . qz in ipso nec
fuit peccatum originale contractū nec eciam
actuale cōmissum in btā aūt uirgine licet non
fuerit peccatū actuale

DAD THUS DE CELO
pspexit ⁊c.hic tangit culpe
certitudinē ⁊ diuiditur in du
as partes qz prio ps. ve culpa
certificat Secundo culpā ex
plantat ibi Sepulcrū patens ⁊c.certificacio au
tem ve culpa fit per diligentē inquisicōem et
sō ad certificandū nos ve culpa inducit deum
inquirentem ⁊ ostendit quid deus ve hoc ing
rit ⁊ secundo quid reperit ibi Oēs declinaue
runt Quantū ad primū dicit Dns ve celo p
spexit ⁊c.et ymaginatur ps. ve deo ad modū
alicuius existentis in excelsa turri ⁊ undiqz respi
cientis a cuius conspectu non poterunt exeun
tes in ualle occultari sic ei deus super oēs re
spicit ⁊ considerat facta singulorz ps De xpa
rato habitaculo suo respexit super oēs qui ha
bitant terrā ⁊c. Qui intelligit oia opera eorū
⁊ ideo debet quilibet timere ne aliquid indecēs
faceret senec.epis.v.sic faceas quecūqz facies
tanquā spectet aliquis oīa uobis mala solitu
do persuadet uel pspicere fuit suū incarnari
sicut expositum fuit ps. precedenti pspexit
aūt ut uideret iuxta illud gen.xxxviii. Clade
⁊ uide si cūcta prospera sint erga frēs tuos ⁊

hoc est qō dicitur ut uideat si est intelligens
hoc quantū ad aspectū aut requirens uel hoc
quantum ad affectū . ¶ Et est hic sciendum
ꝙ intelligere dicitur q̄si intus legere uideret
aūt intus legere qz secundū damasc.li.i.c.i.co
gnicio existendi uel naturaliter omnibus sic
est inserta ⁊ ita uidetur ꝙ sit naturaliter scri
ptum in corde ipsorū secundū illud treñ.ii.
¶ Ostendūt opus legis scriptū in cordibz su
is ꝙ uerū est ꝙ hoc scriptū ē i duabus tabul.
cordis secz aspectu ⁊ affectū scōm illud deut.
ix. Dedit michi duas tabulas lapideas scrip
tas digito dei tñ est dupler ex eā quare non ob
stante scriptura ill'a qua uidebilis est tñ eā nō
uident una est defectus in aspectu nam inue
terati dierum malorum propter uetustatem
peccati non possunt bene uidere nam senuit
ysaac ⁊ caligauerunt occuli eius idcirco scrip
turam illam legere nequeūt ⁊ precipue nimis
eis propinquā sicut senes de propinquo non
bene respiciunt hec aūt est in cordibus eorūz
dañ.ix. Non poterunt scripturā legere unde
indigerent ad legendum occulo uitreo qz eni
uitrum lrām facit grossiorem saltim aspectui
legentis ideo mediante uitro legit señer qō
aliter non possit Sic in ppōsito caligant eni
occuli propter uetustatem quā facit nimia p
sperita mundialis dicitur ei in ꝓuer.sapiē .
ꝙ fortuna quem nimiū fauet stultū facit Et
ideo scripturam illā non possunt legere respi
ciant ergo mediante uitro .i.attendant quaz
labilis et fragilis est omnis prosperitas ⁊ ꝙ
felicitas terrena uitrea est sicut dicitur in p
uer.saꝑ.in scriptura facta in corde suo appe
bit tam grossa ꝙ eam legere poterunt exps
se ⁊ consequi illud premiū promissū dañ.v.
Quicūqz legerit scripturā purpura uestietur
⁊ ex scriptura informatus dicet cū ps. ecce co
gnoui qm deus meus est ¶ Secunda causa
est malicia in affectu sicut eni pellis in q̄ scri
ptura est quantūcūqz lrā sit grossa tñ si pona
tur in ardore ignis aliquā diu ipsa carta con
trahitur ⁊ irrigatur ita ut littera efficiat gra
cilis ⁊ non legibilis ita et uoluntas nostra in
qua naturaliter scribitur preceptū de dilecti
one dei est ei secundū boeciū 3.de consolacō
ne phie mentibus hoīm ueri boni naturaliter
inserta cupiditas quāuis ipsa scriptura satis
sit expressa ⁊ grossa tū affectus uidetur seu
uoluntas qm in igne uariarū concupiscenciaz

proicitur incipit contrahi cū ei capacitas eius naturalis sit respectu dei qui est bonum infinitum in pfectione ⁊ duracione ipsa p prauas concupiscencias ad bona tempalia que finium tum utroq3 mō ⁊ ita de capacitate infinita restringitur ad capacitatem finitam que ē contractio maxima Job vii. Cutis mea aruit et cōtracta est Similiter ⁊ carō predicta in hō igne efficitur rugosa q3 rugis iniquitatum plena de quibus Job xvi. Ruge mee testimoniū dāt contra me ideo necesse est ꝙ istam scripturam bene legant ⁊ cā est predicta intensio carnis .i. affectus ps. intensa igni &c. ab increpacōe vultus tui peribunt Ideo consulit apō eph. v. Non ambuletis sicut gentes ambulāt in vanitate sensus sui in tenebris obscuratum habentes intellectū alienati a vita dei per ignorancia &c. qui desperantes semetipsos tradiderunt in pudicie

OMNES DECLINAVERUNT. hic ostenditur quid i requirendo reppit constat autem ꝙ reppit omnes filios hoīm peccato obnoxius nam oēs peccauerunt ⁊ egent gloriam dei secundū apl'm romañ. iii. ꝓps uero non erat filius hoīnum sed hoīs ideo ipse in ista uniuersali nō includitur. Et sciendū ꝙ non solum3 reperit personam infectam per se dicit ꝙ omnes .i. singuli declinauerunt quantum uero ad infectionem nature dicit ꝙ simul inutiles facti sunt nam oēs simul infecti sunt in primis parentibus in quibus tota natura uiciata fuit Et aliter possumus distinguere ista duo ꝙ sc3 dupliciter peccatur uno mō ex principio intrinseco ex inclinacione propie cupiditatis ⁊ quantum ad hoc dicitur ꝙ omnes declinauerunt alio mō a principio extrinseco puta ex commixtione praue societatis ⁊ quantum ad hoc dicit ꝙ simul inutiles facti sunt Quantum ad primum sciendum ꝙ declinare ē de orsum clinare .i. curuare et ideo declinauerūt quasi deorsum se ad inferiora curuauerūt ps. Oculos suos statuerunt declinare in terram Dixit albumazar ꝙ in singulis signis sunt gradus qui dicuntur putei in quibus cum uenerit aliis planeta depit spēs eius ⁊ aspectus ⁊ debilitat uirtus eius significando ⁊ tūc dicitur cecidisse in puteum sic ⁊ in singulis etatibus mundi per quas decurrebat etcā ⁊ i singulis eciam etatibus hois quibus uita humana decurrit sunt quasi putei quidam sc3 cōcupiscencie praue correspondentes etatibus singulis quibus dum assentitur uel mens ipsa tāquitur uita perdit de sua spē aspectu eciam et uirtute ⁊ potest dici cecidisse in puteum quāuis ust iustus cito a puteo assendat clamans ad deum Neq3 urgeat super me puteus os suum ꝓuer. xxiii. fouea profunda ē meretrix .i. caro Et puteus angustus aliena .i. carnalis uel mundialis concupiscencia ꝙ uīt hoc fit malum quasi uniuersale p3 p sene ca. epis. ix. Erras mi lucille si existimas nostri seculi uicium luxuriam negligenciam boni mores et alia que obicit quisq3 suis temporibus hominum sunt ista non tempū nulla etas uacauit a culpa iō ecce. i. Non dicas. quid putas causa est q3 priora tpa meliora fuere quā nūc sūt stulta est enim huius interrogacio ⁊ hoc q3 dicitur ꝓsa. lii. Omnes uos quasi oues erramus unusquisq3 in uiam suam declinauit simul inutiles facti sunt Causa ⁊ causarū sunt simul secundum phm̄ sed nos sumus inuicem causa inutilitatis q3 quilibet accepit ab illo exemplum mali ⁊ eo ipso ꝙ aliis exemplū est iuxta illis est alteri ⁊ eciam sibi ipsi Senec. epis. vi. Nemo errat sibi uni sed dementiam spargit in proximos accipit q3 inuicem ⁊ ideo in singulis uicia proximorum sunt q3 illa populus dedit ⁊ dum facit quisq3 peiorem peior factus est hec senec in epis. xxxix. Inter causas malorum nostrorum est ꝙ uiuimus ad exempla q3 si pauci facerent uolle mutare cū plures facere ceperunt quasi honestius sic q3 frequencius sequimur ⁊ recti apud nos locum tenet error ubi publicus factus est ideo erat proverbium pigragore phī per uiam publicam ne ambules .i. non multorum sequaris errores dicit phūs vii. de aialibus ꝙ morsus oīm aialium habencium uenenum est malus ualde ⁊ maxime si cōmedant se inuicem sicut draco scorpionem Oēs homines ex quo infecti erant primi parentes ex collocucione cum serpente antiquo sunt animalia uenenosa Math. xii. progenies uipa rum quō potestis bona loqui quibus aūt uidetur mordere alterū q3 per partē uite ⁊ cōuersacionis sumit ex uita ⁊ conuersacione alterius precipue uero ex parte illa q3 infecti sumus ⁊ ideo effecti sumus uenenosi

nimis ꝓpter qꝺ dicit ꝑſ. Simul inſipiens et ſtultus ꝓibunt ꝛ aD Marc. xi. Ceteros hortatus eſt ſimul ſecum ꝓiculum ſubire

EPULCRUM pAtens ꝛc. hic ꝑſ. culpam in ſpeciali explanat Sciendum eſt ꝯ ſecundum Jo. iſte verſus et duo ſequentes i hebreo non habentur repiuntur ꝯ in edicione vulgata ꝛ quāuis apoſ romanus iſtos verſus adducat in teſtimoniū ꝯ non accipit eos ex loco iſto ſed colliguntur ꝓtim ex dictis ꝑſi. huius ꝓti ex dictis alibi in ꝑſmis deſcribitur ꝛ aūt culpa peccatorum dupliciter ſcz ꝙ ꝓtrant in ꝓximum ꝛ qꝫ in deum ibi Non eſt timor dei qꝺ ad proximum tangitur culpa dupliciter ſcz ouis ꝛ opis ibi veloces pedes ꝛc. quantū ad primū tangunt duo primo nocendi auiditas ſecūdo nocumenti multiplicitas ibi Linguis ꝛc. quā tum ad primum dicit Sepulcrum patens ꝛc in hoc ei qꝺ dicitur eſt patens oſtenditur ꝓpter tituꝺ nocendi qꝫ ſcz nullū eſt obſtaculū rōnis nec impedimentum voluntatis ꝛ poteſt iſtud ſpāliter referri ad detractores quoꝝ gutt et os ſp ꝓna ſunt ad detractionem ꝓprioꝝ dicit phūs xii. de aīalibus ꝙ aīalia accutoꝝ dencium ꝛ cōmedencium carnes multum apūt os ut fortius moveant ꝛ ideo apercio oris luporum eſt maxima ſic ꝛ detractores hūt acutos dentes qꝫ dicit ꝑſ. Dentes eorum arma ꝛ ſagitte ipſi ēt ſunt qui carnes cōmedunt ꝑſa. lviii. Carnem tuā .i. primum ne deſpexeris vel p tanto dico ꝙ carnes cōmedunt qꝫ aliorū in firmiora ſemp rodunt aDich. iii. Cōmederūt carnes populi mei ꝛ adhuc multū apūt os qꝫ cum magna auiditate ꝛ delectacione malū loquūtur ꝛ ideo qualeſcūqz uiventur exteris conſtat ꝙ interius ſunt lupi rapaces hoc de teſtatur qui dicebat Job xxxi. Non dedi ad peccādum gutt meum Linguis ſuis doloſe ꝛ cetera. hic tangitur nocumenti multiplicitas ꝛ tangitur nocumentū triplex ſcz fraudulēta deceptio ſpūalis in fecrio ꝛ pacis deſtructio Quantū ad primum dicit linguis ſuis dolo ſe agebant. quantū ad ſecundum ſubiungit Venenum aſpidū ſub labiis eoꝝ Eſt aūt illud venenum vicium adulacōis dicit yſidorus. xiii ethiōꝝ de quadā ſpē aſpidum ꝙ ſompno ne cat ꝛ ideo Cleopatia regina egypti mortem

ſibi querens hanc ſibi apposuit ꝛ ita morte ꝙ ſi ſūpno reſoluta eſt. ſic ꝛ de venene adulacōnis qꝫ ſōpno necat Nā ſōpnus eſt ligamentū ſenſuum ꝛ ipſi ſuis blandiciis ſenſum aliquz ſic ligant ꝙ non ſenciūt aut vident mala que agunt aut que pactunt ꝛ tñ hoc venenū multi ſibi apponunt unde non videtur aliud niſi ꝙ mortem leuem optant ꝛ inſenſibiliter mori volunt Senec epiſ. lxxxi. Adulacio recipit ꝓpiciis ꝛ aptis auribus ꝛ in ꝑcordia una deſcendit eo ipſo gracioſa quo ledit deut. xxxii Fel draconum vinum eorum ꝛ venenum aſpidum inſanabile

OS PLE dictione plenum eſt ꝛc. hic ponit tercium nocumentum ſcz pacis ꝑturbacio nā male dictus eo ipſo ꝓximum amaricat ꝙ pacem cordis perturbat vel dicit os eoꝝ plenum maledictione qꝫ i ꝓperant mala culpe ꝛ amaritudine qꝫ ꝓcant mala pene dicit unic. iiii. can. ꝙ rana maris eſt maligna inuadens aīalia ꝛ ſalit ad ea ex longinquo ut moveat ea ꝛ ſi non pōt movere ea ſufflat ad ipſa ſufflacione nocius ſit litigioſus ex longinquo ſalit ad mordendum qꝫ mala ēt Longe diu ꝑterita ad memoriā revocat ꝛ ore ſuo ledat ꝙ ſi non poſſit ſaltē male ſufflat. ſ. mala amariſſime interꝑtando iſti ſunt ſpūs immundi de ore diaboli ꝓcedentes de quibꝫ apoc. xvi. Vidi de ore draconis ꝛ de ore beſtie ꝛc. ſpūs tres immundos eſſe in modū ranaꝝ Et ſignanter dicitur os plenum maledictione qꝫ verbum vocale eſt quaſi aqua ꝓver. xviii. Aq profunda verba ex ore viri. ergo verbum cum ſit aqua ꝛ ſicut dicitur aMath. xiii. Ex habūdancia cordis os loquitur . fons eſt in corde vocalis vero arteria ſeu guttur eſt quaſi canalis ſeu alueus rivi a fonte ꝓcedentis os vero eſt quaſi ſtagnum ſeu mare in quod decurrit aq iō cum fons habundet oꝝ qꝺ hoc ſtagnum habundet ꝑſ. os tuum habundabit malicia veloces pedes eoꝝ ꝛc. hic explanat peccatum operis ꝛ diuiditur hec pars in duo qꝫ primo oſtenditur quō peccator fctō ledit ꝓximum Secundo quō dāpnum illatum ꝓximo retorquetur in ipſum ibi Contricio ꝛ infelicitas ꝛc. Quantum ad primum dicit Veloces pedes eorum ad effūdendū ſāguinē affectus ꝓptos hūt

puer.i. Pedes eorum ad malum currunt et festinant ut effundant sanguinem Specialiter uero illud tangit iudeos qui xpm occiderunt 7 tangit eos peccatum quo ad duo uz quātū ad ipsius opis enormitatem q effunderūt sā guinem 7 quātū ad ipsoz opancium promptam uoluntatē q ueloces pedes eoz .i. affectus eoz prompti ad malum quantū ad primū hñ cōpant aspidi in uersu precedenti .q sicut dicit ysido. xii. etbiōz Emorrois aspis numcupatus est eo q sanguinem sudet quin qui ab eo morsus fuerit ita ut uenis dissolutis quicquid uite est per sanguinem euocet sic 7 isti aspides surdi maledicti xpm momorderūt lingua dentibus 7 labiis clamātes crucifige crucifige eū Et itez sanguis eius super nos 7 super filios nostros 7 sic tota sanguine effluente uitā eius tollerent puer 3°. Qui uehementer emigit elicit sanguinem 7 eccle. xii° non saciabitur sanguine . Quantū ad secundū dicō q quanto fuerat eoz mala uoluntas itensior tanta fuit culpa grauior q̄ innuitur i uelocitate quia qō libenter uolumus uelociter facimus dicit Auic. iiii. can. q̄ serpentes q̄n esuriunt sunt pciores morsus quā qn saturati sunt Iste aūt populus tanta auiditate esurie bat sanguinem xpi ut saturari non posset ecclez xii. Si inuenerit tps non saciabitur sāguine 7 iō morsus eoz pessimus erat Jero. x. Pessima plaga mea ego aūt dixi plane. hec infirmitas mea est 7 ptabo illam iō de eis ait ps. Laptabunt in animam iusti 7 sanguinem innocentem condempnabunt

ONTRICIO EST infelicitas 7c. hic ostendit quō dampnū illatum ab iurioso returquet in ipsū ipsi enim non sunt sine pena q̄ contricio 7 infelicitas in uiis eorum 7 in operibus ipō rum .i. annectit operibus ipsoz Contricō q dem quantū ad illationem pene infelicitas uero quo ab subtractionem glorie 7 moz subiūgitur cā q̄ uiam pacis .i. xpm nō cognouerūt psa. i. Jsrahel aut me non cognouit 7 populus meus non intellexit ue genti peccatrici . uel aliter pōt intelligi sic q̄ hic tangitur turbacio 7 inquietudo que peccatores coicat 7 hoc tam in ordine ad se ipsos quantum ecia ad ptimos de turbacione aut 7 inquietudine i se ipsis dicitur Contricio 7 infelicitas in uiis eorum Nā infelicitas dicitur ppter anxietatem mentis Contricio uero ppter laborem 7 fatigacionem corpis in peccatoribus mundo dictis unde beatus grego. xviii. Moza. alludēs isti uersui ps. dicit sic mentes seculariū huic mundo dedite curis 7 solicitudinibus pturbantur presentis uite 7 cito post Nichil emi in hac uita laboriosius quam terrenis desiderijs estuare 7 nichil quiecius quam huius seculi nichil appetere hec grego. Jdeo mundo dici potest illud Jero. xii. Contriti sunt omnes amatores tui De turbacione uero quo ad ptimos additur Cjiā pacis non cognouerunt 7 iō non experiuntur q̄ nesciunt uiuere in pace cum tñ ipsa uia pacis sit uia in celestem ierusalem que sursum est que interpretat uisio pacis Luc. i. Jlluminare hiis qui intenebris 7c ad dirigendos pedes nostros in uiam pacis

¶ Et est sciendum q̄ in uia hac sūme nobis est pacientia propter duo primo ad confortādum nostram in bello poñam .secundo ad.reprimendam hostiū audaciam primum patet si conspiceremus cōtra quem exercitū spūaliū hostium confligimus q̄ non est nobis colluctatio aduersus carnem 7 sanguinem sed aduersus principes 7c. q̄ spiritualia nequicie in celestibus Est tñ hic ymaginandum sicut in bello corporali in quo uictoria completa attribuitur non uni psone sed toti exercitui ubi inuicendo quilz alteri facit auxiliū .7 ideo inter eos requiritur sūma cōcordia uegecius libro ii. c. ii. Necesse est tardius ad uictoriā pueire qui discrepant aliquā dimicent sic est in pugna spūali multo magis ubi uictoria q̄ dyabolum 7 exercitū eius uincimus non est asscribenda alicui hoi uni sed toti ecce que est q̄si unus exercitus secundum illud can. vi. Terribilis ut castroz acies ordinata 7 ideo necāria est inter fideles sūma concordia 7 qui discordant non solum sibi nocent sed toti ecclē in xpisto maxime qui est dux exercitus ecce .unde qui discrepant non uident attendere q̄liter summo in periculo cōtra hostes narrat sextus Julius li. i. de quodā duce danoz cum uideret suos armis ciuilibus dissociatos duos canes in cō spectu populariuz ppposuit quibus inter se ipsos acerrime pugnantibus lupuz ostendit qui ptinus canes inter se ira omissa aggressi sunt quo exo pphibuit discordiā iter suos sic 7 nos

Ll iii

si qñ oriatur discordia lupũ a xpo nobis obstẽ
sum Jo.x. Lupus rapit ⁊ dispergit oues .ag
grediamur omissa discordia intestina ps. Inq
re pacẽ ⁊ psequere eã.i.eam xpfecte sequere.
Est et pax necis . secundo ad repimendũ ad
uersarios audaciã nã ex discordia int̃ fideles
assumit audaciã inuadendi dyabolus sicut de
philippo prẽ alexandri dicit iustinus li.xxvi
q̃ dũ grecie ciuitates ipare singule cupiunt
ipium oẽs amiserũt itaq; philippus uelut ex
specula quadã saluti oĩm insidiabatur in rei
ueritate sibi subiugauit sic quãdo nullus uult
alteri cedere propter bonũ pacis sed uult esse
uictor ⁊ quasi supior dyabolus eos inuadit ⁊
si prius erant liberi ab eius seruitute sibi eos
subicit iuxta uotum iõ puer.xxii. Semp iur
gia querit malus angelus aũt malus mittetur
cõtra eũ iõ Jo.xx. Pax uobis ⁊ Joh.xiiii. Pa
cẽ relinquo uobis pacem meã do uobis Non
est timor dei ⁊c. hic tangit pcm̃ maloꝝ quo
peccator in deũ nã non timere dominum uel
procedit ex pfecta caritate sicut in ualde
iusto uel nimia puersitate sicut in multum re
probo bern. in li. de gradibus humilitatis In
illo perfecta caritas in isto cõsummata ini
quitas foras mittit timorẽ illi ueritas huic ce
citas dat securitatẽ hec bern. Ideo perfecte
malus ẽ qui dicere pt illud Luc.xviii. Deum
non timeo ⁊ hoiem non uereor ⁊ osi.x. Non ti
memus dñm ⁊ rex qd faciet nobis

NONNE COGNOSCENT oẽs ⁊c. hic ponit increpacẽz ui
deoꝝ ⁊ generaliter oĩm maloꝝ ⁊
⁊ diuidit̃ in duas ptes q primo
ponit̃ increpacionis forma cũ dicitur Nonne
cognoscent oẽs qui operant̃ iniquitatẽ. q. d. sic
scz in futuro iudicio pt aũt illud uerbũ cogno
scent referri uel ad illud qđ infra dicit̃ Qm̃
dñs in generacõe iusta ẽ Nã qui iniquitatez
operantur cõtra primũ ⁊ plebẽ dei psecuntur
cognoscent in fine qñ dñs in generacõe iusta
est. i. adiutor ⁊ ptector eoꝝ Et alio mõ pt il
lud uerbũ cognoscent referri ad illud qđ dic
tũ est in primo uersu supra scz deus non ẽ. q.
d. ps. Insipiens dixit q̃ xps non est deus
sed nunquid non cognoscent ipsi aliquãdo q̃
xps ẽ deus uel q̃ deus ẽ deus. q d. sic ps. co
gnoscetur dñs iudicia faciens deinde tangit̃
increpacionis materia cũ dicit̃ Qui deuorãt
pe. et tangit materiã duplicẽ scz ipietatẽ er
ga primũ ⁊ iniquitatẽ erga deũ quantum ad
primũ dicit q deuorant plebẽ meã Isti sũt ra
ptores ⁊ spoliatores pauperũ ad Mich.iii. Cõ
meserunt carnes populi mei ⁊ pelles eorum
desup excoriauerunt ⁊ immisit ps. raptoꝝ ipie
tatẽ quantũ ad condicõem triplicẽ scz q̃ntum
ad nocendi auiditatem . Nam deuorare
magnam auiditatem ⁊ esurie uidetur ipiare
unde qñ quis sic cõmedit ut non masticet bñ
cibũ sed integrũ sumit dicitur deuorare sic
⁊ isti qui non discernunt inter ea que sũt pau
pibus ad uictũ necia ⁊ alia minus necessaria
sed auferunt ⁊ differenter oĩa unde in psona
talium dicitur puer.i. Deglutiamus eũ si ut i
fernus uiuentem ⁊ integrũ uñ uidetur priores
bestiis que eñ dicuntur bestie a uastando q.
uastie uel secundũ psidoꝝ xii. etbiõꝝ dicunt
bestie a ui qua seniũt inter bestias ei leo qui
dicitur fortissimus ⁊ rex bestiaꝝ dicitur nõ cõ
medere hoiem nisi in fame ⁊ necessitate ⁊ tunc
dicitur supplicantibus ⁊ pstratis peere scz si
ri absq; oi necessitate sepe cõmedunt inopes de
terra nec pstratis aut rogantibus ⁊ suplican
tibus in ullo miserentur iõ non solũ leones
sed et ursi dicunt̃ puer.xxviii. Leo rugiens ⁊
ursus esuriens princeps ipius super populum
pauperem Secundo tangit ps. eoꝝ insaciabili
tatem in hoc qđ dicit plebem non eni sufficit
eius bona unius dirripe sed multorum saluti
continue insidiantur ⁊ q̃ntum ad hoc sunt lu
pis similes nã secundũ Alber. xvii. de aiali
bus lupus uenientes ad ouile non ẽ contentus
una ouem strangulare qui uis posset sibi satis
esse sed oẽs strangulabit sic ipius raptor qui
uis id qđ ab uno rapit posset sibi satis esse .
tñ non ẽ eo cõtentus sed diripit bona mu to
rũ ad quor pt extendi manũ suã ezech.33.
Principes eius in medio eius quasi lupi rapi
entes predã tñ uidetur q̃ sint lupis priores
q dicit phũs li.vii. de aialibus q̃ lupus satu
rat̃ multũ una cõmestione ⁊ iõ cũ multuz cõ
mederit abstinet duebus diebus sine cibo isti
uero nũquã faciant̃ imo quanto plus rapue
rint auidiores fiunt qbus cõuenit illud ab oc.
.i. Celociores lupis uespertinis uelociores .i.
auidiores ad rapiendũ Tercia uero cõdicio
nẽ malã inuunt ps. uz nature corrupte puersi
tatem qđ enim bõ deuoret hoiem ⁊ non tñ
hoiem sed multitudinẽ hoim uz plebẽ nõ pt

esse nisi natura humana in tali sit mu tum cor rupta q secūdum phm hō naturaliter ē ala l mansuetū uñ hoc uiderur esse sume cōtra na turā humanā tull. li. 3. de offi. dicit sic uerra here aliud alteri in hoie ꝛ hois in comodo su um augere comodum magis est contra natu rā quā mors Sicut enim unūqōq3 corpis mē brum si hunc haberet sensum ut posset puta re se ualere si xp̄i mēbri ualitudinem detrax isset debilitari ꝛ interire totum corpus necē esset sic u usquisq3 nrm̄ si ad se rapiat como da aliorum soc etas hominum ꝛ coitus euerta tur necē est hec ille puer. xxi. Rapine impio rum detrahent eos ps. Rapinas nolite concu piscere Nam tali cominatur vo9 amala h. 3. ¶ Increpabo ipse pro nobis deuorantem ꝛ Job xx. Diuicias quas deuorauit euomet et de uentre eius extrahet eam deus

Etiam non intende uerunt ꝛ cetera. hic tangit secundam materiam increpa cionis scilicet infidelitatem quo ad deum quam ps. erdu obus ostendit primo scilicet ex eo q deum in aduersis non requirunt Secundo q deum in prosperis contemnunt ibi. Consilium im pios ꝛc. q ergo ad deum non recurrunt ideo sequitur in eis timor inanis quem primo ostē dit esse superfluum ꝛ secundo tangit ipsius re medium ibi Quoniam domi9 ꝛ cetera uult ergo primo dicere ps. q mali quando sunt in aduersis non inuocant deum id est non intus uocant scilicet per fidem ꝛ spem firmam licꝫ forsitan exterius uocent per otis loquelam et ideo trepidant timore ubi non est timor id est materia timoris sic ꝛ pylatus timore cesaris ꝛ iudei timore romanorum ne regnum ꝛ locū suū tollerent xp̄m crucifixerunt puer. xxi. Qui timet hominem cito corruet. sic autem trepidant qui a dyabolo seducunt dicit enī beatus iero. ad palmachiū hec ars sūma pūg nāciū ē ubi miāri alibi pcutere sic facit dya bolus Nam miatur nobis in rebus tempora libus sed intendit percutere id est uulnerare in spiritualibus ꝛ ideo multi sic ad eius mīas attendunt q ubi uulnerare studet nō aduer tunt iō sibi timet ubi non ē timendū. Est enī sciendum q̄ in aduersis huius mundi nō est rōnabilis ca timoris ꝓpter duo primo q id q̄ timemus quātus uidetur nobis magnus tñ in rei ueritate ualde modicum est ꝛ ideo defectus ex pte nostra ē Est enim de nobis sicut de dormientibus ꝛ sōpnientibus de qbꝫ dicit Alber. li. de sompno ꝛ uigil. q̄ arbitrā tur micare ꝛ tonitrua fieri q̄n pui soni in au ribus eoꝝ fiunt ꝛ pua micant luia. Item us detur eis melle ꝛ dulcibus saporibus perfrui q̄n tenue et dulce flegma a capite fiant ad lig uam q̄n uero uigilant nichil tale sentiunt ꝛ cā est q in uigilia anima circa talia occupatur que magis mouent sensum non sic in sōpno. sic homines dediti mundo sunt quasi dormiē tes ꝛ sompniantes habentes sensus ligatos. q corpus eorum q̄ corumpitur aggreuat ani mam et deprimit terrena habitacio sensum ps. Dormierunt sompnum suum et nichil in uenerunt oēs uiri diuiciaꝝ iō illa que qualem cūqꝫ similitudinem timoroſi hñt eis pūtaram accipiunt pro maximo timoroſo et eōuerſo illa que uix habent similitudinem dulcis pro dulcissimo apprehendunt ueniet aūt tempus q̄n erabuntur a sompno et anima eoꝝ oc cupabitur circa maiora et tunc ira paruꝫ pro uent uel sencient se deceptos eccle. xxii i. Multos errare fecerunt sompnia et sap. xviii Visus sompniorum maiorum turbauerat eos Secundo cām rōnabilem non hñt q licet id q̄ timent magnum esset tñ presencia magis terribilis deberet a nobis auferre consideracionem illius nam insidiatur saluti anime q̄ est grauius q ecclē. xxx. Non est sensus super sensum salutis et ideo eius consideracionem debemus esse sic intenti q alia dampna non ponderaremo Narrat o ysius q in certamiē inter hannibalem ducē penorum et romanos ita intensus fuit ardor pūgnancium ut grauis simum terre motum qui tunc tam uehemens factus erat. ut urbes dirueret montes trans ferret rupes discinderet et flumina retrorsum cogeret pungnantes oīo non senserunt nobis nūt instat bellū grauius et ꝑiculum hostium multo maio et p consequens hoc attendētes tanto ardore pungne deberemus intendere ut ad oē q̄ mundus posset miāri essemus in sensibiles amath. x. Nolite timere eos qui oc cidunt corpus et multo forcius non habēt ti mere eos qui bona extrinseca solum nituntur auferre

in generacõe ⁊c. hic tangit illius timoris remediũ Sciendũ est autem ꝙ hec prima ps uersus ꝑ referri ad illud qđ in mediate ꝓmittitur ſc̄z trepidauerũt timore ubi non erat timor quaſi diceret non eſt in aduerſis mundi materia timoris ⁊ iõ non eſt timor quo ad iuſtos qñ ſc̄z ꝙ in generacione iuſta eſt ſc̄z ad ſalutẽ dñi eos ſgit̄ remediũ illi⁹ timoris eſt ꝙ hõ iuſtificet̄ ꝑſ. In memoria eterna erit iuſtus ab auditõe mala non timebit Alio mõ exponitur iſtud principiũ uerſus ſic ꝙ referatur ad illud qđ ſupra tactũ eſt Nõne cognoſcent oẽs ⁊c. ut ſuperius dictum fuit conſiliũ iopis confudiſtis ⁊c. hic tangitur ſecundum exquo p̄z malorum infidelitas q̄ ſc̄z in ꝓſperis deũ contẽpnunt Nã inops iſte xp̄s eſt p̄ſ Inops ⁊ pauꝑ ſum ego custodi aiam meam qm̄ ſanctus ſũ in quo inuit̄ ꝙ inopia ⁊ paupertas multum conferunt ad ſanctitatẽ iõ inops iſte conſiliũ paupertatis dedit dicens Math. xix Si uis ꝑfect⁹ eſſe uade ⁊ uende oĩa ⁊c. ⁊ nõ ſolũ dedit uerbo ſed oñdit ex⁹ cor. viii. Scitis grãm dñi nr̄i ihesu xp̄i qui ꝓpter uos egenus factus eſt cum eſſet diues ut illius inopia uos diuites eſſetis Iſtud conſiliũ multi confundunt ſicut ⁊ alia conſilia xp̄i de quib⁹ aug. omel. xvii. de uerbis dñi Incipiet aliqs mundũ contẽpnere copioſe ſua diſtribuere que hoies amant ꝓ nichilo brẽ contempnat iniurias pro nichilo habeat uindicari oret pro inimicis ſi quis ei abſtulerit ſua non repetat ſi quid alicui abſtulerit q̄druplum reddat cum iſta facere cepit oẽs ſui cognati affines amici cõmouebuntur qui diligunt ſeculum contradicent quid inſanis nũquid alii non ſunt xp̄iani iſta ſtultitia ẽ iſta demencia hec aug. conſilia igitur xp̄i uocant inſaniã quale uero ſit eorũ conſilium p̄z Dou. xiiii. hz ei conſilium ſuũ oĩs iniquus preſencia appetere eterna. deſpicere iniuſta agere iuſta deridere hec grego. patz igitur ꝙ conſilium xp̄i uade deſpiciunt ⁊ cõfundunt iob xix. En decies confudiſtis me qr non ſolum conſilia ſed ⁊ p̄cepta dei contempnunt Quantũ aũt noceant populo dei ⁊ eccl̄e p̄z qr populus dei .i. eccl̄a eſt uinea ſecunduz illud ꝑſ. Vineam de egypto tranſtuliſti uineam autem paxillatur i. ad paxillos iuxta poſitos ſeu palos ligatur ⁊ propter fructuũ ubertatem

⁊ nobilitatem paſſibilitatẽ ex im mitus habẽs de umbra plus de ſole ⁊ elcuntur palmites p̄⁹ a terra ſic eſt uinea domini ſabaoth. Nãz paxillus ſeu palus ad quem ligantur ei⁹ palmites ſi eſt fidelis eſt eis ꝙddã uinculum ẽ dilinum conſilium Recte eſt quis uidemus ꝙ palmes uitis alligatur paxillo ſuper poſito duplici uinculo quorum unum eſt naturale ⁊ uocatur ancꝛa. hoc autem uinculum procedit a natura uitis ⁊ eſt quaſi corda inuoluta Aliud eſt uinculum quaſi accidentale factum de uiminibus ⁊ tamen niſi eſſet iſtud ſecundum uinculũ tota uitis uel magna pars eius humi proſtrata iaceret ſic ⁊ in eccleſia eſt duplex uinculũ quorum unum eſt naturale ⁊ eſt uinculum p̄ceptorum dei que ſunt de iure naturali et aliud uinculum eſt quaſi extraneum ſcilicz cõſiliorum ⁊ tamen niſi eſſet hoc uinculum pal mites huius uitis pro maxiã parte iacerent in terra id eſt terrenis actibus occuparentur ⁊ ita nimis haberent de umbra ⁊ minus de ſole ⁊ lumine graciarum ⁊ ita eſſet duplex dampnum ſcilicet in fructum ubertate et etiam nobilitate ⁊ ideo prouerbio. tercio Cuſtodi legem meam atqz conſilium

Cersus .ii.

CVR DABIT ex Syon ⁊ cetera. hic tangitur anti quorum patrum deſiderium xp̄i ſtum exſpectancium procedit enim iſta queſtio non ex ignorancia ſed ex deſiderii uehemencia. ſicut ⁊ in perſona infanciam xp̄i ſti uidere deſiderantis dicitur cant. octauo ¶ Quis michi det te fratrem meum ſugentem ubera matris. hoc autem eſt dare Ihesum fratrem noſtrum ſugentem ubera matris ſcilicet dare exſpon ſalutare iſrahel

¶ Nam Ihesus ſalutare interpretatur et licet per ſpon ſignificetur populus iudaycus ex quo proceſſit pſalmiſta. Excita potentiam tuam et emittet dominus ex ſpon. Tamen ſpeciali ter poteſt per ſpon intelligi mater eius et hoc propter duo ſcilicet propter nominis interpretacionem ⁊ propter rei ſignificate condicionẽ Quantũ ad primũ ſciendũ ꝙ ſpon interp̄at ſpecula uel ſpeculacio ⁊ inde uirgo

beata dicitur conuenienter ſpou que ſpecula uel ſpeculacio dici poterat propter eius aſſidu am celeſtem cōtēplacionē q̄ oio celeſtiū con tēplacioni uacabat unde beatus Jero. de in ſtitucione uirginis ad uletam ſic ſcribit Noc te ad oraciones ſurgat mane ympnus decan tet orōni uacet lectioni ſuccedat oracō ⁊c. ſic cōmedat ut ſp eſuriat u: ſtatim poſt cibum poſſit orare ⁊ legere ꝑſ. In lege dn̄i uolūtas eius ⁊ in lege eius meditabitur die ac nocte hūt inſtitucionem ceteris uirginibus ;excellen eius inplenit ut non in merito dici poſſet ſpō ſa ſolis qui et ſolſequium dicitur eſt enim her ba cuius flos ſemp ad ſolem ſe conuertit et mouetur ad motum ſolis ita q̄ quotmuis ſol eſſet ſub nubulo ex eius conuerſione ſciri poſſet ubi ſol eſſet Sic et hec uirgo ad motū ideſt iperium ſolis iuſticie ſemper mouebatur ut eius conuerſio ideſt meditacio ⁊ actio ſem per eſſet directa ad ipſum unum enim ſcim⁹ procerto q̄ oīs marie uita ⁊ actio ſp intenta fuit in domino Unde ſi locum ſolis huius ideſt uoluntatem ſcire uolueris ad eius cōuer ſacionem reſpicias quicquid enim ipſa fe cit uel cogitauit diuine uoluntati conforme erat Unde Ambroſius libro primo de uirgini tate ſic nobis tanquam in ymagine deſcripta uirginitas ⁊ uita marie de qua uelud e ſpecu lo refulget ſpecies caſtitatis ⁊ forma uirtutis hinc ſumatis exempla uiuendi ubi tanquam in exemplari magiſteria expreſſa ſunt ꝓhibita tis que quid corrigere quid effugere quid te nere debeatis oſtendunt hec Ambroſius. Et hoc eſt q̄d dicitur ꝑſa. ſecundo .De ſpon exi bit lex .¶ Quantum ad ſecundum eſt ſci endum q̄d ſpon mōs erat ad meridiem Jeru ſalem hec autem uirgo monti in ſcriptura cō paratur Unde dn̄. ſecundo . Abſciſus eſt la pis de monte ſine manibus ⁊ ꝑſ. Mons ſp on in quo habitaſti ⁊ racio eſt propter ſubli mitatē uirginalis condicionis Unde cyprian⁹ martir Nobis ad uirgines ſermo eſt quarum quo ſublimior gloria maior eſt cura opus inte grum atq; incorruptum dei illuſtrior porcio gregis xp̄i iō dicit ſap̄. vi. Incorruptio facit eſſe proximum deo ergo mirabilis eſt ipſius altitudo ⁊ precipue in hac uirgine licet enim omnes ſancte uirgines montes dici poſſit ꝓ pter celſitudinem uirginalem hec tamen eſt electa ſecundum illud ꝑſa. ii. Erit in nouiſſi mis diebus preparatus mons domus dn̄i in uertice montium ⁊ eleuabitur ſuper colles n.ā cum ceteri montes ſteriles eſſent mōs iſte cor porali fecunditate preditus eſt .Montes enim raro inueniuntur fertiles ⁊ ſi fructificent pau ciores fructus p.oducunt quā ualles nobiliores tñ unde dicit palladius li. i. Campi largius uinū .colles nobilius ferunt ſic eſt de monti bus iſtis ſanctis rarus enim erat mons fecun dus q̄ tm̄ unus ſc̄z uterus marie . nec tñ ille multos fructus produxit ſed unum tantum ⁊ illum nobiliſſimum de quo Luce .i. Benedic tus fructus uentris tui ꝑſ. mons dei mōs pin guis nñ Jero. ad euſtochiū uirgā eſt mat̄ dn̄i ſimplex pura ſincera nullo extrinſecus germine coherente ⁊ ad ſimilitudinem dei unitate fe cunda q̄ ſc̄z tm̄ unum filium produxit ſicut deus ⁊ ſecundum eundē p̄z ergo illud ꝑſ. Et ſpon ſpēs decoris eius ⁊ alibi uirgam uirtu tis tue emittet dn̄s ex ſpon ¶ Et ē ſciendu⁊ q̄ mons ſpon ad meridiē eſt ieruſalē et per hoc conueniencius hanc uirginem repreſentat q̄ ieruſalem priām celeſtem figurat .ps autē meridionalis celi eſt pars eius ſuprior q̄. q̄d eſt ſurſum eſt quaſi capud in hoīe hoc eſt po lus meridionalis in celo ſecundum phm̄ ii. de celo ⁊ mundo ſic ⁊ hec uirgo beata in ſuppre mo celeſtis patrie locum tenet uñ bern. i ſer mone de aſſumpcōe Nec in terris locus digni or uirginalis uteri tēplo in quo dei filium ma ria ſuſcepit nec in celis regali ſoleo quo mariā filius ſublimauit unde dicere p̄t illud eccle . xxiiii. quaſi cedrus exaltata ſū in libano ⁊ qua ſi cypreſſus in monte ſpon . cā eſt q̄m elegit dn̄s ſpon elegit ſpon ⁊c. Cum auertit dn̄s ca ptiuitatem ſpon hic rūdet ad qōnem qua que ſiuit Quis dabit ⁊c. Rūdet ei q̄ dn̄s dabit ſalutare q̄d patet q̄ ipſe auertit captiuitatē plebis .i. auferet captiuos populi ſui de ptāte captiuitatis ꝑſa. xlix. Equidem captiuitas a forti tolletur ⁊ q̄d captum fuerit a robuſto ⁊ tunc exultabit iacob ⁊ letabitur iſrahel .i. tā actiuus quam contemplatiuus uel tam electo ueteris teſtamenti quam noui uel tam homo quam angelus ꝑſ. Exultabunt ſancti in glo ria ⁊ letabuntur ⁊ cetera .Et alibi dicitur . Exultate iuſti in domino pſalmus Dauid.

DOMINE qs habitat ⁊c. ꝓſa iſte ſecꝫ gloſa inſtitutorius ẽ motꝰ ⁊ diuidit ī duas ptes quia prim o ponit queſtiones Secundo reſponſionem ibi Qui ingreditur ⁊ cetera Ponit autem queſtionem duplicẽ Prima eſt de eccleſia militante que intelligitur p tabernaculum Secunda eſt de eccleſia triumphante que intelligitur per montem ſanctum querit ergo primo Quis habitat i. eſt quis ẽ dignus habitare in tabernaculo tuo i. eſt in ec cleſia militante Multi enim ſunt qui in eo habitant licet indigni ſint ⁊ dicitur eccleſia militans tabernaculum propter duo primo p pter huius nominis tabernaculum expoſicio nem dicit enim hic Caſſiodorus q̃ antiqui uo mus pauperum tabernas appellauerunt prop ter hoc qꝺ tantum trabibus ⁊ non ad huc te gulis tegebantur quaſi tabernas ⁊ quia ibi ci bum ſumebant ex duobus nominibus ſcilicet taberna ⁊ cenaculo unum traditur factum eſ ſe uocabulum ſcilicet tabernaculum Dicitur ergo eccleſia militans tabernaculum quia ta berna ⁊ cenaculum ⁊ racionabiliter Nam ta be rna motu proprie ad potum pertinet cena culum uero ad cibuꝫ in eccleſia uero eſt utrũ qꝫ q̃ ſicut dicitur in Job.vi. Caro mea ue re eſt cibus ⁊ ſanguis meus uere eſt potus iõ prouer.ix. ¶ Sapiencia edificauit ſibi do mum miſcuit uinum ⁊ poſuit menſam Ita uero ſemper ſunt in eccleſia ad ſuſtentacionẽ ⁊ recreacionem fidelium ⁊ racio eſt q̃ ſicut in corpore humano calor naturalis agens in hu midum conſumit ipſum corpus ⁊ ideo niſi fie ret reſtauracio cito deſtrueret corpus ſic aiã tez reſtauracio fit per cibum ⁊ potum ſic ee am eſt de anima Nam calor fomitis i. eſt cõ cupiſcencie inordinate continue agit ⁊ tendit ad conſumpcionem humoris gracie ut eaꝫ au ferat ⁊ ſaltem diſpoſitiue per peccata uenia lia uirtutem gracie debilitat ⁊ ideo niſi fieret reſtauracio per cibum ⁊ potum ſpiritualem cito periret hebre.nono. Tabernaculum fac tum eſt primum in quo erat menſa ⁊ propõ panum ¶ Secundo cõpatur eccã taberna culo propter rei ſignificate condicionez q̃ ſicut dicit Iero.hic tabernaculum non eſt firma do mus q̃ tabernaculum non habet fundamẽtũ ſed huc illuc qꝫ mutatur ⁊ cum tranſmigran t e migrat ⁊ eſt domus in certa ſed ſecundum caſſiodoꝝ tabernacula dicimus expdicẽtales ⁊ ſubitas habitaciones ſic ⁊ eccã pñs non hꝫ in pñti firmitatem uite licet in terra ubi collo catur q̃ ſicut dicit apoꝰ hebre.xiii. Non habe mus hic manentem ciuitatem ſed futurã iqui rimus uñ ⁊ fidelibus qui ſunt huius taberna culi habitatores diſcedentibus a mundo ⁊ ip ſũ eciã diſcernet hic eciã fundamentum nõ hꝫ q̃ non in terra figitur ſed uix terrã tãgit q̃ ẽ rena non amat niſi quantum ad ſuſtentacõẽ uite temporalis nccẽ eſt q̃ noſtra conuerſacio in celis ẽ ⁊ p conſequẽs qui in terra figuntur non uiuentur huius tabernaculi ptes eſſe ſed ille ſolum qui dr̃ poteſt cum petro illud ii.pe tri.i. Certus ſum q̃ uelox eſt depoſicio taber naculi mei .ſi uelox eſt depõ ergo non ẽ pfũ da eius in terra fixio . ¶ Aut quis requieſ cet ⁊c.hic eſt ſecunda qõ ptinens ad eccãm triumphantẽ ⁊ tangũtur duo uꝫ tranquillitas ⁊ locĩ puritas primum pꝫ in requie Nam in hac ualle miſerie non eſt requies a litibus nec a laboribus imo abſurdũ eſſet q̃ aliquis ibi quieſceret a labore cum hõ natus ſit ad labo rem ⁊ auis ad uolatũ ⁊c. Job.v. Unde dicit beatus auguſ.xiii.de ci.xvi. q̃ romani cũ ſin gulis pene rebus ⁊ motibus deos ſingulos a kburent ſed deã fecerũt agenoriã que homines ad agendũ excitaret ⁊ deam ſtimulam que ad agendũ ſtimularet ⁊ ſic de aliis quibus oi bus ſacra publica facerent tñ quietẽ que dea dicebat faciens hoiez quietũ licet edẽ beret extra portã colluuis publice tñ illã recipe uolu erunt p hoc uidebant uelle in numere q̃ qe ti in hac uita non ꝫ uacare nã quietẽ tãqua deã colit quiſquis eã nimis amat tñ extra por tã citaris huius mundi domũ hꝫ ⁊ ibi colitur q̃ ipſa quies ſcõꝝ eſt diua eſſencia ⁊ deus ip ſe uñ aug.vi.cõfeſ.uerſa ⁊ reuerſa i tergũ et in latera ⁊ in uentrẽ ⁊ dura ſunt oĩa ⁊ tu ſo lus requies pſa.xxxii.Dormiet populus meus in pulcritudine pacis ⁊ i requie opulẽta ⁊.i. Re.vii.requieuit oĩs iſrl̃ poſt domũ Loci uero puritas notat in monte .eſt ei aer ibi purior quam in ualle propter uaporũ admixtionem groſſorum propter qꝺ eciã in montibus eſt habitacio melior unde dicit Auic.i. can. q̃ in locis altis habitantes ſunt ſani ⁊ fortes ⁊ uiuũt diu in locis uero profundis morantes in uaporoſitate multa ꝓfluunt et eorum ae res ſunt mali . Sic qui habitant in hac

valle miserie sunt in magna unpositate nã caro ipsa continue exalat uapores purridos ad modum cadaueris fetidi scilicet prauã desideria similiter ꝛ mundus ipse uapores grossos scilicet inordinatas concupiscencias in quibus uaporibꝫ est tota uita nostra ꝛ ideo continue egrotat ꝛ modicum durat secundum illud . Jac.iiii. Que est uita nostra uapor ad modicũ parens habemus eciam hic aerem prauũ ualde quia plenum in mundis spiritibus sicut aer ꝛpletur athomis secundum hay monem q nos inficere nunquam cessant sed in monte sancto dei idest celo empyreo ubi est habitacio ecclesie triumphantis ibi habitantes sunt sani quo ad corpus ꝛ fortes. secundum animam uiuunt uero diu quia eternaliter secundum utrumqꝫ ysa.unocecimo . Non nocebunt ꝛ non occidẽt in uniuerso sancto meo ꝛ gen. xix . ¶ Nesites in omni tra regione sed in monte sanctum te fac . ꝛ cetera .

QUI INGREDITUR

Ur sñ macula ꝛ cetera. hic ponit responsionem ꝛ quia nullus dignus est habitare in tabernaculo nec requiescere in mõte sancto nisi merito uirtutis ideo primo describit meritum uirtuosum ꝛ secundo concludit premium glorioſum ibi qui facit hec ꝛ cetera . prima pars diuiditur in duo nam uirtus habentem in se perficit ꝛ inordine ad proximum ꝛ ideo primo describit opera uirtuosa inquantum ipsum habentem in se ipso perficiunt Secundo quatenus secundum comodum uel incomodum ad proximum se extendunt ibi nec fecit proximo suo ꝛ cetera. Et primo describit uirtuosum quantum ad opus uirtutis in generali postmodum in speciali ibi qui loquitur ueritatem .quantum ad primũ describit uirtuosum quantum ad duo scilicet . carenciam mali ꝛ habundanciam boni quãtũ ad primum dicit .qui ingreditur idest in uia graditur sine macula ꝛ signanter uocat cõuersacionem sanctam ingressum . quia statim ex quo quis ẽ in eccã militante ipse ẽ quasi ingressu ecclesie triumphantis montis uidelicet supradicti Nam ecclesia presens est porta alterius ecclesie secundum illud gen. xxviii. Non est hic aliud nisi domus dei et porta celi Et per cõsequens qui est in eccã militante i porta celi est sed nõ est hec porta magne amplitudinis ita ut hõ per totã uitam suã satis habeat facere q̃ :tũqꝫ bene ambulet ut currat ad ingrediendũ per eã unde ꝛ xps qui fuit cursor uelocissimus secundũ illud ꝑs. Exultauit ut gigas adcurrendã uiam nõ potuit hãc portam pertransire nisi in monte secundũ illud luce xviii. Nõne hec oportuit pati xp̃m ꝛ ita intrare in gloriam suã quõ ergo aliqui credunt se perfecte intra celum q̃uenturos qui i hac porta seuent non ꝓficientes sed pocius ꝓficientes exẽplo illius claudi de quo dicitur act. 3. Qui ad elemosinã ꝓtendã sedebat ad speciosam portã templi sed ecce quid dicitur ii. Reg. v. Cecus ꝛ claudus non intrabunt in templũ oꝫ ergo uolentem hanc portã pertransire non sinere sed ex eo currere. Jero.iii. Patrẽ uocabis me ꝛ post me ingredi non cessabis Et signanter dicit sine macula q̃ licet in eccã militãte sint aliqui maculati tñ eccãm triumphantem nullus ingreditur nisi qui perfecte mundatus fuerit tã a macula peccati mortalis quã ecꝛa uenialiꝫ. ¶ Nec mirũ duplex est ei cã sc̃z loci illius sanctitas Nam sicut dicit ysido. xv. apud ueteres templa fontes hẽbant quibꝫ eã ingressũ diluebantur uñ ꝛ templa huius ꝛbula a diluendo uocabantur sic ꝛ añquam templum i celũ empyreũ. ingrediant multo magis oꝫ sorores diluere uolentes intra ipsũ itrare ꝛ ad hoc hãmus fontes calidos fluentes ꝺ uulneribus saluatoris qui dilexit nos et lauit nos a peccatis nris in sanguiẽ suo ꝛ zach. xiii In die illa erit fons patẽs domus dauid habitantibus ierusalem in ablueõe peccatoris ꝛ mẽstruate grego. omel. xx. super ezech. fons occultus unigenitus est dei patris fons uero patens est idẽ deus incarnatus ꝛ cetera. Aperto est nobis fons misericordie redemptor noster ut peccatorẽ lauet a puerso ope ꝛ menstruata mentẽ diluat ab inmũda cogitacione i hoc fonte lota est maria magdalene in hoc fonte misericordie omnibus aperte lauit petrus qõ negauerat in hoc fonte misericordie i fine suo locus est latro ꝛ cetera . Cur igitur pigri sumus cur torpentes et frigidi remanemus. qui in hoc fonte pietatis tantos se lauasse cognouimus ꝛ cetera . Querere et enim misericordie fontem debuimus eciam Si clausus esset hec Gregorius . ¶ Non enim amplectatur

deus animam nisi cui dicere potest il'ud ca.
iiii.tota pulcra es amica mea ⁊ macula non ē
in te ¶ Alia causa est ingressorum dignitas
nam omnes ingressi sunt ciues ierusalem illō
ad eph.secundo Jam non estis hospites ⁊ ce
tera .Dicit autem pbūs iii po. q̄ operarii
qui maculant corpus suum in operando sicut
fabri calcifices ⁊ huiusmodi non fiunt ciues
in ciuitate bene ordinata quanto magis in ci
uitate que optime ordinatur ubi sordes aīoz
magis sunt conspicue quā corporum ⁊ magis
detestabiles de qua dicitur apoc.xxi. Ipsa ue
ro ciuitas aurum mundum simile uitro mūdo
non erunt ciues qui operando contraxerūt et
retinent sordes aīorum psa.xii. ¶ Jerusalez
ciuitas sancta quia non adiciet ultra ut pertā
seat per te in ci cumcisus ⁊ immundus propt
qō dicit psalmista Beati immaculati in uia et
cetera Et operantur iusticiam hoc dicitur quā
tum ad habundanciam boni quia non sufficit
alicui declinare a malo nisi ⁊ faciat bonū nā
opera nostra sunt quasi quidam passus quibus
in montem predictum ascendimus Jac.secū
do .Fides qm̄ ex operibus iustificatur homo
⁊ ibidem fides sine operibus mortua est

CUJ LOQUITUR ue
ritatem ⁊ cetera hic describ
tur uirtuosus quantū ad op⁹
speciale secz quantum ad ope
racionē lingue ⁊ racio est qa
lingua facillime labitur ⁊ q̄ quis uirtuose
se habeat circa operacionem eius signum est
perfectionis magne Jac.tercio ¶ Qui nō
effunderit in uerbo hic perfectus est uir prop
ter qō ⁊ dicit ps.Dixi custodiam uias meas
⁊ non delinquam in lingua Posui ori meo cus
todiam describitur autem quantum ad opera
cionem lingue dupliciter scilicet positiue cuz
dicitur Qui loquitur ueritatem in corde suo
idest ex intencione cordis q̄ non est satis ad
excusacionem mendacii q̄ quis dicat ueritā
tem nisi ⁊ ipsam sentiat in corde quam expri
mit ore si enim dicat uerum credens esse falsū
mentitur puer.viii.Ueritatem meditabitur
gutt̄ meū negatiue describitur cum additur
Qui non egit dolum in lingua sua ⁊ istud est
necessarium ad perfectionem uirtutis. q̄ non
est possibile q̄ sit aliquis bonus in uita ⁊ tñ
uolosus in lingua Dicit enim pbūs viii.de ani
malibus q̄ ouis si sub lingua uentam albā ha
buerit generat fetum album si nigram nigrū
Sic inproposito qualitas seu color lingue ⁊ co
lor fetus inest operis seu uite sibi correspon
dent ixto ps.Probibe linguam tuam a malo
⁊ labia tua ⁊ cetera .Alia uero littera habet
sic Qui non est facilis in lingua sua Facilitas
enim ⁊ promptitudo ad loquendum satis re
prehensibilis est quia animam totam periculo
hostium exponit puer.xxv.Urbs patens et
absq̄ murorum ambitu uir qui non potest co
hibere in loquendo spiritum suum grego.sup
ezech.omel' xii.Et multiloquio fallacia gene
ratur q̄ ualde difficile est ut qui multa loqui
tur non etiam menciatur ⁊ mox.Dum qui
q̄ per uerba defluit perdita grauitate silencii
meritis custodiam amittit Jac.primo.Sit om
nis homo uelox ad audiendum tardus autem
ad loquendum quia ps.Qui lingulosus non di
rigetur in terra ⁊ cetera .

ET PROXI
mo suo malum hic describit
opus uirtuosum quatenus se
cunduz cōmodum ⁊ incōmo
dum ad proximum se exten
dit ⁊ primo remouet a iusto in iustam opera
cionem secundo fraudulentam receptionē ibi
Qui iurat proximo suo ⁊ cetera :et primo in
iustum opus que quis ledit proximum per se
et directe . ¶ Secundo per accidens et in
directe ibi . ⁊ obprobrium ⁊ cetera .Quantū
ad primum dicitur Nec fecit proximo suo ma
lum Senec.epis.viii.ad lucillum natura nobis
indidit amorem mutuum ⁊ sociales fecit ⁊ ex
illius constitucione miserius est nocere quam
ledi igitur qui nocet proximo multum facit
contra institucionem nature humane et.ideo
qui ad hoc studet prescintendi sunt a cōsor
cio hominum ⁊ si non in presenti saltem in fu
turo Dicit albertus septimo de uegetabilibus
q̄ omni arbore agri consiti oportet amputa
re quecunq̄ in ramis et uirgis aruerunt ⁊ cau
sam assignat quia uicina sibi arboris membra
corrumpunt Sic inproposito . Nam ager est
mundus iste arbor in ea consita est natura hu
mana dMarc.octauo .Video homines quasi
arbores . et bene dicitur arbores propter di
uersos status hoīm in singulis uero arboribus

est inuenire ramos aridos id est humore gra cie et uita spirituali destitutos qui membra uicina fluxerint corrumpere q; uel in bonis spi ritualibus uel in temporalibus ipsis dampnum inferre nituntur ⁊ ideo digni sunt precisione Job xv. Mittetur foras sicut palmes ⁊ arescet ⁊ colliget eum ⁊ in ignem mittent igitur sicut ramus quam diu est integer in natura sua proximis ramis non nocet sic ⁊ homo ecclesiasticus. Omne animal diligit sibi simile scilicz naturaliter sic omnis homo proximum sibi. Tullius ve tusculanis questionibus qui melius in hominum genere natura quam eorum qui se natos ad homines iuuandos ⁊ conseruandos arbitrantur ⁊ ideo qui ex proposito nocet insa. libiliter habet naturam corruptam immo inter omnia animalia corruptissimam q; secundum crisostmum omel. xliii. in imperfect. pre oibus malis homo est pessimum malum. nam si bestie cōpare volueris eum peiorem inuenies eis ⁊ cetera Deniq; homo malus peior est quā dyabolus hec Crisos ideo secundum consiliū eccle. xxvii. ¶ Dilige proximum ⁊ conuiungere fide cum illo ⁊ obprobrium non accepit hic remouet ea quibus leditur ab aliquo proximus indirecte ⁊ remouet duo primum est detractorum audicio Secundum est malefactorum approbacio ibi ad nichilum deductus ē ⁊ cetera. ¶ Quantum ad primum dicit ⁊ obprobrium id est uerbum detractorium qđ proximo natum est cedere inobprobrium non accepit ideo non libenter audiuit Constat eī q; auditor talis proximo suo nocet quia prebet alteri indirecte audaciam detrahendi Ideo si non est auditor non est detractor. Et bern. detrahere aut detrahentem audire quid horum dampnabilius sit non facile dixero ecclesiastici. xxviii. Noli audire linguam nequā ⁊ prouer. xxiiii. Cum detractoribus ne cōmiscearis q; repente uenit perdicio eorum ⁊ quis scit q; lingua nequā est lingua serpentis ps. Acuerunt linguas suas sicut serpentes huius uenenum est uerbum detractorium ps. Linguis suis dolose agebant uenenum aspidum sub labiis eorum quorum os maledictione plenum est ⁊ amaritudine ⁊c. unde sicut uenenū omē uel q;init uel saltem uirtutem notabiliter debilitat sic detractio uel simpliciter est boni q; empertus uel boni attenuatiua Berencius in formione nichil est tam bonum qui male nar rando possit deprauari audire enī est haurire unde secundum ysi. xi. etbiō; nomen auris dictū est a uocibus hauriendis. nulli aūt dēt esse dubiū qui haurire uenenū sit periculosus nisi forsan esset aliquis talis sicut metridates qui sic a iuuentute fuerat assuetus bibere antidota. i. medicinas contrarias qō intoxicari non poterat etiam postmodū qñ uolebat secundū iustitiā talis uero esset qui quociens detracto es audirz cogitarz q; ois detractor mēdax est ⁊ nullo mō suis dictis est fides adhibenda sed uix est aliquis talis ⁊ ideo uenenū hoc auribus haustū usq; ad iteriora penetrat puer. xxvi. Verba susurronis qsi suplicia ⁊ ipsa perueniunt ad intima uētris. i. usq; ad cor q; corde creditur Tullius li. de paradoxis nichil tā incredibile est q; non dñdo fiat probabile unde q̄ntūcūq; de bono hoīne aliquo sit difficile credere nisi bonū tociens tñ poterit a detractore auribus ingeri q; cor inclinabitur ad credendū tunc est uenenū non solū in aure sed ēt eius infectio usq; ad cor peruenit iō puerxit. Remoue a te os prauū ⁊ labia detrahencia sed quid facient prelati quos in suis ussitacōibus oz sepe audire obprobriū dico q; non dnt aduersus primū accipe sed pro primo tñ q; uenenū accipiūt oz q; prudēter se habeat Hugo. iiii. can. dicit q; qui uult suggere uenenū ut illud ab intoxicato seu uenenato extrahat oportz q; non sit ieiunus immo nā comederit ⁊ abluat os suū ⁊ habeat dētes non corrosos sic prelatus qui dū de culpis ingrit ut corrigat alienum sugit uenenum ut extrahat ⁊ ideo sic non ieiunus. Ieiunus est illiteratus ⁊ insc ius qui non gustauit cibum illum de quo ecclesiast: decimo quinto.

¶ Cibauit illum pane uite ⁊ intellectus et aqua sapiencie salutaris potauit illum Et iō cum sui periculo Sic ieiunus culpas aliorum inuestigat dentes etiam corrosi esse non debent Per dentes enim quibus cibus mastica tur et diuiditur intelligitur discrecio quam oportet esse integram in ipso ut uidelicet sciat discernere inter ea que sibi suggerun tur an exodio et detrahendi studio an uero zelo iusticie et correctionis sibi nuncientur. Oportet eciam habere os mundum et purgatum ab inmundiciis detractionis Quia si ipse sit pronus ad detractiones crimina audita que publicare non expedit nesciet celare

sed planum proferet in scandalum plurimo
rum dicit eciam Auicenna ꝙ expedit habere
in ore suo oleum rosacium oleum leuitatem
7 clemenciam significat cōficitur aūt exrosis
& cū rosis qñ clemencia ostenditur ut parcat
rubori 7 uerecundie delinquentis 7 reuera hō
plurimi sepe prodest ad effectum correcti
onis q sicut senec. libro primo de clemencia
uerecundia peccandi facit ipsa clemencia re
gentis grauior multo uidetur pena que a miti
uiro constituitur qui ergo ista habet in audiē
do aliorum defectus non aduersus proximum
sed pro proximo obprobrium accepit. Unde
Jeronimus hic dicit sic obprobrium tunc fili
non accipis si prius non credis illa antequam
ꝓbes ecce. xxix. Recupera proximum secūdū
uirtutem tuam 7 attende tibi ne incidas

ID NICHILO DE
ductus est &c. hic remouet a
uiro iusto malorum approba
cionem 7 facit duo i hoc uer
uersu q primo ostendit quō
se habeat ad malos; secundo quō ad bonos
ibi timentes autem dñm &c. quantū ad primū
dicit ꝙ ad nichilum deductus est in conspeū
eius id est in sua reputacione malignus q sēz
nichil reputat de maligno. Et ē sciendū ꝙ
per malignum in ꝓposito possumus intellige
re uno modo ipsum dyabolum quem iusti ni
hil reputāt 7 merito q ezechielis xxviii. scribi
tur Elevatum est cor tuum &c. nichil factus
es 7 non eris in perpetuum. Sed si ipse nichil
est quare ergo a multis tm timetur Cā est q
maior pars hominum inordinate mouetur ad
timorem unde 7 tenebras timet quasi quoddā
ualde terribile cum tñ tenebra nichil sit Sed
hoies fingunt sibi tenebras quasi terribiles
sed uiri fortes huius figmenta verivent Sic
eciam homines mali se hūt ad principes te
nebrarum quos tamen uiri iusti perfecti non
timent q sciunt ꝙ nichil sunt. unde dicit
hic Jero. apud quēlibet sanctum dyabol⁹ ꝓ
nichilo habetur 7 dum nichil est fortissimi sā
cti eum non timent. i. cañ. Joh. ii. Scribo uo
bis iuuenes qm fortes estis 7 uicistis malignū
Secundo per malignū possumus intelligere
mundum istum de quo. i. can. io. ultimo tot⁹
mundus in maligno positus est. Iste autem
malignus in conspectu iusti .i. reputacione
ad nichilum est deductus q nichil ipsum ap
preciant Jero. iii. Aspexi terram 7 ecce
uacua erat 7 nichili nec ullum q secundum
astrologos minima stella fixa uisibilis maior
est tota terra 7 tamen sunt multe stelle fixe
que si forent magis notabiliter ab aspectu no
stro elongate nichil uiderentur quanto magis
ergo qui supra stellas valde elevatur de ter
ra que est minor 7 obscurior est in tanta ē lō
gacione nichil uideret terram 7 nichil fore es
timaret Sed locus beatorum sc̄z empyreum
valde supra illas stellas elevatur cum medie
celum unum scilicet nouum spera seu celum cri
stallinum ergo ibi existentes tanquam nichil
estimant terram sed tales sunt uiri iusti qui
in hac perigrinacione constituti cogitacione
7 auditage in illa eterna patria conversant
7 quorum conversacio i celis ē sup. vii. Dici
cius nichil esse dixi &c. grego. Mora. xii. Cum
ra quippe que foris eminent occultis eorum
obtutibus per respectum iacent uel per ma'ig
num in ꝓposito intelligitur quilibet peccator
qui ad nichilum reducitur q per peccatum cō
fu'tur Luce 7 dicitur malignus quasi male ig
nitus Ignis cū peccatum est 7 prauum ves
terium secundum illud ꝓsa. xx. Succensa
est quasi ignis ipietas Ipsi uero mali sunt q
si stipula sc̄z materia apta ad ignendum ꝓf
Deus meus pone illos ut rotam 7 sicut stipu
lam igitur mali sunt stipula ignita que cito
consumitur ꝓsa. xlvii. Ecce facti sunt quasi sti
pula ignis combussit eos. hoc autem iusti be
ne uident 7 conspiciunt licet mali hoc non p
cipiant 7 causa est quia ignis ille consumpti
uus eorum est eis quasi connaturalis propter
prauam consuetudinem que est quasi altera
natura Sic ēt secundum Auic: libro de cordi
alibus medicinis est de etico 7 febricitāte ꝙ
calor etici maior est quā febricitantis 7 plus
consumit 7 tamen non percipitur a paciente
sicud calor febricitantis q uersus est quasi i
naturam sic ē in ꝓposito quando peccatū mul
tum est homini per consuetudinem incorpo
tum ꝓf. ad nichilum redactus sum 7 nesciui
Timentes autem dominum glorificant. hic
ostendit quō uir iustus se habeat ad bonos
quantum uero ad illos recte se habet q ipos
glorificat id est dignos glorie indicat unde ꝓ
ꝙ aliter indicat de homine uir iustus 7 alie

homo mundialis ⁊ contraria habent iudicia. q; iudicio hominis mundialis uiri sancti nihil sunt mali autem digni gloria reputantur iudicio uero hominis iusti est oppositio modo ⁊ racio est diuersitatis quia ad diuersa respiciunt Nam uir iustus uolens iudicare de hominis quantitate solum conspexerat bona que sunt uere bona hominis cuiusmodi sunt bona anime homo uero mundialis solum bona extrinseca nec mirum illa sola nouit ⁊ eorum quantitatem ⁊ ideo mundus illum magnum uocat qui multis temporalibus bonis habundat habundantem uero solum in bonis spiritualibus tanquam nichilum reputat racio est q; secundū ps. Pro nichilo habuerunt terram desiderabilem sed oppositio modo est de uiris bonis et certe bonum iudicium uerius est Unde senec. ad lucillum epi. c·xiii. Cum uelis hominis estimacionem inire ⁊ scire qualis sit nudum inspice ponat patrimonium ponat honores et alia fortune mendacia corpus ipsum exuat animum intuere qualis quantus q; sit alieno an suo magnus hec senec. cum ergo homo malus suū bonum nullum habeat idest bonum animi quia nullam uirtutem q; qui caret una omnibus caret sequetur q; magnus uero iudicio nullius sit quantitatis ⁊ ideo quasi nichil prouer. decimo. Cor impiorum pro nichilo q; uero in hoc iudicium uiri iusti sit rectum et hoc apparet q; multi illorum qui primo fuerunt oppositi sententie postmodum ipsis consenciunt unde grego. moral. vi. Plerumq; non nulli dum quorundam gloriam cernunt eiusdem glorie aspectibus delectantur hunc magnum aliquid estimāt se q; ut talia mereantur exoptant cum uero gloriosos quosq; aut deiectos subito aut fortuita eciam morientes aspiciunt q; gloria humana omnino nichil sit cum gemitu fatentur ita ut protinus dicant esse q; nichil ē homo hec grego. trenorum primo · Omnes qui glorificabant eam spreuerunt illam q; uiderunt ignominiam eius ·

VI IURAT PROXIMO SUO ⁊ CETERA.

hic remouet a uiro insto fraudulentam deceptionem ⁊ hoc in tribus scilicet in promissis ⁊ quantus ad hoc dicit Qui iurat proximo suo ⁊ nō decipit

zacha. viii. Iuramentum mendax non diligatis Secundo in contractibus et quantum ad hoc dicit qui pecuniam ⁊c. deut. xxiii ¶ Non fenerabis fratri tuo usuram pecunie nec fructus in iudiciis cum dicitur ¶ Et munera super innocentez non accepit idest cōtra innocentem dicit hic ieronimus munera super innocentem accipit qui similis unde efficitur qui accepto argento pronere uendidit innocentem Math. xxvi. ¶ Quid uultis mihi dare et ego uobis eum tradam Quam multi sunt hodie qui sic dicunt et faciunt ita ut non sit tantum unus iudas sed multi Augustinus de uerbo domini omelia xviii. Usq; a tro inoleuit malum ut iam quasi ex consuetudine uendantur leges corrumpantur iura. sententia ipsa uenalis sit et nulla causa possit esse sine cā hec augustinus et Mat. xiii. ¶ Quam diu super est iudas impossibile est pacem esse negociis. quam diu enim receptores munerum sup innocentes id est contra innocentes sup sunt idest super alios habent regimen et dominium non poterit esse par inter homines ideo eis dicitur ysa xv. ¶ Cie qui iustificatis impiū pro muneribus et iusticiaz iusti aufertis ab eo ¶ Narrat philosophus libro decimo q; aquila uenatur ceruum hoc modo nam puluerem multum colligit et seuens super cornua cerui puluerem collectum excutit in oculis uerberās ora pennis, donec ipsum in rupes precipitet q; aquilam dyabolus accipitur abbacuc .i. ¶ Sicut aquila festinans ad comedendū cerui sunt domini et iudices auari dicit enim philosophus octauo de animalibus q; inter alia quadrupedia siluestria estimatur q; ceruus sit discretius sic et inter homines mundiales illi estimantur discretiores qui auaricie studēt qui et sapientes mundi dicuntur quoruz tamē sapientia est animalis dyabolica aquila igitur sic uenatur ceruos q; eos puluere primo excecat antequam precipitet et dyabolus eodem modo prefatos iudices et dominos cupiditate terrenorum cornua uero istorum quibus aquila idest dyabolus incidet dum eis puluerem excutit idest muneribus ditet et replet sunt potentia et scientia ad iudicandum et iusticias faciendum que dyabolus taz fortiter tenet ut eis uti non ualeant et ideo primo excecantur per culpam quia excecauit eos malicia eorum sapientie secundo Et postmodum precipitant

in gehennā Deut. xvi. Judices ⁊ magistros cō
stitues ⁊c. et iudicent populum iusto iudi io
⁊c. non accipies personam nec numera q; nume
ra excecant oculos sapientū

QUI FACIT hec ñ mo
uebitur hic concludit premiū
gloriosum nam qui facit hec
ps. supra dicta secundum
cassiodo. non mouebitur in e
ternum id est in eternum requiescet in monte
sancto dei ⁊ sic patet responsio ad quesita ⁊
primo uersu huius ps. scilicet dñe quis habitat.
⁊c. aut quis requiescet in monte ⁊c. ⁊ hec re
sponsio est racionabilis quia predicta decem
posita in hoc ps. sunt quasi quidam gradus
quibus in monte ascenditur Est autem dra in
ter ascendentes ⁊ descendentes q; ascenden
tes quanto uelocius ⁊ altius ascenderint tanto
magis disponitur ⁊ necessitatur ad quietem
oppositum est de uelociter descendente quia
cum in termino descensus fuerit tunc necessi
tatur magis ad motum eciam uiolencie sic in
proposito status presens respectu future beā
titudinis uallis est ⁊ qui ad illam tendunt per
consequens ascendunt quasi in montem ⁊ per
consequens illuc peruenientes cum sit ascensꝰ
maximus disponunt necessario ad quietem .
apoc. xiiii. Amodo iam dicit spiritus ut requi
escant a laboribus suis respectu uero future
miserie uallis quidam est ⁊ ideo qui ad miseri
am tendunt descendunt ⁊ hoc uelocissime p
pter suorum peccatorum grauitatem ps. Quo
niam iniquitates mee super gresse sunt ⁊c. et
per consequens cum ibi uenerint non erit in
eorum potestate quiescere sed necessario mo
uebuntur Job nono. non accedit quiescere spi
ritum meum et implet me amaritudine quia
sicut dicit bernhardus in meditacionibus Sic
tormenta aguntur ut semper renouentur sed
ut dictum est aliter est in termino ascensus di
cit enim phūs primo metheororum in locis al
tissimis aeris non sunt nubes ⁊ sicut dicit cō
mentator in montibus altissimis non sunt uē
ti nec tempestates unde et phi qui semel i an
no montem olimpum ascendere consueuerant
figuras quas in puluere descripserant anno re
uoluto non disturbatas in aliquo reperiunt .
sic ⁊ in sancto monte id est in celo empyreo .

non sunt nubes q; nulle peccati caligo mentē
obtenebrans non sunt ibi uenti aut tempesta
tes q; nec temptaciones nec tribulaciones sed
iugis serenitas ⁊ eterna tranquillitas ps. Jocū
dus homo qui miseretur ⁊ cōmodat disponit
sermones ⁊c. quia in eternum non commoue
bitur ⁊ cetera .

IN SCRIPTO TI
tuli ipsi dauid Nota expositi
onem in glosa ⁊ est sensus i
scriptio tituli .i. ipsius quod
signatur per tituli. in scriptio
nem attribuitur ipsi dauid id est ppetuo cuius
alter dauid erat figura fuit autē titulus xpti
ti de quo fit mencio titulus ille triumphalis
de quo Jo. xix. Jhesus nazarenus rex iudeoꝝ
id est rex ipsum confitencium iudeorum ei con
fitencium interpretatur iste autem titulus in
uit xpisti regiam dignitatem quam p mor
tem ⁊ passionis humilitatem promeruit unde
⁊ titulus huius ps. secundum Jeronimum ta
lis est Humilis ⁊ simplex dauid ps. pro sua
enim humilitatem ⁊ simplicitatem quam i pa
sione ostendit meruit sublimari in regnum .
phil. ii. Humiliauit semetipsum factus obedi
ens usq; ad mortem propter qō ⁊ deus exal
tauit illum ut in nomine eius ⁊c .

ORATIO DE DO
mine ⁊c. ps. iste ut patet ex
titulo agit de p ps. potestā
te regali quam meruit i pa
sione ⁊ optinuit in resurrec
tione ⁊ diuiditur in duo q
primo ꝑmittit ps. in psona xpisti pro nobis
orōnem ⁊ secundo describit eius passionem et
resurrectionem ibi Prouidebam dominum ⁊c
Primo uero premittitur oratō secundo subiū
gitur gratiarū actio ibi benedicam dominum
primō uero exprimitur orantis affectus ibi. scis
qui ⁊c. potest aūt uersus iste exponi dupliciter
uno mō sicut tactum est ut sit oratio xpisti.
pro nobis ⁊ hoc secundum naturam assumptā
secundum quam inferior erat deo ⁊ ideo ipsū
deum patrem uel totam trinitatem in propo
sito orat primo exprimens in oratione suaꝫ de
siderium ⁊ dicens conserua me . id est uerba
mea infirma sic orauit Johannes xvii. Pater
sancte serua eos in nomine tuo quos dedisti

michi . scilꝫ q inter membra eius numeratur
ut in oōne illa xpi includatur quem constat
sp exaudiri Job.xi. Ego sciebam q̄ semp me
audis ? ideo talis non poterit non cōseruari .
1. Joh.v. Omnis qui natus est ex deo nō pec
cat sed generacio dei conseruat illum ? malig
nus non tangit eum Deinde secundo tangit
exaudicionis meritum qđ fuit duplex . q̄ ad
unum bene se habuit duplicater uz in ipso cō
fitendo ? quantum ad hoc dicit qm̄ speraui
in te ? ipsum confitendo ? quantum ad hoc
dicit Dixi dño deus meus es tu qm̄ bonorum
meorum non eges bene arguit dñm esse dm̄
et hoc qđ bonorum suorum non eget q̄ solus
deus non eget bonis xpisti quo ad naturam
assumptam constat enim q̄ omnis creatura
bonitatis nature assumpte indiget Alio mō
exponitur uersus in persona eccē uel ipsius pro
phete seu cuiuscūq fidelis ? sic exponendo
primo premittitur forma oracionis cum dicit
Conserua me domine . conseruat autem nos
dupliciter uidelicet per se nobis influendo et
per accidens corruptiua seq remouendo Item
conseruat nos a malis qui intrinsecus innasceū
tur similiter ? a malis que extrinsecus inferū
tur Ideo p̄s Tu domine seruabis nos ? cus
todies nos deinde tangitur duplex causa exau
dicōis. prima est actus spei ? quatum ad hoc
dicit Qm̄ speraui in te Secunda causa exau
dicionis est actus fidei seq per graciam infor
mate ? quantum ad hoc additur Dixi domiō
deus meus es tu qm̄ bonorum ꝛc̄. ? bene as
signat causam quare dñs est deus q̄ sci licet
bonorum non indiget Nam sicut secundum
grego. iusta aliquid omnis creatura homo est
ita etiam ? iusta aliud omne bonum creatum
bonum hominis est ? ideo qui non egit bono
hominis non eget bono aliquo creato ? tale
non est nisi deus Est autem hic aduertendū
q̄ multi dīt dño deus meus es tu ? tamen
menciuntur non enim peccatores dīt uere do
mino deus meus es tu ? hoc quantuz ad sup
bos clarum est qđ ipsi nullum deum colunt .
immo pocius. q. tanquam deus aliorum co
uolunt. p̄s. xliii. Dicebas in corde tuo conscē
dam ꝛc̄. similis ero altissimo Restat ergo solū
hoc declarare de hiis qui dediti sunt cupidita
ti ? carnis uoluptati patet autem hoc dupli
citer uidelicet ex huius nominis deus in pōe
? ex sua religione Quantum ad primum sciē
dum q̄. hoc nomen deus dicitur a theos gre
ce qđ est deus latine theos uero secundū da
mace. li. i. c. xii. dicitur uno mō ab ethyn gre
ce qđ est ardens latine deut. iiii. Dñs deus tu
us ignis consumens est Cupidi autem ? auari
colere non auerent ? rō est q̄ ipsi sunt sti
pula ? paleis combusti p̄s. Deus meus pōe illos
ut rotam ? sicut stipulam ? ex̄o. v. Dispersus
est populus per omnem terram egypti ad col
ligendas paleas ideſt bona transitoria que nul
lius sunt ponderis uel momenti ? ideo si deo
appropinquarent timerent consummi origen̄.
super Josue Beati qui merentur proximi esse
deo Sed memento qđ scriptum est qui appro
pinant michi appropinquant igni si aurum uel
argentum fueris multo per ignem rutilanci
or effulgebis si autem fueris fenum ut stipula
consumeris hec origen̄. Alio modo secundum
dam̄. dicitur deus uel theos a theaste qđ est
considerare q̄ deus omnia uidet ? considerat
Job. xi. Nonne ipse considerat uias meas et
cunctos gressus meos ꝛc̄. talem autem colere
erubescerent luxuriosi propter suas immundi
cias abhominabiles ambro. super p̄s. Beati im
maculati dicit sic quamuis cum ancilla t me
retrice uulgari ubi nullum sit deprehendi pe
riculum temptamenta molliatur libidinis pu
dore cum inceptum deserit ꝛc̄. putas te solum
esse cum fornicaris ? non recordaris q̄ oculi
dñi uident orbem terrarum uel aliter p̄s. Et
dixerunt non uidebit dñs ? nec intelligit deus
Idem patet secundo ex sua religione lactanci
us. n. li. 3. tangit dram̄ inter cultores ydolorū
? cultores dei quemadmodum ad modum di
cens sic Isti autem ydolatre cū ad sacrificādū
uenerūt nichil intimū nichil proprium diis su
is offerunt non integritatem mentis non reue
renciam non timorem. per actis itaq̄ sacrifi
ciis in templis omē religionem in templo ? cū
templo sicut inuenerant reliquunt nichil q̄
secum ex ea neq̄ afferunt neq̄ referunt ꝛc̄ .
nra uero religio tota in animo colentis est q̄
mentem ipsam p. o sacrificio habet hic exigi
tur bona mens puram pectus innocens uita ?
si quis ad sacrificium non integra conscientia
uenerit audit q̄ illi dominus cōminetur hec
lactancius respiciendo igitur ad istam diuer
sitatem religionis patet q̄ mali non colunt
deum uerum quia nichil intimum deo offerūt
quamuis enim accedant ad oracionem tamē

uerificatur illud Marc. vii. Populus hic labiis me honorat autem eorum longe est a me.unde non habent mentem pro sacrificio nec offerunt purum pectus nec uite innocenciam nec bonam conscienciam ⁊ ideo nichil intimū Similiter nec aliquid sibi proprium offerunt quia ponatur qđ de substancia sua deo offerant Quarto contingit non propter hoc offerunt aliqđ sibi proprium immo pocius alienum dicit enim apuleyus aliena uoco que gentes rapūt ⁊ que fortuna largita est Item ideo aliena pocius dicenda sunt qz iniuste possident ⁊ non sunt earum rerum ueri dn̄i qui omī domino nō sūt subiecti Similiter illi quando de templo recedunt oī religionem in templo ⁊ cum templo sicut inuenerant relinquūt nichil ex ea secum inferentes ⁊ ideo patet ex cultu ⁊ religione quia non sunt ueri dei cultores Deut. xxxii. Incrassatus impinguatus dilatatus derelinquid deum factorem suum ⁊ recessit a deo saluatori suo

¶ Sciendum est autem quia Jero. habet in proposito sic dicens deo dns meus es tu bene michi non est sine te Jsta uero littera ideo infert illud qđ habetur in ira alia scilicet quia deus bonis nostris non eget qz si nobis non ē bene sine eo tunc omne bonum nostrum depēderet ab eo ⁊ per consequens non eget accipere de bonis nostris secundum uero istam translacionem Jeronimi ps. hic duo tangit ut delicz deo seruiendi promptam uoluntatem ⁊ illius seruituris magnam necessitatem primum patz in hoc qđ premittit dicens Domino deo meus es tu dicens inquā .i. corde ⁊ ope profitēs te dominum meum ⁊ per consequens me seruum tuum Istud autem solis iustis cōpetit. qz ipsi soli profitentur corde ⁊ ope se seruus dei ⁊. ille solus potest dicere uere illud ps. Seruus tuus ego sum Ambro. super Beati immaculati Judas apostulus fuit ⁊ in conuiuio xpisti inter apostulos racūbebat dicebat ⁊ ipse tuus sum sed uoce non corde uenit ⁊ intrauit in eū sathanas ⁊ cepit dicē ñ ē tuus ibū (3 me9 ē deniqz ea que mea sūt cogitat qz mea sūt in pectore suo uolut plures dños habeat libido ⁊ dicit meus es qz ea que sunt corporis concupiscis ī illius uolescentule amore te michi uendidisti uenit auaricia ⁊ dicit argentum ⁊ aurum qđ habes seruituris tue precium est ueniunt omnia uicia ⁊ singula dicit mens quō tu qui huius es potes dicē xpisto tuus sum

Respondebit tibi ille non quicūqz dicit michi domine domine intrabit in regnum celorum hec ambrosius ille ergo solus bona conscientia potest dicere deo deus meus es tu .cuius uoci testimonium perhibet uita ⁊ conscientia ⁊ talis est qui implet illud Math. iiii. Dominum deum tuum adorabis ⁊ illi soli seruies secundum tangitur in hoc qđ subiungitur. Bene michi non est sine te. Istius autem dicti duplex potest esse causa una ex parte nrā scilicet forte amoris uinculum quo conglutinata est anima iusti cum anima xpisti tam fortiter ut ab ipso seperari sit morte intollerabilis amittis enim secundum phm̄ nono ethicōz eligibilissimum est cōmunere ⁊ cōuidere propter qđ dicit Bernhardus libro de amore dei oro ut totus erigar ⁊ currā in amplexus amoris tui uiuens quem amauero ⁊ amans quem uidero ⁊ moriens in me incipiam uiuere in te ⁊ bene sit michi in te cui pessime est in se hec bernhardus dicit Auic. tercio de animalibus qz apis ⁊ si prescindatur uiuit. dum tamen capud pectori sit unitum si autez capud a pectore sepetur confestim moritur Sic in proposito nam apes sunt xpisti fideles quia secundum philosophum duodecimo ethicōz ex is dicit eo qđ sine pedibus nascitur nam postea pedes ⁊ penas accipit sic ⁊ nos primo nascimur filii ire non habentes pedes quibus recte possumus incedere nec alas quibus possus in altum surgere quia nec sancta desideria nec iusta opera sed postmodū hec nobis a deo re ipimus qui operatur in nobis ⁊ uelle ⁊ perficere Conjungitur autem istarum apum pectus capiti quam diu amor noster ad deum erga xpisto quicqd autem a nobis resecetur dum tamen maneat ista unio ununus si autem fiat istorum separacio statim mors sequitur deut. quarto.

Vos qui adheretis deo uiuitis uniuersi ⁊ 30. Adhereas ei ipse est enim uita tua Ideo dicit ps. Adhesit anima mea post te ⁊ cetera.

Alia causa est ex parte dei quia ipse est omnis boni principium ipse est enim omne bonum ⁊ omne bonum nostrum ab ipso est Ambrosius libro de uirginibus omnia habemus i xpisto si uulnere carere desideras medicus est. Si febribus estuas fons est Si grauaris iniquitate iustitia est si celum desideras uia est Si tenebras fugis lux est Si cibum queris alimentum est hec Ambrosius Bib. x. ut quid te

nis domus peregrinum lumen occasionum baculū
senectutis nostre solacium uite nostre spem
posteritatis nostre omnia simul uite uno
habentes te non debuimus dimittere ire a no
bis ideo sibi dicendum est illud ruth.i. Ne
deserueris michi ut relinquam te et abeam.
quocūq; pergeris pergam ubi mansueris
et ego mansero.

ANCSIS QUI IN

terra eius et cetera. hic de
scribitur oracionis affectus q
est affectucio sue uoluntatis
quam primo tangit in gene
rali et secundo prosequitur in speciali ibi mul
tiplicate sunt Quantum ergo ad primū dicit
xpistus de deo patre Sanctis qui sunt in ter
ra eius mirificauit idest miras fecit Omnes
uoluntates meas in eis idest uoluntates me
as completas in eis uel inter eos Et sunt iste
uoluntates in sanctis uel inter sanctos cōple
te opera nostre redemptionis et saluacionis si
te autem uoluntates sunt mirificate idest mi
serabiles effecte sanctis quia scilicet sancti is
tas credunt et considerant et quia supra natu
ras erant eas ualde mirantur sicut de beato
Augustino legitur Nec saciabitur illis diebz
dulcedini mirabili considerare altitudinem
consilii diuini super salutem generis humani
Isti autem sancti dicuntur esse in terra eius
ad differenciam illius terre cui maledixit do
minus est enim terra de qua psalmista Bene
dixisti domine terram tuam scilicet ecclesia
militans uel etiam ecclesia triumphans idest
terra uiuencium in qua sunt sancti uel q eoz
conuersacio in celis et causa est q sancti i hac
uita sunt quasi quoddam semen electum quod
a celesti agricola seminatur ut crescat et i fru
ctu eternum proficiat aMath.xiii. Qui semi
nat bonum semen est filius hominis et ideo
dicit q seminetur in terra bona et pingui et
non in macra et sterili Terra autem maledic
ta est terra sterilis spinas et tribulos germinās
qui semen suffocant terra autem pinguis est
terra uiuencium Plinius .n.libro xviii. ponit
duo experimenta quibus cognoscitur terra pi
guis et optima Primum est si potest uome
re in aues multum iprobe cōmitentur et cor
nu aratoris uestigia ut propinquo ualde sequū

tur Deinde est si terra sit oraculosa et saporat ipsi
unguenta Unde et cicero dicebat q melioza
sunt unguenta que terram quamq; crocū sa
piunt Ibi duo in terra uiuencium reperiunt
in excelsis qō patet quantum ad primum .q
terram illam arauit uomere p̄dicacionis xpi
sto dum eius archana pate fecit misteria secū
dum illud qō p̄dixit Jere.xxvi. Ecce quasi
ager arabitur post hunc uomerem sequebant
iprobe et cōmitebantur ut propinquo aues et
comi q apostoli et discipuli xpisti ac ceteri
fideles qui tam iprobe xpisti uestigia sūt se
cuti q nec nimis nec blandiciis abigi pote
runt aMath.viii. Magister sequar te quocum
q ieris Jtem patet quantum ad secundum
constat enim qō terra illa tota sapit et redolet
unguenta preciosissima graciarum can.iiii.
Odor unguentorum tuorum super omnia aro
mata et ideo non potest esse qm̄ terra illa fit
optima et aptissima predicto semini a xpisto
seminandi ut de terra illa dicit p̄s. Potens in
terra erit semen eius generacio rectorum be
nedicetur Ita uero Jeronimi in ppposito tal
est Sanctis qui sunt i terra et magnificis om
nis uoluntas mea in eis et sunt idem sancti et
magnifici sed dicuntur iusti esse sancti prop
ter magnam puritatem Nam secundum dyo
nisium sanctitas est perfecta mundicia dicun
tur autem magnifici propter bonorum operū
magnam strenuitatem Jn sanctis aūt et mag
nificis dicitur esse omnis uoluntas dei uel tā
quam in obiecto uolito q hec est tota uolun
tas dei circa nos ut scimus sancti et magnifi
ci iuxta illud primo tess.iiii. hec est uoluntas
dei sanctificacio nostra uel sicut in signo et in
speculo q uita sanctorum tota conformis est
diuine uoluntati et in ipsa tanquam in quodā
speculo rebicet omnis uoluntas dei quantum
ad precepta et consilia et cetera signa diuine
uoluntatis sicut enim speculū mundū recipit
distincte ymaginem rei ad quam conuertitur
sic et conscientia iustorum cum sit conuersa
ad uoluntatem dei secundum Romā. duo
decimo .Probetis que sit uoluntas dei bona
et beneplacens et perfecta et speculum quoddā
mundum recipit in se ymaginem idest perfec
tam ymitacionem diuine uoluntatis dicit pli
nius libro xxxii. q et optimo argento optima
specula fiunt auro cum argento permixto ta
lia enim permixtio cerciorem reddit ymaginē

sic est ut conscientia viri iusti in qua permixtum est aurum gracie ⁊ caritatis cum optimo argento mundicie ⁊ puritatis ⁊ ideo conuersa ad voluntatem dei certissimaz reddit pulchritudinem dei voluntatis iuxta illud cor. quarto. ¶ Scitis perfecti ⁊ pleni in omni voluntate dei ⁊ cetera.

¶ Multiplices sūt infirmitates ⁊c. hic prosequitur implecionem sue voluntatis in speciali ⁊ primo quātū ad fidelium suorum conuersionem secundo quantum ad hereditatis amisse recuperacionem ibi Dominus ps ⁊ cetera primo autem tangit conuersacionem fidelium secundo conuersionis finem ⁊ modum ibi Non congregabo potest autem uersus iste exponi dupliciter uno modo ut per infirmitates intelligantur peccata quibus infirmati sūt primo hii qui postmodum accelerauerunt ꝛc̄ Spiritum sequendo ⁊ quasi post ipsum currendo ⁊ specialiter uidetur secundum aliā litteram ꝙ per infirmitates intelligunt̄ peccata ad ydolatriam pertinencia. unde littera Jeronimi sic habet ¶ Multiplicabuntur ydola eorum post legum sequencium Alio modo exponitur sic ꝙ per infirmitates intelligantur tribulaciones quibus deus electos suos ad se conuertit ⁊ ipsis quasi quibusdam stimulis urgendo accelerare facit quia secundum ¶ Grego. ¶ Data que hic premunt nos ad deum iram compellunt. ¶ Sciendum est autem ꝙ presentes afflictiones licet sint infirmitates carnis tamen sunt stabilitas ⁊ infirmitas mentis qꝫ uirtus in infirmitate perficitur dicit phūs libro xvii. ꝙ tempestiua frigora plurimū conferunt arborum firmitati ⁊ eciam germinacioni si autem blandiantur tempestiui austri defeciscunt si ⁊ hominibus de quibus ¶ Marc. octauo. ¶ Cuiceo homines quasi arbores multum conferant ad infirmitatem in bono habito ⁊ ad germinandum ⁊ proficiendum respectu bōdi frigora tempestiua que sunt infirmitates idest afflictiones uite presentis. Nam frigora serotina sunt penalitates future que tangūt iob xxiii. ad nimiū calorē trāsiat ad aliud nimiū Aust. uero plandientes sunt huius uite delicie que faciunt has arbores deficere a debito fructu ⁊ germine Ideo dicitur signanter Job. xi. Domine ecce quem amas infirmatur sed sicut ibi dicitur Infirmitas hec non est ad mortem ⁊ hoc quia sicut dicitur eccle. xxii. Infirmitas grauis sobrium facit animū Et sciendum ꝙ accelerare debemus ad celestem patriam propter quattuor. primo qꝫ hic periculose conuersamur non solum propē malos homines uel demones in quorum medio tanquam in medio nacionis pauce ⁊ peruerse uiuimus sed potius quia in medio nostri sūt hostes pessimi qui nos assidue psequūtur hostes isti sunt carnis concupiscencie de quibus ¶ Gath. decimo Inimici hominis domestici eius Senec. epist. lxxv. Quis hostis in quēquam tam contumelioſus fuerit quam in quosdam uoluptates sue sunt Narrat Justinus de hannibale ꝙ congressurus bello nauali omne genus serpentum in fictiles lagenas proici iussit medio qꝫ prelio in naues hostium mittit hoc primo seuerie rediculum fuit ut scilicet fictilibus dimicarent qui ferro nequirent. Sed qm̄ naues cepe repleri serpentibus hosti uictoriā concesserunt eodem modo dyabolus seruiuit nobis quia enim nos uincere non potuit per potenciam Ideo aggressus est per maliciam ⁊ plenos naues nostros idest corpa serpentibus idest prauis concupiscenciis ⁊ mundum illicebris quibus iam multi victi perierunt iudich. octauo. ¶ Exterminati sunt ad exarmatore ⁊ a serpentibus perierunt igitur mores nostra hic periculosa est nimis quia ezechielis secundo. ¶ Subuersores sunt tecum ⁊ cum scorpionibus habitas Ideo senec. epist. lxviii: ppera mi lucili ītūe ⁊ cogita quantum addituras celeritati fuisses si a tergo hostis instaret si equitem aduentare suspicareris ac fugiencium premere uestigia fit ꝺ premeris accelera euade perduc te ad tutum hec Seneca. ¶ Secundo debemus accelerare quia ad magna uocamur ¶ Math. xxv. Uenite benedicti patris mei percipite regnum Et quis fatuꝰ est qui sompnios honores optat ⁊ cum propter pegriciam uocatus ad regnum non festinat malēs huic mundo socius demonum seruire quam in celo socius angelorum regnare bernhardus in meditacionibus qui nos augit insania uiciorum sitire absencium eius mundi sequi naufragium uite labentis pati infortuniū impie tyrannidis ferre dominū ⁊ non magis

consolare in sanctorum felicitatem ac angelo
rum societatem ubi uidebimus gloriã cæcorũ
sanctorum splendorem ꝙ regie potestatis ho
norem ¶ Tercio est accelerandum quia
diuinissime exspectamur deus enim cum ange
lis suis exspectauit nos ab origine mundi .
Math.xxv. Percipite regnum qđ uobis pa
ratum ē ab origine mundi homines uero be
ati exspectauerunt aduentum nostrum a passi
one xpisti scientes ꝙ eorum gloria quantum
ad corpus impleri non poterit donec uenerimus
ut omnes simul in corpore glorioso resurgam⁹
Bernardus in sermone de uigilia natalis do
mini O si cognosceremus quomodo aduentũ
nostrum exspectant quantum desiderant qua
solicite querunt quam libenter audiunt bona
de nobis ꝙ cetera . Festinemus obsecro dilec
tissimi festinemus tota nos multitudo curie
celestis expectat exultare fecimus angelos qñ
conuersi sumus ad penitenciam proficiamus
ꝙ festinemus compleri de nobis eorum leticiã
hec Bernardus psalmista . Oculi expectant in
ri ꝙ cetera . Quarto quia si differamus nimis
timere habere ne clausa ianua excludamur .
Math.xxv. ¶ Media nocte clamor factus
est ecce sponsus uenit ꝙ que parate erant in
trauerunt cum eo ad nupcias ꝙ clausa est ia
nua Gregorius in omel. quadam super illud Clau
sa est ianua dicit sic O si posset palatum cor
dis sapere quantum ad miroꝝ habet esse sps
sus uenit quantum dulcedinis intrauerunt cũ
eo ad nupcias quantum amaritudinis ꝙ clau
sa est ianua Luce xxiii . ¶ Cum intrauerit
paterfamilias ꝙ clauserit hostium incipientis
foris stare Ideo secundum consilium apostu
li hebr. quarto. Festinemus ingredi illa requi
em ꝙ si non amore saltem timore ii. pal. xxvi
Perterritus accelerabat egredi .

testamenti ut sacrificent michi de sangui
nibus diuersorum pecorum loco enim omniũ
liorum sacrificiorum ueteris testamenti est sa
crificium unius uictime ꝙ oblacio unius sang
uinis scilicet xpisti .i. cor.xi . ¶ Hic calix
nouum testamentum est in meo sanguine hoc
facite in meã cõmemoracionem . ¶ Alio
modo ut sit sensus Non congregabo ꝙ cetera
i. est congregacio ecclesiarum non erit ex his
qui nascuntur de sanguinibus ꝙ uoluntate car
nis quia caro ꝙ sanguis regnum dei non possi
debunt sed erit ex filiis spiritualibus qui ex
deo nati sunt dicit philosophus tercio de ani-
malibus ꝙ quanto in corpore augetur ping
uedo tanto minuitur sanguis ꝙ omne corpus
sanguineum i. est habundans sanguine cito
putrescit ꝙ maxime prope ossa sicut ꝙ in eccle
sia Nam pinguedo est amor caritatis psalmis
ta Sicut adipe ꝙ pinguedine repleatur anima
mea sanguis est amor carnalitatis Math .
decimo sexto . ¶ Caro ꝙ sanguis non reue
lauit tibi Synagoga ergo que sunt ex sangui
nibus citꝰ putrefacta est ꝙ maxime prope ossa
i. est sacerdotes ꝙ principes ꝙ sic esset de eccle
sia si esset de sanguinibus i. est habundaret in
ea amor carnis psalmista . ¶ Inteiecta ē
terra in sanguinibus ꝙ cetera . ¶ Tercio
modo de sacerdotio noui testamenti potest
exponi ad differenciam ueteris In ueteri eni
lege sacerdotes fiebant secundum successionẽ
sanguinis ꝙ ita fuerunt eorum conuenticula
de sanguinibus i. dest consanguineis Non sic
in noua lege ꝙ ideo congregacio que inuenit
quandoqꝫ in ecclesiis prebendatis de sangui
neis epi non est a domino sed contra uolun
tatem domini qui sic disposuit sacerdocium
noui testamenti ut esset secundum ordinem
melchisedech. de quo dicitur ad hebre. octaõ
ꝙ fuit sine patre ꝙ sine matre ꝙ sine geneali
gia. ꝙ ideo qui in ecclesia suos consanguineos
nituntur promouere .q. uolentes ut sacerdo
cium sit hereditarium uel remaneat infra unã
consanguinitatem iudaizant psalmista . Qui
dixerunt hereditate possideamus sanctuariũ dei
deus meus pone illos ꝙ cetera Narrat solin⁹
de indis quod quando eligunt regem non pre
ualet nobilitas sanguinis sed suffragium uni
uersorum populus enim elegit spectatum
moribus ꝙ inueterate clemencie annis etiam
grauem . sed in hoc in eo queritur cui liberi

ON CONGREGABO

ꝙ cetera . hic tangit conuersio
nis finem ꝙ modum Quantũ
enim ad finem dicit Non cõ
gregabo conuenticula eorum
de sanguinibus ꝙ potest istud exponi triplici
ter Uno modo ut sit sensus Non congregabo
i. est non congregabo ecclesiam meam seu
conuentus fidelium secundum ritum ueteris

nulli sint Nā si pater sit etiam uita ꝓtractetur non admittitur ad regendū ℣ si constitutꝰ in regno uoluerit generare mox etuitur regō ne faciat hereditarium regnum hec Solinus Quanto magis hec deberent obseruari in ecclesia ne esset hereditarium sacerdocium Cui re uidet ℣ sic conantes sacerdociū aaron approbant aboc. secundo Cle qui edificat· ciuitatem in sanguinibus Quantum uero ad modum conuersionis additur ·Nec memor eto nominum eorum ꝙ cetera .qō ꝓtest dupliciter exponi Cuo modo sic ℣ intelligatur perfectio conuersionis .q.d. Tradam obliuioni nomina eorum quibus prius uocabantur quidam uero uocabantur fures quidam fornicatores ꝙ sic de aliis nominibus singulis uicijs correspondentibus . ¶Alio modo sic ℣ intelligatur hoc de uniuersalitate uocationis . ꝙ conuersionis fidelium ad differencium scilicet ueteris legis in qua solum congregabant hii qui erant de certo populo nominati exprosso uel de certa tribu unde ꝙ precepta ueteris legis tradebantur solum filiis israhel et tribui certe puta filiis leui uel certe persone sicut Moysi uel alicui alteri sed lex nouꝫ omnibꝫ in generali data est propter qō dicitur ecclesia catholica i est uniuersalis Ambrosius Libro de fuga seculi ꝓpristus omnes uocauit omnibus profectio patet ut omnes sequantur . omnibus regnum propositum et uita proposita eterna ꝙ cetera.

Clersus .v^a

DOMINUS PARS hereditatis mee ꝙ cetera .

hic agitur de assecucione uoluntatis ꝓpristi quantum ad hereditatis perdite recuperacionem ꝙ diuiditur hec pars in duo Quia primo tangit illius hereditatis quantitatem . Secundo qualitatem ibi Funes ceciderunt . In isto autem uersu primo tangitur hereditatis magnitudo cum dicitur . ¶Dominus pars hereditatis mee ꝙ calicis mei quod dicit ꝓpristus in persona sua ꝙ suorum qui unum sunt cum eo construitur ante iste genitiuus hereditatis ꝙ transitiue ꝙ est sensus .Dominus pars hereditatis idest pars hereditaria solet enim inter fratres hereditas per partes diui-

sic ꝙ uerus pater cum duos habuit filios sicut figuratum est Luce decimo quinto . Cunum scilicet bonum qui cum patre semper mansit ꝙ alium malum qui discedit in regionem longinquam primo dicitur . fili omnia mea tua sunt Alter uero dicit Da michi portionem substancie que me contigit idest bona contingencia ꝙ non eterna ꝙ necessaria ꝙ diuidit prima porcio contra secundam sicut bonum contra malum quia prima continet quicquid est de bono ꝙ ideo primus optimam partem elegerit scilicet bona eterna seu unum bonum in quo sunt omnia Alter uero partem hereditariam recipit bona transitoria dicit ergo primus Dominus pars hereditatis mee Ambrosius super ꝑs. Beati immaculati ꝓpristus tibi porcio ꝓpristus tibi possessio est ꝙ cetera .Porcio tua non uriditate futuratur non imbre diluitur non frigore uritur non tempestate quassatur serua portionem quam elegisti dicitur autem dominus pars hereditatis quantum ad fructū laborācium sed pars calicis quantum ad qualitatem delectacionum Jn hereditate enim colenda laboratur . Et ideo pertinet ad laborem .uite ꝑsentis quo uerum laboriose colimus sed calici quiescenti traditur ut laboribus fatigatus recreetur ꝙ ideo pertinet ad quietem ꝙ iocunditatem uite future ꝙ uocatur ex modo loquendi ꝑs. ℣ hereditas sit mihi aliqua cui eciaꝫ correspondet uersus sequens qui talis est secundum translacionem Jeronimi Cdecidere sunt michi in preclaris ꝙ hereditas mea speciosissima est Cultura autem uitis ad calicē i est calidum potacionem uini ordinatur Dicitur enim calix a potacōne calida secundum Lasiodorum Jsta autem uitis est natura diuina de qua Gene. xl. Cidebam coram me uitem in qua tres erant propagines ꝙ Jo. decimo quinto . ¶Ego sum uitis uera . Jsta uitis profert uinum quod letificat Sed tamē non omnibus datur bibere calicem huius uini Dicit enim philosophus septimo politice ℣ quid scitas non licebat secundum legem et consuetudinem in quodam festo de cipho circumpotare illi bibere qui non aliquem hostē suum interfecisset ceteris uero .q. loco honoris premii hoc dabatur Sic ꝙ qui predicti calices in celesti conuiuio uolunt esse ꝓcipes . Prius oportet de hoste finaliter triumphare ut digni sicut quibus dicatur illud Dacto

ff. ¶ Calicem meum bibetis Deinde tangit reaspersionis certitudo cum dicitur ¶ Tu es qui restitues ⁊ cetera .hereditas mea ablata est fuit propter peccatum primi parentis qui sic meruit ut ipse ⁊ omnes posteri qui in ipso peccauerunt ⁊ sui peccati participes essent et hereditarentur ⁊ ideo non possumus petere restitucionem quia sumus filii ade sed soli quia filii sumus xpisti qui in adam non peccauit ⁊ ideo Jus petendi sibi cōpetebat ⁊ restituere debebat Dicit autem lex humana omnium qui ipsi potuerunt restitui ,in integrum successores in integrum restitui possunt Nos autem xpisti successores sumus si filii eius sumus quia si filius ⁊ heres secundum apostolum ergo ex parte illa sortem nobis cōpetit. restitucio in integrum Job duodecimo .

¶ Qui multiplicat gentes ⁊ cetera .Et subuertisse in integrum restituet ; Legitur de beato Bernhardo q̄ adam grauiter infirmatus est ⁊ visum est sibi se ante tribunal xpisti uel homini presentari ubi cum maligni spiritus contra eum multa dixissent ipse nichil territo respondit fateor non sum dignus propriis meritis regnum dei optinere sed duplici iure optinet illud dominus meus hereditate idest patris ⁊ merito passionis altero ipse contentus alterum michi donat cuius dono illud uendicare michi non confundor ad hec confusi discedunt omnes inimici li. Regum xvi .

¶ Restituet michi dominus regnum patris mei ⁊ cetera .

Versus sextus .

FUNES CECIDERunt michi in preclaris ⁊ cetera. hic describit prefate hereditatis qualitatem ostendit autem qualis est in se ⁊ qualis est sui reputacione est enim preclara quantum ad utrumq; Unde quantum ad primum dicit Funes ceciderunt michi in preclaris ⁊ cetera. ¶ Consueuerunt enim antiquitus hereditates uel terre funibus mensurari ⁊ sic distribui per sortes sicut alibi dicit psalmista ¶ Et dimisit eis terram in funiculo distribucionis quia uero directio sortium est uersum secundum illud prouerbiorum decimo septimo .

¶ Sortes mittuntur in sinum sed a domino

temperantur ꝛō dicit sortes cadere licet desuper uenire Sicut nec .i. dicitur q̄ sors cecidit super machinam Et sic dicitur in proposito q̄ Funes ceciderunt michi in preclaris ⁊ cetera . Signanter uero terra sorte diuidenda funibus mensurabatur quia quantum quis qui se uinculis preceptorum ⁊ consiliorum constrixerit tanto plus in terra uiuencium percipiet uidetur autem quod religiosus quibus potest dicere primam partem huius uersus ¶ Nam funes sunt obseruancie regulares qui dicunt cecidisse quia desuper uenerunt Dicitur enim in uitis patrum quod obseruancie predicte monachis egypti scripte sunt dictante , angelo . ¶ Ceciderunt autem in preclaris .quia uitam obseruancium eas clariorem ⁊ perfectiorem reddunt . ¶ Et est aduertendum q̄ sicut tres sunt funes quibus anima diabolo fortiter alligatur .Videlicet Superbia ,cattus lacuna terrenorum concupiscencia . Secundum illud .i. Jo. ii . ¶ Omne quod est in mundo est concupiscencia carnis ⁊ concupiscencia oculorum ⁊ superbia uite .De quibus ait psalmista . ¶ Funes extenderunt in laqueum Et sic tres sunt funes quibus anima fortiter deo alligatur Et sic inter xpistum et ipsam uerum matrimonium spirituale quod sic diffinitur videlicet q̄ matrimonium est uinculum indissolubile individuam uite consuetudinem retinens uidelicet funis obediencie contra superbiam continencie contra cattus lacuniam ⁊ paupertatis uoluntarie contra terrenorum concupiscenciam de quibus dicit Ecclesiast. quarto . ¶ Quod funiculus triplex difficile rumpitur de hiis funiculis fecit xpistus flagellum duo eiecit omnes ementes ⁊ uendentes de templo Johannes ,secundo . ¶ Hiis etiam funibus colligauit abraham ysaac filium suum ut immolaret secundum illud Gene. Ciclesimo secundo :

¶ Cumq; colligasset ysaac filium suum posuit eum in altari super struem lignorum :

¶ Sic enim ligati a re penitencie ,imponuntur Et cruci xpisti seu potius xpisto crucifixo conformentur ⁊ deo uictimentur Sicut xpistus qui factus ē obediens usque ad mortem mortem autem crucis

¶ Dicunt Boete : de uiro quod nauigans per mare . Et timens ne suauitate cantus . Sirenarum abstraheretur

a nauí fecit ſe ligari ad malum nauis ut inde abſtrahi non ualeret ſic ꝛ religioſi malo nauis eccleſie ideſt cruci ꝓpriſti ſe faciunt huiꝰ fuiꝫ alligari ne ſuauitate illicebrarum uite preſentis abſtracti mergantur Vnde Valerius ad Rufiñ. Ego autem in domino ſperans confido q̄ ulixis eris imitator premittit ibi delectatus ẽ ulixes ſymphonia ſirenarum ſed quia ſirenaꝝ uoces nouit uerecundis uinculis ſibi uim fecit ut uitaret uoraginem ecclę.vi.Vincula illius alligatura ſalutaris ꝛ oſa.undecimo. Jn funiculis adam traham eos in uinculis caritatis. Deinde oſtendit pſalmiſta hereditatem preſentem fore preclaram ſui reputacione dicens. Et enim hereditas hereditas mea preclara ẽ michi ideſt mea reputacione quod dicitur ad differenciam malorum quibus non uidet hec hereditas preclara ideſt pre aliis clara q̄ philoſophus appreciantur hereditatem tranſitoriam quia ſecundum gregorium Carnalium mentis boni penſare non ualent niſi que carnalit uidẽt pſ. ¶ Pro nichilo habuerunt terram deſiderabilem ꝛ ex hoc prouenit q̄ hanc hereditatem cuius fuerunt heredes pro nichilo uendunt Dicit philoſophus ſecundo politice q̄ in ciuitate locrorum lex fuit antiquitus. ut nullus uenderet poſſeſſionez niſi monſtraretur q̄ accidiſſet ei aliquid in fortunium magnum ut ſic quaſi neceſſitate compulſus uenderet eam eatem lex debet in eccleſia obſeruari qui ergo poſſeſſionem temperalem ſolum habent poſſunt licite eam uendere quaſi magna neceſſitate coacti ut ſcilicet debita ſua ſoluant ꝛ quia fructus labores ꝛ ſumptus non recōpenſant ꝛ ideo talis poſſeſſio poſſidentem de pauperat dicit plinius libro decimo ſeptiō Terram amaram ꝛ macram ſi quis probare uoluerit demonſtrant eam herbe acres ꝛ de generes tales producit hereditas temperalis. quia ſolicitudines ꝛ curas animum pungētes Gene.tercio ¶ Maledicta terra in opere tuo in laboribus cōmedes.ex ea ſpinas et tribulos germinabit tibi Jdeo talem hereditatem habenti dicitur Math.decimo nono. ¶ Vade uende omnia que habes ꝛ da pauperibus Sed habenti poſſeſſionem ſpiritualem hoc non licet q̄ nulla neceſſitate r in fortuiō ad hoc cogi potit Jdeo 3.Regū iii.Propicius ſit michi deus nec dem hereditatem patrū meorum ¶ Sciendum eſt autem q̄ ſicut

tactum fuit in precedenti uerſu tetrus Jeronimi hic talis eſt ¶ Vinee ecciderunt michi in preclaris ꝛ cetera. Et poteſt per uineas intelligi uel trinitas perſonarum ut dictum fuit Vel eciam ipſa celeſtis patria que dicit uinee pluraliter propter ſui amplitudinez maximam Dicitur autem uinea iſta eſſe in preclaris quia ſemper eſt in aſpectu ſolis iuſticie et in hoc diſtinguitur a uinea huius mundi cuius aſpectus a ſole auertitur ꝛ ex hoc conſurgit alia differencia uidelicet q̄ de uinea huius uerificatur illud qō dicebat auctarfes philoſophus ut habetur libro de uitis philoſophorum uidelicet q̄ uinea habet tres botros unus iocunditatis alterum ebrietatis ꝛ tercius anxietatis ſi enim ꝛ mundus primo perit iocunditatem in prauo delectacione Secundo ebrietatem ꝛ peruerſe conſuetudine Tercio anxietatem quia extrema gaudii luctus occupat. et ideo producit illud uinum de quo Deutronomius Trecesimo ſecundo. Fel draconum uinum eorum. Sed uinea celeſtis omnem botrum fert iocunditatis quia ſolum illum de quo canti .primo. ¶ Botrus cipri dilectus meus michi in uineis engaddi Ergo procedit uinum De quo eccleſiaſtici. Trecesimo primo. ¶ Vinum in iocunditate creatum eſt ꝛ cetera.

ROGJDEBAM DOminum ꝛc.hic ponit graciarū accionem pro beneficiis collatis ꝛ tangit duo beneficia p quibus gracias acturum ſe promittit uidelicet boni collacionem ꝛ mali reōcionem quantum ad boni collacionem dicit. Benedicam dominum qui tribuit michi intellectum Inter bona uero homini collata in creacione intellectus eſt maximum per quem ſumus racionabiles ꝛ deo ſimiles Auguſt.primo. retractat inter illa que deꝰ omnipotens fecit principalem locum racionali dedit creature. unde ꝛ ſenec.epiſ.xcvi.ſapiens cum diis aperi uiuant ergo qui intellectum accepimus per quem ſape ꝛ intelligere poſſumus cauſā habemus maximā deū bñdicendi ꝛ ꝑcipue hii qui p aliis cōmū intelligencie amplioris receperunt dicit ei plin li.decimo .qō aues libant capite elauato uelud infundentes ſolus potibus motu bibit. Per aues in altum uolantes

Fo 15

Recipiantur hii qui sublimitate intelligencie alios transcendunt bibunt autem defluentis scripturarum et potantur aqua sapiencie salutaris sed hoc facientes debent caput eleuare si per superbiã et elacionem sed per gracias actionem porphirio uero inter animalia immunda cõputatur Deut. xiiii. et reuera immundus est qui alio modo bibit id est qui capite retaliter dimisso intelligenciam ueritatis percipit et a quo accepit non incendit Senec. epist. c. xix. Sapiens omnia examinabit secum quantum acceperit a quo unde ubi quemadmodum.

Quantum uero acceperis et a quo patet per illud ps. Intellectum tibi dabo et instruam te et cetera et inter illos immundissimi sunt qui morsu bibunt id est cum aliorum detractione de quibus dicit Jeronimus in prologo ysai. nec ignoro nos patere morsibus plurimorum qui stimulante uite inuidia et consequi non ualent despiciunt Non sic bibendum est de fonte sapiencie sed sicut dicit apo. secundo cor. o. incaptiuitatem redigens omnium intellectum in obsequium xpisti Quantum uero ad secundum scilicet mali remocionem subditur Insuper et usq; ad noctem et cetera. usq; ad noctem id est usq; ad finem uite quando scilicet tolletur lux illa de qua Johannes primo Erat lux hominum .per renes autem intelligitur carnis concupiscencia que in renibus magis uiget qui increpare dicuntur qa increpabiles non reddunt Alia littera scs Jeronimi habet Erudierunt qa scs nos humilitatem seruare docent et ideo quoddam diuinum beneficium hic tangitur scilicet preseruacio ab eleuacione nam ex primo beneficio scs collone intellectus nascitur superbia qa scia inflat et ideo necessarium fuit aliud beneficium qd hic tangit quasi contra superbiam medicina de quo dicit apo. ii. cor. xii. Ne magnitudo reuelacionum extollat me datus est michi stimulus carnis mee ꝛc. de ista eruditione dici potest illud treno. primo. Misit ignem in ossibus meis et eruditit me.

ROGIDEBAM. Dominum ꝛc. ps. premissa xpisti oracione hic agit de ipsius passione et resurrectione ubi primo agitur de xpisti constancia in passione Secundo de gaudio et resurrectione ibi propter hoc letatum est cor ꝛc. Quantum ad primum sciendum qd xpistus a principio fuit quantum ad portionem anime superiorem comprehensor et uidit deum facie Et ideo dicitur in persona xpisti prouidebam dominum in conspectu meo semper Ab hac autem passione etiam in passione cõmoueri non potuit propter unionem personalem et ideo addit quia ad dexteris est michi ne cõmouear In xpisto enim sunt qui dextrum et sinistrum Dexter uero pertinet ad naturam diuinam sinistra uero ad naturam humanam uel pro tanto dicit non cõmouear quia non potuit per passionem ab intento cõmoueri ut passionem inchoatam et mortem quam subire intendebat declinaret. Potest autem et iste uersus dici in persona uiri iusti q semper deum habet pre oculis et cui deus semper est a dexteris id est qui dei obliuiscitur in prosperis uel pro tanto deus est a dextris quia per dexteram intelligitur potencia opatiua hanc autem deus regit et adiuuat in operando et ideo non cõmouetur et per eam ad peccandum. ¶ Sciendum est tamen qd prima pars uersus exponendo ipsa in persona uiri iusti potest intelligi dupliciter Uno modo sic quod dominus semper conspicit me et hoc prouidebam id est considerabam et talis consideracio multum ualet ad innocenciam seruandam. Boecius quinto de consolacione philosophie in fine Magna uobis est si dissimulare non uultis necessitas indicta probitatis cum ante oculos agitis. Judicis cuncta cernentis Unde sicut Narrat Ualerius libro septimo Thales philosophus interrogatus an facta hominum domos latarent nec cogitata Inquit ut nõ solum manus Sed ecl am mentes puras habere ualemus Cum secretis cogitacionibus nostris celeste numen ad esse credidissemus hec ille Prouerbiorum quinto. ¶ Respicit dominus uias hominis et omnes gressus illius considerat. Unde uersus ¶ Cum quid turpe facis qõ me spectante ruberes. Cur spectante deo non magis ipse rubens.

¶ Alio modo intelligitur sic quod ego semper conspicio dominum et hoc prouidi ut semper cum conspicerem et hoc etiam ualde proficuum est ad anime firmitatem ut dicit ei auic. i. can. qd in ciuitate ad bonam sanitatem conseruandam expedit quod fenestre

ꝙ porte ſunt orientales ꝙ maxime vebet ſolici
tuvo ut vcti orientales ſcrutatas iveſt vomos
ingredi valeant ꝙ ut ſol ad vnūquemqꝫ locuꝫ
peruenire poſſit Item dicit pbūs vii. politice
ſic ꝙ in anima que tanquam ciuitas una diſpo
nitur ꝑſ. ¶ Niſi vominus cuſtodierit ciui
tatem huius feneſtre ſunt ſenſus porte uero
intellectus ꝙ affectus eppedit ergo ꝙ iſte ſit
orientales iveſt reſpicientes ad orientem iveſt
xpriſtum de quo luce primo. Illuxit nob
oriens exalto ꝙ ꝛc. vi. ¶ Ecce vir oriens
nomen eius ꝙ tunc venīti orientales que ſunt
opti ſecundum Auicennā ꝙ philoſophum in
trabunt hanc ciuitatem ad purgacionem ꝙ ſa
nitatis conſeruacionem iveſt vona ſpiritus ſan
cti qui ubi vult ſpirat ab iſto oriente veniētis
quia uirtus ve illo exibat ꝙ ſanabat omnes ſi
cut dicitur luce ſexto uirtus idest ſpiritus ſā
ctus Sol etiam graciarum ad unumquemqꝫ
locum peruenier ſi omnia opera noſtra ad ve
um reſpiciant iiii. Regum. xiii. Aperi feneſtrā
orientalem ꝙ baroc. quinto. Exurge ieruſalem
ꝙ ſta in excelſo ꝙ circumſpice ad orientem.
Sic autem reſpicere confert ad ſanitatem.
quia ſicut dicit Caſſiodorus hic qui illum ſem
per intuetur acie mentis nullatenus ad delicta
conuertitur Unde oſi. ſexto. Uiuemus in con
ſpectu eius.

Uerſus.

ROPTER hoc LE
tatum eſt cor meum ꝙ cetera
hic agitur ve gaudio reſurre
ctionis quo ad xpriſti perſon
ſecundo quo ad membra xpri
ſti iveſt eccleſiam ibi Notas feciſti Prima ue
ro parte duo facit quia primo tangit future
reſurrectionis xpriſti gaudium ꝙ ſpem firmam
Secundo utriuſqꝫ cauſam ibi Quoniam non
vereliques animam ꝙ cetera. ¶ Quantuꝫ
uero ad gaudium reſurrectionis dicit propter
hoc letatum eſt cor meum ꝙ exaltauit lingua
mea ubi tangitur gaudium cordis ꝙ oris Sci
endum eſt tamen ꝙ li propter hoc poteſt re
ferre uel ad uerſum ſubſequentem uel ad pre
cedentem ſi ad ſequentem tunc venotat gau
dium oriri ex duplici unione que fuit nature
humane aſſumpte cū natura dina ſcz ex uni
one beatifica ꝙ ypoſtatica de quibus ſichat
mencio in uerſu precedenti quātum uero ad
future reſurrectionis ſpem firmam additur
¶ Inſuper ꝙ caro mea requieſcet in ſpe .i.
in reſurrectionis future fuit autem iſta quies
rōnabilis qz ſecundum phūm in motu reflectio
nis oportet interciuere quietem medium mo
tus nāt xpriſti fuit quidam motus reflexus cō
poſitus ex deſcenſu ꝙ aſcenſu eph. iiii. Qui
deſcendit ipſe eſt ꝙ qui aſcendit deſcendit eti
non ſolum carnem aſſumendo ſed etiam in ea
dem carne nobiſcum conuerſando continue
enim deſcendit in mortem eccle. xlvi. Fortis
in bello ihesus ꝙ cetera ¶ Impetum fecit
contra gentem hoſtilem inde ſcenſu perdidit
contrarios Aſcendendo uero fuit de ſepulcro
ꝙ de hoc mundo ad patrem tranſeundo ꝙ ſi
neceſſe fuit interuenire quietem mediam ali
qualem eccle. xliiii. ¶ Modicum tanquam
nichil in requie ꝙ ab eo in ſumptus. q. in die
reſpectus fuit autem quies iſta in lecto lapi
dio videlicet in ſepulcro ꝙ ſi queratur quomo
do ille qui dicit puer quarto Filius fui patris
mei tenellus Potuit in lecto tam duro quieſ
cere cauſa duplex fuit una fuit duricie lecti
preceſſio quieuerat enim prius in cruce q gra
uior multo ſibi erat Dicit enim philoſophus
libro de problaumatibus ꝙ ſuper planis iace
re laboriioſius eſt quam ſuper cōtanis Primus
uero lectus planus erat Secundus uero cōca
uus Ideo in ſecundo prolixorem requiem in
uenit ecc. xvi. Requies ſabbati ſanctificata ē
vomino. ¶ Secunda cauſa fuit fortis ine
briacio ipſe enim biberat calicem fortiſſimum
uini mirrati cum felle mixti de quo Matth.
xx. Poteſtis bibere quam ego bibiturus ſum.
Et ideo profunde vormit tanquam vormiens
vominus tanquam potens crapulatus a uino
huius figura preceſſit in noe. Gene. decimo
nono. Qui plantauit uineam habens qz de
ea uinum inebriatus eſt ꝙ nudatus iacuit i ta
bernaculo ſuo uinea enim quam xpriſtus de
xtera ſua plantauit fuit populus iudaycus.
pſalmiſta. ¶ Uineam de egypto tranſtu
liſti ꝙ cetera. de qua uinum prefatum bibens
ꝙ inebriatus tacuit nudatus in tabernaculo.
idest in ſepulcro pſalmiſta. ¶ In pace
in id ipſum vormiam et requieſcam ꝙ
¶ Poteſt autem ꝙ uerſus iſte competere cui
libet iuſto cuius caro requieſcit in ſpe future
reſurrectionis Uel que dicitur requieſcere in

spz ad dñm quietis que erit in re quā solum debes habere hic requiem in spe sed laborem continuum in re qđ sic declarat crisos ome. pfalm. in imperfecto Ecce inquit si murmuo accepis bouem aut equum nonne assidue operaris opus tuum in eo dicis apud te hodie aut cras tollendus est a me qz non est mens ? in corpore corruptibile natus quare non ad utilitatem anime uteris tempali corpe tuo sciens qz post modicum tolletur a te qz non est tuum hec crisos unde autez dicere qz istud corpus non est nobis nisi mutuatum ad tempus secundum illud Job Constituisti terminos eius qui preteriri non poterunt ? est mutuatū ad certum usū uz operandum meritorie ? tñ sic est ad hoc opus necessarium qz sñ eo mereri non possumus ? per consequens incessanter operari in eo debemus secundum illud gal. vi. Dum tempus habemus operemur bonuz ad omnes quia sicut dicit Crisos nisi Ideo deponendi corporis tempus est numerandum ut morituro corpi non pcas hebre. decimo. sed tinemus ingredi in illam requiem ?c.

Z. 19

CONSEQUENTER DE reliquis animam ? cetera. hic duorum premissorum scilicet gaudii ? spei firme resurrectionis future assignat cām qz enim anima xpisti non erat in inferno relinquenda sed corpea corruptione preseruando in breui renuenda ideo non premittitur i uersu precedenti Letatum est cor ? cetera. pōt autem ? iste uersus uiro iusto cōpetere ut hic delicet iustus dicat xpisto quantum ad liberationem a pena Quoniam non derelinques animam ? cetera. ? quantum ad preseruacionem a culpa id qđ sequitur Nec dabis sanctum ? cetera. Quantum ad primum sciendū qz xpistus animas iustorum non derelinquit in inferno sed per mortem suam de inferno extraxit secundum illud ps. Eruisti animam meam de inferno inferiori dicit plinius libro. nono qz si aurum inputreuz cadat ? caro ethimi ori putei admoueatur aurum extrahit et abscondere facit sic in ppōsito nam aurus sūt electi dei sap. 3. Tanquā aurum in fornace probauit illos istud aurz cecidit in puteum cum aie iustorz descenderunt in infernū Job xvii. Infernus domus mea ē Ethi? secundum Ambro. in exameron omet. v. breuis piscicul? us est qui magnas naues plenis uelis currentes i medijs fluctibus sistit ut nec moueri possint nec tñ sine creatoris munere ei tñ potest supperire uirtutis hec ambio. ? iō congrue per ipsum xp̄m accipi qui tanquam puus piscul?s in hoc mari magno conceptus est puus in sua cōceptione puus in toto conuersatione ? pu? i sua passione ? tñ uirtute diuinitatis, sibi unite magnam nauem ecce inter undas maris huius idest pressuras ? persecucōnes immobilē reddit de isto pisce habetur Math. xvii. Eum piscez qui primo ascendit tolle os aūt prefati puteimoris est per quā in puteum patebat? vescē?us ? iō caro huius pisciculi ou putei sunt adhibita qñ humiliauit semetipsū factus obediens usqz ad mortē Sic aūt adhibita totū aurū qđ inputeū ceciderat ad se traxit qz Joh. xii. dicit si exaltatus fuero a terra oia trahā ad me ipsum hoc aūt dicebat qua morte esset moriturus huius figura habetur iiii. Re. vi. de ferro securis in profundum aque lapso sed mox ut de lyseus lignuz amouit loco ubi ceciderat ferrū ad supficiem euocauit Jtem enim qui per aurum intelliguntur propter splendorem gratie per ferrum ēt intelliguntur propter uirtutem constancie ? ideo ferrum ad supficiem p lignum redit quia per mortem crucis suorum animas de inferno traxit psalmista ¶ Domine eduxisti ab inferno animam meā saluasti me a descendentibus in lacum.

¶ Quantum ad secundum uero sciendum. qz non dat sanctos suos uidere corruptionez propter duo Primo quia non dat eis in uita presenti quietem sed continuum laborem. Dicit enim philosophus libro de problematibus qz quiescens facilius putrescit quod autem est in motu aut omnino inputribile. aut minus putrescit. Jstud patet in corporibus celestibus que continue sunt in motu. ? nunquam corrumpuntur. Aqua etiam currens non putrescit. Sicut aqua quiescens ex causa est propter calorem qui ex motu causatur. Sic conseruatur putrefactio ante est extractio caloris naturalis. Sicut etiam est de bīis qui uitam presentem ducūt inquiete putrescūt enim ? corrumpuntur cito ps. In labore hoinum nō sunt ? iō tenuit eos superbia

opsti sunt iniquitate ⁊ ipietate ⁊ hoc est qđ dicitur ꝓuer.decimo Nomen impiorum putrescet ⁊ ꝑl. Corrupti sunt ⁊ abhominabiles facti sunt iniquitatibus ⁊ causa est extractio caloris naturalis ideſt amoris dei qui dēt per bona opera conseruari Nam secundus grego. in omel.quadam amor dei nunquam est ocio sus secus est de electis dei quos semper mouet ad bonum nec sinit quiescere imutantur enim corpa celestia quo ad motus cōmunita tem ⁊ ideo quo ad corruptam stabilitatem ⁊ eccle.xlvii. Non perdet a stirpe nepotes electi sui ⁊ semen eius qui diligit dñm non corumpet ideſt corrumpi non permittet Secundo ñ dat sanctis uidere corruptionem . qz non dat eis hic gaudium sed dolorem Labore enim ⁊ dolore in hac uita preseruamur a corruptione dicit enim Galienus libro de complexione scias qz in uento septemtrionali remanent omnia corpa salua a putrefactione hec ille Sic in ꝓposito Aust.blandiens ꝓsperitas huius uite in qua putrescit homo faciliter per ꝓ ceatuz ⁊ corrumpitur septētrionalis ante uentus opositus est aduersitas que a dcā corruptione preseruat Conseruat ergo deus a corrupticōe dum aduersa immittit Job ii. Abiectus sum a conspectu oculorum tuorum ⁊ cetera. ⁊ suble uabis de corruptione animam meam

NOTAS FECISTI mihi ⁊c. hic agitur de gloria resurrectionis quo ad membra ꝓprie primo nero tāgit gratiam cognitionis quā dat suis in presenti dicens Notas fecisti uias uite ideſt precepta ⁊ consilia deinde tangit gloriā uisionis quaz conferit in futuro dicens ad implebis ⁊c. ⁊ tangit duplicem condicionem scilicet perfectionem ⁊ duracionem ¶ Quantum ad primum dicit Ad implebis me letitia cum uultu ⁊c. per uultum autem intelligit dei uisio nuda ⁊ facialis que sola nata est ueram letitiam facere Nam hec est uita eterna ut cognoscant te uerum deum Job.xvii. Et signanter dicitur uerum deum qz mali homines uolent colere deos multos quorum nullus est uerus deus qđ enim unusquisqz summe diligit summum bonum credit ⁊ per consequens ipsum ꝓ deo habet sed isti non sunt ueri dii ideo non dant nec faciunt ueram letitiam Unde est de uero deo ⁊ falso sicut de auro facto per naturam ⁊ auro facto per artem primum ei habet uirtutem letificandi propter qđ ⁊ in medicinis ad confortandum ⁊ letificandum datur . sed aurum artificiale quamuis bonum ⁊ uerum apparet hūc tamen effectum non habet ⁊ iō dare ipsum ad confortandum uel letificandum non est nisi decipere pacientem sic est in ꝓposito ⁊ ideo mali quamuis letitiam fingant uerum tamen letitiam non habent et eo qđ assumunt tanquam remedium contra tristitiā immo pocius inducunt tristitiam Senec.epi.xcvi Ista que sic petis tanquam datura letitiam ac uoluptatem cause dolorum sunt ⁊ cito ꝓ qđ ergo inquid stulti ac mali non gauderent ñ magis quam predam uacci leones ideo dicit ꝑsa xxxiii. Deserta est omnis letitia . Sed aliter est de uero deo ⁊ uero summo bono . de quo ꝑl. Signatū ē super nos lumen uultus tui dedisti letitiam in corde meo quantum ad future glorie duracionem dicit sic delectacionis in dextera tua usqz in finez per dextera ei bona eterna Per sinistrum bona transitoria accipitur ꝓuerbio.tercio . ¶ Longitudo dierū in dextera eius in sinistra ipsius diuicie ⁊ gloria delectaciones ergo dextere sunt usqz in finem qđ potest dupliciter intelligi Uno modo sic quod ly: usqz accipiatur inclusiue Et est sensus usqz in finem. ideſt consumacionem beatitudinis quia delectacio illa finis est similiter uero non ⁊ hoc propter duo primo qz malorum desiderium finem non habet sed procedit in infinitum Sed ignis appositis combustibilibus ita ⁊ inordinatus ꝓpetitus propositis in animo appetibilibus Unde grego. xxi. Moralium. ꝓv. super illud Non est saciatus uenter eius ⁊ cetera . Auaricia desiderantis rebus nō extinguitur sed augetur Nam more ignis cū lingna que consumat accipit et crescit ⁊ unde uidetur ad momentum flammacio primi inde paulo post cernitur dilatari hec Gregorius. Prouerbiorum trecesimo . ¶ Ignis uero quam dicit sufficit . Et ysaie .xl. secundo . Non est finis thesaurorum eius . Ideo cum homo laborauerit circa hec quantum potest dici potest illud Sapientie . secundo . Non est refrigerium in fine hominis .

¶ Secundo quia omnis delectacio bonorum temporalium in tristitiam uertitur ꝓuer.xiii. ¶ Risus dolore miscebitur ⁊ extrema gaudii

luctus occupat uterꝰ grego. Iv. moꝛa. super illud partꝰ eius in utero ꝛc. qꝛ partꝰ in utero hec est societas temperalis vele tacionis. in mente partꝰ ergo illius est in utero eius i utero illius uertetur. Uertetur in fel aspidum intrinsecus qꝛ lacietas transitorie velectacõis in retribulacionis fine ad amaritudinem producetur hec grego. Narrat plinius de milibus alex. qꝛ nauigantes in indiam inuenerũt i mari arbores crescentes quarũ rami uirides erãt sub aqua sed moꝛ extracti de aqua uersi sunt in salez sic de hominibus qui in hoc mari magno iesu in munꝺo isto uiuũt a quibus eiꝰ .i. uoluptatibus coopti hñt enim quam diu sunt sub his uirorem quẽdam idest leticiam ꝛ risũ sed qñ extrahuntur qꝛ fit saltem i morte sua uirorem suum oio perdunt ysa. xv. Uiroꝛ ois intuit ꝛ in salem idest amaritudinem maximã conuertit Sicut ꝛ uxoꝛ loth. que propter suã inobedientiam in statuam salis est conuersa sicut dicitur gene. xix. unde talis dicit illud tre no. iii. Replenit me amaritudinibus ꝛc. ꝛ dixit finis meus ꝛ hec est spes mea a domino. e conuerso est de iustis quorum hic amaritudo amarissima postmodum in dulcedinem cõuertetur Roman. vi. habetis fructum uestrum in sanctificacionem finem uero uitam eternam. uel aliter potest intelligi hoc qꝛ dicitur usqꝫ in finem sic qꝛ li usqꝫ teneatur exclusiue ꝛc sensus usqꝫ in finem idest sine fine unde littera Jeronimi habet sic ostendisti michi semitã uite plenitudinem leticiarum ante uultũ tuũ decores idest uepteꝛa tua eternos

RATIO PSALMI ipsi dauid Iste est primus ps. qui nomine oracionis intitulatur ꝛ racio est. quia licet in aliis ps. oracio interseratur in isto cũ ꝛ aliis qui sic intitulantur oracio pertotum contineatur In hoc autem ps. orat ppha dauid in persona xpisti hominis ad iudeoꝝ sibi co pe suo mistico idest eccã unde ꝛ in psona ecclesie p magna pte proponitur oracio in hoc psalmo.

XAUDI DOMINE Justiciam meam ꝛc. Iste ps. dividitur in duas partes. quia primo petit exaudiri in genere

rali secundo exꝰem ponit in speciali ibi de ultu ꝛc. ponit autem causam duplicem quare debeat exaudiri uidelicet rectitudinem in opere ꝛ sermone secundum ibi auribus pcipe ꝛc. quantũ ad rectitudinem in ope dicit ps. Exaudi dñe iusticiam meam ꝛ signanter petit iusticiam exaudiri qꝛ si in iustitia non solum uocem sed ꝛ clamoꝛem suum habeat secundũ illud gene. iiii. uoꝛ sanguinis fratris tui clamat ad me ꝛ xviii. clamoꝛ sodomoꝝ ꝛ gomorreorum uenit ad me non est ueri simile qꝛ iustitia sit muta ꝛ uoꝛ eius ad deum non perueniat nec enim aliqua uirtus est que ad deum nõ clamet Cassiodoꝝ clamat actus sermo ꝛ uita ꝛ cogitacio unde .i. coꝛ. Nichil sine uoce est. Intende deprecacionem meam Aliud est intẽdere deprecacioni ꝛ aliud intendere deprecacionem uidetur ait ps. petere qꝛ sua oracio intendatur qꝛ dupliciter potest intelligi. uno modo qꝛ intendatur ad modum forme que intenditur qñ augetur sic enim et oracio intenditur qñ ex maiori feruore procedit hoc autẽ contingit qñ mens ab exterioribus distrahentibus recolligitur quia secundum auctoꝛem ꝺ cais omnis uirtus unica foꝛcioꝛ est se diffusa sicut patet de ferro qꝛ foꝛcius calefacit quaꝫ ignis in se ipso ꝛ hoc quia partes ignis magis diffunduntur propter eius raritatem ꝛ iõ nõ potest illorum deprecacio esse intensa de quibus dicit Origener ꝛ omet. de cananea flectis quidem genua sed foris uagatur mens tua corpus tuum intus sed foris est sensus os quidem loquitur sed mens uacuas cogitat possessionum redditus supputat descriptionem domorum decernit amicoꝝ uerba uoluit negligencias famulorum intuetur. hec origener ubi premittit tu non audis oracionem tuam deum uis audire precem tuam Unde taliter oranti potest doꝰ dicere illud .i. Regum. xv. ¶ Que est hec uoꝛ gregum que resonat in auribus meis. Et ideo intendi debet deprecacio nostra exemplo psalmiste qui dicit. Deprecatus sum. faciem tuam in toto corde meo et cetera.

¶ Alio modo potest intelligi qꝛ deprecacõ intenditur ad modum quo arcus intendi dicitur ut sagittam in longinquum proiciat psalmista. Filii ephrem intendentes et mittentes arcum suum. Ad hoc autem qꝛ sic intendat oportet qꝛ curuetur ꝛ o.ꝛ est quasi

archus non solum quia eo demones effugãt sed quia per eam uota nostra procul quasi in deum dirigimus Luce.xvii. ¶ Steterunt a longe ⁊ leuauerunt uocem sicut ꝙ archus habet duo cornua que quanto magis sibi in uicem appropinquant tanto longius et fortiꝰ proicit sic ⁊ oracio duo habet cornua uidelicꝫ ieiunium quasi cornu inferius ⁊ elemosinam quasi cornu superius cui intendendo archum manus intendentis innititur Unde Crisoꝰ. omelia xv. in inperfect. loquens de oracione ieiunio ⁊ elemosina dicit sic Ex tribus bonis prima est oracio ⁊ cetera. et ideo quasi dignior ex duobus ponitur media in duas. priã elemosina secunda oracio tercia ieiunium hec Crisostmus sic ergo ad hoc ꝙ archus iste fortiter percuciat oportet qȯ ieiunium ⁊ elemosina conueniant ⁊ quanto magis conuenerint tanto celerius ⁊ alcius oracio penetrabit Unde de elemosina dicit Crisostmus ubi sup uacuus intrat ante deum qui ueies ad oracionem nullam de ieiunio uero dicit Oracio sine ieiunio gracilis est ⁊ infirma Dicit philosophus decimo quarto de animalibus ꝙ omẽs aues habent pectus acutum ⁊ tamen carnosũ ꝓ quanto magis fuerit acutum erit melioris uolatus quia si esset latum esset grauis motus ⁊ est carnosum quia acutum est debile nisi habeat operimentum ex carne multa Sic i proposito orantes enim sunt quasi aues uolantes ⁊ ideo debent habere pectus acutum et non latum ⁊ hoc fit per ieiunium Nam eius oppositum dilatat ⁊ per consequens uolatum impedit secundum illud deut. xxxii. Incrassatus est dilectus ⁊ recalcitrauit incrassatus impinguatus dilatatus Tamen ⁊ acutum debile est ideo opitur carne multa Sic et ieiuniũ debilis est uirtutis nisi assit aliam quam ad carnositatem operimentum carnis intelligo: nam caro proximus est Caro enim et frater noster est qui nos contra uentos temptacionũ ⁊ alia nocua protegit si nobis eum applicamus compassionis affectum ⁊ idem ex compassione per elemosinam subuenimus ysa. lviii.

¶ Nonne hoc est ieiunium qȯ eligi ⁊ cetera. frange esurienti panem tuum ⁊ cetera. et carnem tuam ne despexeris tunc erumpet quasi mane lumen tuum ⁊ sanitas tua cicius orietur tunc inuocabis ⁊ dominus exaudiet greg. huic allyorans ait Illud ieiunium deus approbat ꝙ

ad eius oculos manus elemosinarum leuit ⁊ ac-
dit hoc ergo qđ tibi subtrahis alteri largi
re ⁊ unde caro tua affligitur inde indigentis
primi caro recreetur sic oracio ergo intendit
.q. archus dum eius comua uidelicet ieiuniu
⁊ alia ad se inuicem conueniunt ⁊ talis est ef
ficax Ebob. duodecimo. ¶ Bona est ora
cio cum ieiunio ⁊ elemosina ⁊ de tali oracioe
seu deprecacione ait ps. exaudiuit deus depre
cacionem meam deus oracionem meam susce
pit sed quare petit ps. q̄ deus hunc archum
intendat ideo quia archus fortis est ⁊ nos pu
eri ⁊ imbesilles ⁊ ideo nisi alius sic qui hunc
archum intendat nos eo uti non possumus.
Job. decimo quinto. ¶ Sine me nichil po
testis facere quia nec sufficientes sumus cogi
tare aliquid ex nobis tanquam a nobis sed
sufficiencia nostra ex deo est Ideo eciam apo
stoli petebant hunc archum intendi Luce un
decimo. ¶ Domine doce nos orare opor
tet ergo q̄ deus eum intendat qđ et facit
rogatus Jere. xxxiii. Reuelabo illis deprec
cionem pacis.

AURIBUS PERCIPE
oracionem meam ⁊ cetera.
hic intendit rectitudinem in
sermone dicens Auribus per
cipe oracionem meam non in
labiis ⁊ cetera. idest oracionem falsam non in
labiis dolosis Est autem dolus cum aliud agi
tur ⁊ aliud simulatur labiis autem ad duo uti
mur uidelicet ad exprimendum intellectum ⁊
ad exprimendum affectum ⁊ ideo duobus mo
dis possunt labia esse dolosa Uno modo quia
labia in oracione a mente ⁊ intellectu uerbo
rum discordant Math. decimo quinto. Popu
lus hic labiis me honorat cor autem eorum lō
ge est a me Ideo dicit Augustinus Cuz ora
tis hoc uersetur in corde qđ profertur in ore
Et bernhardus in meditacionibus cum orandum
dum siue ad spallendum in ecclesiam intraue
ris fluctuancium cogitacionem tumultū tunc
exterius relinque ⁊ cetera Fieri enim non pt
ut cum deo loquatur qui cum toto mundo ta
cens fabulatur intende ergo illi qui intendit
tibi audi illum loquentem tibi ⁊ ut ipse te ex
audiat loquentem sibi hec bernhardus Unde
si oracio vocalis debeat exaudiri multa sunt

in nobis que vident conclamare Sicut enim
ecclesia Os lingua mens sensus uigor confes
sione pfonz Est enim huius dup'ex causa una
ex parte oracionis Dicit enim ph'i'osophus li
bro de problematibus longius iuxta uoce ea
dem auditur cum altis cantans ? clamans qua
solus ita ? clamor uocalis si sic cum clamore
condis sensus ? opis longius quam si sic sol9
? ideo si deus sit a nobis elongatus propter
culpam psalmista .Ut quid domine recessisti
longe Isto modo erudiet nos est ergo racio
nabile 9 labia ? cor sibi respondeant racioē
sumpta ex parte illius oracionis similiter ide
patz racione sumpta ex parte ipsius orantis .
cum enim oracio ut in alio uersu premittitur
sic quasi quidam arcbus ? meta ad quam di
rigimus uota nostra hoc arcbu sicut deus ut
finis ultimus secundum philosophum primo
ethmoloiorum ipse uero orans sic quasi sagit
tans oportet 9 ipse continue oculum dirī
gat ad deum Dicit enim uegecius libro priō
de re militari capitulo decimo quinto 9 dis
centes artem sagittandi instruendi sunt ut ar
cbum scienter teneant ? fortiter impleant ut
sinistra fixa sic ? dextera cum racione ducat'
ut ad illud qō feriendum est oculus pariter
qz animus consenciant sic in proposito nam
arcbum scienter tenent qui pro eis que sibi
sunt utilia ? oīo proficua deum orant ne eis
petentibus dicatur dominus illud aMath.xx
Nescitis quid petatis ? Jac.quarto. petitis ?
non accipitis eo qō iniuste petatis Unde be
da in omel.super illud Johan.Si quid pecie
ritis patrem in nomine meo dabit uobis dicit
illos solum in nomine saluatoris petere qui ea
que animi salutem perpetuam pertinent petūt
Arcbum uero istum bene implent qui bene
opando oracionem adiuuant Crisos super
aMath.omel.decimo octauo in imperfect. ut
tus oracionis est opus iusticie oracio enim q̄si
odor suauitatis est operis boni sicut ergo res
aliqua sine odore potest esse odor.aī sine re ali
qua non potest esse sic opus sine oracione ali
quid est oracio autem sine ope bono nichil ē
hec Crisostmus psalmista .Dirigatur oracio
mea sicut incensum ? cetera . ¶ Sinistra
autem fixa debet esse ut non moueatur sed so
la dextera quia cura rerum temporalium qui
escere debet ? cura ac consideracio eterno ī
oracionem debet attendere ? per ipsam tan

quam pertractu
emittantur ? no
pocius occulus
sit occulus anim
? affectus conse
ratem si aspexi
dominus propte
psalm.Orabo spir
¶ Alio modo p
cum sint nata ex
ra illud psa.quin
fructum labiorum
uidentur pretend
labiis dolosis de
cem cum propin
bus eorum Nam
ad simulatur Lu
osculo filium ho
mo .Abscondu
talium racionem
ibi horribilis dis
9 silerent ps.a

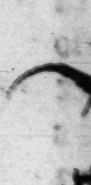

ri Secundo peti
Perfice gressus m
lacionem diem se
cessum in examin
cor meum ? cete
cet iudicium dic
noticia tua uel cl
dear iudicium sci
ostendit enim xpu
sanctis suis ? ex
Bernhardus in o
can.Siquidem cū
bi propono mitem
misericordem ? ce
omnipotentem qu
bor et adiutorio p
¶ Non erit trist
mittitur iudicium
go iudicium non p
uerbiorum decimo
te multus uita ? p

n pertractu in dextere uota dirigant ſcu
rcantur ⁊ non ſolum occulus carnis. ſed
ius occulus mentis in deum tendant ut
occulus animus qꝫ pariter ideſt aſpectus
ffectus conſenciant pſalmiſta. ¶ Iniq
em ſi aſpexi in corde meo non exaudiet
minus propterea exaudiuit ⁊ ceteta .i. cor
.Orabo ſpiritu orabo ⁊ mentes.
Alio modo poſſunt labia dici dolosa quia
ſint nata exprimere cordis affectum ut
lud pſa. quinquageſimo ſeptimo. Creaui
rum labiorum pacem ab affectu tamē quē
ntur pretendere omnino diſcordant ⁊ iō
is dolo ſis deum orant qui loquuntur pa
cum proximo ſuo. mala autem in cordi
eorum Nam ibi aliud etiam agitur ⁊ ali
imulatur Luce Ciceſimo ſecundo. Juda
lo filium hominis tradis ⁊ prouer. deci
. Abſcondunt odium labia mendacia
m racionem deus non uult audire quia ē
orribilis diſſonancia ⁊ ideo melius eſſet
ſilerent pſ. Mutа fiant labia dolosa

EXAUDIET TUO Ju
dicium ⁊ cetera.
Hic ponit ſuam oracionem
in ſpeciali ⁊ primo petit pſal
mi ta ſuam cauſam proſpera
Secundo petit in hac uita conſeruari ibi.
fice greſſus meos ⁊ cetera. ⁊ primo petit
nem diem ſentencie Secundo recitat p
m in examinacione cauſe ibi. Probaſti
meum ⁊ cetera. petit autem duo uideli
udicium dicens. De uultu tuo ideſt de
ia tua uel clemencia iudicium meum p
iudicium ſcilicet quo iudicandus ſum.
dit enim ꝓpſtus pium uultum ⁊ iliarem
tis ſuis ⁊ ex ſui natura ſemper eſt talis.
hardus in omel. decimo quinto. ſuper
Siquidem cū noio ihesum homine mic
opono mitem ⁊ humilem corde benigmū
ncordem ⁊ cetera. eundem ipſum deum
potentem qui ſuo me et ex ſanet ⁊ re
t adiutorio pſa. quadrageſimo ſecundo.
lon erit triſtis neqꝫ turbulētus ubi pre
itur iudicium gentibus profert Tale er
dicium non poterit eſſe niſi clemencie p
ouum decimo ſexto. ¶ In hillario a
ltus uita ⁊ pſalmiſta Letificabis eum in

gaudio cum uultu tuo petit eciam iusticie tē pamentū dicens Oculi tui uideant equita tem . Equitas enim sepe de rigore iuris remit tit ꝙ sic oportet nobiscum agi si uelimus sal uari quantumcūqꝫ uideamur iusti grego.v. Mora. Ipsa nostra perfectio culpa non ca ret nisi haberet Seuerus iudex in subtili lance examinis misericorditer pensat ꝙ ideo de rigo re iuris nullus saluatur sed solum de equita te Job uicesimo tercio . Proponat equitatem contra me ꝙ perueniet ad uictoriam iudicium meum . ¶ Sciendum est ꝙ alia littera habet sic Oculi mei uideant inquitatem et secundum prima pars uersus exponitur de iu dicio non quo iudicandus est sed est iudicatu rus scilicet de agendis ꝙ quia ad recte iudicā dum de aliquo requiritur ꝙ iudicans alicui uero prius inuitatur ꝙ oliquin precabitur in materia requiritur eciam qō ex illo principio recte procedatur Alioquin fiet pcēm in forō. Ideo quantum ad primum dicit . De uultu tuo ꝙ cetera ꝙ signanter ponit hoc iudicium de uultu dei procedere Nam secundum philo rum undecimo ethimologiorum uultus dicit eo ꝙ per eum uoluntas ostenditur ꝙ ideo per uultum conuenienter accipitur signum di uine uoluntatis scilicet preceptum prohibitio consiliū ꝙ cetera . de isto autem uultu debet iudicium quo iudicare habemus de credendis ꝙ agendis procedere tanquam ex certissimo ꝙ infallibili principio Romā duodecimo. Probetis que sit uoluntas dei beneplacens ꝙ perfecta . ¶ Quantum ad secundum ue ro petit psalmista ¶ Oculi mei uideant equitatem Unde sciendum quod licet inter omnes sensus oculi certius iudicent ꝙ rectiꝰ quia solum secundum lineam rectam mouen tur a uisibili tamen propter indispositionem ipsorum quandoqꝫ sunt principium male iudi candi Unde dicit philosophus libro. de pro blaumatibus ꝙ inebrians omnia uident ter ri in circuitu ꝙ causam assignat quia uisus ip se mouetur in circuitu a fortitudine uini dif fert añ. nichil ad faciendum apperentiam p dictam ꝙ uisus mouetur uel ꝙ res uisa moueatur sic spiritualiter hii qui inebriati sunt a uino idest dulcedine temporali oculi ipsorum mouentur in circuitu quia teste ps . ¶ Caput circuitus eorum undiqꝫ enim . cir cumspiciunt ꝙ inordinate appetant contra illud eccle.ix. Ne circumspicias in uiis ciuita tis ꝙ ideo de nullo hunc iudicium rectum ꝫ preceptum fuit nō. decimoquinto . Non seqn tur cogitaciones suas ꝙ oculos per res uari as fornicantes sed magis memores preceptо rum domini faciant ea Alia eciam causa qua re oculi non uident equitatem sibi propositū est ex parte medii Nam quanto medium est diuersum ꝙ primum quidem rarius ꝙ secūdū densius non uidet rectitudinem sibi obiectū sicut patet de baculo recto qui in aqua uide tur fractus ut curuus et hoc est quia oculus uidet primo mediante aere ꝙ post mediāte aq̄ que densior est causa assignatur a perspectiuo quia radii uisuales refrangumtur ad medium densius sic est de eo qui a passionibus carnis uincitur Nam secundum philosophum septi mo ethiōꝝ incontinens in silogismo de agibi li utitur iiii. propositiōnibus quarum prima p tinet ad racionem puta qō nichil nocuum est gustandum Secunda uero pertinet ad concu piscenciam puta quod omne dulce est gustan dum ꝙ omissa prima sub ista secunda accipit minorem puta quod hoc est dulce ꝙ conclu dit ergo hoc est gustandū prima g⁹ est uniuer salis medium subtilius ꝙ secm mediū grossi ꝙ ideo non uidet equitatem et rectitudinem rei de qua est iudicandum act. sexto .

¶ Non est equum derelinquere uerbum dei ꝙ ministrare mensis quia facit qui primam uni uersalem omittit ꝙ secunda utitur .

Uersus .iiii.

ROBASTI COR meum ꝙ cetera .

hic recitat processum in exa minacione sue cause et primō ostendit quomodo sua causa sit discussa Secundo que sit ueritas comperta ibi Et non est inuenta ꝙ cetera . Et primo proponit articulum discutiendum dicens p basti cor meum Nam articulus discutiendus est puritas cordis Ibi duodecimo .

¶ Su domine nosci me ꝙ uidisti me ꝙ pro basti cor meum totum Deinde ponit discussi onis modum dicens Et uisitasti ꝙ cetera .

Modus uero discussionis est duplex. scilicet per consolacionem in necessitate ꝙ per afflic tionem in aduersitate Isto sunt quasi duo testes quibus cordis puritas probatur ꝙtum

ad primum dicit uisitasti nocte scrasti in necessitate uisitacio eum pertinet ad consolacionem Jac. primo. ¶ Religio munda hec est uisitare pupillos ⁊ uiduas in tribulacione. ¶ Quantum ad secundum dicit Igne me examinasti Examinacio eni pertinet ad afflictionem ⁊ utroq; modo deus probat electos suos ⁊ in utroq; equalem ostendit ergā nos pietatis affectum quia fulgencius i libro de incarnacione dicit sic una est manus boni patris que filio ⁊ cibum tribuit ⁊ flagellum aliud ut uiuat aliud ut bene uiuat aliud ne infirmitate deficiat aliud ne indisciplinatus paterna precepta contempnat Quem enim diligit dominus corripit flagellat autem omnē filium quem recipit hec fulgencius possumus autem et aliter duplicē modum discussionis predicte intelligere sic uidelicet quod per noctez intelligatur afflicio sed leuis ⁊ est nox ex tra ex subtractione mundialis claritatis et solis uanitatis per ignem uero tribulacio grauis racio uero quare per noctem afflictio intelligitur ex triplex prima quia nox secundum albumazar naturaliter est humida canti quinto ¶ Lapud meum plenum est rore ⁊ cincinni mei gutis noctium sic et afflictio que lacrimas nata est elicere trenorum primo Ploranz ploranit in nocte Secundo quia secundum eundem ꝙ cum sit nox corpora debilitantur ⁊ lassantur secundum. cum philosophum uidetur ꝙ anima uigoratur quia anima sedendo ⁊ quiescendo fit prudens Sic in tribulacione uirtus enim in infirmitate perficitur secundū apostolum ii. Cor. xii. Ideo dicitur can. tercio. Per noctem quesiui quem diligit anima mea. ¶ Tercio quia quedam de nocte magis lucent sicut stelle ⁊ ea in quibus lux ignea non est totaliter comprehensa ab opaco ex nostri sicut est de carbunculo quedam ostruantur sicut est ea que solum habent lucem ab extrinseco sic ⁊ quidam in afflictione magis lucent sicut electi in quibus lux intelligencie non est subiecta opacitate carnali seu mundiali quidam uero tenebrescunt sicut reprobi in quibus lux intelligencie seu gracie extincta est ⁊ solum lumen habent ab extrinseco puta fauore mundano ⁊ ideo eorum gloria seu claritas tota perit subtracto sole uanitatis et iō de afflictione bonorum dici potest illud psalmista Nox sicut dies illuminabitur ⁊ iterum

Nox illuminatio mea circa me assignatur ps. quinquagesimo sexto Anima mea dilexerunt te in nocte De malorum uera afflictione habetur Job uicesimo sexto. ¶ Nocte opprimet eum tempestas per ignem uero grauis afflictio intelligitur ⁊ racio est triplex Dicit enim Vincencius libro octauo speculi naturalis Aurum in igne ponitur propter tria scilicz ad purgandum ⁊ fabricandum ⁊ ad examinandum sic ⁊ electi ex quibus sapien. tercio. Tan quam aurum in fornace probat illos in tribulacione mittuntur primo ut purgentur Et est sciendum ꝙ sicut dicit plinius lib:o 33. aurū purgetur igne ⁊ cum plumbo coquitur sic et electi purgandi igne tribulacionis ¶ Nam plumbum est grauitas peccati ⁊ istud plumbum admixtum confert expurgacioni. quia ille qui est tribulatus cōsideret quam grauia sunt peccata pro quibus afflictionem patitur fert omnia pacienter ⁊ quasi cum gaudio Cōstat enim grauitatē peccati maiorē esse quam grauitatem pene qui ergo uoluit ⁊ potuit ferre pondus peccati multo facilius potest ferre pondus pene propter quod dicit. Marcial Qui sua metitur pondera ferre potest scilicet alios a quibus tribulatur. patiū aut adpurgacionem multum ualet nō. uicesimo primo quod potest transire per flammas igne purgabitur Secundo in ignem mittūtur ut fabricentur est enim pater celestis faber de quo psalmista. ¶ Tu fabricatus es auroē ⁊ solem habet etiam et filium de quo. Math. decimo quarto ¶ Nonne hic est filius fabri uterque uero istorum assidue opatur in. auro isto soban. sexto Pater meus usque modo operatur ⁊ ego operor et hoc ad fabricandum ipsū et figuram ⁊ formam conuenientem possit inducere ⁊ uariis uirtutum gemmis insignire ⁊ ideo aurum istud semper est igne uel. ppe ecclesia. trisesimo octauo ¶ Capor ignis urit carnes eius ⁊ ideo si quis igni nunquam applicatur signum reprobacionis quia non est aptus ad susceptionem forme quam isti intēdūt ⁊ ideo tales non sunt sicut aurum quod per ignem transit sed sicut dicitur Jere. sexto Argentum reprobum uocate eos Ambrosius super beati immaculati dicit sic fortasse cum persecucionem non patimur tanquam condēpnati habemur nam cum difficilius sit sentencias ꝙ omnes qui uolunt pie uiuere in xpisto

perſecucionem paciuntur uiuetur bñs qui per
ſecucionem non patitur abditatus eo q̄ non
ſic pie intencionis in xpisto hec Ambroſius.
Cinde conſtat q̄ omnes electi habebunt dice
re illud pſalmiſta .Tu ſtuimus per ignem et
aquam ⁊ eduxiſti in refrigerium . ¶ Ter
cio mittuntur in ignem ad examinandum ⁊
probandum conſtat enim q̄ ignis in ſua ſpe
ra eſt quaſi medius inter corpora celeſtia ⁊ in
feriora ⁊ utriſq; coniungatur tamen celum ab
ipſo non alteratur in aliquo eſt enim corpus,
impaſſibile Corpa uero inferiora omnia cum
ſint paſſibilia ab ipſo alterantur ⁊ ideo ſi ignis
aliquod corpus alteret ⁊ ad corruptionez diſ
ponat probacio certiſſima eſt quod ipſum
non eſt de numero corporum celeſtium propt̄
q̄ ⁊ ſtelle que uidentur in aere uolare nō ſūt
celeſtes ſed uapores terreſtres qui ab igne in
flammantur ⁊ conſumuntur Sic eſt de tribu
lacione quamuis enim contingat eā bona quē
malos cum malis alterantur ⁊ ad corruptio
nem diſponuntur ¶el quia contra deum re
murmurant uel ſua mala non corrigunt Ecō
uerſo eſt de bonis ideo primi quamuis lucere
uideantur coram hominibus ad tempus tamē
non ſunt celeſtes ſed terreſtres .Secundi ue
ro ut ceriſſime probatur ſunt celeſtes Augu.
primo de ci.capi .viii .ſicut ſub uno igne au
rum rutilat pallea fumigat ⁊ cetera • Ita
una eademq; uis irruens bonos probat puri fi
cat eliquat malos dampnat uaſtat extremat
Cinde in eadem afflictione mali deum detesta
tur atq; blaſphemant boni autem precantur
⁊ laudant tamen inter eſt non qualis ſed qua
lis quiſq; paciatur hec Auguſtinus .huius fi
gura habetur daniel.3.de igne fornacis calde
orum qui intendit quos peperit iuxta fornacē
de talareis ſed pueros dei non tetigit omino
ignis neq; contriſtauit nec quicquam moleſ
te intulit qui ex uno ore laudabant ⁊ glorifi
cabant ⁊ benedicebant deum in fornace hec
eſt igitur fortis probacio ⁊ certa prouerbio .
Decimo octauo . ¶ In ,igne probatur aurū
⁊ non eſt inuenta iniquitas hic oſtendit qd
per diſcuſſionem ſit cōpertum ⁊ oſtendit q̄
duplex rectitudo compta ē ſcz recturo in ope
re ⁊ ſimiliter in ſermone quantū ad primum
dicit ⁊ non eſt inuenta ⁊c.pſ.Sine iniquitate
cucurri ⁊ direxi

os meum ⁊ cetera .
Hic oſtendit q̄ innocens eſt
per diſcuſſionem rectitudo in
ſermone ⁊ oſtendit duo ſ. ue
ſu iſto uidelicet quomodo ueritatem in ſermo
ne tenuit ⁊ quātū pro ueritate ſuſtinuit quan
tum ad primum dicit . ¶ Et loquar de
meum opera hominum. In quo excludit a ſe
uno modo uicium iactancie ⁊ eſt ſenſus quod
non iactabat ſe de bonis operibus ſuis quaſi
eſſent opera hominis aſcribenda ⁊ non potius
deo uel non iactabat ſe de operibus ſicut ho
mines ſolent quanto faciūt aliquod opus ma
gnum . ¶ Alio modo poteſt hoc intelligi
ſic q̄ excludit a ſe uicium adulacionis nam
adulatores loquūtur opera hominum ut eorū
graciam promereantur q̄ a ſe excludit Et lo
quitur in uerſu iſto pſ.⁊ in precedenti in per
ſona xpisti uel etiam in perſona ſui uel etiā
cuiuſlibet uiri perfecti . ¶ Propter uerbo
labiorum tuorum hic oſtendit quanta pro ue
ritate ſuſtinuit quia ſuſtinuit uias duras ideſt
graues perſecuciones ⁊ hoc cōpetit xpisto .
qui mortem ſuſtinuit propter uerba labiorum
dei ideſt propter uerba prophetarum implenda
uel ueritatem quam docuit que iuſtitie ⁊ odii
homitem miniſtrauit contra ipſum ut ab iniu
ſtis ⁊ emulis pateretur Littera Jeronimi ha
bet Cuius latronis ⁊ cōpetit bene xpisto qui
mortem crucis latronibus debitam ſuſtinuit •
Cinde ⁊ inter latrones crucifixus eſt et ratio
fuit quia peccata primorum parentum qui la
trones erant contrectando rem alienam fruc
tum ſcilicet uetitum xpistus in ſe ſuſcepit ⁊
ideo penam latroni debitam ſuſtinuit .A. pe .
.ii.Peccata noſtra ipſe tulit in corpore ſuo
ſuper lignum Iſtud etiam conuenit perſone
ipſius pſalmiſta Qui propter promiſſionem
regni ſibi factam tam graues perſecuciones a
ſaule ſuſtinuit q̄ oportuit ipſum latitare in
locis deſertis ad modum latronis ⁊ ambula
re uias duras ¶ Tercio modo poteſt iſta
pars uerſus aptari cuilibet uiro iuſto qui pro
pter uerba labiorum domini ideſt propter p̄
cepta ⁊ conſilia cuſtodit uias duras per quas
uno modo intelliguntur opera uirtuoſa ſeu
uirtutes que dicuntur uie dure quia uirtus cō
ſiſtit circa difficile ⁊ in rei ueritate ſicut diffici
cultas ut plurimum eſt ex parte noſtra pro

quum ex re ipsa q̄ Math. duodecimo Jugū meum suaue est ⁊ onus meum leue. Unde se nec. epis. decimo nono. ¶ Quia omnes in tescilles sumus. dura atq; intollerenda cre dimus obliti quonium multis tormentum sit uicio carere aut prima luce excitari non ista difficilia natura sed nos fluidi ⁊ enerues hec senec. ⁊ Terencius Nulla est tam facilis res q̄ difficilis sit si inuitus facias ⁊ ita est tñ in rei ueritate de actibus uirtuosis. sicut de fructibus lignorum ipsi enim in suo principio ut communiter omnes sunt duri ⁊ mali sapo ris sed paulatim molescunt ⁊ efficiuntur sapi diores sic ⁊ in principio actus uirtutum sunt nobis quasi difficiles ⁊ duri in quibus homo nullam suauitatem experitur sed cum ducti fuerunt paulatim in consuetudine. imolescūt ⁊ efficiuntur dulces ⁊ faciles Senec. epis. qua dragesimo octauo. Dulce est cupiditates fa tigasse atq; reliquisse Prouerbiorum quarto. ¶ Ctias sap̄ monstrabo tibi ducam te per se mitas equitatis quas cum ingressus fueris nō artabuntur gressus tui ⁊ currens non habebis offendiculum ⁊ psa. iiii. c. ¶ Erunt prauа ⁊ cetera. ⁊ aspera in uias planas. Secundo modo per uias duras intelliguntur tribulacio nes ⁊ penalitates ⁊ tamen propter spem illius finis ad quem ducunt uie iste ambulandum ē in eis per multas enim tribulaciones oportet intrare in regnum celorum. Unde per has ui as rpistus ambulauit Luce uicesimo quarto ¶ Nonne sic oportuit pati rpistum ⁊ ita in trare in gloriam suam. Per has eciam uias ambulauerunt sancti martires ⁊ alii electi dei baroc. quarto. Delicati mei ambulauerunt ui as asperas ⁊ nobis eciam ambulandum est. Jeronimus ad Antonium monachum Nudū rpistum nudus sequere durum grande diffi cile sed magna sunt premia ⁊ ual. ad Rufiñ. ¶ Dura principia dulci fine remunerantur. Sic artus callis ad ampla ducit palacia. hec ibi. Sapientie. decimo. ¶ Justum de duxit dominus per uias rectas. ⁊ ostен dit illi ⁊ cetera.

Ctersus Sextus.

meos ⁊ cetera.

Ibic petit psalmista conferiā ri in uia ista. ⁊ primo petit continuacionem in bonis &c tanto liberacionem a malo ibi Ego clamaui. Quantum ad primum dicit Perfice ⁊ cetera Et potest hoc intelligi dupliciter Uno modo secundum q̄ perficere distinguitur contra in capere dicit senec. epis. huius constituendum est qd uelimus ⁊ in eo perseuerandum ⁊ cete ra. ⁊ primo peticionem suam premittit secun do finem sue peticionis sue subiungit ibi. Ut non ⁊ cetera. Nole stum est semper uitam i choare ideo petit psalmista i ꝓposito a animo ut qui in ipso incipit bonum. eciam perficiat ⁊ est hoc animo necessarium quia maior multitu do bene inchoancium desinerit antequam per ueniat ad perfectionem ⁊ cōplementum ideó addit senec. ubi supra de sic semper inchoan tibus ⁊ non consumentibus non est qd̄ estiēs paucos esse hos prope omnes sunt ⁊ in hoc fa ciunt contra consilium p̄s. qui dicit Nolite fi eri sicut equus ⁊ mulus. Dicit enim philoso phus decimo sexto de animalibus q̄ mulo rum genus totum est sterile tamen possibile ē ut mula inpregnetur ⁊ uisum est hoc retroac ris temporibus sed non potest carere ⁊ ciba re quousq; cōpleatur. eius creacio sic ⁊ qui ha bent in proposito bene operari uel qui bene in choant sunt quasi inpregnati sed nō persistūt ⁊ ideo non complent dyabolo prohibente De quo iiii. Regum xv. Interfecit omnes pregnā tes ⁊ scidit eos idest distraxit diuersis crucia ⁊ psa. trecesimo septimo. Uenerunt filii usq; ad partum ⁊ uirtus non est pariendi horum pe na tangitur Deutronomenius trecesimo sep timo. Maledictus qui non permanet i ser monibus legis huius nec eos sermone opere perficit Alio modo potest intelligi sic q̄ ly. perficere distinguatur contra deficere ⁊ diffi niri Sic a philosopho q̄ perfectum est illud cui nichil deficit sic usus est saluator Math. decimo nono. Quid ad hoc michi deest ait illi ihesus Si uis perfectus esse uade ⁊ uende ⁊ cetera. Sic ergo perficiuntur gressus illius qui non solum in preceptis ambulat sed eciā in consiliis q ue in ꝓposito intelligitur p semi tas ⁊ certum est quod isti perfectus grediunt Nam quanto quis uelocius et perfectiꝰ ambu

sat tanto minus petrem terre inprimit Narrat solinus libro de mirabilibus q̄ quidaz ladas nomine palmam uelocitatis sic arreptus ē q̄ supra puluerem cursitauit ita ut arenis pendē tibus nulla indicia relinqueret uestigiorum sed licet nobilia tales cursores uelocissimi sunt illi qui supra puluerem ideſt carnem gradientes Job septimo ¶ Jnduta est caro mea pu tredine ⁊ sordibus pulueris Nullum uestigium pedis ideſt amodo uiuentur inprimere .ii.cor.v. Jn carne ambulantes non secundum carnē militamus ⁊ eodem modo ambulant sup are nam huius mundi de qua sapien.septimo .

¶ Omne aurum ⁊ tempacione il ius arena ē ⁊ tamen non uitabuntur eam tangere quia nul lum signum notabile pedis effectiois inprimūt nec inquinacionem ab ea recipiunt Johannes decimo septimo . ¶ Mundus eos odio ha buit quia non sunt de mundo sicut ⁊ ego nō sum de mundo ⁊ ideo isti sunt cursores uelo cissimi quibus conuenit illud beati tercio .

Littere signate ipsius amisimisse sunt percus sores regis ad diuersas prouincias ⁊ cetera festinabāt q̄z cursores explere regis imperium talis fuit xpistus de quo dicitur in p̄s. Exul tauit ut gigas ad currendam uiam talis etiā apostolus qui dicit ii.cor.x. Ego igitur sic curro non quasi in incertum ⁊ cetera Sed ca stigo corpus meum ⁊ ideo qui sic ambulant non solum apostulus sed etiam ip̄m xpistū sequūtur gene.vi.Noe uir iustus atq̄z perfec tus cum deo ambulauit iustus inquam ad p̄ cepta sed perfectus quantum ad consilia .

¶ Ut non moueantur uestigia ⁊ cetera .hic finem sue peticionis subiungit .est enim finis petic:onis ut uestigia sua non moueantur a uestigiis xpisti dicit philosophus octauo de animalibus q̄ oues fortes sepe exeunt ad lo ca deserta ⁊ manent sub pluuia ⁊ si pastor ñ mouerat ipsas a locis suis non mouebuntur tales sunt qui xpistum sequūtur in consiliis sunt enim oues fortes xpisti qui exeunt ad lo ca deserta qō uerum est ad litteram . quia si cut patuit in heremitis t.ideo ad loca deserta exeunt quia profitentur austeriorem uitā quaz ceteri ⁊ ibi manent quasi sub pluuiis ⁊ tempe statibus ii:cor.xi ¶ Jn labore ⁊ erumpna in uigiliis multis in fame ⁊ siti in ieiunijs mul tis in frigore et nuditate ⁊ tamen non mouen tur nisi ad motum pastoris ideſt secundum

consiliū xpisti uel sui uicarii ideſt prelati sui .i.ecclesie.Non cito mouemini a uestro sen su .ii.gene.xli . ¶ Absq̄z tuo imperio non mouebit quisquam manum aut pedem

Versus septimus .

Ad clamauj

hic petit psalmista liberacio nem a malo ⁊ primo exaudi ri supplicat Secundo suā ora cionem explicat ibi Mirifica ⁊ cetera .Jn isto autem uersu primo premittī tur suam in domino fiduciam secundo petit diuinam clemenciam Quantum ad primum dicit . ¶ Ego clamaui quoniam exaudisti me deus quasi dicat quia primo exaudisti me orantem in silencio ⁊ cum minori feruore ī assumpsi fiduciam exaltandi uocem meam ad te cum clamore grego.Nona.trecesimo quin to .dicit sic qui loquens exauditus fuerat uo ci⁹ proficientibus exauditus clamabat qd au tem sit clamor iste patet per beatum Augusti num de uerbis domini qui omēt. decimo oc tauo dicit sic quid est ad xpistum clamare nisi gñe xpisti bonis operibus congruere ut simus strepentes uocibus ⁊ miti moribus cla mat ad xpistum qui cōtēpnit mundum cla mat ad xpistum qui spernit seculi uolup ta tes .clamat ad xpistuz qui dispergit dat pau peribus clamat ad xpistum qui dicit non lin gua sed uita michi mundus crucifixus est cla mat ad xpistum qui eū audit ⁊ ñ mutus sur dus audit hec Augustinus psalmista .Clama ui in toto corde ⁊ cetera . ¶ Justificacio nes tuas requiram .Est nūt hic sciendum q̄ mu ti sunt qui non solum clamare non possūt sed nec uocem emittere ⁊ est duplex causa . Una quia sunt surdi Nam philosophus libro de problaumatibus querit animalium sol⁹ sit mutus ⁊ respondet . quia solus homo sit sur dus nam mutitas surditas quedam est ⁊ sicut dicit philosophus ibi surdi proprie sunt ut si cut muti sic ⁊ mali quia surdescunt ⁊ diuinaz uocem audire contemnunt ideo sunt muti . ⁊ clamare uel loqui non possunt psalmista. Aures habent ⁊ non audient ⁊ cetera.non cla mabunt in gutture suo ¶ Alia causa est. quia non sunt perfecte nati Dicit enim philo sophus nono de animalibus q̄ embrio ante

completum natiuitatem non potest habere vo
cem eciam si magna pars corporis sit extra
uterum matris sic in proposito Nam mater no
stra terra est psalmista .Quigz terrigine ⁊c.
non sunt perfecte nati qui terrenis sunt i mer
si ⁊ perconsequens uocem habere non possunt
vsi.septimo Non est qui clamet ad me in eis
Deinde psalmista petit diuinam clemenciam
dicens Inclina aurem tuam michi ⁊ ceteras .
Per aurem aũ in proposito conuenienter intelli
gitur filius dei racio est quia philosophus du
odecimo de animalibus sensus auditus posit⁹
est in medio rotundi capitis quia auditus⁹ au
dit circumquaqz sic ⁊ filius Nam omnis⁹ crea
ture caput est deus trinitas in cuius medio
est filius quia ipse est media persona et ẽ hoc
caput rotundum quia sicut dixit empidocles
philosophus deus est spera infinita cuius cen
trum est ubique audit uerõ circumquaque
quia omnia que sunt in celo ⁊ in terra; hanc
uero aurem deus nobis inclinauit quando mi
sit filium suum in mundum Causa uero fuit
ut promptius ⁊ perfectius e⁹ audiret psalmista
Inclina deus meus aurem tuam ⁊ audi ⁊ .v°.
lxv . ¶ Antequam clament ego exau
diam ad huc illis loquentibus ego exaudiam

psalmus .viii.

IRIFICA MISERI
cordias tuas ⁊ ceteras ;
hic psalmista suam oracionẽ
explicat ⁊ primo petit suam
liberacionem Secundo hostiũ
detectionẽ ibi Exurge domine petit autem su
am liberacionem a malis tripliciter quia priõ
petit saluari ⁊ quo ad preterita secundo cus
todiri quo ad futura Tercio protegi quo ad
presencia Secundum ibi a resistentibus ⁊ ce
tera . Tercium ibi Sub umbra alarum tuarũ
⁊ ceteras Quantum ad primum petit dicens
Mirifica misericordias tuas ⁊ ceteras.
¶ Sibi sciendum q̃ diuine misericordie mi
rifice sunt idest mirabiles facte dupliciter .
Uno modo quo ad nos respiciendo ad nostrã
miseriam gregorius.omel.vi.secunde partis sup
ezechielem tunc nobis dei misericordie mire
fiunt cum nobis ad memoriam miserie nostre
reuocantur neqz enim diuinam misericordiaz
intelligit qui sue miserie memor non fuerit .

hec gregor⁹ ⁊ ideo qui sic petit mirificari diui
nã misericordiã petit ut recognoscat propriã
miseriam psalmista . ¶ Benedictus dñs
quoniam mirificauit misericordiam suam⁹ mi
hi . ¶ Alio uero modo sunt⁹ misericordie
dom⁹ ĩ mirifice in se ipsis respiciendo ad ipa
diuina opera quibus suam misericordiam ostẽ
dit qõ patet primo in incarnacione Nam si
cut dicit Augustinus Mirum qõ processit ex
uirgine sed certe mirabilius reputo q̃ uoluit
a peccatoribus originem trahere quia et hoc
uidebatur sine dignitate amplius derogare .
dicit enim Crisostmus omel.i. super Math.
in inperfecto sic uide ad mirandam xpisti na
tiuitatem per homines peccatores per mulie
res meretrices adulteras ẽt gẽtiles ⁊ talis gene
racio non sordidit eius dignitatem sed cõmẽ
dat miam hec Crisostmus Jere⁹.quinto.
Stupor ⁊ mirabilia facta sunt in terra .
¶ Secundo mirificauit misericordiam suam
in passione quia non solum mortuus est iustus
pro iniusto sicut dicit apostolus Romano.qui
to Sed dominus⁹ pro suo seruo grego. O mi
randa circa nos tue pietatis dignacio .ut ser
uum redimeres.filium tradidisti Et Augusti
nus in quodam sermone quis tantam digne
posset eloqui pietatem innocens affligitur ut
noxius liberetur ut redimatur seruus occidit⁹
filius hec Augustinus inter cetera ⁊ uero .hoc
summe mirandum est ⁊ in proposito q̃ cum mi
nima pena sufficisset ad redẽptionem homi
nis cum tot penas ⁊ contemptus sustinere uo
luerit quasi de ipso fuisset dictum illud . ii.
Math.viii.Mirabatur adolescentis animum
q̃ tanquam nichilum duceret cruciatus .
¶ Tercio mirificauit suam misericordiam
in sua assencione ubi non solum naturam hu
manam super angelos sed eciam terram super ce
los exaltauit Simile tamen inuenitur in natu
ra Nam terra cum sit grauior quam aqua; si
absqz impedimento descendat non sistit donec
sit aqua⁹ inferior tamen si terra ⁊ aqua subtili
entur in uapes terrestres Ĩapor multum as
cendit super aquam quia usqz ad speram igis
ubi eciam inflammatur sicut patet de stellis
nocte cadentibus cuius causam assignat alber
tus primo metheorum uidelicet qualitatem
in qua terra conuenit cum igne propter quã
facilius recipit inflammacionem . et ideo ca
lor inflammans magis retinetur ⁊ cõseruatur

in uapore terrestri quam in aquo ꝫ ipsum fu
cit ascendere sic in ꝓposito nam ut dicit gre
go. omel. 8ꝑ. sup ezech. ꝑ aquā intelligit an
gelica natura ꝑ. aque que super celos sūt lau
dent nomē dñi Sicut enim aqua multo est lu
cia capacior quam sit terra sic ꝫ natura ange
lica supa humanam ꝓpinquus uero assumens
naturam terrestrem ꝫ grossam ꝙ mortalem ꝫ
passibilem factus est in suo descensu aq̄ iacet
natura angelica inferior ꝑ. Minuisti eū pau
lominus ab angelis ꝫ hoc quidem ꝑ naturaz
Sed sicut aqua ista sez natura angelica subti
liata ē qui a in uaporem ꝑ grām ꝫ gloriam
sic et terra ista post passionem assumpto cor
pe glorioso cuius dos est subtilitas fuit subti
liata in uaporem ꝫ ideo ascendit super aquas
ꝑ. ¶ Qui firmauit terram super aquas tan
ta uero est maxima conueniencia huius terre
cum igne illo de quo deut. iiii. Deus tuus ignis
consumens est conueniebant enim in uno sup
posito ꝫ ideo inflāmatus igne diuinitatis ut
ꝙz ad speram ignis .i. tronum dei patris ē e
uatus de quo trono deut. pii. tronus eius flā
ma ignis ideo ph. iiii. Qui ascendit ipse est
ꝫ qui ascendit super omnes celos ut ad imple
ret omnia ꝫ ꝑ. Dñe dñs noster quam admi
rabile est nomen tuum in uniuersa terra qm̄
elcusta est magnificencia.

RESISTENTIBUS dextere tue ꝛc. hic petit cus
todiri a malis futuris Scien
dum est autem ꝙ principiū
huius uersus potest referri
ad finem uersus precedentis ut sit sensus tu
saluos facis sperantes in te. A resistentibus
dextere tue uel potest referri ad illud ꝙd hic
sequitur ut sit sensus Custodi me ut pupillā
occli a resistentibus dextre tue possunt autē
per resistentes dextere dei accipi spiritus ma
ligni qui deo resistunt affectu ꝫ si non effectu
Per dexteram uero dei intelligitur filius dei
ꝫ merito ꝙ secundum ysi. xi. ebiō. dextera
dicitur a dando ꝙ per ipsam pugnus pa
cis datur unde .i. mach. vi. Domus dexteris
hominibus estis ꝫ rō huius pōt esse ꝙ dextera
est principium motus ꝫ membra dextera sunt
fortiora sinistris ꝙ secundum phm̄ .i. de aīa
libus ꝫ ideo qui dat alteri dexterā suā admit

tibi potenciā ad nocendum imo ꝙ uoluntatem
non prestat impedimentū nocendi sic ꝫ de pa
ter in signum pacis hominū concessit filiū suū
dedit nobis in assumptione nr̄e nostre nature
ꝑ. De suscepit uxorem tuam ꝙd exponit ysa.
quarto. sic pulsus natus est nobis ꝫ filius da
tus est nobis in cuius signum angeli tunc ceci
nerunt ꝫ in terra pax hominibus ꝫ est ista da
cio dextere conueniens signum pacis ꝙ in dā
no dexteram nobis uidetur sibi ademisse pō
tem nobis nocendi Immo ꝫ ꝙd minus est mi
rabile ut securiores essemus permisit ꝑ hoc dex
teram fortiter alligari ꝫ clauis affigit q̄si ad
percuciendum impotens redderetur ꝫ ideo
si timeamus offensam dei patris summi reme
dium ē fortiter amplecti ꝫ stringere dexteraz
suam nec eā dimittere tunc enim ꝫ si percu
ciet hoc erit sinistra cuius ictus tollerabilis ē
nam ab actio eternorum pertinet ad ictum de
xtere .puer. tercio. Longitudo dierum in dex
tera eius in sinistra ipsius diuicie unde de per
cussione dextere dicit ꝑ. Dextera tua inueni
et oēs qui te oderunt pones eos ut clibanū ꝛc
Alio modo per resistentes dextere. possunt in
telligi homines qui resistunt diuine uolun
tati ꝫ ab istis petit psalmista custodiri ne uidelicz
fit unus de numero illorum uel ne sit in socie
tate illorum ut contrahat familiaritatem cum
ipsis q̄ non est deo grata nec accepta sed po
cius suspecta ¶ Narrat Iustinus in libro
primo ꝙ legati romanorum cum missent ad
Antiochum regem qui secum habebat han
balem uictis cartaginensibus quorum ipse hā
bal dux fuerat consilium ꝙz antiochi quasi ro
manos instruebat crebris colloquiis cum han
bale fecerunt hoc ut hanbal regi antiocho sus
pectus esset quo minus de eo confideret cui
tamen gracillimus prius propter periciam be
landi fuerat sic diabolus legatos suos scilicet
homines malos pestiferos habet qui suis collo
quiis malis ꝫ familiaritate eos ꝙ prius fuerūt
deo amicissimi reddunt deo suspectus quo mi
nus sit de ipsis confitendum quia secundū
apostolum .i. cor. xv. corrumpunt mores bo
nos. colloquia mala uñ salustius dicit si ꝙs ed
am a qui pa uacuus in amicitiam pessimorum
incidit cotidiano usu atqz illecebis facile
par eis ꝙz similis efficitur hec ille ꝫ ideo me
rito petit ꝑ. a talium familiaritate custodiri.
¶ Sciens quia custodit dominus animas sāc

PR 16

rum suorum ⁊ de manu pcūtoris liberabit eos ut pupillam oculi .Xpistus in ppositio dignatur pupille oculi primo racione formacionis quia secundum philosophum prius de animalibus oculi ultimo formantur ⁊ in principio formacionis sunt valde magni sic ⁊ xpistus in fine temporum gat .Quarto Sibi venit plenitudo temporis .Dixit deus ⁊ cetera. ⁊ statim in principio sue natiuitatis videbatur magnus Oath.secundo. ¶Sibi est qui uerus est rex iudeorum Secundo racione bonitatis unde Crisostomus dicit hic Nichil prestancius in nostro corpore pupilla inuenitur sic nec in humano genere quem xpistus cantic. quinto. Electus ex milibus Tercio rōne paruitatis dicitur ei pupilla ąsi pusilla secundū crisostomum sic et xpistus ph.primo. Exinanit uit semet ipsum est ergo sensus littere custodime ut pupillam oculi idest sicut xpistum nam quilibet fidelis est membrum xpisti ⁊ p consequens pars huius pupille qui eum custodit totum habet custodiri ⁊ partes zacharie quinto. ¶Qui uos tetigerit tanget pupillam oculi mei Sic alio modo est intelligēdum ut scilicet custodiat diligenter sic quod nichil lecere possit Sic enim pupillam nititur custodire ⁊ sic deus custodit electos suos. Deutronomenius .xxxi.. ¶Circumduxit eum et docuit ⁊ custodiuit quasi pupillam oculi sui ⁊ cetera.

SUB UMBRA ALArū tuarum ⁊ cetera.

hic petit protectionem a malis presentibz ⁊ potest dupliciter legi uno modo in persona xpisti orantis patrem pro tempore passionis ipse enim umbram petiuit in sua passione propter tria primo propter mitigacionem caloris ꝓcedentis ipse enim valde calefactus fuit propter excessiuū laborem psalmista Laborauit clamans rauce ⁊ cetera .et hoc ostēdit sudor eius de quo luce xxii. Factus est sudor eius tanquam gutte sanguinis ⁊c.idē ostēdit sitis eius Jo.xix Scicio ⁊ ideo umbrā affectauit refrigerantem ardorem ꝓsa.xvi. ¶Pone quasi noctem umbriem in meridie Secundo propter absconsionem lucis ostendentis Erubescere est enim homini magni status ⁊ ꝑcipue regi uel sacerdoti nudum esse coram multitudine Sic xpistus rex ⁊ sacerdos summus coram mundo nudatus naturaliter erubuit ꝑ sertum cum id sibi synagoga imperet .ii.Regum .vi. ¶Quam gloriosius fuit hodie rex israhel discooperiens se ante ancillas seruorum suorum ⁊ nudatus est quasi si uiderētur unus de scurris Unde non mirum si peccet ⁊ optinuerit umbram occultantem .Dath Ciceſimo septimo. ¶Facte sunt tenebre super uniuersam terram a sexta hora usq; ad nonam .¶Tercio propter temptacionem luminis offendentis Dum in mundacione debilitantur sēs uisibiles ⁊ ideo minutus non bene sustinet lucem excellentem .xpistus autem ualde mundus fuit per totum corpus et soli expositus ⁊ ideo petit protegi a patre . sub umbra alarum suarum potencia patris q̄ abscondit radios solis ⁊ lune in passione xpisti sic 9ꝫ ale iste sunt duo magna luminaria. quia ista duo inter corpora precipue potencia dei extollunt psalmista Laudate eū sol et luna de quarum ob umbracione pro tempore passionis xpisti potest dici illud hebreo.no no .Cherubin glorie obumbrancia propiciatorium A facie impiorum ⁊ cetera .Scilicz ne uidear ab eis qui dicit psalmista ¶Omēs uidentes me deriserunt me uel uideam eos quorum peccata oculos meos offendunt nō persone q̄ sicut dicit Tullius libro de paradisis satis esset persona condi si non esset uita despectui .i.Marc.viii. ¶Nolite michi offendere faciem eorum . ¶Alio modo potest uersus iste legi in ecclesie ⁊ hoc dupliciter Uno modo ut petat filii incarnacionem dicit enim hic Jeronimus 9ꝫ umbra duobus constat scilicet lumine ⁊ corpore per lucem igitur diuinitatem per corpus humanitatem debemus intelligere Ale uero sunt due partes nature assumpte scilicet caro et spiritus quibus uolauit in crucem ⁊ in celum ⁊ ideo umbra alarum istarum est relacio diuinitatis sub natura assumpta que nos protegit a facie impiorum qui nos affligunt extrinsecus tribulando ⁊ intrinsecus inpugnando ysaie.Ciice.imo quinto. ¶Factus es fortitudo egeno in tribulacione spes aturbine umbraculum ab estu. ¶Alio modo potest, exponi sic 9ꝫ ecclesia petit consignari xpisto pacienti per penitencie assūpcionem .nam ale xpisti sunt

brachia xpisti extensa in cruce admodum alarum auis volantis Deuteronomius tricesimo quarto . ¶ Sicut aquila prouocans ad volandum pullos suos & super volitans et tricio eius triplex est prima quia sicut dicit physiologus duodecimo ethimolo. Ale vocantur eo q̄ his aues complexos alant ac foueant pullos suos sic xpistus brachia extendit crucem ad amplexum filiorum suorum ut suo complexu foueantur & alantur Unde cassiodorus dicit q̄ hec cōpacio venit ab auibus que eorum filios sub alis protegunt xpistus autem carissimos nos habuit Math. vicesimo tercō Quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas &c . Secundo q̄ sicut dicit philosophus decimo quarto de animalibus . Ale auium uncorum unguium sunt vigor & arma eorum sic et xpistus de quo gene. quadragesimo nono : ¶ Ad predam ascendisti fili mi habuit pro armis & vigore brachia in cruce fixa psalmista . ¶ Posuisti ut archum ereum brachia mea & aboc. tercio . Cornua in manibus eius ibi abscondita fortitudo eius . Ixco ps. Protegar in velamento alarum tuarum Tercio quia sicut dicit philosophus . septimo de animalibus infirmitas auium cognoscitur eorum alis quoniam cum infirmant turbatur situs earum & auicenna septimo. de animalibus Dicit q̄ aues quando infirmant segregant suas pennas sic & xpistus infirmitatem humani generis in se suscipiens iuxta illud psalmista ¶ Infirmata est in paupertate uirtus mea suam infirmitatem maxime ostendit in alis suis ideſt brachiis cruci affixis quia turbatus fuit situs eorum uehementer propter quod & verificatum est de eo Illud Jere. secundo In alis tuis inuentus est sanguis Umbra vero istarum alarum est pentrēcia per quam ipsa caro crucifigitur gal. quinto . Carnem suā crucifixerunt cū uiciis concupiscenciis . hec autem umbra optime protegit a facie impiorum quia finaliter saluat huius figura habetur de beato latrone qui fuit a dextris xpisti crucifixi & xpistus crucifixus fuit sole existente in meridie & ut dicit petrus damiani in sermone de exaltacione sancte crucis dextero brachio ad aquilonem & uersa facie ad occidentem latro ergo per consequens fuit in parte septentrionali . & per consequens umbra xpisti uersus eum erat ipsum obumbrans ut dicere posset illud psalmista ¶ Os umbrasti super capud meum in die tribulacionis . Latro uero designat genus humanum qō fructū commisit in contrectacioē fructus uetiti saluatur tamen ex humano genere & recipiunt remissionem paradysi qui in umbra xpisti ideſt potencia crucifiguntur psalmista . In umbra alarum tuarum sperabo donec transeat iniquitas Et tricesimo quarto . Xpistus dominus captus est in peccatis nostris cui dicimus in umbra tuā uiuimus .

NIMICI DEI Animam & ceteras . hic exponitur liberacionis necessitas que ostenditur ex persecucione grauis aduersariorum & facit psalmista duo quia primo describitur ipsa necessitas ex parte & propric Secundo uero similitudinarie ibi Susceperunt me primo uero tangit persecucionis grauitatem inquiens inimici mei animam meam circumdederunt Sunt autem isti inimici hostes spirituales hostes enim corporales corpus persequūtur sed spirituales ipsam animam ex omni parte circumdant ut rapiāt gene. vicesimo quarto Da michi animas ceteras tolle tibi Sciūt enim isti glutones q̄ anima est pinguior bolus qui sit in homine psalmista . Sicut adipe & pinguedine repleatur anima Deinde describit persequencium puersitatem & hoc triplicem scilicet cordis oris et operis quantum ad peruersitatem cordis dicit Adipem suum concluserunt Nam peruersa delectacio adipem intelligitur peruersa delectacio adipem igitur concludunt qui infra se in prauo opere delectantur Job vicesimo primo Ubera ipsius plena sunt adipe Uel per hoc innuitur peccatū voracitatis unde Gulliodorus concludit adipem qui multa voracitate pinguescunt potest autem & istud conuenienter aptari diuitibus auaris quia per adipem seu pinguedinem intelligitur habundancia rerum temporalium. Unde Gregorius super illud Job decimo quinto . ¶ Extendit aduersus deum manū suam & pinguis cernitur armatus est Dicit sic. Quid enim paupertas nisi macies quedam . quid rerum habundancia Nisi pinguedo est uite pacientis hec Gregorius hanc pinguedinem auari concludunt q̄ nec pauperibus nec

micis ẽt coicant timẽtes paupertatẽ ꝗ̃i mor
tem cum tamen ecomuerso eorũdem pinguedo
magis inducat mortem Quia sicut dicit phi
losophus duodecimo de animalibus ꝙ pauci
tas pinguedinis inducit sanitatem 7 fortitudi
nem 7 cum multiplicabitur nocebit 7 eorum
pet animal quontam si totum corpus efficiat
pinguedo necesse est animal mori ergo secun
dum doctrinam philosophi expedit nimis pin
gues macerari sic 7 diuites qđ fit per bonorum
suorum comitacionem Alioquin enim in ping
uedinem totaliter conuersi in euitabiliter mo
rientur .i. R. Ev. Oblitus est ei agas piguissi
7 dixit agas becce sepat amara mors 7 iudi
xiii. Erat eglon crassus nimis extendit qꝫ apot
manum sinistram 7 tulit sicam infixit qꝫ eam
in uentrem eius tam valide ut capulus ferri
sequeretur ac pinguissimo adipe stringeretur .
Eglon interpretatur festinitas inutilis signifi
cans diuitem durum apot uero gloriosus sig
nificans deum qui sicam damnacionis infigit
tam fortiter ut pena condigna culpam sequa
tur 7 obstaculum uenie prebeat magnitudo
nequicie Vel alio modo potest illud exponi sic
ꝙ delectacio est eorum conclusio arguit enim
sic si hoc facis habebis delectionem ad mo
dum uero sophiste arguunt qui secundum do
ctrinam philosophi in elenchis uolens alicere
respondentem ad concessionem alicuius ex quo
concesso scit demonstratiue inferre magnum
inconueniens primo concludit aliquid qđ non
uidetur magnum inconueniens ſꝫ cõcesso ante
dẽte tãdẽ. cludit illud icõueniẽs qđ prius occul
tauit Sic diabolus occultat inconueniens et
ne damnacionis qđ necessario sequitur ex cõ
sensu opus prauum 7 concludit modo solum
delectacionem scilicet ex prauo opere sed con
cesso hoc antecedente postmodum inferet in
conueniens principaliter intentum scilicet dãp
nacionem eternam ideo de xpisto qui sic cõ
clusos liberat 7 instruit dicitur ps. quadrage
simo secundo Cit educeres de cõclusioẽ uictũ

¶ Sciendum est autem ꝙ uersus iste totus
cum sequentibus exponitur alio modo de xpo
7 sic exponendo per inimicos intelliguntur iu
dei qui animam xpisti iuest uitam circumde
derunt ne euaderet ad ipse uero suum conclu
serunt quia nimia elacione animi inflati sunt
unde dicit gregorius ubi supra pinguis cerusi
est cum opulenta superbia affluentibus rebus

Ps 16

quasi multis carnibus fulta Dicit philosopho
septimo de animalibus ꝙ taurus impinguat
a fructibus generantibus uentositatem sic et
isti qui tauri dicuntur in ps. ¶ Tauri pin
gues obsederunt me inpinguati idest superbia
dilatati fuerunt secundum illud Deutronomii
xxxii. crassatus es
dilectus 7 recalcitrauit incrassatus inpingua
tus dilatatus 7 hoc a fructibus generantibus
uentositatem quales sunt fructus terreni que
sentum uanitatis generant psalmista
¶ A fructu frumenti uini 7 olei 7 ceteris. ta
men ista inpinguacio specialiter fuit iudeis in
hibita Leuitici. tercio. Nec adipem nec sangu
inem omnino comedetis. Littera Jeronimi
habet sic Adipe suo concluserunt me. Et tũc
per adipem intelligitur secularis potencia uel
sacerdotum malicia qui erant quasi adeps po
puli quia plus temporalibus habundabant ita
to adipe xpistum concluserunt. Job Quinqua
gesimo sexto. ¶ Conclusit me deus apud ini
quum .idest concludi permisit.
¶ Os eorum locutum est superbiam. Hic
tangitur peruersitas oris quia non solum con
tinebant superbiam in corde. Sed etiam eam
ostendunt ore clamantes Crucifige crucifige
Unde Bernhardus quodam sermone Amara
res ille clamat Ignosce iudei crucifige Mollii
ti sunt sermones eius super oleum 7 ipsi sunt
iacula. hec Bernhardus Ista fuit magna
superbia 7 grandis abusio psalmista.
¶ Amara fiant labia que loquuntur ad
uersus iustum. in superbia. et in abusio
ne 7 cetera.

Versus .xii.

ROIENTES ME
nunc circumdederunt 7 cete
ra. Hic tangit peruersitatẽ
operis. Et primo tangit in
hoc uersu ipsius peruersita
tis magnitudinem. Secundo tocius peruer
sitatis originem.
¶ Quantum ad primum dicit. Proicien
tes me nunc circumdederunt me. Et dicit
prius proiecerunt seruos meos prophetas
nunc autem et me ipsum 7 cetera.
¶ Et sciendum quod iudei ostante passione
circumdederunt xpistũ tripliciter primo in eo

captione quando uenerunt cum compluben
vere cum falcibus ⁊ armis Job vecimo sexto
aDanibus impiorum me tradidit ⁊ cetera .
Circumveverunt me lanceis suis Secundo in
eius falsa accusacione psalmista . ¶ Ser
monibus odii circumvederunt me ⁊ expugna
uerunt me gratis idest sine iusta causa tercio
in sua crucifixione ve qua.ii. Regum xxii ;cir
cumvederunt me contritiones mortis in.hac
uero circumdacione ipsum proiecerunt extra
ciuitatem ierusalem ¶nde dicit hic glosa p
icientes me extra ciuitatez quasi locus ve me
macularetur prius coloni qui prius seruos mi
ssos in uineam occiderunt ¶one filium ⁊ he
redem circumvederunt in cruce non obsequio
sed furore ⁊ quasi ad spectaculū cōuenientes
Luce uicesimo tercio ▪ ¶ Omnis turba eo
rum qui simul aderant ad spectaculum istud
⁊ cetera . Istas tres circumdaciones tangit
psalmista dicens . ¶ Circumdantes circū
vederunt me sicut apes ⁊ cetera .Dicit solin⁹
q⁹ hyena si animal ter lustrauerit idest circu
erit non poterit se mouere propter quod dñt
artem magicam sibi inesse Sic fuit ve populo
illo qui ter xpm lustrauit sed tercia uice
ipsum reddiderunt immobilem .quia cruci af
fixum Ideo ve isto populo ubi nostra transla
cio habet Jere.duovecimo . ¶ Facta est
michi hereditas mea quasi leo ⁊ cetera Alia
translacio habet Numquid spelunca hyene be
reditas mea Trenorum tercio Edificauit in
gyro meo ⁊ circumdedit me felle ⁊ labore .
¶ Oculos suos statuerunt ꝛc hic tangit
tocius peruersitatis originem que fuit q⁹ oc
culos suos statuerunt declinare in terram idest
statuerunt nolle credere ipsius diuinitatem
sed solum attendere ad ipsius humanitatem
secundum quam xpistus terra fuit Ecclesiast.
vecimo octauo .Omnis homo terra ¶ Ciel per
terram intelliguntur bona terrena ad que de
clinauerant occulos suos Dicit Albertus pri
mo ve animalibus q⁹ occuli deorsum uersi in
mitem ⁊ in placabilem preloquūtur tales erāt
persecutores xpisti Judit.nono ▪ ¶ Capi
ant laqueo occulorum suorum Potest enim il
lud aptari generaliter omnibus malis qui oc
culos suos sic statuerunt veclinare .statuere
autem quandam infirmitatem importat ¶nde
justi quandoq; veclinant propter necessitatez
occulos suos in terram sed tamen nō statuūt

declinare scientes se hic peregrinos dicit tul
lius libro primo ve officiis peregrini ⁊ incole
est officium nichil preter negocium suū agere
nichil de alio inquirere minime q⁹ in aliena
re publica curiosum esse peregrinum secundū
illud August libro ve pura innocencia omnia
qui ad supernam pertinet ciuitatem peregrino
est mundi ⁊ dum temporali utitur uita in pa
tria uiuit aliena ideo ve nullo unit se hic itro
mittere nec inquirere curiose nisi ve his que
pertinent ad negocium suum propter quod
uenit in hanc terram q⁹ quidem negocium est
mereri uitam eternam ⁊ facere transitu ad
regnum celorum ⁊ ideo solum accidit illis ne
cessaria nñ.xx. Per tritū gradiemur uiam et
cetera. Tantum uelociter transeamus econ
uerso est de malis qui ita sunt hic curiosi et
soliciti ac si essent hic ciues semper hic mansu
ri Prouerbiorum .Decimo septimo . ¶ Oc
culi stultorum in finibus terre Et dañ. deciō
tercio . Declinauerunt occulos suos ut non
uiderunt celum .

LEPERUNT ME
sicut leo ⁊ cetera ;
Hic describitur aduersario
rum peruersitas similitudina
rie cōpantur enim lotum in
catulo leonis differenciam uero inter maliciā
leonis ⁊ catuli Leonis est q⁹ leo palam inua
dit ⁊ rapit predam Catulus uero in abscondi
to predam captam devorat ⁊ ideo iudei assi
milantur leoni qui xpistum palam invase
runt ⁊ ceperunt sed gentiles puta milites ⁊ py
latus catulo leonis quia xpistum a iudeis cap
tum interfecerunt Et signanter iudei compa
rantur leoni propter duo primo quia .secundum
philosophum secundo de animalibus totum
interius leonis assimulatur interioribus cāis .
sic ⁊ iudei interius mores caninos habebant
pleni ira ⁊ rancore .ii.Regum .xvi. ¶ Quia
re maledicit hic cāis mortuus domino meo
regi Secundo quia philosophum tercio de ai
malibus non inuenitur in ossibus leonis medul
la paucis exceptis sic in sacerdotibus ⁊ princi
pibus iudeorum qui erant quasi ossa idest sus
tamenta illius populi nichil suauitatis erat .
ezechiel .xxxi. ¶ Iniquitates eorum in ossibz
eoz ideo ps. Insidiatur in abscondito ācil leo
in spelūca sua insidiatur ut rapiat pauperem.

Clei leoſſem in propoſito intelligitur dyabo
lus cuius fures erant imitatores ꝙ ſoro uocan
tur hic catulus leonis .i. Marc .iii. Surrexit
iudas ꝙ ceteris ſimilis factus eſt leoni in ope
ribus ſuis ꝙ ſicut catulus leonis rugiens i ue
natione Signanter uero leo dyabolum ſignifi
cat quia ſicut dicit Ambroſius in exameron .
omel .vi Leo cum infirmatur ſimiam querit
ad cõmerendum ut ſanetur Sic dyabolus in
firmatur quando aduerſus eum ab electis re
ſiſtitur ſed tunc ſimiam querit ſcilicet aliquem
pronum ad uicia quia bene dicitur ſymia quia
ſimilitudinem hominis habet ſed non eſt ho
mo uerus quia racione non utitur Unde tul
lius libro de offic. Sunt inquit quidam homi
nes non re. ſed nomine .i. pre. v. Aduerſa
rius uidetur dyabolus tanquam leo rugiens .
circuit querens quam deuoret cui reſiſtite ſꝛ

Clerſus .xliii.

XURGE DOMINE
preueni ꝙ ceteras .
Hic petit hoſtis uelectiones
ꝙ primo petit hoſtium penas
conuenientem ſue malicie
Secundo exprimit ſpem firmam de conſump
tione finalis leticie ibi . Ego autem et
ceteras .Primo uero petit reprimi ipſorum po
tenciam Secundo tangit huius peticionis raci
onem ſeu cauſã ibi De abſconditis, priõ uero
petit eorum repreſſionem Secundo eorum ab
latiõis ſepacionem ibi Domine a paucis poteſt
aut em uerſus ille dupliciter exponi uno mo
do in perſona xpiſti deum patrem orantis cõ
tra populum iudaycum quamdiu enim filius
tam grauia paciebatur uidebatur deus pater
quaſi dormire uel ſedere ꝙ ideo dicit filio deo
patri . Exurge domine ꝙ petit in hoc ue
ſu tria ſcilicet diuinitatis auxilium cui dicit
exurge repreſſionem hoſtium cum dicit ꝙ pre
ueni eum ꝙ ſubplanta eum uel eos Secundũ
aliam litteram ꝙ tercio ſalutis beneficium cũ
dicit Eripe animam meam petens autem re
preſſionem hoſtium uritur duplici ſimilitudie
ſecundum gloſam ſcilicet currentis ꝙ luctãtis
currentis cum dicit Preueni eum Nam popu
lus ille cucurrit ut ſanguinem xpiſti funderet
Prouerbiorum primo .Pedes illorum ad ma
lum currunt ꝙ feſtinãt ut effundant ſanguinẽ.
Sed deus pater preuenit uindicando quia ip
ſos prius excecauit magna enim cecitas in ip
ſis preceſſit paſſi .
Excecat eos populi
huius utitur uero ſimilitudine luctantis cum
dicit ꝙ ſubplãta eum luctans enim aduerſarii
um ſuum nititur ſubplantare ideſt plantis ei
us ſic eleuare ꝙ habeant in terra fulcimentũ
ꝙ ſic deus iudeos ſupplantauit quia ipſos tam
de terra expulit uel poteſt utrumq; ad ſimili
tudinem luctantis referri ut ſit ſenſus Dñe ꝙ
ueni eũ ꝙ ſupplãta .i. ſupplanta ſubito antequã
ipſa perpendat preueniri ꝙ dicitur ille cui ali
quid accedit ex inopinato . Eripe animã
meam ab impio frameam . Frameam ſuam
uocat xpiſti animam quia eam tanquam gla
dio uſus eſt deus contra hoſtes .
Et eſt ſciendum quod framea ideſt gladio
utimur ad duo ſcilicet ad diuidendum et ſe
candum Sic anima xpiſti in inferno bonos
a malis diuiſit dum bonos extrahit et ma
los illuc dimiſit Dicit enim pſalmorus quarto
ethimologiarum ꝙ ferro excidunter que me
dicamentorum non ſenſerunt medicinam an
tiquorum medicina herbis tantum et ſuccis
erat deinde ferro ꝙ ceteris meditamentis .
hec pſalmorus . Sic aduenjente celeſti medico
membra putrida humani generis que incurabi
lia fuerant framea ſua excidit in inferno ea
dimittens . ꝙ multo magis hoc faciet in ſua
viſitacione qua viſitabit hunc in infernum .
pſaie . Viſitabit dominus in gladio ſuo
duro . Sed an iquor medicina fuit in uirtu
tibus herbarum ideſt uirtute preceptorum le
gis ueteris ad montem Synay ꝙ legis noue
de monte in quo xpiſtus predicauit illaturum
pſalmiſta . Qui producit in montibꝫ
fenum ꝙ herbam ſeruituti hominum .
Sed quia genus humanum hiis perfecte
non curatur ſequitur inciſio ferri quod ex
tractum fuit de uagina quando anima fu
it ſeparata a corpore et extrahetur in futuro
Quando iudex xpiſtus ſuam humanita
tem que modo non uidetur omnibus oſ
tendet pſalmiſta . Effunde frameam ꝙ
conclude aduerſus eos .
Alio modo poteſt uerſus exponi . in
perſona ipſius prophete . preuidentis mor
tez xpiſti et deprecantis eius reſurrectionem
propter qõ dicit xpiſto exurge dñe ꝑueni eũ

Psp 16

ꝛ subplanta eum ſcilicet dyabolum qui dicit̃ preuenire ꝛ ſubplantari q̃ ſubito frequenter ve cordibus hominum expellitur nam cor pre catoris eſt terra cui planta dyaboli imitur . pſalmiſta . ¶ Eripe animam meam ab impio ideſt dyabolo Nam impius rapiens ē dyabolus uel mundus quia blandiciis ſuis attrahit ꝛ ideo minus ſentimus eius attractum dicit Albertus libro numeralium q̃ ſecundum Ariſtotilem quedam ſpecies magnetis trahit carnes humanas ꝛ dicitur ridere homo cum a tali magnete trahitur ꝛ manere apud ipſũ donec moriatur ſi lapis eſt magnus eodem modo dyabolus uel mundus carnem noſtram trahit ad ſibi obediendum ꝛ ex conſequenti ſpiritum ꝛ cum ad mortem trahit ridere tñ facit Luce ſexto .ue uobis qui ridetis nunc quia lugebitis ꝛ flebitis Auguſtinus decimo. confeſſiõ.ue proſperitatibus ſeculi ſemel et iterum a timore aduerſitatis ꝛ corruptionem leticie quanto ergo hic plus ridemus tanto magis habemus timere ne inſenſibiliter ad interitum rapiamur ꝛ impleatur illud pſalmiſta . ¶ Ne quando rapiat ꝛ non ſit qui eripiat framea tuam ab inimicis ꝛ cetera .Dicitur in propoſito framea anima uiri iuſti framea dicitur quaſi ferramia ſecundum pſidorum quia de ferro eſt ꝛ ideo eo conueniencio ſignificat animam uiri iuſti dicit enim Albertus libro 3°.de numeralibus q̃ ferrum optime depuratum dicitur ab alkymicis habere aliquid argenti ꝛ oẽ uicinũ ſibi ꝛ ideo dũ politum eſt fulget ut ſpeculum Sic anima uiri iuſti bene depurgata habet de argento ideſt doctrina xpisti de quo pſalmiſta ꝛ ¶ Elo quia domini ꝛ cetera. argentum igne examinatum ꝛ uicina eſt argento illi quia multum ſibi conformat ꝛ ideo quanto politur per penitenciam uel per rectitudinis conſeruanciam efficitur ſpeculum mundiſſimum diẽ ymaginis expreſſiuum de iſto ferro dicitur Job uicesimo octauo.Ferrum de terra tollitur ꝛ lapis calore ſolutus in es uertitur .

DOMINE A PAUCIS ꝛ cetera .hic petit ipſorum ab aliis ſepacionem et fuit peticio ſeu pphia impleta q̃ imminente deſtructione ieruſalem per romanos ꝛ expulſione iudeorum de terra ſua pauci fideles qui in ieruſalem erant ꝛ in circuitu admoniti ſunt per angelum ſe cedere ꝛ ire in regnum agrippe alus literas habet domine diſperge eos in uita eorum q̃ impletum eſt q̃ diſperſi ſunt in diuerſas partes mundi poſt ſubuerſionem ieruſalem ꝛ durat illa diſperſio uſq; q̃ in preſens pſalmiſta diſperge eos in uirtute tua ꝛ cetera . ¶ Alio modo poteſt iſtũ exponi de reprobis generaliter qui de terra uiuencium in uita ſua ideſt propter uitam ſuam malam a paucis ideſt electis quia pauci ſunt electi diuitentur pſalmiſta. ¶ Diuiſi ſunt ab ira ultus eius de abſconditis tuis ꝛ cetera.hic tangit predicte peticionis cauſam ꝛ ē cauſa malicie ipſorum facit autem pſalmiſta hic duo primo enim oſtendit q̃ habundancia malicie eſt in ipſis forma iter ſecundo oſtendit q̃ ipſorum malicia redũdat in alios ea ſaliter ibi Saturati ſunt ꝛ cetera .

¶ Quantum ad primum dicit q̃ uenter eorum ideſt memoria uel conſciencia ad inplet̃ eſt abſconditis tuis ideſt abſconditis a te ideſt peccatis que dicuntur a deo abſondita uel quia deus ea non nouit iuſticie approbacionis aboc.primo . ¶ Mundi ſunt oculi tui ne uideas malum ꝛ reſpicere ad iniquitatem non poteris.. Uel ideo dicuntur abſcondita a deo . quia non ſunt per confeſſionem detecta iſtus ad inplebitur uenter ideſt memoria malorum quia peccata eorum ſemper remanebunt in memoria ut inde torqueantur ꝛ clament illud Jere .quarto . ¶ Uentrem meum doleo .uentrem meum doleo ſenſus cordis mei turbati ſunt in me non tacebo quoniam uocem buccine audiuit anima mea buccine inquam cuius ſonitu reſurgent mortui . Jdeo ſic repleti deberent modo agere ad emendacionem . Sed dicit Auicenna primo canti. q̃ retencio eius q̃ naturaliter deberet expelli prouenit ex multis cauſis ex quibus ſunt tres ad propoſitum ¶ Una eſt propter defectum ſenciendi illud quod neceſſe eſſet expelli . quia uoluntaria uirtus iuuat in expellendo . Alia cauſa eſt quia uirtutes naturales ad aliam partem tendunt et alibi occupentur . ¶ Tercia cauſa eſt groſſicies materie quam uirtus expulſiua nequit ſuperare ex tali autem retencione multe generant egritudines ſecũdũ eũ ſta

in proposito qui repletus est malis culpe ⁊ ip
sa in corde retinet Retinet illud quod deberet
naturaliter euacuari ⁊ generantur uarie egri
tudines quia unum peccatum in aliud includit
⁊ prouenit tandem obstinacio ⁊ disperacio ⁊ i
fine eternalis dampnacio psalmista Quia re
pleta est anima mea malis ⁊ uita mea in iferno ⁊ cetera . Euacuacio aĩ. fit per confessionẽ
quam tria impediunt primum est insensibilitas
peccati qꝫ deberet expelli quã facit peruersa cõ
suetudo Secundum est autem occupacio ui
rium circa alia quam facit mundialis solicitu
do Tercium est peccati grossicies ideſt ipsius
enormis magnitudo consuetudo enim pecca
tum nullum reputat Ideo dicit Salustius .
plura licz grauia sint tũ ex ꝯsuetudine pro ni
hilo habentur nimia uero solicitudo tempera
lium mala commissa non considerat Ideo di
cit Gregorius duodecimo Moabiorum Cu
ra multiplex terrenarum rerum occupat exce
cat ⁊ ideo non mirum quod confessionem im
pediat Math. decimo tercio : ¶ Solicitu
do seculi huius suffocat uerbum ⁊ cetera .
Peccati magnitudo propter deformitatem ni
miam ipsum occultat ⁊ dissimulat Augustinꝰ
decimo confes. Lecꝰ ⁊ languidus turpis atqꝫ
indecens latere uult ⁊ Augustinus ibi dem ti
bi quidem domine cuius occulis nuda est abis
sus humane consciencie quid occultum esset
in me eciam si nollem confiteri tibi te enim
michi absconderem non me tibi sic fecit pri
mus pens qui post peccatum abscondit se in
ter folia Gene. tercio . ¶ Sic et Layn
postquam fratrem suum occiderat Gene. qr
to Ideo uerificatum erat de ipsis illud Deu
tronomenius trecesimo secundo . ¶ Abscõ
dam faciem meam ab eis ⁊ considerabo noui
ssima eorum generacio enim peruersa est iõ
dicit psalmista . ¶ Delictum meum cog
nitum tibi feci Et in iusticiam meam non ab
scondi ⁊ cetera .

qui ꝯpingue animam suam sed corpus per
quietem laborem fugiens eccle. secundo .
¶ Renunciauit cor meum ultra laborare et
pſ. In labore hominum non sunt derelinqui
tur autem in luto ideſt turpitudine uiciorum
ut sibi competat illud Sapĩ. decimo quinto .
Cinis est cor eius ⁊ terra superuacua est spes
illius ⁊ luto uilior uita illius Inoptat diabo
lus mitti ⁊ a deo permittitur Math. octauo.
Mitte nos in gregem porcorum ⁊ ait illis ite
Unde crisostmus omel. decimo septimo in im
perfecto. dicit sic nouimus porcos immundos
esse natura atqꝫ ad terram ⁊ sceno. as a quas
qꝫ uoragines semper toto ore demersos non
aliud quam ad sacietatem uentris pabula sem
per requirere nullam qꝫ utilitatem ex se p. es
tare dum uiuũt non lauã ut oues non lac ut
cetera animalia non uecturam prebere sed so
lum pastum uentris requirentes ad mortem
nutriri in quorum persona sine dubio immun
dos ⁊ luteos homines aduertimꝰ significatos
qui nullum opus misericordie uel religiosi la
boris nullam que spem future salutis habent
sed de gula ac uentre tantummõ cogitantes
in peccatoꝝ suorũ sordibus quasi porci in sce
no uoluntantur de quibus apꝰ testari uidetur
cũ dicit quorum deus uenr̃ est hec crisoꝰ id
circo pſ. in ꝓposito de talibus loquens dicit
iuxta litteram beati Auguſt. Saturati sũt por
cina littera tamen cõmunis habet . Saturati
sunt filiis ⁊ est li filiis dativi casus ut sit sen
Saturati sunt filiis ideſt incrementum filio
rum ⁊ potest istud uno modo aptari primis
parentibus cibo uetito saturatis qꝫ saturitas
filios suos infecit dñt enim medici ⁊ Albertꝰ
idem dicit libro septimo de aiãlibus qꝫ
omne membrum principale aut principali de
seruiens quando in se habet cibum non suffici
enter degestum ⁊ congruentem corpori mit
tit alteri membro uel toti corpori cibũ talez
⁊ totum corpus acquirit sibi cibum secundus
membri illius corruptam complexionem sicut
epar corruptum aquaticum nutrimentũ tran
mittit toti corpori ⁊ totus homo efficitur
ꝑdropicus sic in ꝓposito Nam totum genus
humanum est quasi corpus unum cuius mem
brum principale fuit primus parens . Istud
membrum recepit et habuit in se cibum indi
gestũ. i. fructũ indigestũ ideſt fructũ uetitũ ⁊
ideo nutrimentum cõsimile in oẽs filios suos

ACURABJ SUNT filiis Littera August. habet Saturati sunt porcina ideſt uilibus peccatis ⁊ turpi delectacione dicit enim phũs libro septimo de animalibus qꝫ porcus inpinguatur precipue in quiete ⁊ quando derelinquitur cum luto talis est homo immundus non ꝯ

Ff 16

qui sunt reliqua pars dicti corporis. Dimisit enim reliquias suas parvulis suis ideſt culpas ⁊ penam que sunt in nobis reliquie illius cibi Ezechielis octavo. ¶ Patres nostri comederunt uuiam acerbam ⁊ dentes filiorum obstupuerunt. ¶ Alio modo potest aperiri uersus iste uidelicet parentibus qui filios ⁊ nepotes suos nimis ament ipsi enim satiabuntur. ideſt dicantur filiis ideſt solum ad filiorum suorum ⁊ eorum puerorum utilitatem et non ad honorem dei nec utilitatem anime sue quā diu uiuunt quanto uero appropinquant mortis dimittunt reliquias suas. i. bona sua temporalia oīa q̄ ea secū ferre non possūt parvulis suis ita q̄ nec in uita nec in morte benefaciūt de bonis suis nisi solum suis consāguineis et amicis carnalibus quod deo non placet dicit enim Augustinus libro de uera religione. nemo regno dei aptus. est qui non carnalem amorem ouerit nec hoc cuiquam in humanū uiuere debet magis enim est in humanum nō amare in homine q̄ homo est sed amare q̄ filius hoc enim non amare in eo id q̄ ad deum pertinet sed amare id q̄ ad se pertinet quid ergo mirum si ad regnum non perueniat qui non communem sed priuatam rem diligit hec Augustinus. i. Loquitur. ¶ Caro et sanguis regnum dei non possidebunt Ideo dicitur ecclesiast. Trecesimo secundo.

¶ Ne ponas animē tuę scandalum a filiis cane ⁊ cetera.

Versus septimus.

EGO AUTEM IN iustitia apparebo ⁊ cetera. hic concludit psalmista spem suam firmam de consummacione finalis leticie. ⁊ tangit primo meritum ex quo oritur sua fiducia dicens Ego autem iniustitia apparebo in cōspectu sancto. q.d. Apparebo in uestę nuptiali que est iustitia ut sic inuitatus ad nuptias nō rebellar Unde uidetur p̄s. attendere ad hominum consuetudinem laudabilem qui tulcōrem habitum ⁊ pulcriorem induūt quando in conspectu principis uel magnorum se presentare disponunt ⁊ precipue quando ad comitium imitantur sic enim ⁊ p̄s. sciens se presentandum diuino conspectui ⁊ inuitatum ad eternum cōuiuium habitum iustitie que est ornatissimus se induit sciens q̄ habitus ille est de uestimento uerata uomini inuitantis de quo dicitur psa. quinquagesimo nono. Induitus est uestimenta Ideo dicere poterat p̄s. ⁊ quilibet sāctus simul dicere potest illud Job decimo nono. ¶ Justitia indutus sum ⁊ uestiuit me deinde tangit primū cū dicit q̄ erit in cōsūmata letitia faciabor cū apparuerit gloria tua. q. d. gloria tua faciat non autem gloria huius mundi que uana est ⁊ ideo magis sitī prouocat quam extinguat Dicit enim Auicenna tercio can. q̄ aqua maris quantocūq; ufficit in sitī addicionis cui non succurritur aqua maris est gloria ⁊ copia hausta de hoc mundo psalmista. ¶ hoc mare magnum ⁊ cetera Et ideo non faciat sitim sed potius sitim cui non est remedium facit ouidius de fastis quo plus sunt pota plus sitiuntur aque ⁊ prouer. 3°. ¶ Terra non saciatur aqua sed gloria dei cum apparuerit totum hominem saciabit. Augustinus de uerbis. Apo⁹. Quid enim tibi sufficit si deus ipse non sufficit Et. xiii. confessiōn. dicit sic Satis ostendis domine quam magnā racionalem creaturam tuam feceris cui nullo modo sufficit ad beatam requiem quicquid temporis est ⁊ omnis michi copia que deus meus non est egestas est hec Augustinus p̄s. Sitiunt animam inanem ⁊ animam esurientem saciauit bonis.

Titulus p̄s.

IN FINE PUERO domini Dauid. ⁊ locutus est uerba cantici huius in die q̄ eripuit eum dominus de manu inimicorum eius ⁊ de manu saulis Titulus iste pertinere uidetur ad Dauid regem ut patet ii. Regum xxii. Ubi habetur iste psalmus et titulus. Vide uero expositionem huius tituli in glosa. Et qua patet quod ad xp̄m istum pertinet magis quam ad Dauid ⁊ cetera.

Sequitur psalmus xxii.

7 1

DILIGAM TE domine fortitudo mea ⁊c̄ . exponit vo psalmum istū de xpisto qui hic loquitur quantoque ī persona capitis quantoque ī persona membrorum suorum diuiditur iste ps . in duo quia primo agit ō liberatione membroꝝ xpisti quatenus facta ē a deo operante secundo quatenus facta est ab homine cooperante ibi ¶ Quoniam tu illuminas primo uero tangit liberationis beneficium . secundo eiusdem liberationis modum ibi ¶ Commota est ⁊c̄ . primo autem commemorat prefatum beneficium secundo ostendit quantum fuerit necessarium ibi Circumdederunt etc̄ . in commemoratio uero beneficiū promittit se deo gracias acturum dupliciter uidelicet mente et uoce secundū ibi ¶ Laudans . ⁊c̄ . et primo promittit se dominū amaturum secundo in eum se speraturum ibi . ¶ Deus meus ⁊c̄ . et primo in isto uersu se dominum amaturum promittit dicens .

¶ Diligam te domine quod indifferenter potest intelligi uel in persona xpisti quantuꝫ ad naturam assumptaꝫ uel in persona ecclesie uel fidelis cuiuscunqꝫ se beneficium liberationis recognoscentis exponendo uero istud in persona ecclesie uel etiam alicuius electi sermo dirigitur ad xpistum quem ideirco debet diligere quia ab ipso prius inestimabili dilectione preuentus est . Crisostomus omelia lii. super matth. in imperfectionis scire quantum diligit fideles suos consideret quid passus est pro eis magis quam gloriam suam illos amauit quasi homo moriens propter eos hec Crisostomus . i . io xiiii. ¶ Nos ergo diligamꝰ deum quia ipse ꝑius dilexerat nos . ¶ Affectus autem dilectionis nostre erga deum ex duobus apparet uidelicet ex doloris magnitudine in eius separatione et ex uolūptatis promptitudine in preceptoꝝ suoꝝ exequitōne primum declarat quantitatem amoris quia quanto aliquid amatur intensius tanto eius absentia portatur molestius dicit ysidorus xii ethi. ꝙ equi aliqui ꝓprios dominos recognoscunt oblīti mansuetudinis si mutentur eoꝝ domini et preter dominos suos ꝓprios nullū alium dorso recipiunt hec ysido. tales equos habuerunt imperatores precipui sicut alexander magnus et gaius cesar sicut dicit solinus

sic et electi uel q sunt quasi equi xpisti quos emit in nundinis huius mundi ut ipsum portarent .i. cor. vi. empti estis precio magno glorificate ⁊ portate deum ⁊ de quibus dicit ab hac tertio q ascendis super equos tuos dominum suum ꝓprium non solum uerbo ꝫ et opere recognoscunt et si mutare dominum suum eos contingat sicut accidit per peccatum statim obliuiscuntur mansuetudinis quia sub alio domino non mansuescunt sed cōtinue eū excutere moliuntur mīstri uero domini aliū nīlo⁹ dorso recipiunt nolunt enim portare dyabolū qui ad hoc empti sunt ut portent xp̄m et in hoc manifeste ostendunt se xp̄m diligere iuxta illd matthei xxii. ¶ Diliges dominum deum tuum ex toto corde . scdo ps̄ ista dilectō ex preceptoꝝ uoluptaria impletione dicit enim ambrosius sup Beati immaculati uere diligit q sine tristicia sine timore uoluntario potius studio quam coactio precepta obseruat unde sicut legitur in libro de uita philosophoꝝ ar aristoteles interrogatus quid sibi ex phā acquisisset respondit non coacte facere que aliqui ob timorem legis faciunt .

¶ Aristippus uero interrogatus quid pīblo sophi pl⁹ haberent ceteris hominibus . respōdit si omnes leges pērempte essent omnino similiter uiueremus sicut et modo idem docet uera phā et eodem modo est de ueris phīs phūs enī ē idem ꝙ amator sapientie phā item ꝙ amator sapientie phā ergo nostra que est amor non sapientie create sed increate .i. xp̄i qui est dei uirtus et dei sapientia hoc tribuit phō uero .i. amatori istius sapientie ꝙ omnia que lex diuina precip̄ non timore aut coacte ſꝫ spontanea uoluptate implet et si lex nulla esset idem faceret propt̄ quod dicit apostolus .i. thīm . i . iustis non est lex posita sed iniustis et ideo uoluptarie illa implere arguit phām . i . amorem xp̄i Johā . xiiii . ¶ Si quis diligit me sermonem meū seruabit et idem Si diligitis me mādata mea seruate ueīte p̄s . cām sue dilectionis subiungit quam primo tangit in generali dicens fortitudo mea et post eam magis explicat in speciali dicens dominus firmamentum ⁊c̄ . ubi tāgit triplex beneficium in quo patet ꝙ dominus est fortitudo suorum primum est conseruatio boni inherentis secundum est declinatio mali imminentis : tertiuꝫ est remotio mali

firmamentum meum .i. p ipsum confirmor in bono accepto et ideo qui timet infirmari i gloria accepta ipsum apprehendat et sibi inhereat naturale est hiis qui submergi incipiūt ut aliquid apprehendant manibus et qō primo apprehenderint fortiter tenent et illud quīvoque est causa submersionis puta quantū ē res instabilis et grauis quandoque uero est cā saluationis puta si sit res que sup aquas emineat et stabilis . sic et in mundo isto tam quam in mari periclitātes si bona temporalia apprehendamus que ponderosa sunt et caduca erunt causa submersionis.

¶ Si uero petrā solidā et firmam xpm scilicet sibi inheramus fortiter ipse erit causa salutis sap. iiii. Tu autem pater gubernas prouidentia quando dedisti in mari uiam et inter fluctus semitam fortissimam quātū ad secundum beneficium dicit et refugium meū scilicet a malis inminentibus . Augu. de uera innocentia omnia que timentur rationabiliter declinantur deus sic timendus ē ut ab ipso ad ipsum confugiatur qō qualiter sit intelligendum patet per hoc q ipse dicit alibi in quodam sermone nemo inquit recte fugit ab illo nisi ad illum ab eius seuericate ad eius bonitatē hec augu. ex quo patz q siue fugias deū siue creaturā ad tū fugiēdū ē ? iō ipe ē singl'are refugiū secundū leges hūanas fugiēs ad statuam principis importunitatem sequit et si seruus propter intollerabilem seuiciam domini ad eam confugeret . ab eius seruitute liberandus est xpistus aūt est plus quam status quia una ymago summi principis heb. i. ¶ Qui cum sit splendor glorie et figura eius ergo ad ipm fugientes in puritatem consequantur insuper et peccator qui ad ipsum propter intollerabilem seuiciam dyaboli ? peccati cuius seruus additus fuerat tota securitate refugerit a tali seruitute liberabitur quod eni istorum dominorum sit seruitus intollerabilis patet per illud senec. epla ad lucill. sz i quit libidini seruit alius ambitioni omnes timori nulla seruitus turpior est quam uoluptaria hec senec . ergo talis seruus fugam eripiat . eccle. xxi. ¶ Quasi a facie colubri fuge peccati et ad xpm refugias de quo ps deus noster refugium et uirtus et cetera quantum ad tertium beneficium dicit et liberator meus sz a malis meis presentibus uel ideo liberator q libertatis donator psalmista Liberasti nos domine ex affligentibus nos .

EUS ADJUTOR et cetera. Hic promittit se in deuz speraturum et primo tangit sue fiducie causam in generali . secundo eam applicat magis in speciali tbi ꝓtector meus . ꝛc. quantum ad primum dicit deus meus adiutor meus supple ? sperabo in eum ideo enim in eum sperandum est quia ipse adiuuat in se sperantes non presumentes ꝛc . hic sciendum q duplex adiutorium gratie a deo confertur scilicet ad recte incipiendum ? recte perficiendum primum datur infallibiliter nisi quis ꝺo resistat quod patet et sicut dicit origenes super librum . mi. maior cura geritur pro nobis ad salutem quam ab aduersariis ꝓcuratur ad mortem quis deus pater ? filius ? spiritus sanctus non ꝓuocant sed etiam pertrahunt hec origenes ergo nisi non coniungerimur nos aduersariis et eorum partem augeremus gratiam adiuuantem infallibiliter habemus et iō non est alia causa quare quis non habet deum adiutorem nisi quia sicut dicitur in ps.

¶ Ecce hō q non posuit deū adiutorem suum scōm datur nisi quis gratia acceptū nec ligat propter negligentiam enim et gratia data perditur et danda non optinetur dicit solinus q in capite draconis est lapis preciosus dictus draconitas qui a uiuis draconibus extrahitur et propter hoc sicut dicitur in historia yherosolimitana . quibusdam herbis somniferis dormire cogitur ut sic uiuenti lapis ꝺtrahatur sic dyabolus uolens ab homine auferre uiuentem lapidem preciosum diuine gratie qua fruitur de quo . i. regum. vii. ¶ Tulit samuel lapidem unum et cetera . uocauit que nomen lapis adiutorii . primo saporem negligentie procurat sciens q aliter non possit uiuenti auferri lapis ille crisostomus omelia xviii super math . imperfecto gratia est adiutorium infirmitatis hūane adiutorii aie nō dormientibus datur sed festinātibus et nō prevalentibus hec crisostomus istud apparuit in beato ātonio de quo narrat beatus ieronimus in uitis patrū q cum aduersus malignos spiritus bellum gereret et ab ipsis multa grauissima

ur inera ſuſcepiſſet cum gaudio per radium lucis ueſuper uenientem et uemones effugan tem intellexit xpiſti aduentum ad ſe et ait ubi eras bone ihesu quare non a principio ap fuiſti ut curareꝰ uulnera mea et uox ad eum facta facta eſt antoni hic eram ſed expectabā certamen tuum nunc autem quia dimicanto uiriliter non ceſſabo te ſemper auxiliabor tibi ꝫ Roman. viii. ¶ Spiritus adiuuat infirmi tatem noſtram non autem dicit negligentiā noſtram.

DILECTOR MEUS et cor nu et cetera. Hic explicat diuinū adiutorium magis in ſpeciali ubi eſt aduertendum ꝙ cuꝫ tres hoſ tes ſcilicet mundum dyabolum et carnem ſen tiamus in pugna contra ipſos diuerſimode oportet nos habere nam mundum optime ui cimus ſuſtinendo unde ſicut dicitur in libro de uita philoſophorum ꝙ byas unus de vii ſapientibus interrogatus quis eſſet inter ho mines magis infortunatus Reſpondit qui nō poteſt infortunia ſuſtinere et ideo ſpecialiter contra ipſum habere oportet arma defenſiua que deus nobis adminiſtrat inter que preci pue ſcuto pacientie indigemus et ideo dicit protector meus ſcilicet tu es ¶ Alia littera ſcilicet ieronimi hꝫ hic ſcutum meum ab ipſo enim recipimus ſcutum pacientie propter di cit pſalmiſta. ¶ Quoniam tu es pacientia mea .dyabolum autem optime uincimus ſibi conſtanter reſiſtendo. i. petri. v. cui reſiſtite for tes in fide et ideo oportet arma habere iuſ ſiua et quantum ad hoc dicit et cornu ſalutꝭ mee .cornua ſunt data animalibus loco armo rum non quibus ſe ſolum protegant ſed qui bus potius inuadant et ideo xpiſtus eſt cor nu noſtrum quia per ipſum id eſt fidem ipſi⁹ et gratiam ſpiritus malignos inuadimus non facit autem pſalmiſta in propoſito niſi tantū mentionem de uno cornu et ideo ſciendum ꝙ ſicut dicit philoſophus xii. de animalib⁹ quando animal habet tantum unum cornu illud erit in medio capitis ſicut patet in uni corne ſic et nos xpiſtum .qui eſt unicum cor nu noſtrum in medio capitis. i. mentis ſemp habere debemus ut poſſumus dicere cum p̄o Exaltabitur ſicut unicornis cornū meum.

¶ Quoniam autem iſtud cornu ſic habet ſi tuatum optime eſt munitus ut hoſtes minus habeat timere dicit enim vegecius libro. i. neceſſe eſt ut dimicandi actionem ſumat audacia qui munito capite non timet uulnus qui uero xpiſtum habet in mente ſatis mun i tus eſt in capite ſi cornutus eſt et munitus erat moyſes de quo exo. xxxiiii. cornuta erat facies ex conſortio ſermonis domini .i. xpiſti qui eſt ſermo et uerbum dei et ideo talis actionem ſumit audaciam hoſtes inuadendi pſalmiſta inimicos noſtros uentilabimus cor nu ¶ Signanter uero dicit p̄o. cornu ſalutꝭ quia ſunt quedam cornua que ſunt magis im pedimenta ſalutis quam conferentia ad ſalu tem dicit enim philoſophus xi. de animalibus ꝙ aliqua animalia non habent iumentum magnuꝫ a cornibus ſuis ſicut cerui quia mag nitudo corporis eſt multitudo ramificationis cornium eſt propinquior ſuo nocumē to quam iumento albertus uero xii. libro de animalibus dicit ꝙ cornua cerui magis ſunt purgamenta nature quam iumentum et p pter hoc eicit cervus cornua ſua ſic eſt in p poſito. Nam potentes ſeculi cornua quidem habent magnā. i. poteſtatem et ſubli mitatem in hoc mundo de quibus ezechielis xxxiiii. cornibus noſtris uentilabitis omnia in firmiora pecora. ſed iſta cornua non ſunt ad humane ſalutꝭ ſꝫ potius impedimenta. qꝛ mul titudo ramificationis eorum eſt eis nociua.

¶ Nam a fructu frumenti uini et olei multi plicati ſunt et ideo iſta cornua tanquam que dam purgamenta et ſuperflua reicienda. i. cō tempnenda ſunt Alioquin ſunt a domino cō fringenda ſecundum illud p̄o. ¶ Peccatorū confringam cornua Tertium uero hoſtem. ſ. carnem optime uincimus fugiendo dicit vale rius libro vii. ꝙ fabii maximi non dimicare uincere fuit. ſic in propoſito hoc dicit valeri us quia ceteri duces romanorum miſſi contra hanibalem ducem penorum offerentis ſe bel lo campeſtri deuicti ſunt uel interfecti ad magnam uerecundiam et detectionem roma norum fabius uero miſſus contra eum ſicut dicit frontinus ſolum ſtatuit defendere fines ſibi commiſſos bellum declinans ut ſic dilato congreſſu paulatim numeretur uirtus hanibā lis et ſui exercitus et augeretur uirtus ro manorum que diminuta fuerat ꝓpter quod

metuit nomen ſummi ducis et vocatus eſt fabius maximus ſic contra carnem agendū quia ſi offers te ad bellum vinceris ſi autem deceſſiones et viſo haſte faciem vertis victor efficeris ideo dicit apoſtolus .i. cor. vi. fugite fornicationem .ſic autem fugiens a domino ſuſcipit et ideo addit hic pſalmiſta et ſuſceptor meus pſalmiſta ℣ laudabo te domine quoniā ſuſcepiſti me nec delectaſti inimicos meos ſuper me

ACCLAMS INVOCABO dominum et cetera .hic promittit ſe gratias deo acturum voce et rāgit hic duo ſcilicet gratias agēdi promptam voluntatem dicens ¶ Laudās invocabo dominum tangit inſuper et ſue orationis utilitatem dicens et ab inimicis meis ſaluus ero hec eſt enim efficacia deuote orationis ſcilicet liberatio ab hoſtibus unde dicit origenes ſuper librum numeri multo plus valet unus ſanctus orando quam peccatores in numeri preliando oratio ſancti penetrat celum quomodo non et hoſtem vincat in terris hec origenes ℣ invoca me i die tribulationis et eruam te quantum ad primum ſciendum ℣ inter laudare et invocare poſſumus diſtinguere uno modo ſic ℣ laudatio pertineat ad gratiarum actionē pro preteritis beneficiis invocatio autem ad orationē pro futuris utrīque enim debemus facere Narrat vegecius li° primo ℣ in inſulis in quibus primo inuent° eſt uſus fūde matres paruos filios nullum cibum contingere ſinebant niſi quem ex funda prius percuſſiſſent ſic et xpiſtus qui eſt mater noſtra ad nos paruulos ſuos habere vitetur ut exercitemur et diſcamus funda iacere .i. modum et conſuetudinem orandi habere oratio enim eſt quedam funda quia funda ſecundus philosophum. xviii. libro ethi. a fundendo dicitur propter ℣ et oratio funda quedam eſt quia per ipſum effundimus deo corda et vota noſtra ℣. Effundo in conſpectu eius orationem meam .et tribulatione et cetera .ſet ideo que nobis neceſſaria ſunt vult ℣ prius funda iſta contingamus quam optineamus ideo Jone .i. ¶ Surge et invoca deum tuum et ℣ .

¶ Qui dat iumētis eſcā ipſoꝝ et pullis corvorum invocantibus eum alio modo diſtīgui poteſt inter iſta duo ſic ℣ laudatio ptinet ād ſacrificium otis invocare autem ad ſacrificium mentis dicitur enim invocare quaſi intus vocare ſcilicet in corde non enim ſufficit laudare ore niſi laudetur et̄ corde ne dicat vobis illud matei vii. ¶ Populus hic labiis me honorat cor autem eorum longe eſt a me : Narrat valerius libro primo ℣ ceſare ſacrificante bouem inuentum eſt ſacrificium ſuū ſine corde nec erat hoc ſignum bonum ſed mortis te propinquo eminentis ut ſibi predictum fuerꝫ ſic et qui te vultis labiorum ſuorum ſacrificant ſupra illud oſ. xiiii. Reddamus vitulos labiorum noſtrorum .ſi fuerit ſacrificium ſine corde non offerunt ſacrificium quod ſit ſignū vite quia ſicut dicit pſalmiſta ¶ Sacrificiū deo ſpiritus contribulatus cor contritum et cetera .et ideo qui vult ſacrificium laudis deo offerre oportet ℣ non ſolum voce laudet ſꝫ etiam mente invocet Jeremi. xxix . Invocabitis me et veniam .

CIRCUMDEDERUNT me ꝛc̄. hic oſtendit quantum ad dictam liberationem quam fuerit neceſſaria unde primo oſtendit i quātis periculis fuerit ſecundo quomodo ad deum refugiat ibi in tribulatione mea ꝛc̄. et primo tangit periculum culpe ſecundo periculum pene ibi dolores inferni .poteſt autem iſte verſus dupliciter exponi uno° in perſona eccleſie ſeu nature humane . ¶ Alio modo in perſona xpiſti primo modo exponendo tangit pſalmiſta periculum duplicis culpe ſcꝫ mortalis et venialis quantum ad primum dicit circumdederunt me dolores mortis .i. peccati mortalis et ſignanter dicit circumdederunt me quia undique ſunt mortis pericula bern̄. in meditationibus beu mihi domine quoniam undique mihi bella undique tela volant undique tentamenta undique pericula quacumque me vertam nulla ſecuritas hec bernardus .p̄. Inimici mei animam meam circumdederunt quantum ad ſecundum dicit Torrentes iniquitatis cō turbauerunt me .torrens enim quamuis cum impetu et ſubito veniat non tamen ſemp durat ſic et peccatum veniale ſubito et ſine deliberatione quandoꝫ accidit nec habet ex ſua natura ſemp durare ut alio modo per dolores mortis intelligitur peccatum originale quod

nanter dicuntur circumdare quia nullus potest ista effugere Rom̃a v. ¶ Per unum hominẽ in hunc mundum peccatum intrauit et per peccatum mors per torrentes uero iniquitatis intelligitur peccatum actuale et hoc ratione triplici. primo ratione sui impetus uehementis dicit enim ysidorus xiii ethi q torrens est aqua uehemens cum impetu sic peccatum aqua dicitur iob xv. ¶ Qui bibit quasi aquã iniquitatem uenit autem hec aqua cum impetu quia ualde proni sumus ad casum et uicia gene vi. uidens deus q multa malicia hominum esset in terra et cuncta cogitatio cordis intenta esset ad malum omni tempore etc̃ ideo dicit seneca uirtus lenta uicium ipetuosum iob vi Sicut torrens qui raptim transit in conuallibus ¶ De ratione sue attractionis trahit enim torrens secum ea que nõ sunt bene radicata nec fixa sic peccatum trahit eos qui non sunt in caritate stabiles iudic v ¶ Torrens cadumin trahit cadauera eorum cadumin interpretatur mare antiquorum significans peccatum propter sui amaritudinem. iere ii. ¶ Vide quia malum et amarum reliquisse te deum tuum. et bene dicitur mare antiquorum quia in hoc mare antiqui id est primi patres submersi sunt cadauera uero dicuntur instabiles quia secundum ysidorum. xi. ethi. cadauer a cadendo dicitur quia amplius stare non potest sic et isti p̃a. ¶ Ibi ceciderunt qui operantur iniquitatem tales ergo trahit torrens iste tertio ratione sue cõsumptionis consumit enim torrẽs et causat paulatim terram sup quã decurrit sic pecm̃ non solum animam sed terram id ẽ corpus cui dominatur paulatim consumit ipsam ad resistendum debilitando et caust ipsum ad recipiendum suggestionem et receptionem uarias disponendo et hoc in quibusdam fit paulatim et non subito sicut in uiris qui uidentur perfecti deici untur per negligentiam et remissionem dicit enim philosophus v. polit. c. xii. q si oportet aliquem deicere a principatu et honorem expedit tyranno ut eum gradatim deponat quia hoc minus contristabit eum et minus insurgent contra auferentem illud quod modicum uel nihil est quam contra illum qui totum simul aufert sic est in peccato non enim diabolus uirum perfectum statim tentat de maximis peccatis sed primo de negligentia et

tempore et sic paulatim per minora peccata perducit ad maiora iob xiv. Lapides excauat aque et alluuione paulatim terra consumitur. ubi dicit beatus gregorius est temptationis genus q paulatim uenit in mentem et resistentem animum leuibus suggestionibus inficit et omnes in eo uires non nimietate sua sed assiduitate consumit iudich. ii. ¶ Fregit omnes ciuitates excelsas que erant ibi a torrente mambre .i. diuidente usque quo perueniatur ad mare rubrum signanter uero dicit psalmista. Torrentes iniquitatis conturbauerunt etc̃. solent enim torrentes aquas puras fluuium quando eis miscentur turbare nam torrens aquas lutosas de montibus uenientes habet sic in proposito nam quando quis uitiis in mundicia sunt in eo aque pure de quibus dicitur iohan. vi. ¶ Qui in me credit flumina de uentre eius fluent aque uiue hoc autem dixit de spiritu etc̃. sed quando torrẽtes iniquitatis de monte superbie uenientes et lutum cupiditatis et uoluptatis secum trahentes in hominem intrant conturbant. i. turbidas, reddunt aquas que prius pure fuerant prouer. xv. ¶ Conturbat domum suam qui sectatur auaritiam. Alio modo potest uersus iste intelligi in persona xpisti quem in passione circũdederũt dolores mortis q dicitur propter animi sui tristitiam dolebat enim exterius mortem sui corporis sed multo magis dolebat interius mortem spiritualem hominis. unde ambrosius super lucam doles domine non tua sed mea uulnera nõ tuam mortem sed nostram infirmitatem et nos estimauimus te esse in doloribus cum tamẽ nõ pro te sed pro me doleres sed quid mirum si pro omnibus doluit qui pro uno flenit qd mirum si moriturus pro omnibus tedeat qui lazarum resuscitaturus illacrimat hec ambrosius ¶ Narrat ualerius libro quinto de emilio paulo uiro clarissimo q tantum pro re publica romanorũ zelauit cum in prosperitate urbis metueret ne aduersitas aliqua ex ira deorum urbi immineret orauit deos suos ut si qd aduersi populo romano imineret totum in suam domum uerteretur. i. malens ut urbs de suo casu ingemesceret quam ipse casum populi romani cerneret quod et impetrauit multis calamitatibus grauibus uexatus sic et xpistus populum filiorum dei intm̃ dilexit

q̄ miserias quas popopulus iste meruerat
omnes in domum suam id est naturam hūa
nam assumptam conuerti a deo patre postu
labat .ii.regum xviii. ¶ Quis mihi det ut
ego pro te moriar fili mi q̄ et obtinuit unō
dicitur ysa xviii.oblatus est quia ipse voluit
et psalmista desiderium cordis eius tribuisti
Omnes igitur miserias humano generi imi
nentes in vomum suam conuerse sunt id est
in personam suam et matrem suam et domes
ticos suos ysa.liii. ¶ Vere languores nostros
ipse tulit et dolores nostros ipse portauit .ip
se autem vulneratus est propter iniquitates
nostras attritus est propter scelera nostra .
et ideo circumdabant eum dolores mortis .ii.
Re.xxii. ¶ Circumdederunt me contritiones
mortis insuper torrentes iniquitatis conturba
uerunt eum quod dicitur propter persecuto
rum violentiam nam et ipsum persecuti sunt
et suos usque in presens persecuntur sunt eni
torrentes iniquitatis impii qui opprimunt in
nocentes et conuenienter dicuntur torrentes
quia torrentes quandoque in tantuz excrescūt
q̄ flumina transcendunt sed tamen quanto
magis excrescunt tanto velocius decurrent et
transeunt unde dicit ouidius libro de remedi
is flumen torrens solet altius ire sed tamen
hec breuis illa perbemnis aqua .sic est de im
piis in hac vita non quandoque et tamen ex
crescunt q̄ bonos transcendunt sed tamen
hec est differentia in ipsos et bonos q̄ eoruz
prosperitas cito transit et quanto maior est
tanto sepe citius defluit psalmista Vidi impi
um superexaltatum et elevatum etc̄.et transi
uit et ecce non erat . iusti autem in perpetuū
uivent de istis torrentibꝰ dici potest illud iob
vi.preterierunt me sicut torrens rapti trāsit ;

DOLORES INFERNI circū
dederunt ⁊c̄.hic tangit pericula
pene et tangit duo pericula scz
pene eternalis et mortis corporal
utrumque enim meruit natura humana et ab
utroque liberata est vel in re nel in spe quan
tum ad primam penam dicit dolores inferni
ni circumdederunt me vocat autem dolores in
ferni dolores causatos ex timore pene inferna
lis et licet isti dolores sint graues tamen non
sunt boni pronostica dicit enim auicēna libro
iv.de animalibus q̄ mulier paritura quanto
inferius incipit dolor tanto significatur q̄ ei
cius pariet dolor autem ex timore inferni in
inferno quasi incipit et per consequens in in
fimo ideo signum est primo et causa accele
rationis partus spiritual id est productionis
boni operis ideo dicitur ysa vii. pete tibi sig
num a domino deo tuo ⁊c̄ .est enim signum
petitum in profundo inferni timor suple sicut
signum in excelso est spes eternorum potest
autem et ista pars uersus dici in persona xpi
sti sic q̄ per dolores inferni intelligatur inui
dia persecutorum suorum propter quam cir
cumdederunt xpistum ad comprehendendum
tum et merito per dolores inferni intelligitur
inuidia propter tria primo ratione sue origi
nis Nam inuidia originem habuit a personis
infernalibus sapien.tertio . Inuidia diaboli
mors intrauit in orbem terrarum secundo ra
tione nequitie excellentis grego.in mor.libro
quinto super illud iob parumper occidit inui
dia quamuis per omne vicium,cordis antiqui
hostis virus infunditur in hac tamen nequicie
tota sua viscera serpens concutit et imprimen
de malicie pestem vomit gen.xxxviii.fera pes
sima devorauit filium etc̄.i.inuidia . Tercio
ratione pene consimilis .pene enim inferni
sunt ardor frigus et stridor dentium que inui
dus etiam hic patitur gregorius in . xxxi .
ubi supra de inuidio color pallore afficitur ocu
li deprimuntur mens accenditur membra fri
gescunt sic in cogitatione rabies in dentibus
stridor hec gregorius dolores igitur inferni
circumdederunt xpistū q̄ inuidi math xxvii
sciebant enim q̄ per inuidiam tradidissent
ideo in persona xpisti dicit psalmista alibi
pericula inferni inuenerunt me i ¶ Quantus
vero ad penam mortis corporalis dicit . Prę
occupauerunt me laquei mortis quod potest
dupliciter intelligi uno modo sic q̄ per la
queos mortis intelligamus necessitatem mori
endi corporaliter seu illa que inducunt mortē
corporalem et sic potest istud dici uno modo
in persona totius nature humane quam pre
uenerunt laquei mortis quia prius uenerunt
quam pena alia scilicet quam dolores inferni
quia prius morietur corporaliter quam ad
inferna descenderet uel aliomodo potest dici
in persona xpisti quem preoccupauerunt la
queí mortis quia prius occupauerunt ipsum

quam tempus fuisset sibi morandi secundum conditionem eius naturalem. nam iuuenis et sanus ac robustus mortuus est ¶ Tercio modo potest hoc dici in persona cuiuslibet q morte subita et in preuisa rapitur et iusto q uem non imminet periculum et si sic pre occupetur morte quia dicitur sapientie quarto iustus si morte preoccupatus fuerit in refrige rio erit in isto uero grande periculum immi net quia qui diu male uixerit et cogitationes ac sensus per diuersa disperserat non potest subito cogitationes et sensus in unum recolli gere nec ad transeundum ex hac uita subito se disponere quod ostendit crisostomus super matth. lii. duplici exemplo primum est sicut in quit rex cum tyrano bellum facturus uoluit aspicere exercitum et consiuerare arma illoꝝ et iubet mittere tubam tunc omnes milites festinant aspicere arma sua ubi sit gladi⁹ ubi lorica sit posita ubi scutum iacet et qui secu ritatis tempore arma sua parare studuit paratus et letus currit ad inspectionem qui autem tempore securitatis gladium suum eru ginare permiserit loricam fordescere scutum frangi aut rumpi cum audierit tubam et ipse quidem excitatus timore festinat limare gla dium detergere loricam ligare aut stringere scutum sed non poterit celare negligentiam suam quia urgens necessitas non permittit longi temporis opus implere hec crisostom⁹ aliud exemplum eiusdem est sicut inqit domi no absente malus seruus non aspicit opera sua nec cogitat quia uenturus est domin⁹ ei⁹ et opera perspecturus sed cum uiderit eum uenientē de longe tunc aspicit opera sua tūc incipit festinare sed nihil ei proderit festina tio eius quia multorum dierum negligentia nō potest una hora expleri hec crisostomus ergo cauendum est ualde ne quis differat separare ne preoccupetur hora mortis sapientie xvii. frequenter pre occupant pessima redarguente conscientia alio modo exponitur ista para uer sus sic q⁹ per laqueos mortis intelligantur il laqueationes peccati et hoc uel originalis quia laquei nos pre occupant quia ante usuꝫ liberi arbitri nos implicant uel etiam actua lis nam illi laquei frequenter propter nostrā negligentiam nos sapere incautos preueniūt et implicant qui uult ab his laqueis tutus esse non sedeat in terra sed in celis sit conuer

satio eius dicit enim ambrosius in exameron omelia sexta in superioribus nemo tendit re tia laqueum nullus abscondit ideo cuius con uersatio in supernis est huius non solet in p̄ dam uenire captura hec ambrosius talis pōt dicere illō psalmista Anima nostra sicut pas ser erepta est de laqueo uenantium ,

IN TRIBULACIONE

mea inuocaui dē .hic ostendit psalmista quomodo ad deum refugerit et primo dicit se clas se secundo exauditum fuisse . ibi Et exaudiuit et dē quia uero orandum est mente orandum est et uoce et oratio mentalis debet esse causa orationis uocalis ūde cassio⁹ creuit sermo progrediente desiderio sio quan tum ad orationem mentalem premittit dicēs ¶ In tribulatione mea inuocaui dominum. quantum ad orationem uocalem subiungit et ad deum meum clamaui clamare autem ad deum in tribulatione est clamare ad deum ō ni tempore huius uite quam constat totam esse in tribulatione Augustin .de uerbo domi ni omelia xliii. tota uita ista intelligentibus tribulatio est. sunt enim duo tortores anime non simul torquentes sed crutiatum alternan tes horum duorum tortorum nomina sunt ti mor et dolor quando tibi bene est times qñ male est doles hec augustī. ergo qui clamat in tribulatione semper clamat psalmista In die clamaui et nocte coram te id est in prosperis et in aduersis et ē hic aduertendum q⁹ tribu latio duplex est una scilicet que est ab intrin seco de qua dicit apostolus .i. primo cor. vii. tribulationē tm carnis habebit huius ¶ Alia uero est abextrinseco et in utraque est ad de um confugiendum per orationem prima uero tribulatio maxime est nostra quia non solū est nostra passiue sed etiam actiue quia prin cipium eius actionum est nobis intrinsecum et in ista precipue est deus orandus quia h⁹ genus demoniorum non eicitur nisi in oratio ne et ieiunio Narrat ualeri⁹ .li⁹ i q⁹ egles san nus atleta mutus cum sibi tutilus et premiuꝫ uictorie quam adeptus fuerat uideret eripi in dignatione tam magna accensus est quam uo calis euasit id est loqui cepit qui prius mut⁹ fuerat sic dico in proposito multi enim sunt

fortes acclete et hostes multos uincunt ita ut digni sunt premio et titulo sempiterno et cū caro cum suis concupiscentiis sibi totam gloriam quam meruit uitiatur eripere et ideo si prius mutus fuerit ille homo ab oratione tūc maxime indignatione accessus vocalis fiat ad deum pro se loquendo psalmista in tribulatione invocasti me ut liberem te exaudivi te in abscondito tempestatis. ¶ Alia vero tribulatio est ab extrinseco tū nostra est quia est in nobis respectu eius principium passivum tamen principium eius activum est extrinsecum scilicet mundus iste et in ista etiam ecclesia in oratione clamandum, ad deum dicitur libro de proprietatibus rerum q̄ contristit mare transiturus cum fuerit fatigata una ala erigit quasi ad modum veli altera ala ad corpus applicata et sic flante vento ad litꝰ pervenit destinatum sic et nos hoc mare magnum et spaciosum transituri quamvo tribulamur ? ad versa patimur incipimus in pictore fatigari et deficere psalmista dormitavit anima mea pre tedio. ii. cor. i. ¶ Supra modum gravati sumus et supra virtutem ita ut tederet etiam vivere licet autem unam alam oporteat nos dum hic sumus corpori applicare ut scilicet providemus ea que sunt necessaria corpori alterā tamen sursuz debemus erigere ad deum in oratione ut ipsa tanquam velo utamur et flante vento id est ducente spiritu sancto qui paraclitus dicitur. id est consolator per veniamus ad portum felicitatis eterne vel pacis et trāsquillitatis interne psalmista.

¶ Cum invocarem exaudivit me et cetera. in tribulatione dilatasti.

EXAUDIVIT de tēplo sancto et cetera. hic tangit suam exauditionem et primo quantum ad orationem vocalem et quantū ad hoc dicit exaudivit de templo sancto suo vocem meam per templum vero sanctum intelligitur ipsum celum psalmista dominus de templo sancto suo dominus in celo quod dicitur esse sanctum quia sanctitas secundus dyonisium est perfecta mundicia ibi autem est perfecta munditia quia sicut dicitur apoc. ii.

¶ Non intrabit in illam aliquid coinquinatum et faciens abominationem. Narrat solinus q̄ rome est domus herculis sacra in q̄ cum hercules sacrificaret deo suo rogavit q̄ nec musce nec canes ēquā ingredi possent q̄ et postmodum evenit multo autem sanctior est domus ihesu christi et ideo nec musce nec canes eā intrabūt musce sūt boues immūdicies q̄ imponunt se huius mundi dulcedini se ī gerūt hec est musca in extremo fluminis egypti sicut dicitur ysa. vii. et exo viii. ¶ Corrupta est terra ab huius muscis tūc templuz ihesu predictuz non intrabit quia dicitur exo. viii.

¶ Orabo dominum et recedet musca canes vero sunt homines carnales ō quibus psal. lvi. canes impudentissimi nescirent securitatez istic etiam prefatum templum non intrabunt quia non est bonum sumere panem filiorum et mittere canib⁹ apoc ihesu. i. fouis canes ? ō ne isto templo dicit psalmista ¶ Sanctum est templum tuum mirabile in equitate. Alio mō intelligitur per templum sanctum humanitas ihesu christi de isto templo facilius exaudimur dicentes per nomen nostrum ihesum christum quia nocet reddit bene sonans dicit enim philosophus li⁰ de problematibus q̄ si puteus aut lacus in vomo fuerit maior redditur sonus in isto templo autem fuerunt multi putei quos foderunt iudei quando foderūt manus et pedes ihu autem putei reddunt sonum precum nostrarum bene maiorem et audibiliorem bene securum accessum habes o homo ad deum. Pater ante filium et filius ante patrē. Pater ostendit filio pectus et ubera filius ā latus et vulnera nulla poterit esse repulsa ubi tot sunt caritatis insignia hec bernardus ī ezech. xliii. in visis templi pones cor tuum et pedes adoubo ad templum sanctum tuum deinde tangit suam exauditionem quantum ad orationem mentalem dicens et clamor meus in cōspectu eius id ē clamor qui fit in mente seu corde ubi solus deus conspicit introivit ī aures eius psalmista preparationem cordis eorū audivit auris tua dicit phisimus li⁰ viii. q̄ fero cia arietis cohibetur si cornu ipsius iuxta aures perforetur christꝰ est aries gen. xxii. vidit arietem inter vepres hesitē. i. christum spinis coronatum qui contra peccatores ferociam suam ostendit nam cornibus suis. i. iusticia et potentia ipsos impetit sed tota ferocia cohibetur si cornua perforentur iuxta aures quod fit per orationem humilez, quia si brevis cito penetret celum. ¶ Et cetera solidissimi quasi ere fusi sunt sicut dicitur iob. xxxvii. multo

magis penetrabit non solum aures xpisti sed et cornua supra aures Cum ipse sit quasi ve nerimus ligni uermiculus sicut dicitur .ii. Re. xviii. ysa xxx. Audiebitur uti ad uocem clão ris tui statim ut audierit ꝛc. Signãter uero di cit Clamor meus introibit quia oratio de no tu facilem ad deum habet ingressum et rõ duplex est una quia oratio est boni nuncii ba iulus Tales autem nuncii facilez habent in gressum nunciant autem patri filium uiuere qui mortuus putabatur ¶ Secunda ratio ẽ quia oratio est munus gratissimum munera au ro et ebãma in omni curia facilime ingrediũ tur et ideo dicit ps. Intret oratio mea ꝛc.

COMMOTA EST contremuit terra etc. egit psalmista prius de gratias pro sua liberatõne hic au tem agit de motu liberationis ꝛ primo agit de liberationis motu que fit in presenti per gratiam .secũdo de mo tu liberationis in futuro per gloriam ibi et re tribuet mihi etc et primo quia in presenti li beramur per duplicem xpi aduentum scilicet inuisibilẽ in mentem et uisibilem in carnẽ pri mo agit de liberatione nostra quatenus fit p primum aduentum secundo de ea quatenus fit per secundum ibi et inclinauit quia uero seruitus peccati et diaboli introducitur per peccatum quod duo continet scilicet auersio ne a bono in commutabili et conuersionez ad bonum commutabile . ideo liberatio ab hac seruitute fit per auersionem et conuersionem prefatis auersioni et conuersioni oppositam scilicet per auersionem a bono commutabili cui uoluptas adhesit inordinate et conuersio nem ad bonum in commutabile et ideo primo ostendit quomodo causatur in nobis ista auer sio et secundo quomodo ista conuersio secun da pars ibi ignis a facie etc. fit autem predic ta auersio per contritionem non contritus uo let se alteri quam deo adhesisse ꝛ uellet se nõ adhesisse et per consequens ab illo attenitur qõ prius dil exit quia uero dolor ꝛ contritionis et timore oritur quia initium sapientie timor domini et per timorem timini declinat õnis enim a malo .ideo primo ostendit quomodo in nobis generatur timor .secundo dolor ibi ¶ Ascẽdit fumus et primo determinat de ti more dei quantum ad eius efficatiam secundo quantum ad eius originem seu causam ibi . quoniam iratus est et primo ostendit quid ef ficiat in cordibus carnalium et cupidorum se cundo quid in cordibus superborum ibi . Fun damenta montium quantum ad primum di cit commota est scilicet ad penitentiam et con tremuit sez ex magnitudine scilicet timoris terre id est peccatoris in terram repressus et q si in terram conuersus per amorem qualis ẽ carnis que terra est uel terrenis extrinsecis re ditus et comparat ps. conuersionem talis in proposito fre motui ꝓpter tria. primo quia si cut dicit phus .iii. metheor et Jeroni super illud abac .iii. Fluuios scisti terre. terremo tus est quandoq cadulquii. et magne in unda tionis super terram et hoc contingit quando intra terram coartantur uenti diuersi sicut me ridies et septemtrio et tantum eleuat unus quisq aquam prius intrinsecus latentẽ sub ter ra sic in corde peccatoris quando conuerti incl pit sunt quasi duo uenti oppositi scilicet meri dies id est spes uenie et septemtrio id est ti mor gehenne qui aquam lacrimarum in tantã eleuant ut sit quasi quedam inundatio super terram ps. uisitasti terram ꝛc. ¶ Flumẽ dei replet um est aquis .secundo quia sicut alber. iii. metheor. Signum concõitans terremotũ est sonus qui non quiescit aliqñ donec terra sit rupta et tunc exit uentus cum sono magno sic in proposito nam .signum conuersionis peccatoris a malis est sonus ille de quo psal mista Rugiebam a gemitu cordis mei uel etiam sonus confessionis de quo psalmista Peri it memoria eorum cum sonitu eorum id ẽ pec catorum qui non cessat donec terra scindatur .i. cor aperiatur et uentus superbie inflatõnis contra deum expiret eccle. i. ¶ Quid supbit terra ꝛ cinis . Tertio qr sicut dicit idem ibi i terremotu qñq terra sic euertitur ꝙ illo qđ prius erat infer⁹ efficit superius ꝛ ecõuerso . sic uero ẽ in cõuersione peccatoris nam caro que prius dñabatur spi tãquã superior efficit sbdã spũi ꝛ ecõuerso matth. xxviiii. Ecce terre mot⁹ fct̃us est magn⁹ ãgel⁹ enim dñi descendit de celo ꝛ accedẽs reuoluit lapidẽ Et est sciẽdũ ꝙ pecõr hic cõparatur terre ꝓpter mlta ꝑmo qr mediũ tre ẽ infern⁹ uñ rabañ. hic ꝑii. sicut cor aiał in medio est sic infern⁹ i medio terre matth. xii. ¶ Sic erit filius hois in corde tre id est in inferno . ¶ Sic peccatoris qr cor eius est sicut infernus qđ pz tñ ꝓpter eius

mirabilem tenebrositatem est enim terra mi
serie et tenebrarum ubi umbra mortis et nul
lus ordo tamen propter penarum multiplici
tatē ē ibi uermis conscientie remordens ⁊
ignis concupiscentie continue incendens que
sunt precipue pene infernales propter quod
dicitur in persona malorum prouer.i. Deglu
tiamus eum sicut infernus secundo cumpara
tur peccator terre quia secundum albumazar
terra ista que non est pūrum elementum sapo
re est amara sic peccator quando recedit a
simplicitate et puritate conscientie in amari
tudinem uertitur Jere.ii. ¶ Quomodo con
uersa est in amaritudinem ps. Terram fruc
tiferam et salsuginem a malicia Tertio quia
terra est a bestiis inhabitata non solum in sui
superficie sed potius in profundo ubi habent
foueas suas et speluncas sic peccator efficit
in anima de demo dei spelunca latronum ym
mo ⁊ facta est anima eius habitatio demoni
or ūet custodia omnis spiritus immūdi. Job
xxxvii. ¶ Ingredietur bestia latibulum suū
in antro suo morabitur ubi gregorius dyabo
lus omnium reproborum corda etiam nunc
possidet ea que per occultam maliciam quasi
proprium antrum tenet iob xxxix. tabernacu
la eius in terra salsuginis . Deinde quantum
ab conuersionem superborum subiungit fūda
menta montium turbata sunt scilicet ex timo
re et commota sunt scilicet etiam ex timo
re dei pentētiā per montes enim in propo
sito intelliguntur superbi unde gregorius per
mōtes sectariū pōtificū tior exponit isti sūt
montes etiam ad penitentiam quandoque
commouentur Sed tamen sicut dicit albert⁹
libro .iii. meteorum ad hoc quod mōtes mo
ueantur terre motu requiritur ꝙ uapor mag
nus includatur qui ipsos eleuet maior scilicet
quam ad mouendum ualles et hoc propter
ponderositatem montis :Sic et diuites sup
bi non ita faciliter ad penitētiam commouen
tur sicut pauperes et simplices sed oportet
ꝙ sit magna uirtus impellens et eleuans illi
us de quo dicitur sap.vii ¶ Vapor est ōnipo
tentis dei et hoc quia nihil ita ē ponderosuz
sicut superbia cuius descensus est usque ī pro
fundissimum inferni ysa.xiiii. Cierumpetamē
usque ad infernum detraheris in profundum
laci ideo dicit augustinus de sententiis ꝓspe
ri quid tam digmum misericordia sicut miser
quid ea indignuz misericordia superbo miser
et iusto isti non mouentur nisi ꝙñ cum ꝙdam
uiolentia magna resistunt enim impsui dio
nisi sit uehemens psalmista Quoniam ecce re
ges terre cōgregati sunt turbati sunt tremor
apprehendit eos ubi dolores ut parturientes
in spiritu uehementi ⁊c̄ . Fundamenta autem
istorum montium sunt bona temporalia seu
spes tēporaliū bonoz istis enī inuitur ioh iiii.
¶ Qui terrenum habēt fūdamentū. ⁊ē ta
le fundamentum ualde instabile cum non sit
nisi lutū uel arena sap.viii. omne aurum in cō
paratione illius arene est exiguus et tanquā lu
tum ⁊c̄. dicuntur autem isti fundamēta tur
bari et commoueri quando illi qui prius to:a
liter sperabāt in pecunie thesauris relicta spe
illis incipiunt in deo sperare uel etiam incipi
unt terrena despicere et celestibus inherere
iudic. xvi. montes mouebuntur a fundamen
tis ueniat tangit timoris suprdicti causam
dicens quoniam iratus est eis hec est sufficiēs
causa timoris quia sicut dicit psalmista .
Quis nouit potestatez ire tue ⁊c̄. dicunt me
dici et habetur libro de senibus quod quibus
non accidat timor aut horror ex re horrenda
cito morientur constat autem quod ira dei ē
res ualde horrenda hebre.x. horrendum ē in
cidere in manus dei: set ideo qui non horret
iram dei cito morietur morte secunda .i. dam
natione eterna ideo ipsam horruit qui dice
bat deficimus in ira tua et in furore tuo tur
bati sumus .

SCENDIT FUMUS in ira
eius. hic tāgit volorē contritionis q
etiā in ira eius id ē in cōsideratione
eius ire q timorē incutit dicitur ascēde
re nā per fumū itelligitur lacrimosa cōtritio
fumus enim ascēdens lacrimas ꝓducit Scie
dum ē tn quod quamuis fumus oculos mole
stare uidetur tn scdm auicen. ii. can. fumi ō
nes sunt exsiccantes unde fumus iste extrahē
do lacrimas per oculos exsiccat in ipa anima
torrentes iniquitatis ut ipsis exsiccatis uale
at anima deo amore attendi . potest aūt aliter
per fumum in proposito intelligi uanitas hu
ius mundi sapientie quinto . ¶ Spes impii
et cetera tanquam fumus qui a uento diffusus
est iste autem fumus qñ de eis ascēdit oculos

eius dicitur libro de naturā rerum q̄ fumo expelluntur apes de domo sua et mel suum deserunt sic et xp̄us de quo ecclesiastī.xl. ¶ Breuis in volatilibus apis ꝛc̄.per fumus istum de corde hominis expellitur . et mel gratie quod ibi congregauerat omnino deserit ideo dicit hugo de arra anime ¶ Sciendum q̄ amor ignis est qui fomentum querit ut ardeat· ¶ Sed caue ne inicias q̄ fumum potius aut fetorem ministrat hec bu . hoc autem faciunt qui vanitatem huius mundi amant ideo eis inpretatur psalmista . Sicut deficit fumus deficiant sicut fluit cera ꝛc̄. verūtē tangit conuersiones peccatoris ad bonum incommutabile. i. deum dicens . ¶ Et ignis a facie ei⁹ exarsit et potest uno modo ista pars uersus tota referri ad actum penitentie ignis enim est feruor diuine dilectionis qui a facie dei id est contemplatione celestis mercedis que consistit in visione dei facie ad faciem exaresc̄it est autem ymaginatō psalmista de peccatore sicut de ligno recenter preciso quod ad huc multum habet de humore nam positum in ignem primo fumū emittit et postmodum extracto humore in flammam consurgit sic enim et peccator primo a radice sua precinditur de q̄a radice dicit apostolus primo thim̄.vi· ¶ Radix omnium malorum est cupiditas a qua precinditur qui si recenter quādo primo incipit se a malo auertere et est lignum adhuc humidum intrinsecus quia sicut dicitur iob xv. ¶ Inutilis homo bibit quasi aquam iniquitatem applicatur autem igni quando diuinus furor et ira occurrit mēti psalmista Exaresc̄et sicut ignis ira tua et ideo primo ascendit fumus id est luctuosa contritio sed consumpto predicto humore flammescit igne caritatis accendat arror proximos et tunc carbones sunt ab eo uncte uitetur esse differentia inter peccatorem qui penitentiam inchoat et iustum qui peccata sua iam abluit sicut inter tus et resinum de quibus dicit ysidorus xvii·libro ethi. q̄ tus in igne positum exaresc̄it sed resina fumescit . sic enim qui penitentiam primo inchoat fumescit psalmista tange montes et fumigabunt .tunc enim tanguntur quādo digito dei qui est spiritus sanctus ad penitentiam cōmouentur iustus autem qui in bonis contineat exaresc̄it eccle.l. quasi tus arrens in igne positus autem et aliomodo in proposito distinguere inter ista duo ignis a facie eius exarsit et istud.carbones succensi sunt ab eo sic q̄ primum pertineat ad aduentum xp̄isti uisibilem nam per faciem intelligitur ipsa incarnatio psalmista . Ostende faciem tuam et salui erimus ab ista facie ignis exarsit sicut ipsemet testatur lucas xii.ignem ueni mittere in terrā et cetera .tradunt astrologi q̄ si sol parum plus uersus terram appropinquaret inflāmaret terram propter quod et partem terre que est ultra equinoctialem ponunt non esse habitabilem quia ex parte illa est sol terre aliquo tempore anni uicinior quinque gradibus quam sit in parte terre citra equinoctialem sed in aduentu filii dei in carnem fuit sol iusticie uicinissimus terre quia super terram ymmo inclusus infra terram descendit enim nō solum quinque gradibus sed .x. sicut habetur quarto regum xxiii. Quia usque ad naturam nostram sub ix· ordinibus angelorum ut deitatem dragmam per humanitatem inueniret et ideo terram nostram id est naturam humanam suis radiis inflammauit eccl'.xlvii· Tripliciter sol eturens montes radios igneos sufflans secundum uero pertinet ad xp̄isti aduentum secundum qui erit ad iudicium et tunc per carbones intelliguntur uel peccatores tre.iii. de nigrata est facies eorum super carbones qui tunc succendentur igne infernali inextinguibili deutr·xxxii·ignis accensus est in furore meo et ardebit usque ad infernum etc̄. uel per carbones intelliguntur uiri iusti dicit enī virtus et idem dicit augustinus xxi de ciuitate q̄ carbones tāta est firmitas ut nullo humore corrumpatur nulla uetustate uincatur sed in corruptibiliter durat sic et iusti de quib⁹ sāp̄

Justi autem in perpetuum uiuēt iusti autē tūc succedētur qr corpora glorificata recipient et etiam totus homo i diuinam quamdā conditionem trāsibit secūdum bern̄.ūde uidetur ymagiari psalmista q̄ iusti in presenti igne caritatis succensi sunt quasi ligna quorum ignis semp fumo admiscetur nā eorū caritas nō ē sine lacrimis quā diu sunt i hac valle lacrimar et iō i deserto isto comburuntur iste ligna ut efficiāt carbōes q flāmescāt sine fumo ut p⁹ modū i celesti camino.i.i celo ēpyrio de quo ysi .xi .dixit dñs cui⁹ ign̄ ē i sion et caminus i ihrlm̄ coram rege ardeant p̄o.

¶ Qui facit angelos suos spiritus et minis
tros suos ignē ¶ Legitur in uita philosophoꝝ
q̄ anatarsis philosophus natione Scita apō
athenas tamen diu conuersatus dixit q̄ int̄
omnia que uidit in grecia hoc uidebatur ma
gis mirabile q̄ danaꝝ .i. greci in montibus fu
mum relinquunt et ad ciuitatem ligna defe
runt scilicet separata a fumo q̄ dicebat pro
pter carbones que in montibus fiebāt et post
modum ad ciuitatem portabant forsitan ideo
sibi fuit hoc mirabile q̄ in terra sua hoc non
uiderat nobis autem licet non sit ualde mira
bile est tamen ualde delectabile quia fumus
lacrimarum totus hic relinquitur et ligna sine
fumo quia in carbones conuersa in ciuitatem
celestem portabūtur quia absterget deus om
nem lacrimam ab oculis sanctorum iezechielis
i. ¶ Aspectus similitudo animalium et as
pectus eorum quasi carbonum ignis ardentiū

INCLINAUIT CELOS

et descendit . hic agit psalmista
de liberatione nostra facta per
aduentum xpisti in carnem et
diuiditur hec pars in duo quia primo ostēdit
quomodo per dictum aduentum sit ecclesia
constituta et fundata. secundo quomodo sit
ab hostibus liberata ibi. Eripuit me et cetera
primo uero describit ea que gesta sunt in illo
aduentu circa ipsius xpisti personam propri
am. secundo est que gesta sunt circa fundan
dam ecclesiam ibi et posuit tenebras etc̄ . pri
mo agit de ipsius in hūc mundum ingressu.
secundo de ipsius egressu ¶ Et ascendit ꝛc̄.
quantum uero ad ipsius in hunc mundum i
gressum tangit duo scilicet offensam humili
tatem et concessam sibi potestatem quantum
ad primum dicitur ¶ Inclinauit celos et de
scendit quod potest tripliciter intelligi uno
ut per celos intelligatur altitudo diuine po
tentie et sapientie unde lucifer licet in celo
corporali esset dixit ysa. xiiii. in celum concen
dam hos autem inclinauit et descendit ber .
in sermone de ascentione . Descendit de mō
re potentie carnis infirmitate circumclatus de
scendit de monte scientie quoniaꝝ placuit ꝺo
per stulticiam predicationis saluos facere cre
dentes quid enim tenello corpore et infanti
libus membris uidetur infirmus quid idoctius
paruulo qui solus matris uterꝰ nouit quis in
potentior eo cuius omnia membra clausa af
fixi quis insipientior eo qui tradebat in mortē
animam suam et que non rapuit tunc exsolue
bat uides ergo quātū multuꝫ descendit quātū
a potentia quātū a sapientia hec ber ꝓssum
autem distinguere inter inclinationem et des
censum sic q̄ inclinatio celorum significat di
incarnationem descensus uero suam passion
ratio est quia inclinatio propriē fit capite et q
inclinat caput pedibus appropinquare facit ꝛ
hoc tanto magis quanto inclinat profundius
descensus uero fit pedibus . sic in xpisto fuit
ipsa diuinitas quasi caput secundum illud pri
mo .cor.xi. caput xpisti deus pedes uero na
tura humana constans ex anima tanquam pe
de dextro et corpore tanquam sinistro ꝑ.ut
intinguatur pes tuus in sanguine in sua ergo
incarnatione ualde profunde iclinauit quia ca
put pedibus applicauit melius ir. ¶ Inclina
uit super nos manum suaꝫ sed in sua passione
descendit quia pedes usque in mortem dimi
sit dicit phūs .iii. metheoꝝ q̄ combustio quā
uis sit ignis et perconsequens naturaliter sur
sum ascendere debeat tamen in ea est pars ua
poris grossi terrestris et per ipsum est descen
sus propter grauitatem suam sic in proposito
quamuis xpistus nature foret ignee quia na
ture diuine secundum illud malach . terrio .
ipse enim quasi ignis conflans . et perconse
quens repugnare sibi uideret , in mortem des
cendere tamen quia in eo fit natura terrena
pondere pene pregrauis in mortem et in in
fernum descendit Gene xxxvii . Descendam
ad filium meum lugens in infernum . Uel
aliter per celos in proposito intelligitur ip
sum corpus celeste empireum ymaginemur
ergo filium dei tanquam unum eccle. nono .
¶ Unum nouum amicus nouus . usus au
tem huius uini contentiuum erat celum em
pireum unde secundum rabanum celum dici
tur tanquam uas celatum id est sculptum eo
q̄ impressa habeat lumina stellarum ante ue
ro incarnationem de isto uase seu dolio uini
effluxit unde filius dei inuisibiliter missus
est illuminando fideles per inspiratam sapien
tiā sed non uidebatur q̄ ad nos uenit satis
purum et clarum nec in sufficienti copia
quia per illum adportabantur aduentum nō

non erat nobis deus clare cognitus nec sufficienter habitus et ideo inclinauit hoc volum ut nobis unum purum et clarum in copia effunderet quamvo per se ipsum uisibiliter ostendit et uerificauit illud Jo.xviii.claritatez quam vedisti mihi vedi eis et Dal'.iii. ¶ Si non aperuero catharatas celi et effudero vobis benedictionem usque ad habundantiam ⁊c. Et si queras quomodo fuerunt celi inclinati in incarnatione patet quia ex tunc celi sub potestate terre positi sunt habet autem lex natura ut celum terram regat Gap'. xiii. solem et lunam rectores orbis terrarum propter quod celum supra terram naturaliter sanctum xpo.celum sursum et terra deorsum sed in incarnatione factum est contrarium quia terra incipit celū regere et celo presidere ideo ponitur tanquam mirabilis sub qōe iob xxxviii. nunquid nosti ordinem celi aut pones rationē eius in terra ratio celi fuit posita in terra qñ terra accepit rationem regendi.augusti.in sermone de ephia quis est iste rex tam parvus tam magnus nondum in terris loquens et iam celis edicta proponens et sermone de natali dicit sic mundum implens in presepi uagiēs sidera regens ubera lambens p̄s. quid est hō q̄ memor es eius aut filius hominis ⁊c. ¶ Omnia subiecisti sub pedibus eius hanc inclinationem celorum petunt p̄s.alibi ¶ Inclina celos tuos et descende tertio modo intelligitur natura angelica que etiam in descensu xpisti inclinata fuit quia cum esset per naturam homine superior in incarnatione scā est per gratiam homine inferior et quia sicut dicitur math'.quarto ecce angeli accesserunt et ministrabant ei et heb.i.Adorent eum omnes angeli dei deinde quantum ad secundum sez concessam xpisto potestatem dei. ¶ Et caligo sub pedibus eius per caliginem enim intelligitur potestas tenebrarum.i.malignorum spūum qui xpisto etiam secundum naturam assumptam subiecti fuerunt uel per pedes xp̄i intelliguntur apostoli et predicatores quibus erat predicta caligo quia sicut dicitur luce nono ¶ Conuocatis xii. apostolis dedit illis uirtutem et potestatem super omnia demonia .ut per pedes xpisti intelligantur humiles et propria reputatione abiectissimi et infimi qbus subicitur predicta caligo psalmista

¶ Ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum Roñ.xvi.uolo uos esse simplices in malo deus autem conteret satanam sub pedibus uestris uelociter .

¶ ASCENDIT super cherubyn ⁊c.hic describit psalmista xpisti ad patrem regressum et primo in isto uersu quo ad motū sui regressus tangit termini sublimitatem et secundo eiusdem motus uelocitatem quantuz ad primum dicit et ascendit super cherubyn ubi sciendum q̄ licet cherubyn non sit supremus ordo angelorum quia super ipsuz est unus ordo superior scilicet seraphin tamen xpistus ascendit super omnes ordines nam et quilibz angelus potest dici cherubyn sicut et de lucifero qui erat de supremo ordie dicitur ezechielis xxviii.tu cherubyn extentus. nam cherub interpretatur plenus scientia unde ibi premittitur tu signaculum similitudinis dei plenus sapientia omnes autem angeli pleni sunt scīētia .et ideo in hoc quod dicitur ipsum ascendisse super cherubyn intelligi datur ipsum ascendisse super omnes angelos unde Cris'ostomus in sermone de ascentione super cherubyn ascēdit ultra Seraphin eleuatur nec ante stetit ubi sedem dominicam meruisset uide quo spatio celum supatum est a terra et ipsum celum quantum ab altiore celo et de altiore ad angelos quantum spatium est ad archangelos ad superiores et potestates ad ipsam quoque dominicam sedem per hec omnia natura nostra eleuata est ad tam excelsam sedem ut altius non posset ascendere hec Crisostomus.tamen specialiter in proposito dicitur ascendere super cerubyn propter duo primo q̄ cherubyn interpretatur plenitudo scientie xpistus autez ascendit super plenitudinem scientie quia sicut dicit gregorius xviii. libro moral' maiestatis eius celsitudinem scientia nulla comprehēdit propter quod etiam dicit crisostomus. ubi supra quemadmodum loquar ignoro quo sermone utar quo uerbo dicam reperire non possum natura fragilis natura contempta et omnibus monstrata deterior omnia uicit omnia superauit et omnibus meruit excelcior reperiri hec criso ezechi.iiii. ¶ Qui ascēdit sup oēs celos p̄s.ascēdit sup celū celi ⁊ licz iste ac

census fuerit mirabilis fuit tamen rationi na turali consonus Nam xpistus se ipsum com pat aque ductui eccl'.xxiiii. ¶ Ego q̄si aque duct⁹ exiēs ỏ padyso ē ät nat⁹ aqueduct⁹ ut exprimatur ps̄ secm altitudiez fōtis ⁊ capitis et quātūcumque descendat rursum ascēdit dū tamen fistula in qua decurrit riuus sit fortis i tegra· et non fracta sic in proposito nā fons unius est ipsa natura diuina p̄s.sitiuit anima mea ad deum fontem uiuum cuius caput et prima origo est deus pater p̄s . ¶ Quoniā aput te est fons uite . riuus uero procedens ab isto capite equalis fonti est filius dei eccle. xxiiii.¶ Ego q̄si trames äque . sed in icarna tione fluxit totus riuus iste incarnalem seu fustulam nostre nature col't.iiin ipso habitat comunis plenitudo diuinitatis corporaliter et erat hec fustula ex duabus petiis consolida tis uidelicet carne et anima in hac fustula de currit riuus iste de summo usque ad infimum uidelicet hanc uallem miserie in qua emule superne ciuitatis cuius usui deputandus erat iste aque ductus incisus est in multis locis ui delicet in xpi passione et consolidatione disso luta est quia anima a corpore separata unde dicitur iudith vii . ¶ Porro holofernes i . dyabolus dum circuiret per gyrum reppit q⁹ fons qui influebat aque ductum eorum a pte australi extra ciuitatem dirigeretur p̄s.austra lis extra ciuitatem celestis fuit apud nos quā diu sol iusticie et gratiarum per nos fecit cur sum suum et subiungitur ibi Et incidi prece pit aque ductum eorum sic procurante dya bolo factum est in passione xpisti tñ ex hoc habitantibus in hac ualle magnum prouenit solatium . quia ex locis incisionis fluxerunt q̄ si noui fontes uite et gaudii de quibus ysai . xii:haurietis aquas in gaudio in fontibus sal uatoris sed ecce in resurrectione xp̄i consolida te sunt partes iterum fortiori consolidatione quia factus est xp̄s impassibilis et immortal xpistus enim resurgens a mortuis iam nō mo ritur mors illi ultra non dominabitur omnes etiā ille sic curate fuit ut merito possit iste aque ductus ascendere quantum descenderat hoc autem erat de supra cherubyn et omnem cre aturam quia a summo celo egressio ei⁹ et oc cursus eius usque ad summum eius· ideo di cit saluator inuens quantum descendit io.xi. ¶ Exiui a patre et ueni in mundum et q⁹ iterum relinquo mundum et uado ad patrem et iterum in eo dem xx. ¶ Ascendo ad patrem meū et pa trem uestrum deum meum et deum uestrum secundo dicitur xpistus ascendisse special iter super cherubyn quia sicut dicitur genesis . ter tio .Collocauit dominus ante paradysum uoluptatis cherubyn ⁊c̄ ad custodiendam ui am ligni uite xpistus autem quasi deludens solitudinem custodie angelice se ipsum et ge nus humanum cui prohibitus fuit accessus ad lignum uite non solum potenter sed etiā sapienter usque ad participationem ligni uite traduxit per murum angelice custodie non solum irrumpens sed potius transcendēs iux ta illud p̄s. ¶ In deo transgrediar murum sic autem transcendenti dicit p̄s.Ascendisti in altum cepisti captiuitatem . deinde quantū ad motus seu ascensus uelocitatem dicitur . ¶ Et uolauit uolauit super pennas uentorū hic etiam exprimitur mirabilis eius uelocitas ex duobus scilicet ex uolatus in geminatione quia dicitur bis uolauit similiter ex sequ.nti comparatione quia dicitur super pennas uento rum.i.uelocius quam mouentur penne uen torum quod a similitudine auium que pēnis se mouent constat enim q⁹ xpistus quasi su bito transtulit corpus suum de terra uel de mulitibus supra celum empirium et per conse quens per distantiam quasi incogitabilem et ideo motus ille fuit uelocior motu primi mobilis et per consequens quam aliquis mo tus pure creature possibilis psalmista Velociter currit sermo eius alio modo exponitur il lud de fama nominis eius que subito diffusa est per totum mundum dum in brevissimo tē pore hester.nono ¶ Fama nominis eius per cunctorum ora uolitabat

EXPOSUIT BENE

bras latibulum et cetera .

Hic agit psalmista de his que pertinent ad constitutio nem ecclesie et primo de ipsi us fundatione secundo de ipsius dilatatione ibi tenebrosa aque et cetera,fundamentum su tē eccl'e ē xp̄us ūde hoc fuit eccl'a fūdata q⁹

xp̃us in ea. manens ipsam supportat manet nit xp̃s in ecclesiã et eam. supportat dupliciter secundum q̃ ipe dicit fuit et est in ecclesia scilcet per nostre nature assumptionem et per fidem ac dilectionem quantum ad primuz dicitur ¶ Et posuit tenebras latibulum suũ ¶ Sciendum est tamen q̃ illud exponitur dupliciter unomodo ut per tenebras intelligatur caro assumpta que tenebre fuit quamdiu fuit passibilis et mortalis in tali autem carne latitabat in mundo quia si agnouissent nũquã deum glorie crucifixissent..ii. Pe. xxvii. nunc forsitan latitat in fouea. i. in carne mortis modis effossa autem in uno quo uoluerit loco. i. in ligno ꝛ sepulcro ¶ Alio uero modo p tenebras intelliguntur species sacramentales in quibus posuit latibulum suum .q.d. licet ipse ascenderit super cherubyn tamen apud nos manet sed latenter in tenebris nam per tenebras possunt species panis et uini que sub quibus apud nos xp̃s continetur licet occulte et quasi obscure quia cum apud nos corporaliter maneat oculis tamen corporalibus uideri non potest .hoc figuratiue dicitur. iii. Re. viii. dominus dixit ut habitaret in nebula. In rei ueritate enim nebula in una significatione est panis azimus sic formatus ad modum hostie seu oblate et merito sub tali nebula nobis datur quia sicut prudentes medici in nebula occultãt medicinas fortes et dant infirmis ut ex sapore nebule alliciantur ad eas sumendas. sic medicus celestis nobis infirmis fortem medicinã scilicet passionis xp̃i totam ueritatem confert sub specie nebule ut eius suauitate alliciamur ad corporandum nobis hanc medicinam eccli. xliii. medicinam omnium in festinatione nebule ¶ Alio tñ modo dicitur nebula secundum phm̃. ii. methe. reliquie nubium resolutarum aqua fluente .i. in pluuia descendentium et ideo secundum ipsum significat serenitatẽ et sic accipiendo potest nebula significare sacramentum eucaristie. nã nubes erat caro xp̃i secundum psiconum xix. Ascendet dominus super nubem leuem et ingredietur egiptum. id est hunc mundum hec nubes generata fuit in alto quia in uirginali utero sed descendit pluendo quando ostendit se in mundo predicãdo ꝛ miracula faciẽdo ꝛ uaria beneficia prestãdo psalmista Descendit sicut pluuia huius reliquie fuerunt species huius sacramenti sub q

bus relinquit mundo memoriam sue passionis primo et sui presentie corporalem luc. xxiiii. Sumens reliquias dedit eis et psalmista.

¶ Erunt reliquie homini pacifico Iste uero sunt signa serenitatis maxime quia maxime i hoc sacramento patet quantum sol iusticie serenauit uultum suum in hominem et lucem gratie cõmunicauit cui et maxima amicicia et ipsum in hoc sacramento prebuit ut uerificaret math. xxviii. ¶ Ecce ego uobiscuz sum usque ad consummationem seculi unde dicere possumus illud primo regũ. xxiii. Ecce dauid latitat apud nos quia iob. xxii. nubes latibulũ eius quantum ad secundum modum manendi in ecclesia dicit .in circuitu eius tabernaculum eius tabernaculum enim est ecclesia. Quod dicitur in circuitu xp̃isti propter tria primo quia idem est quasi centrum circuli q̃ equaliter distat ab omni puncto circumferentie :sic enim xp̃istus se indifferenter et equaliter quantum est ex parte sui se offert cuilibz persone ecclesie sine omni personaruz acceptione act. x. In ueritate comperi q̃ non est proximum acceptor deus sed in omni gente qui facit iusticiam acceptus est illi iob xix. in circuitu meo pueri mei. ¶ Secundo xp̃istus in p posito comparatur centro et ecclesia circulo: circulum enim describit circinus cuius unus pes scilicet mobilis dum circumditur facit circumferentium pes uero alter scilicet immobilis est in loco centri Sic in xp̃isto tamquam circino erat una natura scilicet hũana que motu suo circumducta fundauit ecclesiam Math ix.

¶ Circuibat ihesus ciuitates et castella docẽs i synagogis et predicans euuangeliũ regni Alia uero natura scilicet diuina immobilis semper mansit secundum boecium stabilisqz manens dat cuncta moueri et psalmista.

¶ Mutabis ea et mutabuntur tu autẽ idẽ ipse es et alibi deus in medio eis non ommouebitur tertio quia sicut in circulo quedam linee terminãte ad circumferentiam transeũt per centrum ꝛet hunc centrum in sui medio et ille sunt maxime secundum demonstrationem geometrice quedam uero transeunt extra et ipsam non contingunt .et ille sunt minores secundum q̃ magis uel minus a centro elongantur sic in ecclesia sunt quidam ad ipsam pertinentes qui per dictum centrum transeũt hũtes ip̃z in sui medio .i. i corde qd̃ ẽ mediũ

in homine implentes illud preceptum diliges
uominum ⁊c̄ ex toto corde et imitatores ꝑa
qui dicit in medio ecclesie laudabo te . ⁊ ali
bi ut facerem uoluntatem tuam deus meus
uolui et legem tuam in medio cordis mei. et
isti sunt maxim̄i in ecclesia iob . i . ¶ Erat
uir ille magnus inter omnes orientales . alii
uero sunt de ecclesia sed ab isto centro elon
gantur qui tanto sunt minores quanto magꝭ
se ab eo elongant math . v . ¶ Qui solue
rit unum de mandatis istis minimis et docue
rit sic homines minimus uocabitur in regno
celorum deinde agit psalmista de ecclesie la
pidatione cum dicitur tenebrosa aqua ⁊c̄ . dila
tata sūt et multiplicata in filiis fuit ecclesia
dupliciter scilicet per doctrinam seu predicati
onem seu per spiritualem regenerationem un
de et propter primum dicitur iac . primo uo
luntarie genuit nos uerbo ueritatis . propt̄
scōm uero dicitur Joan . iii . ¶ Nisi qs
renatus fuerit ex aqua et spiritu . scōm autē
ibi dixit de summo ⁊c̄ doctrina autem eccle
sie duplex est scilicet prophetica et euuangeli
ca quarum prima est ueteris testamenti . et
secunda noui de qua ibi pre fulgore etc̄ . quā
tum ad primum dicitur tenebrosa aqua . i .
obscurata doctrina in nubibus aeris . i . in
prophetis supple est etiam hoc ad fecunditatē
ecclesie ut̄ germinet et plantationes nouellas
perducat .

REFULGORE in conspec
tu eius ⁊c̄ . hic agit de doctrina
euuangelica . primo de doctrina
missione spiritus sancti preceden
te secundo de doctrina sequente ibi . ¶ Et
misit sagittas et cetera primo autem agit de
predicatione qua predicauerunt apostoli secū
do de doctrina xpisti ibi . et intonuit et cetera
primo uero tangit apostolorum discursum in
secundo fructum quantum ad primum dicit .
prefulgore in conspectu eius nubes transierūt
et exponitur ī genera i dupliciter unoꝰ sic ꝙ
ly prefulgore sit una dictio nam prefulgoris
prefulgora prefulgorum est idem ꝙ prefulgi
dus ꝑfulgida prefulgidum et est sensus prefl
gore nubes . i . prefulgende transierunt in cō
spectu eius scilicet xpisti et fuerūt iste nubes
prefulgide apostoli quoruꝫ aqua id est doctrina
non fuit tenebrosa sicut prophetarum de qui
bus in uersu precedenti . sed erat clara ab ōi
bus intelligibil dicuntur autem transisse i cō
spectu xpisti quia xpisto adhuc exz eis cō
uersante transierunt ad predicandū sicut ha
betur math . x . ¶ Euntes predicate dicē
tes qui apropinquauit regnum celorum Alio
modo exponitur ꝙ ly prefulgore sint due dic
tiones et secundum hoc dupl̄r . potest intel
ligi uno modo sic ꝙ sit punctatio ante ly
nubes et secundum istam expositionem ly p̄
fulgore habet referri ad uersum precedentem
ut sit sensus tenebrosa aqua in nubibus aeris
prefulgore in conspectu eius . i . in compara
tione ad alium fulgorem qui erit in conspec
tu eius quando scilicet conspiciemus exz facie
ad faciem uel prefulgore in conspectu eius . i .
in comparatione ad illum fulgorem doctrine
qui erat quando conspiciebatur docens in cor
pore assumpto valde enim fuit obscura doctri
na ꝓphetarum per comparationem ad doctri
nam xpisti et apostolorum quod uero hic ad
ditur nubes transierunt . et nouo sententia
pertinens ad apostolos qui de iudeis transie
runt ad gentes ut eis predicarent . Al alioꝰ
potest intelligi sic ꝙ ly prefulgore referatur
ad sequens ut sit sensꝰ prefulgore in conspec
tu eius nubes transierunt . i . apostoli q hic
intelliguntur per nubes transierunt ad predi
candum pre fulgore id est a fulgore in cōspec
tu eius . i . qui erat in ipso xpisto se uisibilē
exhibente illustrate nubes enim iste fuerūt illu
strate pre illo fulgore qui apparuit in mundo
quando xpistus se uisibilem exhibuit unde ii .
Re . c . xxii . habetur iste uersus sic prefulgo
re in conspectu eius carbones succensi sunt
ab eo id est ab isto fulgore carbones sunt ac
censi et est hic sciendum ꝙ per nubes in pro
posito conuenienter apostoli propter tria pri
mo quia in nubibus relucet . arcus celestis q
dicitur ymago solis scōm illud gene . ix .
¶ Archum meum ponam in nubibus sic et
xpisti conuersatio qui dicitur ymago dei pa
tris et archui comparatur celesti secundū illō
eccle . xliii . ¶ Vide archum et benedic qui
fecit illum . apertissime in apostolis relucebat
psalmista super israhel magnificentia eius et
uirtus eius in nubibus scōo . quia sicut . dicit
philosophus libro de ꝓblematibus principiū
uenti scilicet quantum ad fluctum suum est

in nubibus. sic et in apostolis fuit initium nē
tiē ꝙ sancte predicationis iō dicitur iob. xxxvii.
Nunquid nosti semitas nubium eius magnas
et perfectus scientias. et baruc. iii. ¶ Eduxit sapientie de nubibus Tertio q̄ sicut dicit
phūs ibidem licet celum et stelle calefaciant
tamen q̄n celū est sine nubibus magis frigus
est quam existentibus et rationem assignat q̄
in sereno nihil retinet calorem in nubibus autem retinetur uerum est etiam quod a nubib⁹
ad terram reflectatur sic ānquam uenirent nubes iste. i. apostoli quāu is deus per stellas. i.
angelos et prophetas ageret ad causandum in
homine calorem diuini amoris modicum tamen apparuit in humano genere donec uenirent nubes iste que calorem illum et in se receperūt et nobis transmiserunt unde ezechiel
ciues apostolorum cetum ait. i. c. Ecce uentꝰ
⁊c. et nubes magna et ignis inuoluens
¶ Deinde tangit predicationis fructum dicens Grando et carbones ignis supple transierunt per grandinem enim intelligitur timor
per carbones ignis amor discurrerunt igitur
apostoli tanquam grando quia nimis quasi.
quibus ictibus corda auditorum terruerunt ⁊
discurrerunt tanquam carbones ignis quia auditores ad amorem dei inflammauerunt et iste fuit duplex fructus et effectiuus transitus
et predicationis ipsorum scz timor et amor
exo. ix. Grando et ignis mixta pariter ferebā
tur et cetera

¶ Et intonuit de celo dominus ⁊c. Hic tangit de predicatione xpisti et primo tangit
predicationis modum. secundo
effectum. quantum ad modum dicit. Et intonuit de celo dñs id est xpistus de corpore
assumpto qui dicitur intonasse quia cōminabatur grauissima supplicia et altissimꝰ dedit uocem suam scilicet promittendo iustis immensa
premia et est mirabile quod istud tonitruum
xpisti multi non timent de quo tamen dicit
Job xxvi. Quis poterit tonitruum magnitudinis illius intueri ¶ Signuz est ꝙ uel sunt
insani quia sicut dicit phūs insanus est et nō
fortis qui tonitrua non timet et ideo non cauentes sibi sepe fulmine et fulgure percutiuntur de quo fulmine scz diem sententie dicit
ꝑs. fulgura coruscationes ⁊ dissipabis eos. et
math xxv. ¶ Discedite a me maledicti in
ignem eternum uel sunt omnino surdi et bꝰ
est periculosum dicit enim auicenna. iiii. cano
ne ꝙ morsus serpentis surdi non curatur neque ualet ad eum nisi incisio membri statim
aut combustio ultima penetrans quod comburit uenenum et constringit meatus sic i ꝓ
posito nam morsus serpentis surdi. i. diaboli qui ad obediendum deo primus obsurduit
est surditas qua quidam sic furescunt ꝙ
etiam tonitruum xpisti horribilem nō audiūt
psalmista sicut aspidis surde obturantur eius
spiritus ab effectu sicut spiritus fornicationis
dicitur qui hominem de fornicatōe temptat
et sic serpēs surdus dici potest spiritus qui
hominem surdum reddit si ergo xpistus in
corpore suo aliquod membrum habeat sic uenenatum nō ē remedium aliud nisi quod uel
celeriter prescidatur in futuro ꝙ fiet quādo
angeli separabunt malos de medio iustorum
uel oportet ꝙ membrum tale uratur in presenti ustione acerbissima que uenenum cōsumat. i. tribulatione magna que tali multuz cōfert dñe. i. ¶ Immisit ignē i ossibus meis ⁊
eruditit me. ut sic uerificatur illud exo. xix.
Deperūt audiri tonitrua ⁊ micare fulgura et
illud psalmista ¶ A uoce tonitrui tui formidabūt deinde tāgit predicationis xpisti effectum dicēs grādo ⁊ carbones ignis supple sequētur istud tonitruum et istam uocem. Nam
grādo id ē timor sequitur in tonationem predictam ⁊ carbones ignis id est corda ardētia
caritate sequūtur ad uocem predictam timor
enim sequitur cōminationem et amor sequit
promissionem ⁊ ē ut rumq3 necessarium nam
intonatio est necessaria propter malos et emissio uocis id est promissio mercedis propter
bonos dicit enim uegecius libro iii. c. uult milites i sedibus timor et pena corrigit i expeditionibus spes ac premia faciunt meliores sic
in proposito nam ⁊ mali ⁊ pigri sunt quasi
milites in sedibus id est in ocio et uacatione
a bellis ⁊ ideo minis ⁊ penarum timore corrigēdi sunt boni uero quasi. milites continue i
expeditione quia semper parati ad bellum et
ideo premiis et promissionibus sui ducis meliores ⁊ alacriores redduntur ꝑs. Posuit plumas
eoꝝ grādinem ⁊ ignem comburentem ⁊c.

ſuas ⁊c. Hic agit de doctrina
ecclesie missionem spiritus sanc
ti consequente ut autē talis doc
trine effectum habeat requiritur
non solum predicatio exterius sed etiam req̄
ritur monitio spiritus sancti interius et ideo
primo agit de exteriori predicatione secōdo de
interiori spiritus sancti motione ibi Ab incre
patione ⁊c. fructus autem doctrine illius du
plex erat uidelicet peccatorum conuersio et
scripturarum patefactio tangit ergo primum
fructum primum et secōdo secundum ibi et ap
paruerunt ⁊c. prima pars scilicet iste uersus
diuiditur in duo quia primo tāgit apostolor
et aliorum predicationem secundo ipsius pre
dicationis per miracula confirmationem ibi
fulgura ⁊c. quantum ad primū dicit ¶ Et
misit sagittas suas .i. apostolos ⁊ predicato
res et dissipauit eos. i. peccatores ad quos
missi sunt dicuntur enim peccatores dissipari
.i. destrui quia dissipatur eorum peccatum q̄
et tunc peccatores non sunt q̄ tūc iusti sunt
qui prius erant peccatores. uel dissipare est
idem quod dispergere uel diuidere et secun
dum hoc ipsi dissipauerunt eos ad quos missi
sunt quia eos ab, inuicem separauerunt quia
quidem permāserunt in sua perfidia et quidā
conuersi sunt ad xpistum et ideo dicit hic
glosa q̄ aliis erant odor uite in uitam et ali
is odor mortis in mortem deinde quantuz ad
confirmationem predicationis per miracula
subiungit fulgura multiplicauit. i. miracula
¶ Et turbauit eos scilicet turbatiōe admira
tionis ⁊c. ultimo Illi autem profecti pre
dicauerunt ubiq̄ domino cooperāte et sermo
ne confirmante sequentibus signis. Et scien
dum q̄ signanter in prima parte uersus dici
tur q̄ misit sagittas: quia sagitte sunt predi
catores qui predicare non debent nisi missi
Roma. ſ. ¶ Quomodo predicabunt nisi mit
tantur alioquin si propria auctoritate officium
predicationis sibi usurpēt cōpetit eis illud ie
re. xxiii. non mittebam eos et ipsi currebant
et ideo sequitur ibidem. ¶ Seduxerunt po
pulum meum cum ego non misissem eos.
¶ et est sciendū q̄ i sagitte nomine exprimū
tur conditiones predicatoris sagitta enim leuis
est ut melius uolet acuta ut fortius penetret
pennata ut rectius uolatum continuet. Sic

predicator debet esse leuis per temporaliuz ab
iectionem unde grego. qui contemptum tēpo
ralium predicat restat ut ipse prior contēnat
Item alibi dicit sunt qui paupertatem predi
cant ut medicamentum et eam fugiunt ut ue
nenum sed tamen eam fugere non debēt pri
mo potius amplecti tanquam utilem suo fini
unde crisostomus omelia ſ. imperfecti doctor
debet esse pauper ut auaricium libera uoce ca
stiget secūm ps. ¶ Emitte sagittas tuas et
conturbabis eos. scz montes .i. diuites super
bos de quibus ibi premittitur tange montes
⁊c. secōdo debet esse acutus per duram increpa
tionem ut scz increpet uiciosos si enim obtu
sus fuerit timēs offensam malorum non inter
ficiet bestias uitior in malor cordibus letitā
tes primo nec est predicator ueritat' sed falsi
tatis adulator seu proditor crisosto. omelia .
xliiii. in imperfecto uide quoniam non solum
transgressor est ueritatis qui denegat ueritatē
palam sed etiam qui propter timorem eor
qui occidere possunt corpus tacet ueritatem ⁊
cito post addit si propter timorem eor qui
occidunt corpus tacere ueritatez impietas est
qūo non sit impietas maior tacere ueritatem
propter miser uentrē et spem uani honoris et
meliorem facere gratiaz pris et honoris quaz
gratiaz ueritatis dei hec criso. unde ps. ps q̄ ta
les non sunt sagitte dei omnipotentis sz po
tius diaboli impotentis quia pū. Sagitte
potentis acute tertio debet esse pennatus p
uirtutum oim ad ornationem sic enim ipse
recte incedet et recte incedēdo aliis uiam ostē
det criso. omel. xx. in imperfecti in altitudine
uirtutum consistere debet qui deū iusticiam
docet ut uerboz suor sic ipse exemplū et ma
gis doceat ope quam sermone et omel. x.
qui facit et si tacuerit alios corrigit suo exem
plo q̄ qui docet et non facit non solū nemiez
corrigit sed mltos scandalisat dicit palladius
li. primo de colūbis q̄ inducūt alias et allici
unt si ale ipsarum balsami liquore tangantur
Ale predicatoris sunt uita ⁊ doctrina si ergo
iste ale liquore balsami .i. amore dei tangant
enim id ē scit ate ptendant ut dicere possit
predicator illō eccle. xxiiii. Sicut cinamomum
et balsamū aromatisans ⁊c. infallibiliter ali
os inducit ad se sequendū ⁊ inuenit qui dicēt
illi cā. i. Curre i odore unguētor tuor unde
habac. iii. in luce sagittor tuor ibunt.

¶ Apperuerunt fontes aquarum hic tangit psalmista utilitatem predicationis seu doctrine apostolice que fuit scripturarum patefactio et quantum ad hoc dicit. Et apparuerunt fontes aquarum.i.sacre scripture que prius in occulto latuerant ¶ Et reuelata sunt fundamenta orbis terrarum.i.fundamenta perfectionis ecclesiarum orbis enim a rotunditate dicitur et perfectionem significat eodem uere scripture que sunt fontes quibus ecclesia irrigatur et potatur sunt etiam fundamenta quibus fides ecclesie et caritas supportatur: psalmista domini est terra et cetera orbis terrarum ⁊c. ¶ Quia ipse super maria fundauit eum et super flumina, uel alio modo per fontes aquarum intelliguntur apostoli qui apparuerunt quando ad predicandum publice se populis ostenderunt per fundamenta etiam intelliguntur idem apostoli et etiam prophete de quibus ephe.ii. ¶ Superedificati super fundamentum apostolorum Et est sciendum ꝙ fons secundum ysidorum xiii.libro ethi. caput est aque nascentis quasi aquas fundens dictus et ideo per fontes in proposito intelliguntur apostoli qui erant caput et initium aque sapientie salutaris nascentis in mundo de quibus dicitur ꝓuerbiorum.viii. in clim erant xii. fontes aquarum.i.in xpisto nam clim interpretatur fontis eorum et ipse est qui dicit eis. Johan.xv. ¶ Sine me nichil potestis facere: Est autem sciendum ꝙ aque istorum fontium habent triplicem prerogatiuam uidelicet in copiositate quia in omnem terram exiuit sonus eorum ⁊c.dicit uitruuius libro octauo de architectura ꝙ aque fluentes de saxo rubio sunt copiose et bone tales sunt iste nam saxum erat xpistus de quo apostolus.i.corin.x. Petra autem erat xpistus et deutro.xxxiii. ¶ Cui suggeret mel de petra oliumq; de saxo durissimo Erat autem hoc saxum rubium secundum illud ysa.lxiii. ¶ Quare rubium est indumentum tuum ab isto aut saxo inmediate processit hec aqua sicut illo apostolo.gal.i. ¶ Ego enim neque ab homine accepi neque didici sz per reuelationem xpisti: et ideo non miruz si fuerint aque bone et copiose numer.xp. unde de petra hac uobis poterimus aquam eicere ⁊c. Egresse sunt aque largissime ita ut populus biberet et iumenta psalmista Eduxit aquam de petra et deduxit tanquam flumina aquas: secundo ex sui puritate erant enim fortes unde effluxit aqua ista mundissima dicit enim auicenna primo canone ꝙ aque fontium sunt ceteris aquis meliores fontium inquam terre que libera est ab omni dispositione ex tranea sic erat fortes isti liberi ab oi dispoe ex tranea quia ab omni infectione et putrefactione culpe mortalis ezechielis xxxvii. ¶ Purissimas reddam aquas eoꝝ ymmo ⁊ ut putiores fierent aque fluentes ab ipsis omnes sordes terrenorum temporalium abiecerunt et lutum illud de quo sapientie vii. tanquam lutum estimabitur argentum unde petrus acc.iii. argentum et aurum non est mihi hec aqua uiciant quia sicut dicit auicenna ubi supra ꝙ aque quibus admiscetur substantia metallina omnes male sunt et sicut dicit uictricinus ubi supra ubi aurum argentum et metalla fodiuntur sicut in minuris istorum fontes inueniuntur copiosi ꝛ maxime uiciosi sic et doctrina que de corde procedit circa istas diuicias occupato licet quandoque possit esse copiosa semper tamen est uiciosa numeri.ii.xxvii.scribitur ¶ hec sunt aque contradictionis qui tales ꝙ uerbis predicant moribus impugnant. Tertio habent prerogatiuam ex sui utilitate dicit enim uictricinus ubi supra ꝙ aque sub radicibus montium uberiores sunt et frigidiores et salubriores sic in proposito nam mons est ecclesia secundum illud ps. Mons in quo beneplacitum est deo habitare huius motis radix fuit suum principium uel origo ista uero aqua fluxit ab ista radice quia in principio fundationis ecclesie uel radix est caritas secundum illud apost.ephe v. caritate radicati et fundati hec autem doctrina ex magna caritate processit secundum illd apo scribentis huic quibus predicauerat ph.i. Testis enim mihi est deus quo capiam uos oes in uisceribus ihesu xpisti, et ideo aque iste frigidissime erant ad extinguendum feruorem inordinate concupiscentie et saluberrime ad curandum finaliter omnes infirmitates tam corporis quam anime ezechiel xlvii. ¶ Erunt pisces multe satis postquam uenerunt illuc aque iste ⁊ sanabuntur ⁊ uiuet omnia ad que uenerit torrens.

B INCREPACIONE tua domine ⁊c. tangit psalmista in hoc uer. et increpationem extrinsecam et inspirationem ire dei intrinsecam. quia increpatio extrinseca absque inspiratione ire dei intrinseca ad salutem non sufficit q̄ non cohibet desiderium peccandi et hic agit de monte spiritus sancti interiori quia nisi assit uirtus dei intrinsecus mouens parum ualz omnis increpatio et predicatio hominis et ideo dicit ¶ Ab increpatione tua domine scilicet fiebat peccatorum ad deum conuersio uel dissipatio de qua supra ¶ Misit sagittas suas et dissipauit eos homo enim increpabat exterius sed deus effectum increpationi tribuebz interius et ideo illa increpatio fuit efficax q̄tenus a deo processit et non quia ab homine ⁊ ideo etiam addit ab increpatione spiritus ire tue. inspirabat enim auditoribus spirituz ire dei. i. donum spiritus sancti quod uocatur donum timoris uel inspirabat eis ut timerent iram dei quequidem inspiratio est ipsius spiritus sancti qui ubi uult spirat Et est sciendū ꝙ exterior increpatio et predicatio sine inspiratione nō ualet ad salutem propter duo primo quia non cohibet desiderium peccandi sicut enī in aīali excessus caloris cordis indiget frigore ipsum tēperorante ad quod nō sufficit frigiditas aeris circumstanter nisi per inspirationem intrinsecus ad cor ingrediatur et sic hec attractio impediretur animal suffocaretur et periret sic et in ordinata uolumptas seu libido peccandi per increpationē uel castigationē extrinsecas non sufficiet nisi interior inspiratio cor ipsum tangat et a malo retrahat uī et nisi anima hanc inspirationem ad se trahat necessario in breui peribit dicit enim philosophus libro de naturalibus ꝙ in gutture est duplex uia una qua transit cibus in stomachum et alia qua graditur spiritur ad cor et est obturatio secunde uie multo periculosior quia statim animal suffocatur ita et spiritualiter loquendo est in nobis una uia qua uerbum dei ꝙ est cibus anime et panis eius intra mentem recipimus et alia qua inspirationem spiritus sancti recipimus et illud est magis necessarium quia sicut dicitur Iob xxxii in spiratio omnipotentis dat intelligentiam. unde augusti. xv. de ci dei. spūs sanctus operat intrinsecus ut ualeat aliquid medicini que adhiberetur extrinsecus Alioquin eciam si deus ipse sensus alloquatur humanos nec interiore gratie mentem agat nihil prodest homini omnis predicatio ueritatis hec ille ergo sicut fatuus esset et se ipsum interimeret qui inspirationem aeris diucius impediret sic et qui inspirationi predicte obicē poterit ymmo cum se in ordinato desiderio inflammatum intrinsecus sentiret os suum aperire debent in oratione et immitari psalmista Qui dicit os meum aperui et attraxi spiritum. similiter secūdo nec exterior increpatio sine inspiratione tribuit uirtutem recte operandi sicut enim omnis operatio uitalis seu animalis exercet mediante corpore quod dicitur spiritus cuius principium est in corde secundum auicennaz primo canone et sic dicit idem ꝫ canonis substantia propter quam cor creatum est spiritus effusus in ipso calidus caliditate innata et nō nociua corpori et accidit ex malicia complexionis cordis quando est calida ut minoretur et resoluatur et conuertatur in fumum hec ille sic in proposito omnis operatio recta et meritoria mediante gratia spiritus sancti ꝓcedit in quam recipiendum fuit cor humanū creatum dicit autem calida caliditate conuenienti nature et non nociua quia amoris celestis facit incendium unde et benignus est spiritus. i. bene ignisens si tamen cor nostrum fuerit complexionatum quia nimis excedens in calore proprio quia in amore sui inordinato sic ut patet in hiis qui uolumptatem suaz diuine uolumptati preponunt oportet ꝙ illa minuatur ymmo et totaliter quasi fumus euanescat g° et uitalis operatio tollitur causa ē quia dīcit. xvii. ipse dat omnibus uitam et inspirationem.

IBI DE summo et accepit me ⁊c. potest hoc dicere natura humana ad quam sibi sumendaz et desponsandam misit filius de de celo archangelum gabrielē tanquam per amphū uel sicut dicit hic ieronimus deus pater misit filium misit sponsum ad sponsam uerbum sponsum iunxit sponse hoc est carni in utero uirginis marie et sotendit psalmista prius quomō eccla dilatata

sit per doctrinam et predicationem hic ostē
dit qō sit dilatata per spiritualem regenera
tionē et facit hic duo quia primo ostēdit qō
eccl'a sit dō cōplata secdo qō p spūalē rege
nerationē filioz m'tiplic ata quātū ad primū
dicit' i persona nature hūane uel ecclesie .mi
sit de summo.s.archangelū suū ad uirginem
in cuius utero et accepit me sez i unitatē sup
positi nā hec est uirgo beata i eo utero eccl'a
cōiuncta ē deo secure sempiterno luc'.i. dīs
sus ē angel' rc'.uel sicut dicit hic Jeroni.de
us pat' misit filium misit sponsum ad spon
sam uerbū enim sponsum ūxit sponse hoc ē
carni i utero uirginis marie hec Jero.in ista
aūt dispōsatione obseruatus ē antiquus rit'
nuptiaz quo scdm ysid.v.ethi.c.xxiiii.se ma
ritus et uxor inuicē emebāt ne uideret' uxor
ācilla et seruilis conditionis ꝛ sicut dicit phi
losophus.ii.po.lex tal' fuit olim in gretia ut
uir et uxor cōuenirent portātes preciū mutue
emptionis sic fuit in proposito.nā in ists dis
ponsatione spōsus uenit sibi spōsaz emere seu
potius redimere portās p̄ciū emptionis uide
licet p̄fectionē obedientie et qua mori uoluit
ps.Redēptionē misit do' ¶ Spōsa insup ac
tulit p̄ciū ēptionis huius spōsi uz thesaurum
p̄fecte castitatis ꝛ humilitat' quā natura hu
mana mediāte uirgine gl'osa spōso suo exhi
buit q̄ meruit in ei' utero fieri p̄dcām respō
sationē luce .i.Magnificat rc'.q̄ respexit hu
militatē rc'.ps.Accepisti dona in hoībus sic
aūt fem ē ut natura nrā nō tāquā ancilla sed
tanquā sponsa a dei filio tractaretur nō dicit'
i.Reg.xv.sub figura Misit dauid ꝛ locut' ē
abygail ut sumeret eam sibi in uxorē ¶ Uel
tertio mō scdm glosaz intelligit' prima pars
uers' Misit.s.spm scm de summo ꝛ accepit
me q̄si fugitiuā in hoc altitudine uirtut' et
boni operis uñ ꝛ spūs scūs quantū ad h' ui
detur similit' uēto turbinis qui de nubib' emis
sus ꝛ ad terrā descēdens rapit secū paleas ꝛ
puluerē ꝛ q̄nque hoiez sic eni spūs scūs pa
tre ꝛ filio emiss' et descēdēs ad nos de quo
acc'.i. ¶ Factus ē repēte de celo sonus tan
quā aduenientis spūs uehemētis.i altū rapuit
paleas.i.peccatores dignos cōburi igne in ex
tinguibili ꝛ puluerē q̄ multos pulueri terrene
rum inherentes insup ꝛ homines.i .iustos se
cūdum rationē uiuētis sicut dicitur acc'.xviii
¶ Spūs domini rupuit phillippuz et ideo
de isto turbine dicitur.iiii.Reg ii. ¶ Cū leua
re uellet deus helyam per turbinē in celū rc'.
et ideo qui uult in celo leuari uel in altum
rapi orat cū ps.Emitte spiritū tuum unde os
tendit qō eccl'a fit per regenerationē filoruz
m'tiplicata dicēs ¶ Assumpsit me de aquis
multis.i.de aquis baptismatis que dicuntur
multe quia multi in diuersis aquis baptisant'
quāuis ōnium sit idē effectus sez regenerare
filios dei uel per aquas multas scdm glosam
intelligitur multitudo ppl'oz ex quibus collcā
ē eccl'a apoc'.xvii. ¶ Aquas quas uidisti po
puli sunt ꝛ gētes.uel aque sunt tribulationes
de quib' deus assumit qñ de tribulationibus
aliquē educit ps. ¶ Saluū me fac deus qm̄
intrauerunt aque.rc' uel quando ad se sumit
de h' mūdo nullū eni assumunt ad se nisi qui
in hiis aquis fuerit et ratio est quia dicit
phūs.ii. methe. q̄ aque maris plus ualēt ad
ablutiones sordiū quā alie aque enim maris
sunt tribulationes h' mundi q̄ igitur nullus
assumit' nisi de hiis aquis ps.trāsiuimus per
ignē et aquā et eduxisti nos in refrigeriū

RIPUIT ME de ūmicis me
is rc'.prius ostēdit ps .qūo eccl'a
sit p .aduentum xp̄i in carnē fun
data hic ostēdit qō sit per eūdē
aduentū ab hostibus liberata et primo tāgit
liberationis beneficium. secdo describit libera
tionis modus ibi ¶ Et factus est rc'.primo
uero tangit liberationē secdo eius rōnez ibi qm̄
cōfortati sunt potest autem uersus iste intelli
gi uel in persona ecclesie et scdm h' tāgit du
plicem liberationē sez ab hostibus spiritualib'
et quantū ad h' dicit ¶ Eripuit me de ini
micis meis fortissimis ꝛ ab hostibus corporali
bus que sez fidez et libertates eccl'e impugnāt
etiā armis corpalibus quantū ad h' dicit Et
ab hiis qui oderunt me uel in persona cuiusz
fidelis elci cuius inimici fortissimi . sunt car
nis desideria crisо.omel'a xviii.in inpscō inci
pe desideriis tuis resistere ꝛ tūc intelliges quā
fortes sunt spiritus desideriozum qui te psequū
tur odientes uero sunt demones de quibus
ezo.i. ¶ Oderunt filios israhel egyptii et af
fligebāt illudentes deinde causaz liberationis
subiungit ꝛ tangit duplicē cām uz hostiū po
tentiā ꝛ ipoz malicī nā quatū ad ipsorum

potentiam dicit qm confortati sunt sup me id ē fortiores me fuerunt unde textus ieroni. habet quoniam robustiores me erant sciendū est enim ꝙ loquendo de hostibus spiritualib⁹ ipsi confortantur super nos propter duo et p te ipsorum sc̄z propter ipsorum maximā naturalem fortitudinem unde de ipsorum principe dicitur iob xli. Nō est potestas super terram que comperetur ei Sed tū in h⁰ habem⁹ remediū ꝙ ligatus ē unde crisostomus sup illō luc̄. Erat ihūs eiciens d:moniū Si te autem dicta fortitudo terruerit ligatura eius nūcupata confortet te iā q̄li ob ꝓbrio dignus est magis aūt tormento qui aduersarium suū ligatū nō uincit Crisosto. dicit phūs. vii. poli. Qi macedonia lex fuit militē q non interficerat aliquē inimicorū suorū circūcingi capistro in uituperiū consimili mō uituperatur hō q hostē non uicit nā circumligat̄ capistro quia tam operandi recte libertatem quam etiā facultatem mittit dicitur autē capistrum scōm ysi. li⁰ ff. ethi. a capite iumentorū et iō eo sunt digniores etiā uituperio ꝙ inmentes similes efficiunt illō uituperium timebat qui dicebat Sap̄ viii. in multitudine bonus uidebor et in bello fortis. Si mil'ē confortant̄ super nos ꝓpt̄ ipsor⁹ nimiā multitudinē Unde dicit origñ. sup iosue Infinitus q̄dam numerus est contrariaꝝ uirtutū p eo ꝙ per singulos pene hoies sunt spiritus aliq diuersa in hiis peccatorū genera molientes uerbi grā est aliq̄s spiritus fornicationis est et ire spiritus ⁊c̄ et si aliquis homo hiis omnibus malis uel etiā pluribus agitetur habz omnes hos inimicos spūs hec origeñ. ps. multi bellantes aduersuz me et alibi ¶ Multiplicati sunt super capillos capitis mei ⁊c̄. et alibi. Multiplicati sunt super numerum: sz tū et in h⁰ habemus nos in quos fines seculorū deuenerunt remediuz qr sci q precesserunt de tāta multitudine innumeros occiderunt unō dicit origenes ubi p:ius puto sane et sancti repugnantes aduersus istos intentores peccatorum spiritus et uincentes eos minuant exercitum dēmonum hec origeñ. iere. l. dissipate uniuersos fortes et. i. Re. ii. Archus forciuz supatus est. Similiter etiam ex parte nostra due sunt causē q̄re inimici confortantur una est nostra negligentia dicit eni crisō. ubi supra si contendimus contra euz manifestuz ē ꝙ fortiores illo sum⁹ si aūt negligi⁰ ille fortior inuenit. Nā quāuis sit ifirm⁹ tñ fortior ē hoste negligēte fortem eū dyabolus nrā negligentia facit non illius potentia hec cri. et illud uerum est postquā per xp̄m ligatus est et ideo in h⁰ casu ualde sunt reprehensibiles qui dicunt illō mutuū. nequaquā ad hunc ppm uolemus ascendere qr fortior nobis est ¶ Secunda cā est expressa malicia qr mīti sunt qui noluit pugnare et maluit ingū mirabil seruitutis sustinere contra hostū ab ipsis expugnat̄ i resistere uere digni omnium miseria. narrat ualerius li⁰ v. de uetieno ꝙ ne pugnaret bello ytalico digitos sibi obscidit propt̄ quod iudicio senat⁹ publicat̄ ōnib⁹ bonis suis primo eternis uinculis in carcere punitus est sic mīti se ipsos reddunt impotentes ad bellum spiritualem q̄ pugnare nolunt et iō iusto iudicio bona si qua habent priuantur et eternis uinculis carceris infernalis constringunt̄ ideo implendū est illud ꝫ. Re. ii ¶ Confortare et esto uir fortis et illō i. pe. v. ¶ Sobrii estote et uigilate ⁊c̄. Cui resistite fortes in fide et tunc uerificat illō ps. Eripiens inopem de manu fortior ei⁹

REPLEVERUNT me in die afflictionis ⁊c̄. hic tangit secundam cāz liberationis s. hostiū maliciam et quantū ad hoc dicit in persona eccl̄e prevenerunt me. i. prius nocuerunt mihi quā ego eis et h⁰ i die afflictionis mee. i. tempore carnalitatis mee sc̄z añ ꝙm ad ventum uel añ conuersionem ad fidem uel alter prevenerunt me id ē p̄ uoluerunt mihi et h⁰ i die afflictionis ut dcm̄ est potest autem et istud dici in persona alicuius fidel̄ et potest duplicit̄ intelligi uno⁰ ut pro ⁊c̄. dicāt̄ hostes spirituales prevenire qr nostram deliberationem prevenient et ex ip̄rouiso nec tñ in h⁰ sumus excusabiles sz potius accusabiles et non eramus satis diligentes et solliciti ad p̄uidendū ut dicit vegecius li⁰ tertio qui superuentu insidias passus est culpam suam non potest excusare qr h⁰ et uitare potuit et per speculatores prones añ cognoscere sic dico in p̄posito et ideo si preuenti ab hostibus ab ipsis uincamur est nostra negligentia grauiter punienda. propter dicit idem eodem li⁰ Si quidem nulla sic negligente uenia ubi de salute certatur dicit ambro. super Beati immaculati

ob esse percipim⁹ lupum si aliquem ulcento prevenerit vocem ei⁹ ferunt amittere quos lupus prius viderit basiliscus quoq; serpens movi dicitur si fuerit hominis preventus aspectui .hec ambrosius sic ē de dyabolo et ideo p̄ venimus eum aspectui nostro qō fit si simus satis circumspecti.sic prevenit qui dicebat p̄ venī in maturitate et clamavi ꝛc̄ .declinate a me maligni ꝛc̄.¶ Alio modo potest illud in telligi ut sit similitudo fugientis et insequēt⁹ unde secōm glosam loquitur a simili currentiū unde est pmagnatio p̄s. q⁹ dyabolus aliquem insequitur fugientem sed tū currit eo veloci⁹ et ideo ipsum prevenit et comprehendit vel contingit q⁹ aliquis currit ut bravium com prehendat sed dyabolus velocius currit et p̄ venit ut bravium auferat nec tū in h⁰ excusa tur homo quia in hoc apparet nostra pigricia vel malicia ut dicta Alia non enim potest ee q⁹ dyabolus q primo nobis est a tergo secun dum illud p̄s. ¶ Et inimicos meos dedisti mihi tergum preveniat nos cursu suo nisi qz vel nos currere nolumus et h⁰ est malicie ut non possumus et hoc nō ē sine culpa nostra qz forsan nimium onus sup nos assumpsim⁹ de quo dicit p̄s.Quoniam iniquitates mee sup gresse sunt caput meum et sicut onus graue ꝛc̄.vel forsan pigri sumus et ideo non exseri mus nos ad cursum constat enim q⁹ dyabol⁹ licet ex natura sua velocior sit nobis tamē qz ligatus est et quia nimium oneratus immenso pondere peccatorum ideo nobis tardior est nisi propter defectum nostrum dicit ysidorus xii.ethi. q⁹ irundo diris avibus nunquā est p̄ da ꝛ h⁰ propter sui velocitatem .sic erit de nobis si velocitatem irundinis imitemur et cā est non propter velocitatem nostram solum sz etiam propter tarditatem aduersarioꝝ dicitur enim libro de naturis rerum q⁹ unicornis ma ris habet unum cornu in fronte maximum quo potest naues perforare et destruere et multitu dinem hominum perdere sed in hoc providit pietas creatoris hominibus q⁹ cum animal il lud sit tardum naues eo viso possunt fugere. sic dyabolus habet unum cornu maximum sz superbiam maximam ꝛ malicioſam qua genus hominum infestat volens ipsum⁹ sibi subicere sed tamen deus fecit pro nobis ut tardus sit in motu.nam dyabolus semper portat secum onus grauissimum peccatorum et vincula ex compedes suos tormentorum quibus retarde tur ut ipsum fugere et antecedere .i.prevenī re possimus p̄s. ¶ Preoccupaverunt oculi mei ad te.deinde tangit mirabilem modum liberatio nis dicens .Et factus est dominus ꝛc̄.et quis mala a quibus liberamur seu preservamur sunt tria sz presentia preterita et futura.ideo quā tum ad futura dicit et factus est dominus p tector meus. ¶ Deus enim protegit nos ne tangant nos mala futura seu imminentia p̄s. Dominus custodit te dominus protectio tua et ecclesiastici.vi. ¶ Amic⁹ fidel⁹ fortis p̄tectio

EDUXIT ME in latitu dine ꝛc̄.hic dicit psalmista quā tū ad liberationē a malis presenti bus deinde quantum ad liberatio nem a malis preteritis addit ¶ Saluus me fecit quoniaz voluit me.i.gratis sine meis me ritis elegit me . Et est hic sciendum q⁹ pri ma pars huius versus potest dupliciter intel ligi secundum q⁹ duplex est artitudo seu arta tio una enim est artatio pene nam que nos contristant ipsa nos et coartant ii.Pe.xviiii. ¶ Coarto undique nimis.sed ab ista arti tudine educit deus in latitudie celestis patrie quia arta est via que ducit ad celos vel etiam in presenti educit in latitudinem ut scilicet ip sa anima sit maioris boni capacior dicitur enī libro de naturis rerum q⁹ aurum super omnia metalla est magis ductile id est per malleum magis dilatabile sicut auz g⁹ quanto malleo coartatur tanto magis dilatatur et vas ex ipso formabile capatius efficitur sic et anima que debet esse sicut vas āuri solidum ornatuz omni lapide precioso ut efficiatur capacior ce lestis gr̄e prius artatur et p̄mitur sub malleo afflictionis et miserie in cuius figura dicitur, exo.i.de filiis israhel oppressis ab egiptiis quā toz opprimebant eos tanto magis mr̄tiplica bantur . et crescebant unde cassionus dor. ē eccle ut quanto plus persecutionibus constri gitur tanto amplius fidei augmento dilatetur p̄s.in tribulatione dilatasti mihi ¶ Alia est artitudo dr̄pe unde qui huic mundo seruiunt coartantur graui seruitute insuper et est eorū habitatio nimis arta exo.xiiii.Coartati sunt in terra et ideo qui de amore terrenorum edu citur in amorem celestium educitur in magnā

latitudinem ut possit dicere cum psalmista. ¶ Statuisti in loco spacioso pedes meos: sic autem educitur anima in latitudine ut sit eius mansio suauior dicit enim auicenna primo canone ꝙ aliqui sunt morbi qui de uno transeunt in alium sicut lepra febris pestilencialis et huius est precipue quādoq; est stricta in qua aliqui simul habitant et similiter cum alter alteri uiciauerit sub uento hec auicenna sic in proposito nam caro nostra p̄ cibum uentum graue lepram incurrit iob xix. tange os eius et carnem ꝛc. egressus igitur satan percussit iob ulcere pessimo id est lepram incurrit et etiam febrem pestilencialem quia concupiscentiam uilem et malam dēlectationem et ideo tanquam immunda extra ciuitatem paradysi et etiam cēlestis ierusalem expulsa est. i. corr. vi. ¶ Caro et sanguis regnum dei possidere non possunt et iō extra habet mansionem in uemuncula satis parua quia secundum astrologos tota terra comparata ad celum non est nisi punctus et ideo dicitur quo ad habitationem carnis nostre. viii. Ro. vi. Locus in quo habitamus augustus est et ideo si spiritus noster cum carne habitet i uemuncula ista non potest effugere quoniam eodem morbo inficiatur et eo minus non potest effugere quia uentus uanitatis ex parte carnis nostre ueniens usque ad spiritum procedet et eum inficiet hoc considerabat apostolus et ideo noluit sed dicebat ad phil. iii. nostra conuersacio in celis est et ideo elegit sibi uomum latiorez baruc. iii. O israhel quaz magna est domus dei et ingens locus possessionis eius hoc etiam cōsiderauit psalmista dicens et ambulabam in latitudine etc.

¶ RETRIBUET mihi dominus ꝛc. psalmista prius egit de modo liberationis quo liberamur in presenti per gratia hic agit de modo liberationis quo liberabimur in futuro per gloriam que quidem liberatio erit retributio meritorum totius laboris nostri et diuidi tur in duas partes et primo agit de retributionis equitate secundo de ipsius diuersitate ibi Cum sancto sanctus eris ꝛc. dupliciter autem meremur scilicet actu mentis interiori et actu exteriori primo autem agit de retributione actus exterioris qui omnibus patet et secundo de retributione actus interioris qui interius latet ibi. ¶ Et ero immaculatus omnis indicis ꝛc. primo autem ponit premii ad meritum adequationem secundo totius meriti subiungit retionem ibi quia custodiui ꝛc. meretur autem quis opere exteriori eo ꝙ recte operatur et hoc dupliciter q uel in ordine ad alterz ut i ordie ad se ipz dūgit uūt pe. i uersu isto adequationē premii ad meritū utri usqz oporationis quantum enim ad primum dicit Et retribuet mihi dominus secundum iusticiam meam. iusticiam est proprie ad alterum quantum ad secundum dicit ꝙ secundum puritatem manuum mearum. i. operum exteriorum que per manus intelliguntur in proposito retribuet mihi quantum enim quis meruerit tantum retribuet ei nihil enim relinquitur irremuneratum unde uidetur quod deus seruet legem illam quā tangit philosophus vii. poli. dicit enim ꝙ in ciuitate quadam lex fuit ꝙ tot ornatus ex laudis quis acciperet ꝙ militiis militauerat aduersarium suum uincens sic enim deus militibus suis tot ornatus prestat. i. mercedes et premia quot sunt ipōrum uictorie que possunt dici laudis quis sunt p̄mia puritatis et mundicie in omni autem bono opere nititur nos impedire psalmista iustus germinabit sicut lilium istud patet per illud ꝙ legitur in uitis patrum de quodam sancto sene qui factus in excessu mentis uidit locum gloriosum et super sedem viī. coronatus. et interrogati cuius sunt hec responsum est discipuli tui qui hac nocte hac viī. coronas promeruit senex autem uocato discipulo suo interrogauit quid boni illa nocte fecisset qui respondit se nullius boni sibi esse conscium nisi hoc huius solum ꝙ pulsatus viī. uicibus cogitationibus suis ab ipso sene dormiente discederet et dormiret sed quia ab eo secundum consuetudinē dimissus nō fuerat non recessit ex quo intellexit senex quia quociens resistit cogitationi sue tociens a deo coronabatur. bernhardus in meditationibus suis quociens resistimus dyabolum superamus angelos letificamus deum honorificamus ipse autem certantes spectat deficientes subleuat uincentes coronat hec bernhardus iac̄. ¶ Beatus uir qui suffert temptationem quoniam cum p̄ probatus fuerit accipiet coronam psalmista in

dica dñi uersꝰ ꝛc̄.in custodiendis illis retribu tio multa ¶ Aliomodo exponitur uersꝰ iste de tributione que fit etiam in presenti a num deus etiam in presenti bona opera remu nerat quia dat perseuerantiam et etiam aug mentum in bono caritas enim et alia dona gra tiarum augentur propter bonum opus precedens

VIAS CUSTODIUI uias domini ꝛc̄.hic totius meriti sub iungit rationem et constitit totū meritum nostrum in duobus scz in operatione boni et declinatio mali quantū ad operationem boni dicit quia custodiui uias domini.i.uias quas dominus ābulauit uel quas nos dominus ambulare precepit istas uias custodiunt qui per eas continue proficiūt et non deficiunt quantum uero ad declinationem mali addit psalmista nec impie gessi a deo ꝛc̄.ubi primo tangit suam innocentiam et secundo eius causam ibi quoniam omnia etc̄.quantum ad primum dicit nec impie gessi a deo meo.i.non egi aliquid impie recedendo a deo meo quantum uero ad primam partem huius uersus sciendum ꝙ tria sunt que nos in hiis uiis impediunt onus aggrauans estus inflammans et fames debilitans onus uero aggrauans illos facit deficere qui onere peccatorum pregrauati sunt et dicere possūt illud psalmista quoniam iniquitates mee supergresse sunt caput meum et sicut onus graue ꝛc̄.et ideo qui uolunt tantum iter arripere oportet ꝙ primo exculliant onus istud dicit auicenna.i.canone loquens de regimine iter agentium ꝙ non debet quis in uias ire repletus sanguine sed corpus suum primo mundificet et demum incedat sic in proposito nam repletur sanguine cuius conscientia habundat peccatis psalmista libera me de sanguinibus ꝛc̄.primo ergo mundet se ab omni humore superfluo.i.mortali peccato et post modum uias domini incedat Estus autem inflammans illos impedit in isto itinere qui uariis concupiscentiis incenduntur dicit auicena ubi supra ꝙ in calore iter agentes uehementi cooperturā caput suū a sole tegat Sic et hoc iter ambulantes cum semper sint sub sole uanitatis mūdialis caput.i.mentē bene debēt custodire ne clamāre cogantur illud ūūi . ℞ . tiū.caput meum doleo ꝛc̄.Item bene debent eam custodire habentibus uirtutum tegere ab hiis solis caloꝛe quicquid sit desiderio corpoꝛe quia licet non sit plene in nostra potestate ne concupiscencie caloꝛ saltem tangat corpus tamen usquè ad mentem non permittamus ipsum peruenire quod fit si concupiscentiis non assentimus etiunc uerificabitur illud psalmista . Per diem sol non uret te neque luna per noctem Fames debilitans illos impedit qui sibi cibum necessarium sumere uel simpliciter recusant aut saltem nimis differunt dicit autez auicenna ubi supra ꝙ iter facturus precipue debet esse sollicitus de nutrimento debet autem nutriens iter agere secundum eundem ibi esse bone subāstātie et pauce mēti tamen nutrimenti dimittendum est quicquid humorem generat crudum sed et medicus celestis nos itinerantes modo simili regi uoluit prouidens de conuenientissimo nutriente quod quia uiatoribus datur uiaticum appellatur uidelicet eucaristie sacramentum quod est optime substantie continet enim substantiam tā diuinam quam humanam et licet ꝓpristus q in hoc sacramēto datur sit gemine gigas substantie tam sub specie pauce et modice substātie nobis datur quia sub specie modici panis et uini est autem multi nutrimenti quia non solum corpus sed et anima nutrit in tantum ꝙ sicut Jo.vi. ¶ Si quis manducauerit ex hoc pane uiuet in eternum ceteri autem cibi corporales precipue inordinate sumpti generant humoꝛes crudos id est motus illicitos ꝛ ideo in hoc itinere magis obsunt quaꝫ ꝓsunt nullus ergo tale nutrimentum negligat autē sumere differat sed hoꝛa debita sumat quia q sic se regit poterit dicere cum psalmista . ¶ Etiam mandatoꝛum tuoꝛum cucurri cum dilatasti coꝛ meum .

OMNIA AD OMNIA

iudiciā eius in conspectu ꝛc̄ Hic tangit predicte innocentie causam et est duplex cā una ex pte intellcūs ꝛ alia ex parte affectus quātū ad cām primā dicit. ¶ Qm̄ omnia iudicia eius in conspectu meo scilicet ideo nō egi impie a deo recedendo reuocare enim diuina iudicia ad mentē et ea cōspicere ualō cō

fert ad ꝙ uitandū culpā quis sicut dicitur in ps. ¶ A iudiciis enim tuis timui feci iudiciū et iusticiā sed multi sunt in quoꝝ cōspectū non sunt ista iudicia quis non uidentur nisi oculo dextro ipsi uero tm̄ habent oculum sinistrum temporalibus intendentem et cā est qꝛ sicut dicit albertus libro de sensu ꝙ sensato contingit quandoqꝫ ꝙ quis uulneratꝰ in sinistra capitis et perdit ocꝰm dextrum et rō est quia nerꝰus uisiꝰus dextri oculi peruenit ad sinistrum ꝙ ideo si uulnus ibi incidat pdit uisus dextri sic et homo spiritualiꝫ in anima duas partes hꝫ unam conuersam ad temporalia quibus necessario indigemus et aliā conuersaꝫ ad spiritualia. et secm̄ has duas partes habꝫ duos quoꝝ tm̄ nerui cancellantur qꝛ ꝙ tēporalia eligi debent in ordine ad spiritualia et spūalia debent esse regula in electione tpaliuꝫ et ideo nerꝰus dextri oculi transit ad sinistrum sed multi ulnerantur grauiꝫ in parte illa sicut qui inordinate diligunt temporalia et ideo perdūt usum dextrum. ¶ In hoc feriaꝫ uo biscum sedō quis eruam omniū uestrū oculos dextros ideo sicut dicit̄ puer. ppviii. Cūri mei non cogitant iudiciū qui aūt requirunt dominū aduertunt omnia Et confert ad tollerandū pūtis tempis penā ꝓpter quod dicit gregorius in q̄daꝫ omel'a illū diem sez iudicii a nō oculos ponite ꝙ quicqd moꝛo graue creditur in eius ꝓpatione leuigatur ps. Demor fui iudicioꝝ tuoꝝ dē. ꝙ consolatus sum ¶ Deinde tangit. aliā causam ex parte affectus dicēs Et iusticias eius non repuli a me. ¶ Nam ille repellit a se iusticias dei qꝛ iudicia dei p̄ sentia habet in conspectū ꝙ tm̄ iusticiā non seruat in affectu. augu. de uera innocentia in utiliter meditatur legē q̄ laborat ut memoria teneat ꝙ actione non implet unde est de eis sicut dixit xristo. de atenientibus ꝙ habet li° de uita philosophoꝝ iō redarguens eos dicebat eos adiuenisse argumentationes ꝙ leges sz solū argumentationibus eos uti dicebat legibus uero mie sic enim est de multis q ex argumentis sumpt̄ ex sacra scriptura et etiā ex ratione naturali inueniūt quē sunt leges diuine iusticie ꝙ qualia sunt diuina iudicia mēte conspiciūt et tamē iusticias dei a se repellunt de quibus dicitur iob xxxiiii. ¶ Ipsi rebelles sunt lumini unde grego. dicit sic rebelles sunt lumini q̄ sua desideria loquēdo bonū despiciūt quod nouerunt̄ et signanter dicunt̄ rebelles lumini qꝛ lux habet non solum illuminare sed etiam inflāmare tm̄ in corporibus illa que sunt bene receptiua lucis in sui profundo male recipiūt eius calorem unde quammulta facio obediunt lumini quantū ad sui illustrationem nō tm̄ quantū ad inflāmationē sicut patet de ære ꝙ aqua que i sui ꝓfundo lucem recipiūt nō tm̄ accenduntur a calore ꝙ inflammant econtra ꝛ de terra ꝙ aliis grossis materiis que non recipiunt lucem nisi in superficie et tm̄ uehementius calefiunt sic contingit sepe ꝙ laici uel minus litterati qui modicū habēt de lumine cognitionis plus attendunt ad faciendum bonū quod cognoscunt quam illi qui dicuntur ꝓfūdi clerici qꝛ receperunt lumen cognitionis q̄ ꝓfunde ꝙ realiter illi sunt magis uituperabiles qꝛ sicut dicitur ā. petri. ii. ¶ Melius enim illis non cognoscere uiam iusticie a

BEATO IMMACULATUS

cum eo dē. Hic agit p̄s. de retributione actus interioris meritorii et diuiditur hec pars in duo qꝛ primo tangit meritū secdo adequatum premiū ¶ Et retribuet etc. Meritum autez puritas et mundicia mentis que soli deo cognita est cui opponitur macula. Maculatur autem quis dupliciter uno modo contrahendo nouam maculam et alio iterando preteritaz et ideo excludit p̄s. utrumque modū unde excludens primum modū dicit ꝙ ero immaculatus cum eo i. adherendo sibi uel ambulando cum eo sicut facit ille de quo supra Custodiui uias domini qui enī sic ābulat ābulat solū uias mundas et ideo immaculatuz se custodit psalmista. Beati immaculati in uia qui ambulant in lege domini qui uero ab hīs uiis errant maculant se necessario quia ambulant uias lutosas ꝙ immundas sicut patet nam qui ambulant post concupiscencias sue carnis certum est ꝙ iluto ābulant nam ipsa caro lutū est iob. x. dicit̄ ne homine quantū ad formationem corporis. Memento queso ꝙ sicut lutum feceris me ꝙ in puluerē reduces me. sīr ꝙ q ambulāt post delicias huius mūdi in luto ābulāt sap̄. vii. tūc̄ lutū estimabitur argentū in ꝺspcū illi° ꝙ ꝛa. ix. Edificauit tyri dē. Aurꝛ q̄ lutū platearum sed mirabile est ꝙ non sufficit hoc luto mūdo exterius maculari nisi et maculētur interius

sicut dicit auct. ꝛ scam. ꝙ quibus dā accidit appetit⁹ comedēdi lutū et terrā sigillatā ꝛ h⁹ ꝓpe aggregationē elicui⁹ hūoris mali in stō cho in cura uero h⁹ appetitus oportꝫ secundū tundē ꝙ euacuet humor ille Sic in proposi to nā aliqui imoderate diuicias querūt ut eas expendāt ꝛ eis saltē utant ꝛ isti macrant h⁹ luto quasi extrinsecus Aliqui uero eas nō so lum uident appetere ut eas habeant ꝛ ipsis ditent ꝛ isti uidēt maculari intrinsec⁹ quia lutū istud sibi q̄ incorporāt sicut patuit ō quo dam in anglia qui cuꝫ infirmaret seculū pec cunie quā sub lecto abscōderat extraxit et ve narios comedit fortissime donec spiritum ex halaret et cā huius ꝯdinati appetitus innatura lis est aggregatio prauę humoris .s. auaricie in terius qui nisi euacuetur ꝙ tū est difficile q̄ auaricus uir curat nō cessat huius appetitus sed uerificat illō sap. xv. ¶ Luto uilior uita ꝑ⁹ius. qui uero ad diuicias nō nimis inhiant ꝛ tū ultro uenientes bñ dispensant super lutum ambulāt ꝛ tū ꝙ mirabile ē se nō maculant sicut fuit ꝑs. unō ecclē. xxxi. ¶ Beat⁹ diues qui inuētus est sine macula ꝛ qui p⁹ aurū nō habuit ꝛc. Quis ē hic ꝛ laudabimus eū fecit enim mirabilia in uita sua; quantum uero ad se cundum modū maculādi dicit ¶ Et obserua bo me ab iniquitate mea .s. puritia ut sciꝫ ad eā non reuertar et h⁹ oportet fieri necessario. si uelim⁹ immaculati ē dicit enī ber. li⁹ ō cōuer tione cleuce fenestras morti obserua aditꝰ fo ramia obstrue diligēter et sic uemū nō subeūti bus nouis sordes poteris expurgare uetustas hec ber deutro. xxiiii. ¶ Obserua diligent ne incurras plagā .

¶ REBRJBUEB mihi do min⁹ hic tāgit adeq̄tionem pre mii ad meritū que fiet in futuro et q̄ ut ferē supra in alio uersu⁹que incipit si cut iste merē quis recte operando dupl̄r sciꝫ uel in ordine ad alterū ꝛ h⁹ est ꝓprie iusticie uel in ordie ad se ipꝫ et hec ē puritas .et mū dicie iō utrūqꝫ hic tangit sicut et ibi dictum fuit sed distinguitur iste uersus ab illo q̄ ibi loquit de reiteratione que fit i pñti ut ibit ac tū fuit hic aūt loq̄t ō reiteratōe que fiet i futo ut sicut pꝫ ex diuisione text⁹ ibi sequit de re tributione opis exterioris hic autē de retribu tione opis iterioris et ideo signanter dicitur, hic i fi ꝛ uers⁹ in cōspcū o ckoꝝ ei⁹ .i. ubi sol⁹ ds cōspicit ꝛ h⁹ eni iteri⁹ in mēte Scīēdūc ē tū ꝙ h⁹ dicit uel ad drām conspcūs iudicii ꝓpii ꝛ tūc ē sensus scōꝫ puritatē ꝛc. in con spcū ockoꝝ eius .i. scōm puritatē illā quā ds cōspicit .i. iudicat eē puritatē ꝛ nō quam ipse hō iudicat eē puritatez q̄ sicut dicit grego . pleumqꝫ sordꝫ in cōspcū iudicis qō splendet in cōspcū opantis ꝛ tō deus nō p̄miat nisi iu sticiā que ē i cōspcū ockoꝝ suoꝝ Alio⁹ potest h⁹ intelligi ut dicat ꝑ in ꝰspcū ockoꝝ eius ad drāꝫ alioꝝ q̄ iusticiam suā faciūt coraꝫ hoibus ut uideātur ab eis talem eni iusticiā ꝛ purita tem deus nō p̄miabit in futuro q̄ de eis di cit math. v. ¶ Amē dico uobis q̄ receperūt mercedē suā grego. viii. moꝝ. dū quęritis fa uoribꝰ remunerantur intima retributione ua cuant nec solū uacuant illi retributione ymo et tales deus puniet in futuro Narrat ua lerius li⁹ vi. de sulpicio ꝙ tō uxorē suā repu diauit q̄ eā foris discoopto capite audiuerat in publicū exiuisse dicēs dicēs sibi lex inquit tibi illos tm̄ placent ockos qb⁹ et formā tuā approbes ꝛ placere desiderēs his decoris ilstru mēta cōpara his esto speciosa hoꝝ te certiori credę noticie hec ille sic est i ꝓposito nō eni licꝫ spōse xp̄i .i. aie alteriue oculis suā pulcri tudinē ostendere nisi illi⁹ cui licet ꝛ dꝫ desidę rare ut placeat tales uero nō sunt hoies quia nō licet cōsiderare ut plerumq̄ sua hoi⁹ pla ceat q̄ illō sit finis oprū nostroꝝ ultimus p̄s deus dissipauit ossa eoꝝ qui hoibus placēt cō fusi sunt qm̄ deus sprenit eos sed solum dei uerare sic debem⁹ placere deo plenitudine no stra ꝛ tō niti dēmus quantū possumus ut sic omemur ꝙ sibi placeāt decor anime in pu blicū aūt pdire discooperto capite est opera sua ostendere ꝙ nō licꝫ sibi Alioquin dabit anime libellum repudii Jeronim⁹ ad eustochi um zelotipus est ihesus non uult ab aliis uidē ri faciem tuam foris uagentur uirgines stulte tm̄ tu intrinsecus esto cum sponso hec ieron mus unde dicit p̄s. ¶ Omnes uie mee in cō spectu tuo ¶ Et est sciendum ꝙ. signanter etiam in proposito dicit p̄s. scōm puritatem manuum meaꝝ et cetera uidetur enim p̄s ha bere duplicem ymaginationem de se ipso una ē ꝙ ipe est presentatur⁹ animā suā ds que ex sui creatiōe pura ē ꝛ mūda ꝛ tō mūdū erit ꝓimum ds offerendū nisi aliūde maculetur

maculat aũt sepe ex immundicia tractantiũz
mun⁹ istud cũ dicat ps. ¶ Alia mea in ma
nib⁹ meis semp .nisi manus fuerint pure ne
cessario ipsa sordescit et iõ abhoiabilis reddi
tur Alia ymagiatio est de se tãquã a deo mu
nera recepturo ymagiatur eni q̃ xps in futu
ro parat⁹ erit singl'is coronas fulgidas distri
buere ad quaz rẽceptionẽ oportebit singul'os
man⁹ extendere et iõ si q̃ manus polutus ex
tenderit clamabunt sup nos angeli iuxta illõ
treñ.iiii. ¶ Recedite polluti clamauerũt eis
recedite abite nolite tãgere g⁹ seruemus ma⁹
nãs.mundas scõm illõ psalmo thimo.ii. Clo
lo uiros orare in õni loco leuãtes puras man⁹
ne dicat cum orauerimus uox quidẽ uox ia
cob ẽ man⁹ man⁹ sunt esau iacob autẽ dilexi
esau uero odio habui.

CAP SANCTO sanct⁹ eris ⁊c
prius egit ps.de iudicii diuini eq
tate hic agit de ipius diuersitate
quantũ.s.ad iudicãdos ⁊ q̃ diuersi
mode se habebit ad diuersos.s.bonos ⁊ ma
los primo oñdit qũo diuersimode bonus et
mal⁹ de dio iudicio reputabit scõo cãz huius
subiũgit.s.q̃ deus alit bonũ et malũ iudica
bit ibi Qm̃ tu populũ ⁊c.et pmo oñdit qũo
sentiẽt de dei iudicio boni scõo qũo mali ibi
⁊ cũ puerso quantũ ad bonos uero .Sciendũ
q̃ ad h⁰ q̃ aliq̃s sit bon⁹ finaliter requiritur
aliquid ex parte sui uz mũda conuersatio et
aliquid ex pte dei.s:diuina ptestatio seu accep
tatio quãtũ ad secundũ dicit q̃ cũ electo ⁊c
quantũ ad conuersationẽ uero mũda duo re
quirunt .scz.opatio boni et uitatio mali rõe
opis boni uocat iustum scm̃ dicẽs . Cum scõ
sanct⁹ eris dicit aũt sanctus id ẽ scitatus.i.
firmatus ⁊ iõ scũs est q̃ firmit bonum opera
ratur ⁊ hoc non facit nisi q̃ ex habitu opat
nã habitus uirtutis facit operare firmit secũ
dũ phm̃ leuitic.xix.sci estote uel dicit scm̃ se
cundũ iur⁹ cõsultũ quod ab iniuria hoim ⁊ef
sum atq; munitum ẽ et tales sunt õnes iusti
quib⁹ opantur ps. ¶ Ostendit dñs animas
scõz suoz ⁊ alibi ¶ Non derelinquet scõs
suos in eternũ cõseruabunt ⁊ est sciendũ q̃
uers⁹ iste similiter et sequens dupliciter põt
intelligi uno⁰ ut dirigatur sermo ad xpm et
h⁰ concordat cũ tertio uersu sequente ubi ex

paesse dirigitur sermo ad xpm cum dicitur
¶ Quoniam tu populum humilez ⁊c. Alio
modo intelligitur dirigẽdo sermonẽ ad aliquẽ
hominẽ aliũ dirigendo uero sermonẽ ad xpm
sic exponitur dupliciter uno⁰ ut sit sensus
istoz duoz uersuum q̃ qualis est quilibet in
se ipso uel erit in futuro talis uidetur sibi ve
rus mõ uel uidebitur in futuro unde cum scõ
uidebitur uerus sanctus et cum peruerso per
uersus et sic etiam uidetur verus mõ unde di
cit hic ieronimus quem tu scificaueris ab illo
cognosceris q̃ sanctus es quẽ tu innocentez
feceris ab illo cognosceris q̃ innocẽs es quo
cens autem deus facit iustum uindictam re
prehendit .h.peruersi et uidetur h⁰ peruersũ
apud peruersos hec iero. ¶ Alio⁰ exponit
sic cum sancto sanctus eris.i.tu sanctus eris
cum scõ uel sic cum scõ eris tu sanctus.i.cũ
sanctificans ut sic ista obiectio que attribuit
hic xpisto omnia accipiant causaliter q̃ ue
ro attribuuntur homini accipiantur formaliter
pura cum eo qui est sanctus formaliter tu eris
scũs effectiue leuitic.xxiii⁰. ego dominus qui
scifico uos:scõo moto exponit ut sermo diri
gatur ad hominẽ aliquẽ ⁊ iõ secundũ glo.hic
est argumentum a conuictu quia ex conuictu
mores formant propter quod dicit ambrosius
in serze moribus ⁊ honesta uita socios tibi
bonos iunge q̃ si fueris socius cõuersationis
eris ⁊ uirturis periculosum ẽ cũ hiis qui ma
le uiuũt sociari melius est enim odiũ malorũ
quam consortiuz hec ambro.dicit pfect⁰ xii⁰
ethi. q̃ natura femine est ut quales pspexe
rint talem sobolem pereent iõ prohibet mu
lieribus grauidis ne turpes animalium uulz
ut simearum intuecantur ne similes fetus pare
ant unde columbarum dilectiones ponunt co
lumbas pulcherrimas in locis quibus colum
be uersantur ut earum usu generent similes
similes hec pfectus sic et anima nostra nata
est talem fetum et talia opera perducere qua
les sunt illi cum quibus conuersatur et qualia
sunt eorum opera quos ex consuetudine intu
etur et ideo conuersando cum bonis et eorum
bona opera producimus et boni efficimur di
cit enim seneca cum hiis uersare qui te melio
rem facũri sunt ecclesiastici xxxvi.
¶ Cum uiro religioso tracta de sanctitate
trinitatis quia ad conuersationẽ mũdã regrit de
clinatio mali et h⁰ ipportatur noie innocent iõ

subditur Et cum innocente innocens eris et patet intellectus huius partis ex precedenti hoc enim dicitur quia deus innocens uidet esse innocenti uel quia deus apud innocentem est innocens.i.faciens cum innocentem uel cō uersans cum in innocentia Nullus enim inno centiam potest conseruare nisi cum auxilio di uine gratie est enim de uobis sicut de manu paralitici qui sibi dimissa nunquam linea rec tam protrahet sed si ab alio regatur et tenea tur potest sic et natura nostra cum sit parali tica sicut patet ex contrarietate motuum eius quia caro concupiscit aduersus spiritum ⁊c̄ . sibi dimissa rectitudinem innocentie seruare non potest sed oportet concurrere manuz dei tenentem et regentem manum nostram p̄s . Benuisti manum dexteram meā et in uolūp tate ⁊c̄.et alibi Innocētes et recti adhesērūt

¶ CUM ELECTO electus eris . Hic agit de bonis quaten9 ipsorum bonitas finalis dependz ex diuina p̄destinatione uel accep tatione que per electionem intelligitur nā idē est esse electum a deo et predestinatum ⁊ po test intelligi dupliciter sicut prius tactum est uno9 ut sermo dirigatur ad x̄pm et sit sensꝰ cum electo electus eris.i.apud electū tu eris electus quia sicut tu eligisti eum ita ipse ele git te ſez in deum et in dominum suum uel cum Electo electus eris.i.faciens eum electū quia electus est . ¶ Alio9 exponitur sic ꝙ sermo dirigatum ad alium hominem et sic argumentum a coniunctu.nam qui uiuit cum electis erit electus .i.bonus nam et mali per conuersationem cum bonis corriguntur augꝰ de uer.appli sermoñ.iiii.flagitiosi quando re prehenduntur erubescunt et quando sunt in ter castos lasciuire non audent similiter et ecō uerso boni conuersando cum malis sepe pūer tuntur et ideo hic subiungitur ¶ Et cum p uerso peruerteris Sciendus est tamen ꝙ isdō exponitur dupliciter et tactum fuit uno mō ut sermo dirigatur ad hominem aliquem et tunc est intellectus qui immediate dictus ē uidelicet ꝙ cum peruerso homo peruertitur et ratio est quia sicut dicit auicenna.i.canoñ inter egritudines distinguendus est qz quedā sunt proprie et quedam sunt secundum socio tatem nam unum membrum alteri membre in egritudine associatur omne enim membꝝ ꝙ alteri associatur prope cum unum eorum alteri.uicinum debile fuerit socii sui recipit superfluitates.sic quantum ad egritudines spirituales nam quedam sunt nobis prope que uidelicet ex nostra intrinseca mala dispo sitione habent originem quedam uero non sunt nobis a sociationem alterius extrinseco sepe enim contingit nobis ꝙ propter debilitatez nostram quam habemus ad resistendum ma lo recipimus super habundantias.i.uitia soci orum secundum illud.i.cor.xv.Corrumpunt mores bonos colloquia prava Signanter au tem psalmista ter facit mentionem de associ atione cum bonis et tamen semel de assotia tione cum peruersis seu malis causa est quia multo facilius inficimur ex conuictu cum ma lis quam corrigimur ex conuictu cum bonis ⁊ societas unius mali plus nocet quam prosit societas multorum bonorum. Dicit philo phus libro de problematibus ab egritudi nibus quibusdam egrotantur approximantes a sanitate uero nullus ex hoc quod appropinq̄t sano curatur sic accidit in proposito multo frequentius quam oppositum ideo dicitur . prouerbiorum secundo Eruaris a uia mala et ab homine qui peruersa loquitur Sciendum est tamen ꝙ uersus iste precedens secundum Jeronimum sic exponuntur ut uidelicet deus uideatur apud quemlibet talis esse qualis est ille qui de eo iudicat nam apud sanctum et in nocentem cognoscitur deus esse sanctus ⁊ in nocens apud peruersum iudicatur peruersus unde dicit ieronimus sic quem tu sanctificaueris ab illo cognosceris ꝙ sanctus es quez tu innocentem feceris ab illo cognosceris ꝙ in nocens es ⁊c̄. ¶ Alio uero modo exp̄ōitur ista pars uersus ut electio dirigatur ad x̄pistum et est sensus Cum peruerso peruer teris id est apud peruersum reputaberis per uersus quia mali reputant deum peruerse iu dicare mich.tertio Abominabimini iudicium et omnia recta peruertitis uel sic cum peruer so peruerteris .i.per uersum sinistris peruerti uel aliter tertio fit peruersus dicitur male uersus et ideo qui a bono se uertit ē puersus qz male uersus loquendo de malo culpe et eo dem modo deus est sibi peruersus id est mis le uersus loquendo de malo pene leuit.uicem mosepto . ¶ Si ambulaueris

mihi ẽ adu'so et ego ītr̃a uos auers⁹ icidã

CONTRA Bũ populum hu
milem. ⁊c̃. Hic assignat causam q̃re
diuersimode bonus et malus ỽ deo
reputat et in futuro reputabit et ẽ
causa diuersitas dispõnis. ipsoꝝ quia scilicet
iste est hnmis̃ et ille superbꝫ et deus diuersi
mode iudicabit nam quantum ad iudicium
quod fiet de bonis dicit quoniam tu populũ
humilem saluum facies ex quo patet quod hu
militas est necessaria ad salutem seu potius
causa ex parte nostra salutis nec mirum ipsa
est enim totius perfectionis uite euuangelice
radix et fundamentum totius doctrine xp̃ii
ti summa seu compendium et totius gratie
de super uenientis receptaculum. ꝙ autem
ipsa sit totius perfectionis radix ⁊ fundamen
tum patet per beatum augustinũ de uer. dñi
sermõn. xxxix. ubi dicit sic attendite arborem
petit prius deorsum ut sursum excrescat figit
radicem in humili ut uirtutem tendat ad ce
lum. tu autem sine hũilitate sine caritate uis
excelsa contendere sine radice auras petis rui
na est non incrementum hec ille uidetur autẽ
ymaginari augustinus ꝙ ita grauis dicitur
exurget uno⁹ naturaliter et tale figit radicez
in terra per quam supportatur Alio⁹ uiolẽte
sicut si arbor erigatur uel eleuetur et tale ni
hil habet in se supportans et ideo per se ca
dit sic in proposito aliqui eriguntur per gra
tiam et radicem habent in profundo per
humilitatem aliqui uero per uiolentiam
sicut qui per superbiam et istis debetur rui
na ergo secundum eum qui uult ascendere ut
crescendo proficiat non ut ruendo postea defi
ciat oportet eum figere radicem primo humi
litatis ut uerificetur de illo quod dominus
promittit luc̃. xiiii. ¶ Qui se humiliat exal
tabitur ꝙ autem sit totius doctrine xp̃istia
ne summa seu compendium patet per eundẽ
ubi supra sermõn. x. ubi alludẽs illi uerbo xp̃i
math. xi. discite a me q̃ mitis sum et humilis
corde ait sic discite a me non mundum fabri
care non cuncta uisibilia et inuisibilia creare
non in ipso mundo miracula facere et mortu
os suscitare sed quoniam mitis sum et humi
lis corde magnus esse uis a minimo. icipe hec
ille ideo dicitur puer. xi. ¶ Ubi humilitas
ibi sapientia ꝙ uero sit celestis gratie recep

taculum proprium patet quia donũ dei des
cendentis sunt iac̃. i. Omne datum optimum
est omne donum perfectum de sursum ẽ des
cendens a patre luminum ergo uolentes reci
pere oportet deorsum ire et sicut in ualle
quanto uero profundior est tanto est aquarus
descendentium capatior sic quanto quis fuit
humilius tanto donis descendentis capit ple
nius unde beatus augustin⁹ ubi supra loquẽs
de magdalena que sedebat secus pedes dñi
⁊c̃. ait sic omelia xxvii. quanto humilius se
debat tanto amplius capiebat confluit enim
aqua ad humilitatem conuallis denotat de
tumoribus collis hec ille et de uer. apostoli
sermone primo dicit sic grã pluuia est depꝛ
sa implentur alta siccantur huius exemplum
patet et in maria uirgine que postquam audi
uit ab angelo aue gratia plena causam huius
ostendit dicens luc. i. ¶ Quia respexit humi
litatem ancille sue Isa. liii. deus superbis re
sistit humilibus autem dat gratiam. Et est
hic aduertendum ꝙ psalmista in proposito
loquens de multitudine humilium uocat eam
populum dicens quoniam tu populum humi
lem. non sic autem uocat multitudinem sup
borum et ratio est quia non omnis multitu
do est populus sed solum multitudo concors
unde beatus augusti. iii de ciuitate. c. xxi. dicit
ꝙ scipio populum non omnem cetum multi
tudinis sed cetum iuris consensu et utilitatis
cõmunione sociatum esse determinat quam deter
minationem scipionis augu. uidetur approbare
de uer. dñi omelia xxvi sic dicens uidete in ip
sa multitudine quid delectat nisi unum ecce
dõ proposito quam multi estis quis uoe ferz
¶ Saperetis da unũ et populus ẽ tolle unũ
et turba est quid enim turba nisi multitudo
turbata hec ille cum ergo inter humiles quan
tacũque sit eorum multitudo sit unitas et cõ
sensus propter quod dicit apostolus Roma.
xii. non alta sapientes sed hũibz consencientes
et ecc̃. x. multitudinis uencentium erat cor
de superbis uero sit econuerso prouerbiorum
undecimo ¶ Ubi fuerit superbia ibi erit
et contumelia Sequitur ꝙ populus non est
nisi multitudo superborum ueem̃. vii.
¶ Congregatus est õnis populus quasi unus
Oculos superborum humiliabis deinde
quantum ad iudicium quod fiet de malis di
cit et oculos superboꝝ humiliabis de oculis

ſpecialiter facit mentionem et cauſam aſſignz grego. ad hoc .xxviiii. ſuper illo ône ſublime ui det dicęs niſi ſupbis p ocłos ąſi p ąſdam feneſtras ſe oſtenderet nequaquam ꝑ. hoc dixiſſet populum humilem et cetera .

CONFIRMA DE illumina lucernã ꝛc. ſupra egit ꝑ. de libe ratione hominis quatenus ſcã eſt a deo operante hic agit de libe ratione hoīs ątenus facta eſt et fit ab homie deo cooperãte ꝛ primo oſtendit quomdo per uirtutem a deo datã cooperatur hō ad ſui li berationem ꝛ ſaluationem ſcdo conuertit ſe ad gratiaꝝ actionem ibi uiuit dominus ꝛc. Zona uero quibus homo comparatum ad ſui liberationem et ſaluationez ſunt duplicia q quędã confortant effectum agit ergo primo de illuſtratione aſpectꝰ ſcdo de confortatiõe affectus ibi deus qui precinxit ꝛc. primo uero illuſtrari a deo petit ſecundo ad dei laudes ſe conuertit ibi deus meꝰ ꝛc. primo uero po nit ſuã petitionez ſecũdo ſue petitionis ratio nem ibi qm̃ in te ꝛc exponitur autez uerſus in perſona ecclę dupliciter unoꝰ diſtinguẽdo inter lucernã et tenebras nõ tanqua inter diſ tincta ſuppoſito ſed ſola rõe ônes enim dici mur luceme iquia ab altero ſcz a deo lumẽ re ciperimus dicimur uero tenebre quia a nobis lumen nõ habemus petit ergo eccłs pro filiis ſuis dicẽs qm̃ tu illuminas ꝛc. i. quia lumen ꝙ i nobis eſt ex te ꝛ nõ ab alio tõ illuia tene bras ignoratie mee Alioꝰ diſtinguitur inter lucem ꝛ tenebras tanquam inter ſuppoſito diuerſa et hoc tripliciter unoꝰ ut ꝑ lucerna intelligatur xp̃s ſcdz naturã aſſumptam nam lucerna ẽ lux in teſta Sic i xp̃o fuit tota lux ſolis iuſtitie in modica teſta noſtre carnis poſi ta unde .ii. ad .xvii. littera huius uerſus talis eſt quia tu lucerna mea dñe unde ꝑ. alibi ꝛ Lucẽna pedibus meis uerbum tuũ ſcz incarna tũ ꝑ tenebras uero intelliguntur fideles q̃ lu cẽ illã ſibi unicam perſonaliter nõ bñt ꝛ tõ pe tit deum prẽm ut qui xp̃m ſic illuminauit et fideles ſuos illuminet Alioꝰ ut per lucernã intelligantur ad fidem ſã conuerſi ꝑ tenebras autem conuertendi . Tertioꝰ ſic ꝙ per lu cerna intelliguntur doctores et prelati ꝑ tene bras. uero ſubditi et conuenienter per lucernã itelligũtur doctores et ꝑlati quia ad ipſos p tinz ſpãlit illuſtrari triplici luie uz luie ſcie il luſtrãte aſpcñ luie grẽ inflãmãte affcñ ꝛ luie cõuerſationis honeſte delectante ꝛ alliciente ſub dcõz aſpcñ . de primo ſciendum ẽ ꝙ ſicut dicit phũs primo po. naturaliter eſt pri cipans qui põt mẽte prouidere ſz ꝑlati ſunt principes eccleſie ſecundũ illo ꝑ. minus con fortatꝰ eſt principatꝰ ergo dñt habere ſci entiam quã poſſunt preuidere et non ſoluz ſi bi ipſis ſed etiaz ſubditis exempium eſt in na tura quia in capite quod toti corpore ſuppo nitur uigent omnes ſenſus ſimpliciter taz ne ceſſarii ſine quibus non eſt uita ſicut tactus et guſtus quam ſenſus alii ſine quibus non ẽ perfecta uita animalis ſed in reſiduo copore tantum eſt unus ſenſus uidelicet tactus ſine quo non uita animalis ſic et prelatus cum ip ſe ſit caput populi ſibi ſubiecti pſa. lxx. honorabilis ipſe eſt caput in ipſo debet eſſe pleni tudo ſcientie ad cognoſcendum non ſolum il la ſine quibus nullo modo eſt uita ſpiritualis ſicut eſt noticia artickorum fidei preceptoruz dei et huius ſed talis ſcientia . ſufficit ſubdi tis nec ad illam obligantur primo debet pre latus ſcire et alia ſine quibus non eſt perfecta uita xpriſtianorum ut poſſit alios gubernare ꝛ inſtruere et paratus ſit etiam poſcenti ratio nem reddere de ea que in ipſo eſt fide et ſpe ſicut dicit petrus .i. cañ. iii. unde dicit uegeci us libro primo capitulo primo neque quem quam magis decet uel meliora ſcire uel plu ra quam principem cuius doctrina omnibus poteſt prodeſſe ſubiectis Job xxxvii.

¶ Nubes ſpergunt lumen ſuum . Secun do requiritur lumen gratie ſeu recte uite . Dicit enim philoſophus ſicut habetur in li bro de uita philoſophorum qui animam ſu am que unica eſt gubernare non poteſt quo modo multorum hominum gubernator erit ? Auicenna primo canone docet qualis nutrix eligi debeat ad puerum nutriendum et dicit ꝙ debet eſſe boni coloris et bonorum morum et laudabilium que tarde a malis paſſionibus anime patiatur ſicut ſunt ira triſtitia timor et huius que omnes corrumpunt complexionem nutricis et preter hoc malitia mox ipſius eam pducet ad hoc ut infantis paruam ſolli citudinem habeat et ei paruz blandiatur Sic

et prelati ac rectores animarum cum assumā
tur ad nutritionem paruulorum ecclesie secū
dum illud ysido. xpi erunt reges interitu cu
ipsi debent esse boni coloni per grē pfectudi
nem et bonorum mox quantum ad uirtutuz
rectitudinem ut faciliter a passionibus non ui
cētur quia hoc uehementer corrumpit dispo
sitionem prelati et rectoris hō etiam facit ad
curam debitam non habent de subditis ? eis
non solum pax blanditur sed etiam ut ho
stes psequitur uñ augusti. de uerbo dñi ser.
vi. Bonus si fuerit qui tibi preest nutritor tuo
est malus si fuerit tortor tuus est iere. xv.
perdam et eis uocem gaudii et uocem leticie
ecce effectus in subditis et lumen luceme .ec
ce causa illius in prelatis et ideo potest sub
tali pastore populus dicere illud tob .v. quale
gaudium est mihi qui in tenebris sedeo et
lumen celi non uidebo . ¶ Tertio requiritur lu
men conuersationis honeste et hoc extrinsecꝰ
se ostendentis propter exemplum bonum et
hoc patet ex ipsa ratione luceme dicitur enim
lucerna lumen in testa. i. tectum et aliquomō
clausam sed tamē ad hoc ꝙ lucerna aliis ꝓ
sit oportet quod ipsa testa sit ex aliqua parte
discooperta ꝙ sit tenuis et translucens alio
quin nihil prodesset sic prelatus debet habere
lumen gratie intro in animo quasi tectum
mediante testa. i. corpore sed tamen in ipso
corpore et conuersatione sua exteriora tanta
debet tenuitas esse per eius maceratione
et tanta prospicuitas ac translucentia per bo
ni exempli exhibitionem ut mediante ista tes
ta transparat lux gratie intrinsece quam tege
bat secundum illud matth.v. ¶ Sic lu
ceat lux uestra coram hominibus ut uideant
et cetera et est hoc rationabile q̄ uiri fideles
uocantur xpisti uestes .quia sicut uestis adhe
ret et conformatur corpori ita fideles per fi
dem et dilectionem adherent xpisto mar ir.
Uestimenta eius facta sunt splendida uestimē
tum autem quedam sunt linee et sunt propin
quiores corpori quedam sunt lanee et sunt re
motiores corpi sed linee sunt subtiliores quā
alie in tantum ꝙ propter sui subtilitatem qui
que eis mediantibus transportet id quod te
gunt alie uero non sunt sic fit in ecclesia illi
qui sunt xpisto propinquiores rōe sui officii ?
misterii sunt q̄si linei ? alii q̄si lanei unde de
ecclesia que xpo uestes gdat dicit .pue xpi

¶ Quesiuit lanā et linū illi ergo q̄ sunt lanei
non oportet ꝙ sicut transparentes nec subti
les aut tenues sed prelati qui sunt quasi cami
sia xpisti omnino decet ꝙ sint subtiles et
hoc per extenuationem corporalem et trans
lucentes per extensionem sui uirtualem sed
sepe contingit ꝙ uestes xpisti imeditationes
sunt immundiores et turpiores ita ꝙ magis
uidentur saeci cilicini quam panni linei et hō
in uituperium xpisti et scandalū populi. iii:
Re. vi. Clidit populus cilicii quo uestiebat erat
ad carnem intrinsecus .s. rex israhel sed ui
mi et tempus quando has uestes exuet in ignem
proiicet ? solas uestes lucidissimas induet cū
uenerit in maiestate sua et patris et uenerint
nuptie agni tunc erit solum in uestibus quas
uescribit psalmista Confessionem et decorem
Induisti amictus lumine sicut uestio .

CONTRA IN DE eripiar
.c̄. et in deo meo etc̄. hic assignz
sue petitionis rationem et est rō
quia sine diuina illustratione nec
possumus uitare que ad malum alliciunt nec
etiam ea que a bono impediunt et ideo quan
tum ad ea que ad malum alliciunt dicit qm̄
in te eripiar a temptatione .i. per auxiliū gra
tie tue et luminis tui quantum uero ad ea
que a bono impediunt dicit et in deo trāsgre
diar murum .i. obstaculum peccatorum quod
obsistit inter nos et celum Signanter uero di
cit transgrediar et non dicit diruam quia si
cut dicit hic glosa diruere non potest penitꝰ
homo sed ope dei transit murum id ē obsta
culum peccatorum Sciendum uero quod est
triplex murus. s. peccatoz de quo ps. sup mu
ros eius iniquitas et istum transgredi oportz
qui tamen altus est valde scom illud .i. est .ir.
delicta nostra creuerunt usqz ad celum ideo
oportet quasi per scalam ascendere quod fa
cit qui ascentiones in corde suo disposuit in
uallē lacrimarum hoc etiam facit qui uicia si
bi suppeditat alicui enim faciunt sibi scalam
de muro quem ascendunt causantes murum ?
eius continuitatem dissoluentes augus. sermo
ne de ascentione uitia et passiones eleuāt nos
si fuerint infra nos de uiciis nostris scalā no
bis facimus sed uicia ipsa calcemus hec augu
stinus .ii. ymaĝ .xi. Conualuerunt animis etc̄.

muros ferreos paruti penetrare ⁊ Sc̃s mu
rus est temporalium bonorum vt quo prouer
xviii. Substantia diuitis quasi murus ualidus
circumstans eum ⁊ustum murum expedit dissi
pare et est hoc in potestate nostra hoc enim fa
ciunt qui omnia vendunt et dant pauperibus
Jere.v. ¶ Ascendite muros et dissipate si
autem hoc uolumus saltem ipsum transilia⁹
quod facit qui inordinato amore temporaliu⁹
non tenetur unde.ii.R.xxii habetur sic in ho
meo transilia murum ⁊ tertius murus dici
tur preceptorum et consiliorum apo.xxi.habe
bat murum magnum et altum magnum qui
dem propter precepta sed altum propter con
silia iste est murus quem transgredi omnino
non licet quem transgrediuntur qui dei man
data contemnunt dicit autem iure consulto⁹
si quis uiolauerit muros capite puniatur sicut
hiis qui transcendit muros scalis appositis
uel alio q̃libz ratione nã ciues romanos alibi
quam per portas egredi non licet cum hostile
et abhominandum si illud nam et romuli sup
remus occisus traditur ob id quod murum
transcendere voluerit hec ille multo magis q
mur⁹ ciuit⁹ eccl̃e militãtis transcenderit scala
.i.superbia uel alio modo morte puniendus ẽ
quia non licet ab hac ciuitate egredi nisi per
portam que xp̃us est per quam in hac ciui
tate egredimur ut ad ciuitatẽ superne ibi⁹ m
transeamus qui uero transgressus fuerit mu
rum eius morte p'emi uebet quia rem abhoĩa
bilem facit dñs.ii. Transgressus est iuda et
abominatio facta est in israhel et nume.xiiii.
Quare transgredimini uerbum dñi quod
uobis non cedet in prosperum .

EUS ⁊ DEUS IN polluta uia
eius ⁊c̃ hic ad deum laudandu⁹
se conuertit et primo commendꝫ
eius eminentem bonitatem secũ
do ostendit ipsius singularem maiestatem ibi
quoniam quis deus ⁊c̃, In isto autem uersu
commendat diuinam bonitatem quo ad tria
scilicet quo ad puritatem quo ad ueritatem
et quo ad pietatem quantum ad puritatem
dicit deus meus inpolute uia eius.potest aũt
uia eius accipi dupliciter uno modo uia qua
ad ipsum deum itur et hec est merito impo
luta et est uia petrosa et pulcherimis lapidi
bus strata q⁹ enim sit petro'a patet nam ip
semet xp̃us uia est Jo. xiiii. ego sum uia
ipse est etiam petra.i.cor.x.petra autem er⁹
xp̃us ergo uia petrosa insuper et lapidib⁹
eltis optimis strata nam lapides optimi sunt
uiri sancti qui nos precesserunt ad patriam
quos deus sternit in uia nostra eorum exem
pla nobis imitanda proponendo ut mũdꝰ trã
sire possumus ysa.liii. ¶ Sternam per ordi
nem lapides tuos hanc uitam sic pauitam si
bi elegit qui dicebat p̃s. adhesit pauimento
anima mea .Sciuit enim q⁹ sicut dicitur pro
uer.iii. ¶ Uie eius uie pulcre.alio modo di
citur uia eius uia qua ad nos uenit et sic di
citur uia eius beata uirgo et ista uia fuit et i
filii conceptione et conuersatione in conceptio
ne quidem quia dicit psalmista in mari uia
tua .i .in maria dicit enim ambro.in sermõe
quodam transit nauis per mare et nulla ĩ un
da uestigia uenit xp̃us de celo aure conci
pitur uero certo tempore formatur talis ma
ria remansit postquam peperit qualis fuit an
tequam uerbum aure concepit hec ambrosi⁹
ideo prouerbiorum xxx.tria sunt difficilia mi
hi ⁊c̃. ¶ Ulia nauis in medio mari fuit etiã
hec uia impolute in tota conuersatione ꝯsa
fuit quia semper habuit solem iusticie incen
dentem ⁊ desiccantem in suo prospectu insu
per et longo tempore ipsum infra se ipsam
habuit corporaliter et ideo nulla macula luti
poterat in ea esse ymmo et si fuisset et si sol
esset infinitus et ageret ageret in instanti .sol
autem iusticie infinitus et ideo.uenie⁹ ĩ ut
ginem et agens per suam lucem et calorez sta
tim in eodem instanti omnem lutositatez cõ
sumpsit nam et fomitem peccati totaliter ab
stulit Jeronimus in sermone de assumtione .
quicquid in ea gestum est totum puritas et
simplicitas totum ueritas in gratia fuit, totu⁹
misericordia et iusticiã que de celo prospexit
hec ieroni.psto.xxv. ¶ Ulia sancta
uocabitur et non transibit polutus per eam
quantum uero ad secundum.i.ueritatem dei
subiungitur. Eloquia dñi igne examinata
loquitur autem de eloquiis xp̃isti ad simili
tudinem argenti quod per ignez examinatur
et probatur propter quod et dicit alibi Elo
quia dñi elo quia casta argentum et⁊c̃ .fuit
autem ignis iste ipse diuinitas deutro.iiii.de
tuus ignis consumens est dicuntur g⁹ eloquia

xpisti igne examinatū quia quicquid predicauit et docuit ab igne approbatū fuit Jo viii. Sicut docuit me pater hec loquor quantum uero ad tercium scilicet habundantem pietatem dicit protector est omnium sperantium in se: Alio tamen modo potest iste versus exponi sic videlicet q̄ prima pars versus pertineat ad incarnationem nā per viā potest intelligi ipsius incarnatio que fuit impolluta q̄ assumpta fuit caro mundissima et ab omni peccato tam originali quaz actuali purissima secunda uero pars pertinet ad xpisti predicationem .et tertia ad ipsius passionem nam in sua passione factus est protector tanquam scutum .ii. Reg⁹. ii Scutum est omnium sperantium in se et ideo tanquam scutum nostrum recep̄ pro nobis ictus uel factus est protector noster tanquam murus ysa. xxvi. Saluator noster ponetur in ea murus et antemurale murꝰ quantum ad animam et antemurale secundū corpus Uel murus quantum ad diuinitatem .a antemurale quantum ad humanitatem Unde aduersarii nostri obsidentes nos . Antemurale suffoderunt quando scilicet foderunt manꝰ et pedes eius Sed murum suffodere non poterant nec contigere zaca. ii ¶ Ego ero murus in circuitu igneus .et ideo qui uult bene protegi recoligat se infra murum istum psalmista dominus custodit te dominus protectio tua .

QUONIAM QUIS deus preter dominum . Hic ostendit dei singularem maiestatem dicens . Quoniam quis deus ꝛc. q. d. non est alius uerus deus nisi dominus et deus noster psalmista non est similis tui in diis domine istud tamen bene et uere possunt dicere iusti iniusti autem colunt multos falsos deos sicut illi quoz deus uenter est et ō auari quibus non est dubium quin colant simulacra p̄a ¶ Simulacra gentium argentum et aurum et sic est uniuersaliter de omnibus peccatoribꝰ propter quod dicit apos Rom̄ . ii. coluerunt et seruierunt creature potius quam creatori dicit lactantius libro. secundo q̄ pagani q̄ñ sunt in aduersis tunc deum inuocant et non deos a deo ueritatis ipsa cogente natura et peccatoribus eorum erumpit sed quando sunt in prosperis tunc inuocant deos a ꝫ sicut ipse dicit nunquam dei meminerunt nisi dum in malis sunt postquam uero metus deseruit et pericula recesserunt tunc alacres ad deorum templa concurrunt a deo ex reroz p̄ speritate luxuria ex luxuria uero ut uicia omnia sic impietas aduersus deum nascitur hec lactantius. sic est de reprobis xpistianis qui licet in aduersis ad unum uerum deum confugiāt pro remedio p̄ñ . Cum occiderz eos querebant eum tamen inprosperis multorum falsorum deorum cultores existunt deus . ꝫ . Incrassatus impinguatus dilatatus derelinqt deum factorem suum ꝛc. ¶ Prouocauerunt eum in diis alienis .

EUS QUI PRECINXIT me uirtute psalmista supra egit de illustratione aspectus que nobis a deo prestatur hic agit de confortatione affectus que etiam nobis a deo tribuitur roboratur sit affectus noster duplicit scilicet in uia uel pugna sumus enim uiatores et milites seu pugnatores primo ergo agit de confortatione affectus in uia. secundo agit de confortatione effectus in pugna propter primum dicitur deus qui precinxit .secundo propter secundum ibi qui docet ꝛc. quantum ad primum Sciendum q̄ in uia confortatur qs ne deficiat dupliciter scilicet per accidens et per se per accidens quidem per impedimentorum subtractionem per se uero per uirtutis gressiue augmentationem primo agit de primo. ꝫ secundo de secundo ibi quoniā perfecit ꝛc. impedimentum uero duplex potest esse. sz ex parte uiatoris et ex parte uie uel itineris utrumque uero a deo remouetur et utriusqz remotio tangitur in uersu isto quantum ad p̄mum dicit ¶ Deus qui precinxit me uirtute . impeditur enim uiator multuz per hoc q̄ uestes nimis prolixe in terram defluunt et propter hoc cursores precinguntur ne defluentes sinus uestium gressus impediantur sic est spiritualiter nam uestis ipsius anime ad deuz currentis est caro nostra Job. x. pelle et carnibus uestisti me . ¶ Sinus autem huius uestis defluentes sunt ipsius carnis cupiditates que sibi dimisse semper usque ad terram defluunt et ideo precingitur homo quando iste cupiditates restringuntur ista autem restrictio fit p uirtutē mortalez que est moderatiua passionū

tungnam per cingulum et ixco necesse est cur
rere precingi uirtute est autem duplex uel tri
plex cingulum necessarium uitelicet castitas
quo precingendus est quis in pectore ut restri
gantur superfluitates amoris mundialis et is
tud cingulum aureum esse debet quis sicut
dicitur libro de naturis rerum aurum non in
uenitur admixtum terre in substantia sua si
cut alia metalla et ideo significat caritatem
que nihil terrestre habet permixtum quia si
cut dicit apo.i.cor.xiii caritas non est ambi
tiosa non querit que sua sunt. sic precincti
erant angeli de quibus apo.xv.uestiti lapide
mundo et splendido et precincti circa pectora
zonis aureis.aliud uero cingulum est castita
tis quo precingendus est quis ad renes ut res
tringantur superfluitates amores carnalis et
istud debet esse pellicium. pellis mortuo
animali detrahitur ante quam cingulum fiat
similiter et castitatis cingulum nullus habet
nisi prius mortificauerit membra sua que sūt
super terram. taliter precinctus erat elias p
pheta de quo.iiii.Regū.i.uir pilosus et zonā
pellicia accinctus renes. ¶ Si uero addatur
et tertium cingulum scz frugalitatis tunc erit
homo expeditus ad currendum ut impedimē
ta non sentiat et est istud cingulum quo quis
cingitur super uentrem ad restringendum su
perfluitates gule et uoracitatis istud autez cin
gulum est saccinum saccus enim ieiunio sacia
tur Joñ.xii. ¶ Predicauerunt ieiunium et uesti
ti saccis. de isto cingulo dicitur ysa.xxii.
¶ Vocabit dominus deus exercituū ꝛc. ad
cingulum sacci. Deinde tangit remotionem
scōi impedimenti quod posset eē ex parte ule
dicens ¶ Et posuit immaculatam uiam me
am Est autem uia ista uel caritas de qua pri
mo cor.xii. Adhuc excellentiorem uobis de
monstro uel ipsemz xp̄s qui dicit Jo.xiiii. ego
sum uia et est uia ista immaculata quia sicut
dictum fuit superius ipse est petra quam dya
bolus maculare non potuit. dicit enīz ambro.
sius in quodam sermone q̄ serpens estatis
tempore cum terra soluitur in puluerem de
latibulo suo egressus impressione sui corporis
potest designare semitam sed cum ad petraz
peruenerit non facit in lapide quod fecit in
puluere hec ambrosius. sic dico fuit de anti
quo serpente nam primos parentes inuenit q̄
si terrā redactam in puluerem secundum cor
pus precipue tales etiam omnes sequaces eoꝝ
inuenit ecclesia. ¶ Quid superbit terra
et cinis et ideo uestigia fecit in eorum cor
poribus et sensibus derelicquit unde ambro.
ubi supra serpens diabolus inuenit terraz cor
ruptam adam et euaz libenter audientē que
locutus est et fecit in auribus semitam fecit
in pedibus quibus interdictum fuerat iter ad
arborem fecit et in manibus quibus contrec
tata sunt poma. tunc potuit serpens in homi
nem quasi puluerem uestigium imprimere h.
ambrosius. et ideo qui per carnem propriam
ambulant incedunt per uiam maculatam sed
xp̄ist⁹ nō erat sicut terra in puluerem redac
ta sz potius tanquam petra solida et ideo
dicit ambrosius ubi post potuit et xp̄s temp
tando aggredi sz cum diaboli contempta sue
uerbi serpentis in petra uestigium non fecit.
ideo. psal.xxv. Uias tuas domine demonstra
uiam colubri in petra et ideo quibus xp̄istus
uia est eoꝝ est uia immaculata p̄s. ¶ Beati in
maculati in uia q̄ ambulant in lege domini.
Alio⁹ exponit uers⁹ iste de xp̄o qui precinc
tus dicitur uirtute propter sibi concessaz inse
parabilem potestatem respectu omniū mathe.
xviii. data est mihi omnis potestas in celo et
in terra cui⁹ etiam uia dicitur inmaculata q̄
sine omni macula peccati pertransiit uiam sue
peregrinationis in hoc mūdo.

¶ PERFECIT pedes meos ꝛc. hic agit de confortatione
nostra qua p se confortamur. fit
enim confortatio per se per uirtu
tis grestiue augmentationē seu completionē
quam tāgit in ꝓposito sub similitudine cer
ui et potest uers⁹ ille exponi uel in persona
xp̄i et sic tangit hic duo uidelicz sue peregri
nationis modum et terminū quantū ad mo
dū dicit qui perfecit pedes tanquam ceruorū
ceruus enim tanquam saliendo z transiliendo
ambulat sic fecit et xp̄istus de quo dicit
psalmista ¶ A summo celo egressio eius et
occursus eius usqz ad summū eius isti erāt
magni saltus unde dicit ambrosius sup p̄s.
Beati inmaculati. salit inquit de celo in virgi
nem de utero in presepe de iordane in cru-ē
de cruce in tumulum in celum de sepulcro. h.
ambro. sō. cant. xiii. similis esto capree hūlo

qz ceruoz assimilat ait xps se ipsum ceruo
in proposito propter multa primo q sicut di
cit philosophus xix de animalibus ceruus fel
non habet sic et xpistus cuius tota conuersa
tio nobis cum dulcis fuit absque omni felle
amaritudinis sap. viii. non enī amaritudinez
conuersatio illius nec tedium conuictus illius
Secundo quia secundus ambio. in exameron
omelia tertia. ceruis cibus venenum est unde
cerui venenum comedendo in carnes sanissi
mas uirtute caloris degerentis ipsum conuer
tit sic xpistus eos qui prius peccatores erāt
et venenosi sibi incorporauit quia non uenit
uocare iustos sed peccatores ad penitentiam
et ideo uirtute caloris spūs scī sic transmittā
tur quia efficiuntur membra xpisti in quo ni
hil est uenenī aut infirmitatis peccati. tertio
quia scōm plinium libro xxviii. Sanguis cer
ui contra serpentes valet. sic et sanguis xpis
ti summa est medicina contra demones .
Ideo dentro xiiii. hoc ē animal q̄ comedere
debetis ceruum xc. deinde tangit perigrinatio
nis sue terminum cū dicit ¶ Et super excel
sa statuens me. nā terminus ad quem xpistus
peruenit antequam quietam p̄fectam inueni
ret fuit sublimitas transcendēs ōmnes ordines
angelorum et simplicit omnez creaturam et
hoc est rationabile quia oleuz omnibus liquo
ribus super eminet et sicut dicitur libro de
cena phārum oleum quod melius est summuz
locum in uase tenet xpistus autē ē q̄si oleum
quo omēs electi inunguntur unde et dicitur.
cant. i. Oleum effusum nomen tuum. est autē
oleū istud purissimū et optimū iob. iiii. num
quid homo compatione dei iustificabit aut
factore suo purior erit uir. et ideo rationabile
est q̄ ipse omnia transcendat in omnibus p̄
eminens habacuc. iii. deus dominus fortitudo
mea et ponet pedes meos quasi ceruorum et
super excelsa deducet me Alio modo exponi
tur in persona cuiuslibet electi qui commemo
rans donum uirtutis quod a deo accepit ad
sui confortationem primo ipsum describit per
exemplum et secundo ipsum ostendit se rece
pisse per signum quantum ad primum dicit .
¶ Qui perficit pedes meos id ē affectus tā
quam ceruorum quod dicitur propter duo p̄
mo quia ceruus habet rectum processum unde
dicit ambrosius super p̄s . Beati immaculati
ceruorum cursus directior nul pecule flexosus
sic et uiri iusti procedunt in directum sine do
lis et fraudibus impii uero tanquam vulpecu
le nullum rectum processum tenent . et ideo in
troibunt in inferiores terre partes vulpium erūt
enim. ii . ¶ Similis est dilectus meus
capree hūmodi ceruorum . Secundo quia
habet agilem incessum transibit spinosa in
tosa saltosa sic et uiri iusti transibunt spinas
uarices . lutum carnalis luxurie et saltum
elationis et obdurate malicie implentes
illud quod dicit leo papa in sermone de ascē
tione sursum uocatos animos desiderio terre
na non deprimant ad eterna preelectos peritu
ra non occupent uiam ueritatis ingressos falla
ces illicebre non retardent in hac autem mun
di valle si quedam commoda blandiuntur nō
amplectenda nequiter sed transeunda sunt
fortiter hec ille et bernhardus li. de contem
tu mundi uis peruenire incipe transire ysay.
xxxv. tunc saliet sicut ceruus debilis deinde
ostendit se petitum munus recepisse per signū
dicens et super excelsa statuens me id ē
in celestibus cerui enim excelsa petunt et eodē
modo electi quoruz conuersatio in celis est p̄s
montes excelsi ceruis .

¶ DOCET MANIC
meas xc. hic egit de confor
tatione affectus in pugna .
primo agit de sui contra hos
tes confortatione secundo de
hostium suorum totali depressione ibi
¶ Et supplantasti eōs . et quia duplex bel
lum factis incumbit quoruz primum est direc
te contra hostium potentiam secundum uero
contra adeptam in primo bello victoriam ī
primo agit de sui confortatione in secundo
ibi et precinxisti primo uero tangit uirtutis
confortantis collatum beneficium et secundo
promittit eiusdem uirtutis usum et exercitiū
ibi persequar xc. primo tangit ea que ad vir
tutem resistendi directe conferunt secundo
remouet ea que impedimentum auferunt ibi
dilatasti xc. primo uero tāgit dona a deo sibi
collata et secundo quomodo illa sunt sibi a deo
conseruata ibi dedisti xc. quantum ad primū
tangit duo dona quibus efficitur quis prone
us ad resistendum hostibus uidelicet scientiā
et potentiam quantum ad scientiam dicit .

¶ Qui docet manus meas ad prelium. id est docet quomodo uti debeam manibus id est utribus collatis ad prelium contra hostes et ex quo talem et tantum habemus doctorē si uolumus boni milites esse debemus audire dicere artem militarem. dicit enim uegetius libro primo nemo facere metuit quod bene se didicisse confidit et sicut idem dicit libro. iii. natura paucos facit bellicosos. sed institutio multos. ¶ Sciendum est tamen ꝙ uersus iste potest dici uel in persona xpisti sic. ꝙ dicit xpistus secundum naturam humanam de deo patre ¶ Qui docet manus meas ad prelium. Et fuit mirabilis doctrina ut uidelicet manus immobiles teneret cruci affixas et tamen hostes percuteret. sed quis affixa non econtrario incidens sed in cruce pendens abbas. iii. ¶ Comma id ē claui in manibus eius ibi abscondita est fortitudo eius deinde quantum ad potentiam dicit et posuisti ut arcum ereum brachia mea et competit istud etiam xpisto iam in cruce extenso cuius brachia comparantur archui propter duo scz propter suam efficientiam nam arcus a remotis uulnerat. et ex in promisso sic et brachia xpisti in cruce non solum propinquos demones sed et remotissimos scz in inferno existentes in tantos ceciderunt psalmista In brachio uirtutis tue dispersisti inimicos tuos secunda causa est propter figuram archui similimā si enim diligenter contemplemur brachia xp̄i in cruce extensa ad litteram inueniemus figuram tensi archus qui compositus est ex duabus peciis id est duobus brachiis mediante pectore xpisti coniunctis corda uero que habent archum tendit et incurrit est lignum crucis trāsuersale fiūt aīa sepe sic archus ex duabus peciis ut fortissime percutiant et sic xpistus hostes suos arcu isto nam sapientie xi ¶ Virtute brachii tui quis resistit et psalli. ¶ Brachia mea populos iudicabunt. Corda uero istius arcus est supra et arcus ipse infra ut manifium sic quia deorsum indirecte sic iactus eius quia uersus eos qui inferiora terre incolunt sagitta uero huic archui imposita ese longitudo corporis xpisti psalix ¶ posuit me sicut sagittam electam. et ideo reuocando nos ab inferioribus implenit illud ps. ¶ Dedisti metuentibus te significationem ut fugiant a facie arcus dicit autem arcus ille eneus propter sui inremissibilem fortitudinem et est secundum glosam hic similitudo a re que non est.

¶ Alio modo potest uersus exponi in persona cuiuslibet qui quantum ad inspiratam sibi noticiam dicere potest qui docet manus meas ad prelium. ideo docet recte operari ad superandos hostes quantum uero ad collatam potentiam illud quod subditur ¶ Et posuisti ut arcum ereū brachia mea id est dedisti mihi infatigabilem intentionem bonorum operum ita ꝙ per manus intelligūtur opera per brachia uero recta intentio. sicut enim manus procedit ex brachio. sic et opus rectum ex intentione bona que comparatur archui eneo id est irremissibili quia per rectam intentionem procul dirigimus uota nostra quia usq; in deum ¶ Et est hic sciendum quantum ad primam partem huius uersus ꝙ iste doctor noster secundum diuersitatem hostium docet nos preliari diuersimode docet enim bellare contra diabolum sibi fortiter resistendo primo petri quito ¶ Cui resistite fortes in fide contra carnem celeriter fugiendo iste ē enī hostis fortissimus quia sicut dicit beatus augustinus in quodam sermone de inhonestate mulierum reliquis uiciis deo auxiliante debemus in presenti resistere libidinem uero fugiendo superare nē. Apprehende fugam si uis optinere uictoriam nec tibi sit uerecundū fugere si castitatis palmam desideras optinere sine ulla dubitatione dico qui familiaritatem non uult uitare mulierum cito dabitur in ruinam hec augustinus Ideo Joseph exemplar castitatis dimisso in manibus exptie pallio ab ea perfugit sicut dicitur genē. xxxix. ideo dicit apostolus Romā vi. ¶ Fugite fornicationem. docuit enim pugnare contra mundū eius ictus pacienter ferendo non enim melius quam pacientia uincitur sicut et hostes corporales aliqui dissimulatione longa et sufferentia deuincuntur ¶ Narrat enim sextus iulius libro secūdo capitulo primo de fabio maximo consulem romanorum ꝙ pugnaturus contra gallos et sciens eos solū primo impetu ualere imperauit militibus suis quos nouit infatigabiles et in ipso certamine amplius intolerabiles esse hostes sustinerent primo congressu ut eos mora fatigarent quo facto p̄modum omnes uicti sunt galli. sic in proposito facit

ꝓpriſſus Sic enim ꝙ ſtatuto mundi et ad uersitatum mundialium ſolum in primo in petu ſi in preſenti uita milites uero ſui ſunt inſatigabiles et quorum feruor in ipſo certa mine augetur aſſidue et ideo uult quod in iſ to congreſſu ſuſtineant donec fatigentur ho ſtes et hoc erit in breui ut ſic poſtmodum fa tigatis hoſtibus uictoriam conſequantur nec in pacientia uestra poſſidebitis animas ueſ tras primo mac̃.x. ¶ Equites enim fatigati erant et contriti ſunt ab eo ergo deo habem⁹ dicere cum pſalmiſta Benedictus dominus de qui docet manus meas ad prelium et digitos meos ad bellum.

EDISTI MIHI P

tectionem ſalutis ꝛc̃. Hic oſtendit quomodo predicta dona ſunt ſibi a deo conſeruata cōſeruat autem deus in nobis dona ſua tripliciter ſcilicet defenſando ſubleuando et caſtigando defenſat enim electos contra inſurgentes et quantum ad hoc dicit dediſti mihi protectionem ſalutis tue et poteſt iſtud intelligi uel de ꝓpriſto ꝛc̃. ſenſus enim dediſti mihi gloriam reſurrectionis que eſt protectio ſalutis quia per gloriam illam redditus eſt ꝓpriſtus impaſſibilis uel poteſt intelligi de quolibet electo quilibet enim poteſt dicere ꝓpriſto dediſti mihi protectionem ſalutis .tue id eſt protexiſti me ad ſalutem uel protectio ſalutis uocatur protectio ihesu nam ihesus .ſalutaris interpretatur dicit autem nobis deus protectionem iſtam qz dedit nobis uirtutem et meritum paſſionis ꝓpriſti nihil autem ſic armat nos et protegit ab hoſtibus ſicut paſſio ꝓpriſti primo petri .iiij. Xpriſto in cruce paſſo et uos eadez cogitacõe armimi . Dicit uege.li⁹ .iii. ꝙ romani contra elephantes dimicaturi hanc cogitauerunt induſtriam ut in humeris et in armis aculei iugentes ponerentur ne elephas contra bellatorem contra ſe uenientem poſſet apprehendere et plinius libro decimo de auibus quibuſdam dicit ꝙ ſpinis et fructicibus ſic muniunt nidos ſuos ꝙ ꝫ beſtias ſufficienter uallantur ac quedam aues graues ſecundum philoſophum octauo de animalibus faciunt nidū de ſpinis propter uncipitrem ſicut et nos cōtra elephantes et beſtias id eſt malignos ſpiritus munimi debemus ſcilicet aculeis et ſpinis nam aculeus eſt meus ꝓpriſti iuxta illud tu deuicto mortis aculeo aculei etiam fuerunt claui et lancia et ceteri paſſionis ꝓpriſti inſtrumenta quibus una cum ſpinis corone fue .Sic uolemus nos et nichum noſtrum id eſt conſentiam noſtram ꝙ mala beſtia non audeant appropinquare proverbiorum quarto ¶ Corona inclita id eſt ſpinea protegit te et primo mac̃.tertio protegebat caſtra gladio ſuo id eſt poſſeſſione ſua. ¶ Sciendum eſt autē ꝙ principiū iſti⁹ uerſus hētur ſecundo Regum ꝓpū. ¶ Sic dediſti mihi clipeum ſalutis.et poteſt per clipeum qui triangularis eſt intelligi uel ꝓpriſti crux que ad litteram tantum tres angulos habuit quia titulus ſupra caput non fuit de ſubſtantia crucis uel poteſt intelligi fides noſtra que habet tria cornua uel tres angulos habet enim ſuperius in dextro cornu patris potentiam in ſiniſtro et oppoſito ſpiritus ſancti clementiam et in infimo ſibi ſapientiam qui licet ſit equalis patri et ſpiritui ſancto ſecundum naturaz diuinam eſt tamen inferior ſecundum naturā aſſumptam et de iſto cornu tertio ſcribitur luce primo ¶ Ereptit nobis dominus cornu ſalutis et pſalmiſta. ¶ Protector meꝰ et cornu ſalutis mee deinde quantum ad ſubleuationem additur. ¶ Dextera tua ſuſcepit me. et poteſt iſtud intelligi ſicut para precedens uel in perſona electi quem dextera dei et fauor gratie ſue ſuſcepit ne labatur accipitur enī hic ſimilitudo ex duobus ſimul ambulantibus quorum unus alterum labi incipientem manu ſuſcepit ne cadat ſic enim ꝓpriſtus electis ſuis in hac uia lubrica ſociatur et manu ſua apprehendit incipientes labi ne cadant pſalmiſta ¶ Benuiſti manum dextheram meam et in uoluntate tua deduxiſti me et cum gloria ſuſcepiſti me. Et alibi adheſit anima mea poſt te me ſuſcepit dextera tua uel poteſt intelligi iſtud in perſona ꝓpriſti loquentis ſecundum naturam humanam et eſt ſenſus dextera tua id eſt dextera dei patris ſuſcepit me ſcilicet in unitatem ſuppoſitam nam dextera illa fuit et eſt filius dei qui naturam humanam ſuſcepit et ſic intel

ligitur istud de inuentione aliter potest intelligi de resurrectione tunc enim dextera patris suscepit xpistum hominum quando ãimã eius de inferno et corpus de sepulcro eduxit et sumitur secundum hoc in proposito similitudo ab eo qui in foueam cecidit et alĩ manum sibi porrigit et ipsum suscepit ut extrahat psalmista. ¶ Tu autem domine susceptor meus es gloria mea et exaltans caput meum.

Versus xxxix.

Disciplina tua ꝛc. Hic ostendit tertium uidelicet quomodo deus conseruet uota sua per castigationem et instructionem.

¶ Vbi sciendum ꝙ disciplina xpisti in ꝓposito potest accipi dupliciter uno modo ꝙ sit sua tanquam agentis id est disciplinantis ¶ Alio modo ꝙ sit eius tanquam disciplinati et pacientis Et primo modo adhuc dupliciter accipitur uno modo pro emendatione que fit flagellis et uerberibus Alio modo accipitur pro emendatione que fit solum uerbis et sermone et utraq; utitur deus ad emendationem electorum suorum quantum ad primum ergo dicit ¶ Et disciplina tua qua scilicet disciplinasti me uerberibus correxit me in finem. quantum uero ad secundam addit Et disciplina tua id est doctrina uerborum tuorum ipsa me docebit quantum uero ad primum ¶ Sciendum ꝙ hic est triplex littera una enim habet sicut dictum est sic et disciplina tua correxit me in finem ꝙ exponitur uno modo sic correxit me in finem id est correxit me finaliter Jeronimus super oziam homo ad hoc. punit ut perdat deus autem ad hoc corripit ut emendet. Ita se habet enim deus ad suos in disciplinando sicut pater ad filios hebre. duodecimo noli negligere disciplinam domini quem enim diligit deus castigat flagellat autem omnem filium quem recipit. et bene uocatur talis flagellatio disciplina. quia disciplina leuis castigatio dicitur qualis sit uirga constat autem ꝙ si bene ponderaremus peccata nostra manifeste pateret ꝙ multum est leuis sua castigatio dicit enim terentius in andria pro peccato magno paululum supplicii satis est patri Sic et deo satisfit per modicum supplicium electi etiam medico supplicio corriguntur. prouerbiorum xxii. ¶ Stultitia colligata est in corde pueri et uirga discipline effugabit eã ¶ Alio modo exponitur istud sic disciplina tua correxit me in finem id ē nõ sinit me deuiare sed facit me tendere in finem per omne quod ago et huic concordat alia littera que sic habet Et disciplina tua direxit me in finem. Tercia uero littera habet sic disciplina tua erexit me in finem peccando enim quis grauitate peccati primitur in tantum ꝙ a fine debito qui sursum est omnino auertit sed per flagella dei erigitur quia a tam graui onere liberatur et sic erigitur in finem id est uersus finem Iob quinto Merentes erigit sospitate ¶ Alio modo potest iste uersus totus exponi de disciplina xpisti qua ipse disciplinatus id est flagellatus fuit et nudatus fuit in sua passione quando supra dorsum eius fabricauerunt peccatores illa autem disciplina fuit totius humani generis tam correctio quam instructio et quia fuit eius correctio ideo dicitur in persona humani generis Et disciplina tua correxit me in finem id est finaliter uel ut tendam recte in finem fuit autem disciplina illa correctio propter duo primo propter denudationem annexam dicit. enim plinius libro xvi. ꝙ oliua si parum fructum produxit radix nudata frigori hyemali opponenda est ut fertilior fiat sic fuit in proposito nam oliua paradisi fuit genus humanum Jeremie undecimo. ¶ Oliuam uberem pulcram speciosam uocauit deus nomen tuum. sed postmodum effecta est quasi sterilis et parum producebat de fructu abbacuc tertio. ¶ Mentietur opus oliue. radix uero huius oliue est xpistus qui est primo genitus in multis fratribus qui dicit apoc. xxii. Ego sum radix et genus dauid et ideo ut curare tur oliua ista a sterilitate nudata fuit radix ista et frigori hyemali exposita et sicut dicitur io. xviii. frigus erat ꝛc. hoc autem factum est in sua disciplinatione ysa. liii. disciplina pacis nrē sup eũ ꝛ liuore eius sanati sumus secũdo fuit illa disciplina nostra correctio per se

ipsum sicut enim leo de linquens nō uerberā
tur propter suum seuiciam ne in uerberantes
exurgat sed catuli uerberatione castigantur
sic et flagellatione xpisti seuicia humani ge
neris castigata fuit eph.vi. ¶ Educare illos
in disciplina et correctione domini fuit insu
per et dicta disciplina nostra instructio et iō
dicitur Et disciplina tua ipsa me docebit .
nam ex grauitate illius disciplie instruitur
homo quam grauia sint et fuerunt sua pecca
ta pro quibus pr̄istus innocens tam duram
recepit disciplinam ber. sermone de natali do
mini agnosce o homo q̄z grauia sunt uulnera
pro quibus necesse est xpistum deum uulne
rari et idem in sermone de tamis cui pri⁹ ue
stimenta prosternebantur alienis suis exuitur
ue tibi amarituo peccatorum nostrorum p̄p
ter que diluenda tanta amarituo necessaria
est hec ber ex quibus patet sicut dicit sapiē
tie .iii. ¶ Quod disciplinam qui abicit in
felix est ⁊c.

¶ LATABATUR GRESSUS

meos ⁊c. supra psalmista tetigit
ea que ad uirtutem resistendi ho
stibus directe conferunt hic aūt
remouet ea que talem potestatem impediunt
et tangit duo que remouet scz loci et itineris
artitudinem et sui debilitationem uel egritu
dinem quantū ad primū dicit .dilatasti gres
sus meos subtus me. per gressus autem intel
liguntur desideria nam gressus est usus pedū
pes autem meus amor meus secunduz augu.
sed gressus nostri sunt duplices uidelicet supe
riores et sunt desideria spiritualium procedē
tia a pede dextro scz ab amore eternoz gres
sus uero inferiores sunt desideria temporali
um procedentia ab amore terrenorum quia a
pede sinistro gressus uero isti inferiores. quos
facimus ambulando per bona temporalia ar
tantur per nimiam ipsorum affectuum unde
auari et tenaces dicuntur esse stricti iure .sed
in his que sua temporalia in bonis usibus ex
pendūt leto animo et hilari gressus dilatant
¶ Et eduxit me in latitudine .deinde exclu
dit secundum uidelicet debilitationem suarū
uiriū et egritudinē dicens ¶ Non sunt in
firmata uestigia mea .p uestigia que ex gres
sibus procedunt et imprimuntur intelliguntur
opera que ex desideriis prouenium et ita non
infirmantur in his que fortiter operantur et
hoc est in his qui habent pedes fortes ⁊ gres
sus constat enim q⁹ opera fortia sequuntur ex
fortibus desideriis sed dicit plinius p̄iii. ō ani
libus q⁹ pedes aliquorum animalium sunt si
ne fundamento quia sunt parui et corpus mag
num unde moles corpis impedit utilitatem
aliū pedum sic in proposito aliqui habent ef
fectus bonos et uolumptatem bonā sz est vo
lumptas ita remissa et parua et pond⁹ corpo
ris ita magnum .i. inclinatio tanta .ad tendē
dum deorsum .per peccatum q⁹ affectus isti
uel non producunt opera infirma et sic infir
mantur uestigia iō petit psalmista . ¶ Perfi
ce gressus meos in semitis tuis ut nō moueā
tur uestigia mea .

¶ PERSEQUAR inimicos meos

⁊c. prius psalmista commemora
uit .uirtutis confortatus is sibi
collatum beneficium hic promit
tit eiusdem uirtutis usum debitum et facit
duo quia primo promittit se fortiter acturuz
contra hostes suos fugientes secundo contra
hostes resistentes ibi .confringam ⁊c. pōt au
tem uersus ille uno modo exponi in persona
cuiuslibet electi et alio modo in persona xpi
sti quantum ad primum dicit persequar inimi
cos meos et comprehendam ⁊c .isti inimici
sunt uicia et peccata que semper debemus
persequi donec deficiant dicit enim seneca .
epistola lxxxviii. ad lucillum nunquam satis
cum uiciis litigauit⁹ que oro ad te lucille p
sequere sine modo sine fine. nam illis quoq; .
nec finis est nec modus hec seneca ¶ Et
est hic sciendum q⁹ uersus iste habet tres
partes ut patet et possunt distingui uno mo
do sic q⁹ persecutio inimicorum spiritualium
sicut per boni propositi acceptationem com
prehensio uero per bonam operationem et ra
tio dr̄ē est quia persecutio id est insecutio fit
pedibus .comprehentio uero manibus pedes
autem affectiones et manus operationes signi
ficant deinde tangit tertium dicens Et non
auertar donec deficiant q: nō conuerti ptinz
ad boni diminutōez non enī sufficiūt duo p̄a

sine tertio primo quasi frustra nam quando quis hostes persequitur et comprehendit laudatur si autē conuertatur antequam deficiat reprehenditur nec tales sunt milites fortes sed degeneres et imbecilles et est de multis eorum sicut de quodam genere falconum de quo dicitur sco de naturis rerum qs uidelicet multa maturatione et labore assuescit ut predictur ardeam sed cum ardeam ad terram peruenit et est in promptu eam capiendi ipsa anguillam uel piscem recenter uomitum eicit sed eo uero acceptat illud nimis fetidum et aromam dimittit sic multi dyabolum insequuntur primo ieuniis uigiliis et laboribus multis ita qs uidentur in promptu ut de ipso gloriosum et finalem repertent uictoriam sed dyabolo qd uidet eis de aliquo honore uel possessione temporali qd munus ipsi acceptant credentes qd sit eis a deo prouisum cum in rei ueritate sit munus dyabolicum turpe fetidum phil. iii. ¶ Omnia detrimentum feci et arbitratus sum ut stercora .adepto uero tali munere desistunt insequi et conuertuntur antequā inimici deficiant ps. Filii effrem &c. conuersi sunt in die belli nō custodierūt &c. Alioqn pōt distingui ter illa tria sic qd ille inimicos persequitur qz propriā conscientiā diligenter exeiat. i. mundat iii. dicitur de iuda qui interpretatur cōfitens sic persecutor est iiquos perscrutās eos. sed hostes cōprehendit quando peccata sua sibi prius incognita uidet et considerat apoc. xx. apprehēdit draconem serpentem .sed non cōuertitur donec deficiant qui peccata sua que uidet per penitentiam mortificat ps. deficientes quemadmodum fumus deficiant et ii. Regū. xxii non conuertatur donec consumam eos. uel tertio sic persequitur hostes qui bene inchoat et ad hoc requiritur magna agilitas ut ille qui insequitur nō sit nimiū onneratus unde dicit uegetius libro .ii. qd hostes fugientes insequi debet leuis armatura constat aūt qui in peccatis māet ē nimiū onratus ps. qm iugates &c. sicut onus gratie grauate sunt sup me. et ideo oportet primo sarcinam illā excutere et armaturā leuez assumere hec autem est armatura humilitatis math. xi. ¶ Discite a me quia mitis sum et humilis corde iugum enī meū suaue est et onus meum leue :Ille uero hostes comprehendit qui bona opera continuat sed non cōuertitur donec deficiant qui usque in finem perseuerat .nam in fine deficient omnino hostes nostri qui in presenti totaliter subiugari nō possunt psalmista inimici defecerūt framee in finem secundo modo exponitur uersus iste in persona xpisti qui se armauit in incarnatione et hoc leui armatura quia carne purissima nullo peccato pregranata iuxta illō ysa. xix. Ascendit dominus super nubem leuē 3 et ingredietur &c. persecutus uero est inimicos suos id est spiritus malignos in sua predicatione et comprehendit eos in miraculorum perpetratione sicut patuit in expulsione demonum et non est conuersus donec deficerent sicut patuit in sua passione quando uerificatum fuit de hostibus illud deutro. xxviii. clauti si quoque defecerunt residui uero consumpti sunt ut comprehendit eos in sua passione et non conuertetur &c. sicut patebit in sua ad nos conuersione scz ad iudicium .

CONFRINGAM illos et cetera hic promittit se fortiter facturum contra hostes resistentes et potest exponi uel in persona cuiuslibet electi uel in persona xpisti primo modo sic ¶ Confringam illos id est inimicos. s. carnis impetus repugnantes .nec poterunt stare qz dominabit ipsa superbia carnis que se contra spiritum erigit .Cadent subtus pedes meos nā pedes sunt spiritus desideris quibus subiicientur pessimi impetus genesi. iiii. ¶ Subter te erit appetitus eius et tu dominaberis illius ¶ Et sciendum qd sic confringere hostes repugnantes est et laboriosum et gloriosum : laboriosum quidem quia dicit augusti. in quodam sermone inter omnia xpistianorum certamina duriora sunt prelia castitatis ubi cotidiana pugna et rara uictoria .grauem namqz. castitas sortita est inimicum cui cotidie resistitur et semper timetur hec augustinus faciendus est autem in expugnatione eius hostis sicut de extinctione ignis dicit seneca epistola lxxvi. ad lucilī. ignis inquit qui ualentem materiam occupauit aqua ; et interdum ruina extinguēdus est ille uero qui alimentis destituitur sua sponte subdidit id est deficit sicut in proposito nam ignis carnalis concupiscentie i

aliquit us est alimẽtis destitutus sicut in se nibus quorum corpus propinquum est incine rationi similiter in biis qui sunt in penuria ꝛ in edia iuxte illud Luxuriat raro non bene pasta caro et ideo in ipsis ignis ille per se ip sum deficit sed in aliquibus occupauit malen tem materiam sicut in iuuenibus et in biis q sunt in velitiis et ideo in ipsis ad extinguen dum ipsum requiritur maior labor extinguen dus est autem aliquis lacrimarum deuotionis et compunctionis insup et ruina ruit sũt ma teria ille uelida per abstinentias vigilias et hꝰ modi que carnem ruere facunt quasi a fumen mento et hoc est confringere hostes supradic tos ii. Regꝝ .xxii. Constituam eos et confrin gam ut non consurgant ,secundo dico ꝙ con fringere istos hostes resistentes est glorioſum nam maior gloria est uincere resistentem quod faciunt qui a iuuentute carnem suam cum suis concupiscentiis mortificant q̃z uin cere fugientez ꝙ faciunt qui usque ad senec tutem differunt carnis motibus bellum in di cere constat enim ꝙ tunc impetus carnis ut languescunt et quasi fugientes hominem re se runt dicit ysi.xviii.etbi.c.ii.quod apud ro manos fuit mos ꝙ qui in conflictu uicesset palma aurea coronabantur quia palma stimu los habet qui uero sine conflictu fugientem prostrasset laurea coronabatur eo ꝙ hec ar bor sine spinis est sic in proposito multo ma iori honore et gloria coronantur qui uincunt affectus carnis conflictu id est in mutua pug na quam qui sine conflictu ipsos nõ confligẽ tes sed fugientes deuincunt gregorius . ubi maius periculum in prelio maior est gloria in triumpho unde primo potest dici illud psalmi sta Tu confregisti capita draconis ꝛc.

¶ PRECINXISTI me uirtute ꝛc. superius psalmista egit de sui confortatione i bello primo quod est directe contra hostium potentiam hic agit de sui confortatione in bello secundo ꝙ committitur contra propri am uictoriam .i. contra insurgentem et pro pria uictoria superbiam et ideo quantum ad hoc dicit sic ¶ Et precinxisti me uirtute .i. humilitate ipsa enim antonomatice uirtus di citur propter sui excellentiam ad alias uirtu tes ¶ Et est aduertendum ꝙ ista pars ꝛcꝫ sus bis habetur in ꝓcessu et est ratio propt duplex bellum signum tactum et oportet pre cingi uirtute non solum in primo sed etiam in secundo quia sicut dicit gregorius ualde caum dum est uicium quod ex uicio surgit bellum uiciorum propter quod et dicebat quidaz ver sificator ¶ Cum bene pugnaris cum cuncta subacta putaris Que magis infestat uincenda superbia restat .huius figura habetur Gen. iii. ubi cum dixisset dominus ad serpentem . ipsa conteret caput tuum .mox adiunxit et tu insidiaberis calcaneo illius .caput enim tẽ tationis dyabolice est eius inicium calcaneus uero est finis eius uoluit ergo dominus per hꝰ significare. ꝙ licet dyabolus sepe uincere debe mus in sue temptationis initio tamẽ ipse dy abolus fini.i.uictorie prius habite per quam finita est prior temptatio insidiaturus erat ut sic finaliter per superbiã triumpharet secundũ illud augu. quecunque alia inquitas exercetur ut fiat superbia uero bonis operibus insidiat ut pereant et sic contingit frequentissime ꝙ homo amittit fructum prioris uictorie in se quenti bello superbie sic enim est in bello cor porali quia sicut dicit uegecius liꝰ .iii.c.xxvi. post uictoriam cum pro felicitate uictorie ha bite mentis hominum efirmiter uacillatur . pars uicta si resumat audaciam de uictoribꝰ triumphabit et addit uegecius sic dicens si quis habent casum ultimum putet sibi primã uictoriam cogitet euentus omnium prelioruz inter inicia circa illos magis fuisse quibus uictoria debebatur Retera sic est et in bello spirituali ꝙ hii qui primo uicti sunt post re sumpta audacia hostes glorioſe uincunt et q̃ uictebantur de suis hostibus pulcherrime triũ phasse postmodum turpissime sunt devicti p pter superbiam et inanem gloriam de victoria precedenti quia non egerunt deo gratias nec recognouerunt se uirtute dei sed sua propria potentia superasse cum dicit psalmista Deus israhel ipe dabit uirtutẽ ꝛ fortitudinẽ plebi sue bñdcũs ds ¶ Sciendum ẽ autem ꝙ alioꝰ põt ista ps exponi in ꝑsona xp̃i ꝛ se cũdũ hꝰ facit ꝓs. duo et ꝓ oñdit qũo iuxe os dꝑsit et secũdo qũo gẽtiles elegit ibi Eri pies me ꝛc. et ꝓ agit de xp̃i roboratione se cũdo de hostium suoꝝ corporaliũ depressione ibi et supplantasti ꝛc. quantũ ad primũ dicit Et ꝓcingit me uirtute .i. dedit mihi uirtutẽ

aduersus hostes meos matth.xxviii. Data est mihi omnis potestas in celo et in terra et ps Dominus regnauit xc̃. Indutus est dominus fortitudinem et precinxit se ¶ Et supplantasti insurgentes xc̃. psalmista egit superius de sui contra hostes confortatione. hic agit de suorum hostium depressione.

¶ Et est hic sciendum q̃ uersus iste exp̃ōitur uel in persona capitis uel membrorum et sic prolixior continuatio sententie si exponitur in persona capitis ut infra patebit et ideo sic exponendo facit psalmista hic duo primo enim tangit ipsorum inuolumptariam subiectionem hostium secundo autem illius subiectionis manifestum est iudicium ibi Et inimicos meos xc̃. quantum ad primum ergo dicit xp̃us. ¶ Et supplantasti insurgentes in me subtus me id ē perfecte subiecisti eos mihi sic quod mihi resistere non possunt et uocat insurgentes ipsos iudeos quasi intus surgentes quia ipsi fuerunt quasi intranei et domestici dei gentiles uero erant quasi extranei Alio uero modo potest istud intelligi in persona cuiuslibz electi et sic exponendo per insurgentes intelliguntur motus carnis et habituali concupiscētie infra nos surgentes dicit enim philosophus octauo de animalibus q̃ in profundo alueari inuenitur uermis paruus qui quanto crescit facit simile terrure aranee et dominatur super totum alueare et ideo putrefacit mel sic est in homine nam in profundo id est in infimo ipsius scilicet in carne est ipsa concupiscentia habitualis quasi uermis quidam de quo Judic. xvi ¶ Dabit ignem et uermem in carnibus eorum qui si permittuntur crescere texit telas aranearum. et uanitatem et uoluptatez donec dominetur super totum hominum et quicqd dulcedinis spiritualis in ipso fuerat eorum pat sua textura ideo petit psalmista ab insurgentibus in me libera me.

¶ INIMICOS meos xc̃ hic ponit psalmista predicte subiectionis manifestum iudicium potest autem istud intelligi uel de xp̃o uel de quolibet electo exponendo uero istud de xp̃o adhuc potest esse dupler intellectus unus est q̃ inimici xp̃i scilicet qui aliquando fuerunt inimici sunt dati in manibus xp̃i sic q̃ sequentur xp̃istum a dorso facti imitatores eius et hoc est signum perfecte uictorie ¶ fuit enim consilium romanorum ut uictores hostium ad urbem reuertentes si erat multum excellens uictoris in curru ueherentur et post eorum currum sequebatur magna multitudo captiuorum et talis honor exhibitus uictori uocabitur triumphus sicut dicit tullius libro secundo de legibus rome cautum ē ne cui hōor iste. cōcederetur nisi v. milia hostium una acie occidisset et ideo ad denotandum q̃ xp̃istus perfecte deuicit iudeos et omnes hostes suos dicit in proposito sic ¶ Et inimicos meos tradisti mihi dorsum et potest referri ad gloriam ascentionis ipse enim tunc quasi post uictoriam perfectā de qua psalmista Cadent a latere tuo mille et decem milia adeptis tuis reuersus est in urbem id est in celum in curru suo id humanitate glorificata Geneñ. xlvi Inuento ioseph curru ascendit obuiaz patri. cuius currū mlti sequebātur captiui id est quos ipse bellando ceperat quia dicit psalmista ¶ Ascendēs xp̃istus in altum captiuam duxit captiuitatem ¶ Alio modo potest intelligi de xp̃isto sic q̃ inimici uerterunt sibi dorsum quod est signum fugientium et resistere non audētium et huic concordat textus Jeronimi qui talis est inimicorum nostrorum tradisti dorsum mihi Secundo modo potest exponi istud in persona cuiuslibet electi i sic q̃ per inimicos intelligamus peccata habent autem faciem que est pars anterior similiter et dorsum quod est pars posterior. nam quasi pars anterior est dilectio quaz dyabolus primo suggerit quando de peccato temptat pars uero posterior est pena que peccatum consequitur quā etiam dyabolus post peccatum ab homine exigit quam diu ergo homo ad delectationez solam attendit inimici uertunt sibi faciem sz qñ dat hoi cōsiderare penā cōsequentē quia scōz apo. rom̄. vi. Finis illoz mors ē tūc uertūt ūimici dorsuz z ē signū fuge ipōz hostiuz z cā uictorie ex pte hois dicit eni uege. li°. 3. si acies casu uertūt tergū nccē ē mltos cadere de mltis z illos q effugerit ut semel territos p° ea formidare ꝺflictum hec ille g° qui ult optinere uictoriā cōsiderz q̃ sicut dicit gre. momētaneū ē qō ꝺlcāt sed eternū qō cruciat hec nūt ꝺsiderare ē dorsa hostiū uertere. z ad

fugam compellere ps.xlv: ¶ Subiciam ante faciem eius gentes ꝛ dorsa regum uertam: deinde psalmista tangit hostium miserabilez deiectionem dicens et odientes me ꝛc. Et potest exponi uno modo in persona xpisti. sic ꝙ per odientes intelliguntur iudei i sua malicia persistentes qui deiecti sunt de duplici altitudine uidelicet terre sibi collate de qua deut.xxvii. ¶ Cōstituit eum super excelsam terram et de altitudine potētie primo ergo rāgit primam directionem et secundo secundam ibi ¶ Et confringam quātum ad primū facit duo quia primo tāgit miseriam sui exilii et secundo excludit omnem spem remedii ibi clamauerūt ꝛc. quātum ad primum dicit Et odientes me disperdidisti quod potest dupliciter intelligi uno modo sic ꝙ hic predicat psalmista ipsorum iudeorum dispertione qua dispersi sunt per orbem exules a terra ꝓpria est enim disperdere quasi i diuersa perdere et est hic misericorditer factū quia nō expedit malos simul esse quamuis enim iudei qui dispersi sunt multa cōmittant enormia tamē multo cōmitterēt peiora si simul essent et ita est de omnibus malis et ideo misericorditer et etiam prudenter deus malos quantocz ab inuicem separat ¶ Narrat philosophus .i. polit. de rege persarum ꝙ dispersit sapientes medorum et babiloniorum cogitans ꝙ si sit essent inuenirent uias per qs sibi rebellarent et ita fecit xpristus ne iudeis ne saltem priores inirent consilia contra deum insurgendi ꝑ i malicia eorum disperxit illos dominus deus noster et alibi in misericordia sua dispersit inimicos suos Alio modo potest istud intelligi sic ꝙ disperdere sit idem ꝙ bis perdere nam dis in greco est idem ꝙ bis in latino ipsi autem bis perdentur quia tam in presenti quam in futuro Exponendo uero istud in persona electi sic per odientes intelliguntur uel hostes corporales qui disperdentur id est bis perdētur scilicet quantum ad corpus et animam uel hostes spirituales scz maligni spiritꝰ qui bis perdētur scilicet ante iudicium et ꝑ iudicium psalmista O mnes peccatores disperdet ꝓ

LIBERAUERUNT NEC erat ꝛc. Hic psalmista excludit omnem spem remedii et potest dupliciter intelligi de hostibus xpisti uno quantū ad statum presentem quia ipsi clamant pro remedio et non est homo qui possit nec deus qui uelit eos liberare et iuuare et ideo clamauerunt ut haberent auxilium ab homine nec erat qui saluos faceret clamauerunt uultz ad dominum nec exaudiuit eos nec mirum ipsi enim filium suum occiderunt nec de facto penituerunt fecit etiam hoc deus misericorditer quia non expediret malis quanto temporalia petunt exaudiri ne eorum ingratitudo erga deum augeatur unde bernhardus in quodam sermone clementie hoc esse uidetur ingratis negare ꝙ postulant ne contingat nobis ut tanto grauiꝰ de ingratitudine iudicemur quāto magis accūulatis beneficiis ingrati probabimur extitisse hec iste Alio modo potest intelligi istud quantum ad statum futurum quia in futuro clamabunt angustias suas exprimentes sed non erit qui eis compatietur nec dominus exaudiet eos et causa est quia ipsi non audiuerunt dominum ad se clamantem ber. in ser. de tribus spiritibus quanta est hec iniuria et quam grauiter uindicanda cum uilissimus uermis clamantem ad se audire dedignatur dominum maiestatis ꝛc. ecce enim bonorum meoꝝ domine non eges et tamen dicis conuertimini filii hoīnū et tñ clamitas reuertere reuertere e si manicis etc. hec ber. puer. xpi. ¶ Qui obturat aurem suam ad clamorem pauperis id ē. xpristi et ipse clamabit et non exaudietur nec mirum ꝙ non exaudietur quia nec audietur duo enim clamantem impediunt ne audiatur scilicet nimia elongatio et obstaculi interpositio et utraque causa reperietur in dampnatis nam mali se nimis a deo elonguauerunt habentes in regionem dissimilitudinis et ideo nō auditur eorum clamor ꝑ. Qui elongant se a te peribunt ꝛ Jere. xi. ¶ Clamabunt ad me et non exaudiam eos et ibidem tu noli orare ꝓ populo hoc quia non exaudiam in tempore clamoris eorum ad me in tempore afflictionis eorum Similiter et causa est ibi quia includentur infra muros spississimos carceris infernalis ps. xxxiii. Congregabuntur in congregationem unius fascis in laqueum et claudet

ibi in'carcerem et ideo non erit ibi apertura
aliqua per quam possit uor exire .puer.i.tūc
inuocabunt me et non exaudiam eos ⁊c̄.

¶ CONFLICIAM eos
⁊c̄.Hic agit de delectione hosti
um xpisti secunda que est sub
tractio ipsorum potentie et pri
mo tangit eorum debilitatem secundo conse
quentem utilitatem quantum ad primum di
cit Et comminuam eos ut pluerem ante faciē
uenti id est sicut pluis comminutus non pōt
uento resistere sic nec isti hostibus suis quan
tum ad secundum dicit ut lutum platearum
delebo eos id ē sicut platee redduntur sordidi
et luto et propter hoc ad purgationem plate
arum deletur lutum sic et istorum presentia
sordida redditur terra eis data et ideo qua
si ad purgationez terre ipsi delebuntur de ter
ra illa ¶ Alio modo potest exponi uersus is
te ut torus referatur ad depressionem hosti
um malorum in futuro et hoc dicitur uno mo
do distinguendo inter pluerem et lutū sic q;
p pluerem intelligatur peccatum elationis et
inanis glorie et inanis gloria cupidi ab omni
uento laudis humane sursum ad modum pl
ueris rapiuntur grego.qui sine humilitate uir
tutes ceteras congregat q̄si in uento pluerē
portat Unde dicit ysa. xxi. ibi q; pluis
dicitur quasi ui uenti prius tollitur enim fla
tu nec resistit hec ysa.et ideo quantum ad
ipsos dicitur Comminuam eos ut pluerez
ante faciem uenti .q.d.ideo comminuentur q
fuerunt sicut pluis ante faciem uenti dicit he
limandus q; est quidam puluis qui quicquid
contigerit in aurum uertit secūdum apparen
tiam quamuis non realiter .unde ad aquas dilu
itur et fraus illa detegitur sicut est de pulue
re uanitatis qui eos quorum corpora tangit
apparenter reddit quasi aurum .i.gloriosos et
claros sed fraus est ibi magna que detegetur
ad aquas fletus eternalis tunc enim apparebit
uanum fuisse quicquid hic splendebat p̄s.glo
riam meam in puluerem deducat Alio modo
sic q; p pluerem intelligatur peccatum cupi
ditatis et auaricie nam cor auari quasi in pul
uerem redigitur per studium auaricie dicitur
enim li.de natura rerum q; argentum uiuus
si miscetur auro liquescenti uertit ipsum in
pluerem et causa assignatur ibidem quia argē
tum uiuum separat humiditatem auri nec pa
titur habere continuitatem quod iterum in
fornace positum reddit purum aurum.argē
to uiuo euolante sine perditione auri sicut in
proposito nam aurum est homo quando est in
gratia ysa.xxxiii. ¶ Preciosior erit uir auro
et homo munus obrizo Sed illō aurum liqe
fit per ignem cupiditatis incendentis sed ad
miscetur argentum uiuum quando occurrit lu
crum nouum menti eius nam pecunia recēs
et augmentata uidetur habere quasi uitaz ue
getatiuam que est principium incrementi et
augmentationis similiter et ea que extra an
mam sunt mortua in ipsa anima uiuunt et sic
argentum in effectu uiuit et ideo est quasi ar
gentum uiuum q; cordi auari permixtum
ipsum conuertit in cinerem et in pluerem et
ratio est quia istud argentum aufert omnem
humorem grē et ideo efficitur quasi pluis dis cō
minutus sap̄. xv. Linis cor eius Et treñ.iii.
¶ Ponet in puluerem os suum .istum autē
puluerem comminuet dominus in futuro:Haz
comminutio ista significat uehementiam pene
que nullam particulam corporis uel anime re
linquet integram id est a pena inmunem nihil
enim erit ibi impunitaz nec aliquid erit ibi nō
penale Sicut narrat Jmo.libro.iii.ō miseria
condicionis humane de quodam discipulo q̄
dicitur apparuisse magistro suo post mortem
quem cum magister suus intellexisset damna
tum interrogauit eum si questiones alique in
inferno uterentur et ille respondit apud infe
ros solum queritur quid non est pena : Ex
quo patet quam grauis sit illa comminatio
diuine sententie eccle.xxviii.plaga lingue con
minuet ossa ¶ Magis autem expediret tali
poni in fornace presentis tribulationis ut ex
ulante argento uiuo id est desinente amore ter
renorum rediret aurum purum et pluere .
psa.lii.excutere de puluere ⁊c̄.gratis uenūda
ti estis et sine argento redimemini patz ergo
q; per puluerem duo possumus intelligere p
lutum uero platearum intelligitur peccatum
luxurie q; ciuitatem ipsius anime nimis sor
didat ut de luxurioso dicitur sap̄.xv.ut luto
uilior uita illius et signanter dicitur lutum
platearum nam platea dicitur a platos quod
est lutum: luxuria autem singulariter uidetur

esse illa uia lata de qua dicitur math.vi.
¶ Lata est porta et spaciosa est uia que du
cit ad perditionem et multi sunt qui intrant
per eam unde augustinus in quodam sermõe
quid de infelici libidine ait propheta confrac
tus est malleus uniuerse terre quamuis autẽ
post aduentum domini nostri p uniuersa mo
nasteria quasi confractus malleus ille uiuat
tamen q̃ pejus est adhuc multo plures sunt
qui ab illo malleo cotidie confringuntur quoz
illi qui de collisione illius liberantur hec au
gustinus puer.xxii. In medio platearum oc
cidendus sum fouea profunda os aliene cui
iratus est dominus incidet in eam . ¶ Tertio
potest uersus exponi moraliter in persona cuiꝰ
libet electi qui hostes suos quasi pluerem cõ
minuit tamen nõ est de grauibus peccatis sz
etiam de minoribus et eorum singulis circum
stantiis conteritur est enim comminutio reso
lutio in modicas partes sicut confractio in
magnas et tal comminutio est ualde utile di
cit enim augu.liº de .x. cordis sicut infirma ẽ
natura humana que etiam a minutissimis bes
tiis interimi potest sic et modica peccata si
attenditis quia modica sunt cauere debemꝰ
quia plura sunt quam minutissima sunt grauia
arene si arene amplius imitantur in naui mer
git illam et pereat quam minute sunt gutte
pluuie primo fluũ q̃ implent domos deici
unt hec augusti.sunt ergo peccata parua pul
uis ille in quem comminuendi sunt hostes no
stri a facie uenti.i.inspiratione spiritus sanc
ti et ideo comminuuntur in perfecta contrici
one sed uelentur ut lutum in confessione et sa
tisfactione inquinant enim peccata ad modũ
luti fit enim lutum ex aqua et puluere aqua è
carnalis uoluptas gen̄.xlix. ¶ Effusus est si
cut aqua ꝛc̄.quia ascendisti cubile :puluis est
mundialis cupiditas mich.vii. Lingent pul
uerem sicut serpens ex his conficitur lutum
turpis conuersationis p̄s.eripe me de luto
ut non infigar .

RIPE ME DE.contr adictoi
bus ꝛc̄.hic p̄s.postquam egit de
iudeorum reprobatione agit de
gentium electione et primo tãgit
gentiũ gratiam secundo iudeoꝝ dũriciaz
ibi,Filii alient ꝛc̄.et primo igitur tangit gẽtiũ
uocationem secundo ipsorum deuotionem ibi
Populus quem non cognoui ꝛc̄.et potest esse
uersus exponi uno modo in persona ppulti ut
sit sensus ¶ Eripies me de contradictionib⁹
populi id ẽ iudeorum qui mihi predicanti eõ
tradiderunt .Constitues me in caput gentiuz
ut scilicet sim caput eorum ephe.i. Ipsum de
dit caput supra omnem ecclesiam . ¶ Alio⁹
in persona cuiuslibet electi et hoc moraliter nã
per populos intelligitur mistituto spirituum
malignorum qui tendenti ad salutem contradi
cunt sed in his contradictionibus eripit qui
saluatur per gentes uero intelliguntur concu
piscentie carnis nobis innate nam secundum
ysidorum ir.etbi.gens dicitur a gignendo sicut
natio a nascendo et concupiscencie ille et uici
osa gignitione nobis in sunt .ille autem con
stituitur in caput illarum gentium qui eis pre
sidet et principatur nam et rex seu princeps
dicitur esse caput .i.regũ.xv. ¶ Nonne cuz
humilis esses in oculis tuis caput in tribus isra
hel factus es tamen quia gentes ille capita
alia habent sibi uis constitui in eoꝝ eorum op
pt et prius capita illa eorum auferre sunt autẽ
capita ipsorum initia delectationum uel cogi
tationes praue a quibus oriuntur delectatões
praue i.regũ.quomodo placere potest domiñ
seruorum nisi in capitibus nostris quia quam
diu hec capita relinquuntur eis non recipiunt
rationem rectam tanquam caput et principẽ
nec sibi subicientur augu.in quodam sermone
de honestate mulierum dicit sic quomodo si
aliquis carbones apprehendat si cito eos proi
cerit nihil eis nocebunt si uero diucius eos te
nere uoluerit sine lesione abire non poterit ita
ille qui ad concupiscendum oculos deposuerit l
uitum et libidinis malum in corde suscipiẽs
moras in suis cogitationibus habere permise
rit excutere a se sine anime plaga non poterit
hec augustinus uel possum dicere q̃ capita
istorum gentium sunt tres passiones carnis
potentissime de quibus sic dicit⁹ crisostomus
omel'a xxiii.in imperfectum precipue inter pas
siones carnales tres sunt naturales et intime
et proprie carnis esca et potus amor uiri ad
mulierem tertio iocus et somnus ꝛc̄.ideo gra
uius est eas a natura carnali precidere quã
ceteras et addit crisosto.nullius passionis ab
stinentia sic sanctificat corpus quomodo absti
nẽtia ab istis ut sit homo castus sciamus et

in uigiliis perseueraūs et nulla sic coinquinat corpus quomodo ille ut sit homo fornicarius aut epulator aut ueditus somno hec crisostomus ex quibus patet quod si uis esse caput harum gentium oportet illa tria capita precindere uel auferre unde dicit philosophus quinto poli. capitulo secundo ꝙ apud aliquas ciuitates sicut apud athenas fuit consuetudo relegare nimis potentes in ciuitate ne sibi usurparent principatum super ciuitatē z sed dicit philosophus ꝙ melius fuisset sic ordinasse a principio ꝙ non fuissent aliqui ita excedentes in potestate postꝫ permiserunt eos fieri sanare posterius Consimilia narrat sextus iulius frontinus libro primo de tarquinio nimis superbo rege romanorum qui a filio suo tarquinio qui sabinos deuicerat missio nuncio ad patrem peteretur quod de sabinis faciendū esset ipse non audiens alicui secretum suum committere uolebat eñ ꝙ filius suus principes sabinorum interficeret nuntium ad se missum in ortum duxit et dum ambularet baculo capita papauerum eminentia decussit et nuncius sine litteris filio remisit nuncius uero reuersus nunciauit filio quid patrem agere uidisset ille uero intellexit idem de principibus sabinorū esse faciendum sic in proposito si in ciuitate unime sint predicte possessiones nimis potentes quia libere permisse sunt uires suas augere expedit eos expellere ne totius ciuitatis uendicent principatum melius tamen esset a principio sic agere ꝙ non admittentur uel uires non augerent dicit enim seneca epistola c.xxiii. ad lucil quomodo ad id finiendum satis useo ad quod prohibendum parum uslui cum facilius sit excludere quam admissa cōprimere psalmista. Non disperdiderunt gentes quas dixit dominus illis opera et seruierunt ꝛc̄. ideo dicit psalmista. ¶ Postula a me et dabo tibi gentes hereditatem tuam et reges eos in uirga ferrea et tanquam uas figuli confringes eos ꝛc̄.

POPULUS QUEM non cognoui ꝛc̄i hic tangit gentium ad xpistum deuotionem et hoc quantum ad duo uidelicet quantum ad exhibitionem bone operationis et quantum ad perfectionem subiectionis quantum ad primum dicit populus quem nō cognoui id est populus gentilis seruiuit mihi dicit autem se populum illum non cognouisse propter duo scilicet quia populum illum nec per legem et prophetas nec etiam sua corporali presentia uisitauerat sicut fecit iuxta os ut quia uitam eorum et cultum non approbauerat et ideo non nouit eos noticia approbationis ysaiarum lv. ¶ Ecce gentes quas nescie bas uocabis ideo uero quare deus tales nō nouit est defectus assimulationis dicit enim philosophus ꝙ omnis cognicio fit per assimilationem in notitia uero approbationis diuine requiritur assimilatio per imitationem non tamen cognoscentis ad cognitum sed potius econuerso que in reprobis non habetur ideo in persona malorum dicit psalmista nos nō cognoscet amplius quantum uero ad perfectionē subiectionem addit in auditu auris obediuit mihi quasi dicat licet non uideret me tamen obediuit hiis que audiuit a predicatoribus meis obedire enim in auditu auris non est aliud quam esse de numero illorum de quibus dicitur luc̄.xi. ¶ Beati qui audiunt uerbum dei et custodiunt illud unde patet quod talis obedientia est maximi meriti nec mirum eius enim oppositum est maximum sacrilegium dicit enim augustinus libro de silentio in ecclesia ¶ Sic dicere debetis ꝙ non sit minus uerbum dei quam corpus xpisti et ideo quanta sollicitudine obseruamus quando nobis corpus xpisti ministratur ut nihil ex ipso de manibus nostris in terram cadat tanta solicitudine obseruemus ne uerbum quod nobis erogatur dum aliud aut cogitamus aut loquimur de corde puro pereat quis nō minus reus erit qui uerbum dei negligenter audierit quam ille qui corpus xpisti in terra negligentia sua cadere permiserit hec augu. si ergo tā pictosa sit in hoc mundo negligentia et quam periculosa et quam sacrilega erit contēptus uerbi dei in inobedientia secundum ista enim equale est uerbum dei contempnere per inobedientiam et corpus xpisti in terram proicere per certam maliciam. i. reg. xv. Numquid uult dominus holocausta ut uictimas et non potius ut obediatur uoti domini melior est enim obedientia quam uictima ꝛc̄. quoniam quasi peccatum ariolandi est repugnare et quasi scelus ydolatrie nolle acquiescere.

FILII ALIENI MENTITI sunt mihi ⁊c. hic tangit iuuenum duricium et potest uersus exponi dupliciter uno modo historice de iuuenis ut dictum est et est sensus filii alieni id est iuuenis qui filii mei esse debebant sed per peccatum facti sunt filii dyaboli quia ysa.i. ¶ Filios enutriui et exaltaui.ipsi autem spreuerunt me ⁊ similiter ibi abalienati sunt retrorsum isti inquam mentiti sunt mihi quia non obseruauerunt pactū legis q̄ promiserunt exo.xxiiii. scribitur in persona ipsorum ¶ Omnia que locutus est dominus faciemus isti etiam filii alieni inueterati sunt id est remanserunt in uetustate peccati cum tamen eos uenerim innouare Et claudicauerūt a semitis tuis q̄ etiā i semitis tuis. i. mādatis ueteris legis nō rec̄ ābulauerūt sequētes potiꝰ traditōes suas quā tibi alioꝰ pōt exponi uersꝰ iste moraliter de malis xpistianis qui deberent esse filii dei quia regenerati sunt in xpisto sed tñ male uiuendo effecti sunt alieni ab ipso dicitur libro de natu ris rerum q̄ syris et affris non nocent aspides et ideo pueros ex se natos obiciunt aspidibus ut experiantur an sint sui si enim eis nocent aspides.sciunt non esse suos sed aduenas tanquam suos sic et xpristus habet experimētum de regeneratis sit enim q̄ si sint filii sui et quam diu sunt filii sui non potest eis aspis id est dyabolus nocere id est inuenenare quia de filio dei scribitur in ps. ¶ Super aspidē et basiliscū ābulabis ⁊c. ⁊ dicabis ⁊c ⁊ ideo si quis inueneretur scit esse filium alienum et nō suum .i. Jo.iii. ¶ Omnis qui natus est ex deo peccatum non facit in hoc manifesti sunt filii dei et filii dyaboli.isti autem filii alieni describuntur in uersu isto ex tribus scilicet ex nimia falsitate seu infidelitate et quantum ad hoc dicitur filii alieni mentiti sunt mihi quia scilicet q̄ in baptismate promiserunt non obseruant promiserunt enim abrenunciare dyabolo et omnibus pompis eius quia fuerunt tanquam ascripti milicie regis celestis ⁊ dicit enim uegecius libro secundo capitulo quinto q̄ milites iurant omnia se strenue facturos q̄ue precepit imperator unquam deserturos militiam nec mortem recusaturos pro re publica consimilia uouent qui ad militandum sum mo imperatori in baptismo assumuntur ideo xpistiani .non solum sunt mendaces sed iuramenti seu uoti transgressores cum enim ad pugnam uenerint non confligunt sed etiam aciem et militiam deserunt et ratio potest haberi ex eo q̄ dicit uegecius libro secundo capitulo uicesimo sic miles q̄ sumptus suos scit apud signa depositos ut referendo signo nihil cogitat sed magis signa diligit et pro illis in acie fortius dimicat ut pro illis habeat maximam curam in quibus uidet suam substantiam positam.ex quo patet q̄ habere sumptus et substantiam alibi quam apud signa retrahit militem a pugnando et est sibi occasio signa deserendi propter quod agelisanus dux lacedemoniorum sicut narrat sextus iulius frontinus libro primo cum comperisset multos suos milites in ciuitate que ꝓpe fuerat preciosa sua deposuisse precepit oppidanis ne quicquā reciperent quod ad suos milites pertinebat ut sic arcius dimicarent miles qui sciret pro omnibus suis esse pugnandum sic in acie xpistianorum cum ipse xpristus crucifixus sit signus secundum illud ysa.lv. erit dominus nominatus in signū eternū .apō isto signū cogitat uerus xpristianus et fidelis miles xpristi omnes sumptus et omnē substantiā suā esse repositā psalmista substantia mea apud te est.et ideo deserendo signo isto nihil cogitat sed potius pro eo fortius dimicat est de eo qui totam substantiam suam repositam habet alibi puta in ciuitate huius mundi et cogitat illud psalmista ¶ Substantia mea in inferioribus terre unde talis nec est fidelis miles nec uerus xpristianus augu de.x. cordis noui omniū xpianorum mentes de futuro seculo cogitare.qui enim de futuro seculo cogitat nec propterea xpristianus est ut id quod in fine promittitur accipiat non dum xpristianus est hec augustinus sic isti mētiti sunt deo psalmista ¶ Filii hominum usquequo graui corde ut quid diligitis uanitatem et queritis mendacium ⁊ deinde secundo describuntur ex nimia cupiditate et quantum ad hoc dicitur filii inueterati sunt cupiditas enim est proprie peccatum etatis senilis de quo narrat tullius libro de senectute dicens auaricia senilis quid sibi uelit non intelligo potest enim quicquam esse absurdius quam quo uie minus restat eo plus uiatici querere hec ille barre.iii.inueterasti in

ſerra alienꝰ coniunctus ꝯ es uel ꝑ uetuſtatē
in propoſito intelligitur peccatum ductum
in conſuetudinem dicit uiſcenus quinto libro
de animalibus ꝙ fetus natus ex ſene cuiuſli
bet generis animalis eſt maius ſic et inuetera
ti dierum malorum nullum fetum id eſt op⁹
bonum ſed ſolum patus opera producunt ſō
dicitur ephe.iiii. ¶ Deponite uos ſecundum
priſtinum conuerſationem ueterem hominem
deinde tercio deſcribuntur ex nimis carnalita
te cum dicitur et claudicauerunt a ſemitis tu
is id eſt preceptis et conſiliis tuis philoſoph⁹
libro de problematibus dicit ꝙ cauſa quare
homo maxime animalium omi. eſt claudus a
natiuitate eſt quia homo habet crura multū
carnoſa cetera uero animalia habent crura
ſiſſa et neruoſa et ideo forciora ſicut in pro
poſito nam crura dicuntur a currendo et ideo
ſignificant intellectum et affectum quibus ui
am mundatorum dei currere debemus ſed in
malis ſunt iſta crura ita carnoſa ꝙ nec curre
re nec ābulare recte poſſunt ſꝫ turpiter claudi
cant leuitic.xxi. ¶ Non accedet ad miniſte
rium ſi cecus ſi claudus fuerit alia tamē cauſa
poteſt reddi claudicationis ſpiritualis .q. ſcili
cet neceſſario claudicat qui habet tibias ſeu
crura inequalia ſic eſt de eo qui aſpectu perti
git ad id ꝙ faciendum eſt quia nouit agēda
et tamen affectu ad ipſa non pertingit quia
ſcit uoluptatem domini ſui et non facit ſed
habet affectum multo breuiorē aſpectu ꝫ ideo
crura inequalia et claudicat. iii. regꝫ xiii. Cecꝺ
dit et claudus effectus eſt .uel crura iſta ſunt
duo amores in nobis quibus hic currimus ſcꝫ
amore eternorum qui omnibus ineſt aliqualiꝫ
eccle.viii. ¶ Oēs morimur ꝫ in gaudiū uo
lumus uiuere. Alius amor eſt terrenorum opor
tetꝫ ergo ꝙ amor terrenorum ordinetur in
eterna tanquam in fine ſed in ipſis terrenis ſi
ſunt ualde breuior eſt quam amor eternorum
et quotiens ſic amamus turpiter claudicamꝰ
iii. regꝫ xviii. uſquequo claudicatis in duas p
tes ſi dominus eſt deus ſequimini eum littē
ra Ieronimi hic talis eſt filii alieni defluent ꝫ
contrahentur in angustiis ſuis .peccatores enī
defluunt primo in preſenti per carnis deſide
ria et poſtmodum contrahentur in pena unde
uidentur eſſe de numero illorum animalium q
non habent motum progreſſiuum ſed ſunt im
mobilia ſicut ſpongia maris et huiuſmodi illa
enim ſolum habent motum delectabilis et con
ſtrictionis. ſic et multi ſunt immobiles in mun
do affici quantum ad motum progreſſiuꝫ ſꝫ
tamen habent motum delationis in preſenti
ad preſentiam delectabilem eſt enim uita pre
ſens eis tota delectabilis ſed poſt hanc uitam
preſentabitur eis ſolum triſtabile et pungentē
et ex hoc ſequitur in eis motus conſtrictionis
prouerbiorum quinto ¶ Funibus peccatorum
ſuorum quiſq; conſtringitur funibus id eſt pe
nis.

IUSTUS DOMINUS et
benedictus deus ꝛc. Hic ꝑs
poſt diuinorum beneficiorum
commemorationem conuer
tit ſe ad gratiarum actionē
et primo ponit gratiarum actionis modum ꝫ
formam .ſecundo ipſorum ſubiungit materiā
ibi deus qui das ꝛc. quantum ad primum fa
cit tria quia primo premittit ſalutationem dicēs
in perſona eccleſie uiuit dominus et eſt iſtud
ſalutatio quedam conſueuerunt enim antiqui
tus ſic reges ſalutari Rex in eternum uiue ꝫ
fiebat per modum deprecationis ſicut et mo
do fiunt ſalutationes et ideo ſalutare hominē
eſt ſibi ſalutem et uitam optare et cauſa ārē
fit per modum deprecationis eſt quia uita et
ſalus a deo indiget conſeruari ſed non ſic eſt
de deo quia ſalutare deum non ſibi uitaꝫ op
tare uel peccari ſed eſt potius ſue uite congau
dere et congratulari et ideo dicitur quaſi con
gratulando uiuit dominus id eſt congratulor
uite eius qua in ſe uiuit formaliter et etiam q
omnia uiuentia uiuificat cauſaliter ꝛcc. xiii. ..
Ipſe dat omnibus uitam et inſpirationem ꝫ
deinde ſubiungit gratiarum actionem dicens
et benedictus deus meus ſcilicet pro beneficī
is preſtitis ꝑs. Benedic anima mea domino et
noli obliuiſci omnes retributiones eius . ter
tio conuertit ſe ad orationem dicens et exal
tetur deus ſalutis mee id eſt ꝓpriꝰ ihēſus
qui ſalutaris interpretatur . ¶ Et ſcien
dum ꝙ licet deus in ſeipſo exaltari non poſ
ſit cum ipſe ſit altiſſimus pſalmiſta tu ſolus
altiſſimus tamen in creatura ſua exaltatur
quātū ad eſſe qō hꝫ ī creatura ſua precipue ī
creatura rationali ubi habet quoddam ſpeciā
le ſcilicet per gratiam et gloriam propter qō
deus comparatur ad creaturam rationalem du

pliciter uno modo sicut rex ad sedem uel soli
um et alio modo sicut rex ad regnum et secū
dum hoc patet ista exaltatio intelligit duplici
ter uno modo quia eius solium exaltatur ꝛ ele
uatur et hoc inchoatum fuit in sua incarnatio
ne et augmentatum in sua ascentione sed erit
consummatum in finali resurrexione ꝓnam ip
sum solium ex uiuis lapidibus componitur an
gelis et hominibus tronus ergo dei ante incar
nationem non transcendit altitudinem angelo
rum Sed in incarna tione appositus est lapis
multo sublimior scilicet natura humana est la
pis multo sublimior scilicet natura humana as
sumpta que licet propter conditionem nature
fuerit angelis inferior per condicionem tamē
gratie et inchoate glorie multo fuerat sublimi
or .hebre.primo ¶ Cum introducit primo
genitum in orbem terre dicit et adorent eum
omnes angeli dei et ideo per huius lapidis sup
positionem tam in incarnatione quam in asce
tione in qua completa fuit gloria prius incho
ata ualde eleuatum erat hoc solium psa sexto
Vidi dominum sedentem super sōlium excel
sum et eleuatum .excelsum quidem quantum
ad naturam angelicam sed eleuatum propter
naturam humanam illud etiam solium quia
aliqualiter humiliatum fuerat per ruinam ali
quorum lapidum id est angelorum ideo modo
cotidie crescit in altum et si non propter no
uorum lapidum supperpositionem psalterii
propter nouorum lapidum suppositionem et
immissionem unde dicit bernhardus in quodā
sermone qui incipit uidi dominum ꝛc.loquens
de edificatione dicti solii Sic si minus tanto
edificio sufficit angelica creatura preuaricato
utiqꝫ minorata principio suscitet certe de ter
ra inopem et de puluere erigat pauperem ut
collocet eum cū principibus et solium glorie cō
pleat hec bernhardus iste est ergo unus mod⁹
exaltandi ꝓpositum psa li. ¶ Exaltabitur ꝛ
eleuabitur et sublimis erit ualde . Alio mo
do exaltatur in nobis sicut rex in regno et sic
exaltatur cotidie per hoc regnum eius in no
bis crescit dum eius regimini nos subdimur
qui prius eramus rebelles et hoc est quod eti
am petimus cotidie dicentes adueniat regnum
tuum dicit philosophus quinto poli. ꝙ olim
reges omnes fere instituti erant a populo pro
pter beneficia aliqua magna populo exhibita
uel quia potentes erant exhibere et ponit ex

pla sicut tyrus factus est rex persarum quia li
beruit eos a seruitute paganorum ¶ Simi
liter codrus factus est rex scilicet athenensium
quia pessumauit eos a seruitute aduersariorū
suorum Alii uero instituti fuerunt uel quia cō
dixerunt ciuitatem uel quia acquisiuerunt re
gionem ciuitati et sic propter magna beneficia
eligebantur et efficiebantur reges ergo multo
magis nos deberemus nos ꝓpositum sup nos
sublimare in regem qui non solum potens est
beneficia conferre sed et immensa beneficia
contulit ipse enim nos a seruitute liberat et a
seruitute preserunt ipse ciuitatem nostram se
ecclesiam seu animam nostram condidit psal
mista Ipse fundauit eam altissimus Similiter
regionem maximam huic ciuitati acquisiuit in
sanguine suo scilicet regnum celorum ergo hūc
regem nobis perficiamus clamantes illud ter
tio regum ipsum sit rex et illud pe .Exaltare
domine ꝛc ¶

ECCE QUIS DAS uindictas ꝛ
cetera .hic tangit psalmista in p
sona ecclesie gratiarum actionis
materiam et primo tangit materi
am ex parte corporis secundo ex parte capitis
ibi magnificans ꝛc.primo commemorat bene
ficia que a deo cotidie recipit ꝛ secūdo ex hiis
se laudaturum deum promittit ibi propterea
ꝛc.et primo tangit illorum beneficiorum collā
tionem secundo eorundem continuationem ibi
Et insurgentibus quantum ad primum autem
tangit duplex beneficium in ordine ad suos p
secutores nam quidam sunt conuersi ad fidem
et se ecclesie subdiderunt quidam uero infidē
litate ꝑmanserunt sed tñ ipsa eccl'a fuit ab eoꝝ
persequutione liberata primo ergo tangitur
beneficium subiectionis et secundo beneficium
liberationis quantum ad primum ergo dicit
ecclesia continuando sententiam cum precedē
ti .dominus qui das uindictas mihi scilicet de
persecutoribus meis et modum uindicte sub
iungit dicens et subdis populum sub me id est
qui prius mihi eras aduersarius et hec est pia
uindicta secundum glosam dum scilicet rebel
lis subditur quantum ad primum beneficium
subiungit .Liberator meus de inimicis meis
ri.cundia scilicet a malis hominibus q cōtra

me in ſrā ſeuiebāt dicit hic gloſa maior gr̄a
eſt a ſeruentibus malis liberare et poteſt aliē
exponi uerſus iſte diſtinguendo duo beneficia
ſed primum pertinet ad perſecutores homi
nes ſecundum uero malignos ſpiritus ſeu te
mones qui intelliguntur per inimicos iracun
dos a quibus xp̄us eccleſiam ſuam et fide
les liberauit et liberat per uirtutem ſue paſſio
nis narrat plinius libro octauo q̄ in quadaz
inſula ſupra nilum fluuium habitat gens pu
ua in ſtatura multum terribilis cocodrillis ni
tant enim in flumine donec ad cocodrillos p
ueniant et eorum roſa ſcandentes more equi
tantium ducant eos quo uolunt beſtie uero
apērienti os ſuum ad morſendum clauum im
ponunt quem tenent dextra et ſiniſtra et ſic
eos angunt captiuos inſuper et uoce ſola ſic
eos terrent q̄ cogunt euomere homines deuo
ratos eſt enim hec beſtia tam immanis q̄
hominem integrum poterit deuorare tal beſ
tia fuit infernus et malignus ſpiritus qui mi
dos deuorauit homines quia totum quaſi ge
humanum ſibi incorporauit ps. ¶ Qui de
uorant plebem meam ſicut eſcam panis ſed
aduenit xp̄us ſtatura puſillus tam in ſui i
carnatione quanto paruulus natus eſt nobis
quam in ſua paſſione quia humiliauit ſemet
ipſum factus obediens et ſuper dorſum iſta
rum beſtiarum aſcendit hiantis beſtie ori cla
uum id eſt lignum crucis clauatum impoſuit
tanquam frenum quod tenuit utraque manu
cruci affixa et ſic iſtam beſtiam captiuauit ne
nec homines euomeret quos prius deuorau
rat et cotidie etiam uoce ſui imperii ſic beſ
tias ipſas terret q̄ homines euomunt quos
prius trahendo ad culpam ſibi incorporauerūt
de hoc figura habetur Jone.ii. Dixit domino
piſci et euomuit ionaz ideo dicit xp̄us oſe
.xiii. de manu mortis liberabo eos ꝛc. moraliter
uero poteſt uerſus exponi quantum ad ſuum
principium ſic deus qui das uindictas mihi
id eſt das mihi auctoritatem et licentiam pri
mo et preceptum uindicandi me de hoſte ſpi
rituali qui tamen uindictam tibi reſeruaſti de
hoſte corporali deutro.xxxii. mihi uindictam
et ego retribuam de hoſte autem ſpirituali
uult q̄ nos ipſos uindicemus ratio eſt quia
hoſtem ſpiritualem debemus odire dicit enī
phūs quinto poli. q̄ tyrannis debetur odium
hoſtis autem ſpiritualis tyrannus eſt ſeneca
libro primo de clemētia quid enim intereſt
inter regem et tyrannum niſi q̄ tyranni in
uoluptate ſeuiunt reges non niſi ex cauſa et
neceſſitate diabolus ergo cum ex uoluptate
ſeuiat quia dicit criſoſtomus omelia . quinta
ſuper matth in imperfec̄. diabolus . quantum
ad ſe nunquam ceſſat temptare nec enim ha
bet alium actum non manducat non adorat
nō opus aliud operatur niſi ut tēptet ut fal
lat et ſubuertat hō cibus illius honor et gau
diū hec criſoſtom⁹ ergo tyrannus eſt Job xxi
¶ Ducetis diebus impius ſuperbit et nume
rus annorum incertus tyrannidis eius ergo
debemus illum odire et ideo poſſumus licite
et debemus de ipſo nos uindicare ipſum cum
ſuis proximis interficiendo ponit enim tullius
in prima rethorica. libro ſecundo quantum ad
uindictam tyrannis ſumendam talem legem
tyranno necato quinq; eius proximos cogna
tione magiſtratus necantur que lex hic obſer
uanda eſt . nam quinq; proximi ſunt quinq;
ſenſus qui etiam per penitentiam mactandi
ſunt beſter nono ¶ Judei ſuperiores eſſe ce
perunt et ſe de aduerſariis uindicabant iudei
id eſt confitentes.

Et ab inſurgen
tibus in me exaltabis⁊c̄, hic
tangit eorumdem beneficiorū
continuationem unde quan
tum ad beneficium ſubiectio
nis perſecutorum hominum dicit Et ab inſur
gentibus in me ſcz hominibus exaltabis me
q.d. non ſolum ſubdis populos ſub me ſed etiā
ſubdes ſemper et hoc eſt ideo quia ab in
ſurgentibus id eſt ſuper inſurgentes exaltaris
ut alr poteſt iſtud intelligi ſic q̄ ly ab in p
poſito dicat cauſalitem ut ſit ſenſus ab inſur
gentibus ꝛc̄. id eſt in ſurgentes in me ſunt cā
mee exaltationis quia eccl'a quanto plures ſuſti
net perſecutiones tanto enim magis exaltat̄
unde dicit criſoſtomus ſuper math . omelia .
xxix. in imperfec̄. dicit ſerui dei in perſequē
tibus non uincuntur ſed quanto magis afflicti
fuerint tanto amplius incenduntur et etiam
dicit hic gloſa quanto altius inſurgunt in iram
tanto amplius exaltatur ille qui pertulit ſignā
ter uero dicit gloſa ille qui pertulit quia mirti

nesciunt aduersitates perferre et illi non exal
tantur per insurgentes tribulationes sed pos
us deprimuntur dicit plinius libro xxxiii. q̄ i
eodem ignis opere pars terre de qua fit argen
tum descendit et conuertitur in plūbū et q̄
sursum ascendit natans ad modum olei et cō
uertitur in argentum sic est de hominibus q̄
omnes sunt de una massa terre Job xxxiii.
Ecce et me sicut et te fecit deus et de eodem
luto sed illa terra inponitur in igne quando
tribulationibus exponitur sed una pars scilicz
reprobi in igne descendunt ꝛ conuertuntur in
plumbum exo.xv. ¶ Submersi sunt quasi
plumbum Alia uero pars supernatat et con
uertitur in argentum sicut electi quorum un⁹
scz ps⁹. dicit igne nos examinasti sicut exami
natur argentum et isti sunt qui ab insurgenti
bus exaltantur luce primo ¶ Deposuit potē
tes de sede et exaltauit humiles gregorius ip
se infirmitatis nostre pondere deorsum corri
die ducimur ut mira manu artificis per super
eminentia flagella releuemur et causa huius
est quia sicut dicit philosophus libro de pro
bleumatibus elementorum omne corpus graue
quod comburitur alleuiatur peccator uero est
quoddam graue quam diu peccatis oneratur
psalmista. ¶ Quoniam iniquitates mee sup
gresse sūt.et ideo tribulationis combustus al⁹
uiatur consumpta grauitate peccatorum ideo
iac.iii.humiliamini sub potenti manu dei ut
nos exaltet deinde quantum ad beneficium li
berationis a potestate demonum dicit a uiro
iniquo eripies me et dicit non solum liberas
ti me de inimicis meis iracundis id est demo
nibus sed eripies in futuro continuando tuum
beneficium est autem uir ille iniquus caput oī
uz malignorū spirituum de cuius potestate nul
lus eripit nisi sola uirtute dei unde crisо.sup
math.in inpfec.omel.a.v. i.sicut ingenuus ꝑ ō
si diucius in possessione uel dōmeo potentis
alicuius inuolenti fuerit comoratus per pos
sessionem longi temporis usurpauit eum in ser
uitutem sic et homo si diucius fuerit in posses
sione dyaboli usu longi temporis uendicet et
sibi dominetur super eum ita ut nemo eum pos
sit a dominatione dyaboli liberare nisi sola
potentia dei hec crisostomus ideo petit psal
mista Eripe me ab homine malo a uiro ini
quo etc.

ROPTEREA CONFI
tebor tibi in nationibus domi
ne hic ratione dictorum bene
ficiorum se deum laudaturus
promittit unde dicit hic eccle
sia propterea id est preter dicta beneficia.
¶ Confitebor tibi in nationibus domine id ē
ego diffusa p nationes iuxta illud ace.decimo
¶ Et in nationes gratia spiritus sancti effu
sa est confitebor tibi scilicet confessione lau
dis uel confitebor id est recognoscam benefi
cia tua tibi id est ad laudem tuam dicit enim
seneca epistola tertia ad lucilī.hoc dicit phā.
precipere bene debere beneficia bene soluere
interdum autem solatio est ipsa confessio hec
seneca. ¶ Sciendum est autem q̄ deus non
solum uerbo sed et opere laudandus est et
utrumq; tangit psalmista nam quantum ad
primum dicit confitebor quantum ad secundū
ait psalmista dicam unde augustinus in quodā
sermone fratres non solum uocem uel sonum
attendite cum laudatis dm̄ sed toto corde lau
date cantet uox cantet uita cantent facta di
cit tullius in sua rethorica sua libro tertio q̄
oratori ad persuadendum maxime talis uide
tur esse pronunciatio conueniens que quidem
pronunciatio secundum ipsum consistit non so
lum in figura uocis sed et in motu corporis ex
qui deum laudare studet habet officium orato
ris intendens persuadere deo ut aliquid sibi
tribuat ut ut prius collata conseruet et ideo
sic pronunciare deberet laudes diuinas et nō
solum uox sed et motus id o operatio diuine
laudi conueniat psalmista Confitebor tibi in
directione cordis ꝛc̄.In labiis meis pronunti
aui omnia iudicia ꝛc̄.et alibi Confitebor tibi
in toto corde meo narrabo ꝛc̄.Letabor et ex
altabo in te psallam nomini tuo ꝛc̄.Sciendus
tamen secundum augustinum q̄ confessio hic
accipitur non solum pro confessione laudis
sed etiam fraudis et sic uidetur ly propterea
conuenienter referri ad illud quod immediate
premittitur scilicet a uiro iniquo ꝛc̄.quia quā
diu homo est sub potestate eius non potest cō
fiteri mox debito seneca epla lxxxx.quare ui
cia sua homo confitetur quia in illis etiā nūc
est somnum narrare uigilantis est et uicia
sua confiteri sanitatis iudicium est hec senec.
que uerissima sunt quia contricio precedit con
fessionem in contricione uero dolentur peccata

et homo de potestate dyaboli liberatur cuius defectus est causa quare non confitetur quis peccatu psalmista quis in inferno id est pecō confitebitur tibi.eccle.xv.A mortuo quasi q non est perit confessio ꝛc.

Versus.liii.

AEGYPTIANOS salu tes regis ꝛc. hic tangitur materia laudis ex parte ca pitis scilicet xpristi qui est caput ecclesie Et est sciēdū q̄ littera Jeronimi habet sic. magnificanti salutes regis sui et facienti misericordiam xp̄o ꝛc.et tunc refertur constructio ad id quod di citur in uersu precedenti propterea confitebor tibi.tibi inquam magnificanti salutes ꝛc.tamē secundum litteram comunem isti nominatim scilicet magnificans et faciens referuntur ad id quod supradictum est ¶ Et exalte tur deus salutis ꝛc. ut sit sensus exaltetur ds salutis magnificens salutes regis eius id ē xpristi qui in proposito dicitur rex secundum naturam diuinam facit enim deus pater mag nas salutes per regem suum id est filium suuz et illas salutes vocat regis sui quantu uero ad naturam humanam dicit Et faciens misericor diam xpristo suo.dauid dicitur enim xpristus dauid secundū naturam humanam quia sicut dicitur Rom.primo¶ Factus est ei ex semi ne dauid secundum carnem Semen autem ei dicuntur regenerati in xpristo scilicet fideles et est hic sciendum q̄ signanter dicit psalmi sta deum magnificasse salutes regis sui id est beneficium salutis facte per xpristum quia si cut dicit tullius in prima rethorica sua libro se cundo q̄ beneficia considerantur ex sua ui p pria ex tempore ex animo eius qui fecit et ex casu ex sua ui considerantur magna an parua facilia an dificilia singularia an uulgaria id est ōmūia ex parte an temporis si cū indigerem⁹ cum ceteri non possent aut nollent opitulari si cum spes deseruisset opitulatos fuit ex animo sed non sui comodi causa sed ea intentione fuit omnia ut hoc facere posset ex casu si non for tuna sed industria factum sit considueremus omnia ista circa ea que deus pater id est xpri stus qui operatus est circa salutem nostram mnia reperiemus que beneficia possunt extollere ex maxima declararenam ex sua ui propria id ē qualitate seu natura ipsa fuerūt magna quia saluauit corpus et animam in p senti.et in futuro ymmo et se ipsum bonum in infinitum nobis dedit in sua incarnatione i sacre eucaristie communione in nulla sui uisio ne nec ista erant facilia ymmo ex sui natura uidebantur impossibilia nec fuerunt ista bene ficia communia et uulgaria ymmo generi hu mano singularia respiciendo uero ad tempus certum est q̄ in maxima nostra indigentia subuenit quando non erat qui saluare posset nisi ipse ymmo et quando orbis quasi desperā uerat subito ueniens nos adiuuit respiciendo autem ad animum quo fecit omnia certum ē q̄ non fecit quicquam gratia propri commo di insuper et omnia que fecit in hunc finem retulit ut nos saluaret aspiciendo ad casuz ni hil fuit ibi casuale aut fortuitum sed quicquid fecit consilio eterne prius fuit dispositum ec clesiastici xliii. Glorificantes deum quan tumcunque poteritis superabit adhuc ad mirabilis magnificentia eius ꝛc. Maior est enim omni laus ꝛc.et quis magnificauit euz sicut est ab initio et psalmista magnificate do mium mecum ꝛc.

¶ finem p̄s. dauid notat expsitionē ticuli in glosa

ELI ENARRANT gloriem dei psalmus iste dup̄ mōis potest exponi uno mo do ut intentio sit psalmista de. deum ex suis operib⁹ laudabilem ostendere et per hoc p̄s.dividitur i duo quia primo ostendit deum laudabilem ex operib⁹ nature secō ex operib⁹ grē ibi.lex dñi ꝛc p̄s ps adhuc in duo quia p̄o oñdit deū lauda

bilem et corporibus celestibus generaliter se
cundo et sole spiritualiter ibi in sole. inter om
nia enim uisibilia corpora celestia et precipue
sol ostendunt magis diuinam potentiam et sa
pientiam prima pars diuiditur in duas secun
dum q̄ corpora celestia dupliciter ostendunt
diuinam potentiam tanquam uidelicet et sui
ordinata dispositione quam habent in se ipsos
secūdo et sui admiratione quam causant in
aliis secunda pars ibi. ¶ Non sunt loquele
ꝛc. prima pars diuiditur in duas partes quia
primo ostendit verum laudabilem et dispositi
one ordinata ipsorum corporum secundo et
dispositione ordinata suorum effectuum idē
dierum ac noctium ibi dies diei ꝛc. ¶ Alio
modo potest psalmus iste exponi sic q̄ intē
tio psalmiste est inuitare et allicere nos ad ob
seruationem legis diuine et secundum hoc p̄s
diuiditur in duo quia primo commendat legē
dei quantum ad suam originem. et secundo
quantum ad suam rectitudinem ibi Lex domi
ni ꝛc. origo autem fuit xpristus et apostoli nā
a xpristo fuit lex instituta et ab apostolis pro
mulgata. et ideo primo commendat predicatio
nem apostolorum et secundo filii dei incarnati
onem et ostentionem operum suorum ibi In
sole primo autem commendat predicationem
apostolorum et ipsorum predicationum. pu
ritate secundo et predicationis sedulitate ibi
dies diei. ostendit autem puritatem apostō
lorum ad officium predicationis et duobus
uidelicet de ipsoꝝ puritate et mundicia et ex
stabilitate seu constantia quia psalmus iste
ut dictum est dupliciter potest exponi ideo
subtra primum modum exponendi per celos et
firmamentū intelliguntur corpora celestia que
enarrant gloriam dei et opera dei annunciant
firmamentum id est declarant et manifestant
tanquam liber quidam psalmista. ¶ Extem
dens celum sicut pellem. in hac autem pelle
scripte sunt quasi littere quedam auree stelle
singule inter quas sunt septem planete quasi
capitales curiose et subtiliter illuminate simile
uero sunt ymagines celestes ex pluribus stel
lis composite scilicet numero xlviii. secundus
albumasar quarum duodecim sunt in zodiaco
xxi. uersus septemtriones et xv. uersus meridi
em dictiones uero sunt coniunctiones et op
positiones planetarum que continue mutate
aliud et aliud significant gen̄. l. [illegible] lumina

ria in firmamento celi ꝛc. et sunt in signo
Celum ergo sic scriptum est sicut liber est
psa. xxxiiii. Complicabuntur sicut liber celi in
hoc libro aliud intelligit Astrologus et aliud
theologus Astrologus enim nouit introitum
solum capit sensum grossum et quasi litteralē
quia solum constat ea in quantum significā
cant effectus aliquos huic inferius. set theo
logus uero sensum attendit spiritualem quia
littera occidit spiritus autem uiuificat consi
rat enim ea inquantum significant quidem su
perna pura diuinam potentiam admirabilem
sapientiam et comprehensibilem et bonitatem
inexplicabilem hinc est q̄ abraham moyses et
ceteri patres periti dicuntur fuisse astronu ut
ex ipsis in laudibus dei assurgerent psalmista
¶ Laudate dominum de celis laudate ꝛc.
Secundo uero modo exponendo per celos in
telliguntur apostoli propter sui puritatem et
mundiciam dicit enim augustinus de uerbis
dñi ser. xxviii. celū ē ubi deus habitat celū ē
ubi flagitia non sunt celū ē ubi nullū ē mortis
ulnus hec augusti. tales fuerunt apostoli per
missionem spiritus sancti hoc enim congruit
officio predicationis quod ordinatur ad mun
dationem et curationem aliorum psalmista
¶ Quare tu enarras iusticias meas et assu
mis testamentum meum per os tuum tu ue
ro odisti disciplinam ¶ Per firmamentum
uero intelliguntur iterum apostoli propter sui
stabilitatem et constantiam que etiam requi
batur in ipsis et aliis etiam predicatoribus re
quiritur dicit enim phūs. iii. poli. q̄ si mulier
fuerit eloquens nō est hoc ascribendum uirtu
ti sed loquacitati qui sūt inconstans et insta
bile est potius dici debet mulier quam uir et ideo
si dat. plebe predicet non est uirtuosum sed lo
quacitatis uicio ascribendum est ideo. i. thimō
ii. docere mulierē nō permitto. et hoc est quod
dicit gregorius omelia. ii. super ezechielem quoniam
infirmi sumus cōtinere nos infra nosmet
ipsos debemus ne duo tenera bona eicius oēdi
mus et amittamus hec gregorius et ideo apti non
solum celi sūt et firmam ētū a firmitate dei sūt
uerbo dñi celi firmati sunt et spū oris ei⁹ ꝛc

JESUS DEI ERUCTAUIT
uerbū ꝛc. hic sedet primū modus
exponēdi p̄s. istū oēndit p̄s. deum
laudabilē ex ordinata dispositō

effectuū corpoꝝ celestiuꝫ .i. diei ꝛ noctiū ꝛ ē
sensus dies diei id est dies succedēs diei eruc
tat uerbum id est manifestat ordinem diuine
sapientie et hoc ꝙ una dies est alia longior
uel breuior calidior uel frigidior talis enim mi
rabilis uarietas conferens generationi et con
seruationi inferiorum. manifestat et diuinam
bonitatem et sapientiam ꝛ eodē modo nox
succedens nocti indicat scientiam id est diuinā
sapientiam. secundum uero alium modum ex
ponendi hic agit psalmista de predicatione
apostolorꝫ sedulitate quam ostendit sez et cir
cumstantia tēporū et locorū sibi. ¶ Nō sunt
loquele .quantum ad primum ergo dicit dies
diei eructat uerbum et est duplex sensus um⁹
est ꝙ apostoli qui per firmamentum et celos
intelliguntur de die in diez eructauerunt id ē
predicauerunt uerbum et similiter de nocte i
noctem indicauerunt doctrina scīam ꝛc.

¶ Per trienniuꝫ nocte ꝛ die non cessaui cum
lacrimis monens unum quemqꝫ uestrū. iste au
tem similiter fuit eis ualde meritorie et est i
aliis qui apostolos in hoc officio imitantur di
cit enim uegecius li⁹ .i. c. xiii. ꝙ ita seuere apꝰ
maiores exercitii disciplina seruata est ut
et doctores armoꝝ duplis remunerēt ānonis
et milites q parū i illa ꝛ pficerēt pro frumēto
ordeū cogerent accipere sic et in ecclesia docto
res armorū spūalium sunt predicatores et doc
tores ecclesiastici q dupliciter remunerātur qz
non solum aureaz sed aureolā promerentur .
math. v. ¶ Qui autem fecerit ꝛ docuerit mag
nus uocabitur in regno celoꝝ. illi uero qui doc
tores audiunt et in armis spiritualibus non
proficiunt ordium id est austeritatem peniten
tie in presenti uel pene eterne in futuro conse
quun ur ceteri uero qui recte proficiunt fru
mentum id est xpistum recipiunt pro annona
luc. xi. ¶ Beati qui audiunt uerbum dei ꝛc.
Alius sensus est ꝙ dies id est apostoli diei
i. perfectionis eructant uerbum nam perfecti
ostenderunt magnitudinem sui luminis et ideo
apud illos fuerunt quasi dies clara sed in per
fectis occultauerunt magnitudinem sue scien
tie docentes eos quedam grossa que faciliter ea
percipere poterant iuxta illud primo cor. iii. non po
tui uobis loqui q̄i spiritualibus sed quasi car
nalibus et ideo apd ipfectos fuerunt quasi nox
et ideo dicit nox nocti .i. imperfectis indicat
scīam non autem sapientiam de qua dicit apo
stolus. i. cor. ii. ¶ Sapientiam loquimur
inter perfectos Sciendum est autem ꝙ uersꝰ
ille secundum bernhardum in quodam sermo
ne exponitur uno modo sic Dies diei eructat
uerbum id est deus pater anime rationali per
fidem illuminate et nox nocti indicat scienti
am id est creature irrationalis anime ratione
li nondum per fidez illuminate unde apostol⁹
roma. primo. inuisibilia dei per ea que facta
sunt intellecta conspiciuntur a creatura mundi
unde primum pertinet ad cognitionem q̄ de
deo instruuntur fideles et catholici secundus
uero pertinet ad cognitionem dei quaz ex cre
aturis acceperunt gentiles philosophi ꝛ Alio
modo secundum bernhardum ibidē exponit
quod dies diei eructat uerbum dies diei, id ē
angelus uirgini dies angelus propter beatitu
dinē uirgo dies ꝓpter integritatis uirtutē ꝛ
nox nocti indicat scientiam ¶ Serpens nox
propter maliciam mulier nox propter ignoran
tiam Tertio modo exponitur secundum ber
nhardum ibidem quantam ad primam partē
sic ¶ Dies diei eructat diuinitas uirginitati
de utero paterne maiestatis in utero mater
ne integritatis hec bernhardus conuenienter
autem dicitur beata uirgo dies non qualicum
qz sed clarissima et longissima cui non succe
dit nox aliqua et ratio est quia sol est causa
diei et ideo quanto locus aliquis est soli uici
nior tanto est dies ibi clarior et licet hic infe
rius die nox succedat ꝓpter tenebrositatē ter
re et qua prouenit ꝙ una ps alterius partis il
luminationem impediat superius tamen in
spera solis est dies clarissima et perpetua sic
in proposito nam in ceteris quidem sanctis a
xpisto sole iusticie illustratis dies erat sed nō
ita clara propter minorem ad solem appropi
quationem nec ita continua propter unius p
tis ad altera id est spiritus a carne obumbra
tionem sed beata uirgo fuit quasi spera et cir
culus solis iusticie et. ideo in ea fuit dies luci
dissima et continua non enim in ipsa una pa
tria obfuscabat in figura huius beatus Job
primam filiam suam diem appellauit sicut ha
betur iob u. et ideo de ista die potest dici .
quod dicit augustinus de die resurrectionis in
quodā sermōe sicut dies iste tēebras nescit qz
ipe pristinas tēebras effugauit dies īdulgētie
dies remissiōis ꝛ dies liberatōis dies iste lex
ꝛ lat⁹ liber ꝛ lucid⁹ tanqz mille ānī i cōspe

vomini hec augustinus psalmista melior est
dies una in atriis tuis super milia .

ONSUMS loquele neqz sermones hic secundum primum modum exponendi psalmum istum ostendit psalmista q̄ corpora celestia dei bonitatem et sapientiaz manifestant et extollūt ex sui admiratione quam in hominibus faciūt tanta est enim admiratio istorum corporum q̄ omnes homines ipsa admirantur et ex admiratione de ipsis loquūtur hoc ē quod vult dicere in isto versu et sequēti sed i versu isto proponit q̄ in sequenti declarat et exponit dicit ergo hic non sunt loquele neque sermones quorum scilicet linguarum et sermonum non audiuntur voces eorum .i. celorum .i. de celis dicit autem loquelas quantum ad diuersa genera linguarum que sunt in mundo que quidam diuersitas est quasi ēntialis sicut lingua greca distinguitur a latina sermones uero dicit quantum ad diuersitatem quasi accidentalem que est etiam in eodem genere lingue nez et apud latinos est magna diuersitas inpronuntiatione et terminatione dictionum unde aliter loquuntur romani et aliter hispani quamuis uterque sint latini . ¶ Alio modo potest intelligi uersus iste secundum primum modū exponendi psalmum istum sic q̄ .ly. eorum referatur ad opera dei de quibus dicitur in primo uersu opera manuum eius anunciat ꝛc̄ .et tunc est sensus q̄ non est loquela .neque sermo qui non loquatur de operibus dei continuato uero secundum modum exponendi psalmista in proposito ostendit sedulitatem predicationis et circunstantia locorum qui scilicz ubiqz diuulgata est predicatio .eorum iuxta illud marc̄ .ultimo ¶ Ite in mundum uniuersum predicate ꝛc̄ .ad hoc autem necessario p̄ supponebatur gratia linguarum et ideo primo tangit gratiam linguarum eis datam .qua predicti reddebantur et secundo ostendit quomodo illa debito modo utebantur ibi in omnem terram quantum ad primum ergo dicit non sunt loquele neqz sermones quorum scilicet sermonū non audiātur voces eoz scilicz celoz id est apostolorum omnem enim linguam intelligebant et loquebantur quamuis de hoc sint opiniones quibusdam dicentibus apostoli loquebantur una lingua in qua ab omnibus intelligebantur et quibusdam dicentibus quod loquebantur linguis diuersis secundū diuersitatem auditorum credo tamen utrumque esse uerum quia quandoqz predicabant simul multis diuersarum nationum et diuersarum linguarum gentibus et tunc fuit necessarium eis loqui unam lingua quam miraculose omnes intellexerūt q̄ hoc potuit dupliciter fieri uno modo sic quod eadem uox ad ōnes perueniret et ab omnibus intelligerentur ¶ Alio modo sic q̄ una vox fuit prolata sed tamen illa postmodum in aere fuit sic diuisa et multiplicata q̄ ad singulos peruenit sub figura propria pdicantis unde dicitur act̄ .ii. Erant autem in iherusalem habitātes iudei .et oī natione hominēs que sub celo est facta autem hac uoce scilicet in qua descendit primo spūs .scās cōuenit multitudo et mente confusa est quoniam audiebat unusqsque lingua sua illos loquentes .non poterant autem simul immediate proferre diuersas voces quātoz uero predicauerunt hominibus tali unius lingue et tunc loquebantur lingua illa unde dicit apostolus .i. cor̄ .xiiii. ¶ Gratias ago deo q̄ omnium uestrum lingua loquor unde dicit petrus damianus libro primo de institutionibus monachorum spiritus sancti descensione tantam gratiam effudit asserunt ut omnium linguis omnes apostoli loquerentur et unum quemqz apostolum quācunqz uis lingua loquentem omnium linguarum presens diuersitas sit intelligeret quatenus diceretur intelligi q̄ spiritus domini sub unius ecclesie gremio coniungeret et uniret quos superbia diabolici spiritus in turris edificatione diuise fuit hec ille potest autem et ex parte apostolorum signari duplex causa moralis quare impleti spiritu sancto uarie loquebantur prima est quia solent bene imbuti et exillarati multa et uaria loqui et copiosi esse in uerbis .sic fuit de apostolis die illo nam aperta est cella uinaria .i. celum de qua canc̄ .ii. Introduxit me rex i cellā uinariā ꝛ hō i die ascēsionis de q̄ fluxit i eccl̄z militantē uini habūdātia ad cōsolationē meliorē discipl̄oz scōz illō .pent. xxxi a ¶ Nate uini hūs q amaro sunt animo qū gdē uinū fuit ipse spiritus scūs de uite ille procedēs de qua Jo. xv. Ego sum uitis uera ecclesia nono ¶ Cinum nouum amicus nouus unde habemus secundum illud prouer. xxx. habēt ꝛ

obliuiscuntur egestatis sue et ideo vehementi exillarati fuerunt nam vinum in iocunditate creatum est sicut dicitur ecclesiastici .xxxi. et ps. vinū letificat cor hoīs. ppē quod et spiritus scūs dicit paclit⁹. i. consolator fuerunt etiam quasi imbuti et inebriati quis in ea que prius secreto dicicerunt palam coram omnib⁹ proferebant .puer. xxxi. nullū secretū ubi regnat christus unde et sicut canit ecclesia musco mauere reputant quos spiritus repleuerat nō mirum ergo si uarie loquerentur. dicit enim ambrosius libro de officiis. soli cibus cū accipitur tacitos efficere potus loquaces. Peoeta Fecundi calices quoniam non fecere disertum ysa. xxii. Cor stultorum intelligz scientiam et lingua balborum velociter loquetur et plane Stultorum inquam id est apostolorum de quibus acc. iiii. homines sine litteris. id est pdictus et rom. iii. Nos stulti propter xpm istum illa causa poterat esse quia mente alienati solent multa et uaria loqui sic et apstoli qui in die pentecostes fuerunt quasi mente alienati et hoc mundo totaliter rapti in amorem celestium sic etiam et de paulo dicitur acc. xxvi. multe littere te insanire faciunt non conueniebat eis sic loq. i. Reg⁹. x. Immutauit eis deus cor aliud insiliit super eū spiritus dei et prophetauit in medio eorum et iob. xxxii.

¶ Plenus sum sermonibus et coartat me spiritus.

¶ IN OMNEM TERRAm

exiuit sonus eorum ꝛc. Sententia istius uersus secundum primum modum exponendi psalmum istū patet ex uersu precedenti prosequendo autem secundū modum exponendi sic psalmista ostendit hic quomodo apostoli usi sunt predicta gratia linguarum et hoc quantum ad circumstantiam locorum ubi est sciendum q̄ differētia est inter sonum et uerba similiter inter terram et fines terre quantum ad primam differentiam est sciendum q̄ ista tria se habent secundum maius comune et minus comune scz sonus uox et uerbum nam sonus est communis animatis et in animatis unde et tonitruum ē sonus. uox autem est sonus in animatis anima sensitiua et lingua formatur uerbum autez est sonus in animatis anima rationali formatus lingua ad expressionem conceptus uel affectus rationālis et ideo sonus potest esse absque h⁹ q̄ aliquem intellectum sit natus causare in animo audientis uerbum autem non quantuz ad secundam differentiam in proposito per terram intelliguntur homines carnales terrenis dediti per fines autem terre intelliguntur illi in quibus effectus terreni sunt omnino finiti licet ergo predicatio apostolorum semper facta sit uerbis quantum fuit ex parte ipsorum tamen apud terram id est terrenos recipiebatur solum tanquam sonus quidam quia non erat eoz intellectus immutatus ad credendū uel assentiendum apud fines autem terre predicatos recipiebatur tanquam uere uerbum quia eorum intellectus immutatus fuerat ad credendum ad cognoscendum ea que docebantur. Sciendum est tamen q̄ ad litteram apostoli totam terram id est totum orbem discurrētes predicationem suam usque ad fines terre habitabilis extenderunt in breui tempōre uel p se uel per alios a se missos et maximum erat miraculum q̄ ita cito opus tantum complerunt dicit enim boecius libro. ii. de consolatione q̄ etate marci tulii nondum cancasiuz montem ratione rei publice fama transcendebat et erat tunc adulta partis etiam ceterisqz gentibus formidolosa hec boecius causa fuit ex parte ipsorum uidelicet spiritualis agilitas que ipsos ad hoc ydoneos reddebat fuerunt enim magna agilitate dotati. quia ab omni onere terrenorum alleuiati ita q̄ non solum currere sed etiam uolare poterant dicitur in hystoria Jerosolomitana q̄ sunt columbe q̄ nunciorum funguntur officio litteras dominorum suorum sub alis portantes et modico tēpore multa terrenarum spacia transeunt que maxime sunt necesse quando per terras hostiles alii nuncii transire non audent ideo dicit plinius libro decimo sic enim dicit in obsidione mutinensi decimum brutum epistolas ligatas pedibus columbarum in castra consulum transmisisse consimile narrat eodem libro de prundinibus sic fuit de apostolis quibus alligauit spiritus sanctus litteras q̄ eis inspirauit noticiam scripturarū ut sic mira sui celeritate p terras hostium uerbum dei et uoluptatem ipsius in modico tempore finibus insinuarent qō psa. lx. admirās ait ¶ Qui sunt isti qui ut nubes uolāt ⁊ q̄si colūbe ad fenestras ꝛc. me enim expectauerūt insule xii. parat. xxx.

pergebant cursores uelociter de ciuitate in ci
uitatem per terram .

IN SOLE POSUIT ta
bernaculum suum .prosequē
do primum modum exponē
di psalmum istum hic cōmen
dat psalmista deum ex quo
dam opere spirituali uidelicet exsole qui in
omnia corpora maxime ostendit diuinam po
tentiam sapientiam et bonitatem unde de ip
so dicitur eccle.xliii. ¶ Clas admirabile
opus excelsi describit autem solem quo ad
tria scilicet ūirtualem continentiam motus sui
differentiam et generalem influentiam se
cundum ibi ¶ Et ipse tertium ibi nō est qui
ꝛc.quantum ad primum dicit de deo in sole
posuit tabernaculum suum dicitur enim deus
habere tabernaculum in sole quia in sole est
maxima pulcritudo et magis ūirtus dei in eo
relucet quam in aliis corporibus et ideo qua
si quodammodo eminentiori est in eo Litte
ra tamen ieronimi habet sic soli posuit taber
naculum in eis id est in cel sol enim moratur
in celo Signanter uero dicitur sua mansio in
sole tabernaculum quia tabernaculum est ha
bitaculum itinerantium sol autem est quasi
semper in itinere transiens motu proprio de
signo in signum deinde cum dicit et ipse ꝛc.
tangit sui motus differentiam est autez in mo
tu solis duplex differentia una secundum quā
facit diem artificialem et alia secundum quā
facit diem naturalem primo ergo ps.tangit
primam et secundo secundam ibi a summo ꝛ
cetera.quantum ad primam differentiam sui
motus qui scilicet est ab oriente in occidens
tangit duo scilicet ipsius de occulto in mani
festum progressum secundum ibi ¶ Exalta
uit etc quantum ad primum dicit et ipse sez
sol tanquam sponsus procedens de thalamo
suo ꝛc. quod ideo dicitur quia tota nocte oc
cultatur sub terra et ideo uidetur esse quia
sponsus in thalomo sed mane surgēs et se os
tendens procedit quasi de thalamo ¶ pro
sequendo uero secundum modum exponendi
psalmum istum postquam ps.egit de apostо
lorum predicatione hic agit de filii dei incar
natione et ipsius incarnationis multiplici ope
ratione.et primo agit de toto itinerario filii
dei Secundo de missione spiritus sancti ibi .

non est qui ꝛc.describit autem ipsius itinerā
rium quo ad tria scilicet quo ad ipsius in hūc
mūdū ingressuz in mūdo progressuz et de mūdo
egressū secūdū ibi exultauit ꝛc tertiū ibi a su
mo ꝛc ingressus uero ipsi⁹ in hūc mūdū duplex
fuit scilicet occultus et manifestus occultus
de celo in uirginis uterum.manifestus de ute
ro in publicum quantum ad primum dicit .
In sole posuit tabernaculum suum .
¶ Signanter dicit tabernaculum quia ipse
uenit in hunc mundum tanquam uiator et
non ciuis tabernaculum autem est domus
uiatorum ut tactum est Jere.xiv. ¶ Quā
re quasi colonus factus est in terra et uiator
declinans ad manendum exponitur tamen ista
pars uersus multipliciter primo sic ꝙ per so
lem accipitur natura humana assumpta in q̄
deus tabernaculum posuit quando in sua con
ceptione eam intrauit per unionem personalē
ut in ea habitaret omnis plenitudo diuinitat⁹
corporaliter et signanter homo assumptus so
li comparatur dicit enim Ra.ibi.sicut de ani
malibus ꝙ sol est rex stellarum ac lumen eo
rum et per eum complentur res terre et plan
tis et fructibus et per ipsum crescit et auge
tur substantia earuz sic est de homine assump
to a deo ipse enim est rex stellarum id est an
gelorum et ab eo illuminantur per ipsum cre
am complentur res terre quia omnis comple
xio hominis ab ipso est et omne incrementum
spirituale ideo apoc.i. ¶ Capidi similem filio
hominis ꝛc.Et facies eius sicut sol lucet in
uirtute sua.secundo per solem intelligitur bea
ta uirgo in quo posuit deus tabernaculum su
um id est habitationem suam psalmista .
hic habitabo quoniam elegi eam .uel taberna
culum id est carnem assumptam quam in ute
ro uirginis filius dei posuit quia ipse eam cū
spiritu sancto formauit et signanter intelligi
tur beata uirgo per solem quia sicut dicit al
bumasar omnibus corporibus mundi maior
ē sol sic et beata uirgo et inter oēs creaturas
puras maxia est qō pz dicit em̄ senec:epla.e
xiii.cū uelles uerā hoīs estimationem ire ꝛc
aīm ituere q̄t quantus que sit alieno an suo
magn⁹ eodē mō dico si uis estiare magnitudi
nē marie respicias ad aīm ei⁹ et uideas utruz
suo uel alieno magna sit ꝛ uidebis ꝙ ceteri
sancti magni sunt sed tamen alieno hec autē
sola magna est suo Conflat enim ꝙ filius

est quia pars quedam et portio matris ergo qui de filio proprio facta est magna de suo et non de alieno magna est et mirabilis hec est magnitudo cuius deus pars quedam esse uidet. Q. innuit eccla dicēs quē totꝰ nō capit orbis in tua se clausit uiscera ⁊c.eccle.xxvi. ¶ Sicut sol oriens mundo in altissimis dei sic mulieris bone species et can.vi. ¶ Pulcra ut luna electa ut sol tercio per solem accipit sol materialis uisibiliter per tabernaculum uero sicut dictum est intelligitur caro assumpta et hoc propter tria scilicet propter modum compositionis propter formam extensionis ⁊ propter beneficium protectionis propter confectionis modum dico Q. tabernaculum pro maxima sui parte est contextum nisi Q. quedam addantur ad sui sustentationem sic et corpꝰ humanum contextum est neruis et uenis arteriis et quibusdam ligamentis tanquam filis ossa uero sunt quasi sustentamentum ipsorum secundum medicos unde nisi corpus sit contextum esset ad modum tele non diceretur a psa xxxiii. dum adhuc ordirer succedit me ⁊ ibidem .i. ¶ Generatio mea ablata est et cō uoluta est a me quasi tabernaculum pastoris precisa est uelut a texente uita mea. Secundo propter extensionēm dico ad extensionem tabernaculi requiruntur lignum erectū paxilli ⁊ funes sic et corpus xpisti extensum fuit concurrente ad hoc ligno crucis claui uero suplebant uicem paxillorum funes uero erant peccata nostra qui ipsum sic extendi fecerunt de quibus Ps. funes peccatorum circūpleti sunt me propter sui protectionem uero quia tabernaculū protegit a feruore a uentis et tempestate sic et hoc tabernaculum scilicet corpus xpi protegit ab estu uoluptatum carnalium a uento. i. uanitate honoꝝ mundialium et persecutione demonum seu malignoꝝ spirituū psa. xiii. Tabernaculum erit in umbraculum dei ab estu etiam ⁊ in securitatē et absconionez a turbine et a pluuia istud uero tabernaculum positum fuit in sole quando nudatus pendebat in cruce et causa fuit ut ab ipso eliceret medicina sicut enim optima aqua rosata de rosis ad solem suspensis extrahitur que in uase mundo uitreo recipitur et seruatur ad usū medicine sic et xpistus qui roseꝰ comparatur ecclī. ¶ Quasi flos rosarum in diebus uernis et ideo potest esse quia sicut dicit auicenna secundo canone rosa secundum aliquos extrahit spinas carni ifixas si trita fuerit sic et hec rosa trita in passione spinas culpe et pene carni id est homini qui caro appellatur infixas abstulit et ut nobis esset utilior suspensa est ad solem et ex eo fueret aqua rosata ad multas medicinas apta Jo xix. ¶ Cōtinuo exiuit sanguis et aqua. hoc autem in uase mundo quia in calice sub sacramento ut potius in cor de humano recipi debet et teneri ne defluat quia exodi.xvi. ¶ Cumq; incaluisset sol liquefiebat ¶ Deinde quantum ad ipsius in hunc mundum manifestum ingressum qui fuit p suā natiuitatē dicit et ipse tanquā sponsus prōcedens de thalamo suo id est uirginali utero qui fuit thalamus huius sponsi in quo quieuit cum sponsa id est cum nostra natura assumpta et sibi matrimonio id est in dissolubili uinculo copulata : dicitur autem xpistus sponsus quia sibi ecclesiam uel etiam naturam humanam desponsauit : cuius despōsationis causa fuit confirmatio pacis inter deum et hominem sicut enim ad faciendum et firmandum pacem inter regna et nationes discordantes contrahant matrimonia sic ut esset pax firma inter deum et hominem filius dei filiam hominis sibi desponsauit quo facto cecinerunt angeli gloria in altissimis deo et in terra pax hominibus Jo. iii. qui habet sponsam spōsus est et ose.ii. ¶ Spōsabo te mihi

XVI. EXULTAVIT UT GIGAS

gas ⁊c. persequendo primuz modum exponendi psalmum istum Ps. hic tangit ipsius solis immanifesto de oriente in occidentem progressum dicens Exultauit ut gigas ad currendum uiam. dicit autem solem exultare iquia cum claritate radiorum suorum quasi cum quadam hilaritate procedit in motu suo gigas autē dicitur propter magnitudinem suam qua tam mole quam uirtute omnes stellas excellit deinde cum dicit a summo celo et cetera tangit secundam differentiam motus solis que causat diem naturalem

¶ Et quantum ad hoc ſciendum q̄ in celo ſunt duo puncta que ſunt ſummitates celi.ſ. punctum ubi ſol eſt quando eſt in meridie et punctus ubi ſol eſt in medio noctis oppoſitus primo puncto et uocatur angulus terre poteſt ergo iſtud intelligi dupliciter ſecundū q̄ diuerſimode inchoant diem naturalem nā aliqui inchoant in media nocte quando ſol eſt in angulo terre et ſecundum hoc eſt ille intellectus a ſummo celo.i.ab angulo terre egreſſio eius donec ſeq̄ oriatur ¶ Et tunc occurſus eius uſque ad ſummum eius ſeq̄ uſque ad p̄ūctum meridionalem Aliqui uero inchoant diē naturalem in meridie ſicut omnes comuniter aſtrologi et tunc eſt ſenſus a ſummo celo.i. a puncto meridionali egreſſio eius et occurſus eius uſque ad ſummum eius id eſt uſque ad ſummum eius et uſque ad idem ſignum a quo receſſit ut ſic compleat diem naturalem ꝓ ſequendo uero ſecundum modum exponendi pſalmum iſtum ſic in prima parte iſtius uerſus deſcribit pſalmiſta xp̄iſti in hoc mundo progreſſum uocat autem xp̄iſtum in propoſito gigantem propter duo ſcilicet propter ſui magnitudinem fuit enim in ipſo duplex natura completa ſcilicet diuina et humana et prima infinita unde et dicitur gemine gigas ſubſtantie ¶ Similiter ꝛ propter ſuā temporalem originem nam gigas dicitur a .ge. greece q̄ eſt terra latine quia ſecundum poetas terra genuit gigantes ſic et filius dei incarnatus de terra genitus eſt pſalmiſta ueritas de terra orta eſt ideo.i.mac.iii.induit loricam ſicut gigas iſte autem gigas exultauit .i.extra ſaltauit unde gre.in omelia aſcentionis uenientoo quippe ad redemptionem noſtram quoſdam ut ita dixerim ſaltus dedit de celo uenit in uterum de utero uenit in preſepium de p̄ſepio uenit i crucē ō cruce uenit in ſepl̄cr̄m de ſepulcro rediit in celum hec grego.can:.ii.eccle. iſte uenit ſaliens in montibus et ambro.in libro de p̄fit.patriarchis ſaltu quodam uenit in hunc mundum apud patrem erat et in uirginem uenit ex uirgine in p̄ſepe tranſiliit in p̄ſepe erat qui fulgebat in celo deſcendit in iordanem aſcendit in crucem deſcendit in tumulum ſurrexit de tumulo ſedet ad dexteram patris hec ambro.in hoc uero q̄ dicit p̄s. ¶ Ad currendam uiam ſignificat uelocitatem ſue cōſummationis mobile autem dicitur uelox q̄ in modico tempore multum mouetur et ipſe modico tempore multum mouebatur quia tribus annis et modico amplius ſalutem totius mundi operatus eſt uel currit et uelociter mouebatur in ſuo deſcenſu et in ſuo aſcenſu q̄ ſubito deſcendit de celis ad terras et quaſi ſubito de terra ad celum dicit enim philoſophus q̄ motus primi mobilis eſt uelociſſimus et reuera ipſe non ſolum eſt primus motor ſed et primum mobile q̄ ſap̄.vii. ¶ Omnibus mobilibus mobilior eſt ſapia ideo pſalmiſta uelociter currit ſermo eius p̄s.deſcribit xp̄iſti de hoc mundo ad patrem regreſſum dicens a ſummo celo ꝛc̄.et tangit duo uidelicet pertinentia ad xp̄iſti aſcentionem quia ad patrem rediit ſcilicet debitum et terminum ſecundum ibi et occurſus eius quantum ad aſcentionis debitum dicit a ſummo celo egreſſio eius ex quo enim uoluptarie ſe tm̄ humiliauit obediendo p̄r ut de ſūmo celo.i.celo trinitatis ad terras deſcenderet debitum ſibi erat ut de terris uſque ad idem celum eleuaretur ephi.iiii. ¶ Qui deſcendit ipſe eſt.et qui aſcendit ſuper omnes celos .

℟ OCCURSUS EJUS

uſque ad ſummum eius proſequendo primum modum exponendi pſalmum patet ſenſus prime partis huius uerſus ex uerſu p̄cedenti proſequendo uero ſecundum modum exponēdi ſic tangit hic p̄s aſcentionis xp̄iſti terminum qui fuit ſummum celi et ideo dicit ¶ Et occurſus eius uſque ad ſummum eius cauſa uero tam ſublimis aſcenſus fuit magna noſtra utilitas tradunt enim aſtrologi q̄ ſol quando ē in ſummo ſui circuli magis a nobis elongat quam quando eſt in infimo et tamen magis calefacit terram et uirere facit ac germinare quando eſt in ſummo quam in infimo puta in eſtate quam in hyeme et ratio eſt quia directius mittit radios ſic fuit de xp̄iſto nā quam diu fuit nobiſcum in carne corruptibili fuit quaſi in infimo ſui circuli et minus inflammauit ſed quando in corpore glorioſo aſcendit fuit quaſi in ſupremo ſui circuli et licz magis remotus magis tamen calefecit ſicut patuit in miſſione ſpiritus ſancti quando apparuerūt apoſtolis diſpertite lingue tanquam

ignis unde Jo.xvi. ¶ Expedit uobis ut ego uadam si enim non abiero paracletus non ue niet ad uos si autem abiero mittam eum ad uos tunc etiam incepit terram nostre mortalitatis ubiq; uirere uiuentibus germinare et. psalmista Emitte spiritum tuum et creabun tur ⁊c. et ratio fuit quia tunc sol iste directi⁹ misit radios sue illustrationis super nos quia nisi exterius predicando locutus est auribus sz intrinsecus omnem ueritatem inspirauit cor cordibus Jo.xvi. Cū uenerit ille spiritꝰ ueritatis docebit uos omnez ueritatez itaq; directius quia primus actor causaruz occupatus fuerit circa naturam humanam magis q̄z diuinam sed postmodum fuit conuerso prouer. viii. ¶ Prebens uoluptatem suam in sublimis ⁊c. audite quoniam de rebus magnis locuturus sum deinde cum dicit nec est qui se abscondat ⁊c. secundum primum modum exponendi psalmum istum tangit ipsius solis influentiam generalem tanta est enim influentia sui caloris q; etiam usque ad profunda uisce ra terre penetrat sicut patet in mineris que in profundo terre generantur uirtute solis p̄ sequendo uero secundum modum exponendi psalmum sic in proposito tangit psalmista spiritus sancti millionem ¶ Sciendum est tamē q; ista pars exponitur dupliciter in generali uno modo ut per calorem eius id est xpisti intelligamus amorem uel gratiam xpisti seu efficaciam sue incarnationis et passionis que ubi q; penetrauit etiaz usq; ad inferna eccle. xpiani ¶ Penetrabo omnes inferiores partes terre et inspiciam ōnes dormientes et illuminabo omnes sperantes in domino Alio modo per calorem huius solis intelligitur spiritus sanctꝰ qui procedit per modum amoris et sic potest adhuc itelligi dupliciter uno mō sic quod ido nullus est qui se abscondit a calore eius quia nihil potest latere spiritui sancto Alio modo sic q; ille qui abscondit se ab isto calore non ē quia perdit esse suum sicut peccator ponens obicē isti calori id est spiritui sancto non est qui perdit esse suum nam secundum augusti. super Johannem nihil fiunt homines cum peccant et ratio huius est quia sicut dicit auerrois de celo et mundo diferentia est inter calorē ignis et celestium corporum quia calor ignis corrumpit et destruit entia calor uero celestium corporum largitur uitam uegetabilē et animalem sic est de calore ignis concupiscibilis et carnalis et cupiditatis mundialis corrumpit enim entia. psalmista corrupti sunt et abhominabiles facti sunt sed calor celestis qui ē gratia spiritus sancti in nobis uitam tribuit nam Jo.vi. spiritus est qui uiuificat et percon sequens qui huic calori ponit obstaculum perdit suum uiuere et per consequens suum esse quia uiuere uiuentibus est esse treñ. iii. patres nostri peccauerunt et non sunt et primo cor. viii. ¶ Si caritatem non habuero nihil sum

EXPOSITIO immaculata ⁊c. psalmista egit superius de lege noue origine hic agit de ipsius rectitudine et primo ponit eius commendationem et secundo de ipsius transgressione petit remissionem ibi.

¶ Delicta quis ⁊c. primo autem commendat dei legem quatenus secundum eam debemus operari secundo quatenus debemus secundum eam iudicare ibi Judicia domini ⁊c. et primo commendat eum in distincte et in generali secundo quantum ad partem uel contenta distincte et in speciali ibi testimonium ⁊c. quantum ad primum commendat eum quantum ad duo scilicet quantum ad sufficientiam dicens Lex domini immaculata id est sine defectu potest istud intelligi tam de lege noua quam etiam de antiqua que nouam occulte et sub figuris continebat ¶ Commendat etiam ipsam quantum ad efficenciam dicens conuertes animas et in hoc distinguitur a lege humana que de actibus interioribus ipsius anime nihil curat nisi quatenus se exteriꝰ in opere ostendunt et ratio est quia homo solum uidet que patent deus autem intuetur cor textus uero cassiodori habet principium sextius uersus ¶ Et lex domini irreprehensibilis est enim lex immaculata seu irreprehensibilis quo ad tria quibus solet lex humana maculari seu reprehendi reprehenditur enim lex humana primo ex parte legislatoris quia legem p̄ priam in opere non ostendit propter quod dicit sapiens patere legem quam ip se tuleris uñ et iustinus libro tertio de ligurgo primo legislatore lacedomorum q; dum infans cōualesceret leges instituit exemplo earum quam inuentione clariori nullam enim legez in alios sanxi

ust cuius noti ipse documentum primus da
ret .Sic et xpistus legislator propriam legem
primus impleuit opere quam exprimeret ser
mone secundum illud act̄.primo . ¶ Cepit
ihesus facere et docere et matb.v . ¶ Non
ueni soluere legem sed adimplere primo et tā
pfecte impleuit ut nullus eam ita perfecte i
plere posset.propter quod dicitur iob xxvi.
nullus est ei similis in legislatoribus .Secundo
reprehenditur lex humana ex parte sui ipsius
quia inhonesta precep̄t cum tamen secundum
philosophum libro quinto lex esse debeat honesta
et iusta talis autem est lex xpisti Rom̄.septi
mo Lex quidem sancta et mandatum quidē
sanctum et iustum et ideo lex ista ex sui natu
ra maxime est obseruanda .dicit enim tulli
us .i.rethorica libro secundo q̄ maxime con
seruanda est ea lex que diligentissima et sancta
est ideo de hac lege prouerbiorum tertio .
¶ Custodi legem atq̄ consilium et erit uita
anime tue.Tertio reprehenditur ex parte eo
rum quos obligat quia personas accipit .sunt
enim leges reprehensibiles que cū honeste sint
et ex sui natura ab omnibus obseruande quos
dam tamen excipiunt uel maioribus parcunt
et minoribus onera imponunt unde ualerius
libro septimo dicit q̄ anteriores leges aranea
rum telis comparauit quia ut illas infirmiora
animalia retinere ex ualentiora transmittere
sic et hiis hūiles ac pauperes uidemus constrin
gi diuites et prepotentes non alligari et reue
ra hec est causa quare sepe leges humane male
obseruantur etiam ab his que sunt inferioris
gradus sicut enim tela aranea quamdiu est in
tegra infirma animalia retinet ipsa uero inter
rupta iā liber est q̄si et absq̄ obstaculo transit
per ipsius medium sic quando lex a maioribꝰ
non infringitur a minoribus etiam diligentissi
me obseruatur secus uero est quando maiores
eam primo infringunt abbacuc primo ¶ La
terata est lex et ratio est quia sicut apud lo
gicum accipitur tanquam principium quia ab
inferiori ad superius tenet consequentia affir
mando sed a superiori ad inferius tenet negan
do ita et legibus statuendis et obseruandis pri
mo uiderent superioribus negari et uetari illi
cita et postmodum sequeretur idem necessario
in inferioribus in lapsando rigorem iusticie ab i
ferioribus eēt inchoandū .Lex uero xpisti sic
reprehendi non potest omnes obligat et quan
to quis maior est tanto lege xpisti magis as
tringitur subiectus secundum illud eccle.iii .
¶ Quanto maior es humilia te in omnibus
unde et inuenies si relinquant magis nisi
uertit quia sicut dicitur sapientie vi.potentes
potenter tormenta patientur.ii.matb.quarto
¶ In leges diuinas impie agere impune nō
cedit .sapientiam postmodum parvulis . Sapien
tia dicitur.quasi sapida scientia bernhardus
sapor sapientem facit ideo sapientia uera re
ctē scientiam illuminantem intellectum et sa
porem delectantem affectum bernhardus sup
cā omelia xxxiii.instructio uectos reddit affec
tiosos sapientes et quantum ad utrumq̄ sapien
tia non datur a deo ex gratia speciali nisi pau
lis.id est humilibus quamuis multi scientiam
habeant non sapidam sed perspicere facien
tem qui non humiles sed superbi .et rationa
biliter datur solis paruulis sapientia quantuz
ad scientiam illuminantem quia sicut dicit
philosophus octauo de animalibus intelligen
tia magis apparet in paruulis animalibus q̄z
in magnis sicut in apibus et auibus sic in ipso
posito unde gregorius in quadam omelia ea
quam non inuenit humilem ueritas fugit mē
tem matb.xii. ¶ Confiteor tibi domine pa
ter celi et terre quia abscondisti tē.et reuelasti
es paruulis deinde psalmista commendat di
uinam legem quantum ad contenta distincte
et in speciali dicens testimonium domini tē .
¶ Ubi sciendum q̄ lex diuina tria continz
scilicet credenda speranda et diligenda et ideo
psalmista primo commendat ipsam quatenus
continet credenda secundo quatenus contri
net sperenda ibi iusticie domini .tertio quate
continet diligentia ibi preceptum domini quā
tum ad primum uocatur lex diuina testimoni
um uel testimonia et ratio est quia tota fides
nostra inititur diuine attestationi commendat
autem testimonium id ē legem quantum ad
credenda dupliciter scilicet quo ad infallibilez
ueritatem dicens testimonium domini fidele .i
quo ad inestimabilem utilitatem dicens
¶ Sapientiam prestans paruulis . ¶ Sig
nanter uero dicit paruulis id ē humilibus q
licet scientia que solum pertinet ad noticiam
intellectus conferatur superbis unde dicit apo
stolus primo cor.octauo q̄ scientia inflat ta
men sapientia que non solum illustrat aspec
tum sed etiam delectat affectum non p̄stratur

nisi humilibus unde dicit ptoloneus inter sa
pientes sapentior est qui humilior est et stilbō
phūs scribens alexandro dixit presto est deus
dare tibi sapientiam sed non habes ubi teneas
eam cum superbia plenus sis ideo dicit ps.
¶ Declaratio sermonum tuoꝝ illūinat et in
tellectū dat parulis .dicit phūs viii.de aiali
bus intelligentia magis apparet in parulis
aialibus q̄s in magnis sicut in apibus et aub⁹
sic in proposito math.xii. Confitebor tibi do
mine pater celi et terre quia abscondisti ꝛc̄.
et reuelasti ea parulis .

DOMINI rec
te ꝛc̄.hic commendꝫ diuinam le
gem quatenus continet speranda
ut sic ante uocat ipsam legē iusti
cie quia lex ipsa promittit bonis premia et
malis supplicia iuxta qualitatem et quantita
tem meritorum et hoc est iusticie premiative
et punitiue quantum.ad hoc ergo dicit iusticia
domini recte ꝛ h⁹ quantū ad ōnes uniuersalit⁹
sed letificans corda quantum ad bonos spe
cialiter nam bonis promittunt omne bonum
promittūt ei⁹ quicquid optabunt q; beatitudi
nem de qua dicit augustinus xiii.de tri. q; bea
tus est qui hꝫ quicquid uult ꝛ nihil mali uult
ergo promittunt omnem causam leticie bris
scilicet qui dei hoc̄.i.dyabolum occiderunt ꝛt
lius enim in prima can .ret horice sue li⁹ .ii.
ponit quandam legem grecorum que talis erꝫ
qui tyrannum occiderit quicquid uellet sibi rē
a magistratu deposcat et magātus ei concedꝫ
tat etiam a deo patre lex est statuta.nā tyran
nus ē dyabolus quem occidit qui finaliter uin
cit huic uero concedetur ut quicquid uolet a
magistro nostro xpo petat et accipiat Jo.xiiii
¶ Si quid petieritis hoc faciam ecce lex et
promissio summe letificans prouer x.expecta
tio iustorum leticia Preceptum domini lucidū
ꝛc̄. hic commendat dinam legem ¦quatenus
continet diligenda ut sic uocat legem dei pre
ceptum nam omnia precepta ad preceptum
caritatis ordinatur tanquam ad finem et secū
dum ap⁹.rom̄.xiii.plenitudo legis est dilectio
commendat g⁹ primo preceptum quo ad se ip
sum et secundo commēdat ipsum quantum ad
duplicem effectum quorum primus est illustra
tio aspectus secūdus est directio seu purgatio
affectus de quo ibi timor domini quantum ad
primum dicit illuminans oculos sez illoꝝ qui
preceptum istud obseruant et ideo alibi signā
ter dicitur istud preceptum ignitum eloqui
um quia ignis est et in seipso lucidus et alios
etiam illuminat ergo quam diu sumus in tene
bris nocris huius uite expedit nobis diuina p̄
cepta diligenter aspicere et ipsa in manib⁹ re
nere Narrat sextus iulius frontinus libro ter
tio de alcipiade duce athenienssium q; cum ci
uitas athenarum obcessa esset a lacedemoniis
et timeret negligentiaz uigilum hac industria
usus est denūciauit omnibus ad quos pertine
bant uigilie q; obseruarent lumen quod ipse
nocte ostensurus erat ex arce ad consortium
eius ipsi quoq; lumen suum attollerent qui ue
ro aliter facerent passuri erant penaz sic et fac
tum est ut dum sollicite obscurum signum du
cis uidebatur ab omnibus et ut periculum ui
tatur. Sic xpus dux noster uideris genus hu
manum cui ipse presidebat continue ab ho ti
bus obsideri et timens negligentiā uigilum.i.
illorum quibus dicitur math.xxvi.uigilate et
orate ut non intretis in temptationem a deū
cuat oīb⁹ eis ut lumē qđ ipse,oīdit diligēter
attendāt qđ ē lum̄ p̄ceptoꝝ puer.vi.Mandata
tū lucerna est lex quod quidā ostēdit ex arce
quia in assumpta in humanitate que omnia p̄
cepta non solum docuit sed eminenter imple
uit sciens q; sicut dicit seneca ad lucill . plus
homines plus oculis quam auribus credunt ad
istud ergo lumen conspectum uult ipse q;
nos etiam lumen xpistum nostrum attollam⁹
si penam nolumus incurrere hoc autem faci⁹
si secundum ipsum dirigimus .et sibi con or
mam⁹ conuersationem nostram bonam que ē
lux nostra secūdum illud math.v.Luceat lux
uestra coram hominibus ut uideant opera ues
tra bona uel intentio nostra est lux secundum
illud luce x. ¶ Lucerna corporis tui et oculꝰ
tuus;dirigamuz ergo totam intentionem et
cōuersationem nostram secundum ipsum et ui
tabitur periculum huius noctis psalmista .
Deus deus meus ad te de luce uigilo .

TIMOR DOMINI sanc
tus ꝛc. hic commendat precep
tum dilectionis quantum ad
secundum eius effectum qui
est purgatio effectus purgatur.
enim affectus per timorem prouer. xv. Per ti
morem domini declinant omnes a malo. timor
autem de quo hic loquitur est timor filialis qui
oritur ex amore et quantum ad hunc timorem
dicit timor domini scūs uel castus secundum
aliam litteram permanent in seculum seculi.
iste autem timor manebit in patria licet non
quantum ad omnem actum quam habet in
uia. in uia enim facit timere ne deum offenda
mus uel ab ipso separemur tanquam summa
mala sed in patria facit de bonis deum reue
reri et perfecte sibi subici ne uelint deo equa
ri. Vel etiam potest intelligi de timore casto
uel filiali qui idem est quo ad primos duos
actus quos etiam habet in uia et tunc est sen
sus ¶ Timor domini permanet in seculum
seculi id est semper diu durat uita presens quā
diu enim hic sumus semper debemus timere
deum offendere et ab eo separari et ideo dici
tur permanere in seculum seculi quia facit ani
mam permanere in seculum seculi id est eter
naliter igitur in timore dñi uigilemus ut sit
spes timoris semper misceatur quia sic anime sa
nitas optime custoditur unde auicenna. i. ca.
dicit 9ª de uino nemo debile habens cerebrū
bibat nisi mixtum aqua nos autem quam diu
hic sumus habemus caput ꝛ cerebrum valde
debile quia de facili ad malam dispositionem
alterabile iiii. regū. iiii. caput meum doleo per
unum autem spem intelligo et de uino scribi
tur in ps. Vinum letificat cor hominis et spes
etiam letificat ps. Memor esto uerbi tui in
quo mihi spem dedisti hec me consolata est i
humilitate ꝛc. per aquam uero timorem un de
ber. super cantica omelia liiii. ¶ Aqua timor
est quam ab estu refrigerat desideriorum car
nalium unde prouer. xviii. Timor domini fons
uite ergo unum istud cum aqua huius fontis
misceamus semper id ē spem cum timore ut
sanitas anime conseruetur bernar. ibidem in
ueritate didici nil eque efficax esse ad gratiam
promerendam retinendam recuperendam quā
timor omni tempore coram deo inueniaris nō al
tum sapere sed timere ideo tob. ii. dicitur de
ipso immobilis in dei timore permansit deinde

eum dicit iudicia domini ꝛc. ps. commendat
diuinam legem quatenus secundum eam iudi
camur et deus ea utitur i iudiciis quibus nos
iudicat et facit ps. duo quia primo commendat
diuina iudicia sua lege regulata quantum ad
equitatem et rectitudinem secundo quantum
ad utilitatem et dulcedinem ibi ¶ Desidera
bilia ꝛc. quantum ad primum dicit. Judicia
domini uera id est equa et non solum equa sed
et iusta quia iustificata in semet ipsa. i. ex hoc
ipso 9ª deus iudicat aliquid eo ipso illud iu
stum est ps. Justus es domine et rectum iudi
cium tuum ꝛc.

DESIDERABILIA super au
rum ꝛc. hic commendat diuina iudi
cia quantum ad utilitatem et
dulcedinem per quam alliciunt affectū. et pri
mo ponit ipsorum commendationem secundo
ad hoc inducit probationem ibi Et enim ser
uus ꝛc. commendat autem ipsa dupliciter sci
quia ditant et quia delectant quantum ad pri
mum dicit ¶ Desiderabilia super aurum et
lapidem preciosum multum et potest ly multū
uel esse nomen et tunc refertur ad lapidem pre
ciosum ut aduerbium ut. sit idem 9ª valde
et tunc refertur ad ly desiderabilia dicuntur
autem diuina iudicia esse desiderabilia propter
premia que diuino iudicio electis reseruantur
uel conferuntur per aurum uero et lapides pre
ciosum que apud homines sunt maxime preci
osa inter diuicias humanas intelliguntur om
nia que temporaliter homines ditant iudicia
uero domini ditant eternaliter et ideo sunt ma
gis desiderabilia sappientie vii. Nec comparā
ui illi lapidem preciosum Quoniam om
ne aurum in comparatione illius arene est se
cundo commendat diuina iudicia quia delec
tant dicens et dulciora super mel et fauū per
mel et fauum intelliguntur uoluptates et deli
cie temporales quibus omnibus sunt diuina
iudicia dulciora. nam ista iudicia retribuūt ma
lis supplicia et hoc erit iustis quos mali afflix
erunt valde dulce ps. ¶ Letabitur iustus cū
uiderit uindictam sicut retribuunt bonis pre
mia et ideo etiam erunt et sunt modo dulcissi
ma iustis quamuis non reprobis dicit enim hec
augustinus me amarum est febricitanti dulce sa
nē sano et ideo iusti diuina iudicia quide sū

munt dicit dulcen.i.cōfi. ꝙ melius est alimen
tum ꝙ melius sapit propt hoc ꝙ stomach⁹
et uirtus retentiua uehementer ipsi applicet
et hoc cum bone fuerit substantie sic ē in pro
posito nam et quo diuina iudicia tāl ē promis
siones et premia ita sunt dulcia oportet ꝙ bñ
sapiant bene dispositis et ideo iustis magnus
q optimum prestant nutrimentum nam ipso
rum mens et intentio ualde circa et occupat
ꝑa. ¶ Quez dulcia faucib⁹ mels eloquia tua
super mel oui meo.et eccle.xxiii.nihil dulcius
quez respicere in mandata dei Alio mō expo
nitur uersus iste sic ꝙ per aurum et lapidem
preciosum intelliguntur uiri iusti qui dicun
tur̄ propter magnam gratie perfectionem
et lap̄ preciosus propter uirtuosam conuersa
tionem dicit enim astrologus ꝙ in locis q tē
poribus quibus sol dominatur magis habun
dant minere auri et ratio est quia aurum inf
metalla appropiatur soli sic et ubi sol iusticie
dominetur habet in homine quando habet
hominem suum sicut in his qui diuinis iudi
ciis et mandatis obtēperāt dū obediunt pfct
deo maxime habundat aurum gratie propter
quod et aurum dicuntur mel.iii.Colabit eos
quasi aurum sunt ergo diuina iudicia magis
desiderabilia quam aurum et lapis preciosus
quia uiri iusti plus eam diligunt quam se ipos
parati se potius morti obicere quam diuina
iudicia preterire ꝑa.dilexi mandata super au
rum et top⁹sion et eodem modo per mel et
fauum intelliguntur uiri iusti per mel quidez
uiri perfecti a terrenis omnino sunt suspensi
sed per fauum uiri iusti sed terrenis aliqualit̄
adhuc intenti et ratio est quia fauus licet ci
bum dulcē contineat cum admisceatur cere q
est infra domos exagonales inclusus modica
uero pressione inde extrahitur sed mel est pu
rum nutrimentum Sic uiri perfecti qui terre
na cōtemnūt sunt quasi purus cibus paratus
ut a deo sumātur q sibi incorporātur secōz illud
augu.li⁹ confes.in persona dei loquentis ad
ipsum nihil enim uidetur restare nisi ut mer
se dñi in celo presententur et ideo qui totalit̄
uiuunt spiritu sunt quasi mel eccle.xliii.

¶ Memoria iosue tē. In omni ore quasi
mel inculcabitur sed imperfectus non sic
sed oportet necō ꝙ primatur autem uel per
tribulationes in presenti quibus hic purgatur
uel per penam in futuro habet enim cibum.iꝝ
animam admixtum scilicet id ē amorem ter
re terrenorum et est quasi i domo sexagona
li .i.sex angulorū qui in hoc mundo qui sex
diebus formatus est sed tamen postius red
dit mel purum dicuntur ergo diuina iudicia
dulciora super mel et fauum quia⁹ uiue iusti
ea diligunt quā se ipsos eccle.xxix ¶ Spiritꝰ
meus super mel dulce et hereditas mea super
mel et fauum .

¶ Et famulus tuus .
tē.hic ad confirmationem predic
torum adducit probationem pro
bat autem predicta dupliciter scz
per experimentum et per effectum per expe
rimentum dicens Et enim seruus tuus custo
dit ea.quasi dicat ideo dico diuina iudicia tē
tam terribilia et tam dulcia.qz hoc exper
tus sum nam ego seruus tuus custodiui ea q ego
experior ueritatem probat istez p effectum di
cens in custodiendis illis retributio multa .
dicit enim tullius in prima rethorica sua li⁹.
ii.premia uirtutis et officii sancta et casta op
tet esse neqz ea cum reprobis cōmunicare aut
in mediocribus hominib⁹ prouulgari que enim
rara et ardua sunt ea experiendo pulcra et io
cunda hominibus uidentur hec ille talis est
retributio qua deus premiat uirtuosos uiuel
cet casta et sancta nam sancti erunt et erit ip
sa sanctitas id est firmitas conditio premii .
psa.iiii. Sanctus uocabitur ōnis qui scriptus
est in uita in ihrm.neqz premia ista cum im
probis comunicantur quia math.xiii. ¶ Exi
bunt angeli et separabunt malos de medio
iustorum et prouer.xiiii . In gaudio eius non
miscebitur extraneus nec ista premia sunt me
diocribus hominibus peruulgata quia solis
electis qui pauci sunt conferuntur et ideo sunt
rara et ardua ut sic qui ea experiuntur de ip
sis magis delectentur unde ber.in meditationi
bus describens quantitatem retributionis ho
nit.premium est uidere deum uiuere cum deo
esse in deo habere deum qui est summum bo
nū tē.in cuius cōscientia peccatū nō fuerit ui
debit eū ad uolūptatē hēbit ad uolūptatē fru
et ad iocūditatē i eternitate uigebit i uirtute
fulgebit i bonitate gaudebit hec ille ꝑa.Incli
naui cor meum ad faciēndas tē . propter re
tributionem.

ELEGERAVIT intelligit ꝛc. psalmista primo posuit diuine legis commendationes hic ut ipsius trāsgressione petit remissionem et primo petit ut ei iam secundo petitionis subiungit causam ibi si mei ꝛc. dicitur autem delictum quasi derelictum et ideo delicta significant transgressionem legis derelicte et non bene obseruate facit ergo ps. duo quia primo ostendit delictorum esse nobis impossibilem cognitionē et secundo propter hoc formatur suam petitionem quantum ad primum dicit delicta quis intelligit q. d. nullus non est enim aliquis qui sciat quociens. ꝛ. semper quando delinquit et tamē talis ignorantie est nimis periculosa dicit enim augu. in quodā ser. pessimum genus peccati ē non intelligi peccata nullus magis ut peccatoribus plangi dignus est quam qui putat se non habere quod plangat hec augusti. causa uero istius ignorantie est duplex una ex parte ipsius peccati et est ipsius subtilitas dicit enim pdicto. xii. ethi. ꝙ dipsa serpens tante exigue tatis fertur ut cum calcatur non uideatur cuius uenenum ante extinguit quam sentiatur ut facies preuenta morte nec tristitiā i ducat morituro sic est de multis peccatis que quo ad aspectū nostrū sunt paruissima cuiusmodi sunt peccata spiritualia precipue quo ex uenenum tamen pessimum est quia prius extinguit et interficit quam uideatur et prius incurrit homo mortem quam dolorem contritionis uel displicentiam de peccato habeat et hoc quia nec intelligit nec uidet periculum iudic. ff. Non intellexerunt quod ex omni parte illi instaret interitus augu. in sermone supradicto illa sunt magis notis que a quibusdam estimātur non esse peccata nullum enim sci' ius decipit quam cum non intelligitur malum esse hec augusti. propter hoc petit iob xiii. Quantas habeo iniquitates et peccata sceleta mea utq; delicta ostende mihi. Alia causa est ex parte nostra scilicet spiritus sancti ebrietas unde et phūs vii. ethi. comparat incontinentem ebrio a iob xii. Errare fecit quasi ebrios et Joelis primo expergiscimini ebrii et flete. dicit autem phūs li°. de problematibus ꝙ tacti ebrietate mirari non possunt unde et quidam faciūt hoc signum ebrietatis quando quis mirari nō potest sic et peccatores sua peccata non possunt non solum propter eorum multitudinem sz ꝛ propter ebrietatis insaniam ideo dici pōt anime peccatrici. illō. i. regū. i. Usque quo ebriaberis tegere paulisper utimur quo minus. unum est inordinata dilectatio que facit eam multum inebriat Sed uidetur esse digestum quanto caput non ledit nec sum molestate petit quia mentem cogitatio peccati non inducit ad assensum sic quanto transeūte ebrietate numeramur quia prius numerati non potuimus et non solum intra nos sed etiam apud deum numeramur sicut ps. qui dicebat. delictum meum cognitum tibi feci ꝛ iustitiam meam ꝛc. ab occultis meis ꝛc. occulta sunt peccata ab intrinsecus nascentia aliena sunt peccata extrinseca suggestione prouenientia unde qui suggestionibus alienorum scilicet demonum consentit aliena delicta patitur. ¶ Item v. Non cōmunicaueris peccatis alienis. Alio modo exponitur sic ab alienis id est de moribus uel malis hominibus qui nituntur ad malū inducere ps. ¶ Quoniam alieni insurrexerunt aduersum me ꝛc. Ab istis alienis nō percitur his qui negociis secularibus implicātur dicit enim phūs viii. poli. ꝙ ciuitatē sup̄ mare ciuari repugnat multū obseruationi recti num legum ex hoc quia ad tales ciuitates confluunt multi extranei assueti legibus aliis et distrahunt ciues ab obseruatione legum propriarum sic in proposito nam anima sit quasi quedam ciuitas dei secūdum illud ecclesiastici xxiiii. ¶ In ciuitate sanctificata similiter requieui cuius ciues sunt uires et potentie anime si ciuitas hec sup̄ mare id est mundū istum situetur oportet ꝙ recipiat multos extraneos sc̄z suggestiones malignorum spirituū seu ipsos malignos spiritus assuetos malignis legib⁹ et distrahēt ciues a suis legibus recte rōnis quas ratio recte dictat et allicient ad obseruationem legum suarū ps. ¶ Quoniam alieni insurrexerunt aduersum me ꝛc. et iō ꝓposuerunt deū ante cōspectum suum ideo dicitur numeri. xiiii. Alienigena non miscebitur uobis.

IDEIRCO FUIERUNT dominati ꝛc. hic ps. predictorum petitionis subiungit causam et tangit causam duplicem uidelicet liberatōnem a malo et pfectōnē i bono secūdā

sbi et erunt ⁊c̄.quantum ad primum dicit si mei non fuerint dominati sed alieni predicti uel secundum aliam litteram.si mei non fuerit dominata scilicet delicta multa et alieno ⁊c q bus in uersu precedenti tunc immaculatus ero id est sine macula peccati saltim mortalis et emundabor a delicto maximo id est ,superbia que est radix et finis omnium peccatorum et signanter uocat ipsum delictum maximum.

maximum quia non solum est maximum cause litate ut tactum est sed etiam culpe grauitate unde augu. libro de tenenda obedientia. Ego simpliciter hoc dico et libera fronte dico q̄ q cunq; superbia melius erat est ad comparationē mali dico ut omnia alia uicia haberet et sicut premittit ibidem cetera uicia excusationem habent sicut adulter dicere potest uicit me ca ro mea. Similiter fur dicere potest in sui excu sationem esuriebam uel indigebam superbia au tem excusationem non habet Job xxxi. Hec nephas est et iniquitas maxima ign̄.est usque ad perditionem deuorans et omnis eradicans genimina.quantum uero ad principium huius uersus sciendum est quod alieni predicti id est maligni spiritus dupliciter adquirunt sibi sup nos dominium quandoq; enim per potentiā quandoq; uero per fallaciam q̄nq; exserunt ui res suas et q̄nq; occultant quando uero exce runt uires est eis fortiter resistendum q̄ uero clam procedunt est ab eis prudenter cauendū unde crisosto.xxxviii.omelia inperfecti. Loquēs de duplici congressione hostis predicti dicit q̄ contra primam necessaria est fortitudo anime et constantia contra secundam acuta sapiētia et addit quantum ad primam s.c omnis ope ratio inimici in primis grauis et insuperabilis est impetus eius quod si quis forti animo su stinuerit cum in secundo inueniet eum infirmio rem et quanto plus repercussus fuerit magis frigescit et deficit hec crysostomus ideo signan ter temptatio talis diaboli comparatur aqui loni Jere.i. ¶ Ab aquilone pandetur malum super omnes nam aquilo secundum phm̄ libro de problematibus in sui principio est fortior et in fine debilior sed auster econtra propē qđ erat prouerbiū bene nauigandum incipiente au stro et finiente boreā sic et impetus diaboli quando inuadit per potentiam in sui principio fortior est sed continue debilitatur si ei resisti tur et ideo in fine sui impetus poterim⁹ tuc ad ce'estem portum nauigare ergo fortiter re siste principiis et non dñabitur tui prouer.xix Nec decet stultum ⁊c̄. nec seruum dominari principibus .in secunda uero congressione dya bolus precedit econuerso quia principia uiden tur quasi infirma sed paulatim accipiunt incre mentum incipit enim primo non directe ab ipso peccato sed a quibusdam disponentibus ad peccatum uel non a maioribus peccatis sz a minoribus puta si de fornicatione uult tēp tare non statim allicit ad actum fornicationis sed incipit ab aspectibus et colloquiis mutuis et huius ex quibus faciliter homo incidit in priora et ideo est quasi flatus austri placidus in principio sed post continue succrescens do nec sua ui domos diruat.et arbores euellet. eze.xxi. ¶ Pone faciem tuam contra faciem austri Narrat sextus iulius libro iiii. q̄ pom peius cum suspectos haberet chaldeos et ti meret ne forte non reciperent presidium petit ab eis ut egrotos interim apud se refici pate rentur demum fortissimis in habitu languen tium intromissis ciuitatem occupauit.Sic dya bolus quandoque timet q̄ aliquis suos fortes id est temptationes grandium peccatoꝝ nō ad mitteret si homini innotesceret eorum fortitu do.i.grauitas etiam ideo occultat eas sub spe cie debilium et paruarum temptationuz sicut uidere mulierem non uidetur magnum et cuz sub ista specie temptationis latet sepe fortis hostis quia qui uiderit mulierem ad concupis cendum eam iam mechatus est eam in corde suo et ideo qui tales admittunt ccommuniter in fortiores incidunt et uincuntur p̄e.domina ti sunt eorum qui oderunt eos. emundabor a delicto maximo id est superbia que est delictū maximum.

ET ERUNT MIHI cōplaceāt ⁊c̄.hic tangit secundam causam supradicte petitionis que quidem causa continet perfectionez in bo no et primo perfectionem illam tangit ,secun do illam deo ascribit ibi domine adiutor ⁊c̄. quantum ad primum dicit et erunt s.i mei non fuerint alieni dominati et ut compla ceant eloquia oris mei.sz,tibi hoc dicit.quan tum ad persecutionem boni in ore et meditā tio cordis mei in conspectu tuo semper id est

ut te meditando semper conspiciam uel a te me cogitem cōspici et hō dicit quantum ad p fectionem boni in corde signanter uero dicit ps. Et erunt ut complaceant eloquia si predicti alieni non fuerunt dominati quia ubi dominantur spiritus maligni non possunt esse eloquia uero placentia quia eccle. xv. non est speciosa laus in ore peccatorum. dicit seneca. v. declamationum sic homo quidam magne nobilitatis dicitur fuisse qui inclusos eneis tauris homines subiectis urgebat ignibus ut mugitum ederent tamen uerba non possent tangit autē seneca crudelitatem cuiusdam tyranni scz phalaris qui secundum orosium et ualerium homines torsit huiuscemodi genere tormentorum scz in fornace habente figuram tauri ut sic. p pter concauitatem eris et eius figuram uox inclusa uideretur potius mugitus quam uox hominis causa uero quare uolebat a se tortos magis edere mugitus quam uoces humanas erat quia uox hominis afflicti magis quam preconis ad misericordiam inclinaret sic et dyabolus qui dicitur homo math. xiii. Inimicus homo hoc fecit est pessimus tyrannus et hōines quibus dominatur sic includit ut uocem humanas ad misericordiam inclinantes perferre non possunt caro enim nra uariis concupiscentiis incensa est quasi fornax suppositis ignibus inflammata dan. iii. ¶ Fornax succensa erat nimis. in hac includuntur qui non cogitant nisi que carnis sunt et ideo etiam in orationibus non possunt proferre in orationibus nisi uoces consimiles bestiales Jere. l. Effusi estis super herbam sicut uitu'i & mugistis ut tauri talium ergo non placēt eloquia quia uel sunt nulla Job xxxii. Abstulerunt a se eloquia uel si sint aliqua non sunt deo grata. quia non de celestibus sed de terrenis ysa xxix. ¶. Ihu mitiaberis de terra loqueris et de humo audietur eloquium tuum ꝛc.

DOMINE ADJUTOR meus et redemptor meus ꝛc. hic dō ascribit totam ꝑdictam perfectionem dicens Domine adiutor meus suple tu es in bonis agendis et redemptor meus pro malis scz remouendis quantum uero ad redemptionē nrām dicit btūs ber. omel. pi. sup' cant. q̄ a memoria redēptionis ꝓpue duo non recedūt scz et redemptionis fructus & modus autem q̄ fructus est liberatio a seruitute. ista de qua io. viii. ¶ Omnis qui facit pcm̄ seruus est peccati unde ps. Ipse redimet israhel ex omnibus iniquitatibus eius ysa xxvii. ¶ Iste omnis fructus ut auferatur peccatum. iste igitur fructus nō debet a memoria nostra recedere quia a quolibet redempto in die iudicii requiretur fructus iste Crisostomus in omelia sup illud luc. ¶ Erūt signa in sole dicit q̄ lugebunt xpistiani peccōres cum audierint xpistum hec uerba ad se dicentem. Ego propter uos homo factus sum propter uos alligatus et uelatus et cesus et crucifixus ubi est tantarum iniuriarum mearum fructus hec crisostomus nec tamen usq; ad diē iudicii exspectat xpistus hunc fructum ab eis requirere scz etiam a quolz requiritur in sua morte unde dicit innocentius iii. de miseria conditionis humane q̄ tā bonus ōz malus ante quaz anima egrediatur a corpe uidz xpm̄ in cruce positū bonis ad saluationē mal' ad cōfusionē ut erubescat se nō ēe redemptū sua culpa sanguie xpi si. fructū illius redemptionis nō habere unde et de malis dicitur uiderunt in quem pupigerunt q̄ intelligitur de aduentu xpisti ad iudicium de aduentu ad diem mortis hec iste tūc competere pōt tali in desperatione salutis posito illud iob xv. Ramos eius scz in quibus uebuerat iste fructus inueniri et non est inuentus ore faciet flammam et auferetur spūs oris eius non credit ꝛc. q̄ aliquo precio redimendus sit quantum uero ad modum redēptionis dicit ber. ubi supra q̄ modus est ꝛi examinatio non modica quidem sed usq; ad hominum mortem et crucem ꝛc. memento te et si de nihilo factum non tamē de nihilo redemptum scz diebus condidit omnia et te inter omnia at uero per xxx. annos operatus ē salutem tuam in medio terre hec bernardus. cōsulet ut sis memor q̄ non es redemptus de nihilo sicut creatus de nihilo ut ex illo de quo redempti sumus consideremus ualorem et dignitatem anime nostre ut ea diligenter, considerata diligentius caueamus ne tantum bonum amittamus sicut enim ex hoc q̄ de nihilo sumus uertibiles in nihilum etiam quasi nihil ps. Et substātia mea tanquaz nihilum ante te ita etiā ex hoc quod redempti sumus nō de nihilo

sed sanguine filii dei necessario ex hoc q̄ se ipsum dedit redemptionem pro nobis secundum illud .i.thim.ii. ¶ Qui dedit semz ipsum redemptionē pro nobis cōuertibiles sumꝰ in conditionez et dignitatem diuinam Jo.i.a ¶ Dedit eis potestatem filios dei fieri dicit phūs .i. Retho. q̄ laudabiliora et meliora sunt quoz precia sunt maiora precium enim uestitus dignitas quedam et hoc est qđ dicit iurisco fultus q̄ tantum ualz res quantū uendi pōt ergo si anima humana tm̄ emi poterit et uendi dicitur q̄ saltem estimatione redimentis tm̄ ualuit et tante fuit dignitatis et bonitatis non enī est uerisimile q̄ ille celestis negociator ve quo prouer.xxxi. ¶ Sustauit et uidit quia bona est negociatio eius .dedisz magis si recepisset id qđ sui appreciatione et acceptatiōne fuisset minus ideo bernhardus in meditationibus suis dicit sic totus si quidem iste mundus ad unius anime precium estimari non pōt non enim pro toto mundo deus animaz suaz dare uoluit quam pro anima humana dedit. sublimius est ergo anime precium q̄ non nisi sanguine redimi potuit quam ergo commutationē dabis pro anima tua qui pro nihilo das illam ꝛc.se occidi pertulit ut precioso sanguinis sui precio eam redimeret aspice mortalis pro te datur hostia talis agnosce homo quaz nobilis ē anima tua hec bernhardus hō cōsiderare uocuit petrus .i.can̄.i.dicens .¶ Scientes q̄ non corruptibilibus ut auro et argento redempti estis ꝛc̄ sed precioso sanguine quasi agni incontaminati et immaculati ihesu xp̄i ad quem nos perducat ꝛc̄ .

¶ In finem ps.dauid ꝛc̄.p̄s.xix.

XAUDIAT TE DOminus ꝛc̄. p̄s: iste agit de xp̄o quantum ad ipsius duplicem dignitatem scz pontificali et regali et diuiditur in duas partes quia primo agit de xp̄isto tanquam sacerdote et pontifice secundo de ipso tanquam rege et principe ibi in potentatibus .¶ Sciendu n est autem q̄ psalmista in isto psalmo texens prophetiam suam de xp̄isto proponit eum per modum rationis pro xp̄isto quia si quis uoluerit aliquid impetrare xp̄isto sed huius duplex est causa est una quia mediante xp̄isto iterdit aliquid impetrare pro se ipso sperabat enī se fore membruz xp̄isti et ideo se participarum in bonis xp̄isti Alia causa est quia circa ea de quibus hic texitur prophecia non soluz illu trahatur aspectus sed etiā uehementer inflammabatur affectus et ideo per moduz orationis suum ēxpressit affectum diuiditur autē prima pars in duas quia primo orat pro xp̄o sacerdote et pontifice quatenus functus est officio suo in statu sue passibilitatis secundo q̄tenus functus in eodem et fungitur pro statu sue immortalitatis ibi impleat dominus ad pōtificis autem officium pertinet offerre preces et hostias p̄o populo quod et xp̄istus fecit optulit enim preces pro populo orando hostiam uero seipsum pro nobis morti tradendo prima uero oblatio fuit spiritualis et secunda corporalis orat ergo psalmista pro oblatione spirituali quatenus scilicet sit deo grata et nobis salutifera secundo pro oblatione corporali ibi memor sum ꝛc̄ . Et primo orat pro ipsa xp̄isti spirituali oblatione secundo pro ipsius offerentis salute et defensione ibi protegat ꝛc̄ Sciendum est autem q̄ ea que in hoc psal°. intelliguntur de xp̄isto pontifice possunt etiā conuenire cuilibet fideli uel ecclesie et ideo dupliciter exponuntur exponendo ergo primo de xp̄isto dicit psalmista dirigens sermonem ad xp̄istum ¶ Exaudiat te dominus in die tribulationis .te inquam dominum deprecantez pro nobis xp̄istus enim sua passione imminente et etiam presentem orationem pro nobis effudit sicut patet Jo.xvii. Ego pro eis rogo non pro mundo ꝛc̄.pater serua eos in nomie tuo ꝛc̄.non pro eis autez rogo tm̄ sed ꝛ pro eis qui credituri sunt per uerbum eorum in me hebre.v. ¶ In diebz carnis sue preces supplicationes qz ꝛc̄.cum clamore ualido et lacrimis offerens exauditus ē ꝛ luc̄. xxiii. Pat̄ ignosce illis ꝛc̄.dicitur autem dies sue passionis dies tribulationis rō ē qz tribulatio dicitur a tribla que scōz psi.xx.li° ethi .ē genꝰ uehiculi un̄ terūt frumēta sic crux xp̄i fuit uehiculū quo terebat illud frumentū de quo Jo.xii. Nisi granū frumēti ꝛc̄.et hoc fuit in die sue passionis ps.xxxi.dies tribulationis et blasphemie dies hec :scdo pōt idem dici

pro ecclesia vel quolit et fideli in aduersitate
rum cunte constat autem, q̄ oratio ad deū
em. la faciliter in tribulatione exaudit et ra
tio est quia voces emisse super aquas sunt et
clariores r audibiliores aque sunt tribulatio
nes p̄s. Libera me ab hiis qui oderunt me et
de profundis aquarum . ideo voces emisse ab
hiis qui sunt in tribulatione sunt quasi voces
emisse super aquas et ideo sunt clariores et au
dibiliores unde de terra usque ad celum audi
untur. ecclesia. xxv. Nonne lacrime uidue ad
maxillam descendunt et exclamatio eius super
deducentem eas a maxilla enim descendunt
usque ad celum . et dominus exaudiet dilec
tabitur in illis p̄s. Ad dominum cum tribula
rer ⁊c̄ . protegat te nomen dei iacob dens ia
cob id est luctantium est xpistus deus noster
cuius nomen est ihesus protegens omnes i se
sperantes deinde orat pro xpisti offerentis sa
lute et defensione cum dicit protegat te ⁊c̄. r
primo petit xpistum defendi contra hostes
spirituales scz demones secūdo contra corpora
les scz malignos homines ibi. Mittat tibi qui
tum ad primum dicit p̄s. uno modo dirigens
sermonem ad xpistum secundum naturam as
sumptam protegat te nomen dei iacob id est
filius dei patris qui te sibi assumpsit in unita
tem persone esse enim nomen dei appropriat
filio sic et alia que ad intellectum pertinent
et manifestationem important . Alio modo
potest sermo dirigi ad ecclesiam uel fidelem
aliquem et est eadem sententia uel deus iacob
id est luctantium ē ipse xpistus cuius nomen
ihesus protegit omnes in se sperantes psalmi
sta. Quōm in me sperauit liberabo eum ⁊c̄ . pro
tegam eum quoniam ipse cognouit nomē me
um . solet enim ciuitas seu ciues duobus pro
tegi uidelicet muris et turribus unde quantus
ad muros querit phūs viii. poli. ca°. ix. an mu
ri sint necessarii ciuitati et dicit q̄ sic q̄ uir
tutem insurgentium contra ciuitatem contin
git esse maiorem quam sit uirtus habitantium
in ciuitate et tunc repellitur eorum uirtus a
forti munitione murorum quantum ad turres
uero dicit phūs ibidem q̄ in ciuitate que ab
uno regitur expedit esse arcem fortissimam in
qua princeps se possit defendere cum opus fu
erit ab impetu multitudinis insurgentis sic r
in anima que ut ciuitas disponitur oportet
esse hanc duplicem munitionem si saluari de
beat ihesus autem est in ea loco utriusq; mu
nitionis est enim loco muri ysa. xxvi. Ciuis for
tissime nostre spon saluator noster ponetur
in eis murus et antemurale et est huius neces
sitas quia habemus hostes extrinsecos quorū
fortitudo est maior q̄ nostra est etiam loco
ortis seu turris altissime r fortissime prouer. xviii
Turris fortissima nomē dñi ad ipm̄ currit iu
stus et saluabitur . et est huius necessitas pro
pter intrinsecos qui sepe mouent seditionem
contra principem suum quorum est magna mi
titudo scilicet desideriorum carnaliū princeps
uero unus est recta ratio seu spiritus et ideo
in ista arce id est in nomine saluatoris scilicet
ihesu protegatur p̄s. Deus in nomine tuo sal
uum me fac et eccle. I. ¶ Confitebor nomini
tuo quoniam adiutor et protector factus es mi
hi ⁊c̄ .

IEHAT EIBI auxilium de sancto ⁊c̄ . hic petit psalmista xpistum defendi cōtra hostes corporales id est malos homines et quia persecutores xpisti fuerunt tam iudei quam gentiles ideo quantum ad iudeos dicit mittat tibi auxilium de sancto id est in filio dei tibi unico qui est sanctus sanctorum quantum uero ad gentiles dicit . ¶ Et de spon tueatur te id est de ipsa diuinitate tibi unita spon enim interpretatur speculo significans ipsam diuinitatem de cuius sublimitate omnia xpistus intuetur uel de spon id est de celo petit autem psalmista xpistum defendi contra hostes non sic q̄ ipsum non ledant sed ne ipsum ledant aliter quam ipse pati uoluit exponendo istū uer. ō eccl'a possum° distinguere inter sanctum et spon tripliciter uno modo sic quod per spon quod interpretatur speculatio intelligatur status cleri uel prelatorum qui speculatoris habet officium Jere. sexto .

¶ Constitui super uos speculatores Per sanctum uero intelligitur subiectus ad clerū ut pertinet eccle tuitio ⁊ nō petit p̄s . eccl'am de spon tueri sz ad pp̄m pertinet ferre auxiliū ⁊ non petit mitti ō scō. dicit nege. li°. v. c. xiii . q̄ in nauali bello lacerti remigum ⁊ ars clauū regentis magni uictoriam p̄stant. sic i proposito nauis eni ē eccl'a in q̄ pugnatur assidue tam cōtra hostes spirituales uidelicet demones q̄z

cōtra ētiā hostes cotpoleos nr tyrānos et ecclē oppressores qui autem in hac naui sedet ad clauum magister est clerus cuius est ecclesiam gubernare remigantes uero sunt laici in eccle sia fortiter laborantes marc.vi. ¶ Oportet eos laborare in remigando.sibi ergo attribuē da est uictoria ut hostibus supradictis sed se pe uidemus eos qui debent hanc nauem tueri et suo regi orta cōtra eccl'az tēpestate ipam reliquit ꝙ fluctib⁹ cōmittit unde idigni in ec clesia gradū habent habet' tulli.in prima re thorica li⁹.ii.ponit legem.qui in aduersa tem pestate nauem relinquerint omnia amittāt eo rum uasis et onera sicut qui in naue remanse rint sic debent esse in proposito nam qui eccle siam sibi commissam regere et tuēri in persecu tione omittunt ius in ecclesiam non habent ⁊ digni sunt tam officio quam beneficio carere et ea aliis concedi qui ecclesiam tueantur .ii. petri ii.Ecce ponam in syon lapidem summū probatum electum uel aliter secundo per syon qui interpretatur specula intelligitur scientia illustrans aspectum sanctitas uero pertinet ad affectum .ecclesia g⁹ tuetur de sion quia fides ecclesie defenditur per scientiam.sed auxilium recipit de scō quia sepe ubi sancta non sufficiut ad tuitiones sibi supplet' per sanctitatis gratiā sicut patet in ecclesiastica historia li⁹ p⁹ca⁹ iii de infideli quodam phō quem omnes episcopi sue scientie cōuincere nō poterāt ad solā uero interrogationem cuiusdam ep̄i uiri sancti sed simplicis litterature singulos articulos fidei plane professus est et conuersus ad alios ait audite inquit cruditi uiri donec uerbis meis gesta res ē uerba uerbis opposui et que dice bantur dicendi arte subuerti.ubi uero pro uer bis uirtus processit ex ore dicentis non potu erunt resistere uerba uirtuti nec homo potuit aduersari deo Job.vi. ¶ Nec contradicam sermonibus sci uel Tertio modo per sanctus intelligitur collegium sanctorū deo iam fruen tium per syon uero collegium electorū in hoc mundo quasi adhuc procul deum speculantiū utrumq; enim collegium ecclesiam inter aduer sa suis meritis et precibus et defendit et tuet'

Exaudi deus deprecationem meam cum deprecor te. Hic orat psalmista pro xpisti oblatione corporali que se obtulit semetipsum in mortem pro nobis et petit duo primo quod sua oblatio sit deo placida. Secundo ꝙ sit nobis salutifera ibi Tribuat ti bi ꝛc. quantum ad primum Sciendum ꝙ differentia est inter sacrificium et holocaustum q; sacrificii aliqua pars seruabatur que non fuit igne altaris consumpta sed holocaustum totū cremabatur et ideo sacrificia xpisti possunt in telligi ipsius circumcisio labores ieiunia et hu ius que carnem nata sunt quodammodo morti ficare sed non totaliter consumere per holo caustum uero intelligitur ipsa passio xpisti q̄ totus in ara crucis cremabatur dicit ergo quā tum ad xpisti sacrificium dirigens ad ipsum sermonem. ¶ Memor sit omnis sa crificii tui id est acceptet deus valde pro no bis omne sacrificium tuū ut scilicet sit pro no bis efficax que enim multum acceptamus in memoria firmiter retinemus uel aliter secun dum glosam Memor sit ꝛc.id est memores faciat nos omnium iniuriarum et contumelia⁹ quas pro nobis tulisti.treñ'.iii'. ¶ Recor dare paupertatis et transgressionis absinthii ⁊ fellis .Et eccl'.xlii.memores esto uinculorum meorum quantum uero ad holocaustum dicit ¶ Et holocaustum tuum pingue fiat quod dupliciter intelligitur Uno modo sic ꝙ per pinguedinem intelligatur leticia resurrectionis ut sit sensus holocaustus ꝛc.id ignominie pas sionis conuertatur in gloriam et leticiam resu rectionis pingue enim ligni applicatum cito ⁊ faciliter conuertitur in flammam et lucez mag nam et sic xpistus primo applicatus igni passi onis cito post conuersus est in flammam scili cet in resurrectione quanto recepit corpus glo rificatum et aiam scōz ōnem sui portionē ex q̄ flāma illuminant' celi ⁊ terra Alio⁹ intelligi tur sic ꝙ p holocaustū pingue intelligat' holo caustū placidū q; pinguia incensa suauius redo let ¶ Et ē hic sciendū ꝙ sacrificiū ⁊ holo caustū xpi nēcō sunt do pii acceptū ꝙ p̄z et ex pte offerētis ⁊ ex pte suscipiētis ⁊ ex pte eti' illi⁹ quod offert' ⁊ ex pte filioz pio quibus offert' ⁊ ex parte qdem offerentis et suscipien tis. quia filius offerebat et pater suscipieb'at qui unum sunt in natura et uoluntate ex

parte etiam illius quod offertur qui illud unxit erat personaliter filio eiusdem nature cum patre et parte etiam illorum pro quibus offert quia ipsi filii sunt eius qui sacrificium suscepit et fratres illius qui sacrificium et holocaustum obtulit et ideo nulla potuit esse displicentie occasio ubi tanta est connexio p̄s.

¶ Holocausta autem tua in conspectu meo sunt semper et alibi acceptabis sacrificium iustitie oblationes et holocausta reponentes tunc uersum istum de ecclesia possimus ipsum dupliciter intelligere uno modo accipiendo sacrificium et holocaustum pro eodem scilicet pro immolatione xpisti que cotidie in sacramento eucaristie immolatur est enim illud sacramentum et sacrificium et holocaustum et licet sit in se unum quia tamen a multis et in multis locis offertur ideo dicit psalmista omnia sacrificia dicitur autem secundum rabanum sacrificium inquantū sit sacrum per translationem holocaustum uero inquantum accendit sumentes suple digne et nō indigne et hoc flamma divini amoris sicut in uitis patrum legitur de quodam episcopo sancto cui datum erat dum accederēt fideles ad participationem sacramenti ut uideret conscientias accedentium uidit ergo bonos quosdam qui dum acciperent corpus domini ex[h]urebat eos et incendebat alios autem sicut lumen efficiebatur in se et per os ingressum omne corpus eorum illustrabat et ut de hoc sacramento dicit dāni diuinum carbonem sumamus et participatione diuini ignis ignimur et uerificemur et bene uocat ipsum carbonem nam carbo dicitur ignis in materia terrestri deus autem ignis consumens est sicut dicitur deut .iiii. Natura uero humana secundum carnem terra est ergo deus in carne est quasi carbo qui ergo uult inflammari amore diuino habent carbonem sibi frequenter applicet sed prius animam suam ab humore peccati deficcet lignum enim aqua imbibitum igni applicatum non emittit flammam delectantes sed fumum offendentes sic et peccator de quo iob xv ¶ Qui bibit quasi aquas iniquitates nisi per contritionem et confessionem aquas has extraxerit et deficcatus fuerit applicatus illi carboni non flammas dilectionis sed fumū excecationis et desperationis uel obdurationis producet qui deum a se expellit psa. nono.

¶ Conuoluetur superbia fumi osee. xiii.

Erupit sicut puluis turbine raptus et uenit et sicut fumus de fumario qui ergo uult illud holocaustum offerre domino oportet q̄ mente pura offerat secundum illud ii. paral. xxix. Obtulit universa multitudo hostias et laudes et holocausta mente deuota. Cui alio[d] possunt intelligere uersum istum distinguendo inter sacrificium et holocaustum triplicitur uno .mō ut sacrificium referatur ad carnem quam debent recte uiuentes immolare holocaustum uero ad spiritum unus spiritus in alio presenti offerri potest deo totaliter et totaliter diuino amore cremari puta diligendo deum ex toto corde et illud holocaustum est maximum marc. xii.

¶ Et diligatur ex toto corde et ex toto intellectu maius est omnibus holocaustomatibus sed cor nunquam potest diuino amore sic uri quin semper aliquid eius remaneat non incensum quia semper concupiscit aduersus spiritū et semper aliquid desiderat q̄ diuino amori repugnat signanter uero dicitur omnia sacrificia qui a corpus multipliciter sacrificatur seu immolatur scilicet uigiliis laboribus et ieiuniis sed omnium horum deus memor est ad remunerandum quia hec sacrificia deus approbat .i. eccle. xxxv. ¶ Sacrificium iusti acceptum est

¶ Alio modo distinguitur inter istos duos sic q̄ seculares iusti offerunt sacrificium et religiosi holocaustum quia secu[l]ares aliqua deo offerunt et aliqua sibi reservant scilicet propriam uoluptatem rerum suarum dominium sed religiosi omnia deo offerunt unde glosa super .l. ca[p]. Iuuit. Qui se omnino mortificant et secularibus renunciant holocaustum fiunt isti autem intelliguntur totaliter quia secundum carnem in camino paupertatis psa. xiplviii. Elegi te in camino paupertatis et secundum spiritum camino humiliatis eccle. ii. ¶ Igne probatur aurum et argentum homines uero in camino humiliatis holocaustum uero illud dz et pingue .i. uoluptarium ut omnino fiat propter xpm et non ad uitandum paupertatis incomodum Iero. epla lxx. utinam q̄ renuntiamus sic uoluptas sit non necessitas et paupertas habeat expetita gratiam nō illata cruciatū ps. Eloluptuosis oris mei beneplacita fac domine. sāmi reprobatus fuit saul qui sicut dicit .i. regū xiii. Necessitate cōpulsus obtulit holocaustū domino. tertio uero distinguere possumus inter sacrificiū eccle et eius holocaustū sic q̄ ipse offert

ad confessores sed holocaustus quācū ād mār
tires uterq; enī deo se īmolauerunt sed diuer
simode unde ber. in sermone quodam dicit sic
hoc inter est inter martires et cōfessores sicut
inter petrum simul omnia relinquentē et abra
ham substantiam mundi in bonos usus erpen
dentem sicut enim il'i consummati in breui ex
p'euerunt tempora multa .isti uero longe et
multimoda trasserunt martiria hec ber. iiii.
Regū xvi. Super altare meus id ē super xp̄m
sd est ad imitationem xpisti offer holocaustus
matutinum et sacrificium uespertinum .Cinō
confessores fuerunt quasi sacrificium uespertī
num quia erpectant uesperam id est finem ui
te naturalem sed martires quasi holocaustum
matutinū quia citius consummati Dicit̄ psalms

RIBUAT TIBI secun
dum cor tuum hic petit p̄s. q̄
hec oblatio xpisti qua se ipsum
obtulit pro nobis sit salutifera .i
primo petitionem suam proponit et secundo
eius causam exponit ibi Letabimur tē. quan
tum ad primum sciendum q̄ per cor in pro
posito accipitur intentio finis per consilium
autem electio eorum que sunt ad finem et ideo
quantum ad finem a xpisto intentum dicit
Tribuat tibi secundum cor tuum quasi dicat
det tibi effectum passionis que fuit tuum ho
locaustum iuxta intentionem tuam et nō iux
ta intentionem illorum qui tibi passionem in
tulerunt dicit enim augustinus in oratione ad
crucem illi te eligerunt ut per te scelus impie
tatis sue perpetrarent il'e te elegit ut per te
opus pietatis sue consummaret illi ut per te
iustum morti traderent ille ut per te peccato
res a morte erueret illi ut uitam interficeret
ille ut mortē perimeret illi ut salutare dāpna
rent. ille ut damnatos saluaret hec augustinus.
quantum uero ad electionem eorum que sunt
ad finem dicit ¶ Et omne consilium tuum
confirmet .est enim consilium secundum phi
losophum de hiis que sunt ad finem petit au
tem confirmari id est impleri exponendo uero
uersum istum de ecclesia sic possumus distin
guere inter cor et consilium ut dictum est uel
aliter ut cor pertineat ad effectum .et consiliū
ad intellectum primū enī dicit ipsam electōē
et secundum nostram deliberationem et ista

sunt duo p̄cepta secundum philosophum ex
quibus dependent omnes actus humani potest
etiam exponi de quo libet iusto qui quantus ad
affectum dici potest tribuat tibi secundus cor
tuum id est tribuet et potest intelligi duplici
ter uno modo sic. ¶ Tribuat tibi scōs cor
tuū. i. scōm dispositionē cordis tui respicīdo
enī ad naturalē dispositionē cordis patet q̄
iustis tribuitur in uita ista secundum cor suum
nam cor sic disponitur a natura primo quo ad
figuram q̄ ipsum est quasi piramidis circula
ris et hoc propter duo uidelicet ut magis de
se possit continere interius nam in geometria
figura circularis est omnium figurarum capa
cissima ut et minus et tardius ledatur exteri⁹
minus enim figitur actio agentis extrinseci su
per circulum quam super planum uel angulo
sum ¶ Secundo disponitur sic cor natu
raliter q̄ superius est amplum et inferius cō
strictum formatur enim ad modū piramidis
circularis cuius basis est superius et conus in
ferius ¶ Tertia dispositio eius est q̄ su
perius est apertum et inferius clausum deus au
tem electis istas dispositiones cordis tribuit
quantum enim ad primam dispositionem tri
buit sibi ut interius habeat bonum maximum
scilicet per se ipsum ut exterinsecus a nullo ledi
possit unde et crisostomus ostendit in quoda3
libello q̄ nullus leditur nisi a se ipso in rei ue
ritate enim illa que uidentur extrinsecus lede
re iustos non ledunt sed magis prosunt quia
secundum apostolum Rom̄. viii. ¶ Omnia
comparantur in bonum hiis qui secundum p
positum uocati sunt sancti quantum uero ad
secundam dispositionem tribuit deus sanctis
ut in supernis delectentur et in istis inferio⁹
bus constringātur letitiā eni habent spirituale
z tristitiā .tpalē, quantū uero ad tertiā dispos
tionē tribuitur eis ut inter eos et celum nullū
sit obstaculum .inter ipsos autem et infernus
sit chaos magnum firmatum sed oppos
to modo est de malis quorum cor transmuta
tum est a dispositione naturali et enim angu
losum ualde quia dolis et fraudibus plenum .
Itē uersus superius cōstringit̄ z claudit̄ uers⁹
sūt inferi⁹ dilatat̄ z apit̄ tren̄. i. Subuersus
est cor meū in me z dan̄. iii. Concupiscentia subuer
tit cor tuum Aliter pōt intelligi sic tribuat tibi
secundum cor tuum id est secundum bonum
quod ipse deo tribuit q̄ quidem bonū est cor

tuū id est sicut tribuisti deo cor tuum ita tri
buat ipse tibi hoc est retribuat quod et deus
fecit inter omnia enim munera nostra illud ē
quod maxime appreciatur et summe recompē
sat unde et dicitur proverbiorum xxiii. fili mi
prebe mihi cor tuum . ¶ dicit philosophus
viii. de animalibus de aue predali scz accipitre
q comedit cor eius q comprehendit de qui
bus et assignat albertus rationem quia cor nū
quam infirmatur alia enim potest esse ratio
quia dicit plinius libro xi. q licet cor dure sit
substantie et digestionis difficilis tamen quan
do bene digeritur optimum prestat nutrimen
tum et multum Sic et xpristus qui quasi auis
predalis ad predaz continue volat ut homines
qui sunt quasi quedam celestia volatilia secun
dum ambrosium in fine exameron venetur ut
capiat ps. ¶ Ascendisti in altum cepisti cap
tiuitatem accepisti ꝛc ¶ Sed corda precipue
sibi incorporat electorum nam et ipsa non infir
mantur insuper et corpori id est xpristi missi
co optimum prestant nutrimentum nam inde
potissime augetur corpus xpristi licet enim cor
hominis ex sua natura sit dure substantie et
difficilis digestionis tamen deus forti calore
spiritus sancti ipsum bene digerit et in mem
bra conuertit Jeremie xvii . ¶ Prauum est
cor hominis et inscrutabile ego dominus scru
tans corda ꝛc. deinde quantum ad principiuz
operationum humanarum scilicet deliberatio
nem pertinentem ad intellectum dicit Et om
ne consilium tuum confirmet et est necesse ho
perere ubi consilium bonum est quia quantuz
est ex nobis ualde sumus in bono consilio in
stabiles et infirmi senec. epla lxxxix ad lucillū
fluctuamus inter uaria consilia nihil libere uo
lumus nihil absolute nihil semper hec ille sap
ir. ¶ Cogitationes mortalium timide et in
certe prouidentie nostre ideo debemus petere
ut nostra consilia bona a deo confirmentur ps
¶ Confirma deus hoc quod operatus es in
nobis Judi. h viii. ¶ Orate ut firmum faciat
consilium meum deus ꝛc .)

EBABJAUCR JNSA
lutari tuo ꝛc. hic predicte pe
titionis causam subiungit in
hoc quantum ad utramqz pa
tem petitionis nam quantum ad primam par
tem que talis fuit tribuat tibi secundum cor

tuum sub iungit cum dicens ¶ Letabimur i
salutari tuo quasi dicat ideo petimus q tri
buatur tibi secundum cor tuum id est deside
rium cordis tui quia letabimur in salutari tuo
quod dupliciter intelligitur secundum q xpi tus
tus passus duo desiderabat unum pertinēs ad
se ipsum scilicet resurrectionem per quam sal
uatus fuit et liberatus totaliter ab hostibus q
iuxta illud desiderium completum dicit psal
mista ¶ Letabimur in salutari tuo quo scili
cet tu salutus es in tua resurrectione nam de
illa salute eius debemus letari quia salus illa
est etiam causa salutis nostre finalis q sua
resurrectio est causa exemplaris resurrectionis
nostre et ideo ps. loquēs de die resurrectionis
xpristi dicit ¶ Hec dies quam fecit dominus
exultemus et letemur in ea augustī. in sermo
ne quodam de paschali tempore quomodo ma
ria uirgo mater domini inter omnes mulieres
principatum tenet ita et inter ceteros dies
hec omnium dierum mater est hec augustinus
aliud etiam desiderium xpristi patientis fuit
pertinens ad nos et hoc fuit salus nostra fuit
enim sua passio nostre salutis causa meritoria
effectiua et iuxta hoc dicit psalmista
¶ Letabimur in salutari tuo id est in salute
que per tuam mortem facta est unde augusti.
in sermone quodam alio de paschali tempore
gaudete fratres quia redemptionis nostre pre
cium persolutum est non modica quantitate cō
stamus pro quibus ipse factus est precium q
redemit nascitur ut doceret moritur ut sanaret
crux fuit mortifera xpristo sed salutifera xpristia
no hec augustinus .psalmista
¶ Exaltabo et letabor in misericordia tua
quoniam respexisti humilitatem salvasti ꝛc .
signanter uero dicit ¶ Letabimur in
salutari ad differentiam letitie mundialis que
non est de salutari primo saluti repugnat
quantum uero ad secundam partem petitio
nis que talis fuit . ¶ Et. omne cō
silium tuum confirmet . causam subiungit di
cens ¶ Et in nomine dei nostri magnifica
bimur id est magni efficiemur et intelligitur
istud dupliciter uno modo sic ¶ In no
mine domini nostri magnificabimur ꝛc. id est
in sui nominis participatione nomen enim do
mini dei nostri est xpristus et nos participādo
idē nomē dicimur xpiani unde ysa. lxv. Vocabit
seruos noīe alio sc; quā noie seruū qi nomine

dñi et hoc ostendit nos esse magnos id ē magni valoris si tamen istud sit nobis per bonam imitationem xpisti impressum et non per electionem usurpatum sicut enim in moneta regali non sufficit habere nomen regis depictū uel scriptum sed requiritur, q̄ sit exactus ut impressum ꝛ alioquin valorem magnum non habet sic in proposito et ideo qui solus habēt nomen xpisti in superficie non sunt i celestes thesauros transferendi et Jere.vi. ¶ Argentum reprobum uocate eos ideo dicit ysidorus uii.ethi. ¶ Non se glorietur xpistianum esse qui nomē habet et facta non habet ubi autē secutum fuerit opus certissime ille est xpistianus qui se factis ostendit xpistianum ambulāns sicut ille ambulauit hec ysidorus iō eccle. pli. ¶ Curam habe de bono nomine ¶ Alio⁹ intelligitur sic in nomine tuo magnificabimur id est in tui nominis confessione ad debitam magnificationem requiritur confessio nominis xpisti qne fiat non solum uerbo sed etiā opere Romāi.viii. ¶ Quos iustificauit hos et magnificauit multi enim nomen xpisti confitentur uerbo et cum factis abnegant et tales uel non magnificantur simpliciter uel magnificantur indecenter dicit enim albertus xpiii ꝯ de animalibus q̄ corpora ista que a principio operationis laboriosis que fiunt cum grauibus motibus exponuntur non habent incrementū modo conuenienti quia nec ad debitam augētur quantitatem nec etiam proportionabiliter augentur membra ipsorum quia ad membra quibus maiores motus exercent plus attrahitur per calorem de nutrimento et tunc oportet q̄ ab aliis subtrahatur .et ideo fullones magnificantur in cruribus et fabri in brachiis et manibus sic est de hiis qui nomen xpisti solum uerbotenus confitentur nam assuescūt se operibus laboriosis et grauibus motibus ꝛ operibus uiciosis Jere .nono. ¶ Ut inique agerent laborauerūt et psalmista labor in medio eius et iniustitia et ideo ipsi uel non perueniunt ad debitam magnitudinez ut sint bti id ē bene aucti uel si magnificentur hoc non est proportionabiliter nec decenter quia sicut augetur corpus incrassatum impinguatum dilatatum ita minuitur spiritus de quibus dicitur Jeremie quinto ¶ Magnificati sunt et ditati incrassati sunt et impinguati et preterierūt sermones meos pessime

ADLEUS DOMINUS

ō es petitiones hic p̄s. orat pro xpisto fugente officio pontificis pro statu suo immortalitatis fungitur enim modo assistens deo patri officio pōtificis pro nobis quia sicut dicit apostolus ro. viii xpistus ihesus ꝛc̄. qui est ad dexteram dī qui etiā interpellat pro uobis et ideo p̄s. hoc uidens orat dicēs impleat dominus omnes petiones tuas istud tamen de petitionibus ecclesie exponitur quas deus implet et si non semper in presenti implebit cū in futura beatitudine ubi erit omnis boni plenitudo hesterquinto que est petitio tua etiā si dimidii regni partem pecieris dabitur tibi .nunc cognoui ꝛc̄. p̄s. prius pro xpisto suam expressit orationem hic uero tangit sue exaudicionis certificationem et h⁹ quantum ad duo que supra petuit in primo uersu orauit enim pro xpisti spūali oblatione dicens Exaudiat te dominus et pro offerentis defensionem dicēs protegat te ꝛc̄. ¶ Certificatus ē p̄s. de sua exauditione quantum ad utrumq3 et primo quantum ad xpisti defensionem secundo quantum ad ipsius spiritualem oblationem ibi exaudiet illuz ꝛc̄. quantum ad primum dicit nunc scilicet ante quam fiat cognoui id ē deo mihi reuelante ¶ Quoniam saluum fecit id ē faciet xp̄z suum istum uidelicet protegendo auxilium mittendo et tunedo sicut supra in duobus primis uersibus petitum est Alio autem modo pōt ista pars uersus exponi de populo pristiano seu quolibet electo qui etiam xpistus id ē unctus dici potest ungitur enim quilibet fidelis ꝛ sacramentaliter exterius et spiritualiter interius scilicet gratia spiritus sancti et quia hec unguenta ad salutem ordinantur et salutem conferunt ideo signanter dicit saluum fecit dominus xpistum suum id est unctum ab ipso Sciendū ē autē q̄ p̄ter ista ungūēta distinguit ber .sup can. omel. x. tria alia .s. unguenta cōtritionis qō ꝯficit ex peccatis nostris deuotionis quod coficitur et diuinis beneficiis pietatis seu ꝯpassionis qō cōficitur ex paupū necessitatib⁹ ꝛ oīm miserorz erūpnis p̄mū scōz ipsuz ē pungitiuū dolorē faciens scōm tepantiū dolorem liniens tertium sanatiuum morbum expellens et istud unguentum secundum eum dē omel. xii longe alia duo antecellit ꝛ iō pōt conuenienter dici unguētū apostolicō seu apprōz

dicit enim auicenna v. canon. q̄ unguentum apostolicon seu unguentum apostolorum rectificat cum facilitate fistulas difficiles nec aliquid par ei et mundificat uulnera et carne mortuos et consolidat et dicitur q̄ est medicina duodecim apostolorum hec auicenna sic est de unguento pietatis et compassionis seu misericordie quod appti tanquam celestes medici nobis tradiderunt tam uerbo quam exemplo ipsum enim rectificat fistulas difficiles scilicet id ē concupiscentias carnales que sunt fistule et primis parentib uulneratis nobis relicte seu et uulnere originalis culpe nondum perfecte sanato uulnera etiam nostra id ē peccata actualia mundat et consolidat secundus eccle vii. ¶ Non desis plorantibus in necessitate consolatione et cum lugentibus ambula non te pigeat uisitare infirmum et hiis enim in delectione firmaberis illi ergo sunt xpisti domini id est uncti qui hoc unguento uncti sunt quos dominus saluat p̄s. ¶ Nolite tangere xpistos meos

XAUDIET ILLUM de celo ꝛc hic ostendit psalmista se certificatum de sua petitione quam fecit pro xpisti oblatione spirituali quē quidem oblatio fuit oblatio precuz in qua enim petiuit psalmista dicens. ¶ Exaudiat te dominus id est quantum ad certificationem illius petitionis dicit hic exaudient illum de celo sancto suo id est de celo trinitatis uel de celo empireo ubi autem modo intpellat pro nobis Jo. ii. ¶ Pat scio q̄ semper me audis ¶ In potentatibus salus dextere eius psalmista .prius egit de xpisto sacerdote et pōtifice hic agit de xpisto rege et pīncipe ¶ Sciendum autem ad sacerdotem pertinet saluare populum subditum precum instantia ita ad regem pertinet saluare uirtute et potentia facit ergo psalmista hic duo q̄ primo ostendit quomodo xpistus tanquam rex subiectos per potentiam suam saluat in secundo pro xpisto et sibi subditis deum orat ibi ¶ Domine saluum ꝛc. primo uero tangit salutem quam xpistus. fecit per suam potentiā et secundum eam declarat per effectus euidētiam ibi hii in curribus ꝛc. quantum ad primum dicit in potentatibus ꝛc. et exponitur istud dupliciter uno modo sic q̄ in potentatibus xpisti id est in fortibus et uirtuosis operibus eius est salus dextere eius est enim potentatus opus ualidum dominatoris et significat hic magnitudinem seu multitudinem uirtutis et potentie uocat autem salutem dextere eius salutem fructus gratie ut similium spiritualez uel similium quam fecit dextera sua pro nobis in cruce pugnando unde dextra Jeho. habz sic hic Fortitudine salutis dextere tue Jsta uires salus fuit in potentatibus id est uirtuosis et fortibus operibus Alio modo exponitur sic q̄ in potentatibus scilicet nostris est salus dextere eius quia nos efficimur potentes in tribulationibus et temptationibus per salutem dextere eius Et uocat salutem dextere eius uno salutem procedentez a dextera xpisti in cruce pendentis Ad latere enim xpisti dextero profluxit sanguis et aqua id est duo sacramenta scilicet baptismi qui fit in aqua Sub quo etiā continetur sacramentum penitentie quod in aquis contritionis celebrari debet . Sacramentum uero eucharistie in quo realiter est sanguis xpisti profluxit cū sanguine ista autem sacramenta sunt salus dextere eius quis processerunt de dextera eius perforata ad nostram salutem Dicit ysicius pon. ebi. de opobalsamo id ē succo balsami q̄ ideo sic appellatur q̄ p cuius ferreis ungulis arbor balsami per cuius ramos eximii odoris guttam distillat cauerna autem greco sermone oppe appellatur hec ysicius constat autem q̄ iter omnes guttas hoc est maxime salutifera nam secundum auctores fetum mortuuz expellit cicatrices curat et corpora a putrefactione preseruat sic etiam xpistus quasi arbor balsami et lignum uite ungulis ferreis percussus in cortice id est clauis et lancea in corpore guttam saluberrimam distillauit ex cauernis id ē uulneribz que opera mortua expellat cicatrices id est inordinatas concupiscentias sanat et tam corpus quam animaz a putrefactione custodit unde ambrosius sup p̄s. Beati immaculati dicit sic xpistus in ligno cōpunctus est lancea et exiuit ex eo sanguis et aqua . omni unguento suauior et quasi balsamum ex arbore sic uirtus exibat de corpore ꝛc. cōpunctus igitur ihesus odorem remissionis peccatorum et redemptionis effudit. hec ambrosius talis est ergo dextere eius psalmi dicit ¶ Saluum me fecit dextera tua. et ibi ē

in potentatibus quis mirime nos reddit potentes.nam aqua ille tollit egritudines ezechiel.xxxvii. ¶ Ecce aque redundantes a latere dextro ꝛc̄.et erunt pisces multi satis postquā illuc pervenerunt aque iste et sanabuntur et uiuent.et sanguis precipue audaciam confert et uires dicitur enim in libro de naturis rerum quo ante predatis de sanguine,quius teneruli magnam sumit audaciam et venandi conatum sic et renati in baptismo cum sint quasi aues pre dulces ut pote quorum preda spūalis est qui e quasi suis teneris suis quidem est quia ysa.xl. ¶ Vocatus ab oriente uocem de terra longi qua uirum uoluptatis nece suis ista teneris ē et quasi suis teneris in sacramento sumitur. Jere.li. ¶ Repleuit uentrem suum teneritudine mea et ideo sanguis eius magnam audacium et potentium uenandi id ē strenue predā sum comprehendendi gustanti confert ephe.vi. ¶ Confortamini in domino et in potentia uirtutis eius uel aliter per salutem dextere intelligitur salus spiritualis que est in bonis eternis et illis etiam reddit nos potentes spiritualiter uel saltem sine ea non est homo potēs sicut nec homo est fortis qui non est sanus et dicitur ista salus dextre ad differentiam salutis sinistre que est salus temporalis innitens prosperitati temporali ista autem non facit potentes spiritualiter ℔e. ¶ Quia salus homis unce dicit vegecius li°.iii. q̄ sinistra pars uelut manca in acie consistit et hoc est uerum communiter tamen quantocūq; per exercitium aliqs adquirit q̄ efficitur ambidext' sed pauci sunt tales ita etiam q̄ aliquas bene sciat uti ꝓpter itate rarum est et talis probus est unce sicut recitat phūs .ii.li° poli.lex platonis fuit quondam q̄ milites deberent esse ambidextri ne altera manus foret inutilis ad bellandum Judicū ff. ¶ Erāt uiri fortissimi sinistra ut dextra utentes.

JN JN CURRIBUS et bii in equis.ꝛc̄. hic ostendit p̄s . q̄ dictum est scilicet q̄ salus dextre re est in potentatibus et hoc per effectus euidentiam hoc enim apparet in effectu quia qui confidunt de salute sinistre sicut reprobi illi realiter sunt infirmi in potentes et stare non possunt qui autez confidūt de salute dextere sicut electi ipsi sunt potentes et ualidi facit ergo p̄s.hic duo quia primo tangit reproborum et electorum uanam confidentiaz et secundo iuxta hoc ostendit eos etiam differre secundum in potentiam ē potentiam ipsi obliguti sunt dicit ergo primo tangens confidentiam reproborum. ¶ Hii in curribus et hii in equis quod exponi potest tam litteraliter quam moraliter Litteraliter quidem dupliciter uno modo secundum cassiodorum sic q̄ hic tāgit duo genera triumphorum qui erant apud antiquos quorum unus erat maior qui laureatus dicebatur et fiebat in curru alter uero erat minor qui dicebatur ouatio et fiebat in equo et per secundum illud hic despicit eos propheta qui de terrena prosperitate et honore p̄ sumunt ¶ Alio modo sic q̄ per hii tangit psalmista .duos modos bellandi quibus olim utebantur reges quoz unus fuit in curribus falcatis et alter in equis exo.xv. ¶ Egressus est enim pharao cum curribus et equitibus et uicit id est gloriabatur quasi potens et in potentia exercitus sui et in gloria q̄drigarum suarum et hos etiam deridet psalmista quia in temporali potentia confidunt dicit vegecius li° tertio quadrigas falcatis in bello rex anthiochus et mitridates habuerunt que ut primo magnaz intulere terrorem ita ut p° modum fuere derisi.nam de facili currus falcatus planum semper inuenit campum et leuoni impedimento retinetur uno quoq; ictu aut uulnerato equo decipitur hec vegecius sic ē de seculari potentia quia licet primo aspectu uideatur formidanda .tamen diligentius consideranti est potius deridenda . et multiplicia habz impedimenta nulli enim est tanta potentia que campum planum semper habeat ideſt qui resistentiā non inueniat ideſt uulneratis et' equis aut percussis ideſt subtractis amicis et consiliariis qui currum potentie talis uidentur habere.statim currus uel potius sedens in curru decipitur deut.xx. ¶ Si uideris equitatum z currus ꝛc̄.non timebis eos ¶ Moraliter uero exponendo per currum possumus intelligere carnem ipsam dicitur enim currus a currendo et caro ipsa in mortem tam spiritualem quam corporalem semper currit innitens quatuor elementis .quasi, quatuor rotis unde et elementa in rei ueritate naturaliter rotunde sunt figure quasi rote .et ideo carni innituntur

hii sunt q̄ in curru sedent origenes dicit quos uideris in luxuria turpiores scito te quadrigis pharaonis esse Per equos uero signanter intelliguntur carnis uoluptates seu passiones iere. v. Equi amatores in femmas et sicut dicit ambrosius libro de ysaac mali equi passiones corporis sunt et reuera mali qui insani sunt dicit enim philosophus vii. libro de animalibus q̄ rabies accidit equis et est infirmitas incurabilis sic est de equis istis idest uoluptatibus carnis et eius passionibus ezechielis xxiii.

¶ Insaniuit in amatores suos et sapientie xviii Dum letantur insaniunt et ideo isti equi quos portant precipitant exo. xv. ¶ Equum et ascensorem deiecit in mare ¶ Alio autez mō distinguitur secundum glosam inter illos qui sunt in curribus et illos qui sunt in equis . sic uidelicet q̄ illi sunt in curribus qui in nobili successione temporalium bonorum trahuntur illi uero sunt in equis qui superbis honoribus gaudent primis uero scilicet hiis qui sunt in curribus expedit habere faciem retroversam Dicit enim auicenna .i. can. q̄ in plaustris uehi facie retroversa, usus debilitati et obfuscationi magnum confert iuuamentū sic et hiis qui sunt in hiis curribus seu plaustris uehum expedit ne obfuscetur usus primo ut illustretur et confortetur quia habent faciez retroversam ut scilicet considerent preterita et non futura quomodo scilicet iam nulla sunt que quāz magis uidebantur ex hoc enim uidebant qualiter fortuna est instabilis alioquin hiis curribus uehi periculosum est et nociuum Jere. li. Collidam inte currum 7 ascensorem eius. de inde quantum ad confidentiam electorum dicit nos autem in nomine domini nostri inuocabimus q̄ facimus dicentes in oratione p̄ dominum nostrum q̄i ihesuz xpistū uel secundū litteram ieronimi nominis domini dei nostri recordabimur et istud est summum remedium contra currus falcatos de quibus supradictum est idest potentiam seculares simplices inuadentem dicit enim uegecius libro tertio q̄ romani contra currus falcatos pugnantes maxime usi sunt hec industria uidelicet q̄ contra currus in toto campo tribulos abiecerū 7 in quos quadrige currentes cum incidissent ibidem ruere sunt Est autem tribulus secundum uegeciū ex quatuor palis conflixum propugnaculum q̄ quocunqz proiecteris stat super tribus et quar-

tum erectum est quadrigis infestum Sic ē te nomine domini nostri est enim in eo nomē patris et filii et spiritus sancti Et nomen domini nostri ihesu xpristi et quibus tris pertinent ecclesiasticam unitatem et quartum ad assumptam humanitatem .et ideo nomen dñi nri est propugnaculum quod tribus semper insultat et quarnz ē superbie et potentie temporali semper infestū quia sicut dicitur philipenses secundo humiliauit semet ipsum 7c. ut in nomine ihesu ōne genu flectatur et psalmista Sanctum et terribile nomen eius

PSJ OBLJGATJ sunt 7c hic ostendit psalmista supra diuersam malorum et bonorz confidentiam ipsos differre secundum in potentiā 7 potentiū unde quantū ad reprobos dicit ipsi obligati sunt id est uolue ligati et impediti praui amoris uinculis et ideo ceciderunt et isti sunt de quibus dicitur in precedenti uersu ¶ Jhii in curribus et hii in equis unde et de illo qui in curru uehitur dicitur .iii. marc .ix. Contingit illum impetu eundem de curru cadere et graui corporis collusione membra uexari ¶ Quantum ad equitatem uero dicit fallax equus ad salutem et ideo dicit apostolus primo thim. sexto ¶ Qui uolunt diuites fieri incidunt in temptationem diaboli et in laqueum ¶ Est autem sciendum q̄ isti cadunt dupliciter uno modo temporaliter quia perdunt sepe etiam in hac uita prosperitatem suā et iste casus est per subtractionē ut scripturationē equorz et currunū un iulio cesso libro quarto Fortuna plerumqz eos quos plurimis beneficiis adornauit ad durioren casum refert ideo dicit seneca. epistola lvi. ad lucillum redige te ad parua ex quibus cadere non possis uidemus enim q̄ qui de alto cadunt uel qui grossi sunt mox suo casu frangutur iob xxiiii . ¶ Mons cadens defluit Alio cadunt spiritualiter scilicet primo in culpam p̄ modum in penam et iste casus est per motuz proprium dicit enim philosophus libro de proprietatibus q̄ currentes magis quam plane ambulantes cadunt et rationem assignat quia magis p. des eleuant sic in proposito nam reprobi semper currunt in factis suis quia non plene deliberant prouerbiorum primo .

¶ pedes enim illorum ad malum currunt 7

fessimant et ꝙ hoc precenit ꝙ pedes idest affectus quos nimis elevant per superbiam appetentes in hoc mundo inordinate exaltari et ideo facilius offendunt et cadunt psalmista. Ibi ceciderunt qui operantur iniquitatem et secundo regū viii. ¶ Cecidit et claudus affectus est scilicet quantum ad electos dicit. nos autem surreximus scilicet a peccato nec corpore et erecti sumus dicentes. bona conscientia sursum corda habemus ad dominum. littera vero Jeronimi habet sic. versum illum.

¶ Ipsi incurvati sunt et ceciderunt ⁊c. omnes enim reprobi incurvantur ex peccatorum suorum pondere est etiam eis causa ruine unde nos enim ꝙ descendentes si onus grave portant a tergo facilius cadunt non autem ita cito si ipsum ante se ferant ¶ Sic et mali qui totum onus peccatorum semper habent quasi a tergo quia ad ipsam penam seu grauitatem eius non respiciunt et tamen continue quasi de monte descendunt necessario cadunt psalmista. ¶ Corvent omnes qui descendunt in terram. non sic autem erecti quia de illis scribitur. ¶ Confregi catenas cervicum vestrarum ut incederetis erecti.

OMNE SALUTARE fac ⁊c. psalmista pius de regis nostri potentia egit contra populus subditum sibi saluat hic pro ipso rege et populo verum orat et facit orationem in persona populi primo pro xpisto rege dicens domine saluum fac regem. deinde per subditos plebe dicens. ¶ Exaudi nos in die qua invocaverimus te. Et potest ista oratio etiam fieri in persona populi orantis pro se ipso et pro rectore etiam suo sive sit rector spiritualis sive etiam temporalis constat enim ꝙ salus populi multum dependet et salute regis sui. i. rectoris sive spiritualis sive temporalis. i. christi. ¶ Obsecro primum omnium fieri obsecrationes orationes ⁊c. pro regibus et omnibus qui in sublimitate sunt constituti ut quietam et tranquillam vitam agamus. littera vero Jero. in proposito talis est dñe salua rex exaudi nos in die qua invocaverimus te. et secundum hanc litteram non fit hec oratio pro xpisto rege sed potius dirigit oratio ad xpm sum quam vocat psalmista dominum et regē

est enim xpistus non solum dominus noster sed rex noster propter duo que ad verum regem exiguntur prout distinguitur a tyranno. requiritur enim ex parte subiecte plebis liber consensus dicit enim philosophus quinto polit. ꝙ regimen est principatus voluntarius

¶ Si autem per fraudem principatur aliqs vel per violentiam iam hic viderur tyrannus esse hec autem est differentia inter xpistum et dyabolum quia xpistus solum regnat in volentibus et amantibus eius principatum unde bernhardus libro de diligendo deo alludens apostolo ait iustis non est lex posita hoc ē nō tanquam invitis imposita sed voluntarie ⁊ liberaliter data quia suauiter inspirata unde et pulcre dicens tollite iugum meum super vos ac. si diceret non impono invitis sed vos tollite si vultis alioquin non requiem sed laborem invenireris hec bernhardus et crisostomus omelia xliii. in imperfecto vere iustum regnum dei quando et rex vult homines habere sub se et homines capiunt esse sub eo quando autem rex per violentiam cogit esse sub se illud quātum ad veritatem non est regis sed tyranni. hec crisostomus ideo et verus quamuis homines habeat in potestate tamen volentes recipit tātum ut nō sit tyrannus, sed rex. Josue. xxiiii. eligite hodie qō vobis placz cui seruire potissime debeatis: dyabolus plane tyrannus est q etiam nolentes compellit facere voluntatem hec crisostomus ideo de xpisto rege dicitur ipse. ¶ Dominus regnavit exultet terra letētur ⁊c. secundum est ex parte ipsius regis vide licet paternus affectus dicit enim philosophus primo polit. capitulo decimo ꝙ pater principatur filiis principatu regali et ꝙ rex debet esse quasi pater subditorum sicut omerus vocavit iovem regem patrem hominum volens innuere ꝙ erat rex hominum et seneca libro .i. de clementia hoc ꝙ pertinet etiam principi faciendum est quem appellamus patrez patrie cetera enim cognomina honori data sunt. sic et xpistus ad subditos suos paternum ostendit affectum secundum illud matth xi.

¶ pater noster qui es in celis ⁊c. adveniat regnum tuum patet ergo ꝙ xpistus est verus rex patet rex distinguitur a tyranno ⁊ iō sibi debemus amorem ⁊ honorem dicit ambrosius in examerō ꝙ apes regem suū summa protectione defendūt pro suo rege perire vul

cherrimum putant etiam nos multo magis ꝙ uere moui pro rege nostro putare debem⁹ qꝫ dicitur Jeremie decimo. ¶ Ipse deus uiuens ⁊ rex sempiternus amen. tertium est ꝓ pinquitas generis ne sit alienigena dicit enim philosophus primo poli. capitulo decimo ꝙ rex debet esse de genere illorum quibus principatur sic et xpistus ut super nos regnaret cō uenientius de genere nostro esse uoluit acc̄. xvii. ¶ Cinum enim genus sumus ideo precepturn fuit deut. xvii. Non poteris' alterius gentis regem facere qm̄ non sit frater tuus.

DOMINE IN VIRTUTE TUA

te tua ⁊c. psalmus iste est de xpisto rege nostro in quo p̄a duo facit quia primo agit de ipsius letitia gloriosa q̄z habz de beneficiis sibi et suis prestitis secundo de eius potentia quasi ostenderet in puniendis reprobis ibi Inueniat ⁊c. primo uero tangit ipsius gaudium et secundo eius meritum ibi. ¶ Quoniam rex ⁊c. et primo tangit sui gaudii uehementiam. secundo illius gaudii materiam ibi Desiderium ⁊c. ¶ Sciendum est autem ꝙ uersus iste dupliciter potest exponi uno modo de xpisto alio modo de quolibet electo exponendo enim primo modo dicit psalmista deo patri ¶ Domine in uirtute tua letabitur rex idest xpistus homo letabitur de uirtute tua idest filio tuo qui est uirtus hoc est letabitur in unione personali cuz uerbo tuo uel letabitur in uirtute quaz ostendit hostes debellando uirtus fuit tua quia a te eam recepit et super salutare tuum. salutem quam fecit i mundo ¶ Exultabit uehementer exponendo autem uersum de quolibet iusto sic tangit letitiam duplicem unam quam habet iustus in p̄senti iure et est de omni opere meritorio ⁊ quantum ad hoc dicit. ¶ Domine in uirtute tua letabitur rex. Aliam habet in spe et illa ē de finali premio et quantum ad hoc dicit. ¶ Et super salutare tuum idest finalem salutem exultabit uehementer. quantum ad primum. ¶ Sciendum est ꝙ quilibet iustus rex uere dici p̄t unde augustinus libro de uera innocentia non caret regia potestate qui coppressus nouit rationabiliter imperare uere enim dominus est terre qui elementa summit regit legibus disciplinet augustinus ꝙ autez homo iustus sit rex patet per insignia tenet enim in manu ceptrum scilicet crucem numeri xiiii. ¶ Sceptrum patris sume tecum eze. xix. Facte sunt ei uirge solite in sceptro ¶ habet etiam dyadema in capite aureum gemmis in signitum idest excitatem cum ceteris uirtutibus ecclesiastici xlv. ¶ Corona aurea super caput eius expressa signo sanctitatis. sunt ergo ipsi reges unde talibus dicitur. ii. petri ii. ¶ Clos estis genus electum regale sacerdotium talis autem debet dici non in uirtute propria sed in uirtute dei sicut enim in corporibus est uidelicet ꝙ in aliquas operationes uti p̄t uirtute propria que eis inest ex propriis principiis in aliquas uero possunt solum uirtute celesti eis influxa. sicut ꝙ magnes descendit. hoc habet ex grauitate terre ex qua componitur sed quod trahit ferrum hoc habet ex uirtute celesti. sic est et in anima ꝙ in aliquas operari possumꝰ ex propio libero arbitrio ⁊ q̄i uirtute ꝓpria sicut opare malas ⁊ fidr opare bonas boitate morali policita sed in operationes meritorias uite eterne nō p̄t nisi p gr̄az dei ⁊ uirtute diuina propter quod dicit psalmista nō saluabitur rex per multam uirtutem et gigas non saluabitur in multitudine fortitudinis sue

DESIDERIUM CORDIS

eius tribuisti ei ⁊c. hic tangit predicte letitie causam et materiam et diuiditur in duo secundum duplicem causam primo est adeptio sue uolūtatis. secunda est acceptio regie dignitatis que tangitur ibi. ¶ Quoniam preuenisti ⁊c. ⁊ potest iste uersus exponi uel de xpisto et secundum hoc dicitur hic eius desiderium edimpletum quo ad duo uidelicet quo ad illud q̄ affectabat mente et quantum ad hoc dicitur. ¶ Desiderium cordis eius tribuisti ei. ⁊ quantum ad illud quod expressit uoce scilicet per se uel per prophetas et quantum ad hoc dicit. Et uolūtate labiorum eius non fraudasti eum luc. xxii. ¶ Desiderio desideraui hoc pascha manducare uobiscum priusquam patiar Ciel. ubi desiderium cordis fuit desiderium dilectionis quo uoluit incarnari uoluntas autem labiorum fuit uoluntas humanitatis q̄ uoluit pati ⁊ mori

ptimum vesiderium exprimitur proverbiis
¶ Deliciæ meæ esse cum filiis hominum. vole
bat eni esse cū filiis hominum et non solum g
gratiam sed etiam per naturam vnde et phi
losophus ii. polit. dicit dictum cuiusdam qui
dixit q; amentes desiderant esse unum per no
turam et quasi ex duobus efficerētur unum sic
enim et filius dei qui dilexit nos ante mundi
constitutionem ymmo et sicut dicitur Jere .
xxxi. In caritate perpetua dilexi te. ideo attra
xit ide assumpsit ad se naturam nostram in in
carnatione vt quo dicitur Job viii . ¶ Sub
figura cervus ut vesiceret umbram venus eni
ste est de quo can. ii. ¶ Similis est dilect⁹
meus capree hinuloq; cervorum qui est amans
amore umbram vesiderantis ideest incarnatio
nem per quam fuit ipsa diuinitas obumbrata
secundum vero vesiderium exprimitur ps. lxii
Oblectus est quia ipse voluit et ii. regū. vbi.
¶ Quis mihi det ut ego moriar pro te fili
mi causa vero huius desiderii fuit quia sicut
dicit tullius libro de amicitia maximum est in
amicitia superiorem parem esse inferiori ut er
go ostenderet suam ad mortales seu ad per
fectam amicitiam participari mortalibus voluit
humilians semet ipsum usq; ad mortem ido
hoc signum amicicie potissime tangit dicens il
lud io. xv . ¶ Maiorem hac dilectionem
nemo habet quam ut animam suam ponat qs
pro amicis suis utrumq; ergo vesiderium sibi
tributum a patre psalmista ¶ Rubust ti
bi secundum cor tuum et omne consilium tuū
confirmet uel aliter potest istud exponi de ui
ro iusto ut per desiderium cordis intelligatur
spiritus ut sic distinguatur desiderium cordis
contra desiderium carnis ut sic cuilibet iusto
tribuitur desiderium cordis sui quia non desi
derat ex corde nisi quod anime sue expedit q
que vere sibi bona sunt et necessaria psalmista
¶ Qui replet in bonis desiderium tuum .
conuersio est de desiderio carnis que sepe ap
petit superflua auicenna prima canone . vbi
dicit q; desiderium . esurientis aut sitientis
si est certum et uerum desiderium non est
tardandum nec diu differendum cui esurienti
secus est de desiderio mendoso quale est sepe
desiderium ebrionum quorum sitis non proue
nit ex indigentia alicuius nature sed ex alia ma
teria colerica unde talis sitis mendosa sedat
vomitiuo et sitim tollerāt. Sic in proposito
nam sitis et desiderium iustorum cordis est cer
tum et uerum cuius non est nisi respectu alioq;
quibus vere indiget et ideo tale desiderium nō
differtur a deo sed statim datur quando hō i
diget sed desiderium carnis sepe est q; sitis
mendosa que non prouenit ex aliqua indigen
tia sed potius ex repletione nimia et immatura
ti concupiscentie et ideo istud vesiderium me
lius curatur per subtractionem illius quod ve
siceretur quam per hoc q; sibi offertur quod
vesiceret imo sicut ille q patitur siti mendosa
quanto plus biberit vespere tanto magis sitit
mane sic in proposito quanto carni tribuitur
quod vesicerat ipsum vesiderium postea magis
attenditur unde bernhardus de diligendo deo
stultum et extreme vementie est ea appetere
que nullquam non dico sacient sed nec tempe
rent appetitum dum quicquid talium habue
rit nihilominus non habita concupiscat sz ad
quecq; vefuerint semper inquietus aneles ita
enim fit ut per varia et fallacia mundi oblecta
menta vagabundus animus fatigetur non sa
cietur dum quicquid familicus inglutierit pau
reputet ad id quod superest vevorandum hec
bernhardus et seneca epistola li. loquens de hu
nis temporalibus ait si quid in illis esset solidi
illi et implerent nunc hauientium sitim conci
tant non sic est de cordis vesiderio q; in uno
bono desiderato adepto saciatur proue. x. desi
derium iustis dabitur . ¶ Si autem
secundum desiderium carnis alicui tribuitur sig
num est maxime ire et indignationis diuine se
cundum illud augustini de verbis domini non
est magnum exaudiri a deo ad voluntatem ha
bere pro magno exaudiri ad utilitatē alii aliq
quāndo deus iratus dat qd petis et ide propicius
negat quod petis psalmista Desiderium eorum
audiuit eis et nō sunt fraudati a desiderio suo
¶ Adhuc esse eorum erant in ore ꝛc. et ira dei
ascendit super eos .

CIONTRA AD PRECEPTUM
eum ꝛc. hic tangit secundam cau
sam leticie que est acceptio regie
dignitatis describit autem istam
dignitatem quo ad tria videlicet quo ad ipsius
celsitudinem duracionis longitudinem et ho
noris magnitudinem secundum ibi Citam ꝛc
Tertium ibi magna est ꝛc. potestlaurez iste

uersus exponi uno modo de xpisto ut dictum est et sic tanguntur duo uidelicet ex parte xpi conueniens ad regium dispositio et quantum ad hoc dicitur ¶ Quoniam preuenisti eum in benedictionibus dulcedinis id est donis gratiarum significat enim benedictio ei quo benedicit multiplicationem et communicationem bonorum suorum gen.secundo.

¶ Benedicens benedicam tibi et multiplicans bo te. ¶ Et est aduertendum. q̄ preuenire quandam prioritatem importat et potest in proposito uobis dicere prioritatem tēporis et sic xpistus fuit preuentus benedictionibus quia fuit a principio sue conceptionis antequā nasceretur plenus gratia et uirtute uel potest dicere ordinem perfectionis et sic xpistus fuit preuentus benedictionibus quia pre ceteris omnibus creaturis fuit singulariter benedictus. ysaie.li. ¶ Unum uocaui eum et benedixi ei et multiplicaui eum ¶ Deinde tangit regie dignitatis collō seu ipsius in regnū sublimatio cum dicitur Posuisti in capite eius coronā de lapide precioso coronā inquā videt diadema regale potest autem istud intelligi multipliciter uno modo sic q̄ per caput xpisti intelligatur diuinitas nam caput xpisti deus per coronam uero intelligatur humanitas huic capiti recēter patenti et firmiter coaptata iuxta illud can.tertio ¶ Egrediemini filie syon et uidete regem salomonem in diademate suo qua coronauit eum mater sua in die dispensationis illius et in die leticie cordis eius videt in die annuntiationis quo attribuitur māter eius primum gaudium de filio suo uidelicet gaudium conceptionis ista autem corona fuit de lapide precioso ymmo et lapis precious tota secundum illud petri secundo. ¶ Ponam in syon lapidem summum probatum electum pretiosum Est autem lapis ille margarita preciosa et sicut dicit ysidorus xpi .etbi margarita de celesti rore gignitur et margaritis autem quedā uocantur uniones aptum nomen habentes eo q̄ tantum unus simul reperiatur inter margaritas uero precioſior est candida matutini roris conceptio reddit candidas sed uespertinus aer gignit obscuras et sic lapis ille de rore celi est genitus quia de spiritu sancto cōceptus iuxta illud ysa.xli. ¶ Rorate celi desuper.et bene unionis nomen retinet quia unica est tam patris quam matris p̄. Unicus es pue per sum ego et tbob.vi. ¶ Unico suo parentibus fuit autem ros ille de quo concepta est ros matutinus quia spiritus dicit prouer v primo ¶ Qui mane uigilauerit ad me inueniet me .et ideo margarita hec fuit candidissima quia ab omni peccato tam originali quā actuali immunis non sit alii sancti quos omnis uespertinus aer ideest carnis concupiscentia in sua cōceptione obscurauit grego.moy. xpisti.nullus sanctorum quam licet uirtutibus plenus exstitit cum ingrediē mūdi collectus est ut pōt ei de quo dictum est quod nascetur ex te sanctum uocabitur filius dei unde prouer viii. Melior est sapientia cunctis operibus preciosissimis Alio modo potest exponi sic q̄ per caput xpisti accipiamus initium predicationis eius corona uero erat cetus apostolorum qui in principio predicationis sibi firmiter adhesit eccle.l. ¶ Circa illum corona fratrum fuit autem corona ista de lapide precioso quia licet in omnibus lapidibus immixtis sit aliqua uirtus celestis impressa cum in lapidibus preciosis est uirtus illa expressior et laudabilior et mirabilior quequidem uirtus una cum decore suo reddit ipsos preciosos et quanto uirtus mirabilior tanto est preciosior unde et stelle elementares uocantur a quibusdam sic et in istis fuit et decor uite maior quasi essent quedam stelle elementares propter quod eis dicitur. matth v. ¶ Vos estis lux mundi insuper et de ipsis intelligitur illud apoc.xii. In capite eius corona stellarum xii.fuit autem et ipsis uirtus celestis mirabilior et euidentior quibus dicitur marci ultimo ¶ In nomine meo demonia eicient linguis loquentur nouis serpentes tollent super.egros manus nē. item thim.xiii. ¶ Per te urbs iherusalem et saphiro et smaragdo edificantur et lapide preciosо. ¶ Tertio modo potest exponi sic q̄ per caput corporis xpisti intelligitur supremus gradus ecclesie in quo ponitur corona q̄ status clericalis uel prelatorum qui dicuntur corona propter maximam perfectionem uite quaz deberet habere corona enim propter sui figurum circularem perfectionem designat in cuius signum etiam coronātur corona uero ista debet esse de lapide precioso quia sicut dicitur ecclesiastici xlv. ¶ Coronauit eū in uestis uirtutis et sic fuit in primitiua ecclesia sed uidetur esse modo sicut de lapidibus dicit alber.

libro secūdo. de lapidibus ꝙ species et natu
dicis lapidum mortalia sunt extra locum sue
generationis diu seruata et non retinent non
specici nisi equiuoce licet in figura et colore
non possit hoc nisi per longum tempus depre
hendi. ¶ Sic uidetur esse in presenti de
omni statu clericorum siue religiosorum siue
regularium siue secularium si reperentur ad
utram quam olim in sua prima institutio
ne habuit nam locus generationis fuit humi
lis paupertas xpisti a qua isti elongantur
et ideo non sunt preciosi realiter sed apparen
ter ut cum dolore possit ecclesia dicere illud. ii
parali. xxvi. cuicquid preciosum fuerit commoliti
sunt et illud Jere. xiii. De capite nostro cecidit
corona glorie cuius assignatur tres quarto
¶ Obscuratum est aurum mutatus est color
optimus dispersi sunt lapides sanctuarii in ca
pite omnium planetaruz ad planetarum. secū
do tangitur meritorum condigna remuneratio
cum dicitur ¶ Posuisti in capite eius
coronam et cetera idest coronasti eum corona
regali apo. quinto Fecisti nos deo nostro regi
men uel corona triumphali. Jacobi primo.
¶ Beatus uir qui suffert et cetera Accipiet
coronā uite est autem ista corona de lapide pre
cioso idest de xpisto qui erit totus merces et
beatitudo nam secundum naturam humanaz
exterius ut sit homo undiqz beatus et ideo
dicitur coronatus psalmista. ¶ Gloria
et honore coronasti eum. Textus autem
Jeronimi habet coronam de obrizo idest de au
ro purissimo per quod intelligitur ipse xpistus
ut prius qui quantum ad utramqz naturam
purissimus fuit ecclesiastica ply. ¶ Corona au
rea super caput eius

IHESU PETIIT A te scī
bit describit dignitatem regalem
xpisti quantum ad durationis lō
gitudinem. Hic uersus exponit
uno modo ut dictum est de xpisto unde de
ipso dicit psalmista ¶ Citam petiit
a te scilicet ablatam sibi in passione quam pe
tunt sibi restitui in resurrectione psalmista.
¶ Tu autem domine miserere mei et resus
cita me. Ista autē petitio fuit exaudita quia
tribuisti ei longitudinem dierum in seculum
seculi scilicet ad uiuendum et regnandum si
militer xpistus petiit uitam membris suis et
sicut sibi tributa est longitudo dierum ita mē
bris suis tribuetur io. xiiii. ¶ Ego uiuo et
uos uiuetis. dicit albertus xviii. li° de animā
libus ꝙ Alfonsus piscis primo tanquam uermi
culus nascitur de putredine luti qui postmo
dum adueniente aqua conescit in piscem
quo dicunt naute ꝙ si postmodum putresac
tus consumatur usque ad caput et oculos ad
uenīente iterum aqua renascitur et postmodum
diu uiuit sic et homo primo generatur ex pu
tredine luti id est carnis corruptione ad mo
dum uermicali iob xxv.
¶ Hō putredo est et filius hominis uermis
ubi gregorius filio hominis uermis dicitur qa
sam ex mortalium corporum corruptione pro
pagatur sed postmodum adueniente aqua bapti
smi proficit in piscem ut hactenus primo.
¶ Facies hominis quasi pisces sed piscis iste
postmodum putrescit usqz ad caput et ocu
los quia totum corpus in putredinem uertit
saluo eorum capite cum oculis idest ani
ma cum ductus potentiis scilicet intellectu
et affectu sz postmodū i regeneratōe accipiet no
uam uitam et diuturnam quia sempiternam
sapientie quinto ¶ Justi autem in
perpetuum uiuent et apud dominum est merces eorum. ¶ Alio modo exponitur
uersus de quilibet uiro iusto cuius primo tan
gitur oratio cum dicitur ¶ Citam petiit a
te scilicet bonam quia sicut dicit seneca epla
cviii. Non enim uiuere bonum est sed bene ui
uere unde beatus augustinus de disciplina ci
uitatis dicit quid est quod uis habere bonaz mor
tem cotidie enim rogas bonam mortem det
mihi deus quis tat deus a me malam mortem
moui male times uiuere male non times plus
amas ergo mortem tuam quam uitam corri
ge male uiuere et cetera non potest male mo
ri cui bene uixerit hec augustinus unde dicit
lactantius qualitatem mortis ex uite ratione
patere ratio predicti est qz ruth. secūdo scribi
tur gratiam quam preduit uermis seruauit et
mortuis. deinde subditur exaudiuit eum
cum dicitur Et tribuisti ei longitudinem di
erum cē ¶ Dedisti ei uitam sempi
ternam dicit enim augustinus ubi supra propter hoc dicitur bene uiuere ut perueniatur ad
semper uiuere et perconsequens bona uita est

tuū id est sicut tribuisti deo cor tuum ita tri
buat ipse tibi hoc est retribuat quod et deus
fecit inter omnia enim munera nostra illud ē
quod maxime appetitur et summe recompē
sat unde et dicitur prouerbiorum xxiii. fili mi
prebe mihi cor tuum. ¶ dicit philosophus
viii. de animalibus de aue predali sez accipitre
q̄ comedit cor eius q̄ compedendit de aui
bus et assignat albertus rationem quia cor nī
quam infirmatur alia enim potest esse ratio
quia dicit plinius libro xi. q̄ licet cor dure sit
substantie et digestionis difficilis tamen quan
do bene digeritur optimum prestat nutrimen
tum et multum Sic et xpistus qui quasi auis
predalis ad predaz continue volat ut homines
qui sunt quasi quedam celestia volatilia secun
dum ambrosium in fine exameron venetur ut
capiat ps. ¶ Ascendisti in altum cepisti cap
tiuitatem accepisti cē ¶ Sed corda precipue
sibi incorporat electorum nam et ipsa non infir
mantur insuper et corpori id est xpisti misti
co optimum prestant nutrimentum nam inde
potissime augetur corpus xpisti licet enim cor
hominis ex sua natura sit dure substantie et
difficilis digestionis tamen deus forti calore
spiritus sancti ipsum bene digerit et in mem
bra conuertit Jeremie xxii. ¶ prauum est
cor hominis et inscrutabile ego dominus scru
tans corda cē. deinde quantum ad principium
operationum humanarum scilicet deliberatio
nem pertinentem ad intellectum dicit Et om
ne consilium tuum confirmet et est necesse ho
petere ubi consilium bonum est quia quantus
est ex nobis valde sumus in bono consilio in
stabiles et infirmi senec. epla lxxxix ad lucillū
fluctuamur inter varia consilia nihil libere vo
lumus nihil absolute nihil semper hec ille sap
ir. ¶ Cogitationes mortalium timide et in
certe prouidentie nostre ideo debemus petere
ut nostra consilia bona a deo confirmentur ps
¶ Confirma deus hoc quod operatus es in
nobis Judith viii. ¶ Orate ut firmum faciat
consilium meum deus cē.)

EXSULTABIMUR IN SA
lutari tuo cē. hic predicte pe
titionis causam subiungit in
hoc quantum ad utramq; p
tem petitionis nam quantum ad primam par
tem que talis fuit tribuet tibi secundum cor

tuum sc. longit enim dicens ¶ Letabimur i
salutari tuo quasi dicat ideo petimus q̄ tri
buatur tibi secundum cor tuum id est deside
rium cordis tui quia letabimur in salutari tuo
quod dupliciter intelligitur secundum q̄ xpis
tus patiēs duo desiderabat unum pertinēs ad
se ipsum scilicet resurrectionem per quam sal
uatus fuit et liberatus totaliter ab hostibus q
fuerat illud desiderium completum dicit psal
mista ¶ Letabimur in salutari tuo quo scili
cet tu salutus es in tua resurrectione nam de
illa salute eius debemus letari quia salus illa
est etiam causa salutis nostre finalis q̄ sua
resurrectio est causa exemplaris resurrectionis
nostre et ideo p̄s. loquēs de die resurrectionis
xpisti dicit ¶ Hec dies quam fecit dominus
exultemus et letemur in ea augustī. in sermo
ne quodam de paschali tempore quomodo ma
ria virgo mater domini inter omnes mulieres
principatum tenet ita et inter ceteros dicit
hec omnium dierum mater est hec augustinus
aliud etiam desiderium xpisti patientis fuit
pertinens ad nos et hoc fuit salus nostra fuit
enim sua passio nostre salutis causa meritoria
effectiua et iuxta hoc dicit psalmista
¶ Letabimur in salutari tuo id est in salute
que per tuam mortem facta est unde augustī.
in sermone quodam alio de paschali tempore
gaudete fratres quia redemptionis nostre pre
cium persolutum est non modica quantitate cō
stamus pro quibus ipse factus est precium q
redemit nascitur ut doceret moritur ut saneret
crux fuit mortifera xpisto sed salutifera xpisti
ano hec augustinus. psalmista
¶ Exaltabo et letabor in misericordia tua
quoniam respexisti humilitatem seruitutis cē.
signanter uero dicit ¶ Letabimur in
salutari ad differentiam letitie mundialis que
non est de salutari primo saluti repugnans
quantum uero ad secundam partem petitio
nis que talis fuit. ¶ Et omne cō
silium tuum confirmet causam subiungit di
cens ¶ Et in nomine dei nostri magnifica
bimur id est magni efficiemur et intelligitur
istud dupliciter uno modo sic ¶ In no
mine domini nostri magnificabimur cē. id est
in sui nominis participatione nomen enim do
mini dei nostri est xpistus et nos participādo
idē nomē dicimur xpiani unde ps. lxxi. Ocoabit
seruos noie alio sez quā noie seruī qz nomine

dñi et hoc ostendit nos esse magnos id ē magni uoluis si tamen istud sit nobis per bonam imitationem xpisti impossibilium et non p electionem usurpatum sicut enim in moneta regali non sufficit habere nomen regis vel picturā uel scriptum sed requiritur q̄ sit aurum ut impossibilium ? alioquin unionem magnum non habet sic in proposito et loco qui solum habēt nomen xpisti in superficie non sunt i celestes thesauros transferendi et Jere.vi. ¶ Argentum reprobum uocate eos ideo dicit psidonius vii.ethi. ¶ Non se glorietur xpistianum esse qui nomē habet et facta non habet ubi autē secutum fuerit opus certissime ille est xpistianus qui se factis ostendit xpistianum ambulās sicut ille ambulauit hec psidonius iō eccle. dicit ¶ Curam habe de bono nomine ¶ Alio⁹ intelligitur sic in nomine tuo magnificabimur id est in tui nominis confessione ad debitam magnificationem requiritur confessio nominis xpisti qne fiat non solum uerbo sed etiā opere Romā.viii. ¶ Quos iustificauit hos et magnificauit multi enim nomen xpisti confitentur uerbo et cum factis abnegant et tales uel non magnificantur simpliciter uel magnificantur indecenter dicit enim albertus xpūs de animalibus q̄ corpora ista que a principio operationis laboriosis que fiunt cum grauibus motibus exponuntur non habent incrementū modo conuenienti quia nec ad debitam augētur quantitatem nec etiam proportionabiliter augentur membra ipsorum quia ad membra quibus maiores motus exercent plus attrahitur per calorem de nutrimento et tunc oportet q̄ ab aliis subtrahatur .et ideo fullones magnificantur in cruribus et fabri in brachiis et manibus sic est de hiis qui nomen xpisti solum uerbotenus confitentur nam assuescūt se operibus laboriosis et grauibus motibus ? operibus uiciosis Jere .nono. ¶ Cir iniquē egerent laborauerunt et psalmista labor in medio eius et iniusticia et ideo ipsi uel non perueniunt ad debitam magnitudinē ut sint bti id ē bene aucti uel si magnificentur hoc non est proportionabiliter nec decenter quia sicut augetur corpus incrassatum impinguatum dilatatum ita minuitur spiritus de quibus dicitur Jeremie quinto ¶ Magnificati sunt et ditati incrassati sunt et impinguati et preterierūt sermones meos pessime

ADPLEAT DOMINUS

ō es petitiones hic p̄s. orat pro xpisto fūgente officio pontificis pro statu suo immortalitatis furgitur enī modo assistens deo patri officio pōtificis pro nobis quia sicut dicit apostolus ro. viii xpistus ihesus ꝛc̄. qui est ad dexterum dī qui etiā interpellat pro nobis et ideo p̄s. hoc uidens orat dicēs impleat dominus omnes petitiones tuas istud tamen de petitionibus ee esse exponitur quas deus implet et si non semper in presenti implebit cū in futura beatitudine ubi erit omnis boni plenitudo hesē quinto que est petitio tua etiā si dimidii regni partem pecieris dabitur tibi .nunc cognoui ꝛc̄. p̄s. prius pro xpisto suam expressit orationem hic uero tangit sue exaudicionis certificationem et hō quantum ad duo que supra petuit in primo uersu orauit enim pro xpisti spūali oblatione dicens Exaudiat te dominus et pro offerentis defensionem dicēs protegat te ꝛc̄. ¶ Certificatus ē p̄s. de sua exaudicione quantum ad utrumq3 et primo quantum ad xpisti defensionem secundo quantum ad ipsius spiritualem oblationem ibi exaudiet illuz ꝛc̄. quantum ad primum dicit nunc scilicet ante quam fiat cognoui id ē deo mihi reuelante ¶ Quoniam saluum fecit id ē faciet xp̄s suum istum uidelicet protegendo auxilium mittendo et tunedo sicut supra in duobus primis uersibus petitum est Alio autem modo pōt ista pars uersus exponi de populo pristiano seu quolibet electo qui etiam xpistus id ē unctus dici potest ungitur enim quilibet fidelis ? sacramentaliter exterius et spiritualiter interius scilicet gratia spiritus sancti et quia hec unguenta ad salutem ordinantur et salutem conferunt ideo signanter dicit saluum fecit dominus xpistum suum id est unctum ab ipso Sciendū ē autē q̄ p̄ter ista unguēta distinguit ber .sup can.omel.x.tria alia .s. unguenta cōtritionis qō fit ex peccatis nostris deuotionis quod coficitur et diuinis beneficiis pietatis seu passionis qō cōficitur ex paupū necessitatib⁹ ? oīm miseroꝝ erūpnis p̄mū scōz ipsuz ē pungitiuū dolorē faciens scōm tepantiuz dolorem liniens tertium sanatiuum morbum expellens et istud unguentum secundum eum dē omel.xii longe alia duo antecellit ? iō pōt conuenienter dici unguētū apostoliō seu apprōx

dicit enim auicenna v. canon. q⁹ unguentum apostolicon seu unguentum apostolorum recti ficat cum facilitate fistulas difficiles nec aliquid par ei et mundificat vulnera et carnem in ortum et consolidat et dicitur q⁹ est medicina duodecim apostolorum hec auicenna sic est de unguento pietatis et compassionis seu misericordie quod apostoli tanquam celestem medicinam nobis tradiderint tam verbo quam exemplo ipsum enim rectificat fistulas difficiles sanat aliter id est concupiscentias carnales que sunt fistule et primis parentibus vulneratis nobis recte seu et vulnere originalis culpe nondum perfecte sanato vulnera etiam nostra id est peccata actualia mundat et consolidat secundum ecclesiasticum. ¶ Non desis plorantibus in necessitate consolatione et cum lugentibus ambula non te pigeat visitare infirmum et his enim in dilectione firmaberis illi ergo sunt christi domini id est uncti qui hoc unguento uncti sunt quos dominus salvat ꝑ. ¶ Nolite tangere christos meos

¶ LAUDATE DOMINUM de celo ꝛc hic ostendit psalmista se certificatum de sua petitione quam fecit pro christi oblatione spiritualiqe quidem oblatio fuit oblatio precum in qua enim petivit psalmista dicens. ¶ Exaudiat te dominus id est quantum ad certificationem illius petitionis dicit hic exaudient illum de celo sancto suo id est de celo trinitatis vel de celo empireo ubi autem modo intellat pro nobis Johannis. ¶ Pat scio q⁹ semper me audis ¶ In potentatibus salus dextere eius psalmista .prius egit de christo sacerdote et pontifice hic egit de christo rege et principe ¶ Sciendum autem ad sacerdotem pertinet salvare populum subditum peccatum in quantum ita ad regem pertinet salvare virtute et potentia fecit ergo psalmista hic duo qz primo ostendit quomodo christus tanquam rex subiectos per potentiam suam salvat in secundo pro christo et sibi subditis deum orat ibi ¶ Domine salvum ꝛc. primo vero tangit salutem quam christus fecit per suam potentiam et secundum eam declarat per effectus euidentiam ibi bil in curribus ꝛc. quantum ad primum dicit in potentatibus ꝛc. et exponitur

istud dupliciter uno modo sic q⁹ in potentatibus spiritus id est in fortibus et virtuosis operibus eius est salus vestre eius est enim pertinet opus validum dominorum et significat hic magnitudinem seu multitudinem virtutis et potentie nostre autem salutem vestre eius salutem fructus gratie ut singulorum spiritualium vel singulum quem fecit vestre sue per nobis in cruce pugnando unde vestre Jesu. habz sic hic Fortitudine salutis vestre tue Illa virtus salus fuit in potentatibus id est virtuosis et fortibus operibus Alio modo exponitur sic q⁹ in potentatibus scilicet nostris est salus vestre re eius quia nos efficimur potentes in tribulationibus et temptationibus per salutem vestre eius Et vocat salutem vestre eius unde salutem procurantes a vestro spiritu in cruce pendentis Ill latere enim spiritu vestro profluxit sanguis et aqua id est duo sacramenta scilicet baptismi qui fit in aqua Sub qua etiam continetur sacramentum penitentie quod in aquis contritionis celebrari debet . Sacramentum vero eucharistie in quo realiter est sanguis christi profluxit cū sanguine illa autem sacramenta sunt salus vestre eius quia processerunt de vestro eius perforato ad nostram salutem Dicit physicus post. ubi. de opobalsamo id est succo balsami q⁹ sico sic appellatur q⁹ cuius ferreis unguis factus balsami per cuiusdam spinil olonis guttam distillat cuiusdam autem grecu sermone oppe appellatur hec planta constat autem q⁹ inter omnes guttas hoc est mirabile salutifera nam secundum auctores fetum maturat expellit cicatrices curat et corpora a putrefactione preservat sic etiam christus quasi arbor balsami et lignum vite unguibus ferreis percussus in cruce id est clauis et lancea in corpore guttam saluberrimam distillauit et cuncta id est vulneribus que opera mortua expellat cicatrices id est inveteratas concupiscentias sanat et tam corpus quam animam a putrefactione custodit unde ambrosius super ꝑ. Beati immaculati dicit sic christus in ligno cōpunctus est lancea et exiuit ex eo sanguis et aqua . omni unguento fragrantior et quasi balsamum ex arbore sic virtus exibat de corpore ꝛc. cōpunctus igitur iesus omnem remissionis peccatorum et redemptionis effudit. hec ambrosius talis est ergo vestre eius psalmi ¶ Salvum me fecit vestra tua. et ibi

in potentatibus quis nutrime nos reddit pot
tentes.nam equus illa tollit egritudinem eyecti
et ffffvii. ¶ Ecce equi redundantes a hacre
ditro ꝛc.et erunt pisces multi sicut pos pquā
fluat permanebunt equi ille et saginabuntur et ui
uent .et singulis precipue audacium confert et
pīces dicitur enim in libro de natura rerum qđ
multo pabulo de sanguine pullus tenerrimi mag
num sumit audaciam et secundū comitum sic
et vemel in bapolino cum sue quasi suos pue
dulce ut post quorum predā ppulsus est qui e
quasi multo tenera suis quidem est quia ysa.xli.
¶ Cloquar ne audiente eucm de terra longi
qua utrum voluptatis nec suis illa tenera ē
et quasi suis tenera in sacramento sumitur .
Jere.li. ¶ Replenit uentrem suum teneritu
dine mea et ideo sanguis eius magnum audā
cium et potentiam uendi id ē strenue predā
tium comprehendendi gustanti confert epbe.
pso. ¶ Confortamini in domino et in potem
tia virtutis eius uel aliter per salutem dextere
intelligitur salus spiritualis que est in bona
eternis et ille etiam reddit nos potentes spiri
tualiter uel saltem fine ea non est homo potēs
sicut nec homo est fortis qui non est sanus et
dicitur ista salus dextere ad differentiam salu
tis sinistre que est salus temporalis. inuitens
prosperitati temporali ista autem non facit po
tentes spiritualiter ꝓo. ¶ Dicta salus hominis
unde dicit uegecius li. xii. q. sinistra pars ue
lut manca in acie consistit et bo est uerum co
muniter tamen quandoq; per exercitium aliqa
adquirit q. efficitur ambidext sed pauci sunt
tales ita etiam q. aliquos bene scisse uti pfec
ptate rarum est et talis probus est unde sicut
recitat pbūs .ii.li. poli.ler plato fuit quon
dam q. milites deberent esse ambidextri ne
altera manus foret inutilis ad bellandum Ju
dicū ff. ¶ Erāt uiri fortissimi sinistra ut dex
tra utentes .

IN CURRIBUS et bii
in equis.ꝛc. hic ostendit ꝓa. q.
dictum est scilicet q. salus dextre
re est in potentatibus et hoc per
effectus euidentiam hoc enim apparet in effec
tu quia qui confidunt de salute sinistre sicut
reprobi illi realiter sunt infirmi in potentes et
stare non possunt qui autez confidūt de salute

dextere sicut electi ipsi sunt potentes et ui
ldi facit ergo ꝓa.hic duo quia primo tangit
reproborum et electorum uariam confidentiaz
et secundo ibidem hoc ostendit eos etiam differ
re secundum in potentiam et potentiam ipsi
obligati sunt dicit ergo primo tangens confi
dentiam reproborum . ¶ Hii in curribus et
hii in equis quod exponi potest tam litteraliter
quam moraliter Litteraliter quidem dupliciter
unb modo secundum exercitum sic q. hic ti
git duo genera triumphorum qui erant apud
antiquos quorum unus erat maior qui laureā
tus dicebatur et fiebat in curru alter uero mi
nor qui dicebatur ouatio et fiebat in equo
et per secundum illud hic despicit eos pro
phetz qui de terrena prosperitate et honore p̄
sumunt ¶ Alio modo sic q. per hii tan
git psalmista .duos modos bellandi quibus
olim utebantur reges quoz unus fuit in curri
bus falcatis et alter in equis exo.ꝓo.
¶ Egressus est enim pharao cum curribus et
equitibus et uidet id est gloriabatur quasi po
tens et in potentia exercitus sui et in gloria q̄
drigarum suarum et hoc etiam dicit psalmi
sta quia in temporali potentia confidunt dicit
uegecius li. tertio quadrigas falcatas in bello
rex antiochus et mitridates habuerunt que
ut primo magnuz intulere terrorem ita ut p.
modum fuere derisi.nam de facili currus falca
tus planum semper inuenit campum et leuio
ri impedimento retinetur uno quoq; ictu aut
uulnerato equo decipitur hec uegecius sic ē de
seculari potentia quia licet primo aspectu uide
atur formidanda .tamen diligentius consideranti
o est potius deridenda . et multiplicia habz
impedimenta nulli enim est tanta potentia que
campum planum semper habeat idest qui resi
stentiā non inueniat idest uulneratis et equis
aut percussis idest subtractis amicis et consilia
riis qui currum potentie talis utuntur trahe
re.statim currus uel potius sedens in curru de
cipitur deut.ff. ¶ Si uideris equitatum ꝛ
currus ꝛc.non timebis eos ¶ Moraliter
uero exponendo per currum possumus intelli
gere carnem ipsam dicitur enim currus a cur
rendo et caro ipsa in mortem tam spiritualem
quam corporalem semper currit innitens qua
tuor elementis .quasi quatuor rotis unde et
elementa in rei ueritate naturaliter rotu de
sunt figure quasi rote .et ideo carni inuitum

hi sunt q in curru sedent origenes dicit quos uideris in luxuria turpiores scito te quadrigas pharaonis esse Per equos uero signanter intelliguntur carnis uoluptates seu passiones iere. v. Equi amatores in femmas et sicut dicit ambrosius libro de pfide mali equi passiones corporis sunt et reuera mali qui insani sunt dicit enim philosophus vii. libro de animalibus Si rabies accidit equis et est infirmitas incurabilis sic est de equis istis idest uoluptatibus carnis et eius passionibus ezechielis xxiii.

¶ Insaniuit in amatores suos et sapientie xviii Dum lxantur insaniunt et loco isti equi quos portant precipitant eos. xv. ¶ Equum et ascensorem deiecit in mare ¶ Alio autem mō distinguitur secundum glosam inter illos qui sunt in curribus et illos qui sunt in equis . sic utrelicet Q illi sunt in curribus qui in nobili successione temporalium bonorum traduntur illi uero sunt in equis qui superbis honoribus gaudent primis uero scilicet his qui sunt in curribus expedit habere faciem retroversam Dicit enim aristoteles .i. cōm. Q in plaustris ubi facie retroversa, usus debilitatur et obfuscationi magnum confert iumentū sic et his qui sunt in his curribus seu plaustris nebunt expedit ne obfuscetur usus primo ut illustretur et confortetur quia habent faciez retroversam ut scilicet considerent preterita et non futura quomodo scilicet tam nulla sunt que qñz magis uidebantur et hoc enim uidebant qualiter fortuna est instabilis alioquin his curribus ubi periculosum est et nocivum Jere. xli. Collidam inte currum t ascensorem eius. ze inde quantum ad confidentiam electorum dicit nos autem in nomine domini nostri invocabimus Q facimus dicentes in oratione p dominum nostrum q̄ ihesuz xpm̄ū uel secundū litteram ieronimi nominis domini dei nostri recordabimur et istud est summum remedium contra currus falcatos de quibus supradictum est idest potentiam secularem simplices insidentem dicit enim vegecius libro tertio Q romani contra currus falcatos pugnantes maxime usi sunt hec industria uidelicet Q contra currus in toto campo tribulos abiecerū t in quos quadrige currentes cum incidissent ibidem sunt Est autem tribulus secundum vegecium ex quatuor palis conflatum propugnaculum Q quocunqz proiecteris stat super tribus et quum erectum est quadrigis infestum Dicē te nomine domini nostri est enim in eo nomē patris et filii et spiritus sancti Et nomen domini nostri ihesu xpi illi et quibus mis pertinent ad diuinitatem et quantum ad assumptam humanitatem .et loco nomen dñi mi est propugnaculum quod tribus semper infixit et quorum ē superbie et potentie tempestili semper insidiat quia sicut dicitur philippenses secundo humiliauit.semet ipsum dē.ut in nomine ihesu ōne genu flectatur et psalmista Sanctum et terribile nomen eius

PSJ OBLJGATJ sunt dē. hic ostendit psalmista tacta diuersam malorum et bonorū conditionem ipsos differre secundum impotentiā 7 potentiā ide quantū ad reprobos dicit ipsi obligati sunt id est valde ligati et impediti pessimis amoris vinculis et ideo ceciderunt et isti sunt de quibus dicitur in precedenti versu ¶ hii in curribus et hii in equis unde et de illo qui in curru sedebitur dicitur .iii. marc .ix. Contingit illum impetum cuntem de curru cadere et graui corporis collisione membra rupere ¶ Quantum ad equitatem uero dicit fallax equus ad salutem et ideo dicit apostolus primo thimō.vi.o ¶ Qui volunt divites fieri incidunt in temptationem diaboli et in laqueum ¶ Est autem sciendum Q isti cadunt dupliciter uno modo temporaliter quia perdunt sepe etiam in hac uita prosperitatem suā et iste casus est per subtractionē ut precipitationē equoz et curruū uñ tulio cicero li. quarto Fortuna plerumqz eos quos plurimis beneficiis adornauit ad diuinum casum refert ideo dicit seneca .epistola lvi.ad lucilium redige te ad parua et quibus cadere non possis uidemus enim Q qui de alto cadunt uel qui grossi sunt mox suo casu franguntur iob .xxiiii. ¶ Alio modo cadunt defuit Alicui cadunt spiritualiter scilicet primo in culpam postmodum in penam et iste casus est per motus proprium dicit enim philosophus libro de proprietatibus Q currentes magis quam plane ambulantes cadunt et rationem assignat quia magis p. des cadunt sic in proposito non recti probi semper currunt in factis suis quia non plene deliberant proverbiorum primo .

¶ pedes enim illorum ad malum currunt 7

Iesum et q̄ hoc potuit q̄ pedes dicit ei
fectus quos nimis timuit per superbiam appe
tentes in hoc mundo inordinate quibus et
sibi facilius offendunt et eadem psalmista.
Tu cognouisti qui operamur iniquitatem
et secundo regū viii. ¶ Credidit et dixerim ei
fectus est similiter quantum ad dictum dicit.
nos autem superbiam fallacie a peccato nec
tropice et erecti sumus dicentes bonum confite
ri sursum corda habemus ad dominum. Iste
ro uero Jeronimi habet sic uersum istum.

¶ Ipsi incurrent sunt et ceciderunt ⁊c. om
nes enim reputati incurrimur q̄ peccatorum
suorum pondere est etiam ois causa ruine uñ
mus enim q̄ descendentes si onus graue por
tant a tergo facilius cadunt nos autem seu ci
so si ipsum ante se ferunt. ¶ Dic et multi
qui totum onus peccatorum semper habent
quasi a tergo quia ad ipsum pensum seu grauī
tatem eius non respiciunt et tamen continue
quasi de monte descendunt necessario cadunt
psalmista. ¶ Leuent omnes qui descen
dunt in terrā. non sic autem erecti quasi le
uitic. ꝓ scribitur. ¶ Confregi cathenas
cervicum ipsorum ut incurretis erecti.

ODITE MALICIAM fac
⁊c. psalmista primo de regis nostri
potentia egit contra populuz sub
ditum sibi saluat hic pro ipso re
ge et populo verum esse et facit oationem in
persona populi primo pro ꝓpheta rege dicens
tomine solum sue regem. deinde per subdi
plebe dicens. ¶ Et audi nos in die qua
inuocauerimus te. Et potest ista oratio etiam
fieri in persona populi omnis pro se ipso et
pro rectore etiam suo siue sit rector spiritual
siue etiam temporalis constat enim q̄ salus
populi multum dependet et salute regis sui. i.
rectoris siue spiritualis siue temporalis. i. dñi
sui. ¶ Obsecro primum omnium fieri ob
secrationes oationes ⁊c. pro regibus et omni
bus qui in sublimitate sunt constituti ut quie
tam et tranquillam vitam agamus. littera ue
ro Jero. in proposito talis est dñe salua rex
audi nos in die qua inuocauerimus te. et se
cundum hanc litteram non fit hec oratio pro
ꝓpheta rege sed potius dirigit oratio ad ꝓphe
tam quam nouit psalmista dominum et rege

est enim ꝓphetus non solum dominus noster
sed rex noster propter duo que ad uerum re
gem exigantur prout distinguitur a tyranno.
requiritur enim ex parte subiecte plebis liber
consensus dicit enim philosophus quito poli.
q̄ regimen est principatus voluntario
¶ Si autem per fraudem principatur aliq
uel per violentiam iam hic uiderur tyrannus
esse hec autem est differentia inter ꝓphetam et
diabolum quia ꝓphetus solum regnat in uolē
tibus et amantibus eius principatum unde
bernhardus libro de diligendo deo. alludens
apostolo ait iustis non est lex posita hoc ē nō
tanquam inuitis imposita sed voluntarie ⁊ li
beraliter data quia suauiter inspirata unde et
psalte dicens tollite iugum meum super
nos ac. si diceret non impono inuitis sed uos
tollite si uultis alioquin non requiem sed la
borem inuenietis hec bernhardus et crisostō
omelia xiiii. in imperfect uere iustum regnum
dei quanto est rex uult homines habere sub se
et homines cupiunt esse sub eo quanto autez
rex per uiolentiam cogit esse sub se illud quā
tum ad veritatem non est regis sed tyranni.
hec crisostomus ideo et verus quamuis homines
habeat in potestate tamen volentes recipit tā
tum ut nō sit tyrannus, sed rex. Josue. xxiiii.
eligite hodie q̄ vobis placz cui seruire potis
sime debeatis diabolus plane tyrannus est q
etiam nolentes compellit facere voluntatem
hec crisostomus ideo de ꝓphetā rege dicitur i
ps. ¶ Dominus regnauit exultet terra letē
tur ⁊c. secundum est ex parte ipsius regis uō
licet paternus affectus dicit enim philosopho
primo poli. capitulo decimo q̄ pater principa
tur filiis principatu regali et q̄ rex debet esse
quasi pater subditorum sicut omerus vocauit
iouem regem patrem hominum volens innue
re q̄ erat rex hominum et seneca libro .i.
de clementia hoc q̄ pertinet etiam principi
faciendum est quem appellamus patrez patrie
cetera enim cognomina honori data sunt. sic
et ꝓphetus ad subditos suos paternum esten
dit affectum secundum illud matth vi.
¶ pater noster qui es in celis ⁊c. aduenial
regnum tuum patet ergo q̄ ꝓphetus est ve
rus rex patet rex distinguitur a tyranno ⁊ iō
sibi debemus amorem ⁊ honorem dicit am
brosius in exameron q̄ apes regem suū summa
protectione defendūt pro suo rege perire vul

cherrimum putant Istam nos multo magis de
bere moui pro rege nostro putare tribuit qz
dicitur Jeremie vicesimo. ¶ Ipse vero ui
vens 7 rex sempiternus amen. tertium est p
pinquitas generis ne sit alienigena dicit enim
philosophus primo polit. capitulo vicesimo qz
rex debet esse de genere illorum quibus prin
patur sic et xpistus ut super nos regnaret cō
venientius de genere nostro esse voluit ecc.
xvii. ¶ Unum enim genus summe iuste pre
ceptum fuit deut. xvii. Non poteris alienige
nam regem facere qui non sit frater tuus.

DOMINE IN VIRTUTE TUA

te tua 7c. psalmus iste est de
xpisto rege nostro in quo pō
duo facit quia primo agit de
ipsius letitia glorioſa qz habz
de beneficiis sibi et suis prestitis secundo de
eius potentia quasi ostenderet in puniendis re
probis sibi Inueniat 7c. primo vero tangit ipsi
us gaudium et secundo eius meritum ibi.
¶ Quoniam rex 7c. et primo tangit sui gau
dii vehementiam. secundo illius gaudi materi
am ibi Desiderium 7c. ¶ Sciendum est
autem qz versus iste dupliciter potest exponi
uno modo de xpisto alio modo de quolibet electo
exponendo enim primo modo dicit psalmista
deo patri ¶ Domine in virtute tua letabi
tur rex id est xpistus homo letabitur de vir
tute tua id est filio tuo qui est virtus hoc est le
tabitur in unione personali cuz verbo tuo uel
letabitur in virtute quaz ostendit hostes vebel
lando virtus fuit tua quia a te eam recepit et
super salutare tuum. salutem quam fecit i mū
do ¶ Exultabit vehementer exponendo
autem versum de quolibet iusto sic tangit leti
tiam duplicem unam quam habet iustus in p
senti iure et est de omni opere meritorio 7 quā
tum ad hoc dicit. ¶ Domine in virtute
tua letabitur rex. Aliam habet in spe et illa e
de finali premio et quantum ad hoc dicit.
¶ Et super salutare tuum id est finalem salu
tem Exultabit vehementer. quantum ad pri
mum. ¶ Sciendum est qz quilibet iustus
rex vere dici pōt unde augustinus libro de vera
innocentia non esset regia potestate qui corpo
ri suo nouit rationabiliter imperare vere enim

ventium est vere qui etiam sancte regule legi
bus discipline bene obtemperat. Primus homo
iustus fit rex potest per insignia tamen enim in
manu ceptrum solebat antiqui monstri pinū.
¶ Sceptrum patris sancte tecum eius. ¶
Facte sunt ei virge solite in scepero. ¶ Ha
bet etiam diadema in capite mitram gemmis
in signitum id est coniunctam cum ceteris virtu
tibus ecclesiastici ri. ¶ Corona aurea sup
caput eius expressa signo sanctitatis. Sanctorū
ipsi reges unde talibus dicitur ii. petri ii.
¶ Vos estis genus electum regale sacerdotiū
talis enim debet homo non in utentes propria
sed in utentes dei sicut enim in corporibus est
videlicet qz in aliquos operationes uti pōt
virtute propria que eis inest et propriis princi
piis in aliquos vero possunt solum virtute ale
ni eis influxa. sicut qz magnes dicendi ut.
hoc habet et gramine terre est quia componi
tur sed quod trahit ferrum hoc habet ex virtu
te celesti. sic est et in anime qz in aliquos ope
rari possumus ex proprio libero arbitrio 7 qñ uir
tute ppria sicut opare malos 7 siue opare bo
nos bonitate mouli poscitur sed in operationes
meritorias vite eterne nō pōt nisi p grāz dei 7
virtute diuina propter quod dicit psalmista nō
saluabitur rex per multam virtutem et gigas
non saluabitur in multitudine fortitudinis sue

DESIDERIUM CORDIS

eius tribuisti ei 7c. hic tangit pre
dicte letitie causam et materiam
et dividitur in duo secundum du
plicem eius esse. primo est acceptio sue voluta
tis. secunda est acceptio regie dignitatis que
tangitur ibi. ¶ Quoniam preuenisti 7c. 7
potest iste versus exponi vel de xpisto et se
cundum hoc dicitur hic eius desiderium scilicet
plectum quo ad duo videlicet quo ad illud qō
affectabat mente et quantum ad hoc dicitur.
¶ Desiderium cordis eius tribuisti ei. 7 quā
tum ad illud quod exposcit voce scilicet per se
vel per prophetas et quantum ad hoc dicit.
Et voluntate labiorum eius non fraudasti eum
luc. xvii. ¶ Desiderio desideraui hoc pascha
manducare vobiscum priusquam patiar. Desi
derium cordis fuit desiderium dilectis quo
voluit incarnari voluntas autem labiorum fu
it voluntas humanitatis qz voluit pati 7 mori

[illegible] ¶ Delicie mee cum filiis hominum sociis
hoc erit esse cū filiis hominum et non solum g
gratiam sed etiam per naturam unde et phi
losophus ii. polit. dicit dictum tales dantes qui
dicit q̄ omnes desiderant esse unum per am
icitiam et quasi ex duobus efficitur unum ihc
deus et filius dei qui dilexit nos ante mundi
constitutionem primo et sicut dicitur Jere .
sicut in caritate perpetua dilexi te. hoc autē
ihc impleuit ad se naturam nostrum in in
carnatione ut quo dicitur Job viii . ¶ Sus
figura cervus ut velocitatem umbrarum terrarum cui
ihc est de quo cum ih. ¶ Similis est dilecto
meus capree hinnuloq̄ cervorum qui est amicus
amore umbram velocitatis ideo. incarnatio
nem per quam fuit ipse divinitus obumbratus
secundum vero velocitatem exprimitur ps. iiii
Oblatus est quia ipse voluit et ii. reg. viii.
¶ Quis mihi det ut ego moriar pro te fili
mi exule vero huius desiderii fuit quis sicut
dicit tullius libro de amicitia maximum est in
amicitia superiorem parem esse inferiori ut et
go ostenderet suum ad mortales seu ad per
fectam amiciciam participi mortalibus voluit
humilians semet ipsum usq̄ ad mortem ideo
hoc signum amicicie potissime tangit dicens il
lud io. xv . ¶ Majorem hac dilectionem
nemo habet quam ut animam suam ponat qs
pro amicis suis utrumq̄ ergo velle rem sibi
tributum a patre psalmista ¶ Habunt ci
bi secundum cor tuum et omne consilium tuū
confirmet uel aliter potest illud exponi de ui
ro iusto ut per desiderium cordis intelligatur
spiritus ut sic distinguatur desiderium cordis
contra desiderium carnis ut sic cuilibet iusto
tribuitur desiderium cordis sui quia non desi
derat ex corde nisi quod anime sue expedit q
que vere sibi bona sunt et necessaria psalmista
¶ Qui replet in bonis desiderium tuum .
conuerso est de desiderio carnis que sepe ap
petit superflua quicunq̄ prima canone . s. de
est q̄ desiderium . esurientis aut sitientis
si est certum et uerum desiderium non est
differendum nec diu differendum cuiꝫ esurientis
secus est de desiderio mendoso quale est sepe
desiderium ebriosum quorum sitis non proue
nit ex indigencia aliqua nature sed ex aliq̄ ma
teria colerica unde talis sitis mendosa sedat
vomitum ex sitiq̄ sollerter. Sic in proposito

tium sitis et desiderium iustorum cordis est ect
tum et uerum quia non est nisi respectu alicui
quibus vere indiget et ideo tale desiderium nō
differtur a deo sed statim datur quando bō i
diget sed desiderium carnis sepe est q̄ sitis
inordinate que non provenit ex aliquā indigen
tia sed potius ex repletione vitiosa et humoris
si concupiscentia et sico illud desiderium mē
dosum curatur per subtractionem illius quod de
siderabatur quam per hoc q̄ sibi offertur quod
desiderat imo sicut ille q patitur sitim mēdosam
quanto plus biberit vesperi tanto magis sitiet
mane sic in proposito quanto cuiq̄ tribuitur
quod desiderat ipsum desiderium postea magis
attenditur unde bernhardus de diligendo deo
stultum et extreme dementie est ea appetere
que nunquam non dico facient sed nec tempe
rent appetitum dum quicquid talium habue
rit nihilominus non habita concupiscat q̄ ad
quecunq̄ devenerint semper inquietus anelet ita
enim fit ut per varias et fallacias mundi oblectā
menta vagabundus animus fatigetur non sa
tietur dum quicquid familicus ingluticrit para
tus reputet ad id quod superest devorandum hec
bernhardus et seneca epistola li. loquens de hu
jus temporalibus sit si quid in illis esset solidi
alii et implerent nunc haurientium sitim conci
tant non sic est de cordis desiderio q̄ in uno
bono desiderato adepto saciatur prouer. f. desi
derium suum iustis dabitur . ¶ Si autem
secundum desiderium carnis alicui tribuitur sig
num est maxime ire et indignationis diuine se
cundum illud augustini de verbis domini non
est magnum exaudiri a deo ad voluntatem ha
bere pro magno exaudiri ad utilitatē alii ali
quando deus iratus dat qd petis et ide propi
tius negat quod petis psalmista Desiderium eorum
audiuit eis et nō sunt fraudati a desiderio suo
¶ Adhuc esce eoꝝ erant in ore ipꝰ. et ira dei
ascendit super eos .

CONTRA PRECEPTUM
etum ¶ hic tangit secundam cau
sam leticie que est acceptio regie
dignitatis describit autem istam
dignitatem quo ad tria videlicet quo ad ipsi
celsitudinem durationis longitudinem et ho
noris magnitudinem secundum ibi Citam ꝛc
Gerium ibi magna est ꝛc. potestatem iste

uersus exponi uno modo ut ꝓpheta ut dictum est et sic tanguntur duo uidelicet et pene ꝓpe conuenient ad regnum dispositio et quietum ad hoc dicitur ¶ Quoniam preuenisti eum in benedictionibus dulcedinis id est donis gratiarum significat enim benedictio ei qui benedicit multiplicationem et communicationem bonorum suorum gen. secundo .

¶ Benedicens benedicam tibi et multiplicabo te. ¶ Et est aduertendum. ꝙ pene uire quendam principatum imponit et potestatem in proposito uobis dicere principatum tēporis et sic ꝓpheta fuit preuentus benedictionibus quia fuit a principio sue conceptionis antequam nasceretur plenus gratia et uirtute uel potest dicere ordinem perfectionis et sic ꝓpheta fuit preuentus benedictionibus quia pre ceteris omnibus creaturis fuit singulariter benedictus . psal. li. ¶ Unum uocaui eum et benedixi ei et multiplicaui eum ¶ Deinde tangit regie dignitatis collū seu ipsius in regnum sublimatio cum dicitur posuisti in capite eius coronā de lapide precioso coronā inquā ideſt dignitatem regale potest autem istud intelligi multipliciter uno modo sic ꝙ per caput ꝓphete intelligatur diuinitas nam caput ꝓphete deus per coronam uero intelligitur humanitas huic capiti decenter pertinens et firmiter coaptata iuxta illud can. tertio ¶ Egredimini filie syon et uidete regem salomonem in diademate suo quo coronauit eum mater sua in die desponsationis illius et in die leticie cordis eius ideſt in die annuntiationis quo attribuitur mater eius primum gaudium de filio suo uidelicet gaudium conceptionis ipsius autem corona fuit de lapide precioso primo et lapis preciosus totus secundum illud petri secundo . ¶ Ponam in syon lapidem summum probatum electum preciosum Est autem lapis ille margarita preciosa et sicut dicit ꝓphetus ꝓphete . ebur margarite de ligno rose gignitur et margaritis autem quedā uocantur uniones aptum nomen habentes eo ꝙ tantum unus simul reperiatur inter margaritas uero preciosior est candida matutini cum roris conceptio reddit candidius sed uespertinus uer gignit obscurius et sic lapis ille de rore celi est genitus quia de spiritu sancto cōceptus iuxta illud ꝓpheticum. ¶ Rorate celi desuper &c. et bene unionis nomen retinet quia unica est tam patris quam matris per Christum et per

per sum ego et uos. vi. ¶ Christus fuit primitiuus fuit autem rosa de qua concepta est rosa martirum quia spiritus dicit preuenisti eum primo ¶ Qui autem inuenerit me inuenit me . et ideo margarita hec fuit candidissima quia ab omni peccato tam originali quā actuali immunis non fuit alii sancti quos omnes uespertinos uer id est carnis concupiscentia in sua cōceptione obscauauit gregorius . Deus ꝓphetam multos sanctorum quem licet uirtutibus plenum spiritus cum ingredit mūdi collectus est ut pōt ei de quo dictum est quod nascetur ex te sanctum uocabitur filius dei unde prouerbii. Melior est sapientia cunctis operibus preciosissimis Filio modo potest exponi sic ꝙ per caput ꝓphete accipiamus initium predicationis eius corona uero erat cetus apostolorum qui in principio predicationis sibi firmiter adhesit eccle. l. ¶ Circa illum corona fratrum fuit autem corona ista de lapide precioso quia licet in omnibus lapidibus inuisibis sit aliqua uirtus celestis impressa cum in lapidibus preciosis est uirtus ista expressior et laudabilior et mirabilior quequidem uirtus una cum decore suo reddit ipsos preciosos et quanto uirtus mirabilior tanto est preciosior unde et stelle elementares uocantur a quibusdam sic et in istis fuit et decor uite maior quasi essent quedam stelle elementares propter quod eis dicitur . matth v. ¶ Vos estis lux mundi insuper et de ipsis intelligitur illud apoc. xii. In capite eius corona stellarum xii. fuit autem et ipsis uirtus celestis mirabilior et euidentior quibus dicitur marci ultimo ¶ In nomine meo demonia eicient linguis loquentur nouis serpentes tollent super egros manus &c. ixo thim. xiii. ¶ Per te urbs iherusalem et superbiro et samaria edificantur et lapide precioso. ¶ Tertio modo potest exponi sic ꝙ per caput corporis ꝓphete intelligitur summus gradus ecclesie in quo ponitur corona status clericalis uel pontificum qui dicuntur corona propter maximam perfectionem uite quam deberet habere corona enim propter sui figurum circularem perfectionem designat in cuius signum etiam coronātur corona uero ista debet esse de lapide precioso quia sicut dicitur . ecclesiastici xlv. ¶ Coronauit eū in uestimentis iustitie et sic fuit in primitiua ecclesia sed uidetur esse modo sicut de lapidibus dicit liber .

libro secundo. de lapidibus & speciebus et multis dictis lapidum mentalia sunt extra locum sue generationis diu seruata et non retinent nouas species nisi equinoce licet in figura et colore non possit hoc nisi per longum tempus depurari. ¶ Hic videtur esse in presenti de omni statu clericorum siue religiosorum siue regularium siue secularium si reperirentur ad virtutem quam olim in sua prima institutione habuit nam locus generationis fuit humilis paupertas xpisti a qua illi elongantur et licet non sunt preciosi realiter sed apparenter ut cum dolore possit ecclesia dicere illud. ii. paral. xxvi. quicquid pretiosum fuerit commoliti sunt et illud Jere. xiii. De capite nostro cecidit corona glorie cuius assignatur tres. quarto ¶ Obscuratum est aurum mutatus est color optimus dispersi sunt lapides sanctuarii in capite omnium planetarum & planetorum. secundo tangitur meritorum condigna remuneratio cum dicitur ¶ Posuisti in capite eius coronam et cetera. idest coronasti eum corona regali apo. quinto Fecisti nos deo nostro regnum vel corona triumphali. Jacobi primo.

¶ Beatus vir qui suffert et cetera. Accipiet coronā vite est autem iste corona de lapide pretioso idest de xpisto qui erit tota merces et beatitudo nam secundum naturam & unumquodque exterius ut sit homo undiquaque beatus et ideo dicitur coronatus psalmista. ¶ Gloria et honore coronasti eum. Textus autem Jeronimi habet coronam de obrizo idest de auro purissimo per quod intelligitur ipse xpistus ut pius qui quantum ad utramque naturam purissimus fuit ecclesiastici xiy. ¶ Corona aurea super caput eius

JEAD PETJJE A te petiit hic describit dignitatem regalem xpisti quantum ad durationis longitudinem. Hic versus exponitur modo ut dictum est de xpisto unde de ipso dicit psalmista ¶ Vitam petiit a te scilicet oblatam sibi in passione quam petunt sibi restitui in resurrectione psalmista.

¶ Tu autem domine miserere mei et resuscita me. Ista autē petitio fuit exaudita quia tribuisti ei longitudinem dierum in seculum seculi scilicet ad utendum et regnandum finaliter xpistus petiit unum membris suis et sicut sibi tributa est longitudo dierum ita membris suis tribuetur Io. xiiii. ¶ Ego uno tuos uiuetis. dicit albertus xpiii. li. de animalibus & Alfonsus piscis primo tanquam verme culus nascitur de putredine luti qui postmodum aduenientе aqua conc[re]scit in piscem quo dicunt naute & si postmodum putrescat tus consumatur usque ad caput et oculos aduenientе iterum aqua renascitur et postmodum diu uiuit sic et homo primo generatur ex putredine luti id est carnis corruptione ad modum uermiculi iob xxv.

¶ Hō putredo est et filius hominis vermis ubi gregorius filius hominis vermis dicitur quia ex mortalium corporum corruptione propagatur sed postmodum aduenientе aqua baptismi proficit in piscem ut hactenus primo.

¶ Facies hominis quasi pisces sed piscis iste postmodum putrescit usq; ad caput et oculos quia totum corpus in putredinem vertit & saluo tantum capite cum oculis idest anima cum duabus potentiis scilicet intellectu & affectu sz postmodū i regeneratōe accipiet nouam vitam et diuturnam quia sempiternam sapientie quinto ¶ Justi autem in perpetuum uiuent et apud dominum ē merces eorum. ¶ Alio modo exponitur versus de quolibet uiro iusto cuius primo tangitur oratio cum dicitur ¶ Vitam petiit a te scilicet bonam quia sicut dicit seneca epistola cviii. Non enim uiuere bonum est sed bene uiuere unde beatus augustinus de disciplina christiana dicit quid est quod uis habere bonam mortem cotidie enim roges bonam mortem dicet mihi deus quid est deus a me malam mortem moriri male timee uiuere male non times plus amas ergo mortem tuam quam uitam corrige male uiuere et cetera non potest male mori cui bene uixerit hec augustinus unde dicit lactantius qualitatem mortis ex uite ratione patere ratio predicti est quia ruth. secundo scribitur gratiam quam prebuit uermis seruauit et mortuis. deinde subditur etatis exaudito. cum dicitur Et tribuisti ei longitudinem dierum ¶ Dedisti ei uitam sempiternam dicit enim augustinus ubi supra propter hoc dicitur bene uiuere ut perueniatur ad semper uiuere et perconsequens bona uita est

medium perueniendi ad eternum vitam hinc dicitur libro de naturis rerum. Argentum purum multum est durabile argentum vero impurum cito contrabit corruptelam sic est de malis qui sunt quasi argentum impurum ysre. sexto. ¶ Argentum reprobum vocate eos et sicco cito corrumpitur modicum enim hic durant et splendent et postmodum hic manent in eterna morte phil. iii. ¶ Quousq; finis scribitur. et psalmista ¶ Inimici vero domini mox et honorificati fuerint et ceteri. deficientes quem admodum fumus deficient. sicut est de electis qui in puritate et sanctitate delectantur ipsi enim diu durant qui ipsis dicit apostolus Rum viii. sexto ¶ Habetis fructum vestrum in sanctificationem finem vero vitam eternam et deutro. xxx. ¶ Diliges dominum deum tuum et illi adherebis ipse est enim vita tua et longitudo dierum.

AGNA ES[illegible] gloria eius &c. hic describit dignitatem ypsilli regalem quantum ad sui magnitudinem et facit duo q primo agit de magnitudine sue dignitatis quantum ad sui innotescentiam secundo quantum ad sui in alios influentiam ibi. ¶ Quoniam dabis eum et ceteri Et exponitur versus iste sicut precedentes uno modo de ypsilto ut dictum est et secundum hoc tanguntur hic duo primo. manifestatio sue dignitatis in resurrectione et quantum ad hoc dicitur Magna est gloria ei⁹ in salutari tuo. i. in hoc salvasti eum ipsum resuscitando quia scilicet datum est ei nomen ut in nomine ihesu et ceteri quia sicut dicitur in glosa et si autem habuit nomen dei tamen in resurrectione innotuit et tunc dicitur res fieri quando innotescit hec glosa deinde tangit augmentum dignitatis in ascentione cum dicit. ¶ Gloriam et magnum decorem impones super eum deus eni pater imposuit id est addidit ad gloriam resurrectionis gloriam et magnum decorem in ascentione collocando eum ad dexteram suam quod pertinet ad gloriam et dando ei omne iudicium quod pertinet ad decorem proverbiorum xxxi ¶ Fortitudo et decor indumentum eius ridebit in die novissimo. ut alter de ypsilto sic magna est gloria eius scilicet ypsilli hominis in salutari tuo id est in verbo tuo filii personaliter unito et etiam ab ipso celesti filio et hanc gloriam recepit in ipsa incarnatione sed gloriam et magnum decorem imposuit id est addidit in resurrectione quia li cet prius animo ypsilli esset beata quantus ad positionem beatitudinis superiorem non tamen quantum ad inferiorem secundum quem pertinet nec etiam quantum ad corpus sed in resurrectione fuit sibi collata perfecta glorificatio et beatificatio utriusq; et. ideo gloria pertinet ad animam et decor ad corpus sub. ri.

Si bubo bubinam sicut deus et si voce simili tonas si pro quo etiandis tibi decorem et insublime erige et esto gloriosus et speciosus in duc vestibus. Illo modo exponitur de quolibet iusto. ut quo et tanguntur duo videlicet beatificatio solius animae que in resurrectione percipit et quantum ad hoc dicitur. Magna ē gloria eius in salutari tuo id est in fine illi ipsius salutione et bene dicitur illa gloria magna quia si magna est gloria sequi dominum sicut dicitur ecclesiastici ypsilli. ¶ Quanto magis est glorioſus esse cum deo et esse in deo primo et esse deum omnes enim beati sunt deificati. et in divinam conditionem transformati unde bernardus libro de diligendo deo loquens de dilectione et conditione bonorum dicit sic totum est quod sentitur sic affici verificare ē quo modo stilla aque modica multo infusa vino videtur a se tota tingitur dum et saporem vini induit et colorem et quomodo ferrum ignitum et candens igni similimum fit pristine proprietatis et formas et quomodo solis lux perfusus aer in eandem transformatur luminis claritatem sicco ut non tam illuminatus quam ipsum lumen esse videatur Sic omnem tunc in sanctis humanam affectionem quodam in effabili modo necesse erit a semetipsa liquescere atq; in dei penitus transfundi voluntatem hec bernardus. communiter autem assimulat bernardus gloriam et conditionem bonorum illis tribus scilicet stille aque multo permixte vino. ferro ignito et aeri a sole illuminato primo quidem quia sicut dicitur apoc. xvii. a ¶ Aquas quas vidisti populi sunt et gentes et per consequens unus de populo stilla ē unum autem est verbum filius dei patris eccle. nono ¶ Clivum novum tuncus nomen dicit eo anima in celum assumpta ad consortium filii dei dicere potest illud can. ii. ¶ Introduc

te me rōt in celum uiuentium secundā autem similitudo uidetur conuenire quia nisi uir in fluuio in bono fermentum ferrum esset non diceret uinum filiō Jere.4. Ego dedi te hodie in ciuitatem munitam in colūnam ferream ignis enim est ipse diuinitus deu.vii. ¶ Deus tuus ignis consumens est dominus autem est celum empyreum ps.xviii. ¶ Dixit dominus cuius ignis est in ipon et camino in iherusalem .in quo camino filius filius fabri qui fabri cutus est murorum et solem de quo math.xii. Thomme hic est fabri filius ferrum a se de pos catum sic accendit ut in naturam ignis uidetur transisse ideo cum de bestis et sanctis dicatur deu.viii. ¶ Introduxit te.in terrum bonum cuius lapides ferrum sunt de eisdem cribitur eze.xxviii. ¶ posui te in monte scō dei in medio lapidum ignitorum terra etiam simulitudo conuenit quia sol est ipse diuinitas apoca.1. ¶ Facies eius sicut sol in uirtute sua lucet aer uero est spiritus et anime in stoeum sup̄.ii. ¶ Spiritus diffundetur tanquā mollis aer ⁊ aer quāto plus diffusus est tanto rarior est et luminis solis capacior sic et ipsi spūs caritate diffusi sunt in patria ut caritate implentur gloria uero dicitur quasi clara a claritate eccle.xlii. Gloria dñi plenum est opus deinde quantum ad beatificationem totius hominis que resurrectioni succedit dicit .Gloriam et magnum decorem ponēs super eum gloria primo ad decorem anime et decorem ad totes corporis Narrat valerius li° secūdo 9ꝑ ciuitas athenarum ciues bonos decorandi corona primo cōsuetudinem introduxit que corona duobus ramis olive connexis cingebat caput et dicit valerius h° probabile institutum .approbandum nam et uirtutum uberrimus alimentum est bonos hec valerius sic est uel erit in ciuitate superne iherusalem ut boni.ciues decorantur corona que ex duobus ramis olive connexis resultet ramus olius spūbus est ps. ¶ Ego autem sicut oliua .duo rami ubi ipso proceruentes sicut decor et gloria decor corporis et gloria mētis eccle.xxxiii. Rami mei honoris et glorie .et ideo ex tali honore debent glebet allici ad opera uirtuosa ut sibi posset cō petere illud ps. ¶ Gloria et honore coronasti eum domine ⁊c ¶

in benedictionē ⁊c. hic describit magnitudinem dignitatis xpisti quantum ad sui⁹ in alios influentiam et potest uersus exponi dupl̄r m⁹ ex xpisto et tangit duplicem influentiam sui in alios scz grē ⁊ gl̄e quātum ad primū dicit ¶ Qm̄ dabis eum in benedictionem scz hiis qui in ipsum credunt et h⁹ in sēm sēi ipse enim erit causa benedictionis aliorum idest quare alii sunt erunt benedicti gen.xii. in semine tuo benedicentur omnes gentes uel datus est nobis in benedictionem quia ipse factus est benedictio nostra dicitur enim benedictio idest bona dictio nulla autem dictio melior est illa qua deus pater dixit omnia et facta sunt et quantum uerbum dei de quo psalmista misit uerbum suum et sanauit eos ista autem benedictio data est nobis quā uerbum caro factum est et habitauit in nobis quando scz paruulus natus est nobis et filius datus est nobis istud autem donum maxime obligat nos ad diligendum deum quia sicut dicit seneca epla cxii. eo animo quidque debetur quo datur constat autem quod istud donum et optimo animo idest maximo amore processit Johannis tertio ¶

¶ Sic deus dilexit mundū ut unigenitum suum daret. sed multi sunt ita facti 9ꝑ a deo benedictionem petunt et tamen filium suum quē daturus est in benedictionem recipere nolunt ¶ Narrat valerius libro primo de dyonisio Siculo 9ꝑ cum transiret per simulacrum deorum habentia manus extensas et in manibus pateras aureas recipiebat eas dicens 9ꝑ cum a diis bona p̄emur absurdū ē oblata nolle recipe cōstat 9ꝑ uere diruisset si ea que recipiebat a diis sibi oblata fuissent primo Regū .xxv. a ¶ Que propter suscipere benedictionem hāc quantum ad secundum dicitur ¶

¶ Letificabimus enim in gaudio cum uultu tuo idest in gaudio quod sancti habebunt in presentia uultus tui per ipsum de isto gaudio dicit augus. contra epm̄ ē ingens gaudiū qđ nō datur ipsis scz hiis q te gratis colūt quoniam gaudiū tuum ipe es ⁊ ipa ē beā uita gaudēre ad te ꝺ te ppē te ipa ē ⁊ nō ē altera hec augu.io.xv. Hec locutus sū uobis ut gaudium meū i uobis sit ⁊ gaudiū uestrū impleat ¶ Alio⁹ p̄t exponi de quolibet electo qui dabitur in benedictionem in

fine ¶ aboy sic enim consueuerunt homines suis operariis quãdo bene compleuerũt laboues suos bñdicere propt̃ qꝺ xpistus uocabit operios i fine dieꝝ et biis qui uiriliter egerunt dicturus est illud mathei.xxv. ¶ Uenite benedicti patris mei ꝛc. tunc etiam letificabit eos in gaudio cum uultu suo ideꝫ in manifestatione uultus sui uel presentie sue quando dicturus erit seruo bono et fideli illud mathei xxv.

¶ Intra in gaudium domini tui ¶ Signanter dicit psalmista quantum ad iustum letificabis eum in gaudio quis est iste gaudium scꝫ uite presentis de quo non est letandum sed potius tristandum quia sicut dicit seneca epistola tertia ad lucillum in ipsis uoluptatibus cause doloris oriuntur et ideo qui sic gaudet non letabitur sed tristabitur in gaudio ideꝫ de suo gaudio quia extrema illius gaudii luctus occupat dicit auicenna iiii.canone de paralitico qꝺ aqua est ei melior quam uinum quia plurimuꝫ ipsius quantuꝫ accessit in eorum corporibus sic est de homine pro statu isto est enim continue paraliticus sicut patet ex cõtrarietate motuũ in ipso .s.spũs et carnis per uinum enim intelligitur letitia psalmista ¶ Uinum letificat per aquam uero tribulatio et angustia et ideo in statu presenti minus nocet tristicia qꝫ letitia eccle.viii. ¶ Melius est ire ad domũ luctus quam ad domum conuiuii et hoc quia letitia presens tota fere accessit plangens iuuenta conclis augu.x.confes.Ue prosperitatibꝰ seculi sek et iteruꝫ a timore aduersitatis ꝛ corruptione letitie sapientie F iiii. ¶ Cum letantur insanium.

QUONIAM rex sperat in dño ꝛc.psalmista prius descripsit xpi gaudium hic tangit ipsius meritũ et exponi potest uersus dupliciter uno modo in persona xpisti sicut precedentes et tangit duo scꝫ ipsius de deo fiduciam dicẽs Quoniam rex ideꝫ xpistus sperat in domino et dei patris circa ipsum curam solicitam dicens ¶ Et in misericordia altissimi non commouebitur ideꝫ nihil turbabit eum aut aliter punctuatur uersus sic Quoniam rex sperat in domino et in misericordia altissimi ideo rex iste ideꝫ xpistus non commouebitur Alio uõ

potest exponi de quolibet iusto et secundum hoc etiam primo tangit meritum cum dicit ¶ Quoniam rex sperat in domino.nam rex est igitur uir iustus ut̃ grego.xxi.li° moꝝ. ¶ Sancti uiri reges uocantur quia precisis cunctis motibus carnis mox luxurie appetitũ frenant mox etiam auaricie compescunt mox gloriam elationis inclinant ꝛc.reges ergo sunt quia temptationum suarum motibus non consentientes succumbere sed regendo precisse noscuntur hec gregorius .Et si dicatur parum regnum habet rex iste et ideo potius regulus quam rex dici potest non est curandum qꝛ quãto est suum regnum minus tanto est firmius dicit enim philosophus quinto polit. qꝺ regnũ quanto paucioꝝ fuerit tanto diuturnius est quod uerum est ubi subditi sunt proni ad rebellandum unde et narrat philosophus ibidem de quodam rege lacedemoniorum qui ob utque dictum est uerecundum sibi esse quod minꝰ regnum traderet filiis quam acceperat a progenitoribus ipse uero respondit non oportet ingratos dicere quia tardam diuturnius .Sic in proposito quia in regno anime sunt subditi qui parati sunt rebellare ideo quanto regnum illoꝝ fuerit paucioꝝ subditoꝝ talium tanto diuturnius et firmius erit et tamen in rei ueritate non solum regulus sed et rex magnus est uir iustus habet enim in suo regno ipsius anime plures passiones et motus regere quam rex aliquis homines subiectos in regno suo unde non solum rex sed et imperator dici debet nam dominatur omnibus qui dominatur sibi ipsi quod patet quia secundum philosophum anima est quodammodo oia et sicut dicit gregorius in omelia quadam nostra aliquid omnis creatura homo est ergo qui dominatur anime sue et sibi ipsi dominatur omnibus psalmista Omnia subiecisti sub pedibus eius et sapientie quinto ¶ Justi autem ꝛc.Accipiant regnum decoris et diadema speciei.uxime .ꝛ̃gitur secundo primum cum dicitur et in misericordia altissimi non commouebitur id est non sentiet turbationem seu commotionem in regno suo uel a regno suo dicit enim salustius in persona cuiusdam regis filios suos alloquentis sic . Ego uobis regnum trado firmum . si boni eritis sui mali subiectissimi et bene conuenit tale primum scꝫ firmioni ꝛ stabiliori ei merito .s.spei qꝛ spes hꝫ rõem ãcore dũ sum⁹ in

hoc simul notando unde exsultemus de repo
sitione lapsi spes autem salutis nostre ancora
uite nostre fundamentum habet .vi.

¶ Confugiamus ad tenendum propositum
spem quam sicut ancoram habemus ad ancoram
uero pertinet firmare et stabilire nauem ne a
fluctibus rapiatur et saxo facit spes . Narrat
ambrosius omelia quinta epmeron q̄ Edi
nus animal trigonum nomen ille ursg despe
rabile cum procellam ventorum persenserit cal
culum validum arripit cum q̄ tanquam ancho
ram trahit ne eradicatur fluctibus ita q̄ non
fuga se libret ventibus sed alieno stabilit ponde
re sic et nos in imminente tempestate idest tri
bulatione arripiamus calculum illum de quo
apoc.secundo ¶ Dabo calculum candidū
et in calculo nomen meum scriptum idest ppo
situm sibi fortiter hereamus in eo sperantes et
non in uiribus nostris ne a violentia fluctuum
et illicitum moueamur psalmista Qui con
fidunt in domino ꝛc. non commouebitur in
eternum et alibi paratum cor eius sperare in
domino confirmatum est ꝛc.

INVENIATUR manus tua
omnibus ꝛc.psalmista prius egit
de ppositi fortitudine hic agit de eius
potentia ? po agit de ppositi potentia quā ostendit
dit in hostium suorum repressione secundo agit
de potentia quam ostendit in sui ipsius sublimatione ibi . ¶ Exaltare domine.primo
uero tangit malorum penam quam per diuinā
potentiam affliguntur et secundo culpam pro
qua affligi merentur ibi Oēs declinauerunt
Et primo predixit eorum afflictionem in gene
rali et secundo eam describit in speciali ibi.
¶ Pones eos ꝛc. quantum ad primum dicit
ppositio inueniatur manus scilicet percutiens
omnibus inimicis tuis idest ab oibus inimicis
tuis ut sentiant eā littera ieronimi habet .
¶ Inueniat manus tua omnes inimicos tu
os set de quali manu intelligi debeat subiungit dicens dextera tua inueniat omnes qui te
oderunt Est enim dextera manus in nobis fortior sinistra naturaliter et ea fortius percutio
et ideo ad denotandum fortem percussionem
ponit hic manum dexteram uidetur autem ymo
gine psalmiste esse de inimicis dei sicut de
bilis qui post maleficium perpetratum timen
tes comprehendi se occultant sic enim et pec
catores studebant se occultare ne comprehen
derentur a ppositio secundum illud luce pmo .
¶ Tunc incipient dicere montibus cadite
super nos et collibus operite nos apoc.vi.
¶ Absconderunt se in.speluncis et in petris
montium et dicunt ꝛc.abscondite nos a facie
sedentis super thronum et ab ira agni Sed seru
tabitur eos dominus in tenebris absconditos
manibus suis et modo etiam scrutatur sz mō
sinistram inuenient in futuro autem non inue
nietur a dextera sz dextera eternaliter pmanet
ens sinistra tēporaliter quia longitudo dierū in
dextera eius .prouer.iii. Querit ergo ppositio
in presenti peccatores sed ut castiget et saluos
nam uenit filius qherere et saluum facere qđ
perierat sed in futuro queret eos ut perimat
et quos modo inuenire nequit tunc quanto nihil operum quod non reueletur eos inueniet
et tunc dicet peccator tribulatio et angustias
inuenerunt me . ¶ Alio modo exponitur
sursus iste quantum ad primam partem ex
ponitur enim in bono sic q̄ per manus intel
ligamus filium dei qui est beneficus qua largi
tur nobis sua dona per inimicos uero intelli
guntur peccatores ad penitentiam conuertendi uel generaliter genus humanum iuxta illud
Rom̄.quinto . ¶ Cum inimici dei essemus
ꝛc.petit ergo psalmista ut ab istis inimicis p̄
dicta manus inueniatur ista manus difficilius
fuit inueniendum ante incarnationem quia
occultata fuerat in sinu dei patris de quo psalmista ¶ Ut quid auertis manum tuam et
dexteram tuam de medio sinu tuo sed incarnatione producta fuit de sinu in publicum .
psalmista . ¶ Emitte manum tuam
de alto .et ideo a modo querentibus facilius
inuenitur matthei vii.Omnis qui querit inuenit

OMNES EOS QUASI clibanum
ignis et cetera .hic describit pe.
malorum penam in speciali et p̄
mo penam que consistit in irroga
tione mali ibi.Fructum et cetera quantum ad
primum tangit penam duplicem scilicet inte
riorem et exteriorem quantum ad interiorem
dicit.pones eos ut clibanū ignī i tpe ire? sui

ñ est in tempore offitionis tue quo offitiū
uultum humanitatis tue reprobis i iudicio po
netur tunc autem peccator ut dicimus ignis
propter uirtutem interioris conscientie in ipso
cibano coquitur pena diaboli de quo ps. v. c
¶ Serpenti paradisi pena eius et est aduertē
dum .q. in cibano est maior calor ignis quez
si ignis fuerit extra sub dio et hoc quia ignis
inclusus in se ipsum reflectitur et non diffun
ditur extra sic erit de peccatore igne concupi
scentiarum estuante in presenti enim quia ex
trinsecus feruor concupiscentiarum aliquo mō
diffunditur et extra ipsum derivatur minꝰ sen
titur feruor concupiscentie sed in futuro rema
nebit eadem libido peccandi nec exeundi in ac
tum erit aliqua facultas et ideo maior et intol
lerabilior erit ignis ille ose. vii. ¶ Omnes ad
ulterantes quasi clibanus succensus a coquente
quantum ad penam exteriorez dicit dominꝰ in
ira ñe. Et tangit penam duplicem exteriorem
scz usus uel auditus et tactus nam quantum
ad penam usus dicit dominꝰ in ira sua conꝯ
babit eos. Chidebunt dominum sibi iratum et
hoc inuiscier eis terribilem horroꝛē sapiē. v. a
¶ Clidentes turbabuntur timore horribili ut
hoc dicitur quantum ad penam auditꝰ audiēt
enim terribilem sententiam iudicis que in pro
posito dicitur ira dei et de illis incredibiliter
turbabuntur ps. Dunt loquetur ad eos in ira
sua et in furore suo conturbabit eos. Quan
tum uero ad penam tactus dicit ¶ Deuora
bit eos ignis .scz infernalis et aduertendū q.
hic mentionē bis de igne qꝫ dupliciter ardebūt
dicit auicen. v. libro de animalibus q. est qō
dam animal in fissuris lapidum generatuz q.
qñ transglutit aliqō animal illud in suo uētre
decoquitur quasi elixz bis coctum sic ē ō diabo
lo qui in cordibus hominum induratoꝛ et p
discordiam fissarum locum habitationis habz
nam eos quos in uentre suo iclusit inferno re
cipit de quo eccle. xl. ¶ In uentre eius ignis
ardebit bis coquit quia sicut dicit grego. v.
li. moraliū intus per desiderium ardet consci
entia et foris carnem cruciat gehennū psalmi
sta ¶ Exurcit ignis in synagoga eorum flam
ma combusit peccōres ¶ Sciendum est aūt
q. ignis iste habet suum fomentum et suum
augmentum propter que non extinguetur fomē
tum quidem habet tam in presenti qui hic in
cipitur quam in futuro quia ibi consummabitur

in presenti quidem et clibano hic dicto est volup
tates unde dicit origen. super li. numeroꝝ quid
dulce quid suaue potest habere peccō sez mens
eis nō ostrum peccati uenisti ad puteum hau
mitus et amaritudinis bibentem autem fomen
tum est ignis hec origener dicit plus a libro.
secundo q. ē stagnum quoddam ardentis bitu
minis qui in altis appellatur lacus ē ste stag
num locus huius mundi. limus uero est cor
peccati qui tangenti adheret et fugienti insequ
tur qui aquis luxurie de quibus gen. xix.
¶ Effusus es sicut aqua .precipue arendis
scom illud sapientie pvi in aqua plus ignis ua
lebat ¶ Aliud uero fomentum habebit in fu
turo est propria superbia et inordinata uolunta
te dicit enim ysi. xxvi. etbi q. ubestion lapis
ab estu nomen accepit quia semel accensus nul
quam extinguitur et causam assignat albertus
li. de lapidibus dicens q. in eo ē de unctuo
so pingui inseparabili ab ipso et illud fomez ig
nem accensum in ipso sic et illi accensi sunt
igne predicto gehenne ibo uero nunquam extin
guetur quia habet ab intrinseco humorem pin
guem scz superbiam uoluntatem contra deuz
tumentem de qualis pinguedine dicit iob xv.
currit aduersus deum erecto collo pingui cer
uice armatus est .quēquidem pinguedo est ab
eis inseparabilis quia superbia eorum qui te
oderunt ascendit semper .unde licet summe
humilientur quia qui se exaltat humiliabitur
tamen eorum superbia nunquam minuitur et
ideo ignis eorum habet fomentum ab eis inse
parabilis propter quod non extinguitur secundū
illud ysa. ultī uermis eorum non morietur et
ignis eorum non extinguetur dicit hic cassi.
Ille ignis sic assumit ut seruet sic seruet ut
crutiet dabitur miseris uita mortalis et pre
seruatrix iob xx. Luet omnia qui fecit omnia .
nec tamen cōsumetur matth xxv. ¶ Ite ma
ledicti in ignem eternum dominus in ira sua
conturbabit .conturberi est quasi simul turba
ri quia turbabuntur simul a intrinsece de mul
titudine et deformitate peccatorum que semp
erunt in actuali recordatione sua et extrinsecꝰ
de multiplici causa doloꝛis omnium enim sensuū
presentabitur obiectum doloꝛosum usui quidez
facies iudicis ira uidebūt eni i quē transfige
runt uidebunt etc a illa horenda multitudine
malignorum spirituum que sola ussio sempi
ternā uidetur sufficere unde et ei quidā mouit a

pliquum multo ante in demonstratio. aspexisse extra se factus est qui postmodum ad se redi ens dicit. Qo si esset ignis ro cedente et occidē te exustus potius eligeret per ignem illum transire quaz vilionem videre sup.v.

¶ Videntes turbabuntur timore horribili ; ¶ Audientes uero pertimescent illi uoz ihesu cio ite maledicti insuper et fletus et stridor dē tium sicut dicitur matthei octauo . in olfactu uero sicut dicitur ysaie tertio . ¶ Erit pro fundi ouore fetor. Nec mirum quia apoc.xxii. Pena illorum in stagno ardenti igne et sulphu re quantum ad gustum uero dicitur apoc.xvi. Commanducauerunt linguas suas pre uolore ; ecce cibus cornis fez prope deus.xxxii.

¶ Fel draconum uinum eorum et psalmista ignis sulfur spiritus procellarum pars calicis eorum ecce potus unde non mirum si hausto toli os ice uerificetur illud iob xv. ¶ Impe bit arrore stomachum suū .nec mirū q; diues epulo petit refrigerari linguam suam quantuz ad tactum uero in toto corpore dicitur iob.xx. ¶ Arrabitur et estuabit et omnis uolce ira et in eum sic ergo simul turbantur intra et ex tra et in anima psalmista ¶ unc loquetur ad eos in ira sua et in furore suo conturbabit eos habet enim ignis ille magnum augmentum ex mutua societate sunt enim impii quasi ligna que quanto sunt plura tanto maiorem ignem faciunt unde augustinus sermone de peniten tia dicit sic illi quos monemus agere peniten tiam non querant sibi comites ad supplicium nec gaudeat ut quia plures inueniunt non enim propterea minus ardebunt quia cum multis ardebunt hec augustinus eccle.xxviii. ¶ Sic cundum ligna silue sic ignis exardescit.

RULEUM EORUM de terra hic agit de pena malorum que consistit in boni subtractione tangit autem subtractionem boni primo ab ipsis peccatoribus et quantum ad hoc dicit ¶ Fructum eorum de terra perdes quia scilicet de terra uiuentiuz per fructus aut eorum possunt intelligi uel bona ipsorum tem poralia quibus habundant et ad eis proximos nō iuuabunt et ideo perdantur primo efficie causa perditionis ipsorum ecc.viii. Peccunia tua tecum sit in perditionem sed dominus

impetibit eis in iudicio ut habetur matth.xxv. Eturiet ramum sic perdentur fructus iustorum pro quibus bñ dispensatis eternaliter premia bitur sicut habetur ibidem ideo dicit augusti nus li. de uera innocētia hoc solū unusquisq; mer titur qd opi pietatis impendit ut per fructū eoz possit intelligere bona opa eoz que ō tra p dentur qi ipsi introibūt in interiora terre. Fruc tus uero illi cū eis nō descendēt qi p.eis non premiabuntur et ri non simpliciter gdentur qi sup.i. quia perpetua est immortalis ro hiez opera iusto malis non prosunt qi mortui erūt ri ipsa nō perībūt qi cedent in uilitatē scōrum quia de opibus bonis gaudebūt que gesserunt alii dum uiuerent secundū illō prouer.xiii.

¶ Custodiens iusto sbā peccatori erit sic spo liabūtur egyptii ut dicitur hebrei unde sapiē. x. ¶ Iusti tulerūt spolia impiorum ?b c ui detur equū qi ipsi spoliauerūt hic iustos labo ribus suis sup.v. ¶ Scabūt iusti et magna cō stantia aduersus eos ?c.et astulerūt labores il loz uidentur aūt iusti propē eorum demerita unde bona eorum quasi confiscantur ut ce dant in utilitatem rei publice superne ciuita tis iherusalem tullius libro secundo pme re thorice ponit legem talem meretrix coronam auream si habuerit publica sic scilicet coronā sic erit in proposito . nam quelibet anima que et caritate bonum habet facit meretur co ronam auream id est gloriam eternam et eam habet in spe quasi sibi debitam sed si meretrix efficiatur sequendo amatores suos malignos spiritus corona ista publicabitur et per consē quens qua ad ipsam saltem perdetur psalmi sta . ¶ Perdidisti omnes qui fornicantur abste et semen eorum a filiis hominum rectus ordinem ponit psalmista primo uidelicet tan gens destructionem fructus et postea seminis deinde tangit boni subtractionem ab ipsorum in imitatoribus dicens .

¶ Et semen eorum a filiis hominum et isto potest intelligi dupliciter nam semen eorum potest dici uel semen ab ipsis decisum et sic di cuntur eorum semen filii et nepotes qui scili cet sunt filii uel nepotes per imitationem ma gis quam per generationem sicut enim filii cō trahūt a pentb⁹ peccm originale per carnalem generationem ita et semen istud contrahit peccatum actuale per ipsorum imitationem . ysaie primo . ¶ Sic genti peccatrici semi

nequam filius scelestus Alio modo potest dici semen eorum ipsorum radicale principium et secundum hoc ꝑ̄, in illo versu ponit rectum ordinem in destructione impiorum primo scilicet tangens destructionem fructus et postea seminis quia quod est primum in compositione est ultimum in resolutione seu destructione semen autem est primum et fructus ultimum et utimur ꝙ̄ per semen in proposito uno modo fructus possumus intelligere primum principium turpis naturalis sic quod tibi vis fieri hoc facias alii et huius que sunt in nobis quasi seminaria virtutum sed ipsa pereuntur q̄ erūt quasi semen cuiusdā ineptū sc̄z ut germinet quicet illud semen in ipsis remaneat propter quō et sentiunt assidue remordentem conscientiaz tñ nullo⁹ poterit in opus vel fructum bonum ymmo sicut dicit p̄s. ¶ Semen ipsorum perdibit Alio⁹ possumus per semen intelligere ipsam naturam humanam ad ymaginem dei creatā propter q̄z homo est dignissima creaturarum creaturaz sicut enim in arbore vel plāta est primo semen deinde ex semine consurgit planta et prorumpit in flores et ultimo profert fructus sic in nobis est primo ipse motus et sensum liberum arbitrium Secūdo cogitationes et affectiones et ultimo operationes que omnia destruentur donec ad ipsum semen ideſt naturā perueniatur que destruetur a filiis hominum quia natura dignissima qualis est filiorum hominum uertetur in naturam abiectissimā ut sit inferior loco et gradu omni creatura unde seneca ad lucillum epīa p̄v. loquens de malis dicit hominum effugies habent animos ferarum et epīa pir homo pernitior est feris omnibus crisostomus uero omen .xliii. imperfecti dicit . q̄ homo malus est peior dyabolo unde ergo degenerat semen illud de quo dicitur Jere .xii. ¶ P̄amaui te vineam electam omne semen uerum nec tamen degenerat in inferno sz quale ibi seminatur tale eternaliter permanet sed hic degenerauit dicit enim paladius libro ii. q̄ in locis humidis seminatis q̄z siccis degenerant tales autem in futuro erunt in loco sicco et ixco ibi non degenerabunt sed dum hic sunt cum beemet ideſt dyabolo habitant in locis humectibus quia in aquis peccatorum habentes quasi aquam iniquitatem et ideo hic degenerat semen illud sapientie duodecimo ¶ Nequam est illorum negocio p̄ semen enim

uite maledictum de fructu ;

CONTINUO DECL. Quomodo
in et dicit tangit motorum cul
pam et primo culpam operis se
cundo culpam condicionis quantum ad
primum dicit ¶ Quantum vero declinauerunt in
te unde scy unusquisque peccatorum qui decli
nant in deum peccatis sua dicit deus fecit nos
peccabiles et ad malum pronos et dedit nobis
carnem cuius passionibus non possumus resi
stere cum tamen dederit eis in liberum arbi
trium et paratus sit conferre gratie sue auxili
um per que possint peccata declinare uel spe
cialiter illi fuerunt inimici xpisti et persecuto
res declinauerunt enim in xpistum id est re
tulerunt in xpistum mala ut ipsi ea declina
rent cum mala pene quam culpe quantum ad
malum pene retulerunt in xpistum malum
unde dicebat illud Jo. ¶ Ne forte veniant
romani et tollant nostrum locum et gentem
quantum vero ad malum culpe dicebat demo
nium habes Jo. octauo cum tamen ipsi poti
us demoniati essent secundum illud Jo. viii.
Vos ex patre dyabolo estis Et tamen eccmer
so fieri debet ut scilicet bona nostra retorquē
mus in deum et mala in nos dicit enim augu
stinus libro de vera innocentia rectus est et
bene invocat deum qui in omnibus malis que
patitur se accusat non deum et in bonis que
facit non se laudat sed deum hec augustinus
tum vero ad culpam condicionis dicit . Cogitaue
runt consilia que non potuerunt stabilire et p̄
mo culpam illam tangit secundo rationem cu
iusdam dicit subiungit Quantum ad primuz
dicit cogitauerunt consilia tē. ipsi enim cogi
tauerunt extirpare nomen et fidem xpisti qō
tamen facere nequibant littera vero Jeronimi
sic habet ¶ Cogitauerunt scelus quod non
potuerunt ,et est idem quod prius quia non
potuerunt facere scelus illud uel pro tanto co
gitauerunt scelus quod non potuerunt quia
scelus eorum quo xpistum interfecerunt fuit
scelus omnino incredibile et sin' ex cogitabile
nullus enim cogitare potest quantitatem illi⁹
sceleris de quo augustinus in quodam sermo
ne de pascha ubi loquens populum iudaicum
dicit sic . ¶ Ignobilitasti
tum qui te nobilem fecerat ignominiasti eum
qui te clarificauerat occidisti eum qui te

ubiſſemus nē. ¶ penſili acutiſſimos clauos
teſtes mendacus fel quoq; et gladium, intuli
ſti etiam eius corpuſculo uerbera et in capite
eius coronam ſpineam poſuiſti et manus illoꝝ
bonus qui te de humo plaſmauerat uinculis
colligaſti et in magna dici feſtiuitate tuum to
minum peremiſti hec auguſtinus eccleſiaſtici
fili quid nequius quam quod cogitauerunt
caro et ſanguis ideſt populus ille carnalis unꝺ
illi populo dici poteſt illud ioſue xxiii. Cſq; in
preſentem diem macula huius ſceleris in no
bis permanet.

CONVERTAM PONES EOS

uorſum nē. hic tangit illius quod
immediate dictum eſt cauſam ui
delicet quare non poterunt ſtare
ure pactum conſilium et eſt ſententia uerſa
ſus ꝙ populus ille qui xpm ſum conſequebo
tur uertet dorſum ſuum ad xpm ſum non ut̄ē
dendo ſcilicet ad doctrinam xpi ſti uel fidem
eius ſed quando in illo populo relin uentur
aliqui domino in fine mundi et ille reliquie cō
uertunt uultum ſuum ad xpm ſum et non dor
ſum iuxta illud yſa. xvii. Reliquie iſrahel ſalui
fient. et hoc dicit ſic quoniam pones eos idē
iudeos dorſum ideſt repelles eos ut uertant ti
bi dorſum et non credant ſed a te fugiant in
reliquiis tuis id eſt in hiis qui tibi relicti
erunt. ¶ Preparabis uultum eorum ideſt
conuertes ad te uultum eorum unde in hiis q̄
xpm̄ſto non credunt populus iudaicus uertit
xpm̄ſto dorſum in hiis uero qui credent qui di
cuntur hic reliquie populus ille conuertet uul
tum ſuum ad xpm̄ſtum. ¶ Alio autem mo
do poteſt exponi prima pars uerſus de pena in
futuro nam malos ponet deus a uiſo ſuo idē
retro dorſum ſuum nam ibi ſunt tenebre exte
riores conſtat enim quod ante faciem ſuam te
nebre quia ſicut dicitur apoc. primo ¶ Faci
es eius ſicut ſol lucet in uirtute ſua. et ille lo
cus eſt conueniētiſſimus hiis quos propria ma
licia excecauit quia ergo ipſi ſunt in ſumma ce
citate fruſtra ponerentur in lumine et ideo po
nentur extra omne lumen unde dicit augu. li°
de uera religione hoīs anima liez ipſa ſit miſe
ra rē ordinat ubi miſeros eē decz iere. xviii.
¶ Dorſum et non faciem oſtendam eis in di
em ꝑditionis eoꝝ Sciendum eſt tn ꝙ ſecun
dus glo. ꝓponit uerſus ille ꝺ duplici iuxta cor
culpa prima ē ipſoꝝ cupiditas ꝙ hoc tangit i
hoc qꝺ dicit quoniā pones eos dorſum. i. pones
tes eos cu uari ad frena ſic aūt curuari ꝙ ma
gis propriū ē peccatoꝝ ꝙ hoībus uti ambro. in
epm. ad rom. vi. cum ꝺ hō peccat more curui ca
ue ne in aluū te non tā cupe quā cupiditate
deflectas ꝙ augu. ꝺ diſciplina xpiana beluas ꝺ
us proſtratas in faciem. fecit paſtū querentes
de cruce tē i duos greges erexit te terra tuā face
em ſurſuz attendere uoluit hec augu. ꝙ iō in
dei ꝙ alii cupiditati dediti pociꝰ ſunt pecora
ꝙ homines ut pote quibus inpiecat ꝑs Obſcu
retur oculi eorum ne uideāt ꝙ deorſum coꝝ ſē
ꝑ incurua ¶ Secda uero ꝺpa eſt ipoꝝ impie
tas et cupiditate ſumēs originem nā dicti cu
piditate. i. inordinato amore terrenoꝝ inciderūt
in timorē gēndi locū ſuum et illo timore pro
ceſſerūt ad interficiēdū xpm̄ſtū unde quantum
ad hoc dicit in reliquo tuis. i. in bonis tempo
libus preparabis ſez ad paſſionez tuā Cultum
tuū coꝝ. i. mola intentionē coꝝ unꝺ uultus eo
rū fuit ad illas reliquias. i. tota intētio circa
ꝑalia ſz tu mala intentionez ꝓparaſti in bonū
qꝺ inde ſequebat mors xpi et mūdi redēptio
uocat aūt i propoſito reliquias xpm̄ſti bona tē
poralia qꝺ ea xps reliquit ꝙ relinquēda erāt cu
itri Jo. xvi. ¶ Relinquo mundū ꝙ uado ad
patrez et rō fuit qꝺ tāgit phūs ii. poli. dicit u
enii ꝙ circa obſidionem ciuitatis diligenter con
ſiderandum ē utrum ſumptus ꝙ labores que
oportet fieri in obſidione aliquam capi poſſit
excedāt utilitatem que ex ciuitate obtenta ꝙ
uenit uel non ſed forſitan utilitas proueniens
erit multo maior et ſi uti tas ſit minor uel nō
multum excedat ſumptus et labores hac peri
cula relinquenda eſt obſidio ſic in propoſito
nam illi qui ſunt dati mundo et terrenis uidē
tur obſidere ciuitatem huius mundi quia in
circuitu impii ambulant ut mundum lucrent
et hoc cū ſui detrimento ſed deberēt conſidera
re quot labores quot ſumptus ꝙ pericula requi
runtur ad iſtā obſidionē continuandā ꝙ ſi hoc
facerēt uiderēt expēſſe ꝙꝺ labores ꝙ ſumptus i
corpabiliter excedunt nā qꝺ contra uationez da
bit homo pro anima ſua ꝙ tn̄ animā ſuam cō
ſumit et etiā ſepe coꝝ circa obſidionem iſtam
tgit dampnoſa ē huius obſidio math xvi.
¶ Quid enī ꝓdeſt hoī ſi mundū uniuerſū lu
cret detrimentū uero ſui patiat ꝙꝺ dimittenda

est ista obsidio et mundus relinquendus ideo
matb xix. ¶ Ecce nos reliquimus omnia ꝛc

VALEAMUS uomine i uirtute
ꝛc. ps. psalm egit ꝙ potestate ꝓpt
quam ostendit in hostium suoꝝ
expectione hic agit ut potestate
quam ostendit in sua propria sublimatione et
primo potestatem illoꝝ ꝓpheta attribuit dicit
exaltare dñe. i. resurgere ab inferis ones alios ad
ecce in uirtute tua. i. in potestate tua diuinitatis
uel secundum glosam uirtus ista fuit humili
tas sue humanitatis qua talem exaltationem
meruit secundum illud phil. ii. ¶ Humi
liauit semetipsum ꝛc. deinde ad laudes uel ps
se conuertit dicens Cantabimus et psallemus
uirtutes tuas quas ꝛc ostendisti nobis effectu
enim benignitatem suam in incarnatione humi
litatem in passione sapientiam in resurrectio
ne magnitudinem in ascensione magnificentiam
et liberalitatem in spiritus sancti missione.
has uirtutes cantare debemus. i. petri. iii
¶ Vos estis genus electum ꝛc. ut uirtutes
nuncietis eius. et est cantare deum laudare
uoce ad quod non solum clerici sed et omnes
catholici obligantur ambrosius in ephemeron
omelia quinta quis enim hominis sensum gra
uem non erubescat sui psalmorum celebritate
diem claudere cum etiam mitissime aues soli
ui uenientis et dulci carmine ortum dicunt ac
noctium persequantur hec ambrosius debemus
autem et psallere uirtutes eius opere maiorem
psallere enim est rem laudare opere augusti
nus de uera innocentia recte in laudes dei psal
lit cuius opera cum uoce concordare debemus
ergo cantare et psalere quia deum laudare tã
uoce quam opere ne uerificetur illud ezechie.
ꝓphete. ¶ Audiunt sermones tuos et non
faciunt philosophus octauo polit. cap secunde
dicit ꝙ pueri non solũ instruendi sunt in mu
sica disponente ad bonos mores sed etiam ex
ercendi et hoc tam in illis que fit manu sic et
nos cum sumus in flatu iuuenili quam diu su
mus hic quia non peruenimus ad etatem per
fectam ieronimus super zacheriam. ad consum
mationem angelice dignitatis omnis humana
natura puerilis est namcapetra quia nobis ange
geli in nos sed nos in angelis proficimus hec
ille debemus hic ad laudandum deum sustine

non solum instrui sed etiam exerceri et bene
dicere non solum uoce sed opere psalentes.
¶ Cantate et exultate uerbum bene psalli
te ei in uociferatione

NE FORTE PERFICIAMUS dicit
pro assumptione uel susceptione nos
tra uel potius natiuitate quoniã
ad titulum ffigm Sciendum ꝙ hoc
habetur totiens in una translatione sed una trib
latio habet ¶ Pro assumptione et suscep
tione matutina et a'ia habet proterua mentis
uel cuius intellectum ꝙ psalmus iste ꝓpter
terum exponitur de ꝓpheta et non de dauid
unde in synodo tholetana quidam theodosius
nomine fuit dampnatus quia exposuit psalmi
stam ad litteram de dauid agit autem psalmi
sta de ꝓpheta passione de resurrectione eius qui
in resurrectione includitur ipsa passio. sed mors
ꝓphete que fuit terminus a quo ipsius resurrec
tionis fuit titulus quem habet prima transla
tio facit explicite mentionẽ de resurrectione nõ
ipsa resurrectio intelligitur per susceptionem uel
assumptionem matutinam quia licet in primo
instanti conceptionis deus susceperit uel assump
serit naturam humanam tamen quia natura il
la fuit mortalis et passibilis ideo ista assumptio
fuit uespertina nocti mortis uicina Sed in re
surrectione assumpsit naturam immortalem et
totam glorificatam licet enim diuinitas in pas
sione non fuerit separata a partibus hominis
ꝓphete scilicet anima et corpore tamen non fu
it unita toti quia ꝓphetes non fuit homo in
triduo et ideo quando iterum factus est homo
scilicet in resurrectione fuit quodammõ alia as
sumptio uel eadem assumptio iterata que in
proposito dicitur matutina quia fuit in gloria
psalmista ¶ Et cum gloria suscepisti me.
unde potest dici matutina tribus decussis pri
mo iam facta est fuit enim resurrectio ꝓphete in
choatio dici gloriose quia ipse tunc primo fuit
glorificatus in anima quantum ad portionem
mentis inferiorem et etiam in corpore secunda
causa est quia sicut sol postquam fuerit sub
terra occultatus nocte in mane surgit et pro
cedit usq; ad summum celi sicut et ꝓphetes
prius in sepulcro occultatus quantum ad cor
pus et sub terra quantum ad animam in die
resurrectionis super terram oriebatur 7 ꝓcedit

sfendendo usq; ad dexteram patris tertia ẽ
q; secundum opinionem augustini xpistus sur
r.xit in nubes et sic quasi nunc in hoc tñ est
diuersitas opinionum augu. Jeron. ⁊ grego tñ
lus uero huⁱ psalmi secundum alia translatio
nem quãuis non exprimat passionẽ uel resurrẽ
tionẽ tñ utrũq; sub similitudine cerui ut certe
includit passionẽ quidẽ q; xp̃m admodũ cerui
uenati sunt unde ⁊ littera Jero. in hoc ps. ubi
nos habemus circũdederunt me canes multi bz
sic circundederũt me uenatores resurrectionem
uero quia cerui libenter si sint in uallibus ad
altiora conscẽdũt ps. ¶ Notes excelsi cerui
sic xp̃o. de loco inferiori resurgendo altiora pe
tunt. Quantũ ad cerum istum. humanitatẽ
xp̃i. ¶ Sciendus q; canes uenatores erant pri
cipes ⁊ sacerdotes xp̃m uenantes ad mortem
trẽ. z. uexatione ceperũt me ps. Ipse liberã
uit me de loco uenantium sagittantiũ erant ut
ri quoz sagitte erant blasphemie ⁊ uerba di
centium crucifige crucifige ps. subito sagitta
bunt eũ et non timebunt firmauerunt sibi ser
monẽ nequaz. Canes uenatici erant gentiles
xp̃m crucifigentes de quib⁹ luce. xv ¶ Non
est bonũ sumere panẽ filioz et mittere canib⁹
ps. Quoniã circumdederunt me canes multi.
In isto ergo uexatione uehementer delectati
diu cerui insecuti in uno angulo. i. sepulcro
obseruerũt sz tandẽ cerus iste post ictus et uer
bera post diros morsus. ⁊ uulnera euasit ⁊ assu
git resurgendo die tertia. cui. ultimo. Fuge mi
dilecte et similis esto capre hinnulo ⁊ ceruoz su
per montes aromatũ cetera que pertinent ad
expositionez tituli nota in glosa.

Psalmus dauid.

DEUS DEUS MEUS respice ⁊c. ps. iste diuidit in du
as ptes quia primo agit de
xp̃i passione describẽs eiⁿ mo
dum ãlitatem secõ. prosequitur
eius utilitatez ibi. ¶ Narrabo ⁊c. primo uero
agit ꝺ ipa passione secundo subiũgit orationez
xp̃i. p resurrectione ibi. ¶ Tu autem domine
⁊c primo uero oñdit quomõ xp̃us fuit i passio
ne a parte derelictus secõ quã multiplicit fuit
afflictus ibi. Ego autẽ sum uermis. ¶ Primo
uero xp̃s in psalmo isto quantum ad suã dere
lictionez exprimit suum dolorem secũdo admi
rationem ⁊ stupoꝛẽ ibi. In te speraueruñt ⁊c.
primo autẽ clamat xp̃s hõ se derelictum a ꝺo
propter grauẽ psecutionem secõ oñdit se non
esse derelictum per diuinitatis separationẽ ibi.
Tu uero ⁊c. primo autem clamat se derelictũ
secundo ad hⁿ inducit signũ ibi Deus meus ⁊
cetera quantum ad primum potest quamdam
questionem dicens Deus deus meus respice in
me ⁊c. ista fuerunt uerba xp̃i in cruce sicut ps
habet .xxvii. excepto q; non est ibi respice i
me sicut nec hic est secũdum hebraicam uerita
tem sed additũ est a septuaginta interpretib⁹
dicit autẽ se xp̃us derelictũ q; fuit passioni
expositus sic enim ⁊ derelictus uidet qui nec in
aduersis expauditur nec defendit ps. lxiii. Ad
momentum ⁊ in modico dereliqui te deinde
cum dicit. ¶ Longe a salute ⁊c. ponit ad
questionem positam responsionem et est hic sci
endum q; ly. suoz hic potest construi cum hec
generiuo delictorum sic q; sit eius adiectiuum
sicut qñ dicit dilecta sua uel põt eẽ adiectiuum
substantiui subintellecti sicut qñ dicitur delic
ta suoz sez hominum ut sit sensus uerba delic
torum suoz idest uerba delictorum fideliũ suo
rum siue autem accipiat hic uno mõ siue alio
idem ẽ in sententia q; xp̃us hic loquitur in
ps̃ona membroz suoz infirmorum quoz pecca
ta dicit hⁿ esse sua sicut enim lingua loquitur
pro toto corpore et dicit meum quod ẽ manⁿ
uel pedes sic ⁊ xp̃s qui est caput ecclesie dicit
sua que sunt membrorum suoz uel eccl'e ut iõ
peccata nostra dicit sua quia licet ipse pecca
ta non cõmiserit tamen oia nostra peccata di
luenda sup se assumpsit quia ds posuit in eo
iniquitates omniũ nostrum potest igitur ista
pars uersus dupl'r intel'ligi uno modo sic q;
sit solutio precedentis questionis ut dictũ est
⁊ tũc ẽ sensus ¶ Lõge a salute mea. i. uerba
delictorum meoz. elongauerũt a me salutẽ et
sunt cẽ ãre suz derelictus. i. passioni expositus
et scdm istũ sensum ly delictorum cõstruetur
cum ly uerba intransitiue ut sit sensus uerba
delictorum idest uerba que sunt delicta ut con
struitur transitiue et ẽ sensus uerba delictorum
meorum. idest confessio delictorum meorum cõ
fitetur enim se peccata habere que tñ non com
misit sed diluenda suscepit et ideo derelictus
est. Alio modo exponitur sic quod sit punctua
tio inter hoc quod dicit a ¶ Longe a salute
mea. et inf hoc qõ dico uerba delictorum ⁊t

secundum hoc ꝓpe in proposito de duob⁹ ꝙ
queritur videlicet ꝙ ipe est derelictus et ꝙ
derus lõge a salute sua et enim sensus.

¶ Longe a salute mea.i.ru es longe a salute
mea et quantum ad ista duo subiungit .verba
delictor⁹ meor⁹ suple sunt et est sensus ista ver
ba ꝛre me dereliquisti et longe es a salute mea
sunt verba delictoꝝ meoꝝ id est ostendunt me peccata habere per passionem dilueri
da moraliter uero opponamo põt versus iste
attribui peccõri quia gustia oppressus est et licꝫ
verba delictorum habeant id est confessionem
peccatoꝝ dum sua confessio longe est a salute
quia non sufficit ad salutem ꝛ hoc põt contin
gere tripl̃r one scꝫ ut q̃ nõ ꝓcedit contritio ut
nõ sequitur satisfactio nel non sequitur correc
tio si enim confitetur et non conteritur facetur
se habere uulnus ꝛ tamen dolorem nõ sentit ꝛ
lõge est a ꝛsalute dicit enim bernhardus li⁹ primo
ad euge.scio longius a salute ubsistere mẽbrum
quod obstupuit ꝛ egrum sese non sentiente q̃
culosius laborare hec ber.tale ẽ insensibilitas
tem precipue facit peccans consuetudo qui si
cut dicit ibidem ber.plaga recens dolore non
caret eccle.xxviii.Contere cum delinquente ꝛ
dictum .et eccle.vii.p tristiciam uultus corrigi
tur animus delinquẽtis Si etiam non sequatur
satisfactio confessio longe est a salute q̃ dicit
augu.li⁹ de uera innocentia bona est peccati
confessio si etiam curatio seq̃tur nam quid pro
dest detegere plagã ꝛ non adhibere medicinam
hec augu.medicine autem appositio est sequẽs
satisfactio leuiti.v.¶ Anima que iurauerit
ꝛc.oblita que postea intellexerit delictum suum
agat penitentiã.ꝛc.si insuper non sequat̃ cor
rectio longe est a finali salute confessio dicit
enim anicen.iiii.can. ꝙ reliquie que remanẽt
post crisim attrahũt recidiuationẽ cito nisi suc
curratur et recidiuatio uehementiorem quam
radix qm̃ malicia est contemens radici et sta
tus post crisim ẽ debilis Sic in proposito nos
ille qui p̃cedente contritione confessus ẽ subse
quẽte satisfactione q̃si erectauit scꝫ cũ ex mor
bo precedenti remanent reliquie male q̃ macu
lationes ad malum consimile et ꝛõ attrahũt
cito recidiuationem nisi succurratur Succurret
autem per dei timorem ꝛ solicitam diligentiam ci
ca regimen sui que adhibenda est quia recidi
uatio grauior est q̃am primum peccatũ quia ꝛ
in malicia sibi similis est et ille qui recidiuat

post creditationem rebellionis uitiorũ.i.seruitio
erit ad sequentem uocem̃ appellandum sõ ill
gal.xviii.Quare malitie adiicere super peccata
uestra ꝛ ueteri consuetudine delictum .simile sic confi
tens inualiter ꝓcurat dicere illud viii.regũ.vi:
Saluo me uolumine mui rex cui respondum est nõ
saluet te uolumen ꝛ sicut dicitur Job.xxxvi.
Deus potens non abicit ꝛc.scꝫ non saluat im
pios uerumptñ sicut dicitur ꝑsa xxx.¶ Si re
uertemini et quiescatis scꝫ peruerse egere sal
ui eritis ꝛ

EGO DEUS clamabo ꝙ diem
ꝛc.hic ad id quod premissum est
de sua derelictione et salutis
elongatione adducit signum ꝛ est
signum odit et non ꝓaudiri putat uero di
cit se non ꝓaudiri iuxta suam uoluntatem di
cens Deus meus clamabo per diem ꝛ non ꝓ
audies et nocte suple et non ꝓaudies quasi
dicat clamabo die ac nocte et non ꝓaudies ꝛ
intelligit̃ istud dupl̃r uno modo ut per diem
et noctem intelligamus partis temporis que
complent totum ꝛ ẽ iterum clamabo die ac noc
te et clamabo continue unde littera ieronimi
habet uersum istum sic ¶ Deus meus clama
bo per diez et nõ ꝓaudies et nocte non est si
lentiu mihi.ꝓemplo igit̃ xpi et nos debe
ad reum clamare non solum die quod faciunt
communiter boni xpiani sed etiã nocte surgere
ad oationem uel uigilare in oratione qõ faci
unt religiosi et magis perfecti ꝑs.¶ Media
nocte surgebam ad cõfitendum tibi et ratio
nabiliter dicit enim auicenna quarto can⁹ ꝙ
motus egritudinum uehementiores sunt nocte
quam die eodem nõ et temptationes proueni
entes ex infirmitate carnis maiores sunt ꝛ noc
te quam de die unde umbra super beati in ma
culati .Non soris est dies ad precandum sur
gendum est nocte ꝛ media nocte illo maxime
tempore precari dum et ꝓpria debemus pec
cata deflere nec solum preteritis ueniam postu
lare sed etiam presentia declinare futuris cave
re multa enim illo tempore temptamenta ꝓ
serpunt tunc serpit illecebra tunc temptator il
ludit ꝛc.tunc spirituales nequicie tenebras ef
fundunt tunc omne nephas fundere conten
dunt qñ nullus culpe arbiter nullus potest esse
testis erronis hec bernhardus ꝑs.In die clama
mi et nocte coram te .Alio⁹ exponitur sic ꝙ

per diem intelligatur prosperitas per noctem aduersitas et ideo clamat die et nocte qui tam in prosperis quam in aduersis ad deū clamat sed q̄s in prosperis patitur sepe nō suberubescit et in aduersis ut admoneatur et istud sepe non expedit ideo sic clamans a pio patre non exauditur unde augu. super iohannis vii orante te pio sanitate si sit tibi prodesse dubitat illam et si non tibi venerit non proderit habere illam hec augu. quod ergo dicit xpistus se clamasse et nō exauditum fuisse intelligendū est sic ¶ xpistus hic loquitur in persona ecclesie et membrorum suorum uel intelligendum est declamore quo clamat gerens officium spiritus constat autem clamorem semper exaudiri et omnis oratio xpisti precedens ex iudicio rationis exauditur unde io. xi. ¶ Ego autem sciebam quia semper me audis. deinde secundo ostendit quod sua non exauditio cesset in utilitatem dicens et non ad insipientiam mihi. q. ego clamo et non exaudior non uertitur mihi in insipientiam sed potius exaudior ad sapiētiam ut scilicet ex hoc discā petere ea que sunt utilia et salutifera et q̄ sepe ignoramus quid nobis magis expedit uti debemus in tali casu cōsilio socratis de quo dicit valerius li. viii. q. uoluntas sua fuit nihil ultra petēdi a dijs i moribus quam ut bona tribuerent quia ipsi scirent quid unicuique esset utile nos dicebat plerumque ad uotis expetere quod non impetrasset melius foret igitur te totum celestium arbitrio ꝓmittere q̄ qui tribuere bona ex facile solent eligere ex facili possunt hec ex doctrina socratis ex his patet q. petentibus temporalia si non exaudiantur ad uerum est ex defectu ipsius petitionis quia non petitur quod expedit conferetur tamen magis bonum q̄ exaudicio ad sapientiam quod maius est. puer. viii ¶ Melior est sapientia cunctis operibus preciosissimis.

¶ HABITEM CHM sancto habitat. ꝛc. hic ostendit xpist⁹ se non fuisse derelictum per diuinitatis separationem et pōt uersus exponi dupliciter uno⁹ sicut tactum est et loquitur xpistus secundum naturam assumptā ad uerbum dei sibi unitam dicens. Tu autem

lous israhel in sancto habitas. i. in hoie assumpto qui est sanctus sanctorum in ipso enim habitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter et personaliter etiam in ipsa morte xpisti inhabitauit personaliter, deus in corpore xpi et in anima separata a corpore ¶ Alio⁹ exponit uersum ille sic q̄ referatur ad illud quod dictum est in primo uersu sc̄z longe a salute ꝛc. quasi dicat ideo longe sunt a salute mea uerba delictoꝝ meorum et me dereliquisti, quia tu habitas in sancto. i. in sanctis tuis per gratiam et non in peccatoribus sup. i. ¶ Spiritus sancti discipline effugiet fictum nec habitabit in corpore subdito peccatis dicit augustinus, super illo uersu psalmi iniquitatem meditatus est ꝛc. q̄ tria sunt que fugant hominem in domo manere scilicet fumus stillicidium et mala uxor sic et hec tria expellunt xpistum de habitaculo. nam fumus qui ascendit semper et excecat est superbia nam superbia eorum qui te oderunt ascendit semper sicut fumus excecat et oculos ledit sic superbia. i. thim. vi. ¶ Superbus nihil sciens et sicut fumus subito euanescit sic superbus ps. ¶ Vidi impium super elevatum et exaltatum sicut ꝛc. et transiui et ecce non erat et eccle. x. ¶ Perdidit deus memoriam superborum grego. moꝛ. xvii. carnalis gratia dum nitet cadit dumq̄ apud se extollitur repentino intercepta fine terminatur sic enim aurarum flatu in altum stipula rapitur sed casu concito ad ima reuocatur sic in nubula fumus extollitur sc̄z repente in nihilum tumescendo dissipatur ideo psa ix. Conuoluetur superbia fumi stillicidium uero est carnis lasciuia puer. v. Fauus distillans labia meretricis nouissima autem illius amara quasi absintium. Uxor uero mala querulosa et litigiosa est cupiditas seu auaricia quia sic dicit seneca ad lucillum societatem auaricia destruit et crisostom⁹ in imperfecto super illud mathei malos male perdet. unde putas lites in ecclesia inimicicias altercationes nisi propter auariciam propter superbiam propter uanos honores tolle hec et nulla discordia erit inter xpistianos hec crisosto. puer. x. ¶ Conturbat domum suam qui sectatur auariciam xpistus autem in domo turbata non habitat quia sicut prouer. xxi. ¶ Melius est habitare in domo deserta quam cum muliere litigiosa.

IN DE SPERAUERunt patres nostri et⁹ prius p̄. i. personas xpi ipsi xpus assumpsit suam et passionem afflictionem ⁊ volorem hic xpus mit suam et passione admirationem ⁊ stupo rem oritur autem admiratio et hoc quod de antiquos patres clamantes in aduersis audi uit et tamen se clamantem in persone mēbroꝝ suoꝝ noui testamenti non audit et facit hic duo quia primo tangit quomodo patres uete ris testamēti exaudiuit in compassi afflictione secundo quomodo eos liberauit a confusione ibi ℣ Ad te clamauerunt quantum ad primum ergo dicit ꝙ xpus in personis membroꝝ noui testamenti in te speraueruntpa tres uri. s. qui erant sub ueteri testamento sperauerunt in quā ⁊ liberasti eos sc̄z ꝺ compassi afflictione si cut patuit de filiis israhel quos liberauit de ser uituti egipti et de daniele quem liberauit de la cu leonum et aliis et ideo mirum est ꝙ nō sic liberos in testamento nouo dicit hic glosa .

℣ Sciant omnes uenientes ad xpm hoc ideo fieri qz in tribulatione xpianus ꝓbat fornax enim paleam in cinerem uertit auri sor des tollit ita illi in quibus habitat deus melio res ex tribulatione fiunt hec glosa ex quibus pa tet ꝙ deus populum noui testamenti uoluit esse meliorem et gloriosiorem quam populum ueteris testamenti et ideo bonos in nouo testa mento magis permittit affligi quam fecit in ue teri .narrat ualerius li⁹ primo de acti io regu lo illud quod narrat augu. de eodē libro . i. de ciuitate dei quomodo dimissus est a carthagi nensibus sub iuramento ꝙ ad eos rediret ipse ue ro ne iuramentum suuz in offensam deorum suorum uiolaret cum sciret ,se carthaginensibus interficiendos ad ipsos nihilominus est reuer sus et addit ualerius causam quare dii non li beraueruntcum a morte sic dicens potuerūt profecto dii immortales offensum animum mitigare se uiciam sed quo clariorē esset eorum gloria carta ginenses moribus suis id est crudelitate solita uti passi sunt .eodem mō permittit deus po pulum noui testamenti persecutionibus hostiū subiacere et eadem de causa secus fuit de alio populo carnali cui lex uetus permisit solum tē poralia de quo p̄a. ℣ Clamauerunt ad deum cum tribularentur .et de necessitatibus eorum liberauit eos aliter pōt exponi sic moraliter . sic ꝙ patres nostri fuerunt apostoli et sancti

palestine ecclie de quibus constat ꝙ non in mundo sed in solo deo fiduciaz ⁊ spem posue runt ergo et nos si sumus ueri filii eos imitare ri debem⁹ dicit enim pbūs iii. poli ca⁹ pi .quia uerisimile est ꝙ melliores ex melioribus gene rentur ⁊ crisostom⁹ omel. xiii. super. i. non perfecti natu re inquit regule dicit quia non pōt fieri ut de bonis parentibus mali nascantur sed quales fu erunt et patres tales erunt et nati ideo uiuēt ꝙ si non fuerimus eis similes non sumus ue ri et legittimi filii tantorum patrum sz filii sumus non sumus nisi legittimi et qui uocantur uulgo nati de quibus dicit lex humana ꝙ ex legittime nuptie facte sunt patrem liberi sequī tur sz qui uerum ad originem et dignitatē uul go quesitus matrez sequitur uulgo autem cōcep ti dicuntur qui patrem demonstrare non pos sunt uel qui possunt sed eum habent quez ha bere non licet sz nos si mali fuerimus non se quimur patres istos quantum ad originem uide licet unde illi fuerunt et nos sumus nam origo eorum desursum erat nostra autē ē de deorsuz nec quantum ad dignitatem ⁊ honorem quia nec dignitate nec honore ipsorum participes ei se possumus qz ecclesia ℣ Quis honorificabit ex bono autem animam suā et tñ sicut dicitur ibidem ca⁹ z. ℣ Gloria hominis ex honore patris . et ideo magis uidebimur uulgo geniti qui sequi ur matrē .i. carnem nostram cui⁹ ori go terrestris est qz de limo terre et dignitas uel honor eius nullus est quia sicut dicitur p̄a pe. i. ℣ Omnis caro fenum et ōnis gloria ei⁹ quasi flos feni ⁊ bñ uulgo nati qz uel non possu mus demonstrare patres nostros ex operibus nostris uel si possumus eum ostende⁹ quez ha bere non licet sz illum de quo io. viii. ℣ Vos ex patre diabolo estis et hoc erit turpe ergo sic imitemur patres priores ut de nobis possit dici ecclesie illud p̄a. ℣ Pro fratribus tuis nati sunt tibi filii.

ID DE CLAMAUERUnt et salui fc̄t hic tangit quomodo de ipo populum ueterem liberauit a confusione dicens ad te clamauerunt et salui facti sunt sz a confusione in te speraueruntⁿ non sunt confusi .Sicut patuit de susanna quam damnato pro adulterio iniu ste deus clamantē et in se sperantem liberauit et a morte et etiam a confusione ostendēs ei⁹

innocentiam. Si uero autem testimonio pmit
tit eam innocentes temporaliter confundi ut
eorum innocentia sit magis sibi grata ideo.ii.
cor.vi. ¶ Per gloriam et ignobilitatem per fa
mam et bonam famam dicit seneca epistola
xcv. ad lucilium non uis esse iustus sine gloria
uestre hercules sepe iustus esse debebis cum in
famia et tunc si sapis mala opinio bene posita
te uelectat hec seneca dicit alexander fontem
esse de quo ferunt quod sensibile recipit incre
mentum quotiens aliquis uestit rubis indutus
ad ipsum accedit sic in proposito nam uestis
rubus indutur qui indutur confusione et pro
pe propter quod dicit psalmista. ¶ Confun
dantur et erubescant valde. qui ergo cum tali
uestis ad fontem gratie uel misericordie, accedit sentient ipsius sacramentum quia in se ipso
sua derivatum ab illo fonte gratiarum augmen
tum et ideo nullus xpistianus debet hanc ue
stem horrere nam et xpistus tali uestis indutus
est matth.xxvii. ¶ Clamidem coccineam. i. ru
bram circumdederunt ei. et ideo ab illo tempo
re talis uestis idest confusio fuit xpistiano in
nocenti uestimentum decoris quia scarletum p
diosum eccle.xiii. Est confusio adducens gloriā

EGO AUTEM SUM uermis et non homo psalmista prius quomodo xpistus fuit in passione derelictus hic ostendit et qualiter et quam multipliciter fuit afflictus. et primo quantum ad sui inhonorationem secundo quantum ad corporalem afflictionem uel passionem a quibus duobus ut tactum fuit deus liberauit patres ueteris testamenti in ipso sperantes secundum ibi. ¶ Circumdederunt me uituli primo autem ostendit psalmista in persona xpi quales contemptus sustinuit secundo ad oratio nem se conuertit ibi. ¶ Quoniam tu es. ꝛc. primo autem suam inhonorationem uel vilificationem sub similitudine quadam proponit et secundo rationem sui dicti exponit ibi obprobrium. ꝛc. quantum ad primum ergo dicit. Ego sum uermis et non homo ¶ Exponitur autem ista pars uersus secundum glosam de xpisto dupliciter uno modo ut designetur hic dignitas xpisti quam habet ex hoc quod conceptus est sine semine sicut et uermis generatur ideo dicit. ¶ Ego sum uermis. i. genitus ad uermis

et non homo sez tm̄ sed deus? Homo? tm̄ vilificatus sum modo quo sequitur obprobrium hominum ꝛc. ¶ Alio modo sic. ut tactum fuit designatur eius indignitas qua apud homines indignus estimabatur tractabant enim eum sicut uermem et non sicut hominem et est hic adverbialis. Xpistus comparatur uermi consanienter tam in generali quez est cuidā uermi in speciali. In generali autem comparat uermi propter tria. primo quia uermis secundum huzonem dicitur a uere quia in uere exeunt sic et xpistus de latibulo idest sinu patris ubi tempore legis nature et mopsal et quasi per totam hyemem latuerat ad nos in uere exiit quia ad litteram in uere facta est incarnatio gen̄.xxv. Egressus inde uenit uerno tempore ad terram que ducit effratam. ¶ Secundo quia uermis nihil sentit mollius cum tangitur nihil durius cum tangit unde et ligna terit et perforat sic et xpistus. cum tangebatur et male tractabatur non restitit qui cū maledicebatur non maledicebat cum pateret non comminabatur sicut dicitur.i.pe.ii. et cum in sua resurrectione et ascentione fuit durissimus ad penetrandum penetrauit enim non solum ligna quando intrauit ianuis clausis sed etiam lapideā sepulcri nam sic potuit clauso xpistus prodire sepulcro? Q9 magis ē mirabile in sua ascentione penetrauit celos de quibus cum dicitur iob xxvii. Celi soli quasi ere fusi sunt unde hebre.i. ¶ Habentes pontificē magnum qui penetrauit celos thesum filium dei et iste penetrationes sunt mirabiles sed ē aliud genus penetrationis amabilius quo scilicet corda lapidea pene penetrat infligens uulnus amoris hebre.iiii. Uiuus est sermo dei idest xpistus? efficax? penetrabilior omni gladio ancipiti? pertingens usque ad diuisionem anime? spiritus.tertium uero genus penetrationis ē formidabile quo uidelicet tanget eos qui eum pupigerunt et penetrabit obdurata corda malorum quos hic patienter sustinet infligens uulnus et ni uoluis eccle.xviii. in flores partes terre penetrabo. grego. xxx. sup iob ueritatem iusti simplicitas ꝛc. dicit sic lampas que nunc contemnitur ad statutum tempus uentura preparatur quia ipsa peccata in die ultimo iudicat qui nunc peccantium uersiones parcat et tāto tunc durius districtionem exerit quanto nunc uocandis peccatoribus suam leuius patientiaz

sternit ideo de isto vermiculo ii.regū xviii. ipse est quasi tenerrimus ligni vermiculus qui scilicet non obstante sua naturali teneritudine dura penetrat tertio comparatur vermi propter suam utilitatem est enim vermis obiectissimus et respectissimum animalium. ¶ Sic et xpūs ysa liii. Quasi absconditus vultus eius et respectus unde nec reputauimus eum. vere cui respectus erat quia sicut vermem conspuimus propter eius utilitatem sic et xpūs conspuebatur ysa .l. ¶ Faciem meam non auerti ab increpationibus et conspuentibus in me. sed ecce quid sequitur dominus deus auxiliator meus et non sum confusus. cessit enim in magnum gloriam tanta abiectio quis sicut dicit hic beatus Jeronimus celum habitatio angelorum et terra habitatio vermium fecit deus vermem ascendere in celum et angeli in terram xpūs per humilitatem super omnes angelos ascendit et dyabolus per superbiam proiectus est in terram hec Jeronimus sicut igitur paruus vermiculus per lignum planissimum absq; difficultatem usq; ad cacumen ascendit quo esset impossibile elephanti pertingere sic xpūs per ligni ad gloriam et altitudinem celestem peruenit quo sine bis non patet accessus phī. tertio. Xpūs humiliauit semetipsum ꝛc. mortem autem crucis propter quod et deus exaltauit illum ī̄o ysa. xli. ¶ Noli timere vermis iacob ꝛc. ego auxiliatus sum tui potest etiam et xpūs comparari vermi in speciali est enim vermis qui vocatur spoliator colubri qui sicut dicitur libro de naturis rerum est paruus et aureo colore cuius natura a qua nomen accepit talis est sicut ibi dicitur ubi colubrī ad estū colubre ascenderit et caudam ascendens usque ad caput carnes eius morsibus aggreditur anguis lesa fugit sed persecutor insequitur et leuoli motu insistit donec interiora cerebri penetrent et perempti carnibus saturetur sic in proposito nam coluber iste diabolus est cum toto corpore suo idest sibi adherentibus quorum ipse est caput eccle. xxv. Non est caput nequius super caput colubri caput vero istud vermis predictus momordit qm xpūs discurrendo et predicando multos sibi incorporatos abstulit et ideo coluber hos mores suos non ferens duz fugere se posse existimat comprehensus est in saltu inter densa spinarum et serpium quia in ligno crucis corona spinea ac lancea que xpūsto parauerat compraehensum ut

eo ille vermis lethalis morsu occidit dum interiora cordis illius infernus penetrat sic qs perempti carnibus saturetur uel quia eos qui carnaliter uiuebat ad bonum conuersos sibi incorporat. iob xxvi. Spiritus eius ornauit celos et hostē certante manu eius eductus est coluber tortuosus et ysa. xxvii. In die illa visitabit dominus in gladio suo duro et forti super leuiathan serpentem tortuosum et occidet cetum qui in mari est. Est autem gladius iste durus serpenti huic et membris eius vermis iste paruus ysa. li. ¶ Sicut vestimentum sic comedet eos vermis ¶ Sic ergo exponitur ista pars versus de xpūsto sed moraliter loquendo pōt alio modo versus ille quantum ad suum principium dici de homine post peccatum illi enim homines erant conditi sed posteri eorum vermes erant reptantes super terram et non erecti incedentes sicut decet staturam et effigiem dīi manum. ratio fuit quia ex fructibus in maturis nimis suptis solent vermes intrinsecus generari sic primi parentes comedentes fructum uetitum vermes et non homines conceperunt. psalmista Ecce enim iniquitatibus conceptus sum et in peccatis concepit me mater mea ī̄o iob. xxv. ¶ Homo putredo et filius hominis vermis. tertio modo potest dici in persona hominum modicum temporis per comparationem ad patres nostros qui precesserūt in ecclesia de quibus supra. ¶ In te speraverūt patres ꝛc. ī̄o si dicat qls patres illi fuerunt quia ad deum erecti ¶ Ego autem sum vermis et non homo et merito nam vermis de q̄cunq; materia generetur illam primo consumit et destruit sicut ex ligno vermes geniti lignum primo corrumpunt et ex foliis folia et sic de fructibus et aliis ita et nos qui a xpūsto ꝛ eius apostolis spiritualiter processimus eorum vitam doctrinam et opera male viuendo precipue. nitimur extirpare sicut potest per ea singula discurrendo qui in eorum conuersatione eximie relucebant et videatur modo impletum in nobis illud eccle. x. ¶ Cum mortuus fuerit homo hereditabit serpentes et bestias et vermes et licet omnes mali vermes sint spiritaliter tamē luxuriosi iob xxiii.

¶ Dulcedo eius vermis ubi gregorius quisq; carnis desiderio ambulat quid aliud quam vermē amat quod pena tangit ysa. xiii. Subter te sternet tinea et operimentū erit vermis.

OMNES VIDENTES me ꝛc. hic exponit rationem secundi dicti quare scz dixit se non esse hominem id est tractatum quasi nō esset homo et ratio est multiplex sui irrisio. nā cum homo sit dignissima creatura qui aliquem irridet et vilificat non sicut hominem eum tractat facit autem ps. hic duo quia primo tāgit irridentium multitudinem vimium secundo tāgit irrisionis materiam indebitam ibi.

¶ Speruerunt in domino. ꝛc. quantum ad primum dicit omnes videntes me ꝛc. scz mali deriserunt me idest de malo motu risum suum fecerunt vel deriserunt idest illuserunt faciendo de eo ludum suum. ¶ Loquuti sunt labiis et non solum corde et hoc est magna cordis habundantia dicentes multa sibi conuicia.

¶ Et mouerunt caput ipsum irridentes sicut patet matthei xxvii. vel eidem comminantes dicit philosophus secundo de animalibus quod cerui quidam habent fel in auribus. ¶ Sic et xpistus in titulo huius psalmi cervus vel cerua dicitur fel amaritudinis iudeorum in aure sua pertulit audiens eorum blasphemiam ō quibus psalmista iniquitatem in excelso loquuti sunt. Et reuera istud cogitare debent esse magnum alleuiamen xpistianis quando ipsis irrisiones et contumelie inferuntur unde dicit glosa super illud io. vii. ¶ Alii etiam dicebant non sed seducit turbas; sic hoc factum est ut esset consolatio corpori eius de quo similia dicuntur virtuosos exemplo xpisti omnes irrisiones et maleloquia patienter sustinere debēt dicit enim Seneca epistola cxiiii in illo loco in quo vir bonus queritur in quo vir bonus dicitur paucissimi sedent et hii a plerisq; inepti et inertes vocantur mihi contingat iste derisus conuerso animo audienda sunt imperitorum conuicia et ad honestu audenti contempnendo est iste contēptus hec seneca. iob xii. vii. scribit ¶ Deriserur iusti simplicitas lampas contēpta apud cogitationes diuitum.

¶ Moraliter autem potest uersus iste aptari malis clericis non specialiter clerici sunt deum irridentes quia ipsum pre ceteris cognoscentes hii autem xpistum multipliciter deridet primo scilicet xpistum purpura uestimento dum ornant ecclesie lapides mortuos et negligunt lapides uiuos ber. in apologetico ecclesia pauperibus et eget in pauperibus suos lapides i duit auro et suos filios deserit de sumptibus egenorum seruitur oculis diuitum hec ber.

Item deridet spinis coronando idest diuicias inordinate undiq; congregando quas debent congregare propter honorem dei et utilitatem ecclesie diuicie autem spine sunt matth. xiii. et tamen isto corona xpistum non ornat sz punigit et truciat unde ieronimus epla. lxx. loquens de prelato ecclesie egentium facies suas facit esse diuicias et miserie derelicta in suam miseriam tenet hec ieronimus. Item deridet terreo saluatore et collaphisato quia quandoq; predicant et deum uoce laudant sed uere factis operi contradicunt. mouent etiam super xpistum caput quia dum officio xpisti insistunt mentē magis habent plus cogitantes de dispositione et acquisitione temporalium quam de officio quod exercentur et ecce in tali capitis agitatione grande periculum. Narrat enim valerius libro .i. q. sulpicio pontifici romanorum qui cū sacrificaret de capite suo apex idest pileus qui est ornamentū capitis lapsus est ideo sacerdotio tanquā indignus priuatus est idē periculū imminet istis sic enim agitent caput suum in circuitu q. d. pileus a capite idest gratia a mente etiā dum diuinis intendunt et propter hoc a deo tanquā indigni officio tanto reprobant quātus ab hominib⁹ tollerentur et dicere habent illud treñ. v. ¶ Cecidit corona capitis nostri. Videtur autē q. isti grauius peccant xpistum taliter irridendo quam iudei qui dicit augu. de uerbis domini sermone xlvi. cōparate uos iudeis illi contē pserunt pendentez in ligno uos contemnitis sedentem in celo p uerr. xxix. parata sunt derisoribus iudicia et malis percutientes.

PERACTIS VII dño ꝛc. hic tāgit irrisionis materiā indebitam ppter hoc eni et ꝺ hoc xpc irriserūt et hoc etiā sibi insultādo dixerūt q. hic dicit. Speruit in dño ꝛc. qm̄ uult eum scz saluū facere uel uult eū i. diligit eū unde xpistoi ꝓbabāt spem et fiduciā quā de deo habebat matth. xxvii. Cōfidit i dño liberet eum nūc si uult. moralit aūt loquēdo ista uidet ee uel ꝺ monū ad hominē i extu mortis q prius uanas spe uelut⁹ e et i ptāte eor tradit⁹ e mlti enim sperāt et cōfidūt tm̄ de dīna clemētia et ꝺ uite longitudine quod cōuersionē differunt donec

tēpus mīe transierit et tempus iustitie ueniet
gregorius .mor.iiii.diꝫ prodire in usꝫ culpe
ceperit nimirum se uel falsa spe diuine miseri
cordie ut aperta miseria desperationis pascit .q
de talibus uerificatur sepe illud tob.ii. ¶Domi
feste uane facta est spes tua .ideo dicit augu .
li° de uera innocentia remedia correctionis ad de
um nullis sunt cūctationibus differenda ne tem
pus correctionis pereat tarditate qui enim pe
nitenti indulgentiam promisit .diem crastinuꝫ
non spospondit hec augu .reuera si semper ꝓ
oculis esset incertitudo uite nostre uel non pec
caremus uel citissime surgeremus dicitur libro
de naturis rerum ꝙ puluis uitri deorsum in
stipite infra corticem arboris super quem pulli
ficant corui iniectus prohibet ne ad exitus pul
lorum ova aperiantur sic in proposito nom ꝙ
puluerem uitri quod est fragilissimum intelligo
fragilitatem et incertitudinem uite nostre ut
hoc est homo super quam nititur corpus pulli
care quando dyabolus ipsum ad peccadum et
in peccatō persistendum per spem uite longio
ris nititur inducere unde et uox corui est cras
cras secōm augu. .perastinationem significans
sed si infra corticem et lignum ideſt corpus .q
animaꝫ ponamus uitri puluerem consiuerātes
intime quam fragilis est unio corporis .q anime
et quaꝫ de facili per mortem dissoluit illis corpus
non peruenit ad intentum quia non fiet conuer
sionis dilatio nec praui operis cōsummatio ec
cle.viii. ¶ Memorare nouissima tua .rē.
multos errare fecerunt somnia et exciderunt
sperantes in illis.et iob xix .¶ Destruxit me
undiqꝫ .q pereo et quasi arboris abstulit
spem meam.

CONFLAN TEI ES qui ex
traxisti me .rē.hic ꝑs. in persona
xpisti postquam conceptus suos
expressit ad orationem se conuer
tit et premittit causas que deum mouere ꝑsit
ad exauditionem.et secundo subiungit suaꝫ ora
tionem ibi Ne discesseris .rē.tangit autem du
plicem causam unam scꝫ ex parte dei et quan
tum ad illam dicit quoniam tu es qui extraxi
sti me de uentre ideſt fecisti me miraculose nas
ci salua matris integritate dicit enim se extra
ctum quia non sponte ideſt exinclinatione na
ture solis prodiit sed magna potentia dei ute
rum uirginis sic exiuit similis ambrosius li° de
uirginitate perpetua sancte marie dicit mirum
erat hominē resumpsisse quē uirginē parturire
et enim tam belle precibus .beliset orationis
motui reluctaretur nunquam autem esset nisi
quem pariet uirgo generauit hec ambrosius .
istud ergo uidetur posse mouere deum ad suā
expeditionem ꝙ scꝫ tam grande miraculum
pro eo facere uoluit statim in conceptione ut
to enim minus fuisset ꝓpositum de moribus bo
nis extrupisse quā de utre matris salus ꝓpria
integritate deinde tangit causam aliam et par
te sui cum dicit ¶ Spes mea .rē.
et est causa ista spes et fiducia quam de deo
habebat et facit hic duo quia primo spem suaꝫ
commemorat et secundo sue spei rationem assig
nat ibi de ventre .rē. ¶ Quantuꝫ ad
primum tangit duo uidelicet sue spei continua
tionem dicens spes mea ab uberibus matris
mee scilicet fuisti usque in presens tangit etiaꝫ
eiusdem perfectionem dicens
¶ In te proiectus sum ex utero.ideſt ex ute
ro matris mee tibi soli uitor unde idcirco di
citur in ipsum proiectus quia amicos nō habe
bat in terris quibus posset initi patrem enim in
terris non habuit matreꝫ uero habuit sed pau
perculam illi uero qui dicebantur fratres sui ip
sum in angustiis relinquerunt et ideo in solo
deo sperabat psalmista.quoniam ex tu domine
singulariter in spe constituisti me .
¶ Moraliter autem potest uersus iste expo
ni dupliciter uno modo de deo qui inspiratione
diuina mundum fugit ut per uentrem ma
tris carnalem affectum parentum accipiamus
nam iste uenter maternus sic includit ꝙ nul
lus exit nisi diuinitus extrahatur et si salua
matris utero .non obstante affectu carnali
parentum quis extrahitur uiretur grauce mira
culuꝫ signanter uero dicit psalmista.Extraxisti
ꝙ sonat in uiolentiam quia tanta est mairix
to retinentium ꝙ nisi cum quadam uiolentia
uix quis extrahitur Ieronimus ad eliodorum
licet e collo pendeat nepos sparso crine .q ci
lis uestibus ubera quibus te nutrierit mater
ostendat licet in limine pater iaceat percalce
tam perge patrem pijs oculis ad uexil
lum crucis illud solum pietatis genus est in
hac re esse crudelem facile rumpit hec omnis
amor dei et timor gehenne hec Ieronimus .
¶ Secundo modo potest exponi moraliter

sic ꝙ per matrem intelligitur carnis concupi scentia de qua et in qua concepti sum⁹ huius uenter proxim est confuctruo que includit fetus ᵭyaboli sic autem inclusus uix extrahat nisi cum magna uiolentia et gratia diuina psalmi sta ¶ Qui educit uinctos in fortitudine unō sicut fetus in utero primo conceptus est quam titatis modice et postmodū pau'atim crescit et in tm̄ frequēt crescit ꝙ nō pōt extrahi nisi matris utero cesso aut cuz matris uolore nimio sic peccatum in sui principio est quasi modicū sed postmodum paulatim crescit in mai⁹ unō augu. petrus. i. ait nescio quid dicis scdo cuz iuramento tertio cepit detestari et iurare ꝙ non nouisset hominem quo perseuerare in pec catis det incrementum sceleris hec augu. grego gorius mox. iiii. Animus quot uicibus prauc frequentationis astringitur quasi tot uincul ad mentem ligatur et reuera sic crescit frequenter quod non nisi cum maximo uolore relinquitur ideo dicit poeta usus de dicitur gere. mū quo semel imbuta est recens seruabit odorem testa diu ideo de isto utero oportet extrahi sepius cum extrinseco adiutorio qz uix homo per se sufficiet Jero. xxxviii. ¶ Extraxerunt semina de fumbus et eduxerunt ō lacu S pes mea ab uberibus. ubera istius matris sunt prauc delec tationes quibus fetus de ᵭyabolo genitus fo uetur et nutritur est ergo bonorum spes ab ube ribus matris quia propter spem quam habet in deo ablactant ꝫ segregent se ab hiis uberi bus et merito quia auicenna iiii. canon. ponit lac corrupti inter uenena ꝫ cū ē quia generat ab eo punctura in ore stomachi ꝫ quandoque passio mortifera cuius cura est per uomitum ista autem ubera non habent nisi lac corrupti qō patet quia ab eo generatur punctura in sto macho nam suauitas que in delectatione senti tur remotum gravem conscientie generat et ut plurimum passionem mortiferam tum in p senti quam est in futuro et ideo contra uene num eius utendum. ¶ uomitu id est confessione lamentabili peccatum et delectationem huius abhorrente ideo iob conqueritur in persona nu trici tali lacte dicens. iii. cur concepcis genibus. cur lactatus uberibus.

EVENTRE matris mee ꝛc. hic sue spei rationem assignat di cens ¶ De uentre matris mee tu

meus es tu qō ᵭupliciter exponitur de xpisto uno modo sic. ¶ De uentre matris mee. i. se cundum id quod a matre sumpsi tu⁹ meus es tu. nam id quod a te eternaliter accepi na scendo ego sum tecum deus ¶ Alio⁹ sic de uentre tē. idest ab instanti concepcionis. in uen tre te habui et colui tanquam deum meum et hec est sufficiens ꝫ necessaria ratio sperandi in ipso dicit enim augustinus li⁹ de uera innocen tia nimis miser est qui non sperat in deo et ꝺ se sibi secundo promittit tm̄ ex eo ipso ꝙ deū non querit auxilium cum omni spe uere salu tis exciderit hec augu. pō. ¶ Deus auxilii mei et spes mea in deo est deinde xpistus suam ex primit orationem dicens ne discesseris a me ut i primo tangit orationis formam ꝫ secundo ora tionis causam ibi Quoniam tribulatio. Mora liter autem exponendo uersum potest applicari filii qui a iuuenute sua seruant innocentiā bap tismalem talis enim dicere potest deo ¶ De uentre matris mee deus meus es tu et ideo se cure petere id quod dicitur ne discesseris a me quia principium discessionis semper est ex no bis est enim de deo per comparationem ad animam sicut de anima per comparationē ad corpus unde et uita anime dicitur uita corpo ris augu. x. confessi. unit corpus meum de ani ma mea uiuat anima mea de te inter animam enim et corpus talis est unio ꝙ anima sine cor pore possit subsistere et non econuerso. unde et anima secundum philosophum corpus con tinet tamen anima a corpore non recedit nisi prius ex parte corporis separationis causa ori tur per corpus malam dispositionem quam ta men oportet esse tantam ut corpus ipsius ani me nullo modo sit capax

¶ Sic et deus cui anima nostra unitur qui li cet bonorum eius non egeat sed econuerso nū quam tamen animam deserit nisi tanta sit ipsi us anime indispositio mala ut ipsius diuine presentie ꝑ gratiarum nullo⁰ sit capax ergo q deū habet et ab eo nō discedit securus esse po test quia deus non discedet ab eo. sed sicut alia corp⁹ sic ds aiaz uiuificabit ps. Et nō dis cedim⁹ a te uiuificabimus nos et nomen tuuz inuocabimus. ¶ Sciendum est tm̄ ꝙ licz ds a suis nunquā discedz subtrahēdo gra: iā sepe tamen uidetur discedere permittendo nobis infligi penam et iō littera iero. hy. ¶ Ne lon ge sias a me. est enim hoc discedere sed non

k̄nge et causa huius dissentionis est probitio
sicut enim qui uxorem nobilem domesticare stu
det nunq̄m habet certum experimentum de
sufficienti domesticatione quādiu ipsam ligatam
manu gestat sz sclū quando de manu deponit
sic ⁊ xp̄s electos suos probat si sufficienter do
mesticati sint ut eis vere dici possit iam non
estis hospites ⁊ aduene sz estis cives scōr ⁊ do
mestici dei quā diu aūt hō est in ꝓsperis gestā
tur et supportatur manu dei ⁊ quanto ligatur
diuinis beneficiis astrictis sed q̄n permittit
cadere in aduersa tunc quasi de manu deponi
tur ⁊ ds ab eo recedit mīti uero tūc nō revoc
tuntur ⁊ est signum q̄ non sunt de domesticis
dei ios xix ¶ Cum recessisset ab eis detrahe
bant mihi ¶ Alii uero melius domesticati do
minū suum querūt ⁊ sibi gratias agunt quib⁹
sufficit q̄ eis deus nō offendit ⁊ recedat per
offensam scōm illō augu. de verbis apli ome
lia ultima ista inquit temporalia bona q̄n deus
dat gratie agent et quando tollit similiter gra
tie agantur ista enī q̄n voluerit tribuat ⁊ q̄n vo
luerit tollat tm̄ est ut se ipsum nobis non infe
rat vtī promittitur ysa. liiii. ad punctum i mo
dico reliquie ꝛc. mia autē mea non recedet a
te ⁊ fedus pacis mee non commouebitur.

QONIAM tribulatio ꝓxima
ꝛc. hic predicte orationis subiun
git causam ⁊ tangit duplicē uide
licet magnitudinem ꝓculi ⁊ defe
ctum auxilii quantum ad primum dicit.

¶ Qm̄ tribulatio proxima ē scz propinquita
te loci uel temporis matth. xxvi. ¶ Ecce ap̄p
pinq̄bit hora ut filius hominis tradet ⁊ ibidē
ecce appropinq̄bit qui me tradet ¶ Vel pro
tanto dicit ista tribulatio proxima quia tribu
latio prope est que ē per ablationem ꝓximi
proprior que ē per ablationez parentum ⁊ ami
cor carnalium sz proxima que est p̄ afflictionē
propii corporis ⁊ inflictionem vulnez letalium
unx cuiusvis qui cuiq̄z damna facturum cor
pori tes filior amissiones bonor sustinet longiq̄ si
bi mala sz q̄n i carne est dūe ꝓxi ē hec ille te
lis fuit tribulatio xp̄i qui etiam usque ad cor
pringit cuius ratio fuit q̄ ipse vulnerati homi
nis voluit recipere medicinam medicina uero
nō est oino efficax nisi usq̄z ad radicem vulne
ris pertingat radix autez vulneris peccati erz
in corde ergo usq̄z ad cor debuit perfingere, me
dicina medicine uero erat tribulatio illa quaz
ipse pro nobis sustinuit ideo usq̄z ad cor perue
nire debuit ber. super cantl. cōtēt. lxi. ¶ Ter
ram pertransiit animam eius et appropinqua
uit cor illius ut iam sciat compati infirmitati
bus meis poterat ergo ꝓpassus pro nobis pati
ens ⁊ amaritudinem hui⁹ medicine sentiens
dicere illud treni. Cuncte vomine q̄n tribulor ue
ber meus conturbatus est submersus est cor me
um q̄n amaritudine ꝛc. deinde quantum ad
secundum causam que fuit defectus auxilii sub
iungit ⁊ non est qui adiuuet quantum ad ultō
uero fuit ꝓpassus quantum ad penam⁹ ⁊ homi
nes quantum ad culpam deteriores quam pueri
Dicit enim albertus ꝓpe. libro de animalibus
q̄ apri etiam si inter se rixas habuerint cum
tamen viderint lupos quasi confederati iunxit
se mutuo et concurrunt ad vocem querulan
tis omnes apri qui audiunt et ipsum iuuant
quid ergo faceret porcus porco cum quo rix
as non habet ꝓps autem in medio lupozum fu
it nec rixam habuerat cum homine aliquo et
tamen licet maxima multitudo hominum pre
sens esset nullus occurrit nullus succurrit ysa.
lxiii. circumspexi et non erat auxiliator quesiui
et non erat qui adiuuaret.

CIRCUMDEDERUNT me
uituli ꝛc. ps. primo ostendit quo
modo fuit afflictus per sui inhono
rationem hic ostendit quomodo
fuit afflictus per corporalem possessionem ⁊ fa
cit duo quia primo describit suam deprehensio
nem secundo mortis illationem ibi.

¶ Et in pulverem et cetera p̄o uero tangit
comprehensionis modum secundo effectum ibi
¶ Sicut aqua et cetera primo uero describit
suam comprehensionem quantum ad multitu
dinem obsedentium secundo quantum ad eorū
expressum odium ibi. ¶ Aperuerunt
et cetera quantum ad primum dicit.

¶ Circumdederunt me et cetera isti uituli fue
runt iudei populares et convenienter q̄ mater
eorum synagoga vacca nuncupatur ose. iiii.
Sicut vacca lasciviens declinauit israhel. nec
mīz si vacas genuit vitulos tauri uero pingues
fuerūt sacerdotes et principes ⁊ seniores virtī g⁹

circūdederūt eū tauri obsederūt quia sensus ꝑ
missionum fuit maligntus et nocendi cupidus
sicut et in pfici videmus maiores et seniores i
ecclesia sicut clericos et prelatos ꝑ religiosos
si. dicti sunt malicie pessimi sunt unū ꝑ quicun
ꝙ iiii. cāpi dicit ꝙ serpentes maiores pclatos
sunt quoꝝ maiores et seniores qui iuuenes et mō
tani quoꝝ qui rēperiuntur in valle dum tamē
sint eiusdē spēi. sic in eodem genere pcti uide
mꝰ inf hominēs quoꝝ magnitudo sclestie pro
pectio etatis et altitudo gradus eligent mali
ciam in pcō unde iero. nihil adeo nocet ecc̄e
quam ꝙ uere dicitur pelores sunt clerici qui
layci unde et ipsi deberent esse ꝓpi et ecclesie
potissimi defensores et cū sunt obcessores ꝑsecu
missa Consiliū malignantium obsedit me signū
ter uero ꝓphēta uolens innuere pcōꝝ prelato
rum quo ꝓpius obsident cōparat ipsuꝫ feroci
anti tauro nam ferocitas tauri est in cornu
bus qb⁹ si cōpetus fuerit uulnerat ꝑ occidit
Sic prelati cornuti sunt et potestatem habēt
ligandi sed si mali sunt hiis cornibus subditos
occidunt parati excomunicare et sententias fer
re iniquas et exactiones facere a subditis gra
uissimas de quib⁹ micha .iii. ¶ Qui mordēt
dentibus suis ꝛc̄. et si quis non dederit in ore
eorum quippiam significant alias litteras sancti
ficāt sup eos pelium unō hieronimi. Ixxvii .
sup can. Quem dubio mihi numero prepositō
rum qui non plꝰ inuigilet subditorum uacuum
dis peccatorū precis exigunt et peccantibus ꝺ
bitam solicitudinem non impendūt cri. omelia
xli. imperfecti loquens de talibus ait pastores
quisquis suos secundū uigilanter aspicimus et
defendūt et secundū dignitatez suā curā impē
dere circa obsequiū ecclē sue non attendunt
si ppter decimas non obtulerit murmurāt om
nes et si peccantem populum uiderint nec
murmurant contra eos hec crisō. et reuera nō
solum nō murmurāt contra non dantes sed
statim non habentes respectum ad cuiuscūq
inopiam excomunicant Jere. l. ¶ Magna lo
quimini diripientes hereditatem meam quoni
am effusi estis sicut uituli super herbam et mu
gistis ut tauri ¶ Et est sciendum ꝙ istorum
taurorum pinguedo de qua hic loquitur ꝑ.
Non est laudabilis sed mala consistit enim in
magnitudine triplici uidelicet honoꝝ et pōpa
rum possessionum et diuitiarum uoluptatum
et delicioꝝ que tria exprimuntur deut. xxxii.

¶ Incrassatus inpinguatus derelīquit deum
factorem suum primus autem pinguedo prelato
rum multum nocet ecclē quia ipsam attenuat
primo uastat ꝑ destruit dicit plinꝰ li⁰ .xvii.
ꝙ arbores quarum radices pinguescere inci
piunt pinguedine radicis intereunt sicut ani
malia nimio adipe sic est in proposito nam ra
dix in arbore est quasi caput in animalibus cor
re et loco per radicem prelatum intelligo qui
est caput ecclesie qui tunc pinguescunt qñ mag
nificant familiam et dilatant se in honoribus
mundialibus ꝑ in pōpis et hoc destruit ecclesiā
ꝰ bernhardus omelia lxxvii. Intuere quomo
do incedunt nitidi ꝑ ornati circumamicti varie
tatibus tanquam sponsa procedens de thalamo
suo nonne si quempiam talium repente cuius
procerentem aspexeris sponsam potius puta
bis quam sponse custodem unde uero hanc il
lis exuberare opulentias rerum affluentiam uesti
um splendorem mensarum luxuriem congeriez
uasorum argenteorum uel aureorum nisi de bo
nis sponse inde est ꝙ illa pauper et inops et
nuda relinquitur propter hoc non est hoc tem
pore amare sponsam sed spoliare non est custo
dire sed perdere hec bernhardus ipse .xvii.
¶ Ditescunt gloria iacob ꝑ pingues carnes
eius marcescent. Secunda etiam pinguedo no
cet ecclesie quia aufert congregationem et no
cem prelatorum que de celestibus. deberet esse
¶ Sed qui de terra est de terra loquitur .
philosophus libro de problematibus dicit qꝺ
lingua nulla animalium est pinguis quia pin
gue est densum lingua. autez naturaliter est ra
ra ut humores cognoscat et uicissim. tertia cau
sa. dicit ꝙ si lingua ē magna et lata valde
huius eius non potest lo. ui. prelati autem sunt
quasi lingua ecclesie que et sapores discernere
habet uidelicet inter dulce et amarum et simi
liter locutionē exprimere ad informationem
subditorum quorum neutrum faciunt si pin
guescant habundantia terrenorum Jere v.
¶ Magnificati sunt et ditati incrassati sunt
et inpinguati et pretericrunt sermones pessime
Tertia pinguedo etiam nocet ecclē quia facit
ecclesiam monstruosaz que tamen deberet esse
sine macula facit enim de capite ꝙuentrem qꝺ
est nimis deforme dicit enī phūs li⁰ ꝺ pbleu.
ꝙ que sunt circa uentrē sunt pinguissima qꝺ
minime ipe laborat gꝰ si prelati qui deberent
eē caput pinguescant magnitudine uoluptatiū

et veliciarum plusquz subditi nec habebant ſz quieti olim uacent .oroñe uiuitur caput ſez ui uentris conditionē trāſiſſe quib⁹ cōpetit illud neem.ix. ¶ Comederūt et saturati sunt ⁊ in pinguati sunt ⁊ habūdauerunt uelicia .pecca uerunt nūt te ad iracundiā ⁊ recesserunt a te ⁊ piecerunt legem tuam .Lrū Jero.bz in p posito .Tauri basan .et iuxta ē qz basan habu it bonos pascuos ⁊ tauri ibi bene inpinguabant

PERUERTIMUS SUPER me os suum ⁊c. hic tangit illos qui xp̄m cōprehenderunt intensuz odiū dicēs aperuerūt ⁊c.sicut leo rapiens ⁊ rugiēs Quo designantur magna aui ditas xp̄isum occidendi fuerūt aūt sicut leo rapiens xp̄m cōprehendendo ⁊ sicut leo rugi ens xp̄m i mortem altis clamoribꝰ expetendo fuit enim uox ista crucifige crucifige nimis horrenda Jere.ii. ¶ Sup eum rugi.ut leones uñ in uersu p̄cedenti comparati sunt persecu tores xp̄i utulis propt̄ lasciuiaz ⁊ inobedien tiam tauris ꝓpter elationem ⁊ superbiam hic uero cōparantur leonibus propter crudelitatez ⁊ seuiciaz ⁊ in ueritate ipsi fuerunt peiores cō tra xp̄m quā leones primo qz leo secundū ps. xli.iiº erbi homine portante ignem non inun dat xp̄o aūt fuit hō portans ignem maximum scz naturam diuinā ꝺ.q deut.viii. ¶ Deus tu us ignis consumens ē ⁊ tamen diuinitati non pepercerunt ⁊ iō non solum aperuerunt os suuz sup eum sicut leo sz sicut p̄o.notat alibi. Os peccōris ⁊ os dolosi super me apertū ē scdo qz erant peiores leonibus quia mlto inuerecundiores dicit eni ambro.in epameron omelia. z.ni hil tā terribile tā fer quam leones ⁊ hii serui unt homini ut infirmi corriguntur ut subditi iudei uero nunquā uoluerunt perfecte deo su bici nunquam corrigi nunquā seruire nec facere quod iubebātur act.vii. ¶ Dure ceruice uos semper resistitis . ⁊ iō cum fuerint peiores leonibus periculosum fuit in eoz uenire pote statem p̄o. ¶ Salua me ex ore leonis .

IN AQUA effusus sum . hic tangit p̄o.comprehensionis ef fectum ⁊ primo tangit effectum solum intentū.secundo effectus ob

tentum ibi Et dispersa quantum ad primum dicit ¶ Sicut aque effusio fuit scilicet secū dum intentionem perfectoꝝ in hoc enim no tatur occisio defectio uoluntatis xp̄i non si ideo de hoc effundit aliqd substantie oleū in uasa remanet Et ubique saltem odor remanēte sic de aqua effusa nihil omnino remanz ⁊ sic in tendebant ipsi xp̄m delere uel aliter exponit istud in bonum comparat enim passionē suam effusioni aque propter similitudinem fez ablutionis ⁊ irrigationis que ex aqua effusa prouenit et specialiter uidetur posse comparari aque pluui ali p̄o Sicut pluuia in uallibꝰ descendit. habet enī hec aqua duplicem progressum unū uide licet ad bibendum qz ſsecundū medicos laudabilior est qz subtilior ualorem habet ad irrigan dum .dicit enim phūs vii. de animalibus q̄ om nia que i ortis crescūt melius crescūt si ego plu uie irrigetur q̄z si ego fluminū l' aliis Sic i ꝓpo sito noz sapientia dei patris tanquā pluuia de scendens potuit nos optime dans seip̄m no bis in potum suauissimū et saluberrimū eccle. xv. ¶ Aqua sapientie salutaris potauit illum ⁊ hūc.iiicium uite hominis aqua et panis Similiter ⁊ ortum animę optime irrigat ad quod fructificandum eccle.xxiiii ¶ Dixi rigā bo ortum plantationum ⁊ inebriabo partum mei fructum ubi premittitur ego quasi trames aque in messe ¶ Et est sciendum q̄ aqua du pliciter effu dit uno⁰ per uastis confractionē Alio⁰ p uastis euersionez primo⁰ loquendo mo raliter effundunt aquā illaz cupidi ⁊ suarū quo rum cor qō est uas huius receptiuū uariis cu ris detrahit et quasi in mltos periculos com minuitur eccle.xxiii⁰ ¶ Cor insatui quasi uas cō fractum omnez sapientiam non tenebit sic cō fregerat uas suum ille diues qui⁹ in inferno post tus guttam aque ad refrigerandum linguam suam luce.xvi.scdo⁰ effundit etiā gulosi ⁊ luxu rioſi quoz cor est quasi euersuz qz qō detre esse superius uersum est ad inferius dum spiri tus carni subiicitur et caro spiritui dominatur tre.i. ¶ Subuersuz est in me cor meū et dam. primo Concupiscentia subuertit cor. de istis di ci pōt illō.xcvi.l. ¶ Computrescant fine aque et moriant ⁊ sitiā Et dispersa sunt ossa mea deinde cum dicit dispersa ⁊c.tangit p̄o. in p sona xp̄isti comprehensionis sue effectū optā tum q: licet p̄secutores xp̄isti non potuissent simpliciter nomen xp̄isti et eius fidem delere

tamen ad tempus fidem eius in cordibus discipulorum obfuscabant et ideo primo tangit discipulorum xpisti dispersionem secundo fidei xpisti in eis subuersionem ibi factum est ⁊c. quantum ad primum dicit. Dispersa sunt omnia ossa mea. i. apti qui ceteris mihi adherentibus fortiores uidebant. ¶ Et est sciendum q̄ per ossa non solum intelliguntur apti sed et uniuersaliter ecclie prelati et loco si metu persecutionis xpistum ⁊ fidē ecclie defendere omittunt uel etiam si inter se lites fouent potest xpistus conqueri se ossibus suis dispersis. cōparantur autem prelati ossibus propter tria. sunt enim ossa fortia candida et sonora fortia sunt ad sustentationem corporis totius q̄ columne totius corporis unde et sunt figure collumnaris. sic et prelatos fortes oportet esse per patientiam ⁊ constantiam ut pondus ecclie in aduersis supportent tanquam columne gal. ii°

¶ Petrus. Jacobus. ⁊. Johannes. qui uidebantur esse columne unde xine. i. cōi. distinguit officium triplex officium uidelicet supportare protegere et aduersa repellere que omnia prelatis deberet conuenire ideo dicit. ecclesiastici. xl. Ossibus et neruis compegisti me exo. xlii nec omnes confringetis ex ea. secundo ossa sunt candida sic et prelati per uite mundiciam cādidi esse deberent unde gregorius in registro nec esse est ut munda sit manus. que diuere sordes curat ne quoq; tacta exterius inquinet si sordida sequens lutum tenet dicit auicenna. i. can. q̄ ulceris sanationem prohibens est ossis corruptio q̄ ab ipso est et ei transmittit saniem et huius curatio non est nisi ossis illius mollificatio que fiat cum lime fricatione si sic corruptio auferri poterit nec accipere ipsum et incidere sic in proposito non nullus populi id ē peccatum a curatione prohibetur quotiens hoc quod sub ipso est idest prelatus corruptam uitā habet quia continue transmittit saniem ad locum infirmum idest prauum exemplum ad ī perfectos et ideo non restat nisi q̄ uel prelatus emendetur lima iuste seueritatis uel totaliter resecetur prouer. xxvi. ¶ Dulcedo animi est suauitas ossium ⁊ exe. xxxvii. Fuerunt iniquitates eoz in ossibus eorum. Tertio sunt ossa sonora sic et prelati qui hunc officium doctoris et predicationis unde grego. scribens cuidā episcopo alludens illi quod paulus dicit nec. xx Munde sunt manus mee a sanguine eoz nō

tuim subterfugi quo minus annunciare ⁊c. dicit sic mundus a sanguine eorum non esset si eis consilium aut pronunciare uoluisset quia cum increpans relinquentes uoluerit eos procul dubio tacente pastor occidit hec grego. sed tamē aduertendum q̄ ossa quamdiu sunt operta carne non sonant sed quando carnibus denudātur et bene desiccantur sic nec prelati si carni sint dediti sed oportet eos tanquam uiros spirituales q̄si sine carne esse et ab humore torrentium impuritatis efficaci sob xxviii. Dabescit ergo eius ex ossa que tecta fuerunt nudabuntur Est autem hic littera alia que habet principium huius uersus sic ¶ Sicut aqua effusa sunt ⁊ dispersa ⁊c. et secundum hoc totus uersus exponitur de apostolis qui effusi fuerunt q̄si aqua ideo a xpisto missi ad irrigationem totius orbis et ob hoc etiam per totum orbem erant dispersi.

ALIQUANDO COR mei ⁊c. hic tangit alium effectum comprehensionis siue obtentum sed fidei sue subuersionem ostendit autem fidem suam fuisse subuersam tripliciter sed in discipulorum corde opere et sermone scōm ibi erunt tanquam ⁊c. tertium ibi ¶ Et lingua mea ⁊c. quantum ad primum dicit factum est cor meum ⁊c. quod potest dupliciter exponi uno modo sic q̄ per cor xpisti intelligatur doctrina xpisti que cor xpisti idest uoluntatem eius patefecit istud cor factum est sicut cera liquescens q̄ sicut cera admoto igne liquefit et tandem exinanitur sic et doctrina xpisti paulatim: crescente ardore et igne passionis xp̄i pene totaliter euanuit et h̄o in medio uentris idest in medio discipulorū qui sunt uenter xpisti erant q̄ carnales et infirmi ¶ Alio modo per cor intelliguntur ipsi apti eo q̄ magis eos dilexit et habuit eos cordi phil. i. Eo q̄ uos habeam in corde ⁊c. testis enim mihi ē deus quomodo cupiam uos esse in uisceribus ihesu xpisti. Istud cor sicut cera liquefactum est et timore quis sicut cera que primo in medio loco continetur si liquefiat locum spaciosum diffudit sic et apostoli qui primo cum xpisto uniti fuerunt in uno loco postmodum diffusi sunt ⁊ dispersi. fuit autem istud cor in medio uentris id est in medio mulierum et aliorum qui rōne

infirmitatis etiã ãt passionẽ uent dici poterit
tertio exponitur istud de sacra scriptura que i
passione xpi patefacta est que ꝑus fuit dicta
sa et hoc in medio uentris in memoria quarto
potest exponi de beata uirgie in ratione sine di
lectionis q̃ a filio dilectã fuit dici poterat cui ei⁹
hoc autem in proposito compatur cere liquef
cente in medio uentris idest aliorum infirmo
rum cera ẽnim liquescens fortius adheret tan
gẽti .sic beata uirgo xpisto in passione non so
lum mente sꝫ ꝛ corpore comparatur autem ce
re propter tria primo quia cera est aptissimum
fomentum luminis sic et beata uirgo que prop
ter excellentiam suę lucis uocata est maria
idest stella maris ũnde bernard⁹ in omelia su
per missus est ipse est nobilis ista stella cuius
radius uniuersum orbem illuminat cuius splen
dor et prefulget in supernis ꝛ inferos penetrat
terras et illustrans et calefaciens magis mẽtes
quam corpora fouet uirtutibus excoquit uicia
hec ille secundo qꝛ cera est domus mellis sic ꝛ
beata uirgo illius qui dicit ecclesiastici . Spiritꝰ
meus dulcis nam domus pudici pectoris tem
plum repente fit dei Sicut enim apis secundũ
phm̃ libi .de animalibus de floribus ceram col
ligit ut cellam futuro melli preparet sic ꝛ spiri
tus sanctus hanc uirginem de patriarchis regi
bus et prophetis propagari uoluit ut filio dei
incarnando tanquam melli suauissimo domus
fieret unde ber.ubi supra neqꝫ enim nisi in de
uotissimo atqꝫ illarissimo corde tanta se capere
poterat dulcedinis et alacritatis affluentia ter
tio quia cera est apta scribendis litteris unde di
cit ysi.xvi.erbi.cere litterarum sunt materies
parulorum nutrices ipse dant ingeniũ pueris
primordiis sensus sic et beata uirgo que conser
uabat oĩa uerba que de filio suo erant confecta
in corde suo et qꝫ magis erat mirabile ipsum
uerbum dei clausit corporaliter in suo gremio
unde ber.ubi supra loquens in persona huius
uirginis ait sic.nec fiat mihi uerbum scriptum
et mutum sed incarnatum et uiuũ hꝰ est ,non
mutis figuris mortuis in pellibus eruditum sꝫ
in forma humana cęlestis uisceribus uiuaciter in
pressum ꝛ hꝰ non mortui calami impulsione
sed spiritus sancti operatione hec ille hec ait
cera liquefacta est duplici igne scilicet dilectio
nis quo super omnes creaturas magis ertitis di
latata unde ber.omelia xpi.super cantica sagit
ta electa amor xpisti que marie animam non
mouit confixit sed etiam pertransiuit ut nullaꝫ
in pectore uirginali particulam uacuam amore
relinqueret sed toto corde tota anima tota uir
tute diligeret et esset gratia plena uerbi et ideo
de ea dici potest quod de celesti mãna dictũ e
exodi xvi ¶ Cum incaluisset sol liquefiebat
Jesu liquefacta est igne tribulationis et com
passionis quo et filius suus crematꝰ e in ara cru
cis ubi eum liquefecit re olutam in lamentis nõ
timber spiritus sancti sed ignis iudaicus unde
origen.super illud luce ii.beata maria et sꝰppa
sum ut pote dei filium sponte propria mori
mortem qꝫ ipsam non dubitaret esse deuictuꝫ
et sua tamen carne propagatum non sine dolo
ris effectu poterit uidere crucifigi Augu.in ora
tione ad patrem dirigens sermonem ad filium
sit ego furor delicis tu laniaris, claues ego po
mi dulcedinem tu fellis gustas amaritudinem
mihi ridens applaudit cui tibi plorans compa
titur maria ideo can. v. ¶ Anima mea lique
facta est ut dilectus est sꝫ in cruce cum d sig
naret sibi aliuꝫ filiũ inquiens ¶ Mulier ecce
filius tuus . filius quidem hominis uadit sicut
scriptum est de illo .

RUTH BANQUAM tes
ta ꝛc.hic oñdit fidem suã suber
sam in opere dicens Aruit tanquã
testa uirtus mea exponi autem po
test istud multipliciter uno modo de uirtute fi
dei que maxime constitit i bono et strenuo op
atione illa inquam aruit tanquam testa que fra
gilis est et faciliter conteritur sic enim et apo
stoli ex sua fragil tate contriti sunt et tota uir
tus eoꝝ aruit idest uiluit et debil tata est quia
nihil strenui operis ostenderunt nec mirum dici
tur enim libro de uisionibus quia sole eclip
sato omnis color remittetur in uirtute et albũ
uidetur pallidum .sic in proposito nam sol iu
stitie eclipsatus erat a quo receperant apostoli
decoris sui uirtutem et ideo totus decor eoruꝫ
et uirtus decoris remissa fuit ut dicere posset q
libꝫ illud ps.Domine in uoluntate tua prestiti
sti decori meo uirtutem Auertisti faciem tuam
a me et factus sum conturbatus causa alibi as
signatur Quoniam gloria uirtutis eorum tu es
Alio⁹ exponitur istud de uirtute miraculorum
que in passione uidit testa aruit quia potentiaꝫ
tiam non oñdit tertio modo p uirtutem in p

posito intelligitur nomē xpi et merito quis uir
tus dicitur qui ueri tuens hoc nomen uero fun
ui tuetur puer-ptii. ¶ Turris fortissima no
men domini ad ipm currit iustus et sublimabitur
ista uirtus aruit .quia q̄ prius erat abiectum
qui lutum post admixto igne passionis indura
tum et solidatum est qui sec nomē illud offixū
erat cruci io.xix. ¶ Erat aūt scriptum ihūs
nazarenus rē.cui⁹ induratio patet per illud qđ
dixit pilatus Quod scripsi scripsi idest inre
biliter scripsi ps almistus Domine nomen tuum
sm eternum et memoriale tuum a generatione rē
ad phil. Xpistus factus est obediens rē. p
pter quod rē.ps ¶ Exaltare domine in uirtu
te uel quarto per uirtutes xpisti pōt intellige
re iuuentus seu adolescentia xpi in qua magis
uiget robur et uirtus hominis hec autem aruit
et propter necessitatem quia calore passionis ex
tractus est omnis humor sanguis ut necesse fo
ret ipsum arescere nec sine causa hec uirtus
aruit tam cito quia sicut dicit phūs de animā
libus xviii. ¶ Arbores.que multum fructificāt
desiccantur cito xpistus autem modico tempo
re multum fructificauit ps. Ego sicut oliua fru
ctifera in domo dei non oportuit ipsum cito are
scere ps. dies mei sicut umbra declinauerunt
et ego sicut fenum arui fuit ergo quasi quedā
necessitas sed reuera ex hoc sequitur magna
utilitas nam flores qui colliguntur ad medici
nam prius ad solem desiccantur et sicut docet
auicen. ii. can. flores huius colligere oportet po
st apertionē integrām ante extenuationem rē cu
ius sic et xpistus qui est flos de radice iesse nā
uirgo dei genitrix uirga est flos filius eius col
lectus est quasi flos medicinalis post apertionē
integrām idest post debitum incrementum sui
corporis ante extenuationem rē casum quia qui
in iuuentute ante debilitatem senectutis et de
siccatus est soli expositus ut esset omnibus me
dicina unde ibi uirtus aruit et fortitudo infir
mata est ut nostram infirmitatem sua infirmitate
perficeret quia uirtus in infirmitate perficitur
ber. in omelia super missus est air uideas si at
tendas tristari letitiam pauere fiduciam salu
tem pati uitam mori fortitudinem infirmari
sed quod non minus mirandum est ipsa ibi cer
nitur tristicia letificans pauor confortans passio
salutaris mors uiuificans infirmitas roborans
hec ille ps. ¶ Infirmata est in paupertate uir
tus mea et in prouer. xx. scribitur ¶ In

habūdanti iusticia uirtus maxima uel p uir
tutem in proposito intelligitur moraliter loquē
do sacra religio que specialiter docet omni uir
tute ornari ? uirere sed hec uirtus arescit i cor
de religiosi qñ terrenis se implicat ? omnis hu
mor deuotionis ipsius subtrahitur qđ maxime
eis cedit in periculum quia religiosus semper i
aquis deuotionis esse debet cum pisci compa
retur ber. sermone de beato andrea habet fluui
us pisces mundos quicunq; inter dispensato
res fideles inueniuntur fluuius quidem est pre
dicatorum ordo non in eodem permanens loco
sed extendens se ? currens ut diuersas irriget
terras hec ber. sicut habetur xxi. q. i. placuit si
cut pisces sine aqua caret uita ita sine monaste
rio monachus et reuera multi eor si gustarent
quanta suauitas est in contemplatione q̄ mens
deo coniungitur parum curarent de extrinsecis
unde dicit phūs de animalibus q̄ animalia
que manent in aquis et recipiunt aquam interi
us non gustant aliquid de agresti sic et in aq̄
morantur qui etiam in religione inter deuotos
uiros commorantur et aquam recipiūt intra se
? ipsi dediti sint deuotioni tales non querunt
aliquid agreste quia nihil seculare querunt sed
tm sicut dicit phūs ibidem quidam uiuunt in
aquis demum mutantur in formam aliam sicut
uidemus de quibusdam repentibus que primo
uiuunt q̄ pisces et postmodum in quadrupe
dia conuertuntur ita multi qui uidentur agere
uitam religiosam conuertuntur in formam aliā
reptantia super terrā quia spreta sua religione
quo ad eius obseruātiam seculariter uiuunt et
secularibus negotiis se immiscent de quibus di
cit ber. omelia super missus est uideo quosdam
quod non sine dolore uideri debet post aggre
sam dei militiam rursus secularibus implicari
negotiis rursus terrenis cupiditatibus immergi
rē. ita ut mundo se et mundum sibi crucifixe
runt ut qui anā uir in suo ritio uel opido co
gniti fuerunt modo circuentes prouintias et
curias frequentantes regum noticias et princi
pum familiaritates assequuti sunt hec ille ideo
conqueritur domino per ps. ¶ Dereliquid me
uirtus mea et lumen oculorum rē. deinde cum
dicit lingua mea rē. ostendit etiam suam fidē
fuisse in discipulis suis quantum ad sermo
nem ideo enim dicit lingua mea. adhesit fauci
bus meis idest tacuit fuerunt autem apostoli
lingua xpisti quia ad hoc electi fuerūt ut fidē

xpristi predicarent vel alio⁹ intelligitur illud de silentio xpristi quo coram herode ⁊ pilato siluit tre.iii. ¶ Adherere faciũ linguaꝫ tuaꝫ palato tuo et eris mutus deinde dicit ⁊ in⁹pulueremꝫ mortis ⁊c̃.pius p̃s.in persona xp̃i ostẽdit suã multiplicẽ afflictionẽ quantum ad sui inhonorationem hic describit suam afflictionẽ quantũ ad corporalez passionem primo agit de passione xp̃i⁹ti q̃tenus fuit⁹a deo approbata secũdo qualiter fuit a iudeis ꝓcurata ibi. ¶ Qm̃ circumdederũt quantũ ad primũ dicit xp̃s deo patri ¶ Et in puluerẽ mortis deduxisti me ⁊ et in potestatem occidentiũ me iudeoꝝ dediſti me vel feciſti pati per mortem vocat aũt mortem suã puluerẽ propter sui vilitatem sap̃ .ii. ¶ Morte turpissima condẽpnem⁹ eũ vel iõ vocat eũ p⁹uerem q; aũ mortem suam multiplicit ter attritus est p̃s v. Ipe aũt attritus ẽ propter celera nostra magna aũt attritio alicui⁹ rei sp̃am in puluerẽ redigit ista aũt multiplex multipliciter prefigurata est unde dicit augustinus in quodam sermone de pascbate hic est qui in abel occisus est et qui in ysaac pedibus colligatus est et in iacob peregrinat⁹ ẽ⁹et i ioseph venumdatus est et in moyse obuolutus est et in amne a matre positus est et in agno iugul⁹ est et in dauid persecutus est et ī prophetis et honoratus est hic in medio iheruſa'em interemptus est hec augustinus treñ.iii.ponet in puluerem os suum ⁊c̃.dabit persecutienti se maxillas saturabitur obprobriis .⁊ ideo tertio⁹ vocꝫ mortem suam puluerem quia igne passionis fuit sumptus tanquam holocaustum quod ī cinerem et puluerem vertitur expedit autem ⁹isto puluere aspergi caput nostrum dicit vincentius libro septimo speculi naturalis q⁹ cinis super sanguisugam proiectus facit eam vomere sanguinem quam suxerat sic in proposito nam sanguis peccatum est ideo petit psalmista .

¶ Libera me de sanguinibus hunc sanguinem omnes suggimus quando ī peccatis delectamur sed dato puluere aspergimur quando mortem xp̃isti acerbissimam ad memoriam revocamus hoc autem facit peccatum nobis abhominabile q⁹ prius erat delectabile et ideo per confessionem ipsum euomere mich.i. in domo pulueris puluerem nos conspergite ⁊

circumdederũt me ⁊c̃.hic agit de xp̃isti compassi passione quatenus fuit a iudeis procurata ⁊ hoc quidem ad tria videlicet quantuꝫ ad ipsius crucifixionem precedentia concomitantia et consequentia secundum ibi .

¶ Foderunt et cetera .tertium ibi .¶ Ipsi vero ⁊c̃.quantum ad primuꝫ tangit duo scilicꝫ persecutionis grauitatem et exactionis impossibilitatem quantum ad primum dicit .

¶ Quoniam circumdederunt me canes multi sꝫ iudei ad latrandum et prompti ad mordendum circumdederunt autem eum in sua comprehensione in sua falsa condemnatione ⁊ in sua crucifixione psalmista .

¶ Circumdederunt me sicut apes ⁊c̃. circumdantes circumdederunt vocantur autem iudei in proposito canes propter tria primo quia sicut dicit auicenna quarto canonis fel canis si homo comedat ad quantitatem unius lentis interficiet⁹ post ebdomadaꝫ ꝓpriꝰ de felle immunditie iudeorum gustans mortuus est eodeꝫ die et ideo eorum peius erat nam fel draconum vinum eorum et venenum aspidum insanabile ¶ Secundo quia secundũꝫ q⁹ dicit cassiodo⁹ canes oblatrant nouis vocibus .et secundum augustinum de decem preceptis canum est parentes non agnoscere nihil enim tam caninum sibi quam cum illi qui generant non agnoscantur hec augustinus et licet dum sani sunt domesticos suos agnoscant versi tamen in rabiem sicut dicit auicenna quarto canonis etiam proprios dominos non cognoscunt sic iudei non vas voces xp̃isti audientes sꝫ de humilitate castitate paupertate⁹bis vocibus⁹ promoti obstrauerunt xp̃isto et doctrine eius et ut cũctis appareat q⁹ in rabiem verſi erant quia non solum suos domesticos sꝫ apostolos non agnouerunt sed nec dominum suum nec patrem agnouerunt deutro.xxxii.

¶ Deum qui te genuit dereliquisti et oblitus es deum ¶ Tertio quia canis recte incedenti est infestus et mordere eum nititur nihil Iesus sic iudei xp̃isto qui solus viam rectã incessit et eis non solum nocuit sed in multis profuit utpote qui pertransiuit benefaciendo et sanando omnes oppressos dyabolo obsticerunt et morsibus lacerarunt p̃s.in via hac qua ambulabam absconderunt laqueum mihi iõ i.re.

pv ¶ Studium uel occasionem et canis ad lo
cundus et tamen matth. septimo.

¶ Nolite sanctum dare canibus. ¶ Quanli
ter uero loquamur per canes in proposito intel
liguntur mali prelati uel sacerdotes qui ppter si
in ecclesia et in altari circumstant et circundãt
cum tamen canibus nullus panis custodiam ut
dispensationem committant quod autem canes
sint patet per illud augustini ut habetur .iiq.
vii. qui nec regiminis in se rationem habuerit
nec sua delicta deterserit nec filiorum crimen cõ
pescuit canis impudicus dicendus est magis quã
episcopus dicuntur autem canes primo quia si
cut dicit seneca ad lucillum canis in preda in
uestiganda est sagacissimus in consequenda ue
locissimus in iudenda audacissimus ꝙ licet ꝺ
iudeis xpistum persequentibus dici possit ta
men et istis aptari potest. nam isti in tẽporali
bus adquirendis plus solicitantur et plures ro
los excogitant quam layci Jere sexto :

¶ A maiore usque ad minorem omnes auari
tie studient et a prophetis usque ad sacerdotem
cuncti faciunt dolum :

¶ Et ex hoc provenit illud quod dicit grego
rius in quadam omelia : ¶ Ecce iam
pene seculi actio nulla est quam non sacerdo
tes administrent et tamen dicit augustinus de
uerbis domini omelia decimanona

¶ Clericus si contentus stipendiis non fuerit
que de altari domino iubente consequitur sed
exercet mercimonia intercessiones uendit uidua
rum mũera libenter amplectitur hic negotiator
magis potest uideri quam clericus iohannis il
scribitur ¶ Nolite facere domum pa
tris mei domum negociationis. Et in hoc ma
gis assimilantur canibus quia circa talia habe
re uidentur appetitum caninum in satiabilem
seneca epistola .iio.

¶ Cridisti aliquando canem missa a domino
frustra panis aut carnis aperto ore captantem
quicquid excipit protinus integrum deuorat et
semper ad spem futuri hiat id euenit nobis
quicquid expectantibus fortuna proiecit id sine
ulla uoluptate dimittimus statim ad rapinam
alterius erecti ideo de talibus dicitur ysa lvi.
canes impudentissimi nescierunt saturitatem.
et cetera : omnes uiam suam declinauerunt :
unusquisque ad auariciam suam secundo quia
canis est multorum filiorum secundum philoso
phum decimoquarto de animalibus. ¶ Sic et
illi dati luxurie sepe plures filios habent quos
coniugati quos tantum de bonis ecclesie sustẽ
tant iob uicesimoprimo :

¶ Egrediuntur quasi greges parvuli eorum
Sic autem geniti sunt futuri similes parentibꝰ
et ideo de bonis ecclesie sustentare eos videtur
pauperibus ecclesie iniuriosum quia matthei xv

¶ Non est bonum sumere panem filiorum :
mittere canibus sed necdum catelli sunt con
tenti qui edunt de micis que cadunt ꝺ mensa
domini tertio quia licet canis sit iracundus et
mordax et natura tamen faciliter modico frus
tro panis uel carnis sibi oblato placatur sic et
ysti quamuis ex officio eis competat uicia sub
ditorum corripere et punire muneribus tamẽ
oblatis facillime placantur et silent et hoc sepe
in periculum ecclesie totius dicit plinius libro
uicesimonono de romanis suppositiones illam
historiam comunem de obcessione capitolii a
gallis ꝙ galli cepissent dormientibus custo di
bus et tacentibus canibus nisi uoce unius anse
ris excitati fuissent :

¶ Sic sicut anseres honorem meruerunt ca
pitolium defendentes silentibus canibus ita ca
nes supplicia anima furta armo fixi pendunt
Sic in proposito sepe tacent prefati canes quã
do anser idest layeus zelum dei habens clamo
re suo hostes xpisti repellit et ideo talis hono
rem promeretur apud deum sicut et prefatus
malus confusionem ysa. lvi.

¶ Speculatores eius oẽs ceci nescierũt universi
canes muti non valentes latrare quos redargu
it ambrosius in exameron omelia sexta sic dis
ce tu uocem tuam exercere pro xpisto quando
ouile xpisti incursant lupi disce in ore tuo ver
bum tenere ne quasi mutus canis commissam
tibi custodiam quodam prevaricationis silentio
deseruisse videaris littera ieronimi in isto loco
talis est ¶ Circumdederunt me vene
natores in quo patet ꝙ isti canes erant venatici
qui ceruam illam de qua in titulo huius psal
mi fit mentio venabantur mich. septimo :

¶ Cir fratrem suum venatur ad mortem.
Cel aliter per canes hic intelliguntur gentiles
quos et ipse canes uocabat matthei decimoquin
to. ¶ Non est inquit sumere panem filio
rum et cetera circumdederunt xpistum sicut
dicitur matthei uicesimoseptimo.

¶ Tunc milites presidis suscipientes ihesum
in pretorio congregauerunt ad eum universam

eoboriem uenire cum dicit .Confitebor tibi quoniam obfecisti me tangit impossibilitatem uidelicet secundum estimationem hominum ut hic dicit psalmista ¶ Fouerunt pinguedo eoꝝ secerunt me .

DIXERUNT .Dentes mei et pedes mei et ossa hic agit ut his qui ipsum crucifixerunt commineantur et tangit duo scilicet grauissimam ulcerationem et crudelissimam sui extensionem quantum ad primum dicit .

¶ Foderunt manus meas et pedes meos .in manibus et pedibus concurrunt multi nerui sensitiui et ideo ibi sunt ulceres multum acerbe unde dicit Serapion medicus q3 si canis rabidus carnem solum tangit sine ulceratione mortis putredo et scabie ueficit .Si uero nerum ulceratione mentis incurrit homo et mordet et ideo in proposito canes rabidi de quibus in uersu precedenti non solum in carne sed in nerue multis dentes suos infixerunt ut quasi insanus morderetur .Iudeus uocat illum uulnerationem fossionem prouide tria primo ut ager uulneri corporis esset secundum et ossa dicit enim palladius libro primo q3 spacium colendum si sit palustre fossis precingendum est ut subducantur humores .sic et spacium in agro predicto colendum fossis ideo uulneribus cinctum erat enim spacium palustre nam paluces secundum ysidorum quintodecimo etymologiarum dicuntur eo q3 pabula prebent iumentorum ni boe uero spacio pabula reperiunt non solum homines sed iumenta quia tam clerici quam laici quia homines et iumenta salubria comine. Secundo quia sicut dicit idem palladius libro primo capitulo sexto in agro periclitantur interiora nisi colantur extrema sic et fructus qui bene agrum coluerunt periculosum uidebatur interi ora ideo corpus flagellis colluisse nisi extrema corpus ideo manus et pedes fossione laboriosa coluissent Tertio fosse sunt manus et pedes ut ex eis nobis fontes eterne dulcedinis erumperent unde bernardus sup cant. omel. sexagesimaprima ¶ Foderunt manus eius et pedes lanceq3 lancea perforauerunt et per has rimas licet insuggere mel de petra oleum q3 ex sapo durissimo ideo gustare et uidere quoniam suauis est dominus hec ille . iste

sunt ciborum genera sic ex epistola apostoli .

¶ Effoderunt fauces et ossa et effodit ei fornices plurimos .Quarto fossa sunt propter thesaurum sibi absconditum inueniendum et aperiendum absconditus enim erat thesaurus quo redimi debuit genus humanum in agro dominici corporis ysaie quadragesimoquinto .

¶ Dabo tibi thesauros absconditos sunt enim thesaurus ille sanguis apostoli .i. petri .

¶ Non corruptibilibus auro et argento redempti estis sed pretioso sanguine quasi agni Augustinus in sermone quodam .Lanceq3 miles aperuit templi sancti parietem patefecit et ego thesaurum preclarum inueni fulgenter diuicias me grandes inspexisse fuerunt autem et quedam alie cum predicto thesauro absconditi que nobis nolle expedibat reuelari ut quibus bombardus ubi supra patet urbanum condidit per somnia corp3 patet magnifici filii pictauie sacramenti petit ulcera mee dilecti nostri hec hec proueribiorum secundo . de sapientia increata dicitur . ¶ Si quesieris eam quasi pecuniam et sicut thesauros effodieris illam tunc intelliges timorem dei et sapiez dei inuenies deum eam di . dinumerauerunt omia ossa mea tangit crudelissimam sui extensionem nam ad tale ossium numerationem duo conferebant scilicet corporis extensio nimia carnifico3 omne corpus in cruce sic dicit extensum quatenus eius ossa humanis oculis numerabilia in superficie corporis apparerent ut quod caro superducta celaret nimia tensione corporis appareret secundus est maciencia secundo regum xiii .

¶ Quare sic attenuaris macie filii regis per singulos dies .Ratio fuit tamen propter laborem nimium tum propter uictum parcissimum ecclesiastici tricesimoprimo .

¶ Laborauit pauper in diminutione uictus . iob tricesimotertio . ¶ Dabescit caro eius et ossa que tecta fuerant nudabuntur .

PSALMO cotorserunt
et inspexerunt me hic agit de
bis qui crucifixionem sequebā
tur et congaudent hic duo scili
cet iudeorum in xpisti pessi
mam perversa delectatio et quantum ad hoc dicit .

¶ Ipsi vero considerauerunt et inspexerunt
me in ipsa vero inspectione innitur literis xpi
sti apertio unde considerauerunt xpi ipsum in
superficie exterius et inspexerunt interius per
foderunt enim parietem corporis ut introspice
re possent ut delectarentur in pena ut nec ocu
lus innocens nec manus esset iniquis custodes
petre ei se sunt terre contremuit sol amictu se
tenebroso ne tantum scelus uideret abscondit
et prodolor iniquitas ipsorum oculis defixis i
sacrilegio suo permansit immobilis in eccle.
xpti. ¶ Memento q̄ malesuē occulta nequā
et hoc quia dicitur numeri decimoterto

¶ Diuiserunt terre quam inspexerunt secun
dum quod hic tangitur est uestium xpisti di
stributio et quantum ad hoc dicit .

¶ Diuiserunt sibi uestimenta et cetera et pa
tet sensus litteralis et euangelio In ista autē
uestimentorum distributione satis exprimitur
xpisti denudatio que nobis fuit valde necessa
ria bernhardus in quodam sermone de annucia
tione loquens de homine qui incidit in latro
nes et spoliatus est dicit sic nec vero poterat
reuestiri uel ablata sibi recipere uestimenta nisi
xpistus sua amitteret sicut enim uiuificari ani
ma nisi interueniente corporali xpisti non po
tuit nec reuestiri sine eius dispoliatione hec
bernhardus in figura dicitur primo regum decī
mooctauo . ¶ Iniecerunt autem sortes
tas et dauid fedus in die illo diligebat enim
eum quasi animam suam exposuit se ionatas
tunica sua .

¶ Moraliter vero exponendo et mistice per
uestimenta xpisti duo modo possunt intelligi
habitus uirtutum hec autem uestimenta diui
dunt qui uirtutem intellectualem a morali se
parant sicut qui scientiā habent et non conuer
sationem bonam de talibus conqueritur domi
nus in presenti et merito dicit enim ysidorus
decimonono ethi .uicesimo quinto q̄ matro
ne in adulterio deprehense quondam inducbā
tur amiculo idest palleo quodam lineo ut in eo
potius quam in stola polluerent pudicitiam
erat enim signum uestis meretricie stola uero
erat signum matrialis dignitatis cooperiens es
pur et spatulas . ¶ Sic in proposito uestis
que signum matrialis dignitatis et pudicitie
spiritualis debet esse stolis que non solum es
pur sed et spatulas operitur . Quia tam intellec
tum quam effectum tam uidelicet cognitionez
quam affectionem et ideo non solum consistit
in scientia sed etiam in conuersatione bona ec
clesiastici quinquagesimo .

¶ In accipiendo ipsum stolam gloxie et re
muneratione cum consummatione uirtutis . sed uestis
meretricalis lineum pallium est q̄ propter sui
tenuitatem neutrum fortassis in clara luce be
ne cooperit sicut patet de habitu illorum qui
circa quasdam subtilitates superfluas et inu
tiles totum tempus consumit turpitudo talium
patens est deo et angelis et hominibus de qui
bus ysaie decimonono .

¶ Confundentur omnes qui operabantur li
num peccentes et texentes subtilia . uel fortas
sis licet coperiat caput idest intellectum tam
propter sui breuitatem non operit spatulas id
est affectum ysaie uicesimooctauo .

¶ pallium breue utrunque operire non po
test habent enim scientiam sed conuersationē
malam et quia hoc est magis in clero
quam in populo ideo in passione xpisti signan
ter de solo summo sacerdote legitur uestimen
ta scidisse mathei uicesimosexto .

¶ Princeps sacerdotum scidit uestimēta sua
sed et eo tempore velum templi scissum est in
duas partes apocal . decimo sexto .

¶ Beatus qui custodit uestimenta sua ne nu
dus ambulet . Uel aliter per uestimentum xpi
sti intelliguntur fideles qui sicut uestimentum
cooperit sic xpisto firmiter adherent ysaie xlix

¶ Hūo omnibus uelut ornamento uestitis
et ideo qui inter fideles discordias seminant
hii diuidunt uestes et lacerant de quibus domi
nus in pūti cōquerit̄ puer. vi. Sex sunt que odit
dns et vii. detestat̄ oculos sublimes cē.
et cū q̄ inter frēs seminat discordias . hic loqt̄ au
gu. ix cōfes. sic tristis exprior nescio q̄ horrendo
pestilētie pcōr latissime perusgāte nō solū ira
tor inimicor iratis inimicis dcā prodere sz etiā
que nō dcā sunt addere cū ꝺ nō humano paxe
debebat inimicitias hoim nec exercere nec auge
re male loquēdo studuerit . hic augu. uñ q sic in
primos seminant inimicicias et discordias ut ea
fouent rei sunt criminis lese maiestatis sicut

sicut qui manum mitteret in vestes regis vo
lentes ad eas lacerandum de quibus io. xix.
¶ Acceperunt vestimenta eius et fecerunt q
tuor partes et tunicam xpi.
¶ Dividentes vestimenta sua miserunt sortē
Uel per vestimentum xpisti intelligitur eccla
quam dividunt q i ea divisiones faciunt de q
bus Joelis iii. ¶ Disceptabo cū eis
super populo meo et hereditate mea isrl quos
dispersерunt et terram meam diviserunt.
Causa vero huius divisionis, ut communiter est
ambicio honoris est enim in ecclesia frequens
sicut finxerūt poete de cā belli troiani videlicet
q̄ cum in nuptiis pelei et tetidis omnes dii
et dee adessent preter discordiam que venire p
hibita est et idcirco irata pomum aureum in
medio trium deorum iecit cui sic erat inscriptū
pulcherrime donum. Ille vero de forme pulcri
tudine statim contendere ceperunt que fuit cā
totius belli troiani sic et frequenter ab ecclesia
vel collegio remota est discordia et viget tran
quillitas sed quando inter aliquos de ecclesia
vel collegio proponitur pomum aureum idest
honor aliquis qui secundum rationem rectam
deberet competere digniori, incipit inter eos
contentio sicut et inter discipulos xpisti facta
est contentio quis eorum videretur esse maior
et statim loco concordie succedit discordia eti
am divisio et de hoc conqueritur dominus in
presenti et merito quia sicut dicitur marchi. x.
¶ Si regnum inter se dividatur non potest
stare. Super vestem meam miserunt sortem
vestis xpisti est ecclesia super quam mittunt
sortem quia non per debitam electionem sed
quasi a fortuna ad eius regimen perveniunt et
tales sunt qui per pecunias vel procuratores
parentum et amicos carnalium regimen et pri
cipatum in ecclesia sibi acquirunt. dicit enim
philosophus secundo rethorice fortunam dico
ingenuitatem et divitias et potentias et hui
et ideo qui per huius ad regimen ecclesie per
veniunt fortuito illud habent et quasi per sor
tem male intellectum implentes illud eccles
astici xliii. ¶ In divisione sortis da
accipe hoc tñ est valde periculosum ecclesie dicit
enim philosophus secundo rethorice q̄ non
expedit sorte electos principari simile enim ē
si quis athletas sorte instituat qui non possint
certare sed quicunq; evenerunt per sortem aut
si quis gubernatorem navis per sortem faciat
et non scientem hec philosophus si ergo sic in
stituere navis gubernatorem vel athletam est
nimis periculosum quanto magis gubernatorē
et defensorem ecclesie est enim procuratio dya
boli nitentis ecclesiam subvertere. Amarci. iii.
¶ Mendacium ei de omnibus que voluit vē.
Ut mitteret ad eos exercitum ad conterendā
et extirpanda virtutem israhel et reliquias ihe
rusalem vē. et sorte dividebat terram eorum

¶ AUDEO DOMINE

elongaveris vē. psalmista prius
egit de xpisti passione hic agit de
ipsius resurrectione et liberatione
et primo in persona xpisti petit suam resurrec
tionem secundo sui ab hostibus finalem libera
tionem ibi ¶ Erue a framea primo
autem petit resurrectionis accelerationem et se
cundo sui corporis protectionem quantum ad
primum dicit ¶ Tu autem domine
ne elongaveris auxilium tuum a me et loquit
de auxilio quo liberatus est a morte per resur
rectionem quod non fuit elongatus quia resur
rectio fuit accelerata et non usq; ad generalē
resurrectionem dilata quantum ad secundum
dicit: ¶ Ad defensionem meam cō
spice hoc impletum fuit quando aliorum qui
cum eo erant crucifixi fregerūt crura. similiter
et in sepulcro fuit corpus xpisti preservatum
ab in tineratione et putrefactione et omni ad
putrefactionem dispositione moraliter autem
potest iste versus dirigi ad xpistum in persona
ecclesie vel cuiuscunq; singularis persone.
¶ Est enim sciendum q̄ xpistus factus est
defensor noster tripliciter videlicet supplicando
advocando debellando primum pertinet ad
clementiam secundum ad iusticiam tertius ad
potentiam. Supplicat autem pro reis et hoc
quia sicut dicit eusebius emisse q̄ omelia septi
ma innocentibus auctoritate criminosis inter
cessione et humilitate succurritur cernens igit̄
nos reos in multis per viam supplicationis
nobis succurrit unde et in cruce patri suppli
cationem porrexit. huius pater agnosce illis
quia nesciunt quid faciunt luce vicesimo tertio
sic etiā et iugiter nos defendit xpistus ihesus
q̄ ē ad dexterā dei q etiam interpellat pro no
bis iudicabit deus eorum defendit illos.

¶ Secundo aduocatus defendit nos allegan
do iusticiam factus est enim aduocatus noster
qui et si ex parte nostra non inueniret iusticiã
qua de potestate dyaboli eruemur inuenit tamẽ
ex parte dyaboli causam propter quam merito
nos perderet secundum enim leges humanas
qui plus petit a causa cadit plus competitio
uero quantuscunque sit multis modis scz loco tem
pore genere et quantitate tribus modis dyabo
lus plus petit scz loco quia quod sibi in uno
loco solui debuerit in alio sibi solui pecierat de
bebat enim mors hominis solui in corpore quã
ipse solui petiit et extollit in capite scz xpus
to qui dicit ¶ Que non rapui tunc
exsoluebam Similiter plus petiit quantitate qz
cum solum peccatores sibi forent subditi et q̃
si obnoxii uendi debet tamen in mortem non
solum iniustum sed iustum io.xv.

¶ Crucifixerunt et cum eo alios duos hinc et
hinc medium autem ihesum et acc.ii.

¶ petistis uirum homicidam donari uobis
autorem uero uite interfecistis. ¶ Similiter
plus petiit genere sicut enim cui debetur argẽ
tum aurum petit dicitur plus petere genere qz
rem alterius generis petit quam debetur

¶ Sic at dyabolus qui non hominem solum
qui sibi fuerat obligatus petiit sed et deus in
petiit qui sibi obligatus non fuerat unde esse
hic ubi supra homo illi debetur per inobedien
tiam ille deum appetiit per superbiam sic ergo
plus petendi periculum humane specie seduc
tus et deum in homine persecutus incurrit hec
iste isti ergo sunt improbi exactores humani
generis de quibus ysa .iii. Exactores populum
meum spoliauerunt quos xpus tus superauit in
iudicio secundum illud ysa.nono

¶ Septrum exactoris eius superasti sicut in
die madian idest contritionis et sic defen
dit nos per iusticiam Allegauit enim pius peti
tionem contra dyabolum dicens iob.uenit enim
princeps mundi huius ꝛc.iere.l.

¶ Judicio defendet causam illorum Tertio
defendit nos per potentiam pro nobis bellan
do fuit enim ipse pugil qui pro nobis exposuit
se duello quando mors et uita due lo conflixe
re mirando solent enim strenui duces singulare
certamen eligere sicut patet de alexandro et po
rsen de aruncio et lucio uolentes magis sua
sore per cula quam multitudinis sibi subiecte
et xpustus sibi assumens pericula humani gen
ris singulare certamen iniit contra hostem q̃
nam discipuli omnes relicto eo fugerunt et si
cut ipse dicit ysa.lxiii ¶ De gentib9
non est uir mecum sic autem pugnaturus uicit
et omnes defendit trene.iii. ¶ Judicasti do
mine causam anime mee defensor uite mee

RUE A framea deus animam
meam ꝛc hic orat psalmista in p
sona xpisti pro sua totali a malo
liberatione et primo petit liberari
a morte secundo ab hoste quantum ad primũ
dicit ¶ Erue a framea mea idest a gladio ani
mam meam dicitur enim mors framea idest
gladius quia separat idest diuidit animam a
corpore.i.regũ.xv. ¶ Siccine separat
amara mors. ¶ Moraliter uero potest ista
pars uersꝰ exponi tripliciter uno modo sic q̃
per frameam intelligatur peccatum et sic est
oratio xpisti pro ecclesia dicitur autem pecca
tum framea quia sicut gladius uulnerat diuidẽ
do et continuitatem soluendo sic peccatus ani
mam uulnerat a deo separando et unitatem
que deberet esse cum deo soluens secundum il
lud ysa.lix. ¶ Iniquitates uestre diuiserunt
inter uos et deum uestrum et tamen sicut di
cit ysidorus v ethi capitulo xxvii. Ferro mori
etes maior optauit gladius enim sine grauiori
crutiatu morte uitam finire nouit sic et multi
mori peccato non formidant quia in presenti ui
detur quasi sine crutiatu ymmo et cum delec
tatione uidetur esse multis etiam est ista mors
eligibilis quia credunt q̃ sit compendiosa pu
tant enim se posse cito de peccato conteri et re
surgere et ideo peccare non curant de quibus
augustinus libro de honestate mulierum ait sic
dicet alicui uis iuuenis sine facio aliquid quod ti
lectat modo et postea penitentiam ago quomo
do si dicat peccatiam me crudeli gladio et po
stea uado ad medicum et nescit q̃ unius ho
re puncto uulnus accipitur sed uix longo tem
pore ad sanitatẽ pristinam reuocatur hec ille
psalmista ¶ Ferrum pertransit animam eius
ecce graue uulnus ideo psalmista de gladio ma
lignantium eripe me .uel per framea intelli
gitur lingua discentionis que diuidit uictos in
caritate psalmista .

¶ Lingua eorum gladius acutus est et ẽ ista
framea aĩe piculosa et iõ odiosa nã quãto dei
plꝰ diligit unitatẽ iĩ suos tanto plꝰ odit diu

sionem sed quantum tu deus unitatem diliget patet per illud Jo xvii. Non pro his rogo tantum sed pro his qui credituri sunt ⁊c. ut omnes unum sint. unde beatus augustinus de verbis dominj unum cogitate et videte in ista multitudine quod delectet nisi unus ⁊c. quis vos ferret nisi unus superetis hec augustinus. patet ergo quam periculosa est lingua que unitatem soluit revera qui gladio tibi percutit gladius peribit idest lingua iudicio que separabit malos de medio iustos; signanter autem dicit lingua talis frameā dicitur enim frames quia fremat agitata sic et lingua mala; vel dicitur frameā quasi ferrames ferrum enim secundum isidorum xvi. ethi. ca° xx. dicitur eo quod ferva idest semina terre condat Sed unde primum tellus tractabatur idest colebatur inde modo cruor effunditur ut ⁊ lingua data ē homini ut bona semina .i. cogitationes et exortationes proximo transmitteret et ad colendum terram idest proximum instruendum deserviret sed iam-mutatus est usus eius in lites et dissentiones suscitandas ex quibus sepissime sequitur effusio humani cruoris ideo dicitur de bestia dan. vii. q. dentes ferreos habebat tertio modo q fremeam potest intelligi potestas secularis que ad defensionem ecclesie est qui communiter iusticie ordinata est rom. xiii° ¶ Non sum ego qui gladium percat uel enim minister est uindex in iram ei qui malum agit et hec sup cantica exodi. quomodo stabunt ordines clericorum administrationes eorum si non principum beneficio et munificentia sustententur et protegantur pota unde quondam poterat ecclesia dicere principi seculari ¶ Effunde frameam et occlude te aduersus eos qui persequuntur me die anime mee ⁊c. sed modo ista frames sic ecclesiam persequitur q habet necesse esse ut a frameā eruatur iere. xviii. ¶ Jugum ferreum super cervicem tuam et de manu eius unicam meam unica dicitur anima que soli deo per amorem coniungitur quia sicut dicit hugo ut ergo aliquem ita amoris est ut talem te esse necesse sit quale est id quod amas ⁊ cui per affectum coniungeris in ipsius similitudinem quadā dilectionis societate transformeris hec ille igitur si anima multis per amorem coniungitur multiplex et non una efficitur pa. ¶ Et fructu frumenti vini et olei sui multiplicati sunt Sed econuerso est quando uni soli adheret unus qui celebret deo unus spiritus est secundum apostolum cui adiungitur. unus spiritus est sic qui adheret deo unus spiritus est et in diuinum quendam totus transitur effectum nec potest aliud sentire aut sapere nisi unum cantic. vi. una est columba mea. uel unicum suum uocat ecclesiam que una est et multis populis congregata et quia preuidit ecclesiam multas persecutiones a furoribus esse passuram ideo pro eis liberatione unum confortat. populi iudaici vii ost

¶ Alibi de ore leonis hic comparat furores leonibus dicens ¶ Salua me ex ore leonis idest populi iudaici quem leoni cōparat propter suam crudelitatem uel per leonē intelligitur ipse pilatus qui fungebatur potestate leonis idest imperatoris quem apostolus uocat leonem thim. iiii. Liberatus sum ex ore leonis uel per leonem intelligitur ipse diabolus sic. ¶ Aduersarius uester diabolus tanquam leo ¶ Allegoriet autem exponendo erat hic ppositus pro suis nam per leones qui sunt animalia rapacissima et uoracissima intim q. secundum plurimū triduo abstinent cibo ut possint solida uenatione intelliguntur potentes raptores qui alienum bona sibi rapiunt et sicut dicit pe ¶ Qui uenant p'ebem meam qui ⁊ a suis abstinent ut alienum bona consumant nihil sepe aliis relinquentes puer. i. Deglutiamus eum sicut infernus uiuentem et integrum ideo pe. ¶ Oculi eius in pauperem respiciunt insidiatur in abscondito quasi leo in spelunca suo et bene comparatur leoni quia licet leo multa ueneretur tamen sicut dicitur libro de naturis rerum leo nunquam inuenitur cursus aut pingue dine saginatus sic nec isti raptores uix inueniuntur habundantes diu immo semper fere sunt in egestate puer xi ¶ Alii diuidūr propria et diuiores sunt Alii rapiunt non sua ⁊ semper in egestate sunt causa est quia res male quesita semper peribit ita ambrosius exameron omelia v. loquens de piscibus qui alios deuorant ait sic minor a pisce illos esca maioris est et rursus ipse maior a uilidiore inuaditur et sic esca alteri us predator alteri sic est de raptoribus ideo ecclesiastici. iiii. ¶ Noli esse quasi leo domi tue dicit et a comibus ⁊c. Comparat populum iudaicum unicornibus et hoc ut propter

propter fusiū tridomobilitatem nā sicut dicit hic in glosa hoc animal captum citō mouet q̄s domctur, sic fuerūt semper fuerunt indomabiles quibus dicit beatus stephs .act.vii.dura cuice rē. ¶ Quos semper spiritui sancto resistitis et eze.ii.,patres eorum prevaricati sunt pactum meum usque in diem hanc et filii dura facie ⁊ in domabili corde sunt ut p unicornes intelligantur principes iudeorū qui de uno cornu se extollebat scilicet de cultu ⁊ cognitione unius dei cui cū pessime seruiebant perit autem humilitatem suam idest se ipsum propē meritus humilitatis sue quo humiliauit semetipsum usque ad montes a cornibus istorū .i. superbia potentia saluari allegorice uero exponendo hic est oro xpisti p suis pauperibus nā per humilitatem pōt intelligi habuit status pauper ecclē uel xpisti p qua erat sunt autem unicornes crudeles prepositi diuitū quia pauperes opprimunt ⁊ rō ē quia sicut dicit cassiodo⁹ que uno cornu armantur multo fortiora sunt his quibus duo tribuunt sic ⁊ tales prepositi et ballistarii q hūt q̄si unū cornu tm̄, q̄ ptātē sup uno loco ut in uno negotio ut coīter sunt peiores et crudeliores quaz dñi eorū qui hūt multa cornua cā ē quia sicut dicit phūs ti. retho. differūt hii qui nup possiderūt ab his qui ab ātiquo in moribus eo q̄ omnia sunt peiora nupditatis sic est in ꝓposito quia ut communiter dicunt cū prius essent pauperes ideo peiores fuit cū tñ prouer .xxviii. scribatur uir pauper calumnians pauperem simul est ymbri uehemēti in quo parat fames ⁊ ysa .xxviii. interfecti o magna rē. et descendent unicornes cū eis ⁊ tauri cum potentibus.

ARRABO NOMEN tuum fratribus rē. ꝓpe. primo egit de passionis xpi acerbitate ⁊ resurrectionis claritate hic agit de utriusque fructu ⁊ utilitate ⁊ facit duo q̄ primo oñdit ꝓpe. in persona xpi tā passionem quā resurrectionem esse utilem pūtibus secō oñdit utramq; futurā utilē tempore adhuc absentibus ibi. Annunciabit domino ⁊ primo tangit fructus resurrectionis secundo passionis ibi. edent rē. primo uero oñdit illius fructū duplicem secō alicis ex his alicit ad dei laudem ibi. Qui timetis quantum ad primum tangit primo fructū bone ⁊ necē a formationis dicens Narrabo nomē tuum fratribus me

is q̄ pōt intelligi uno⁹ de narratōe quaz fecit p seipm in psona propria ⁊ sic p frēs hic intelligunt apli ⁊ discipuli maxime⁹ in quodā sermone de resurrectione dicit sic o mirabilis bonitas saluatoris appellat frēs quos nouerat negatores istis fribus p⁹ resurrectionē narrauit nomē dei .i. noticiā q̄n aperuit eis sensuz ut intelligerēt scripturas sicut dicitur luc. ultio Alio⁹ pōt hic intelligi de ꝓdicatione xpi quam fecit mediātib⁹ apl'is et aliis ꝓdicatorib⁹ ⁊ sic per fratres intelliguntē homines gen. .xxxvii. Caro eni ⁊ frat noster ē .secundus fructus erat diē laudationis ⁊ quantuz ad hoc dicit in medio ecclesie laudabo te qō pōt dupl'r intelligi uno mō de laude qua xpistus p se ipsum deū laudauit ⁊ sic p ecclesiaz intelliguntē apli et discipuli in quibus fuit tota nascens eccl'a laudauit g⁹ deū in medio eccl'e ⁊ oñde deuz laudabilem qñ p⁹ resurrexionē suam stetit ī medio discipulorū suoz sicut habet io. ultimo alio mō pōt intelligi de laudatione quā membra sua cotidie deum laudāt quod dicitur fieri in medio ecclesie uel q̄ fit publice et manifeste uel quia fit intime. .i. in corde qō eni est in medio ē in intimo ut in medio eccl'e .i. in uiris perfectis q̄ sunt quasi medium eccl'e .i. ipsi eccl'e magis intimi inter quos beata uirgo simpliciter fuit mediuz eccl'e propter duo primo q̄ eccl'a celū est illō po. Dñs in tēplo scō suo dñs in celo sedes eius mediuz uero celi inter duos polos ē circulus equinoctialis in quo non fuerit sol est equinoctiū ap̄ omnes .i. nox et dies equantur sic et sol iusticie in utero uirginis eqnoctium fecit quia nox equata est diei quando creatura ad equalitatē et pdemptitatem suppositi diuini assumpta e st hoc autem factum est in utero uirginis ī quo patet quodammodo ueritas opinionis quorundam philosophorum qui dicunt q⁹ sub eq noctiali est habitatio optima unde dicit auicē na. .i. cōn. q⁹ omnes dispositiones habitantium in linea equinoctiali sunt dispositiones nobiles neq; aer ibi impeditur impedimento sensibili idest non disparatur sensibiliter sic et quidam theologi posuerunt paradisum sub equinoctiali propter loci temperiem omnia ista uerba sunt de linea nostra equinoctiali predicta sub qua morantur qui se eius seruicio mancipauerunt isti habēt omnes dispositiones nobiles nec pōt eis accidere aliqua distemperantia spiritualis q̄ est ibi uere habitatio gadisi eccle. ſi

¶ Gratis sicut prædixus in benedictionib⁹ q̄ nihil mali potest accidere sic habitanti ber
omelis. Si-sup missus est dicit sic in periculis in
angustiis in reb⁹ dubiis cogita mariam mariā
in nomine non recedat ab ore non recedat a cor
ipsam sequens non deuias ipsam rogans non
desperas ipsaz cogitans non erres ipa tenēte
non corruis ipsa protegente non metuis ipsa
duce non fatigaris ipsa propicia peruenis hec
ber. ps. Suscepimus deus miam tuā in medio
templi tui. Secundo ipsa est mediū ecclesie q̄
eccl'a comparat terre ps. Qui fundasti terrā
super stabilitatem suam non inclinabitur medi
um autem terre dici potest beata virgo propt
duo primo q̄ medium terre est infimuz nam
di sic et maria est humillima dicit enī ber. oml'a
iiii. sup missus est semper solet gratie diue fa
miliaris virtus esse humanitas deus enī sup
bis resistit humilib⁹ autem dat gratiam igitur
que fuit plena gratia fuit. plena humilitate ps
inter medium montium pertransibunt aque sz
gratiarum secundo q̄ ad medium terre mouen
tur naturaliter grauia tanquā ad locū conueni
ente et maxime se soluentem sic et qui pecca
torum onere pregrauantur currant ad mariaz
tanquā ad salutare et singulare refugium ber.
oml'a. secundo ubi supra si immanitate crimi
num turbatus conscientie fœditate effusus inde
ci horrore perteritus baratro incipias absorbe
ri tristicie diffidentie abisso cogitā mariam
hec ille in sermone de spiritu sancto ad mari
am enim sicut ad medium sicut ad archanum
dei respicite mihi quo in celo habitant et q̄ ha
bitant in inferno et qui nos precesserunt et nos
qui sumus et qui sequuntur et nascentium et
qui nascentur ab illis &c. merito autem in te
recipiunt oculi omnis creature quia in te et p
te et de te benignus manus creatoris quicquid
creauerat recreauit hec ber. ps. Deus autē nr
noster &c. operatus est salutem in medio terra

¶ Deinde dñm &c. hic
et predicta non allicit ad exhiben
dum ei reuerentiaz et primo mo
net exhibere honorē sibi timoreq̄
sibi. Timeat eum primo vero mouet honorem
deo tribue ratione sue bonitatis secundo ra
tione sue maiestatis quantum ad primū dicit.
Qui timetis deum sz adhuc timorem seruu

qui pertinebat ad legez veterem quomodo li
cuit incipientes laudare nīl potest aliud dici
nisi in persona xpi de deo patre nisi in persona
ecclie de xpisto quem pro suis seruis bonis
et laudare tenetur omnis homo ps. Laudate
dominum omnes gentes &c. qui confirmata est
super nos eius bonitas scilicet phūs primo retho
rice sue est semper elucidans magnitudinē virtu
tis xpi autē maxime ondit suam virtutem in
sua passione ut q̄ verum est in h⁹ ps. Ideo post
applicatam passionem conuenienter inuitamur
ad laudandū eum ondit autem magnitudinez
duplicis virtutis scz caritatis seu dilectionis q̄
maiorem caritatem nemo habet quam ut qs
animam suam ponat q̄ pro amicis suis et in hoc
est laudand⁹ q̄ sicut phūs i retho. sepe in lau
de ponit si quis perpendēs id qđ est sibi p
ciosum agat id quod est pulcrū s Sicut achil
les laudatur q̄ adiuuit amicum scies q̄ opor
tebat ipsum mori cū posset uiuere huic autem
talis mos pulcrior erat hec phūs sic in propo
sito xpistus pro amicis suis animam suā. i. uitā
que est pciosa erat et eam perpendit mo
rem eligens cum posset uiuere Jere. xii. Di
dilectam animam meā in manus inimicoz eius
ii. mach. ii. manifeste nr scis q̄ quz a morte pos
sez liberari diros corporis sustinens dolores igi
tur laudate dominū q̄ bonus est dominus eī
dit magnitudinē potentie et fortitudinis q̄
sicut dicit phūs iii. ethi. dicitur uirgz fortis q̄
circa bonum mortē est impauid⁹ puta in bello
sed xpist⁹ in bello hostibus ad mortem se sub
iecit matth. xxvi. Tristis est anima mea usque
ad mortem et perconsequens fuit impauidus
circa mortem illam sed nulli dubiū quin mors
illa bona fuerit q̄ expedit unū hominē mori p
populo et non totam gentem perire dicit enī phūs
in yconomicis si contingeret mori cum inimicis
scz rei publice huius mors maxime honoratur
talis mors xpisti igitur laudetur sicut dicit ps
¶ Laudate eum in firmamento virtutis ei⁹ &c
laudate eum secundum multitudinez magnitu
dinis eius debuit mouet honorare vnuz ratōe
maiestatis dicens uniuersum semen iacob glori
ficate eum dicit autem uniuersum semen iacob
ut includat non solum eos qui sunt filii iacob
per carnalem propagationem sed in filios eius
spirituales q̄ sunt ipsi⁹ iacob p imitationē qles
sunt credentes de gentibus unde ei ps in omnibus
7 deo uni glorificet. i. cor. i. oīa in gloz dei facite

JDEM tum omne semen israhel ꝛc. hic monz nos exhibere do minorem et logtur ut filios filializ qui ē semper cū amore et primo nos ad hoc timoꝛē nos allicit secundo cum subiungit ibi .Qm̄ nō spreuit .quantuz ad primū dicit Timeat eū oē semen isrl .i. oēs electi, electi enim in proposito dicuntur semen iacob et semen israhel ꝛc. habet enim semen respm̄ ad plūtum a qua ꝓcedit eo est finis et ad plan tum que ab ipsa ꝓcedit cuius ē principium ia cob uero q dicit luctator xp̄m significat que dyaboluz uicerat uicit ad quem elci habent respm̄ primum propter quod uocant semen iacob et a quo procedunt tāquam finis sue lu cte et tanquam filii et ideo habent ipsum gloriſi care .i. honorare iosue viz ¶ Fili da gr̄az uero israhel interpretat uidēs deum significat bo nos in patria seu statum prie curie semen est status uie seu ipsi uiatores q sicut semen ad se continue humoꝛē trahit per cuius adiectionem cōseruationem i sui naturaz creſcit i perfectm̄ se ruē sic et nos continue attrahendo humoꝛē gra tie et nobis applicando crescimus donec ꝓuenia mus ad perfectionē gr̄e illū dr̄ semen habz ti mere q sicut semē terre mandatū antequā ꝓ ueniat ad messem multis periculis exponitur et multis modis impedit uno aliud cadit supra petram aliud creſcit quia non habz humoꝛē ali ud uero fecus uiā et uolucres celi comedūt illo aliud uero inter spinas et simul exorte spine ſuffocāt ipm̄ sic et nos in uia pūti multa senti mus pericula et impedimēta nr̄e ꝓfectionis fi nalis iere .xiii. ¶ Seminauerunt triticuz et spi nas messuerunt ꝓcedunt tm̄ aliqua figura future perfectionis final in aliquibus et quidam cōuin cit q ueniet ad pfectionē dicit eni palladius. li. viii. ca. ii. Q. op egiptios hoc mō ꝓuentus cuiuſq seminis futuris experitur in area breui humida et exculta diſis spaciis omnis semina frugum spargunt deinde in ortu illius stelle que uocatur canis scz .viii. kl. augusti explorāt que semina canis adurat et que illesa custodiat q primis q abstinēt anno illo tanquam ab his quoꝝ ꝓuentum uberem non sperant secunda uero procurant et circa ea solitantur oppoſita ratione sic et in ꝓposito oēs sumo i breui area i mundo diuisis spaciis tanquā semina btōrum sparsi sed ortus canicule .i. ꝓsperitatis mūdane quo ad modū illius stelle lucet et urit quia ꝓ

ser.ij ¶ Prosperitas stultoꝝ ꝓdest illos offendit futurum ꝓmentum nō dillis solum est sperā dus ꝓuentus bonoꝝ quos nō urit stellio illa q bus dicit ꝑs. ¶ Per diē sol non uret te neqz luna per noctem .i. quos nō ninus dilexit ꝓ speritas nec terret aduersitas nec ēles sunt q amore celestis patrie ois uie delectabilis putpē dunt considerantes illud augu.ti. o libero arbi trio tāta est iocunditas lucis eterne ꝛc. ut etiā si non liceret amplius in ea manere quā unius diei mora propter hoc solū innumerabilis annū huius uite pleni deliciis et circumfluctis tpalīū bonoꝝ rēo merito que contemnentur nō enim sto et paruo effectu dm̄ est qm̄ melior est dies una ꝛc. hec augu. o talibus dicit ꝑsa. lxi. Jsti sunt semen cui bñdixit dñs ista benedictione de qua matth. xxv. Uenite benedicti ꝛc. deinde cum subiungit dicens Qm̄ nō spreuit ꝛc. ē aūt cū quare debeo deum timere cū amore sua cle mentia et bonitas qua nostris infirmitatibus cō descendit et iōiungit hic benignitatem ipsius quā os ondit et exhibet tripliciter uidelicet in pauperis nutritione respectione et erauditione secundū ibi Nec auertit et tertium ibi Qm̄ nō spreuit neqz despexit deprecationē pauꝑis idest ꝓpīsti uel totius generis humani petentis suam liberationē signanter uero dicit . Non spreuit neqz despexit deprecationem q. magni solent preces pauꝑū spnere ne eas audiāt et hoc propter suā superbiā qñz uero despicere auditas ꝓpter ipsius petitionis materiā sed os neutrū facit . ps. Respexit in oratione humiliū et non spre uit preces eorum ꝛc.

ET AUERET faciem ꝛc. hic ondit quantā benignitatē dei ondit in pauꝑis respectione mu ti enim potentes pauꝑes deprecantē respicere dedignāt sed os nō sic et iō dicit nec auertit faciē suā a me facies significat suā diaz essentiā uel personā filii qz non auertit sed po tius ad nos conuertit quando per incarnationem ad nos uenit ps. Nec auertis faciē tuā a puero tuo . et est duplex eā quare faciem sic cōuertit silicet ut uideret nos et ut uideret a nobis uoluit enim nos uidere oculo compassionis ut nostras infirmitates tolleret dicit physiologus de caladrio qui auis est q. si ad infirmum du catur et in eū oculos defigat signum est sanita tis future . si uero oculos auertat signum est

mentis sic ⁊ ꝓpheta ab hoc facit ⁊ ecclos q̄ si uerit quam diu incarnationem dissuleris ⁊ ideo oēs incarnationem precedentes in montez descenderunt sed i incarnatione faciem et oculos in hominē deflexit et erat hō signū et cā future salutis p̄e. Vnde facit tuaz ⁊ salui erim⁹ secunda ratio quare factē fuim ad nos conuertit ē ut a nobis uideretur ⁊ hō etiā nobis saluber est valde dicit enī ambro. sup p̄a. Beati immaculati q̄ tanta est uis in naturalibus q̄ uni mal unuz paruū ⁊ displicabile prodest hictericis non solū uiuum sed etiā mortuū si fuerit communis eius hictericis demonstratū ē quo ꝓbat ābro sius q̄ aspectus uiri iusti sanatiuus est multo magis. Sic ⁊ in proposito multo magis aspicere in actorē salutis nrē sez ihū qui saluator interpretatur siue intendam⁹ in ipsuz uiuum siue mortuū cura erit nostre infirmitatis que quasi hictericia est enim infirmitas ꝓuenies ex nimia calefactione epatis. i. ex inordinata inflammatione praui amoris gen. xxii. Cibi dominum facie ad faciem ⁊ salua facta est aīa mea dein cū dicit ⁊ cum clamarē ⁊c. ondit enim benignitatē et bonitatem in sui exauditione ⁊ primo tāgit suam fauorabilē exauditionem secundo promittit gratiaz actionem ibi. Apud te ⁊c. quantū ad primum dicit. Et cū clamarē ad eū exaudiuit me clamantē enī xpistus in cruce et sicut dicit hebre. v. Exaudit⁹ ē ꝓ sua reuerentia ⁊ nos clamantes libenter exaudit p̄s. Ad dominum cuz tribularer clamaui ⁊ exaudiuit me a

PVID TE laus in eccl'a ⁊c. hic promittit grāz actionem ⁊ hic tam in uerbo quam in facto quantum ad grās exhibendas uero dicit.

Apud te laus mea in eccl'a magna .i. in eccl'a uniuersali que magna ē ptāte dignitate ⁊ numerositate exponit aūt ista ꝓ uersus dupliciter uno⁹ ꝑ laude xp̄i actiua q̄ deū laudat ⁊ ē sens⁹ apud te est sez grata est uel erit laus mea qua te laudo uel laudabo ꝓ meos in eccl'a magna id ē per totuz orbem ubi eccl'a dilatat Alio⁹ exponit de xp̄i laude passiua q̄ sez laudat ⁊ est sensus apud te est laus mea q̄ laudor. i. a te dependit laus mea ⁊ non dependit ab hominibus ut apō te quero laudē ⁊ non soluz ab hominib⁹ ⁊ ratio est quia apud homines laudari non ē magnum ymmo sicut dicit augu ⁊ de sermone dñi

de cuius conscientie puritate quicquid predicit tanto est laudabilius quanto humane laudis uinum desiderat sed sic uiuere ut apud deū sit laus nostra magnū est dicit philosophus primo rethorice q̄ intendere oportet apud quos laus fiat q̄ sicut dicit socrates non est difficile urbe uiensis inter ateenienses laudare sic in proposito hominē apud homines laudari non est difficile q̄ ex leui occasione et ex affectione potius quā ratione mouentur homines ad aliquē hominē laudandū sed apud deuz ⁊ ageloz ē laudabile difficile est q̄ nō competit nisi uirtuoso uirtus autem ē circa difficile. dicit uegeci⁹ si cut nephas ē nō meruisse laudari ita crimen ē sine meritis fuisse laudatū de aūt non sic laudat sz secūm meritū .i. cor. iiii. nolite ante tempus iudicare quo aduenit dñs q illuminabit ⁊c. et manifestabit cōsilia cordiū ⁊ tūc laus erit unicuiq a deo deinde dicit Vota mea ⁊c. promittit se gratias actuz sēō ⁊ loquitur in persona ecclē que uota sua deo offert in presentia fideliū ut loquit in persona ꝓphe ipse enim notum ideſt firmata uolūtas fuit saluare hominem ꝓ mortem quod ⁊ implenit hō aūt fide cōspiciunt timētes deuz ⁊ ideo dicit. In cōspectu timentiū eū ut in cōspectu timentiuz. i. amantiū ⁊ alioz xp̄o adherentiū in quorum p̄sentia monēdo reddidit uota sua uouerat enī deo patri ꝓ salute nostra aguū immaculatū Arietem ⁊ uitulum sagittatuz que oia reddidit qñ seip sum optulit in holocaustum deo patri p̄e. Et bi reddetur uotum in ihrlm ⁊c.

ET EDENT PAVPERES ⁊ saturabunt ⁊c. hic tāgit de fructū passionis ⁊ primo fructū illum cōmemorat. secdo beneficiū eīs recōpensat ibi. Et anime mee ⁊c. fructū aūt iste est cibatio spiritualis seu sacramentalis ⁊ facit hic duo q̄ primo ondit qd operatur fructus iste digne sumentibus secundo quid opetur in ficte accedentibus ibi manducauerūt ⁊c. primo uero ondit q̄ habent frem̄ digne participauerunt apli secdo q̄ per eos etiā alii reddūtur ydonei ibi Reminiscentur primo tangit illius fructū usum secundo effectum ibi conuertentur quantuz ad primū dicit edēt pauperes i. apli q oīa propter xp̄istuz reliquerunt ipsi inquam edēt non solum sacramentaliter quod ⁊ mali faciunt sed

etiam spiritualiter et quo sitiet q̄ a ꝑpo non
inuitat ad suum conuiuium nisi solum pauper
res saltem spiritu et si diuites spiritu ideſt su
perbi Ad hoc conuiuium uenit ipſi contra uo
luptatem se importune ingerunt luc.xi.
¶ Diuites dimisit inanes et rō huius est q̄
cibus iste ad sustentationem uite uictorum et
dicitur propter quod ꝫ uiaticum appellatur
diuites autem non uenit hic uictores sed mi
seri pauperes uero econtrario quia non habent
hic manentem ciuitatem sed futurum inquirūt
unde pauper quoniam hinc recedit dicere potest
illud quod dicit tullius libro de senectute et ui
ta inquit discedo tanquam et hospicio non ti
quam e domo cōmorandi enim natum diuerso
rium nobis non habitandi uedit iō pauperib⁹
paratur ista refectio dicit enim auicen.i. canoū
q̄ iter agens in frigore non uebet ambulare
uacuus primo impleri uebet nutrientibus ꝫ ui
num loco aque habere et morari uoluit in ue
tre caleſtat. Sic in proposito uam pauperes
sunt iter agentes ad patriam et in frigore quia
dicit apo.ii.cor.xi. ¶ Frigore et nuditate in
isto autem itinere refrigescit caritas multorum
et ideo non uult celestis medicus q̄ sint uacui
sed cor nutrientibus repleri et uno loco aque
uti sicut patet in sacramento sub specie panis
ꝫ uini exhibito iō ꝑpo. Pauperes saturabo pāi
bus Deinde cum dicit et saturabunt tangit hu
ius cibi effectum et primo effectum quem cau
sat in uia secundo quem causat in patria ibi ui
uent corda in uia autem causat effectum dupli
cem scz spiritualem repletionem et exultationē
quantum ad primum dicit Et saturabūtur ideſt
grā repleburtur propter q̄ et eucaristia ideſt
bona gratia appellatur scz a plenitudine gra
tie quam tribuit dicit phūs li⁹ ve problema
tibus q̄ illa que sunt dulcia et multum habēt
de nutrimento paz autem de superfluo in mo
dica quantitate sumpta multum replent econ
uerso est de aliis Sic in proposito uam cib⁹ iste
dulcissimus est ber.in sermone qui incipit sic.
Panem angelorum ⁊c̄ dicit sic potes ne tibi ef
timare quale et quantum ē h⁹ sacrum sacrorū
et sanctum sanctorum dulcedo omnium dulce
dinum hec sunt spirituales delicie sanctorum
hii bibuntur in loco uberi torrentes lactis fluia
mellis hec ber. pue.xxiiii. ¶ Comede fili mi
mel quia bonum est ꝫ fauum dulcissimum gut
turi tuto multum etiam habet de nutrimento
primo dol est nutrimentum cum enim in h⁹
sacramēto sint tria uidelicet natura diuina ani
ma ꝑpassi et corpus eius cum sanguine omnia
ista nutriunt ꝫ delectant ꝫ ideo animam mul
tum replent ꝑpo. Dilate saturitatem in animo
eorum quantum uero ad secundum effectum
que est spiritualis exultatio dicit Et laudabūt
dominum qui requirunt eum ideſt qui solum ꝫ
sepe deum querunt et ista laus sequitur usum
huius cibi et huius suauitatem nam ex leticia
cordis prorumpit homo faciliter in laude illi⁹
a quo occasione leticie accepit ꝑpsa.li. Cienient
in sion laudantes ꝫ letitia sempiterna super ca
pita eorum igitur saturitas est autem causa
laudis leticie ꝑpsa.xv ¶ Delectabitur in crassitu
dine anima uestra igitur saturitas ē causa l. u
dis ꝑpo. Sicut adipe et pinguedine repleat ani
ma mea et labiis exultationis laudabit os meū
Et saturitas ista occasionem tribuit deum lau
dandi et in hoc distinguitur ista saturitas pau
perum a saturitate diuitum nam diuites satu
rati cibis placidis laudant tam cibos qui bene
sapiunt qui parantur sepe tam habundanter tā
cocos et eos qui dederunt ue deo autem nihil
cogitant osee.xiii. ¶ Juxta pascua sua adim
pleti sunt et saturati et elevauerunt cor suum
obliti sunt mei non sunt pauperes saturati h⁹
conuiuio quia cibus est ipse dominus iohannis
sexto. ¶ Caro mea uere est cibus et ideo
si laudent cibum appositum laudant ipsum do
minum similiter cocus qui parauit hunc cibum
dominus est psalmista parasti in dulcedine tua
pauperi deus item qui dedit hunc cibum dom
nus est psalmista. Tu das escam illoꝝ in tem
pore opportuno igit ille cui placuit ꝫ sapuit h⁹
conuiuium laudat dominum psalmista. Sicut
adipe et pinguedine, repleatur anima mea et
labiis exultationis laudabit os meum. Sic me
mor fui tui deinde quantum ad effectum quem
cibus iste causat in patria dicit Uiuent corda
eorum in seculum seculi quasi dicat licet corpa
moriantur corda uiuent et rō est quia cibus iste
est specialiter cibus et nutrimentum cordis et
quicquid eo nutritur eternaliter uiuit ber ꝫin
sermone qui incipit panem angelorum ⁊c̄.
Dicit sic cibus ille non est uentris sed mentis
nō est enim datus ad ruinas sustentandas h⁹
uite que uapor est ad modicum parens sed ad
eternam uitam anime conferendam hec bern.
io.vi. ¶ Si quis manducauerit ex hoc pane

uiuet in eternum ꝛ iō datur nobis iam innocē
tie restitutis uite fructus ligni uite quo pmi
parentes sepius sumendo ipsum et non tm̄ sed
fuissent immortalitatem consecuti sic eni et ci
bus ille immortalitatem tribuit sumi debet au
gustinus de uerbis domini omelia pprii. Si co
tidianus est panis. cur illis post annum sumen
dum accipere cotidie quod cotidie tibi prosit ꝛ.

¶ Sf: uiue ut cotidie mereris accipe qui
non meretur cotidie accipere non meretur
post annum recipere qui uulnus habet medici
nam requirat uulnus est quod sub peccato su
mus medicina est celeste ꝛ uenerabile sacramen
tum hec augu. ergo sepe sumi debet ut uite p
petuetur mouet. ri. Fructus iusti lignum uite.
ꝛ io. vi. Ego sum panis uite ꝛc hic est panis
uiuus q de celo descendit ut si quis ex ipso mꝰ
ducauerit non moriatur. Uel alio⁹ pōt uersus
iste exponi ut conuiuio ecclesie triūphantis q
uero illud conuiuium comparatur ad quod ceteros
sicut cena ad prandiū fit enim in fine diei ideo
uite apoc. ix ¶ Beati qui ad cenam nuptiarum
agni uocati sunt ideo in hoc conuiuio apponū
tur quedam leuiora et subtiliora que ipse natu
ra diuina ꝛ humana xpisti non sub sacramento
et grossa specie sed in se ipsis nude et aperte.
eccle. xxiiii. q edūt me adhuc esurient ꝛ q bibūt
me adhuc sitient ad hoc uero conuiuium uo
cantur pauperes specialiter luc. xiiii. pauperes
ac debiles ꝛc. introduc huc diuites uero et si
influerant tm̄ sentient magnā difficultatē i ingres
su morte ¶ Facilius est camelum per foramē
acus intrare quam diuitem intrare in regnum
celoꝝ pauperibus uero tanquam domesticis sed
reuerendis statim patebit ingressus matth v. scri
bitur Beati pauperes quoniam ipsorum ē reg
num celorum Est g⁹ pmaginandū q⁹ cum pau
peres in regno illo sint magni et ualde honora
biles quia comites xpisti et cōmensales ui. re
gum Eleuat pauperem ut sedeat cum principi
bus ꝛ solii ꝛc. ꝛ luc. xxii. Ego dispono uobis et
ceteris ut edatis et bibatis super mensam meā
q⁹ non uenient soli sed cum amicis suis ꝛ pul
cra sequela diuites g⁹ q habent amicos de pau
peribus luc. xvi. Facite uobis amicos de mamo
ne ut cū defeceritis recipiant uos ꝛc. introibit
intuitu pauperum ceteri uero repulsam patien
tur ideo dicit crisostomus omelia xlii. impfec ꝛ
q⁹ diuites infructuosi. ꝛ steriles erant futuri.
nisi pauperes facti fuissent. ꝛ augu. de uer. dñi
omelia xxv. sō negatur in penis misericors deus di
uiti quia dum ipse uiueret noluit misereri ideo
rogans deus non exauditur in tormentis ꝛ ro
gantem pauperem non exaudiuit in terris ꝛc ꝛ
fecundus est ager pauper cito reddit dominum
tibus fructum uix celi est pauper quem perue
nitur ad pcm hec augu. q g⁹ uult ad id intro
duci conuiuium querat fautorem pauperū pq
uer. xviii. Qui dat pauperi nō indigebit ꝛ ma
thei vi. de pauperibus ꝛ habebis thesaurum
in celo saturabuntur in hoc conuiuio erit lucra
saturitas q omnis sensus gaudio replebuntur
unde anselmus in li⁹ de beatitudine perhennis
uite dicit sic in illa futura uita ineffabilis delec
tio quedam bonos inebriabit ꝛ dulcedine sui ex
totos eos et mirabili inestimabili saciabit ocu
li mires aures os manus pedes guttur, cor iecur
pulmo ossa medulle ex⁹a etiam ipsa singulaq;
membra eos in comune tam mirabili delecta
tionis et dulcedinis sensu complebuntur ut ue
re totus homo torrente uoluptatis dei potet
et ob ubertate domus eius inebrietur pō.
Pane celi saturauit eos. Item de petra melle sa
turauit eos.

¶ Ad hoc conuertentur. et
conuertentur ꝛc hic ondit q⁹ per
apostolos etiam alii predicti fruc
tus participatio nem sufficienter pro
nei sc̄s gentiles, p ipsos ad fidem xpisti con
uertendi et primo predicit gentium ad xpistū
cōuersionem secundo causam illi⁹ subiungit ibi
ratione ibi Qm̄ dñi ꝛc et p⁹ agit de gētiū con
uersione secundo de earum cultu ꝛ religione.
ibi Et adorabunt ꝛc quantum ad primū dicit.
Reminiscent ꝛ conuertentur ꝛc reminiscent
inquam dei sui nam cum unicuiq; sit cognitio
dei naturaliter inserta ista cognicio totaliter p
peccatum nec est aliqua cognitio que ita facili
ter cedit in oblionem cum tamen sit summe
necessaria narrat valerius li⁹ .i. q⁹ uir quidam
athenis eruditissimus lapide percussus in capite
cetera omnia tenacissima memoria retinens tm̄
modo litterarum in quibus precipue athenis i
seruierat oblitus est dirum maligniumq; uult⁹
dicit valerius in eum quo' potissime letabatur
erupit sic est de homine qui in capite idest in
mente lapide uulneratur si in malicia indurat
nam quamuis omnia alia in memoria retineat
noticiam tamen dei ad quam creatus fuerat et

in qua precipue letatur qui fuerit est dño ? ma ligno uulnere perdit ? ideo ẽ.o. ¶ Dixit pharao quis est dominus ut audiam uocem ei⁹ ne'cio dominum ꝛc.et hoc quia induratum ẽ cor pharaonis sicut dicit ẽ.o.vii.quia ergo re miniscí est recuperare noticiam perditam ideo quicunq; p⁹ peccatum ducitur in cognitione dei dicitur ipsius réminiscí ¶ Et est sciendũ q⁹ ad remniscendum dominum duobus excitamur uidelicet eius multiplicatã similitudine nobis proposita ? beneficiorum ſgorum multitudine exhibita primo ergo dico ratione multiplicis similitudinis nam recordatio per similia unde augustinus recordatio est in cogitationẽ prohibita occasione similium animi recursio et uerrois de memoria et reminiscentia dicit q⁹ motus rememorationis est motus a simili rei ad rem Sed multas similitudines habemus tã quam memorialia dei ecce enim intra nos est anima que ad ymaginem et similitudinem dei facta est extra etiam sunt sacramenta ecclesie et precipue sacramentum eucaristie de quo luc uicesimo secundo hoc facite in meã commemorationem Similitudo i sacra scriptura et generaliter in omni creatura est similitudo uestigii et ideo quocunq; homo conuertit occurrit sibi quedam dei similitudo et qua reduci debet in recordationem dei sapientie uecimo tertio A magnitudine enim speciei et creature cognoscibiliter poterit horum creator uideri .Secundo excitamur eius beneficiis nimis enim uidetur ingratus qui dum beneficium percipit benefacientem non agnoscit seneca ad lucillum quid eo miserius qui beneficia excidunt nos autem nõ tantum semel sed cotidie ymmo continue diuina recipimus beneficia bernhardus in meditationibus sicut nullum ẽ momentum quo homo non utatur uel frustur dei bonitate et misericordia sic nullum debet esse momentum quo eũ pereunte non habeat in memoria ideo.premittit ibi bernhardus ubicunq; fueris in lecto aut in alio loco ora frequenter orandũ et flecto corpore mens est erigenda ad deum ysa.sexagesimosecundo Qui reminiscimini dñi ne taceatis et ne detis silentium ei quod autem dicit hic uniuersi fines terre potest exponi unomodo de uniuersitate gentium et est distributio pro generibus singulorum idest de uniuersis finibus alig conuertentur alio modo potest exponi moraliter sic quod fines terre accipiatur ortus et occidẽs

quia significant duas etates scilicet iuuentutis que est ortus et senectutis de plures conuertũtur ad deum quam de etate mediis matthei viii Multi ab oriente et ab occidẽte uenient ? recubent cum abraham ꝛc.in regno celorum .

¶ ADORABUNT in conspectu eius ꝛc.hic agit de ipsarum gentium conuersarum cultu et religione dicens et adorabunt in conspectu eius idest in spiritu et ueritate io .decimo ¶ ueri adoratores adorabunt patrẽ in spiritu et ueritate et hoc nõ in ierosolimis uel in uno loco determinato sicut in ueteri testamento sed ubiq; terrarum et hec facient ũiuerse familie gentium conuertende quod autẽ hic dicitur in cõspectu eius dupliciter põt intelligi ũno modo de conspectu eius quo ipse conspicit et sic adorare est adorare deum in corde quia primo regum decimo sexto .

¶ homo uidet que parent deus autem intuetur cor Alio modo intelligitur sic q⁹ adorabunt in conspectu eius tanquam conspecti nõ adorabunt dominum conspicientes deum sicut faciunt boni xpistiani qui deum conspiciunt intrinsecus per fidem ? deuotionem et etiam extrinsecus in sacramento altaris et in ymagine crucifixi ? horum similitudinibus ad quorum cõspectum dñi adorare debemus dicitur libro de naturis rerum q⁹ elephas super omnia bruta habet intellectum unde non dubitat primo aspectu adorare illum quem cunctorum intelligit esse rectorem cuius si tyrannus appareat influxus manet et plinius libro octauo dicit quantum ad docilitatem eius quod regem adorat genua submittit et coronas sibi traditas eidem porrigit nos autem qui homines sumus multo debemus esse dociliores nam est scriptum in prophetis erunt docibiles dei et ideo in conspectu dei regis celestis et rectoris omnium adorare debẽt flectentes genua et coronas idest omnem perfectionem nostram deo attribuere tanquam auctori ero tricesimo tli. ¶ Non apparebis in conspectu meo uacuus ? apo.septimo cecidérunt in cõspectu throni in facies suas et adorauerunt dominum .

DOMINI dñi est regnuz ꝛc. hic premissorum assignat ra tionem dicens. Quoniam dñi est regnum sez inter gentes ꝛ ipse dominabitur gentium .

istud autem regnum optinuit precibus a patre psalmista postulans a me et dabo tibi gentes he reditatem tuã ꝛc. et ideo iustuz ẽ ꝙ ad ipsuz gentes conuertantur tanquam ad uerum regez et dominum suum. Narrat ualerius libro primo de seruio culio ꝙ cum adhuc esset puerulus flammam ignis apparuit circa caput quam do mestici sui uiderunt ꝙ erat prefagium futuri regni nam postmodum ad fastigium regale eue ctus est sic fuit de xpisto adhuc puerulo supra cuius caput apparuit non solum ignis flamma sed lucidissima stella quam uiderunt domestici xpisti scilicet magi primicie gentium mathei.ii ¶ Stella quam uiderant in oriente antecede bat eos donec ueniens staret supra ubi erat pu er . Et erat istud prefagium futuri regis genti um qui primo fuerat rex solum iudeorum ma thei secundo ¶ Ubi est qui natus est rex iu deorum ieremie decimo Quis non timebit te o rex gentium qui igitur dñi est regnum habe mus sufficientem rationem duorum premisso primum est quasi ꝙ ad ipsum conuertamur eidem fortiter obedientes dicit enim aui enna viii. de animalibus ꝙ quando reges apum ge nerantur quilibet habet cateruam suam et illa post non uult habere alium regem nisi quem acceperit et si alius rex uoluerit super eos reg nare interficiunt ipsum sic et xpistus natus ac cepit cateruam suam sez ecclesiam de iudeis et gentibus congregatam tanquam sibi debitaz iure hereditario et ideo nullius de ecclesia aliuz debet permittere super se regnare et ideo si il le qui est rex super omnes filios superbie uelit usurpare inter nos regnum occidendus est et re gi nostro quem accepimus est fortiter adheren dum psalmista Filie spon exultent in rego suo Est ecꝭ istud sufficiens causa serui uidelicet ꝙ xpistum amemus debitam sibi reuerentiaz ex hibentes dicit enim phũs quinto poli. caº vii. ꝙ principatus non debet esse lucrati sed loco lucri debet principi maximus honor exhiberi uñ ꝛ caº ix dicit ꝙ rex magis debet excedere in honoribus quam pecuniis a populo exhibitis sic et rex iste lucrum aut pecunias nostras nõ requirit psalmista ¶ Dixi domino deus meus es tu quoniam bonorum meorum non egeo sed honorari et adorari a nobis exigit et hec sibi i pendere debemus zacharie decimoquarto .

Ascendens in ibrm ut adorent regem dominuz et psalmista . ¶ psallite deo nostro psallite psallite regi nostro psallite quoniam rex et cetera

ADHESERUNT ꝛ. dedo rauerunt hic ostendit psalmista quid cibus predictus operatur in ficte accedentibus et primo tangit ipsius usum dicens quia pingues terre manducauerunt sez cibum illum quem et pauperes re quibus supra . Ecce pauperes ꝛc. sed diuersi mode quia illi spiritualiter isti solum sacramen taliter et adorauerunt solum per fidem et non per caritatem et ratio est quia isti sunt pin gues terre idest repleti amore terrenorum tales autem non debent manducare panem istum di cit enim auicenna. i. can. ꝙ qui sanitatem uult habere non debet comedere donec superiora in testina sint uacua a priori nutrimento ꝙ enim in corpore veterius est hoc est mittere nutrimẽ tum super aliud nutrimentum ꝙ non est di gestum sic in proposito superiora enim intesti na nostra sunt intellectus et affectus qui replen tur cibo indigesto quando circa temporalia in ordinate occupantur uel quando remanet in conscientia graue peccatum quod non est per confessionem ꝛ contritionem expulsum ecclesia stici decimonono . ¶ Interiora eius plena sunt do ꝛ dicit decimo octauo

¶ Repleti sunt interiora tua iniquitate consue uerunt autem pingues terre idest diuites secu li sic repleri mich. vi. Diuites eius repleti sunt iniquitate et tales primo se deberent euacuare antequam sumerent istud spirituale nutrimen tum unde et est preceptum eum sumi a ieiunis aliquid plus nocebit ꝗz proderit. i. cor . undeci mo . ¶ Qui manducat et bibit indigne iudi cium sibi manducat dicit unde quantum ad dictos pingues manducantes tangit eius effectum di cens in conspectu eius cadent omnes qui descẽ dunt in terram idest qui ad terrena per amo rem inordinatum inclinantur illi iquam cadẽt primo in culpam et postmodum in penã ber nhardus in sermone qui incipit panem angelo rum ꝛc. sane in mensa unt de uno pane cena

uomini consecrato petrus et iudas accepit bo
nus in uitam pessimus in penam bonus in bene
ficium pessimus in testimonium bonus in salute
pessimus in mortem hec bernhardus significauit
uero dicit ꝙ cadent in conspectu eius scilicet
dei quia licet in conspectu hominum uideant
ascendere tamen in conspectu dei necesse est eis
cadere est enim de istis sicut de rota que dum
circumuoluitur pars anterior continue descen
dit et cadit pars uero posterior surgit et ascen
dit et ideo ei qui uidit partem posteriorem rec
te apparet ipsa quasi ascendens sed ei qui con
spicit anteriorem apparet cadens et descendēs
Sic in proposito est enim homo mundialis qua
si rota psalmista deus meus pone illos ut rotā
Non tamen sicut rota quiescens sed quasi cir
cumducta quam trahunt equi pharaonis idest
demones post se psalmista.

¶ In circuitu impii ambulant pars uero an
terior est cor unde et cor secundum philoso
phum est quod primo formatur in animali
pars posterior est corpus licet ergo rota ista ele
uetur quantum ad partem posteriorem tamen
proportionaliter deprimitur secundum partem
anteriorem et ideo in conspectu hominum qui
non uiuent nisi corpus et corporalia talis ascen
dit et surgit sed in conspectu dei qui intuetur
partem anteriorem idest cor ipse descendit et
cadit exodi decimoquarto.

¶ Subuertit rotas curruum ferebanturq; in
profundum psalmista. Ibi ceciderunt qui ope
rantur iniquitatem expulsi sunt nec potuerunt
stare.

BANJAM mea illi uiuet. hic
ecclesia predictum beneficium deo
recompensat. recompensatio autē
ista fit per hoc quod se et suos to
taliter diuino seruitio mancipat et ideo dicit
spūstus. ¶ Et anima mea idest eccle
sia quam diligo sicut animam meam illi uiuet
scilicet deo non sibi ipsi nec per animam que
spiritus est et non caro intelligitur quilibet ho
mo qui spiritualiter et non carnaliter uiuit.
Et semen meum idest filii regni quos ego semi
naui et fructum uite eterne faciant seruient ip
sidicit ꝙ anima sua domino uiuet quia quilibz
homo spiritualis omnem operationem et cogi
tationem in dei honorem refertur unde dionisi
us de diuinis nominibus dicit ꝙ amor dei est
ecstasim faciens non permittens amantem sui
ipsum sua fidei uita unde gala.ii. Uiuo ego
iam non ego uiuit uero in me xpūstus. Sic au
tem uiuere debemus deo et ceteris et hoc prop
ter duo primo, propter seruituris conditionem
dicit enim augustinus libro primo soliloquiorū
noli uelle esse quasi tuus in. tua potestate sed
clementissimi domini te seruum esse profitere.
seruus autem secundum leges humanas qui
quid acquirit domino suo acquirit quia nullius
rei habet ipse dominium sed quicquid habet est
dñi et perconsequens uita serui est domini et
seruus uiuit domino non sibi ergo si nos profi
temur nos seruos dei oportet ꝙ sibi uiuamus
non nobis sicut et xpūstus patri uixit dicens nō
mea uoluntas sed tua fiat romañ. septo.
Quod uiuit uiuit deo secundo propter firmissi
mam beneficiorum obligationem nam obligati
sumus deo ex totis nobis et ideo nos totaliter
deo tribuere debemus unde bernhardus libro
de diligendo deo illum ratio urget et iusticia
naturalis totum se tradere illi a quo se totum
habet et cito post si totum me debeo pro me
fcō quid addam iam et pro refectio nē et pri
mo opere me mihi dedit. in secundo se et ubi
se dedit me mihi reddidit datus ergo et red
ditus me pro me debeo quid deo tribuam ꝙ
se nam si me milies rependere possem quid suz
ego ad deum hec bernhardus patet igitur qō
nihil de uita nostra nobis retinere possumus qō
non deo debeatur ii. cor. v. Pro omnibus mor
tuus est xpūstus ut qui uiuunt iam non sibi ui
uant sed ei qui pro ipsis mortuus est. augu
stinus de uera innocentia cum homo secundus
se uiuit non secundum deum similis est diabo
lo quia nec angelo secundum angelum sed secū
dum deum uiuendum fuit.

NUNCIABITUR domino
nē. postquam ps. ostendit utilitatez
passionis et resurrectionis quantum
ad tempora presentes hic ostendit
eandem utriusque utilitatem quantum ad fu
turos et absentes unde ostendit hic ps. nouam
generationem filiorum dei per sanctorum pre
dicationem esse futuram que particeps erit uti
litatis tam passionis quam resurrectionis sicut

fuit populus primitiuus ecclesie et fecit hic duo primo enim predicit futurum nouum populum dicens ¶ Anuntiabitur vomino generatio uentura 9 duplicter exponitur uno modo generatio uentura anuntiabitur vomino. i. conuerteretur ad vominum per anunciationem. i. predicationem Alio modo sic 9 anuntiabitur vomino illa generatio per angelos qui etiã ordines ecclesie et cetera que in ecclesia sunt ordinant et hoc faciunt non ut deo nuncient aliquid 9 ipsum lateat sed ut ordo creaturarum a deo institutus seruetur deinde cum dicit Et anunciabunt predicit conuersionis illius populi modum modus uero erit duplicter scilicz per predicationem et per spiritualem regenerationem quantum ad primum dicit anuntiabũt celi fidelit uiri celestes iusticiam eius silicet factum in liberatione hominis per xpisti passionẽ unde gregorius xvii. libro mo. super illud prudentia eius percussit superbum qui nos iure debitores mortis tenuit et iure in nobis ius mortis amisit dominus enim noster pro nobis mortem subiit indebitam ut nobis mors debita nõ noceret hec ille unde fuit de xpisto sicut de iusto rege refert ualerius libro vi. 9 cum legez edidisset ut in adulterio deprehensus utroque oculo priuaretur et filius eius damnatus esset utroque oculo priuari debuit sed cum tota ciuitas in honorem patris resisteret aliquamdiu ipse ne lex a se condita violaretur tam sibi quaz filio oculum unum erui fecit et sic lege seruata uterque usum uidendi reliquit eodem modo filius dei qui est pater noster legem edidit dicens gen. i. ¶ In quacunque die comederitis ex eo morte morieminí priuationem duplicis uite qua si duplicis oculi cõminatio est enim uita oculus quia luce. pi. ¶ Lucerna corporis tui est oculus tuus. Lucerna autem corporis est uita io. i.

¶ Ista erat lex hominum a transgressio autẽ illius mandati domini ad suggestionem dyaboli erat adulterari dyabolo et ideo in hoc desponsatus damnatus erat adulterio et per consequens secundum legem duplici oculo idest uita priuari meruit uita scz temporali et eterna sed filius dei ad instantiam ciuium suorum id est angelorum et iustorum hominum sic mediante ut et lex a se edita permaneret integra et tamen homini remanet usus idest uita nam tã patri quam filio idest xpisto et homini sublatus est unus oculus idest uita temporalis ex tri

aliter licet alii eterna utriqz seruido est a sic homo iusticiam et non solum per uiuentez saluatus est. i. comin. po. ¶ Sicut in eadem omnes mouimur sic in xpisto omnes iustificamur unde ps. Justus dominus et iusticias dilexit equitatem uidit uultus eius. Deinde quantum ad secundum modum dicit populo qui natus est qui fecit dominus. populus iste est populus xpistianus qui xpisto natus est in baptismo so iii. ¶ Nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritu sancto non potest introire in regnum dei sicut autem prima hominis natiuitas ex terra geñ. primo. ¶ Formauit deus hominem ex limo terre et de hac natiuitate dicitur sapientie vii. Nati continuo desinimus esse natum enim semen humani generis erunt quia non habuit humorem. luce viii. abbeuac. i. ¶ Species hominis quasi pisces maris dicit autem plin̄s libro de problematibus 9 animalia marina sunt maiora eis que sunt in terra et magis nutribilia geñ. i. ¶ Creauit deus cete grandia et omnem animam uiuentem quaz produxerant aque ut igitur in maius excrescimus sumus non solũ nati ex terra sed renati etiam ex aqua et spũ q̃ hec secunda natiuitas spiritualis est renascimur enim ex aqua et spiritu ideo et hec magnitudo ad quam ordinatur hec secunda natiuitas spiritualis esse debet de qua magnitudine dicit augustinus libro de uera innocentia in rebus spiritualibus cum minor maiori adheret sicut creatori creatura illa fit maior et hoc est maius esse qd melius esse et sicut dicit seneca epistola ad lucillum quedam in crescendo non solum in maius exeunt sed in aliud quod precipue uerum est in quibusdam animalibus aquaticis sicut de alphoro pisce dicit albertus 9 primo est uermis et postmodum crescendo uertitur in pisces ira et in hiis aquis ex deo nati quia de filiis hominum efficiuntur filii dei io. i. ¶ Dedit eis potestatem filios dei fieri hiis credunt xp̃o. qui ex sanguinibus neqz ex uoluntate carnis neqz ex uoluntate uiri sed ex deo nati sunt.

Titulus ps. dauid.

DOMINUS REGIT me xp̃s posuisse hic sub figura reductionis populi iudaici de babilone ubi captiuus fuerat i

rensmi propr'm et hoc sub thesu sacerdote
summo agit de reductione populi fidelis de
captiuitate huius mundi ad patriam celestem
et hoc per thesum xpm̃m sit autem predicta
reductio per multa beneficia nobis ex diuina
magna misericordia exhibita unde commemo
psalmista beneficia diuina nobis in ista reduc
tione exhibita et primo ostendit p̃s beneficiorũ
dei sufficientia secundo eorundem magnam
habundantiaz ibi Impinguasti in oleo ⁊c. ⁊ pri
mo tangit beneficia que consistunt in collatiõ
ne bonorum secundo illa que consistunt in reme
dictione malorum ibi Parasti in conspectu pri
ma pars diuiditur in tres quia primo ostendit
xpm̃m in predicta reductione nostruz esse rec
torem secundo pastorem ibi In loco pascue .3º
ductorem ibi deduxit me ⁊c. quantum ad pri
mum sit p̃s in persona populi fidelis patriam
reuertentis Dominus regit me sez in uia ad pa
triam ysa. xlix Miserator eorũ regit eos ⁊c.
quam bonus autem sit rector iste patet per il
lud quod hic additur Et nihil mihi deerit hoc
enim est rationabile ubi dominus regit ibi ni
hil desit et sicut dicit crisostomus super ma
theum imperfecto boni domini est omnia pro
uidere que ad utilitatem pertinent serui boni
aut serui est fideliter operari hec crisostomus
hunc ergo dominum tanquam bonum rectorez
imitari debemus dicit auicenna octauo de ani
malibus q̃ reges apuz sunt duoz modoruz unus
est rubeus et ille est melior et alius est niger q̃
si carbo et ille est deterior sic et generi huma
no uidentur duo reges presidere ad regendum
quorum unus est rubeus scilicet filius dei qui
pro nobis rubricatus est in passione ysaie sexa
gesimotertio Quare rubum est indumentum
tuum et cant. quinto ¶ Dilectus meus can
didus et rubicundus Alius uero est nigerrimus
scilicet malignus spiritus et de isto dicitur iob
xli. ¶ Ipse est rex super filios superbie primus
ergo melior est et ideo sequi eum expedit de ip
so enim dicitur ecclesiastici quadragesimonono
¶ Natus est homo princeps fratrum firma
mentum gentis rector fratrum stabilimentum
populi . ¶ Sciendum est autem q̃ ubi nos
habemus dominus regit me ieronimus habet
dominus pascit me . in quo apparet q̃ idez de
bet esse officium rectoris et pastoris et ideo qui
uult alios regere debet et pascere potius quaz
pasci pascere inquam secundum bernhardum
libro de contemptu mundi cap̃ undecimo tripli
citer exemplo conuersationis uerbo predicationis
fructu omnis et cap̃ xvi. dicit sic indignus lacte
⁊ lana coniungitur si nõ pascit oues si non uigi
lat in custodia gregis iudicium . sibi manducat
⁊ uescit ue tibi clerice mors in olla mors in ol
la carnium mors in huius deliciis ẽ hec ber. exe.
xxxiii. ¶ Nez enim pastores quesierunt gre
gem meũ sz pascebant pastores semetipsos et
greges meos nõ pascebant ⁊c. Ecce egoipse su
per pastores requiram gregem meũ de manu
eoz In loco pascue ibi me collocauit ⁊c. hic
ostendit p̃s. xpm̃m pastorẽ ⁊ diuiditur hec
pars in tres partes q̃ primo ostendit quomo
do cibat intellectũ secundo quo potat affectũ se
cundo p̃s ibi Quy aquas tertio ibi. animaz me
am ⁊c. quantũ ad primum uero dicit. In loco
pascue ⁊c. locus pascue est sancta scriptura ubi
uelicius spiritualibus pascimur et nutrimur am
brosius li. de ioseph nullus cibus scientie et
doctrine dulcior in hiis pascuis nascentur her
be odorifere et salutifere idest sacra documen
ta inspirate scientie eze. xxxiiii. in herbis uiren
tibus erũt pascua eoz uel locus pascue est scã
ecclesia in q̃ pascimur in altari ⁊ signanter di
citur locus pascue q̃ pascue proprie dicuntur
ubi pecora ⁊ iumenta pascuntur sic ⁊ in eccl'a
uno ber. in sermone quodam dicit sic o stipen
da dei miseratio uerbum carnem deus cinerem
figulus lutum uita mortitiuũ inducit ut iumen
ta mãducarent panem angelorum manducauit
homo et homines iumẽta erãt Homo enim cũ
in honore esset non intellexit comparatus est
iumentis hec bernhardus ⁊ rationabiliter nos
qui iumentis compãramur habemus hic cibum
cõgruũ q̃ iumenta feno auiue uescunt sz secũ
dũ ysa. xl. Omnis caro fenũ go uerbũ caro fcm̃
fenũ est ⁊ cibus iumentoz. ber. in. sermone o epi
phania qd tã pietate plenũ quaz qo di uerbuz
xpi nos fcm̃ est fenũ ps. nos aũt ppr's eius et
oues pascue eius .

SUPER aquã refectionis ⁊c. hic osten
dit quo potat affectũ p aquã enim in
pposito itelligit doctrina sacre scrip
ture ipsa heni ẽ cibus q̃ confortat et
potus quia concupiscentiarum feruorem tẽpe
rat unde signanter dicitur aqua refectionis q̃
⁊ potat ⁊ cibat eccle xv. Cibauit illũ pane uite
et intellectus et aqua sapie salutaris potabit illũ

Clel per aquas refectionis intelligitur baptis
mus qui signanter dicitur aqua refectionis q
ibi homo reficitur idest iterato efficitur quia
ibi iterum nascitur iohannis tertio. Nisi quis
renatus fuerit ex aqua et spiritu non potest in
troire in regnum dei. Super hac aquas educat
qui innocentiam quam in baptismo recepit ad
alia bona opera superaddendo continue proce
dit est autem sciendum q̄ his aquis refectio
nis sunt alie aque quasi oppolite in effectu scili
cet aque destructionis quia hominem refectus
idest his factum destruunt et sunt aque iste af
fluentis deliciarum et voluptatum mundialiu
et carnalium dicit enim auicenna septimo de
naimalibus q̄ ouis interficitur ab aqua in qua
soluitur sulphur rubeum talis uero est aqua p̄
dicta nam sulphur dicitur fetor prauę delecta
tioni annexus ac fomentum eterni incendii p̄o
¶ Sulphur ꝛc. pars calicis eorum et est sul
phur hoc rubeum quia ecclesiastici decimo sep
timo ¶ Quam nequi quam quod ex
cogitauit caro et sanguis g. oues que aq̄s mix
tis cum hoc sulphur utuntur necessario moriun
tur ex. septimo.

¶ Computrescent aque et affligentur egipcii
bentes aquam uel per aquas in proposito pos
su. intelligere lacrimas compunctionis seu de
uotionis que bene dicuntur aque quia animam
ipsam rigant et abluunt dicuntur uero refectio
nis quia cibant et nutriunt psalmista.

¶ Cibabis eos pane lacrimarum et potum da
bis nobis in lacrimis. Clel lacrime compunctō
nis pro tanto dicuntur refectionis q̄ hominē
per peccatum destructum reficiunt idest itera
to efficiunt et reparant his aquis uti summa
medicina est. Dicit philosophus libro de re
gimine principum q̄ grecus medicus quidam
rogatus est a quodam rege potentissimo ut ex
cogitaret talem medicinam qua qui uteretur
proficeret sibi et non indiget alia qui dixit q̄
sumere quolibet mane aquam pleno ore bis fa
cit hominem sanum et non indiget alia medici
na. ¶ Sic in proposito nā cotidie bis
aquas istas sumit qui laborat in gemitu idest in
geminatio luctu scilicet pro culpa quā commi
sit et pro pena quam meruit uel pro malis com
missis et bonis omissis hec autē ē medicina ma
xima faciens hominem sanum ita ut alia non
uideatur indigere ad sanam et utam longam
deo dicebat beatus iob uicesimo nono.

¶ Sicut palma multiplicabo dies vndi me
aperta est fons aquę animam meam conuertit
Hic tangit utriusq; beneficii supra dicti effec
tum qui est conuersio animę ad deum uel ad
patriam zacharie decimo. ¶ Conuertam eos
quia misertebor eorum.

DUXIT DE super semitas
ꝛc. Hic ostendit ppositum esse duc
torem reuerentium et dicitur
in duo quia primo ostendit quo
modo dux ille se habeat ad pro
ficientes secundo quo ad ꝓficientes ibi uirga tua ꝛc
prima pars in duo quia primo ostendit q̄ ppo
situs ducit per uiam humillimam secundo q̄
ipse facit uiam securissimam ibi.

¶ Nam et si ambulauero in medio umbre
mortis et cetera quantum ad primum dicit.

¶ Deduxit me super semitas iusticie idest in
preceptis caritatis que duo sunt dilectio dei et
proximi que dicuntur semite prime quia in his
duobus mandatis universa lex pendet et pro
phete et ideo longa uia est legis et prophe
rum breuis uero est istorum ducatorum mandato
rum semite autem sunt breuiores uie publicis
quia rectiores psalmista.

¶ Dirigit me in semita recta uel secundo di
cuntur semite quia secundum ysidorum decimo
quinto ethi. semita hominum uie est callis autē
ferarum et pecudum constat autem q̄ uie mā
datorum soli homines idest ratione utentes
ambulant prouerbiorum decimoquinto.

¶ Semita uie super eruditum ut inclinet de
inferno. Tertio quia secundum ysidorum ibi
dem Semita dicitur quasi semi iter et dimi
dium iter quia semita artior est itinere sic et
uia mandatorum arta est per comparationem
ad uias peruorum matthei septimo.

¶ Spaciosa uia que ducit homines ad
perditionem quam angusta porta et arta uia
que ducit homines ad uitā ideo petit p̄o dicēs
¶ Deduc me in semita mandatorum uel alio
modo per semitas intelliguntur consilia et artio
ra xpisti mandata sicut de paupertate continē
tia et humilitate. Dicit enim cassiodorus super p̄s.
xxiiii. Semite sunt uie que non uulgo note sūt
sed occultis itineribus ambulantur sic et consilia
xpisti pauca et non uulgo per experientiā m

Nota quis tantum uiris perfectis hii enim
soli ipsa ambulando custodiunt psaie xlii.
in semitis quas ignorauerunt ambulare eos faci
am dicit solinus q̄ grues pontum ideſt ponti
cum mare transire angustias petunt sic et nos
qui aues celi propter sublimitatem uolatus di
cuntur transituri hoc mare magnum diligent
consyderare et explorare ubi est uia breuior et
sibi transitum suum ad patriam faciunt iob tri
cesimoseptimo. ¶ Numquid nesti semitas
nubium magnas per finitas scientias per istas
uero semitas deducit nos xpistus nomen suū
ideſt non ex nostro merito sed ex misericordia
sui nominis uel propter nomen suum ut saluet
proprietas uel ueritas sui nominis est enim no
men suum thesus ideſt saluator psalmista.
¶ Propter nomen tuum deduces me et enu
tries me ⁊c.

Ad ⁊ si ambulauero in medio ⁊
cetera hic ostendit q̄ dux noster
uiam securissimam dicens. Nam
si ambulauero in medio ūbre mor
tis ideſt malorum hominum qui dyabolum im
mitantur gregorius moralium quarto.
Cumbra mortis sunt omnes reprobi quia illius
elationis nequiciam immitantur eiusq; ymagi
nem quasi in umbra et exprimunt dum eius in
se malicie similitudinem trahunt Cel̄m medio
umbre mortis ideſt temptationum inimici ⁊c.
dicitur apoc. sexto nomen illius mors. sicut
autem corpus umbram facit si sui interpositū
sic dyabolus et tamen dicit electus non timebo
mala quoniam tu mecum es sc̄s protegens et
defendens unde dicit beatus bernhardus in quo
dam sermone qui sic incipit caput uiri xpistus
⁊c. iam scripturarum tubis clangentibus fere
cucurrit acies demonum et uiciorum contra nos
insurgentium et imitantes galee solem confu
sum reuerberant grando iaculorum et tela pen
nata discurrunt per aera res iam non hastis sc̄
gladiis agitur xpistus ipse uexillum crucis in
manibus gerens ducis officio fungitur et nisi ef
fugiat nec potest deesse uictoria ubi tanti adest princi
pis inuicta presentia hec bernhardus psalmista
¶ Dominus illuminatio mea et salus quem
timebo dominus protector ⁊c. uel umbrā mor
tis intelligitur aduersitas que est umbra ideſt
quedam tenuis similitudo mortis ideſt eterne
damnationis medium autem huius umbre est
uirtus patientie que ponit medium in aduersis
quia omnis uirtus consistit in medio ⁊ ideo in
medio huius umbre ambulat quia aduersa pa
cienter tollerat et talis non habet mala timere
psalmista Si ambulauero in medio tribulatio
nis uiuificabis me et ratio est quia deum secum
habet psalmista ¶ Cum ipso sum in tri
bulatione q̄ enim ipse in medio huius umbre
fecerit uiam suam patet per illud iohannis de
cimo nono ¶ Crucifixerunt cum eo alios
duos hinc et inde medium autem ihesum Cel
umbra mortis ideſt uitra pñs et est secundum
hoc ly mortis construitur intransitiue et ē sen
sus umbra mortis ideſt umbra que est mors nā
dyabolus promittens primis parentibus lumen
scientie dicens.
¶ Eritis sicut dii scientes bonum et malum
umbram fecit nobis q̄ lumen abstulit pmit
tendo uero uitam dicens nequaquam morte mi
ni uitam abstulit et mortem et sic umbraz mor
tis induxit psalmista. ¶ Coopxrunt
nos umbra mortis in medio uero huius umbre
ambulat qui nec prosperis nimis erigitur nec
aduersis deprimitur talem non oportet mala ti
mere quia xpistum secum habet non solū p
exhibitōz grē sz etiā p assūptionē nrē nat̄e uī
qō hic dicit Tu mecū es de assumptione nrē
nature intelligi potest secundum illud psaie vii
¶ Uocabitur nomen eius ema uel ideſt no
biscum deus iste uero presentia fuit ut non ti
meamus umbram mortis quia ipsa est umbra
uite quia refrigerii et perconsequens umbre
mortis contraria luce decimoseptimo.
¶ Nubes lucida obumbrauit eos. dicit alber
tus uicesimosecundo de animalibus q̄ ouis ē
animal mansuetum et innocens compaciens sue
speciei q̄ sua sana infirma uiderit estu labora
re estui se opponit et laboranti umbram facit
sic et xpistus qui tāquam ouis ad occisionem
ductus est compassus est sue speciei ideſt no
bis qui eiusdem speciei fuimus psalmista.
¶ Et nos populus pascue eius et oues manus
eius uidens enim nos estui non solum uicioz
sz diuini furoris obiectos de quo estu dicitur
deutro. tricesimosecundo ¶ Ignis succēsus est
in furore ⁊ ardebit ⁊c. deuorabit q̄z terrā. i. ho
mines ⁊ iō huic estui se obiecit ponens in sole
tabernaculum suum ysa. xli. liii. scribitur.

omnes nos tanquam oues erauimus uniuscuius posuit in eo iniquitates omniu n nostram ubi premittitur ℣ere languores nostros ipse tulit ℟. sic autem se estut predicto obiciens et ipsũ in se suscipiens umbram uite nobis fecit treñ. iiii. ¶ Xpistus uerus captus est in peccatis nostris cui dicimus in umbra tua uiuemus.

IRGA TUA et baculus tuus ℟. hic ostendit quomodo dux iste se habet ad deficientes potest autem iste uersus multipliciter exponi uno modo sic ꝙ per uirgam intelligatur correctio uel directio p̃e. ℣irga directionis uirga regni tui per baculum uero sustentatio unde et littera ieronimi habet loco baculi fulcimentum est ergo xpistus uirga quia directio errantium baculus autem quia ipse est sustentatio firmantium ipsa autem nos consolari deberet dicit enim bernhardus li° ꝛ contemptu munditi habet inquit uirgam sed habet etiam baculum ꝛ hoc consolatio est quia hiis qui uirga cedit baculo sustentatur hec bernhardus 2°. sic ꝙ per uirgam intelligatur punitio castigans. per baculum uero punitio exprimas et utraque electos consolatur unde bernhardus ubi supra parat pastor uirgam et baculum illam ouibus illum lupo omnia autem propter electos sic dem ꝛ uirga eos consolatur a stimulis conscie dum hoc modo sibi sentiunt peccata dimitti ꝛ baculus iuuat ad tollerantiam uirge dum illius comparatione fit leuior liquet proinde eos qui in labore hominum non sunt et tamen filiis nõ flagellantur nec diligi ab eo nec recipi hec bernhardus 3° potest exponi sic ꝙ per uirgaꝫ intelligatur afflictio minor per baculum autem afflictio maior quibus secundum quantitatem meritorum nostrorum a deo flagellamur ꝛ ita nos consolari deberet quia signa sunt effectus paterni unde fulgentius libro de incarnatõne dicit sicut una est manus boni patris que filio et cibum tribuit et flagellat aliud uiuat aliud ut bene uiuat aliud ne infirmitate deficiat aliud ne indisciplinatus paterna precepta contempnat quem enim diligit deus corripit flagellat autem omnem filium quem recipit hec ille quarto potest sic inter uirgaꝫ ꝛ baculum distingui ut per hec duo intelligamus duo beneficia maxima homini collata scilicet incarnationis et passionis unum uirga dicitur natura humana assumpta et dicta uirga quasi ui regens regit enim ui id est potentie diuinitatis in p̃e. Regor eos in uirga ferrea p baculũ uero intelligitur crux xpi propter duo primo quia ea hostem antiquum percussit i. ℣e. fyli. numquid ego sum quia tu baculo uenis ad me ꝛ quia per eam nos sustulit dicat enim psl uersus ultesimo octi. cu° duodecimo ꝙ baculus a bacho repertore uitis fertur inuentus quo homines moti uino insanirent sic et crux xpisti a celesti agricola qui uitem illam primo reppenit id est incarnari constituit de qua io. xv. ¶ Ego sum uitis uera et pater meus agricola est ad hoc crucem hanc ordinauit ut qui inebriati sunt uino illo ut quo psalmista calix inmanu domini uini meri plenus mysto ℟. bibꝫ et eo omnes peccatores terre quiquidem calix est furoris uomini uel etiam qui inebriati sunt uino in quo est luxuria psalmista turbati sunt ꝛ moti sunt sicut ebrius et omnis sapientia euacuata est hinc tanquam baculo possint inniti quarto regum .viii. Tolle baculum meum in manu tua et uade quinto. potest sic intelligi ista differentia ut denotetur duplex xpi officium quod sibi pro nobis assumpsit uidelicet ee rectoris supra illud principium p̃e. huius. dominus regit me ꝛ hoc notatur in baculo et de hoc utroqꝫ sibi seruiebat crux sua et duobus lignis composita ipsa enim quo ad lignum fuit baculus xpisti in signum ꝙ ipse est pastor ouium seipso teste iohannis decimo ꝛ ipse etiam fuit uirga siue ceptrum quo ad lignum crucis uersum quasi suis manibus apprehensuꝫ in signum ꝙ ipse est rex regum habens potestatem omnium de ista uirga sic dicit beatus augustinus in quodam sermone uirga sancta maria uirga ipse xpistus uirga crux et in ista uirga quam magna et mira fecit hic architector et arborem fecit crucis et scalas celi per quas hominem lapsum leuauit ad patrem per has scalas ascenderunt sancti omnes non gradibus pedum sed uis morum hec augustinus quodi .iiii. ℣irgam quoqꝫ hanc sume in qua futura est signa.

IRABIS in cõspectu meo mẽsaꝫ ℟. hic tangit p̃a. bñficiũ xpi quod consistit in remediatione malorũ quã aduersa cõa hostes nõs

ꝛ mala que inferre nituntꝰ remedium pcuidit
uidelicet mensam sacram scripturam per quã
et erudimur ꝛ confortamur aduersus eos quer
huꝫ nono sapientie edificauit sibi domum ꝛc.
posuit mensam uel aliꝰ mense ille est locum
dicus eterni consiuti de quo luc.uicesimosecũdo
Ego dispono uobis sicut disposuit mihi ꝛc.ut
edatis ꝛ bibatis super mensam meam in reg
no illi autem mense pponitur in conspectu
nostro ut sit remedium aduersus omnes tribu
lantes summum enim uidetur remedium tri
bulantis considerare ꝙ non sunt condigne
compassionis huius tempoꝛis ad futuram gloꝛi
am ꝛ illud ambrosius li° primo de uite beate.
breuis inquit huius laboris est metus et coro
na fructus perpetui tollerabilis passio merces
inestimabilis dicit auicen.i.can.ꝙ experimen
to certificatum est ꝙ extremum mamille me
tris in os infantis ponere ualde confert ad re
mouendum quicquid ei nocet sic in proposito
nam mater nostra ecclia est ii.regꝫ primo Sicut
mater unicum ꝛc.ita te diligebam . mamilla
huius matris est immensa ipsius pietas cõtra
nos lacte sue dilectionis cõsolatur ysa.lxvi.
Lugetis et repleamini ab uberibus consolatio
nis eius et mulgeatis et delicijs affluatis ab
omnibꝫ gloꝛie eius extremitas uero huius ma
mille est consummatum gaudium electorum il
lud autem habere in ore idest in actuali consi
deratione ualde confert ad remouendũ nocumẽ
tum omnia quia nihil aduersitatis nocere potest
his q in aduersis positi hoc consideraut propꝫ
quod dicit beatus gregorius in quadam episto
la quo inquit malis presentibus durius primor
eo ꝙ de eterna certius presumptione respiro
ac.xxiii.Per multas tribulationes oportet in
trare in regnum celorum Tertio° potest eccle
ri iste uersꝰ sic ꝙ per mensam intelligatur sa
cramentum eucaristie et ista paratur in conspec
tu nostro ut sic consideremus quantum est hoc
quod nobis apponitur et quam prauꝰ indigni
nos quibus apponitur ut et utroqꝫ uideamꝰ
magnitudinem diuine clementie unde bernar
dus in sermone quodam de hoc sacramento di
cit sic ut nos uermiculi reptantes super terraꝫ
nos inquam qui pulus et cinis sumus te pre
sentem habere mereamur pre manibus pac ocu
lis qui totus ꝛ integer sedes ad dexteram pa
tris qui etiam unius hore momento a solis oꝛ
tu usqꝫ ad occasum ab aquilone ad austrum ꝑ

sto es omnibus unus in multis et idem in di
uersis locis ũde inqꝫ hoc est certe nõ ex debito
uel ex merito nostro sed ex uo'untate et dulce
dinis tue beneplacito parasti enim in dulcedi
tua pauperi deus hec bernardus.ii.regꝫ ix .
tu comedes panem in mensa mea semper ꝛc .
quis ego sum seruus tuus quoniam respexisti
super canem mortuum similem mei .
ꝛ pix.Regꝫ fuit domus patris mei nisi morti
obnoxis homino sico regi tu autem posuisti
me seruum tuum homine inter conuiuas mense
tue Ista uero mensa paratur aduersus omnes
tribulantes quia sꝫ contra hostium impugnati
ones nos robour et confortat sicut patet ex ap
positis apponitur enim in hac mensa panis ui
uus qui de celo descendit panis autem secun
dum ꝑs.cor hominis confirmat et signanter di
cit hominis quia sicut dicit beatus augustinus
li° de moribus manicheorum panis hominem
aliꝫ ancipitrem necat sigª panem hunc uis su
mere in alimentum uiteas ꝙ homo sis ratõe
uiuens non ancipiter qui proximus insidias pa
res alioquin uerificabitur in te illud luce xpii .
Donus tradentis mecum est in mensa hic eti
am apponitur uinum de illa uite expressum que
dicit io.decimoquinto° Ego sum uitis uera pri
mo ꝛ de illo botro de quo can.i.Botrꝰ cipri di
lectus meus ambrosius de benedictionibus pa
triarcharum dicit sic ipse est uitis ipse uuꝫ ui
tis ligno adherens unaqꝫ lancea militis apertũ
latus emisit aquam et sanguinem de uino autẽ
dicit philosophus libro de problematibus ꝙ
amici uini sunt fortes frequenter calidi nec mi
nuit effectum huius ui ni admixtio aque quia
sicut dicit auicenna prima . canonis . aqua de
currens per ferrum habet hoc iumamentum
ꝙ interioribus fortitudinem tribuit ꝙ autem
aqua huic uino miscetur est ad representandum
aquam illam que per ferrum decurrit iuxta illõ
lo.Cinus militum lancia latus eius aperuit et
continuo exiuit.sanguis ꝛ aqua ideo dicitur ec
clesiastici tricesimoprimo super mensam mag
nam sedisti et cetera Ctere quasi homo frugi
bus qui tibi apponuntur et cito post exurgatõ
nime et cordis uinum moderate potatum .
In hac etiam mensa apponuntur carnes su uis
sime et sanissime non solum agni paschalis
aut uituli saginati quem pater interfecit
filio prodigo reuertenti que sunt quasi carnes
domestice sed etiam carnes uenationis uidelicꝫ

cerui illi⁹ de cui⁹ uenatione ideſt paſſione ꝺgi
tur in p̄o. precedenti unde inſe ille intitulatur
pterna matutina et iſte ſunt quaſi carnes ſilue
ſtres dicit autem ſolinius Sic legim⁹ plurimos
matutinis horis ceruinum carnem ꝺguſtare ſoli
tos ſine febribus longeuos fuiſſe quod demum
procerit ſi uno uulnere fuerit interrupta et idē
dicit plinius ſic in propoſito nam ceruus eſt
ꝓpriſtinus ſecundum illud cantī. ultimo. ¶ Fu
ge mi dilecte et ſimilis eſto capree hinloq; cer
uorum .iſte ceruus uero uulnere ſęz amoris in
teremptus eſt can. iiii. Ciulnerasti cor meum in
uno oculorum tuorum et ideo carnes hui⁹ cer
ui in hac menſa apponuntur ut a febribus id
eſt feruoribus cōcupiſcentiarū cotidie mone ſūp
te iugiter nos preſeruent et ſi queratur quomō
carnes iſte ꝺantur dico quod in pane ut ſic ex
ſpeciebus panis continentibus et carne contra
cta efficiatur quaſi unum paſtile ideo quantuz
ad hanc menſam ſcribitur de regina ſaba ideſt
anima deuota ii. par. ix ¶ Poſtquam uidit ſa
pientiam eius et domum quam edificauerat ſęz
ſalomon nec non et ciboria menſe eius ꝛc. non
erat pre ſtupore ultra in ea ſpiritus ꝛc.

INPINGUASTI in oleo ca
put meum ꝛc. hic oſtendit benefi
cioum ꝓpriſti magnam habundan
tiam ſmpinguatio enim et inebria
tio ex plenitudine quadam procedunt et eius
ſigna ſunt et primo dictaz plenitudinem cōme
morat ſecundo eam explanat ibi. ¶ Et miſeri
cordia tua ꝛc. tangit autem duplicem plenitu
dinem ſęz gratie et glorie quantum ad primū
dicit ¶ Impinguasti in oleo caput meum et
poteſt iſtud quadrupliciter intelligi uno modo
ſęz pro ꝓpriſto qui eſt caput noſtrum ipſe enim
fuit impinguatus in oleo quia totaliter reple
tus ſp. ritu ſancto act. x. Unxit eum deus ſpiri
tu ſancto propter quod et dicitur ꝓpriſtus ideſt
unctus ca. i. Oleum effuſum nomen tuum de cu
ius plenitudine omnes nos accepimus propter
quod et ꝓpriſtiani dicimur iuxta illud p̄o.
Sicut unguentum in capite quod deſcendit in
barbam Alio modo accipitur pro mente que
eſt caput anime et ſic impinguatur caput no
ſtrum ideſt mens noſtra oleo ſpiritali celeſtis
gratie et loquitur ſecundum morem orientaliū
qui in conuiuiis ſolebant ungere caput ſuum et
ſero iſta in neceſſario ꝺgdem preponi imperat
ad futurum celeſte conuiuium ꝓſa. xxi. Ut durz
eis coronam pro cinere et oleum gaudii cum
luctu tertio per caput intelligitur principium
converſionis unde cetus impingunt caput oleo
quia in principio converſionis maxime lenit ſu
os oleo miſericordie et conſolationis ſpiritus
lis unde ber. in ſermone de converſione ad cle
ricos dicit benignus eſt deus qui non patitur
nos temptari ultra quam poſſimus maxime que
inter uitia converſionis oleo miſericordie li
nit ulcera ut nec morbi quantitas nec difficul
tas curationis ultra quam expedit increſcat
magis autem arridere unxe facilitas quedam
que poſtmodum cumeſcat quando iam exerci
tatos habenti ſenſus certamen feute datur hec
ber. dicit ysidorus vii. de animalibus ꝙ elephā
tes potant oleum et quando in uentre eſt fer
rum euomunt ipſum per potum olei Sic in p
poſito nam ferrum habet in uentre qui pecca
tum tenet in conſcientia p̄o. Ferrum peremat
ſit animam eius ſed oleum potat cui deus leni
tatem ſue miſericordie et facilitatem reſurgen
di infundit et inſpirat ut ſic ferrum euomat
hec decimo. Appropinans alligauit uulnera
eius infundens oleum Quarto poteſt per caput
in propoſito intelligi pars ſuperior compoſi no
ſtri que ad litteram oleo ſpingitur in baptiſ
mo et etiam in ſacramento confirmationis ut
ſic ꝓpriſtianus ignez eternum magis timeat ꝙ
oleo ſentit ſe inpinguatum conſiderans ꝙ ole
um flammam uehementiorem accendit ſi igni
bi applicetur et ſic q predicto modo uncti ſunt
poſtmodū niſi ſibi caueant magis urgebūt quā
infideles preterquam pro peccato infidelitatis
eze. decimo ſexto. ¶ Laui te aqua et unxi
te oleo et cetera. ¶ Et calix meus in
ebrians et cetera hic tangit habundantiam glo
rie nam calix inebrians eſt ſumitas eternam ob
liuionem omnium malorum faciens pſalmiſta
¶ Inebriabuntur ab uberitate domus tue et
torrente uolup tatis tue et cetera calix uero iſte
preclarus eſt ideſt pre alijs clarus quod dicitur
ad differentiam calicis quem mali hauriunt in
hac uita qui clarus eſſe non poteſt quia ri
ſus dolore miſcetur eſt enim ymaginandum
de toto mundo ſicut de quodam uaſe pleno

tupto illo ꝑo. ¶ Omnis ipleb̃itur bonitate ſz ſicut in uaſe pleno id quod purum eſt in ſuperioꝛi eſt mixtū quod autem impurum ⁊ terreſtre deorſum reſidet et ideo qui ſuperius extrahit recipit id qō clarꝫ eſt q̃ nūc deorſum recipit id quod fetulentum eſt ita in mundo id quod pure ſpualitatis eſt ſolum in ſuperioꝛibus ⁊ ideo electi de loco illo ſibi trahunt ⁊ habent calicez ſuum clarum mali uero deorſum etiam habent calicem turbidum ꝑo. ¶ Sulphur et ſpiritus procellarum pars calicis eoꝝ uel alio motu per calicem hic intelligitur domꝰ amotis dñi qui preclarus eſt ⁊ comparationem ad calicem amotis creature dicitur autem calix ille inebrians mentem potentis quia obliuionem facit t̃e poralium unde augu. de agone xp̃iano tale ebrietas non euertit mentem ſed tñ rapit ſurſum ⁊ obliuionem preſtat omnium terrenoꝝ dicit phūs liº de problematibus ꝙ inebriati uino magis ſentiunt ſalſos et malos aquas quam ſobrii uel minus ebrii quia contraria contrariorū ualde ſunt ſenſibilia ebrius autem in ſe dulces habet humoꝛes eſt enim uinum dulce ſic in ꝓpoſito q̃ inebriati ſunt uino ſpiritualis amoꝛis ſentiunt optime amaritudinem et malicias aquarum ideſt delitiorum carnalium ⁊ hoc q̃ replentur humoꝛe .i. amoꝛe dulci canti. ⁊ ¶ Bibi uinum meum ꝛc. bibite et inebriamini carissimi Tertio modo per calicem hic intelligitur ſacramentum ſanguinis xpiſti et ratio huius duplex eſt una quia ſecundum coſſiodoꝝ calix dicitur a calida potatione quoniaꝫ cor hominis exillarat habitus ſic et calix ſanguinis xpiſti precipue igne diuini amoꝛis nos inflammat unde bernardus in ſermone de corpore xpiſti hic bibuntur in loco uberi torrentes lactis flumina mellis liquores balſami celeſtis hic efficitur una caro ſponſus cum ſponſo anima cū xpiſto hec bernar. ꝑa. Dominus pars hereditatis mee et calicis mei ſecunda cauſa eſt q̃ ſecundum yſtoꝝ ꝛr. calices ſunt pocula primo et lignis facta et inde uocata greci enī omne lignum cala dicebant ſic ⁊ ſanguis xpiſti nobis in ligno datus eſt ad bibendum unde et ut latere xpiſti in cruce dominice dicitur hoc ſacramentum prolutſſe et in uaſe ligneo ſumi debet ſpiritualiter licet ſacramentaliter quia cum recordatione mortis xpiſti in ligno .i. coꝛpꝛi. Quocieſcunꝫ ꝛc calicem domini biberis mortem domini annunciabis et ibidem hoc ſa

cite qūocienſcunꝫ habetis in meam cōmemoratiōē.

¶ MISERICORDIA tua ſubſequetur me ꝛc. hic beneficiorum dei habundantiam explanat et primo habundantiā gr̃ē ſcdo quo ad habu. dā tiam glorie ibi ¶ Et ut inhabitem quantuꝫ ad primum ¶ Sciendum ꝙ alibi dicit pſalmiſta Et miſericordia eius preueniet me hic uero dicitur Et miſericordia eius ſubſequetur me ꝛc Indigemus etiam utraqꝫ gratia et hoc quia alii qui hoſtes noſtri in nobis quaſi directe occurrunt et ſunt ante nos et illi ſunt qui nos impediunt ne bona inchoemus et ideo contra illos neceſſaria eſt miſericordia preueniens aliqui uero inſequuntur a tergo et ſunt illi qui bona inchoata impediunt ne in ipſis perſeueremus et ideo contra illos neceſſaria eſt miſericordia ſubſequens unde bernardus ſermone de ſancto ſpiritu acceperat homo miſericordia in cuſtodē ſcilicet atqꝫ pediſſe q̃ ut ipſa preueniret ipſa et ſequeretur eum ipſa quoqꝫ protegeret et cōſeruaret ubiqꝫ pſalmiſta ſperantē autem in dominō miſericordia circundabit ¶

¶ ET INHABITEM in domo ꝛc. hic explanat beneficiorꝫ habundantiam dei quo ad gloriaꝫ nam domus dei eſt celum empireum ut que horuc tertio. ¶ O iſrahel quam magna eſt domus dei in illa uero domo quidā habitant affectu et effectu ſicut beati ꝑa. Beati qui habitant in domo tua quidam uero affectu et non effectu ſicut omnes uiatores iuſti qui in hoc peregrinatione ſolo corpoꝛe conſtituti cogitatione et auiditate in illa eterna patria conuerſantur quidam uero neutro modo ſed potius eligunt habitare in domo ruinoſa huius mundi contra quos dicit auguſtinus ſermone. xlvi. ¶ Si tibi architectus diceret ruituram domū tuam nōne priuꝰ migrares q̃ re murmuras ſtructoꝛ mūdi dicit tibi ruituꝝ mundum ⁊ nō credis audi uocem predicantis celum et terra tranſibunt et cetera migra gº. hec auguſtinus ⁊ dicit ſolinius ꝙ grandines ſunt ꝓcul aliquoꝝ futuroꝝ et ꝛco lapſura

edificia non petunt sic et electi vñ qui bpmdi
ni comparantur iere;viii. ¶ prumo et cicenio
cu lodierunt tempus aduentus sui presciunt fu
tura et inter cetera illud quod scribitur.i. capi
tulo io.ii. ¶ Transibit mundus et concupisce
tia eius et perconsequens sciunt q3 mundus ẽ
edificium ruinosum domus uero dei semp stat
ps. ¶ Domum tuam domine decet sanctitu
do in longitudinem dierum et ideo etiam ps.
¶ Relictis domo ruinoso huius mundi optat
habitare in domo domini in longitudinem die
rum ps. Unam petii a domino hanc requiram
ut inhabitem in domo dñi omnibus diebus vi
te mee Alio⁹ per domum dei intelligitur eccle
sia militans in qua multi habitant sed non in
habitant ponit enim psalmista duplex in uer-
signandus duplicem interioritatem qui quis i
hac domo esse debet uidelicet numero et meri
to et qui solum sunt de ecclesia numero et nõ
merito sed habitant in domo dei non tamen in
habitant in domo qui uero numero et merito
hii sunt qui inhabitant in domo domini et si
in hoc perseuerauerint inhabitant in longitudi
nem dierum dicit enim beatus bernhardus in
quodam sermone de psalmis ymago si quidem
eternitatis diuine perseuerantia est conuersatio
nis nostre ut quomodo ipse est ita et nos sum⁹
in hoc seculo in cotabilitatem illam pro modu
lo possibilitatis nostre immitantes hec bernhar
dus dicitur. vi⁹ ¶ Custodias omnia mandata
eius p̃cepta eius ꝛc̃ Cuncte diebus uite tue
ut prolongentur dies tui.

IN PRIMA SABBATI.

¶ Nota q3 sex sunt psalmi de q
bꝰ ebdomada intitulantur sicut ps
bonũ ẽ confiteri intitulat ipsi sa
batto ps. uero psalmus prime sabbo
ti .i. p⁹ sabbatum ps. uero magnus domin⁹ se
cunde sabbati ps. uero Deus ultionum quarte
sabbati ps. uero Exultate deo quinte sabbati ps
uero Dominus regnauit decorem)ne). Septi
me sabbati: Sexte uero sabbati nullꝰ ẽ titulus
et ꝛõ oppositio iudeorum qui dicũt hũc psalmũ
intitulari prime sabbati quia in primo sabbati
cantabitur eorum ordo uidetur nimis grossa:
quia secundum hoc in tercia sabbati cui nullus
ps. intitulatur nullus ps. fuisset domino decen
tatus nec etiam plures fuissent decantati quam
predicti sex psalmi ideo mihi uidetur quod oꝑ

tet recurrere ad alium intellectum magis sub
tilem et latentem unde et innocentius papa in
quadam consultatione dicit q3 ideo dies ter
tia in titulis psalmorum magis subticetur q3
dies alia vel festiuitudo q3 misterium trini
tatis est ineffabile et propter hoc in pactatione
cotidiana tres ordines angelorum subticentur
ut scilicet archangeli principatus et cherubyn
qui sunt tres ordines medii triplicis hierarchie
sex uero expriminutur scilicet angeli dominatio
nes potestates celi ideo trini celorumq3 uirtu
tes et seraphin sit enim predictus subtractio se
cundum innocentium tam ad offendendas q3
omnes trinitas creata comparata ad trinitatez
increatam imperfecta quam etiam ad infinitam
diuinitatem q3 ineffabile et ideo tacitum est misteri
trinitatis sicut ergo ad inueniendum causam
quare subticetur dies tertia in titulis oportet
recurrere ad sensum spiritualem et latentem
ita et simpliciter in oppositione titulorum nec
tamen propter hoc sequitur quin habeat sensu
hystoricum nam omnis sensus est hystoricus q
alium sensum non presupponit et necessarium
est ad talem sensum peruenire et ideo ad intel
lectum hystoricum habendum huius psalmi.

¶ Secundum q3 prima sabbati est prima di
es post sabbatum quam nos dominicam appel
lamus qui ergo titulis psalmorum sine quasi pre
notationes psalmorum continentes in generali
quicquid infra psalmum continetur in speciali
ideo ad diem dominicam referre totum intellec
tum huius psalmi ellioquin ut recte exponatur
titulus nec psalmus in die uero dominica tria
reperiuntur facta imperpetuum duraturi scilicz
terre et totius mundi creatio lucis a tenebris
separatio et domini resurgentis glorificatio et
illa de quibus in hoc psalmo agitur ad hoc tria
referuntur. Tum per lucis a tenebris diuisionẽ
prima sabbati factam figurabatur bonorum a
malis seperatio que fit per hoc quod electi q3
si corpora leuida sursum tendunt mali uero de
orsum quasi corpora tenebrosa deorsum residẽt
huius ergo patet oppositio tocius et etiam psal
mi in generali.

DOMINI EST TER
re p̄s. iuxta premissa. in tres
diuiditur. primo eñ egit de
terre fundatione. Scdo de
lucis a tenebris spūali seperati
one ibi Quis ascendit. Tertio de xpisti re
surgentis glouificatione. ibi tollite. primo ue
ro ꝓponit dei respectu omnium uniuersalem
dominationem. scdo illius subiungit causam
et rationem. ¶ Quia ipse r̄. quantū ad
primū sciendum ꝙ sensus historicus huius
uersus satis est planus. ¶ Scd sensus mysti
cus est duplex. nam per terram uno mō possu
mus intelligere ecclām militantem et ratio est
q nullo planta fructificari potest nisi rorib⁹ hu
ius terre in habeant sic ? fructum spiritualem
nullus afferre potest nisi in fide ecclesie roborā
tur. p̄s. Terra dedit fructum suū plenitudo
uero huius terre domini est q a domino est
habuit enim unam plenitudinem in spūs sancti
missionem. ¶ Sup̄. primo spūs domini
repleuit orbem terrarum. Alia uero unigeniti
am uocatione romane ꝛi. ¶ Cum plenitudo
gentium introiret r̄. Alio mō per terram po
ssumus intelligere beatam uirginem et ratio ē
q terra propter suā stabilitatē q̄ moueri aut
cauere non potest omnia grauia sustulcit ipa
etiam propter sui inferioritatem est enim in
fimus omnium omnis labentia. excipit sic et
uirgo ꝓpter sui stabilitatem qua scz labi non
potest in peccatum omēs grauatos ponere
peccatis sustulcit eccle. primo. ¶ Terra ine
rtium stat ꝓpter suam etiam humilitatem
que se omnibus inferiorem facit omnes corru
tos in gremium suum excipit. unde plinius li
bro scdo. ¶ Describens cōditiones dicit sic
terra inter omnia clementia homini nunquaz
irascitur. nam aque uidentur irasci q subi
ute in imbres rigescunt in grandines aer uero
conuolutatur in nubibus. et fuit ꝓcellā de ig
ne nihil dicit. plinius. nam de illo planū est uñ
uocatur noli me tangere scz de terra dicit plinius
sic terra uero benigna nimis indulgens usibus
hominum semper ancilla pestifera siquidē ali
um uitali spū culpam habent tamen terre ipsa
semina sua suscipit et genita illa nutrit sic ? be
ata uirgo benigna nimis nescit irasci aut fure
re seu omnibus ancillatur pestiferos in super
et ipsos fouet et nutrit amica publicanorum
et priorū. unde sensibiliter exprimur ꝙ sic
quia de malo culpe confunditur et erubescit
aut de malo pene dolet et ingemescit natura
liter ad terrā oculos et uultum demittit quasi
ibi foret aliqd remedium aut refugium singu
lare miserorum sic et qui confunditur in se ip
so qui dolet aut tristatur in hūt terram uultū
et oculos suos demittat dan. f. ¶ Deiecit
uultū in terra. et ibidem ultus meus terre
habebat. ¶ Ista uero terra conceptione fi
lii dei et est hic aduertendū ꝙ tres plenitudi
nes se inuicem consequentur scilicz plenitudo
uirginis legis et temporis quarum primo fuit
plenitudo uirginis. luce primo. ¶ Ave grā
plena i. p gratiam plena non solum mente
sed corpe dicit phūs .i. de animalibus quod
uas cereū. si bene undiqz claudatur et ī mare
piciatur modico tpe inueniet̄ in eo aq̄ dul
cis et sic ꝓcessu temporis iplebitur aqua dul
cis. Nam pori subtiles aquam dulcem recipi
unt a salsedinis grossitudinem excludit sic in
ꝓposito. nam uas cereū fuit uirgo p̄s. factum
est cor meum tanquam cera. ¶ Quia altissi
mū ignis et hominis nutrimentū istud uas fu
it uñ q clausum q exercitus uñ et angelus inue
nit eam clausam in cōclam. ¶ Similiter fuit
clausa interius et hoc tam in corpore.
quia uirgo fuit et uirum nō cognoscere dispo
suit quam etiā mente q eam nunquam uane
cogitationi apparuit can. iiii. ¶ Ortus con
clusus fons signatus istud aut uas sit undiqz
clausum de celo demissionū est ¶ Sic in hoc
mare magnum r̄. etiā licet omnem salsedi
nem et amaritudinem a se excluderet q non
habet amaritudinem. conuersacio illius sicut
dicitur. sap̄. viii. cū per subtiles poros. q per
auditum hominis exterioris aspectum piter
et affectum hominis interioris ingressus est ros
ille de quo deut. xxxiii. ¶ Fluat ut ros eloqui
um meum. ita uult non solum mentem sed
et uentrem ipleret eccle. xlii. Gloria domini
plenum est opus eius. ¶ Et ꝙ fuerit plenū
et hoc p̄z q uas illud plenum est ꝙ nihil ma
gis recipere potest. deus aut est illud quo ma
ius excogitari non potest. ergo non potuit
esse maior plenitudo quam plenitudo uirginis
Johan. primo. ¶ Plenitudine eius omnes
accepimus gratiam r̄. scda uero plenitudo
uirginis que hanc cōcomitabatur fuit plenitu
do legis qđ p̄z. ¶ Quia plenitudo legis se
cundū apostolum romane xiii. ¶ Est dilcō

que maxime cum plenitudine uirginis ꝺ̄ppa
ruit nā Johānes .iii. ¶ Sic deus uoluerit nū
dū ut unigenitū suū daret gā cūc fuit lex ple
na nec mirū nam qđ maius est natum est iple
re et super iplere qđ minus xp̄us aut fuit ma
ior omni lege nā princeps legibus solutus est
ipse est etiā dominus legifer noster ergo quā
do factus est sub lege et sic a lege susceptus
est ut scōm legem uiueret uere legem iplenit.
Math.v. ¶ Non ueni soluere legem sz ut
iplere.tertia est plenitudo xp̄is que dictas ple
nitudines consequabat .nam ante plenitudi
nem legis et uirginis fuit uacuitas temporis
Job .vii. ¶ Ego habui menses uacuos unde
xp̄us nec ipleri potuit nec cōpleri ipleri non
poterat qz q̄i in saciabile uidebatur nam quic
quid recipit deuorauit et consūpsit ꝓpter qđ
et poete fixerunt saturnū suos filios deuoran
tem .ꝙ saturnū intelligentes ipsū tempus qđ
cia que nascuntur in xp̄e corrūpuntur greg.v.
¶ Nunc deuorabit eos mensis cū ꝓbz suis
¶ Ratio uero quare xp̄us ipleri non potuit
fuit qz maius non p̄t ipleri mineui sed scōm
phm q̄rto ethico.omne qđ est ꝓprie in tēpo
re minus est tempore igit̄ nihil poterat ipsuz
iplere sed exquo eternus uenit in tempus et
eternitatis se xp̄i coaptauit iam tempus mai
se recepit et iō ipletū est bar.iiii. ¶ Qui pfe
cit terram in sempiterno tempore et q̄ xp̄s
fuerit ipso et erno sactum apparuit qz et quē
sub se geiatū recepat deuorare ñ potuit.i.ipsū
xp̄istū etiam secundum corpus assumptū p̄s.
¶ Non dabis sanctū tuum uidere corruptio
nem . de ista plenitudine dicit apl̄s gal.iiii.
¶ Cūi uenit temporis misit deus filiū suum
nē Item dico q̄ tempus ūna non potuit cō
pleri qđ patet qz tm̄ erāt dies septem .et iō
erat septennarius numerus planetarū nā sin
gulis planetis correspondet dies una que ab
ipso denominatur .sed ꝓpter dictos dies re
stabat octaua cui intitulatur p̄s.sextus scilicz
¶ Domine ne i furore.unde signāter ds̄ras
ꝓphetā qui titulos psalmorū preposuit terti
um sabbum p̄per mittens eam suppleuit in oc
tauas nam dies tertie resurrectionis est similit̄
et octaua hec aut dies octauo planete debuit
correspondere illi .s. de quo mich.xxiiii. cole
tur stella ex Jacob et apo.xxii. ¶ Ego sum
stella splendida et matutina .de illa uero die
habetur in p̄s. ¶ hec dies quum fecit dñs
exultemus et letemur in ea ¶ Igit̄ cōpletū
est tempus quo sc tempus debitum numerū
dierum eph.i. ¶ Beneplacitum ꝓposuit in
eo dispensat̄ cnem plenitudinis temporū in
instaurare oīa ia que in celis et que in terra sunt
orbis terrarum et uniuersi nē per orbem uno
modo intelligitur ecclā militans ꝓpter sui uni
uersalem continentiam nam orbis est spera ut
circumda circulus uñ et figura orbicularis dici
tur rotunda uel circularis que omnium figu
rarum est capacissima sic et ecclesia que de oī
natione est cōgregata uniuersi aut qui habitant
in eo dominū sunt .qz sunt de gradibus numer
ro p̄s.meus enim est orbis terre et plenitudo
eius.Alio modo per orbis terre intelligitur
uerbi incarnatio .ratio est qz circulus non cō
pletur donec finis coniūgatur principio 7 cō
uerso sed omnium gentiū principium ē ver
bum dei Johan.viii: ¶ Ego principium qui
et loquor uobis respitiendo uero ad ordinem
ꝓductionis homo est finis creaturarum quis
ultimo ꝓductus respiriendo uero ad ordinez
ꝓductionis pfectionis terre est infima 7 ideo
ultima creaturarum .qñ ergo filiꝰ dei qui est
principium cōiūxit sibi non solum hominem
sed etiam terram .pz q̄ cōpleuit orbem sui
circulum hebre.i introducit primo geitum in
orbem terre et sap̄.xxxviii. ¶ In ueste podo
ris quam habebat totus erat orbis uester aut
in q̄ huic orbi seu spere cōparauit qđ dixit.
empedocles ualet q̄ deus est spera infinita.
cuius centrum est ubiqz et circūferentia nus
quam nam centrum est medius punctus spe
re que tota spera mota manet i mobilis 7 iō
centrum huius spere est ipsa simplicitas diui
nitatis p̄s. ¶ Deus in medio eius non cōmo
uebitur istud centrū est ubiqz sap̄.vii. ¶ Ac
tingit ubiqz propter mundiciam suam circūfe
rentia uero huius spere est mis immensa sue
bonitatis que nusquā est.ii.par.xxxvi. ¶ In
mensa 7 in uestigabilis misericordia ꝓmissio
nis tue de ista etiam spera uerificatur illō qđ
probat matematicus scz q̄ spera supposita
plano tangit ipsum in indiuisibili nam plana
superficies est anima bene polita . 7 ab omni
asperitate uiciorum cōplanata ꝓcono. iiii 7
¶ Erunt prauа in directa 7 aspera i uias pla
nas mobilibile uero in quo tangit hoc planū
est simplicitas cordis hoc enim requirit deus
scilicz cor simplex non per uersos cressuras

distractum et diuisum .sed penitus indiuisum
Bap.i. ¶ Simplicitate cordis querite illum
sic uero tangit illos ut quibus.i.ps.ii. ¶ Do
mini sunt cardines terre .i.apli et posuit su
per eos orbē et in isto orbe habitat qui manet
in caritate et deus in eo et uniuersi qui habi
tant in isto orbe domini sunt q; sunt de colle
gio fidelium merito tertio per orbem terrarū
potest intelligi ecclesia triumphans uel celum
empireum qō alibi dicitur terra uiuentiū et
conuenienter orbis dicitur q; ipsum est ultiā
spera omnia circumplectens constat aut q;
uniuersi qui habitant in eo domini sunt 7 be
atificati sunt et finali premio p̄.beati qui ha
bitant in domo 7c̄.

CIA IPSE SUPER ma

ria 7c̄.hic premissorum assignat
rationem ponit aut uersus iste
exponi hystorice 7 mistice sēsus
uero hystoricus est q; terra fundata est sup
maria .i.iuxta maria et orbis terre preparat⁹
est super flumina .i. iuxta flumina accipitur
enim hic super pro iuxta quō dicimus q; ci
uitas aliqua est sciuata super fluuiū . 7 sic di
cit alibi p̄s. Sup fluina babilonis 7c̄. ¶ Uel
potest li super accipi ꝓprie et tunc est sensus
q; terra altior est mari :et orbis terre altior
est fluuibus Alioquin enim mare terram inu
daret uel flumina si altiora forent unde uidet
q; terra et aqua non sint contenta .i.habētes
eem centrum cū oppositum cōiter tenet sed
uirtute diuina ꝓpter generationem alium et
plantarum et eorum conuersationem eleuatur
terra et relinquitur aridis que cū in sui prima
creatione fuit aquis coopta quantum ad sen
sum misticū sciendum q; uersus ille pōt mul
tipliciter exponi .uno mō sic per mare intelli
gamus sacramentum baptismi q; est remediū
originale .i. coꝛ pro omnes in moyse baptisa
ti sumus in nube 7 in mari istud mare est il
lud in quo submersa est tota potentia egipcio
rum ut habetur exo.xiiii.per flumina enim in
telligamus sacramenta pēnie qō est remedium
actuale requirit enim affluentiam lacrimaꝝ
quasi ymbrium celitus uiuentium . uel quasi
riuoꝛ de fontibus oculoꝛ precedentium p̄s.
¶ Flauit spiritus eius et fluent aque ecclesia
igit̄ funestatur super maria q; baptismus est
fundamentum oīum sacramentoum ecclesie
eadem etiam super flumina prepatur q; per
penitentiam ad gratiam et fructus spūales
ꝓducendus disponitur et est sciendum q; se
cundum ꝓsideriū xiii. ethico. fluminum sunt
duo genera undē torrens aliud unum .torrēs
est aqua cum ipetu dictus uero torrens q; hie
me crescit sed estate siccitate torrescit .i. aret
cit .Sic est duplex genus consolationū unum
temporale et non durat nisi tempore hyemali
.i.in presenti unde ueniente futura estate 7 sic
citate quando ignis omnia uastabit non inueni
etur una gutta sicut diues epulo expetus est
luce .i.unde iii.Re.xvii. ¶ Post dies aliquo
siccitatus est torrens sed flumen uiuum est cō
solatio spirituālis q; nunquā defitiet ¶ Sed
cupiosius erit in estate apoc.xxii.ostendit mic
hi flumen aque uite splendidum de quo p̄s.
¶ flumen dei repletum est aquis .Alio mō
pōt exponi sic q; p maria intelligantur tribu
lationes.p flumina uero consolationes· mare
enim salsum est et amarum terras insulares a
q̄ exterius undiq; circūdat sed flumen dulce
est per medium ingreditur.et penetrat sic eccā
dei et etiam anima uiri sancti licet undiq; ad
uersitatibus primatur et quasi assidue scōm
illud ii.coꝛ.vi. ¶ Nocte et die in profun do
maris fui tamen interius consolatō ii. coꝛ.i.
¶ Consolatur nos in oī tribulatione nostra
ratio huius est q; dicit phūs de uegetabus q;
amarum in ignem missū dulcessit constat aut
q; in coroibus electorum magnus feruat ig
nis diuini amoris ideo nulla ē tanta amaritu
do tribulationis que in eorum cordibus non
dulcescat romane.v.gloriamur in tribulationi
bus ¶ Dicitur aūt ecclesia uel anima funde
ta esse super maria q; omnibus aduersis supe
rior est sicut quedā insula qō apparet in effectū
dicit ei auerops tractatu suo de morte 7 uita
q; habitantes in insulis sunt longioris uite.
sic et ecclesia ut logena esset ad modū insule
fundata est propter q; de ueris filiis ecclesie
dicit p̄s. ¶ Uiuent corda eoꝛ ī seculum secu
li et ꝓuerb.xxviii.glorificate domum ī insulis
maris ¶ Ipsa etiam super flumina prepara
tur q; p consolationes spūales quas sentit in
puncti prepatur ad magis desiderandū illuo
gaudiū suppremū qō promittitur in futuro
unde p̄s. ¶ Fluminus ipetus letificat ciuita
tem dei uel ista sunt flumina que ex uno fōte

a ii

uite ꝓfluxerunt ſeꝫ cruoris ſuꝺoꝛis aquarum
et plaga lacris et lacrimarū et occultis te qui
bus gene.ii. ¶ Fons aſcendebat de terra ꝛc.
qui ꝛ diuiꝺitur in quatuoꝛ capita flumen cru
ois ſoꝛꝺiꝺos mūꝺificat fluuiꝰ ſuꝺoꝛis labo
rantes confoꝛtat fluuiū aquarū.tempat eſtū
noxium ſeꝺ fluuiū lacrimarū expillarat eos anꝫ
iū in hiis fluminibus et uiuit uarietas piſciū
nam qui in aquis regenerantur ſicut fideles.
Joban .iii. ¶ Niſi quis renatus fuerit ex
aqua. ⁊ etiam in aquis nutriuntur. iuxta il
luꝺ ꝑs.cibauit nos pane ¶ Lacrimarum eō
ſtat ꝙ piſces ſunt aboc.i. ¶ Facies hois ꝺſi
piſces quibus uero oio arefcunt ꝑꝺicte flumi
na neceſſario morientur ꝓcono.xv. ¶ Poten
tia flumina in ſiccum et cōputreſcent piſces
Tertio mꝫ per maria poſſumus itelligere du
as marias ꝙ flumina nero aplōs et doctoꝛes
ꝑs. Eleuauerunt flumina uocem ſuam ¶ Si
cut enim eccleſia ſuper apoſtulos et doctoꝛes
prepatur .ita et ſuper iſtas uarias fundat eā
eſt ꝙ omnes qui ſunt ueri filii eccleſie uel ſūt
innocentes .uel ſunt penitentes ꝙ ergo ma
ria in noxens eſt ſpeculū .inocentie et maris
penitens exemplar penitentie ſꝛco tota eccle
ſia ſuper iſtas fundatur et eſt bonū fundamen
tum .narrat titus liuiꝰ .i.uolumine libro ſeꝺo
et ideo narrat ualeꝛ. de coriolano romano ꝙ
cum ipſe ꝓpter ꝓſecutiones ſibi factas exula
ret mouit bellū ꝙ urbem et in tantū eam buſli
auit et terruit ꝙ cum apparens uiri defende
re urbem non poſſent mulieres precibus lacri
mis que defendebant .ſeꝫ mater ipſius exulis
et cōiūx que pacem urbi precibus et lacrimis
ipetrabant .dicit aūt ualeꝛiꝰ li°.v. ¶ Qꝺ iō
lege ſtatutū fuit ꝙ uiri mulieribus cederunt
quaſi in premium. Sic et ꝛꝑs qui multos in
eccleſia ꝓſecutores ſencit ſeꝺ confert ſepe qua
ſi in exilium ſeꝺ cum populo ſuo bellū iudicit
multas tribulationes imittens et grauia ꝑꝺi
cens nec credo unꝺos ſufficere ad defenſionem
populi ꝛpriſtiani niſi mulieres iſte ſeꝫ mater
ſuis precibus et ſponſe ſuis lacrimis.i.merito
lacrimarū ſuarum et exemplo pacem miſeris i
petrarent ꝓpter quod iuſtum uideꝛ ꝙ uiri
mulieribus iſti cedant qꝫ ergo utraꝙ data eſt
in fundamentū et munimentum eccleſie de
utraꝙ conſulcum uidetur illud ex ꝛviii. Cal
tra ponetis ſupra mare. ¶ Signanter uero
dicitur utraꝙ maris mare' nam maria amaꝝ
mitte ſuꝺerpretat' maria .ergo innocens fuit'
amari ſtata fuit in ſui filii paſſione enſis enim
in quoꝝm meditatione dicit ſic dolores mei
miſericordiſſime quos fontes diuum erupiſſe
te pudicilſimis oculis tuis cū attenderes uni
cum filiū tuū innocentem coram te ligari fla
gellari mactari Omnes fructus creaꝝm ꝓfudi
ſe ultum tuum cū aſpiceres cunctos deum
ac dominum tuū in cruce ſine culpa extēdi ⁊
carnem de carne tua ab ipſis cruce liter deſeca
ri hec anſelm' unde patet ipſius amaritudo
Ruth.i. ¶ Nolite uocare me Noemi.i. pul
cram ſeꝺ uocate mara.i.amaram qꝫ amaritu
dine repleuit me ¶ Omnipotens eſt etiā et
ipſa mara ſicut patet ex deſcriptōe maris ꝙs
ponit ambꝝ oīeſi.in exameron ſic dicens bo
num eſt mare qꝫ terras neceſſario ſuffulcit hu
more bonum mare qꝫ tanquaꝫ boſpitiū flumo
rum fons ymbrium deriuatio ablimionū necō
dimentum quo ſibi diſtantes populi copulant'
quo bellorum remouentur pericula quo barbari
cus furor clauditur ſubſidium in neceſſitatibꝫ
refugiū in periculis gratia in uoluptatibus ſalu
britas ualitudinis ſeparatorum coniunctio itine
ris cōpendium tranſfugium laborationem ſe
ruitutis alimentum hec Ambroſius ꝑꝫ aut di
ſcurrenti per ſingulas conditiones ꝑꝺictas ꝙ
omnes marie prime conueniunt et hoc i ꝙꝫ
eminentia ſinguleri ꝑs. ¶ Mirabiles elatiōs
maris altera aut maris amarū mare conueniē
ter dicitur amarum quidem duplici amaritu
dine ualꝫ recordat is uite ꝑterite pco.xxxviii
¶ Recogitabo tibi omnes annos in amaritu
dine anime mee et amaritudine ſubtractionis
dilecte preſentie iiii.R.iiii. Anima eius in a
maritudine eſt ¶ Similiter ipſe fuit mare
dicit ei phūs libro de ꝓpleumatibus ꝙ mare
magis utitur quam alia aqua qꝫ pinguius eſt
cuius ſignum eſt qꝫ a ſole olium extrahit .ſic
et hec maria ſpetiali gratia ſpūs ſancti inpig
uata ſingulariter preceteris arcebat cuius ſig
na erunt unguenta ab ipſa toties exhibita ſal
nator Job xl iiii. ¶ Feruescere facias ꝙi ollā
profunꝺuꝫ maris et poāt ꝺſi cū unguenta bul
liunt .unde et in feruore dilectionis eccleſie
ipſis apoſtolis quodammodo unctfertur .ii.
pabꝛ.viii. ¶ Ipſum mare ſuper xii poſitum
erat.

montem ꝛc hic agit de lucia.o te
nebris spiritualis sepectione primo
mouet super hoc questionem .se
cundo ponit solutionem .Innocens ꝛc. pōt
uit uersus exponi dupliciter uno modo sic ꝙ
per montem intelligimus ecclesiam triūphā
tem et sām hoc est hic duplex questio quarū
una pertinet ad uirtutes ipsorum eius ascen
dere .Alia uero pertinet ad cōprehensores ei
ipsorum est immobiliter stare tanquam cōtēti
in fine laboris secūdus uero non habet difficul
tatem sed habentur notitia prime ꝙ unde ꝙ
in locum illum ascenderit cogitur de illo .i.
cor.x.Qui stat uideat ne cadat tota ergo dif
ficultas est in priā sc̄z Quis ascendet ꝛc duo
uero sunt que terrenum ascendere uolenti im
pediunt sc̄z grauitas peccati et aduersitas obsta
culi peccatum uidet̄ grauare tm̄ ascendere mul
tos enim legimus ascendisse sed antequā per
uenirent ad terminū grauiter corruisse ecce enim
primus angelus i monte ascādere voluit pro.
xiiii.¶ Diripuisti enim in celum cōscādem ꝛc.
sedebo in monte testi et corruit in ābernum .
unde sibi subditur uenūpeti .ad infernum tra
heris primus etiam homo et ipsum sequi vo
luit et ceciōit in montem gen.sedo ¶ In qua
cūq; die cōmederis ex eo monte morieris cui
sa assignatur mich.viii.¶ Cōtenebrati ascē
derunt in montem .tm̄ constat multos nō ob
tenebratos quantum apparuit per uiam bonā
incepisse ascendere et inuentū posse qō ui
debantur quasi sūmitatem montis potuisse
apprehendere et nihilominus turpiter corrue
runt sicut patet legenti uitas patrū pro.viii.
offendent ex eis plurimi et cadent. unde psal
mus ascendunt usq; ad celos . et cetera .
¶ Aliud est ꝙ terret, ascendere volente
sc̄z aduersitas obstaculi .nam collocauit deꝰ
mus ante paradysum voluptatis cherubyn et
flāmeum gladium atq; uersatilem ad custodi
endam uiam .ut habetur gen.tertio per flam
meum gladium grauis tribulatio intelligitur
unde inter nos et celum medijat spera ignis i
signum ꝙ per multas tribulationes oꝫ intra
re regnum celorum .Similiter qō amplius est
mirandū cherubyn dicitur impedire uiam ? iō
non uidetur ꝙ aliquis posset ad locum illum
uenire nisi posset super cherubyn ascendere ?
uolare super pennas uentorum cherubyn. est

plenitudo scīe uel cognitionis et pro tāto di
citur consistere ascendentibus quia scīa illa
secundum apostolū .i.cor. viii. cum ascen
dit super cherubyn .qui ascēdit usq; ad sera
phyn .qui est ordo superior sic ascendit qui per
tingit ad ardorem dilectionis nam seraphyn
ardor interpretatur sed licet iste modꝰ ascen
dendi uideatur securus tñ restat illo qō pꝫ .
¶ Quis mihi dabit pēnas sicut colūbe ? uo
lebo et ex his habitis ad hoc timendum est ne
accidat id qō de poeta fingitur nam cum pa
trem suum deedalum uolare cōsequi posset uoluit
et ipse aptatis pennis uolare cui pater artem
tradens monuit ut non volaret iuxta terrā p
pter multa impedimenta que iuxta terram sunt
nec nimis in altum se erigeret propter ꝑ calorē
solis qui conglutinationem pennarum dissol
ueret et ideo in medio se teneret sed ipse pa
tris doctrinam neglexit et ideo cum nimis i
in altum eleuasset dissolutis pennis cadens in
aquam demersus est de quo in psona patris
quidam cōposuit hos uersus ecture nate bibis
et me spectante pibis .Nam tibi diri bis me
dio tutissꝰ ibis. Sunt et multi aptatis pen
nis spūalibus uolare incipiunt sed nescīunt
aut nolunt tenere medium et ideo pericitant
unde dicit quidam pater si uideris iuuenem
uolentem in celum uolare apprehende pedes
eius et ipsum retrahe patet ergo ꝙ ista qō
ps.est multum difficilis unde et salamon can
dem questionem mouet prou.30.¶ Quis as
cendet in celum .et cum nobis precipitur illō
pro.ii.¶ Venite ascendamus in montem et
est in ppositio optimum consiliuz beati bern.
in quodam sermone qui sic incipit ¶ Quis
ascendet in montem ꝛc dicit sic venite ascen
damus fratres in montem et si uis uidere u
bis ardua exhonestemus nos si arta etiam ex
timire nos non pcamus si longa tanto magꝭ
festinemus nos si laboriosa clamemus ei tra
he nos post te Felix qui sic cucurrerit ut com
prehendat ꝛc.Felix qui in illum beatificū mō
tem tam desideranter et perseueranter ascen
derit ut deo patri in sancto eius apparere si
mul et uideat uirtutem eius et gloriam hec
bern.¶ Alio modo potest uersus iste exponi
sic ꝙ per montem et locum sanctum intelli
gatur ecclesia militans quantum ad duos sta
tus scilicet prelatorum et subditorum .nā qui
ad prelationem promouent uident ascēdere

ſed ſubditi uiuentur in loco ſancto ſtare: eſt
ergo duplíciter q̄ ſed prima multo difficilior
nam grande periculū ē hic aſcendere uñ bern.
de cōtemptu mundi alloquens preſūptuoſum
uolentem aſcendere dicit ſic quo ꝓgredieris
miſer an ut ab altiori gradu ſis grauior caſus
neq; enim ſunt paulatim deſcides ſed tāquam
fulgur in impetu deſcendes hec bern. ratio hu
ius eſt q̄ nimis ſunt onerati ponere p oprio
et tñ ſe amplius ouant ponere alieno. nam
prelati ſuper ſe onus iniquitatum totius mul
titudinis aſſumunt ezech. xiiii. ¶ Portabis ini
quitatem totius multitudinis domus iſrahel
cum ergo iniquitas unius perſone ſit onꝰ ual
de graue iuxta illud p̄s. Iniquitates mee ſu
per greſſe ſunt caput meum et ſicut onus gra
ue ⁊c̄. ¶ Conſtat ꝙ iniquitas multitudinis
nimis grauis eſt et ideo iuportabile onus niſi
deus apposuerit manum ſuam adiuuandum
ꝙ non cōiter facit quando uidet quāpiā pre
ſumentem dicit phūs viii. de animalibus ꝙ
uultur cum ceperit aliquid non ſtatim portat
ipſum ſed tempetat prius pondus eius et poſt
modum ſi uires ſuas non excedat pondus aſ
ſumit ipſum. de aquila uero dicit pli⁹. ꝙ
ſepe tam graue pondus aſſumit ꝙ cum uola
re ceperit in altum ex grauitate prede cui un
gues profunde infixit deorſum tracta in aqua
ſubtungitur ſic in ꝓpoſito quāuis aſſit oportu
nitas prelatiua obtinendi tū primo debēt qui
libet metiri et uires ꝓprias et grauitate oneris
ne cum aſcenderit cogatur ſub onere ruere i ꝓ
fundum unde et preſūptuoſis precipit exo
xix. ¶ Cauete ne aſcendatis in montem nec
tangatis fines illius. unde nullus ſic debet aſ
cendere niſi prius qui nouit uires cuiuſlibet a
domino uocaretur ſecundum illud exo. xxiiii.
Aſcende ad me in montem.

INNOCENS MANIBUS
⁊c̄. hic ſoluit utrāmq; queſtionē
ꝓpoſitam. primo uero ponit ſo
lutionem. ſcō ſue ſolutionis ſub
iūgit rationem ¶ Hec eſt generatio ⁊c̄. et
primo tangitur meritum quō aſcenditur. Se
cundo primi non qō aſcendens conſequit hic
accipiet ⁊c̄. tangit uñ in uerſu iſto triplex me
ritum ſcz opis cordis et oris. quantum ad p̄
mum dicit. ¶ Innocens et mundus. i. inno
cens in opere qui ſcz malum non operatur. eſt
uñ iſta innocentie ſanitas manuū qui in pro
poſito requiritur ꝓpter duo pempte eorum
et claudi effecti ſumus .ii. Pe. iiii. Lecidit et
claudus effectus ē ꝓpter qō pedibz uris. i. affe
ctibus ſufficienter uti non poſſumus nec bene
nobis ſeruiunt claudi uñ ſepe propter in ſuf
ficientiam pedum etiam in ambulando utūt
oſtō manuū et hoc precipue in arduo aſcēſu
ad motū alienū quorumcumq; uel iumentoꝝ
Sic oz in ꝓpoſito fieri. unde p̄s. Aſcendēs di
cit ut fumentū factus ſū apud te ⁊c̄. ¶ Te
nuiſti manum dexteram meam. ¶ Alia cau
ſa eſt q̄ per ſcalam oportet aſcendere ſiue aſcē
datur in montem eccē militantis ſicut futunt
qui ad regimen et ſicut de prelatiam ſcā. di
cunt ſiue in montez eccleſie triūphantis ſicut
futiunt omnes electi eſt ſcala quam uidit Ja
cob ſūmitas celos tangebat habet uero ſcala
per quam primo modo aſcenditur gradus ſu
os ſcz ordines eccleſiaſticos quibus correſpon
det diuerſa perfectio uite requiſita. ut poſſit
ſic aſcendens cantare canticum graduū ⁊ dic
illud Job xxi. ¶ Per ſingulos gradus ꝓmun
ciabo illum Similiter et ſcala per quam ſcdo
modo aſcenditur habet gradus q̄ ſcom gre
go. in paſcoli nemo repente fit ſūmus q̄ dicit
p̄s ¶ Ibunt de uirtute in uirtutem uidebit
deus. Iſti ſunt gradus de quibus p̄s. dicit
ſecundum aliam litteram. ¶ Deus in gradi
bus eius cognoſcetur ¶ Dē añ per ſcalā ſub
tiles gradus habentem. aſcendit non ſolū pe
dibus ſed et manibus ſe iuuat. et ſic oportet
fieri in propoſito. i. Pe. xiii. ¶ Aſcendit Jo
nathas repetans manibus et pedibus quantū
uero ad meritum cordis dicit. ¶ Et mundo
corde qui non accepit ⁊c̄. ¶ Sibi eſt ſciendum
ꝙ cor duplicem contrahit in pitatem uñ ex
admixtione uoluptatis carnalis. Alia ex ad
miſtionem cupiditatis mundialis primam in
piratem excludit p̄s. dicens. ¶ Mundo cor
de eſt aut previcta cordis mundicia neceſſaria
ad aſcenſum. duplici de cauſa. una ſumitur
ex pte ducis dicit enim Auguſt. in ſermone d
aſcenſione cum bonitatis actore non aſcendit
malitia nec cum filio uirginis. libido atq; luxu
uria nec unquam aſcenderunt uitia poſt uir
tutum gentem peccata poſt iuſtum. hec Au
guſt. viii°. ꝓpriſtum ducem non habent. dux
enim iſte eos quos ducit in montem trahit et

ipellit seo q; somnu obit sico soudoos bonet
contingere pco.lxv. ¶ Recede a me non a
pcipes mihi q; in mundus es Alia causa est
q; parte itineris nam tota uia sibi? uiciosus e
intra cor ipsum pō. ¶ Ascensiones in corde
suo dispositi in uallē igiē si cor sit i mundi
tota uia erit in summos et labrica ascendet qō i
pretatur pō. Fiat uia illoū tenebre ? labricii
? angelus dñi persequens eos non ego po
terit cum uia sit ardua uolde habens cor imū
dum ascendere imo cōstat si bene aduertem?
q; talis non e homo sed bestia sicut dicit ecl
plōn.xvi.ee animalibus q; homo inter omnia
animalia habet calcem cordis mundissimum
et hoc attestat bonitas intellectus ergo q ca
lorem cordis habet in mundus non est homo
sed fera uel bestia Dauid.viii. ¶ Cor eius ab
humano cōmutet et cor fere detur ei .iō pe
petit sibi cor mundū crea in me deus ¶ De
inde scdam impietatem que prouenit et admis
tione cupiditatis mundialis excludit dicens.
¶ Qui non accepit in uano animam suam .
qō intelligitur tripliciter uno modo sic q; ñ
effudit animam suam super res uanas.i. tran
sitorias .Nam qui accipit sic in uano animā
suam non potest ascendere in montem dicit
enim plōn pī.xvii.ee animalibus q; aues ha
bentes multas superfluitates sunt ponderose et
bene uolare non possunt ¶ Sic in proposito
nam multa habent superflua qui multa eis mi
nus necessaria et ideo ponderosi ? graues et
sursū ascendere non uolent .pueripi. ¶ Qui
congregat thesaurum lingua mendacii .i. ui
endo sibi necessaria que in regi uenerate sunt
superflua uanus et excors est. Alio modo in
telligit illud sic q; in uano accipit animam
suam qui animam suam non appreciat ſz esti
mat eam quasi rem unam ſcz corruptibilem
et nullius precii.et ideo facilitet animam suaz
uendit .i. p modico uel nichilo .pueripi. vi
¶ Pretiū sortis uiz est uiri? panis mulier .uñ
uiri pciosam animam capit . Et isti pessimi
mercatores sunt et fallunt nam ex uocibz pa
tet q; anima non est res una pciosissima
ualet ex precii magnitudine dicit ei Ambro.
in quodem sermone de resurrectione sic ppice
quantum ualeas ne utilis tibi esse uelimus ut p
hoc erubescendis subiacere uitiis ne dignetis
dū generositatem tuam de creatoris et recrea
toris dignitate metiris hec Ambro. ipsum pz
ex ipressa sibi similitudine dicit enim phūs.i.
poetice q; minimus primo determinat mag
nitudine et pondere caracter uñ potmodus
i primitur ut non oporteat ipsū ponderare .
nam caracter ipressus scdm ipsum est signum
quantitatis ipsi? constat q; anima est q̄si mi
nimus quidem circus cuius magnitudinē dñs
tam esse uoluit q; eam fecit q; omnis cōpre
hendat unde et anima scdm phūm est quodā
modo omnia pondus uero eius maximū est.
si dñs sit bonus q; sicut dicit eccle.xxvi; non e
digna ponderatio continentie anime et hoc
facto declarat caracter ipressus uidelicet ymā
ginis dei tam creationis quam recreationis ?
ideo statim usu hoc carere potest inuocari
de eius pondere et ualore unde dicit Ambro
sius ubi prius gratie tuam dignitatem ep;tet
ymagine et spiritu sanguine ihū? non sine cā
querit saluator Matth.xvi. ¶ Quam cōmu
tationem dabit homo pro anima sua. ¶ Et
deu.vii.precipitur Custodi temet ipsum et
animaz tuā solicite . Tertio modo intelligit
illud sic q; sicut animam suā perdit qui male
uiuit .nā ingrediens luctum uidetur eam in
seno perdidisse ita animā suā accipit qui bene
uiuit seo in uano accipit animā suā qui totaz
animā ad uanū et non ad uerā gloriā ordinat
? huic expositioni concordat textus sequ .qui
sic habet Qui non exaltat in uanū animam
¶ Et est illud necessariū uolenti ascendere qd
dicit plōn viii.ee animalibus q; turtures qñ
uenit uentus austr .fatigantur qñ non possunt
bene uolare ? propter hoc tunc eos accipiūt
uenatores manibus .sicut in ppositio nā turtu
res sunt qui mundicias seruant uentus autem
austr .ipetit eorū uolatū et hostibus tradit nā
austr .qui uires corporis resoluit est inanis glo
ria ezech.xxvii.uentus austr concutit te.igit
ab ea cauendū est ezech.xxii.Pone faciē tuaz
contra austrum ? pō.Auerte faciem tuam ne
uideant uanitatem .tertio uero pō. tangit pi
tatem uel meritum .sermonis dicens .nec in
iquit in dolo proximo suo pō.domine q; ha
bitabit aut quis requiescet in monte tō. qui
egit dolum in ligua sua ¶ Qui iurat proxiō
suo in dolo constat qō dupliciter peccat scz in
proximū quē defraudat ? i deū quē i hoc ofen
dit narrat titus liui? in pō uolumine libro priō q;
uima pōpilius secundus rex romanorum ex
pietate omnium peccata rubuerat uel sipea

a tili

ac iusturandum ciuitatem regerent conflue
uit q̄ quam diu ciuites sic regebat res pu
blica romana super omnes res publicas auge
batur .quando uero relicto fide et iureiurādo
ad dolos p̄r iuris conuersi sunt optime ncō
sio eam diminuit .unde dicit pbūs libro de re
gimine principum si quereris que fuit causa d
structionis regni sirorum respondercm tibi
q̄ reges eorum utebant iuramentis ad frau
dem et deceptionem hominum et proximorū
ciuitatum frangentes fidem ⁊ fedus que fue
rant stabilita ad salutem humani generis et
utilitatē hec .pbūs ⁊ similiter dico q̄ hec fuit
causa destructionis cartaginis ⁊ fui iperii q̄
ut cartaginenses a romanis uincti confessi
sunt unde sicut narrat titus liuius .de secō lī
bello punico libro decimo cum ipsi federa in
ita p̄ cuz roānis iuremre ¶ Firmata uiolet
sent ⁊ postmodum uincti ⁊ destructi in secū
do bello peterent pacta pacis unus senatoriū
cum cerneret ad misericordiam alios inclina
ri ifestus p̄fidie cartaginensiū succlamauit q̄
quos deos fedus percussuri essēs . quos per
quos ante fedus firmassent fefellisscnt Respō
dit hisdrubal legatus castra cartagenēsium per
eosdem q̄m tu in stetisti sunt federa uiolanda
ezech.xvi.faciam tibi sicut despexisti iuramē
tum ut irritum faceres pactū.zach.v. hec est
maledictio ⁊c̄.⁊ uenict ad domum iurantis i
nomine tuo mendaciter. ⁊ cōmorabitur i me
dio domus eius ⁊ cōsumet eam in ligna ei⁹
⁊ lapides eius.Scienduī est aūt q̄ totus uer
sus de xpristo potest intelligi qui primo ascē
dit in montem ⁊ alios post se traxit .Dicha
si. Ascendit p̄nes ec̄.ad eos .

IL ACCIPIET BENE
dictionem ⁊c̄.hic ostendit quale
premiū a deo recipiens consequitur ⁊
tangit duo scz plenitudinem gr̄e
⁊ quantum ad plenitudinem gratie dicit hic
accipiet benedictionem Eccle .xl. gratia si
cut paruulus in benedictionibus quantū ad
plenitudinem . ¶ Gloxie dicit et misericor
dia a deo ⁊c̄. Qui coronat te in misericor
dia .accipiet ergo hic gratiam et gloriam ⁊
Per gratiam et gloriam dabit dominus.signā
ter uero ponitur hoc pnomē hic q̄ designat
strenuitatem in ope .dicunt enim grammatici

interrogando et respondendo sic cuius gene
ris masculini quare q̄ preponitur ei in dicti
one articulare .pnomen hic sic in nocens
manibus ⁊ mundo corde talis qui declinat a
malo ⁊ facit bonum notatur per pronomē hic
ad denotandum q̄ debet esse masculini ge
neris .i.strenuus et robustus Jac.i. ¶ Fac
tor operis hic beatus in facto suo erit ⁊ merī
to debitur tale donum innocenti manibus ⁊
mundo corde q̄ dicit p̄s̄l⁹ p̄r. libro etbi. q̄
querens vigilus a polite mediante uena quo
dam habet continuationem cum corde ⁊ ideo
ad hoc notandum singulariter ille vigilo⁹ ama
lo insignitur unde ⁊ dicit apion i libris egip
tiacis uisum est illum vigilum tali honore de
coronari qui quasi cōiunctus cum principatu
cordis uideretur sic in proposito nam qui est
innocens manibus et mundo corde habet vi
gilū cordi mediante uena caritatis cōnexū ē ma
xime vigilus ille opus spūale de pīrate cordis
procedens . ¶ Si enim opus sit spūale ⁊ cor
in mundum ⁊ carnalem nulla est cōceptio ma
le ⁊ sicut fideles singuli sūt membra xpristi
ita et vigilus dei est hic ut habetur ex.viii .
Nam ⁊ habent cōceptionem non solum cum
corde totius ecclesie qđ est ipse deus scim ih̄u
lud p̄s. ¶ Loquetur deus pacem in plebem
suam ⁊ in eos qui conuertuntur ad cor.i.ad
ipsum nam sic habet alia littera .qui conuer
tuntur ad ipsum Et ideo singulariter debet
recouari ⁊ in signiri .i.premiari ⁊ est premiū
anulus aureus ornatus lapide precioso aurū
enim qđ pulcherrimū est benedictio gratie p̄ti.
xpti. ¶ Gratia bona super aurum ⁊ argētū
lapis preciosus est misericordia q̄ coronamur
p̄s. ¶ Posuisti domine ⁊c̄.coronam de lapi
de precioso qui et precipuo anulo inseritur de
quo luce..iv. ¶ Dote anulū in manu eius .
hec igitur meretur innocens manibus in mū
do corde eccle⁹ benedictio dei in meretem
iusti festinant ⁊ honore ueloci ⁊c̄.potest autē
⁊ uersus iste de xpristo ascendente intelligi .
Qui a deo patre accepit misericordiam quo
scz nostri misereretur similiter benedictionem
qua scz nos benediceret tanquam pontifex ef
fectus hebre.iiii⁰. ¶ Habentes pontificem
magnum qui penetrauit celos ihesum filium dei
pontifex aut ad uesperum cōpleto officio ha
bet populum benedicere ⁊ cum benedictione
dimittere ut patet de consec̄.di.v.c.cōuenit

¶ Sic et ihesus peracto toto officio in templum quasi in ambonem ascendens populum suum cum benedictione dimisit quemadmodum spūs sanctum discipulis suis misit ut sic ꝙ dimissi discurrerent mundum universū ¶ Malach .3°. probate me super hoc dicit dō si non aperuero cataractas et effudero vobis benedictionem usq; ad habundantiam.

ET EST GENERATio querentium eum ⁊c. hic assignat precedentium rationem quare scilicet Innocens manibus ⁊c. ascendere potest et stare in loco sancto in super et benedictionem ac misericordiam accipiet et tangitur duplex causa una ex parte effectus. ¶ Nam hec est generatio querentium eum. i. querentiū eo frui .nō bona transitoria q̄ multum eis supiunt et ideo alio bono frui querūt Dicit Auic. libro primo de animalibus quod quedam aliam in qua habherent cōchas in principio ⁊ postmodum liberantur ut querēt melius nutrimentum quia aqua non affert eis nutrimentum sufficiens sic est de electis quibus aquatica sunt quia in hoc mari magno desert mundo isto viuūt ⁊ licet hic eorum anime cōchis quibusdam alligentur deest corporibus tamen sic alligatis non affert aqua huius maris sufficiens nec sapidum nutrimentum quia.uilescit eis mundus cum dolationibus suis propter quod et cupiunt dissolui et esse cum xpisto .ut sic a corporibus liberate queant melius nutrimentum .p̄s. ¶ Querite dominum ⁊ viuet anima uestra Alia causa tangitur ex parte aspectus cum dicitur. ¶ Querentium faciem dei ⁊c. faciem deside dicam cognitōnem in hoc ostendentes se esse ueros ⁊ primos phōs quorum intentio est circa inquisitōnem prime uirtutis et prime cause .Narrat tulli° libro quinto . ¶ De tusculanis questionibus de pictagora qui se primo philosophum dicit amatorem sapientie nominauit ꝙ cum aleonte principe philasiorum interrogaretur qua arte maxime consideret respondit se nullam artem scire . sed se ipsum philosophum et cum leons admiratus huius nominis nouitatem quesiuisset qui essent philosophi quod inter eos et alios homines distaret respondit similem sibi uideri uitam hominum hiis qui ad ludos solempnes grecie ⁊ tota gretia confluebant nam quidam ad eos eo uadunt ut exercitio pugne et uiribus corporis gloriam et coronam acquirant quidam uero ut emendo et uendendo lucrum querant et ditentur quidam uero nichil tale querunt sed solum uidendi causa ueniunt et hii studiosissime inquirunt et de hiis que agunt sic in quit et nos in hanc uitam perfecti sumus in qua alii gloriam alii pecuniam querunt Alii uero contemptis omnibus rerum naturam studiosissime intuentur et hii se philosophus appellant qui longe altos ante cellunt hec tullius uerus alie philosophus . secundum ista uerus xpristianus multo magis extollit quia secundum Augustinum viii. li. de ciuitate est amor sapientie non quidem create sicut philosophus qui dicitur sapiens huius mundi . sed est amator sapientie increate est ei amator dei secundum Augustinum et ideo eius studium omnibus altius est quia non inquirit notitiam nature sed contemptis omnibus totis sedet ad querendum cognitionem auctoris. nature roman̄. ii. ¶ Non me iudicaui aliqd scire inter nos nisi xpm̄ ihesum et hunc crucifixum sciunt enim quod hec est uita eterna ut cognoscant te solum uerum deum et quem misisti ihesum xpristum. ¶ Et hii per consequens omnes antecedunt propter quod ad philosophiam nos introit . psalmus . ¶ Querite dominum et confirmamini querite faciem eius semper .

OLLITE PORTAS ⁊c hic est tertia pars psalmus in q̄ agitur de xpristi glorificatione quam in sua resurrectione optinuit et ex sua passione promeruit dicitur autē gloria secundum plutonem libro decimo ethicorum quasi clara scilicet a claritate xpristus autem per suam passionem meruit claritatem non solum qua esset in se ipso claris formaliter sed etiam qua clarus esset in notitia aliorum scilicet uirtualiter quomodo quis dicit̄ glorios̄ q̄ est fama preclarus unde et diffinitur gloria qđ est longe patens preconium uel sui quedā cum claritate notitia et de gloria xp̄i isto scđo modo precipue agit̄ i loco isto p̄s. duo aūt ipsum sic reddebāt gloriosū

ualet in fupabilis fottitudo et do mi. uincer
falis magnitudo unxe primo oftendit fui glo
riam et primo uincre et fecundo ibi ¶ Tol
lite uel attollite ꝛc̄.primo uult precipi tibi et
hiberi reuerentiam ⁊ obedientiam et fcdo cōg
tangit uolet infupabilem potentiam ibi .
¶ Quis eft iſte ꝛc̄.fcientum eft uult ꝙ ꝓpri
ftus fui notitiam cum claritate diffudit in ifer
no in mundo ſez in cordibus credentiū in pa
radyſo et inferno ⁊ in fingulis locis debebat ſi
bi reuerentia ⁊ obedientia exhiberi.itzo quā
tuor genera poterū ſibi recipiunt ꝓpriū in
ſto uerſurrepitiu .uerigz iuſtum eſt ſibi oppe
riri nec eſt licitum contra ipſū aliquem locuꝫ
ſibi claudi ipſe ei ꝙ mortē ſibi regno totius
uniuerſali acquiſito primo uoluit uiſitare loca
uicinora ut ſingularis ꝓtibus ⁊ puīciis fui re
gni quas hoſtes turbauerat recte diſpoſitis
cum gloria triūphali poſtmodum redderet in
ciuitatem ſanctam ihrm̄ſalē que ſurſum eſt
ubi eſt capud regni p̄s.igit̄ cernens ꝓpriſtum
in ſpū ad inferos deſcendentem exclamat i ꝙ
ſona angelorum ꝓpm precedentium tollite uel
attollite uos o principes ſez tenebrarū portas
neſtras .quas ſez clauſas tenetis ne captiuis
humani generis pateat egreſſus repetendus ue
ro eſt id ꝙ in fine uerſus. ¶ Et introibit
rex glorie . cernens aūt ꝓpriſtus ab inferis re
uertentem in mundum et cordibus hominuꝫ
a ꝓpinquantem exclamat . ¶ Et eleuamini
uos o porte eternales .i.intellectus et affect⁹
qui nunquam corrūpent̄ nec eſſe deſinent ⁊
¶ Et introibit rex glorie .uel iſte porte eter
nales ſunt amor et timor conſtat enī ꝙ amor
eternus eſt et de timore dicit p̄s. Timor do
mini ſanctus ꝑmanet ꝛc̄. ¶ Loquens uero
de iſtis portis p̄cepit eas eleuari ut ſez ſurſū
intendant in deum. uidentur enim in deorſum
demiſſe quando quis mundum p⁹ diligit et
timet quam deuꝫ et tunc obſiſtūt xp̄o uenié
ti narrat albertus viii.libro de animalibꝫ ⁊ colli
ge ꝓpō ꝙ eritius facit duo de foramina in ter
ra unum ſez uerſus meridiem alterum uerſus
aquilonem quando uero uentus flat ex meri
die claudit foramen meridionale . et quando
flat ex aquilone claudit foramen aquilonis ſic
et peccator ſpinis peccatorum hyrſutus uel di
ues qui ſpinis diuitiarum undiqz uallatus iuſ
to illud ꝓuer.ꝛ ¶ Subīa diuitis urbis fortī
tudinis eius. ¶ Duas quaſi portas habet ſz
in terra poſitas timorem ſez quaſi portam re
linquens et amorem quaſi portam meridiona
lem fiet aūt ventus ab aquilone quando de⁹
inſpirat ſuum timorem a meridie uero qñ
inſpirat amorem ſed utrigz claudit ſtatim .
ueñ.ii. ¶ Deſipe ſunt in terra porte eius qñ
eſt contra conſilium ꝓpriſti qñ tangit Ambro
ſius libro de fide. patriarch. dicens, in perſonā
ꝓpriſti opi mihi ſed non extraneis claude ſecu
lo claude mundo neqz ipſe foras ad iſta mi
nerialia ꝓtenus ꝛc̄ Moli aperire nouerſarios ne
qz uas locum diabolo.

CIVS EST ISTE REX
glorie ꝛc̄.hic ſupradicti precepti
redduit cauſam. ſez in ſupabilem
poni circa quam primo ponit qō
nem dicens ¶ Quis eſt iſte rex glorie et fuit
iſta queſtio demonum procedens ex ignorātia
et dubitatione unde non querebant quis eſt
iſte rex glorie ſciebant enim deum eſſe regem
glorie ſed querebant. ¶ Quis eſt iſte rex glo
rie iſtum enim uiderant perculſum et humilia
tum et non erat ei ſpecies neqz decor et ideo
deſciebant ꝙ iſte eſt rex glorie ¶ Si enī co
gnouiſſent numquam dominum glorie crucifi
xiſſent ut dicitur.i.cor.ii.propter hoc ei intuit
ſe veſtem uilem ut non agnoſceret ſicut de re
de rege aſſuerum legitur .ii.eſt.xviii.
¶ Autoto habitu rex iſrahel ingreſſus ē bel
lum deinde ponit reſponſionē dicens. ¶ Do
minus fortis et potens ꝛc̄. tria tangit ex qui
bus eum deſcribit qz contra tres hoſtes pug
nauit et uicit ſez carnem et ideo eſt dominus
fortis qui mundum et ideo eſt potens contra
diabolum et ideo dominus potens in prelio
iſtud eſt illud prelium memorabile et famoſum
in quo mors et uita duello conflixere mirādo
duo uero ſunt qui redduntur illud memoriale .
Scilicet magnitudo uiriū multitudo eorum
um magnitudo in quā uiriū fuit ibi in menſa
cōgreſſi ei ſunt adinuicem duo principes fortiſſi
mi cū tota poſſa ſez rex celi de quo Job xl.
ſi fortitudo quem rubuſtiſſimus eſt ⁊ .ſpv.
Nūquid eſt mimus militū eius princeps huius
urbi de quo Job xli. ¶ Nō eſt poſtās ſupra ter
rā .que cōpet̄ ei qui factus ē ut nullū timeꝛ
De cuiꝰ exercitu ⁊ poſſa dicit ibidē ipſe ē rex
ſup oēs filios ſuperbie,i,ſtultos ⁊ qbꝫ ec,i.ſtultos

influens est numerus fuit ergo prelium grauissimum de tito liuio in principio voluminis de secundo bello punico sic dicit prefatus sum bellum nullum omnium memorabile que unquam gesta sunt .me scripsisse quod bambale duce carthaginenses cum populo romano gesserunt nam neque validiores opibus ulle inter se ciuitates gentes qui contulerunt arma neque huic ipsis tantis unquam uiribus aut roboris fuit vehementibus uero huius belli sic stipone duce romanorum et bambale duce cartaginen. dicit libro .x. quod si tantummodo sui tpis maximi duces erant sed omnis precedentis memorie omniumque gentium cuilibet regi uel imperatori pares erant superiores uel maiores sed quantumcunque titus liuius lectores eloquentie extollat bellum illud constat quod nec ex parte ducum nec et pte exercituum fuit simile illi bello de quo in presenti .sit mencio xxii. Re.xviii. scribitur fuit ibi prelium dispersum super faciem omnis terre. ¶ Et zach.xiiii. egredietur dominus et prelibitur quasi gentes .&c. et stabunt pedes eius in die illa super montem oliueti secundum erat multitudo cadentium ps ¶ Lauent a latere tuo mille et decem milia a dextris tuis narrat idem titus uolumine .i. libro .v. quod romani cum usque ad extremam desperationem urbis et capitolii devenissent iam gallis obsidentibus capitolium et urbem iam obtinentibus perducti essent. consenserunt ut urbem et se ipsos magno pondere auri redimerent et cum in publico erario deesset tanti auri summa a matronis collatum est quo se redimerent cum aut ad solutionem precii sue redemptionis pertinentium esset pondus quo aurum mensurandum erat galli detulerunt secum iniustum cum uero tribunus militum romanorum ponderis uelut iniustum recusaret gallus quidem insolens gladium suum ponderi addidit tunc uerbo subditis est quod romanis intollerabilius ut victis esse et ecce mirabile eorum dum hec agerentur supueniente camillo dictatore romanorum gallis mox bellum indictum est et in momento sic prostrati sunt quod nec unus ex eis remansit qui factorio posteritatis nunciaret ¶ Sic in proposito constat enim rem publicam humani generis ad tantam desperationem peruenisse qui sic tota fides ecclesie ab uno muliere dependebat quod nulla manebat spes defensionis nec possibilitas resistendi . sed oportuit deum et tamen in erario publico humani generis non pretium sufficiens est si enim merces omnium qui lege omni nate sunt collecta fuisset in unum non sufficisset sed virgo una matrone .tu nobilissima tantum retulit de suo proprio in quo nullus alius homo ius coheres habebat quorum non cognouit quod merito debebat sufficere sed ab hoste illarum est pondus exceperat iniustum. sic grauitas mortis acerbissime quo ponderabatur pretium ut appareat quantitas uirtutis eius Sap .ii. corumelia et tormento interrogemus eum &c. morte turpissima condemnemus eum ¶ Et fuit hoc pondus satis graue eo tempore quo quodlibet sibi alligant traxit in infernum et nimis graue ponderandum victum pretium cui minimus contemptus sufficisset ad redemptionem et fuit pondus et pretium appensum in statera crucis ut qua Job vi. ¶ Utinam appenderentur peccata mea .i. que assumpsi uiuendo ¶ Et calamitas quam patior i statera uelut arena maris hec grauior appet et tu sup hoc ponus ponderis et gladius ab hoste ilorete Job. xix. Cum uiderent eum mortuum &c. unus militum lancea latus eius apperuit quod predictum fuit luce. ii. ¶ Cuius ipsius animam ptransiuit gladius merito ergo superba fuisset uox intollerabilis ne victis esse sed ecce mirabile eadem enim hora a regi celi bellum hostibus indictum est et sic prostrati sunt i momento quod nec unus euasit. i. Re. vii. factum est cum samuel offerret holocaustum philistios in ire prelium &c. ¶ Et exterruit eos dominus et cesi sunt ps. quoniam tu peussisti oes subuertentes &c.

TOLLITE PORtas &c. hic ostendit resurgentis gloriam ex diuini magnitudine et dividitur hec pars in duo. qui primo precipitur reuerentie exhibitio .Secundo subiungitur eiusdem causa scz excelsa dominationis .¶ Quis est &c. quantum ad primum sciendum quod olim consuetudo fuit decreta obtenta uictoria triumphum .i. gloriam et honorem quendam maximum per optenta uictoria petere honor erat quod victor in curru purpureo et palmato toga indutus cum ceptro in manu sequentibus captiuis et exercitu concomitante patefactis portis consueuit urbem ingredi et cum in mensa solempnitate et gau

vio a cuibus recipi sic ꝙ xpristus peracto uic
toria cum pōpa triūphali et curru.i assumpta
natura sequentibus illis captiuis ut quibꝫ pō
cepisti captiuitatē cōcomitantibus ordinibus
angelorum reductus est cū mira solempnita
te ad patrem cuius assensionem intuens ps̄a.
exclamat in ps̄ona angelorum xpristū precedē
tium tollite uel attollite portas uos o pncipes
.i. angeli ce ptātates ¶ Elevamini porte et
nales .i. porte quas ingressus patet homi in
uitam eternam .Et introibit rex glorie trī pos
sumus hic sic distinguere ut valet prima pars
uersus referatur ad ingressuꝫ xpristi in paradi
sum et secundum hoc uocat pncipes angelos
deputatos ad custodiam paradisi .scds uero
pars ptineat ad ascensionem xpristi in celum
et merito debebatur xpristo victori glorie trīū
phalis.dicit enim tit⁹ liui⁹ libro tertio primi
uoluminis ꝙ apud romanos duces ꝑ integra
victoria triūphum petere uoluerunt pro dimi
dia uero victoria qꝫ sibi expertusꝫ hostiū fuga
uerunt uerecundum iudicabant hec facere ne
etiam si impetrassent magis honorum quam me
ritorum ratio habita uidentur . constat
aut quod xpristus ante passionem crebram
de hostibus optinuit victoriam sicut in demo
num expulsione patuit sed erat victoria quasi
dimidia et ideo ad huc triūphum non petiit
sed in possessione non dimidiam sed integraꝫ
victoriam reptauit et non solū ex fauore gra
tie sed ex debito iustitie sibi concessus erat a
patre honor ille aboc.i. ¶ Congregabit qua
si arenam captiuitatem et ipse de regibus trī
ūphabit et sap.ūrto.O quam pulcra est casta
generatio cum claritate .i. filius regis ꝛc̄ Et
iperpetuum coronata triūphat hoc preuidens
pco.ait xxiiii. Regem introibunt

CUIS EST ISTE REX

glorie ꝛc̄.hic supradicti precepti
assignatur causa scꝫ excelsa xpri
ti dominatio circa ꝙ primo po
nit questionem dicens in ps̄ona angelorū bo
norꝫ scꝫ quis est iste rex glorie et virgitur hec
quō ad superiores angelos quorum est offi
inferiores illuminare et processit hec questio
magis ex admiratione quam ignoratis uel du
bitatione mirabantur regem glorie quem co
ritie in propria natura uiderant iam uenientē
in natura alicna mirabuntur etiam ꝙ homo
cui prius intervictus fuerat eorum parentū
qꝫ uoluit deo esse similis introitum gloriosum re
ceptus est ut in celum ascenderet deo per cla
equalis et iuxo querunt pco.xxiii. ¶ Quis ē
iste q uenit de edom ꝙ respondetur sibi ab an
gelis iste formosus gratiis i scis suis ¶ De
inde ponit responsionem angelorum superio
dicens dominus uirtutum .i. angelorum .i. ex
ercituum ipse est rex glorie Sciendū est ꝙ ubi
littera nostra habet uirtutum hebreus habet
Sabbaoth.i. exercituū trī et hoc intelligi de
uirtutibus quibus uirtuosi sumus .habet sibi
xpristus duos titulos qꝫ et dominus uirtutuꝫ
et rex glorie appellat dominum uirtutū osten
dit se fuisse in suis usqꝫ ad mortem humiliati
one .sed regem glorie in sua resurrectione et
ascensione .sic ergo si scribet se intitulare de
bent Ihesus nazarenus rex glorie dominꝰ uir
tutum preponitur trī aut titulus diuini uirtu
tum .ti tuli regni glorie qꝫ nō ꝑz uia ad glo
riam nisi per uirtutes secundū August.v. de
ci.di potest aut ratio primi tituli assignari qꝫ
omnis uirtus ipsius est ancilla qō ꝑz qꝫ secun
dū phm̄ in principio methe.seruus uel ancilla
est que est ꝓpter alterꝫ scꝫ propter dominum
unde finis ad quem ordinant operatōnes se
cundum uel ancille est ipse dyabulos uel vul
ua sed uirtus non est uera nisi a xpristum tan
quam ad finem ōs actus eius ordinant .Au
gust.libro.xix.de ci.di uirtutes quas habere
sibi uidet sim⁹ si retulerit ad teū etiū ipse po
rius uitia sunt quā uirtutes si.libro.v.de .ci.
di.dicit neqꝫ est ei una uirtus nisi que so eoꝫ
finē tendit ubi est bonū hois quo melius non
est hec Aug.ergo patet ꝙ oīs uirtus xpristo
ancillatur et non uoluptati.sicut epicuri phi
posuerunt uīi et narrat Aug.v.libro de.ci.di
ꝙ quidam alii phi detestantes doctrinā illā
so uerecundiā illoru pixerunt una tabulā. uī
uoluptas i trono regali ōi que dā delicata regi
na recidet ei que uirtutes subiciūt obseruātes
eis uicū ut faciāt ꝙ ipsa inuenerit dicūt aut
huius picture auctores nihil ē hac pictura ig
noniosi⁹ et deformius et ꝙ minus ferre lo
norꝫ posset aspectus et .v. Aug.hoc uerꝫ ē esse
et eodem modo sentit.si pingeretur humana
gla sic seorsum et uirtutes tāquā ācillas assistere
si eāt dei sapiā.i. xp̄s sic sedēs pingeret decētiꝰ
sua foret pictura sap̄.xii.tu eāt duāta uirtut
cū trāquillitate iudicio.rō uero scdi tituli ē qꝫ

ipse singulariter pre omnibus gloriam cõquisiuit non acquiritur q̃ patet. q̃ gloria nõ acquiritur ipsam insequendo seu fugiendo. unde dicit salustius in catelinario de catone ut q̃ minus petebat gloriam et magis illum sequebatur et titus liuius in primo uolumine libro secundo dicit de fabio consule qui propter unam uictoriam quam fecerat gloriam triũphalem more aliorum consulum non petiit imo recusauit dicit sic omni ecri triũpho depositio triũphus clarior fuit a deo spreta in tempore gloria intelligitur duz cumulatior redit hec ille ¶ Deo nunquam aliquis sic spreuit gloriã sicut unigenitus dei qui de gloria patris ad tantam ignominiam peruenit unde diceret. ¶ Ego sum uermis et non homo obprobriũ hominum qui etiã dz mira opera creaturis ipossibilia faceret dicebat in Joban. viii. ¶ Ego gloriam meam non quero ergo singulariter ipse gloriam cõquisiuit. i. psal. xxix. ¶ Tua est domine magnificentia tua et gloria q̃ ideo sibi debetur illud .i. tibiñ. i. regi seculorum immortali q̃ soli deo honor q̃ gloria in secula seculorum.

DE DOMINE Leuauí animam q̃. ps. iste continet oationem penitentis et grauiter flagellati ac per flagella correcti et ad patriam tendentis et diuiditur i duas partes q̃ primo ps. in p penitentis suam oõnem humiliter incoat secundo eandem instanter continuat ibi ¶ Oculi mei sẽper ad dominum primo uero ad deum oationem pmittitur. scdo ut facilius exaudiatur diuidit ps laudes. Subiungit ibi dulcis et rectus dñs ait aut tria scz protectionem in periculis directionem in dubiis ibi. Dias tuas q̃ et remissionem de culpis preteritis ibi. Reminiscere pmittit aut sui animi prepatõem. et deinde exprimit suam petitionem ibi. non erubescam. quintũ uero ad ppationẽ sui animi pmittit duo scz mundiciam et fortitudinem ecclie. xviii. ante oationem ppriam animam tuam Quo ad primum dicit Ad te leuaui. scz que prius in terra pmebatur leuaui ad te cõplendum dicit gloria facile terrena despicit qui ad dñi cõspiciendu se erigit et signanter dicit animam q̃ dupliciter anima deprimitur scz mundali cupiditate que etiam infra terram demergit et

auarum et argentum infra terram fodere querit plinius libro xxxiii. illa nos premunt. illa nos ad inferos agunt que terra occultauit atq̃ demersit quã innocens quã beata imo uero q̃ beatior uita humana esset si nichil nisi q̃ supra terram è concupiscere. q̃ hec plinius unde tõ narrat libro nono ¶ De quodam duce spciata que indixit castris suis ne quis haberet aurum uel argentum. Animo mõ deprimitur anima carnali uoluptate. Quia corpus qõ corrũpitur aggrauat alam. sap. cũ coronari debet ad modum infirmi qui caput erigit ut medicinam sumat. per quam corpus conualescat uel reuerentiam medico uenienti exhibeat bern. in sermone de aduentu dignum est ut si non ualet infirmus in occursum tanti medici .scz ꝓpriꝰ ꝓcedere longius saltem conetur erigere caput aliquantulum assurgere uenienti et notandum q̃ aias ad deum a terrenis leuare debemus dupliciter primo per aspectum deuote contemplationis et oationis narrat titus liuius libro .i. ducluie libro vi. ¶ De marco manlio qui sententiaz capitalem meruerat q̃ ut a populo romano dãnaretur. in campo martium ductus fuisset de quo loco capitolium aspicere poterat ipse elevatis oculis ad capitoliũ precatus est deos capitolii ut populo romano mentem darent ipsum saluandi quam diu igit aspectus ad capitolium patuit dilata est sententia qõ aduertentes tribuni militum ipsum ad locum ꝓduxerunt unde conspectus in capitolum non essz ibi qz consilium populi in dictũ est et crimẽ ad condempnatõez ualuit sic est de peccatoribus qui licet pena capitali digni. ¶ Sant tñ leuantes oculos cordis in celũ cũ suppletõne deuota dãpnationem ipediunt q̃ nisi ꝓualeat hostis in tñ q̃ aspectũ illũ possit auertere crimen ad dãpnationem preualere non poterit dõ ps. dicit ¶ Leuaui occulos meos in montes uñ ueniat auxiliũ mihi. scdo debem⁹ aias leuare p uolatũ bone conuersatõis dicit enim Aluic. xiii. libro de animalibus q̃ aues ꝓdales sedendo priuã non capiunt. sed tñ uolẽdo sic et aia nrã que ꝓdalis auis est q̃ de ꝓda uiuere hz nã eius preda xps est cuius carne q̃ sanguine cibat in pñti q̃ cuius carne q̃ sãguine cibat dicere cibabit i futuro saturabo cũ apparuerit gloria ei⁹. sz hanc priuã non põt cõsequi nisi sublimi uolatu. q̃ tã ipa ascẽdit sup uolatu q̃ tã ipa ascẽdit sup cherubi q̃ uolauit uolatis

ſuper pennas uentorum gene.xliſ. ¶ Ao p
dam filii mi.aſcendiſti et hoc eſt qđ dicit ps.
¶ Ad te leuaui oculos meos qui habitas in
celis deinde tangit erectionem mentis in deū
quo ad ſpem ⁊ fiduciam cū dicit deus meus
in te confido.q.d.non in meis meritis ſed in
tua miſericordia dan.iii. ¶ Non eſt cōfuſio
confidentibus in te non erubeſcam .hic ppo
nit ſuam petitionem et primo eam ppoſit .ſe
cundo cauſam ſubiūgit ibi et enī uniuerſi. po
terit aut p̄ſeruari a duplici periculo ſcz a du
plici confuſione quā peccando ꝓmeruit priā
eſt coram deo et ſi uis cībus . ſcđa eſt coram
diabulo ⁊ malignis ſpiritibz ſecunda pars ibi
¶ Neqz irrideant .quantum ad primū dicit
non erubeſcam ſed coram te ⁊ angelis ſcz i fi
ne ecc.n.ſi. ¶ In fine hois denudatio opū
illius ⁊ ideo malis neceſſario reſtat uericūdia
bern.de ſermone i illis uerbis Job. ¶ In ſex
tribulationibus liberauit dicit ſic manet eos
horror in exitu.dolor in tranſitu .pudor i cō
ſpectu .glorie magni dei p̄s.cōfundantur eru
beſcentes .

EQUE IRRIDEANT
me ⁊c̄ .hic petit preſeruari a ſecū
da confuſione que eſt irriſio iimi
cor ⁊ eſt hec grauis pena ubi ooi
um eſt intenſum irridentium irrident aut nos
hoſtes ſpirituales qñ nos ad culpam allicium
uel in penā ꝓtrahūt dicit albertus viii.de aīali
bus ꝙ aues qñqz derisionis accedunt ⁊ deplu
uiant aues ſibi odioſas ſicut p̄cipue pice ſic ⁊
aues ille de qnibz deut.xxxii.Deuorabunt eos
aues animas hominum.q̄s ſume odiūt deplu
uiant pennas uirtutum auferendo ⁊ ſic denu
datas irrideāt iero. ad heliodor ue homini il
li qui non hz ueſtem nuptialem ⁊ ingreditur
ad cenam eccle.i⁰. ¶ Fatuo non erit amicus
⁊c̄.quoc̄.⁊ quanti irridebunt eum Et enim ui
derſi ⁊c̄.hic cauſam ſue petitionis ſubiungit
et diuiditur in duo qꝝ primo oſtendit ꝙ cō
fuſio non debetur iuſtus ſecundo eam in pre
dicatur iniuſtus ibi confundantur. quantū ad
primum dicitur ⁊ ei uniuerſi qui ſuſtinent ⁊c̄.
ſcz te promittentem .i.qui patienter ferūt pō
dus diei ⁊ eſto ſpe mercedis que tu es ⁊ quaz
tu ꝓmiſiſti ſicut faciunt iuſti nam mali ſtatī
uolunt reum uariari uidet ei eis longum uſqz

ad finem diei exſpectare. cum tamen totum
tempus eis uideatur nimis breue ió bern. in
ſermone de beato bñdicto audite uomus ex
aſpans longa nobz uidet preſentis exſpectatiō
tpis nunc certe camini quia breues dies hois
ſunt ⁊ labor ipſe a quo trepidatis uestre in
uitio accelerauit tranſitum ueniqz ſi te una la
bouare non piget ꝓſequentis diei refrigerio
mor pituus interduz aut ⁊ perempturus ma
gis dicendum fuit cur nō multo libentius pl.
aut amplius annis ꝓ quiete ⁊ beatitudine ꝓ
petua eſt nobis laborandum longitudo pro ſua
boꝝ dierum in certa ſi tñ uel longitudo dicē
da eſt cuius breuitas tot diuine ſcripture tes
timoniis approbata imo tot exꝑimentis coti
die decidentium eſt manifeſta hec bern.eq̄ ē
diuiſis ⁊ ratio diuerſitatis eſt in amore gen.
xxix. ¶ Cludebātur dies pauci p̄ amoris mag
nitudine .p̄s. ¶ Suſtinuit anima mea in uer
bo eius ſperauit ⁊c̄.a cuſtodia matutina uſqz
ad noctem .uel dominum ſuſtinēt flagellantē
ſcz qui patienter aduerſa tanquaz flagella dei
ferunt ex⁹ beati iero. qui dicit in epiſ. ad pau
lum plango qđ accidit ſed qz ſic placet domi
no equo animo ſuſtinebo dicit plin⁹ li.xxxiii
¶ Precipuū argumentum bonitatis auri eſt
quam difficilime accendi unde ⁊ uiolentiſſimi
ligni puā pmanet in doitum .i.nō liquefit in
igne uiolentiſſimo .tum ab igne lēco moleſcit
et liquefit ſic electi in maximis tribulationibz
non frangunt niſi defitiunt nec per irā aut
in patientiam accendunt tñ ab igne lēco ſcz
ſpiritu ſancto liquefiunt ⁊ feruent calore dul
cedinis.i.pe.i⁰ ¶ Probatio uere fidei multo
preciosior ſit auro qđ per ignem tranſit ⁊ ecc.
Jn dolore ſuſtine et in humilitate patientiā
am habe .

ONFUNDANTUR Om
nes iniqua ⁊c̄ . hic ꝑcatur uel
potius previdit confuſionem in
iuſtis que erit in die iudicii quā
do omnia reuelabuntur in p̄ſentia totius mū
di bern.de contēptu mundi quo illud confu
ſionis erit quid doloris quando diſſipatis fo
liis et diſperſis uniuerſa nudabitur .turpitu
do reuelabitur . ignominia ſanies apparebit
quando iam in mortalis factus intremis ille
conſcie uermis tota malignitate corrodet ſed

non consumet animam in felicem nec erit illi huic dissimilitudinis locus hec ber. dicit ꝑ ꝙ elementis tantus pudor naturalis in est ꝙ uictus uocem fugit uictoria quāto magis domo cum sit maxime uerecundum sūme puerbit se tam turpiter uictum ⁊ fugere obtabat uictoris ꝓsentiam. sed grauissimū erit non posse fugere sed eternaliter cum suis uictoribus habitare ꝑpetuo. ¶ Confusi sunt qm̄ deus sprenit eos et iere. xxv°. ¶ Confundentur uehementer q non intelligent ut obprobriū sempiternū qđ nunquā delebitur agentes sup uacue. uacue agit qui non assequitur qđ intendit sed sup uacue qui non assequitur. qđ intendit querere ⁊ tñ in currit illud qđ intendit fugire sicut in iqui uacue agunt. ¶ Quis eo felicitatem quam intendunt non ꝓueniunt sed sup uacue q miseriam incurrunt quā fugere se posse credunt ꝑpetuo. Oculi obseruantes iniquitatem super uacue ⁊

Jas tuas domine ⁊c̄ postquam petit ꝓtectionem in piculis hic petit directionem seu instructionē in dubiis ⁊ p° ponit petitionē secundo exaudicionis subiungit rationem ibi q tu es. quantum ad primum sciendum ꝙ sicut dicit bern. super cantica sermon. xxxv. Note sunt qui scire uolunt eo fine tm̄ ut sciant ⁊ temporis curiositas est ⁊ sunt qui scire uolunt ut sciantur ipsi ⁊ turpis uanitas est et sunt qui scire uolunt ut sciam scire uendant uerbi causa ꝑ pecunia ꝑ honoribz et turpis questꝰ est sed sunt qui scire uolunt ut edificēt et caritas est ⁊ sunt qui scire uolunt ut edificēt ur et prudentia est hec bern. et quibus pz ꝙ tm̄ pro ut duos fines scia laudabiliter queritꝫ ꝑpter edificationem ꝓpriam ⁊ alienū et ſō ꝑpetuo facit. q primo petit sciam ꝑpter utilitatem et edificationem ꝓpriam ¶ Secū do propter edificationem alienam ibi dirige ⁊c̄ quantum ad primum petit i duobus istrui ſ3 in ꝑceptis et in consiliis quantum ad preceptā dicit ¶ Ć Jas tuas domine demonstra mihi .i. uias quibus ad te ꝓuenire possū denominantur enim uie ꝑ iter extremo et sic est in ꝓposito quantum ad consilia dicit Et semitas tuas edoce me ¶ Jsta petit tanquam uiator uolens in patriā redire et utriſq3 uero discitur ꝓcono. ii. ¶ Docebit nos uias suas et ambulabimus in semitis eius et est hic sciendū ꝙ cum xp̄s solicitus sit circa doctrinā nr̄am ut pz tam ex doctrinā assumitur ex scō illud actuarc. xviii ¶ Cottidie apud uos erā docēs in templo quā ex docendi mō ⁊ q̄litate q̄ docuit uerbo ⁊ facto act. i. cepit ibūs facere ⁊ docere ipse requirit auditorē seu discipulū ne doctrina sua sit ei uanis tripliciter dispositum ſ3 docilem benivolū et attentum docilem quidē ꝑ sortem retentionem qui enim bene retinet que xp̄s docuit de uiis et semitis assequit finez doctrine qui est recte ad ipm̄ puenire dicit ei auic. viii. libro de animalibus ꝙ apes qñ ꝓuiderunt regem suum uisu sequuntur ipm̄ oleum. sic et nos regem xp̄m uisu. quodāmodo possumus quando ascendens in celum subtraxit a nobis suam presentiā corpalem. et ideo non possumus sequi nisi per odorem reliquit aut odorem quendā uestigiorum suorum tam in scriptuis traditis quam in sacramentis ab ipso institutis de quibus can. i° ¶ Curremus simul in odore unguentorū tuorum sed huius odoris hz olfactum bonū qui fortem hz ipsam ipressionem ⁊ retentionē unde et sensū olfactus bonū hūt qui hūt cerebrū siccū aut est bene retūditiuū. qui aut hūc odorem ꝓdiderit ad xp̄m regem non ꝓuenit imo sicut dicitur ꝓuer. xxii. ¶ Cūr qui erraverit a uia doctine in cetu gigantur cōmorabit̄ sedo requirit auditorē benivolū. s. ꝑ dilcōem alioquin esse doctrina inutilis ⁊ motius dicit ei bern. ubi supra ꝙ cibus i digestus et qui bonā decoitōez non hz malus generat humores ⁊ corrūpit corpus nō nutrit ita et multa sciā igesta stomacho aie qui est meōrie. si decocta igne caritatis non fuerit hec bern. igit̄ ꝑ dilectionis feruorē sciā digerit̄. et in cibū spūalem conuertitur ꝓuer. xxii. ¶ Cōmede fili mi mel q bonū ē ⁊c̄ sic et doctrina sapientie uie tue. tertio requirit auditorē attentū ꝑ bonam operationem dicit ei crisoꝰ sup Math. i insuperfecto sic. sicut sine causa actuit ꝙ est blūbum sic sine causa. insensatus docetur et est similitudo bona blūbum ei quantumcūqz actuet si inueniet aliqđ durū non penetrat. sed quanto magis actuit tanto occurrens duro facilius retūdit sic insensatus. i. malus acutum potest hr̄e ingenium ⁊ acuitur scia ⁊ doctrina ſ3 frustra nā ops uirtuose sunt aliqualiter dura et homo

ferteus .i. constans et uirtuosus ipsis nō ce dic
nec eoū duritis retunditur ps. ꝓpter uerba
labiorum tuorū custodiui uias duras insensate
uero ꝓpter tunquam mollis et in constans
statim ꝓpter duritiem retunditur nec penetra
re .i. aggredi temptat opus tale et ioco licet
dicatur ꝓpristo illud Mathei xvii. ¶ Magis
ter scimus q; uerax es. et uiam dei in ueritate
doces. tū sibi cōpetit illud qđ dicit crisostmus
ibidem magnum uocat cuius non uult esse di
scipulus ꝛc. et illud qđ dicit idem alibi super
Math. de magno mandato qui nec minimum
obseruat pū. primo. Sapientiam atq; doctri
nam stulti despiciunt.

TRIBE DE TU VE

ritate ꝛc. hic petit a domino
sciām ꝓpter edificationem.
alio .nam qui aut uult alios
edificare suo sermone indiget
non solum sciā sed etiam conuersatione sācta
dicit enim sen. epist. scdo ad lucillū nullo pe
riculo careri de omnibus mortalibus iudico quam
qui phām .i. sapientiam uelud aliquod artifi
cium uenale didicerunt qui aliter uiuūt quam
uiuendum esse ꝑcipiunt hec ille et ideo primo
ps. petit conuersationē rectam dicens ¶ Diri
ge me in ueritate tua ueniae petit sciām necess
sariā dicens et doce me scdz ueritatem tuā ue
ritas enim quam xpristus docet debet esse re
gula totius uite nostre et iō signanter dicit ī
uirtute tua .non q; sit aliqua ueritas que non
sit sua .q; omne uerbum a quocūq; dicatur a
spū sancto est scōm Ambro. sed dicitur ueri
tas sua que ad ipsū primam uirtutem ducit, si
cut de uia et semita sua dictum fuit et est ta
lis ueritas necessaria et non superflua ad scien
dum et circa talem ueritatem tanquā necessari
am salutē debet quilibet laborare ut eam sci
at dicit enim sene. epist. Math. ad lucillū ? si
multū super esset etatis gte dispensatoū erat
ut sufficeret necessarium sed nunc que dimen
tis est supuacua discere intenta temporis ege
state et ꝑ ꝓpri. dicit sic non putas eū qui
occupatus est in supuacuis librarium suppellecti
le plus scire uelle quā sit satis intemperantie ge
nus est qui quidem ista liberaliū artium ostem
tatio, molestus uerbosos sibi placentes intu
mescentes facit et ioco non discentes necessis

q; superuacua didicerunt quatenus nobis libros
diuinos gramaticam scripsit nescire hominē
si presens esset seo cum multa superuacua le
gisset hec sene. dicit phām fyli libro de diuinis
q; ens eicit superfluum a suo opē et ens fa
cit natura et solum retinet et scopum necessa
riū ergo ueritates superflue que dici pōt uani
tates et in famie falsi reiciende sunt. et circa
ueritates scientias in sistendū est quibus possu
mus ad ꝑpm qui est uis et ueritas pertingere
hec enim sunt necessarie ecclesiastici. xxxvii. ¶ In
bis omnibus deprecare altissimū ut diriget in
ueritate uiam tuam. q; tu es saluator meus.
hic tangit causam exaudibilitatis et dīgit duplī
cem causam quare deberet exaudiri quarū una
est ex gte dei .alia ex gte sui primum tangit
dicens. ¶ Quia tu es deus saluator meus.
Dicit Ambrosius libro de beata uita loquens
de deo patre hēs tantā eius dignitatem ut fi
lio eius non pepcit cōsidera affectum paternū
quasi obiratis hausit uolatem ne tibi pater
fructus redemptionis tantū fuit dño suoū
tue salutis ut prope modum de suo scdz filio
placiteret ut .dū te lucraretur hec Ambro. ps
¶ Dominus illuminatio mea et salus mea
quem timebo. ¶ Scōm tangit dicens Et te
sustinui tota die ¶ Scdz glosā toto tractatu
secularis tempis meus redditus scz ad patriā
tuam exspectat misericordiā et est aduertēdū
q; ipsum sustinere debemus dupliciter. uno
orando donec nos misericorditer exaudiat licet
enim orantem differendo uideatur repellere tū
ferendū est patienter ut saltem hoc modo me
reatur ipetrare dicit enim ualeri .libro pū. c.
v. scitote patientiā queri debere q; gratis et
ꝓbus ipetrari nequiuerit Math. xxvi. Sustī
nete hic et uigilate .scdo modo suscidere de
bemus assidue orando donec nos in patriaz
nostrā recipiat. unde narrat titus liuius libro v.
qđ cum tribunus plebis rōne seditionem i ple
be moueret quasi patres quia uolebant exerci
tum non solum in estate sed etiam in hyeme
obsidendo urbem ueiorū laborare cum tamen
romani prius suos milites non consueuerūt sic
occupare et solū patre estino ouret in exerci
tionibus appius claudius plebem allocutus ē sic
dicens nusquā nec opera sine emolumēto nec
emolumentum sine ipensa ops est plurimū iu
uat ad disciplinam militie assuescere militem
non solum obeundis uictoriis fruī sed etiam si

re nō fit l'ntio pārī deōlī ꝫ sīnon fit efrate per
fectum bellum hyemē expectare non sicut est
mos equis fortim in campīpno tecta ac receptum
circūspicere ꝙ seueritatis enīz in omni gene
re quidem militie maxīme cum tur obsidiōis
urbiūm necessitas est hec ītā sic dico in ꝓpo
sito nam militia est vita hominis super terrā
et circa obsidionē urbis .ii. ¶ Bē iherusalez
labouriosam est q̄ non patebit ingress⁹ ni
si per obsidiōnem et quodam violentiam iux
ta illud .Matth.xi. ¶ Regnum celorum vim
patitur et violenti rapiūt illud resistit enīz
cultor ciuitatis obiciens tollerantiam posicssi
onum suarum pro quibus nichil digne retribu
ūre nesciunt et alii exercitus celestis mil cle
quam viu ipsorum laboribus nostros labores
in nullo cōpare possumus fortis resistentia ē
ista⁹ oportet ergo et amicos inferendo mānō
na et iniquitatis facere et obsidionem cōtinu
are non solum essure .i. in ꝓspera sed in hy
eme .i. in aduersis alioquin frustra laborarent
et erunt taliter obsidentes sicut nues estiua
les ut puta cicadus et prundines et ꝓbilome
na et huius que ad primū signū frigoris fugā
petunt nec sperare possunt qđ dominus qui
custodit ciuitatem tamen facilter sic introi
tum concessurus ideo ꝓ⁹ similiter agit et con
fortetur eos tuū ⁊c.

EXHIBERE DIGNE
rationum ⁊c. hic petit ꝓ⁹. remis
sionē de preteritis qđ nō est aliud
quā petere impedimentorum vie re
motionem et primo proponit orationis mo
dum et formam. ¶ Secundo exauditionis
motiuum et causam ibi . ¶ Secundum mise
ricordiam ⁊c . et primo petit misericordiam
in generali secundo eam exprimit in spiritu
ali ibi Delicta ⁊c. quantum ad primum scien
dum ꝙ inter miserationem et misericordiam
distinguit potest sic ꝙ misericordia dicit ha
bitum et misericordia actum uel sic ꝙ miserico
dia pertinet ad remotionem mali et miseri
cordia ad collationem boni utrūq; uero petit ꝓ⁹
dicens . ¶ Reminiscere ⁊c. reminiscentia nō
est nisi iteratio memorie et ideo petere ꝙ de
us reminiscatur misericordie uel miserationis
non est aliud quam petere ꝙ ipse eā interet
uel continuet qđ uero dicit ꝓ⁹. ¶ Que a se

culo sunt dupliciter potest intelligi. uno mō
sic a seculo .i. a mundi creatione seu hominis
conditione nam a principio humani generis
multiplicauit misericordiam suam super ho
minem .unde dicit in sermone de spū sancto ego
fratres cogitemus super nos et in nos opera
trinitatis ab initio mundi usq; ad finem et vi
deamus quam sollicita fuerit illa maiestas cui
ad ministrandū pariter et gubernandū seculoꝝ
incūbit ne nos perderet in eternum hec ibi.
¶ Misericordie autem domini ab eterno et
usq; in eternum ⁊c. Alio modo potest intelli
gi sicut seculo .i. ab hominis recreatione nam
sicut unum seculum incepit a mundi creatio
ne ita et in totius mundi renouatione de ho
ego seculo loquens ꝓ⁹. petit dicens. ¶ Re
miniscere miserationum tuarum ⁊c. et meri
to q; de illis miserationibus permisit ꝙ re
minisceretur dicens genesi ix. ¶ Arcus me⁹
apparebit in nubibus et recordabor federis
mei et ibidem. ¶ Erit arcus meus in nubi
bus et uidebo illum et recordabor federis se
piterni ¶ In hoc aūt fedsere multiplex mise
ricordia intelligitur quā ab illo seculo nobis
ostendit et apparet in arcu illo et est triplex
uel q̄druplex secūm triplicē uel quadruplicē
unionem dei cum homine triplicem quidem
quo ad uiatores et quo ad cōprehensores. est
enim unio personalis unio tota spūalis unio
sacramentalis quo ad uiatores et est unio fru
itionis finalis quo ad cōprehensores et figu
rantur iste quatuor misericordie quatuor colo
ribus arcus celestis quos describere longum
esset de tribus ergo illis misericordiis maio
ribus que fecit nobiscum in presenti petit ꝓ⁹ . Ut
reminiscatur consequi possit eam que restat in
futuro deo qui psalmus ¶ Qui coronat te
miserationibus .

ELICTA IUUENTUTIS
⁊c. hic exprimit misericordiam .
quam exercerat in spirituali ꝙ po
test extingui inter delicta iuuen
tutis et ignorantias .Sic qđ per iuuentutem
intelligamus ipsam ꝓmitatem ad peccandū
que nobis inest ex parte carnis ꝓ⁹. ¶ Sepe
expugnauerunt me a iuuentute mea et ecc'e .
pi. ¶ Adolescentia et uoluptas uana sunt ꝙ
Ambrosius libro de uiduis dicit est lapsibus

adolescentie q; variorum estus cupiditatum feruor calentis inflāmat etatis nec tñ ista ꝓ uitas iuuenes a peccato excusat imo quanto ad aliud uituperabiles magis sunt iuuenes ma lo uetiri quam senes q; sicut est in ipsis ,ma ior humilitas ad peccandum ita et bene opꝰ uantium dicit enim seneca epistola 1ª, ad lu cillum ꝙ iuuētus est ætas optima et reuocē causam dicit sic quare optima q; iuuenes po ssumus dñe possumus facilem animum et ad huc tractabilem ad meliora conuertere quis hoc tempus ꝑdoneum est laborantibus ꝑdo neum agitandis per studia ingeniis et exercen dis per opera corporibus quod sup est segnꝰ et langerdius hec seneca et ideo qui iuuentu tem suam uoluptuose uiuendo consūmūt ut ꝓpriis uestimentis satis fatiant et senectutem deo offerre cogitant magnam irreuerentiam deo faciunt offerunt enī deo sicut caym fecit qui de spicis corosis et marcidis que nihil ha buerunt optulit deo munera et ideo deus ad ea non respexit et se habet ad deum sicut paterfamilias ad canem suum qui carnes cō medens quicquid suaue est sibi appropriat ꝛ ossa solum nuda et arida cani proicit: sic et isti qđ suauius est de sua sibi reseruant sene ctutem uero que non habet nisi ossa arida deo uolunt offerre et qñ in potentes sunt ad am bulandum tunc uolunt cum baculo ad deum uel potius contra deum certare ita ut uideā tur magis cum deo uelle pugnare quaꝫ ipsū honorare potest nūt deus eis respondere illud .i. R. xvii. Numquid canis ego sum q; tu ue nis ad me cum baculo iō Math. i. ¶ Si of feratis claudum et languidum nōne malum est ꝛc. male dictus dolosus qui habet in grege suo masculum .i. robustum et uotum faciens immolat domino debile igitur secundum illud eccle. xii. ¶ Memento creatoris tui in diebꝫ iuuentutis tue per ignorantias uero intelligi tur causas peccandi que est in nobis ex parte ipsius anime leuit. iiii. ¶ Anima cum pecca uerit per ignorantiam ꝛc. uel aliter pōt uer sus iste intelligi sic. ꝙ ꝛ iuuentutis referat ad utrūqꝫ sc̄z delicta et ignorantias. ut sit sensus delicta et ignorantias senectutis iu uentutis ne memineris et sic iuuentus sigāt ꝓteram etatem preteritam .nam omnis etas ꝓ cedens cōpata ad sequentem iuuentus est. et sic delicta in proposito accusatur peccato com

missa ex certa scīa et per consequēs delicta q ignorantie includunt omnia peccata preteri ter autem peccator omnia peccata preteri ta ad memoriam reuocat .dicit enim pbūs primi de animalibus ꝙ serpentes habent pro prium ꝙ possunt uomere caput ad posteri us quiescente corpore uertentes sūt caput su um ad posterius aspiciunt totum corpus su um in longum et strictum et non inuerentur eleuatione capitis non possent aspicere ad pos terius sic et peccator eleuat caput quando po test dñe illud qđ in principio huius .psalm. ¶ Ad te domine leuaui animam meam. et ꝓ nō uideret nisi aspiceret ad posterius sui cor poris id est ad uitā preteritā in longū ētū ad delicta et inistrictum quantum ad ignorantī as sic autem debet mouere caput ad posteri us ut cum corpore quiescat q; licet uitam pre teritam mentem conspiceret quo ad eā tamen que male gessit quiescere id est cessare debet. Math. x. ¶ Estote prudentes sicut serpētes et simplices ꝛc. ꝑo ¶ Delicta quis intelligit ab occultis meis munda me ꝛc. ¶ Sciendū est tamen ꝙ sicut dicit crisos. omē. vii. super epi. ad hebre. qui dicit peccati iuuentutis ne meineris ueluti in senectute correctus .hec di cit ubi ꝑmittit crisos sic qđ gs dicis mihi cū uideamus a iuuenibus seniores peiores mutā etate malitie nam eos furiosos uidemus nullo ī pellante ultimo ire in precipe qñ ergo senec curationem non habet nisi potest dare delic ta iuuentutis ꝛc. hec crisos.

ELUCIDUM ALBERT

cotidiam tuam memento ꝛc .hic tangit causam erauditionis ꝛ su mitur ex parte dei cuius ille .est enim diuine misericordie qua nobis delictus p mus est relaxare et bonitas sua que nata est se nobis cōmunicare unde et in iustificatione im pii sunt duo scz remissio culpe que ad miseri cordiam pertinet et collatio gratie que ex bo nitate dependet uel misericordie prope perti net ad xpisti passionem ex sibi cui appropri atur culpe remissio bonitas uero resurrectio nem cui appriatur gratie et iustitie collatio a unde bern. in sermone de ānunciatione de re missione quidem peccatorum argumentum te neo validissimum dominicam passionem ꝛcz

ut bonis autem operibus argumentum mihi
est resurrectio q resurrexit propter iustificati
onem nostram Rom.iiii. ¶ Traditus est pp
ter delicta nostra et resurrexit propter iustificatio
nem nostram dicit plinius .z. ethicoz ꝙ mi
sericordia appellatur eo ꝙ miserum cor facit
volentis alienam miseriam miser autem .secū
dum eandem ibidem dicitur ab amittendo ut
ut et cicero in tusculanis q̄bus miseros mor
tuos uocat propter ꝙ iam amiserunt uitam
sic et xpistus in sua passione nostram volens
miseriam miserum cor sibi fecit dum uitam e
misit ut nobis uitam inueniret dicit phūs li
bro de proplaumetibus ꝙ si uiuimus aliquē
pati in afflictionem uel ustionem uel huius cōmo
demus causa est secundum ipsum quia natura
cōmunis est . sic xpistus uidens homines
multa mala pati quia decapitari q capite .i.
deo priuari et uariis desideriis in ordinatissi
mis passus est propter naturalem misericor
diam et ideo tunc maxime suam misericordi
am ostendit hebre.ii. ¶ Debuit per omnia
fratribus similari ut misericors fieret ꝛc̄ . ut
repropitiaret delicta populi .et ad xpc̄.iiii.
¶ Secundum suam misericordiā saluos nos
fecit uel potest referri ad suum primum ad
uentum q in eo misericordiam suam maxime
ostendit bern.in sermone de aduentu quis du
bitat magnum aliquid in causa fuisse ut ma
iestas tanta de tam longinquo in locum tam
indignum descenderet dignaretur plane mag
num aliquid q misericordia magna q miseria
tio multa luce.i. Per uiscera misericordie di
nostri in quibus uisitauit nos oriens ex alto .
bonitas uero refertur ad ipsius aduentum se
cundum quia tunc bonitate suam maxime os
tendet iplebit enim illud ex xxxiii. ostendam
omne bonum tibi ꝛc̄.

ULCUS ET RECTUS
dominus ꝛc̄.hic p̄s.postquā ora
uit et eruditū se fecit ad diuinas
laudes se conuertit et primo com
mendat bonitatem diuinam .secundo ostē
dit qualem conceperit ex ea fiducia ibi.Prop
ter nomen tuum .et primo cōmendat diuinā
bonitatem q̄tenus per eam deus est in se bo
nus formaliter secundo quatenus ipsa ad nos
processit causaliter ibi ¶ Propter hoc legem

dabit ꝛc̄.quantum ad primum dicit vulcus q
rectus dominus .bern.in sermone de cena qui
incipit Panem angelorum ꝛc̄. ipse est ihesus
qui vulcus est in uoce vulcus in facie vulcus .i
in opere vulcior . apparebit in diuinitatis
ustione hec bernbarous.ponit autem
distingui inter ipsius vulcedinem rectitudinē
uno modo sic pro vulcedo petinet ad eis mi
sericordiam rectitudo uero ad iusticiā bern .
de gradibus humilitatis vulcis . q: perire
non patitur respectus q: punire non obliuisci
tur .secundo dicit ꝙ vulcedo pertinet ad
eius primum aduentum unde bern.in sermo
ne quodam de aduentu apis que pascitur in
ter lilia que florigeram in habitat patriam an
gelorum ad ciuitatem nazaret qō interpreta
tur flos aduolauit et ad suauem perpetue nīr
ginitatis florem uenit illi incedit illi adhe
sit huius apis mel et aculeum non ignorat q
misericordiam et iudicium deo cāntat actum
ad nos ueniens solum mel attulit et non ac
culeum .i.misericordiam et non iudiciuz hec
bernbar. Judic.xiiii. quid dulcius melle sed
rectitudo pertinet ad secundum tunc enim a
culeum reprobis ostendet quibus solum mel
in presenti ostendit et signanter dico ꝙ tūc
erit rectus ferrum enim recoquatum non .po
test inferre uulnus profundus sed oportet ꝙ
rectificetur deus autem ferro cōpar dañ.ii.
¶ Ferrum uocat omnia illud ferrum fuit re
curuatum in primo aduentu in carne mortali
et passibili quia pronus et inclinatus ad nos
tram miseriam per exhibitionez misericordie
et ideo non potuit uulnerare sed in secundo
aduentu in carne sensibili ueniet ipse rectus
et rectificatus per exhibitionem iustitie ꝛ iō
profundum uulnus infiget quia non solū cor
pus reprobi ferrum pertransiuit sed et animā
grego .in cōe. de ascensione hoc uobis ppen
dendum quia hiis placidius ascendit terribi
lis ueniet et quicquid uobis cum mansuetudi
ne precepit cum districtione exiget quis dūc
tunc ad iudicium districtior ueniet, quanto
uobis ante iudicium magnam patientiam p̄
rogauit hec grego.p̄s ¶ Justus es domine
et rectum iudicium tuum .tertio sic ꝙ dul
cis est in sacro eucaristie ꝙ directe ordinat
ad augmentum gratie sed rectus est in sacra
mento penitentie ꝙ ordinatur ad dimissio
nem culpe in quo quidem sacratio est quedā

rectitudo iustitie in primo uero non est nisi sanitas anime bene dispositi dicit Albertus xxvi. de animalibz q̄ flores sunt uasa quasi cōcana in quibus recipitur ros mellifluus uel stillans in profundum floris et ideo apes mel colligentes infundūz floris capita sua infigūt sic in proposito nam ros est uerbum dei secūdum naturam eternū deuc. xxxii. fluat ut ros eloquium meum .i. pco. xlvi. ¶ Rorate celi desuper et nubes pluant iustum est autez ros iste mellifluus q̄ dicitur eccle. xxiiii. ¶ Spūs meus super mel dulcis . ¶ Flos autem est filius uirginis secundum naturam assumptam qui orichatur in pascuis uirginibz bernhardo in quodam sermone de aduentu campus sine cum humono floret ad municulo nō seminatus ab aliquo non diffossatus sereculo sic omnino sic uirginis alinis sic imolata in tegra et casta marie uiscera tanquam pascua eterni uiroris florem protulere cuius pulcritudo non uicerat corruptionem cuius gloria in perpetuum non marcescat hec bern. de hoc flore nota uersus ¶ Si habent mellis flores spirantem turis odorem : Si carpis dextera fragilis intus et extra cā. ii. ¶ Ego flos cāpi apes uero sunt uiri iusti qui de hoc flore in sacramento altaris colligunt non tamen in superficie sed in profundo ubi et cāp. infigunt qa non sistit eorum fixes autem mentis intentō in exterioibus speciebus panis et uini nec etiam in consideratione humanitatis sed pertingunt uiqz ad considerationem latentis diuinitatis ubi reperiūt illuo pco. xlv. ¶ Uere tu es deus absconditus . et illuo ps. ¶ Qua magna multitudo dulcedinis tue dñe quaz abscondisti propter hoc legem dabit ¶ hic cōmendat diuinam bonitatem. quatenus ad nos procedit causaliter et diuiditur in .duo. q̄ primo ostendit quomodo procedit ad homines spiritualiter . secundo quō ad omnes creaturas generaliter ibi. uniuerse uie domini cē. primo autem ostendit quō procedit ad nos rectitudo diuine iustitie . Secundo quō dulcedo sue misericordie . diriget mansuetos cē. quantum ad primum dicit propter hoc . scz q̄ dominus est rectus legem dabit delinquentibus in uia .i. errantibz legē iiquā scēm q̄z uiuant in pñti et iudicentur i futuro narrat titus liuius uoluminis .i. libro .i. q̄ romulus fundator urbis diuinis rebus rite actis cō uocata ad consilium multitudine que concrescere non poterat in corpus unus populi . regi aliqua nisi legibus iura dedit que putauit agrestis hominibus ad hoc fore sancta si se uenerabilem multitudini exhiberet propter qđ et habitum preclariorem sumpsit ceteris et xii. lictores .i. officiales sibi fecit sic xpristus cōditor urbis .i. ecclesie uicens q̄ sine legibus non posset populus unus esse xpristianus legē nouam dedit quam sanctam fecit sua dignitas que singulariter uenerabilis est et propt habitum preclariorem singularis innocentie et propter numerum ñ officialium suorum id est apostolorum singularis prerogatie Job xxxvi nullus similis ei in legibus latoribus cē.

IRIBEL DANIS Dictus in iudicio cē. hic ostenditur quō manifestatur in nobis diuine misericordie dulcedo et primo ostēdit quomō se habeat ad penitentes . secundo quō ad innocentes ibi ¶ Docebit mites quātum ad primum sciendum q̄ mansuetus dupliciter potest aliquis dici . uno modo q̄ mansuetus dicitur secundum pprietatem dicimo etbi eorum quasi manibus assuetus et intelligit per mansuetos in proposito penitentes qui relata sua feritate .i. prauitate ad manus dei sunt reuersi dupliciter ante mansuescūt peccatores quidam enim beneficiis allitiuntur dicit enim Albertus libro xxiii de animalibus q̄ falcones ad hoc quod mansuescatur et ad manus hominis reuertantur semper debent sentire manum benificam reclamantis sic et xpristus peccatores uolens manibus suis assuescere peccantes reclamat ps. ¶ Et dixi conuertimini filii hominum . sed et manum suā semper benificam ostendit reuersis q̄ dat uirtutē et fortitudinem imo gratiam et gloriam dabit dominus prouer. iii. ¶ Mansuetis dabit gloriam . sicut autem auis precalis manibus assuefacta quicquid rapit a manibus dimissa domino suo seruat sic et uere penitens p̄oam temperalem quem rapuit domino suo offert exemplo zachei qui dicebat luce xix. ¶ Ecce dimidium bonorum meorum do pauperibus et si quid aliquem defraudaui reddo quadruplum . Sophon. iii. ¶ Querite dominum omnes mansueti terre. Quidam uero q̄

flagellis et penis cõpellentur dicit philosophus. ut animalibus q̃ elephas cõprehensus ducitur a rectore ut obediat et si nec sic mansuescat ligantur eius pedes anteriores quousq; quiescat est tamen elephas domesticus et obedientior omnibus animalibus agrestibus et recepit bene instructionem secundũ philosophũ sic quidam peccatores aliter non fiunt mansuetiniſi a deo flagellentur imo et cũ quib̃ quasi uiolentia ad obedientiã deo cõpellitur et tamen postmodũ efficiuntur mansuetissimi et optime instructi .ii.thim̃.ii. ¶ Seruum domini non oportet litigare sed mãsuetum esse ad omnes docibilem ꝛc. ¶ Ifros ait mansuetos dirigit dominus iuste recteq; facit in duplici iudicio .scz in iudicio quo de se ipsis iudicant quia eos debitã seueritatem obseruare ne iniqua misericordia ad iniusticiam moueantur ben.in sermone de assumptõe animus penitentis nihil desumisset .sed ꝛ aggregat et aggrauat .uniuersa non sibi prodit durus iurer in semetipsũ utilis quidez exacerbatio et digna miseratione crudelitas facile sibi diuinam consilians gratiã dum pro eo meus emulatus etiã contra se ipsã hec ben. unde penitenti quo ad semetipsũ utendum preceptũ illud ec.xxiii. ¶ Pauperis non misereberis in iudicio. ¶ Item in iudicio quo habent in futuro iudicari .quis xpristus in illo iudicio ipsos rectos promãciabit sicut patz Math. xxv.ubi etiaz sicut patet pro eorum iusticia allegabit cum enim dicitur sicut quando te uidimus esurientem ꝛc.respondebit quam diu uni ex minimis mes fecistis mihi fecistis pconno.ri ¶ Arguet inequitate pro mansuetis. Alio modo per mansuetos possumus intelligere proprie illos qui medium tenent in passionibus ire et tales diriget dominus in iudicio quo scz habent alios iudicare tales enim solũ possunt recte iudicare quia secundum phm̃. primo ethico.unusquisq; bene iudicat qui cognoscit isti autem bene ,possunt ueritatem cognoscere q̃ non obfuscatur in ipsis ratio a passionibus ire unde dicit Dyonisi⁹ in epi. ad demophilum sanctum mopsen propt̃ multem mansuetudinem dei apperitione dignuz habitum et enim erat mansuetus ualde et pter hoc dicitur dei famulus et ad dei inspectionem uniuersis prophetis dignior ,hec dpo ipsius p̃s. ¶ Suscipiens mansuetos dominus

utiuꝫ offendit quomodo se habeat diuina bonitas ad innocentes qui per mites in proposito intelliguntur diligendo scz mites a mansuetis sicut enim diligendo mansueti dicuntur qui ex benignitate precibus ad pietatem reducuntur .Dites uero qui semper ipsi fuerunt tales autem docet dominus uias suas que fuerunt uie innocentie Job xxxv. ¶ Docet nos super iumenta terre tamen .possumus accipere mansuetos et mites pro eisdem .scz qui passiones sue moderantur .unde dicit pdor⁹ decimo ethicorum q̃ mites dicuntur leuis .ceteris in probitatibus et ad suscipiendum ut sustinendum iniuriam taciens quasi mutus talis xpristus docet uias suas non solum uerbo sed etiam exemplo quis cum male diceretur non male dicebat cum pateretur non cõminabitur sicut dicit .i.pe.ii°imo sic dicit psalmus ¶ Posui ori meo custodiam cum consisteret ꝛc.obmutui et non apperui os meum.sic et mites fiunt a xpristo educti Math.xi. ¶ Discite a me quia mitis sum et humilis corde ꝛc.

UNIVERSE VIE DOmini ꝛc hic ostendit quomodo diuina bonitas procedit et omnes creaturas generaliter et primo ostendit qualis sit ille processus ; secundo quibus sit cognitus ibi requirentibus ꝛc per uias eni domini in proposito intelligitur progressus diuine bonitatis in creaturas uel reductio bonitatis in deum .et ideo potest ille uersus dupliciter exponi uno modo ut per uias domini intelligamus uias quibus diuina bonitas in creaturas processit .Alio modo ut intelligaz uias quibus creatura ad deum accedit et primo modo ad huc dicitur nam deus in creaturis uel ad creaturas processit dupliciter .uno modo solum causaliter et alio modo personaliter primo modo exponendo sic ¶ Uniuerse uie domini misericordia et ueritas . Quia in omni uia .i.processu diuine bonitatis est misericordia et ueritas et hoc est uerum uniuersaliter siue loquamur de bonitate naturali siue supernaturali qõ sic patet quia omnis creatura recipiens bonitatem diuinam inquiget eius sui perfectionem releuare ante uel suplere indigentiam ad misericordiaz pertinet similiter

cuilibet creature cõicat deus bonitatem suam
secundum dignitatem et proportionem sue
capacitatis et hoc pertinet ad iustitiam distri
butiuam et per consequens in omni participa
tione bonitatis diuine est ueritas iustitie . lo
quendo uero de secundo processu diuine boni
tatis sic ista duo pertinent ad duos xpisti ad
uentus quorum prima appropriatur misericor
dia et secundo ueritas seu iustitia sicut supra
tactum fuit Dulcis et rectus dominus. Alio
modo per uias domini possumus intelligere
uias quibus creatura ad deum accedit et sic.
¶ Vniuerse uie dñi mia ⁊ ueritas mia scz q̃
quis bene se habet ad proximum et ueritas q̃
bene se habet ad se ipsũ uel misericordia quo
ad penitentes ueritas autem quo ad innocen
tes deinde ostendit quibus sit iste processus
notus cum dicit ¶ Requirentibus testamen
tum ⁊c̃. distinguitur uero inter testamentum
et testimonia dupliciter . primo sic ; q̃ per
testamentum intelligitur mors xpisti uel lex
noua singnanter uero dicit testamentum et
non testamenta licet duo fuerint q̃ solum tes
tamentum ultimum est i mobile ut patet ex
tra de celebrant. Misticũ Marthe deus enim
condidit primum testamentũ in quo populũ
carnalẽ heredem instituit cui legauit tempera
lia sed q̃ postea condidit aliud in quo consti
tuit heredes pauperes legans eis omnia spiri
tualia et illud fuit simpliciter ultimum ideo
istud ultimum solum habet stabilitatem con
firmatum morte testatoris hebre. ix. ubi testa
mentũ est nccẽ mors intercedere testatoris ⁊
testimonia uero intelliguntur dicta prophita
rũ ueteris legis qui xpisti et noue legis tes
tes erant . acc. xi. Hinc omnes prophete testi
monũ perhibent ⁊c̃. Alio modo potest distin
ui inter ista duo q̃ secundum ysidorũ quinto
ethicorũ in scripturis sanctis dicitur testamẽ
tũ generaliter placitum uel pactũ sicut laban.
et iacob testamentũ fecerunt et in psalmo .
¶ Adiuersus te testamentũ disposuerunt . et
sic per testamentũ intelligitur pactũ illud q̃
quis facit in baptismo cũ deo istud testamen
tũ requirunt qui ipsum custodiunt . unde Iro
nero. ¶ Habet custodientibus ⁊c̃. testimo
nia uero sunt illa de quibus habetur Johã. v.
tres sunt qui testimoniũ dant in terris spiritꝰ
aquam et sanguinis isti eĩ sũt qui testant̃ pre
cedens testimoniũ i. pactũ si recte obseruetur

bern. in sermone de tribus testimoniis dicit
sic a sanguine et aqua et spũ habere testimo
niũ est si continens a peccis . si dignus penite
tie fructus si facis opera uite . hec bern. ps .
¶ Testimonia tua credibilia facta sunt ni
mis domũ tuam decet sanctitudo ⁊c̃. est aũt
sic ymaginandũ scz q̃ predictũ testamentũ
i. pactũ de prouisione hereditatis celestis fa
cta a deo ⁊ renũciatiõe subtrahe facta ab hoĩe
scriptum est in nobis tanquã in carta . i. cor.
iii. Epistola estis xpi spũs uero sctus apponi
tur ad testificandũ predicta duo tanquam si
gillũ dei et sigillũ celestis scribe. i. notarii scz
xpisti eph. iiii. nolite contristare spm̃ scm̃ dei
in quo signati estis Sanguis uero ⁊ aqua sũt
quasi duo testes ⁊ hoc instrõ subscripti sang
uinis quidẽ in debita sumptione eucaristie et
aqua in assũptione penitẽtie ut sic in ore duo
rũ uel trium testiũ stet illud pactum ¶ Sed
multi sunt qui illa testimonia non requirũt te
stimoniũ enim spũs non requirunt quia semp
spiritui sancto resistunt testimoniũ sanguinis
non requirunt q̃ rei sunt corporis et sangui
nis domini testimoniũ aque non requirũt quo
rum anima est sicut terra siue aqua ⁊ ideo he
reditatem celestẽ ex pacto uendicare non pos
sunt Job. ix. ¶ Si equitas iudicii scilicet
queritur nemo audit pro me testimonium
dare et cetera.

PROPTER NOMEN TUUM domine propitiaberis ⁊c̃.
Hic ostendit suam de dei bonita
te fiduciam et diuidit in duo.
q̃ primo suam proprietatẽ fiduciã exprimit.
Secundo nihilominus ad timorem ipsius nos
alicit ibi ¶ Quis est homo ⁊c̃. est autem fidu
cia sua de culpe remissione unde primo tãgit
fiducie certitudinem . secundo sue culpe con
fitetur magnitudinem ibi multum est quãtũ
ad primũ dicit propter nomen tuum domine
i. propter bonitatem superius expressam .
¶ Propitiaberis peccato meo uel per nomen
hic intelligitur . nomen ihesu qđ saluũ in por
tat propitiatio autem pertinet ad salutem .
bern. in sermone de cena qui incipit Panem
angelorꝫ ⁊c̃. d. si e suaue ⁊ dulce nomẽ ihesus
consecratũ ab eterno nunctiatum ab angelo .
prophetatum salomonis oraculo qui ait oleũ

eiusdem nomen tuum non est aliud nomen in quo saluari oporeat ipse ens solus est qui saluum fecit populum a peccatis eorum .hec bern.ꝑa.Deus in nomine tuo saluum me fac Dicit enim signanter psalmista . propter nomen tuum quasi excludendum proprium meritum .unde bern.in sermone de quadruplici tabito dicit sic facilius inueni eos qui innocentiam seruauerunt quam qui congruam egerint penitentiam et quantumlibet se afflixerint et macerent propter tuum nomen non propter peitentie meritum propitiaberis peccato meo multum est enim hec bern.imo psalmus propter gloriam nominis tui ⁊c . propitius peccatis nostris propter nomen tuum . Deinde cōfitetur culpe magnitudinem dicens multum est enim . scit enim ꝙ confessio peccati cauentibus necessaria est ad salutē dicit Solomō ꝙ os mentiri durissimum est i tantum ꝙ cū se precipitat ex sublimi super sacrum in fortitudine oris se excipit et quasi quodam fūdamento utitur firmitatis. sic et penitentis firmitas et fortitudo maxima est in ore suo unde ⁊ licet ab alto precipitetur sup petram scz xpristum propter quod merito deberet cōfossari quia Math.xxi. ¶ Qui ceciderit super lapidem istum confringeretur tamen excipit se ore suo confitetur peccatum suū utens eo tanquam firmissimo fundamento tales enim uidetur habere os durissimum qui nullo pudore peccati retrahitur uel mollitur ut peccatum suum non plene confiteatur propter oris duritiem Beatus grego.ad miratra.xxii.morum mirentur quicūqz nolunt i quolibet castitatis continentiam integritatem iusticie mirentur uiscera pietatis ego non minus admiror i eo confessionem humilimam peccatorum quam tot sublimium gesta uirtutum scio eni ꝙ p infirmitatis uerecundiam.plerūqz grauioris est certaminis cōmissa peccata prodere quam non ad missa uitare hec gregorius eccle .iiii. ¶ Non confundaris confiteri peccata .

CIS EST HOMO qui timet dominum . hic psalmo ad confitendum timorem nos allicit et hoc per tria bona que timētes deum consequūtur quorum primo perficit potentiam cognitiuam .secundo potentiam appetitiuam ibi. ¶ Anima eius ⁊c.tertium potentiam motiuam executiuam ibi . Firmamentū est dominus quantum ad primum promittitur hic timentibus deum lex que perficit intellectum practicum in cognitōne agendorū unde primo promittit psalmus talē questionē ¶ Quis est homo qui timet dominum .q.d. si quis talis est dominus statuit sibi legem. deest statuit in uia quam ipse timens deum elegit ut non sit ei necesse errare solus habet docebit eum .premittit autem questionem de timore dei propter tria primo q ipse ē totius legis initium . ¶ dicit enim beat⁹ bern hor.in quodam sermone de annunciatione Sic in omnibus et per omnia pietati proximum timor domini preferendus est et solus ipse est qui sibi totum debeat hominem uendicare hec bern . unde titus liuius libro primi uoluminis dicit ꝙ numa pōpilius secundus rex romanorum cum suo tempore pacez haberet populus in circuitu timens ut luxuriarentur ocio ai quo prius metus hostium et disciplina militaris continuerat primum omnium et ratio efficatissimam deorum metum iniciendum ratus est psalmus initium sapientie timor domi.Scdo premittitur illa questō q timor dei est conseruationis legis iudicū non enim potest timor dei in corde peccatoris esse precipue assueti malo narrat enim ysi doros xii⁹ erbicorum a de pico martio ꝙ hec uis si in quocūqz arbore nidificauerit clauū uel quicquid aliud fixum fuerit diu herere nō potest qm excidat ubi ea insederit. sic est de dyabolo qui in arbore idest in corde homis non solum insidet sed et mōdificat qui peccatum in consuetudinez ducit . clauus aūt est timor dei quo ipse hō deo configitur bern . in sermone de tribus uinculis .est autez qui clauis configitur domino maiestatis quem timor dei ligat qui non expauescit ad uultus hominum sed ad memoriam gehennaliū tormentorum hec bern.ps. ¶ Confige timore tuo carnes meas iste est clauus quo apostol⁹ perforatus erat qui dicebat gal.ii. xpristo crucifixus sū cruci.sed ubi dyabolus habet nidū suum non potest clauus iste diu habere quia ubi peccatum in consuetudinem ducitur sicto excidit timor dei iuxta ps.non est timor dei ante oculos eorū ¶ Tertio premittit illa. questio q timor dei est bū trāsgressionis

legum remediū narrat titus liuius libro ſepti
mo primi uoluminis ℣ romani quondam ad
fugendum peſtilentiam clauū figebant ⁊ fuit
hoc lege ſtatutum ut qui eſſet maximus potef
tate .i. dibꝫ ſeptembriū clauū illū figeret
⁊ fuit fixus dextero lateri templi .iouis ſūmi
ex ea parte qua fuit templum minime hicꝫ ue
ro iſtud eſſet ſuperſticioſum tamen ſi fiat recte
eſt uirtuoſuꝫ Nam clauus figendus eſt tiō
rei in nobis enim templum minime deeſt ſa
pientie eſt intellectus templū iouis ideſt dei
ſūmi eſt uoluntas Roma.v. ¶ Caritas dei
diffuſa eſt in cordibus noſtris per in habitātē
ſpm̄ ⁊c in dextero uero latere huius templi
figendus eſt clauus .i. timor ex qua parte eſt
templum ſapientie .q; initium ſapientie timō
domini et hoc eſt uere remedium contra peſ
tilentiam q; ut dicitur prouer.xv. In timore
domini declinat omnis a malo ⁊c.

MEMORABITUR EJUS IN Bonis
memorabitur ⁊c. hic tangit bo
num .i. perfectionem timentis
deum quo ad potentiā appetitiuā et poteſt exponi dupliciter uno modo ſic
℣ intelligatur totus de futuro ⁊ ſic exponen
do tangit remunerationem uoluptatis eius.
quantum ad primū ſubām dicens Anima ei⁹
in bonis memorabitur .i. ſatiabitur bonis p̄s.
¶ Qui replet in bonis i bonis deſideriuꝫ tuū
ſignanter uero dicit dominabitur ad differen
tiam ſecundi bonorū huius uite in quibus nulla
mora eſt unde boetius.ii.de conſolatōne phie
roſa quarta ℣ multis amaritudinibus huā
ne felicitatis dulcedo reſperſa eſt que etiam ſi i
fruenti iocunda eſſe uideatur cum quo minus
eū uelit abeat retineri non poſſit liquet igitur
quā ſit mortaliū rerū miſera beatitudo que
nec perpetua perdurat nec anxios tota delec
tat .hec boetius oppoſito modo eſt de felici
tate figura que et tota dilectant et perpetua
perſeuerat prouer.xix. ¶ Timor domini ad
uitaꝫ et in plenitudine cōmorabitur .Secūdo
tangit remunerationis cauſaꝫ que ſunt bona
opera nā ſecundū gloriā ſemina ſunt opera
noſtra in preſenti enim ſeminantur operando
ſed in futuro metetur fructus percipiendo.
pſalmus. ¶ Qui ſeminat in lacrimis ⁊c.
Alio modo poteſt exponi uerſus totus de p̄
ſenti, nā primo oſtendit quid proſit timor
ipſi timenti etiā in preſenti dicens anima eius
in bonis ⁊c. i. in bonis actibus non ſic eſt de
non timente deū q; ⁊ ſi quandoq; bona faci
at in ipſis tamen nō perſiſtit dicit Aug̃.xiiii.
de animalibus ℣ ſi pes incurrerit leſionē ali
quam facile ſtatur ſuper ipſum ſed aliquantu
lū non poteſt ſe mouere ſic i propoſito .nam
qui deū non perfecte timet conſtat ℣ peccē. i.
affectū leſū habet ⁊ ideo quiuis aliqualiter ad
bonū ſe mouere ē tū difficile imo impoſſibile ſibi
i rp̄o p̄ſiſtere .ii.pal.xxv. Fecit bonū non cū
corde perfecto. deinde oſtendit quātū timor dei
conferit ipſius poſterioritati nā per ſemen in
telligitur poſteritas filiorū nū ſemitas pentū
quandoq; eſt cauſa bone diſpoſitōnis in filiis
⁊ ſimiliter malitie pentū cauſa male diſpoſi
tionis in filiis unde criſo⁹ omē. prima ſuper
Math. qui uitias eligunt ⁊ non mores pulcri
tudinē ⁊ non fidē ⁊ quod in meretricibus ſolz
queri hoc in coniugibus optant propterea nō
generant filios ſubditos ſibi uel deo ſed con
tuantes et contra ſe ⁊ contra deū ut ſilii eoꝝ
non ſicut fructus iuſte cōuictiōnis eorū ſed pe
na irreligioſitatis ipſorū hec criſo⁹ .ideo etiaꝫ
ſepe prouenit q; pater ⁊ filius puniuntur tempera
liter ſap̄.iii. ¶ Ab iniquatore ſemen exter
minabitur.

FIRMAMENTUM EST
dominus ⁊c. hic tangit bonū ti
mentis deū pertinens ad uirtutē
motiuā executiuā. nā timor fir
mat in operatōne ſeu eius cauſa. quare de
us firmitatem preſtat in recta operatione
ut in incepto perſeueret. grego. mor. v. ſi
cut in uia ſeculi timor debilitatē ita in uia dei
timor fortitudinē gignit dicit ergo pſalmus
¶ firmamentū eſt dominus timentibus eū.
hoc dicit quantū ad confirmationem uirtutis
motiue eccle.xxxiii. ¶ Qui timet deum nihil
trepidabit ⁊ non pauebit quoniā ipſe ē ſpes
eius Ambro. libro quarto de uirginibus dicit
℣ apes ſunt ita ſapientes ℣ cū motus aeris
habent ſuſpectus ꝓpter uentuꝫ ſeꝫ futurū la
pillis ſublatis ſe contra uentos ſtabiliunt ne
leue alarū remigiū uenti recipiant .ſic ⁊ ui
ri iuſti timentes uentoū ideſt tēptationū uel
tribulatōnū ſeniciā attendentes infirmitatem
propriā lapillū .i. xp̄m circaferunt per quē in

rtẽptatõibꝫ ꝛ ẽoulatẽibꝫ firmẽt ne ab óẽ uẽ
to rapiantur propter qõ dicit beat⁹ Ambro.
libro secundo de uita beata sic perfectorum
est non facile mũdanis moueri nõ turbari me
tu non exagitari suspitõne non terrore contu
ri non dolore uexari sed quod i litore tutissiõ
aduersus isurgentes fructus seculariũ procella
rũ mentẽ i mobilẽ tenere hoc firmamẽtũ ꝓpi
anis mentibus ꝓpus iuenit .hec Ambro.tob.
ii.i mobilia i timore dei permansit deide finẽ
predicte confirmatõis ps . subiungit dicens
¶ Et testamentũ ipsius ut manifestetur illis
scꝫ timentibus deũ ꝛ sumitur hic testamẽtũ
pro facto firmato seu attestato idest pro ꝓ
missione facta a deo de futura gloria .ista enĩ
promissio est occulta donec exhibeatur ꝓmis
sũ qz occulis non uidit nec auris audiuit et i
cor hois non ascendit quod deus preparauit
ꝛc̃.Est ergo sensus iste qõ deus est firmamẽ
tũ ꝛc̃.in hoc ut testamentũ .i.dicta promissio
illis manifestetur uel aliter potest intelligi sic
ista secũda pars uersus qꝫ testamentũ ipsi⁹
scꝫ dei idest promissio sua scꝫ ut ipse manifes
tetur illis quo enim promisit . Joban.xiiii.
¶ Manifestabo in quid ei me ipsũ. ratõ est
qz illi scꝫ timentes ad talem manifestationem
idest dei maĩfestã uisionẽ se disponunt. dicit
enĩ phũs xiꝑ.libro de aialibus qꝫ oculus ꝓ
fundus uidet acute a remotis et causã assig
nat qz motus eius non diuidit sed ꝓcedit
uirtus uisiua directe in rez uisam a remotis op
posito modo est de occulis .ꝓminẽtibus sic
est de occulis mentis nã prominẽtes sunt qui
contra exteriora occupantur de quibus ꝓuer
bi.xvi. ¶ Occuli stultorum in finibus terre .
Ctis ibile autem remotissimũ deus est qui i ifi
nitũ discat per naturã ad oi creatura . uisus
igitur occuli ꝓminentis qz multũ diuidit et
non unitur ps. ¶ A fructu frumẽti ꝛc̃. mul
tiplicati sunt Jõ non ꝓcedit directe totus in
rẽ illã sic remotã propter quod ipsam nullo
modo potest acute .i. distincte ꝛ maĩfeste ui
dere sed occulus profundus est ad interiora ca
pitis.i. sic reductus quã reductõez timor dei
causat best.xv⁰ ¶ Celabit animũ nimio timo
re contractũ ideo magis est uirtus eius uita
et directe procedit in rẽ ipsã propter qõ ad
ipsam manifeste uidenda magis disponitur .
eccle.vi.inuestigia illa et manifestabitur.

LLOLJ MEJ BEMPÉ
ad dominũ ꝛc̃.hic ps suã oiõem
continuat et ĩstantiã suã i oiõne
declarat et diuidit i duo qz priõ
suã tangit ad orandũ ꝓpositõem secundo exꝑ
mit suã petitionem ibi ¶ Respice in me pote
autem preparationem suã quantũ ad aspectum
dicens occuli mei semper ad dominũ . occuli
sunt cogitationes que in uiro perfecto in deum
tendunt .et hec est recta preparatõ ad oratio
nem cum oratio secundum dañ. sit assensus
mentis in deum qui autem ad deum uult as
cendere iustum est et occulos in deum diri
gat prouer.quarto ¶ Occuli cui recta uide
ant et palpebre tue precedant gressos tuos .
et est aduertendum qꝫ ps . non solum dicit
occulos suos in deum tendere sed etiam dicit
semper illuc tendere primo autem hoc uidet
ostendere magnũ amorẽ qz ubi amor ibi occu
lus unde Ambro.libro de sancto Joseph pa
triarcha mirabile est qõ quos diligimus eos
uideamus preceteris ꝛ quos animi intentõ te
net priores eos obtuitus ostendat occulorum
ita duce animo noster dirigitur aspectus . hec
Ambro . et est sciendum qꝫ isti sunt occuli
quos dyabol⁹ ferre non sustinet. narrat titus
liuius libro vii. primi uoluminis de sanniti
bus qꝫ cum in bello tam fortiter romanis re
stiterunt ut postea romani ipsis deuictis dice
rent qꝫ nunquam cum hoste ita pertinati do
micassent iterrogati a romanis que fuit causa
quare ex quo ita fuerant sustinati qꝫ postmo
dum fugam inierunt Respondebrunt primam
causam esse quia uisi erant sibi occuli roãncz
ardere et hoc erat primũ qꝫ eis terroꝛ icus
sit sic ꝛ occuli ꝑfati sunt q̃i ardẽtissimi ut ꝑz
ex luce extẽ platõis et calore dilcõis Apoc.i.
occuli eius flãmã ignis .scõm uero oñoit ma
gnũ ei uigorẽ unde Ambro.in li.de ysaac pa
triarcha solẽ nisi sanus ꝛ uehemẽs occul⁹ non
aspicit .v. Auic.xviii.canois qꝫ ifreneti ꝛ mor
bis similibus si ifirm⁹ nõ uidet aliquid signũ
ẽ mortiferũ ꝛ fugere lumẽ ẽ signũ nõ bonũ.si
uũt sit uehemẽs amor tenebre ẽ signũ morta
le .si ẽ de uobis nã qui totiens cõtra deũ ꝛsur
gim⁹ ꝛ utres ꝓprias nõ attẽdimus frenetici
uidemur ꝛ sensu alienati et si ad tm̃ perueniat
hec infirmitas ut lucem horreamus aspicere
idest ad deum qui est lux uera oculos men
tis attollere . et plus .diligamus tenebras

huius mundi unde senec. libro tertio declamationum sic sit ut homines maiorem partem uite in tenebris agant ut solem quasi superfluum fastidiant finalis mortis est timoris. uñ de beli. scribitur .i. Reg. iii. occuli eius caligauerūt et non poterat uidere lucernam dei de quo cito post subditur .c.iiii. ¶ Declive ut stellio retrorsum et fractis cernibus motus est. deinde tangit predicte proprietatis effectū qui est libertas hominis quo ad effectionem cum dicit. ¶ Quoniā ipse euellet de laqueo pedes ei effectus intelliguntur laqueus uero illi de uno modo est omnis occasio peccandi quo capitur et tenetur qui peccato consentit Ambro. libro de bono mortis tolle animam tuam ne eam illiceat esca laqueorū uoluptates secundi esce quedam. sunt ꝛc. duę uoluptates que ris laqueos in curris hec Ambro. eccle. xx. Sicut aues cōprehendūtur laqueo .sic capiuntur homines ꝛc. uel aliter per testes possumꝰ intelligere finem operis qui tenent laqueo quādo opus primo inchoatur recte sed tamē deuitur a diabolo ne debite finiatur gregorius .i. cum antiquis hostibus neq; in exordio intentionis ferit neq; in itinere actionis interficit duriores in fine laqueos tendit pedibus Laqueum posuerunt pedibus meis ꝛc. Alio modo potest exponi uersus iste sic ꝙ secunda pars eius sit causa prime ut sit sensus ꝙ ideo. ¶ Occuli mei semper ad dominum quoniam habeo pedes id est effectus liberos non ligatos quia in rei ueritate causa grauitatis et culorum id est effectus illaqueatio pedum .i. peruersa detentio affectus Ambro. li. de bono mortis uidere que sunt aliquis ut concupiscaret non ut uerum cognosceret erat igitur occulos ubi erat affectus affectus igit deceptio deceptio usus hec Ambro. Job xxxi. ¶ Pepigi fedus cum oculis meis ut ne cogitarem de uirgine.

RESPICE IN ME ET misere ꝛc. hic ponit psalmus suā orationem et primo spetialiter pro se ipso .secundo pro populo sibi subiecto ibi libera deus israhel .et primo erat in generali .secundo in spetiali ibi. ¶ Tribulationes cordis .Petit autem primo diuinā miserationem dicens. Respice in me scilicet oculo pietatis et miserere mei qui uidit occuli mei semper ad te ideo peto ꝙ et occuli tui sint conuersi ab me .Secundo huius petitionis tangit rationem cum dicit. ¶ Quia unicus. et pauper ꝛc. et est ratio quam tangit cum dicit. unicus ꝛc. sine superbia et cupiditas alicuius exterioꝝ bonorum cum dicit pauper sum et artificialiter proponit psalmus petitionem suam que petit sibi misereri .Quia secundum tullium in prima rethorice sue libro primo pone tem ibidem multos locos misericordie .tertius locus est per quem in opis infirmitas solitudo demonstratur. Sic et psalmus hoc loco usus est in presenti ostendit enim suam solitudinem et inopiam sciens illud quod ipse alibi dicit parcet pauperi et inopi. Et aliter potest assignari ratio sue petitionis dupliciter. ad hoc enim ꝙ quis sit dignus exaudiri a deo duo requiruntur uidelicet ad deum conuersio et hoc innuitur cum dicitur unicus dicit enim se unicum quasi ad unum tendentem. luce i. ¶ Postea unum est necessarium requiruretur ab inferioribus auersio et hoc notatur cum dicitur pauper sum ego sed affectu .q.d. ad te unum tendo et inferioribus me suspendo et ideo respice in me ꝛc. Est autem bonum signum fore inter dilectionis et ideo meretur exauditionem dicit enim philosophus xviii. de animalibus ꝙ quedam alia habent multos pedes propter sui tarditatem et frigus naturale ut sit motus leuior est enim animal multipes frigidum naturaliter multipedes autem uidentur esse quorum affectus sunt quasi infiniti de quibus psalmus. ¶ A fructu frumenti uini et olei sui multiplicati sunt cuius causa est frigiditas. id est defectus caritatis que refrigiuntur et ideo motus eorū tardus est. tardi enim uel nunquam ad deum attendunt ideo hanc multitudinem horrebat qui dicebat unā petii a domino ut inhabitem et cetera.

¶ Diel psalmus dicit se unicum quasi unitas custos tales enim diligit deus qui unitatem scilicet et pacem custodiunt .ii. Reg. i. ¶ Sicut mater unicum amat filium ita te diligebam et cetera.

RIBULATIONES Cor
dis mei multiplicate. ꝛc. hic oīm
nem proponit in ſpirituali et p⁹
petit liberari ab his que affligāt
ſoīāliť. 2⁹ ab his affligūt effectie cāliter ibi
reſpice inimicos et p⁹ petit liberri a malo pene
Scdo a malo culpe Circe hullitatem propoit
autem primo ſuam afflictionem dicens tribu
lationes cordis mei multiplicate ſunt tribula
tiones enim iuſtorum in preſenti multiplican
tur ad ipſorum utilitatem ſpiritalem eſt enī
mis tribulatorum ſanior tutior et purior ſani
or q; tribulatio eſt quoddam exercitium ad
ſalutem anime a celeſti medico preordinatum
narrat titus liuius uoluis primi libro primo
tullio rege Romanorum tertio q⁹ cum ſuo
tempore urbs peſtilentia laboraret et ob hoc
militandi pigritia orriretur ipſe tamen mil
lam ab armis populo quietem dabat ſalubrio
ra credens in nouum corpora militie dedita
quam ſi domi quieuiſſent ſic in propoſito. nā
peſtilentia laborat aſſidue genus humanuz .i.
originali culpa et conſequentibus penis prop
ter pigri ſumus ad arduа et tamen quies nō
datur quia tribulationes inceſſanter patimur
ut ſanitas repetur Secundo dico q⁹ illa ui
ta eſt tutior nam dicit bern. in ſermone de ra
mis ſic licet multos frangat aduerſitas tamen
multo plures extollit proſperitas ſicut ſcrip
tum eſt. ¶ Cadent a latere tuo mille ſiniſ
tro. ſ. per qđ ſignatur aduerſitas et .x. dex-
¶ A dexteris tuis et multo plures a dexteris
tuis in quibus proſperitas deſignatur. Hec
bern. ex quo patet q⁹ uiuentibus in proſperis
plures hoſtes inſideantur quam uiuentibus ī
aduerſis dicit enim philoſophus .ii. de anima
libus q⁹ in mari ſunt multa genera ſerpentuz
et non manent in locis profundis ſed in pro
pinquo riparum .ſic et in mundo iſto ꝓ. h⁹
mare magnum ꝛc. Ubi reptilia quorum non ē
numerus uerumtamen morantur iuxta ripas
ubi ſcz eſt locus quietior quia in proſperis in
ſidias maxime pant In profundo autem bu
ius maris ſunt qui continuis aduerſitatibus
agitanť et ſicut paulus q dicebat .ii. Cor
xi. ¶ Nocte et die in profundo maris fui ſz
ibi eſt a ſerpentibus locus tutior pſalmus .
¶ Si ambulauero in medio tribulatioīs uni
ficabis me et ſuper iram inimicorum ꝛc. ter
tio dico q⁹ utis ipſorum eſt purior effectus
tnim tribulationis eſt a peccatis mundare li
bro .ii. de proprietatibus rerum dicitur q⁹
baſiliſcus cōburtus uenenum peroit et cinis
eius ualet ad tranſmutationem metalli ſic in
propoſito .nam baſiliſcus eſt peccator totus
malus qui cōburitur quamoo uehementi tribu
latione affligitur ꝑs. igne me examinaſti .hic
ergo ipſum a ueneno liberat cinis eſt pīta ſe
quens Job xlii. idcirco me reprehendo et ago
penitentiam in fauilla cinere et ualet ad trā
mutationem metallorum quia de plūbo facit
aurum .i. de peccatore iuſtū Eccle .xi. pius. ꝛ
miſericors eſt deus et remittit in tempore tri
bulationis peccata ¶ Deinde petit ſuam libe
rationem dicens de neceſſitatibus ꝛc .uocat
enim tribulationes neceſſitates quia quaſi ne
ceſſario et cum uiolentia inferuntur unde uide
tur pſalmus petere non ſimpliciter liberari ī
uita preſenti a tribulationibus ſed quatenus
neceſſitates quedam ſunt et omnino contra
uoluntatem inferuntur .idco hoc petendo ui
detur magis petere uirtutem patiē in aduer
ſis ut ſcz uoluntarie quodāmodo et patienter
ſuſtineat et ſic de neceſſitate uirtutem faciat
quam ut ea ſimpliciter remoueat unde de ne
ceſſitatibus liberatus fuerat . et tamen in tri
bulationibus qui dicebat Rom. ix. ¶ Sed
gloriamur in tribulationibus uel pro tanto di
citur neceſſitates qui neceſſario ex peccato cō
ſequūtur .unde ibi eſt neceſſitas ex ſuppoſiti
one .ualet culpe nunquam enim dimittitur
culpa ſine pena .ſap .xvii. ¶ Si ruſticus quis
erat et cetera .in effugibilem ſuſtinebit neceſ
ſitatem .petit ergo liberari a tribulationibus
in quantum ſunt quedā neceſſitates .i. culpam
intro conſequentis .Sic enī a tribulationibus
liberat cui peccata dimittūť ꝑs. ¶ Saluaſti
de neccitatibus animā meam.

DE HUMILITATE
et labore ꝛc. hic petit liberari a
malo culpe .quātū ad primā ue
ro partē huius verſus ſcieudū q⁹
iter huīlitatē et laborē pōt dupliciter diſtingui
uno mō ut p huīlitatē intelligat inclinatio ua
nitatis mūdialis .per laborē repreſſio uolupta
tis carnalis iſte ei ē labor quē hercules qui xii.
in huānos ſuſtinuit labores ſuſtinere nō potuit
rō ē q; ſicut .d. tit⁹ li. i. uoluis excellētibz ige
niis citius dēficit ars q ciuē regant quā ō hoſ
tē ſupent. Sic in propoſito nā dyabolos eſt

manifestus hostis scimus etiam q̄ odit nos mundus. sed eno cinis est et familiaris. quis nemo unuit qui carnem suam odio habuit. et ideo grauius et difficilius est ipsa regere q̄m predictos hostes superare Apoc.xi. ¶ Noui laborem tuum Et istis uero uobis. scilicet humilitate et labore efficitur scala qua in celū contendimus. unde hem. de contemptu mūdi oportet siquidem nos domare carnem cū care mundum et uoluptatem carnis declinare cupimus nihilominus seculi uanitatem. ⁊c̄. totum quod exercet seruus dei in his duobus est que sub uno uersu. propheta comendat uite inquirens. ¶ humilitatem meam et laborem meum. igitur sicut later scale ut litus et asperitus quibus in ēne uirtutis et gratie gradus firmiter in seruantur hec hem.

¶ Item ex istis duobus cōponitur crux illa quam xpristum sequentes iubentur tollere et portare est. nisi laborem amplecti et humilitatem signanter ergo dicit psalmus uide humilitatem meam et laborem meum. q̄ d. uide me crucem tolentem et te sequentem et ideo dimitte omnia peccā mea constat enī qd̄ ista duo ueniam promerentur de humilitate enim dicit psalmus. ¶ humiliatus sum et liberauit me de labore uero idem patet deutro. ii. xxvi. scribitur Respexit humilitatem nostrā et laborem et eduxit nos de egypto. i. peccato et hoc est rationabile dicit enī philosophus xviii. de animalibus q̄ in corporibus mulierū quiescentium generatur multe superfluitates in laborantibus uero non quia labor cōsumit superfluitates sic est spiritualiter. nam quiescunt anime que se dant omnino delitiis carnis laborant uero que carnis uoluptates nituntur reprimere et ideo superfluitates id. est superbie humoantie uitiorum que in primis multiplicātur in secundis consumuntur. propter quod dicit apostolus ad coll. i. ¶ Labore certādo secundū operationem eius quam operatur in me in uirtute. ¶ Alio modo possumus distinguere inter illa duo sic q̄ referātur ad duas partes penitentie humilitas scz ad confessionem et labor ad satisfactionem oportet enī de peccatis dolentem et ueniam desiderantem et humiliari in confessione quia cor contritum et humiliatum deus non despiciet et ualde laborare in satisfactione dicit enim galienus q̄ cum futura est crisis debita ante diem quo sibi habet uel noctes subito incipit eger grauis se habere uehementius angustias patitur. Sic in proposito nam crisis debita in membris spiritualibus est peccati perfecta detestatio et relictio sed antequam hoc possit haberi incipit eger et grauis se habere scz contritione nam ibi dolores ut parturientis in super et angustiatur uehementius tam in confessione quam in satisfactione propter quod dicit psalmus appropinquans. ¶ Anima mea turbata est ualde ⁊c̄. ¶ Laborauit in gemitu meo ⁊c̄. Tertio modo possumus distinguere inter illa duo. sic q̄ humilitas reseratur ad mala que ferimus patienter. labor uero ad bona. que operantur fortiter et ista duo sunt ualde utilia humilitas uero contra malum. xxxi. Nonne uidisti achab humiliatum coram me qa igitur humiliatus ⁊c̄. non inducam malū in diebus eius. ¶ Dicit Amic.ii. cañ. q̄ sedere in aqua. i. maris confert ad motus uermium pernicōsorum motus uermis pnicōsi est peccatum proueniens ex suggestione diaboli aqua maris est aduersitas mundialis in ea sedet qui in ea humiliter et patienter se habet et ideo sic se humilians curatur psalmus Dirige humilitatem meam et eripe me. idem patet de labore scz quia utilis est et necessarius ad impletionem boni dicit enim philosophus. i. de uegetationibus q̄ plantis siluestribus ad hoc q̄ fiant ortenses cōferunt locus et labor ortolani. ¶ Fructus autem ortēsium meliores sunt quamuis pauciores secundum eundem ibidem. sic in proposito. nam homines arboribus cōparantur. Marc.viii. uideo homines quasi arbores. ¶ Sed siluestres sunt quia licet multa opera exteriora faciant sunt tamen omnia mala sup. ibi. ¶ Fructus eorum inutiles et acerbi ad manducādū Boni uero sunt quasi plante ortenses quorum fructus dulcis opera suaues sunt phil. primo. ¶ Repleti fructu iusticie et ad roman. vi. ¶ Habētis uestrum fructum uestrum in sanctificationem finem uero uitam eternam ad faciendum uero de siluestribus ortenses ualet locus congruus qui scilicet est humilitas seu caritas pconomorū. xxxvii. ¶ Et mittit illud quod saluatum fuerit et cetera. radices deorsum et faciet fructum sursum et ad eph. iii ¶ In caritate radicati et fundati. similiter et labor necessarius est crisos sup Math. in

in perfectio super illud non potest discipulis esse magistrū sup. dicit sic agricole si labores fugeret nunquam fructus terre colligeret negociator. si terre aut maris pericula formidaret lucra cōmertii non congregaret sic ꝛ secundum dīm si periculum contemptionis timentes ociosi resederint nunquam corone probationis inueniunt hec crisos. ¶ Sic ad cōsequendum fructus bonos laborandum est fortiter sup. iij. bonorum laborum gloriosus ē fructus.

EXPLE INIMICOS

meos ꝛc. hic petit psalmus liberari ab hostibus qui affligunt ex trinsecus et tangit sue petitionis causam triplicem. prima est ex parte hostiū granois malitie. secunda est exple sui ve vero fiducia. tertia est ex parte sibi adherentium. sez uere innocentie secunda pars ibi. ¶ Custodi animam meam. tertia ibi innocentes et recti. quantum ad primum ostendit psalmus primo malitia hostium ex eorum multitudiē cum dicit. Respice in inimicos meos quoniam multiplicati sunt et potest hoc intelligi ve hostibus temporalibus quorum multitudo magna est. ¶ Multi enim sunt uocati pauci vero electi. Omnes autem reprobi hostes sunt bonorum. et tamen ve ista multitudine pax timendum est. est enim in se ipsa et per se ipsam defitiens. quia sicut dicit uegetius libro .i. de re militari incertamine bellorum experti tate paucitas ad uictoriam promptior est Rudis autem et inducta multitudo exposita semper est ad cedem unde. ꝛ. li. 3. ¶ dicit ꝙ cū persis et dorii et nutridatis et ceteronū quia in mirabiles populos armauerunt exēplo leguntur apparet euidenter minus copiosos exercitus magis propria multitudine quā hostium uirtute depressus nam pluribus casibus subiacet amplior multitudo xpistus autem licet paucos milites habeat cum ipsi sunt exercitati et bene instructi ps. ¶ Benedictus dominus deus meus qui docet manus meas ad prelium ꝛc. milites uero diaboli licet multi sunt tamen sunt rudes et indocti et ideo primi sunt prompti ad uictoriam secūdi uero parati ad cedē et ideo ñ sūt a paucis metuēdi grego. omē. super illud ¶ Simile est regnum celorum regi. dicit sic. terrere nos non debet ꝙ in ecclesia multi sunt boni qui erit in aria tercare pauca sunt grana que seruantur in ore reis et grandes acerin palearum qui ignibus cōburuntur tanto autem magis mali tollerandi sunt quanto amplius habundant. hec grego Job .xxxi. Si ex pauo ad multitudinem minimam. ¶ Alio modo potest uersus iste intelligi de hostibus spiritualibus qui et multiplicantur aduersus nos secundum haymonem sicut radius solis plenus est atronus sic iste aer caliginosus plenus est demonibus ꝛ rego. ix. Do nisi misericors deus cum uiribus temptamenta modificet nullus profecto est qui malignorum spirituum insidias non corruens portet hec gregorius. sed tamen hoc habemus solatii. ꝙ habemus contra ipsos auxilium sufficiens quia sicut dicitur. iiii. Regi vi. ¶ plures sunt nobiscum quam cum illis. Quoniam omnes angeli boni partem nostrā defendunt quos constat plures esse. quia sola tertia pars stellarum cecidit dicit solinus de elephantis ꝙ si quando pugnatur non modicam habent curam sociorum. nam fessos uulneratos que in medio sui recipiunt sic in proposito nam angeli et homines habet bellum cōmune uidelicet contra draconem ipsi uero angeli non modicam curam nostri habent ꝙ sumus pugne socii fessos enim et onerstos in hoc bello in sui medio recipiunt ut ab ipsis protegamur. unde et de Jacob timente dicitur gen. xxxii. ¶ Fuerunt ei obuiam angeli dei quos cum uidisset ait castra dei hec sunt. et ps. immittit angelus domini in circuitu timentiū eum ꝛc. ergo non est ista multitudo hostium nimis formidanda. quia sap. iiii. ¶ Impiorum multitudo non erit utilis. ¶ Deinde ostendit psalmus. hostium malitiam ex odii magnitudine cum dicit odio iniquo oderunt me. Dicitur autem odium inimicorum nostrorum iniquū. quia oderunt naturam Augustinus. xix. de. ci. c. vi. qm nemo natura sed quisquis malus est uitio malus est perfectum odium debet malis qui secundum deum uiuit ut nec propter uitium oderit hominem nec amat uitium propter hominem. sed oderit uitium amat hominem. sanato enim uitio totum ꝙ amare nichil autē quod debeat odisse remanebit. hec Augustinus. hostes autē nostri amant uitium et odiūt ipsū hoiez g

inique oderunt psalmus ¶ Inimici autez mei
uiuunt ⁊c̄. Et multiplicati sunt qui oderunt
me in iqut.

CUSTODI ANIMAM meam et erue ⁊c̄. hic tangit se
cundam causam sue petitōis que
est de deo fiducia. et primo mis
mit petitionem dicens. ¶ Custodit animam
meam scz in presenti in bouis que possideo a
grego. ado ip. citius bonum perditur qđ ſi
a largiente custodit Et erue me. s. a malis que
in presenti sencio non erubescam scz coā de
et angelis in futuro iudico deinde omnium
justorum subiungit rationem dicens. ¶ Quo
niam speraui in te ps in umbra alarum tuaz
sperabo legitur in umbris multarum arborum
que satis custodiunt a serpente dicit enim al
bertus vi. de uegibus et philosophus dicit ꝙ
arbor dicta piniption sua umbra columbas
ad eam uolātes protegit a draconē plinius e
tiam in libro xvi. dicit ꝙ tāta est uirtus fraxi
ni quasi uenena ꝙ serpentes umbram eius si
ne matutinam siue uespertinam quamuis lon
gissimam non audent contingere. imo dicit
esse expertum ꝙ si in circuitu ignis rami arbo
ris hꝰ ponantur et serpens ifra ipos includat
potius eligeret in ignem ire quam per ramus
eis trāsire. sic est ō ligno illo scz sap. patris de
quo puer. iii. ¶ Lignum uite est his qui ap
prehenderunt eam habet enim duplicem um
bram scz matutinam de qua luce. i. ¶ Cir
cuibis altissimi obumbrabit tibi et hec est sua i
carnatio et uespertina que est sua passio de q̄
crem. iiii. xpristus dominus captus est in pec
catis nostris cui dicimus in umbra tus nue
mus. qui ergo uult a serpentibus. i. malignis
spiritibus tutus esse confugiat ad alteraz istā
rum umbrarum et expectet in se impleri illō
ps. custodi nos domine ut pupillam occuli
sub umbra alarum tuarum ⁊c̄. et illud etiam
Conserua me domine quoniam speraui in te.

INNOCENTES ET Recti corde adhesserunt mihi ⁊c̄. hic
tangit causam tertiam sue petitiō
nis que est sibi adherentium in
nocentis ut si merita sua non sufficiant ut ex
audiatur saltem petit exaudiri propter meri
ta illoz que sibi adherent qui sunt cōes ami
scz dei et ipsius potentie de quibus sic dicit
Innocentes et recti adhesserunt mihi. i. sunt
amici mei dicuntur autem innocentes qui de
clinant malum recti aut qui faciunt bonum ꝛ
hec est cū ḡre adherēt mihi. Quia sustinui te
. i. speraui in te uel expectaui patienter aduentū
tuum. sciendum est autem ꝙ uersus iste cō
uenit ppisto singulariter cui infantia innocen
ter martires inseparabiliter adhesserunt et recti
etiam semper adherent qi cāc̄. i. recti diligūt
te. ¶ Fit enim ista adhesio per fortem dilec
tionem uidemus enim in aliquibus ipsa ele
menta ita fortiter sibi inuicem adherentia li
cet sint natura diuersa ꝙ etiam igne dissol
ui non possunt et ratio est mutua penetractio
ipsoum propter quam sunt cōcatenata quod
patet libro de uaporibus sic est de deo et hoi
ne recto qui est in caritate. nam qui manet in
caritate in deo manet et deus in eo ecce mu
tua penetractio et ideo sequitur adhesio in se
parabilis p̄s. ¶ Adhesit anima mea post te il
lud suscepit dextera tua est aduertendū ꝙ sicut
dicitur libro de naturis rerum ꝙ si lamine
aures et argenta firmiter cōiungi debeant ut
una alteri adhesisat oportet a tribus cauere
ne interc̄dant scz ab humore a puluere et a
uento sic et anima nostra si anima xpristi de
beat firmiter adherere oportet ꝙ a tribus ca
ueatur scz ab humore. i. aqua luxurie de qua.
gene. xlix⁹. ¶ Effusus es sicut aqua non eris
tus et ascendisti cubile ⁊c̄. Similiter et a pul
uere cupiditatis seu auaritie de quo p̄co. xv.
serpenti puluis panis eius. Item a uento ua
nitatis et superbie de quo Jero. ii. ¶ In de
siderio anime tue attraxit uentum qui ab his
tribus cauet. eius anima inseparabiliter deo
coniungitur. i. cor. vi. ¶ Qui adheret deo
unus spiritus est licet autem omnes electi sic
deo adhesserunt martires tñ quodammodo in
separabilius adhesserunt Romañ. viii. ¶ Qui
nos separabit a caritate xpristi ⁊c̄. ¶ Narrat
titus liuius libro quinto primi uoluminis de
romanis ꝙ cum urbs a gelis esset intensa ⁊ ca
pitolium obsessum preceperunt pontificibus
et sacerdotibus ꝙ sacra publica accedente
inimico procul auferrent nec ante cultum
eorum deserererent quam non superstites essent
qui colerent. Sic in persecutione ecclesie.

mustires sacris publicis. s. fidē ecclesie et nomē xpristi procul a cede ⁊ incendo remouerunt. quis licet corpora pmerent cum animas eoꝝ quibus ista sacra reposita fuerunt ledi nō po terent a quorum etiam cultu supstites ipsi ri non poterunt qñ potius superesse vestiment quē ipsum desererent Romañ. viii. ¶ Certus sum enim quia neqꝫ mors neqꝫ uita poterit nos separare ⁊c. deuc. 30. ¶ Ille vobēs ipse ē enim uita tua.

IBERA DEUS IBRahel ⁊c. hic orat pro populo sibi subiecto in quo facit prudenter non solum pro populo sed etiam p se ipso quia dicit gregorius ad o xxv. q. pro qualitatibus subditorum disponuntur ac ta rectorum ut sepe pro malo grege ⁊ etiam uere homini delinquat uita pastoris. hec gregorius hinc cōcordat illud qd debent logici q. talis sūt predicata. qualis per misere subiecta orat ergo per subditis ut liberetur a tribulationibus. et rationabiliter quia tribulatōes precipue totius populi non uidentur procedere nisi ex ira dei uolentes suas iniurias ulcisci narrat titus liuius de romanis q. si quā do ciuitas aliqua sibi iniuriam fecisset spoliā do eum bonis uel iumbus suis mittebant sacerdotem ad eam qui eas repeteret et si nō redderentur per eundem sacerdotem elapsis. 33. diebus bellum indicebant hoc modo. sacerdos hastam ferratam aut sanguinēā. ¶ Ad fines eius ferebat et presentibus testibus ad minus tribus dicebat. q. populus iste abuer sus populum romanum deliquit populus roānus cum eo bellum iustit esse ideo ego populus qz romanus isto populo bellum iudico fatio qz. q. cum dixisset hastam in fines eius emisit hec ille sic fit in proposito nam ciuitas celestris iuriat celesti qñ spoliat dēm suū regē honore sibi debito uolendo subici. sed cū exspectatur correctio qñqz patienter et diu sed quia nulla sequitur bellum indicitur qd fit qñ per angulos tribulationes imittuntur tunc emi etiam fines hasta ferrata sanguinolenta et pcussa emittitur quando dura afflictio et effusio nis humani sanguinis et uastationis bonorū diuinam iram sequitur p̄. misit. i. eos iram indignationis. suā indignationem et iram et tribulationem et missionem per angelos malos. ⁊c. et non pepercit a morte animarum ⁊c. signanter uero dicit p̄a ¶ Et omnibus tribulationibus. ¶ Nam tribulationes sunt duplices quedam exteriores per subtractionem bonorum tēporalium et utroqz infliguntur p peccatis. Secunde uero sunt multo grauiores quamuis non sentiantur a multis. dicit plinius libro decimo octauo q. iniurie celestis ipsi mali a celo infligi sunt duo genera. unum q. tempestates uocamus sicut procelle grauinis et huius et hec a. sideribus orti dis exeunt aliud genus est quod silente celo et serenis noctibus accidit nullo sentiente et istud genus longe peius primo et magis se dissimdit q. quidam rubiginem quidam erugine omnes uero sterilitatem appellant sic est de malis que deus i mittit quedam enim sunt manifesta sicut exteriora. quedam uero occulta sicut interiora sicut sunt priuatio gratie destitutio boni regiminis difficultas ad bonum que est in rei ueritate sunt grauiora quā uis minus in presenti sentiantur. sunt enim quasi sterilitas anime et pestis eius et ideo de peccatoribus dicitur in p̄s. ¶ Et deduc erugini fructus eorum ezechahelis septimo ¶ gladius foris pestis et fames intrinsecos. et sic eorum malum peius primo quia treñ. iiii. ¶ melius fuit occisis gladio quam interfectis fame contra ista ergo mala summum remedium est oratio p̄s. tribulationem et dolorem inueni et nomem domini inuocaui ⁊ sic facit psalmus in proposito sed mirum est q. petit populum liberari ex omnibus tribulationibus cum non uiuatur ueri simile concedi alicui populo uel etiam homini quod ex omnibus tribulationibus liberetur. Ideo sciendum quod quamuis ista oratio non exaudiatur plene quo ad statum presentem plene tamen implebitur in futuro et ideo signanter dicit israhel id est uidens deum. nam quicūqz erit de numero populi israhel id est uidenti deum plene liberabitur. quando scilicet implebitur illud apoc xxi. ¶ Absterget deus omnem lacrimam ab oculis sanctorum et ceters. Dicit philosophus libro septimo de animalibus quod in piscibus non inuenitur infirmitas pestilentialis sicut in aliis animalibus terrestribus et dicit Albertus ibidē

24. pf 25.

Q hoc ē uerū ve piscibus qui mouentur in a
quis fluentibus secus est ve bīis qui morant
in aquis paludosis et lacunalibus. Sic in p
posito nam in mis sūpts que multe sicut car
nalium uoluptatum et secularium cupiditatū
sed oēs sūt paludose et lacrimales q: qsq;
in lacum miserę et in lutu fecis et in bīis a
quis sunt pisces abbac.i. ¶ Facies bonis q̄
pisces et tales incurrunt egritudines pestilen
tiales ideo morbos corporis et anime psalm°
¶ Tribulatio et angustia inuenerunt me ra
tio est q: Job xv. in utilis homo bibit quasi a
quas iniquitatem sed in patria sunt aque flu
entes q: filius a patre semper procedens. qui
dicit eccle. xliiii. ¶ Ego quasi fluuius dixi
et dicit aque ductus exiui ibi etiam est a spi
ritus sanctus continue fluens a patre et filio
de quo Joan°vi. ¶ Qui in me credit ꝛc̄.
Flumina de uentre eius fluent aque uiue hoc
autem dixit de spiritu ab istis etiam semper
fluit ille fluuius de quo p̄s. Fluminis ipetus
letificat ꝛc̄. Insuper et torrens ille de quo p̄s
¶ Torrentem uoluptatis tue potabis eos °
Nec possunt iste aque steriles esse sine piscib;
imo sunt plene magnis et bonis piscibus qui
sunt electi dei. bīis fluminibus totaliter i mer
si et isti predictas egritudines non incurrūt
ezech. xlvii Erunt pisces multi satis postquā
uenerunt illuc aque iste et sanabunt et uiuēt
q: sicut dicit p̄s. ¶ Multe tribulatione iu
storum scilicet in uia. Et de omnibus bīis li
berauit eos dominus sed in patria ad quam
nos producat ipse qui filius ꝛc̄. ¶ Psalmus
dauid nota expositionem in glosa.

IUDICA DE DOMINE

quoniam ꝛc̄. p̄s iste a precedenti differt in hoc q: precedēs scribitur in persona uiri penitentis et ad perfectionem tendentis non dum cum perfectione suscepti p̄s. uero iste scribitur in persona uiri perfecti qui presentis i colatus dilectionis et cum malis permixtionem moleste portat a deo iudicii acceleracionem in futuram uitalis separationem presentem esse desiderat et dicitur p̄s. in duas partes q: primo petit iudicii acceleracionem. Secundo petit suam a mal separationem ibi. ¶ Ne perdas cum ꝛc̄. primo uero petit pro se ferri sententiam dicens iudica me domine ferri sententiam pro me ut accelere tuum iudicium. Secundo allegat suā iustitiam cum dicit. ¶ Quoniam ego inno
centia ꝛc̄. ubi primo fit iustitie allegationē et secundo offert se ad examinationem ibi p
ba me domine. proponit autem a primo alle
gationem fue iustitie dicens. ¶ Quoniam
ego in nocentia mea ingressus sum iocst iuno
center i. cessi. Cessi huius uite greg. omēs. xxii
super ezech. nemo aduentum iudicis uiligit
nisi qui se habere causam in iuditio bonū no
uit, cuius suam iustitiam adscribit diuine gra
tie cum dicit. Et in domino sperans non in
firmabor uidet patet q: ista allegatio innocē
tie a processit ex superbia sed procedit ex di
uina misericordia sibi reuelata alioquin foret
talis allegatio presumptuosa q: Job nono.
¶ Si innocentem me ostendero os meum cō
dempnabit me. q: autem sua inocentia sibi
fuerit reuelata patet per illud qd ipse dicit a
libi ¶ Dixi confitebor aduersum me in iu
stitiam et tu remisisti ꝛc̄. qd uero dicit. Non
informabor intelligi potest uno modo sic nō
faciar infirmus idest instabilis sed constās in
innocentia et perfectus uel aliter non infirma
bor idest non inuenietur in me infirmitas scz
ad mortem idest peccatum mortale uel ter. io
sic ¶ Non infirmabor scz in causa mea quaz
peto iudicari. i. non infirmabitur causa mea
sc mea unde petrus Joan. habet ¶ Non
deficiam scz in causa et hoc q: spero in domi
no qui scz erit aduocatus in causa mea ipse
enim in persona sua licet sit iudex omniū tñ
non est solum iudex sed etiam aduocatus ce
terorum suorum Roman. viii. ¶ Quis ē qui
condempnet ihesus qui mortuus est
ꝛc̄. immo qui etiam interpellat pro nobis
legitur in libro de ritu curialium q: uetus
mus quidem miles cum uir sibi dicto scz ad
respondendum accusatus in causa periclitare
tur cesarem rogauit in publico ut sibi defen
sorem ad esset ille uero prestantissimum omno
rum elegerat statim uoluit cōmendans eidē
causam uetrouui. ¶ Clettianus autem
exclamauit uoce magna dicens, ac non ego
cesar periclitante te in bello uicarium quesiui
sed pro te ipse pugnaui uetera q: impressas ci
catrices quas in bello pro eo susceperat eru
buit cesar et uenit in aduocationem ne uide
retur non solum superbus sed et ingratus.

pf. 25.

¶ Sic ⁊ī propoſito nr̄m inſles nēdrimus & qui vim contra nos multitudo pro ꝓpoſito pug nat .qui pro ꝓpoſito nr̄o reſiſtit cicatrices i bello recepit qui eo ⁊ī̄ pervenit certamen ut poſſit dare cum apoſtolo gl̄. vi⁹ in nr̄is mē cuſtiſpus eſt et ego mō ⁊c̄ Ego ei ſtigmata dñi ihesu in corpore meo porto tali ergo non ſufficit ut ꝓpr̄ius alii⁹ q ſe vel advocatū quātūcūq; preſentem advocatum ei alium preſentem tribuit qui eſt conſolā boni viri . ſed hoc non ſufficit vicit enī apoſtolus noſt cor̄ viii. Nihil mihi conſcius ſū ſed in hoc iuſ tificat⁹ ſū et ſuo ꝓpr̄io ipſe rogatus i ꝓ pria perſona ſe pro ipſis exhibet advocatum .i⁹ Joan.i. advocatum habemus apud pr̄m ideſum ꝑ̄m ipſum . Et Je.v⁰ in vitio de fendet cauſam illorum ergo non unicum ꝙ ipſius in domino ſperans non deficit in cauſa ſua .q; pro.p.vi. ¶ Juſtus meus non .vili ſtet .

ROBA me DOmine et ēpta. hic offert ſe p̄.ad ex ā natōem et dicitur i duo q; prīo petit ne ſe ſumi exp̄imentum . ſecundo advocat pro ſe duplex argumentum ibi Non ſed cum conſilio ⁊c̄. primo autem petit ne ſe accipi experientiam .ſecundo oſten dit unde habeat tantam confidentiam ibi . ¶ Quoniam miſericordia tua ⁊c̄. quantum ad primū ſciendū q; ne tribus uitentur boi nes maxīe ſuſpecti valet ne ſuperbie ſuar.tia et carnis luxuria et rat̄ eſt q; ſicut dicitur i. Joan.ii. Omne ꝙ eſt in mundo eſt concu piſcentia carnis et concupiſcentia oculorum et ſuperbia vite .et ſuo quo ad iſta poſſint offendere ſuam innocentiam, utentur eſſe ſi pliciter innocentes quantum ergo ad ſuperbiaꝫ dicit p̄. ¶ Probe me domine ⁊c̄. quantum ad auaritiam addit tēpta me grego. ad o pti. Sancti uiri domino occulta ergo ſe diſpo ſitōne ſuſpecti ſunt plus ipſa ꝓſpera ptimeſ cunt tēperari aptetunt flagellari concupiſcunt hec grego. quantū uero ad carnis luxuriā ad dit ¶ Cire renes meos et cor meū diſtingui autem poteſt inter cor et renes vupliciter uno mō ſic ꝙ renes dicunt quantū ad carnis vele ātōnes cor uero quantum ad cogitōnes iſta ue ro uſtio p̄t fieri igne duplici. ſcz igne ſpūs ſancti qui natus eſt cultos accendere flamma cupitatis et ſi que ubique mali ſic ipſas conſu mere ⁊c̄. de ſancto victori ꝙ facit iglo mu rensis circa ferrū hoc facit ſpūs ſanctus cir ca cor feruōi frigidū ⁊ duū p ipſū ei feruitatē frigiditatē ⁊ duritiē deponitis cādeſcit tor mentis ebullescit puer et liquefcit i amore vel hec ille legitur i li. de nugis curialiū ꝙ tiberi⁹ iubatur venenō obiit ſignum aūt veneni certū habitū ꝙ cor inter oſſa cremati inuentū eſt ab igne intactū ex eo rerum eſtimatur natu ra ut tactum veneno igne confici nequeat et ut habetur in epiſtola octauianū eſculapio ſe cundum Albertum libro.i. de mineralibꝫ qō dam veneni genus qō cor ſumentis propter ſuam frigiditatem non ſunt conburi ⁊ ſi diu cius i igne fuerit conuertitur i lapidem . Sic i propoſito ſi cor et renes veneno peccati infici untur ab igne ſpūs ſancti non incenduntur ⁊ p̄ cipue ſi peccatum i conſuetudinem euenerit, q̄e cor iuuat et facit lapideū ideo per ignem iſtum experimentū ſuitur innocentie p̄e. Proba ſti cor meum ⁊c̄. igne me examinaſti et Jero. xvii. ¶ Ego dn̄s ſtructans corda et probans renes . Alio modo fit uſtio igne tribulatōnis et iſte natus eſt ſuccendere corda reproba flā ma ne et pacie eccle.xvi. Jugente i credibili exarceſcit ira .phūs libro de propleumatibus dicit ꝙ uaſe exiſtente pleno aqua fundo ua ſis non liquefit q; extinguitur calor ab aqua licet uas uacuum liquefiat .ſic i propoſito . nam uas plenū aque eſt . homo plenus ſpūs ſancti .gratie cuius fundus eſt cor ideo fundo iſte i igne tribulatōnis nō conſumitur nec lique fit q; ad ipatientiā non emolitur nec q̄ pec catum ex hoc inclinatur ſecus eſt ſi uas iſtud fuerit uacuatum pſalmus flāma cōbuſſit pec catores et ideo patet quomodo igne uſto ſuit exp̄imentum pſalmus. Igne me examinaſti ſicut examinatur argentum .et Jero.xii. ¶ Pro baſti cor meum tecum Alio modo diſtingui tur iter cor et renes ſic ꝙ per cor intelligit voluntas per renes ipſa ſenſualitas que ſunt duo principia malorum in nobis . De corde enim exeūt homicidia adulteria fornicatōnes furta falſa teſtimonia blaſphemie ſicut dicitur .Math.xv. de renibus uero nāt.ii. Defectio in cūctis renibus et p̄s uſq; ad noctem iveſt peccatum i crepuerunt me renes mei .petit er go iſta duo uri ut radices malorū exſiccent

et tollantur bestius libro quito ut consul. pble inter duodecim labores herculis ponit combustionem pdre fuit sūt pdra secūdū poetas serpens cuius uno capite siccisō septē succrescunt et loco ipsius interfectio uicebatur ipossibilis et labor superfluus et iunis hercules uero hoc uidens excogitauit modū aliū occidit noi per cōbustionē scōm rei ueritatē cū pdra fuit loc⁹ euomēs aq̄s qui regionē multū lesebāt ⁊ cum multi uellent eius meatus construere stratim obstracto uno meatu aqua fecit plures alios per quos erupit ⁊ loco uicebatur obstructio laborū in utilis et infinitus hercules uero locū cōbussit et igne desiccauit. Sic i proposito nā cor terrenis deditū serpens est ⁊ sicut sensualitas que semper ad terrena ⁊ carnalia deprimitur cuius cap̄. succidit qui desideratis fruitur nam succidente fruitōne cessat desiderium cū sit futuri boni fruitō uero presentis qui ante sic laboret in actu labore uexaretur. q̄ hoc non est illud quam nouus desiderius augere locus etiam euomēs aquas nocuas toti regioni sūme est sensualitas que uoluptates fluxibiles continue suggerit quam nititur obstruere qui studet eius desideria īplere ⁊ frustra laborat ut prius et ideo est remedium nisi locum cōburere igne penie habeare. xiii. ducas tertiā partē per ignem et urā eos.

CONTRA AUBERT cor
uia tua ante oculos ⁊c. hic ostēdit unde sibi tāta fiducia ⁊ dicit q̄ exdiuina pietate et ueritate et pietate que non deficit. et tēptatōne et ueritate dei que non permittit temptatōnes ultra posse ualescere Johan. i. ¶ Uerbum caro factum ⁊c. plenū gratie ⁊ ueritatis ⁊ utrūq̄ tangit apostol⁹ .i. cor. x. dicens fidelis autem deus qui non patietur uos tēptari supra id quod potestis ferre ecce ueritas sed facite ētiam cū temptatōne per uentū ut possitis sustinere ecce pietas dicit igitur p̄s. sic. ¶ Proba me deus ⁊c. Quoniam mia tua ante oculos meos est .i. cum desidero ⁊ cōplacui in ueritate tua. i. letatus sum de ueritate tua quā dei⁹ ostendet in futuro. nam utrāq̄ temptatis uirtutē tribuit resistendi uā ⁊ considerationē beneficiorum que deus ex mia nobis ipendit. et approbatō tormentorū que deus ex ueritate malis intendit. D. g. mia tua ante oculos meos est .i. benefitia tua misericordie et iusto uolet tēptatis ad repellendū ceci tatem aspectus dicit enim Albertus xpūs. de animalibus q̄ sanguis colūbe sub ala dextera recens et extractus confert lippientibus oculis colūbe xpūs est qui sanguinē sub ala dextera effudit quamuis alatere suo dextro exiuit sanguis et aqua .istū sanguinem recentem extrahimus quoē. de nouo tūc beneficiū ad mentē reducimus. Sic autem extractus confert oculis mentis si in aliquo recipiant caligare in cuius signum et mūcus īpe qui sanguinem hunc extraxit ut sanguis occulos eius teneat uisum clarum recipit sicut legitur i uita bti. longini. ex. xiii. hoc est quod fecit dominus mihi ⁊c. Et erit quasi monimentum ante oculos tuos ⁊ Approbatō uero dine uirtutis uolet temptatis q̄ repellit peruersitatem affectus. nam peruerse uocati nō placet ueritas dine iustitie imo sicut dicit beat⁹ bern. in sermone de septem operatōibus dīi q̄ uoluntas propria cio uellet deū precatus suam autem uindicare non posse nūt nollo autem eo utitire. puer. xxvi. lingua fallax non amat ueritatem uel per ueritatem in proposito intelliguntur bona eterna in quibus psalm⁹ cōplacuit dupliciter nūt hec bona ueritas ad dām bonorum temporaliū que non sunt nisi uanitas Ambro. de ioseph. omnis potentia seculi sopitū non ueritas est pco. iii. Non est ueritas in terra.

ON SEDY IN CONSI
silio uanitatis ⁊c. hic adducit p se duplex sue inocentie argumentū primū sumitur ex odio malorū. secundum ex amore bonorum ibi. I saduc inter ⁊c. sumitur autem primū argumentum ex hoc q̄ societatem malorum hominū odit constat enim q̄ mores ex cōmixtu formantur ⁊ q̄ peccat homo malus tripliciter uide licet in se ipsū in proximū ⁊ in deū ideo primo ostendit se abstinuisse a societate malorum primo modo ⁊ sedo ibi ¶ Et cum iniquis. et tertio modo ibi ⁊ cum iniquis. quantum ad primū dicit non sedi cum consilio uanitatis consilium autem uanitatis pertinet uel ordinatur ad dilectōnem uanam sēz carnalem uel mundialem qui autem cōplacet ⁊ in ueritate non

gnitat ve nimitate .dicitur autem ille secrete in consilio iniquitatis qui tali consilio assentit per deliberationem z consilium licet mlt non sic i potestate nostra quia talia nobis occurrant sic transeamus per talia consilia tamen est in potestate nostra in talibus consiliis non se secrete .sed prouidus est qui sic secret q secreta est fragilis et qui in eis secret subito ruit i profundū quod attendentes iusti alibi collocant secretum suum .dicit enim phūs ostruo ut mi malibus qđ ualitur secret in locis altissimis ex tus duplex est causa qm retardat in ascensu a terra alia ut uitent loca remota propter qđ dicit qđ solus ualtur est suis uti . hec phūs sic in proposito nr sancti uel sunt omnes electi et etiam similes uultum cōfitentur quod alec sum conū a terra non est facilis imo difficile ē homini terrenis uoto no alta conscendere . z ideo secedent i altissimis qz solum consimilitē z delectāt in bonis superius . Ipsoū enim conuersatio in celis est alia causa est ut uide ant loca remota de quibus Johan. xiiii. Ego vo parare uobis locū .et in ps. Qui ascendit in montem domini aut quis stabit in loco sc̄o eius g⁹ beatus uir qui nō habuit i consilio vc̄. z in cathedra pestilentie non sedit deinde ostendit qđ uitant societatez maloū qui peccant in proximū cū dicit Et cum iniquis gerē tibus vc̄. peccator uult in proximū uupliciter scz spoliando z calūpniando . primos autem uocat in quo gerentes cum quibus non uult introire .nec mirum quia introitus eorum periculosus est psalmus . Introibunt in inferiora terre partes .Sulphur erūt dicit Aluic. qr to cali. qđ basiliscus non solum usu interfi cit sed z uoce si exaltet sibilum suū non solum mouetur qui audiuit sed etiā qui sic mox tuo appropinquat .Sic in proposito nam basiliscus dyabolus est qui peccatorem interfecit qz uocem eius mala suggerentis audiunt idest placuit appropinquat uero mortuo q sibi per amicitiam familiarem coniungit z ideo in periculo consimili est propter qđ dicit ps . Iniquitates eorum habui vc̄.

IDJUJ ECCLESJAM .

malignantium vc̄ . Hic dicit se uitare societatem peccantium in proximū calūpniando idest falsa crimina ponendo quos i proposito uocat

ecclesiam idest congregationem malignantiū dicitur enim malignus quasi male ignitus . illud autem peccatum processit cōmuniter . et malo igne scz inuidie et rancoris psalmus. Inuoluntur confusione et reuerentia qui mala loquuntur . deinde tertio ostendit se uitare societatem peccantium in deum cum dicit et cum ipsis non sedebo . Impii enim proprie dicuntur qui in deum peccant et ē hic aduertendum multum distincte ostendit se uitare societatem malorum et ratio est . quia merito suspectum se reddit de malo qui cum malis libenter tractat quia sicut dicitur .ii. thim̄. ii. eorum sermo ut cancer serpit et corrūpit mores bonos colloquia prava . est enim de ipsa sicut de moneta de qua beatus Augustinus. xxi. li. de .ci. dicit sic Adiogete lapidem mirabilem ferri nominus esse raptorem qđ cum primum uidi uehementer ihorrui quippe cernebam a lapide ferreum anulum raptum ac qz suspensum Deinde tanquam qđ rapuerat uim suam detulisset cōmunem qz fecisset idem anulus alteri eo motus est eundem qz suspendit accessit eodem modo tertius accessit z qr tus iam qz quasi catbena pependerat anulorū quis istam ui lapidis n̄ stupet que illi non solum inerat uero etiam per tot suspensa transierat et in uilibilibus eis uinculis alligabat . hec Augustinus consimilis processus est ifectionis maloum nam primo dyabolus aliquē ad se rapit et sibi uirtutem sue malitie quasi coitat ut uz sit dyabolus per officium et si n̄ per naturā grego. omē. ii. prime partis super ezechielem hii qui aliquos ad iniquitatem suadendo pertrahunt in semet ipsis ministerium demonum ad iniquitatem suscipiunt . quamuis demones per naturam non sint hec grego. suscepto autem tali ministerio ille qui primo raptus fuit trahit secundum et secundus tertium ut sic successiue donec fiat una catbenatio et colligatio ipiorum . Sap. xviii. una enim catbena tenebrarum omēs erant ligati imo talis societas uidetur uasticulus alligatus ad cōburādū si gens uis inocēter uiuere utere consilio pco. xviii. Dissolue colligatōes ipietatis solue fasticulos saltem quantum ad te pertinet grego. in pastorali cum malorum in tante amicitie iungimur culpe ligāmur vc̄ ab illo enim qui sūme rectus est eo ipso iam discrepat quo peruersorum amicitia uite nrē

cū

concordat hec grego. et .li.pa.xviii.quia humili ferous cum acozia percussit dominus opera tua Sap̄.n.xiii.similiter sunt odio impio et ipietas eius.

LAVABO INTER INno centes ꝛc̄ hic tangit argumentū sue innocentie sumptū ex amore bonorum .et primo promittit se velle recte conuersari cum bonis hominibus. secundo promittit ꝙ uult se applicare diuinis obsequiis ibi Et circumdabo ꝛc̄. ¶ Quātum ad primum dicit Lauabo inter innocentes idest conuersans cum innocentibus manꝰ meas idest faciam opera mea . mundatur autem ista lotio sic per penitentiam .dicit enim plinius libro octauo dicit de leena et quandoq; adulteratur cum ꝓdo cuius adulterium leo sentiens per odorem tota ui insurgit in leenaꝫ et ideo leena non deprehendatur antequam leoni appropinquet delictum suum abluit et sic tegit .sic et anima nostra cum ꝓdo illo .i. dyabolo adulteratur de quo Apoc.xiii. Bestia quam uidi similis erat ꝓdo . cōmittitur uero adulterium quando sibi consentit in peccatū sed si leo de tribu iuda .hoc deprehendat tota ui consurgit in adulteram deuc̄.xxii. ¶ Si dormierit uir cum uxore alterius uteraq; morietur idest adulter et adultera et ideo antequā adultera appropinquat ꝙ fit quando ad altare uel sacramentum eius accedit abluendum ē delictum per penitentiam et sic tegendum. psalmus. ¶ Beati quorum ꝛc̄.et quorum tecta sunt peccata ideo precipitur exo.iii. Lauabunt aaron et filii eius manus suas ac pedes quando ingressuri sunt tabernaculum Deinde promittit quod ultra se applicare diuinis obsequiis cum dicit Et circumdabo altare ꝛc̄.et diuiditur hec pars in duo quia primo ostēdit suam uoluntatem erga diuinum ministerium deinde subiungit illius uoluntatis radicale principium ibi domini dilexi .Primo autem ostēdit quomodo colet deum in factis . secundo quomodo in uerbis ibi. ¶ Ut audiam ꝛc̄ . quantum ad primum dicit .Circumdabo altare tuum domine .et potest hoc intelligi uel de altari spirituali .quod est cor nostrum et tūc dicitur circumdare altare idest infra se claudere eo modo quo murus ciuitatis dicitur ciuitatem circumdare et sic altare dei circumdat qui in medio sui altare deo consecrat Sap̄ ix. dixisti me edificare templum ꝛc̄. et in ciuitate habitationis tue altare uel potest intelligi de altari materiali quod specialiter ministri altaris circumdant ut sedulum ministerium exhibeant .sed istam circumdationem debet precedere lotio prolicta ne quis cum sui periculo indignus accedat .bern. li .de cōtemptu mundi multi qui pitatis auctori in puro corde et corpore ministrantes non uerentur stare āgelum domini qui secet meolos et disperdat ꝛ omnino audent agni in maculati sacras tangere carnes et intingere i sanguiē saluatoris manus nopharias quibꝫ paulo ante prodolor carnes meritricis attractarunt .sic altare circuire sic frequentare psalmos cum hūs laus execrabilis et oratio fit in peccatum hec bernhardus dicit .i. ¶ Attingite uos cilicijs et plangite sacerdotes ululate ministri altaris ꝛc̄. ¶ Quoniam interijt de domo dei sacrificium et cetera.

¶ AUDITAM VOCEM laudis ꝛc̄. hic ostendit quomodo colet deum in uerbis et hoc ostēdit duobus modis secundum qd dupliciter habemus nos ad uerba scz audiendo et loquendo quantum ad primum dicit ut audiam uocem laudis supple circumdabo altare uel lauabo inter innocentes .nam et qui diuinas laudes digne ultra audire uel ipsis interesse debet se prius mundare dicit enim phūs viii. de animalibus ꝙ causa bonitatis auditus et cognitōis eius i diuersitate uocis erit ꝓpter mūditiā instrī eius sici ꝓposito et qr nō solum audiende sunt laudes dei corpore sed etiam mente ideo utrumqꝫ instrm̄ debet mundū esse ut bene audiatur idest meritorie psalmus ¶ Asperges me domine ysopo et mundabor lauabor lauabis ꝛc̄.auditui meo dabis gaudium et letitiam ꝛc̄.Et est iste auditio diem laudis anime proficua quia sicut dicit Albertus octauo de animalibus ouis iocunde ambulat et melius pascitur ad auditum musicum fistule propter quod pastores modulantur i pastura ouium . sic in proposito .nam suauiter modulantur pastores nostri quando ministri ecclesie deum laudant similiter et p̄dicatores

quidē verbum uel propositum psalmus. tēo
nostro sit locutus decens q3 laudatio hec ue
ro moralitio confert alijs. quia et audiendō
locutionis ambulant idest in bono profitiunt
et melius p3fciuntur spiritualiter tractatione quā
in tali uocatu magis haurient bern. I sermone
de octauis apostolorum dico fratres et nosse
ritis quam benigne audiendum sit quam de
uote suscipiendum quam solicite conferen
dum quicquid ad animarum salutē3 pertinet
et non sicut hominum. sed sicut uere est uer
bum dei hec bern. psalmus audiuit et letus
est spon. ¶ Si enim audiamus in presenti le
tabimur in futuro. Et dicimus sicut audiui
sic uidimus in ciuitate domini. quantum re
ro ad secundum dicit Et enarrem uni-ersa
mirabilia tua. Dicit philosophus iij°. de
animalibus q3 sicut homo intrat per sensum
auditus ita erit per lignum q3 mirabilis domi
ni audiuimus igitur ratiocinabile est quod per lig
num ad dei laudem ereant et si non ereant
per linguam corporis saltem transeant p lig
num cordis bern. in octauis ascensionis dicit
sic uenit filius dei et tot et tanta mirabilia
operatus est in mundo ut non in merito in
tellectum nostrum ab omnibus mundanis re
bus euacuauerit ut semper cogitemus et nun
quam cogitare sufficiamus quas mirabilia fe
cit hec bern. pē. Memento mirabilium eius
que prodigia fecit ⁊c.

DOMINE DILEXI DE

corem domus tue ⁊c. hic osten
dit prelicte uoluntatis radicale
principium quasi dicat circumda
bo altare ⁊c. et ratio est quia domine dilexi
¶ Domine dilexi decorem domus tue ⁊c.
et possumus distinguere inter domum dei et
locum habitationis. sic q3 per domum intel-
ligatur ecclesia militans per locum uero habi-
tationis glorie ecclesie triumphans uel possum9
pro eodem utrūq3 accipere et hoc triplicitер
quia domus dei uno modo est celum empy-
reum et ideō est locus habitationis glorie bar.
iij. ¶ O israhel quam magna est domus do-
mini et ingens locus possessionis eius. huius do-
mus decorem et hunc locum diligunt qui cō-
tinuē ad ipsa tendunt bern. de conuersatione
clericorum hoc quoq3 consilium pietatis est

ut qui sibi displicet, placeat, et qui propriam
domum odit domum utiq3 plenam spurcitie et
infelicitatis iuuet ad domum gloie domuz
non manu factam eternum in celis hec bern.
psalmus. ¶ Venite ascendamus ad montē
domini et ad domum dei iacob. Secundo
modo per domum dei intelligitur ecclesia ma-
terialis que et dicitur locus habitationis glo-
rie quia ibi inhabitat gloria dei. uz in sacra-
mento ex. xvi. ecce gloria domini apparuit in
nube idest speciebus sacramentalibus obūbi-
lata. huius domus decorem diligit qui eā suo
ingressu non fedat sed prius tergit sordes et
pulueres pedum suorum idest effectuum quā
eam ingreditur. bern. in sermone de uerbis a
postoli obsecro primum omnium et cetera.
dicit sic quid aliud cogitare debet super itrās
ad orationem quam propheticum illud ingre-
diar in locum tabernaculi admirabilis usq3
ad domum dei. omnino si quidem oportet
et uos orationis tpm curiam intrare celestem
⁊c. quanto ergo cum reuerentie quanto timo-
re. quanto illuc humilitate accedere debet a
palude sua procedens et repens ranunculo
tullis, quam tremebundus quam supplex quam
humilis quam solicitus et totus intentus ai-
mo, hec bern. psalmus tuum domine decet si-
lentium. tertio per domum dei et locum habi-
tationis glorie eius potest intelligi anima iu-
sti iusti. templum enim dei sanctum est quod
estis uos. Dicit Auic. octauo de animalibus
q3 apes primo incipiunt fundare domum re-
gis sui, apes sunt xpristiani rex apum xpristus
eccle. xi. ¶ Breuis in uolatibus apis et inicri-
um dulcoris habet fructus illius. ergo si pri-
mo debuit fundare domum hoc nullibi facit
quis congruentius quam in corde proprio.
Bern. in sermone de dedicatione itaq3. sem
scio ubi est enim preparanda domus qm̄ non
capit eum usi ymago sua. anime uero capax
illius est qui ad eius ymaginem est creata.
hec bn̄. luc. xix. Hodie in domo tua oportet
me manere.

ET PERDAS OMNES QUI LO-

quentes uerbum uel propositum psalmus prius petiuit
iudicii acceleratione hic petit ps
suam a malis finalem separatio-
nem et primo ponit suam petitionem. secō

subiungit causam seu rationem ¶ In quorum manibus petens ergo seperi in finali iuditio a consortio reproborum dicit sic ne perdas cum impiis ⁊c. possumus distinguere hic inter impios et uiros sanguinum. Sic quod per impios intelligantur spiritus maligni per uiros autem sanguinum homines peccatores. nam et sanguinibus peccata designantur spalmus Laua me de sanguinibus. orat ergo ne perdatur cuꝫ impiis idest malignis spiritibus in futuro et qui sic orat exaudit dñs ñ sit unū cū eis q ei sūt unū cū eis cū eis i unū ibunt quales sunt cēs uiri ipii. bernhar. in sermone de beato benedicto dicit sic sicut enim caro porcina nostre adheret carni ut iā sit una caro sic transgressor precepti dominici spiritus sibi spiritus sociat adherēdo eis unū cum eis effitur. hec bern. psalmus cum puerso peruerteris. ¶ Alio modo distinguitur inter impium et uirum sanguinum. sic quod per ipsum intelligitur peccator quis delinquit contra dilectionem dei per uirum sanguinum intelligitur peccator quis delinquit contra dilectionem proximi. Tertio sic ꝙ per ista duo intelligantur duo genera peccatorum. de quibus dicit beatus gregorius. moral. xxxiii. super. sic duo sunt uitia que in mente humano generi dolatur unū uꝫ spūs aliud carnis superbia atqꝫ luxuria hec grego. ergo impii sunt superbi uiri autem sanguinum luxuriosi quibus caro et sanguinis reuelat omne quod faciunt perit ergo psalmus ne cum impiis perdatur. Sed aduertendum ꝙ qui non uult cum impiis perdi oportet ꝙ longe sit ab eis saltem in merito mic. xvi. recedite a tabernaculis hominuꝫ impiorum et nolite tangere que ad eos pertinent ne inuoluamini in peccatis eorum. dicit albertus libro primo de animalibus ꝙ quedā aues imitantur ciuilitatem in habitatione congregata propter quod decipiuntur. nam pisces quibusdam auibus sue speciei iuxta retia statim adueniunt ad cohabitandum in retibꝫ concluduntur. Sic in proposito homo est animal naturaliter ciuile et societatem naturaliter diligit et ex hoc frequenter decipitur. naꝫ diabolus habet retia sua quibus homines capit ad interitum et quosdam ponit iuxta dicta retia sicut peccatores quos illaqueant culpa dū uero alii non uitant eorum conuictum sed potius eis delectantur cohabitare et sibi placere in prefatis retibus simul inuoluūtur. et ad interitum rapiuntur grego. in pastorali. Iosaphat qui tot ac antecta uita preconiis attollitur ac regis acab. amicitiis pene periturus increpatur psalmus. ¶ Ne simul eradas me cum peccatoribus et cum operantibus iniquitatē ne perdas me.

¶ QUORUM MANIBUS iniquitates sunt et cetera. hic tangit sue petitionis rationem et est ratio dra uite sue et impiorum diuiditur autem ista pars in duo quia prio describit malorum opera. secundo merita propria ibi ego autem. quantum ad primum dicit ergo sic in quorum sez peruictorum manibus. i. operibus iniquitates sūt idest opera ipsorum sunt iniqua qd patet quia dextera eorū repleta est muneribus scilicet ut subuertant iustitiam iniquitatem Job xv. ¶ Ignis deuorabit tabernacula eorum qui munera libenter accipiunt. Narrat ualerius libro quarto de romanis ꝙ pirus rex beniuolentiam populi romani mercari cupiens bene totum regiaruꝫ opū apparatū in urbem transtulit. cum autez magni pretii et uarii generis. tam uirorum quā feminarū apta usui munera a legatis eis circumdomus eius ferrentur nulla cuiquam dono inuisa potuit hec ualerius. si sic modo fieret iustitia regnaret deuc. xvi. ¶ Non accipies personam nec munera quia munera excecat. uel aliter sic in quorum manibus iniquitates sūt. idest multa possident inique Ambrosius in libro de uitea nabot in cōmune omnibus diuitibus atqꝫ pauperibus terra fundata est. cur uobis ius propriuꝫ soli diuites arrogatis nescit natura diuites que omnes pauperes generant neqꝫ enim cum uestimento nascimur cū auro argento qꝫ generamur et cetera. nescit natura discernere quando nascimur nescit qñ defecimus hec Ambrosius. ¶ Item dicit Ambrosius et habetur distinctione quarta. sicut hii proprium nemo dicat ꝙ est cōmune plus quam sufficeret sūptui uiolenter optentum ē hec Ambrosius. sed preuali impii multi possident ultra illud qd sufficit eis et que naturalis ratio dictat esse cōmunicanda. ergo ipsi iniquitatem habent in manibus prouerbi. xvi. ¶ Melius est parum cum iustitia quam mul

ei fructus cum iniquitate uoptera eorum. re
pleta est muneribus .. glosa ratio eorum re
munerata est presentibus bonis qō enim dic
tum est ad optinendum salutem eternam
conuertitur ad accipienda huius seculi bona
et ultimantes questū esse pietatem .hec glosa
dicit Albertus xviii. libro de animalibus q̄
falco repletus non potest bene uolare ad acci
piendum predam .sic nec homo cuius pre
da est uita eterna uel ipse xpristus non potest
istam predam bene insequi nec etiaz consequi
quando nimis repletur q̄ contingit quando
ventera eius replete sunt muneribus . et ideo
oportet ipsum euacuari ysai.xxviii. ¶ Qui
procat auaritiam et calūpnio et excutit ma
nus suas ab omni munere ꝛc.iste in excelsis
habitabit et cetera .

EO QUOD IMMO

centia mea et cetera . hic declarat
bit sua merita et primo quantuz
ad uitationem mali .secundo qn
tum ad dilectione boni ibi Pes meus et cete
ra . Et primo tangit suum meritum quo ad
mali uitationem dicens Ego aūt innocentia
mea .idest absque nocumento primi ingressus
sum .idest incesti qō dicit ad differentiam .illo
rū i quorū manibus iniquitates sūt . deinde
subiungit oratonem dicens redime me et ce
tera . ¶ Sibi sciendum q̄ dupliciter emit
aliqua persona uidelicet ut de non libera fiat
libera ꝛ ut de extranea fiat per matrimonium
propinqua quantuz ad primū modū preualet
psalmus qō xpristus redempturus erat omēs
secundum sufficientiam quia sufficiens pretiū
pro omnibus soluit sed non redemit oēs secū
dum efficientiam precium illud non omnibz
applicatur petit ergo psalmus non solum re
dimi quantum ad sufficientiam . Sed etiam
quantum ad sufficientiam et sic particeps il
lius redemptionis quod fit nisi quis seipsum
reddat indignum Ambrosius libro quarto .
de uirginibus bonus seruus pretium studet re
portare domino quod pro se solutum est noli
aurum parare noli argentum nō diuitias illis
de xpristus redimit et cetera sanguinez soluit
sanguinem debes .ille pro te soluit tu te pro
te redde et cetera . bonus quidem seruus de
bet pretium repare domino suo si non potest
pretium reddere uel hoc facit ne pretio uide
atur indignus ergo et tu dignum te gere ca
li pretio ne ueniat xpristus qui te redimit et
dicat tibi que utilitas in sanguine meo .hec
Ambrosius .i.cor.vi. Empti estis precio ma
gno glorificate et portate deum et cetera .
¶ Alio modo redempta seu empta est natu
ra nostra in sponsam de quali emptione dicit
phūs secundo yconomice sic oportet uxorem
seruire multo diligentius quam si non empta
ueniret cōmunicationis uite. ad domum nam
minimi pretii empta est uidelicet cōmunicati
onis uite et generationis prolis quibus .nihil
est natus nec diuinius hec phūs sic et natu
ram nostram xpristus in sponsam sibi emit i
to duplici precio scilicet generatione prolis
spiritualis in presenti Jacob.i. ¶ Voluntа
rie enim genuit nos uerbo ueritatis . nec hoc est
modicum quod de natura sez carnali suscite
tur proles spiritualis similiter et cōiugatione
uite cōmunem enim uitam cum deo promisit
in futuro .si.ebimo.li. ¶ Si commortui su
mus et conuiuemus si sustinemus et conreg
nabimus . istis autem nihil est melius nec di
uinius unde patet q̄ apud dominū misericor
dia ꝛ copiosa apud eū redemptio

EO DEUS DEBET

in directo et cetera . hic tangit
meritum quantum ad dilectionē
boni et tangit duo uz recti amo
ris affectum et effectum . Quantum ad pri
mum dicit . Pes meus stetit amor meos sic
dirigit in recta uia patriam et hu
ius ratio potest esse illud qō supra dixit . Cū
iniqua gerentibus non introibo .stetit non ince
dam dicit enim albertus xvii. libro de anima
libus q̄ si equus diu sequatur uestigia lupi
uel leonis obdormiunt et stupescunt pedes ei
us sic q̄ se mouere non potest . sic et qui ue
stigiis malorum inharet et eorum actus imita
tur .habet intro pedes stupidos et ad bonum
inmobiles quod euenit his qui cum malis con
uersantur prouer.i. fili mi ne ambules cum
eis et cetera . ¶ Prohibe pedem tuum a
semitis eorum Et est sciendum q̄ licet duo
sunt pedes .idest amores uz amor spiritualium
et temporalium tamen de uno solo facit men
tionem Et est ratio quia uir iustus unū pedē

tenet ſuſpenſum uꝫ amicum terrenorum. ꝙ alteri ſolum innitur quem figit in terra uirenti um grego. in mota. uno pede nititur qui ſolo dei amore roboratur ome. xiiii. ſuper ezechielem omnis quippe qui uno pede claudicat ſoli illi pedi initur quem ſanū habet quis et cui deſiderium terrenum iam arefactum fuerit in ſolo pede amoris dei totus ſe uirtute ſuſtinet et in ipſo ſtat quis prorem amoris ſeculi quem ponere in terra conſueuerat iam e terra ſuſpēſum portat hec grego. tales enim ſunt claudi quibus dicitur ¶ Math. xviii. melius eſt ad uitam ingredi debilem uel claudum quem duos pedes habentem mitti in gehennā imo et iſti ſunt qui ad dei cōuiuium inuitant luc. xiiii. ¶ Claudos int. oduc huc imo et iſti ſunt qui finaliter cōſantur ꝙ merito quia iſti ſunt qui in bello non fugiunt ſed uſqꝫ ad uictoriā perſiſtunt dicit ualerius libro tertio. ſic notabiliter ille ſpartanus qui in crepatus a quodꝫ pede in acie claudus deſcenderet pugnare non ſugere ſibi propoſitum eſſe reſpondit. ¶ Sic eſt propoſitū iſtoriū claudorū qui tantum uni pedi initūtur prouerbiorū tertio. Ambulabis ſiducialiter et pes tuus non inpinguet. tertio tangit amoris ſui effectum deuotū dicens In eccleſiis benedicā. domino et cetera ſcilicet ꝓ beneficiis ſuis ſibi ꝙ non mihi aſcribens bona mea bern. in ſermone de ſeptez miſericordiis dicit ſic. Sic onerat me in miſerationibus ſuis deus ſic cōcludit ſic obruit me bñficiis ſuis et onus ſentire non poſſim et cetera deficit ſpiritus meus prorſus deficit intantꝫ beneficiorum conſideratione et licet digne non ſufficiā gratias agere. ſed in gratitudinē pauſus odit anima mea hec bern. ideo pſalmus ¶ Benedic anima mea domino et oīa que intra me ſunt nomini ſancto eius. ¶ Benedic anima mea dōino et noli obliuiſci oēs retributiones eius igitur ſit nomen domini benedictum Et hoc nunc et uſqꝫ in ſeculū.

In finem pſalmus dauid priuſquam linerctur ideſt inūgeretur ad intellectū huius ti tuli ſciendum ꝙ dauid ter in unctus eſt ſicut diffuſe in gloſa habetur due tamen iunctōes ultime pro una cōputantur, quibus inunctus fuit in regē primū ſuper ſbū uſos et poſt ſup totū iſrl. qui igit utroꝫ illoꝝ

ungebatur in regē pro una accipiuntur ut ſic dicamus ꝙ dd. fuit dupliciter iunctus. primo quidē in prophetū et deinde ſecundo in regem. unde de prima unctione dicitur nono regū xvi. ¶ Tulit ſamuel cornu olei et unxit eum in medio fratrū et cetera. et directus eſt ſpiritus dominī in dauid. quia et tunc fuit prophetа ſecundū Jero. et ioſephū. fuit tamen prima unctio ſignū duplex ſcilicet et regis futuri et athlete ſolebant enim athlete in ungi olio ſecundū Jero. ſuper eſdre dauid. erat futurus erat rex et athleta. unde et poſt primā unctionē pugnauit contra goliā et uicit Repreſentat aūt dd. quemlibet xpiſtianū nā xpiſtianus a xpiſto et xpiſtus a criſmate. i. unctione dicitur. ungitur enim xpiſtianus dupliciter. primo quidē unctione ſacramenti tali. quaſi in prophetā id eſt uidentē quia in fidelem fides aūt eſt de hiis que prophetice reuelantur. Secundo ungetur in regē oleo exultationis et duplicatur hec unctio ad regnū pertinens propter duplex regnū quod fidelis accipiet in futuro ſcilicet ſuper animā et corpus uel anime et corporis. tum primo unctio noſtra eſt ſignum ipſius regni futuri. eſt etiam ſignū nobis impoſiti certaminis contra hoſtē criſo. ome. v. ſuper Math. in imperfectio athleta ante certamen ungitur et luctetur ſic ſpiritualis homo oleo criſmatis ungitur. ut contra dyabolū quaſi ſpiritualis athleta luctetur propter hoc accepiſti arma non ut uates ſed ut preliatores hec criſo. attribuitur ergo pſalmus iſte dd. i. fideli priuſquā linceatur id eſt inungatur unctione ſecunda ſed tamen poſt unctionem primam et cetera. nota in gloſa.

DOMINUS ILLUMINATIO MEA ET SALUS MEA ET CETERA. In hoc psalmus in propheta loquitur in persona fidelis. iam iuncti in presenti sacramentaliter ut tanquam athleta luctetur contra hostes spirituales. specialiter ostendit suam fiduciam quam habet de deo et diuiditur in duo quia primo ponit sue fiducie certum iuditium. Et secundo tangit conceptum et fiducie de siderium ibi. Cinam petii. est autem iuditium et signum fiducie securitatis et euacuatio timoris. et ideo primo tangit securitatis sue causam scz beneficiorum diuorum multitudinem et cetera. et secundo illius securitatis magnitudinem ibi. ¶ Si consistant. Primo uero tangit sibi collata beneficia. Secundo ostendit quantum erant sibi necessaria ibi. ¶ Dum appropriant et cetera beneficia uero collata pertinent ad confortationem suam contra hostes. Cinde primo ostendit quomodo contra hostes fortis a deo redditur intrinsecus quomodo contra ipsos minuitur extrinsecus ibi. Dominus protector et cetera. Et primo in uersu isto ostendit se contra hostes effectum ualidum Secundo ostendit se reuoitum inpauidum ibi. ¶ Quem timebo. quis uero hostes dupliciter inuadunt. scilicet per dolos ut supplantent incautos et per potentiam ut prosternant infirmos. ideo contra primum periculum ostendit requiritur debita circumscriptio contra. Secundum uero bona ualitudo utrumqz uero a deo datur idcirco quantum ad primum dicit. ¶ Dominus illuminatio mea. Quantum ad secundum dicit Et salus mea quam timebo et potest. uersus iste dici. uel in persona alicuius fidelis quem dominus illuminat in aspectu per fidei cognitionem et saluat in affectu. per caritatem et dilectionem. Cinde dicitur illuminatio contra naturalem cecitatem salus uero contra naturalem omnem infirmitatem. Dicit petrus damiani de uulture. & quot sunt in eo membra tot sunt in eo medicamento in quo representant xpristiani Et philosophus octauo de animalibus dicit quod solus uultur est auis dei in xpristo enim quicquid actum est. totum uita et salus est. quia singula in ipso et circa ipsum gesta sunt singula medicamenta ut patet de incarnatione circumcisione predicatione passione et cetera. i. Regum decimo nono. ¶ Fecit dominus salutare magnum uniuerso israhel. Ciel potest aptari toti humano generi. et sic applicando uersum istum potest inter illuminationem et salutionem distingui dupliciter. Cino modo sic quod illuminatio pertineat ad incarnationem. quia in ipsa incarnatione unctus erat nostre nature ignis de quo deucrono. quarto. Deus tuus ignis consumens est. et ideo tunc facta est natura nostra lucerna illa quam mulier inuenit diuine sapientie. habens dragmas decem. cum unum ex ipsis perdidisset attendit spalmus. ¶ Quoniam tu illumines lucernam meam domine saluatio uero appropriatur xpristi passioni. Dicit enim crisostmus omel. xxviii. in imperfectio. Omnis gloria dei et omnis salus hominum in xpristi morte posita est. Nulla enim ē res que amplius ad salutem hominum pertineat. quam mors ipsius nec est aliud propter quod deo magis gratias agere debeamus quam propter mortem ipsius. Hec Crisostmus hebre. quinto. ¶ Consummatus factus omnibus obtemperantibus sibi causa salutis. ¶ Alio modo possumus distinguere inter illuminationem et salutionem. sicut inter causam et effectum. Nam illuminatio precincta est causa nostre salutis dupliciter. Cino modo quia saluat ab egritudine culpe. Cide tur enim quod genus humanum infirmitatem que litargia dicitur patiebatur. Est enim litargia secundum Galienum. passio mentis cum febre acuta qui uero habent morbum patiuntur clamantur et mouentur et uix respondunt exterui uoce oculos claudunt et obliuio eos in sompno capit. quantum uero ad curam eorum. Dicit Galienus quod caput nullo modo foueri debet sed debent in lumine collocari sic i propositō ifirmos humāni generis fuit passio mētis q

uehemens ignorantia etiam in intellectu cum
febre.acuta . quis cum feruenti concupiscen
tia in effectu . accidentia uero per omnia fue
runt similia nam clamabatur et mouebatur
per prophetas et patriarchas . nam a prophe
tis clamabatur uerbis . et a patriarbis impue
batur exemplis et uix extenui uoce respon
bat . quis in paucissimis confessio fidei appa
rebat 7 oculos clausit ne ueritatez aspiceret
et oblitus est uomi creatoris sui quantum ue
ro ad curam suam premissa celestis medicina
obseruauit enim caput nostrum scilicet xp̃us
durante in firmitate uocum nō est sed mul
tipliciter afflictum et nē iaceret egrotus in te
nebris lucernam accendit in mensi luminis et
posuit ante oculos suos luc.secundo. ¶ Cō
turbati sunt occuli mei salutare tuum quod parasti
ante faciem et cetera Lumen ad reuelationez
et cetera . ¶ Alio modo est ista illumina
tio causa salutis . quia salvat a dolore pene
Dicit enim ysidorus decimo tertio libro ethi
molo . quia in mari mortuo nihil uiuens
mergi potest qz in ipso nihil uiuit omnia uero
mortua merguntur in profundum Lucerna in
super extincta mergitur . Accensa uero sursū
Justinus uero libro xxxvi. Dicit omne quod
uita caret mergitur in profundū nec aliquid
natat nisi quod a lumine illustratur . sic in
proposito . nam genus nostrum cui dictum
est geñ. secundo . ¶ Quacunqz die cōme
deris ex eo morte morieris . mortificatum est
titit et in hoc mare mortuum huius seculi p
iectum nulli autem dubium quin demersum
fuit in profundum . quia in infernum . Job
decimo septimo . ¶ In profundissimum
infernum descendent omnia mea . similiter
et natura nostra fuit in principio ante pecca
tum quasi lucerna accensa . quia magno lu
mine gratie predita . Sed a flatu diabolico
fuit extincta . Job xxi. ¶ Lucerna impii
extinguetur . et ideo hec fuit alia causa sue
demersionis in profundū pene sed postquam
ille qui dicebat . Johan. decimo quarto .
¶ Ego sum uia ueritas et uita se nostre mi
uit et sol iustitie nostram lucernam per sui
unionem illuminauit super natare cepit natu
ra nostra et demergi non possit sicut prius .
psalmus . ¶ Domine in lumine uultus
tui ambulant et cetera . et in iustitia tua exal
tabuntur . Deinde ostendit psalmus se fac
tum inpaucorum dicens . ¶ Quem timebo qui
dixit nullum hostem meum . Cuius crisos .
omel.xxxiii. super epistolam ad hebre. deinde
unus humanus dumnodo habeamus deum
in nobis . Sicut enim illo inimico existente et
si omnes sint nobis amici nullum lucrum ita
et amico existente et si omnes alii nos impug
nēt nullum nocumentum . hec crisos . psal
mus . ¶ Dominus mihi adiutor non timebo
quid faciat mihi homo .

DOMINUS PROTEC
tor uite mee et cetera . hic ostē
dit psalmus quomodo munitus
sit a deo exterius et primo tan
git sui defensionem . Secundo timoris eius
cautionem . ¶ Quantum ad primum
dicit . Dominus protector uite mee . pro
tegit enim nos deus dupliciter . Uno modo
a nobis hostes repellendo. dicit plinius libro
decimo et habetur etiam libro de naturis re
rum quod columbas contra accipitrem defen
dit suis quedam dicta timūgulos terendo
ipsum naturali potentia in tantum enim na
turaliter accipit timet eam quod uidens eā
uel audiens statim fugit propter quod est
amor columbarum precipuus ad ipsam . et
si in quatuor partibus domus columbarum
separatur suis illa non deserunt sortes suas
Sic et xpristus columbas defendit fideles suos
naturali sua potentia . qui potentia diuini
tatis contra demones raptores defendit quē
nec uidere nec audire sustinent Johan. dece
mo septimo . Cui ergo dixit eis quia ego sum
abierunt retrorsum et ceciderunt in terram .
Et ideo debet esse amor precipuus fidelium
ad ipsum psalmus . ¶ Diligam te do
mine fortitudo mea domus uero columbarum
est ecclesia dei sancta in qua sepelietur per qua
tuor partes suas ista . quia per quatuor par
tes mundi est ecclesia dilatata in quibus xpi
stus mortuus habitat per memoriam passi
onis eius et ideo domum istam semper inha
bitare debemus ut simus in ea non solum nu
mero sed et merito . quia ibi in protectione
dei celi cōmorabimur ps dominus custodit
te dñs protectio tua . secundo prtigit nos se
contra hostes medium obiciendo ipso ei uidit
sagittas uel pris nobis cōminatus trucidatiui

¶ Congregabo super eos mala et sagittas meas complebo in eis. uidit etiam tela nequissimi ignea in nos directa et se medium apposuit. dicit enim gamaliel quod aquila cum sagittariorum timet insidias pullos suos aspectat tergo inflexentes ⁊ corpus proprium inter pullos et sagittarios interponit Sic et xpistus de quo dicit. xxxii. ¶ Sicut aquila prouocans ad uolandum pullos suos et cetera. expandit alas suas sez brachia in cruce ¶ Et assumpsit eos atq; portauit ubi et corpus suum quasi scutum inter posuit et uulnera nobis intendata suscepit. Nam quantum fuerant sagitte potentis acute et qualis fuerunt tela nequissima ignea declarant pro nobis suscepta uulnera. Bernhardus. in quodam sermone in spiritu fortitudinis ianuis clausis intrauit ostendens manus et latus sicut solent in signū uirtutis clipeorum formina demonstrari. Ideo secundo regum xxiii. ¶ Scutum meum et cornu salutis mee, Deinde subiungit psalmus timoris euacuationem dicens A quo trepidabo. q.d. a nullo nā quam diu habemus xpistum protectorem non oportz timere nec tela nequissimi ignea et sagittas potentis acutas Nam timor dei filialis omnem alium timorem euacuat Ecclesiastici. xxvi. ¶ Qui timet deum nichil trepidabit et cetera.

psalmus.

QUI APPROPRIANT super me et cetera. Hic ostendit. quantum predicta beneficia sibi erant necessaria. Necessitas uero fuit magna propter impugnationes hostiles. Et ideo diuidit ista pars in duo. quia primo tangit aduersariorum conatum pessimum. Secundo eorum frustratum propositum ibi. ¶ Qui tribulant et cetera. tangit autem ipsorum prauum conatum. Dicens dum appropriant et cetera. ¶ Et est sciendum q; li ut in proposito uel tenetur casualiter et. dicit finem intentum. uel accipitur solum consequtiue et dicit effectum secutum. Primo modo accipiendo exponitur dupliciter. Uno modo sic quod per carnes. intelliguntur. bona carnalia temperalia quo ad sustentationem carnis ordinantur. et tunc est sensus. ¶ Dum appropriant super me innocentes. idest mali homines qui animo nocendi intantum appropriant michi q; fere me opprimunt. Nam hoc est appropriare secundum aliquem ¶ Sic appropriare quasi opprimitur et quia liter nocere intendunt patet. quia ut edant carnes meas. idest consumant bona mea temperalia. que per carnes intelliguntur. Mich. tertio. ¶ Carnem populi cōmederunt et pellem eorum desuper excoriauerunt De istis autem qui solum niruntur carnes nostras cōmedere idest carnalia metere parum curandum est et patienter ferendi sunt dum tamen spiritum non conentur ledere nec deo iniuriam facere. Ambrosius in quodam sermone non sunt timendi hostes carnales. sed spirituales qui non causs substantiam quam xpisti subiam deprecantur. Narrat ualerius libro quinto q; cum darius rex pharum infines gentis Scitarum totis uiribus impetum faceret ipsi cedendo fugiebant usq; ad extremas solitudines quos darius interrogauit per legatos quam finem facerent fugiendi aut quod pugnandi principium qui responderunt quod nec urbes nec agros habebant pro quibus pugnare uellent Sed cum peruenissent ad sepulcra parentum suorum securus esset darius quomodo Scite pugnare solerent et dicerent de agris et ciuitatibus parum curamus tamen iniurias patrum nostrorum propulsabimus nec eos patienter portabimus. Sic et uiri perfecti nichil temperale habent pro quo eis pugnandum uideantur Gen. xiii. ¶ Ne quesso sit iurgium inter me et te ⁊ cetera. Ecce uniuersa terra coram te est et cetera. Si ad sinistrum ieris ego dexteram tenebo. Si tu dexteram eligeris ego ad sinistram pergā ¶ Sed ualde habent caros parentes suos scilicet xpistum patrem matrem suam ecclesiam. Et ideo contra eos qui deo iniuriam nituntur inferre. Uel sancte mater ecclesie fortiter et constanter se opponunt et est causa diuersitatis. Quia sicut dicitur primo Corinthiorum decimo. et cetera. ¶ Arma nostra spiritualia sunt non carnalia Alio modo per carnes intelliguntur carnalia

uoluptates et eius delineris uel infirmitatis
nē et qbus pui et facilis sumus ad peccandū
et sic accipiendo per nocentes in proposito in
telliguntur spiritus maligni. qui mīē istas
carnes cōmouere qī i eis delectantur et eis ad
uoluptatem utuntur. sciunt enim dispositio
nem et inclinationem cuiuslibet et ad que pē
cata magis inclinant. ideo ibi potissime nos
insidiant dicit enim crisos omē. quarto in in
perfecto dyabolus unumquemqz hominem se
cundum conditionem et statum quem insti
nirit circa eum sic in aggreditur contra eum.
Narrat plinius libro undecimo qz ursi quan
do tauros odorantur sciunt quibus potissimū
partibus insidendi sunt non enim alibi quā
cornua aut nares petunt. cornua quidem ut
ponderē suo dū eis herent ipsi prosternant na
res autem ut acrior dolor sit in loco temerent
Sic et dyabolus nouit quibus fictiis possum⁹
facilius decipi. et sunt illa ad que. Scit nos
magis inclinari. unde quosdam tempta ad
peccatis spiritualibus puta superbie et illos
apprehendit per cornua quosdam uero ad ui
cia carnalibus scilicet gula et luxuria. et illos
apprehendit in loca temerori et diuersimode
secundum diuersas hominum infirmitates
prouitates. Unde Gregorius. libro decimo
quarto Mora. super illud abscondita est tor
ta pedita eius. dicit sic intuetur inimicos
nostri cuiusqz mores cui uitio sint propinqui
et illa apponit ante faciem. ad que agnoscit
mentem facilius inclinari et ut blandis et le
tis moribus sepe luxuriam Job.3.i. Quis
det ut de carnibus eius saturemur. accipien
do uero hii ut in proposito solum consequā
tiem. sic nihil denotatur in proposito nisi
qd esus carnium sequitur ex appropriatione
istorum nocentium siue sint hostes carnales
siue spirituales. nam tribulatio unumcūqz
proueniat nata est edere idest consumere car
nes nostras idest carnales concupiscentias.
Unde dicit hic glosa consilio dei efficitur ut
iam animam non leuant sed carnem idest
carnales concupiscentias perimant et hoc est
quod dicit crisos omē. tertio in imperfectio
quemadmodum si focum posueris super ter
ram cōburit ipsas radices herbarum ut in
loco illo inde non facile nascitur herba. sic
et temptationis idest tribulationis ignis po
situs super carnem cōburit radices concupis
centiarum in eis. ut non facile concupiscat
Eccle.xxxviii. Sicut ignis urit carnes
eius. Sciendum est autem quod quācun
qz apponitur ille uersus sententie uel depen
det ab eo quod immediate premittitur in ver
su precedenti. ut sit sensus non trepidabo
Unde appropriant super me inimicitias
et cetera. uel dependet autem uersus conse
quenti. Ut sit sensus dum appropriant sci
licet Qui tribulant me infirmantur et ca
dunt et cetera.

psalmus.

Cū tribulant
me et cetera hic āgit aduer
sarium frustrum propositum
et potest iste uersus exponi
uel de hostibus corporalibus
uel spiritualibus. exponendo de hostibus
corporalibus est distinguendum inter infirmā
ri et cadere dupliciter. Uno modo sicut in
ter causam et effectū quia infirmitas est cā
sus ipsorum. nam ipsos cadere est ipsos
ab intento deficere. Sic autem cadunt.
quia uires non sufficiunt ad faciendum qđ
intendunt. Et hoc est ipsos infirmari. inde
dunt enim simpliciter nocere his quos tri
bulant et famam non nocent sed prosunt.
Dicit enim Gregorius xxvi. libro. Mora
reproborum nequitie triture more electorum
uitum quasi grana a palleis separans ꝑmit
et ponget. mali enim bonos magis ad hu
ius mundi desiderii expediunt. dum affli
gunt quia dum eis hic uiolenta ingerunt
festinare illos ad superna cōpellunt. Hec
Gregorius narrat seneca. libro de tranquilita
te animi de zenone philosopho. quod cum
nuntiatum ei quandoqz fuisset omnia sua nau
fragio periisse ille ait iubet me fortuna expe
ditius philosophari. Sic est de illis qui car
nalia nostra idest bona temporalia auferunt
et affligere intendunt. nichil enim aliud fa
ciunt nisi reddunt nos expeditos qui talibus
bonis impedimur ad diuinorum opera uere phi
losophie idest sapientie cuius initium est ti
mor domini et ideo cadunt ab intento. psal
mus Cadent cū dominatus fuerit pauperum

Alio modo possumus distinguere inter infirmi et casure ut infirmitas pertineat ad presẽs tempus in quo infirmantur infirmitate culpe casure uero pertineat ad tempus futurum in quo casuri in mortem pene nisi hic infirmitas curata fuerit dicit enim crisos omẽ.iii.in imperfectio quod uipe morsus hominem cito moritur nisi aquam inuenerit sic et persecutores iustoꝝ q sũt q̃ uipe q ui pietes seu potꝰ ui pietes dicit.iii° ¶ Semina uiperarum ⁊c. quia homines morsum idest cõmedũt dum innocentes ledunt psalmus.Cõmederunt iacob et locum eius ⁊c.ideo infallibiliter moriunt morte .Secundo nisi citius eius per aquas penitentie succurratur psalmus ibi ceciderunt q operantur iniquitatem .exponendo autem locum istum de hostibus spiritualibus sic distinguendum est inter eorum infirmitatem et casum ut scilicet dicatur infirmari .quia a resistentibus uincuntur nam temptando et tribulando intendunt hominem uincere et in peccatum trahere .sed uir iustus fortiter resistit imo quicunq; resistit preualet cõtra ipsũ .dicit phũs libro octauo de animalibus . quod quamuoq; lupus inuasit portum ut occidat sed portus si sit fortis et uelit repugnare lupus fugit sic est de homine etiam si prius fuerit peccator nam dyabolus ubi crebrit non inuenire resistentiam audacter hominem inuadit ad mortem .sed si homo disponat se ad fortiter resistendũ tiẽt et fugit crisoꝰomẽ.i iiº in imperfecto et ipso proposito hominum accipit actionez inimicos uñ eiꝰ retis texit quia a se ipso nihil agere potest . nisi actionem a nobis acciperit ideo ⁊c.iiii. ¶ Resistite dyabolo et fugiet a uobis psalmus .Infirmabuntur et peribunt a facie tua io circo ante dicũtur cadere . quia excumatu proprio leduntur unde Ambrosius libro priõ de penitentia magna gratia que iparat dyabolo . ut se ipse destruat se enim destruit cum hominem quem temptando supplentare studet et infirmo fortiorem efficit . quia quando carnem debilitat mentem eius corroborat . hec Ambrosius . psalmus . ¶ Laptio quam absconderunt apprehendat eos . et inlaqueus cadent in ipsum ⁊c .

psalmus

¶ CONSTANS Aduersum me castra et cetera .hic psalmus post diuinorum beneficiorũ multiuoinem . hic subiungit sue fiducie magnitudinem . et ostendit securitatem suam . Primo quantum ad hostium machinationes .secundo quantum ad ipsorum impugnationes ibi si exurgant et cetera . ¶ Quantum ad primum dicit . ¶ Si consistant aduersum me idest hostium machinationes et consilia . in castris enim nõ pugnatur . sed de bello cum tractatur .et iõ per castra hic intelliguntur talia consilia . ¶ Non timebit cor meum duo autem sunt qui uirum iustum in aduersis faciunt non timere . Primum est consideratio diuine uirtutis que sufficiens et parata est ad omne motiuum repellendum .ideo de beato Martino legitur . quod cum inter alpes inter manus latronum incidisset et unus eorum super corpus suum securim uibraret ab altero interrogatus est si timuisset . qui respondit se nunquam ita fuisse securum . quia sciret miseri cordiam dei maxime intemperationibus affuturam . Ideo dicit Ambrosius libro de Joseph .ibi plus est auxilii ubi plus est periculi psalmus . ¶ Dominus mihi adiutor non timebo quod faciet mihi homo . Secundum uero consideratio proprie senectutis . dicit enim Ambrosius in exameron omẽ. primo Senectus ipsa in bonis moribus dulcior in consiliis . utilior in constantiam substantie . unde mortis paratior . multo magis senectus est paratior ad subeundos omnia alia pericula ¶ Sed uir iustus senectutem suam magnam considerat . quam alii non perpendunt ¶ Senectus enim non est aliud quam propinquitas mortis . Dicit enim Seneca . libro de remediis . si plus non uiuere non possum . hec est senectus mea et ad hebreos . rum octauo et cetera .

¶ Omne quod antiquatur et senescit prope interitum est . Cir autem iustus considerans quod tota uita presens . non est nisi breuissimum momentum . reputat se morti propinquissimum .et a principio natiuitatis sic fuisse . quia Sapientie quinto et cetera .

¶ Nos nati continuo desinimus esse .

¶ Ideo se reputant multum senes ¶ Cir

nec propter ſpem longioris uite aut felicitatis preſentis debeant mortez uel alia pericula metuere .unde narrat titus liuius libro de senectute quod solō unus de septem sapientibus dū senex esset pbilistrato tyranno athenas occupare uolenti toto conatu restitit et multis ciuibus in ipsum consentientibus . qui cum interrogaretur ab ipso qua spe frueretur quod audacter rebellaret ait senectute .sic in proposito consideratio senectutis reddit uiros iustos audaces ⁊ nihil timeant propter qđ uelit illicitis consentire .ii. Dāc.vi Cogitate cepit etatis ac senectutis sue eminentiam ⁊c. ⁊ respondit cito dicens permitti se uelle i infernū ire non enim etati nostre dignum est inquit fingere ⁊ ideo dicere pōt illud p̄s. Non timebo milia populi circūdantis me.

¶ EXSURGAT DOMINE ⁊c hic tangit suā securitatē ꝺ inpugnatōnes dicēs Si exurgat aduersum me in hoc ſez prelio ego ſperabo ſuple in domino non in me ipso et potest hoc intelligi uno modo de prelio qđ mouent hostes corpales tunc enim exurgit preliū qñ illoꝝ actualiter tribulant et tūc maxiē sperandū est Narrat septus Julius frontius de quodam duce attrementi ⁊ ꝺ dimicaturus bello nauali cum ante nauem eius subito fulumie cecidisset exercitis militibus per tale prodigium suos confortans ait. nūc inquit potissime pugna ienuda est cum iupiē deorum maximus mnūē suum adesse celi uré euidenter ostendat secundum opionem enim gentilium iubiter tonat ⁊ fulminat .sic dico in proposito .nam in prelio sumus continuo et est quasi bellum nauale qui in mari huius mūdi per fulmiē uāt tribulatōnes uite pnūs, itelligo que multis sunt terribiles seo añ nos cadūt qñ aduūsus nos imittuntur .uñ multi mīs ꝓuidi turbantur ⁊ diffidunt qñ attēdūt ꝺ deus deorū miniē suum tunc maxime ostendit nobis presens esse psalmus. Cum ipso sum intribulatōne ⁊ alibi Si ambulauero in medio umbre mortis non timebo mala quoniam tu mecum es .ideo armem⁹ nos fortiē patiā ⁊ ingrediamur prelium ūiii. Re.xxii. Da me arma mea ⁊ ingredere prelium. Alio mo do potest intelligi uersus iste de prelio qđ extra nos mouet hostes spūales quando non tēptant ⁊ tunc enim tū uno sperandum est ⁊ sicut ille auxilio dicit titus liuius .i. nolumine libro secundo de antiquis romanis ꝺ si sortis urbis inferret bellum non placuit eius ꝺ sotii tenere cōsiderati absq; romano duce ⁊ exercitu propriis uiribus et consiliis etiam imperiti ab hostibus dimicarent sed in eorum auxilium ⁊ direction em mittebant ducem et exercitus cui concedebat .i. epistule romanorum directa demetrio primo dāc. octauo . ¶ Quare grauasti iugum tuum super amicos nostros ⁊ socios iuncos . si igitur iterum aduerint nos aduersum te pugabimus tecum mari terraq; Sic est de ciuitate celesti cuius sortii ⁊ amici sunt electi dei . ¶ Habent enim preliari contra hostes a quibus iugiter infestantur . sed tamen non in propriis uiribus aut consiliis sed exercitus angelorum de celestibus incorum auxilium una cum duce in ipsorum directionem transmittitur ut sic non in seipsis sed potius in tali auxilio et consilio confidāt psalmus . ¶ Benedictus dominus deus meus qui docet manus meas ad prelium et digitos meos ⁊c.

¶ AD DECTUM AD DOminō psalmus primus ostendit sue fiducie multiplex iudicium . Hic subiungit suum ex dicta fiducia conceptum de siderium . Et primo exprimit qualitatē sui desiderii. Secōdo petit ipsum desiderium ad impleri ibi ¶ Exaudi domine et cetera . Et primo suum desiderium exprimit .secundo eius motiuum subiungit ibi . ¶ Quoniam abscondit ⁊ cetera Et primō tangit ipsū i generali .secōdo exprimit ipsum in spetiali ibi . ¶ Et inhabitem ⁊c . ex modo uero exprimendi suum desiderium in generali patet duo scilicet quod habeat desiderium ordinatum ⁊ continuatum quod enim fuerit ordinatum patet ex eo qđ dicit unam petii id est unam rem uel unam petitionem in hoc enim innuitur quod totum suum desiderium ad unū bonū obtinendū fuit ordinatū .sic sūt petūtes spūalia petunt qui uero temporalia petunt non unam .sed multas petēnes pe

tunt et in ordinate petunt dicit crisos emē
pitii. super Matth. in imperfecto. filium dei
te credis ille pete que et tibi oppetunt acci
pere et illum decet prestare. Si autem ab
eo semper petas. carnalia et terrena aut
difficile impetras quomodo ei illa tibi p̄stet
libenter non habenti quod si habeas ubique
ūmouet te ut contemptus hec crisos Jac. iiii
petitis et si accipitis eo quod male petitis
.ii. Johan. v. ¶ Si petieritis scām vo
luntatem eius audiet vos quod vero suum
desiderium fuerit continuatus patet et eo q̄
addit .hanc requiram .i. iterū ⁊ continue re
quiram cuius contrarium faciunt multi qui si
statim non exaudiantur in una petitōne con
uertunt se ad aliam exemplo esau ⁊c. quo di
cit bern. libro. de contēptu sic infelix tu esau.
qui dixisti unde unam tm̄ benedictionem ha
bes pat̄. quando melius diceres cū prophetis
unam petii a domino hanc requiram indign⁹
enim benedictōne celesti conſūcitur qui dubio
animo affectu duplici petit intentōne aliud si
bi refugiū p̄as si forte eam non obtinere con
tingat hec bern. luce. x. ¶ Porro unum est
necessarium lob. x. Omnia simul in te uno
habentes te non debemus dimittere cū dicit
ut in habitem in domo exprimit suum desi
derium in speciali ⁊ primo exprimit ipsū quo
ad bonum desideratum .scdo quo ad ipsi⁹ fi
nem intentū ibi ut videam ⁊c. bonum autem
desideratum exprimit ⁊ quantum ad sui esse
tiam ⁊ quantum ad sui permanentiam quātū
ad primū. dicit Ut inhabitem in domo domi
ni .hoc autem non conceditur omnibus dicit
beatus Augustinus in glosa super gene .c. vi.
q̄ in archa noe non admittebantur alia que
ex putrefactōne generantur ⁊ ex corruptōne
cadauerum ⁊ per consequens si erant talia que
in terra solum uiuere poterant diluuio perie
runt Sic ⁊ in domo domini non admittunt
inhabitā dū qui ex sanguinibus ⁊ uolūtate car
nis nati sunt q̄ caro ⁊ sanguis regnū dei nō
possidebūt hii et sūt qui ex corruptione caris
generantur filii diaboli sunt uiuentes ⁊ ideo
quando mundauit diluuium dissipans totum
peribuit quantum ad tales uiuetur dictum a
deo patre deo filio illud eccle. xi. ¶ Non om
nem hominem inducas in domum tuam.
Est autem hic aduertendū q̄ aliud est habi
tare in domo dei ⁊ aliud inhabitare. Habi
tant enim domo dei .i. ecclīa multi mali qui
tm̄ unum habent in q̄ solum sunt in ea per
fidem. Deo soli boni inhabitāt in ea. quos sc̄z
duplex habent in q̄ sunt in eo non solum per
fidem sed etiam per caritatem ⁊ dilectionē
unde signanter dicit psalmus non solum
habitare in domo dei sed etiam inhabitare.
propter quod dicit alibi Inhabitabo in taber
naculo tuo .Illud autem desiderii ē ꝓprie
fugientium mundum istum. Nam mundus
iste est domus diaboli propter q̄ dicitur p̄e
ceps huius mundi ab ista uero domo in
in domum xpisti fugiunt electi quia presenti
ant eius destructionem in breui futuram.
Narratur in historia Romanorum decimo no
no q̄ cum attila Rex humiorum ciuitatez
aquileyam tribus annis obsedisset et nihil p̄
ualeret tandem circuiens ciuitatem ut uideret
ex qua parte melius posset expugnari uidit re
pente aues in edificiorum fastigiis edificare
solitas citonias sc̄z uno impetu ex urbe migrare
populos q̄ suos sublatos nostris extra depor
tare ⁊ dixit ad suos aspicite aues futurorum
prescias paritunam relinquere ciuitatem statī
q̄ expugnat et cepit ciuitatem et flamma cō
sumit. Sic apostoli uidentes mundum istum
in breui igne ⁊ incendio moriturum uel pari
turum .unde ⁊ dicebat unus eorum .sc̄z pau
lus hebre. decimo tertio. ¶ Exeamus ad e
um extra castra ⁊c. Non enim habemus hic
manentem ciuitatem sed futuram inquirimus
Et aliter dicebat .i. Johannes .i. c. ii. mund⁹
transibit in concupiscentia eius. Relinquerūt
habitationem mundi tanquam periculosam
et similiter filios suos quos peperunt spiritu
aliter secum extraxerunt ad habitationem tu
tam scilicet domum dei. de qua dicitur ex.
decimo quinto Introduces eos et plantabis
in montem et ceteris .firmissimo habitaculo
suo .i. habitem. ¶ Portasti eum in fortitudi
ne tua ad habitaculum sanctum. Deinde ex
primit bonum quod desiderat .quantum ad
sui permanentiam dicens omnibus diebus
uite mee. Dicitur libro de naturis rerum quod
aquila in altissimis arboribus nidificat ubi be
stia accessum habere non possit. ⁊ sic beatus
Ambrosius libro de salomone aquila semper
incolit unum nidum. sic electi dei nidum
quest mansionem sibi faciunt in suppre
mus arboris crucis. Juxta ipsum titulum

triūphalem.i. thesum nr̄z tenū regens: sine
ouum nec mutant nidū suum sicut reprobi q
nidificant modo in alto arboris in profundo
terre vt quibus dicitur prouerbiorum xxvii.
¶ Sicut auis transmigrans vt nido suo uir
q vereliquit locū suum ⁊ ideo defectum in ue
ritate vite eorū imo iusti semper inculant ni
dum illum scz oibus diebus vite sue .et ideo
sicut dicit p̄s, Dies pleni inueniuntur i eis.

QUIDEST QUOD CONCUPIS
scit dominum ⁊c. hic tangit re
ctitudinem seu bonitatem uesti
gii sui quam habet ex fine .nā
finis propter quem desiderant semper habita
re i domo domini est duplex scz uitare uolun
tatem domini que debet esse regula oīum
actuū ⁊ desideriorum nostrorū iero.in episto
la quedam uoluntas utiqz dei sufficeret ad so
latiū cui nullū preponere iubemur affectū .et
beri. i sermone quodaz de uoluntate nostra
subintienda diem dicit sic quod esset aliud quā
uita eterna tota effectōne diuina sequi i omnibus
uoluntatem sed eam sequi non possumus ni
si per ipsam uiuamus et ideo cū semper eam
sequi debeamus semper ad eaz occulū dirigā
mus .dicit plidorus xii.libro ethicorū de quo
dam pisce qui uocatur uranoscopus q̄ unum
occulū habet in capite quo semper sursū respi
cit sic et nos quāuis q̄qz oporteat ad inferio
ra respicere cum unum occulū semper dirigā
mus sursum ut prouideamus dominū in con
spectu nostro semper ep̄s. ¶ Nolite fieri
imprudentes sed intelligentes que sit uoluntas
dei .Aliud finis est uisitare templū eius idest
celū empireū uisitare sūt est sepe uel diu ui
dere et iste finis pertinet ad statum futurum
unde alia littera habet ut contemplar habitatō
nem eius .Alio modo potest uersus iste expo
ni sic q̄ utraqz pars referatur ad statum pre
sentem et est sensus .ut uisitem templū eius
.i. ut sepe uideam et considerem habitōnem
xpristi.Johan.ii.hoc autem dicebat de tem
plo corpis sui . uel etiam de templo mate
riali istud dei intelligendū nam et h̄o templuz
uisitandum est sepe ut in eo deus oretur et
laudetur Sciendum est autem q̄ una littera
habet sic ut contempler delectatōnem domi
ni ,et est sensus .i.ut delecter in dei contēpla
tōne et hoc communiter refertur ad uersum
precedentem q̄ propter hoc debet homo uel
le habitare in domo dei ut delectetur in dei
contemplatōne ibi magis quam alibi . nam i
ea excitatur animus plus ad deuotōnem ⁊ p̄
cipue in ecclesia consecrata dicit Albertus oc
tauo de animalibus q̄ quando apes uolunt
desertare custodes aliquid dulce inducunt su
per alueū ex cuius gustu inuitentur ad mane
dum propter qd̄ alueū oportet plantare aliq̄
ex quorum odore libentius remanent Sic ⁊
spūs sanctus qui est custos ecclesie inducit a
liquid dulce super ecclesiam unde quandā sa
pidam quā non sentiunt nisi mentes deuote
ex cuius suauitate alliciuntur ad manendum
dā.¶ Quam magna multitudo dulcedinis
tue domine quam abscondisti .ibi etiam qua
si plante uel memoria sanctorum iuxta illud
p̄s.¶ Plantati in domo domini que suauem
reddit odorem ipsos inuocantibus q̄ eccle.xl.
Memoriam iosie in cōpositione odoris et iō
ipleri illud psalmus delectare in domino .et
dabit petitiones cordis ⁊c.

QUOUSQUE ABSCONDIS
me in tabernaculo ⁊c. hic ponit
p̄s . sui desiderii origeni qui est
multiplicitas diuinorum bñficio
rum et diuiditur in duas partes quia primo
ponit beneficiorum dei multitudinem .secun
do reputat pro suo posse uicissitudinem ibi
Circuiui ⁊c.primo uero tangit beneficium li
beratōis a malo .secundo bñficiū p̄motionis i
bono ibi Ju petra ⁊c. quantum ad primum
sciendum q̄ uersus iste uno modo potest ex
poni spetialiter de ipso propheta dauid qui
sicut habetur.i.R.xxii. ⁊. xxiii.fugit a facie
saul.et abscondit se in locis diuersis .Sic q̄
domino protegente non est cōprehensus . et
sic exponendo per tabernaculū in proposito in
telligitur ipsa protectio dei qua sic protect⁹ ē
latitans . Alio modo potest exponi uniuer
saliter de quolibet fideli et sic per tabernacu
lum intelligitur humanitas xpristi de quo p̄s
¶ In sole posuit tabernaculum suum . In
isto autem tabernaculo absconduntur electi
die malorum scz hominum uel tribulatōnum
et temptatōnum,quecūqz per fidem et deuo
tōnem ad ipsum recurrunt . unde et facilius

patriat ingressus multa sunt in hoc tabernaculo bestia qui multa sūt mirabilia no que cōtemplando ingrediamur dicit phūs octauo de animalibus Sc̄ cerua uenit cum filiis suis ad locum letantia sicut ad fluuios lapidū ut ibi pugnet do cum dicit animalibus filios suos defendere sicut et ecclesia multos habet filios quibus multi insidiantur et, loco se cum filiis suis abscondit in fissuris petre . que xp̄s est ut ibi se potenter & suos filios defendere sic alit spualiter martires in hac fissura sic terunt dum pugnauerunt bern. omel. lxi. super cantic. dicit sic sunt inquit martir tripudiando et triūphando cito licet lacero corpore et rimante lacera ferro non modo, sed fortiter & feruenter lacerā ferro non modo, sed fortiter & feruenter & alacriter sacrū eius cruorē suū circumspicit ebullire sanguinem ubi ergo tunc anima martiris nempe in tuto nempe in petre nempe in uulnere ubertim uberibus unitū potentibus ad introeundū hec bern. ps̄a.l. ¶ Ingredere petrā abscondere in fossam . ¶ Scientium & autem Sc̄ cerua. Hero. habet sic . Abscondere me in umbra sua in die pessima et est quasi dicat in sententia quia per umbram xp̄isti intelligitur sua humilitas uel sua passio. quia tunc non solum diuinitas seu etiam ipsa natura assumpta obumbrata fuit .i. luce priuata illa scz de qua Joan. primo . ¶ Erat lux hominū . dicit Albertus cerua de animalibus Sc̄ cerua de nocte abscondit se in loco umbroso iuxta uiam usq; ad auroram qñ incipit apparere lumen solis .qz bestie nocine colliguntur ad latibula sua Sic et anima quādiu durat uox huius uite debet se abscondere in loco umbroso .i. in corpore xp̄isti per passionem obumbrato .fuit enim corpus xp̄isti tunc obumbratum propter multos arbores uidelicet crucis uz cipressum cedrū oliuam et palmam que fuerant in cruce xp̄isti Job xxvi. Qui fixit custos fecit umbraculum et est locus. Ille iuxta uiam .qz ambulatur illi dicit Joan. xiiii. Ego sum uia ⁊c̄. Ille autem abscondit se debet usq; ad auroram .i. ad ascensionem solis iustitie uel usq; ad auroram resurrectionis qñ omnes bestie nocive colligentur in sua latibula tunc enim conuertentur peccatores in infernum p̄s. ¶ Sub umbra alarū tuarū protege me a facie iniquorum .

IN PETRA EXALTABIT me ⁊c̄. Hic tangit beneficiū promotionis in bono et licz ille uersus posset exponi de xp̄isto ipso tamen specialiter qui in locis petrosis hominū auxiliante saluatus fuit tamen esset inuitus persecutione tamen ibi subiit sicut patet primo Regū. c. xxiii. in generaliter potest exponi de quolibet electo et tangit duplex beneficium . scz duplicem sublimationem quarū prima est hūmanis per operationem ad se ipsum et altera per cōperationem ad potestatem hostium quantū ad primum dicit . In petra exaltabit me id est in xp̄isto uel in fide xp̄isti que fundamentum spūalis edificii et sic exaltat quilibet qñ efficitur xp̄ianus uel recepit fidem xp̄isti uel in hac petra exaltatur quādoq; in periculis per xp̄isti auxilium ad securitatem spei erigitur . dicit Ambrosius in exameron vii omel. ¶ Si in te surrexerit lupus petrus accipe et fugit sic et nos xp̄istum in omni tēptatione p̄s. ¶ Petra refugium herinaciis .i. tribulatis uel per petram in proposito intelliguntur bona spūalia et eterna sicut per lutum bona transitoria . in petra igni exaltatur qui xp̄i fundamento ponit finem in bonis spiritualibus Crisos super secundā epistolā ad timo. omel. ix. q dicit sic ne influxibilis te rebus cōfusus ut possis stare firmissime nullus super aquas stat super petram autem omnes infallibiliter stant aque sunt seculares res petre sunt spūales Jn petra enim exaltasti pedes meos Crisos et lutum sunt seculares . hec Crisos dicit Auic. ii. de animalibus Sc̄ i locis petrosis pisces sunt meliores itaq; . licet omnes scimus pisces ab hoc .l. ¶ Fatuus hominis quasi pisces .cū qui in hiis locis petrosis morant sūt simpliciter melices .nam et alii qui in luto & limo conuersantur parū valent qz non sapiūt nisi lutum et gloria in confusione ipsorum qui terrena sapiunt non primi .quia in p̄s. de petra melle saturauit eos .secundam sublimationem tangit cum dicit Et nunc exaltauit capud meum super ⁊c̄. caput idest mentez uel animam . Jlli autem inimici sunt spūs maligni sic autem exaltatur caput eorum qui exaltātur in petra idest xp̄isto seu fide xp̄isti Crisos omel. xxxv. in imperfecto dicit sic. Sicut insurte ecclesientes duo bona consequuntur quia et hostium irruptionem ipsi facile nō patiūt

et

et hostes de turre facilit conterunt .Sic ꝙ qui in fide xpristi cōsistunt ꝙ dēmones super se eruere non sinunt et spūalibus bonorum operum sagittis eos facile . uulnerant demones super illos erruere nequiunt .i. a spūalibus malorum operum sagittis non facile uulnerā tur hec Crisos. uel per inimicos intelliguntur appetitus ipsius carnis quilibet caput .i. mens uiri iusti sub ponitur ꝙ ipsi menti sunt subiecti gene. quarto . Subt te erit appetit cōicat uel per inimicos intelliguntur appetitus terrenorum super quos uir iustus exaltat caput suum Econtra sñ homo mundialis deprimit caput suum contra tales dicit lactantius. li. secundo institutionum sic qđ rebus inferioribus subiacetis qđ capitibus uestris terrā sub ponitis tñ ante uos terre submittitis humiliores qꝫ factis ipsi uos ultro ad inferos mergitis ad mortem qꝫ dampnatis hec ille uel per inimicos intelliguntur appetitus ipsius carnis quibus caput idest mens uiri iusti sub ponit et ipsi menti sunt subiecti genesi . quarto . Subter te erit appetitus eius et dominaberis illius .dicit phūs decimo quarto de aialibus ꝙ non esset conueniens ponere uentrem super caput qđ est membrum diuinum .quia uenter est ponderosus ꝙ suo pondere impediret mō tñ intellectus et sensus per uentrem autē intelliguntur omnes appetitus carnales Jeronimus. libro secundo contra iouinianū tollerabilium et libidinis luxuriam nemo queret diuitias q̄ꝫ usus aut in uētre aut sub uētre ē q igitur appetitus carnis supponit menti et rationi uentrem super ponit capiti et efficitur nimis monstruosus multum distans a naturali ordine partium et necessario fatuissimus . quia eccle. xi. Sapiētia humiliati exaltabit caput illius .

PRECUIT ET IMMOlaui i tabernaculo ꝛc. hic tangit aliqualis recompensatōnis uicissitudinem per tabernaculum uero intelligitur domus dei materialis uel ecclesia militans et ratio est quia sicut dicit ysidorus xv. ethiō tabernacula tentoria sunt militum quibus in itinere iniurias, aeris uitant unde dicit August. super ps. xliii. ꝙ tabernaculum proprie est belli et belluantium sicut et presens ecclesia .nam omnes fideles in presenti sunt milites Job vii. militia est uita hominis super terram hoc autem tibi proculum ordinatum est ne iniurias aeris uitandas .i. insidias hostium qui aerem caliginosum inhabitant mi. ps. CLūqꝫ orietur s. uitio et tumultus in crescerent moyses et aaron fugerunt ad tabernaculum .qui igitur ps. dixit se protectū in abscōdito tabernaculi ,ideo dicit se iuste sui posse recōpensasse facit aūt duo quia primo tangit recōpensatōnem iam factam . secundo tāgit faciendam et quantum ad primū dicit circuiui inquit et īmolaui in tabernaculo eius hostiam uociferatōnis .i. hostiam laudis dicit philosophus secdo de animalibus ꝙ aues uapule sunt hii qui sublimitate magne sunt uociferationis aues ꝙ ue sunt hii qui sub limitate conuersationis in altum uolant et tamē de se ipsis humiliter existimāt tales uero qui sñ sibi sed deo ascribunt bonum qđ habent . iō sunt uociferationis magne .quia intensū deū laudant .i. exore iii. CUociferabitur clamore magno et laudando dominum . dicit autem ista uociferatio hostia quis quicquid deo offertur et inculcum dei exhibetur hostia dici potest unde grego. omel. xxi. super ezechielē. quicquid fides credit quicquid uita in exemplo boni operis ostendit quicquid patiā humiliter tollerat largiter ministrat benignitas quicquid doctrina salubriter docet et cetera. in omnipotentis dei oculis hoc esse uictimā ostendit hec grego. ꝓ tanto uero dicitur ista hostia īmolari quia orationi et gratiarum actioni semper coniungi debet ieiunium qđ quodā ipsius carnis īmolatio ipsa est mutatio . unde bern. in sermone de oratione et ieiunio dicit sic Jeiunium orationi deuotionem et fiduciā donat et uide quemadmodum sibi inuicem ieiunium et oratio sentiantur oratio uirtutes impetrat ieiuniorū et ieiunium gratiam . pmouetur orandi ieiunium orationem roborat . oratio sanctificat ieiunium et domino representat hec bern. inter omnes ergo hostias licz ista īmolatur efficacissima hostia pro peccatoribz oratio tñ eam non sufficit offerre nisi etiā īmolatio cōmitetur quod fit etiam per ieiunium ipse offerens mortificat membra sua dicit Ambrosius i exameron omel. v. ꝙ apes que non obtemperant legibus regis sui penitenti condempnatōne se ipsas multant idest puniunt ut moriantur aculei sui uulnere qđ gsaꝫ

populi etiam hoste seruare victuros ut ꝑ eū
multi pretio ipsi in se ipsos proprie mortis sē
tentiam exsequantur hec Ambrosius sic in ꝑ
posito spūaliter est agendum nam pro omni
peccato mortali sententia mortis lata est . ꝙ
peccatum cū cōsūmatū fuerit generat mortē
deo tamen unlt rex noster cuius preceptus cō
tempsimus ꝙ nos ipsi in nobis ipsis mortis
sententiam exequamur ꝙ facimus si lamentis
et operibus penitentie nos ipsos deo voluntā
rie immolemus . In hoc uero ꝙ dicit circuibo
notat ꝑs suam ornandi et laudandi institutiam
nam circulus quis angulum non habet . ideo
non facilīter a suo motu impeditur sic et ea
que sine angelo ē peccati nō facilīter a bono ī
cepto retrahitur et ideo devotōnem quam in
choat bene continuat ꝙ et beatus Ambrosi
us libro tertio de virginibus nos monet face
re dicens solempnes orātōnes gratiarum actī
one sunt celebrande cum somno surgimus .
cum prodimus cū cibum paramus sumere cū
sumpserimus cum veniq; cubitum pergimus
sed etiam et in ipso cubili dulce psalmos cum
oratione dominica frequenti contexas uite .
hec Ambro. qui autem sic facit circuit ut im
molet deo laudem sap̄ . octauo . circuibam
querens ut ducam mihi assumerem . deinde sub
git ꝑs . recōpensatōnem faciendam que in du
obus consistit scz spūali mentis exultatōne .
quam tangit . dicens cantabo . et boni operis
adiunctōne quam tangit dicens psalmum di
cam domino nam psalmus bona m operatō
nem signat grego. Mora. xviii ¶ Clare apd
dominum duo scz congruunt necessario ut ho
operatōne et oratōne fulciatur . operatō ꝑs . Cā
tabo domino qui bona tribuit mihi . et psal
lam et cetera .

EXAUDY DOMINE VO

cem meam ꝛc. hic petit ꝑs . suū
desiderium ipleri conuertens se
ad oratōnem et dividitur in duo .
q; primo ponit suam petitōnem in generali ;
Secundo in spetiali ibi Dixit cor meum ꝛc .
¶ Quantum ad primum duplicē ei
dam exaudītōnis unam ex parte sui et est fa
vor devotōnis et ille innitur in clamore cuz di
cit Exaudi domine vocem meam qua clamā
vi ad te ꝛc. ¶ Si deus a nobis audiatur mul
tum differre uel non facilīter nos audire opor
tet exercere vocem cum clamore . dicit enim
grego. dom. ii. spiritus cum referentis mo
tus cor dis magnus est vt aures circūstantiū
spūs clamor vocis . sic autem clamare oportz
volentem audiri dicit Albertus primi libro de
animalibus ꝙ est quoddam genus falconum
ꝙ vocatur sacrum altissime volans . et dico
os ipm̄ solet alte reclamare ut ad manum re
vertatur . sic et spiritus qui est sanctus sanc
torum in altum vultum voluit in sua ascen
sione quia ascendit super cherubyn et voluit
et ideo reuerti debeat per sue gratie impletio
nem uel pietatis contescentōnem oportet ip
sum valide reclamare sic ꝑs qui dicit . ¶ La
borauī clamans rauce facte sūt fauces mee ꝛc
Aliam causam exaudītōnis innit in parte dei
et est magnitudo diuine miserationis cum di
cit Miserere mei ꝛc. Christus super illud Mat
thei . O mulier magna est fides tua queris ho
minem dicitur tibi non est hic autem nō ma
gat non est sic in causa dei . hoc tantū est ut
dicas Miserere mei deus et ipse prope est .
ut te liberet ꝑs . ¶ Auxiliator dominus et mi
serator est mei ꝛc .

TIBI DIXIT COR MEUM

am exquisiuit te facies ꝛc. Hic
ꝑs. ponit suam petitōnem in spe
tiali et dividitur in duo quia pri
mo petit consummari suam beatitudinem ī pa
tria . secundo directionem in via ibi Legem
pone ꝛc. et primo ponit petitionem . secūdo
subiungit ipsius rationem ibi Adiutor meus
ꝛc. et primo tangit sue petitōnis materiam .
secundo subiungit petitōnis formam ibi . ne
averbas faciem ꝛc. est autem materia petitōis
auere faciem videlicet essentiam dei qđ est cōsū
matō totius bonitatis circa vero istam mate
riam petitōis ostendit vehementiam sui desi
derii et duobus uz . quia est intimū et q; con
tinuū ꝙ enim sit intimū patet ex hoc quod
dicit ¶ Tibi dixit cor meum exquisiuit te
facies mea et cetera . per faciem potest intel
ligi aspectus per cor autem effectus . cor enim
dicit deo ꝙ facies eum requirit qui scz affec
tus tendatur aspectui qđ in deum habendum
tendit qđ est contra illos quibus preualet in
tellectus et sequitur tardus . nullus affectus

quales sunt qui te teo multa intelligunt ut sci
ant et non ut diligunt bern. in sermon. qui i
cipit paulus dicit omnes nõe nos ꝛc. quod p
test pñi salutis nomen et opera lectitare in
libris nec habere pietatẽ i moribus ut non so
lum uerba exponantur seo ibuantur cordia dig
num est eni ut fide edificata cõstruatur et us
tu exposquam exercitatus est intellectus di
citur et actus hec bern. dicit eni lactantius li
bro .3. institutõnũ est inconueniens atq; inep
tum non in pectore seo in labiis habere boni
tatem talẽ facies domini exquirit seo tamen
cor hoc teo non dicit et i teo ei quiituetur .
cor hoc non innotescit pñs. ¶ Cor eius cõgre
gauit iniquitatem sibi uel per faciem itelligit
conuersatio exterior per cor uero cogitatõ uel
intentõ mentis interior facies ergo uidet te
um querere quando quis recte reconuersat ex
terius et cor hoc dicit teo quando ab exterio
ri conuersatõne intentõ uel cohibitõ mentis
non dissentit iterius cuius oppositũ est i his
quibus dixit dominus Math. iv. ¶ Populo
hic labiis mee honorat cor aũt eorũ longe est
a me . q; signa exteriora sepe fallũt et rara
fides ideo q; multi multa loquũtur ideo deus
qui falli non potest nulli credit nisi cordi ipse
eni nouit abscondita cordis et ideo si uolum9
q; deo innotescat q; faties nostra querit eũ
oportet q; cor et faties sez inuicem cõcordẽt
ut sicut queramus facie et corde psal xxi. Si
queritis querite seo multi sunt quorũ nec faci
es deum querit de quibz Job xv. ¶ Oput
faciem eius crassitudo ipsa eni eorum ipingua
tio ipedit eos dicit Albertus xxiii. de animali
bus q; aucipiter si non appetit nec mouetur
ad ꝑdam insequendam quam uidet signum ẽ
ipinguatõnis nimie sic in proposito q. ipingu
atur habundantia rerũ temporaliũ dñi qui
eorum oculis proponitur tanquam preda na
turalis non appetunt nec mouentur ad eam
querendũ ps. ¶ Ego dixi in habundantia mea
non mouebor eternum . et ratõ est q; sufficit
eis facietes qua implentur deuc. xxxii. In crassa
tus ipinguatus dereliquit deũ huius oppositũ
docet beatus grego. omel. xiii. super ezechiel
dicit inquit terga mentis huic corruptõni ui
te temporalia intendamus cordis faciem ad
celestia prie libertatẽ hec grego. tobi. 3. ¶ Ad
te domine faciem meam conuerto deinde osten
dit suum desiderium esse continuũ cum dicit
faciem tuam domine requiram . per faciem
intelligitur nuda et aperta uisio dei uel facies ẽ
ipse spiritus ps. ostende faciem tuam et salui
erimus ꝛc. quam requirit qui sepe et quasi con
tinue eam querit est eni requirere quasi iterato
uel sepe querere Ambrosius libro de psalmo di
cit sic . qui bene querit i cubili querit i nocti
bus querit nec dies feriatus neq; noctes sint
nullũ tempus uacet a pietatis officio hec Am
bro. dicit philus octauo de animalibus quod
apes i sereno sunt assidue operatõnis circa mel
querendum et cum uolant non intendunt
flores diuersas neq; dimittitur unum florem
et uadit ad aliũ super si unus sufficiat sed et
uno colligit quantum sufficit et reuertitur ad
alueare sic et nos circa mel colligendũ cõtinue
debemus insistere et insistimus si ramen assit
serenitas conscie sed tñ flos diuersi sunt est ei
flos ipsa gloria carnis de quo colligitur mel
dilectõnis carnalis . nam psal. xlo. omnis ca
ro fenũ et omnis gloria eius quasi flos feni ẽ
et flos gloria huius mundi de quo colligitur
mel dulcedinis mundialis Dañ. qrto ¶ Qui
etus in domo mea et florens i palatõ meo sed
in melle istorũ est copia mellis nec sufficientia
sed solum est unus flos melle copiosus et suffi
ciens de quo psal. xi. Flos de radice eius ascẽ
det et cantil. . ¶ Ego flos campi . ideo non i
tendamus ad illos flores diuersos sed ad istũ
unicum florem uirginalem colligamus quãtũ
sufficit pro presenti ut possimus cum gaudio
reuerti ad alueare celestis prie ps. ¶ Edent
pauperes et saturabuntur et laudabunt domi
num qui requirũt eum .

¶ AVERTES FAciem
tuam ꝛc . hic ponit sue petitõis
formam et potest uersus iste expo
ni uel de deo q; petitur pro fu
turo uel pro presenti primo modo per faciem
intelligitur uel ipsa essentia diuina . seu uisio nu
da que erit beatis faciem ad faciem et ista fari
es i iudicio auertetur a reprobis sic q; om
nino non uidebitur littera uero Jero. habet.
¶ Ne abscondas .q.d. ostende mihi faciem
tuam signanter addit ps. ¶ Ne declines in
ira a seruo tuo . ne diuertas te a me sicut fi
et in finem iudicii . quando recedit a malis
et recipietur in celum . ita ut nunquam post

uicant nec uiuificatem nec humanitatem ꝙ
hoc est declinare in ira qꝫ erit grauissime uidic
et unde Ambro⁹ in quorum oratõe que in
cipit summe cõprehensibilis ꝛc. dicit sic etiã
domine deus incessanter metuendum ẽ eter
ne dampnatõis supplicium in quo quicquid
penarum nunc excogitari potest semper ad ẽ
cuius uermis immortalis ignis in exstinguibilis
fetor intollerabilis est ꝛc. O quem horrendu
o quam stupendu sunt illa sed maior erit do
mine cruciatus amisso tue claritatis bee Am
bro. putet ergo ꝙ ista uersio et declinatõ
erit in ira .qꝫ pſ⁹ dicit . Cũme loquetur ad
eos in ira sua et in furore ꝛc. uel per faciem i
telligitur humanitas xpisti quam licet repro
bi in iudicio sine uisuri tamen quasi in terra oc
culo ab eis auerteretur ꝙ declinabit in ira sua ab
eis cuius oppositum petit pſ. considerans illo
quod ipse dicit alibi auertente te faciem tur
babuntur Alio modo exponi potest uersus il
le sic ꝙ referatur ad tẽpus presens et petit
pſ⁹ uoluntatem continuationem glorie ꝙ absolutõem
pene . Quantum ad primum dicit Ne auer
tas faciem tuam iocst ne subtrahas gloriam
tuam a me uel ne abscondas sicut solem ab
scondit dicimus quando nobis lumen non ostu
it sic et deus faciem auertit uel abscondit qñ
lumen gratie subtrahit hoc. xv. Facies tua
plena est gratiarum ꝙ licet multi de hoc uide
antur parum curare .propter quod dicit Cri
so⁹ sup. i. epm ad thimoth. omel. tertio ami
cum uidentes periclitantem ploramus gemi
mus lacrimamur ꝛc. xpisto uero separato secu
dum unum quemq; diem a nobis non dole
mus neq; uersu tamen aliquo pati estimam⁹
hec Crisos⁹ tamen electi huius auersionem et
separatõnem uolue plangunt pſ. ¶ Auertisti
faciem tuam a me et factus sum conturbatus
nec mira nã et modicam interpositõnem inter
ipsos et faciem dei grauissime ferunt et eã de
ipsis sicut deogere phõ . ¶ Narrat ualerius
libro quarto cũm enim ad ipsum secretum
sole alexander magnus accessisset et obtutum
eum ait si qua uellet sibi prestari inuocaret .
mox inquit decederis interim mihi a sole non
obstes sicut et diabolus ad utrum iustum se
dentem in lumine solis iustitie accedit ꝓmit
tentes et offerens dona sua . sed quia dulce
lumen et delectabile est oculis uidere solem
considerans .quia diabolus se inter ipsum ꝙ
solem medium ponit et umbrã facit nihil sic
optat Sed qđ sibi aspectum solis non subera
bat Apoc. decimo ¶ Facies eius erat ut sol
et ideo super omnia habent faciem uidere de
siderat pſ. ¶ Ostende faciem tuam et salui
erimus uisione petit allõnem pene dicens Ne
declines in ira a seruo tuo uidetur enim deus
in ira ab homine declinare quando ipsum ad
uersis apponit sed tamen in rei ueritate deus
non declinat ab electis suis in ira propter hoc
ꝛ potius tunc maxime presẽs ẽ dicit ei bern.
in sermone de ramis sic prope est dominus his
qui tribulato sunt corde . nem et mater que
egrotantem nouit filium magis fouet et ãplec
tatur sepius . hec bern . ysai⁹ luii . Iurani et
non iurasti et ceteris . Misericordia autem
mea non recedet a te dixit miserator tuus
dominus .

DIUTOR MEUS ES
tu et ceteris . Hic ponit sue
petitõnis causam seu rationem ꝙ
est ratio quare petit exaudiri a
deo duplex . una ex parte dei uꝫ solite clemẽ
cie . Alia ex parte sui magna scilicet indigen
tia secundum tangit ibi . ¶ Quoniam pater
meus et ceteris . cõmemorat autem pſ. solitã
eius clementiam circa ipsum dupliciter offen
sum se licet in offensione boni cum dicit .Es
tutor meus es tu scilicet in bonis assequendis
et tõ ꝙ consuetudinẽ iuuare ne derelinquas me
Alias literis habet . ¶ Adiutor meus esto .
sed prima est melior . nam et so⁹ sic habet ꝙ
hebraica ueritas . ¶ Auxilium meum fuisti
Item in declinacione mali cum dicit . Neq;
despicies me scilicet fragilem per naturam et
corruptum per culpa . deus saluatoris meus .
dest qui soles a malis saluare .est autem de⁹
saluatoris meus deus ihesus . Nam Ihesus in
terpretatur saluator uel saluatoris abbrc.ili.
¶ Exultabo in deo ihesu meo . deus autem
saluatoris licet despectibiles simus . tamen in
rei ueritate naturam nostram de qua potest ꝙ
telligi uersus iste non despexit sed multiplici
ter occulo pietatis respexit . quod patuit pri
mo in sua in carnatõe tunc etiam pro nostra
salute a regalibus sedibus pauper et inops ue
nit unde bern⁹ in sermone quodam de natali .
luebã ego foris in platea et in secreto regalis

cubili super me ferebatur iuditium mortis.
uoluit hoc unigenitus exiit deposito dyade
mate facto uestitus aspersus cinere cap. nudo
pedes flens ꝙ egulans ꝙ morte dampnatus
esset seruulus eius hec bern. ii. ℟. nono ¶ Re
spexisti super canem mortuum similem mei.
sed ratõne tangit ps̄. Opera manuum ne de
spiceas. secundo patet idem in sus nobis cũ
conuersatõne baruc. quarto post hec in ter
ris uisus est ꝙ cum hominibus conuersatus ē
factus est autem nobiscum conuersando dux
itineris baiulus nostri onoris et socius omnis
laboris et discriminis bernhardus in sermone
de pentecostie ꝙ uulciter domine ihesu cum
hominibus conuersatus es quam habuisti
ter multa ꝙ magna bona hominibus largitus
es quam fortiter tam in digna quam aspera
pro hominibus passus es ita ut liceat suggere
mel de petra dicit solius ꝙ elephas si in uia
petus infirmum obuiũ habeat non despicit ip
sum sed iter sibi blanda ꝙ placida manu facit
ne ꝙ animal suo occursu ledat homini etiaꝫ
erranti per deserta usqꝫ. ad uias notas du
catum prestat sic et xpristus in hac uita quos
dam infirmos habuit sibi occurrentes. quos
ipsum persequentes sed eis blande cessit pro
ipsis orando quosdam uero homines errantes
prosperit ꝙ ipsis ducatuꝫ prestitit ut manifes
tum sit ipsum nullum despexisse sap̄. decimo
nono. ¶ In omnibus magnificasti populũ
tuum dñe ꝙ honorasti ꝙ non despexisti in oi tẽ
pore ꝙ in omni loco assistens eis tertio patuit
idem in sua passione. nam tunc manifeste os
tendit se hominem non despicere quando ꝑ
homine se ipsum despexit ysai. liii. Quasi
absconditus uultus eius ꝙ despectus ꝙ cete
ra. uere languores nostros ipse tulit bernhar
dus in sermone de oc⁹ ascensionis quis co
gitare incipiat ne dicam sufficiat qualiter rex
dominus preuenirit nos uenirit ad nos sub
uenirit nobis ꝙ singularis illa maiestas uoluit
mori ut uiuerem seruire ut regnarem exulare
ut repatriarem ꝙ usqꝫ ad seruilissima opera i
clinata est ut me constituret super omnis ope
ra sua hec bernhardus ps̄. ¶ Quoniam ex
audiuit pauperes dominus et uinctos suos
non despexit.

DOMINUS PATER
meus eu mater mea ꝙ cetera
hic ponit secundam causam
tue petitionis. uidelicet pro
priam indigentiam tangit au
tem in hoc uersu duo uidelicet suam necessi
tatem dicens. Quoniam pater meus ꝙ ma
ter mea derelinquerunt me ꝙ diuinam benig
nitatem cum addit dominus autem assump
sit me. Et potest uersus exponi de persona
ipsius dauid qui uidebatur a suis derelictus
ꝙ a domino assumptus fuit electus quando
sicut habetur primo Regum xvi. ¶ Samu
el missus est ad ysai. patrem dauid ut ungeret
de filiis suis unum in regem presentauit ysai
Samuel quinque fatres dauid ut de illis assu
meret quem uellet dauid in pascendis ouibꝫ
occupatus et derelicto quem cum dominus
fatribus eius non assumptis in regem elegit
in quo figurabatur ꝙ prefitiendi in reges. i.
prelatos animarum rectores non fauore paren
tum ꝙ amicorum carnalium sed diuine electio
ne assumendi sunt unde dicit origener super
li. numerorum propter hoc core fuit mortuus
ut daretur exemplum posteris ne quis munus
pontificatus presuptõne in usurperet sed ut illi
detur quem non humana ambitio non fauor
corruptus astiuerit sed meritorum conscientia
et dei uoluntas assumpserit hec orig. ecc̄. 20
¶ Qui potestatem sibi assumit iniuste odie
tur scilicet a deo hebreo. quinto. ¶ Nec
quisquam assumit sibi honorem. sed qui voca
tur a deo. Alio modo potest exponi mistice
uidelicet et sic potest exponi tripliciter. uno
modo sic ꝙ per patrem ꝙ matrem intelligũ
tur amici carnales a quibus sepe electi quasi
contempnuntur prouerbiorum decimo quarto
in proximo suo pauper odiosus erit et i⁹. fra
tres hominis pauperis oderunt. eum et amici
eius recesserunt. sed tamen a domino assumi
tur in sui spetialem protectionem uel filiatõez
adoptionem unde gregorius super Iob. septimo.
extra pognatos et proximos debet fieri qui
uult genti omnium uerius iungi parum igit
curandum est bono uiro sic relinqui. quia
sicut dicit ps̄. tibi derelictus ē pauper orpha
no et cetera. immo potius debet patrem et
matrem relinquere ut possit xpristo liberius
seruire dicit Albertus octauo de animalibus.
ꝙ gentes apũ uolentes iuuenes pullos apud

se rẽtinere cluduint super uias eritus ceu sub
uli seo postquam confortate sunt a periculo
iuuenes rumpunt obstaculum et exeunt ro
uolunt remanere in regno proprio. Sic faci
unt iuuenes quos deus elegit ad seruiendum
sibi sequendum quando penas mutantur ipe
dile propositum saluare ipsum. Nam om
nia rumpunt obstacula q̃ ad pristinum regem
suum euolant cui seruire regnare est qui cog
ad se uenientes regnum promittit dñs dicens.
decimo nono. ¶ Omnis qui reliquerit et
cetera. patrem aut matrem et cetera. centu
plum accipiet et uitam eternam possidebit.
¶ Secundo modo per patrem intelligitur
mundus per matrem uero intelligitur caro no
stra que nos deliquimus quando ad dominum
perfecte conuertimur et sic exponit bernhar.
in quodam sermone qui incipit. ¶ Iubus
debuisti et cetera. Filio est inquit scientia
mundi que docet uanitatem. et alia est scientia
christi que docet uolupetatem illa tanquam pa
ter ista tanquam mater ubis est. Sicut eni
mater filio suo semper optat quietem et om
nem prorsus laborem repellit a filio suo. Sic
ergo impiguita dilectio recolentiat nec minis
saltem digitis pati ur se contingi et sicut pa
ter unit filium suum huc illuc q̃ discurrere.
ut ad discat aliquid inde magnificetur. Sic
et mundus unit hominem multis laboribus i
tricari ut habeat unde in fiet et cetera. seo
qui hos scilicet amicitie mundi et uolupeie
carie in se plenius contrait non in merito sibi
ocum illum poterit coparare. ¶ Quoniam
inquit pater meus et mater mea derelique
runt me dominus autem assumpsit me. ber
bernhardus. Narrat Jorac. libro de anima
libus q̃ animis mirabilibus cuiusdam infide
q̃ cum essent donec exeunt pulli seo postmo
dum pullus statim a parentibus relinquetur
nec amplius sunt de pullis solicti repit ergo
pulli per ramos arboris et cibum sibi inde at
trahunt quasi de facto arboris a ramis ante
quibus primo rostris suis ad heserunt nõ mul
luntur donec ipsorum ale cõpleantur Sic pa
rentes prescisti statim ut exeunt pulli sui de
tecta idest de carcere culpe in lucem gerere ab
ipsis deseruntur nec eos alunt ideo ipsi arbo
ri crucis apprehendendo ramum penitentie
firmiter adherere debent uel etiam ligno uite
quod est ipse crucifixus nec unquam donec eoꝝ
plumantur ale quibus in celum uolare poterit
de istis pullis dici potest illud Job xxxviii.
¶ Pulli eius ad deum clamant uagantes eo
q̃ habeant alas et illud zacharie. nono Relin
quitur etiam ipse deo nostro. Tertio modo
per patrem et matrem possumus intelligere
primos parentes qui nos derelinquerunt quan
do pro modico pomo nos diabolo uendide
runt seo de domino dicitur q̃ assumpsit me
id est meam naturam in ps. Domini est assũp
tio nostra. uel assumpsit me scilicet in filium
q̃ fecit in baptismo ubi renascimur ex aqua
et spiritu. pater et mater nos derelinquunt.
quia defecit nos culpa quam ab ipsis contrax
imus et quasi noui filii dei dicit ps̃ideros do
decimo octauo. q̃ omnium uolucrum ge
nera bis nascuntur. sic et qui uolucres celi fi
unt nascuntur bis semel carnaliter et illa nati
uitate quasi exanimes nascentur iterum spiri
tualiter filii dei ps̃. ¶ Assumpsit me de aquis
multis et cetera.

EGEAD PONE MIHI DOMINE in uia tua et cete
ra. Hic petit ps̃. directionem i uia et dicitur in duo
quia primo ponit petitionem
Secundo eius rationem ibi propter inimicos
¶ Quantum ad primum petit duplicem di
rectionem scilicet in uia preceptorum cum di
cit. ¶ Legem pone mihi domine in uia
tua. et in uia consiliorum cum addit. dirige
me in semita recta. Ista enim semita recta
est uia consiliorum et recta et breuissima om
nium enim linearum inter duo puncta linea
recta est breuissima. Est autem ista semita p
fectio humilitatis et obediem in qua dicebat
nos precedendo ut sequeremur uestigia eius.
¶ Nam sicut dicitur ad phil ii. humiliauit
semet ipsum factus obediens bernhardus in
sermone qui incipit caput ueri et cetera. di
cit sic illa mors illa crux illa obprobria sputa
flagella que caput nostrum pertulerunt quid
aliud corpori eius idest uobis quam preclara
obedie documenta fuerunt ps̃ertus ait factꝰ
est obediens usq; ad mortem qua necessitate
respondet petrus ut sequamur uestigia eius hec
bernhardus in sermone de septem appitioni
bus descendit ab enarrabilibus celi diuitiis ?

neniens in mundum ne vltas qualcūq; vini
tios habere voluit . sed in tantam paupertā
tem venit ut natus continuo poneretur in pre
sepio et cetera . magna nimis abusio est ut
vines velit esse vermiculus vilis propter quez
deus maiestatis et deus sabaoth voluit paup
fieri hec hembarous est quo patet ꝙ in hac
semita nos direxit . quia omnes precessit vir
ut plinius libro sexto . ꝙ elephantes aquam
transituri minimos premittunt ne maiorum
ingressu atterente alueum crescat gurgitis alti
tudo itest profundiras maiores eniz quia sāc
pon derosiores infigerent pedes suos minus i
luto et hoc noceret sequentibus minoribus .
sic est in proposito . nam totum genus humā
num habuit transire flumen huius mundi ad
patriam sicut ꝓz in figura de filiis qui itra
turi terram promissionis prius transire habēt
Jordanem . sed quidam sunt transgressores
sicut superbi et diuites . iii. Re. vii. minimus
digitus meus grossior est dorso patris mei .
Isti autem ambulantes i luto illo de quo sup̄
septimo . ¶ Tanquam lutum estimabit
argentum . nimis profunde infigunt pedem
itest affectum p̄i . ¶ Infixus sum in li
mo profundi et non est substantia . minores
vero sūt humiles et pauperes inē quos . xpristꝰ
simpliciter erat minimus qui paruulus natus
est . et ideo transiens per aquam et limum fi
in fixit pedem aut immersit Johannes sexto .
¶ Viderunt thesum ambulantem supra mare
parui etiam erant apostoli unde et petrus nō
profunde in fixit pedem qui vicebat Psalmo .
decimo quarto . ¶ Domine si tu es iube
me venire ad te per aquas . Similiter ꝙ Paul
lus qui vicebat . i . cor . ii . ad phi . iii . Omnia
detrimentum feci et arbitratus sum . ut ster
cora ego sum minimus apostolorum ergo ra
tionabile erat ut xpristus primo precederet .
deinde apostoli et postmodum grossiores . ut
si maiores primo precessissent periculosum se
quentibus reliquissent exemplum ut dixissent
illud Job 30. oppresserunt me quasi fluctibꝫ
semitis suis uel aliter distinguere inter legem
ponere in uia et dirigere in semita . sic quod
legis positio pertinet ad aspectum . unde tex
tus Jeronimi habet . Illustra mihi uiam fit
enim legis positio propter illustrationem as
pectus prouerbiorum sexto . Mandatum lu
cerna est et lex lux , directo uero in semita p.
dinet inclinationem affectus . in uia autem le
gem posuit ut nullus increpet nimis onusto
Luce decimo octauo . Omnia quecunq; ha
bes vende et da et cetera . et veni sequere me
Gregorius omel . decimo nono . super ezec
hielē magna est nobis in hac vinere societ pau
pertas que aliquem non angustat et celerius li
berius ad patriam tendimus . quia quasi i uia
ponere curemus hec Gregorius solitus dis
tinguit inter camelos quia quidam sunt oneri
ferendo accomodati . Illi uero velocitati cur
sus et illi non ultra iusta pondera recipiunt
sic et inter homines quidam sunt sanctie de
diti . et sunt quasi camuli oneri reputati p
pter quod Mathei . decimo octauo diuitem
asarum camelo cōparauit . Alii uero sunt sp
ciones ad cursum propter suam velocitatem .
sicut uiri perfecti . ꝙ illi non sinunt se onerari
plus iusto nam habentes victum et vestitum
his contenti sunt Gregorius ubi supra . ne
felices putemus quos rebus onustos cernim⁹
nimis vasde sunt ea que sibi quasi in sumptꝰ
uite presentis preparant multa portant . sed
in via breui . hec Gregorius . unde non por
tant usq; ad celos . deo petit spalmista . Le
gem pone mihi domine uiam iustificationum
tuarum et cetera . Deinde tangit sue petitio
nis rationem cum dicit . Propter inimicos .
et cetera . ratio enim sue petitionis est timor
hostium quos primo describit quātum ad per
uersitatem in affectu . ꝙ deinde quantum ad
prauitatem in affectu ibi . ¶ Ne tradideris
peruersitatem in affectu ostendit nomen ini
mici . dicitur enim inimicos quasi non amicꝰ
Amicicia autem maxime consistit in amore
et in affectu . sunt autem isti inimici spiritus
maligni qui supra uiam rectam latitantes rapi
unt et occidunt si quos extra uiam illam erra
re viderint ꝙ ideo ubi prudens in uia manos
torum que recta uia est semper se tenet . spal
mista . ¶ Super inimicos meos prudentem
me fecisti mandato tuo . Quia ineternum
mihi es ꝛc̄.

E TRADIDERIS :
me in animas tribulantium .
et cetera . Hic describit hos
tes suos quantum ad pra
uitatem in affectu dicens . ¶ Ne tradideris

me in animam ꝺeest in voluntatem tribulanti um me. voluntas enim peruersa est. ꝛ propter malum, tribulant quamuis ista tribulatio quandoqꝫ per accidens prosit et ideirco.

¶ Ne tradideris quia eorum appet malus voluntas in effectu. Quoniam insurrexerunt in me testes iniqui ꝛ mentita est iniquitas sibi ꝺeest ad dampnum eorum. spalmista. Iniquitas eius in verticem ipsius ꝺescendet. uel ideo dicitur iniquitas sibi mentita. quia iniquitas persequentium facit quasi promisit effectum aliquem. puta finalem extirpationem ad quam non potuit peruenire. ¶ Sciendum est ꝙ iste uersus potest tripliciter intelligi. Uno modo ꝺe Dauid propheta quez tribulant saul ꝛ sui ipsum persequendo quez etiam aliqui falsi iniqui accusauerunt apud saulem dicentes quod ipse spalmista. Dolicbatur in animam saulis. Sicut habetur primo Regum capitulo xxiiii. ¶ Alio modo intelligitur ꝺe xpisto contra quem insurrexerũt duo falsi testes. sicut habetur Math. xxvi. ¶ Tertio modo potest dici in persona alicuius electi contra quem insurgunt falsi testes. idest detractores. qui falsa testificantur ꝛ loquũtur de innocente. sed de hoc parum curandum est Dicit enim seneca libro de remediis non potest ullã auctoritatem habere sententia ubi qui dampnandus est male ꝺe re loquitur moueret. si hoc iudicio facerent nunc morbo fatiũt nesciũt eĩ bñ loqui faciunt nõ ꝙ merear sed qꝺ solent hec seneca dicit plinius libro undecimo feminas porcorum in tantum seruire ut hominem lacerent maxime si uestem candidã induatur. sic fuit de iudeis in respectu xpisti maxiẽ quẽ illuserũt indutũ uestem alba et postmodũ lacriauerũt ꝛ i hoc fuerũt peiores quã sues quia sicut dicit idem plinius eorum rabies aceto aspersa mitigatur. ipsorum uero furor nec aceto uato mitigatus est. sic etiam est et ꝺe detractoribus ꝙ more suum ꝺeest portatum hominem nituntur lacriare et precipue indutum uestem innocentie. quia libentius loquũtur contra bonos quam contra malos et falsa putatis quam uera et non sit eis credendum Prouerbiorum xiiii. pst mendacium testis dolosus.

REDO UIDERE Bona ꝺomini et cetera. hic ponit pſ. suam spem respectu future remunerationis et ꝺiuiditur in duo. quia primo suam spem propriam specificat Secundo ad consimilem alios inuitat ibi. ¶ Exspectatio hominum ꝺeest bona que sunt in deo nam in ipso sunt omnia bona et ipse est omnis boni bonum iuxta illud exo. xxxiii. ¶ Ostendam tibi omne bonum et hoc In terra uiuentium ꝺeest in celo empyreo ubi nullus mori potest et hoc dicitur ad differentiam huius habitationis que est terra mortuorum Ambrosius in libro ꝺe bono mortis ibi. uiuorum regio hic utiqꝫ mortuorum an non mortuorum hec regio ubi umbra mortis ubi porta mortis. ubi corpus est mortis hec Ambrosius et August. xiii. ꝺe ci. quicquid temporis uiuatur de spatio uiuendi demitur et cotidie fit minus minus qꝫ qꝺ restat ut omnino nihil sit aliud tẽpus uite huius quam cursus ad mortem et certa profecto exquo esse incipit in hoc corpore in monte hec Augustinus ideo pſ. ad dissentiam huius uit Placebo ꝺomino in regioẽ uiuorum. Et est hic sciendum ꝙ spalmista hic loquitur ꝺe fide formata cum dicit credo uidere bona ꝺomini et cetera. ¶ Nam talis fides no ꝛ est sine spe et caritate quibus etiam ad terram illez tendimus et mouemur cuius oppositum est ꝺe fide informi que dicitur mortua quia motu caret bernardus in sermone ꝺe paschali tempore dicit sic eternam celestis patrie felicitatem et econtra gehenne pœnas ipsis cruciatus oĩ excedere humanam non modo corporis sensum sed etiam intellectum coreis nemo ꝺubitat qui uel nomine tenus sit fidelis quid est autem ꝙ non optamus etiam per medios ansez aut si oporteat ferri iusti ꝺeclinare miseriam tantam et ad tantam accelerare gloriam nisi ꝙ insensibilis est. et mortua fides nostra hec bernardus. ideo uerificatur illud pſ. Pro nihilo habuerunt terram ꝺesiderabilem. dicit plinius libro octauo ꝙ certi quando mare transeunt transuatãꝺo non uident terras quas petunt. sed in eorum odore natant. sic in proposito nam habentes fidem formatam. hoc mare magnum et spaciosum. transire festinant ad terram uiuentium. ¶ Et licet eam

non dum uiderant tamen aperientes os ? attra
hentes spiritum quasi in eius odore trahunt
num in habente fidem talem propter spem ?
caritatem coniunctum . que sunt quasi odo
quidam felicitatis future in terra illa est quasi
quidam sensus ? olfactus illius dicit bernhar
dus in sermone de obedia filioli cõcupiscam⁹
in atris domini suspiremus illuc patria nostra
ipsa est ueremur saltem ? a longe saluteme⁹
eam hec bernhardus hoc facientes dicere pos
sunt illud can .i. ¶ Cucurremus in odo
re unguentorum tuorum et illud psalmiste .
Spiritus tuus bonus deducet me in terram
rectam ?c .

XSPECTA DOMI
num uiriliter age et confor
tet cor tuum et sustine dñm. Hec uerba dñi ad dauid
dicit sui exemplo alios ad spem
firmam in uirtute ? quia spes
est firma' exspectatio future
beatitudinis ex meritis proueniens ideo pri
mittit ad firmitatem exspectõis dicens .
¶ Exspecta dominum idest felicitatem ab ip
so promissam ps. Exspecta dominum ? custo
di uiam eius et exaltabit et confortet cor tuum
uirtute in
uirtute ad strenuitatem meritorie operationis .
et hoc tripliciter primo ut fortiter inchoemus
Secundo ut fortius continuemus . tertio ut
fortissime usq; ad finem perseueremus . Quã
tum ad primum dicit uiriliter age oportet eũ
uiriliter agere uolentem tantam mercedem ex
pectare immo et uolentem ad terram uicentiq;
in ita breui spatio peruenire Crisostmus omel
xxviii. in imperfecto res preciosa uili precio ui
enitur magnum laborem necesse est nobis in
pendere si uolumus ad regna celestia peruenire
hec ille et signanter dicit uiriliter dicitur enim
uiriliter a uiro et uir a uirtute et ideo uiriliter
agit qui uirtuose agit muliebriter autem ? nõ
uiriliter agit qui effractus ? emollitus carnis
uoluptatibus a uirtute deficit Crisostmus sup
Johannem omel .xxii. in uoluptate non hoc
solum est defluere et transcurrere .sed multa
alia tribuit ipsa uoluptas in transeundo enim
cum impetu fortitudinem abripit corporis et
uirilitatem subtrahit animẽ et nõ ita uehe⁹
tes fluminum fluxus ripas assueuerunt rodere
et cõmuere ? uoluptas corpus ? animam hec
Crisostmus et ideo signanter dicit apo⁹ .i. ibi
mothy.ii. ¶ Docere mulieri non permitto nec
dominari in uirum uerte inuitet ad femine
continentiam cum dicit . ¶ Confortetur
cor tuum tunc autem proprie confortatur cor
quando multis malis uincitur et retribuitur ab
inchoato . dicit solin⁹ q⁹ inter alia sacrorum
magna precium est illud q⁹ in eodem uul
tus tenore etiam obuersis inter pellentibus p
stitit cruchius etiam et diogenes cinic⁹ nichil
unquam de rigore animi remiserunt celestis
q⁹ turbinibus fortunarum uniuersum omnes de
lorem uel miseriam uultuum turbare propo
sito hec solin⁹ quanto magis sic uehement xpi
ani qui spiritualiter a domino confortantur ps.
xxxv. ¶ Confortamini nolite timere . sic est
de multis sicut de gutte une .de qua dicit pli
nius libro decimo q⁹ cum instat tempus peri
grinatõis unũ se de regione in aliam transfe
rentium ipse alios sollicitus ad celeriter rece
dendum uolens esse primus sed difficultate la
boris uictus socios deseruit ure plus quinq; una
die eos cõmunicatur et in loco ubi deseruitur
remanet anno illo ? sequenti uero anno facit
eodem modo ? tantum dictum unum et sic
annis singulis sed utrumq; multos scriptores i
principio habentes in finem immo diu ante
finem et uix in anno cõplent unum bonum ui
atum sic depascant non sic comedit sed supra
illuo ps. xxxv ¶ Confortamini manus ua
lidas ? debilia genua roborate . tertio inui
tat ad finaliter perseuerandũ cũ dicit. et sustẽ
tate dñm .i. retributõez a dño cũ longanimi
tate exspecta ut non deficias donec proueniat
cõpletõis nec hoc erit diu q⁹ tñ triduo gre
go. omel .xxi. sup ezech. turbe triduo dominum
sustinet q⁹ multitudo fidelium peccatum que ppetra
uit p primum declinans ad domũ se in opz et
locutõe atq; in cogitõe conuertit ad dñm .uide
ad dñm et sup turbã q⁹ ecce iã triduo sustinet
me imo respitiendo ad duratõez tẽpis tantũ
una die ? breui sustinendũ é q⁹ totus uitus nrũ
brevissimã uitã é ps Sustinuit aia mea in uerbo
eius speranit ?c .a custodia matutina usq; ad
noctẽ ?c ergo secm cõsiliũ saluatoris sustinẽte
hic ? uigilate q⁹ secm ps. Sustinentes autez
dñm ipsi hereditabũt terrã sez uiuentiũ ut q⁹
in uersu habetur precedenti
psalm⁹ huic dauid nota exponez titulũ i glosa

D TE DOMINE cla
mabo deus meus ⁊c̄. p̄s iste
spetialiter agit de xpisto ꝫ
de ipsius passione et resurrec
tōne ⁊ est tertius p̄s. qui bre
uiter agit de utroqꝫ . primus eni fuit Domi
quo multiplicati ⁊c̄. secundus Conserua me
domine et iste est tertius qui dividitur in duo
uicelicet in oratōnem pertinentem ad xpisti
passionem et gratiarum actōnem pertinentem
ad ipsius resurrectōnem secunda pars ibi Be
nedictus dominus . primo autem petit p̄s. in
persona xpisti a deo in generali . secundo su
am petitōnem exprimit in spetiali ibi Ne sit
primo uero petit exaudiri propter uitandum
periculum . secundo propter suum feruens de
siderium ibi Exaudi uocem ⁊c̄ ⁊ primo tan
git orandi propositum tamen effectu . secūdo
periculum qō in muneret et sue exaudicōnis
defectu . quantum ad primum dicit xpistus
secundum naturam assumptam loquens . Ad
te domine clamabo ecce orandi propositum
deus meus ne sileas a me sc̄z in passione ecce
propositum in effectu petit autem ne deus
pater sileat ⁊ hoc est petere qō a se homiē uer
bum suum non sepet qō ipletum est quia ver
bum carnem assumptam nunquam dereliquit
uel petere q̄ non sileat est petere q̄ sue oō
ne respondeat qō facit quando concedit qō
petitur . Sic autem clamauit xpistus in cru
ce Math. xxvii. Clamauit ihesus uoce mag
na heli heli hoc est deus meus ⁊c̄. nec ab eo
deus pater siluit quia sicut dicitur hebre. quin
to ¶ Cum clamore ualido ⁊ lacrimis offerēs
exauditus est pro sua reuerentia deinde tāgit
periculū q̄ imineret si non exaudietur dicens.
Nequando tacies a me sc̄z in resurrectōne Ex
assimulabor ⁊c̄. i. si taceas ⁊ non respondeas
potest autem uersus iste dici in persona cuius
liber fidelis ad deum clamantis i mineēte tēp
tatōne sicut et xpistus clamauit in sua passio
ne dicit phūs octauo de animalibus q̄ qua
dam bestiola in egipto uocata Jeresamō gre
ce q̄ pugnatura cum serpente semper primo
clamat auxilium ⁊ quia timet morsum serpen
tis intrat primo aquam postea arenā seu pul
uerem ⁊ postea pugnat cum serpente ita nos
facere debemus pugnat cum serpente antiq
clamandum est enim ad dominum pro auxlio
⁊ quia serpentis morsum timemus prius ingre
diamur aquas cōpuncōnis et puluerem humilia
tōnis ut humiliata sit in puluere a nima nostra
sic autem muniti poterimus tute pugnare p̄s.
¶ Damauerunt ⁊ salui facti sūt ⁊c̄.

XAUDI DOMINE UO
cem deprecatōis ⁊c̄ . hic petit ex
audiri propter suum feruens .
desiderium ⁊ primo suum desi
derium exprimit . Secundo eius feruorem per
opus ostendit quantum ad primum dicit sic
¶ Exaudi domine uocem deprecatōnis mee
dum oro ad te . est autem deprecari idem q̄
ualde precari secundum gramaticos . et ideo
deprecatō feruorem petentis importat . Sig
nanter uero dicit ad te quia multi licet ute
antur orare non tamen orant ad deum . quia
ad ipsum non ferunt mentem suam et tamen
cum dei iniuria uolunt exaudiri de quibus di
cit origener. in omel. de cananea sic . q̄ non
milli intumates ecclesiam in mille uersus ex
tendunt oratōnem quasi apud deum multitu
do sermonum opus sit tanquam ignoranti qō
postules non nulli uero quid dicunt nesciunt
labia solūmodo mouentur mens autem est de
ne fructu et aures eorum surde sunt . nō ora
tōnem tuam deum uis audire precem tuam
origener. non sic p̄s. qui dicit Deprecatus sū
faciem tuam in toto corde meo deinde feruo
rem suum per opus op̄endit dicens . dum ex
tollo manus meas ad templum ⁊ ceters . ex
ponendo hoc de xpisto per templum potest
ipsum celum intelligi uel ecclesia xpistus au
tem in cruce extulit manus ad hoc templum
funandum sc̄z ecclesiam uel ad templum .i.
ad celum extulit manus in cruce ut pro nobis
inter pellaret deum patrem dicens . ¶ Pater
ignoce illis quia nesciunt quid faciunt . p̄s. to
ta die expandi ad te manus meas Exponen
do uero de quolibet fideli per templum intel
ligitur ipse xpistus ad quez manus extollim⁹
dupliciter uno modo per elemosinarum largi
cōnem nam elemosina eleuat manus etiaz us
qz ad celum . ¶ Crisostmus omel. primo su
per secundam epistolam ad thimoth . dicit
sic si ad pauperum manus extenderis manum
ipsum tetigisti uerticem celi qui ei illic seder
accipit elemosinam prouer. xxi . manus suas

aput inopi et palmas suas extendit ad pa
rē xp̄m. Alio modo manus extolli
tur q̄ per p̄ceptorum ipletōnem. Nam pro
digiti manuū significant ipletōnem in ope
recem preceptorum. qui sic manus extol
lunt de manibus. quasi alas sibi faciunt
Et talis elevatō est necessaria ostōni. quia
ovatō est ascensus mentis in deum secundum
vas. dicit Aug̃. xiii. de animalibus q̄ sues
prevales non capiunt preciam nisi volāvo sic
in proposito nam preda est illud quod omēs
consequi intendimus sed hoc non capimus
nisi quodam volatu a terrenis desideriis ele
uemur gen. xlix. ¶ Ho prevam fili mi ascē
disti et ideo dicit apo⁹. i. thim̃. ii. volo vos
orare in omni loco levantes puras manus sed
aliqui hñt manus ita graves quasi pondere
diviciarum seu potius cupiditatis pecuniarū
ita ontustas q̄ non possunt deo levare ita al
te nam secundum p̄s. ¶ Dextera eorum re
plera est muneribus. sed si ipsi vellent ex cu
tere pondus illud tunc possent sed forsan tñ
fortiter heret manibus q̄ non possunt o quā
miseri sunt ꝙ ibescilles dicit phūs septimo de
animalibus q̄ pastores sciunt que oves pos
sunt hyemē sustinere ex hoc q̄ alique sūt ita
debiles q̄ glaciem sibi adherentem non pos
sunt excutere ꝙ ex hoc cognoscitur q̄ hyemē
non possunt sustinere. sic in proposito. nam
divicie quam diu fluunt et transeunt de ma
nu in manū sunt quasi aque fluxibiles naū. iii.
¶ Cutus divicie mare. sed quando in unum
sic congregantur q̄ non sic fluūt nec una pa
ab alia faciliter soluitur est quasi aqua conge
lata. i. glacies fortis gressus lubricitans cuius
causa est frigus vehemens q̄ caritas refriguit
apud eos zacha. xiiii. non erat lux sed frigus
ꝙ gelu. Quibus autem hec glacies tam forti
ter habet q̄ non possunt eā excutere debilibꝰ
mi sunt nec possunt futurā hyemē sez futurū
judiciū sustinere ꝙ ideo tanquā miseri movient
ace. viii. peccunia tua tecū sit in p̄ditōez ser⁹
ē de aliis qui faciliter hunc excutiūt ipsi enī
fortes exūtes timere non hñt p̄sal. xxxiii. qui
excutit ab oi munere manus suas ꝙ iste i ex
celsis habitabit.

ET SI NON TRADAS

me cū peccōribus ꝙ. hic explicat
ꝑ̄s suā orationē in sponsi ꝙ divi
ditur in duo ꝙ primo petit sua a

malis separari. secundo sue p̄tōnis tāgit
rōnem ut eis coniūgatur in cū. ibi qui loquū
tur quantū ad primū dicit. ¶ Ne simul tra
has me cū peccōribus sez in culpa dāpnatōnis
dicitur aūt peccator in proposito qui relinquit
in deū uel se ipsū Et cū operantibus iniquitatē
ne perdas me dicitur uero operari iniquitatez
qui relinquit in proximū petit aūt hoc q̄ re
putandus erat cū iniquis qui cū ipso crucifixi
erant seu cū petit seu precidit q̄ non eadem
rōe ipse ꝙ illi crucifigendus erat. q̄ ipse iuste
ipsi uero iuste ꝙ sic li. cū denotat magis ad
ciatōem in culpa quā in pena. potest etiā in
telligi versus ille ut sit ovatō viri iusti cuiusz
qui petit duo primū est ne iquinet ex cōsor
tio malorū ipsorū culpe cum dicit ¶ Ne si
mul trahas me cū peccōribus quō ei peccōres
a deo trahant p̄z per illud Rom̃. i. tradidit
eos deus i reprobū sensū ut faciunt que nō cō
veniūt Sic aūt tradi non est aliud quā p̄mit
tere i peccatū labi scām q̄ petit est ne eis ia
cietur in pena cū dicitur ¶ Et cū operantibus
iniquitatē nē. ultra aūt expedit eū qui cōuer
satur i medio natōis prave ꝙ perverse. sicut
deū omne dicit albertus xxii. li. de animalibus q̄
equi invicē se scalpūt ꝙ iō q̄n unus est corrup
tus corrūpit aliū suo anelitu. ita ꝙ homēs mu
tuo conversantes nituntur q̄si mutuo sibi pla
cere invicē ei unus alterū offendit ꝙ iō si unus
sit corupte vite scām illud p̄s. corrupti sūt ꝙ
ab hōmabiles facti sūt iniquitatibus faciliter
etiā aliū corrūpit suo anelitu. i. verbis ꝙ exē
plis corrūpūt ei bonos mores colloquia prava
grego. sup ezechielē omel. ix. sic verba ꝓtiōz
audiendo cottidie sumimus i mente sicut flan
do atq̄ respirando aerē trahimꝰ cotidie ꝙ sicut
malus aer assiduo flatu tractus inficit corpus
ita puersa locutio assidue audita infirmantiū
infligit animū ut tabescat delectōe prauī opis
assiduā iquitate sermonis hec grego. iō p̄s pe
tit Ne pdas cū impiis animā meā nomen. li. de
uitis phōz de diogene phō q̄ interrogatꝰ cur
homines ad horarem nec vellet cum eis uiue
re rñdit malos horreo ꝓpter pravā ipsoz vi
tā bonos vero qui viuūt cū malis sic facit ve⁹
frequenter sez horret bonos. i. deseruit in affli
ctōnibus ꝙ pmittit q̄ multa patiantur ad
versa ꝓpter malos cum quibus hñt familia
ritatē pal. xix. hūs q̄ oderūt dñm amicicias
iungeria ꝙ vicino inā quidē dñi mercharis ꝙ

UT LOQUAMTUR PA
cem cum proximo suo ⁊c̄. hic ex
primit causam quare a malis se
ueri petit ⁊ est culpa volositā
tis in causa quam tangit vicens . Qui loqui
tur ⁊c̄. sic loquebantur discipuli phārisęorum
xpisto qui missi sunt cum herodianis ut ihe
sum caperent in sermone vicentes . ¶ Ma
gister scimus quia verax es sicut habetur ma
thei.xxii. talis fuit ⁊ iudas de quo p̄s. Et enim
homo pacis mee in quo speraui ⁊c̄. tales enī
sunt multi qui tali modo innocentes levunt
Crisos .omel.xi. in inperfecto dicit sic talis ē
consuetudo omnium malignoꝝ ꝙ quando
aliquē in occulto grauius levere volunt humi
litatē illi ⁊ amicicias fingunt tales uocentur
similes aranee de qua dicit phūs octauo de ai
malibus ꝙ ē quoddam genus aranee magnū
qđ pendet sub tex ura sua ne uideatur a bestī
olis quis . qm̄ propter magnitudinē eius ne
posset alteri bern. occultari .sic in proposito
nam ficta amicicia ⁊ humilitas est textura ui
ri dolosi ysai.lix. Telas aranee texerunt sub
quibus tm̄ abscondunt a puulis suum malum
propositū quod aliter deprehenderetur quibꝫ
ipretatur p̄s. In corde ⁊ corde locuti sūt dis
perdat dñs universa labia dolosa dicit ysido
ros xvi.ethiōꝝ ꝙ cum acuendo ferro oleo
delicatior fit acies .i. habiliorem sęz ad scin
dendum . sic ē de lingua viri mali que ferrū
est ⁊ acuitur quando ad nocendum proximo
preparatur p̄s. ¶ Lingua eorum gladius acu
tus . sed oleo ungitur quando verbis dulcibꝫ
⁊ pacificis utitur ⁊ sic revocatur habilior ad
nocendum p̄s. Mollita sunt sermones eius su
per oleum ⁊ ipsi sunt iacula ⁊ revera ista sunt
iacula ⁊ premissa ⁊ iō magis feriūt .

AUTS SECUNDUM
opera eorum . hic petit seu p̄ci
cit potius malorum penam ⁊ di
uiditur in duo qr.primo petit eo
rum penam in generali .secundo eā determinat
in speciali ibi . ¶ Quoniam non intellexerūt
primo petit eorū penam retari iuxta culpe
quantitatē ibi. secundū opa ⁊c̄ . culpa autē
cōmittitur uel ope exteriori ⁊ quantū ad hoc
dicit Da illis scōm opa eorum uel studio ⁊
electione interiori ⁊ quantū ad hoc addit.

¶ Et secundū nequitiam adinventionū ipso
rū ꝙ sūt homo studeat ad inveniendū uiaꝫ
nocendi multū aggravat culpā ⁊ sic fecerunt
principes sacerdotū ⁊ seniores populi de qui
bus dicitur .Math.xxvi. ꝙ consiliū inierūt
quomodo ihesū dolo tenerent ⁊ occiderēt.po
test aūt ⁊ versus iste aptari similiter oībus
malis quibus deus mensurat quantitatem pe
ne secundum quantitatęz culpe grego.omel.
xiiii.super ezechielē nunc igitur metitur me
res pensat opera cogitatōnes consideret ut si
ne fine postmodum retributōnem reddat .
Math.viii. ¶ In mensura qua mensi fueri
tis remetietur vobis . sed multi qui non vi
dent statim retributionem imo potius vident
oppositum sęz ꝙ vias ipiorū prosperatur cre
dūt ꝙ istud non hēat veritatem ⁊ ꝙ deus
facta ipsorū non ponderet . Narrat Ualiꝰ li
bro .i. de dionisio siculo tyranno ꝙ cū spoli
asset tēpla et cōmisisset sacrilegia cū p
mare rediret ⁊ prosperū mare hēret dixit ad
cives suos subridendo utrectis ne quā bona nau
gatio ab ipsis diis immortalibus sacrilegis tri
buat qui cū dicit ualerius i filio pietas est ⁊
penas solvit quas uiuꝰ videbatur effugisse len
to ei gradu ad vindictā sui diuina procedit ira
tarditatē qz sui supplicii gravitate cōpensat
uat .sic insulti peccatores dinam bonitatē qua di
simulat et benigne cū eis agit quasi deriden
ter sed advertere deberent ꝙ tarditatē ulcio
nis recōpensat gravitate et sepe preter penam
eternā qua tales puit etiā temperaliter puniū
tur uel in se ipsis uel in prole sua exo ·20 .
¶ Ego sū dñs deus tuus fortis vindicans cōe
visitans iniquitatē patrū in filios in tertiā ⁊c̄
quātū vero ad penā futurā iplet illud apoc̄.
Quantū glorificavit se ⁊ i deliciis fuerit tm̄
date ei luctū et tormentū.

SECUNDUM OPERA MA
nuū eorū tribue illis redde ⁊c̄ .
hic petit ipsoꝝ penā retari scōm
culpe q̄litatē dicens. Scōm opa
manuū eorū tribue illis ut sęz qualē penā me
ruerūt talē redde illis vocat aūt in ꝓposito
opa manuū ipsorū exponendo versū istū spā
liter de ꝓpo violentā ⁊ sacrilegā in iectōez in
ꝓpm . redde retributōez eorū ipsis .i. sicut ip
si reddiderūt mihi mala ita retribuas eis ma
la ⁊ si ñ ꝓ eade cā qr ipsi retribuebāt mala ꝓ
bois eis qūt retribuēt mala ꝓ malis ⁊ potest

ste uersus aptari generaliter omnibus iniquis
quibus retribuetur secundum opera sua ¶ ius
gratitudinem suam bern. in sermone de cōuer
sione ad clericos dicit sic stupebit insipiens
cum ex modico semine uiderit exsurgere ma
sem seu bonum seu malum pro diuersa qua
litate seminis hoc qui cogitat nullum omino
parum reputat esse peccatum eo quod futurā
messem potius estimat quam se mentem sel
uant ergo dum nesciunt seminant duꝫ occul
tant homines iniquitates misteria dum ne
mitatis consilia celant. dum per ambulant
in tenebris negocia tenebrarum hec bern. gal
vl. ¶ Quis enim seminauerit homo hec de
metet qm̄ qui seminat in carne sua de carne
metet corruptionem et qui seminat in spiritu
de spū metet uitam eternam palladius libro
secundo dicit quod greci asserunt amigdala
nasci scripta qui aspiatur nucleus sanus sibi esse
integer amigdali qui sez debet esse semen arbo
ris future et in eo quodlibet infestabat et tūc
in luto et fimo inuolutus reponitur sic in ꝓ
posito riem amigdala est homo cuius nucleꝰ
est anima testa uero corpus tunc uero nucleꝰ
extrahitur integer quando mediante corpore
anima se totam per opus exterius ostendit
scribitur uero in nucleo ꝙ ipsa anima uel il
luminatur si bona est detore glorie quasi lit
teris aureis uel scribitur in ea quasi stramēto
si sit mala qz denigratur macula culpe ¶ si lit
ter⁹ nigerrimis in luto uero reponitur. siue
sit bona siue mala sed si sit bona réponitur i
luto humiliatis sicut dicebat beatus Job.
30. Cōparatus sum luto uel si sit mala in lu
to in mundicie uel ultionis sep̄. xv.
¶ Luto⁹ ultio⁹ ultra illius et uero in regnatōe
nascentur amigdale consimili modo scripta q
sez que fit in presenti pertinet ad qualitatem
premii et hoc est qđ dicitur apoc. 10. ¶ Iudi
cati sunt mortui ex hiis que scripta erant in
libris secundum opera ipsoꝝ

CONTRA NON IN
telleserunt opera domini et de
structurum ipsorum penam Ipsa
tialiter: tangit primo culpam ce
cem. ¶ Quoniam non intellexerunt opera
domini que quidē fuerunt opera spūalia sed
naturam ultionis sicut operatōis miraculorum
Et in ope manuū eius ꝙ dicitur quantū ad
opera spūalia secundum naturam assumptam
sicut sufficientia laborum fuit ergo hec culpa
ipsorum quia ipsi ad opera non attendebant
de quibus operibus dicitur Johan. v. Opera
que ego facio testimonium perhibent de me
et Johan. xv. ¶ Si opera non fecissem in eis
que nemo alius fecit peccatum non haberent
dicit plinius libro vii. ꝙ est quoddam genus
spine ingrate in potum cuius liquor in fusis occu
lis infert cecitatem omni animali cuius spina
est liquor in die pl. parcerunt sicut ignis spi
ne huius autem liquor infusus erat occulis
iudeorum et ideo uehementer excecati fuerāt
Sap̄. ii. excecauit enim eos malitia eorum uel
spine fuerunt res temporales quarum humoꝛ
i. amor occulis eorum infusus erat et excecta
uit eos unde Johan. xii. ¶ Cum tanta sig
na fecisset eorum eis non credebant in eum ut
sermo ysaie impleretur quem dixit et ceteris. ex
cecauit oculos eorum et indurauit cor eo
rum ut non uideant oculis et intelligant cor
de. Iacinor tangit penam dicens destrues illos
et non edificabis eos. i. enim repabiliter de
struentur qđ ipletum est per romanos qui eos
sic destruxerunt et de terra sua eiecerunt ꝙ
iam sunt miseri dispersi per orbē pl. disperge
illos in ueritate tua et depone similiter et illi
spiritualiter qui xpistum et membra eius perse
quebāt destructi sunt per ablatōnem gratie et nō
edificabuntur per collatōnem glorie.
¶ Alio modo potest uersus intelligi uniuer
saliter de omnibus reprobis quorum culpa
propter quam finaliter destruentur est non in
telligere sicut est intus legere opera domini que
posuit prodigia super terram. Omnes enim
tenentur illa opera sepe ad memoriam reduce
re tam opera scilicet diuinitatis quam etiam
humanitatis assumpte quod et iusti faciunt.
Crisostmus omel. decimo in imperfecto sicut
oculus quanto mundior fuerit tanto longiꝰ
uidet. sic et anima quanto longior fuerit a
solitudine mundiali tanto amplius proximi
a deo est cuius autem cordis oculos fum
um aspicit illius mens non potest deum ui
dere. Hec Crisostmus Aulcenna quarto de
animalibus. quod animalia annulosa ha
bent sensus multum acutos. et olfaciunt.
et gustant. et audiunt a remotis. et cetera

sic in proposito nam animalia anulosa vicun
tur illa que eōponuntur et circulis quasi anu
lis quibusdam sicut patet in apibus ⁊ bubus
et ideo animalia anulosa vtrentur viri iusti
quorum tota vita ex anulis dicit perfectōibus
virtutū seu perfectis operibus consistit et in
sistit tales habent omnes sensos optimos ut
sentiant a remotis quia non solum ista terre
na que iuxta nos sunt cognoscunt sicut illi q
oculos suos statuerunt declinare in terram .
sed potius vident gustant olfaciūt et audiūt
ea .que supra se sunt distantia a remotis sicut
celestia et diuina similiter non solum attendut
ad ea que deus facit in presenti sed etiam ad
opera que faciet in futuro que in presenti sūt
a nobis remota ps. ¶ Gustate et videte ope
ra dei .

BENEDICTUS DOMI
nus quoniam exaudiuit vo⁹ ⁊c.
hic ps. in psona xpisti ponit gra
tiarū actionē in qua fit mentio d
xpisti resurrectōne et primo p beneficiis per
sone sue collatis deum laudat. secundo bene
ficia populo xpistiano exhibita cōmemorat
ibi . Dominus fortitudo ⁊c. et primo deum
laudat pro sua exauditōne in generali . secun
do ostendit in quibus fuit exauditus in spetia
li ibi Dominus adiutor. quantum ad primum
est sciendū q⁹ aliud est deū benedicere nobis
et aliud est nos benedicere deo Nam deus bñ
dicit nobis quādo sua dona nobis cōfert nos
autem deo bñdicimus quando eius dona re
cognoscimus ab ip'o nos accepisse hoc autem
est iustum et gratitudo hoc exigit ut sc3 bñ
dictōnem dei nostra benedictōne recompense
mus idest pro beneficio gratias reddemus nō
solū iustū sed et expediens nam secundū doc
trinam phi inter motus nullus potest esse p
petuus et continuus nisi circularis processus
autem diuinorum bñficiorū in nos ē quasi ē que
si motus quidam et ideo nisi fuerit circularis
non potest perpetuari et continuari sap̄ .vii.o
bus mobilibus mobilior est sapia ⁊c . in an
mas sanctas se transfert et ideo nisi fuerit cir
cularis non potest perpetuari et continuari ef
ficitur autem circularis per hoc q⁹ beneficia
que ad nos procedunt per gratiarū actōnem.
deum tanquam in suū principiū reuertūt

dicit enim sene. epi ad lucill .n⁹. q⁹ gratiam
referre est ad eum a quo acceperis ferre et per
consequens sic poterit continuari et perpetua
ri processus ille unde et sancta in patria per
illum modū continuant et perpetuant dictuz
processum p̄s. ¶ In secula seculorum lauda
bunt te alioquin finiretur processus ille bern.
i sermone de vii misericordiis pemptoris siquidē
res est in gratitudo hostis gratie i unica salu
tis .q⁹ pro meo posse nihil ita displicet deo
in hominibus conversis quomodo ingratitu
do quippe alios specialiter esse filios gratie .
manifestū est ac ingratitudo uias obstruit grē
⁊ ubi fuerit illa gratia accessū non inuenit hec
bern. iō p̄s. ¶ Benedicam dominum in omni
tempore semper ⁊c.

DOMINUS ADIUTOR
meus et protector meus et cetera
hic ostendit inquibus exauditus est
in speciali et primo ostendit se ex
auditum quantum ad sui in passione defen
sionem. secundo quanto ad ipsius a morte re
surrectionem ibi Et refloruit quantuz ad pri
mum sciendum q⁹ xpistus in sua passione p
tanto dicitur ab hostibus protectus quia sim
pliciter in ipsum nihil agere poterant nisi qđ
volebat et qđ disposuerat sustinere dicit ergo
xpistus loquens secundum naturam assump
tam depersona assumente vel de deo trinitate
Dominus adiutor meus sc3 ad assequendum
dei passionem meam totum meū propositum
Et protector meus ut sc3 nihil sustinere mee
voluntati contrariū ⁊ cām aliquot dicens. In
ipso speravit cor meū ⁊ adiutus sū quasi di
cat spes mea .i. fiducia mea quā habui de do
est cā quare adiutus sū p̄s. spera in dño et ip
se faciet. Alio modo pōt versus iste intelligi in
persona cuiuslibet viri boni qui pōt de xp̄o
dicere Dñs adiutor meus sc3 cōfortauit inte
riue Et protector meos q⁹ sc3 defendit exterius
et cā est spes .i. fiducia mea ī xp̄o . narrat vin
centius in speculo naturali de leuiatā .i. draco
ne qđ ī mari insidiat ceto oēs que pisces ma
ris pugnā inter eos cernētes cōfugiunt ad ce
tū et si cetus victus fuerit oēs ad ipsū fugiē
tes moriunt . Si aūt vincere draco nequiverit
a fautibz suis fetidissimū odorē emittit quē tū
cetus a se reicit et sic se sibi adherētes defen
dit sic in ppōsito . Nam in mari huius mun
di fuerunt duo cete grandia videlicet prim⁹

vosm⁹ et secundus adam xpistus. Gene.i.
¶ Creuit cete grandia. Iaudem est uno qui in terra serpit in aqua natat i aere uolat et sæco signat dyabolū qui ubiqz et singulis statibus hominum insidiatur. pugnauit uñ cum primo cete et uicit non solū ipsum. sed et oēs sibi adherentes quales sūt oēs peccati culpole ab ipso contrahentes ut mortui sūt ꝛ sæco uicit apo⁹ Rom.v. ¶ Sicut per unū hominem in hunc mundū peccatum intrauit ꝛc. sic ꝛ i omnes homines mors pertransiit pugnauit et contra secundū. sed ab illo uictus est qđ sentiens festiuū ouorem a suo ore contra xpistum emisit quando xpristo per su os victū est. ¶ Si filius dei es descende ut credā. sed hoc xpistus respuit ne uel inuito dyabolus uinceret et salutem omniū impediret sic autem uincens xpristus omnes sibi subditos. i. in xpristo sperantes protexit. Ro ma.v. ¶ Si enim ob unius delictum multi mortui sunt multo magis gratia dei et donū in gratia unius hominis ihesu xpi ipleuit habundauit. sæco dicit ps. inberare deo bonū est ponere in domino deo spē meā ꝛc.

flos ut subtili uestimento humanam est compta ex qz xpistus fuit ut subtili uestimento humano ō sola uirginea. quia secundū omiā fuit formatū ut purissimis sanguinibus uirginis ut quia nulli fuit grossities peccati obnoxiū habu. in seruo ne ut floreret flos uirgo uirginis filius flos conditus uirginis electus ex uirginibus flos in quem prospicere desiderant angeli flos qz cuius odorem resuscitate mortui hec habu. p pter qđ dicit cantic.ii. ¶ Ego flos campi et lilium conuallium. sed postmodū flos effe cunt i passione secundū illud ysai.lxvi. ¶ Tūc est spes ei nequ deest nec uirtus. ipse est cui de quo dicit ps. In sole posuit tabernaculū suū .i. soli exposuit uenustū illi corpus suū Jo cob añ. i. scribitur Exortus ē sol illi uocat ut ure fecit femū .i. carnē qz oīs caro fenū et flos eius decidit et decor uultus eius deperit reflorui et ista caro i sua resurrectōe qñ maiori gloria scz immortalitatis uiet ne est. dicit ysaias xxvii. etbiqz. qz inflorabit et dupler gratia scz licet coloris et odoris. constat autem quod in illa carne utraqz gratia singulariter fuit gratia quidem coloris. Osee.xiii. Facies eius sicut sol. estimenta autem facta sunt alba sicut niz. gratia etiam odoris qz cantic.iiii. Existimenta tua sicut odor turis. et ibidem Odor unguentorum tuorum super omnia aromata sæco sibi cōpetit illud eccliasti.lo. quasi flos rosarum in diebus ueris. deinde cōuertit se ad gratiarum actionem dicens. Et ex uoluntate mea .i. libenter et prompte confitebor illi scz confessione laudis ps. ¶ Confitebor tibi domine in toto corde meo quoniam audisti uerba oris mei. Illo modo potest istud uersus applicari humani generi quantū ad electos in resurrectione. Item caro nostra floruit in sua prima conditione per domū inno centie. deinde emarcuit per subtractionem prime illius gratie. sed postmodum reflorescet in resurrectione perhonestes glorie. Tertio modo potest exponi moraliter sic sunt enim in ipsa carne nostra due flores scz decor abstinentie et puticicie. decor autem puticicie p supponit decorem abstinentie. Ambrosius li bro de ieiunio. cui non uenerabilis abstinentia cuius totū appetit per ignorantiā cuius pudorem non lesit obiectus ieiuniorum continentie magisterii est puticicie disciplina b uasticos mentis castigatio carnis hec. Ambrosius ieco

I REFLORUIT ¶ Ero mea ꝛc. hic ostendit se exaudi tum quantum ad sui a morte re surrectionem. primo uero tangit suā resurrectionē. secundo conuertit se ad gratiarū actionē et quātus uersus iste pos sit exponi de ipso propheta dauid qui liberatus a multis persecutionibus dicere poterat carnē suam reflorusse .i. pristinū decorem re cepisse qui enim sunt in magna solicitudine et multis mœroribus cito efficiuntur rugosi et ui dentur quasi senescere. econuerso autem est de his qui uiuūt in leticia propter qđ dicit puer. xvii. ¶ Animus gaudens etatem. facit floridā spiritus tristis exsiccat ossa. sicc tus uero est propinquissima qualitas senectu tis et ideo floret caro in prosperis perdit au tem florem in aduersis sed reflorat cum de aduersis mutatur in prosperā. et ideo reflore re carnem non est aliud quā homiē de angu stiis liberari cū conuenientius sicut et ꝓcedē tia exponitur uersus iste de xpristo. qui prō secundū carnē floruit in sue conceptione. et nō ē.gz sicut dicit phūs secūdo de uebatoribz

euo floruit per abstinentiã scz refloret .i. secun
do floruit per continentiã z precipue per virgi
nalẽ munditiã .unde singulariter beata virgo
dicere potuit reflouuit caro mea. Narrat mole
rius ab vsuario quẽ cũ die mortis sue audi
isset preconia trũphoruũ suoruũ recoli quibus ab
modũ previtus fuerat ait se tantũ una victo
ria gloriari z interrogatus qua respondit quia
inimicoruũ nequissimũ domini carnẽ meã unde
singulariter expulit vecordẽ munditie virginalis
z ideo in quocunqz coniuncta sunt abstinen
cia z virginalis munditia dicere potest illud
canticũ. ¶ Flores apparuerunt i terra nostra z
Potest aut versus iste exponi moraliter z ap
tari beate virgini cuius caro floruit z reflore
it floruit enĩ primo spiritualiter z secũdo cor
poraliter . spũaliter quidẽ per vecordem virtutũ
z munditie castitatis dicit enĩ ysidorꝰ. decimo
septimo libro ethimoꝝ . ꝙ in floribus est du
plex gratia scz coloris et odoris Castitas uero
z precipue huius virginis utrunqz gratiã ha
bet coloris quidẽ quia fuit sibi candor albedi
nis et sicut albedo per philosophũ est men
sura omniũ colorum quia plus habet de luce
sic z munditia huius virginis mensura est oĩa
munditie quia plus habens de luce gratie z eo
magis est color huius floris admirabilis quia
simul erant z candor ẽpnie castitatis z rubor
feruentissime caritatis ut dicere possit illud .
ps. ¶ Domine i voluntate tua prestiti. de. m.
uirtꝰ. Est etiam in flore isto gratia odoris qz
castitas bene redolet sicut per oppositum lus
uria et in continentia fetet . unde et peccata
carnis maxime sunt in immũdicie . z ideo ꝙ ali
qui pelegunt fetorem luxurie suscitari mundi
cie multis est nature rationali contrarium .qz
sicut ysaac bonus odor virtute sua antequam
malus penetrat et cicius immutetur olfactus
ab vromatico quam a fetido . Sic et naturalis
ter pelegit homo castitatem redolentẽ quaz
immundiciam carnis fetentem .et si oppositũ
accidat corruptio nature est et si igitur aliud
non esset in flore previcto scz mundicie virgi
lis nisi odoris fragantis carpendus et posten
dus esset flos ille Ideo dicit plinius libro xxi.
ꝙ in egypto minime sentitur odor floris z cau
sam assignat quia ibi est aer nebulosus z ros
civus aut lo flumine sic in proposito Nam in
egypto sunt qui in tenebris peccatoriũ ãbulãt

Egyptus enim tenebre interpretatur . hi ue
ro qui supra fluuiũ carnalis voluptatis qui cõ
tinue exponunt fumos grossos scilt in mun
ne delicie habent quasi semper aerem habẽt
spũ nebulosũ et impurum et ideo quanta sit
fetentia vitiorum siu florum spũaliũ sentire
non possunt et ideo castitatẽ tam huius hoc
te virginis quam etiam aliorũ et aliaz virtu
tum eisdem minime in facto apprecientur . De
quibus tamen dicitur . Can. ii. vinee floren
tes odorem dederunt . Secundo autem flores
et ipsa coperaliter p excellentiã secundicitur
quando . scz virgo ieste floruit virgo domini
et hominem genuit . Dicit glosa super luce .
capitulo xiii. ꝙ in ficu loco floris fructus ere
scunt . sic in proposito nam ficus secundum
ysidorũ xvii. libro ethimoꝝ. a fecunditate dicit
qua feracior est ceteris arboribus . Sic et vir
go hec que domini et hominem protulit cete
ris mulieribus hec nũc loco floris fructum p
tulit quia flos suus fructus benedictus erat .
unde dicere poterat illud eccle. xxiiii . Flores
mei fructus honoris

DABIT DOMINUS FORTITU

do plebis sue ꝛc̃ . postquã cõ
memorauit bñficia exhibita xpris
ti hic cõmemorat bñficia exhibi
ta et exhibenda populo xpistiano et primo
tangit beneficia exhibita. ultra beneficia ex
hibenda sibi . ¶ Salutem fac . quantum ad
primum dicit dominus fortitudo plebis sue .
suple est ecce unum beneficium quia scz forti
ficat et roborat interius conferendo gratiam
et protector saluationũ xpi sui est .i. saluãto
rũ per xpm suũ ecce aliud beneficiũ scz pro
tegit exterius contra aduersariorũ potentiam
dicit Augustꝰ super ps. centesimũ scom si et
lũ pot dissentire a protectõe terre et venti po
terit nõ protegere timentes se ꝛc̃ . celũ undi
qz circa terrã est sic protectio dei manet sup
timentes eũ hec Augustꝰ. Quantũ ad primũ
est sciendũ ꝙ iõ consequenter postquã dictũ
est Et reflouuit caro mea ꝛc̃ . subiungitur do
minus fortitudo plebis sue. qz eo ipso ꝙ de
dit nobis carnẽ illam floridam in cibũ fortifi
cauit nos ut ambularemus in fortitudine ci
bi illius usqz ad montẽ dei et hoc patet tam
ex natura illius carnis . quia caro illa prestat

optimū nūtrimentū dicit ei ysaac de dictis ꝛ
constantius ipantegui ꝙ aliqua prestet nutri
mentū qđ fortiter adheret nutrito nec potest
faciliter abradi ab eo qđ nutritur .ꝛ sunt illa
que non faciliter alterantur . sicut frumentū
bonū qđ propter sui subtilitatē multum pene
trat ꝛ qz uix cōsitate quadā fortiter .adheret
mēbro quedā uero faciūt nutrimentū . quod
faciliter abraditur ꝛ sunt illa que faciliter al
terāt sicut ous et herbe inter priā uero con
stat ꝙ sunt carnes quedā unde ꝛ dicit ysido
rus xvii.libro ethiō. ꝙ aclete primo utebā
tur ficubus donec pictagores docuit carnes
esse cibū fortiorem sic dico in proposito nam
inter omnes cibos quibus anima nutriri pōt
optimū nutrimentum frumentū illud de quo
dicitur Johannes xii. nisi granū frumenti ꝛc
ꝛ caro ipsa xpristi que fortissime penetrat et
adheret secundū illud Johan.vi. ¶ Caro
mea uere est cibus ꝛ qui manducat meā carnē
ꝛc. in me manet et ego in eo .unde est cibus
optimus pro aclētis qz maxime fortitudinem
prestat et uitam prolongat Ambro. super ps
Beati inmaculati dicit sic qui uitam manu
cat mori non potest quomodo ei morietur cui
cibus uita est quomodo deficiet qui habuerit
uitalem substantiam hec Ambro. Johan.vi.
¶ Qui manducat meam carnē ꝛc. uiuet in
eternū . Item patet ex natura huius floris .
dicit enī phūs octauo li. de aialibus ꝙ apes
que pascuntur floribus mōtanis sunt alie quā
ille que pascuntur ex floribus ortensibus quia
iste quarum cibus est ex floribus montanis et
sunt fortiores ꝛ plus laboris sustinentes sic ē
dā inter homines . nam ortus solet iuxta hu
catōnem hominum plantari .et ideo que nas
cuntur in terra que iuxta nos est uel in carne
nobis uicina corruptibili nascuntur in orto ꝛ
flos ortensis est uel decor mundialis uel carna
lis ysa.i. ¶ Erubescitis super ortis quos ele
geratis cum fueritis uelut quercus defluētibz
foliis mons autem est uirgo que florem id est
xpristuz secundū carnē produxit ps. ¶ Mōs
in quo beneplacitū est deo habitare i eo mōs
etiam est sublimitas dīne nature ysai.xliii .
¶ Seuebo in monte testamenti ꝛc . similis
ero altissimo . ubi ortus est flos id est xpristus
secundum naturam uerbi . ꝛ ideo in xpristo
sunt duo flores montani id est duplex natura
ꝛ utroqz cibantur fideles dum uitam rite su
munt nature et est magna dīa inter eos quo
rum cibus est ex floribus priuis ꝛ secundis .
quia qui pascuntur floribus montanis sunt ꝛ
fortiores ꝛ plus sustinentes laboris iii. Re.xix
¶ Ambulauit in fortitudine cibi illius ꝛc .
usqz ad montē dei ꝛc .

ALUUM FAC POPULUM
tuum dñe ꝛc . hic cōmemorat
beneficia nobis exhibenda . que
xpistus suo populo orando ipe
trauit ꝛ ideo proponitur hic oratō illa xpri
sti que habetur in uirtute Joban.xvii. Non
rogo ut tollas eos de mundo . sed ut serues
eos a malo . hoc est enim qđ hic dicitur .
¶ Saluum fac populum tuum domine ꝛc .
et petit saluator quatuor remedia contra qua
tuor mala que nos ab eterna patria retardant
ꝛ impediunt scz contra infirmitatem paupertā
tem cecitatē ꝛ grauitatem . quia enim infirmi
sumus parū proficimus quia pauperes ad ne
cessaria nobis non sufficimus quia ceci stantes
a recto deficimus quia graues bona inchoata
raro perficimus .et ideo contra infirmitatem
propter quam inuicte et parum proficimus
petit dicens Saluum fac populum tuum do
mine et nos etiam cum eo petere debem⁹ iux
ta illud Jero. xvii. ¶ Sana me domine et
saluabor saluum me fac ꝛc . contra nostram
paupertatem petit remedium dicens Et bene
dic hereditati tue : benedictō enim dei mul
tiplicatōnem bonorum efficit ps . Benedixit
eis et multiplicati sunt nimis ꝛ Job primo .
operibus manuum eius benedixisti et posses
sio eius creuit contra nostram cecitatem petit
dicens Et rege eos . cecus enim indiget alio
dirigente .unde sicut homo noster exterior p
pter sui cecitatem indiget regi ab interiore
homine et aial cito uemat cum sui periculo
propter quod dicit Jeronimus libro secundo
contra iouinianū Sic quomodo equi absqz re
ctore precipites ruūt ira corpus sine ratōne ꝛ
aperto anime in suum fertur interitum . sic
etiam et homo noster interior indiget regi a
deo ꝛ ab homine xpristo . sed dicit phūs sep
timo de animalibus ꝙ capre non habent rec
torem sue speciei quoniam sunt naturaliter ue
loces ꝛ leuis cursus . secus autem uidemus
in ouibus ita est modo de illis reprobis quoꝝ

ſpiritus eoos appellat et ſtatuet a ſiniſtris in
uitio ut patet .Oath. xxv. ſunt enim eoꝝ
ueloces ut leues .q; ueloces pedes eorum ad
effundendum ſanguinem et pedes eorum ad
malum currunt imo et tñ in circuitu ipſi am
bulant ꝙ rectorem ſue ſpei habere non poſ
ſunt ſecus enim de electis quos ouibus ſpūs
cōparat habent enim rectorem propriē ſpeciē
ſcz ſpiritum Apoc.ſeptimo ¶ Agnus qui in
medio troni eſt reget illos contra quartū uero
malū noſtrū ſcz grauitatem propter quaꝝ bo
na inchoata raro perficimus petit, dicens.
¶ Et extolle illos uſqꝫ ineternum .conſtat ei
ꝙ ex naturali corporis pondere grauitate pre
mimur ⁊ tardamus ſecundum animā ſāp.no.
no. ¶ Corpus ꝙ corrūpitur aggrauat ani
mam ⁊ deprimit ⁊c.et tamen per gratiam de
anima corpus uehementer extollit ſicut enim
corpus quando dominatur de anima, facit in
formū • ita et anima ſi dominetur de corpo
re facit celum qđ eſt uehementer extolli dicit
enim Criſo. ſuper primam epiſtulam ad Ti
mocheū.omel.decimo quinto Sic terre con
glutinati ſumus ſicut uermes circa gurgitem
uolitamur corpus nobis dedit deus a terra
ut id in celuꝫ reducamus non ut per id ani
ad terram diuellamus terreſtre eſt ſed ſi uolu
erimus celeſte fit hec Criſoſtomus Apoc.xxi •
¶ Suſculit me in ſpiritum in montem mag
num et altum et pſal. lxxiii. Si gloꝛificaue
ris eum dum non facis uias tuas ⁊c. Soſtol
lam te ſuper altitudinem terre, ſignanter de
ro dicitur ineternum ut referatur ad illud ꝙ
immediate premittitur ſcz extolle illos ſquia
Aliud eſt extolli per ſuperbiam.. et aliud
eſt extolli per gratiam et uerum gloriam.
nam qui primo modo extollitur ſolum extol
litur ad tempus modicum .unde dicit Albet
tus primo de animalibus ꝙ uita ralpe non
durat ſuper terram niſi ſpacio unius hore uel
duarum ad plus et eodem modo eſt de hiis
qui more talparum terram fodiunt et in tene
bris ambulant quia licet eleuentur ſuper ter
ram cum uita eorum talis non ſit dicit
cit pſ.uidi impium ſuper exaltatum et eleuatuꝫ
ut ciſtrui et ecce non erat ,ſed.qui extollit
per ueram gloriam extollitur ineternum dicit
enim beatus Auguſtinus in quodam ſermone
quamuis meritorum diuerſitate fulgebit pri
mum aliis magis aliis minus ⁊c, tñ quantū
pertinet ad uitam ſine qua eorum non eſt uita et
ratio eſt quia ſicut dicit beatus Jeronimus ad
Paulam ad hoc nati ſumus ut uiuamus ineſt
mum ideo ſicut dicitur .ii. pet .i. ¶ Sic agi
te ut per bona opera certam uocationem et
electionem faciat ⁊c. Sic enim habunꝺanter
miniſtrabitur uobis introitus eternum reg
num ⁊c.
¶ Pſalmus dauid ,in cōſummatione taber
naculi ideſt cōſummatione eccleſie . nota ex
poſitionem in gloſa.

FFERTE DOMINO

filii dei ⁊c. In iſto pſ per cō
ſummationes eccē per ſpm ſanc
tum et eius ſeptiformē grāz
inuitat pſ. adagendum gra
tias deo in eccleſia iam perfecta et diuidi.ur
in duo quia primo inuitat ad gratiarum acti
onem ſecundo ponit diuinorum beneficiorū
commocationem ibi .Vox domini ſuper aquas
inuitat autem pſ.nos ad off.rendum deo mu
nera pro gratiarū actione et diuidꝫtur in tria
primo ei oñdit q debeāt offerre ſecōo qđ debeāt
offerre ibi Afferte dño filios ⁊c.3o ubi debeāt
offerre ibi Adorate. quantum ad primum er
go dicit Afferte dño filii dei non enim accep
tat deus munera illorum quorum perſone nō
ſunt ſibi acceptę grego.mora.xxii ab omnipo
tente deo munus non et munus non accipitur
qđ corde obligato in malitia profertur mūdo
ri ei debet prius q munus offerre uult deo qz
cōꝙ deo datur et mentis mente penſatur ⁊c
ideo non abel et muneribus ſed et abel mu
nera oblata placuerūt hec grego.ecclie.xxxiii
Dona iniquorum non probat altiſſimus nec
reſpicit in oblationibus iniquorum nec in mul
titudine ſacrificiorum eorum propitiabit pec
catis qui autem ſint filii dei et qui non offen
dit ipſa ſimilitudo . nam filius dicitur quia
fit ut ille propter quem dicit Ambroſius libro
de iſaac ꝙ mago eius in confeſſione noſtra ha
beat in operibus et factis haberi in electione
et ſi fieri poteſt tota eius ſpecies exprimatur
in nobis hec Ambroſius . dicit philoſophus
decimo nono de animalibus. ꝙ geniti quando
ꝙ aſſimulantur parentibus non tantum i cre
atione naturali ſed etiam in accidentalibus
quia multi geniti habent in corpore maculas

vulnerales ſimiles maculis generantium hec philoſophus talis ſimilitudo multum arguit pro filio q̄ ſit filius talis uiri .ſic in propoſito nam in naturalibus omnes aſſimulantur deo eſt enim in ipſis quedam ymago nature vis reſpectu dei ſed in aliquibus eſt erium ſimilitudo ſuper addita tam expreſſa quā q̄ etiā in maculis vulneribus aſſimulantur xpriſto ita ut dicere poſſint illud Apo⁹. ad galat⁹. vi. ¶ Ego ſtigmata domini ieſu ī corpore meo porto . ⁊ ſunt illi qui carnē ſuam crucifixerūt cum uitiis ⁊ concupiſcentiis cruce ſcz penitē tie qui dicere poſſunt illud bern. omnia que mundus amat crux mihi ſunt delectatiō carnalis honores diuitie uane hominum laudes . que uero mundus reputat crucem illis affixus ſū illis adhereo toto amplector affectu hec bern. qō ē euidens argumentum pro ipſis q̄ ipſi ſunt filii dei eph.v ¶ Eſtote imitatores dei ſicut filii carissimi . deinde declarat quo ſit deo offerendum ⁊ primo ponit ſacrificium corporale . ſecundo ſpūale ibi Afferte domiō gloriam . quantum ad primum ſciendum q̄ in ueteri lege licet fiebat oblatiō de tribus generibus alium quadrupedum ſcz de bobus et capris et agnis . tamen ſacrificium de agnis fuit magis acceptum . unde ⁊ precipiebantur ex hiis duo agni ſingulis diebus offerri unus mane ⁊ alter veſpere et ratiō huius duplex eſt una quia agnus maxime repreſentabat illum de quo dicitur Johan.i. Ecce agnus dei qui erat finis omnium ſacrificiorum . Alia cauſa eſt q̄ per agnum ſignificatur perfecta obedientia dicit enim yſidorus duodecimō ethiō⁹ q̄ agnus dicitur ab agnoſcendo deq̄ preceteris animantibus matrem agnoſcat ideo etiam ut ⁊ ſi in magno grege erret ſtatim balatu recognoſcat uocem parentis ſic ⁊ perfecte obedientes uocem matris . ideſt xpriſti uel prelati ſtatim recognoſcunt parenti ad ipſi⁹ preceptum errores ſuos corrigere et ī omnibus obedire utuntur enim doctrina diogenis phi qui dicere conſueuit ut habetur in li⁹ de uita phōrū . Si quis dederit mihi bonū cum amore conſilium preſta illi cum amore obedientiam xpriſtus autem ex affectu paterno dedit nobis bona et optima conſilia . ⁊ iō prestatur ſibi a bonis ex amore obedia . de obedientia uero dicitur .i.Reg.xv. ¶ Melior eſt obedientia quam uictime grego.moza. xxv. obedientia uirginis iure preponitur . q̄ per uictimas aliena caro per obedientiam uero voluntas propria mactatur .i.pr̄.i. quaſi filii obedientie ꝛc.⁊ ipſi ſancti in omni conuerſatiōe ſitis ⁊ ideo obligatio de agnis maxime fuit deo grata dicit grego. Afferte domino filios arietū idcſt agnos qō ⁊ carnaliter de carnali ſacrificiō ſecundum ritum ueteris legis intelligi poteſt . ſpūaliter uero intelligendo per agnos accipiuntur innocentes et obedientes ⁊ ē ſenſus Afferte uos ipſos deo tanquam filios obedientie bernardus in ſermone de purificatiōne ille pro nobis hoſtiaz obtulit preciſionem quam habuit nimirū . qua precioſior eſſe non potuit et nos igitur faciamus qō poſſumus optimum qō habemus offerentes illi qō ſumus utiqz noſmetipſos hec bernar⁹ narrat ſerm. li⁹ de beneficiis q̄ ſocrates phūs cuz ceteri diſcipuli plura offerrunt dona eſchines pauper diſcipulus eius ſe ipſū obtulit ſibi dicens quicquid melius habebit ſe ſibi obtuliſſe ceteros aūt cum pauca ei dederint plura ſibi ⁊ melioza retinuiſſe . unde inquit te obſecro ut hoc munuſculum paupertatis mee extolas ⁊ ornatius facias diligentia tua ſcu. reſpōdit ſocrates ſe ab eo nimis magnum recepiſſe ⁊ libenter ſe daturum operam ut faceret meliorem .ſic qui obedientiam deo offert ſe ipſum deo offert in in ſeruū maximum eſtimat tale donum ⁊ paratus erit tale donum ſua diligētia ornatius facere .qui uero alia dona deo offerunt ⁊ proprie uoluntatis domū ſibi retinent ⁊ conſtat q̄ melioza ſibi retinent et ideo eſt ipſorum munus deo munus gratum .Dece. duodecimo ¶ Afferte mihi dilectum . idcſt animam meā ymagine in ſignitū uel per filios arietū intelliguntur fideles quorum patres fuerunt arietes idcſt apoſtoli qui duobus comunibus idcſt duobus teſtamentis orbez uicerunt ⁊ hoc ſignificant duo cornua īmitur ēpoli ſicut dicitur hic in gloſa eſt ergo ſenſus offerte uos deo ſicut ueri filii ⁊ imitatores apoſtolorum tales filii erant quibus apoſtolus ſcribit ad gal. quarto . ¶ Filioli mei quos iterum parturio et cetera .

ffERTE DOMINO
gloriam et honorem hic tan
git sacrificium spūale dicens
Afferte domino gloriam et
honorem iteſt toti trinitati
cui debetur gloria rōne qua eſt omnis crea
ture principiū. et bonū quia ipſe eſt oia et e
ture finis .unde et felicitas eſt ut numero bo
norum honorabiliū secundum philoſophum
primo ethimo. uel afferte domino obeſſe ꝓpo
gloriam rōne nature dine et honorez rōne
nē assumpte hoc autem facimus quando om
nia opera noſtra in honorem et gloriam dei
facimus ut quando gloriam et honorem prop
ter deum refugimus dicentes .Non nobis do
mine non nobis .ſed nomini tuo da gloriam
uel poſſumus inter oblatōnem glorie z hono
ris ſic diſtinguere ut uz oblatō glorie eo dicam
pertineat oblatō uero honoris ad corpus naz
z anima et corpus in ſacrificium laudis offe
renda ſunt bernhardus in ſermone de purifi
catōne .quis mihi tribuat domine ut oblatō
nem meam dignetur maieſtas tua ſuſcipe
re duo minuta habeo domine corpus et ani
mam dico utinam hec tibi perfecte poſſim i
ſacrificium laudis offerre bonum enim mihi
longeq3 glorioſius utq3 utilius eſt ut tibi me
gis offerar quaz ut deferar ipſe mihi hec bern
hardus vi.ethīn.i. ¶ Soli deo honor z glo
ria afferte dño gloriā nomini eius hic tripli ca
tetur ut gloriā dño offeram⁹ et eſt cā itera
tōnis duplex una ex parte offerendorum . ut
dicit enim pſidorus libro ſexto ethicē ꝙ duo
ſunt que offeruntur donum et ſacrificium do
num dicitur quicquid auro uel argento uel a
lia spē efficitur ſacrificium eſt uictima et que
cūq3 in ara cremantur unde ſacrificium non ē
niſi de re prius uiua . Sic z ſpūaliter lo
quendo offerre debemus deo z bona noſtra
exteriora et etiam interiora .interiora uero ra
tōnem ſacrificii habent .quia ſacrificium deo
ſpūs contribulatus uel ſicut dicit lactātius li
iiii.duo offerēda ſunt donū et ſacrificiū donū
ipperuū ſacrificiū ad tps deo utriq3 i corpo
le offerendū eſt donum eſt integritas animi
ſacrificium laus et hymnus hec lactātius alia
cauſa eſt ex parte eius cui offerendum eſt .qz
ipſe eſt et creator et redemptor et rōne utriuſ
q3 debemus offerre ſibi gloriam ideſt ipſum
glorificare hoc eſt enim obſequium per quod
ſpecialiſſime recognoſcimus eius dominium .
Ambroſius libro primo de uita beata ſeruus
es qui redemptus es et quaſi domino ſeruitu
tem debemus et quaſi redempto tē .ita liber
tatem accepiſti ut miniſſe manu miſſionis tui
debeas de patrono tuo noueris legitimuz ob
ſequium defendum ne ab ingrato reuocetur
libertas hec Ambroſius narrat nalerius libro
ſecundo ꝙ lex athenienſium fuit ꝙ libertus
cōuictus a prōno de ingratitudine iure liber
tas eripitur dicente prōno eo libertum ſuz
ſe debere tanti numerus ſez libertā
tis ipſum eſtimarem nec eo duci poſſum .ut
credam urbi utilem quem domi celeſtium u
deo habi ergo et eſto ſeruus qui liber eſſe uel
iſti hec ille dic facies ſpiritus .nobis ſi i gra
ti fuerimus non exhibentes ſibi debitam reue
rentiam et honorem ipſius enim liberti ſum⁹
Tum deo nos redemit ut libertati donaret
deo ap⁹ .1.cor.vi. empti eſtis pretio magno
glorificate et portate deum tē.adorate domi
num in atrio ſancto eius .hic oſtendit ubi ſit
deo offerendum quia in atrio ſancto deeſt .in
eccleſia uel materiali uel ſpūali eſt enim eccle
ſia ſpūali quis merito per fidem ſpē et carita
tem et propter iſta tria dicitur eccleſia atriū
eſt enim atrium ſecundum philoſophum decimo
quinto ethicōz.magna edes ſine ſpatioſo do
mus et dictum eſt atrium eo ꝙ adeuntur ei
tres porticus ſic et eccleſia tres porticus habz
proiectos iſtis autem tribus ſez fide ſpe z ca
ritate ſpecialiter colitur deus bernhardus in
ſermone de uirtute omnes nihil aliud eſt orō
quam mentis deuotio deeſt conuerſio in deum
per giā et humilem affectum fide ſpe et cari
tate ſubuiſa uel per atrium ſanctum intelligi
tur mens ſancta que dicitur atrium a tribus
porticibus ſez rationabili irascibili et concupiſ
cibili quibus deum adorare tenemur ꝑſ. In
troite portas eius in confeſſione et atria eius

DX DOMINE Super
aquas deus maieſtatis tē .
hic ponit diuinorum benefi
ciorum cōmunicatōnem .et
primo cōmemorat preterita
deinde futura ſeu preſentia ibi . ¶ Domi⁹
uirtum populo tē primo uero oſtendit diuā
miāz ex beneficiis,ſecūdo iuſtitiaz ex iudicia

bi dominus dilu|uium : ſunt autem iſta bñfi|cia ſecundum expoſitõem hyſtorie ſuperficialẽ bñficia p̃ſtita antiq̃ populo iſr̃itico ſcõm ue|ro expõe hyſtoricã iteriorẽ ſũt bñficia p̃ſtita nouo populo iſrahelitico .i. ppło xp̃iano ẽ eĩ ſacre ſcripture ſẽſus hyſtoricus duplex uz in|terior ꝛ exterior proſequendo ergo ſecundum ſingulos verſus utrũqz ſenſum primo tamen premiũ facit p̃ſ. duo q̃ pr mo bñficia recolit ſecundo gratias reddit ibi Intemplo eius ꝛc̃ Prima pars in duo q̃ primo cõmemorat bñfi|cium preſtitum in exitu iſrahel de egipto. ſe|cundo bñficia preſtita de deſerto ibi Clox do|mini confringentis primo vero bñficium cõ|memorat .ſecundo ipſum vehementer ponde|rat ibi dominus ſuper aquas eſt autem bñficiũ iſtud primũ ſcõm primam expoſitõnem dio maris rubri ut filii iſrahel ambularent p|ſictum in medio eius ſicut habetur exo. decimo quarto dicit igitur vox domini ideſt imperi|um domini fuit ſuper aquas ſcz maris rubri . ut ſcz dicerentur deus maieſtatis intonuit .i. flauit vehementer ut deſiccarentur ſic enim ha|bet .ex.decimo quarto ¶ Cumqz extendiſſet moyſes manum ſuper mare abſtulit illud do|flante vento vehemente ꝛ urente tota nocte ꝛ vertit illud in ſiccum .ſecundo autem modo exponendo eſt hic ypbia de hiis que furata ſunt circa xp̃iſtum baptiſatum ꝛ ipletõ eius habetur luc̃.tertõ. ¶ Sic ihesu baptizato et orante apertum eſt celum ꝛc̃.vox de celo fac|ta eſt hic eſt filius meus .Et hoc fuit domini maieſtatis ideſt deum patrem intonare verbũ ſcz ſibi coequale gignere ſeu verbum infinitũ a ſe genitum ſuo teſtimonio mundo reuelare p̃ſ. ¶ Et intonuit de celo dominus ꝛ altiſſi|mus dedit vocem ſuam . poteſt autem ꝛ aliter exponi miſtice de predicatõne xp̃iſti nam to|nitruum eſt ſonus factus in nube nubes autẽ fuit natura humana a xp̃iſto aſſumpta .ꝛ ĩõ deus maieſtatis intonuit quando filius dei in natura aſſũpta predicauit iſta autẽ vox fuit p̃ dicatõnis fuit ſuper aquas ideſt ſup oẽs hoĩs in mortem fluxibiles ꝛ ſignanter dicitur ſup homines ꝛ non ad homines .quia de ſupernis ꝛ celeſtibus humanam fuit ꝛ poteſt iſtud ap|tari predicatõni aliorum Nam per aquas poſ|ſunt intelligi voluptates carnales ꝛ mundia|les ſeu mundus iſte . Nam et mundus mari compatur ẽ ergo ymaginatõ p̃ſ. quaſi ĩ hiis

|uqus ſint unes multe ipſe autem deus pater eſt ſicut falconarius qui in equis uenatur. nã in tali uenatõne utitur falconarius tympano nu'us ſonitu aues de equo facit aſcendere fal|co autem ſuper equos volitans aues aſcenden|tes rapit ſic etiam eni ꝛ deus pater utitur vo|ce predicatoris tanquam tympano ipſe enim predicator .non eſt niſi inſtrumentum dei ab ipſo motum propter qõ dicit p̃ſ. ¶ Ecce da|bit voci ſue fortẽ predicatoris ſono vocẽ vir|tutis ꝛ hoc eſt dominũ maieſtas intonare ſcz prefatum tympanum pulſare et ſonitu autẽ huius tympani terrentur aues ꝛ de equis ca|dunt quando auditores cõpuncti predic|tas oẽs relinquũt falco aũt deſuper volitans eſt filius dei de quo hic dicitur q̃ vox domi|ni ſuper aquas uel ipſe ſpũs ſanctus . de quo genñ.i. ¶ Spũs domini ferebatur ſuper aquas ſic ergo aſcendentes a xp̃iſto rapiuntur ut ſi|bi in coporentur ideſt veri xp̃iſtiani effitiun|tur .i.teſſ.quarto Rapiemur cum illis obui|am xp̃iſto in aera ꝛ ſic ſemper cum domino erimus .uel a ſpũ ſancto ut ſpũales ꝛ nõ car|nales efficiantur ecc.octauo . cum aſcendiſſet ſpũs domini rapuit philipum .deinde predi|catum bñficium vehementer ponderat primo ex parte operis . ſecundo ex parte operantis vir|tutis ibi Clox domini in virtute quantum ad primum dicit .Clox domini ſuper aquas mul|tas q̃ ſuper aquas maris ꝛ fuit opus mirabi|le dicere illo modo aquas tantas uel ſecũ do modo exponendo de aquis baptiſmatis dici|tur vox domini ideſt imperium ſeu poteſtas do|mini fuiſſe ſuper aquas multas quia non ſolũ ſuper aquas iordanis in quibus xp̃iſtus fuit baptizatus .ſed uniuerſaliter ſuper omnes a|quas quia omnibus aquis .contulit vox dei .i. xp̃iſtus verbum patris virtutum regnatiuz ꝛ hoc fuit etiam mirabile opus ut ſcz qui pri|mo natus eſt ex terra terrenus poſtmodum renaſcatur ex aqua ꝛ fiat celeſtis quaſi de na|tura illarum aquarum de quibus p̃ſ. ¶ Aque que ſuper celos ſunt laudent nomen domini. Et ideo dicitur . ¶ Clox domini ſuper a|quas multas et ceteras . Quia in baptiſmo ac|cepit verbum ad elementum et fit ſacramen|tum et ceteras .

OX DOMINI IN Cfir
tute ⁊c̄.hic ponderat prefatum
bñficiū ex parte uirtutis agentis
Duo enim bona consecutus ē po
pulus ille ex prefato opere q̄ submersionem
hostiū ⁊ ideo fuit uox illa in uirtute ideſt ma
gne potentie similiter ⁊ liberū per mare tran
situ q̄ erat opus magnificentie ideſt magne
ēt.tientie exponendo uero secundo modo di
citur uox Domini in uirtute q̄ ex iperio dat̄
iustis ut recte ⁊ uirtuose uiuant ē aūt uox po
mini in magnificentia q̄ ex eodem datur ut
miracula faciāt uel uirtus pertinet ad rectaz
conuersatōnem ⁊ magnificentia ad fimalem re
muneratōnem que fiet a deo magnifice ⁊ nō
solū liberaliter magnificentia enim scdm phi
losophū quarto ethiōr. a liberalitate disting
uitur q̄ respicit sumptus sub ratōne magni
tudinis habet enim pro materia sumptū mag
nos aūt erit illa remuneratō in excessu gen̄.de
cimo quinto. ¶ Merces tua magna nimis
potest aūt ⁊ iste uersus aptari uerbo angeli
q̄ dictum: est uirgini fuit enim uox illa in uir
ture ratōne promissionis inestimabilis promi
sit enim dicens. sanctus spūs superueniet ī
te ⁊ uirtus altissimi obumbrabit tibi. nō que
gō nascetur ⁊c̄ ⁊ fuit etiam in inmagnificētia
ratōne operatōnis admirabilis quam tangit
bernhardus in sermone de spū sancto dicens
missus est quoluber tortuosus a dyabulo ut
uenenum per aures mulieris in ipsius mentē
trās fundent ⁊ sic refunderet in totius posteri
tatis originem missus est Jeruī angelus Ga
briel a deo ut uerbum patris per aurem virgi
nis in uentrem ⁊ mentem ipsius eructaret ut
eadem uia intraret antitodū qua uenenū irra
uerat hec bernhardus dicit Auicenna quīto
de animalibz q̄ aues alique impregnant̄ ex
uento ueniente a pte sui mariti ⁊ auditu uo
cis eius sic ⁊ auis ista uirgo bñdicta dei spō
sa spū sancto afflata ⁊ uoce sui sponsi cū om
ni deuotōne audita impregnata est .August.
in sermone de annūctiatōne sola impregnata
nec uiciata exonerata nec uacuata q̄ sic es et
angelo salutata Aue gratia plena ⁊ ideo dice
re poterat uirgo beata illud ysai.xxxti. reuela
ta est i auribz meis uox domini exercituū pōt
etiam ⁊ aptari uersus iste sermoni predicato
ris cuius uox est domini ⁊ dicit̄ in uirtute quia
deo uirtutem recepit ad conuersionē fideliū
bem.in sermone de conuersione ad clericos.
conuersio animarū opus dine uocis est non
humane est aūt ⁊ uox ille in magnificentia.
qui subsequit̄ miracula scdm illud Marc̄.ultc
q̄ Illi aūt profecti predicauerūt ubiq; dño
⁊c̄ sermone confirmante sequentibz signis ⁊c̄

OX DOMINI CONfrin
gentis cedros ⁊c̄.hic cōmendat
bñficia prestita in deserto ⁊ pri
mo tangit bñficia pertinentia
ad remotōnem mali. secundo beneficia per
tinentia ad assecutōnem boni ibi. Vox domi
ni preparantis ⁊c̄. primo uero tangit remoti
onem hostilis impugnatōnis. secundo remo
tōnem diuine ultionis ibi uox domini interce
dentis ⁊c̄.primā uero delectōnem hostiuz cō
memorat secundo populum dei ad suos hos
tes quantum ad uires cōpat ibi. ¶ Et con
minuet ⁊c̄.quantū ad primū sciendum q̄ p
cedros in proposito intelliguntur uiri magni
⁊ fortes .cedri autem libani fuerunt reges et
populi habitantes iuxta montem libani sicut
amorrei ut habetur Josa.xiii. et alii istos au
tem amorreos cū seon rege psorum debella
uit populos pfrahel ⁊ optinuit terram eo rum
antequam intrarent terram promissionis sicut
habetur numerorū xxi.dicit ergo uox domini
ideſt iperium domini fuit cōfringentis cedros
et robustos. Et confringet dominus cedros
libani .i.amorreos ⁊ alios inhabitātes libanū
multi enim inhabitabunt iuxta libanū etiam
usq; ad tempus dauid qui non poterant a fi
liis israhel exstirpari sicut habetur iudic̄.ii.et
iii de quibus dicitur hic quasi de futuro .Et
confriget ⁊c̄.Alio modo moraliter exponit̄
sic q̄ per cedros propter sui altitudinem in
telliguntur superbi homines. ¶ Per ce
dros uero libani intelliguntur demones quoz
superbia incepit in monte candido ideſt in ce
lo empireo deus autem suo iperio confriget
hos et illos Aug.in sermone de ascensione.
altus est deus humilias te ⁊ uenit ad te erigi
te ⁊ fugit a te humilia de proprio respicit ut
attollat alta de longe cognoscit ut deprimat
hec Aug.ps̄.Oia cornua peccōrum confringā
⁊ exaltabuntur cornua iusti .conuenienter aūt
agens de humiliatōne et confractōne super
boꝝ ⁊ potentum cōpat eos cedris.i.linguis

arr uis ⁊ in altitudine montis frustis ⁊ ta
les arbores sepius confringunt cirsō omek.
n. in inperfecto dicit sic semper grandis ptās
maiori timori subiecta est sicut ramuli arbc p
in excelso positarū etiam si leuis aura flauerit
mouet sic ⁊ sublimes homines in colmie dig
nitatū existentes etiam leuis nūcii fama cōtur
b at hec crisō⁹ ysa. xxii. ¶ Succidam in ex
celsas cedros uel potest expeni moraliter sic
q⁹ secūda pars uersus sic expositō prime nā
dominus confringet cedros scz altos ⁊ po
tentes non qualescūqz q⁹ deus potentes non
abicit cū ipse sit potens sed cedros libani .i.
altos per superbiā ⁊ potentes ad expellendū
suam malitiā . tales aūt intelliguntur per ce
dros libani propter duo primo q⁹ cedri licet
alibi sicut fructuose sicut dicitur in hystoria
ierosolimitana unde ⁊ maritime sunt valde
fructuose tamen cedri libani pulcre ⁊ sublīs
ualde sunt steriles sic predicti elati ⁊ potētes
quantumcūqz eleuentur .⁊ pulcri sunt in ap
pentia hominum tamen sine fructu sunt . et
hoc est rōnabile .dicit enim phūs decimo sex
to de animalibus qđ illud qđ generatur cōtra
naturam dignum est esse sterile non alio fatiē
te ipsum sterile q⁹ est secūdario est sterile nul
lius autem generatō est magis contra naturā
quam superbi . q⁹ est contra actorem totius
nature ergo necessario est sterilis ex se ipso .
ysa. xli. Dabo in solitudinem cedrū .secundo
⁊ libanus interpretatur candor est enim mōs
in quo sunt niues aquarū candore sic uocat
candor autem niuis a modico calore resolui
tur quanto magis a magno sic ⁊ omnis splē
dor superborū est quasi candor niuis qui peri
bit apropinquante calore incendii eterni nec
mirū q⁹ secundū August. xxi. de ciuitate dei
nihil sit ruat melius niues quā palee . constat
autem q⁹ palee faciliter īcenduntur sic ⁊ splē
dor totus superborū paleis .i. bonis tempora
libus ⁊ uanis aptis incendio conseruatur que
cū apropinquāte igne p̄dicto uitet igne iuui
cii erunt causa celeris consumptōnis .uel reso
lutōnis Iero. xxii. ¶ Succendent electas ce
dros .tertō modo exponitur allegorice ut sit
ppbia de cōuersione fidelium nā pro cedros in
telliguntur potētes de gentibus per cedros li
bani potentes de iudeis qui cōfracti sūt p hu
militatē cōtritōis ⁊ cōpunctōis p̄s. Ligna fruc
tifera ⁊ oēs cedri ⁊c. laudent nomen dñi

ET CONTERET Eos
tanquam uitulū ⁊c. hic populū
dei ad duos hostes cōparat nos
hostes erunt imbecilles ⁊ cōminu
entur sicut uitulus sed dilectus populus dei
erit robustus sicut filius unicornis qui omne
resistens sibi perfodit ⁊ uentilat dicit grego .
Et cōminuet eos scilicet predictos cedros .i.
cōminuet eorū uires tanquam uitulum libani
q⁹ non erit in eis maior potestas ad resisten
dum quam in uitulo qui ducitur ad molādū
dicit autem uitulū libani signanter q⁹ liban⁹
fuit mons pascuis habundans in quo nutrie
bantur uituli postmodum īmolandi Et dilec
tus scz populus dei erit quemadmodum filius
unicornum .antiqui patres unicornibus cōpa
rantur q⁹ in uno deo ⁊ cultu unius dei glo
riabantur quorum filii erant illi de quibus hic
agitur .Alio modo exponitur iste uersus de
populo ad fidem xpristi conuerso qui in tan
tum cōminitus est per penitentie contricōnez
ut esset quasi uitulus ⁊ hoc propter tria . pri
mo q⁹ multi contriti sunt ut se ipsos offerēt
martirio corporali sicut uitulus libani de īmo
latur uel saltem martirio spūali . nam ⁊ ipsa
macriatō corporis ⁊ sufferentie laboris ē quas
si quodam martirium spūale bern⁹ in sermoē
de omnibus sanctis .qđ martirium grauius est
quam inter epulas esurire iter uestes multas
algere paupertate primi iter diuitias quas offert
mundus quas ostentat malignus quas desi
derat noster appetitus hec bern. p̄s. inponent
super altare tuum uitulos .secundo q⁹ dicit
origener super rō. sic uitulus tanquam falce
quecūqz inuenirit secat ita ⁊ populos quasi ui
tulus ore ⁊ labiis pugnat ⁊ arma habet i uer
bis ac precibz hec origener ois. decimo quar
to .reddemus uitulos labiorum tertio cōpara
tur uitulo q⁹ sicut dicit Auicenna septimo .
de animalibus uitulus natus statiz lac matris
sugit sic ⁊ qui conuersi sunt perfecte ad xpri
stum mox ⁊ effitiuntur filii xpristi qui se ma
trem appellat eccle. xxiiii. ego inquit mater .
pulcre dilectōnis incipiunt gustare sanitatem
eius p̄s. ¶ Gustate ⁊ uidete quam est domi
nus ⁊ illi suauitati incipiunt fortiter inherere
ysa. xxviii. ibi pascetur uitulus ⁊ ibi accubit⁹
⁊ dilectus quemadmodū filius unicornium .
Istud etiā uel potest dici de populo ad xpri
stum conuerso .nā populus dilectus a xpristo

est quasi filius unicornis .i.xpisti qui unicor
nis dicitur qi in celis est sine matre unde et
propter duas naturas secundum quarū utrū
gs ipse fuit quasi unicornis ponitur in plurali
unicorniū huius autem filii sunt omnes ueri
xpistiani qi sibi fiunt ut ille Math.uicesimo
tertio. ¶ Patrem nolite uocare uobis super
terram unus est enim pater uester qui in celis
est .sed si simus filii unicornium ergo ⁊ nos
unicornes sumus qđ uerum est .nam unū cor
nu tantum habemus .i.fidem unam que est
cornu idest potentia ⁊ arma nostra contra om
nes hostes . sed aduertendum q9 sicut dicit
plinius libro octauo unicornus pugnaturus cū
elephante prius limat ⁊ acuit cornu suum ad
saxum sic ⁊ nos pugnaturi contra dyabolum
cornu nostrum limare ⁊ acuare debemus . est
autem acuties huius cornu uera caritas quasi
extrema ⁊ subtilior pars ipsius. unde sine ea
redditur istud cornu in utile ad pugnandum
.i.cor. decimotertio Si habuero oēm fidem
ita ut montes trasferam caritatem autem nō
habuero nihil sum . acuitur autem cornu ad
saxum .i.ad xpistum quando consideramus
quanta pro nobis sustinuit. hoc est enim qđ
maxime in nobis caritatem accendit quod us
ipleuit pro nobis illđ ysa.lo. ¶ Corpus meū
dedi percussoribus ⁊ genas meas uelen
tibus faciem meā non auerti abincrepantibus
⁊c.iō posui faciem meam ut petram durissi
mam uel alio modo ista secunda pars uersus
intelligitur de xpristo qui dicitur filius unicor
nium.i.antiquorum patrum qui unicornes di
cebantur ut superius dictū fuit uel erat filius
unicornium quia erat filius dei patris qui tan
tum unicū gignit filium ⁊ filius uirginis que so
lum habuit unigenitum ⁊ ideo dicit dilectus
idest xpristus de quo luce tertiō . hic est filius
meus dilectus .quasi filius unicornium idest
antiquorum patrum ⁊ dicitur quasi filius .qr
in similitudinem hominum factus est ⁊ habi
tu inuentus ut homo sed tamen si ipse fuit fi
lius unicorniū ergo ⁊ ipsi unicornis fuit ps.et
edificauit sicut unicornium sanctificium suus
dicit plinius libro octauo q9 unicornis i lō
gitudine par est elephanti sed crura hñt mul
ta breuiora ⁊ ideo est elephante inferiorū cor
nu uero suo aluū ipsius petit ⁊ perforat scies
ipsum esse terminorē sic ⁊ xpristus in longitu
dine duratōnis patrem ipsi dyabolo .imo et
longitudine maior secundum illud ps. Ante
lucaferum ex utero genui te sed tamen ab alti
tudine sua defecit quia superbiam dyaboli nō
attigit unde habuit crura breuiora et munit9
est ab angelis et assumpsit enim naturam cor
poris ⁊ anime que fuerunt ipsius crura quia
ipsis cucurrit ad nos et exultauit ut gigas ad
currendam uiam in his autem fuit minō ⁊ per
naturam dyabolo ⁊ ideo factus est eo inferior
idest humilior huius aluum penetrauit quādo
infernum spoliauit nam infernus est quasi uē
ter dyaboli ubi reponit omne quod deuorat .
eccli.iiii.xxix . ¶ Profundum abissi pene
trauit ideo de xpristo dicitur mi.xxi. cuius for
titudo similis est riuocerontis idest unicornis
et in ps . Exaltabitur sicut unicornis cornu
meum .

OR DOMINI INTER
cedentis flammam ignis ⁊c. Hic
tangit beneficium qđ erat remo
tio diuine ultionis ⁊ dividitur i
duo secundum remotōnem seu mitigatōnem
duplicis ultōnis quarum prima fuit pro pecca
to murmuratōnis .secūdo pro peccato infide
litatis ⁊ desperatōnis secundum ibi uox dñi
concuscientis quantum ad primum est scien
dum qđ sicut habetur nñ.xi. populos israhel
pro labore murmerauit contra dominum ⁊ ex
ortus ignis deuorauit extremam partem cas
trorum sed orante moyse absortus est ignis ⁊
hoc est qđ ps.dicit u ox dñi intercedentis flā
mam ignis ⁊c.idest extinguentis nam inperi
um domini extinctus est uel potius hic tan
gitur aliud beneficium quod habetur nñ.deci
mo sexto .nam sicut habetur . ibi pro morte
datam ⁊ abyron quos terra cum suis absorbu
it murmurauit contra moysen ⁊ aaron dicens
uos interfecistis populū domini ⁊ iō egressus
ignis cōsūpsit plus quā xiiii.milia.hoim aarō
uero sūpto turibilo et ī posito tinuamate ste
tit inter uiuos ⁊ mortuos ⁊ pro populo depre
cabat ⁊ plaga cessauit ⁊ iō dicit uox dñi int
cedētis.i.dividentis flāmā ignis nā ad īperium
dñi facta ē diuisio illius ignis aaron mediante
inter uiuos ⁊ mortuos unde textus iero.habz
uox dñi dividens flāmā ignis .Alio modo ex
ponitur secundum basilium de igne infernali
qui sic dividitur q9 separabitur ibi. lux a ca
lore . Sic quod reprobi sentient calorem

ad sui penam ⁊ tamen non uidebunt lucem
ad solatiū uero bonorum in celo empyreo ig
neo est econuerso quia ibi est lux illuminās
⁊ non flāma cōburens hic uero de igne infer
ni intelligendum est sic qđ dampnatis nō lu
cebit ad sui solatium sed potius ad sui penā
ut uiderent secum in penis quos habebant cō
sortes ī culpa grego. nono. moza. illic ignis ad
consolatōnem non lucet. ⁊ tamen ut magis
torqueat ad aliquđ lucet nūqȝ sequaces quos
qȝ suos secum in tormento reprobi flamma il
lustrante uisuri sunt quorum amore uelique
runt hec grego. uel tertō modo exponitur il
lud de igne concupiscentie cuius flamma est
prava delectatō uel prauus cōsensus quā uox
domini idest iperium intercidit. q huius flā
mam prohibet uel q iuuat per suam gratiam
ne ignis ille in flāmam exurgat. Et est hic ad
uertendum ꝙ sicut dicit philosophus libro
de problematibus Ignis corrumpit tribus
modis. ¶ Uno modo per materie cōbuscibilis
subtractōnem. Alio modo per extinctōnem
sicut per aquam Tertō modo per caloris ex
tranei attractōem. ¶ Unde ⁊ lucerna iuxta ig
nem magnum non ardet q maior calor ad se
minorem trahit sic ⁊ feruor concupiscentie.
tribus modis interciditur uȝ per subtractōēȝ
occōnis ⁊ iste modus est facilimus bernardꝰ
sermone vii. misericordiarū multa in peccata
facile ecidissem si data esset occasio. sed dei
miseratōne talis oportunitas non me appre
hendit prouerbiorū xxvi. cuȝ defecerint ligna
extinguet ignis Alio modo per extinctōnem
que fit per lacrimas cōpūctionis Ecclesiast. 3o
¶ Ignem ardentem extinguit. tertio p at
tractōnem que fit per feruorem diuine dilecti
onis q non potest ignis concupiscentie flā
mas producere si flamescat igne caritas si ei
ignis iste sit uehemens trahit ad se totum de
siderium hominis alioquin si flāma concupis
centie sit maior fiet econuerso in figura hui9
ignis turribili ignez a populo extinxit ut sup
tactum fuit sic fuit de illo qui dicebat eccl. li.
¶ In medio ignis non sum estuatus. de ide
mitigatōnem scde ultōnis que fuit pro pecca
to infidelitatis ⁊ desperatōnis cum dicit uox
domini concuscientis ⁊c. ⁊ primo innuit di
uinam ultōnem secūdo ponit eius mitigatōēȝ
ibi uox domini preparantis quantum ad pri
mum sciendum ꝙ sicut habetur nū. xiii. ⁊ de
cimo quarto cum moyses eduxisset duodecim
exploratores in terra promissionis illi redeun
tes omnes preter duos scȝ. caleph ⁊ iosue
detraxerunt terre et posuerunt populum
in desperatōe optinendi terram propter for
titudinem inhabitantium. propter quod do
minus iurauit ꝙ nullus de toto populo exce
ptis duobȝ predictis intraret terram sed om
nes morerentur in deserto ⁊ ideo dicit ps.
Uox domini idest instrumentum dei concus
cientis desertum. idest terrentis filios israhel
in deserto. ¶ Et cōmouebit dominus deser
tum cades idest habitantes filios israhel qua
draginta annis precipue in deserto cades et
iuxta ubi ⁊ mortui sūt littera uero Jeronimi
habet. Uox domini parturire faciens deser
tum cades ⁊ secūdum hoc exprimit hic ipsa
mitigatō dine ultōnis predicte fuit enim mi
tigatō ultōnis ꝙ loco patrum debebant filii
nasciturī intrare. ⁊ ideo di
cit. ¶ Uox domini faciens parturire deser
tū cades ipsū enim desertum perturbabat eos
qui intraturi erant dicit sūt desertum partu
rire. q locus est principiū generatōnis quȝ
somodum ⁊ pater. Alio uero modo potest
exponi prima littera sic ꝙ per desertum intel
ligit peccator a gratia dei desertus quem ta
men uox dei concutit ⁊ cōmouet ad penitenti
am concutit quidem timore tormentorum et
cōmouet amore premiorum interpretat sūt
cades uno modo mutus ⁊ ideo desertum ca
des signat eos qui primo per culpam deser
uūtur ⁊ postmodum per gratiam reparentur
⁊ imutant. Tertio modo potest exponi de
peccatoribus in futuro iudicō qui tunc uoce
domini idest sententia iudicis dicentis illud
Math. xxv. Discedite a me maledicti ⁊c. cō
cutient ⁊ cōmouebūt timore ⁊ stupore q sicut
dicit greg. omel. ii. sup ezechielē que mēs erit
hois eterni iudicii sententiā non formidātis
ibi ei tunc cuncta simul peccā ante oculos re
deūt ibi oia que cū delectatōe acta sūt ad meō
riā cū pauore reuocant hec greg. p desertū
ueo icelligūt mali lapsi p desertū uero cades
ꝙ scȝ glosa interpretat sanctū legis itell igūtur
mali clerici q sce legis notitiā habuerūt quoȝ
pena grauior inuit q maiꝰ ē arborē cōmoueri
a loco suo. i. trāsferri quā cocuti q cōcuti po
sit ipa i loco pmanēte sic ⁊ laici i futuro saltē
i suo gradu ⁊ ordie remanebūt clerici uero ñ

sed quasi ab omni gradu & ordine expellentur
tanquam pictores omnibus narrat plinius de
quodam pictore qui pinxit puerum unum se
rentem uuas ad quas cum aues aduolarent
credentes uuas veras esse pictor opi suo vix
it uuas melius pinxi quam puerum . Nam si
puerum ita perfecte pinxissem . aues utiq; ti
muissent sic in proposito nam botrus uuarum
est populus xpi ad unū collectus & in xpisto
uite vera exortus puer autem qui uuas portat
est clerus cuius est officium populi defectus
supportare aues aduolantes sunt maligni spi
ritus qui uuas istas nituntur decerpere & ratō
est q; uue melius sūt depicte quam puer. nā
si clerus in ordine uno ita bene pingeretur et
uirtutibus ornaret q; uinus appetet nō ad
uolarent aues tamen libere sed timerent . sed
modo est econuerso melius enim pingit po
pulos quam clerus . ideo bernhardus libro de
contemptu mundi loquens de malis clericis
dicit sic cum resurgere cepint homines unus
quisq; in suo ordine ubi pictas generatō ista
letabitur si ad milites forte diuerterint exsuf
flabunt eos q; minime secum laborem sūt pe
ricula tollerarūt . sic & agricole sic negotiato
res & singuli quiq; ordines hominum a suis
nos similiter arcebūt finibus utpute qui i ho
minum labore non fuerūt quid ergo restat ni
si ut quos omnis ordo repellit pariter & accu
sat eū sortiantur locū ubi nullus ordo. sed se
pitternus horror inhabitat hec bernhardus eccl.
duodecimo . ¶ Cōmouebunt custodes do
mus & mirabūt uiri fortissimi & sap. quarto .
cōmouebit illos a fundamentis & usq; ad sup
premū desolabūt &c.

OX DOMINI PREPA
rantis ceruos &c. hic secundam
litteram cōem tangit prefate ul
tōnis mitigatōnem que fuit pre
patō filiorum qui intrarent loco patrū terram
promissionis & quantū ad hoc dicit. Cuius do
mini idest ipsius preparentis ceruos idest fili
os indeserto natos admodū ceruorū qui ide
serto nascunt & educant preparentis inquaz
ad optinendum terrā promissam pōt aūt et
hoc intelligi aliter de hiis quos deus predes
tinauit ad optinendū terrā uiuentiū qui per
ceruos intelligūt in proposito primo q; cerui

velocitet currūt & obstantia facilitet transeūt
tam spinosa quā lutosa sic & electi uelocitet
ad patriā tendentes et ea spinosas delectatō
nes curarū mundialiū quā lutosas delicias vo
luptatū carnaliū transiliūt bern. li. de cōtēp
tu mūdi āfractuosa siquidē uia est & in ambu
labilis facilius q; perueniens spretis omnibz
quā aceptis ps . ¶ Qui perfecit pedes me
os tanquā ceruioz. scdo q; sicut dicit ysidor⁹
xii. ethiōz. cerui si q̄n in mensa fluius uel ma
ria transnatant capita climibus precedentium
supponūt sibi q; inuicē succedentes nullū la
borē ponderis sentiūt Sic electi mare hui⁹ se
culi transcituri se inuicē mutuo iuuant iplentes
illud apo⁹. ad gal. vi. Alter alterius onera
portate & sic adimplebitis legē xpi . i preceptū
caritatis puer. v. cerua carissima & gratissim⁹
huius. certō q; sicut dicit phūs li. de animalibus
oia cornua animaliū sunt uacua preterquā cerui
que sunt dura & non est cōcauitas in eis sic &
pecōz cornua uacua sunt q; ois eoz potia et
gloria inanis est sap. iii. Cuacua spes illoz hec
sūt sunt illa cornua de quibus amos vi. In
fortitudine ura assūpsimus nobis cornua ecōtra
electi scientes q; deus uacuū odit scōm illud
ero. xxiii. Nō appebis i cōspectu meo uacu
us cornua solida & dura hnt q; ois ipsorum
ptās & gloriacō in deo ē qui oia iplet boitate
i. Re. xvi. iple cornu tuū oleo tō cōsulit can
viii. mi dilecte assimulare capre hinlo q; ceruo
tū sup montes aromatū . qrto q; scōm plinii
li. cerui etas appet in cornibz q; singulis annis
adiciūt ramos usq; ad sex annos. Sic & electi
usq; ad etatē perfectā se perfectōem uite que
senario itelligitur nō desūt pficere i uirtutibz
ita ut singulis temporibus pficiāt de uirtute in
uirtutē grego. mora. cū eoz uita differtur sēp
ad melius fortitudo proficit eis q; p augmē
ta tēpoz crescunt & lucra meritoz & rō est q;
cōtinue in se sentiūt electus illud ps. sicut cer
uus desiderat ad fontes &c. ita desiderat aia
mea ad te deus & reuelabit cōdensa hic tāgi
tur benefitiū pertines ad profectū boni & est
bñficium ducatus in solitudine. nā de nocte
habuerunt columpnam ignis que illustrabat
densitatem tenebrarū noctis . uel densitatem
scopulorum in deserto uel densitatem saltus
unde tectus Jero. habet Reuelans saltus alio
modo exponitur istud de reuelatōne misteriō
rū dei que in sacra scriptura latēt Math. xi.

¶ Abscondisti hec a sapientibus ⁊c. revelasti ea parvulis. tertio mō per contrā intelligitur umbrosito⁹ prave conscie propter quā nō apparet in prīti quid in ea sit piculi sed nox tui xp̄s oīa in futuro revelabit bern. li. in sermone de conversione ad clericos est ei. non tm̄ nox virtutis sed ⁊ radius lucis ānuncians giter hominibus pecca noxa. ⁊ illuminās obscondita tenebras ⁊c. quid ei illo agitur sine radio sine verbo nisi ut sis noverit semet ipsū. agitur si quem conscie liber revoluitur misera vite series est tristis quorā historia replicatur illuminatur rō ⁊ evoluta memoria veluti quibusdam eius oculis exhibetur hec bern. puer. xxvi. Qui opit odiū fraudulenter revelabitur malitia eius in consilio Et in tēplo eius oēs dicent gloriā hic p̄ proiectis bñficiis gratias deo reddēs qui promittit p̄s. vate gloriā laudi eius.

DOMINUS DILUCIUM in hiatu facit ⁊c. hic agit de divina iustitia qz p̄z et iuditiis tāgit ei duo iuditia dei quoz primū fit per aquā. scdo per ignē quantū ad primū dicit Dñs diluviū inhitare facit. i. descendere super terrā habitabilē. alia hz dñs in diluvio fecit valet tanquā iuxta vel iuxtā⁹ per diluviū alter sic dñs diluviū in hiatu facit. i. terrā que diluvio operta fuit facit in hiatā quantū ad primū iuditiū dicit Et sedebit dñs rex inceternū. i. ipse qui est dñs rex inceternū sedebit iudicaturus. scdo vel sedebit in iuditio factur⁹ dñs ⁊ rex inceternū ¶ Sciendū ē aūt q⁹ alia hīā ⁊ est iero. hz sic dñs diluviū inhitat ⁊ sedebit ⁊c. ⁊ scdm hoc tangit hic duo de xp̄o uz miseriā quā apud nos sustinuit ad gloriaz apud p̄rem promeruit quantū ad primū dicit dñs diluviū inhitat per diluviū intelligitur vehemens tribulatō nā ⁊ aqua tribulatōez signat diluviū est inundatio aquaz iusto aūt diluvius xp̄s inhitavit nobiscū cōversatus qō potuit et multitudie aquaz a xp̄o procedentiū de q⁹ bus dicit bern. in sermone p̄ sancto clemente sic accipe triplicē aquā quā tibi salvator apponit plorat sup laserū ⁊ super civitatē iherusalē ⁊ hec est aqua prīa Sudat iminente ia passionis xp̄i vel hora ⁊ hec est aqua scda nō ab occultis tm̄ sed a toto corpe manans ia tercio tertia est aqua quā dicimus de latere eius una cū sanguine emanasse ⁊c. prima quidē a pectore vix vellicis ebuit cōscriz. scdo ut futura cauere aut cupiunt concupiscentiam. tertia si ab ea penitere meruerit potat scitiente deum. hec bern. sic ⁊ nos in presenti si cū xp̄o bibere vilim⁹ oz diluvii in hiatu sc̄z lacrimarū ⁊ hoc convenit in xp̄o renatis pisces ei sunt qui ex ⁊ qua ⁊ spū nascuntur pisces aūt diluvii inhitare gaudent ambro. in exameron bona mater est aqua piscibus sine qua non possunt vivere nec a sue parentis consortio se pari nec a sue altricis vivere discerni. i. divi di sic nec nos a predcā aqua p̄s. Facientes oratōem in aquis multis ipsi viderit ops dñi vel dil⁹ xp̄s in hiatu qui in cruce pependit non quidē diluviū aquaz multarū sed potius diluviū sāguinis aquaz multaz sed potius diluviū sāguinis procedentis et oratōe cataractaū celi. i. et plagis xp̄i qō signanter dicitur diluviū nō solū propter magnā inundantiā ut qua bern. i sermone de pentecostes dicit sic non corruptibilibus auro vel argento redimit nos sed pretioso sanguine suo quē effudit habūde q⁹ later giter unde sanguis de corpe ihū per quinqz p̄ tera emanavit hec bern. sed ēt propter ipsius efficientiā dicitur ei diluviū evolvendo ⁊ volvendo. unde ⁊ diluviū nos mundū dicunt. i. purgavit vi. reprobos a facie terre delevit. sic ⁊ diluviū sanguinis ⁊ mundū purgavit quātū ad hoēs ⁊ delevit ab hoībus malignos tramites luc. xvii. Venit diluviū ⁊ perdidit oēs ut iuste quantum ad xp̄isti gloriam quam promeruit audiatur Et sedebit dominus ⁊ cetera est enim hec sessio patris confessio ⁊ omnis laudis felix terminatio quam meruit non hic sedendo sed potius discurrendo bernardus libro de contemptu mundi qñ ille recedit in mundo. quando substetit. quando reclinavit caput exultavit ad currendam viam bene faciendo pertransiit quippe nec nidum nec foveam nec locū habens in diversorio operi tui qō suscepat cōsūmato sedendi precepti meretur accipe ⁊ ut diceret dñs dño meo sede a dexteris meis hec bern. cōsimiliter ⁊ nobis sessio promittitur tm̄ post cursū et laborem mathei. xix. In regnatōe cū sederit filius hois in sede maiestatis sue sedebitis et vos bern. ubi prius consequamini ait quez sequimini ut cuz ipse sederit ⁊ vos pariter sedeatis Apoc. tertio. ¶ Qui vicerit dabo ei sedere mecum in throno meo. sicut et ego vici et sedi cum

patre su trono suo ꝛc.

DOMINUS CIRCUIT populo suo ꝛc. hic predixit diuina bñficia futura que saltē suo tp̄r futura erant. ¶ tangit duo beneficia quoꝝ primo pertinet ad cōperationem boni .secundū uero ad remotionem mali quantum ad primū dicit sic .Dominus circuitē populo suo dabit . qua ꝛc3 unū fortiter operamur ut possumus per uirtutē in proposito uel accipere ipsū filium dei qui est potentia patris in semet ipsū dedit nobis in primo aduentu uel etiā ipsū sp̄m sanctum quem ad robur nobis dedit bern⁹ in sermone dependente coste placebit ne tibi domine ihesu ut dones mih. uiram tuā sicut dedisti mihi conceptionem tuā ꝛc.non solū sit conceptionem meam sed uitā meam .hoc per singulos etatū gradus infantie pueritie adolescentie inuentutis et emissionem sp̄us sancti hoc sūt ꝛō ut conceptō mea emūdet tuā uita mea instruat tuā mors mea destruat tuā resurrectō mea precedat tuam assentio mea prepet tuā.ꝛ sp̄us meus adiuuet infirmitatem tuā hec bern⁹ p̄s. ¶ Cierbo domini celi firmati sunt et sp̄ū oris eius . omnis uirtus eoꝝ uel per uirtutem itelligit uirtus infusa nobis formaliter animā perficiēs que ꝛō nobis a deo datur ut fortiter agamus in bello. ¶ Sciendū enim in bello corporali non cuilibet uexillū regis deferendum cōmittitur sed alicui uirtutis excellentis ꝛ fortitudinis sic ꝛ in pugna sp̄uali uexillum sūt xpristi cuilibet et nostrū cōmittatur deferendum crisost⁹ omel .certus super epistulā .i.ad tymotheum sicut ei qui portare signum regale in prelium multa indigent fortitudine ꝛ experientia. ut ꝛō non audeant hostibus ire qui nomen xp̄i portant non in prelio solū sed in pace multa indigent uirtutē eccle. xvii. deus de terra creauit hoiem ꝛc.ꝛ scōm se uestiuit illū uirtute .deinde tangit scdm bñficiū qō pertinet ad remotōez mali ꝛ est bñdictio pacis que remouet malū turbationū ꝛ quantū ad hoc dicit . dñs benedicet populo suo in pace . hoc uero qō dicitur in pace uoluitur ad dām bñdictionis sinistre manus dei nā illa non ē bñdictio pacis puer.n.3⁹ in sinistra ipsius dilie ꝛ gloria qui habet hanc benedictōem in bñ non ꝓpter hoc recipiunt bñdictōez pacis imo timere hñe qui hanc bñdictōem receperit ē a deo ne in dup erit sup eos maledictōez pro bñdictione nam ista bñdictio tollit pacē et est cā oīs turbatōis crisost⁹ sup .i.epis .ad thimo.omel .xvii. aufert amouet peccatum ꝛ cessabit prelium ꝛ cessauit bellū ꝛ cessauit timitus cessauit lis ꝛ altercatio sicut nocuos ꝛ lupos abigere bos tales .i. malores pecuniā oporteret hec crisost⁹ iō alia bñdictio deprere dei ꝛ illa est bñdictio in pace sic dñs bñdixit populo suo tripliciter sc3 bene dictōe nature grē ꝛ glorie primo uero bñdixit in pace populo suo hoīs sue natiuitatis .uñ ꝛ sicut hēt luc̄ .ii.tunc cecinerunt angeli et in terra pax hoībus ꝛc. crisost⁹ in sermone de ascensōe sicut de segetibus decoctis . si quis collectas spicas obtulerit deo oīs cōpus reparare bñdictōem prospicitur sic ꝛ xp̄s p illud corpus nām benedixi fecit naturā p̄s .sup populū tuū bñdicio tua.scdo⁹ bñdixit populo suo i pace istāte hoīs passiois dicē illuc .iob. xxiii. pacē relinquo uobis pacē meā do uobis solet ei prēs morte iminente filiis benedictōez relinquere sicut p3 gen̄.xxvii.de ysaac ꝛ dux. de Jacob btūs Ambro.li.de bñdictionib3 patriarchar dixit sic ꝛ si pauꝑ est pater ꝛ nō h3 diuitias copias quas relinquat filiis h3 tñ ultiē benedictōis hereditatē quas sanctificationis opes successoribus largiatur sic ꝛ xp̄s pro bñdictōe filiis suis pacē moriturus reliquit p̄s . bñdictōem dabit legis lator tertio uero bñdicturus ē in pace populo suo in suo reditu qñ ipleb̄itur illud ysa.ix . Multiplicabitur eius imperiū ꝛ pacis nō erit finis hanc uero pacē sic describit bern.li.de contēptu mundi sic pax est qui exsuperat oēm sensū pax sup pacē inuehitiens exultatio tonēs uoluptatis,dine flumē letitie gaudiū plenū cogita qcqd uis qcqd potes exoptes excedit cogitatū oēm desiderium oē exsuperat illa felicitas ad quā nos sua miseratōe p̄ducat preueniens in bñdictōe dulcedinis hec bern⁹ bñdicat tibi,dñs et spon ut uideas bona hierusalē oībus diebz hierusalē autez usio pacis interpretatur. ¶ Psalmus dauid cāticū in dedicatōe dom⁹ dauid hec dom⁹ uel ē corpus xp̄i qō dedicatū fuit i sua resurrectōe uel ē eccā que dedificabit̄ i sua glorificatione qō ei semel ꝛo dedicatū est non h3 ulterius i alioe usus trāsferri sic erit de eccā cum fuerit cōsūmata ꝛ deo p̄ gloriā consecta Nota expositōem huius tituli quantū ad alia i glōsa .

XALTABO TE DO
mine qñ suscepisti ⁊c. ps. Iste
est. ō dedicatōe domus in domo
aūt est fundamentū primo dīde
pietes et tectū fundamentū autem domus
ecclesie xpristus est agitur ergo i hoc spalmo
de dedicatōne huius domus quantum ad fū
damentum qz iam cōpleta est in re ⁊ de dedi
catōne residui que cōplebitur et iam cōplera ē
in spe hec ante spes ortum habet ab ipsa re ⁊
ideo exponendo psalmū istum de eo qui iam
consūmatum est in re dicitur ps. in duo . qz
primo ad laudandū deū pro dedicatōne sue
surrectōne nos eluit secundo ostendit i p
sona xpristi quomodo dedicatōnem obtinuit
ibi Ego aūt dixi ⁊ primo uero ad laudandū
deum allicit sui exemplo . secundo uerbo ibi
¶ Psallite domino .primo uero laudaturum
deum se promittit . secundo causam subiun
git ibi Quoniam suscepisti ⁊c. ¶ Sciendum
est autem qꝺ ursus iste sicut ⁊ sequentes ex
poni potest dupliciter..uno modo in persona
xpristi .alio modo in persona cuiuslibet electi
primo uero modo exponendo dicit sic xpristo
loquens secundū naturam assumptam diuinitati
Exaltabo te domine . idest altitudinem tuam
laudabo. deinde causam subiungit duplicem
uz protectōnem ab hostibus et hoc in sua pa
ssione ⁊ quantū ad hoc dicit Quoniam susce
pisti me scz in tuam protectōnem. uel potest
hoc intelligi de susceptōne illius nature i uni
tatem suppositi in sua conceptōne tangit etiā
am causam aliam uz perfectā liberatōnem ab
hostibus et hoc in sua resurrectōne . ubi duo
facit qz primo causam cōmemorat . secundo
eam explanat ibi Domine deus meus . cōme
morat uero causam dicens .Nec delectasti in
imicos meos super me .i. cām delectatōnis i
imicorū subtraxisti delectabantur ei in sua pas
sione sed subtracta fuit occasio ⁊ causa delec
tatōnis in resurrectōne . Alio modo potest
exponi in persona cuiuslibet electi qui habet
deum exaltare nō quidē ut deū alciorē faciat
in se qz sicut dicit ps. Tu solus altissimus in
eternū domine sed ut exaltetur in animo sua
sic aūt exaltatur quando ipsū nobis in regem
preficimus unde ⁊ electus in regē dicitur i re
gē sublimatus qñ ergo per ipsū reginur ⁊ ip
sū fore regē nostrū operibus protestamur tunc
exaltamus eū Albertus octauo de aialibus ti
cit qꝺ si de alinari cadat rex apū subito eum
erigūt ⁊ reducūt in tronū regni ⁊ supponunt
cerū sibi per quā sustentatur ne cadatur sic et
nos regi nostro facimus Hā tronus suus in
regno aie est mens nostra . tunc aūt cadit de
trono qñ a memoria nostra excidit ⁊ iō statim
erigendus est ⁊ operibus nostris bonis sustenī
tandus ut i nobis exaltetur ps. Exaltate do
minū deū nostrū ⁊ adorate cū uero quare eū
sic exaltare debemus est duplex una qz protege
git qua hostiū insultū ⁊ quantū ad hoc dici
tur . ¶ Quoniā suscepisti me Alia qz adnul
lat ipsorū conatū ⁊ quantū ad hoc dicitur .
¶ Nec delectasti inimicos meos scz spūales
super me.i.non permisisti eos super ruina mea
gaudere tunc aūt inimici de nobis delectantur
quando nos ad culpam uel penam rapiūt Di
cit Albert⁹ octauo de aialibus qꝺ non ē suis
quantūcūqz debilis que non pugnet pro pul
lis ne auferantur multo magis aquila grādis
xpristus pro pullis .i. filiis suis pugnat ne si
bi ab hostibus rapiātur ecc.xxv. Jocūdat cū
filiis diuersis uiuēs et diuēs subūsionē imicoꝝ

DOMINE DEUS MEUS
clamaui ad te ⁊c. hic cām imedi
ate predictā explicat et primo os
tendit se i sua resurrectōe quan
tū ad corpus perfecte curatū . scdo ēt se quātū
ad aiam saluatū ibi Dñe eduxisti ānimā meam
dicit dñe deus meus clamaui ad te scz in
mea passione dicens helii helii ⁊c. Et sanasti
me scz in resurrectōe quātū ad corpus qđ fac
tū est immortale ⁊ impassibile. pōt ⁊ alio mō si
de uersus dicit in psona cuiuslibet electi qui
clamat ad deū in orōe p suis infirmitatibus et
postmodū sentit se curatū ⁊ licz difficile sit
scire qñ quis est sanatus tū signa magna habe
mus nre sanitatis ex quibus eā cōuincere pos
sumus dicit ei phūs .vii. de aialibus qꝺ qñ mē
brū cōplet opus sū diminutōe ⁊ debilitatōe
post opus dicitur qꝺ sit sanū sicut oculꝰ qñ
pōt pfecte uidere nec propter hoc debilitatur
ira ⁊ qui mēbra xpi sunt si operatōnes sibi debi
tas pficiant ⁊ imperfitiendo non deficiant signū
ē bone sanitatis bern i sermone de uerbis apo
stoli obsecro primū oīm ⁊c . dicit sic si iā sur
gis desistendo supne p si grabatū tollis corpus
scz a terrenis eluās uoluptatibz ut ñ feras alis
decupiscentiis et⁹ scz magis ipse ut dignū ē regat
illō ⁊ ferat quo ñ uult si dem ābulas qz retro

sunt obliuiscens ⁊ ad ea que ante sunt te ex-
tendes desiderio et proposito profitiendi cu
rarum te esse non dubites hec bernerous ps
Qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis
qui sanat omnes infirmitates tuas tertio mo
do potest uersus iste exponi in persona gene
ris humani cuius clamorē exaudiuit deus et
sanitatem quasi desperato contulit . dicit ps
donus decimo ethiōp. q̄ cōsuetudo erat apd
ueteres ut desperati ante ianuas suas collocā
rentur ut possent a transeuntibus forte curari
qui simili laborauerunt morbo . et curati fue
runt . sic in proposito infirmatum genus hu
manum quasi ad ianuam suam quia extra pa
radisum qui fuit quasi domus eius collocatū
fuerat postquam incepit egrotare ⁊ quidem
transierunt multi tpa legis nature nec aliquid
sanitatis illatum est transiuit ⁊ moyses tem
pore legis scripture medicus ut uidebat max
imus quia deut. ultimo scribitur . ¶ Non
surrexit propheta ultra in israhel . Sicut
moyses .et licet multa unguenta afferret tan
quam remedia sanitatis tamen curare nō po
tuit quia Romanos tertio ¶ Ex operibus le
gis non iustificatur omnis caro . tantum trā
sit samaritanus sicut habetur luc̄. decimo qui
infirmum hūit sanauit in fundens uinū ⁊ ole
um uulneribus sauciati ipse enim simili mor
bo quamuis non eodem in sua passione prius
laborauerat . sed in resurrectōne curatus fue
rat ideo dicit apostolus Roma. octauo Spiri
tus uite in xpisto ihesu liberauit me a le
ge peccati et mortis nam q̄d impossibile erat le
gi ⁊c̄. deus filium suum mittens in similitu
dinem carnis peccati de peccato dampnauit
peccatum p3 igitur q̄ in eo habemus medicū
qui ecelo lapsus cuz quo sanitas fines nostros
intrauit ¶ Marc̄. vi. uirtus de illo exibat ⁊ sa
nabit omnes .

DOMINE EDUXISTI

ab inferno animam ⁊c̄. hic osten
dit se quantum ad animaz salu
tem dicens ¶ Dominus eduxis
ti ab inferno animā ⁊c̄. idest de limbo patruz
animam meā quo ueraciter xpristus secundū
animā descendit ¶ Sanasti me a descenden
tibus in lacū .i. de loco dampnatorū de quo
ducitur qui semel ingreditur unde dicit btūs
Grego. in quadam epist. sic descendens xp̄us
ad inferos solos illos per suā gratiam liber
uit qui eū et uenturū esse creiderunt et pre
cepta eius uiuendo tenuerunt . Alio mō pōt
iste uersus exponi in persona generis humani
quantum ad electos qui ante xpristi passionē
in infernū descenderunt . nam ipsos xpristus
eduxit ps. eduxit eos de tenebris et umbra
mortis ⁊c̄ dicit plinius libro decimo q̄ pla
tea est auis que ad aues se in mari mergentes
aduolat capita illarum corrupit donec captu
ram ab ipsis extorqueat . Sic in proposito .
nam aues que in mari se mergunt sunt mali
gni spūs qui inferiora descendunt deuc̄. xp̄s
¶ Deuorabunt eos morsu amarissimo , hec
aues magnā predā ceperant , q̄ genus huma
nū sed xpristus aduolant capud ipsorū scz pri
cipē eorū sic corripuit q̄ predā captam euo
mere cōpulit ps. ¶ Ascendisti in altū cepisti
captiuitatē ⁊ hoc est q̄d dicit alibi non derelī
ques aiam meā in inferno et eruisti aiam me
am ⁊c̄. Tertio modo pōt exponi de peccato
re ad deū conuerso propter q̄d sciendū q̄d est
duplex infernus conscie scz superior et inferi
or superior est ipsius peccati perpetratō unde
et qui in pecm̄ mortale cadit in ifernū labit̄
Ambro. in li. de ysaac aia que peccat ipa mo
ritur aureis uiculis soluta uirtutū ꝑna fert̄
precipitō ⁊ labitur ad inferiora hec Ambro .
ps. ¶ Pericula iferni inuenierūt me. ab isto au
tē iferno educitur aia per penitentiā quā de⁹
boi inspirat. nā pnia est scala quedā altissima
cuius duo latera sunt cōtritō ⁊ cōfessio grad⁹
uero inter medii sūt opa bona ad satisfactōez
ptinentia quibus penitēs ascēsiones posuit in
ualle lacrimarū qui hanc scalā poterit appēhen
dere ēt si in īferno fuerit poterit ascēdere sed
multi incipiūt ascēdere ⁊ q̄ uester affectus gra
uis aliq̄ntulū uolūt progredi ⁊ q̄ stare sic diu
non pñt i infernū relabūtur dicitur li. de natu
ris rerū q̄d quodā mōstro marino q̄d sepa uo
cat̄ pēnas hūs et cū uiderit nautes uelificātes
eleuat pēnas ⁊ cōtendit uelificare cū eis cum
aūt ꝓcesserit stadiis 3⁰ et q̄rto laborē nō sus
tinens pēnas deponit et maris ipsum rapiunt
in profundum . sic multi exemplo aliorum
compunguntur ad penitentiam et pennis ele
uatis eos imitari uolunt . sed cito uicti dif
ficultate defitiunt et superuenientibus temp
tationibus in profundum peccatorum q̄d hic

infernus vicitur relabuntur Job xxi. Ducunt in bonis dies suos ⁊ in punctο ad infernu descendunt. Inferior qũ infernus qui i proposito intelligitur per locum est venie diſperatiõ bern. in quodam sermone de assumptõne vbi eo aũt infernum inferiorẽ. ubi nulla confessio unde nemi datur exire hec bern. unde significat dicit ps. Liberasti me a descendentibus in lacũ. non aũt dicit ceciderũt sed ratõ est. quia dicitur ysai. xxxviii. Non expectabunt qui descendunt in lacũ veritatẽ tuã.

PSALLITE DOMINO

sancti eius ⁊c. hic inuitat alios ad deum laudandũ ⁊ sic ista inuitatiõ uerbo ⁊ primo ad laudẽ duz inuitat. secundo materiã laudis explicat ibi. quoniã ira ⁊c. inuitat enim duplicẽ laudẽ. scz operis cũ dicit Psallite domino sancti eius. nã psallere opus dicit ⁊ iõ deo psallit qui omnia opera in dei laudẽ conuertit bernhardus in sermone de annũctiatiõne in tympano ⁊ corde psallendũ est ut ipsa mortificatio carnis tue ⁊ penitentie ac iustitie opera in unitate ⁊ cõcordia fiant hec bern. Item inuitat ad laudẽ, sermonis cum dicit. Et confitemini in memorie ⁊c. de confessione laudis loquitur ⁊ potest illud dupliciter intelligi uno modo de memoria qua deus nostri memoratur que dicitur memoria sanctitatis, quia memoria illa nos sanctificat. uel de memoria nostra qua scz nos memoramur sanctitatis dei qua nos sanctificat ⁊ est sensus. Confitemini memorie ⁊c. idest in memoria uel habentes memoriam sanctitatis eius. et ratõ eius potest esse q̃ sicut dicit phũs octauo de animalibus animalis ruminantis iuuant se ex eo q̃ ruminant et sentiũt ex eo dulcedinem quasi comederẽt sic in proposito nam ruminant domicã passionez ⁊c. eius beneficia qui ea ad memoriã reuocãt nec hoc ẽ sine magno iumento ⁊ dulcedine spũali. bern⁹ in sermone de debito quadrupli ci dicit sic quid non suaue tibi cũ colligeris. omnes amaritudines domini tui ⁊ rememoreris primũ quidẽ illarũ infantiliũ necessitatuz deinde laborũ quos pertulit i predicando fatigatõnũ ⁊ discurrendo lacrimarũ in cõpaciẽdo postremo periculorũ in falsis fratribus cõtumeliarũ spurorũ colaphorũ flagellorũ exprobratõnũ clauorũ horũqz similiũ que in salutẽ nostri generis tetigit ⁊ tribus annis operatus est et passus est o quã in debitis misericordiã quam in opinatis ingratitudinẽ quã stupenda dulcedo. hec bern. ps. Memoriã habundantie suauitatis tue eructabunt ⁊ eccle. xlix. Memoria iosie sicut thesus in cõpositiõne odoris facta ⁊c. i ore eius quasi mel dulcedinis.

CONFITEMINI DNO vig

nationẽ eius hic subiungit laudis materiã ⁊ est materia duplex. iustitia qua fecit ⁊ clementia q̃ fecit quam tũ ad primũ dicit. Quoniã ira in dignatiõne ejus ira fuit uindicta iusta de hiis quibus indignatur hec tñ ira eo magis deũ decet laudabilẽ ⁊ sicut dicit aboc. iii. Cũ iratus fueris misericordie recordaberis Crisos. serm. de ascensione deus nobis iuste irascebatur ⁊ nos contipiebamus iratũ et semetipsũ xpistus ingessit sedauit iurgium. seu multa fecit multa sustinuit ut inimicũ reconciliaret ⁊ amicũ faceret. qui multo tpr fuerat inimicos hec crisos. ps. non iperpetuũ irascetur Unde textus Jeronimi in proposito talis est quoniã ad momentũ est ira eius ratio uero huius est quia deus est naturaliter mitis et benignus ꝑ cũ irascatur non est ex natura ipsius sed ex nobis. Unde dicit glosa super illud amos sexto numquid arari potest in bubalis. sic equi ⁊ bubali non possunt mutare naturam suam nos aũt mutastis naturã dei q̃ suauẽ ad iracundiã provocastis ps. xxx. Populos adiracundiã provocans est deus quãuis irascatur cũ facilẽ redit ad suã conditõez nã ẽ dicit alex. ꝑ amigdalus si uertat ismaelitudinẽ hoc modo curatur et efficitur de amara dulcis perforatur ad radicẽ ⁊ i medium i serutur furculus illius arboris que dicitur picea uel pinus quo facto succi amaritudo deponitur sic in proposito si eni xpistus ex defectu nostro uertitur i amaritudinẽ. q̃ non bene colitur ad modũ amigdali que ex natura sua producere habet fructus dulces producit quã doqz fructus amaros. curandus est modo p̃dicto. nã perforandus est usqz ad cor q̃ est radix uite hoc aũt fit per deuotã orationẽ nã si breuis oratõ penetrat celos Qui solidissimi quasi ere fusi sunt sicut dicitur. Job xxxvii. multo magis penetrare poterit uiscera mie

uel noseri nam et ipse quasi tenerrimus lignū
vermiculus sic dicit .M.P.fili. inferendus ē
etiam suculus picee hec enim arbor ut dicit
prodest cūctis nascentibꝫ sub eo sicut testatur
psidorus et timo per eum lignū crucis intelli
gūt cuius umbra est omnibus in xpisto reno
cio ⁊ sub eo natis salubernima cuius suculus
est penitentia hec aūt radici idest cordi perfo
rato inseritur quando sic agitur quod a deo
merito approbat hiis factis omnis amaritu
do ire dei in dulcedinem clementie conuerti
tur ezechielis decimo sexto ¶ Auferet zelo
meus a te et quiescam ne irascar amplius tibi
de tangit secūdam materiam laudis que ē cle
mentie quo etiam malis parcit et benefacit et
tangit duo signa dine clementie primū est qꝫ
mortuos viuificat ⁊ tangit in sequenti uersu.
quantū ad primū dicit Et uita i uolūtate ei⁹
idest uoluntatis sue est ut etiā hīi qui mortē
merebant uiuant ezech.xxxiii.nolo mortem i
pi sed ut conuertat impius a uia sua et uiuat
dicit Ieronimus sic habet uita in repropicia
tione eius qd iuxta est cum dicit illo ezechie
lis .a. et cetera .

D VESPERUM DEMO
rabit fletus ⁊c. ponit hic secun
dū signū clementie qꝫ scz mestos
letificat et est sensus istius uersꝰ
exponendo ipsū in generali . qꝫ licet deus ali
quem contristet uesperę ipsū tamen letificat
mane idest tristitiam in gaudiū conuertit et ē
exēplū naturalis cripture quare tristicia equipara
tur uesperi et letitia matutino tria est ex dis
positione exteriori qꝫ uespere stigent tenebre
et lux augeri incipit mane tenebre uero matu
aliter contrariant tho.quinto . ¶ Quale gau
diū mihi est qui intenebris sedeo et lumen ce
li non uideo .secūda causa est ex dispositōe
interiori qꝫ scz uespere ē homo in letitia que
ad tristitiam disponit mane uero est homo sā
guinis que disponit ad letitiam Tertia cā ē
propter sompnū qui est quies uirtutum ani
malium .uigilia est motus ipsarum et loco ex
surgatōne ipsarum consurgit quedam dispo
sitō ad tristitiam econtrario . est de sompno
uespere aūt sequit uigilium et mane sompnū
exponendo lumen uersū magis in spetiali pōt

mo modo optari toti generi humano sic qꝫ
eius dolor ⁊ fletus incepit uesperi ꝙ sole gra
tiarum ab ipso declinante ⁊ se abscondente .
et quia hoc diu durauit secuta est uox longa
loco dicit ps. ¶ Ad uesperum demorabitur
fletus Nam demorari est idem qꝫ diu mora
ri secūdum enim gramaticos de in cōpositōne
quandoqꝫ primat quandoqꝫ auget in propositi
to uero auget sed ad matutinū demorat le
titia fuit enim istud matutinū ortus solis iu
stitie qui quidem ortus fuit uel ipsius in corpo
re uel ipsi⁹ resurrectio dicit seneca libro de
naturalibus qꝫ iris idest arcbus celestis quan
do mane apparet signum est sereitatis futurę
per yrim xpristus intelligitur qui ad naturā
assumptam Apoc.decimo . ¶ Iris in capi
te eius ista apparuit mane idest in sua natiui
tate que mane dicit propter ortum solis iu
stitie uel etiam in resurrectōne que mane dicit
qꝫ tunc sol iustitie qui sub terra latuerat ascen
dit ⁊ fuit apperentia huius pulchre signū mag
ne serenitatis idest letitie ysa.vi. quasi dilicu
lū preparatus est gressus eius ⁊c. misericordia
uestra quasi nubes matutina et quasi ros ma
ne uel aliter uesperū est tota uita presens in qꝫ
est flendi debet enim uita nostra in presenti
esse in fletu ⁊ luctu mane uero est tempus fu
turū qd est tempus ridendi et deputandū leti
tie propter qd et uacio tracie sicut narrat ua
lerius libro secundo natales hominum flebili
ter et exequias uero cū illaritate celebrant et
ele.septimo melior est dies mortis die natiui
tatis dies enim ad fletū ordinatur gregorius
omel.nono super ezechielem quid fratres agē
dum est miseris nobis nisi ut uigilemus ⁊ ma
la que nos egisse meminemus fletibus puni
mus ut per lamenta penitentie perueniamus
ad carnem uite ne si affligi modo peniten
do uolumus ue postmodū sine fine sentiamꝰ
hec grego.unde et beatus bern.in sermonē de
oibus scis cōparat totū tempus uite pīctis ui
gilie in qua ieiunandū est et tempus futurum
ipsi festo in quo gaudendū est sic dicens indig
nus quippe solempni letitia est qui statutam
uigilie abstinentiā non seruat plane inquā si
tenuis affligere aiam tuam in uigilia indignus
iure censeris requie et exultatōne festiua . est
aūt uniuersum pīctis penitentie tempus uigi
lia quedā solēpnitatis magne et eterni Sabba
tissimi qui prestolamur nec ūberius uigilias ha

ff

gionem si eternitatē festiuitatis attendas bec
bern de uigiliā istam bñ obseruantibus dicit
in ps. euntes ibant ⁊ flebant ⁊c. uenientes aūt
ueniunt cū exultatōne ⁊c.

EO DIXI IN HABUN
dantia mea ⁊c. hic ostendit quo
modo xp̄s suā resurrectōnem ob
tinuerit. et primo ostendit q̄m
eam obtinuit triplici merito ūz recte conuersa
tōnis in iuste passionis ⁊ deuote orōnis. secun
dū ibi auertisti. tertiū ibi Ad te domine ⁊c.
Quantū ad primū ostendit scitas xpristi ex
duobus ūz ex declinacōne mali ⁊ opatōne bo
ni ibi domine in uoluntate quantū ad primū
dicitur in persona xpristi ego aūt dixi idest sta
tui in habūdantia mea idest i confidentia ple
nitudinis diuitatis que est in me Non memora
bor ineternū scz de bono in malū pōt aūt et
istud exponi i persona uiri iusti gratis dei ple
ni qui explenitudine gratie quam sentit uel
plenitudine glorie quam sperat dicit. idest
statuit se nolle moueri uel ad inpacientiam
propter tribulacōnes uel ad aliā culpā propē
tempracōnes dicit albertus libro primo de ani
malibus q̄ quedā sunt animalia īmobilia se
cundū locū seo illa necessario sunt in aqua nō
in terra nam aqua suo motu affert nutrimētū
ipsis ⁊ suplet motū ipsius animalis q̄ in ter
ra esse non posset. sic in proposito qui volunt
i mobiliter stare ad petrā iustitie alligati opor
tet q̄ sint in aquis conbuccōnis que afferunt
nutrimentū sustitiens uel in aquis deuocōnis
ps. Fuerunt mihi lacrime mee panes die ac
nocte Nam qui sunt in terra sino sunt aridi
ps. Anima mea sicut terra sine aqua nollo mo
do possunt esse in continua quiete psal. dei
mo tertō Mouebit terra de loco suo Morali
ter uero exponendo uersū istum potest aptari
hoi mundano qui sic primitur habundantia
rerū temporaliū qō non potest se mouere ad
eterna bern. in sermone quodam de aduentu
Plenitudo ⁊ habundantia temporalium obla
cōnem ⁊ inopiam fecerat eternorū Dicit Am
brosius in apologia dō. q̄ ex natura equorum
grecorū est ut cū sub curru uel in certamine
cecidерunt iacent imobiles Sit tibi multi qui
in lutū cecidерunt trahentes currū huius mun
di uel in certamine contra diabolum lapsi sūt
efficiuntur imobiles ut surgere nō curant imo
pocius reputant sibi glorioſum ⁊ quasi uirtu
osum sit iacere Lō. quos dicit Ambro. ibidez
sic Nonne mitis detentiones sunt estimandi qui
se in flagitiis suis iactant ⁊ putant in signe es
se uirtutis ubi lapsus est crimis hec Ambro. si
us non est dubium quin diabolus tales tenet
q̄ ysai. xli. Confortauit eum clauis ut mo
ueretur ⁊c.

DOMINE IN VOLUN
tate tua p̄stitisti ⁊c. hic describi
tur rectitudo uite xpristi quantū
ad operacōnem boni uirtus enim
est qui bonum facit habentem opus eius bo
num reddit et idco dicit domine in uoluntate
tua scz ad me singulariter inclinata prestitisti
decori meo idest in uoce qua malam uitam ⁊
uirtutem qua recte ualeam operari uel decori
meo idest gracie unionis uirtutem idest grati
am habitualem uel decori meo idest uiam
mee iusticie prestitisti idest sup addidisti uirtu
tem idest miracula faciendi potestatem Alio
modo pōt uersus i⁊e exponi de uiro iusto et
hoc uno modo sic q̄ per decorem intelligit
pulcritudo scie unde bernhardus sic distinguit
in anima tria in quodam sermone de cute car
ne ⁊ osse ipsius anime sic idoneo uelud quan
dam die cutē cogitacōnem carnem affectōem
os eius intencōnem accipere possumus Sic ci
erit in ossis integritate anime uita in carnis
corrupcōne sanitas in cutis specie pulcritudo
ezechielis xxviii. Tu signaculum similitudi
nis plenus sapientia perfectus decore ⁊ idco
decori additur uirtus quando scie additur bo
na conuersacō ⁊ hoc est necessariū. q̄ sine uir
tute paruū ualet decor iste unde ⁊ ezechielis
xxviii. subiungitur elevatū est cor tuum i decо
re tuo. peroptasti sapiām tuam in tempore pro
feci te ut melius esset habere uirtutē sine isto
decore q̄ sic dicit beatus grego. Mora. sexto
illo simplex per intencōnem recti operis prouo
cat quo ingenuo. munere ascendit ⁊ dū secū
dum manibus applicuit se se ultra altitudinē
fugitiuorum leuat hec grego. ps. Ponite corda
uestra in uirtute Alio modo pōt exponi de ui
ro iusto sic q̄ per decorem intelligamus suffi
cientiam rerum exteriorum secundum statum
decencium dicitur ei decor q̄ decet iero. decō
Auro ⁊ argento decorabitur. ⁊ ideo decor

stroitur uirtus qñ sufficientie huiusmodi ad
uitur bona uita ⁊ hoc est necārū q uirtutibꝫ
armamur ⁊ contra hostes pgimur Dicit ue
ge⁹ loquēs de romanis Nihil firmi
us nec laudabilius neqꝫ filiciꝰ est republica
in qua habundant milites eruditi . ⁊ causā as
signans dicit non eni inquit uestium nitor ut
auri uel argenti gēmarū qꝫ copie hostes aut
uerecundiā nostrā aut ad gratiā inclinant . sed
solo terrore submonstratur armoū hec uege⁹
sic in proposito nā hostes nostri parū mouen
tur ex isto ut core extrinseco qui est auro uel
argento ⁊ huiusmodi sed solis armis nostris
que sūt uirtutes nobis subiciūtur Ideo eph.3
Det nobis uirtutē coroborari per spm̄ . Ter
tio modo pōt exponi de corporis pulcritudi
ne que etiā parū ualet sine uirtute Crisō. super
epistulā .i. ad timo. omel xiii. dicit sic neqꝫ
in corpore iacente mortuo floridū uestimentū
circūpositū iuuat ipsa ⁊ corpus circūiacens flo
ridū mortuū animā nihil proficit Narrat de
phōnū ꝙ deogenes pro hoc uidēs quedā de
coniugē facie ⁊ moribus inhonestū uirit O quaꝫ
bona domus ⁊ quā mala hospes Idē ⁊ uidit
iuuenē decoꝛ sapientia admisceri ⁊ ait bñ a
gis Nā uis pulcritudinem tue anime tui aspe
ctus pulcritudinem conuenire bar.bar.quarto
disce ubi sit prudentia ubi sit uirtus .quarto
potest exponi sic ꝙ li decorē intelligat nitor
uirtutū moraliū per uirtutē feruor caritatis nā
ab ipsa caritate accipiunt alie rationem perfe
tionis uirtutis septimo coꝛ.xiii. ¶ Si distri
buero in cibos pauperū omnes facultates me
as .⁊ si tradidero corpus meum ita ut ardeā
caritatē autem non habeo nihil michi ꝓdest
isti sunt duo colores qui faciem sponse uenus
tant ⁊ concupiscibilem reddunt scꝫ candoꝛ ⁊
rubor propter qō sibi dicitur i ps. Audi filiq
⁊ fide ⁊c. ⁊ concupiscet rex decorem tuum .
Solanus dicit de camaleone ꝙ nec cibo nec po
tu alitur sed haustu aeris tantū cuicūqꝫ uero
rei se coniungit eiusdem coloris fit album et
rubeum colorem non potest figere ceteros fin
gere facile mentitur sic nec pulcritudo sponse
qꝫ i duobus coloribus consistit a fictis ⁊ ppo
sit eis haberi non potest quantumcūqꝫ iciunent
uel opera spūalia facere uideantur unde ⁊ alii
os colores figere possūt qui relucent exterius
i opore sed non illos qui intrinsecos solum re
lucent i mente q̄ dei dona sunt ps. ¶ Deus

qui preciꝫit me uirtute ⁊ posuit cinaculū. mi
am meam . Quāto sic potest exponi ut ꝙ de
eodem intelligatur perfectō uirginalis castitatis
per uirtutē nūt ꝓfectō humilitatis sine q̄ casticas
nec est fructuosa nec ideo apta bernar in sermo
ne de triplici gracia uirginis uirginitas . siue
humilitate habet fortasse gloriam sed non apud
uū humilis semper respicit excelsus humilibꝫ
dat gloriā hec bern. Math . tercō sic decet
nos iplere omnem iustitiā idest humilitatem
Po set eni uersus iste aptari beati uirgini . nā
beata uirgo bene potest dicere uersum istum
q̄ eius decor superuolitis est uirtus maxima
non solū quō ad se sed etiā quo ad alios dici
tur in libro de sigillis lapidum sic si inueneris
in lapide ut uirgo sit sculpta scꝫ exinpressione
celesti habens manus suas admodū crucis .i.
cancellas ⁊ in cathedra sedens hic lapꝰ est sola
ciū post laborem requies post infirmitatē hic
lapis fessa ⁊ debilis reparat ⁊ sana in sanitate
perfectissima custodit lapis hic talis humili
tas in maria . in quo sculpta est uirgini
tas celesti inpressione q̄ fundata erat in humili
tate cū manibus cancellatis admodū crucis .i.
operibus penitentie ⁊ cruci xpristi conformi
bus residens in cathedra idest in carne perfec
te subiecta ⁊ ideo sibi cōpetunt uirtutes pre
dicte prouer.xv. ¶ Inhabundanti iustitia
uirtus maxima Auertisti faciem tuam a me .
Tē hic tangit meritū passionis . Nam deus ui
debatur a xpristo faciem auertere quando eū
quasi dereliquit in passione idest in persecuto
ribus exposuit unde dicit Auertisti faciem tu
am scꝫ in passione ⁊ factus sum conturbatus
scꝫ in infirmitate carnis non spūs unde ⁊ istā
te passione cepit thesus pauere . ⁊ alio modo
potest hoc exponi de uiro iusto in tribulacōni
bus posito a quo uidetur deus diuersus quia
cū tribulacōnibus exponit ⁊ ex hoc turbatur
non propter flagella oportꝫ. q̄ timet ne proce
dant ex dīna offensa. que in auersione faciei
ab aliquo solet appere unde de ezogene narra
tur phō uel de uita phōr ꝙ infirmatus est
quandoqꝫ ⁊ cū confortarent amici dicentes nō
timeas q̄ hoc a deo est imo propterea i quo
timeo sed tñ in rei ueritate non semper est ex
tra dicit enim Ambrosius in exameron omel .
v. ꝙ accipitres ubi pullos suos uiderint pos
uelotus attentare eiciunt eos pennis ⁊ uerbe
rant alii ⁊ cogunt audire ꝙ trepidant nec

fi

hoc est propter ipietatē in filios sed q̄ voluit
7 teneo eos ifstituere ad predā hec Ambrosius
sic in proposito uidet enim deus pr̄ mīarum
filios suos quosdā attemptare uolatus enim
ad magnū uite perfectōnem se erigere 7 expel
lit eos de mundo idest de quiete huius mūdi
7 tardantes per flagella compellit audire q̄
formidant nec tamen ex offensa uel minore di
lectōne hoc procedit sed pocius ex affectu pa
terno ut perfecte instruantur ad predam idest
mercedam eternā capiendā 7 ideo non est cau
sa tribulacōnis sed pocius consolacōnis prop
ter q̄ merito dicere debeat illud p̄s. ¶ Ego
sūm in flagella paratus 7 illud paratus sum
7 sū turbatus .

D E D O M I N E C L A
mabo ꝛc̄. hic tangit meritū orati
onis 7 diuiditur in duo . q̄ primo
promittit se oraturū . sed grati
as acturū ibi domine deus ꝛc̄. Et primo pro
mittit se oraturū in generali . secūdo ostendit
quomodo oraverit in speciali ibi que utilitas
ꝛc̄ quantū ad primū dicit Ad te domine cla
mabo q̄ ipletū fuit in sua passione quādo cla
mans uoce magna exspiravit 7 ad dn̄m meum
deprecabor q̄ etiā tūc ipletum est quando p
transgressoribus deprecatus est ut non ptrent
dicit pater ignosce illis unde clamavit pro se
ipso 7 deprecatus est pro nobis ¶ Alio modo
pōt iste versus cōpetere cuilibet uiro iusto qui
dn̄m orat corde intenso 7 affectu 7 hoc pertinet
ad clamorē dicit Auicenna p̄s. de animalibus
q̄ aues quanto sunt maiores corporis tanto
sunt maiores uocis sunt 7 iter electos qui de
latu suptus in tanto maiorē vocem 7 clamorē
coram ipso emittunt ut ego citius audiantur
quo fortius uociferantur p̄s. ¶ Clamor meus
in conspectu eius introibit in aures eius. hoc
sūt faciunt precipue in aduersis dicit Auic .
octauo de animalibus q̄ signus solet cātare pul
cherrimus cancellenas 7 dilectabiles 7 maxime
quando solet mori 7 quando uidetur significa
re dolorem cantu suo Albertus uero octauo de
animalibus dicit se expertū q̄ hoc facit sig
nus in omni tribulacōne . sic 7 uiri sancti pre
ces deuotas 7 deo gracias iuxta illud can. se
cundo . uox tua dulcis emittūt que dolorē su
um exprimūt quando mortificantur 7 tribula
cōnibus affliguntur p̄s. ¶ Ad dominū cū tri
bulor clamaui ꝛc̄.

D E U T I L I T A S I N
sanguine ꝛc̄. hic proponit oratō
in spāli 7 est pro resuscitacōe sua
7 tangit sue peticōnis duplicem
causam secūdū duplex malū q̄ accidit si nō
introeat primū est fructus sue passionis deper
dicō . secundū est dīni honoris diminucō 7 tā
git ibi Nunquid confitebor tibi ꝛc̄. quantum
ad primū dicit sic ¶ Que utilitas in sangui
ne meo suple erit dum descendero in corrupci
onem idest si non resurrexero sed corpus meū
fuerit putrefactus sine spe resurrectōnis quia
dicit nulla uel modica q̄ scz homines nō cre
dent me dn̄m uel q̄ resurrectō est quodāmodo
causa nostre redempcōnis 7 ad animam 7 quan
tū ad corpus sicut enim passioni xp̄i sti attri
buitur culpe dimissio infra resurrectōi grē seu
glorie infusio Aliter potest exponi istud natu
raliter ut uidet sanguinis ille intelligat i cor
ruptōnem descendere uel quando sumitur ab
indignis de quibus p̄s. ¶ Corrupti sunt 7 ab
hominabiles ꝛc̄. uel quantū ad magnatos dici
tur corrupti q̄ non habet uim suam Et secū
dū hoc sunt . tria hic scienda primum est q̄
huius sanguis triplex utilitas si non descēdat
in corrupcōnem prima utilitas redempcōnis.
secunda curōnis tertia consolacōnis per ipm
eni redduntr . secundū curātur 7 consolacōez
recipiūt mesti unde quantū ad primū dicit .
bern. libro de contēptū mundi in persona xp̄i
Quid cause est q̄ inimico meo urō quelibet
seruire magis quam michi non ille . sed ego
redemi uos sed quo precō non utiqz corrupti
bilibus auro 7 argento non sole uel luna non
saltē aliqñ angelorū sed proprio nos cruore re
demi hec bern. eph. septimo habemus redēp
cōnem per sanguinē eius . quantū ad secundū
modū q̄ dicit Auicenna . secūdo canoñ. q̄
uiz q̄ sanguis colūbe confert podagre idest
egritudini pedis colūba xp̄s erat q̄ uersus dis
cite a me q̄ mitis sū 7 humilis corde poda
grā idest egritudinē pedis patiebat genus hu
manū ita ut morcere non ualet sed uirtute sā
guinis huius colūbe plene creatū est p̄s. Infig
natr pes tuus in sanguine quantū ad tertium
sciendū q̄ sicut phūs libro tertō de animalibus

custos sanguinis est naturaliter vulcis cū fue
rit sanus constat aūt sanguis spiritu sanus cē
cū sit sanguis maculari ⁊ per consequens ipium
gustantibus sua dulcedie notus est dilectōem
inferre Johan. sexto Qui manducat meā car
nē ⁊ bibit meu sanguine in me manet ⁊ ego
in illo ¶ Aliud aūt sciendū est qō non solū
huius sanguinis magna utilitas necessitas p
pter duo ūz propter unte conservacōnem ⁊ p
pter unitatem operacōz. quantū ad primum
phūs tertō de similibus q̄ in embrione primo
est sanguis corporis in corde ⁊ postquā carue
rit sanguine in corde corrūpetur ⁊ statō morū
tur talia multa propter uacuitatē sanguinis ⁊
sic sanguis quo sustentat uita ecclesie seu cor
poris xpisti mistici primo fuit in corde idest
ipso ⁊ ab ipso dividitur ad totū corpus sū quo
non posset in uita sustinere Sic nec animi ui
uūt qui ab ipso uacui sunt Johan. sexto Nisi
manducaueritis ⁊ bibitis eius sanguine nō ha
bebitis uitā i uobis quantū ad secundū dicit.
Albertus. n. de similibus q̄ in nullo animali habē
ti sanguinem membrū privatū sanguine sen
sit sed vertit in stupore. Sic in ecclesia que
sanguinē habet in se membra que sunt isto sā
guine destituta efficiuntur ciuo stupida carē
tia sensatu ⁊ motu ⁊ cū operacōne uitali ⁊ si
operacōez habere videant non erit uitalis ⁊z
potius sicut membri mortui ¶ Tercō sciendum
est in proposito q̄ sume nobis cauendū ē ne
sanguis iste descendat i corrupcōnem qō fit
quando ab hoibus corruptis capitur dicit enī
p unius libro undecimo q̄ sicce sagittas tin
gunt uipina sanie ⁊ humano sanguine essent ē
sanabilis irremediabile. nā mortem illico affert
leui tactu Sic in proposito nam sanos uipere
est uenenū prave conscie cui admungitur hūa
nus sanguis quādo peccatos sanguinē filii ho
minis assumit et ex isto intoxicantur sagitte
dyaboli quibus irremediabiliter interficit que
quidem sagitte in corde suscipientis profūdis
simi figūtur .i. corr. pi. ¶ Quicūq; manducaue
rit ⁊ cetera. et biberit calicem dni indigne re
us erit corporis et sanguis dni ·Potest et alio
modo exponi versus iste moraliter i persona
cuiuslibet fidelis .nam sanguis xpi est sāguis
noster qi nobis datus est ad nostrā redemptō
nem. sed nulla ex hoc provenit utilitas ei qui
descendit i corruptōnem idest i eternam dāp
nationem et mortem Exponi autem potest q
sanguinez intelligatur amor noster levitē. xvii.
ois carnis in sanguine est descendit sanguis i
de in corruptōnem. quando tendit ad istis
corporalis et cē. est in utilis .Alioquin ne
ro est in eo sūma utilitas dicit enim phūs q̄
in de animalibus q̄ si sanguis in aliquem fue
rit clarus et sanus corpus est sanum et si fue
rit malus erit corpus infirmum sic ē de amo
re nostro est autem clarus et sanus quando ab
istis tenebris et infirmos mundi elementis se
paratur non habens nimis de operacō terrest
Job decimo septimo Terra ne operias sang
uinem meum.

CIDQUID CONFITE
bitur tibi pulvis ⁊c. hic tangit se
cūdum malū qō accideret si non
impetraret resurrectōnem et est ad
finucō dei honoris Nam et. nō possent xpi
secundū se totum laudare ⁊ ideo dicit Num
quid confitebitur tibi pulvis idest corpus reso
lucū in pulverem aut annunciabit veritatez tu
am .q.d. cum careat sensu et metu et loquē
quantū ad se ipsum de confessione sue laudis
sive fraudis quantū vero ad membra potest i
telligi de confessione que mortui nō fiet deo
confiteri eccle. decimo septimo .a moro qui
si qui non est perit confessio moraliter vero lo
quendo per pulverem intelligitur peccator pul
vis terrenorum universus per amarem cōuer
sus ps. ¶ Nullū novit amator pecuniarum
amicū qō dico amicum neqz ipse domini no
vit a cōcupiscentia illa decentus intra insanire
facit hec enim videtur aūt hec insania carnis
rapivi vicit enim. Huic. quarto can. q̄ cani
quandoqz et hoc q̄ bibit aquas putridas se
cidit rabies et habet tenebrositatem oculoz
et est solitarius semper et ignam⁹ cui nō cog
noscens dominum suū Sic et qui bibit aquas
putridas huius maris idest huius mundi de
quibus dicitur namqz cuius divitie mare .i.
qui eas sibi nimis in corpat per i ordinatum
effectum sentit humani accidentis nam pati
tur tenebrositatem oculorum infra q̄ de ob
bus rebus male ut licet etiam solitarius inci
dit quia secundum Ambro. in exameron refu
git auaritia consortia plurimorum quibus di
citur quinto Nūquid solus habitabitis i medio
terre hoc qd plenus est demonum domū pro
prium non agnoscit Johan. i. ¶ Mundus

eū non cognouit de talibꝫ loquitur dñs phīa uidete canes uidete malos operarios ideo talibus ordinandū est pīs. Educ de custodia scꝫ rerū temporaliū aiam meā scꝫ ad confitendū nōi tuo.

AUDIVIT DOMINUS

et misertus est mei ꝛc. hic ondi tur qđ orando ipetrauerit et prīo dicit se exaudiī in generali .secō do dicit qđ obtinuit in spāli ibi Conuertisti. ꝛc.quātū ad primū ergo dicit Audiuit dominus clamorē et deprecatōem meā et misertus ē mei ne scꝫ perdat utilitas sanguinis dominus factus est aduitor meus ne scꝫ corpus meum effitiaī puluis et per consequens confiteaī dō moraliter uero exponendo istud pōt.. cuilibet fidēli aptare qui proprias iustitias recolit. et pro eis ad dm conuertit talem enim audit. audit deus et eius miseretur. Narrat enim eleganter de quodā fonte quasi magno ipetu erū pōt quasi ebulliens propter loquelā bois et si loquatur tracte sic est de fonte dine misericordie .nam de loquelā bois presentis idest qui se sibi presentat in oratione statim erūpit et effuit se ipsū hauriendū exhibendo nec oꝫ alte clamare sed etiā in silentō uocis audit uerba cordis psal.lxv. Antequā clament ego exaudiā unde origen. in omel. de muliere cananea si hominē rogare uoluens interrogas qđ fecit aut dormit aut uacat aut certe dedignabitur mīstē respondere tibi ad dominum nichil horū opus est. et ubicūqꝫ fueris inuocaueris audiet te dicito miserere et illico ad esset. hec orig. ner. pīs. ¶ Desiderū pauperum ꝛc. et preparatōnem cordis eorum audiuit auris tua ꝛc.

CONVERTISTI PLANctū meū ꝛc. hic ostendit quid obtinuerit in spāli et primo ostēdit se obtinuisse resurrectōnis secūdo sīlitus subiungit finalē causā ibi .Ut cantent tibi ꝛc. et primo tangit gloriā mētis secūdo corporis ibi concidisti ꝛc.quantū ad primū dicit ¶ Conuertisti planctū meum in gaudiū mihi scꝫ in mea resurrectōne primo enim planxit dicit Tristis est anima mea usqꝫ in mortē

sed conuersus est planctus iste in gaudium resurrectōnis non solū persone sue sed etiam suis nam gauisi sunt discipuli nostro domino. pōt autem istud cōpetere cuilibet electi .nam planctū presentis desolatōnis conuertit i gaudiū eterne exultatōnis Ambro.li.de uiduis. unde plurimū gaudere meruit in qua plurimū fleuit et tanquā lacrimarū suarꝫ pretio futuro sibi glorie graciā cōparauit hec Ambro. Et ē hic aduertendū qđ sicut docent logici ppositiōnes de contingenti ad utrūlibet conuerti debent per oppositas qualitates sic est de conuersione ista de qua fit hic mentio sunt enim hec omnia que nobis proponūtur de contingēti luce.xv. da mihi portiōnem substantie que me contingit et est īstud contingens ad utrūlibet qz indifferenter bonis et malis prouenīūt. uel qz sepissime omnia uariantur nihil habētia nec stabilitatis seu stabilitatis et ideo conuersio istorū fit per oppositas qualitates nam si recipisti gaudiū hic conuertitur in luctū bernhardus de libro de conuersione si unusti hominē scalpere manus et usqꝫ ad sanguinē cōfricare euidenter in eo būs similitudinē anime peccantis expressam cedit uoluptas illa dolori et succedit pritur cruciatus hec bern. prouer. decīō qrto. ¶ Extrema gaudii luctus occupat eodē modo et econuerso luctus conuertitur in gaudium bern. de contemptu mundi in exilio nobis assistō dux humilitatis utiqꝫ et labous sed cōsolamini et nolite deficere quoniā in terra uestra terra utiqꝫ uiuentiū dux nos remuneratō manet sublimitatis et dilectionis hec bern. utrūqꝫ istarū conuersionū tangit salustor luce.xvi. Recordare qz recepisti bona in uita tua et lazarus similiter mala nunc uero hic consolatur tu uero cruciaris et sic patet ueritas illius qđ dicitur Job xvi. ¶ Tristitia nostra uertetur in gaudiū .deinde ostendit quā gloriā obtinuit extrinsecus dicit. Concedisti saccum meum. et est saccus secundū gloriā uestis aspera i usū uel recepere tristitie et ideo signat carnem xp̄i passibilem saccus prouer. viii. qua natus ad miseriā et laborē inuolutus est apoc.octauo factus est sol quasi uestis cilicin⁹. Iste autem uestis concilla fuit in passione qz multipliciter uulneratur et ideo dicitur corpus passibile saccus quia in sacculo peccuniam reponimus prouer.xxvii.sacculū peccunie sceū dicitur sic et in corpore xp̄i positū fuit precium nostre

remunerõis de quo bern. i sermone de epiphia
Ego quasi saccũ plenũ sũ deus mĩa sua deus
pater misit in terrã saccũ in quẽ in passione
conclusus est ut effundatur qõ in eo latet pre
tiũ nostrũ hec bern. ps. xi. soluo saccũ de lum
bis tuis uel per saccũ intelligetur mortalitas
corporis xpi qui conclusus est a deo patre. qz
in mortalitas dissipata ẽ ⁊ gloria immortalitatẽ
collata ⁊ iõ subdit ⁊ certũ deposisti me leticia
cum sit corpe glorioso in passibili qz nulla mate
ria sustinere posset qz aut. iõ ipletũ est in ca
pite postmodũ in mẽbris iplebitur in futuro
qñ secundõ ps. Exultabũt sancti ⁊ gloria letz
abunt in cubiculis suis. i. i corpibus suis.

T CANTET TIBI

gloria mea ⁊c. hic tangit causaz
finalẽ premissorũ ⁊ est gloria pa
tris unde dicit hic mihi fecisti ut
cantet tibi gloria mea i. est ut gloria mea ce
dat tibi in laudẽ ⁊ gloria Johan. xvii. pater
clarifica filiũ tuũ ut filius tuus clarificet te et
non compũgar. i. itez non sustineã puccões
i. ponalitates sicut ante uñ primũ istoz põt
appropriari glorie ipsius sic que tñ in gloria
dominant. secundũ uero ad gloriã corporis
cuius gloria ipedit ne ab aliquo compungatur
⁊ eodẽ mõ intelligendũ est de mẽbris xpi i fu
tura resurrectõne Alio mõ põt intelligi uersꝰ
iste moraliter Nã gloria est testimoniũ cõsciẽ
tie ẽ scdm apoꝰ. ii. coz. i. unde putas conscie
⁊ victoria de hoste debet esse gloria sãcta aut
gloria cantat deo qñ quis in grãz accõne de
bitis et ultat dicit Albertus qrto de ãalibus a
qõ quedã aues cantant distinguendo horas tẽ
poris ⁊ post victoriã sũt gallus ⁊ ideo uno cã
tante ⁊ alius cantat ne uocatur esse uictus.
sic ⁊ electi dei cantant spũaliter exultantes ⁊
grãs a deo agentes secundũ singulas horas.
ps. Benedicã dñm in oi tempore semp laus
eius in ore meo spãliter sũt post victoriã tẽp
tatõis hoc faciendũ ẽ qz grande periculũ tunc
euadimus. signanter sũt dicit ps. ut cantent
gloria ⁊ non compũgar qz propter hoc deꝰ com
pungit. i. tribulat seu tribulari permittit elec
tos suos ⁊ post uictoriã unde non inanit ex
tollant sed ois eoꝝ glã deo cantet tibi de ta
libus si esset frenũ qz ois gloria ecz cantaret
deo non compungerentur sed qz qñz aliquo

reseruat ut reseruentur nisi cõpungerent. qz
cõpungimur dicit ei ysidorus decõ octauo.
etiõ. c. ii. qz apud romanos triũphantes i
quadrigis uehebant cũ maxime gloria ⁊ ho
nore sed tñ a carnifice pungebant ut tñ uas
tiglũ sublenati mediocritatis humane admo
uerent. sic ⁊ qui triũphanto repetant victori
am sepe uariis cõbuccõibus cõpũgũt ut meõ
res sint fragilitatis humane ne mentẽ extollã
tur sed et carnifex quid cõpungit nos assidue p
pter eandẽ de quo dicit apoꝰ sedo Ne magni
tudo reuelationũ extollat me datus est michi
stimulus carnis mee ut i carnifice multo acerbio
Et in rei ueritate qui mentẽ gloriant ab isto
carnifice multo acerbius ⁊ periculosius cõpun
guntur qz propter mentis superbiã multi sunt
dati ⁊ in carnis ruinã. ⁊ ideo dicendũ est no
bis in omnibus que bene agimus illuc ps. dñe
deus in eternũ ⁊c. hic promittit a deo grãs ac
turũ dicens dñe deus in eternũ confitebor ti
bi dicit aũt in eternũ. i. post hanc uitã in eter
nitate uel etiã in hac uita Nã quicquid i hac
uita uirtuose fit eternaliter fit qz sicut dicit sa
pientie. i. iustitia perpetua et immortalis unde
bern. epi. xviii. uera uirtus finẽ nescit ope nõ
clauditur nũquã iustus arbitratur se cõprehen
disse ⁊c. non enim ad annũ uelud tẽpus instat
mercenarii sed in eternum se dño manepe fa
mulatur hec bern. ps. In eternum non obliuis
car iustificacões tuas et racõ est scdm eandẽ
iusticia tua iustitia in eternũ Jero. et ueritas
hebraica non habent in titulo pro extasi. sed
dispositum est a lxx. inter precibus pro eo qz
infra dicitur in ps. Ego aũt dixi in excessu mõ
extasis idẽ est qõ excessus exposicõnem uero
tituli nota in glosa.

N TE DOMINE SPE

raui ⁊c. In isto ps. queda conueni
unt capiti xpo qõ mẽbris ⁊ cum
loquitur capud pro utriscz prop
ter unitatẽ magnã que est capacis ad mẽbra
tibi sponsi ad sponsa et xpisti eccãm sicut et
in nobis ligua omniũ membroũ suscipit uo
cẽ unde calcate pede dicit ligua quare calcas
me ⁊ sic de aliis sic in proposito qz licet sint
multa in psalmo que magis conueniant mem
bris quã capiti cũ capud loquitur p mẽbris
multa tñ sunt que inuriter quasi pñt utriscz

f iiij

conuenire ⁊ istud diffusius hꝫ̄tur in glosa agi
tur aũt in hoc de tribulacõnibus xp̄i ⁊ eccl̄e ⁊
continet oratõni pro ipsis ãmouendis ⁊ forti
tudine in tribulacõnibus obtinendis et dꝫ̄r
in duo Nã primo deus oratur pro liberacõne
a miseris .secundo laudatur pro suis benefici
is ibi quã magna multitudo primo cui p̄s. in
psona xp̄i et eccl̄e orat motus ex diua bonita
te .secundo motus ex urgenti necessitate ibi.
Miserere mei dñe qm̄ tribulor primo ei pre
mittit suam de diuina bonitate ibi Qm̄ forti
tudo primo enim suam fiduciã premittit dei
de oõem subiungit ibi in iustitia tua ⁊c̄. quã
tum ad primum tangit duo ex spei rectitudi
nem et certitudinem ⁊ intelligitur uersus iste
uno mõ in persona xpisti qui dicit loquens
secundũ naturã assumptã ipsi diuinitati quã
tum ad spei rectitudinẽ sic. In te dñe speraui
Recta est enim spes que est in deo et non in
creatura in ipso enim solo sperare debem⁹ qn
tum ad ea que uires humanas excedunt Am
bro. in libro de uirginibus qõ ultra naturã ẽ
de auctore nature est iõ ps̄. Bonũ est sperare i
dñm quã sperare in homĩe quãtũ uero ad spei
certitudinẽ addit Non confundar in eternum
.i. nũquã deinde subiungit oratõni cũ dicit.
In tua iustitia ⁊c̄. et diuiditur in duo. quia
primo petit salutis beneficiũ secundo saluacõ
nis modũ Esto mihi ⁊c̄. primo enim petit sal
uari liberari secundo liberacõnem accelerari.
ibi inclina aurẽ .quantũ ad primũ dicit. i tua
iustitia i.est quã tu mihi dedisti libera me.
Alio mõ intelligitur istud in persona alicuius
fidelis qui priuatus infirmitate de qua erubes
cit ⁊ confidens in dña et misericordia medi
ci ab ipso petit auxiliũ curõnis ⁊ qꝛ sumptus
necessarios non habet ex propriis petit a medi
co ut sumptus faciat de suo. ⁊ primo ponit
suã de medico fiduciã dicens In te dñe spera
ui ⁊c̄. deinde sui morbi deformitatem ⁊ igno
miniã dicit Non confundar in eternũ. quasi di
cat modo confundor uel aufer a me hãc con
fusionẽ ne semper confundar in eternũ. unde
dicit glosa q̃ est quidã temperalis ad hom̃ a
scz perturbacõ animi respicientis peccã sua ⁊ respec
cõne horrentis et horrore erubescentis ⁊ rube
re cogentis tali confusio est uult iste confun
di sed non eterna hec in glosa. Qualis uero
sit eterna confusio bern. describit in quodã ser
mone de uerbis Job in sex tribulacõnibꝫ ⁊c̄.
sit quis ille pudor erit que confusiõ post bene
fitia tanta tã reprobos tã imperfectos tã uacu
os apparere cũ faciem dñi dei nostri figiebat
edã post unus utiqꝫ pomi ueriti gustũ quid
nos post tanta flagitia presumemus hec bern
har. si quis uero hanc uult sedam confusion
euadere oꝫ. necessario primo sustinere merito
aũt debet peccator confudi ex difformitate sui
morbi Nã redit hoim nimis monstruosum
dicit phũs ⁊ Auic. quarto de animalibus qõ acci
dit ericõ marino qõ os eiꝰ ⁊ caput sunt infe
rius qm̄ pascitur ex inferiore parte posteriora
uero eius sunt supꝰ sic est de peccatore qui
totus in istis inferioribus delectatur Nam ca
put eius scz mens tenet locũ inferiorẽ ⁊ que
posteriora deberent esse scz concupiscibilis et
irascibilis locũ tenent superiorem qõ est turpe
monstruosũ ii. Reg. x. Erant uiri confusi turpit
tertõ petit suã iplere indigentiã dicit i iustitia
⁊c̄. quasi dicat Ego iustitiã non hẽo mihi ad
salutẽ necãrium iõ de tua qõ mihi deest suple
as grego. mora. ꝓpt̄. De laudabili uite ho
minũ ⁊ remota pietate iudicentur qꝛ districte
discussa uide ante oculos iudicis unde se pla
cere suspicatur obruitur iõ dañ. ix. Non i iusti
ficacõnibus nostris prosternimus preces nrãs
sed miseracõnibus tuis.

INCLINA AD ME AU
rẽ tuã ⁊c̄. hic petit suã oõem ac
celerari ⁊ primo petit se exaudiri
in generali deinde ponit suã oõ
nem in spãli quantũ ergo ad primũ dicit deo
patri inclina ad me aurẽ .i. exhibite inclinatũ
⁊ facilẽ exaudiendũ ⁊ in hoc innuit propriam
infirmitatẽ propter quã non sufficit ex se ut
ad altitudinẽ diuine maiestatis uox sua ascen
dit. Sic aũt humilians meretur ut deus se si
bi cõdescendo inclinet qꝛ sicut bern. in quodã
sermone de uerbis apostoli obsecro primũ oi
um ⁊c̄. uim faciebat regno celorũ publicanus
ille qui oũ non audebat occulos ad celũ leua
re ipsũ celũ potuit ad se inclinare p̄s. Inclina
uit celos ⁊c̄. quantũ ad primũ dicit Accelera
ut eruas me q̃ factũ in sua resurrecc̃one que
accelerata fuit ps̄a. octano Vocat nomen eius
accelera. Alio mõ põt uersus iste intelligi in
persona cuiuslibet fidelis ut satis pz. Tertio
mõ potest exponi i persona cuiuslibet generis

humani suã liberacõnem de peccato diaboli
considerantes p aduentũ xpisti accelerari et
ſõ petit xpistũ accelerare ad nos ueniendo ut
erust plinius libro xi. de animalibus dicit de
conturnicibus q̃ mare transeuntes ducẽ hñt
ortigemetrã auem scz alterius generis quam
terre appropinquante statim rapit accipiter.
nam secundũ phm̃ libro x. propter hoc omis
solicitant ducẽ suũ qz extranii generis ut per
ipsũ uitent prima discrimina Sic in proposi
to .nam genus humanum transiturum mare
huius seculi ad patriã ducem habent extranii
generis scz xpistum qui extranii generis ẽ nõ
solũ qz filius est dei sed et qz filius est uirgis.
psa. liii. generacõnem eius quis narrabit Accí
piter uero qui appropinquantem ad terrã ra
pere nitebatur princeps mortis erat ꝛ omnes
solicitabant xpistum et festinare petebant ut
per ipsũ uiterent prima discrimina. nam ad
terram uiuentium appropinquante cum ueni
ret hora eius ut transiretur ex hoc mundo ad
patrẽ in mortem raptus est et ceteri per ipsũ
discrimen sunt a discrimine liberati Sic uero
solicitabant ducem istũ qui dixit hesr. dicõ
quarto Libera nos de manu iniquorũ ꝛ erue
me a timore meo ꝛc.

SIO MIHI IN DEũ protectorẽ ꝛc. hic petit sue salus
cõnis modũ ꝛ quantũ ad hoc scí
endũ q̃ dupliciter habem⁹ nos
in periculis uno modo fortiter ipsis resistẽdo
ꝛ quantũ ad hoc dicit Esto mihi scz malis p
sumptibus resistenti in deum protectorem.
Alio modo ipsa declinando ꝛ quantũ ad hoc
petit xpistus ut deus pater sit sibi in domuꝫ
refugii. ut scz refugientem recipiat et ideo ad
dit ¶ Et saluum me facias. Alio modo po
test exponi in persona fidelis. qui et pugnat
contra uitia quando temptacõnes insurgunt
propter qd̃ petit deum fore sibi protectorem
insuper et fugit quomodo occasiones predicã
di ueniat et iõ petit dñm fore sibi in domũ re
fugii Est aũt hec fuga gloriosa uictoria Am
bro. li. de fuga seculi psequũtur nos peccõres il
licebre psequitur libido sed tu fuge tanquam
simosã vnãm que sibi cõprehẽdit nec die nec
nocte requiescere sunt Esurit agitat incẽdit fu
ge auaritiã ne te inuenis comprehendat ꝛc ,

glosa enim hec fuga fugere a facie peccati hec
Ambro. iõ iohã. x. ¶ Alienũ non sequũt sꝫ
fugiunt ab eo sic aũt fugiẽtes ad xpm conũ
tanquã ad tutũ refugiũ plinius libro octauo.
dicit q̃ ceruus urgente ui canũ ultro cõfugit
ad hominẽ et ipiendo nimis cauet semitas
certas humanis uestigiis quã uestigiis ferarũ
optunas .i. ubi habent optuũ accessum sic et
nobis faciendũ ẽ nã urget uis canũ infirmaliũ
qñ temptacõ insurgit q̃ solet cõtingere occa
sione precandi data et iõ ad hominẽ illũ stati
fugiendũ est qui se ipsũ filiũ hois nominauit
nulli ei magis rõ hois cõpetit cũ homo sit et
animal rõnale et naturaliter mansuetũ can. oc
tauo fuge dilecte mi et assimulare capere hu
milimo qꝫ ceruoũ signanter uero dicit in do
mũ refugii .nã domus refugii est templũ dñi
consecratũ hꝫ ei preuilegiũ emunitatis ut qs
quis reus ad ipsũ confugerit sit in punis quã
diu ibidẽ moratur Multo magis xps in quo
est templũ illud de iohan. ii. hoc aũt dicebat
de templo corpis sui est talis domus hoc eni
est templũ q̃ ipsũqꝫ spus sanctus cosecrauit
iuc. i. ¶ Spa sanctus superueniat in te ꝛc. iõ
qꝫ qd̃ nascetur ex te sanctũ ꝛc. Ad ipsũ ergo
fugiamus ut ipunitatẽ consequamur nichil h⁹
etiã solũ sed etiã ibidẽ teneamus nos nec ul
lis blãditiis uel promissus enocentur ps. Qui
habitat in adiutorio altissimi in protectõe dei ꝛc.

CONFORTABO TE do mea ꝛc. hic ostendit tante fi
ducie causã est aũt hec fiducia in
membris xpi ex tribus uꝫ ex diuiã
potentia de qua ibi Ego aũt in vño ꝛc. prima
pars in duas partes qz primo ostenditur quõ
potentia dei nos adiuuat. secundo ps in per
sona dei xpisti sue potentie patris recommen
dat ibi ¶ In manus tuas domine ꝛc. primo
oñditur uero quõ diua potentia iuuat pugnã
tes scõo quõ iuuat itinerantes ibi. Et propter
nomen tuũ ꝛ quantũ ad primũ dicit. qm̃ for
titudo mea scz ad bonũ opandũ ꝛ refugium
meũ ad malũ uitandũ es tu suple iõ in te do
mine spaui. istis aũt duobus scz opacõe boni
et declinacõne mali in pugnando hostibus tri
umphamus ps. ¶ Diligã te dñe fortitudo
mea dñs firmamentum meum et refugium
meũ signanter uero dicitur dñs fortitudo me
a dicit ei Albertus xii. de animalibus q̃ utilitas

communi constiterat in defencõe ꝙ hoc melius sit
Quarto communia animalium sunt in capite sic ꝙ
ceteres nostre utiles sunt nobis quatenus p eas
defendimus cũ defencõ nostra optime fit per
xpistum qui est caput nostrum ꝙ iõ in xpis
tum debuit potissime fortitudo virium nostra
rum poni Job nono .s. fortitudo quercus no
bilissimus est ideo ysa. duodecimo .Fortitu
do mea ꝙ laus mea dominus .deinde ostendi
tur quomodo iuuat itinerantes cũ dicitur Et
propter nomen tuum ꝛc . ꝙ tangitur triplex
sumamentũ qz sez regit in dubiis ꝙ subuenit
necessariis ꝙ erint ab inferis quantum ad pri
mum dicit propter nomen tuum id est fi lium
tuum qui te ubiqz manifestauit deduces me a
me sez errem in dubiis dicit enim Ambrosius.
in exameron. omen .i. ꝙ si quis mersus in a
quis oleum ex ore suo emiserit clarius facit
que prius in aquis occulta fuerunt .Et hec est
causa quare descendentes in profundum ma
ris oleum emittũt ex ore ut in aquis uideant
Sic ꝙ nos in aquis maris huius mundi salicz
qua sunt dubia ꝙ obscura emittamus oleũ ex
ore inuocantes nomen xpi de quo can.i°.oleũ
effusum nomen tuum . ꝙ omnia clarescunt
ut uiam rectam uidere possumus ps. Deduc
it me super semitem iustitie propter nomen
suum . Quantum ad secundum dicit ꝙ enu
meries me dicit ei phũs .i°. xcon ꝙ ad ma
tres pertinet filios nutrire ad patres uero ,fili
os castigare xpũs enim ostendit nobis non so
lum affectum patris propter quod delinquen
tes filios castigat sed etiam matris i°. Re. i°.
Sicut mater unicum diligit fil um ita te dili
gebam . ꝙ ideo suscepit nos nutriendos osa .
undecimo .Ego quasi nutricius effin . Et est
aduertendum ꝙ duplici nutrimento conuei
enti spualiter nos nutrit uz pane pnie ꝙ pane
eukaristie Et racõ est qz omne conceptum ꝺi
get duplici nutrimento uz innato ꝙ attracto.
sicut patet in seminibus plantarum. nam pri
mo nutritur planta nutrimento qđ est in se
sicut etiam pullus primo nutritur nutrimẽto
qđ est infra ouũ deinde attrahit sibi nutrimen
tũ aliud sic in proposito Nam panis pnie est
quasi cibus nobis innatus siue respiciam9 ad
originem naturalẽ seu spualem Tã quãtũ ad
primum ad origen. ꝙ natiuitatẽ naturalem .
dicitur sap.septimo primam uocem similem
omnibus emisi plorans quantũ uero ad origi
nem spualem dicitur Job.3°.Nisi quis re
natus fuerit ex aqua ꝙ spũ sancto ꝛc.ꝙ iõ nu
trimentum aquarum est quasi nobis innatum
ps. Fuerunt mihi lacrime mee panes die ac
nocte secundum uite nutrimentum qđ iã com
plete nati nobis attrahimus sicut enim pueri
nati lac attrahunt ꝙ sugunt sic ꝙ nos cibum
istum et est nutrimentum congruũ qz sicut di
cit Auicenna .i°.canoñ. omnibus modis qui
bus est possibile lac matris infanti ad sugẽdũ
dandum est ipsum namz est nutriens qđ ma
gis simile existit nutrimento quo alebat
in uentre .sic in proposito nam mater nostra
xpistus lac prouexit ex suo latere uz sangui
nem suum dulcissimum de quo ysa vi. ubi lit
tera cõmunis habet Filie tue de latere surgẽt
Alia lra habet Filie tue lac sugent ꝙ ideo nu
trimentũ nullum est pro statu isto quo infan
tes sumus conuenientius quã lac ipsum .i. pec.
secdo Quasi modo geniti infantes lac concupis
cite ꝙ racõ est qz similium est primo nutriẽdo
sez cibo pnie . Nam in lacte isto continet to
ta uirtus pene xpisti quam pro nobis sustinu
it Igitur iuxta consilium ps. ¶ Jacta co
gitatum tuum in domino et ipse te enutriet ꝛc.

DUCES me de laqueo
ꝛc. hic ostenditur in iuuamẽtũ in uia
qua sez deus erunt ab insidiis ꝙ po
test cõpetere xpisto ut dicat xps
deo patri Educes me de laqueo hoc .i. de la
queo mortis quem absconderunt mihi sez p
dicõne agentes ꝙ falsis testibus utentes Quã
tu es protector meus nel potest cõpetere fide
li iusto est enim triplex laqueus dyaboli quez
nobis abscondit ꝙ a quo deus nos educit uz
superbie ꝙ auaritie ꝙ luxurie uix aliquis trãsit
non aliqualiter captus et in omnibus dolose
agitur .primus enim laqueus est superbie quo
ꝙ dyabolus ipse captus est ꝙ seipsum illaqueã
do nos ad sui imitacõnem allicit .dicit Alber
tus li.vii.de animalibus allegans auicennam qđ
est auis quã antiqui uocant ortoz que solet ca
pi quando accidit sez directe contra auẽ se po
nit ꝙ laqueũ sibi iponit tunc ei auis imitãs il
luo qđ uidet ipoit sibi laqueũ eucuze sic i ꝓ
posito qz dyaboli facto hoc imitãt qđ ꝙ li
bẽter faciũt itanti ꝙ iõ captiũt ps. absconderũt
mihi itericũ laquei sui ꝙ alibi abscõderũt superbi
laqueũ mihi scãouero laqueos .s. auaritie nobis

abscondit vicit pfidonus duodecimo ethō
q̄ serastes serpens victus est eo q̄ in capite
cornua habet similia arietum sic araste aut
grece cornua vocantur hiis aūt cornibus ani
lia solicitat et seducit nam totū corpus regit
arenis cornua vero solū ostendit velud escam
quandam et ut cautius seducat totum corpus
suū iuest prauam intencōnem arenis tegit se
pientie. septimo. omne aurum in cōparatōne
eius arena est exigua ⁊ tanquā cōparabitur.
Teli luto et tali arena tegitur. quia per istas
suarns execcatur ut serpentem non uideat lati
tantem ⁊ ideo ex iopinato rapitur iste est la
queus quo iudas se suspendit. i. thim. vi.
¶ Qui uolunt dites fieri incidunt in temptaci
onem ⁊ in laqueum dyaboli. Tertius laque
us est luxurie qui etiam nobis absconditur di
cit Auicenna de animalibus q̄ in mora. scz
palude absondunt se multa animalia pis
cibus notius ⁊ in ipso ceno latitant per astu
tiam ut pisces superuenientes cōmendant sic
spūs luxurie fraudez parat Nam in ipso ceno
voluptatis carnalis de quo sapientie decimo qui
to. ¶ Luto uilior uitta cinus absconsit se
ut deuoret transeuntes. unde iste est laque
us quo ligatus erat sapson fortis seo non pru
dens Judicū. xvi. uinxit eum latentibus apud
se. in sidiis sed tamen isti sunt stolidiores quia
sicut dicit phūs quarto de animalibus Si uas
uenaticum fuerit sordidum non intrat in ipsū
pisces nullum enim uas sordidius corpe me
retricis eccle. nono. ¶ Omnis mulier que
fornicaria idest sterons in uita conculcabitur
Igitur fetuissimi sunt qui sic capiuntur. ec
cle. septimo Inueni amariorem morte mulie
rem quem laqueus uenatorum est sagena cor
eius uincula sunt manus eius qui placet deo
effugiet qui aut peccator est capietur ab illa.

IN MANUS TUAS

Domine commendo spm̄ meū
⁊ cetera. hic p̄s. in persona
xp̄i se patris potencie recomē
dat q̄ enim prima pars huius uersus xpris
to cōpetat patet q̄ xpristus istud principium
dixit quādo spm̄ patri tradidit sicut habetur
luce xxiii. iquiens In manus tuas domine co
mendo sp m̄ meū et p̄t dupliciter intelligi.
Uno modo sic q̄ spm̄ comendauit in manu
dei patris ut ipsum protegeret Alio modo q̄
spm̄ sanctum patri comendauit tanquam pre
tium qđ pro nobis solueret q̄ rocirco deus
pater acceptauit q̄ sicut dicit p̄s. Non est in
spū eius dolus. dicit enim pyrrhus ethi
mo. q̄ in nūmismate tria requiruntur metal
lum figura pondus et ex hiis aliud defuerit
nūmisma non erit cōstat aut nūmus iste quez
ipse pro nobis tradidit habuit metallū puriss
imū igne caritatis in cāino uteri uirginalis dili
genter examinat de quo cāino habet p̄s. 3i.
Dixit dñs cuius ignis est in syon ⁊ caminus
in iherusalē ⁊ ideo ipse fuit argentū examinatum
purgatū terre purgatū septuplū habuit ⁊ figu
rā debitā exp̄ssiue hebre. i. cū sit splendor glo
rie ⁊ figura substāe eius de pōdere uero iustitie
si ē crucē cū nā positus i stateris crucis i profun
dissimū descēdit et q̄ totū genus humānū pōdus
nimis graue usq; ad celos exaltauit prouer.
spm̄ tuū ponderatorū ē dñs et iō fuit minus
iste merito acceptandus tanquā sufficiens et
plus quā sufficiens pretiū. puer. xvii. preciosi
spūs uir eruditus. Alio mō pōt ista ps uersus
cōpetere cuilibet fideli qui deo comēdat spm̄
suū tanquā quoddā depositū custodiendū sic
uult facit qui pericula huius mūdi formidat et
de deo confidit dicit ei phūs li. de ypoleu. qđ
uerus depoit nisi apud eū de quo confidit con
fidentia aut de ptāte ⁊ defidelitate sic ⁊ uera
sancti. ii. thim̄. i. scio cui credidi ⁊ certus sū
q̄ ptās est depositū meū seruare in illū diem
uel comendant in manus xpristi spm̄ suum
tanquam quoddā munus recōpensacōnis ut
sicut xpristus preciosissimū spm̄ sanctum suū
pro nobis tradidit sic ⁊ nos in recopensacōem
aqualem qđ in nobis preciosus est sibi offer
re debemus quamuis hoc sit valde modicum
ad tot et ad tanta debita quibus obligamur
sibi et tanquam creatori et tanquam redemp
tori unde bern. in sermone de debito ādu
plici Ego dñe uim patior respondē pro me in
manus tuas comēdo inimicum meum tu pez
absolue omnibus tu ab omnibus libera q̄ tu
es deus et non homo qđ habui feci dñe habe
me excusatū q̄ imperfectum meum uiderunt
oculi tui hec bernhar. Constat quod habes
nos excusatos et minus acceptat Si hoc faci
amus psalmista ¶ Sacrificium deo spūs con
tribulatus cor contritū ⁊ humiliatum deus non

dispitries .Redemisti me domine ⁊c. hic agi
tur de diua iusticia que etiã siouciam nobis
tribuit ⁊ patet iste iusticie maxime in redemp
cõne q; xpistus non solũ per potentiam . sed
secundũ iusticiam nos liberauit a miserabili
seruitute omnes redimens secundũ sufficientia
am licet non solum secundum efficientiam .
unde primo ostendit quomodo se habet diua
iusticia erga bonos .secundo erga malos ibi
odisti ⁊c. Quantum ad primum. ergo dicit
Redimisti me sed electum tuum . non solum
sufficienter sed efficienter Domine deus veritas
tis ⁊ iusticie bernbardus in sermone quodam
qui incipit sic . ¶ Porrõ mea domine dixi .
⁊c. Multos filios fecit unicus filius emit fra
tres sanguine suo delexit inimicos probauit
reprobatos redemit malos bonauit iustos
uiuificauit ipsos mortuos est innocens
pro nobis tale fuit commercium quo reduxit
de exilio quo redemit de seruitõ hec bernhar
dus Apoc. quinto Redemisti nos deo in sãgui
ne tuo .

DISTI OBSERCIA

teo uanitates ⁊c . hic ostendit quomodo se habet diuina
iustitia ad malos .nam illos
non redemit a morte sed pu
nit mortem ⁊ ideo dicit odisti scz effectu ⁊ af
fectu . quia nihil odisti eorum que fecisti Et
ideo solum dicitur odire propter effectum pe
ne exterminantis non castigantis nam pena cas
tigans ad iram pertinet non ad odium ⁊ sub
iungit quos odit scz . obseruantes uanitatem
super uacue Dicuntur autem obseruare uani
tatem qui oculum ⁊ intentionem cordis to
tam conuertunt in uanitatem tales autem ob
seruant non solum uacue sed superuacue secũ
dum glosam quia ⁊ pro uita male agunt ap
petudo uanitatem ⁊ cum eandem uitam per
diuit potest autem per uanitatem in proposi
to intelligi inanis gloria quam illi obseruant
qui propter homines omnia faciũt tales uero
deus odit . bernbardus uero libro de conuer
sione uanus utiqz labor qui studio uanitatis
assumitur o vota vota ait sapiens in nullis ne
moralium nihil ad quam eurũ infelicẽ uanis ⁊
tamen quantam putas infelicitatem hec ipsa
non tamen felix uanitas quam uanus uelicitas

get hunc suspicionis labor unctus huic liuoris
crudele tormentũ ⁊ criminis inuidie miserã
hoc cruciatus hec bernbardus ipse . Cle qui
tractis iniquitatem iniunctio uanitatis Alio
modo per uanitatem intelligitur generaliter
omnis prosperitas huius mundi que uere di
citur uanitas propter duo . primo qz non est
nisi somnũ quorundam sicut patet ex effectu
qz in fine eũ exciderunt fuerunt nihil inuenient di
uitis que modo eis delectant ipsi . Dormierunt
somnũ suũ ⁊ nihil inuenerũt omnes uiri di
uitiarũ ⁊c.ideo dicit Hugo in quarto de ani
malibus qõ quidam homines non somniant
donec sint magni ⁊ phũs libro quarto dicit
qz quidam non somniant nisi in senectute.
⁊ cito post mortui sũt . sic ⁊ qui primo sunt
humiles ⁊ status mediocris non somniant
isti uana sed cũ peruenerint ad statum maio
rem ex. sõniant ⁊ est in eis signũ mortis et ẽ
in proposito in rei ueritate sicut est demultis
somnijs de quibus uulgariter dicitur qz som
nia per oppositũ interpretanda sunt Sic enim
⁊ istorum somnia quibus utuntur prosperita
tem perpetuam per oppositum interpretationem
habent .Narrat ualerius libro primo de
hamilcare cartaginensium qz cum obsideret
siracusas in somno audiunt uocem sibi dicen
tem futurum esse ut proximo die in siracusis
cenaret ille uero letus errans sibi promissam
uictoriam exercitum suum ad pugnam coap
tauit . Sed orta discencõne inter castra ipsius
siracusanis uirupta similiter faceret eripcõne
subita ⁊ siracusani ipsũ uictum intra sua mea
nia transierunt ubi cenauit non uictor sed uictus.
Sic ⁊ deludit homines mundus qui in somp
nijs suis confidunt promittit enim eis diuici
as ⁊ honores ⁊ ipsi credũt se ex hoc futuros fe
lices ⁊ iocundos cuz tamen reddant homines
miseros ⁊ captiuos Ecclesiastice tricesimo ter
tio ¶ Vana spes ⁊ mendacium in sensato uiro .secundo quia non est nisi tela aranie que
uanissima res estimatur bernbardus in sermone
qui incipit sic Exite populus meus ⁊c. dicit sic
quia facit aranea nisi uiscera sua consumit ut
faciat telam ⁊ subito multo tanto labore cõtracto
capiat unicam predam ⁊ similiter homines hu
ius mũdi corpa consumunt laborando p mul
to periculo cumulo in unicis meretricem acqui
rendo hec bern.ps. Tabescere me fecisti sicut
aranearum animam eius inimicum. unde qui

turbat ꝙ eccle. scdo. Cũq; conuertissem me ad uniuersa opera que fecerũt mee ꝛc̃. Vidi quoniam in omnibus uanitatem obseruantes autem uanitatem id est potentes finem suũ in istis transitoriis deus odit primo qꝛ sũt fatui quo ad ipsos ꝙ patet qꝛ uant rem precõsam ꝙ sibi carissimam pro uilissimo precõ Ambro. libro de bono mortis. Quid inane querimus lucrũ precõse anime detrimentum exiguꝰ emi totus mundus pro unius anime dispendio qd enim proderit homini si hunc mundum lucretur anime uero detrimenta paciat̃ non auro redimuntur non argento imo auro amittit̃ hec Ambrosius necñ. 3. ¶ In uanitate seducti sumus secũdo quia sũt nociui quo ad proximos conturbant ꝙ in quietant. philosophus libro de problematibus dicit ꝙ nocte maior serenitas est quam in die Raconem assignant quia solis uenti ꝙ turbacõnis causa est. sic in proposito maior tranquillitas est in ũbra paupertatis quam in claritate ꝙ gloria dicarum ꝙ huius causa est sol uanitatis de quo ecclesiastice. primo Vidi cuncta que sunt sub celo. ꝙ ecce uniuersa uanitas Isti enim sol conturbat ꝙ in quietat. quia dolis ꝙ fraudibus omnia cõmouet psalmista. Viri filii hominũ ut decipiant i uanitate in idipsũ ꝛc̃.

EGO AUTEM IN domino sperani et cetera. Hic tangit̃ tertium unde oritur nostra fiducia dine misericordia ꝙ primo tangit̃ fiducia et misericordie concepta. Secũdo tangitur illius concepcõnis causa ibi Quoniam respexisti ꝙ cetera. Primo uero tangit̃ spes concepta et misericordia. secũdo concepta et eadez letitia. quantum ad primum dicit. ¶ Ego autem in domino speraui ꝙ cetera. id est firmam fiduciam habui in domino in quo sperãdum est in nostris infirmitatibz gregorius omel. nono super ezechielem. Non nos nostrorum uulnerum multitudo in dispacionẽ deprimat quia maior est potentia medici quam magnitudo langoris nostri hec grego. In eo autem sperandum est in cunctis aduersitatibus unde dicit hec glosa Si speras in pecunia uel i honore uel sublimitate aliqua humane potestatis siue in amico potente obseruas uana ideo ait speraui in domino qui non est xpristianitas. sed ueritas ꝙ uita hec glosa. Narrat in li. de uita philosophorum. ꝙ solũmodo unus de septem sapientibus cum uideret athenas ciuitatem sam. eidem tyranno subici asse tyranno subiicientibus recessit ꝙ sibi habitauit interrogatus cui sub illo manere uellet qui multum ei bonoris conferre paratus erat Respondit magni ꝙ uirtuosi similes sunt calculis quorum unusquisq; quidem plane sigãt quandoq; uero pauciora. Sic uero tyranni quandoq; magnum ꝙ clarum · quandoq; uero honore caritatem ducunt uirtuosum Reuera sic est cõmuniter de omnibus potentibus seculi · Et ideo multus bonus debet in ipsis sperare. qꝛ fatui sunt qui uero faciunt ecclesiastice tricesimo quarto uana spes ꝙ mendatiũ insensato uiro. Exultabo ꝙ cetera · hic tangit gaudium et misericordie ortum dicit. et cetera. ¶ Exultabo ꝙ letabor in misericordia tua. Discinguit enim gloriam inter exultacõnem ꝙ letitiam. quia exultare est cũ magna alacritate animi gaudere. letare est temperata affectõue gaudere. Et ideo letare debemus in diuina misericordia que nobis mala p̃sentia aufert ꝙ exultare. quia bona eterna nobis confert uel letare debemus quando nobis misericordia relaxat penam. Exultare uero. quia relaxat culpam hec enim multo magis. Anselmus in quadam oracõne Consolacõ se curitatis letitia nolo uos renuo uos nisi peccati uenia reduxerit uos sol 3. Pax xpi exultet in cordibus uestris.

QONIAM RESPEXISTI humilitatem ꝛc̃. hic ostendit prie dicte fiducie cãm. cã uero ẽ multiplicitas bñficiorꝫ que dina misericordia nobis prestat. tangit hic tertia bñficia scõm tres hostes uz dyabolũ carnẽ ꝙ mundũ a quibus deus liberat scõm tangit̃ ibi. Saluasti me de angustiatibus ꝙ tertiũ ibi Nec cõclusisti ꝛc̃. quantũ ad primũ uero dicit. Qm̃ respexisti humilitatẽ meã p humilitatẽ quã deus approbat dyabolus cõfundit̃ ꝙ hõ a dyabolo liberatur ꝙ signanter dico p humilitatẽ quã deus respicit. i. appropriat qꝛ uera humilitas est i corde ficta aũt põt esse solũ exterius in signo scõm illud puer. xix. Est qui nequit̃ se humiliat ꝙ interiora eius plena sũt dolo. primã uero humilitatẽ tm̃ deus approbat qd sine ea nihil est. qd accipit bernhar. in sermone qui incipit sic

uitoi doine ⁊ cetera assurens illi uerbo ꝑa. sex
to . ¶ Ea que sub celo erant replebant tem
plum dicit sic . Qualem putas uitam est
homini in uenire qui repudiari locū angeli sor
ciatur plane i numĕ ab omni iniquitate ſz ab
ea maxime que in ppō quoq; angelo non ad
leuem offensam non ad momentaneā . iam
inuenta est sicut aliud ouium sempiternum ?
Sola placet humilitas siue homine siue in an
gelo ⁊ qui sedet i trono solos eligit subditos
ex quibus repleat templum hec bernhardus .
ꝑſ. humilia respicit in celo ⁊ in terra deinde
tangit secundum bñficium qđ est liberacō a se
cundo hoste i.est carne cum dicit de necessi
tatibus ⁊c. Nam per necessitates in proposito
possunt intelligi primi motus qui ex necessita
te carnis oriuntur bernharous in engolio spō
si Sicut pilus in carnem radicem figit . sed
excrescendo carnem excedit ita carnis motus
de necessitate oritur sed excrescendo in uolupta
tē usq; profluit hec bernharous ió bñ potest
dici . saluasti de necessitatibus animam meam
Cum primos motus istos sic reprimit q̄ licz
ex carne ipsam tantum animam ad offensam
non inclinant ut melius hoc fiat oportet, face
re sicut narrat ualerius nono de senensunde .
regina assiriorum Nam cum ipsa certa cultuz
capitis esset occupata ⁊ nūciat . sibi foret babi
loniam rebellare mox altera parte crimini ad
hec soluta ad eam expugnandam cucurrit nec
prius decorem capillorum in oroine quam tan
dem citatem i potestates redegit sic faciendū
est ipsi anime nec ipsa certa circulum capitis
ocupatur quia minus utilibus ⁊ necessariis item
dit babulonis uero interpretatur confusio est
ipsa caro que rebellat quando cogitacōnes
confusibiles suggerit statim uero relictis unus
utilibus ad expugnacōnem ipsius carnis ē cur
rendum ut subito ⁊ in prouiso obruatur sapi
entie decimo octauo . sperans homo sine que
rela ⁊c. restitit ire ⁊ finem in.posuit , necessita
ti . Potest autem uersus iste secundum intel
lectum aptari singulariter beate uirgini i quo
notatur ipsius duplex perfectō subiectō uz ip
sius ad dm̄ ⁊ sui corporis ad spm̄ . prima fu
it meritoria . secunda preparatoria prima nota
tur in respectu dicit approbacōne humilitatis
cum dicitur . quoniam respexisti humilitatē
meam merebatur aūe per humilitatem tertia
uz q̄ dicit fecunditate prestantissima carnis

ferentissima dignitate eminentissima meruit
autem fecundissimam prestantissimam per hu
militatem . quia uallis sunt montibus fecun
diores ꝑſ. uallis habundabunt frumento sic
⁊ ista per humilitatem uallis effecta illo mon
frumento ipleta est de quo Johan. xxiii .
¶ Nisi granum frumenti cadens ⁊c . ber
narous in sermone de sancto benedicto uallez
elige ad plantandum neque enim montana ele
gimus ad plantandum pomeria . quia arenosa
solent esse loca illa uppetrosa in uallibus pin
guedo est ibi proficiunt plante . ibi bonum nas
citur granum ⁊c. ubiq; uallis laudatur ubiq;
humilitas predicatur hec bernhardus . Cause
uero quare uallis est fecundior est . quia ibi ē
irrigacō uberior . Sic in humilitate aquarum
celestium decursus capacior ⁊ bernhardus ubi
supra ibi sunt decursus aquarum profecto in
ualibus . quia inter medium montium petran
sibunt aque quia enim non uoluit cum ad mō
tes uenerit declinare ab eis ⁊ ad humilitatem
uallis diuertere . Sic in proposito est . quia
deus superbis resistit humilibus dat gratiam
hec bernhardus . Secundo dico q̄ propter
humilitatem ipsa est caritate feruencior . sicut
enim probatur libro de speculis ex speculo con
cauo accenditur ignis in sui centro . i. medio
⁊ hoc propter congregacōnem radiorum sola
rium in puncto illo . ⁊ eorum reflectione ad
medium . Non sic autem speculum connexi
um i.est gibbosum . quia radii non sic con
gregantur . sed potius disgregantur . Sic in
proposito . Nam speculum est mens huma
na quo ueritatem speculamur infra . xxv. de
cimo tertio . Uidemus nunc per speculum .
seu speculum connexum i.est gibbosum . est
cor elatum ⁊ timidum in cuius medio nec ig
nis nec calor accenduntur . primo potius la
bor in medio eius ⁊ in iustitia . Secundum
psalmistam . Speculum uero concauum est
cor in humilitate depressum ⁊ profundatum
in cuius medio necesse est ignem accendi .
¶ Nam radii solares sunt dona spiritus sāc
ti ⁊ distinctōnes gratiarum seu dona uirtutū
Jac . primo . ¶ Omne donum optimum
Et omne datum perfectum desursum est de
scendens a patre luminum . Isti uero radii
congregantur in medio huius speculi . Pro
uerbiorum quarto . Custodi ea in medio cor
dis tui ⁊ Quia quanto fuerit hoc speculum

magis concauū tanto plures radii congregan
tur ideus aūt uirginis huius erat concauitas
tis maxime . iceſt humilitatis profundiſſi
me . Et ideo ibi potiſſime fuerunt iſti .
radii congregati . Jeronimus . in ſermone
de aſſumptōne ſi diligentius aſpicias nihil uir
tutis uel ſpe conſtitutis nihil candoris ꝙ gloie
qō ex eo non reſplendebat hec iero . et fulgor
tus coruſcabant foris in ſuperfitie ſermonis ꝙ
actus . Unde merito poſſunt homines lau
dare dominum . ꝙ exemplo ſalutis accipe
re tante aūt congregacō neccārio ignem habu
it producere feruentiſſime caritatis fuit etiaz
ad huc alii radii ſolis iuſticie . uz uerba legis
dei prouer. ſexto . Mandatū lucernam ꝙ lex
lux qui in medio huius ſpeculi fuerant congre
gati unde ꝙ ſicut dicitur luce .i. Mane aūt
conſeruabat omnia uerba hec conferens i cor
de ſuo ꝙ etiam iſti radii ignem predictum ue
hementiſſime excitabāt pī. ¶ Ignitū eloqui
um tuum uehementer inde iero. ubi ſua pu
to ꝙ quicquid cordis eſt quicquid mentis qc
quid uirtutis humane ſi totū adhibas non ſuf
ficiet ut cogitare ualeas quāto inteſinent' ar
debatur ardore pii amoris dum reuolueret ai
mo cuncta ꝙ audierat hec iero. in cuius aitari
ueteris teſtamenti concauū erat ad recidēdū
ignem ſic hētur exo. xxvii. qr ecclē. tertio mag
na ē potentia dei ſolius ꝙ ab humilibus honō
ratur ꝙ fuit propter humilitatem et eſt dig
nitate eminentiſſima dicit enim iero. ſuper il
lud oſe. decimo quarto Erūpet radix eius ut
libani qō arbores libani quāto figunt radices
in profundum tantum in altum exſurgunt in
mmis ſic in propoſito Nam libanus candor i
terpretatur ꝙ ideo iſtis fuit arbor libani . qui
uirginalis candoris que quia profundiſſime in
humilitate radices figeret in maximam altitu
dinem exſureret eccle. xxiiii. ¶ Quaſi cedrus
exaltata ſum in libano bernbardus in quodaz
ſermone de aduentu o uirgo uirgo ſublimus
ad quantam celſitudinem uerticem tuum eri
gis uſque ad ſedentem in trono uſqz ad do
minum maieſtatis O uere celeſtis planta pre
cioſior cunctis ſenciot uniuerſis O uere lignū
uite qō ſolum dignum fuit portare fructū ſa
lutis hec bern. ezechielis decimo ſeptimo .
¶ Exaltaui lignum humilem patet ergo ue
ritas ipſius qō ipſe dicit luce .i. Quia reſpexit
humilitatem ancille ſue ecce enim ex hoc bea
tam me dicent ꝛc. ſcdo uero ſubiecco ſue car
nis ad ſpm patet in excluſione ueritatis cum
dicitur ¶ Saluaſti de neceſſitatibus animam
meam ipſius enim anima ſingulariter ſaluata
fuit de predictis neceſſitatibus . iceſt primis
motibus ſeu inclinacōnibus ad peccandum .
quia in ipſo p primam ſanctificacōem fuit fo
mes ligatus ꝙ per ſecundam concepcōnem fi
lii omnino ſublatus ꝙ ideo predictas neceſſita
tes non ſenſit omnino propter perfectā ſub
iectōnem carnis ad ſpiritum fuit autem obie
ctio ſumme puritatis ꝙ ideo preparatoria ad
productōnem fructus ſingularis bonitatis .
quanto uero terra ſeminanda eſt meliori ſcie
tanto indiget maiori preparacōne et ideo ſpi
nis ꝙ tribulis ꝙ herbis nociuis . diligencius
emundatur ne ſemen perdatur Sic ꝙ terra il
la de qua pſ. Terra dedit fructum ſuum . qz
ſeminata erat ſemine electiſſimo de quo Ma
thei decimo tertio . Semen eſt uerbum dei .
decuit ut in ea precederet ſumma prepacō ne
in ea radix ulla aut ſpine iceſt cogitacō mun
dialis aut urtice iceſt cogitacō carnalis ſurre
xerit Jeronimus in quadam epiſtola ad nepo
cioanū uaſa limo plena liquorem puri ſui reci
pere ꝙ continere non poſſunt Ager ſpinoſus .
niſi cultoris labore fuerit extrepatus nō nutrit
in ſe ſemen iactatum ſed ſuffocat ita ꝙ animus
ſeculariū ſolicitudinum plenus illicebris . uer
bum non poteſt ſuſtinere dinum niſi prius ip
ſas mundi ſolicitudines cuiuſparūqz omniū ma
teriaſ ſuccideric hec Jeronimus ſi hoc ſit ue
rum de uerbo dei uocaliter maiore prolato
quanto magis de uerbo dei incarnato Deū.
xxv. ¶ Nec ages quiſpiam in cultive in nece
ſſitatibus . ¶ Sciendum eſt autem ꝙ alio mo
do per humilitatem ꝙ per neceſſitates .in pro
poſito intelligunt afflictōnes ꝙ miſerie uite
preſentis que neceſſario in ſtatu iſto nobis pro
ueniunt licet autem corpus uiri iuſti ſubiace
at hiis neceſſitatibus . tamen anima ſub hiis
omnino ꝙ per eas ſaluatur . dum pacienter
eas portant . Unde littera Jeronimi habet
iſtum uerſum ſic . ¶ Uidiſti afflictionem
meam . cognouiſti tribulationes animę et
cetera .

Pſalmus

me in manibus tuis. hic tangit tertiū beneficiū qđ est liberatō a tertio hoste scz mundo ⁊ tangit hic secundo que pertinent ad bñficium .uz liberatō a malo ⁊ promotō in bono quantum ad primū dicitur ¶ Nec concludisti me tuis. est permisisti me concludi manibus iuest in potestate inimici illius scz de quo Joan. decimo quinto ¶ Mundus nos odit illū autē mundus concludit cuius amorez infra limites suos tanquam infra carcerem coartant ut sola mundialia diligat dicit enim Albertus octauo de animalibus ꝙ in hiis que cōprimuntur ad unū locū in matrice sepe inuenitur monstruositas ⁊ ideo in apibus raro est monstruositas quia quilibet pullus est in loco distincto et ideo non sic cōprimuntur .sic in proposito .nā qui rebus secularibus totus est implicatus videtur ꝙ sit in utero matris inclusus .nam mater omnium uirentium terra est ⁊ ideo qui totus est immersus terre est ille de quo Joan. tertio ¶ Nunquid potest homo in uentrem matris sue iterato introire ⁊ renasci. Renascitur enī quidem in regeneratōne cum seuerit filius hominis sed mirabile monstrū. Et causa est qz in uentre matris tales munus se inuicem comprimūt qz nullus contentus loco proprio nec sufficit locus proprius nisi possit usurpare de alieno secus est de uiris iustis quibus sufficit locus proprius quantumcūqz paruus ideo de primis dici potest illud eccl. io. Concluſit eos desertum deinde tangit promotōnem in bono cū dicit. statuisti i loco spatioso pedes meos tuis. est enim ymaginatō spalmi. ꝙ quille dicitur ab aliquo concluditius. nihil est extra ipm oppositio modo est de iusto qui licet sit in hac peregrinatōe solo corpe cōstatutus cogitatione tñ ⁊ auditate in illa eterna patria conuersatus est ⁊ ideo non concluditur sed in loco spacioso constituitur qui quidem locus spatiosus est celū empineū ber. quarto ¶ O isrl quam magna est domus dei ⁊ ingens loco possessionis eius crisos. omel. supra de titū Cogita tres pueros quomō supauerūt fornacem tuis. ligati erant ⁊ cōpediti sed multo iuste nierūt intus spacōsitatem .sed non illi qui extrorsum trahant tale quidem ⁊ nic. l. noluem generose ferre eas que in ducūt temptatōnes Si in deum habuerimus spem erimus ⁊ nos in spacōsitatem qui uero in mittent nos ad ignem peribunt hec crisos. ideo dicit spalmista in persona eius qui sic adducis sustinet Statuisti in loco spacōso pedes meos idest effecisti locus ille scz beatorū locus spacōsus non propter solū amplitudinem spacii sed propter pacis magnitudinem gaudii de ipso ei dicit bern. in quodam sermone locus ille locus uoluptatis ubi torrente uoluptatis potant sancti locus splendoris ubi iusti fulgent .sicut splendor firmamenti locus habundantie ubi nihil deest timentibus eū locus iocunditatis ubi apparet dominus iocunditas uniuersis locus pacis ubi in pace factus est locus eius locus societatis ubi sociabimur cum apparuerit gloria eius hec bernar. ideo ps. ¶ Domine dilexi decorem domus tue .et locum habitationis glorie tue.

MISERERE MEI DOMINE

ne quoniam tribulor ⁊c. hic orat ps. ut motus propria necessitate et primo in generali secundo in speāli ibi Conturbatus est et ponit oōnem ⁊ eius occasionem cum dicit .Miserere mei domine quoniam tribulor et potest intelligi oratō uel in persona ecclesie uel etiam cuiuslibet fidelis ⁊ quamuis ista oratō sit breuis qz breue uerbū est miserere cū magne uirtutis Nam breuis oracō penetrat celū bernardus in quodam oracōne dicit sic nouite peccatores orantē peccatorē ⁊ uiscere qualiter orare ꝑ precatis debetis nouere quid dicit .Miserere mei deus reus enim in causam ductus considerat ꝙ iudex suus nec falli potest. quia sapiens est nec corrumpi potest. Quia iustus est nec uinci potest qz omnipotens est nec decipi potest qz ubiqz est uidet ergo nullū alio excusatōez locū esse ⁊ ideo solū misericordiam flagitandum .Miserere. O quanta est uirtus huius uerbi hec bernardus deinde cum dicit Conturbatus est in ira ⁊c. Orat ut i spetiali et primo in spetiali suas afflictōnes explicat. secundo pro ipsis amouendis spāliter orat ibi Ego aūt in te speraui ⁊c. Primo explicat earū multitudinem secūdo magnitudinē ibi ¶ Quoniam defecit ⁊c. Est aūt sciendum ꝙ ista pars sicut et prima exponitur uel de ecclesia uel de quolibet fideli de ecclesia uero dupliciter uno mō sic ꝙ per oculū intelligat

tato per ipsa sensualitas per uentrem ipse co
rohel per animam intelligitur appetitus volū
tatis ? per uentrem appetitus sensualitatis vi
dit ergo ¶ Conturbatus est in ira mea . sez
illoui qui me persequitur oculus meus ibest
appetitus ? uenter meus .i corpus ista cōtur
batus fuit turbantur timore ? dolore Alio
modo exponitur sic ꝙ per oculū intelligun
tur illi qui fulgent uerbo per animam qui pel
liūt bone conuersationis ꝙ . per uentrem au
tem hi qui sunt in gutta perfecto hos quez
ordo ponit secundum gloriā ut ab oibus gravi
tibus querantur deus . secūdo potest exponi i
psona cuiuslibet fidelis peccata preterita plā
gentes ? tanguntur hic tres i quibus est potis
sime radix triū peccatorum que omnia cōplec
tuntur auaritie superbie et luxurie Nam cupi
ditas appropriatur oculis secundū illud. Jo
hañ 1. Omne qđ est in mundo est concupiscē
tia oculorū ? concupiscentia ?c . Superbia
uero qđ peccatū est spūale anime Luxuria ue
ro seu uoluptas carnis appropriatur uentri .
Jero. uero scđo libro contra iouinianū . Cibus
carnū potus uini uentris qz futuribus semino
rū Unde ? comus siue ferere ? baco friget ſe
mus hec Jero. hic est qđ spāliter ista tria di
cit Conturbata in ira qz timet dñm sibi ꝓ pec
catis ira eñ uel pro ista tria intelliguntur rō
voluntas ? sensualitas sicut primo dictū est.
que dicit turbata in ira qua uidet sibi fratum
pro peccatis ? merito ista turbantur ex ira
dei ps. ¶ Ascendit in ira eius ? ignis similit
? anima ibest appetitus rationalis merito tur
batur qr supra amauit. maxime offendit ? tur
bat appetitū sed ira dei magnam continet a
maritudinem sepe. ¶ Cioz domini amara
ꝛc. dies illa dicit ire ? scđo turbabit animam
ps . deus i ira sua conturbabit eos similiter et
uent .i. sensualitas turbatur qz sicut phūs lib
ro problematibus timentibus uent turbatur
Ira uero dei maxime timetem nata est inqu
rere ps. ¶ Quis nouit potestatem ire tue aut
pretimore ꝛc . Alio modo potest intelligi ꝙ
ista turbantur in ira qz infestatur peccatis suis
propriis dicit Alberius secundo de animalibus
ꝙ bos similiter cum infestatur eunit ad aquam
? mergit se usqz ad os propter calorem sangz
uinis conficiendi . Sic ? peccator cum peccatis
suis recursum habere debet propter feruorem
contingendi ꝙ erunt est ad aquas puie quibz

se in mergat usqz ad os ? ut confessionem et
confessionem cōpulet ꝛc . implebit illud ps .
¶ Irascimini et nolite peccare que dicitis in
cordibus uris ?c .

CONTRISTATUS DEFECIT
in dolore ꝛc . hic ostendit affli
ctionum suarū magnitudinem
? primo ostendit sue afflictō
nis magnitudinem . secundo
ipsius defendit originem ibi ¶ Infirmata ē
?c . et potest iste uersus intelligi i persona aug
tori premiseris et tedijs huius ut dicat Quo
niam defecit in dolore uita mea ideſt uita mea
continue est in dolore usqz ad defectum ideſt
usqz ad mortem et eodem modo igemitibus
suple defecerunt . dñe autem est inter dolorem
et gemitum sicut inter causam et effectum .
Alio modo potest intelligi uersus iste i persoā
uiri iusti assiati pro peccatis suis pro quibus
dolore et gemere non desistit Jero. contra Jo
uinianū libro primo dicit ꝙ marcia catonis
cum lugeret uirū et matrone ab ea quererent
quem diu haberet luctus uultuū sit quem et
uite Sic et sponsa xpisti que sponsum suum
per peccatum amissum luget usqz ad finem lu
gere debet et donec uita sua carnalis defitiat
Job primo Replebo usqz ad tenebras et hoc
est necessarium dicit enim phūs libro octauo
ꝙ aspidis ad conugem est amor mirabilis dē
uehemens ꝙ altero intempto . incredibilis
dilectio curam alter habet . Nam sequitur inter
fectorem et ubique cum in maxima populi
multitudine ipsū desertū oēs difficultates pro
rumpit et spacia transit nec desistit nisi aut
fuga precedeti aut aquis arceatur . Sic in pro
posito nam uiri peccatorus tam caro quā spi
ritus aspides sunt et quasi coniuges propter
naturalem inter eos copulam ? affectum Alie
uero illorum inimice qñ spūs deo imolatur
ps. ¶ Sacrificium deo spūs contribulatus et
deo cito non desistit prosequi spūs interfec
torem Jero. ad. Non est pax omni carni . sed
ubiqz et omni tempore pro suo posse infestare
et ideo nisi ipsa caro etiam fuerit mortificata
non sunt nisi duo remedia unum est fuga ue
lox ut sez homo occasiones et oportunitatem
peccanti celeriter fugiat primo cor . Fugite
fornicacōnem Aliud est aquarum lacrimarū

copis que malitiam huius aſptois a nobis co
hereet ideo ꝑſ. ¶ Laboraui in gemitu meo
lauabo ꝛc̃.

INFIRMATA EST In
paupertate ꝛc̃. hic deſcribit ꝑdc̃
afflictiõis originẽ ⁊ tangit ipſius
cauſam ſeu originem duplicem.
uz uirtutis ſeu potentie debilitacõnem ⁊ ſui
honoris ſeu glorie ſubtraccõnem ibi ſuper oẽs
poteſt autem uerſus iſte expoi dupliciter uno
modo de paupertate corporali quam multi ſẽ
tiũt electi ⁊ dicere poſſunt. ¶ Infirmata eſt
in paupertate ideſt propter paupertatem uirtꝰ
mea ideſt robur corporis ⁊ oſſa mea que con
ſiſtit in ſupportacõne amicorũ conturbata ſũt
qz paupertas paucos uel debiles habet ſuppor
tatores Alio modo poteſt exponi de paupta
te ſpũali qua ſez quis modicum habet de bo
nis operibus ſpũalibus ⁊ hec debilitas uirtu
tem boni operandi bernhardus de bonis ope
ribus ſpũalibus in ſermone de ſancto anore.
ecce enim moleſtus eſt nobis pnie labor corpo
ris afflictõ generis abſtinentie onerosa in ui
giliis dormitat anima noſtra pretedio nõ ob
aliud ſane quam propter inopiam ſpũs. hec
bernharoua dicit Albertus octauo de anima
libus ꝙ apes infirmantur quomodo non ua
lent nec exercent ſe uolatũ qz circa ſuperfluita
tes in eorum corporibus congregantur Sic ⁊
anima noſtra que non exercet ſe in bonis ſpũ
alibus ꝙ quidem exercitium uolatus quidem
infirmatus propter congregacõnem deſiderio
rum in utilium ⁊ ſuperfluorum ideo eccleſi.
zi. In omnibus operibus tuis eſto uelox ⁊ oſs
infirmitas non occurret ibi Similiter ⁊ iſta
paupertas conturbat oſſa ideſt uirtutem pacie
rie que uirtus omnis aduerſa fortiter ſupandi
dicunt medici ꝙ in oſſibus eſt medulla prop
ter irrigacõnem ne frangantur propter nimiã
ſiccitatem ſic ⁊ oſſa ipſius anime ideſt fortitu
do intellectus ⁊ affectus que eſt uirtus pacie
niſi gratie ſuauitate irrigentur facilicer in ad
uerſis franguntur prouer. xvi. dulcedo anime
eſt ſuauitas oſſium ⁊

SUPER INIMICOS ꝛc̃.
hic tangit ſecũdam cauſam ſue
afflictõis que eſt honoris ſubtra
ctõ ⁊ dicitur in duo qz primo ex
ponit ſue confuſionis magnitudinem ſecundo
inducit ad hoc ſimilitudinem ibi Factus ſum
tãquã ꝛc̃. oñdit autem magnitudinẽ ſue cõfuſio
nis dupliciter primo qz apud oẽs eſt deſpectus
ſecũdo qz deſertus ſecũdum ibi Et timor quã
tum ad primũ ſciendũ ꝙ uerſus iſte poteſt
exponi uel de xpiſto uel de eccleſia primo ex
go modo dicitur in perſona xpriſti ſuper om
nes inimicos meos ideſt apud omnes meos ĩ
imicos factus ſum obprobrium. unde textus
Jeronimi habet ſic exponi apud omnes hoſ
tes meos factus ſum obprobrium nec ſolum
apud inimicos ſum in obprobrio ſed etiã uici
nis meis ualde ideſt ſanguinis qui in uicinis
ſunt propinquitate ſanguinis. ⁊ iſti fuerũt ius
dei quos notat uicinos gentilus uero uocat ini
micos qz plures deos coluerũt eſſe aũt uicinis
obprobriũ grauius eſt qz ſicut dicit gregorius
in quadam omel. minorem colorem mala ĩge
runt que ab extraneis ĩgeruntur Uel aliter ſic
per inimicos ⁊ uicinos intelligunt idem. ſed
dicunt inimici propter ipſorũ erga xpm pra
uũ effectũ Dicunt autem uicini propter xpi
erga ipſos miſeracõnis affectũ dicit aũt bea
tus grego. moz. xxxv. ꝙ et deſpcũ mortis ⁊
ipſos hoſtes pertulit pro quibus ad mortem
uenit ꝑſ. propter te ſuſtinui obprobriũ operu
it confuſio faciẽ meam Alio modo poteſt iſ
tud exponi de eccl̃ã que dicit ¶ Super omẽs
inimicos meos ꝛc̃. ⁊ accipit obprobriũ ſecũ
dum illud qd opponit honori ideſt plus ſũ
in obprobrio quam omnes inimici mei Nam
ſancti martires plures penas ⁊ turpiores ſuſ
tinuerũt quam latrones ⁊ malifici. uel ſicut
prius. Super omẽs inimicos meos ꝛc̃. ideſt
apud omẽs inimicos ⁊ non ſolum hoc. ſed
etiam factus obprobrium uicinis meis ualde
ideſt hiis qui parati ſũt conuerti qz uidẽt tri
bulacõnes meas uel poſſumus inimicos intel
ligere infideles per uicinos autem falſos ypriſ
tianos qz fidẽ habent dupliciter uicini ſz quia
eandẽ fidẽ motibus impugnant ideo ſunt ipſi
ecc̃ in obprobrium ⁊ econuerſo ⁊ iſti eccl̃ã ex
probrant quoniam inimici diſſimulant grego
rius moz. xxxi. Sancta eccl̃ã tranſire ſine la
bore non poteſt tempore perigrinacõnis quia

¶ ſi foris apertos hoſtes non habet int⁹ tunc tolleret ſictos fratres Nam contra uitia ſẽp in acie eſt ¶ habet pacis tempore bellum ſuũ hec ille p̃i. ¶ Facti ſumus obprobriũ uicinis noſtris uel poteſt accipi obprobrium ſecũdũ q̃ opponitur honeſtati ¶ eſt ſenſus . Super timicos ꝛc. uel eſt factus ſum turpis ¶ uilis cõ uerſione plus quaꝫ inimici ¶ hoc dicit propt membra putrida que turpius peccant quam in fidelibus criſtinus omet. xxxii. ī imperfecto me lius eſt ut non ſit arbor quã ut ſit quidem ¶ fructum non faciet . ſic melius eſt ut non ſit homo uel quam ſit quidẽ ¶ converſacõem non habeat ſecundũ uñ qui eni tuus non eſt ſi ti bi non obedit non dolet de illo aũt grauiter dolẽs qui tuus eſt ¶ contempſit te ¶ alii ſer uit ſic deus non tñ de alieno ¶ s. parte dpa⁹ ſeruiente trahitur quantũ de ſuo diabolo uo luntatem hec criſtinus Narrat uelerius libro ſecundo q̃ uenientis penis ¶ cartagiẽ ſcipio eſſet cunctis cũ in poteſtatẽ ſuam uenirent omnes q̃ de parte romanorũ tam fugerunt ad penos et inter quos tranſfugas quidem erant cines ro mani quidẽ uero ſocii romanorũ puta latini ī romanos gnant⁹ tanquã in priẽ fugi cõnis affligens eos cruci latinos uero tanquaꝫ perfidos ſocios precipit capite plecti Sic erit de xpristianis qui ſũt ciues ſanctorũ ¶ domeſ tici dei ¶ de ifidelibus qui ſunt ſolũ ſocii quia ſolũ cõmunicant in nulla cũ xpriſti non perti nent ad ciuitatem ſuam Nã xpriſtiani ad hoſtes tranſfugit es a xpriſto amplius punientur . q̃ tanquã priẽ deſerto res de quibus dicit . Ini mici⁹ decimo Inimici hois domeſtici e us alii uero ſolũ tanquam perfidi ſocii . Nam primi ſunt directe ī obprobriũ xpriſto ¶ ecce apud hoſtes quibus hoſtibus xpriſtus ¶ eccã dicere poſſunt illud Job decimo nono Arguit me obprobriis meis ſecundo oſtendit magnitudi nem ſue confuſionis q̃ ab omnibus eſt deſer tus cum dicit et timor uocat ꝛc. et primo oſtẽ dit ſe deſertũ ī effectu ibi obliuionem ¶ cetera et primo tangit ſuã deſercõnis cauſam ſecun do fi euidentiam . ¶ Qui uidebunt me ꝛc. quantum ad primũ dicitur ¶ timor uocat me is ſuple ſanctus ſum ¶ poteſt hoc conuenire xpriſto qui ſanctus eſt ī paſſione timor ſuis diſ cipulis ¶ aliis qui eum uiderant miracula ¡fa cientem uel poteſt intelligi de eccã que facta eſt timor multis qui fidem eius ſuſcepant in

delicerunt propter tribulacõnes quas ſuſtinu it precipue in ſui principio uel propter mole uitam multorum de eccã dicitur eccle. xxii . ¶ Cor timidum in cogitacõne ſtulti contra ſpectum timoris non reſiſtitis .

Et videbant me foras ꝛc. hic tangit ſuam deſer tõnem quantum ad facti euiden tiam et poteſt intelligi uel de xpo et dicit . Qui uidebãt me ſcz paſſum ¶ tri bulatum ī paſſione foras fugierunt a me Ma thei xxvi. ¶ tunc omnes diſcipuli relicto eo fugerũt dicit ſolinus de panthera q̃ odore et aſpectu eius alia animalia multum efficiunt ¶ quando eam ſentiunt propant conuenire il timent ſed quando uultum ſuum qui horri⁹ eſt uident timent ¶ fugiunt . Sic eccleſia de xpriſto nam in converſacõne ¶ doctrina eius multi erant affecti infra ut multa turba ad ip ſũ conueniret ¶ deciuitatibus xpparent ad eũ ſed quando uiderunt ultrũ ſuum tonum et horridum ſcz in paſſione timuerunt omnes ¶ fugierunt pſal. liii. quaſi abſconditus uultus et us ¶ deſpectus unde nec reputauimus eum dici tur Jero. xlvi. ¶ fugierunt ſimul nec potue runt ſtare . uel poteſt illud intelligi de eccleſia quam multi fugierunt recedentes a fide ¶ in cidẽtes in uarias hereſes ¶ cismata ꝛc. deide tangit ſui deſercõnem quantum ad effectum cum dicit . ¶ Obliuioni datus ſum tanquaꝫ mortuus a corde id eſt qui a corde mortuus ſũ quaſi ſi obliuiſcuntur mei ac ſi non ſolum in me ipſo ſed etiam in cordibus aliorum mortu us eſſem unde non uiuo in memoriis eorum ſic enim eſt de peccatoribus q̃ xpriſtus ſic a cordibus eorum excidit q̃ in ipſis ſemp mor tuus eſt pſa . ¶ Obliti ſunt deum qui ſalua uit eos Narrat galienus de quadam ciuitate ī in qua tam mirabilis peſtis accidit q̃ illi qui liberati ſunt in tantam ceciderunt obliuionẽ q̃ parentes ſuos ¶ amicos ¶ propria nomina ignorauerunt con ſimili peſte multi infecti ſũt nam parens noſter ¶ amicus precipuus fuit xpriſtus Deut. xxxii. ¶ Numquid non ipſe ẽ pater tuus q̃ poſſedit te et fecit et creauit te nomen autem eorum eſt xpriſtianus a xpriſto patre ſuo ſic victi et tamen xp̃m obliuiſcun tur et ſe eſſe xpriſtianos non recognoſcunt .

ps. Obliti sunt beneficiorū eius ⁊c.et iudic. Ideo obliti sunt dei sui ⁊c.

ACTUS SUM Tan quaz uas perditum ⁊c.hic ad declarandū magnitudinē sue confusionis inducit insimilitudinem ⁊ primo similitudinem proponit deinde racōnem eius exponit ibi Quoniam audiui quantum ad primum dicit xpistus. ¶ Factus sum tanquam uas perditum ideſt quasi omnino inutilis uas testeum quando confringitur omnino est inutile, qz irreparabile Sic ⁊ xpistus qui propter assumptū corpus erat quasi uas testeū qđ confractū fuit in sua passione uidebatur, quasi omnino inutilis quia non credebat p resurrectōnem reparabilis. Nam si hoc fuisset uirgini fuisset inutilis secundum illud ps. ¶ Que utilitas est in sanguine meo dum descendo i corruptōnem uel idcirco dicitur quasi uas perditum ideſt inutile qz sicut dicit phūs quarto de animalibus uas uenaticum si fuerit uetus et sordidum non intrabunt in ipsū pisces ⁊ si fuerit nouū tunc intrabunt. Sic et xpistus fuit quasi uas uenaticum proiectum in mari huius mundi ad capiendum pisces. abbot.i. Facies hoēs q̄i pisces maris sz istud uas apparuit uetus in sua passione tunc enim apparuit quid in eo fuerat de malla ueteri nostre redemptōnis ps. ¶ Inueraui inter omnes inimicos meos.apparuit etiam uas sordidum qz sputis iniquorum illitum z. Rare.3. ¶ Ihesus indutus erat uestibus sordidis. iō pisces omnes uidentes uas tale fugierunt nolentes per fidem intrare sed in sua resurrectōe factus est tanquam nouū quando scz caro sua refloruit. ⁊ ideo tunc confluxit ad ipsum multitudo piscium copiosa Jero. decimo octauo. ¶ Dissipatum est uas qđ ipse faciebat ⁊c. conuersus que fecit illud uas alterum.

Alio modo potest exponi istud de ecclā que fuit quasi uas perditum qz pro multitudine tribulacōnum erat quasi fracta ita ut continere non posset eos quis hēbat. qz multi eccām propter persecucōnem ipsam exierunt Potest autem ⁊ istud moraliter exponi de peccatore qui de uase electōnis effectus est uas in contumeliam dicit enim ps dorus scdo ethiōz. r. Q in uasis argenteis tris queruntur que plus ceant scz tantus artificis pondus argenti. et splendor metalli licz autem iste tria inueniant in uase honoris et electōnis propter qđ sibi cō petit illud eccle. xliii. ¶ Opus admirabile opus excelsi tamen in uase contumelie ideſt uitio malo iste tria deficiunt nam manus artificis non placet qz sicut dicit Johan. octauo. ¶ Vos ex patre diabolo estis. non enim ē uas istud opus illius fabri de quo ps. tu fabricatus es auroꝛem et solem sed illius rudissimi fabri infernalis de quo psal. liii. ¶ Ego creaui fabrum sufflantem prunas in igne et proferentez uas in opus suum Similiter et pondus non placet cum enim sit duplex pondus. qz secundum beatum gregoꝛium decimo nono aliud est esse graue per consilium aliud p peccatum aliud per culpam aliud per conscientiā primum est pondus iustum. secundum pondus iniustū et ualde iniquū. unde de ⁊ primo scribitur Deut. xxv. Pondus habebis iustum et uerum de secūdo uero dicit Mich. vi. ¶ Nūquid iustificabo stateram impii ⁊ sacelli ponderis dolosi unde ⁊ primum pondus inclinat sursum Job xxviii. qui fecit uentis pondus ⁊ ii. coꝛ. quarto In sublimitate eterne glorie pondus operat in nobis secundum uero declinat deorsum usqz ad infernum propter qđ dicatur hebreꝛ duodecimo. ¶ Deponentes omne pondus ⁊ circuꝛ stans nos peccatum per patientiam curramus constat qđ in isto uase nihil est de primo ponderis sed tantum de secundo similiter ⁊ splendor metalli omnino nullus est qz naū. ii. ¶ Facies hominum sicut nigredo olle ⁊ racō est qz sicut dicitur psal. i. Argentū tuum uersum est in storiam pz igit qđ in isto uase nihil est qđ deberet placere et ideo dicit in ps. tanquam uas figuli confriges eos deinde similitudinis assignat causam cum dicit Quoniam audiui ⁊c. tangit racōnem seu causam duplicem uz hostium exprobrancium iniquas machinacōnes ibi in eo dum ⁊c. quantum ad primum dicit xpistus. ideo factus sum tanquam uas perditum quoniam audiui uituperacōnem ideſt blasphemias multorum. ideſt malorum nam multi sunt uocati cōmorantiū in circuitu ideſt quorum tota conuersio circuitus est ps. ¶ In circuitu impii ambulant. uel hoc dicitur i persona ecclesie cui infideles sepe detrahunt propter malos xpistianos quos uident contra legem nature agere. unde dicit

hic Auguſt. qui male dicit uel reprehendit ſi
ſpūs non diſcernit malos a bonis ideo dicit
ecce quid faciunt xpiſtiani hec Auguſt. ¶ re
uera ſic eſt ut boi exiſtente in quocūq; colle
gio ꝙ petendo non ſolum exponat ſeipſum
obloquēntibus aliorū ſed multo magis totū
collegiū ideo grauius peccat ideo dicit ap⁹
ſti. coy. ſeptimo. Nei uītes alīc offensionē ut
non uituperetur miniſterium noſtrum.

TU EO IDCIRCO Con
uenerint ſimul aduerſū ⁊c̄. hic
tangit ſecundam cauſā uz ho
ſtiū iniquas machinacōnes.
unde dicit xp̄us in eo ſcz qđ
immediate premiſſū eſt ſcz in uituperio dū con
uenirent ſimul non ſolū loco ſed potius uoce
accipere animā meā ideſt uitā conſiliati ſunt
Jero. decimo octauo. tu ſcis domine omne
conſiliū eoꝝ aduerſū me in mortem Dicit.
Auicenna quarto canō. ꝙ ſibilia uenenoſa cō
currunt ad lumen candele uel cerei ſi in domo
ponatur huius rei cauſa non uidetur. quia
lumen diligant uel ut illum inueniatur cū eoꝝ
uita naturalis ſit intenebris imo potius uide
tur ꝙ ipſū odiunt qz ſepe ſic appropinquāt
ꝙ ipſū extingunt ſic et circa xp̄m ſtum qui ē
lux uera cōuenerunt alīā uenenoſa ſcz maligni
ſpūs et iudei non qz lucē dilexerunt Johan.
idcō Lux uenit in mundū ⁊ dilexerūt hoīes.
magis tenebras quam lucē. ſed ideo conuene
runt ut ipſū extinguerent ps̄. conuenerunt in
unū aduerſus xp̄m eius. Alio modo poteſt
iſtud dici i perſona eccleſie aiam nitūt infide
les auferre nā ſicut dicitur abboc. ſecundo.
¶ Juſtus ex fide ſua uiuit. Idcō modo po
teſt dici in perſona cuiuſlibet fidelis contra
quem cōueniūt tres hoſtes ſpūales quaſi unā
animi ⁊ conſilii bernhardus in ſermone que
incipit regio auſtralis dyabolus mala ſuggerit
caro trahit inclinat ⁊ blandit mundus ido
nat ⁊ nūtat Deuit enim mundus ut decipi
at circuit leo rugiens ut deuoret ⁊ tirillet ca
ro ut peccatū regnet hec bernhardus. ſed ſi
cut dicit. ps̄. ¶ Beatus uir qui non abiit in
conſilio impiorū ⁊c̄ dicit beatus Jero. libro
primo contra Jouinianū ꝙ filii darii nutricē
ſuam que illi ſcelus nuptias ſuaſerat occidit
ſic eſt faciendū in propoſito. nā iſti conſiliarii
qui conſiliantur animā accipere ad hoc conſili
antur ut anima ſcelus nuptias contrahat. naz
prima nupta eſt anima deo in baptiſmo ſpō.
ſcdo Sponſabo te mihi in fide. iſti aūt uolūt
ut prima ſponſus obliuioni detur tanquam
mortua a corde et ſic primo defuncto ſecun
do nubat ⁊ ideo interficiendi ſunt dyabolus
quidem per obediencie ⁊ humilitatem mū
dus per pacienciam et longanimitatem. caro
per abſtinenciam ⁊ caſtitatez eccle. octauo. cū
factus non habeas conſiliū. et xxxvii. a conſi
liario malo ſerua animā tuā

IN TE AUTEM Jn te
ſperaui domine ⁊c̄. hic oſtēdit
per tribulacōnibus āmouen
dis et primo ſuam fiduciam
premittit. ſecundo oracōem
ſubiungit ibi Eripe me ⁊c̄. et primo tangit
ſuam fiduciam ſed fiducie ſue cauſam ibi.
Dixi ⁊c̄. quantum ad primū dicit ¶ Ego au
tem inte ſperaui domine ſcz aduerſis. dicit
hic Auguſt. nil ſalubrius nil ſecurius quā ſpe
rare in domino ad hoc autem iuuant aduer
ſitates ſepe dicit enim beatus Auguſt. hic ꝙ
eſt de nobis ſicut de māmotrectis ideſt pue
ris q trahūt ad huc māmā matris et fugunt
nam nutrices quando uolunt tales ablactare
aliqua amara ponunt in mamillis ſuis quibus
offenſi paruli ab ubere reſiliant ſic ⁊ illi qui ſpē
ponit in mundo uel in homine eſt ad huc q̄
ſi talis paruulus ſed ut a tali ſpe ⁊ confiden
cia deus hominem retrahat et ad ſeguſtandū
tanquā firmiorem cibum inducat nuſcet ſpez
ſuam talem cū aliquibus amaritudinibus qz
experitur in aduerſis ꝙ ſua ſpes uana fuerit
in ueritatem illius ꝙ dicit ps̄. michi adhere
re deo bonum eſt ponere in domino deo ſpez
meā. deinde tangit fiducie ſue cauſam et eſt
duplex cauſa ex parte dei uz ſua ſcīa qua cūcta proſpicit et prouidentie qua cuncta diſpo
nit quantum ad primum ait dixi domino de
us meus es tu. ſic enim ꝙ deus dicatur a
diaſte qđ eſt conſiderare Job xxxvi. ¶ Ecce
deus magnus uincens ſcientiam noſtram. et
cito poſt xxxvii. Super omnes celos ipſe con
ſideret. Quantum ad primum dicit In ma
nibus tuis ſortes mee ideſt gratia ⁊ gloria ſūt
in manibus tuis paratis ad ea michi cōferēda

ps. Gratiam ⁊ gloriam dabit dominus dicit hic August. Q⁹ sors non est aliquid mali sed res in humana dubitacōne diuinam iudicans uoluntatem per gratiam autem ⁊ gloriā maxime iudicatur et ostenditur ergo nos diuina uoluntas .uel per sortes intelligunt omnia que nobis proueniūt secundum iudicium dīne uoluntatis que in manibus dei sunt quia omia que citra nos futura sunt subsūt sue dispō ⁊ ptāte gregō. Noz. duodecimō nulla queūt hoc munuo hominibus fiunt absq3 omnipotentis dei iudicō uel occulto consilio fiunt Nā cuncta secutura prospiciens decreuit ante secula qualiter disponant per secula statutum quippe iam est homini uel quantū dñr sequat prosperitas uel quantū feriat aduersitates hec grego. prouer. xvii. ¶ Sortes mittunt in sinū idest occultant sed a domino temperantur. Alia littera hz sic In manibus tuis tempora mea idest qualis ⁊ quanta sunt futura. Cin de grego. Mora .xvi. Sciendū est Q⁹ dei benignitas ⁊ peccatoribus spaciū ad penitentiā largitur sed quoniam accepta tpa non ad fructum penitentie sed ad usū iniquitatis uertunt Q⁹ a diuina misericordia mereri poterant amittunt quāuis omnipotens deus illud tempus unius cuiusq3 ad mortē prestiat quo eius uita finatur nec ab aliquo tpe quisquā mori potuit nisi ipso quo moritur hec grego. Job. xxxiii. ¶ Ab omnipotenti non sunt obscōdita tempa.

RIPE ME DE MAnibus ⁊ cetera. Hic subiungit suam oracōnem ⁊ primo petit sui ab hostibus liberacōnem .secundo hostiū depressionē ibi Erubescant ⁊c. et primo petit liberari a malo secundo promoueri in bono ibi Illustra ⁊c. Potest autem uersus iste indifferenter cōpetere xpisto uel ecclesie ut dicat. ¶ Eripe me de manibus inimicorū ⁊c. Item uero sunt inimici et persequentes seu dicūt inimici propter malum effectū .⁊ persequētes propter malum effectū uel per inimicos xpisti ⁊ ecclesie intelliguntur infideles ⁊ heretici Per q sequētes, intelliguntur falsi xpistiani Et precipue quibus non sufficit ut ipsi male uiuant nisi etiam alios ad malū inducant. hec bern. i sermone de cōuersiōe pauli ueniq3 si xpistus proprii sanguinem dedit in preciū redemptōnis animarū non tibi uidetur graue ore ab eo sustinere persecutōnem qui suggestionem maligna exemplo puicōso scandali ocōne aufert ab eo animas quas redemit quā a iudeo qui sanguinem illū fuoit Egnoscite dilectissimi et expauescite eorū consortia qui salutem impediunt animarum horrendū penitus sacrilegiū q⁹ et ipsorū uidetur excedere facinus qui domino maiestatis manus sacrilegas intulerunt hec bern. et nota argumentum bern. ps. ¶ Multi qui persequūtur me et tribulāt me Alio modo potest iste uersus dici in persona cuiuslibet fidelis qui habet inimicos extrinsecus scz mundū et spūs et persecutores intrinsecus scz proprie carnis impetus a quibus petit liberari contra istas uero persecucōnes duplici utendū est remedio uz oratiōne sicut patet in proposito dicit phūs quarto de animalibz Q⁹ delphinus hz instrumentū admodū carnalis quo respirat dum uero in aqua dormit illud instrumentū prominet super aquā Alioquin enim suffocaretur sic et nos habemus instrumentū consimilem uz mentem et etiam liguā quo respiramus quādo in oratiōne preces effundimus ps. ¶ Effundo in conspectu tuo oracōnē meam et tribulacōnem ⁊c. similiter et in spiramus qz spiritum sanctum nobis attrahimus ps. ¶ Os meū aperui et attraxi spiritum. et ideo si in aquis tribulacōnū uel temptacōnū suffocari uolumus oportet nos mentē super aquas habere ut possumus in oratiōne respirare. bern. in sermone de omnibus sanctis sunt in anima motus quidam desideriorum quos nec ra cōne nec uiribus extinguere ualz quam diu in hoc seculo nequā et in corpore mortis tenemur alligatus ac contra sortes istas oracōnis opponо remediū et propterea sicut occuli seruorum in manibus dominorum suorum ita oculi nostri ad dominum deum nostrum donec ⁊c. hec bernardus istud uero remedium est pro gratia resistendi ipetranda ps. Domine exaudi oracōnem meam auribus pcipe ⁊c. ¶ Quia persecutus est inimicus animam meam secundum remedium est conscientie frequens discussio et istud est remedium pro dicta grā conseruanda dicit Auicenna octauo de aīmalibus Q⁹ aquila maris cum predam rapuerit i profundum maris descendit et hoc quia tūc ne sibi predam auferant persequentes. ficin

propositō nam predaz magnā rapuit qui grā tiā previctrix ouicōnis uolatu a deo recepit. genē.xliz. ¶ Ad predam fili mi ascendisti uel predā magnam rapuit qui animā peculiarem de manibus inimici eripuit Job xxix conterebam molas iniqui: ⁊ de dentibus illius Auferebam predam profunditas aūt maris est intimum amare conscie ⁊ ideo cum preda in profundū maris descendit qui dicere potest illud psal. trecesimo octauo Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine aie mee. Sic autem f. endū est propter persequentes Jero. scdo. ¶ Qui persequuntur me dixerunt et infirmi erūt ⁊c. tibi enī reuelaui causā meā.

ILLUSTRA FACIEM tuam ⁊c. hic petit promoueri in bono et primo petit sic promoueri secundo petitōnem suam exaudiri ibi. non confundar. petit autem duplex bonū uidelicz humilitatem aspectus curacōnem effectus. primum per donū sapientie. secundo per munus iustitie quantū ad primum dicit ¶ Illustra faciem tuā super seruū tuū id est lumē tue faciei in profunde et iprime seruo qd lumen ē donum sapientie pſ. ¶ Signatum est super nos lumen uultus tui domine Ista aūt Illuracōne indigemus propter duo scz propter ipsius anime uiuificacōnem dicit enim Auic. d. cimo sexto de animalibus qd lux solis dat uitam inferioribus et assimilat ea celo sic et lux solis iustitie animas sibi subditas ut uiuificat ⁊ sibi etiā assimilat Johan. primo. Erat lux hominū et ephesino uti filii lucis ambulate similiter ⁊ propter bonā operacōez dicit Albertus duodecimo de animalibus qd operacōnes animales indigens spū lucido et claro per illum uero lucē illustratur spūs nosē ⁊ ideo redditur conuenientissimus spūali operacōni pſ. ¶ Illumina faciem tuam sup seruū tuum et doce me iustificacōnes tuas Alio modo potest istud intelligi de incarnacōe nam facies dei patris id est filius in se semper fuit luminosa seu potius lumen sed istud lumē non apparuit nobis nisi solum in corpore assūpto et ideo illustracō faciei super nos est ipsius incarnacō Unde littera Jeronimi sic habz in proposito ¶ Ostende faciem tuam super seruum tuum bernhardus in quodam sermone de aduentu benignissimus saluator ac medicus animarū descendit ab altitudine sue. ut claritatem suam infirmis occultis temperauit. ne lux in lucerna quidem illo utiqz glorioso et ab omni labe purissimo corpe qđ susceperat hebetaret dicit philosophus septimo de animalibus qd uenatores piscium uenantur eos ante solis ortum et ponunt recia sua ante illud tempus. quia ante pisces non bene uidēt cum ⁊ in augmento luminis non bene uidēt Sic malignus spūs ante ortum solis iusticie. i. priusquam illustraret faciem suam super nos uenebantur pisces id est homines in hoc mari magno uiuentes ponens ubiqz recia sua sciens quis propter defectum luminis homines ea si uiderent sicut et ad huc ea male uident. et ideo oēs concludit infra retia sua hoc. primo ¶ Faciem hoēs quasi piscem maris ⁊c. totū hamo sublenauit traxit illud in sagena sua et congregauit in rete suum. modo uero a lumine faciei illustrati melz cuent ideo pſ. ¶ Ostende faciem tuam et salui erimus quātum ad primum uero scilicet curacōnem effectus additur. ¶ Saluum me in misericordia tua domine tpt. 3. ¶ Secundum sunz misericordiam saluos nos fecit. deinde petit suam oracōnem exaudiri dicens ¶ Non cōfundar quoniam inuocaui te id est exaudi me. homo enim uerecundus confunditur quando peticō sua repellitur. Ciel ideo dicit. ut non cōfundar quia deum inuocare est proprie deum in se uocare et ideo qui uult deum inuocare ⁊ non confundi oportet qd domum suam bene mundet Unde Augustinus dicit hic in te uocas deum. quando in domum cordis tui inuitas eum quod prius necesse est mundari uniuersis sordibus. Aliter enim non uere inuocat hec Augustinus ideo de malis dicit pſ. ¶ Sepulcrum patens est guttur eorum linguis suis ⁊c. deus non inuocarent.

RUBESCENTE Impii hic petit hostium depressionē et primo ponit peticōnem. Secundo eius causam seu racōnem ibi. ¶ Qui loquitur et cetera Primo uero petit depressionē prause operantium Secundo prause loquentium ibi.

muta fiant ⁊c̄. Sciendum est autem q̄ uersus iste quāuis contineat modum oracōnis tamen dupliciter intelligi potest ¶ uno modo ut ꝓpheis seu pronūciacō ⁊ respicit futurum ipsorum ¶ unde dicit quantum ad penam animi interiorem .¶ Erubescant impii id est erubescant in futuro iudicō quando aperientur ⁊ legentur coram omnibus bonis ⁊ malis libri cōscientie Ambrosius super .i. psalmū libri aperti sunt non utiq̄ atramento scripti sed uestigiis delictorum ⁊ flagicōrum aperientur libri conscientie tue aperientur libri cordis tui culpa uestra recitabitur hec Ambrosius Jero. uicesimo secundo .¶ Tunc confunderis ⁊ erubesces ab omni malitia tua deinde dicit quantū ad penā corpis, exercicii ⁊ deducātur in infernum ut ibi scz eternaliter in corpore crucientur p̄s. ¶ Sicut oues in inferno positi sūt mors depascet eos bernhardus in sermone de uerbis apostoli . ¶ Non est regnum dei. esca .alludens illi auctoritati dicit sic quam bene sicut oues q̄ detracto uellere mundialium diciarum dure presse q̄ detonsi sempiternis nudi deputabuntur incendiis secundo petit penam praua loquentium dicens Muta fiant labia dolosa . Nam impii intenebris continescēt Math. xxii ¶ Quomodo huc intrasti nō habens uestem nuptialem at ille obmutuit .
Alio modo potest uersus intelligi ut sit oracō et hoc modo dupliciter primo sic. q̄ sit oō sub condicōne puta si impii non se uelint corrigere celeriter erubescant ⁊ deducantur in infernum ne scz diucius uiuendo diutius pectent. Anselmus in oracōne ad sanctum Nicolaum melius inquit erat eligere tormentū eternum q̄ per se feditatem eternaz non attrahit quā peccatum q̄ cū feditate sua dolores eternos iungit et certe o miser homo ipsa sola plus uitanda erat peccati feditas quam quilibet tormentorum in maitas hec Anselmus ideo p̄s .
¶ Convertantur peccatores in infernum alio modo potest intelligi ut sit oracō absoluta . ⁊ tunc respicit oracō statum uite presentis : ⁊ petuntur pro peccatoribus duo ut uz doleant de preteritis ⁊ caueant de futuris scōm ibi . Muta fiant labia dolosa . dolorem autē de preteritis causant duo scz pudor ⁊ timor . ⁊ ideo primo petit ela pudorem dicens Erubescant impii scz de mala uita p̄sal. xxxiii Erubescite sidon ait mare cui auctoritati alludens Ambrosius sermone de ieiunio dicit sic tāquā fatigati clementi uox ista dicentis est ¶ Erubesce sidon hoc est meus fluctus arguis cuz sis ipse fluctibz in quiescio ⁊ uruberesce uelut pudore qm̄ periculo non moueris uerecūdiores uenti sunt quam uestre cupiditates illi habent otia sua nūquam uestra querendi studia feriantur hec. Ambrosius Est autem erubescētia peccati ualde nobis utilis Dicit enim Cilerius libro secdo q̄ spargiare ad occultandū uultū nec̄ suoz cruorez puniceis id est rubeis in bello tunicis utebantur nec cruor ab hostibus uisis ipsis fiduciam aliquaz inferret .sic et nos peccata enim nostra sanguini cōperantur p̄s.
¶ Libera me de sanguinibus ⁊c̄. quasi rubei coloris p̄sal. primo . ¶ Si fuerint peccata uestra quasi coctum ⁊c̄. Et si fuerint rubra q̄si uermiculus ⁊c̄. ⁊ ideo cōpugna contra hostes ne uisis peccatis ⁊ uulneribus nostris maiorem sumant audaciam expedit ea occultari hoc autem facit tunica rubea id est rubor .de peccato ⁊ erubescētia uñ isdei in huius figura fedus inierunt cū sparciatis sicut habetur. in marc̄. decimo quarto iudei enim ,interpretāt confitentes ⁊ figurant penitentes ideo p̄s .
Cōuertant retrorsū ⁊ erubescāt ualde uelociter quantū uero ad timorē petit dicens ⁊ deducātur in infernū id est considerant penas inferni ut sic timeant p̄s. ¶ Descendant in infernū uiuentes cui alludens bern. in sermon qui incipit regio australis ⁊c̄. dicit sic descendant in infernū uiuentes ne descendant morientes hō modo boni sepe descendunt in infernuz sicut eni assidue contemplando reuisere amant gaudia celestia ut ardentius ea appetant sic ⁊ dolores inferni ut horreant ⁊ refugiant hec bernhardus señ. xxxvii. ¶ Descendā ad filiū meū lugens in infernum deinde petit ut caueāt de futuris dicens Muta fiant labia dolosa id est de cetero cessent loqui dolos ezechielis 3°, ligna tuam ad herere faciam palato tuo ⁊ eris mutus .

QUE LOQUUNTUR Aduersus iustū ⁊c̄. hic assignat preterite petitōnis causam dicens . que scz labia loquūtur aduersus iustum id est ꝓximum . In superbia ⁊ in abusione magna enim superbia fuit loqui aduer

sus iustum ideſt xpristum hoc enim fuit ere
turam aduersus creatorem insurgere . ber
hardus in sermone qui incipit . Reuertere re
uertere ꝙ dicit sic superbia est grande malū cla
des letalis suadens rumlo ut se a fonte diuat
ꝙ suadens radio ut se a sole auertit ut ille scz
rumlus dum infundi desinit arescat ꝙ iste dū
ab illu'n ite auertitur tenebrosus fiat hec ber
hardus ideo prouer.xxiiii. ¶ In ore stulti
uirga superbie abusio uero fuit magna ut post
tanta beneficia ipsuz blasphemarent ꝙ p uer
bis suauissimis uerba redderent contumelie .
ps . ¶ Maledicent illi ꝙ tu benedices bern.
in quodam sermone de paschate o quam fir
mata est etiam super impius misericordia tua
mira res ille clamat ignosce iudei crucifige .
molliti sunt sermones eius super oleum et ip
si sunt iacula hec bernhardus ideo eis ipreca
tur Jero.decimo octauo . ¶ Fiant cor ruētes
in conspectu tuo in tēpore furoris tui ab ute
re eius littera uero Jero.habet sicū superbia
despeccōne que plana est fuit enim superbia
nimis magna sic xpm despicere uel potest uer
sus intelligi de quolibet iusto non enī paruum
peccatū aut periculum est iustum uerbis uel
factis ipetere quāuis despectibiles. uindicantur
dicit Jorac.libro de animalibus ꝙ animal di
ctuz antolopos suis cornibus arbores resecat
sed quando arbusculam ramosā nititur resecare
inter ramus cornibus implicatur donec capia
tur sic potentes seculi habent cornua fortis .
ideſt potestatē quibz arbores .i.hoēs magnos
secundū seculū quasi resecant ipsos opprimen
do ꝙ transeūt in pniti ꝙ tamen sepe contigit
quod unam arbuscam paruam ramosam ideſt
humilem uirtuosum inuadunt ꝙ domino dis
ponente sic .iplicantur ꝙ a diabolo uel alio
potencōre se capiuntur prouerbiorum undeci
mo . ¶ Justus de angustis liberatus est ꝙ tra
detur impius pro eo ꝙ racō est quia sicut sal
uator dicit aMath.xxv. ꝙ uni ex minis meis
fecistis mihi fecistis ꝙ ideo qui loquitur cōtra
iustum loquitur contra xpristum ps. ¶ Dixi
iniquis nolite ꝛc ꝙ derelinquentibus ꝛc.nolite
extollere in altum cornu uestrum nolite loqui
ꝛc,adversus deum iniquitatem ꝛc.

ad magnificentitudo dulcedis tue hic post onēz
cōuertit se ad grāz accōez ꝙ pri
mo bñficia diuina cōmemorat scdo
pro ipsis in deū laudat ibi Bñdicetus dñs priō
uero tangit collacōem boni.scdo remocōez ma
li ibi absconses eos ꝛc . primo uero tangit fi
nalis boni prepacōem .scdo eiusdem in nobis
consūmacōem ibi pfecisti ꝛc . quantū ad pri
mū uero in isto uersu tangit duo scz illius bo
ni excellentiā ꝙ eiusdē ppacōem certissimam
quantū ad primū dicit .quā magna multitu
do dulcedis tue dne cū aūt sit duplex quāti
tas scz cōtinua ꝙ discreta magnitudo uero p
tineat ad quātitatē cōtinuā multitudo ad dis
cretā iō uolens illius excellū onēre p utrāqz
quātitatē illud bonū discribit uñ ista dulcedo
ē magna ꝙ multa magā qdē i se forālit scz mul
ta uariālit qlcqd suauitatis ꝙ dulcedis ēri uo
luptatibus ꝙ honoribus ꝙ quibuscūqz bois cre
atis dispersū totū est in illa unica boitate dei
unicū imo quicquid ē in istis dulcedis appen
tis ꝙ ficte totū est ibi realiter ꝙ uere .ꝙ io me
rito sūt reprobandi qꝛ illa onūsta ista queruūt
bernin sermone de uerbis apli non ē regnum
dei esca ꝛc dicit sic filii hoim usquequo gra
ui corde ꝙ pigui corpe ut quid diligitis uanita
tē ꝙ ueritatē necligistis pinegdo carnis delitie
corpis saturitas uentris aut añ mortez uos de
seruēt sūt uos in morte illa relinquētis .hec
bern.Albertus iiii.de aialibus dicit ꝙ apes
que morant in examine diligūt dulce ꝙ odifez
ꝙ pcipue in floribus ꝙ nō sedēt i locis fetidis
aut mali saporis ecōtra uero apis que manet ē
quā illa que morat in examiē ñ diligit nisi fe
tida ꝙ insidet huiditati stercoꝛ.ꝙ nō hz regem
neqz custodit ciuilitatē alicuius cōgregacōis pp
ter ꝙ a quibusdā uocat porta apū cōsimilis
ē dra inter electos ꝙ reprobos .na elci sūt qsi
apes in examine cōmorantes qꝛ in cōsilio iu
storū ꝙ cōgregacōe sunt ꝙ in eccā nō solum nu
mero seu merito isti aūt sunt quoꝛ tota dilcō
est in re dulci ꝙ odifera qꝛ in flore cāpi.i. xpō
qui dicit can.ii. ¶ Ego flos campi ꝙ reprobi
uero ecōuerso fediditati stercorū resident rerum
temporaliū phīt.3 omnia decrimentum feci ꝙ
arbitratus sū ut stercora sunt autem maiores
alijs .ꝙ quia incrassati inpinguati dilatati .nul
lam autem ciuilitatem custodiunt nec regem
bñt qꝛ nulli legi aut regi uolunt esse subiecti .

ante merito potte apum ꝙ non vere apes ap
pellantur cõmictur ꝓ.v. ¶ Qui vicitis
malũ bonũ et bonũ malũ ponentes amarum
in vulce ꝙ vulce in amarum .veince tangit ꝺ
tius boni prepacõnem certissimam cum vicit
quam absconvisti timentibus te ꝙ põt. mul
tipliciter intelligi Uno modo vicit ꝙ absconv
vere eius sit iõ ꝙ eis secure reservare ne quis
auferat per modũ cuiusvam vepositi .Apud
verum latenter occultari .i.thim.v. ¶ In rẽ
quo repositu ẽ michi corona iustitie Alio mo
do vicitur hec vulcevo timentibus absconv
ta quia eos in presenti latet Nam occulos nõ
vidit nec auris non audivit nec in cor hois ab
scondit io qõ veus preparavit viligentibus se
ꝙ racõ est ut eo magis vesiveretur vicit ei al
bertus libro secuvo ve virginibus ꝙ pulchri
tudo audita nec visa plus vesiveratur vuobꝫ
stimulis copiditatũ amoris sꝫ cogvicõnis sic
et prefata vulcevo nec tamen omnino sic ab
scondita est ꝙ omnino lateat timentes veuꝫ
imo aliquã vulcevinis pregustant in presenti.
vicit Albertus scõo Uctero. ꝙ mãna ẽ ge
nus rovis valve vulce oues autem libenter cõ
mevunt herbas super quas cavit ros ille.
tanta auviitate ꝙ sepe moviuntur sic et vul
cevo vei quavoꝫ ad modũ rovis vistillat su
per cogitacõnes ꝙ affeccõnes spãles iustorum.
Deut.xxxii. ¶ Fluat ut ros eloquium meuꝫ
talibus cagitacõnibus et affeccõnibus pascun
tur multi tã auive ꝙ huic mundo totaliter
moviuntur quia cogitacõne ꝙ auviitate in eꝫ
na patria conversantur col.3. ¶ Uortui eni
estis ꝙ vita vestra absconvita est cum xpisto
ꝙ hoc est ꝙ vicitur Apoc.scõo vicenti vabo
mãna ,absconvitum .Tercõ modo potest in
velligi ista absconcõ vulcevinis vivine fuit le
mediante corpore assũpto ꝓsai.quvragesimo
quinto. ¶ Vere tu es veus absconvitus quar
to modo ꝙ fuit mediante sacramento .nam
in sacramento altaris ista vulcevo absconvit
prover. nono .Aque furtiẽ vulciora est sunt et
panis absconvitus suaviov

ERFECISTI EIS Qui
sperant in te ꝛc̃ . Hic tangit
predicti boni consũmacõnem il
luo enim bonũ qõ modo prepara
tur nobis ꝙ servatur in absconvito tamꝫ cõ
sũmatũ erit in nobis in aperto propter qõ vi
cit Perfecisti eis tacit perfitica modus loquẽ
di prophecticus eius .qui sperant inte sc̃z illã
vulcevinem In conspectu filiorũ hominũ .
Uest manifesto coram omnibus homibus in
finali iuvicõ quavo omni creature manifesta
bitur gloria electorum unve hec est vifferẽtia
inter vulcevinem sperancie in vomino ꝙ spe
rantium in hoc mundo .qꝫ vulcevo sperantiũ
in hoc mundo perficitur totaliter in hoc mũ
vo .Dulcevo eũt sperantiũ in vomino. licet
hic inchoetur in futuro tamen perficitur vici
tur in libro ve vita phõrũ ꝙ chilo unus ve
septem sapientibus interrogatus fuit in quo
vifferunt voctus ꝙ invoctus ꝙ ille respon vit
bona spe ꝙ verũ est nam voctus sperat in fu
turo perfici suã felicitatẽ in vulcevinẽ .invoc
tus vero hoc sperat in pñti eccle.33. ¶ Clara
spes ꝙ mencaciũ insensato viro et ex hoc seq
tur alia vrã uꝫ ꝙ vulcevo huius vite brevis
est Alio vero longa querit enim phũs li. ve
problaumatibus propter qõ quevam cito pe
riũt quarũvaꝫ vero viuturnior est ꝓtus ꝙ Re
spondet ꝙ que longiovis sunt vite tarvi⁹ na
ta sunt perfici que autem brevivovis huius per
ficiuntur sic in proposito vulcevo mundi cito
perficitur ita cito terminatur ꝓsai . vecimo oc
tavo ¶ Antemelsem totus efloruit ꝙ in ma
tura perfictõ germinabit opposito modo est
ve vulcevine vei que tarve perficitur phil.3.
non qõ iã a te gim aut perfectus sim ꝙ ita vo
vurat viu prouerquanto .Justorũ semita ꝗsi
lux splenvens procevit et crescit usqꝫ ad pfec
tum viem .

BSCONDENS EOS. In
absconvito . hic cõmemorat be
neficium qõ consistit in .remocõ
nem mali et primo tangit remo
cõnem mali qõ infertur ope.secuvo remocõ
nẽ mali ꝙ infertur sermone ibi proteges eos
ꝛc̃. Potest ẽt iste versus intelligi uno modo
ve bonis ꝙ est sensus Absconves eos in absco
vito faciei tue ivest imperfecta et clara notitia
tue,faciei que ad huc absconvita est et cc̃. etiã
am absconvita erit a malis a turbacõne homi
num passiua scilicet qua mali turbantur .
¶ Quando loquetur ad eos in ira sua ,et
in furore suo conturbabit eos ꝓ Ubi a con

turbat ne actiua qr uiuentes ueum nullus tur
bare potest Ali o modo potest intelligi ve iu
stis in hac uita ⁊ hoc tripliciter uno modo sic
q̄ per absconditū faciei intelligatur secreta
contemplacō dei uel secretum conscie nostre.
infra qō absconditum iusti latent sepe donec
transeat iniquitas ⁊ hoc a conturbacōne hoi
num qr in publico conuersatur necesse est ipm
sepe ab hominibus turbari ¶ Narratur in li
bro de uita phōrum q̄ milo phūs ut sapiē
uataret libentius solus interserto habitauit apō
lācedomoios quidam autem inde subito tran
siens superuenit ut uidit milonem ridentem i
rerrogauit que cur uenie ridente rideat qui ait
eo ipso rideo quia solus sum gaudeo et enim
nam si cum hominibus habitarem ridendi ⁊
gaudendi michi submoueretur occō hic ibi po
terat dicere cum p̄s. Ecce elongaui fugiens et
mansi in solitudine ⁊c̄. sic autem manent qui
intra secretum conscie conuersantes a solo do
non ad hominibus uideri uolunt et ideo quie
tius ⁊ securius Judic̄. decimo octauo ¶ Ci
derunt populum habitantem in eis ⁊ cetera.
securum ⁊ quietum procul assidue ⁊ a cunctis
hominibus separatum. ¶ Alio modo sic ·
q̄ per absconditum faciei intelligatur diu
prouidentia quam nullus comprehendit inqua
abscondit suos a malis. quia non permittit
eos temptari ⁊ affligi ultra id qō ferre possūt
Narrat Albertus libro xxiiii de animalibus ō
quodam animali marino q̄ fetum suuz extra
hit de utere suo si autem uiderit ipsum non
matūm nec perfectum infra uterum suum
reponit eum usqz ad maturitatem sic et xpūs
tus nā ⁊ uterus eius est predictum abscondi
tum faciei de quo fetū quasi extrahit quando
filiū regni tēptacōibz ⁊ tribulacōibz expoit q
ē imaturus ⁊ iperfectus quando graues tēpta
cōnes ⁊ tribulacōnes sustinere nequit. ⁊ ideo
ipsum in prefatum absconditum reponit ubi
autem temptacōnes supra uires nullatenus
apprehendit Jero. decimo sexto. ¶ Rece
pit ⁊c̄. ut cōprehenderent barac. ⁊ ieremiā
propheta absondit ante eos dominus. Ter
cō modo per absconditum faciei potest intel
ligi sacra religio in qua deo seruitur secretius
ut solus deus uideat ⁊ non mundus in qua
uiuentes remoti sunt a conturbacōne hominū
huius mundi. quia non sunt in turbacōnibz
sicut homines mundiales sed qui sic abscon
duntur uiuant q̄ totaliter absconduntur ·
Alioquin si ptim fuerunt abscōdi ⁊ partim
denudati timere habent ne ab hostibus inue
niantur ⁊ inde ad mortem extrahantur Nar
rat ualerius libro sexto de quodam qui a ro
nis ꝓscriptus cum eum milites insequerent
ad mortem abscondit se sed tamen ita erat
uariis unguentis delibutus. q̄ ex odore ip
sorum proditus erat hostibus. sic etiam ⁊ de
stie latentes exodore producuntur canibus.
sic multi qui apud mundum proscripti sunt.
cum in seculo non lateat eis uiuere in predic
to absondito latitant ex odore producuntur
hostibus. quia non sapiunt que sursum sunt
sed super terram. ⁊ ideo non est in eis odor
uite in uitam sed odor mortis in mortem. si
enim solum saperent que sursum sunt odor
ipsorum non se diffunderet extra dictum ab
sconditum uersus hostes sz qr uariis unguē
tis idest delitiis multi eorum sunt impleti.
iuxta illud sapientie secundo. ¶ Cūno pre
cioso ⁊ unguentis uos impleamus. quod hosti
bus producuntur ad mortem non sic se habu
it qui dicebat. Jeronimus decimo tertio.
¶ In abscondito plorabit anima mea a fa
cie superbie. Plorans plorabit ⁊ deducet oc
culus meus lacrimam quia captus est grex do
mini ⁊c̄.

PROTEGES EOS ⁊c̄ hic ponit remocōnem mali. quod infertur sermone ⁊ po test intelligi dupliciter Cūno modo ut per tabernaculum intelligitur ecclesia militans et est sensus. ¶ Protoges eos i tabernaculo tuo idest i ec clesia per uidē uerā a cōtra dcōne linguaz. i. a multitudie hereticū quarū multe sibi inuicez cōtradicūt Alio mō sic q̄ per tabernaculū i telligit celestis patria ubi elci protegentur a cōtradcōne linguarū. i. a multiloquiis hoim. qui contra proximos pati sunt loqui p̄s. In memoria eterna erit iustus ab audicōne mala non timebit. licz autem homo ad plenum in presenti non sic protegatur. qr saltem aures corporis tangunt iacula huiusmodi tamen pro magna parte etiam electi proteguntur in presenti qui saltem aures mentis nō leduntur qr uel pacienter ferūt uel oio cōtēpnūt uñ si cut legitur li. tercō de nugis curialiū xenofon

custodem maledolenti ait tu inquid maledicere
vediciſti ⁊ ego conſciã teſte vidici maledcã
contempnere ſed ⁊ dyogenes cũ ei nunciaſſet
amicus te amice emeti uituperant oportet in
quit ſapientiam ab inſipientibus feriri eſſe emã
meliorem iuuicat mala lingua quam carpit
hic ibi pſalmus ¶ Sagitte paruulorum facte
ſunt plage eorũ infirmatoꝝ ⁊c̃.

BENEDICTUS Dominus deus quoniã mirificauit.
⁊c̃. hic pro beneficiis deũ laudat. ⁊ primo beneficia per
grãrum accõnem deo recõpen
ſat. ſecundo alios ad recompenſacõnem inuitat
ibi Diligite dominũ ⁊c̃. ⁊ primo uero in uocẽ
laudis prorũpit dicens ¶ Benedictus dõ
nus pſ. Benedic anima mea domino ⁊c̃. de
hac materiam laudis ſubiũdit ibi. quoniam
mirificauit ⁊c̃. ubi tangit duplicem materiam
uz beneficiũ uehementia ⁊ ſuſcipientis indigẽ
tiam ſecundũ ibi ego autem dixi ⁊c̃. quantuz
ad primum dicit ¶ Quoniam mirificauit
miſericordiam ſuam mihi. tunc aũt magis de
netur homo ad grãrum accõnes quando mi
rabiliter liberatur iſta autem miſericordia fac̃
eſt mira in ciuitate munita ideſt hoc q̃d fecit me
ſicut ciuitatem munitã que non poteſt abbohti
bus impugnari Ambro. libro primo de uirgini
bus quo ſanctior quiſq; eo munitior Jero. i.
¶ Ego dedi hodie in ciuitatem munitã ⁊ i co
lumpnam ferreã ⁊ in murũ eneũ. Sciendum
eſt q̃ una littera habet in ciuitate circũſtantie
per quã intelligitur eccleſia que eriã eſt ciuitas
munita Ao cuius intellectum auuertendũ eſt
q̃ uetus populus iſrahelíticus poſitus fuit
quaſi in medio terre totius habitabilis totius
enim eſt ſitus terre promiſſionis pſ. Operatus
eſt ſalutẽ in medio terre in circuitu uero ubi
erant gentiles qui quaſi circũſtabant populũ
illũ ⁊ terrã illam ⁊ ideo per ciuitatem circũſtan
tie intelligitur eccã que non ſolũ collata eſt ꝺ
iudeis ſed etiam de gentilibus in hac ciuitate fe
cit nobis deus multa mira ⁊ ſtupenda propt̃
que eſt merito benedicendus tobi, duodeciõ.
¶ Benedicite dominũ ⁊ narrate omnia mi
rabilia eius Alia uero lra habet in ciuitate ob
ſeſſa uel circũdata ⁊ ſit per ciuitatẽ iſtam intelli
gitur anima noſtra que continue ab hoſtibus
obſidetur ⁊ eis eiuoat ut nullibi pateat egreſ
ſus niſi cũ periculo nec etiã infra ſit tuta ha
bitacõ niſi fuerit in ea diligens cuſtodie ſolitꝰ
tudo bern. in ſermone de beato Andrea ab i
ferioꝝ parte timor nocturnus inſurgit a ſiniſ
tris ſagitta uolat in die a dexteris. per ambu
lat negociũ tenebroſũ ⁊ ut nihil ſit uacuũ a ſu
perioꝝ parte demonũ meridianũ occurrit nos
uũt miſeri ⁊ miſerabiles uicinio tot ſerpenti
bz ⁊ igneis telis undiqz uolitãtibus nihilomꝰ p
nicoſiſſiã ſecuritate ⁊ negligẽtia uolitamꝰ hec
bern. q̃n igitur deus hoẽm a tot hoſtibus libe
rat mirificat miſericordiã ſuã in ciuitate obſeſſa
⁊ circumdata. Narrat uiſmꝰ libro decimo.
q̃ cum rodus ciuitas obſeſſa eſſet a rege de me
trio, qui preter obſidionem etiam machinam
quandam horribilem ſecum adduxerit ut eam
muro applicaret ⁊ ſic ciuitatem expugnaret.
ciues nimio terrore percuſſi ad quendaz egre
gium architectum quem prius abiecerant ſup
plices accedentes hoc acceperunt ab eo conſi
liũ ut quicqd luti erat aut fedi humoris ipſa
ciuitatem extra proicerent ea parte qua machi
na accedere ad murũ uidebatur quo facto ma
china antequã appropiquaret ad murũ in luto
⁊ ſordibz reſedit ita ut nec progredi nec regredi
poſſet qõ demens de metrius in obſidione re
ceſſit. ſic eſt faciendum. in obſidione ſpũa
li. Nam ad egregii architecti ideſt filii dei.
per quem omnia facta ſunt confugiendum ẽ
conſilium. hoc autem eſt conſilium ſuum.
ut omnes ſordes intrinſecas proiceamus con
tra machinacõnes dyaboli. Extra quod fa
cit qui implet illud ezechielis decimo octauo.
¶ Proicite a uobis omnes preuaricacõnes ue
ſtras. ⁊ hoc eſt quod dicitur ſcdo pal. Ab
ſtulit dominus alienos ⁊ ſimulacra ⁊ cetera.
et proicit omnia extra urbem. Sic autem p
uet dyabolus omnes machinacõnes ⁊ fruſtra
bitur labor ſuus ⁊ recedat a ciuitate. pſ. p. xxx
viii. ¶ Audiui oracõnem tuam ⁊ uidi lacri
mas tuas ecce ⁊c̃. Poteſt autem ⁊ uerſus iſte
ſecundum primam litteram conuenienter ap
tari xpiſto qui in natura aſſumpta quaſi i ci
tate munita habitauit in qua miam ſuã nobis
mirã fecit tã in icarnacõe quã in miraculorũ
ꝓpetracõe ⁊ tandẽ q̃ oẽ mirabilis excedit in
ſua paſſione Mirificauit oẽs uoluntates me
as in eis p̃ot etiã aptari beate uirgini. que
fuit ciuitas bene munita. Munitur enim

ciuitas tripliciter uz murorū sublimitate foue
arū profunditate ⁊ aquarū uicinitate . sic et
hec ciuitas munita fuit muro duplici uel ut
ita dicam muro ⁊ ante murali vicit enī bern.
in sermone de dedicacōne bonus murus con
tinent e est qui sic undiqz circūsat et circum
tingit ut nec per oculorum fenestras . nec
per ceteros sensus detur morti ingressus bonū
antemurale pacīe qđ primos hostiū sustinet
ictus hec bernhardus .constat autem ꝙ in
hac ciuitate fuerunt ista aliter quā alibi pos
sint reperiri fuit etiam munita fossatis profū
dissimis sez humilitatis ⁊ obedīe ñ de fuerūt
et aquā copie .i. devocōis ⁊ cōpassionis lacrie i
sup ⁊ tāta profūditas foueaꝝ ñ poterat esse
sine magna copia aquarū idest celestiū gratia
rū ps. Gloriosa dicta sunt de te ciuitas dei.
In hac autem ciuitate miram fecit deus mi
sericordiam suā nobis fecit enī ut virgo deū
peret et ancilla mater domini fieret August.
in sermone quodā de natali mira est potentia
sed plus est miranda misericordia ꝙ ille q
sic nasci potuit nasci voluit luc. scdo . Fecit
mihi magna qui ⁊c. Et misericordia eius a
progenie in progenies .

DO DIXI IN Excel
su ⁊c. hic tangit secundam
materiā laudis uz sui magnā
indigentiā . ⁊ primo tangit
sui dereictōnem secundo ipsi
us piā releuacōnem ibi Ideo exaudisti ⁊c. ¶
Quantū ad primū sciendū ꝙ uersus iste
exponitur dupliciter secūdū qđ excessus men
tis de quo fit hic mencō contingit dupliciter
contingit enim quandoqz ex hoc ꝙ mens ex
superioribus allicitur quandoqz uero ex hoc
ꝙ inferioribus quasi depellitur sicut enim a
corporalibus res ponitur extra locum suū per
attraccōnem uel per expulsionem sic et mens
ponitur quasi extra hominē et dicitur homo
alienatus mente uel mentem excedere primo
uero modus causat quasi ex amore secūdus
ex timore loquendo ergo primo modo de ex
cessu dicit ps. raptus contemplacōne dei ⁊ su
periorū . ¶ Ego dixi in excessu meo . in ele
uacōne mea dīna qua sū quasi extra me ipsū
proiectus sū a facie occulorū tuorum idest p
cipio me a te nimis elongatum uel me nimis
obiectum quanto enim quis in cognitōne dei
plus ascendit tanto se plus ab ipso deūcere
cognoscit loquendo uero de excessu. sec nđo
modo dicit ps. territus considerācōne malo
rum Ego dixi in excessu meo idest in timore
malorum quo quasi mente excedo ¶ Proiec
tus sum a facie occulorum tuorum idest de
relictus sum omni ope a te quasi mei curam ñ
habeas ⁊ istud in rei ueritate dicitur in excel
su mentis ⁊ non secundum liberatum iuvitiū
racōnis qz exponi malis in presenti non argu
it hominem a deo derelictum sed pocius i fa
miliariū curam susceptum Narrat Albertus.
octauo de animalibz se uidisse mastinū qui fi
lios suos uenari lupos docuit et incitando
ad cursū et p̄corrēdo ⁊ cū lupos uidebat eua
dere timuit lupū usqz ad aduēū filioz ⁊ tūc
dimisit eum et si lupus momordit filios non
statim succurrebat eis uolens prouocari filios
contra lupos ita pater noster docet nos uena
ri lupos idest spiritus malignos . aut mundi
aut carnis ipetus precurrit enim prebens no
bis exempla recte uenandi et si quandoqz ab
hīs lupis contingamur non statim liberat et
racō est ut contra ipsos amplius prouocemur
sic prouocatus magis fuit petrus postquaz eū
lupus tetigerit quam ante sic etiam paulus si
dauid et multi alii ⁊ ideo nullus in hac uita
debet se reputare a dīna cura proiectum quā
tumcūqz malis primatur leuit. xxvi. Non ab
iciat uos anima mea ambulabo iter uos ⁊ ero
deus uester.

IDEO EXAUDISTI
uocem ⁊c. hic ponit suam re
leuacōnem dicens ideo qz sez
humiliatus sum ⁊ dereictus.
Exaudisti uocē oracōnis mee
qua. sez orauī pro liberacōe mea .3. Reg. xxi. non
ne uidisti achab humiliatū coram me ⁊c . qz igi
tur humiliatus est mei cā non inducā malum
in diebz eius qui alluvens grego. omel. x. sup
ezechielē dicit sic pensandū est quō ei i electis
suis meroz amaritudinis placeat qui amittere
timet deum Si sic ei ⁊ in reprobo placuit pe
nitentis qui timebat perdere presens seculuz.
hec grego in tali a ūt amaritudine sancti ad
deū tanquā ad auxiliū singulare clamāt. ideo
subiungit dum clamarem. ad te dicit hie Au
gustinus . clamor ad deum Non fit uocis .

sed corde quia multi silentes labiis corde clamauerūt multi ore stepentes corde aduerso nihil ipetrare meruerunt hec Augustī. racō huius est q; qui inter montes clamat sepe audit sibi respondere ecco. i. uoce fere consimili uoci sue sap̄. vi. Resonans te altissimo mōtibz ecco sic in proposito nam inter montes clamat qui i ualle humilitatis deum orat uel qui inter opera iustitie clamat p̄s. ¶ Justitia tua sicut montes dei. ⁊ loco talis audit sibi responderi ecco i. est uoce quasi simili sic enim clamat iustus. vicens uero libera me r̄nōdetur ego liberabo eē plū hēbat i illo leproso q dicebat saluatori nr̄o dñe si uis potes me mūdare ⁊ ille r̄ndit uolo mūdare ut p3 ibi resonat ecco ñ audit nisi finis clamoris seu uocis prime sic nec in proposito quantumcūq3 clametur ad deum nūquam tamen respondet̄ in hijs qui ad finem perueniunt finis autem iusti clamoris est uita eterna ⁊ que ad ipsā ducit ideo ad hoc solum auditur responsum Crisostmus omet̄. secundo super Math. i imperfecto non magnus clamor velociter a deo auditur sed iustus p̄s. Cum invocarem ex audiuit me deus iustitie mee.

¶ Diligite dominum omnes sancti eius ⁊c. hic p̄s. alios ad recompensacōnem diuinorū beneficiorū, inuitat ⁊ primo inuitat ut recompēsēt effectum. secundo effectum ibi uiriliter ⁊c. ⁊ q; affectus dei ad nos non recompensatur nisi affectu ideo primo inuitat nos ad eius dilcōnem. secundo subiūgit racōnem. quoniam ueritatem ⁊c. ¶ Quantum ad primum dicit diligite dominum omnes sancti eius ut sic dilectōnem dilectōne recompensetis. i. Jo. q̄rto. ¶ Nos igit̄ diligamus deum. q; ipse prior dilexit nos. bernus libro de diligendo deo. quid magnum enim tanto ⁊ a tantis recompenset̄ amori si puluis exiguus se totum ad creatorem mandum collegerit quē illa nimirū maiestas in amore preueniens tota in opus salutis eius intensa conspicit̄ deniq3 sic deus dilexit mundum ut unigenitum suum daret hec bernardus signanter autem p̄s eos quos ad dei dilectōnes inuitat sanctos uocat q; soli sancti illud mandatum implet dicitur enim scīs quasi sanguine tinctus illi autem sanguine sunt tinc ti qui se totis uulneribus crucifixi in mergunt ⁊ hii sunt qui uere spiritum diligunt dicit beatus Jeronimus primo libro contra Jouinianū q; pūchis se collocauit iuxta corpus martiris lacerati ⁊ confusio proprio pectore sanguinem suum martiris ferē infudisse uulneribus. hoc erat certum amoris indicium sic martires spiritū sanguinem suū uoluntate prompta uulneribus sui sponsi lacerati quasi infuderunt. q; sicut de ipsis canit ecclesia. gloriosi martires sanguinem suum fuderunt pro domino q; mauerunt spiritum in uita mistari sunt cum i morte sua ⁊ nos similiter si sponsum nostrum diligimus ⁊ hoc certitudinaliter probare uolumus colletemus nos saltem de nocēne mentis iuxta corpus eius laceratum conforemus pectus nostrum doloris uel amoris gladio et sanguinē nostrum fuerit totam nostram ⁊ animam leuit̄ p̄ vii. anime carnis in sanguine ē effundamus seu infundamus in uulnera sponsi nostri ut dicere quilibet non solum effundi in me animam meam sed potius in te ⁊ uerisimile est̄ de anima nostra illuc prouer. duodecimo ¶ Mulier diligens corona est uiro suo. ⁊ illud can. scdo. Dilectus meus mihi ⁊ ego illi deinde subiungit prece iuitacōnis racōez ⁊ tangit duplicē causam uz remuneracōnem bonorum dicens. quoniam ueritatem requiret dominus scz in iudicio ad remunerandum ueritatem scz uite ⁊ iustitie que non est sine dei dilectōne ⁊ poenōnem malorum cum subiungit Et retribuet habundanter facientibus superbiam p̄s. ¶ Rete retribulacōnem superbis potest autem li habundanter in proposito uel referri ad participium sequens ut sit sensus retribuet hijs qui faciūt habundanter superbiam ⁊ sic exponit glosa. uel ad uerbum precedens ⁊ significat̄ q; eorum retribucō erit habundans q; scz pena eterna primus tamen sensus est planior secundum litteram Jeronimi que sicut habet Retribuet hijs qui satis operātur superbiam satis uero operantur uel habundanter operantur superbiam qui in fine uite superbiūt Job decimo quinto. ¶ Cunctis operibus suis superbit ipius.

Cersus.

IRRITER AGE ET confortetur ⁊c. hic inuitat nos . ps ad recompensandum bñficiorū effectum sicut enim effectus bñ facientis recompensandus est affectu sic⁹ effectus affectu unde ⁊ grego. probō dilcōnis ex hicō est opis ⁊ ideo sicut deus suum dilcōem probauit ope sic ⁊ nos nostram probare debemus unde inuitat ps. ad duo ex ad strenuam operacōnem ⁊ ad talis operacōnis continuacōnē quantum ad primū Cirriliter age idest sicut decet uiros non sicut faciūt pueri uel mulieres qui nihil strenue agūt dicit grego . in omel. de pentecoste amor dei nūquam est ociosus operatur enim magis si est si aūt operari renuerit amor non est qō intelligendū est de amore qui est uera caritas⁹. nam caritas dicit amorem ferentem quo sez quis est carus alteri phūs libro de probleumatibus dicit q⁹ calor est maior uel minor secundum diuersitatē materie in qua saluat Unde in materia infirmiori est infirmior ⁊ fortiori fortior sicut enim ignis arūdinens imbecillior ligneo . sic est de amore dei Nam in aliquibus est sicut i materia imbecilli sicut in hiis qui sunt quasi pueri uel mulieres moribus ⁊ in istis est quasi ignis arūdinens qui modicam operacōnem habet . unde ⁊ tales arūdies uocant Math . undecimo Quid ex istis inuesertum uidere arūdinē dento agitatam In hiis uero qui sunt moribz uiriles est ignis iste fortis operacōnis⁹. ps. Ex specta dominū uiriliter age . unde inuitat ad strenue operacōnis continuacōnem cū subiūgit . Et confortet cor uestrū omēs qui speratis in domino idest . qui de retribucōne dñi confidit duo enim sūt que nos confortare debent sez retribucōnis certitudo unde scūdus phūs interrogatus quid est qō , non sinit hominem lapsū fieri . respondit lucrum sed in bene operando multum lucramur gen decimo quinto. Merces tua magna nimis ⁊ per consequens bene facientes non debem⁹ lassari ps. xxxv. Pusillanimes confortamini ⁊c. deus ipse uenier ⁊ saluabit uos. secūdū est diuine dilcōnis magnitudo dicit enī bernhardus libro de conuersione ad clericos sic nil credentibus ipossibile nil amantibus difficile nil asperum mitibus nil humilibus arduū reperitur quibus ⁊ gratia fert auxiliū ⁊ obediendi deuocō leuit imperiū hec bern. prima pars

xxviii . Cirriliter age ⁊ confortare ⁊ fac ne timeas ⁊ ne paueas dominus enim deus meus tecum erit donec perfitias omne opus ministerii domus dei ;

Intellectus Dauid . dauid in proposito penitentis personam in se excipit ⁊ ideo intellectus dauid in proposito non est nisi intellectus quē habere debet penitens ad hoc qō remissionē finalem consequatur de quo instruitur penitēs in hoc ps. textus Jero. hz eruditō dauid .

EATI QUORUM

remisse sunt iniquitates ⁊c. ps. iste est ps . penitentialis in primo autem psalmo penitentiali agēs de penitētia principaliter tractauit de contricōne unde et ibi dicit Laboraui in gemitu In isto uero agit de confessione ut infra patebit qz uero finis psalmorum penitentialium est remissio peccatorū ideo ps. ille diuiditur in tria nam primo hēt finem ad quem peccatoribus est tenendū commendat secundo media quibus attingatur demonstrat ibi . Quoniam tacui ⁊c. Tercō peccatores ad finem inuitat ibi. Nolite fieri ⁊c. primo uero remissionem peccatorum laudat . secundo ostendit cui cōpetat ibi Nec est ispū et q̄ntū ad primū uero tāgit duo secūdū duo que ex parte peccatoris consequūtur . uz informitas culpe ⁊ reatus pene . unde cōmendat peccati remissionē q̄ntū ad utrūqz secūdū ibi beatus uir cui ⁊c. ex deformitate autē actus culpabilis oritur duplex macula . una que est in re ⁊ est substraccō gracie . Alia que est magis in ratōne secundum quam . anima dicitur in preterito peccasse . prima uero omnino per collacōnem gracie tollitur secūda uero tolli nequit sed tamen ne in decentē animam redeat tegitur ideo quantuz ad primū dicit . Beati quorum remisse sunt iniquitates remittitur peccatū quando deus offensaz remittit et hoc est quando recipit eum in gratiā suā iō remissio fit per collacōem grē quantū ad scām dicit . ⁊ quoz tecta sūt pccā est ei duplex tegimātū necār iū uz unū positiuū ⁊ aliud priuatiuū . nā ille qui peccat uolūtatē dinā facere omittit ⁊ hoc est quoddā priuatiuū q⁹ tegimentum positiuum exigit priuatio eniz poio tegitur optime ut non appeat illud

autem positiuū est ipleō dine uoluntatis p opera uirtuosa grego. omel. quarto sup ezech kelem peccatum tegimus cum bona cū malis actibus superponamus Item qui peccat ppriam uoluntatem inique perficit ⁊ hoc est positiuum qō optime tegitur priuatō illud ante tegimentum priuatum est subtractō proprie uoluntatis ꝙ maxime per opera penalia propter ꝙ dicit Ambro. libro de iciunio bonum est qō animam tegit ne a temptacōne deprehendatur ne a temptacōne nudetur tegit abstinentia tegit grā ⁊c tegit gratia dum remittit tegit abstinentia dum abluit hec Ambro. ps. ¶ Qui tegis equis superiora eius sed est aduertendum ꝙ alio modo teguntur peccata apud mundum ⁊ non apud deum ⁊ quorū sic teguntur peccata non sunt beati sed miseri quales sunt qui peccata confiteri dissimilant ⁊ aut qui negant aut qui praue excusant Dicit Plinius libro decimo ꝙ mirabilis est natura structōnis ¶ Nam cum cullum frutice occulcauerit latere se totuz existimat ꝛz stultrici or est peccator q: qui modicum abscondit de malitia superbie sue in presentia hominibus credit hoc deum latere ⁊ homines semper latere debere ex primorum parentum qui post peccatum absconderunt se a deo inter ligna bernbardus in sermone de uerbis abbac. Super custodiam meam stabo ⁊c. dicit sic heu me quam uile operimentum queris misera anima quam in utile queris operimentum folia enim sunt que in tectis solita in quam que caloris p beant nil habeant soliditatis orto deniqz sole arescent et uentus uestres disperget illa tu uero nuda et misera remanebis non erit iaz qua latebas misera frustra dices montibus cadite sup nos ⁊ collibus opite nos hec bern. ō talia tegimenta recipiunt ueri penitentes. qui peccata sua pure confitentur .i. mac. quarto dicitur in figura ¶ Apuit iudas qui interpretatur confitens in campo cum tribus militibz uirorum qui tegimenta non habebant ⁊c. contriste sunt gentes et fugierunt ..

BEATUS UIR CUI NŌ iputauit .hic cōmendat peccati dimissionem quo ad relaxacōem pene dicens Beatus uir cui n̄ iputauit dominus peccatum scz ad penam sicut dum est autem ꝙ in uersu precedenti ⁊ i principio istius tit mencō de tribus uz de iniquitatibus remissis de peccatis tectis ⁊ de peccato non iputato propter tria genera peccatorum est enim peccatum originale ⁊ quantū ad hoc dicit ¶ Beati quorum remisse sunt iniquitates peccatum mortale et quantum ad hoc dicit ⁊ quorum tecta sunt peccata peccatum actuale ueniale ⁊ quantum ad hoc dicit ¶ Beatus uir cui non iputauit ⁊ reuera talis uerus potest dici beatus .i. bn̄ auctus peruenit ei ad perfectōnem mundicie cōplementū ps. . Beati immaculati in uia ⁊c. deinde ostendit cui precū remissio cōpetat dicens nec est in spū eius dolus Jn illius spū uidetur esse dolus q habens multa peccata unum confitetur et deplorat Aliud uero plāgere dissimulat tali peccatum neutrum remittitur ad salutem bern. in sermone qui incipit . ¶ Exite populus meus ⁊c. qui plura peccata habet si omnia preter quam unum dimittat similis est ei qui ligatus multis cathenis omnes preter unam .rumpit ⁊ illa sola ad liganoum sufficit similis est etiam nauiganti qui habet multa foramina in naui si omnia obturet preter unū per illud nauis aqua subintrat ⁊ ad ymas deducit ⁊c. tantum igitur ploris quantum cōmisisti si unū unuz si multa multa uis solui solue omnes cathenas hec bernardus oportet igitur ab esse dolum q: deus non uult falli deo dolosus odit ps. Dolose egit in conspectu eius ut inueniatur iniquitas eius ad odium .uel deo dicitur nec est in spū eius dolus q: multi in conuersacōne exteriori uiuentur satis iusti. sed tamen interiori homine sunt satis mali tales non propter hoc sunt beati q: in eorū spū est dolus dicit phi losophus quarto metha. loquens de aurum it possunt quidem plūbi in mundiciem scz exterioren abstergere et uidebitur argentum ita ut in eo errent homines ueruntn̄ realiter semper erit plumbū sic diabolus sepe decipit. nā de pessimis hoīb abstergit sepe in mundicia exterioris conuersacōnis ut alii decipiantur ⁊ credat q: uidetur ꝙ sunt boni cū tamen realiter sint plūbū ⁊ non argentū .sed deus non fallitur ⁊ ō tales in celestes thesauros nō recipit nec inter uasa electōnis cōputantur ps. propter dolos posuisti eos ..

CONFESSIO TA Cui
inueterauerūt ꝛc̄. hic ponit
remedia quibus ad remissio
nem peccati peruenitur ꝛ sūt
duo scz confessio ꝛ oro iō.
quinto cofitemini alterutrū peccata uestra et
orate inuicem ut saluemini .primo igit agit
de confessione secundo de oracōne ibi pro hac
orabit ꝛc̄. qz uero confessionem peccati p̄cedit
angnitō peccati ideo ostendit quomodo quis
deducitur in peccati sui angnitōnem ꝛ secun
do describit confessionem ibi delictum ꝛc̄.
Deducitur aūt quis in angnicōnem dupliciter
uz per subtraccōez boni interius ꝛ per appositi
cōnem mali exterius de secundo ibi .Quotiē
die ac nocte quantū ad primū sciendum .q̄
uersus iste exponi potest dupliciter .secundū
qd est duplex silentiū uituperabile .unum est
peccatoris a confessore ꝛ. aliud est rectoris a
correctōne exponendo igitur de primo silen
cō dicit sic quoniam tacui ideo dissimilas con
fiteri . ¶ Inueterauerūt ossa mea ideo debi
litate sunt uires interiores anime scz ab resis
tendum peccatum dū clamarem tota die scz
tractando merita mea cū ex me non haberem
nisi peccata uel murmurando contra deū pro
pter flagella quasi iniuste tribularer signant
autem dicit ossa sua inueterata ideo debilita
ta et infirmata qz tacuit a confessione propt̄
duo primū est ex parte ipsius peccati habet
enī ui cōsuptiuam et ideo peccatū occultatuz
est sicut ignis inclusus in sinu prouer. sexto.
¶ Numquid abscondere potest homo ignē i
sinu suo .ut uestimenta sua non ardeant ideo
Ambro. super p̄s. xxxviii. peccatorū morbus .
dum tegitur in arcescit si confessionibus pro
ditur euaporat eccl. xo. Est tacens non hns sc̄
sum iste autem ignis magis accenditur si eo
incluso de meritis dametur nam tali clamore
uentus excitatur quo amplius ignis in ardes
cit dicit phūs libro de problematibus q̄ in
febribus existens non debet ad ventum iacere
qz uentus ignem uere extinctū reuiscitat ꝛ ex
modico facit magnū sic in proposito nam in
febribus est qui feruorem peccati intra se sen
tit si autem talis exponatur uento iactantie .
de meritis ampliusaccenditur et augetur ideo
Joso. vi. ¶ Non clamabitis et non erundie
tur uox uestra. secundū est ex parte confessio
nis qconfessio medicina ē cōtra infirmitatez
otiū n ideſt debilitat ēz uicium gr. go. m. ꝑ .
septimo ¶ Vulnera clausa plus cruciant .qz
cum putredo que intrinsecus latet eicitur ad
salutem dolor apparitur . dicit plinius . q̄
antiquitus hec fuit animaduersio militās habe
nti qui male pugnauerat ignomie causa ue
nam aperiri sanguinem uimitti hoc autem pri
mo factū opinatur in militibus stupentis ani
ui ꝛ a naturali habitu declinantis ut non tam
pena quaz medicina uideretur postmodū hoc
uero tractatum est in consuetudinem ob alia
delicta quasi minus sani uiderentur omnes q
contra officiū delinquerent hic plinius sic i pro
posito nam omnes habemus officiū militare.
Job septimo . ¶ Militia est uita hominis .
sed male militant .et contra officium deliquūt
qui temptacōni cedunt ꝛ hosti succubunt .et
ideo lege statutū a xpisto ut aperiāt̄ sibi ue
ne et sanguis emittatur q̄ fit in confessione
ubi peccatum per apercōnem ouis profluit qui
enim sanguis peccatum sicut patet per illud.
p̄s. Libera me de sanguinibus uel credendum
est q̄ sit sanguis et purus et sanus sed putre
dus et corruptus .istud autem est ordinatum
a xpisto non solum ut sit mali maloris pena.
sed etiam medicina bene si peccare delectant
ad huc sanguis uicōsus est et minure festinato
iiii. ꝓ.vi. ¶ Si tacuerimus sceleruus argue
mur Alio modo potest exponi de silencō p
lati et rectoris qui tacet quando peccātes sub
ditos non corripit ꝛ ideo inueterantur ossa sua
ideſt muniūtur potestates regendi et auctori
tas nam ueniunt ad cōtemptū gregis .i. omet.
Delignauit homus .ut pro culpa sus quemq̄
a parte reprehendimus et ad huc qd est gra
uius aliquando si persone in hoc mundo po
tens sit eiusdem erratis laudamus ne si aduer
setur per iracundiam munus subtrahat quod
ipendebat hec grego. non solum in prelato sz
etiam in proximo si corripiendo possit malo
occurrere unde grego. Moraz. vii. plerumq̄ ni
mis tacui dum quorūdam mala respicio et
tamen in silencō linguam primū quasi cōspec
tus ¶ulneribus usuz medicaminis subtrahit
eo ei mortis actores sunt q̄ uirus q̄ poterat
eicere loquendo uoluerunt hec grego. iō isai.
xi. ¶ Ue michi qz tacui.

CONFITEBOR DE AC

nocte grauata est ⁊c. hic ponit secundum quo quis reducitur in angniccnem sue culpe ⁊ est afflictō exterior exponitur autem uersus iste dupliciter q; spina in proposito accipitur uel pro spina dorsi est fundamentum ⁊ sustētamentū totius corporis et sic accipiendo dicit p̄s. ¶ Quoniam die ac nocte.i. continue grauata est super me manus tua scz in afflictōne mei ideo conuersus sum in erumpna mea scz ad cognoscendum culpā meam ⁊ eam plangendam ¶Dum configit spina scz dorsi mei que fortitudinem corpis signat .configitur spina quando multis doloribus perforatur iob 30.nocte os meum perforatur doloribus dicit phūs libro primo de uegetatibus q̄ multe plante siluestres clauis cōfixe fiunt ortenses plante siluestres sunt peccatores in spacōso campo mundi plantati quorum fructus sunt inutiles idest opera peruersa configuntur autem clauis quando iplentur cō pūctionibus tribulacōnum ⁊ sic reddūntur ortenses ⁊ earum fructus suaues deo grati sal. ri.ffpūsto confixus sū cruci alio modo accipitur in proposito pro spina arboris ⁊ signat pūctionem idest remorsum conscie iste autem spina configitur idest infigitur ipsi conscietie dum peccator culpam suam uidet ⁊ ēt uel iste spina est dolor de peccato qui conscīam penitē tie pūgit ⁊ multuz sibi prodest q; sicut dicit phūs li.de problaumatibus amara ⁊ fetida nata sunt purgare sic ⁊ amaritudo doloris propeccatis animam euacuat a peccato grego. in pastorali sanat nequitias praui operis occultū uulnus doloris ysai.ffvii Quis dabit me spinam uel spina est grauis tribulatō que nos pūgit ⁊ nos cōpungit ⁊ est eadem sententia tūc tū prima talis autem punctō confert q; in cognicōnem peccati nos reducit grego.aDora .xxiii. ¶ Plage in secrecōnibus ueteris abstergunt mala q; cuz ex carnis percutimur ad peccatorum nostrorum memoriam taciti afflicti que reuocamur dicit Auicenna ii. can. q̄ radix albe spine mascitata a punctura scorpionum attrahit uenenum sic in ꝓposito nā spīa alba est tribulacō ad correctōnem nostram a patre celesti in missa ad radicem eius peruenimus quando pro culpis nostris eam nobis ꝓuenire cognoscimus hanc radicem insticam quando hoc sepe ⁊ incessanter animo revolmus huius uero affectus est pūcturas peccatoz quas facit dyabolus omnino extrahere ⁊ locū puncture sanare nam sanitas mentis est infirmitas carnis iudic̄. Conteram carnes uestras spinis littera autem ieronimi in proposito multum est diuersa ab ista est talis Uersatus sum in miseria mea cum exardesceret messis iugit̄ .i. cum arescerem sicut messis .unde ⁊ hebreus habet sic conuersus est humor meus in ciuitate estatis et in hoc imitur sua afflictō magna q; dicitur prouerbiorum decimo septimo Spiritus tristus exsiccat ossa uel potest hoc intelligi de humore peccati Job xv. Qui bibit quasi aquas iniquitatem iste autez humor arescit per graues afflictōnes quas sol iustitie quasi igneos radios ex sufflans imitit p̄s. Qui conuertit mare in aridam dyaplasma ⁊c.

ELICIAM ADEUM

cognitum tibi feci ⁊c. hic describit confessionem ⁊ primo quantum ad confessionis actum . secundo quantum ad ipsius effectum ibi ¶ Dixi confitebor .quantum ad primum dicit delictum meum idest peccatum omissionis cognitum tibi feci scilicz quantum in me fuit etiam si te latuisz .quia illud ore confessus sum Et in iusticiam meam idest peccatum omissionis non abscondi . ⁊ iō peccatum meum per confessionem detexi et racō est q; confessio ad duo valet , scz ad remocōnem mali ⁊ ad operacōnem boni valet autem primo modo quis culpam delet dicit enim Auicē. secundo can. q̄ herba iudayca tiriaca omni ueneno iudaycus interpretat̄ . confitens ⁊ ideo herba iudayca est uirtus confessionis Job septimo Ante omnes herbas crescit .ista uero uirtus omnia uenena depellit . Rom̄ x. Ore confessio fit ad salutem ⁊ ideo Job xxxi. Si abscondi quasi homo peccatum meum ⁊ celam in sinu meo iniquitatem meā valet etiam secundo modo quia animam reddit fertilem bonorū operum dicit enim phūs libro primo de uegetatibus q̄ arbor sterilis effectu habens durum corticem si findat̄ ad radicem ⁊ lapis fillare iponatur quia apertum uulnus emeat secundum Albertum . exsudet humor superfluus redditur fertilis sic i ꝓpos.

rorum arbor sterilis dure corticis est peccator per malitiam induratus si ante debeat fieri fertilis oportet ipsum findi iuxta radicem radix enim in arbore cōparatur ori in homine que per utrumq3 trahitur : alii mentum et ideo findi iuxta radicem non est nisi os per confessionem aperiri sic autem debet teneri unusus apertum donec omnis humor pūs effluat iceſt omne peccatū et habundāciam malitie per confessionem eriat et sic de sterili fertilis efficitur oppositio modo contigit. quando humor ille inclusus tenetur prouer. xxviii. ¶ Qui abscondit celera sua non dirigetur.

IN CONFITEBOR

aduersum me tē hic tangit confessionis effectum est autez effectus eius remissio peccati istum . autem effectum dicit confessio non solum in facto sed etiā habita in uoce et in proposito propter quod ait dixi iceſt in corde meo posui Confitebor aduersum me in iusticiam meam domino .i. eius uicario uel domino . ideſt ad honorem domini Josi. septimo : ¶ fili da gloriam domino deo yſrahel et confitere et signanter dicit aduersum me q3 in confessione homo debet se ipsum accusare non alios et peccatū suum sibi ipsi ascribere non alteri sicut fecit adam qui dixit mulier quam dedisti michi sociam dedit mihi et in hoc retorsit peccatum suum tam in deum quam in mulierem Et tu remisisti iniquitatem peccati mei . ideſt culpam et si non forsitan totam plenam bern. in sermone de ānunciacōne sic in dulcit michi dominꝰ ex toto et tam liberaliter omnez donauit iniuriam nec damnaret ulciscendo nec cōfunderet in properando nec etiā minus diligeret imputādo hec bernhardus nec sequitur propter ista q3 tunc confessio sequēs propositum est frustra q3 non obstante prece tenti remissionem manet homo ad confessionem obligatus et in ipsa confessione propter absolucōnem sequentem tollitur de pena similiter et vi clauium augetur gracia et ideo non obstante remissione tali tenetur peccator continuare propositum confitendi donec ipsum perficiat Unicum quinto cin. dicit q3 in morsuris uermium probibetur consolidatio uulneris usq3 ad horam sanationis egri a uermo et eius malitia sic in proposito nam morsus serpentis antiqui est multus peccati autem uulnus consolidatur quando quis non sit propositum confitendi tenet autem ipm apertum saltem inuoco quam diu habet tale propositum licet autem per remissionem precedentem curatum sit aliqualiter uenenum tamen ad hoc remanet aliquid de eis malicia q3 eius obligacō ad confessionem et pena per absolucōnem et propter uerecundiam et humilitatem confitentis relaxanda et ideo non debet statim fieri consolidacio quasi nō oporteret de cetero confiteri; unde talibus dici potest illud .1. Johan.i ¶ Si dixerimus quoniam peccatum non habemus ipsi nos seducimus tē.si confitemur peccata nostra fidelis deus est et iustus est ut remittat peccata nostra et est hic sciendum qō post ostensionem mouhi factam celesti medico stari sic efficacis remedii appositio in hoc qō subiungitur remisisti nam hoc uerbum dei remittitur tibi peccata ē singularis efficacie de quo dicit bernhardus libro de conuersione sic . quomodo a memoria mea efficiet uita mea membrana nulis et tenuis attramentum forte prorsus exhibit quam deinceps arte delebitur non enim superficie tenus tinxit sed totam prorsus intinxit q3 memoriam frustra couer cuxere ante scinditur carta quam caracteres miseri deleantur ipsam enim forte meā mā delere posset obliuio ut forte earum non meminerim que cōmisi certi et memoria integra maneat et ipsius macule diluant que nouacula possit efficere solo uaq3 fermo unctus et efficax et pene trabilior omni gladio ancipiti Dimittuntur tibi peccata tua . hec bernhardus ps. Remisisti iniquitatem plebis tue operuisti omnia peccata eorum tē.

¶ Diaplasma .

RO hAC ORAB Je

ad te omnis sanctus tē:hic ponit secundū remediū perueniendi ad remissionez peti et est oratio unde bernhardus in sermone de

omnibus ecce hec sunt que mundant occultū
cordis oratio et confessio facit autez hic ꝑs
duo q primo ꝯgitur orandi tēpus secundo
tangitur multiplex eius effectus .ibi uerūptā
mē .quantum ad primū dicit ꝑs. ¶ Pro hac
sez remissionem peccatorum . Oubit ad te
omnis sanctus et hoc in tempore oportuno
s'uel dū durat tempus gracie et remissionis
q post hanc uitam cessat talis oratio q tūc
erit tempus iusticie non misericordie nūc ue
ro tempus penitentie et confessionis secūdū
illud ii.ad cori. vi. ¶ Ecce nunc tempus ac
ceptabile ecce nunc dies salutis in futuro ue
ro post hanc uitam erit tempus retribucōis
est enim tempus sanctus oportunū antequā
incipiam: de uita dispare et uires corporis ꝛ
cipient uelificere ideo dicitur prouer.quinto.
¶ Ne des alienis honorem tuū et annos
tuos crudeli ne forte ꝛc. gemas innouissimis
quando consūpseres carnes tuas cui alludens
grego.in pastoralibus dicit sic tunc gemit
homines qui deo seruire noluerūt quādo dū
p̄na sua necligētie recuperare seruiendo neq̄
quam possunt ꝛc. salus itaq̄ corporis quan
do ad bene operandū despicitur quanti sit
muneris amissa sentitur et infructuose ad ul
timū queritur que congruo concessa tempore
utiliter non habetur hec grego. ualerius ad
ruffinū suadens ne uxorem ducat scribit sibi
de quodam pbō qui conquestus est uicino
suo in hunc mundū amice arborem habeo ꝛ
orto meo infelicem de qua prima uxor mea
se suspendit: et postmodum secunda et iā
tunc tercia cui uicinus miror te inuenisse la
crimas in tantis successibus et iterum addi
dit dū boni quot dispendia arbor illa tibi su
spendit et tertio inquit amice da michi de
hac arbore surculos quos seram et concludit
ualerius loquens ad ruffinū amice et ego di
co tibi metuo ne te oporteat arboris illius
surculos mendicare cum iam inueniri nō pos
sint hec ille sic metuendū est in proposito .
nam arbor illa que tres uxores suspendit est
lignum crucis que superbiaz auaritiā et luxu
riam uxores pessimas uiri peccatoris suspen
dit et licet peccator cui placet sua malitia
hoc uideatur dumū et tamen bene cogitanti
uidetur qō multa suspendit dispendia et nō
cōmoda et ideo huius arboris perendi sur

surculi qui sunt omniū remediū peccatorum
omnia enim ab illa arbore processerunt si au
dē dissimilemus mō petere tiēre habemus ne
animal mendicare eos compellamur quando
non poterant inueniri et ideo sicut canit ec
clesia ementemus in melius quod ignorāter
precauimus ne subito preoccupati die mortis
queramus spaciū penitentie et inuenire non
possumus .i.cor. vii. hoc itaq̄ dico fratres
tempus breue est reliquū est ut qui habēt uxo
res tāq̄ nō hābtes sint ad gal. vi. dum tem
pus habemus operemur bonum.

ERUMPEBAMEN 7n

diluuio aquarū ꝛc. hic tangit ora
tionis effectus et sunt tres quos
tangit sez temptationum repres
sio tribulationum mitigatio et tenebrarum
illustratio de secundo ibi tu es refugium ꝛc
de tertio ibi Intelectū ꝛc. Quantum ad pri
mū est sciendū ꝙ uersus iste dupliciter ex
ponitur secundū ꝙ li cū potest referri ad
diuersa potest enim uno modo referri ad sā
ctum de quo in uersu precedenti et tunc est
sensus .uerūptamen in diluuio aquarum mul
tarū in est habundantia uoluptatum carnaliū
seu multitudine concupiscenciarum que per
aquas intelliguntur gen. xlii. ¶ Effusus es
sicut aqua non crescas ad eum sicut sanctū
in tempore oportuno orantē Non appropiq̄
bunt supple aque iste ut sez mentem eius sub
uertant et ille clarius patet intextu Jero .
sic habet ut cum in nudauerunt aque multe
ad illū non accedant Narrat li. de naturis
rerum de castoribus qō iuxta aquas mansi
uiculas facientes distingunt i eis ad moduz
solariorum ut secundū ꝙ aqua ascendit ma
gis uel minis secundum hoc et ipsi ascēdāt
ne totaliter stent i aqua sic ꝛ nos mansionē
habemus iuxta aquas predictas . nam super
flumina babulonis .i. iuxta sedemus .sed ne
totaliter aquis in mergamur si super capud
nostrū in nutent sic nobis prouidendum est
ut secundum ꝙ ipse aque ascendunt et i nu
dant secundum hoc et nos ascendamus est
autem oracio secundum dam. ascensus men
tis in deum quanto ei est impulsus tēptacōis
maior tanto oportet ꝙ ascensus mentis sit
alcior ne contingat illud Jero.ii. Circūdete

runt me aque usq; ad animam meam ubi so
uallauit me pelagus operuit caput meū . alio
modo exponitur sic qō li eū referatur ad ve
um et sic loquitur inducta persona q primo
dirigebatur ad deū sicut patet ex uersu p̄ce
denti modo aūt secundū istam exposicionem
loquitur ad alios et tunc in uersu isto loqui
tur de malis qui aliter se hūt ad deū quā sci
ā sancti per ordinem 7 confessiones ad deū
appropinquant mali aūt propter habundan
tē uoluntatū suarum non et ſō dicit uerūp
tamen in diluuio aquarū multaꝫ fuerūt in ha
bundancia predicta ad eū sc̄z deum non ap
propinquabunt suple mali uel potest q diluui
um aquarū multaꝫ intelligi habundanciam .i
diuiciaꝫ naū .iii. Cuius diuicie mare et p̄s 3
diuicie si affluāt 7c̄ istud aūt diluuiū impedit i
pios diuites ne ad deum appropinquent quia
non habent nouē nec nauiculā qua super un
das portari possint q nec oracc̄em nec ele
mosinam dicit p̄s dominus filii . etbiō. in fine
sic sciendum ante flumina cum supra modū
crescūt non tm̄ ad p̄ns inferre dampna .sed
etiam aliqua signare futura sic et uehemens
excrescencia diuiciarū non solū infert damp
na in presenti quia multas curas et solicitudi
nes ex̄as ingerit et q ad deum appropinqua
re non sinit sed etiam signū est magni dam
pni futuri q dampnacionis ꝑpetue luce .p. ii
uenit diluuium et perdidit omnes .

¶ Es refugium me
um a tribulacione 7c̄.hic tangit
secundum effectum oracionis qui
est tribulacionum mitigacio . et
primo habent effectum tangit :secundo uero
ex hoc motus se ad deum conuertit quantū
ad primum dicit deo . ¶ Eu es refugium
meum a tribulacione que circumdedit me .
dicit autē ipsum esse suum refugium a tribu
lacione q in rei ueritate tribulaciones nos
docent .docent quid fugiendum sit grego .
mota.primo. q temperamenta uicia discimus
quid de nobis perferiencia flagella cognosci
mus quid de hoc mundo fugiamus per illa
enim restringimur ne intrinsecus extollamur
per ista cōprimimur ne quid extrinsecus ap
petamus hec grego.in ista autem fuga deus
est refugium iustorum nam fugiētes de mun
do ad ipsum fugiunt et ipse eos in sui pro
tectionem recedit ꝑs.dns firmamentum me
um et refugium et liberator meus 7c̄ . protec
tor meus 7c̄.dicit ambrosius in exameron.
omel. v. Q̄ diuerse uolucres maris imincte
uentoꝝ motu ad tuciora et dulciora stagna
se conferunt atq; inabscondito terrarum sum
in cognita sibi alimenta rimantur sic faciunt
sepe electi qui in hoc mare uiuunt potius si
cut uolucres super aquas natantes quaꝫ sicut
pisces totaliter aquis immersi qui uero senti
unt uentos tribulacionum uel temptacionumꝫ
insurgere statim ad dulciora stagna et tucio
ra se conferunt qui uel ad aquas deuocionis i
ad sacrum religionem ubi est et locus tucior
et uita suauior et hoc est ad ꝓpositum refu
gere ubi uero alimenta rimantur in abscondi
to simu terre idest in uulneribus corpis ꝓpo
ti eius passionem ingiter recolentes et inde
mirabilem dulcedinem attrahentes et ueritā
tem expectanter illius qō dicitur naū.primo .
¶ Bonus dns et confortas in die tribulacō
nis deinde se ad oracionem conuertit dicens
¶ Exultacio mea tu sc̄z in tribulacionibus
glosa gaudio enim in spe futuri boni qō pro
mittis Erue me a circumdantibus me idest
hostibus uel tribulacionibus que undiqꝫ nos
circumdant p̄s. ¶ Circumdantes circumde
derunt me.

¶ Intellectum tibi
dabo 7c̄.hic ponit effectū
oracionis qui est tenebraꝫ nostra
rū illustracio et quantū ad hoc
dicit sic ¶ Intellectū tibi dabo q̄si dicat ꝓce
cando intellectū tibi datū ꝓdidisti p̄s. homo
cum in honore esset non intellexit 7c̄.sed
ego iterū tibi dabo intellectum ut errata ui
deas et instruā te in uia hac qua gradieris
ut in directum procedas firmabo sup̄ te oc
culos meos idest ad tui custodiam ut nichil
timeas uel sic Intellectuꝫ tibi dabo ut illus
treris in affectu ꝑ cognicionem Et instruam
te in uia 7c̄.ut ꝑficiaris in affectu ꝑ dilectō
nem nam hec est uia eph.v. ¶ Ambulate in
dilectione firmabo super te oculos meos .
ut dirigaris in affectu ꝑ bonam operacionem.
Q̄z autem quantus sit iste magister qui non
solū instruit ,Math.xxiii. ¶ Unus est magis

qr ueraꝯ es et uiam dei in ueritate doces ſꝫ
qó maius eſt ipſe intellectum tribuit .et iõ
tali magiſtro inſepabiliter eſt adherendum.
ℙſ. ¶ Bñdicam dñm qui tribuit michi intel
lectum Narrat uelerius in libro ve nugis cu
rialium ve diogen: phõ qꝫ cum magiſter ei
us antiſtenes qui glorioſe rethoricam docue
rat diſcipulorum nullum recipret poſtquaꝫ
ſocratam audiuerat et diag nem pſeueran
tẽ ſequi cum remoueri non poſſet nouiſſime
ei minatus eſt clauaꝫ uelle percutere ſi non
abiiſꝫ cui ille illud ſubiciſſe fertur et dixiſſe nu
llus tam durus bachus erit qui me a tuo poſſ
ſit conſorcio ſepare multo magis bonus diſ
cipulus ſic ſe bꝫ ad xp̃m nam uincetur xpiſ
tus quaſi ſic minaret ut probet quando tri
bulaciones ꝛ temptaciones in ferri ꝓmittit ꝛ
ſed nullus baculus vebet ita durus uideri ut
eum poſſit ab ipſo ſepari cum pocius dicet
illud ℙſ .uirga tua ꝛ baculus tuus ꝛc̃ illud
aMath.viii.aMagiſter ſequar quocunqꝫ reris
talis diſcipulus erat paulus qui dicebat :ro
mañ.viii.Certus ſum qr neqꝫ mors neqꝫ ui
ta ꝛc̃ Poterit nos ſepare a caritate dei que
eſt in xpriſto ihesu ab ipſo enim illud donũ
acceꝑat de quo ℙſ. Da michi intellectum ut
diſcam mandata tua ꝛc̃.

OLIBE FIERI SICut equus et mulus hic ℙſ alios ad remiſſionem peccatoꝝ aſſequendã et retinendam inuitat et primo inuitat alios ex conſideracione proprie dignitatis ſecundo ex conſideracioẽ magne utilitatis ibi Incamo .primo aũt inuitat ad pe nitentiam et rectam uitam ꝓ utilitatem pre cati quam deſcribit ꝓ ſimilitudinem ſecũdo illius ſimilitudinis aſſignat racionem iſta au tem facit ut recipiamus intellectum et iſtru ctionem quam in priori uerſu promiſit quan tum ad primum igitur dicit Nolite fieri ſi cut equus et mulus ꝛc̃.quaſi dicat ſi in pec catis ueſtris manſeritis et remiſſionem pec catorum non fuerit aſſecucieritis ſicut equus et mulus grego.mora.xv.Inmentis ſimiles ſunt qui uſu uite carnalis ima appetunt ꝛc̃. qui enim carne labitur iumentorum appeti tu proſternitur hec grego.ſignanter autẽ pec catores iumentis uilibus cõpat ; ut ex hoc hoẽm magis qui eſt digniſſiã creatura à pre catis retrahat dicit ei Ambro. libro de ie iunio qꝫ maior eſt uis rerũ in talium ex preſ ſion e uerborũ ut qui delicta non erubeſcit erubeſcat uel noia delictorum deinde ℙſ. aſſignat cauſam quare peccatores iumẽtis cõ pet in quibus non eſt ĩtellectus quaſi dicat in hoc efficiuntur Jumentis iſti ſimiles qó ĩ hñt intellectum et certe in hoc ſunt iumen tis uiliores qr ipſi intellectuu receperunt ꝛ hoc etiã peiores ſunt iumentis qó illud mo dicum de intellectu quod in ipſis remanſit deprauant iumenta uero integram naturam ſuã ſeruant auguſt.ſerõne hyii.miror aliquoci ens hoẽm cui ineſt ſapiencia intellectus pru dencie paſſiui precepta diſcipline negligere . cum uideamus mutũ aial uicia cauere iuſſis obtemperare ĩperio deſeruire atqꝫ ad omnẽ obediencia aios apeare ut cum opus fuerit armatis legionibus occurrat et hoſtilibus ſe telis iuſſus obiciat hec auguſt . Eſt aũt hic ſciendum qó peccatores iſtis duobꝫ iumẽtis ſcꝫ equo ꝛ mulo cõpari poſſunt uel quantũ ad idem conueniunt eĩ in hoc qó intellectu carent ut tactum eſt in tantũ uero carent ĩ tellectu qó ſicut dicit albertus octano de ai malibus ſi de igne extrahantur quando do in qua ſunt ardet iterato in ignem recurrũt et ſic peccatores licet quandoqꝫ cuꝫ difficul tate ab ardore concupiſcenciarum extraban tur quibus ardet eorum corpus ꝛ aiam mox in ipſum recurrunt indic̃.xo.non intelleꝛerũt qó in omni parte inſtaret eis interitus .uel poſſunt cõpari iſtis quantum ad diuerſa .et ſic tripliciter uno modo ſic qó per equum ĩ telligitur paſſio ire Job xxxix.nũquid prebe bis equo fortitudinem procul adoratur bellã aMulus uero eſt aial luxurioſum quamuis ñ generet niſi fetum extraneũ et occaſionatũ ideſt defectuoſum ſecunduꝫ phm̃ vi.de aia libus et ideo ſignat luxurioſos de quibꝫ ad romanus vi° Quem igitur fructum habuiſtis in illis in quibus nunc erubeſcitis et ideo ꝓ equũ et mulum intelliguntur peccatores qui bus dñatur paſſio ire et concupiſcencie alio modo ſic quod per equũ intelligitur luxurio ſi dicit eĩ phũs ſeptimo de aialibus qó hoc aial multum diligit natare per aquam ꝛ pro pter hoc eſt quidam equus fluuialis natura liter ſic et luxurioſi de quibus gen̄.decimo

Ecus es sicut aqua non ostrestas . quia ascendisti cubile tō de istis ysidorus ysti.
Equi eorum caro ⁊ non spūs per mulum uero intelligunt autori dicit enim ysidorus decimo ethimo. qō muli dicuntur ⁊ qr iugo pistorum subacti molendo ducunt i gyrū molas die ⁊ nuari iugo demonum sunt subacti ut continue circuendo discurrant ⁊ molam diaboli quasi molendo circumducant ut materiam panis ipsius preparent nam mola diaboli est mens instabilis que sicut rota fortune circūuoluit materia autem panis diaboli sunt. sunt ista temporalia uel pocius ipsi qui temporalia diligunt bern. qui terrena sapiunt cibus sunt antiqui serpentis ysai: lxv. Serpēti puluis panis eius ⁊ ideo dum mentem suam instabilem circa temporalia eciam minima acquirenda circumducunt in mola diabolo seruiunt iudic. xvi: Clausum in carcere molere fecerunt Uel tercio modo per equos intelligunt hii qui absq; liberacione statim i opposite precipitant est equus animal uelox ⁊ preceps aboc. primo. leuiores perdis equi eius per mulus uero intelligunt nimis pigri ad operandum est enim mulus animal pigrum ⁊ ad labores in uoluntarii unde dicit alex. de eo qō cum ille appropinquant ubi ad pernoctandum se sperat claudicat ⁊ se impotentem ad grediendum mentit sed ascensor eius qui nouit ipsius fraudes calcaribus sibi . uires restituit ita est de multis nam quando cūq; sperant se posse laborem subterfugere tantum fingunt laborem in precepto ⁊ mentiūt se non posse iussa perficere: sed bonus prelatus calcaribus ⁊ flagellis eis uires donat . ⁊ idem quandoq; facit deus Nam multiplicate sunt infirmitates eorum postea accelerauerunt mouemur igit ne simus sicut equus ⁊ mulus idest neq; ad agendum nimis precipites neq; pigri ⁊ desides zac. xiiii. Erit grulla equi ⁊ muli :

In camo ⁊ freno idest in maxil ⁊ minoli ē bulatione secundum diuersitatem culparum ⁊ dispositionis peccancium maxillas eorum constringe idest coherce superbiam ⁊ contumaciam eorū qui non approximant ad te quasi dicat si uolunt esse sicut iumenta . sicut iumenta eos tracta sez penis ⁊ flagellis ut sic coacti se ipsos agnoscant ⁊ ad te curraūt . grego. mora. xxxv. Reproborum proprium esse solz prauа semper agere ⁊ nūquam quę egerunt retractare omne qō faciunt certa mente transeunt fem qz sunum nisi cum puniti fuerint non agnoscunt hec grego. signant autē hic dicit Qui non appropinquant ad te qr superius dcm fuit in diluuio aquarum ad eū n approximabunt dicit auicen. iii. de animalibus qō rami arboris quanto sunt humidiores tanto plus distant a rādice sic in proposito. nam radix ecce ⁊ populi xpiani xpristus est; a quo ⁊ xpristiani dicunt apoc. xxii. Ego sū radix ⁊ genus dauid in ista autem arbore sunt rami multi humidi qr aquis uoluptatuz in buti Job xv. Qui bibit quasi aquas iniquitatem . ⁊ ps: Exorcentes iniquitatis cōturbauerunt me ⁊ ideo signum est qō sunt a radice elongati ⁊ quanto humidiores tanto remociores sopho. iii. ad deum sunum appropiquabit uel per camū ⁊ frenū quibz cohercendi sunt maxille intelligit macrificio carnis per abstinenciā ⁊ ieiunium nā maxillis ad māducandum utimur sic oz cohercere eos qui a sequendum carnis concupiscentiis sunt effrenes qr sicut dicit ambrosius libro . de penitencia loquens de peccato carnis grauis ignis est. non dem⁹ illi alimenta luxurie pascit libido conuiuiis nutrit ⁊ delicijs uino accenditur ebrietate inflammat hec ambro. dicit anicenna iiii. can. qō quedam prohibencia uenena penetrare in pfundum corpis sicut constrictio extremitatū cum ligamentis ⁊ phibicio sopni ut calor naturalis moueat ad exteriora ⁊ expellit uenenum sic in proposito ita uenenum est sugestio antiqui serpentis qō priō cogitacioni infundit sed penetrata in pfundum qn usq; ad consensū deliberatū ꝑ cecidit

In camo ⁊ freno maxillas ꝛc. hic inuitat ps. peccatores ad pnam ⁊ conuersionem ⁊ remissionem consequat ex consideracione ꝓprie utilitatis tangit autem duplicem utilitatem sez uitacionem mali ⁊ assecucionem boni secundum ibi Sperent cute

sed contra hoc est remedium constrictō ex
tremitatū ⁊ uigilia extremitates sunt concu
piscencie carnis uehementes seu passiones uī
⁊ uirtus moralis ponit̄ media int̄ duas ex
tremitates ieiunium uero istas extremitates
⁊ precipue ipsas superhabundancias constrin
git ⁊ restringit uigiliam eciam causat ⁊ ideo
calor inest amor dei ⁊ honesti qui naturalis
est nobis . mouetur ad ex pulsionem ue
neni ne penetret nec solum ad rep:imēdā car
nis uicia est frenum ieiunii necessarium sed
eciam ut sit uirtutum directiuum .q: sicut
dicit ieronimus ad uemēt̄em ieiunium nō
perfcā uirtus est sed ceterarum uirtutum fū
damentum ⁊ racō huius est q: frena nō solū
contumacia equi domat̄ sed eciam freno in
uita rēā dirigit̄ ezechielis xxxviii.circūagaz
te ⁊ ponam frenum ī maxillis tuis :

MULTA FLAGELLA pec
catoris hic tangit p̄s:penam ex
nam quam in penitentes incur
runt dicens Multa flagella pec
toris qō dicet̄ triplici racione primo q: om
nia cedunt eis in malum august. in quadam
meditacioē o misera sors flagitiosi hois cui
⁊ bonum ⁊ malum parit̄ sunt intormentum
secundo q: singulis pcis ⁊ singulis mēbris q
bus homo peccauit correspondent pene sigu
le berbardus in sermone qui incipit Regio
australis Jebennales augustie non habēt me
ritum non recipiunt int̄stitium nesciunt re
medium singulis excessibus singulis mēbris
que arma fuerunt iniquitatis sua debet̄ pena
pro qualitate uel quantitate cōmissi cum cepe
rit in ex piabilis caro iehenne estibus pene
trari ac morte feruencium ad coquendū me
tallorum in extinguibili arrore tota hominis
substancia in fundi hec bernhardus ⁊ ideo ⁊
cio dicunt̄ multa q: sicut dicit gregorius mo
ra.decimo octauo quidam cum flagellant̄ ⁊
a domino percussiunt̄ ex flagello pficiunt .
quosdam uero dampnāt flagella ⁊ non libe
rant sed eis ab hac uita inchoant ⁊ inēna
percussione pdurant hec gregorius sūt igit̄
multa q: ⁊ in presenti ⁊ in futuro flagellāt̄
ideo sap̄.xii. ¶ Cum ergo das nobis disciplī
nam inimicos nostros multiplicit̄ flagellas ;
Potest autem ⁊ ista pars uersus scom glosā
totaliter referri ad tempus presens unde dicit
hic glosa ecce post frenum addunt̄ flagella
ad domandum ne sit de illis in pmissis quibz
modo dat̄ uaga licencia sue uite ⁊c. Ideoqz
domat̄ freno atqz flagello atqz utinam p do
met̄ hec glosa dicit alber.xxii.de animalibz
qō asinus est pellis dure ⁊ iō uerberibus af
flictus uix cedit ab eo qō desiderat ⁊ ad hoc
cooperat̄ sua cōpleccio frestris ira ē de mul
tis qui ita indurant̄ in malicia sua . qō uix
possunt flagellis euelli ⁊ ad hoc cooperat̄
amor frenorum qui propē consuetudinem est
eis quasi altera natura ⁊ ideo cum sint forsi
tan de numero electorum deus non pcit fla
gellis usqz ad correccionē eccle.xxx. ¶ Qui
diligit filium suum assiduat illi flagella dein
de allicit ad pmiam ep constitucōne secunde
utilitatis que est acceptio boni . ⁊ tangit du
plex bonum scz defensionem ⁊ consolacionē
secundum ibi .letamini ⁊c.quantum ad pri
mum dicit sperantem autem in domino mia
circumdabit sperantem in domino uocat qui
sepe mercedis a domino redditore uel eciam
gracie ac uenie p pmiam consequende ad de
um se conuertit talis circumdabit̄ mia ad
sui ex omni parte defensionē nā ⁊ misericor
dia eius preueniet eum ⁊ mia eius subseque
tur eum hoc autem est necessarium ei quem
hostes undiqz circumdant sicut superius tac
tum fuit ibi Erue me a circumdantibus me
habet ergo iustus duplicem nuncionem in cir
cuitu scz iusticie de qua p̄s.Scuto circumda
bit te ueritas eius :⁊ misericordie sicut hic
dicit̄ ⁊ alibi ¶ Qui coronat te in misericor
dia uel forsan ex his duobus cōplet̄ una
munitio iustus circumdans undique quia ubi
deficit propria iusticia ibi suplet misericordia
⁊ hoc est quod dicit: misericordia ⁊ ueritas
obuiauerunt sibi

EXULTATE IN DOmi
no ⁊ exultate iusti hic tangit se
cundum bonum ⁊ est gaudii con
solacio quam habent sperantes ī
domino ⁊ iustificati per graciam ip̄ius ⁊ in
presenti ⁊ tangit ea que ad solacionem perti
nent scz letriciam exultacionem ⁊ gloriacōem
secundum tres gradus iustorum .nam quidā
sunt incipientes quidā pficientes ⁊ quidā fi
naliter pficientes de quibus bern. in sermone

qui incipit Justum deduxit ꝛc. est inquit iu
stus qui in principio accusat̃ est sui ꝛ ē iustus
qui ex fide uiuit ꝛ est iustus qui absq; ꝛrore
est ꝛ primus quidem bonus q; accedit ad uitã
secundus melior q; currit per uiam ꝛ eius op
timus q; iam appropinquat ad finem . hec
bern. primis ergo iustus dicit̃ letamini. secũ
dus ꝛ exultate. ꝛcii ꝛ gloriamini omnia cum
ista debent esse in domino ꝛ non in hoc mũ
do sed qui gloriat̃ in domino glorietur .dicit
plinius xxix. si anno liquescenti galline mem
bra miscent̃ consumunt illud in se ita hoc
auri uenenum est ita in proposito nam aurũ
liquescens est huius mundi gloria blanda ꝛ
instabilis eccle. vii. aurum eorum in ꝛequili
mum erit ꝛ gallina pessima ꝓphetus est se ip
so teste: Math. uicesimo ꝛcio Quociens uo
lui congregare filios tuos quẽadmodum gal
lina membra huius galline sunt omnes iusti
eph. v. Membra sumus corporis eius ista mem
bra ad miscent̃ isti auro liquescenti quocies
occurrit temptacio uel occasio glorie mundi
alis sed statim infra se aurum consumunt q;
gloriam oblatã uel sibi possibilem respuunt
scientes q; sicut dicit̃ eccle. xi. Qui diligit au
rum non iustificabit̃ ꝛ ideo eccle. viii: Non
zelus gloriam ꝛ opus scz gloriam huius mũ
di Narrat̃ in libro de uita phõꝝ qõ eũ qui
dã stolidus audiente pictagora dicere se mal
le cum mulieribus quam cum phis conuersa
ri ꝛ sues inquit putagoras libencius in sceno
quã in aqua uersat̃ uolebat dicere qõ carni
deditus non erat nisi porcus in luto uersat̃
Similit̃ nec gloriandum est in carne q; talis
gloria uilior est .i. macab. ii . Gloria eorum
stercus ꝛ uermis est unde dicit ap̃s. scribens
ad alexandrum que tibi gloria erit si exercias
uicium irracionabilium bestiarꝝ ꝛ actus bruto
rum de talibus dicit ꝑs. Mutauerunt gloriã
suã in similitudinẽ uituli cõmedentis fenum
psal. xiiii. Omnis caro uenum ꝛ omnis gloria
eius quasi flos feni . alio modo potest exponi
uersus iste sic qõ ꝑ iustos intelligamus uia
tores ꝑ rectos corde comprehensores boi igi
tur in hac uita dicit̃ letamini in domiõ scz
ꝑ remissioẽ culpe ꝛ exaltacione ꝑ collacõne
grẽ bois uero in patria dicit̃ Et gloriamini
oẽs rci corde qu bz semel dicit̃ id qõ ad cõ
solacõnem ptinet propt̃ unitatẽ ꝛ simplicita
tem leticie ꝛ glorie ipsorꝝ bern . in sermone

qui incipit Regio australis ꝛc ipse dominus
qui merca fuit ꝛ dux itineris iustorꝝ merces
erit opis premiũ laboris corona certaminis
unus denarius idẽ bruiũ eadẽ gloria oĩum
deus erit ꝑticipato nec diuisus cõis ꝛ singu
laris etna oĩm erit solẽpnitas facie ad faciẽ
deum intueri eius dulcedine sine fastidio sa
ciari eius unioẽ sine defectu ꝑ frui hec bern
bar. ꝑs. gloria ē hec oĩbus scis eius In finẽ

EXULTATE IUBILATE

in dño ꝛc. Intencio ꝑs. in
hoc psalmo inuitare ẽ hoẽs
ad deum laudandũ ꝛ dicit̃
in duo q; primo inuitat nos
ad cultũ dei reuerenciã secundo deũ colledũ
ondit dignitatem ꝛ preminenciã ibi . beata
gens primo aũt inuitat nos exhibendũ nos ad
exhibendũ deo honorẽ secundo ad reddẽdũ
sibi timorẽ ibi timeat dñm ꝛc . primo uero
ad deũ laudandũ inuitat secundo materiam
laudis explanat ibi q; rectũ ꝛc. primo aũt in
uitat ad laudandũ secundo docet laudandi
modũ ibi: Confitemini ꝛc. primo uero ad
lauores iustos inuitat dicens Exultate iusti i
dño .q.d. nõ in mundo uel in carne sicut illi
dei quibus ꝑuer. ii. Exultant in rebus pessi
mis: scõo ondit qõ iustis laus dei cõueniat
dicens Rectos decz collãudacio decẽt dicit
corde ꝛ nõ solum corpe nõ ei est rectum cu
ius una ꝑs in terra iacet ꝛ alia ꝑs ipsius sur
sum emiat bern. in quodã sermone q; icipit
Fili memorare ꝛc. in rcõ corpe curuata ē aĩ
ma ꝛc. an non confunderis sursum capud hẽ
re qui sursum cor non habens corpe rectus
stare qui corde repis in terra hec bern. tales
curuant̃ ad modũ basiliſci de quo dicit so
linus qõ incedit medietas eius est ardua ꝛ
excelsa: alia uero medietate i ꝛra cerpit sic ꝛ
isti quoꝝ corpus stat erectũ aĩa uero seu cor
ꝛe bz cõstat qõ tales laus dei non decz sed
potius sibilus serpẽtis eccle. xv. Nõ est spe
ciosa laus i ore peccõris cui alludens bern. di
dit sic non est speciosa laus i ore peccõris ẽt
que i ore penitẽtis peccõris nõ uidet̃ speciosa
q; ad hoc de peccati recordacioẽ ꝛ memoria
cõfusionẽ patit̃ sed tamen in eo est utilis ꝛ
fructuosa confessio . Et si non speciosa de

cosa qꝫ laudꝫcio postquam uero de beneficiis uri proficiens ad heret diem laudi ꝛ m ea assidue uelcāt ꝛ proficit ita ut nichil aliud placeat ei tunc in ore eius est speciosa laus uei ad similitudinem agricole qui dum ster coruat agꝛ suū totus ī luto ē ꝛ istercoꝛibꝫ ꝛ ñ ē pulcher labor eiꝰ ꝛ si sit fructuosus sed qñ colligit manipulos segetis tunc labor eius est speciosus et dulcis hec bern. unde secundum ista patꝫ ꝙ possimus distinguere iupropoito inf iustos ꝛ rectos ut pr iustos intelligamꝰ penitentes iam .a peccatis iustificatos quibꝫ conuenit exultacio in domino p remissione culpe p rectos uero intelligamus pficientes quos tecꝫ laudacio pro magnitudine collate gracie ps. Fortitudo mea ꝛ laus mea dominꝰ Signāt aūt dicit collacō qr collaudacō uita tē plurimū laudaneiū in portet sine q unita re non est magis laus uero grata quam musica tota dissona ꝛ distempata que non solum non velcāt sed eciam offendit grego. omel. super ezechielem a discordantibus non uult accipere sacrificium baloeaustum accipere recusat hinc ergo pprendite quantum sit malū discordie propt qō ꝛ illud abicitur qō p cui pa laprat hec grogorius .hinc ps. liiii. Simul laudabunt:

ONFITEMINI DOmino in cithera ꝛc. hic docet modum domini laudandi. Et primo ostendit quomodo laudādus sit opere secundo quomodo in uoce ibi Cantate ꝛc. quantum ad primum dicit Confitemini domino in cithera non ue cithera ꝛ psalterio materiali hoc intelligendum est. quantum ad moduu laudandi in noua lege quamuis hoc pmissum fuerit populo carnali in lege ueteri sed populo spūali hoc non dicit ꝛ qꝛ nec talis modus laudandi multum in ecclesia approbat ambrosius .n. libro iii. de uirginibus loquens de pictagora dicit priusquam cubitum iret tubicinem iubebat meli ora cancre ut animia curis secularibus corda mulceret sed ille sicut bitis qui laceret laust secularia secularibus frustra cupiebat abolere magis enim se oblimebat luto qui remedium a uoluptate querebat hec ambrosius loquit ps. de spūali cithera ꝛ psalterio hec ea duo instrumenta tactu minimum sonꝫ fundere redunt si proporcionaliter ꝛ recte tanguntur. ꝛ ideo signant bonum operacionem ex concordia caritatis precedentē tamen inf ista duo instrumenta est diffa quia cithera ab inferiori sonat psalterium uero a superiori ꝛ ideo cithera uitam actiuam signat que necessitatibus pximi subuenit psalterii uero uitā contemplatiuam que deo ꝛ superius intendit ꝛ est psalterium decem cordarum quia uita cōtemplatiua nichil est solicita nisi ut deo placeat ipsius mandatis ꝛ preceptis insistendo que per denarium intelliguntur uel p decem cordas possumus intelligere decem sēsus corporis sunt enim quinqꝫ exteriores ꝛ secundū anicen. totidem interiores. ꝛ ideo in psalterio decem cordarum psallit qui omnes sensꝰ suos interiores ꝛ exteriores ab inferioribus abstrahit ꝛ ad superiora conuertit: confitetur igit domino in cithera quia opera uite actiue ad dei laudem faciunt in psalterio uero decem cordarum psallunt qui per uitam cōtemplatiuam deo seruiunt hec est igit nra musica spūalis in qua omnes exercere se debent ut eam sciant quia psalmista. ¶ Beatus populus qui scit iubilacionem dicit enim p ficdonus iii. etc sōr. quod tam turpe fuit olim musicam nescire quam hās inf ponebat autem olim solempnitatibus omnibus ꝛ in conuiuiis accubantibus singulis ordinabat conuiuiale genus canticorum sicut est ꝛ in presenti loquendo de musica spūali immo multo corpius est uestire musicam istam quam hās plus enim delectant hii qui inf sunt et ne solempnitati in ista musica quam in literis propt quod ꝛ ibi ordinant conuiuale genus canticorum Nam apoc. decimo quarta. ¶ Cantabant sci canticum nouum ante sedem dei Insuper ꝛ magis periculosum est uestire musicam istam quam hās: quia i magnis conuiuiis commuit pꝫ scientibus musicaꝫ introimus ubi hāti multi excludunt Sic erit ꝛ in celesti conuiuio. ideo secundū consilium psalmiste ꝛ ¶ Laudate eum in psalterio ꝛ cithera. ꝛ si non uultis repelli a celesti conuiuio. Sumite psalmum ꝛ date tympanum psalterium iocundum cum cithera ꝛ cetera.

¶ Alio modo distinguit inf cithera ꝛ psalterium spūale quia secundum glosaꝫ cithera

est ipsa caro ipsa est enim inferior pars ho
minis et ideo confitetur dño in cithera qui
carnem suam ad laudem dei cruciat et affli
git ad hoc autem qó bene sonat oz neruos
eius fortiter in ligno extendi quod faciunt
qui carnem suã cum uiciis ⁊ concupiscẽciis
crucifigunt ad hoc esse quod melius resonet
oz uentrem huius organi uacuum esse et cõ
cauũ alioquin uile sonabit dicit enim p̃cus
libro de problaumatibus quod uox eis qui
post cibos clamant corrumpitur sic ergo ua
cuus ysai.xvi.uenter meus quasi cithara so
nabitur p psalterium uero intelligitur ueri
tas que in decem preceptis nobis cõmenda
ta est uel per psalterium intelligitur anima
que ad ymaginem trinitatis creata est nam
secundum ysidorum iii.ethiõz psalteriũ for
matur ad modum littere grece que qó est
triangularis fugere hinc autem psalterio ap
rantur .x. corde ut sonum reddant idest x.
precepta sine quibus est oĩno mutũ ps . In
psalterio decacordo psallam tibi.

ANEABE EJ CANEI

cum nouũ ⁊c:hic inuitat ad lau
dandum deum uoce et hoc pro
duobus beneficiis hoi collatis
seu conferendis scz gracie et glorie quantuz
ad primum dicit Cantate ei canticum nouũ
idest cantit non grẽ.scz pro gracia iam tol
lata quod dicitur canticum nouum q:p gra
ciam renouamur ⁊ exnim9 ueterem hoem .
quãtum ad secundum dicit Bene psallite ei
in uociferacione scilicet pro gloria sperata ẽ
enim uociferacio fortis uocis emissio et ideo
psallere in uociferacione est exprimere sig
na magni gaudii lrã Jero.bz Diligent psal
lite in iubilo et est iubelus letricia in effabil
que uerbis exprimi non potest sed uoce dat
intelligi bona autem future glorie tanta sũt
quod uber exprimi non possunt .q: occulos
non uidit nec auris ea audiuit et ideo exulta
cio de illis dicitur iubelus et est hic sciendũ
quod domino cantare debemus in laboribus
huius uite propter duo scilicet propt fastidii
consolacionem dicit enim ysidorus iii.etbõz
qó adtollerandos labores musica auũ mulcz
et singulorum operum fatigacionem modula
cio uocis sonat igit quando laborantes sen
timus tedium refugiamus ad diuinoꝝ ẽ
ticorum solacium bernz:in sermone ve qui in
cipit Regio australis ⁊c.modo cantamus ñ
ad dilectionem quietis sed ad consolacõem
laboris quomodo solent cantare uiatores cã
ta sed ambula laborem consolare noli pigri
ciam amare bern.ps.cantent in uiis dñi secũ
do cantandum est propt nostram exortacio
nem dicit enim ysidorus iii.etbiõz Si qs ad remiges cantus exortatus scilicet ad so:
cius remigandum sic ⁊ nos cantu spũal ad
melius operandum dicit alber.primo de ani
malibus qó philomeã cantat quãdo incubat
ouis ⁊ dixerunt aliqui platonicorum qó sua
oua non uiuificarent nisi cantaret super ea
⁊ puto dicit alber. hoc esse uerum scilicet
qó cantus ille confert ad uiuificacionem pro
tanto qó spũs leuis et calor elevans sangui
nem facit in eis cantus iocunditatem ⁊ ve
rium gaudii ⁊ talis calor est uiuificatiuus
sic in proposito nam quasi auis incubat qui
habet in proposito ut aliquod opus bonum
piat ad cuius uiuificacionem ut scz opus ad
uitam procedat multum diuine laudis suaui
tas dum tamen moueatur ad cantica diuine
laudis a spiritualez icest sursum tendente et
feruore caritatis ad gaudium inclinante: iõ
ps.laudate nomen dñi cum cantico ⁊c.

CISA RECTUM EST

uerbum dni hic materiam diuiñ
laudis explanat que est sua i mé
sa bonitas quam uidemus in suis
opibus tã in opibus grẽ quã nature uñ p.iõ
tangit materiã laudis que relucet in opibus
grẽ secundo eaz que relucet i opibus nature
ibi uebro ⁊c.ex opibus aũt grẽ redditur lau
dabilis duplicíter scilicet ex ueritate in effcũ
exsinceritate in affectu de secundo ibi. Dilí
git misericordiã ⁊c.ueritas aũt in effctũ pa
tet q: recte ꝓmittit et fideliter ꝓmissa per
soluit unde quantũ ad promissiones dicit q:
rectum est uerbum dnĩ quo scz bona suis ꝓ
mittit q: nichil promittit nisi quod soluere
intendit prouer.xiii.Justi sunt oĩs sermones
mei ⁊c.recte ĩtelligentibus: uel uerbum dni
quo nos instruit dicitur rectum q: nos i uia
rectificat et dirigit ps.Lucerna pedibus mis
is et uerbum tuum : uel potest istud ĩtelligi

ve uerbo increato filio vei qó dicit rectum
quia ipsius uoluntas est prima regula et rec
titudo omnium agibilium ps. ¶ Justus et
rectus dominus propter hoc legem dabit et
ideo nichil sibi plene aptari et coniungi ne
quit nisi rectum bernhardus in sermone de
oratione dominica quando poterit amfractuo
sa et angulis plena uoluntas ei uniri que rec
tissima est et oidis indi corta can.i. Recti
diligunt te si ergo uolumus aliquod rectum
opus producere oportet ad hoc uerbum tan
quam ad regulam uel speculū respicere dicit
apull. iº ve domostene oratore egregio qó no
ullimā pronūciandi congruenciam accepit a
specuolo semp enim ante speculum quasi an
te magistrū clausas meditabat in speculo ei
uidit si quando in gestu corporis aliquo er
rabat sic et nos etiem gestus nostros cōpo
nere debemus inspiciendo uerbum de quo .
sap. septimo est candor est lucis eterne et spe
culum sine macula et si quicquid discurtum
est ibi statim apparebit ps ¶ Lucerna pedi
bus meis uerbum tuum et lumine ꝛc. quod
factum est qó fecit deus et ostendit nobis .
quando sez uerbum caro factum est quantū
uero ad promissorum ipplecionem dicit ꝛ om
nia opera eius in fide ideſt omnia que promi
sit fideliter operatur et iplet unde secundum
ysidorum decimo libro etiōz fidelis dicitur
pro eo qó ab eo fit qó dicit uel ꝓmittit bo
nū ps. Fidelis dns i oibz uerbis suis ꝛ scūs i
oibz opibz suis ꝛ aliter opa dei dicūtur ope
ra nostra meritoria ipse. est enim sicut dicit
pb:ii. ¶ Qui operatur in nobis et uelle et
perficere et ideo opera dei sunt in fide. quis
sine fide non sunt opera nostra deo grata et
racio est qꝛ sine fide non sunt opera recta sz
curua curuum autem cum recto non concur
dare potest crisostmus super matb. in inper
fecto omel. lvii. calamus est uacuus et nul
lam habet uirtutem et ideo qualiscuqz uis
et uentus leuis fluerit susur huue .et illuc
flectit eum Sic et homo carnalis et seculo
ris in quo fidei nulla est medulla et ut uirtꝰ
uiturtis non inuenitur in eo qualiscūqz temp
tacio uenerit super eum curuat eum hec cri
sostmus igitur uerbo dei qó est rectum nō po
sunt ualiū opera placere hebre. unvecimo .
¶ Sine fide inpossibile est placere deo . uel
ter cio ideo dicuntur omnia opera eius in fi
de Quia omne et totum secundum pbm su
per tria ponimus ad tria autem ordinantur
diuina opera que in nobis operantur sez ad
uenium ad graciam et ad gloriam que spera
mus et triplici fide optinere unde bernhard
in quodam sermone que incipit beata illa e
sempiterna trinitas dicit sic est fides alia ꝑ
ceptorum alia signorum alia promissionum .i.
qua credimus in deum et qua credimꝰ deo
per fidem preceptorum credimus in deum
quod est in eum sperare et diligere ꝑ fidem
signorum credimus deum qui ralia potest ꝑ
fidem promissoū credimus deo qui quicquid
promittit ueraciter cōplet similiter quoque
spes triplex est nam de fide preceptoū ori
tur spes uenie de fide signorum spes gratie
de fide promissorum spes glorie hec bernhar
dus est .decimo quinto cuius fide et benefi
cio uiuimus .

IUSTE IUDERI cordiam et iudicium hic oñ
dit deum laudabilem ex sin
ceritate in affectu que appa
ret ex duobus sez ex ꝓpisto
diligibili et ex ordine diligendi quantum ad
primum dicit ¶ Diligat misericordiam et
iuditium potest autem ista pars dupliciter i
telligi uno modo qó deus diligit ista in se
ipso ista enim duo sunt que sibi cōpetunt in
quantum ipse est rex omnium dicit ysidorus
in.x. etbiōz .regie uirtutes precipue due sūt
iusticia et pietas sic autem coniuncte sunt .
ut neutrū sine altera esse debeat bern. in ser
sermone de epipb: noli contemplare miam a
si non uis sentire iusticiam: alio modo intel
ligitur sic ꝙ ipse diligat ista in nobis ut nos
sez faciamus iusticiam et misericordiam uel
quilibet cū se ipso miam quidā ꝓprie mise
rie cōpaciendo uel iusticiam propria delicta
puniendo uel quilibet cū proximo sibi com
paciendo et quod suum est redendo mich.
vi. ¶ Judicabo tibi o homo quid sit bonum
et quid dominus requirat a te utiqz facere
iudiciū ꝛ diligere miam deinde oñdit sincer
tatem et rectitudinem affectus dei ex ordi
ne diligendi . qꝛ licet deus diligat miam et
iuditiū plus tñ ad miam inclinatur et racio
est qꝛ sicut dicit ysidorus ix. etbiōz plus in
regibus laudatur pietas quam iusticia nam
iusticia per se severa ea pbūs secundo . de

uidibus dicit qō animaliuz quedam ꝓponit
vexterum pedem in ambulando quedam sinis
trum quedam uero super vexterū sic ⁊ leo .
sic et quidam misericordiam quandoqz ꝓpo
nunt iusticie quedam econuerso sed xp̄s leo
de tribu iuda rep omniū bestiarum semp pre
ponit vexterū sunt enim pedes ihesu quibus
ad nos precedit misericordia et iusticia seu
ueritas secundū bern. vextera aūt est miseri
cordia ⁊ sinistra iusticia semper aūt prepoīt
misericordiam . unde primus aduentus fuit
misericordie . secundus erit iusticie ꝓs. Vniuer
se uie domini misericordia ⁊ ueritas ideo i
proposito misericordia indicio preponit̄ iō
signanter non facta mencione de iusticia ad
dit hic ꝓs. Misericordia dñi plena est terra
ecce uacua erat ⁊ nihil sed quando perfecta
erat per formam terciam nec erat in anis .
nec nichil aut uacua sed sūme ipleta ꝓs.
Inpleta ē terra possessione tua .i. tui ⁊ ꝓs.
xi. Repleta est terra scientia domini . dicit
augustinus v. de ci. c. xxiiii. dictū platonis fu
isse reges sunt felices sit dure iudicant mise
ricordia et benefitiis recōpensant hoc facit
rex celestis quibus quandoqz uideatur dure
iudicare exponendo electos suos multis ad
uersitatibus hoc tamen misericordia et bene
fitiis in excessu recōpensat qz non sunt cōdig
ne passiones huius temporis ad futuraz glo
riam que reuelabitur in nobis aboc. tercio .
¶ Cum iratus fueris misericordie recorda
beris Potest istud referri ad incarnacionem
per quam solam terra uere ipleta fuit est ei
terra capax triplicis forme scz forme que pri
cipium habet et finem qualis est omnis que
producitur per generacionem forme que ha
bet principium sed non finem qualis est ani
ma racionalis que producit̄ per creationem
⁊ forme que nec habet principium nec finez
sicut persona diuina que producitur per sim
plicem emanacionem quando uero solum p
ficitur per primam tunc uerificatur de ea il
lud gen̄. i. Terra autem erat in anis et ua
cua sed quando perficitur per secundam .i. p
animam uere racionalem tunc non est i anis
ꝓs. Non accepit in uanum animam suam .
uerumptamen ad hoc est uacua unde cōpe
rando formā istā secūdā ad terciā cū oīs cre
atura cōperata creatori sic nihil ñ solū uacua
sed nihil sic cōperabat qui dicebat Jero. iiii.
¶ Aspexi terram et ecce uacua erat et nihil .

VERBO DOMINI CELI
firmati sunt vē. hic ostendit p̄s.
deum laudabilem ex operibus
nature et primo ex creatura cor
porea et corruptibili . secundo ex creatura
corporea corruptibili ibi congregans agit au
tem primo de corpore celesti quantuz ad ei
us permanentiam et secundo quantum ad ei
us efficientiam seu influenciam quantum ad
primum ergo dicit uerbo domini ideſt per fi
lios dei celi firmati sunt ideſt incorruptibil̄
effectu unde dicuntur firmati qz non cadunt
in corruptionem istam autem firmitatem ha
bet celum ex forma sua qz iplet totam capaci
tatem materie forme autem attribuunt̄ secū
dum appropriacionem quandam uerbo dei .
qz ipsum est ars patris que est firtualiter for
ma artificiate deinde quantum ad influentia
dicit ¶ Et spū oris eius omnis uirtus eorū
Suple firmata est hanc enim uirtutem ifluē
di ⁊ regendi ac mouendi omnia īferiora que
ibi incorruptibilis est ⁊ uirtus ista attribunt̄
spiritu sancto qz uirtus est qō bonum facit
habentem bonitas autem appropriatur spū
sancto . aliter exponitur iste uersus mistice .
sic qō per celos intelliguntur sancti apostoli
⁊ sancti predicatores ⁊ racō est primo . quia
celi sunt in figura spici ecclē. xxiiii. ¶ Ex
celū circuiui dicit autem augustinus libro de
quantitate anime sic multa planetarum figu
rat̄ . similior est uirtuti quam circulus hinc ē
qꝺ aꝺ. oracium magnis laudibus solemus ex
tollere illum uersum quo ait cū de sapientie
hic ageret fortis ⁊ in se ipso totus teres at
qz rotūdus ⁊ cū animi bonis nihil magis si
bi ex omni parte consentit quā uirtus neqz
in planis figuris quā circulus hec augustin⁹
cōstat aūt apostolus i uirtute p̄cellere de q
bus dicit crisos sup aꝺath . qꝺ quāuis alii
sci sint apti tñ seōz principes sūt cōgruebat
aūt ⁊ figura ista ipsoz officio qꝺ erat discur
rere circuire ⁊ p̄dicare qz figura spica ē ad
uocū aptissima nec hz ex natura sua : uñ ipe
diat̄ grego. omel. vi. sup ezchielē spera i oī
parte uolitur et predicacio que nec aduer
sitate retinere potest nec prosperitatibus

eleuatur sperū est qz et inter ꝺuersa fortis. et inter prosꝑa humilis nec timoris habet angelum nec elationis in cursum hec grego. ꝑ. ¶ Celi enarrant gloriam ꝺei ꝛc̄. In omnem terram exiuit sonus eorum secundo qz celi sunt a terra remotissimi pcuer. ꝓꝑ.

¶ Celum sursum et terra ꝺeorsum. sic et apostoli qui omnia propter ꝝpistū relinquerunt terrena Crisos. super iiii. c. Matth. elegit quidem ꝺominus humiles quidem i seculo etiam ipso artis officio sed precelsos fide ac ꝺeuote mentis obsequio ꝺespectus terre sed acceptissimos celo ꝛc̄. dimiserūt namqz statim questum corporalez ut eterna lucra conquererent relinquere prēm terrenū ut patrem celestem haberet phūs. iii. nostra conuersacio in celis est: Isti autem celi primo dicuntur recipere firmitatem a uerbo secundo uirtutem a spiritu sancto Nam quantū ad primum dicuntur uerbo firmati qꝺ itelligi potest uel ꝺe uerbo in creato ideſt filio uel etiam ꝺe uerbo predicationis ipsius qꝺ etiam habet uirtutem firmandi firmitas autem ista potest intelligi non solum quantum ad sue substantie in corruptibilitatem. sed etiam quantum ad sui stabilitatem sicut enī mouentur secundum partem locum tamen suum secundum se totum non mutant. sed semper ꝺe eodem loco hūt stabilem fixionem istam autem fixionem habent celi ex tribus uidelicet ex duobus polis et centro que sūt imobilia. sic et qui ad predicandum mittūtur ex duobus polis ꝺebent recipere fixionez quorum unus scilicet polus meridionalis est amor qui imobilis esse ꝺebet Rom̄. octauo. ¶ Quis nos separabit a caritate ꝺei ꝛ cetera Alius polus scilicet septemtrionalis qui ideo gnior est timor col. ii: ¶ Immobilis in dei timore permansit centrum uero qꝺ utriqz polus respicit et est medium spere celestis immobilis ꝺeus est psalmista: ¶ Deus in medio eius non cōmouebitur. grego. omel. secundo super ezebielem ad exemplum ostēꝺenda non sunt nisi que firma sunt prius ei roborandum ꝺebet mens atqz ad utilitatem proximorum postmodum ꝺemonstrari. hec grego. Ideo prouerbiorum tercio. Stabilūit celos prudencia. secundo illi celi dicunt recipere uirtutem a spiritu sancto est enim uirtus ultimum potentie secundum philosophū uīt potentie uīt ꝺupliciter est secundū eum. ꝺem i quinto methe. quedam secz ordinata ad agendū quedam ordinata de resistendum secz actionibus aliox utraqz uīt potia fuit in apostolis ꝛ per cōsequēs uirtus ꝺupler utrāqz uīt uirtutem a spū sancto supueniente receperunt primā quidē uirtutem sicut recepūt in excelsu ut oia essent eis facilia et opa miraculosa que uirtutē nature transcēdūt unde bern. in quodā sermone ꝺe spū sancto. loquens in ꝑsona ꝝpi ꝺicit mittā tibi spiritū paclitū qui tibi ꝺonet pinguus salutis robur uire scilē luine ꝛc̄. robur uire ut qꝺ tibi ꝑ naturam est impossibile per graciam eius nō solum possibile sed et facile fiat hec. bern. ad Rom̄. viii. Similiter autem et spiritus adiuuat infirmitatē nostrā scēdam ēt uirtutem secz resistendi receperunt a spū sancto in excessu qz a nullo uinci potuerūt ꝺicit ysidorus ꝛix. ethiox qꝺ ignis carbones ꝺe lignis putribilibus i putribileis reddit stricta solut soluta restringit dura molit mollia dura reddit hz et in meditamentis usū nam sepe uiri ꝓfecti hec ysidorus isti sunt effectus spūs sancti nā ligna putribilia erant apostoli ex sui natura .i. ad putrefactōem peccati mortalis inclinata sed per spū sanctū qui ignis est diuin⁹ facti sunt carbones inputribiles ita ut peccati mortalis putrefactōne non sentirēt ꝑ. Igis a facie eius exarsit carbones succensi sūt ab eo corda insuper illox i quibus refriguit caritas ꝛ ꝓpter hoc quasi stricta erant ignis iste ad lacrimas effundendas uberti resoluit ꝛ ꝺi soluta ꝑ carnis lacinā sua grā restrīgit utrūqz ei patuit in magdalena ꝺura ēt mollit sicut patuit in paulo post magnam ꝺuritiam ad penitentiam emollicō mollia ꝺura reddit sicut patuit in petro. nam mollis ꝺicitur qꝺ faciliter cedit in pulsui et ꝺurum quod non faciliter cedit autem facili in pulsui quando ad uocem ancille ꝺnm negauit sed postmodū uirtute huius ignis induratus non cessit tocius orbis imꝑatori. bernhardus in quodam alio sermone ꝺe penteste manifestum fuit inꝺutos esse uirtute ex alto qui ꝺe tanta pusillaminitate spiritus ad tantam ꝺe uenere constantiam et cetera. ꝺeniqz mutacionem illa ꝺexere excelsi manifeste ꝺeclarat. prīncipes apostolorum. prius quidem ancille. ¶ Verba formido postmodum inter principiū

uerba fortiturꝰ ꝛc̄. quis dubitet aduenisse
ſpm̄ uehementem qui mentes eorum inuiſibili
illustraret potentia hec bernhardus eph.tercō
Dec uobis ſecundū diuitias glorie ſue uirtu
tem corroborari p̄r ſpm̄ eius interiore homiē
ultimus autem effectus ignis qui eſt ad ſaluā
urere manifeſte ſpūi ſancto conuenit propter
qđ petit p̄ſ. ¶ Ure renes meos ꝛ cor meum
ideo de ſpiritu ſancto dicitur Luce ſexto.
¶ Virtus de illo exibat ꝛ ſanabat oēs.

pſa'mus :

ONGREGANS SI
cut in utere ꝛc̄. hic oſtendit
deum laudabiliē ex creatura
corporali uꝫ ex aqua in qua
deuꝫ mirabiliuꝫ oſtendit bo
nitatem ſuam quam in aliis elementis et pri
mo oſtendit eam in aquis marinis dicens.
¶ Congregans ſicut in utre aquas maris ꝙ
quantū enī ex natura aquarū ē mare debet co
operire totam terrā cū ſit multo alcius terra
ꝛ etiam locus ſuus naturalis eſt circa terram
ex omni parte ſicut locus aeris circa aquā ut
patet ex loco in quo prima creata fuit non ei
eſt probabile ꝙ extra locū naturalē creata fu
erunt tamen propter ſalutē animaliū ꝛ preci
pue hominis congregate ſunt in locū unū ut
terra eſſet in parte diſcooperta dicuntur autē
congregari quaſi in utre quia ſicut aqua i utre
continetur ſic ꝙ non poteſt exire ita ꝛ aqua
maris continetur ſic ꝙ certos limites nō exit
Job 33. ¶ Quis concluſit oſtiis mare ꝛc̄.
deinde oſtendit bonitatem dei in aquis aliis
q̄ licet naturalis locus aque ſit ſupra terram
tamen propter irrigacōnem terre ꝛ propter
multas cōmoditates alias ſunt ſemper aque
ſub terra ita ꝙ fere in omni loco ſi homo fo
diat inuenit aquā ſi tamen profunde et iō di
cit. ¶ Ponens in theſauris abiſſos Abiſſos
uocat aquas illas dicitur eni abiſſus ab a qđ
eſt ſine ꝛ biſſus qđ eſt liniū candidiſſimū quaſi
ſine biſſo ꝛ candore lucis dicuntur autez abiſſi
poni in theſauris q̄ occultantur ſub terra ad
modū theſauri uel abiſſus i poſito itelligit
ois p̄fūditas aquarū i mesabilis uñ ꝛ alio mō
dicitur abiſſus ab a quod eſt ſine ꝛ baſis qua
ſi ſine baſi i deſt fundo dicuntur aque tales po
ni in theſauris propter magnā ſui copiā ꝛ eti
am propter utilitatē que eſt in ipſis quando
extrahuntur. extrahuntur enim uaporaliter.
uirtutem ſolis ꝛ ſunt materia uiuis ꝛ pluuie.
quibus terra poſtmodū inebriata dureſcit hoc
primū ad ſenſū huius uerſus yſtoritū ſenſus
autē miſticos nota in gloſa. preter quos po
teſt ꝛ uerſus iſte exponi miſtice de xpriſto.
nā mare eſt pelagus imenſū diuine ſubſtantie
non propter amaritudinē ſed propter humidi
tatem plenitudinē. Aque uero ſunt diuina
ſapientia ſcz ſapientia genita eccleſiaſ. xxiiii.
¶ Ego ſapientia effudi flumina. ego quaſi
trames aque. Iſte autem congregate ſunt q̄
ſi in utre quando in menſuras diuine ſapien
tie ſe incluſit infra pellem noſtre mortalitatis
eſt enim uter uas de pelle animalis mortui ꝛ
potuit bene natura illa dici quaſi pellis nature
humane mortue. quia licet ueniret in ſimili
tudinem hominis peccati tamen non fuit ue
re homo peccati inſuper ꝛ abiſſi hic reponebā
tur in theſauris. quia ſicut dicit pſalmiſta.
¶ Judicia tua abiſſus multa. Unde ſecreta
iudicia ꝛ conſilia dei. hic reponebantur. quia
in ipſo ſunt. ſunt omnes theſauri ſapientie ꝛ
ſcie dei abſconditi Sicut dicitur col ſecūdo.
¶ Alio modo poteſt intelligi uerſus iſte
de beata uirgine ꝛ hoc dupliciter uno modo
ut per aquas maris intelligamus ſicut prius ꝛ
ſimiliter per abiſſos per utrem autem intelligi
tur conuenienter uterus uirginalis. naz uter
ab utero dicitur ſecundum yſidorum ſecūdo
libro ethimo. in iſto igitur utre congregate
ſunt aque maris p̄dicti ꝛ ſimiliter abiſſi pre
dicte iuxta illud quod canit eccleſia. Virgo
dei genitrix quem totus non capit orbis i ſua
ſe clauſit uiſcera factus homo pſalmiſta.
¶ Statuit aquas quaſi in utre. Alio modo
per aquas maris intelligitur plenitudo gracia
rum per utrem uero intelligitur ipſa uirgo qz
de homine mortuo ſcilicet per peccatum nic
hil habuit niſi pellem id eſt quantum extimo
re ſimilitudinē nichil ei i ea fuit de cadauere
quia nichil in ea fuit de carnis infectione ut
ſibi cōpetat illud pſalmiſta. ¶ Extendens
celum ſicut pellem. Et ideo erat ſicut uter
in pruina. Unde dicit gloſa ſuper illud pſal
miſta. ¶ Factus ſum ſicut uter in pruina
dum non beneficio ſcilicet gelu cōtinētie om
nem calorem corpeum et carnis concupiſcētie

rdorem restringi ꝙ si queratur unde huic uir
gini tantum frigus ut sic gelaret Reuera ex
hoc qđ uertus altissimi obumbrauit eam i isto
ergo utere congregate sunt aque maris. quia
quicquid graciarū fuit in aliis sanctis .qui di
cūtur fuisse pleni spū sancto et gratia diuisim
in hunc utrē totum simul influxit ysa.vi.

¶ Tunc uidebis ꝙ afflues ꝙ mirabit cor tu
um quando conuersa fuerit ad te multitudo
maris Iero. in sermone de in assumpcōe bea
te uirginis bene beata uirgo plena grā qz cete
ris grā per partes prestatur maris uero se to
tam infudit grē plenitudo .dicit Albertus li.
de proprietatibus elementorū ꝙ natura ordi
nauit solem in medio orbem planetarum in
quo colliguntur uirtutes omniū stellarum et
illas uirtutes collectas transmittit lune per lu
men suum ipsa uero propinquior est istis īferi
oribus ꝙ mouet eas maxime propter ꝙ luna q
phi regina celi dicitur sic ꝙ sol iusticie in me
dio annorum apparens quasi in medio sancto
rū noui ꝙ ueteris testamenti ꝙ omniū uirtu
tes in se recolligens ipsas in regine celi p lu
men suum transmisit ut ipsa nobis omnibus
sanctis influat tanquā nobis affectu cū passio
nis propinquissima ꝙ uirtutibus plenissima ge
ui.primo. ¶ Cōgregacōes aquarū appellauit
maris i est mariā nam maris amarū mare in
terpretatur ꝛc.

IACET DOMINE
omnis terra ꝛc.hic nos inui
tat ps. ad exhibendū deo tan
quā domino timorem ꝙ pri
mo inuitat ad timoris exhibi
cōnem secūdo assignat illius rōnem ibi qz ipe
ꝛc.primo uero inuitat ad timoris reuerentiā
tercō ad obedientiam quantū ad primū dicit
Timeat dominū omis terra timore scz filiali
quantum ad bonos perfectos . uel seruili
quantū ad malos ꝙ bonos tamen imperfectos
hern. in quodam sermone qui incipit fili me
morare nouissima tua ꝙ non peccabis ꝛc. dicit
sic nouissima que sunt mors iudicii pena i
quid horribilius morte quid iuxtā terribilius
Nam ihenna nihil potest intollerabilius cogi
tari quid metuet si quis ad ista non trepidat
non expauescit non timore concutitur O ho
mo si pudor est perditeras horribiles princip

si doloꝛe ñ sensibus afflictōis qđ est etiam
carnalium saltem timorem non omittes quo
niam ille est etiam iumentorū onerandus asi
nū ꝙ fatigandus in laboribus plurimis ꝙ non
curat qz asinus est ac si ignem ipellere in fou
am precipitare uelis cauet quantū potest quia
mortem timet an non tibi ergo iustū uidetur
ut qui modo iumentis insensibilior fuerit post
fumenta cōpellatur abire ꝙ iumentis posti
ris locū tenent posteriorem hern Matthei.x.
Timete eū qui postquam occiderit habet po
testatem mittere in ihennam deniq inuitat
ad obedientiam dicens . ¶ Ab eo cōmouean
tur omnes ꝛc.non enim mouetur mobilis nisi
obediat uirtuti mouenti cōmouet aūt de cor
da electorū cōmocōne illa duplici de qua gre.
omel.decimo . super ezechielem due appēse
sunt cōmocōnes quibus corda nostra cōmouē
tur una quippe cōmocō ex timore ē alteri ex
caritate .una fit ex luctu penitentiū. Alteri ex
feruore amantiū hec grego. deo autez sic mo
uenti obediūt electi reprobi uero in obedien
tes ꝙ semper spū sancto resistentes malunt
stare immobiliter in fluctibus suis dicit Iusticē.
septimo de animalibus qđ oē animal impigua
tur per moratū ꝙ delitiosū exercitū .i. mo
tu preter porcū qui magis impinguatur propē
stare in luto Sic ꝙ soli porci in disciplinabi
les ꝙ inobedientes delectacōnem inuenīūt in
hoc qđ ē stare in luto ¶ Alii uero immodera
to ꝙ delicōso exercicō cū motu qui est operacō
uirtuosa ps. ¶ Suas contricōnes eius ꝙ cō
mota est pōt tamen ista uersus intelligi aliter
uz ut per mocōnem intelligatur exercitacō q
sūpno peccati unde glosa cōmoueantur quasi
manu misericordie dei ꝙ dicitur hoc a simili
dormientis qui cū mouetur ut uigilet . ita et
gracia dei mouentur ut uigilent hec glosa sed
multi sunt in ebriati uino in quo est luxuria .
q nimis profunde dormiunt ꝙ excitari nō po
ssūt . ¶ Narrat frontinus libro tercō de quo
dā duce cartaginentiū qđ missus contra quos
dā afros repellentes cū sciret eos auidos uini
musci ut uinū mādragora cuius uis propīqua
est ueneno facit enim hominem sic dormire ꝙ
qđ reddit eū quasi in sensibilem . tunc prelio
sui cōmisso cessit ex industria uenitq nocte re
dictis intra castra sarcinis ꝙ omne uino īfec
to fugam simulauit cūqz barbari occupatis
castris in gaudiū effusi .Quibus quiete sopitis

anulus qui digito ordinatur propē rotundi tatem a qua ⁊ anulus dicit: ab an qō est cer tum operum retributionem signat luce decī mo quīto date anulum in manu ei⁹ p anu lum uero propter sui splendorem ⁊ uirtutes letificatiuum quem habet signat futurū glo riam Apoc:iii. Suadeo tibi emere aurum fer rum uero mortem dampnacionis ps. ferrū p transeat animam eius illi igit qui sunt pre dicti sūma dignitate hēbūt anulū aureū gēmā tum q; mercedem eterne glorie essencial cū premio accidentali scz aureola . sicut mārti res uirgines ⁊ huius super addit enim aure ola aurea ioest premio essenciali: sicut gēma uiro ecclesiastici xxxii gemma carbunculi i or namento auri ceteri autem libertini utentur anulis solido aureo siue gemma liberi autem sunt qui deo seruiunt ⁊ sibi subiciunt . Ro manos vi. Nunc autem liberati a peccato seruiautem facti deo habetis fructum uestr in sanctificacione finem uero uitam eternā legitī. uero sunt qui per xpm redempti a misera seruitute nature nec p actuale pec catum tradiderunt in seruitutem personam suam tamē in originali seruitute desecēdētes anulo argentēco utent quia naturalia inte gra habebunt ⁊ splendorem naturalem ⁊ su per naturalem ideo Jero. vi: Argentum p batum uocate eos serui uero sunt qui spōte suas personas in seruitutem peccati redige runt ⁊ hii utunt anulo ferreo q; remunera bunt et ne mortis dāpnacione q; uniti erūt in mēdicitate a ferro Jstud est igit consiliū scdm lex diuina semper manens psa. pbi.

¶ Consilium meum stabit ⁊ omnis uolun tas mea fiet

EADA GENS CU

ius est dominus ⁊c. hic ostē dit electorum dei premineu ciam ⁊ dignitatem · primo autem tangit ipsorum p cō paracionem ad reum singularem graciā . se cundo per cōpacionem ad alios māgna pre eminencia ibi de celo gracia autem ipsorū sin gularis p3 q3 ⁊ in premiacione q; beata gēs cuius est dominus deus eius idest qui dim colunt ut reum ⁊ non ydola similit ⁊ i elec cione unde subdit populos quem eligit i he reditatem sibi ; idest ad hoc elegit ut eū colat quasi hereditatem ⁊ ipsi sibi fructum faciant Jo. xv. Vos uos me elegistis sz ego elegi uos ut eatis ⁊ fructum afferatis ⁊ po test illud specialiter clero aptari quem domi nus specialit elegit ut ampliorem fructuz fa ciat .i. pet: ii. Vos estis genus electum rega le sacerdocium gens scā populus acquisicio nis ⁊ ideo specialit eis debet solus deus esse deus cui⁹ oppositū accidit si rebus uanis ni mis sint dediti tunc non colunt dominum . tanquam dominum sed pocius quedaz ydo la q; simulacra gentium argentum ⁊ aurum ⁊ sic est de aliis que quis minis amat ualet q; sunt simulacra que ipse colit bern. libro de contemptu mūdi ue ue in domo dei hor rendum uidemus quid in ydolatris ministrā tes uiciorum si non ydolorū seruitus auari cia est si non quibusdam ecīa uenit fuis ē de us suus qō ei quisq; pieceteris colit id deū scz cōstituisse pbat hec bern. unde uidetur q; colunt sicut de romanis dicit lactācius .i. uz q; pro diis habuerunt mala sua scz ri bigine qui pecunias congregant ⁊ cū maxīa solicitudine usq; ruit sē consumant eas con seruant febrē uero colunt uiciis carnis dedi ti qui in ordinato carnis furore exuat sap. xiiii. Jniciū fornicacōis est exquisicio ydolorū tñ isti unus predcm febrē colunt qua romani qua dicit ualerius libro primo ceteros quidē deos ad beneficiendū uenerabant febre aut ad minus nocendū Jsti uero colunt febrē ad magis nocendū q; quanto magis luxuriā co lit tanto senciet eā magis nociuā p3 igit q; tales non hnt unū deū nec est dns eius sed pocius multa simulacra ⁊ demonia org. sup li. nn contingit nobis tot demoniis esse cōse cratos quot peccata cōmittimus ⁊ in singul quibuscūq; deliciis uelud misteria quedā illi us uel illius ydolo suspicimus hec origener deut: xxxii. Prouocauerunt eum in diis alie nis ⁊ in ab hoiacionibus ⁊c. Jmmolauerunt demoniis ⁊ non deo licet aut istud sit graue in oi qui xpianū se uoce saltē proficet ⁊ uni us dei cultorē hoc tñ multo ē grauius i tales de quibus dicit nn: xxvi. sed pauit nos deus ab oi populo ⁊ tangit sibi ut sibi suretis ei ⁊ cultu tabernaculi ⁊

E CELO RESPEXIT dominus ⁊c̄ hic ostendit dominus electorum p cōpacionem ad malos preminenciā q; sc̄z deus aliq̄ se hz in proniorem bonis quam malis ⁊ q; quasi maiorē solicitudinez hz circa ip̄os . ⁊ diuidit hec pars in duo q; primo ostendit q; deus hēt utrorūqz noticiam primo ostendit in prouidē dominus utrisqz magnam drām ibi Non saluat ⁊c̄ primo uero ostendit deū habere utrorūqz cōdicionem certam secundo qō hz cogitacionē distinctam ibi Qui fixit ⁊c̄ primo ostendit ipsum habere noticiam bonorum secundo malorz ibi de preparato ⁊c̄ quantum ad primum dicit de celo idest de hoīe assumpto respexit dominus i aduentu suo qui fuit quasi dauid respicere titulo cōpassionis Super omnes filios hominū idest oēs pertinentes ad filium hoīs secundum glosā uel respexit sup omēs filios hoīm generaliē ut ad se traheret eos quos sibi placituros nouerat dicit augustin⁹ octauo de animalibus qō aquila maris quando uolat rapere auem aliquam aquaticā uel animalia per acumine sui aspectus in medio aere existens uidit motus illius auis in fūdo aque illius ⁊ tunc quando auis illa ascendit super supficiem aque statim arripit ipsā sic ⁊ xp̄istus qui factus est aquila maris quādo incepit uenari in mari huius mundi uidit cor da omnium natancium in hoc mari ⁊ mor⁹ mi[illegible]nos singulorum aues ante ascendentes super aquam mox rapuit quando pauperes diuicias ⁊ delicias huius mundi relinquentes ad se uocauit secundū illud Math.quarto Ambulans ihesus iuxta mare galilee uidit duos frēs ⁊c̄.⁊ ait illis uenite post me ⁊c̄ .

E PREPARATO habitaculo suo ⁊c̄. hic ostēdit deum habere noticiam certā ⁊ malorum dicens De ppa rato habitaculo suo idest de habitaculo nature sumpte quā sibi ꝑparauit uel quam preparauit ad salutem tocius mundi respexit super omnes qui habitant orbe idest eos qui terrenis actibus non transeunt sed quasi morose insistūt grego. omel. xiij:super ezechielem alluens illi causa secū do respiciens p fenestras dicit sic quisquis per fenestras uel per cancellos respicit nec totus uidet nec totus non uidet sic nimirū redemptor noster qui est diuina humana pertulit quasi per fenestras uel per cancellos ad omnes prospexisset ut deus appareret ex miraculis ⁊ lateret ex passionibus hec gregor⁹ uel per habitaculum preparatum potest ītelligi aula uirginalis que fuit habitaculum sācte tum dei unde origenes in omel: illa Cū esset de sponsata ⁊c̄.alloquens ioseph uirum marie dicit sic accipe eam sicut cōmendatum thesaurum celestem ut dimittat diuicias sicut plenissimam sanctitatem sicut perfectam iusticiam accipi eam sicut unigeniti mansionem sicut honorabile templū sicut domum dei sicut creatoris omniū proprium sicut regis sponsi celestis domum immaculatam hec origen̄ psalmista Hic habitabo quoniam elegi eam fuit autem istud habitaculum preparatum ad tanti hospitis susceptionem mirabiliē dicit ei Auicenna octauo de animalibz ⁊ idem quasi dicit phūs . qō auis parua maior pascere que facit nidum mirabiliē nā sic claudit porta eius qō aqua maris cū ascendit mare non potest intrare in ipsū ⁊ ad hoc multum iuuat materia de qua est autez mirabile quomodo ingredit ⁊ egredit auis illa sic ⁊ auis illa de qua ps̄a. xlvi.Cjocās ab oriente auem ⁊ in terra longinqua uirum uoluntatis mee nidum sibi fecit uirginem benedictā sic undiqz clausum ut nihil de hoc mari per eam intrari possit q; nihil fluxibilitatis carnalis nisi curiositatis aut cupiditatis mundialis ut uere intelligat per portam illā de qua ezechielis xliiii.hec clausa erit ⁊ non aperiet erat enim de materia mundiliā que aquarum huius maris non erat receptiua et ideo de ea dicit fulbertus si quis interrogat qualis olim in anima fuerit uel nunc sic hec persona que sit omnibus sanctis spectanda atqz mutanda proponit ueraciē respondem⁹ qō anima ipsius ⁊ caro quam eleg t habitaculum sibi sapiā dei patris ab oi malicia .purissima fuit idem econtrario asserimus confidenē q; nullo uirtutū genere uocauit cui plenitudinē grē dei nūcius asserabat i esse .hec fulbertus iō gen̄.xxiiii. Ipsa ē mulier quā p̄ pauit dn̄s filio dn̄ mei nā scdm ꝑs . Justicia ⁊ iudiciū ꝑparatio sedis eius tue;

anulus qui digito cudit̃ur prope rotundi
tatem a qua ⁊ anulus dicit̃ ab eo qđ est cer
tum operum retributionem signat luce decī
mo quito date anulum in manu ei⁹ p anu
lum uero propter sui splendorem ⁊ uirtutē
lenificatiuam quam habet signat futurū glo
riam Apoc.iii. Suadeo tibi emere aurum fer
rum uero mortem dampnationis ps. Ferrū p
transeat animam eius illi igit̃ qui sunt pre
dicti sūma diligere hēbūt anulū aureū gēma
tum q̄ mercedem eterne glorie essencial cū
premio accidentali scz aureola . sicut martī
res uirgines ⁊ huius super addit̃ enim aure
ola auree id est premio essencialī: sicut gēma
auro ecclesiastici xxxii gemma carbūculi i or
namento auri ceteri autem libertini utentur
anulis solido aureo siue gemma liberi autem
sunt qui deo seruiunt ⁊ sibi subiciunt̃ . Ro
manos vi. Nunc autem liberati a peccato
seruiautem facti deo habetis fructum uestr̃
in sanctificacione finem uero uitam eternaz
legitī. uero sunt qui per ꝓpīstum redempti
a misera seruitute nature nec p actuele pec
catum tradiderunt in seruitutem personam
suam tamē in originali seruitute deseēdētes
anulo argentēo eo utent̃ quia naturalia inte
gra habebunt ⁊ splendorem naturalem ⁊ su
per naturalem ideo Jero. vii: Argentum p
batum uocate eos serui uero sunt qui spōte
suas personas in seruitutem peccati redige
runt ⁊ hīi utunt̃ anulo ferreo q̄ remunera
bunt̃ et ne mortis dāpnacione q̄ uniti erūt
in mēdicitate a ferro Istud est igit̃ consiliū
idest lex diuina semper manens ps. ploi.

¶ Consilium meum stabit ⁊ omnis uolun
tas mea fiet

EABA GENS Cu
ius est dominus ⁊c. hic ostē
dit electorum dei preminen
ciam ⁊ dignitatem · primo
autem tangit ipsorum p cō
paracionem ad deum singularem gracia . se
cundo per cōpacionem ad alios magna pre
minencia ibi de celo gracia autem ipsorū sin
gularis ps q3 ⁊ in premiacione q̄ beata gēs
cuius est dominus deus eius idest qui dīm
colunt ut deum ⁊ non ydola similit̃ ⁊ i elec
cione unde subdit̃ populos quem eligit i he
reditatem sibi : idest nā hoc elegit ut eos
colat quasi hereditatem ⁊ ipsi sibi fructum
faciant Jo. xv. Vos uos me elegistis sz ego
elegi uos ut eatis ⁊ fructum afferatis ⁊ po
test illud specialiter clero aptari quem domi
nus specialit̃ elegit ut amplionem fructuz fa
ciat . i. pe: ii. Cleros estis genus electum rega
le sacerdocium gens seū populus acquisicio
nis ⁊ ideo specialit̃ eis debet solus deus esse
deus cui⁹ oppositū accidit si rebus uanis ni
mis sint decluti tunc non colunt dominum .
tanquam dominum sed potius quedaz ydo
la q̄ simulacra gentium argentum ⁊ aurum
⁊ sic est de aliis que quis minus amat uolet
q⁹ sunt simulacra que ipse colit bern. libro
de contemptu mūdi ue ue in domo dei hor
rendum uidemus quid in ydolatris ministrā
tes uiciorum si non ydolorū seruitus auari
cia est si non quibusdam ceū uent̃ suus ē de
us suus qđ ei quisq3 precereris colit id deū
sz cōstituisse ꝓbat̃ hec bern. unde uidetur
q⁹ colunt sicut de romanis dicit̃ lactāc̃ius
i. iz q⁹ pro dis habuerunt mala sua sz ru
bigine qui pecunias congregant ⁊ cū maiū
solicitudine usq3 rubiginē consumant̃ eas non
seruant febrē uero colunt uicius carnis dedi
ti qui in ardūato carnis furore eruāt sap.
xiii. Jnicuū fornicacōis est exquisicio ydolorū
ēt isti unus predictorū febrē colunt quā romani
quā dicit ualerius libro primo ceteros quidē
deos ad beneficiendū uenerabant̃ febre aūt
ad minus nocendū Jsti uero colunt febrē ad
magis nocendū q̄ quanto magis luxuriā co
lit tanto senciet eā magis nociuā ps igit̃ q⁹
tales non hīt unū deū nec est dīus eius sed
potius multa simulacra ⁊ demonia org. sup
li. mī contingit nobis tot demoniis esse cōse
cratos quot peccata cōmittimus ⁊ in singul̃
quibuscūq3 delictis uelud ministeria quedā illi
us uel illius ydolo suspicimus hec origener
deut̃ xxxii. Prouocauerunt eum in dīis alie
nis ⁊ in abhoīacionibus ⁊c. Jmmolauerunt
demoniis ⁊ non deo licet aūt istud sit graue
in oī qui xp̄ianū se uoce saltē proficet̃ ⁊ uni
us dei cultorē hoc tñ multo ē grauius i tales
de quibus dicit̃ nūm. vi. sed pauit nos deus
ab oī populo ⁊ iungit sibi ut sibi iuretis et
⁊ cultu tabernaculi ā

E CELO RESPEXIT dominus ⁊c̄ hic ostendit dominus electorum p cōpacionem ad malos preminenciā q̄ sc̄z deus aliꝫ se bz in proui[de]ntia bonis quam malis ⁊q̄ quasi maiorē solicitudinē bz circa ip̄os . ⁊ diuidit hec pars in duo q̄ primo ostendit q̄ deus hēt utrouīq; noticiam primo ostendit in prouidē do utriusq; magnam drām ibi Non saluat ⁊c̄ primo uero ostendit ueū habere utrouīq; cōdicionem certam secundo qō bz cogitationē distinctam ibi Qui fixit ⁊c̄ primo ostendit ipsum habere noticiam bonorum secundo malor ibi ut preparato ⁊c̄ . quantum ad primus dicit de celo idest de hoīe assumpto respexit dominus i aduentu suo qui fuit quasi dauid respicere titulo cōpassionis Super omnes filios hominū idest oēs pertinentes ad filium hoīs secundum glosā uel respexit sup omēs filios hoīm generaliter ut ad se traheret eos quos sibi placituros nouerat dicit augustin⁹ octauo de animalibus qō aquila maris quando uolat rapere auem aliquam aquaticā uel animalia per acumine sui aspectus in medio aere existens uidit motus illius auis in fūdo aque illius ⁊ tunc quando auis illa ascendit super superficiem aque statim arripit ipsā sic ⁊ xp̄us qui factus est aquila maris quādo incepit uenari in mari huius mundi uidit cordia omnium natancium in hoc mari ⁊ mor minimos singulorum aues ante ascendentes super aquam mox rapuit quando pauperes diuicias ⁊ delicias huius mundi relinquentes ad se uocauit secundū illud ad Math. quarto Ambulans ihesus iuxta mare galilee uidit duos frēs ⁊c̄ . ⁊ ait illis uenite post me ⁊c̄ .

E PREPARATO habitaculo suo ⁊c̄ . hic ostēdit deum habere noticiam certā ⁊ malorum dicens De ppparato habitaculo suo idest de habitaculo nature sumpte quā sibi ꝓparauit uel quam preparauit ad salutem totius mundi respexit super omnes . qui habitant orbe scilicet eos qui terrenis actibus non transeunt sed quasi morose insistūt grego. omel . xiii: super ezechielem alludens illi cause secūdo respiciens p fenestras dicit sic quisquis per fenestras uel per cancellos respicit nec totus uidet nec totus non uidet sic nimirum redemptor noster qui est diuina humana pertulit quasi per fenestras uel per cancellos ad omnes prospexisset ut deus appareret ex miraculis ⁊ lateret ex passionibus hec gregor⁹ uel per habitaculum preparatum potest itelligi aula uirginalis que fuit habitaculum sāctum dei unde origenes in omel⁹ illa Cū esset de sponsata ⁊c̄ . alloquens ioseph uirum marie dicit sic accipe eam sicut cōmendatum thesaurum celestem ut dimittat diuicias sicut plenissimam sanctitatem sicut perfectam iusticiam accipi eam sicut unigeniti mansionem sicut honorabile templū sicut domum dei sicut creatoris omniū propriaui sicut regis sponsi celestis uomum immaculatam hec origen̄ psalmista ihic habitabo quoniam elegi eam fuit autem istud habitaculum preparatum ad tanti hospitis susceptionem mirabiliter dicit ei Auicenna octauo de animalibꝫ ⁊ idem quasi dicit phūs . qō auis parua maior pascere que facit nidum mirabiliter nā sic claudit porta eius qō aqua maris eā ascendit mare non potest intrare in ipsū ⁊ ad hoc multum iuuat materia de qua est autez mirabile quomodo ingredit ⁊ egredit auis illa sic ⁊ auis illa de qua ysa. xlvi. Cloeās ab oriente auem ⁊ in terra longinqua uirum uoluntatis mee nidum sibi fecit uirginem bene dicā sic undiqꝫ clausum ut nihil de hoc mari per eam intrari possit q̄ nihil fluxibilitatis carnalis nisi curiositatis aut cupiditatis mundialis ut uere intelligat per portam illā de qua ezechielis xliiii. hec clausa erit ⁊ non aperiet erat enim de materia mundissimā que aquarum huius maris non erat receptiua et ideo de ea dicit fulbertus si quis interrogat qualis olim in anima fuerit uel nunc sit hec persona que sit omnibus sanctis spectanda atqꝫ mutanda proponit ueraciter respondemꝰ qō anima ipsius ⁊ caro quam eleget habitaculum sibi sapiā dei patris ab oi malicia . purissima fuit idem econtrario asserimus confident q̄ nullo uirtutū genere uocauit cui plenitudinē grē dei nūcius asserabat i esse . hec fulbertus iō gen̄. xxiiii. Ipsa ē mulier quā p̄parauit dñs filio dñi mei nā scom ꝑs . Justicia ⁊ iudiciū ꝓparatio sedis eius tue:

QUI FINXIT SIGIL
latim corda ⁊ cetera : Hic
ostēdit quod deus habet ho
minum noticiam distictam
⁊ hoc tanquam ad cognicio
nes quam etiam operaciones Vnde quantū
ad cogniciones dicit : ¶ Qui finxit si
gillatim omnia opera eorum Et quo sequit
quod quicquid agimus ⁊ cogitamus totum
ipse uidet ⁊ per consequens formidandum ē
ualde quicquid agere uel cogitare quod in
se turpe sit uel sibi contrarium dicit Alexan
der de elephante quod multum diligit ho
nestatem intellectum quod si quem uiderit
gestus in honestos facientes despicit eum fa
cientes aut aliquid honesti gradient attēdit
multo magis deus honestatem diligit ⁊ ho
minem honesta facientem ⁊ cogitacione libē
ter uidet psalmista : ¶ Oculi domini su
per iustos in honesta ubi facientem uel cogi
tantem respicit ⁊ eodem modo est de ange
lis bonis ut con pectu uero istorum omnia
facimus un Bernhardus in libro de conuer
sione gietes inquit sunt undiq; quis me uidꝫ
esto nemo te uideat non tamen nullus uider
te malus angelus uidet angelus bonus uidet
⁊ bonis ⁊ : malis maior angelus deus ui
det accusator uidet testimonium multitudo
uidet ⁊ ipse iudex cuius te oportet astitere
tribunali sub cuius sane occultis uelle delique
re tam horrendum in cidere in manus dei
uiuentis hec bernhardus ideo psalmista .
¶ In operibus manuum suarum comprehen
sus est peccator uel aliter iō dicit qui finxit si
gillatim corda eorum quia fingendo : idest
manu gracie formando corda hominum sin
gula dona dedit singulis secundum glosam .
quia cordibus singulo um quedam dona
tribuit nulli tamen omnia ⁊ causam assignat
beatus gregorius omel . decimo super ezec
hielem duplicem uidelicet exhibicionem mu
tue caritatis et fomentum utilitatis :de pri
ma dicit sic hoc itaq; omnipotes deus agit
in cordibus hominum quod facit in regioni
bus terrarum poterat namq; unicuiq; regio
ni fructus omnes tribure sed si una quelibet
regio alterius regionis fructibus non in dige
ret cōmunionem cum altera non habuisset :
Vnde fit ut huic uini alii uero olei habundā
ciam tribuat ⁊ cetera Et cum illa defert qō
ista non habet ⁊ ista recidit quod illa non ha
bet per cōmunionem gracie sibi simul ecīa
diuisit terre cōuicte sint sicut ergo regiones
terrarum ita sunt mentes sanctorum que dī
uicissim sibi conferunt quod acceperunt qua
si fructus suos regiones regionibus impēdūt
ut in una omnes caritate coniungant : Hec
gregorius de secunda uero causa dicit sic mi
ra itaq; dispensacione omnipotens deus sic
in electis suis dona dispensat ut ⁊ isti det
quod illi denegat ⁊ alteri maius quod alteri
minus tribuat quatinus dum uel iste habere il
lum conspicit quod ipse non habet uel ille
habent maius accepisse considerat quod sibi
minus ad esse pensat dona dei alter in alio
idest uicissim omnes admirent atq; ex hoc
admiracione humiliat alt alt hec gregorius :
.i. xii. ¶ Hec omnia operat unus atque
idem sps diuidens singulis pro ut uult .

ON SALUABITUR rex
per multam uirtutem ꝛc.
Hic ostendit bonorum et
malorum per cōparacionem
ad diuinam prouidenciam :
differenciam nam malos exigentibus suis de
meritis gracia ⁊ protectione destruit bonos
uero saluat ⁊ protegit unde primo agitur de
perdicōne malorum secundo de protectone
⁊ saluacione bonorum quantum ad primum
quod mali non sperant saluari ex diuina cle
mencia seu potencia quia ad eas in suis nece
ssitatibus non recurrunt sed potius confidunt
in potencia mundiali seu carnali ⁊ hoc in po
tencia triplici scz in subditis in uiribus cor
poris in diuiciis ostendit igit psalmista :qō
nulla tali potencia saluari possunt Vnde quā
tum ad primum dicit . ¶ Non saluat rex
per multam uirtutem idest per multitudinez
⁊ magnitudinez exercitus sui un textus Jero.
habet Jn multitudine exercitus quantum ad
secundam dicit : Et gigas non saluabit in
multitudine fortitudinis sue idest in uiribus
corporis sui Narrat Valerius libro nono qō
polidamas athleta in tempestate sub orta cū
sociis speluncam intrauit Sed in cursu aque
crescit terra :sociis uero suis fugientibus et
periculum euadentibus ipse solus de uiribus

presumens restitit ⁊ humeris suis totius ru
ine molem sustentaturus sed pondere quod
erat omni humano corpore potencius oppre
ssus est ⁊ latebram de mentis facti sepulchr
habuit ⁊ addit ualerius hic documentum ꝙ
buit nimio robore membrorum uigorem men
tis hebescere Unde ꝓ quod nec ad salutem
corpoporis tuendam non sufficit sola forti
tudo corporis ad salutem anime . patuit in
sampsone gigante de quo dicit ambrosius e
in appologia dauid ualidissimus omnium sā
pson legit quod leonem suis manibus stran
gulauit sed utinam amorem suum suffocare
potuisset messes incendit alophilorum ⁊ ipse
mulieris cessit in igniculo hec Ambrosius.
origener super li.numerorum forma uincit
armatori ferrum pulchritudo captiua uicun
tur a spē qui non uincunt a prelio hec orige
ner primo Regum secundo : ¶ Non i for
titudine sua roborabit usr Dicit plinius li .
tercio quod camelione nullum animal timi
dꝰ uis cum maxima est ipsius contra genus
ancipitrum tradit enim ancipitrem super
se uolantem ad trahere deorsum ⁊ se volun
tarium prebem lacriandum ceteris anima li
bus Sic in proposito . nam per camelionem
timidissimum animalium : intelligo pecca
tum luxurie quod maxime uidetur esse in ti
more propē quod semper querit angelos ⁊
latibula Job trecesimo quarto . Oculos
adulteri obseruat caliginem dicens . ¶ Nō
me uidebit occulus ⁊ aperiat uultum suum.
per ancipitres uero robusti corpore bene in
telligunt qui licet uiribus ⁊ audacia corpo
ris polleant tamen ut communit a peccato
luxurie deorsum trahunt quamuis magnitu
dinem uirium audiant quasi desuper extolli
nec ad hoc cogunt .sed quasi sponte a volun
tario se prebent de moribus lacriandos Job
quarto . Cibi est timor tuus ⁊ fortitudo ⁊
rl . ¶ Fortitudo mea in lumbis eius .iō
ysai.primo Erit fortitudo uestra ut famille
stupe ⁊ opus uestrum scintilla ⁊ succendetur
utrūqꝫ simul ⁊ non erit qui extinguit

Psalmus .

ALIAS EQUUS ad
salutem ⁊ ceteras . hic ostendit quod mali non salunt
Fercis potencia que scilicꝫ consistit in diuiciis diuscie
autem sunt duplices quedam enim quarum
usus non est ipsorum consumacio ⁊ quantū
ad eas dicit : ¶ Fallax equus ad salutem
⁊c.suple est facit enim mencionem spiritus
lem de equo quia ipso magis utunt homines
in bellis ad sui defensionem . quedam uero
sunt diuicie animal dcice quarum usus ē ip
sarum consumpcio sicut peccunia frumentū
uinum ⁊ huius ⁊ quantum ad eas dicit .
¶ Inabundancia uirtutis sue ideſt animal
reiciarum diuiciarum non saluabit scilicꝫ ho
mo uocat diuicias uirtutem non simplicit ⁊
sed uirtutem suam nam uirtus est ultimum
potencie secundum diffinicionem unius ulti
ma autem potencia diuitum est in diuiciis
ipsorum prouerbiorum decimo . Substancia
diuitis urbs fortitudinis eius ⁊ Ecclesiastici
septimo . ¶ Sicut protegit sapiencia sic
protegit peccunia . Et uidet quod est de p
tectione peccunie sicut de protectione gladii
gladius quam diu est bene politus splendidꝰ
⁊ rubigine conseruatus protegit hominem
scientem se uti sed quam diu steterit in uagina
⁊ contraxit rubiginem tunc decipit hominē
in maxima sui necessitate quia homo de se
ipso confidit ⁊ tamen non potest ipsum ex
trahere in sui defensionem . Unde ⁊ apud
milites ualde est uerisibilis qui talem ensem
portat sic est de peccunia Nam quando uelo
citer transit de manu in manum ⁊ est in usu
est quasi pollita splendida ⁊ a rubigine con
seruata ⁊ ualet multum scienti ea uti . sed
quando diu seruat in archa ⁊ contraxit iaꝫ
rubiginem decipit hominem quia qui sic pe
cunias habent non possunt inuenire in corde
suo ut eam extrahant ad sui saluacionem .
immo tunc non restat sibi nisi illud act . oc
tauo . ¶ Peccunia tua tecum sit in per
dicione Bernhardus de contemptu mundi .
utinam saperes miser ⁊ intelligeres cum the
sauro peccunie thesaurum ire parit cumula
ri Psalmista gladius meus saluabit me .
¶ Alio modo per equum in proposito secū
dum glosam intelligit amplitudo seculi .i.
felicitas temporalis unde subdit Sed sicut

dicit glosa quanto in eo alicius erigerit tan
to grauius cadit ⁊ sicut in equus quanto ue
locius currit tanto acrius ⁊ periculosi⁹ cadit
Sic ista felicitas dum tutius properat cadit
⁊ cessorem perdit ⁊ conuenienter per equum
intelligit mundialis prosperitas dicit plin⁹
libro trecesimo octauo ⁊ quod inter uenena
dampnant fel equi propt qđ antiquitus nō
licuit equum tangere flammam sacrorum .
non enim tangere debuit ignem astaris ro
mani tamen postmodum ipsum in magnis
solempnitatibus immolabant . Sic ⁊ prospe
ritas huius mundi habet fel suum inter uene
na dampnandum uidelicet anpietatem mag
nam ⁊ ideo apud ueteres patres in quorum
altari ardebat ignis caritatis non uidebat
licitum equum tangere flammam illam Job
trecesimo nono . ¶ Deridet aquum ⁊ as
censorem eius cetus est de romanis qui subli
mes interpretant Nam in sublimibus hui⁹
mundi feruet ignis cupiditatis ⁊ ideo apud
eos est magna solempnitas quando equus in
ponit illi igni psalmista . ¶ Hii in curri
bus ⁊ hii in equis ⁊ cetera . Ipsi obligati
sunt ⁊ ceciderunt ⁊ ideo dicit . ¶ Fal
lax equus ad salutem ⁊ cetera . Tercio mo
do per equum potest intelligi superbus
⁊ elatus qui deum non timet ⁊ hominem .
Nam uereat sicut dicit . Job trecesimo no
no: ¶ Exultat audacter in occursum pergit
armatis qui dicit . Fallax ad salutem .
Quia se ipsum desipiens non potest se
saluare dicit Albertus . uicesimo secundo.
de animalibus quod lumen lune si de nocte
per foramen cadat super equum uulnus ha
bentem uel a postea ⁊ precipue super locum
lesum sepe inducit mortem . Sic in propos
to Nam equus habens grande apostema est
diues ex collectione diuiciarum inflatus sup
quem non solum nocte : sed omni tempore
mediante foramine idest mentis auditate .
cadit lumen lume idest inanis glorie quando
de suis diuiciis inaniter gloriat ⁊ ideo mor
te pessima morit peccator psalmista.
¶ Nolite fieri sicut equus ⁊ mulus ⁊ cete
ra . Sciendum est autem quod aliter secun
dum glosam potest exponi precedens uersus
⁊ similiter iste ut scilicet nullus quemcūque
sit uirtuosus potest saluari ex sua uirtute p
pria . sed solum ex gracia diuina ⁊ ideo per

regem in uersu precedenti intelligitur ille q
bene se regit per gigantem uero ille qui stre
nue pugnat contra spirituales hostes ⁊ uru
ter tistorum saluatē si fuerunt ⁊ non tribu
it ad quod facit . sed potius efficiet sicut
equus fallax ad salutem . quia despicient
optimone propria ⁊ superbia psalmista .
¶ Non in fortitudine equi uoluntatem ha
bebit nec in tubiis uiri ⁊ cetera . Beneplā
citum est domino super ⁊ cetera . ⁊ in eis q
sperant super misericordia eius

psalmus .

LLE OCCULJ Dñi
super metuentes ⁊ cetera .
Hic ostendit quod deus ele
ctos protegit . Et primo os
tendit quomodo a deo pro
tegant . Secundo qualiter ex hoc dispona
tur ibi . Anima nostra ⁊ cetera . Primo os
tendit hic deum habere iustorum curam spi
ritualem . Secundo illius cure tangit effec
tum seu causam finalem ibi . ¶ Ut eruat
a morte animam meam ⁊ cetera. Quantuz
ad primum dicit : ¶ Ecce occuli domini
super metuentes eum ut scilicet Iudicat et
supleat ea que desunt eis . Et in eius qui
sperant super in misericordia eius . ⁊ sunt
idem qui metuunt ⁊ qui sperant . Nam iu
sti semper constituti sunt inter metum et
spem habentes in uia spem adepteris ⁊ me
tum a sinistris ut deuiare ad neutram par
tem possint gregorius Moralium . uicesi
mo tercio . In peccatoris itaqz peccatore i
cessanter debet spes ⁊ formido coniungi :
quia in cassum misericordiam sperant . Si
non iusticiam timeat in cassum iusticiam me
tuit si non etiam de misericordia confidit .
hec gregorius super autem istos occulos su
os deus fixos tenet . quia ipsos specialiter
diligit ⁊ ubi amor ibi occulos Philosophus
li .i. yconomorum : Docet quod oportet
deum habere curam suorum : quia nemo si
militer curat aliena ut propria : Unde di
cit quod quidam interrogatus . quid magis
equum impugnat : Respondit oculus domi
ni sic in proposito : Nam equus domini est
animus boni uiri qui domum supra se por
tat

si sit

tat primo cor. Empti estis precio magno : glorificate ⁊ portate deum : Et ideo dominus habet oculum ad eum ut nihil sibi desit ⁊ hoc est quod maxime in pinguat equum istum psalmista : Dominus regit me ⁊ nihil michi deerit ⁊ cetera : Inpinguasti in oleo caput meum : Ideo psalmista : ¶ Oculi domini super iustos : Signanter dicit ī eis qui sperant super misericordia eius Ad differenciam scilicet uiri mali de quo psalmista : ¶ Qui non posuit deum adiutorem suum : sed sperauit in multitudine diuiciarum quorum spes omnino uacua est : Dicit enim philosophus tredecimo de animalibus quod animalia habencia cornua non habent dentes ī superiori mandubile : Nam materia dencium transit in cornua Sic in proposito nam cornua sunt potencia ⁊ pompa diuiciarum dum dero mandubile sunt timor ⁊ spes : Mandibula uero superior est spes dentes uero quibꝫ mastigamus sunt discrecio ⁊ prouencia quibus carent in spe sua qui de potencia ⁊ pompa diuiciarum extollunt : tota enim eorum prudencia uersa est in cornua predicta quibꝫ dici potest illud tobie secundo manifeste uacua facta est spes tua .

ERUAB A MO

te animam meam ⁊ cetera hic tangit predicte cure effectum seu causam finalem ⁊ tangit effectum duplicem siue finem uidelicet per reseruacionem a morte ⁊ a fame quantum ad primum dicit .

¶ Ut eruat a morte animam eorum a morte scilicet dampnacionis eterne in futuro . uel eciam a morte culpe in presenti Nam ⁊ male uiuere mors est Unde sicut habet li ⁊ de uita philosophorum ⁊ Aristotiles interrogatus in quo differunt disciplinati ab indisciplinatis Respondit sicut uiuentes a mortuis Bernhardus in sermone quodam de apostolis petro ⁊ paulo non uiuit qui superbia inflatꝰ q luxuria sordidatꝰ q iniquitatibꝫ q non est hoc uiuere sed uitam confundere ⁊ appropinquare usqꝫ ad portas mortis ⁊ hec Bernhardus Dicit philosophꝰ de animalibus quod infirmitas accidit animalibus propter copiam rerum ⁊ si renes agni cooperiuntur cepe undique mouent multiplicant autem cepum propter habundanciam pascuorum . ⁊ propter hoc mutant a suis pascuis sic in proposito nam per cepum quod est materia ignis intelligo fomitem id est concupiscenciam habitualem que in rebus nimis auget quando quis operibus carnis uacat unde uero renes operiunt . quando omnibus utitur ad fomentum sui libidinis ⁊ hoc non ē nisi mos prouenit autem ex habundancia cibi ⁊ ideo non potest mos aliter euitari nisi ut a pascuis carnis abstrahat ne nimis sumat Gregorius in moralibus uicesimo nono itaqꝫ sumenda sunt que nature necessitas querit nō que edendi libido suggerit hec gregorius. ergo sic oportet implere illud ex. undecimo . ¶ Renes uestros attingetis id est concupiscencias per abstinenciam restringetis Job . sexto . ¶ Nunquit poterit aliquis gustare quod gustatum affert morte : Signanter autem dicit . ¶ Ut eruat a morte animas eorum : quia maxima solicitudo dei est circa animas ut eas custodiat sicut econuerso tota solicitudo diuā est circa animas ut rapiat Ezech. uicesimo quarto . ¶ Da michi animas cetera tolle tibi . Gregorius in morabiorum uicesimo primo . Sic intendit deus super unam animam sicut super unam urbē sic sup mā urbē sicut sup mā gētē sic sup mā gentē sicut sup uniuersā multitudinē. generis humani hec gregorius psalmista ¶ Custodis dominus animas sanctorum suorum Deinde tangit secundum effectum seu finem dicens Et alat eos in fame . quia de triplici alimento intelligendum est scilicꝫ de alimento corporali nam ⁊ ipse dat necessaria corpori psalmista . ¶ Oculi omniū in te sperant domine ⁊ cetera . Similiter ⁊ de alimento spirituale quod est uerbum dei Deut. octauo. ¶ Non in solo pane uiuit homo . sed in omni uerbo ⁊ cetera : Similiter ⁊ de alimento sacrimentali ⁊ primum quidem est solum alimentum carnis . Secundū est alimentum spiritus Istud autem alimentum est ihs Tercium est utriusqꝫ exo. decimo septimo . ¶ Hoc cibo aliti sunt usqꝫ quo tangerent fines terre canaan id est prouincia promissionis . Et est aduertendum quod sicut .d. Ambro. omel. sexto in exameron.

euis ſub aduentu pemis in explebilis ad el
eam in ſaciabiliter erbam rapit eo quod pre
ſenciat ap̄pitatem pemis ad futuram ut ſe
prius herbe pabulo ipleat quamuis oēs her
ba deficiat . Sic ⁊ nos qui oues domini ſu
mus pſalmiſta . ¶ Nos autem populus ei
us ⁊ oues paſcue eius cogitare debemus q̄
pems inſtat iveſt hora mortis in qua refrige
cunt omnia membra corporis ⁊ ideo in expli
cabiles deberemus eſſe ⁊ el eam ſpiritualem
⁊ ſacramentalem ⁊ cum omnia auiditate de
uocionis nos implere timentes ne peme om
nis talis nobis deficiat certitudinaliť enim
deficiet niſi nos hic modo impliamus ⁊ im
plebiť illud Deuť .tredecimo ſecundo ;
¶ Conſumeť ſame ⁊ deuorabunt eos aues
morſu amariſſimo ⁊ cetera .

ANIMA NOSTRA
ſuſtinet dominum ⁊ cetera.
hic oſtendit quomodo elec
ti ex predictis beneficiis diſ
ponanť ⁊ primo electorum
diſpoſicionem tangit . ſecundo ex ea occaſi
onem orandi aſſumit ibi . Fiat miſericordia
⁊ cetera . tangit autem diſpoſicionem elec
torum duplicem ſcilicet pacienciam ⁊ confi
denciam ſecundum ibi quia in eo ⁊ cetera .
tangit autem primo eorum paciencia ſecun
do cauſam Quantum ad primum dicit Ani
ma noſtra ſcilicet electorum ſuſtinet domi
num ¶ Iſtud dupliciter intelligi uno modo
quia electi ſuſtinent deum flagellantem ber
hardus in ſermone de apoſtolis petro ⁊ pau
lo eſt quod a te patris quod a proximo qō a
deo primum eſt auſteritas penitencie . ſecū
dum uexacio aliene malicie Hercium flagel
lum correctionis diem . in eo quod a te pa
tris debes uoluntarie ſacrificare quod aprox
imo ferre pacienter quod a deo ſine murmu
re ⁊ cum graciarum accione ſuſtinere ; hec
Bernhardus Narrat Ambroſius libro tercio
de uirginibus qō alexandro rege macedonū
ſacrificante puerilus quidam barbare qui ei
lumine accenderat excepit ignem brachio .
Nam carbo lapſus fuerat in ſignum eius ar
q̄ aduſto corpore manſit in mobilis nec do
lorem prodidit gemitu tanta enim in puero
barbaro fuit diſciplina reuerencie ut natu
ram uinceret gentiles enim ſuis p̄dolis reue
renciam vacēdi veferūt multo magis nos vo
uero hanc reuerenciam vebemus exhibere in
eius ſacrificio eſt enī ſacrificium unum preci
pue ve quo p̄ſ . Sacrificium deus ſp̄s contri
bulatus cor contritum in quo deus vult reue
renciam ſilencii ſibi exhiberi nam quantūcū
q̄ ſbulemur ⁊ humiliemur vult q̄ abſq̄ re
murmuracione ſuſtineamus eciā ſi carbo vſq
latorius ſignū nrm̄ urat .i. fortis aduerſitas
intima cordis uideat penetrare Jero. viii .
cileamus ibi q̄ veus cilere nos fecit ⁊ vedit
nobis potum fellis p̄ſ. propt̄ legem tuā ſuſti
nui te dñe Scdo debemus ſuſtinere dm̄ pro
mittentē un̄ lrā iero.hz hic aia noſtra exſpec
tauit ſic aūt dm̄ ſuſtinēt ſpe mercedis que
differť uirilit̄ opanť libro de p̄blumatibus
rex q̄ heredus in famis uehemencia cada
uere putrida non contigit ſed laboris paciēs
ſuſtinendo exſpectat quouſq̄ predā recentez
adquirat ſic vero ſācti uehemēt fameſcūt cu
pientes diſſolui ⁊ eſſe tm̄ x̄p̄o un̄ quòuis gau
dere ualve deſiverāt tm̄ ñ querunt ſibi velec
tacionē in carne putrida ſed exſpectant unā
preda ſcz x̄p̄m quantū in futuro certitudina
liť cōprehendēt p̄ſ. Cirilit̄ age ⁊ cōuertetur
cor tuū ⁊ ſuſtine dm̄ vehve tangit cauſā di
cens Qm̄ adiutor ⁊ p̄tector noſter eſt adiu
uat ei nos ad portandū onus ebulacionū p̄ſ
adiutor in ebulacionibus ⁊c. ⁊ p̄tegit ab ipe
tu temptacionū p̄ſ. dñs protector uite mee
a quo trepidabo .

CUIA IN EO LEBAbiť
cor nrm̄ ⁊c. hic tāgit electoz cō
fivenciā que appet ex duobz ſcz
ex futuris leticia quā certitudina
liť exſpectant ex dina clemencia quā firmiť
ſpant quantū ad primū dicit q̄ in eo letabi
tur cor nrm̄ ſcz in futuro q̄ſi dicat iō anima
nrā pacienť ſuſtinet dm̄ ; q̄ in ipſo letabi
mur ⁊c. dicit crſo⁹ omel. 30. ſup eplām ad
hebre. nō eſt par prius cōtriſtatū poſtea leta
ri ⁊ prius letatū poſtea cōtriſtari nā hic quō
exſpectacio future meſtice p̄ſentē minorē fa
cit velcacionē illic aūt exſpectacio future di
lcōnis ſuccidit uehemēciā p̄ntis meſticie hec
criſo⁹ dicit ambro. omel. iii. i exameron culi
ces nō tagent te ſi abſcic eū cū oleo coquas
⁊ eo te p̄miperis ſic i ppoſito nā pulices ſuc

animalia que in presenti nos molestant non enim grauc uulnus infligunt tunc autem bo minem tangunt quando mentem ad impacienci am mouent sed ecce optimum ungentum cō tra hoc confectus stz absticheo ⁊ oleo absti cheo est etna dampnacio prouer. p. ¶ No uissima amara quasi abecedium . oleum est perpetua exultacio psalmista . ¶ Unxit te deus deus tuus oleo letitie ista autem simul coquent quando supposito igne caritatis si mul ad memoriam reducunt ⁊ est optimum remedium contra pulices quia quando quis considerat penam eternam quaz pro peccatis meruit ⁊ tamen deus cōmittat euz in presen tem afflictionem in super ⁊ leticiam eternaz quam pacient sustinendo aduersa promeret tunc uidens quod non sunt condigne passio nes huius temporis ad futuram gloriam de prefatis pulicibus parum curat dicens cum psalmista . ¶ Letati sumus pro diebus q bus nos humiliasti annis . quibus uidimus mala .

IAB MISERICOR dia tua domine super nos . ⁊ cetera . hic ex premissis sumit occasionem conuertē di se ad oracionem uidens enim psalmistā quomodo deus se habet ad preparantes in se fiunt occasionem orandi ⁊ dicens . ¶ Fiat misericordia tua domine super nos . qui dicit fortis inuicem capitis contra tela inimicorum que desuper existes in aere caliginoso contra nos assidue proici unt : ¶ Quemadmodum speramus in te in tua misericordia plus quam in nostra po tencia uel iusticia. ⁊ est sciendum quod mag na est differencia inter spem diuine miseri cordie ⁊ presumpcionem : nam spes presup ponit aliqua merita uel bona opera in nobis presumpcio autem non ⁊ ideo presumit de de diuina misericordia qui ⁊ gignit deum misericordez ⁊ ex hoc assumit audaciam pec candi qui igit sperat de misericordia non fraudat qui autem presumit licet quandoqz misericordiam senciat tamen spe finalit de ficit ⁊ se ipsum decipit . Narrat Auicenna octauo de animalibus quod est auis uerda que pugnat cum uipera ⁊ uincit ab ea ⁊ tūc recedit ⁊ cōmedit de herba ⁊ iterum reuer tit uincit ⁊ hoc frequent quod semel uidis quidam senex herbam illam abstulit postea rediens auis ad herbam . Et non inue niens fecit strepitum magnum ⁊ cecidit mortua Sic multi ab antiquo serpente uincū tur sed quia sciunt primam ⁊ diuinam miseri cordiam esse remedium contra ipsius ueneni ⁊ ad ipsum facilem accessum ideo non curāt quociens a serpente mordeant sed contingit sepe quod subito remedium istud eis abstra hit ⁊ tunc cadunt in mortem dampnacionis eterne sapiencie quarto . ¶ Si celerius de functi fuerint non habebunt spem ⁊ cetera . nacioni inique dire sunt consumpmaciones . Secus est de his qui ueram spem habentur quia non est sine timore psalmista Ecce oculi domini super metuentes eum ⁊ in eis qui sperant in misericordia eius . Ut eruat a morte animas eorum . igitur Beatus homo qui sperat in te . Psal 33

IEHV CIS ꝑ.dō cū mutauit uultum suum coram abymalec : ⁊ dimisit eum ⁊ abiit per dauid in proposito intelligit ꝓphetus. per abymalec qui interpretat patris mei . ⁊ interpretat populus iudaycus dauid autē mutauit uultum suum dupliciter . Uno mo do in susceptione nostre nature : tunc enim habuit deus uultum humanum qui prius ha buerat solum uultum diuinum tunc eciaz ha buit uultum passibilis : et pauperis qui prius in passibilis solum erat ⁊ diues in omnes qui inuocant illum . ¶ Alio modo mutauit uultum suum in noui sacramenti in stōne sic patet in glosa in super ⁊ loco muta uit uultum suum in sacramento eucaristie . quia multum nature sumpte uidendum pro bibet in speciebus panis ⁊ uini ⁊ non in spe cie propria ut utraqz autem mutacione uul tus fit mencio in ꝑs: isto de prima cum dici tur Iste pauper ⁊ cetera . de secundo cum dicit gustate ⁊ uidete quoniam suauis est ⁊ cetera : ¶ Ad expositionem tituli perti nent nota in glosa .

ENEDICAM Dñm
i omni tempore ⁊ cetera i
isto ꝑl. mutacione uultus
dauid i.est xpisti facta
dupliciter ut tactum est i
titulo tanquam pro maxis
beneficiis ad ipsum laudandum ⁊ ei gracias
exhibendum inuitamur ⁊ facit ꝑl. duo: quia
primo inuitat nos ad exhibendum deo ho
norem .secundo timorem ibi ¶ Timete domi
num ⁊ cetera Primo autem ad laudes inui
tat .Secundo materiam laudis expl.cat ibi
¶ Exquisiui dominum ⁊ cetera . primo alli
cit exemplo Secundo inuitat uerbo ibi .
¶ Audiant mansueti ⁊ cetera primo se lau
daturum promittit : Secundo fructum sue
laudis predicit ibi Jn domino ⁊ cetera. qua
tum ad primum promittit se gracias actuꝝ
dicens . ¶ Benedicam dominum scilicet
gracias agendo in omni tempore scilicet tꝫ
in prosperis quam in aduersis multi enim be
nedicunt dominum in prosperis eciam mali.
Psalmista : ¶ Confitebit tibi cum bene
feceris ei : sed aduersis soli boni deum bene
dicunt ⁊ gracias agunt considerantes illud .
Bernhardus in eulogio sponsi ubi sic dicit.
quicquid in hac uita humana fragilitas tolle
rat hoc potius conditor quantum in sua bo
nitate est uel ad correctionem prauitatis uel
ad profectum ueritatis dispensat ideo in om
nibus gracias agere debemus ut dum ubiqꝫ
ipsius misericordiam agnoscimus semper in
eius amore perficiamꝰ hec bernhardus tob.
quarto . Omni tempore benedic deum Dein
de deum promittit se laudaturum dicens sẽ
per laus eius ore meo Et dicit semper i.est
in omni tempore statuto uel sicut prius tam
in prosperis quam in aduersis uel per os in
proposito intelligit memoria qꝛ sicut ab ore
procedit uerbum uocale Sic a memoria pro
cedit uerbum mentale ⁊ ideo laudare domi
num semper ore est semper ipsum habere in
memoria seu in mente . sic autem debemus
laudare sp propter duo uidelicet propt iusti
cie equitatem Cuius glosa super illud eccle .
decimo septimo : secundum ymaginem suã
fecit illum dicit sic Sicut nullum momentũ
est quo non utat homo uel furat dei bonita
te ita semper in memoriali debet presẽs esse
Et gregorius dignũ est gracias semper age
re quia deus nunquam cessat benefacere ꝑl.
¶ Memorabor in iustificacionibus tuis sem
per Similit propter nostram utilitatem quia
laudando deum semper nihil de tempore per
dimus Sed omne tempus nostrum est soli
enim tempore utunt ad lucrum qui illud in
laudibus diuinis ⁊ in bonis operibus expen
dunt Cuius sueconi⁹ narrat de tyto rege ro
manorum qꝛ recordatus in cena quod nichil
cuiquam tota die restituisset memorale illam
merito quod laudatam uocem edidit ami
ci diem hanc perdidi nec solum bonum faci
endo sed in malum resistendo tempus lucra
mur ⁊ ideo sicut dicit rabimosse quod in le
ge ueteri tot erant precepta negatiua quibꝫ
malum prohibebat quot sunt dies in anno
ad denotandum quod i omni tempore a ma
lo cauendum est ergo qui semper malum de
clinat ꝙi declinat ꝙi oẽs dies i mãdatis dei ex
pendit quod est semper laudare ⁊ omne tem
pus lucrari Bernhardus in sermone qui inci
pit Cuius omnino sentencia ⁊ cetera .fratres
mei quam prudens agricola seminandi optu
nitatem reputat longiorem i.est nimis longa
eo quod futuro messis desineret ubertatem
unde ante dies non minus utiqꝫ quam capil
li omnes meriati sunt sicut ꝓlus de corpore
sic momentum de tempore non peribit .hec
Bernhardus ideo psalmista . ¶ Querite
dominum ⁊ confirmamini . querite faciem
eius semper.

200

N DOMINO LAU
dabit aia mea hic tãgit lau
dis dine fructũ nam q deum
sp laudat in dño laudabit
uñ dicit in dño laudabit aia
mea. i. nõ in se ipsa qꝛ nihil boi ex se hꝫ sꝫ in
dño laudabit a quo est sibi esse bonũ qõ uñ
in dño laudat qñ solũ laudat i eo qõ a deo
hꝫ ⁊ in ordine ad deum hec bern. de amore
dei amo me amantem cum in domino lauda
tur ⁊ amat anima mea quam procul dubio
detestaret si eam alibi quam in domino ⁊ in
eius amore inuenire hec bern. ꝑl. ¶ Fortitu
do mea ⁊ laus mea dominus uel tunc in do
mino laudat quando in hoc laudat quod
bene se ad dominum sũme habet : Narrat
ualerius li. vi. de pampicione ꝙ quidã seruꝰ
eius mirabilem fidem obseruabat .nã cũ ad

dominum ſuum proſcriptum occidendum mi
lites uenisse cognosceret acepta ueste domi
ni ꝛ amulo eum posticulā emisit ꝛ se ꝑ dño
suo interfici in cubiculo passus est Reuera
seruus iste in domino suo laudabilis fuit sic
ꝛ anima nostra laudabilis redditᷣ si consimi
litᷣ nos habeamus nam quando ueritas perse
cucionem patitur tunc qui est ueritas quasi
proscribitᷣ ꝛ queritᷣ occidendus si ergo mor
tem eligamus potius induti iusticia que est
uestis xpisti ꝛ ornati amulo a spe meredum
eterne quam ueritas succidat tunc consimilē
fidem ostendimus domino nostro ¶Sel aliter
ꝛ leuius. Nam quando hostis ad peccatum
nitᷣ alicere xpistum qui habitat in nobis
nitᷣ pro scriptum interficere si ergo induti
ꝛ ornati modo predicto penitencie ꝑlega
mus seruamus fidem predictam domino no
stro ꝛ uerificat iᷣ in nobis illud prouer. ui
cesimo octano. ¶Vir fidelis multum lau
dabitᷣ .Deinde inuitat alios ad laudes dei
ꝛ hoc uerbo Primo autem inuitat uerbo ad
laudes audiendum deinde ad laudes dicen
dum ibi aMagnitudine ꝛ cetera. ¶Quan
tum ad primum dicit Audiāt mansueti scz
quomodo dominum laudo seu laudes ipsius
ꝛ letentᷣ hoc est enim signum dilecciouis ad
alterum libentᷣ eius landes audire ꝛ de ipsis
letari immo nihil est quasi magis delectabile
fortᷣ amanti. Dicit enim Boecius in priō
musice quod causa dilecciouis in audiendo
armoniam est similitudo proporcioni ex qui
bus sensus ꝛ corpus quod componitᷣ ad pro
porciones illas ex quibus componitᷣ armonia
sic quando amans laudes audit amati: nam
ibi est maxima conformitas affectus audien
tis ad id quod auditᷣ qualem enim uult ami
cum suum esse talem eum audit esse quando
laudatᷣ Johan:octauo. ¶Qui est ex deo
uerbum dei audit Possumus autem ꝛ per au
ditum in proposito intelligere obedienciam
bernbardus in sermone de uita ꝛ quinque sē
sinus dicit sic cum in ceteris sensibus non
nulla carnis ipsius ablectacio sit ad carnem
magis petinere uideantᷣ auditus pene totus
exit a carne ꝛ ei dilecciouem non merito cō
uenire uidetᷣ cuius tota causa obediencia est
quam pertinere ad auditum satis euidens est
hec bernbandus igitᷣ qui obedit his que de
deo audit ꝛ si ipsius conformare studet ille
est qui audit ꝛ legitᷣ Boecius libro primo.
aMusice dicit cum aliquis cantilenam liben
cius auribus atq; animo capit ad illud ecti
conuertitᷣ ut motum aliquem similem audi
re cantelene corpus effingat sic ꝛ qui dinas
laudes libentᷣ audit motus similes his que
audit debet effingere idest opera consimilia
producere Luce duodecimo Beati qui audi
unt uerbum dei ꝛ custodiunt illud

AGNIFICABEDO
minū ⁊c. hic inuitat uerbo
Ad laudes dei proferēdū ꝛ
dicendum laudatᷣ autez du
plicitᷣ deus uz ex pote tatis
magnitudine ꝛ quantum ad hoc dicit aMag
nificate idest de magnitudine sua laudare do
minum mecum idest non solum deus in pri
uato laudandus est sed eciam in publico co
ram multis ꝛ cum multis ꝑf. aMagnificabūt
eum omnes gentes similitᷣ laudandus est ex
sue nature celsitudine ꝛ quantum ad hoc di
cit Exaltemus nomen eius in id ipsum idest
concorditᷣ lrā autem iero. habet exaltemus
nomen eius paritᷣ ex predictis patent circa
laudes dei duo obseruanda uz ut fiant cōitᷣ
idest in communitate ꝛ ut fiant concorditᷣ .i.
in pacis unitate ꝛ sic erunt non solum deo
magis grate sed eciam contra hostes maio
ris efficacie primum pz ex hoc qō dicit mag
nificate mecum narrat frontinus sextus li.
secundo de marco marcello qō cum haberet
exercitum pugnatorum paruuz ꝛ timeret ne
paucitatem militum suorum clamor detege
ret si pauci clamarent iussit non solum pugā
tores sed ꝛ omnes sequaces sui exercitus cla
mare sic uero hostes spez quadam magni ex
ercitus terruit sic ꝛ xpistus pauces hz pug
natores qz pauci sunt electi ꝛ ideo exercituz
paruum habere uidetᷣ tamen ut timorem ho
stibus incuciat uult qō non solum milites .i.
qui de eccā sua sunt merito ꝛ oēs qui sunt se
quaces sui exercitus idest qui sunt de ecca i
numero simul clament ut uz Juuenes ꝛ uir
gines senes cum iumentis laudant nomen
domini primo Regum quarto ¶Jociferatus
est omnis populus israbel clamore grandi et
personuit ⁊ra ⁊c. timueruntᷣ qz philistimi scdo
l audādum est concorditer ꝛ in pacis unitate
hec eccā ualet contra hostes ꝛ quātū ad hoc

hic dicit Exultemus in id ipsum dicit uege
cius libro primo de re militari qđ nichil ma
gis prodest in pugna quam ut milites in acie
dispositos ordines seruent ne uidelicet sit ni
mis constipati ⁊ perconsequens sibi inuicem
sint impedimento pugnandi aut nimis stent ra
ri ⁊ int lucentes qz tunc auditui prorumpẽdi
hostibus dabunt sic in pugna spũali nimis
constipati sunt qui carnali ⁊ inordinato amo
re se mutuo diligũt talẽ unitatẽ hñt uemoꝛs
qz si sathanas in sathanam diuisus est ⁊c. ⁊
isti impediunt se mutuo nimis uero rari stãt q
dissocidat hostibus dant auditum pro rũpẽ
di grego. omel. octauo super ezechielem sũ
mo opere necesse est ut per caritatem semp
uniti atqz constricti ⁊ nunquam interrupti per
dissocidiam inueniamur qz si quelibet bona i
nobis opera fuerint si caritas desit per malũ
dissocidie locus aperit in acie unde ad feri
endos nos ualeat hostis intrare hec grego.
iõ ap9 .i. coꝛ.xi. Obsecro uos fratres per no
men domini nostri ihesu xpristi ut id ipsum
dicatis omnes ⁊ non. sicut in nobis scis
mata ⁊

XQUISIUI DOMINUM

num ⁊ exaudiuit me ⁊c.
hic ps. materiã laudis subiũ
git est autez materia laudis
diuine bonitatis nihil enim
est laudabilis nisi qz bonum primo autẽ di
uinã bonitatẽ commẽdat secundo ad eius ex
perienciã inuitat ibi gustate primo aũt colla
tũ sibi bñficiũ exprimit secundo oibus timen
tibus deũ idẽ promittit ibi inhiabunt ⁊c: priõ
tangit beneficiũ secũdo tãgit ex pte sua me
ritũ ibi iste pauper ⁊c. primo uero oñdit dinã
liberacõez ⁊ unificẽciã secundo arguit alioꝛ
calliditatẽ ⁊ negligenciã ibi accedite ⁊c. quã
tũ ad primũ dicit Exquisiui dñm scz i oõe
uel pocius exquisiui .i. extra quesiui in opera
cione Et ex audiuit me scz orantem seu bñ
operantem nam et omnis operacio bona ui
habet oracionis ⁊ ex omnibus tribulacionibz
eripuit me istud magis uerificabit in futuro
tñ et in presenti deus eripit electos suos qñ
que a tribulacionibus oibus saltem pro aliq9
tempoꝛe et hoc uel ut eas non senceant ⁊
uel saltem ut eas pacienter ferant et per cõ
sequens prosint et non nociant neque debẽt
dici tribulacio simpliciter id quod magis p
dest quam obest .sic nec disciplinacio filii ẽ
sibi tribulacio neque magni beneficii exhibi
cio ad quod etiam pater obligatur ex lege
nota per philosophum et est sciendum quod
sicut tenemur. deum semper benedicere ⁊
laudare ut supra tactum est. ita et sem
per querere ps. ¶ Querite faciem eius sẽ
per alioquin si tardemus querere non erim9
digni in uenire Sic narratur in uitis patrũ
de quodam diuite apropinquante ad mortẽ
ante cuius ianuam sedebat quidam senex
sanctus et uidit equos nigros assessoꝛes eoꝛũ
nigros et terribiles habentes singulos bacul
los igneos in manibus qui statuentes equos
foris intrauerunt cum festinacione uidens au
tem infirmus eos clamauit uoce magna do
mine adiuua me ⁊ illi dixerunt nunc memoꝛ
factus est dei quando tibi sol obscuratus est
quare usqz ad hodiernum diem non ex qui
sisti eum dum ad huc tibi splendoꝛ erat diei
nunc autem in hac hoꝛa non est poꝛcio neqz
consolacionis psal. lv. ¶ Querite dominũ
deum dum inuenire potest inuocate eum dũ
prope est.

ACCEDITE AD EUM

⁊ illuminamini ⁊c. hic nrãm
tarditatem ⁊ necligenciam
arguit ex quo enim deus ita
promptum ⁊ liberalem se ex
hibet querentibus se nullus esse uelent necli
gens inquerendo eum nec se ab ipso elõgare
sed quantum potest sibi appꝛopinquare de
primo unde primo nos mouet ut deum que
ramus dicens Accedite ad eum scz aspectu
⁊ effectu tanquã quibusdam pedibus anime
uidet autem qđ ps. facit sicut paupes: uñ
⁊ in sequẽti uersu pauperẽ se uocat ẽ autem
cõsuetudo pauperꝫ qđ ubi elimosinam recipi
unt illuc socios pro elimosina petenda trans
mittunt sic ⁊ ps. qui beneficicium a deo tã
liberaliter acceperat alios ad ipsum pro bñfi
cio petendo destinat Ambrosius super beati
in maculati accedite ad eum ⁊ saciamini.
quia panis est accedite ad eum ⁊ potate.
quia fons est accedite ad eum ⁊ illuminami
ni quia lux hec Ambrosius hebre. decimo.

Accedamus cum uero corde ⁊c̄. fidelis enim
est deus qui promisit secundo subiungit be
neficium q̄ speare debeamus. ⁊ tangit du
plex beneficium uz illestracionem aspectus cū
dicit ⁊ illuminamini ista autem illuminacio
potest intelligi de illustracione duplici nam
uno modo dicit̄ ali ,uis illuminari per recep
cionem luminis quo uiuemus ⁊ est illud lum̄
potencia uicina unde ⁊ occuli dicunt̄ lux se
cundum p̄sentem ⁊ sic illuminat̄ qui potenci
am uisiuam recipit sicut cecus illuminat̄ q̄
uisum recipit ⁊ sic quilibet indiget illumina
ri q̄ ceci nascimur illa cecitate qua parentes
primum excitati fuerunt ⁊ omnis peccans nō
solum ignorans sed ⁊ cecus est ·Aliqui uero
tarde illuminant̄ ⁊ racio est . q̄ sicut dicit
plinius libro octauo canis gignit catulos su
os cecos ⁊ quanto ulteriori lacte pascunt̄ tā
to recipiūt tardius uisum sic ⁊ habundācia
lactis. uest suauitatis mundialis multū retar
dat illuminacionem pcārīs ⁊ causa est huōr
uiscosus in occulis catuli qui habundāti lac
te auget̄ sic̄ proposito amor inordinat⁹ qui
est quasi uiscosus humor occulorū palpebras
claudens auget̄ in habundancia suauitatis
predicte propt̄ qō dicere potest peccator il
lud p̄s. Lumen occulorum ⁊ ipsum nō ē me
cum Alio modo dicit̄ aliquis illuminari lu
mine sub quo uiuemus ⁊ sic illuminabitur a
deo in futuro per lumen glorie uel eciam in
presenti de illustracione fidei ⁊ gracie que fit
interius in ope q̄ non soluz accedentes illu
nant̄ interius sed eciam exterius ⁊Math. vi.
Si occulus tuus fuerit simplex totum corp⁹
tuum lucidum erit ⁊ propt̄ qō dicit bern. in
sermone de purificacione ipsa deniqz opera
nostra in feruore agēda sunt ⁊ ideo desiderio cor
dis ut sicut lucerne ardentes in manibz no
stris dicit solinus ⁊ plinius libro decimo di
cit quasi idem qō in quodam saltu germanie
sunt nues quedam quarum pluuie in tantum
lucent de nocte q̄ noctem ipsam quamuis
obscurissimam illuminant unde homines illi
us loci plerūqz utunt̄ luce illarum auiū i su
is itineribus dirigendis sic in proposito naz
uiri perfecti habent quasi omnes pennas lu
centes sunt autem penne opera bona quibus
in alium se erigunt quarum lux tanta est ut
non solum ipsis sufficiat sed eciam alios suo
exemplo in uia dirigat ⁊Math: quito sic luce
at lux uestra bona ⁊ luce p̄: Si cor⁹ tuum to
tum lucidum fuerit ⁊ non habens ⁊c̄. erit lu
cidum totum ⁊ sicut lucerna fulgoris illumi
nabit te uenire tangit beneficium scz cōsūp
macōem affectus dicens ⁊ facies urē nō cō
fundet̄ i.est nō paciemini repulsam .in hiis
que petitis sed obtinebitis que consideratis
tunc p̄s. tunc nō confundar cum prospexero
in oibus mādatis tuis

SIC PAUPER CLa
mauit ⁊c̄. hic tangit p̄s. su
um meritum sic ē tamen q̄
uersus iste duplicit̄ exponit̄
uno modo in persona xpi sti
q̄ sicut dicit̄ in titulo psalmi mutauit uul
tum suum. quando de paternis diuitiis ue
nit ad uos in forma pauperum ut quanta
esset dignitas paupertatis nobis ostenderet.
bernhardus i uigilia natalis domini dicit sic
in sinistra eius diuicie ⁊ gloria in dextera lō
gitumitas uite horum omnium erna in celis
affluencia suppetebat sed paupertas non iue
niebat̄ in eis porro in terris habundabat ⁊
super habundabat hec spēs ⁊ nesciebat hō
precium eius hanc itaqz dei filius concupis
cens descendit ut eū eligat sibi ⁊ nobis quo
qz sua estimacione faciat preciosaz hec bern
hardus dicit plinius q̄ adamas maximum
in humanis rebus int̄ gemmas precium hēt
diu autem non nisi regibus ⁊ hiis ad modū
paucis cognitus fuit autem non inuent̄ nas
ci nisi in auro sic fuit de paupertate que in
rebus spūalibus ⁊ diuinis maximum precium
habet sed diu latuit precium eius soli enim
regi celoz cognita fuerat cuius origo i auro
fuit .i. in hoie a deo assūpto de quo can.v .
Lapud eius .i. aur optimū iō luce. vi. Beati
pauperes q̄ uestr̄ est regnū dei Alio mō ex
ponit̄ de ipso dauid q̄ pauper erat spū uel
pauperem se uocat considerās magnitudinē
diuiciarū celestiū in quarū cōpacione diuicie
oēs nt̄ sunt uī greg. mo. xxxiiii. cū uere diui
cie celestis prie ad animū electoz reddeūt in
hoc erūpno se pītis unte exilio positi paup
res se esse mēinerunt hec grego. dicit ergo lo
quēs de se ipso dauid iste paup clamauit et
dns ⁊c̄. uel pōt ēcio exponi de eo qui paup
est non solum affectu sed eciaz effectu ⁊ tūc
li iste pronunciandum est cū despā secundū

hic dicit Exultemus in id ipsum dicit uege
cius libro primo de re militari qó nichil ma
gis prodest in pugna quam ut milites in acie
dispositos ordines seruent ne uiuelicet sit ni
mis constipati ⁊ perconsequens sibi inuicem
sint impedimento pugnandi aut nimis stent ra
ri ⁊ inf lucentes qz tunc auditū prorumpēdi
hostibus dabunt sic in pugna spūali nimis
constipati sunt qui carnali ⁊ i ordinato amo
re se mutuo diligūt talē unitatē hñt uemoēs
qz si sathanas in sathanem diuisus est ⁊c. ⁊
isti impediunt se mutuo nimis uero rari stāt q
discordat hostibus dant auditum pro rūpen
di grego. omel. octauo super ezechielem sū
mo opere necesse est ut per caritatem semp
uniti atqz constricti ⁊ nunquam infrupti per
discordiam inueniamur qz si quelibet bona i
nobis opera fuerint si caritas desit per malū
discordie locus aperit in acie unde ad ferī
endos nos ualeat hostis intrare hec grego .
iō ap⁹ .i. cor.i. Obsecro uos fratres per no
men domini nostri ihesu xpristi ut id ipsum
dicatis omnes ⁊ non . sicut in nobis scis
mata ⁊

XQUISIUI DOMINUM

num ⁊ exaudiuit me ⁊c.
hic ps. materiā laudis subiūgit est autez materia laudis
diuine bonitatis nihil enim
est laudabilis nisi qz bonum primo autē .di
uinā bonitatē commēdat secundo ad eius ex
perienciā inuitat ibi gustate primo aūt colla
tū sibi bñficiū exprimit secundo oibus timen
tibus deū idē promittit ibi inmittet ⁊c: priō
tangit beneficiū secūdo tāgit ex pte sua me
ritū ibi iste paup ⁊c. primo uero oñdit dinā
liberacōez ⁊ unificēciā secundo arguit alioz
caliditatē ⁊ negligenciā ibi accedite ⁊c. quā
tū ad primū dicit Exquisiui dñm scz i orōe
uel pocius exquisiui .i. extra quesiui in opera
cione Et ex audiuit me scz orantem seu bñ
operantem nam et omnis operacio bona ui
habet oracionis ⁊ ex omnibus tribulacionibz
eripuit me istud magis uerificabit in futuro
tñ et in presenti deus eripit electos suos qñ
que a tribulacionibus oibus saltem pro aliq⁹
tempore et hoc uel ut eas non senceant ;
uel saltem ut eas pacienter ferant et per cō
sequens prosint et non nociant neque debēt
dici tribulacio simpliciter id quod magis p
dest quam obest . sic nec disciplinacio filii ē
sibi tribulacio neque magni beneficii exhibi
cio ad quod etiam pater obligatur ex lege
nota per philosophum et est sciendum quod
sicut tenemur . deum semper benedicere ⁊
laudare ut supra tactum est . ita et sem
per querere ps. ¶ Querite faciem eius sē
per alioquin si tardemus querere non erim⁹
digni in uenire Sic narratur in uitis patrū
de quodam diuite apropinquante ad mortē
ante cuius ianuam sedebat quidam senex
sanctus et uidit equos nigros assessores eorū
nigros et terribiles habentes singulos bacul
los igneos in manibus qui statuentes equos
foris intrauerunt cum festinacione uidens au
tem infirmus eos clamauit uoce magna do
mine adiuua me ⁊ illi dixerunt nunc memor
factus est dei quando tibi sol obscuratus est
quare usqz ad hodiernum diem non ex qui
sisti eum dum ad huc tibi splendor erat diei
nunc autem in hac hora non est porcio neqz
consolacionis ysai. lv. ¶ Querite dominū
deum dum inuenire potest inuocate eum dū
prope est.

ACCEDITE AD EUM

⁊ illuminamini ⁊c. hic nrām
tarditatem ⁊ necligenciam
arguit ex quo enim deo ita
promptum ⁊ liberalem se ex
hibet querentibus se nullus esse debent necli
gens inquerendo eum nec se ab ipso elōgare
sed quantum potest sibi appropinquare de
primo unde primo nos mouet ut deum que
ramus dicens Accedite ad eum scz aspectu
⁊ effectu tanquā quibusdam pedibus anime
uidet autem qó ps. facit sicut paupes : uī
⁊ in sequēti uersu pauperē se uocat ē autem
cōsuetudo paupez qó ubi elimosinam recipi
unt illuc socios pro elimosina petenda trans
mittunt sic ⁊ ps. qui beneficicium a deo tā
liberaliter acceperat alios ad ipsum pro bñfi
cio petendo destinat Ambrosius super beati
in maculati accedite ad eum ⁊ saciamini .
quia panis est accedite ad eum ⁊ potate .
quia fons est accedite ad eum ⁊ illuminami
ni quia lux hec Ambrosius hebre . decimo .

Accedamus cum uero corde ⁊c̄. fidelis enim
est deus qui promisit secundo subiungit be
neficium q̄ sperare debeamus. ⁊ tangit du
plex beneficium uz illestracionem aspectus cū
dicit ⁊ illuminamini ista autem illuminacio
potest intelligi de illustracione duplici nam
uno modo dicit̄ aliquis illuminari per recep
cionem luminis quo uidemus ⁊ est illud lum̄
potencia uicina unde ⁊ occuli dicunt̄ lucia se
cundum ysidorum ⁊ sic illuminat̄ qui potenci
am uisiuam recipit sicut cecus illuminat̄ q
uisum recipit ⁊ sic quilibet indiget illumina
ri q̄ ceci nascimur illa cecitate qua parentes
primum excitati fuerunt ⁊ omnis peccans n̄
solum ignorans sed ⁊ cecus est ·Aliqui uero
dicunt̄ illuminant̄ ⁊ racio est . q̄ sicut dicit
plinius libro octauo canis gignit catulos su
os cecos ⁊ quanto uberiori lacte pascunt̄ tā
to recipiūt tardius uisum sic ⁊ habundācia
lactis. idest suauitatis mundialis multū retar
dat illuminacionem peccāris ⁊ causa est huōr
uiscosus in occulis catuli qui habundāti lac
te auget̄ sic. i proposito amor inordinat⁹ qui
est quasi uiscosus humor occulorū palpebras
clauens auget̄ in habundancia suauitatis
predicte propt̄ qō dicere potest peccator il
lud p̄s. Lumen occulorum ⁊ ipsum nō ē me
cum Alio modo dicit̄ aliquis illuminari lu
mine sub quo uidemus ⁊ sic illuminabitur a
uo in futuro per lumen glorie uel eciam in
presenti de illustracione fidei ⁊ gracie que fit
interius in ope q̄ non soluz accedentes illu
nant̄ interius sed eciam exterius ·Math.vi.
Si occulus tuus fuerit simplex totum corpo
tuum lucidum erit ⁊ propt̄ qō dicit bern. in
sermone de purificacione ipsa deniqz opera
nostra in feruore agēda sunt ⁊ ideo desiderio cor
dis ut sicut lucerne ardentes in manibz no
stris dicit solinus ⁊ plinius libro decimo di
cit quasi idem qō in quodam saltu germanie
sunt aues quedam quarum pluuie in tantum
lucent de nocte q̄ noctem ipsam quamuis
obscurissimam illuminant unde homines illi
us loci plerūqz utunt̄ luce illarum auiū i su
is itineribus dirigendis sic in proposito naz
uiri perfecti habent quasi omnes pennas lu
centes sunt autem penne opera bona quibus
in alium se erigunt quarum lux tanta est ut
non solum ipsis sufficiat sed eciam alios suo
exemplo in uia dirigat ·Math: quito sic luce
de lux uestra bona ⁊ luce p̄: Si cor⁹ tuum to
tum lucidum fuerit ⁊ non habens ⁊c̄. erit lu
cidum totum ⁊ sicut lucerna fulgoris illumi
nabit te uerum tangit beneficium sez cōsūp
macōem affectus dicens ⁊ facies ure nō cō
fundet̄ idest nō patiemini repulsam . in hiis
que petitis sed obtinebitis que consideratis
tunc p̄s. tunc nō confundar cum prospexero
in oībus mādatis tuis

SIC PAUPER CLA
mauit ⁊c̄. hic tangit p̄s. su
um meritum sic ē tamen q̄
uersus iste duplicit̄ exponit̄
uno modo in persona xpisti
q̄ sicut dicit̄ in titulo psalmi mutauit uul
tum suum. quando de paternis diuitiis ue
nit ad uos . in forma pauperum ut quanta
esset dignitas paupertatis nobis ostenderet.
bernhardus i uigilia natalis domini dicit sic
in sinistra eius diuicie ⁊ gloria in dextera lō
giturnitas uite horum omnium erūna in celis
affluencia suppetebat sed paupertas non iue
niebat̄ in eis porro in terris habundabat ⁊
super habundabat hec spēs ⁊ nesciebat hō
precium eius hanc itaqz dei filius concupis
cens descendit ut eā eligat sibi ⁊ nobis quo
qz sua estimacione faciat preciosaz hec bern
hardus dicit plinius q̄ adamas maximum
in humanis rebus inē gemmas precium hēt
diu autem non nisi regibus ⁊ hiis ad modū
paucis cognitus fuit autem non inuent̄ nas
ci nisi in auro sic fuit de paupertate que in
rebus spūalibus ⁊ diuinis maximum precium
habet sed diu latuit precium eius soli enim
regi celoz cognita fuerat cuius origo i auro
fuit .i. in hoīe a deo assūpto de quo can.o .
Lapud eius .i. auz optimū iō luce.vi. Beati
pauperes q̄ uestz est regnū dei Alio mō ex
ponit̄ de ipso dauid q̄ pauper erat spū uel
pauperem se uocat considerās magnitudinē
diuiciarū celestiū in quarū cōpacione diuicie
oēs nt̄ sunt uī greg. mo. xxxiiii. cū uere diui
cie celestis prie ad animū electoz reddeūt in
hoc erūpno se pītis ute exilio positi paupe
res se esse meminerunt hec grego. dicit ergo lo
quēs de se ipso dauid iste paup clamauit et
dns ⁊c̄. uel pōt dici exponi de eo qui paup
est non solum affectu sed eciaz effectu ⁊ tūc
li iste pronunciandum est cū delpcū secundū

TIMEBE DOMINU omnes sancti ⁊c. hic ps. inuitat nos ad dei timorem ⁊ct primo nos ad timendum allicit secundo nos de modo timendi instruit ibi Venite ⁊c. primo inuitat ad timorem deo exhibendū. secundo tangit fructum exide sperandum ibi quoniam nichil quantum ad primum dicit sic. timete dominum omnes sancti eius quasi dicat non oportet timere mundum uel dyabolum q̄ nichil potest nisi deo permittente ⁊ ideo solum deum timete q̄ initium sapiencie timor domini bern. in sermone qui incipit fili memorare ⁊c. time o homo q̄ in morte separand⁹ es a bonis omnibus huius corporis ⁊ taz dulcet carius ⁊ anime uinculum amarissimo secādū diuorcio est time q̄ interribili iudicio ei presentandus es in cuius manus horrendum est incidere ⁊ ei examinante quem nichil latet si quidem inuenta fuerit in te miquitas alienandus ab uniuersitate quietis ⁊ glorie ⁊ segregandus a numero beatorum time q̄ in tebēnas cruciatibus eternis ⁊ in mensis exponendus es in sorte dyaboli ⁊ angelorū eius i igne eterno hec bern. Math. x. ¶ Time eum qui postquam occidit habet potestatem mittere in iehennam Signanter autem inuitat ps ad timorem dei solos sanctos idest electos. q̄ reprobi non libenter audiunt ea que possint ipsis timorem in cutere ⁊ ad deum conuertere dicit in libro de problaumatibus rerum de lupo q̄ quando fugit submittit aures suas ne audiat clamorē canū ⁊ uenatoz ut sic minꝰ timeat sic ē de reprobis q̄ intrinsecus sūt lupi rapaces clamorē ei predicatorū immo clamorem dei quomodo ipsi continue fugiunt audire recusant ut sic absq̄ timore q̄ petrent sua ueniet enim tempus q̄n leo de tribu iuda emittet regnum suū ⁊ tunc timebūt q̄ non est bestia que leonem rugientem non timeat ⁊ ad eius clamorem gradus nō figat amos iii. Leo rugiet quis non timebit deide ostendit fructū. diuū timoris .i. fructus habūdancia bonorū ⁊ primo tangit huius fructus plenitudinem quo ad bona gracie . secundo quo ad bono glorie ibi diuites ⁊c. quo ad primum dicit Quoniā non est inopio scz bonorum spūalium timentibus eum .uel pōt hoc intelligi de bonis temporalibus nam ⁊ timentibus se prouidet i necessariis unde dicit hic glosa ⁊ est august. pascebat dominus contēpnentes se ueseruet timentes se nec ergo deseruias dn̄ ut famē patiaris multi enim deseruiunt deum ne inopes sint sed promittit non superflua sed necessaria hec glo. istud autem quomodo sit intelligendū docet beatus augustinus in sermone dn̄ in monte dicit ei q̄ deus est enim nutritor ⁊ medicus . medicus aūt qnq̄z subtrahat nutrimentū infirmo q̄ expedit sanitati ita ⁊ deus secundum qō expedit saluti electorum quandoq̄z subtrahit diuicias imittentes inopiam quandoq̄z uero eas elargit̄ ⁊ eodem modo uitam electoruz abbreuiat uel prolongat unde ⁊ ps. dicit alibi Occuli mei languerunt pre iopia

IVNIORES EGERIERūt ⁊c. hic ostendit plenitudinē quam habebunt timentes deum quantuz ad bona glorie ⁊ hoc ostendit̄ per cōparationem ad reprobos ⁊ ideo primo tangit ma orum penuriam deinde electorum magnā habundanciā quantum ad primum dicit Diuites egerunt ⁊ esurierūt ⁊ potest istud dupliciter intelligi uno⁰ ut pphera de futuro ⁊ nā dices erūt i futuro i magnā penuria q̄ patuit i illo dite q̄ epulabat̄ splendide cotidie ⁊ tn̄ in inferno petiuit unam guttam aque ⁊ non potuit optinere sicut habet̄ luce pvi . Alio modo potest intelligi de presenti ⁊ hoc dupliciter uel q̄ de bonis spūalibus quibz ipsi egēt ⁊ tamen non recipiunt quamuis esurient .i. desiderant ea habere ōs enim in generali uelent bonum sed hoc non sufficit ad salutem q̄ uniuersalia principia non mouent nisi mediantibus principiis particularibus qualia ipsi non habent q̄ mali sunt uel intelligit̄ de bonis temporalibus ⁊ secundum hoc dupliciter eguere q̄ non sunt dn̄ eciam rerum fuarum unde nichil possident dicit enim Jeros in epla ad paulinum auaro deest tam qō habet quam q̄ non habet ⁊ ambrosius li. de uinea naboth alluzens illi dicto ps. nichil inuenerunt omnes uiri diuiciarum ⁊c. dicit sic bene uos diuiciarum appellauit non diuicias uiroz ut ostenderet eos non possessores diuiciarū esse scz a suis diuiciis possideri

dite me ⁊c̄.hic ps̄.de modo domini timendi nos īstruit ⁊ primo nos ad audiendum dispōnit .secundo intencōez

suam exponit ibi Quis est ⁊c̄.dispōnit autē ad audiendum triplicit̄ uidelicet reddendo nos benivolos attentos ⁊ dociles reddit aūt benivolos per dulcem affatum dices uenite filii attentos aūt cum subiungit audite me ⁊ dociles cum subdit timorem domini ⁊c̄.uel aliter poterit exponi sic q̄ p̄s̄.primo ostēdit que sunt necessaria uolenti a deo recipere doctrinam secundo subiungit sue doctrine materiam ibi timorem ⁊c̄.Quantū ad primū tangit tria que deus a nobis instruendis requirit uz assistenciam seu presenciam spālem reuerenciam filialem ⁊ obediencia spālem quantum ād primum dicit uenite cum enī instructō fiat duplicit̄.i.scripcio ⁊ uerbo scripto informat deus eciam absentes sed uerbo solum sibi presentes ⁊ assistētes nec mirū q̄ uerbum quo nos instruit in silencio producitur Job quarto .¶ Porro ad me dictum ē uerbum absconditum ⁊c̄.sunt autem absentes deo qui se peccando ab ipso elongauerūt cum ibi quacūq; distancia positi debem⁹ ad talem magrm̄ audiendū conuenire dicit Jero. in epistola ad paulinū Sic ad ritum liui um lacteo fonte eloquencie manātem ultim⁹ hispanie galliarum q; finibus quosdam uenisse nobiles legimus ⁊ quos ad cōplacionem sui roma non traxit unius hominis fama perduxit hec Jero.quanto magis ad ipsum audiendum qui non solum manat fonte eloquēcie sed est ipse.fons sap̄.iuxta illud eccle .i. Fons sapiencie uerbum dei uenire debemus quamuis fuerimus sūme elongati Math.xii. Regina austr̄.⁊c̄.Uenit a finibus terre audire sapienciam salomonis ⁊ ecce plus quaz salomon hic quantum ad secundum dicit Filii maximus in sermone quodaz dicit sic ex carne eue nati dicunt̄ filii hominum ex utere marie filio nati dicunt̄ filii dei Joan. priō dedit eis potestatem filios dei fieri : debent aūt filii parentibus reuerenciam ⁊ honorem Math.primo Si pat̄ ego sum ubi est honor meus quantum ad tercium dicit audite me: Jero.in epistola ad pacomiū qui uerbuz dei audire dissimulat priores ydolis habent̄ illa

possessio enim possessoris debet esse non possessor possessionis hec bern.prouer.xi. Rapiunt non sua ⁊ semper in egestate sunt .unde narrat beatus ambrosius ibidem de quodam diuite quem nouerat qō in agrum profect⁹ secundū numerū dierum quibus stare disposuit i agro panes mirare cōsueuit ⁊ illos emit tam paruulus ut uix tenacē saciare possent emere autem ipsos maluit quam diminure ō eo q̄ in horrore berent suis reposuerat ⁊ si oīm esset oppositum in mensa conquerebatur pollum esse occisū ista fuit uera egestas eccle.x. Melior est qui operat̄ ⁊ habundat i omnibus quam qui gloriat̄ ⁊ eget pane dicitur eciam non solum eguere diuites auetari sed ⁊ esurire quod duplicit̄ uerificat̄ . uno modo q; tanta est ipsorum miseria q̄ bonis suis ad sufficienciam uti uolunt Narrat Albertus octauo de animalibus q̄ aial quoddā grece dictum boca qō quidam credunt esse murem montanum feminā suam eicit a foue a ⁊ peme quando pastū sibi congregauit feia uero alio foramine fraudulent̄ facto usq; ad thesauros ciborum latent̄ ingredit̄ ⁊ habundancius pascit̄ cibus congregatis quam uias qui eam expulit est enim sicut dicunt alii uias naturalit̄ auarus ⁊ femina prodige sic ē ad ir̄ām de multis uiris amaris ⁊ sepe nō solum femina idest uxor filius ⁊ filia seruus ⁊ ancilla splendr̄ de collectis a uiris cōmedūt quando uiri miseri esuriunt ⁊ famescunt nec inueniet̄ qui eis compaciat̄ sed potius ab oribus irridebunt̄ eccle.vi. ¶ Est ⁊ aliud malum quod uidi sub sole ⁊ quidem frequens apud homines uir cui deus dedit diuicias ⁊c̄ ⁊ nichil de esse aie eius ex omnibus que desiderat nec tribuit ei potestatez deus ut cōmedat ex eo sed homo extraneus uorabit illud hoc uanitas ⁊ magna miseria est ⁊ puerbi. xviii.aie effematoz esurient. Alio⁹ uerificat̄ illud q; dites quanto plus hūt tāto plus esuriūt ixest plus cupiunt Unde Ambrosius ubi supra quid enim est diues nisi in explicabil̄ quidam gurges diuiciarum in explicabilis auri fames Ambrosius eccle.v. Auarus nō plebit̄ pecunia ⁊ puer.xxviii. Uersus esuriens princeps impius ⁊c̄.

¶ Dyaplasma :

quidem aures habent sed non voluntate au
diunt in malorum hominum cõparacione
melioris sunt hec Jeronimus uidetur autem
q̃ tales surdi sint 7 uoluntariam incurrerũt
surditatem dicit enim ysidorus libro.decimo
q̃ surdus a surdibus humoris in aure con
ceptis dicit̃ 7 quamuis multis casibus acci
dit nomen tamen egritudinis ex predicto ui
cio retinet sic 7 multi pleni sunt sordibus hu
moris idest iniquitatis quia consueti audire
uana 7 in utilia 7 ideo merito possunt dici
surdi Unde hec est illa infirmitas de qua di
cit philosophus septimo de animalibus q̃
porcis accidit infirmitas auriculorum 7 est a
posteme 7 caro que est in illo loco corrumpi
tur 7 transit paulatiue ad carnem sibi uici
nam donec perueniat ad pulmonem 7 tunc
morit̃ 7 est hec infirmitas accidit quando ẽ
calor grandis 7 quando porci sunt grossi sic
in proposito. Nam homines porcini qui in
grossant̃ a nimietate temperalui bonorum 7
accendunt̃ escu 7 calorem concupiscenciarũ
carnalium habent hanc infirmitatem in au
ribus quia non libent̃ audiunt uel non obedi
unt uerbo dei 7 est hec infirmitas apostema
idest timor superbie in ipsis radicatus qui ñ
cessat paulatiue crescere usq; ad inductionẽ
mortis eterne ideo psalmista. ¶ Et non
audiuit populus uocem meam 7 cetera. di
mis. eos secundum desideria cordis eorum
ibunt in aduencionibus suis sc̃z in infernum
deinde tangit sue doctrine materiam dicens
Timorem domini docebo uos alici debem⁹
ad libent̃ audiendum ex duobus uicelicz ex
materie utilitate est enim utile 7 necessariuz
infirmari de timore dei quia ipso in cognito
nichil scire potest de his que ab ueram sapien
ciam pertinent dicit enim psalmista. quod
inicium sapiencie timor domini 7 cetera. si
militer ex doctoris auctoritate Nam doctor
in ista materia est non solum ipse psalmista;
sed est potius ipse ip̃s cui dicit̃ aDath
duodecimo. ¶ aMagister scimus quia ue
rax es 7 uiam dei in ueritate doces bene gau
dendum est de tanto magistro legit̃ in libro
de nugis curialium secundo q̃ philippus pa
ter alexandri magni nato alexandro scripsit
Aristotili epistolam in qua sic continebat̃ fi
lium michi genitum scito quo equidem diis
habeo graciam scilicet referre non proinde.
quia natus est quam pro eo quod eum nasci
contigit temporibus uite tue spero eciam ei
fore ut educatus eruditus q; a te dignus ex
istat 7 nobis 7 rerum istarum susceptionem
i;est regni hec ibi quanto magis nos gaudere
debemus 7 deo patri gracias agere q̃ sic
nati 7 ab ipso uocati sumus ut a filio suo in
quo sunt omnes thesauri sapiencie 7 sciencie
absconditi possumus eruditi ut digni simus
regno celorum psalmista ; ¶ Beatus ho
mo quem tu erudieris domine 7 de lege tua
docueris eum : 7 cetera.

Quis est homo qui uult uitam 7 cetera. hic
suam dictrinam exponit. 7
primo docet timoris diuini
modum. Secundo futurum
ibi Oculi domini 7 cetera. primo uero pro
ponit finem quem timens debet intendere.
Secundo tangit media quibus possit ad finẽ
pertingere ibi. ¶ Prohibe linguam tuam
7 cetere. Finis autem est non solum uiuere
sed bene uiuere Unde quantum ad primum
dicit. ¶ Quis est homo qui uult uitam.
7 cetera. Non queret istam questionem
nisi esset aliquis qui nollet uitam uel parum
curaret de uita 7 reuera sic est nam peccato
res qui diligunt iniquitatem odiunt animam
suam 7 per consequens uitam cum ab anima
uita dependeat secus est de bonis qui nichil
sic diligunt sicut uitam. ¶ Narrat agellius
libro noctium accitarum 7 Augustinus nono
de ci. de arispo socrate philosopho quod in
mari existens cum nauigium turbato mari
uentorum uehemencia periculosissime iactare
tur. Philosophus vicinis nauis expalluit deis
de tempestate transacta cum securitas pre
buisset locum loquendi unus sociorum diues
7 luxuriosus ceperit illudere philosopho eo
quod timere palluerat 7 tamen ipse qui erat
non philosophus mansisset intrepitus aristi
pus uero respondit illum pro anima nequissi
mi nebulcionis merito non fuisse solicitum se
ante debuisse timere pro anima aristipi nam
7 diuites plus timent fures quam inopes sic
in proposito nam homines utles parum curãt
de uita sua uel de anima quando sunt in pe

riculo ante perdendi per peccatum ꝛ uiden
tur in hac racione moueri posse . quia in rei
ueritate anima eorum ꝛ uita parum ualent.
ꝛ ideo minus solicitāt . ¶ Alia eciam cau
sa est quia secundum uegecium libro primo.
mortem minus timet qui minus deliciarum
nouit in uita mali uero delicias uite spiritu
alis non nouerunt Unde sicut quidem techio
uite se interficiunt Sic ꝛ isti secus est de ui
ta ꝛ anima uirtuosi ꝛ ideo merito pallescunt
si uideant mortem idest peccati periculum t
mare ecclesiasti sexto . ¶ Quod habet am
plius absculto ꝛ cetera . Nisi ut pergat il
luc ubi est uita quantum ad secundum finez
dicit Diligit uidere dies bonos . Uidere di
es bonos est bene uiuere ꝛ melius est non ui
uere dies ꝛ mori quam uiuere malos ꝛ male
uiuere Ambrosius libro de bono mortis im
pio amarior est uita quam mors grauius est
enim ad peccatum uiuere .quam in peccato
mori quia impius quam diu uiuit peccatum
suget si moriat peccare desinit hec Ambro
sius Unde ualerius libro septimo narrans te
quibusdam obsessis qui fame docti comede
runt carnes hominum addit sic nulla est in
biis necessitatis excusacio Nam quibus mo
ri licuit sic uiuere necesse fuit ꝛ ideo uno ma
lo qui nescit uiuere nisi ad malum uidet esse
orandum cum psalmista . ¶ Fiant dies ei
us pauci ꝛ cetera ;

ROHIBE LINGUAM
tuam a malo ꝛ cetera . hic
ponit media quibus possum⁹
ad dictum finem pertingere
ꝛ ponit duo media quarum
primum pertinet ad rectitudinem seruandaz
in factis ibi . ¶ Declina aurem tuam ꝛc.
Quantum ad primum excludit duplex pec
catum lingue scilicet manifestum ꝛ occultuz
seu peccatum detraccionis ꝛ peccatum actu
lactionis Quantum ad primum dicit .
¶ Prohibe linguam tuam a malo . idest de
detractione que est malum magnum . Bern
hardus in sermone de triplici custodia ꝛ ce
tera . Dicit sic gladius anceps immo ꝛ tri
ceps lingua est detractoris ; nec uero huius
linguam ipso eciam mucrone quo dominicū
latus confossuz est crudeliorem dicere uer ei
ris fodit enim hec quoque xpi corpus et
membrum de membro nec iam ex anime fo
dit sed facit examine fodiendo ipsis quoque
nocencior est spinis quas illi tam sublimi ca
piti furor militaris imposuit seu eciam clauis
ferreis quos sanctissimis illis manibus ac pe
dibus consumpmacio iudaice iniquitatis in
fixit nisi enim huius quod nunc pungitur et
transfodit corporis pretulisset nunquam il
lud pro isto mortis iniurie tradidisset . hec
bernbardus Jac. tercio . ¶ Lingua ignis
est uniuersitas iniquitatis . Quantum ad se
cundum dicit : ¶ Et labia tua ne loquan
tur dolum Dicit psidorus decimo.ethimo
logorum quod dolosus dicit insidiosus ab
eo quod deludit uel enim decipiat occultam
maliciam blandis sermonibus ornat hec psi
dorus sic se habet adulator nullus enim ma
gis decipit blandis sermonibus quam ipse .
quia suis sermonibus animam interficit gre
gorius uicesimo primo libro moralium .
Lingue adulancium .terrenorum hominum
mentes . si quãdo bona aliqua proferre con
spiciunt hec in moderacius laudando corrum
punt ꝛ ideo est de eis sicut de biis de quibz
dicit plinius in effrica sunt fatinant lingua
ut si blandauerint pulcras arbores segetes a
meliores leciores infantes equos egregios re
pente moriant sed modo uidet quod tales
fatinatores repleuerint qui homines pocius
quam arbores uel equos laudando interficiũt
ꝛ amicos pocius quam inimicos Dañ: unde
cimo . ¶ Post amicicias cum eo faciet do
lum . Ideo benedixit dyogener. philosopho
sicut dicit de uita philosophorum Nam cũ
ipso presente uerificat multum .laudibus ex
tolleret alexandrum magnum presentem as
sumens panem cepit cõmedere ꝛ cum ei di
cerent quid agis . Respondit utilius est sic
agere quam audire mendacia Psalmista .
¶ Dolos tota die meditabantur . Ego au
tem tanquam surdus non audiebam . Et si
cut mutos non aperiens os suum .

psalmus .

DIVERTE A MALO
¶ fac bonum ¶ cetera . Hic tangit media perueniendi ad uitam : que pertinent ad rectitudinem seruandam in factis ¶ primo de his que pertinent ad rectitudinem seruandam in habitudine ad seipsum . Secundo in habitudine ad proximū ibi Inquire pacem . Quantum ad primum ponit duo scil cet determinacionem mali cū dicit . ¶ Diuerte a malo . ¶ ad operacionem boni cum dicit Et fac bonum . Quantum uero ad rectitudinem seruandam in habitudine ad proximum dicit . ¶ Inquire pacem ¶ persequere idest perfecte sequere eā Unde dicit glosa persequere idest perseuera inquerendo ut patet quod ad proximum eciam pacem non seruantem uel non offerentē non solum pacem seruare debemus sed eciaz ea querere fugientē ¶ racio huius est q; dum pacem persequimur ut comprehendamus hostem pacis persequimur ut lesamus . Dicit Gregorius omel . octauo super ezechielem antiquus inimicus castitatem in nobis non timet si sine caritate fuerit . quia ipse nec carne premitur Cit in eius luxuria dissoluat abstinenciam non timet . quia ipse cibo non utit qui necessitate corporis non uergetur . distribucionem terrenarum rerum non timet Sed eidem caritas desit . quia diuiciarum subsidiis non ipse eget ualde autem in nobis caritatem ueram quam nobis uicissim impedimus timet ¶ minus concordie nostre timet hec Gregorius racio autem huius est . Quare scilicet concordiem pacis timet spiritus malignus quia per hanc in nobis habitat spiritus benignus idest spiritus sanctus dicitur libro de naturis rerum quod pulli prudinum habent in iecore suo lapidem precio sum qui celidonia uocat non tamen omnes sed illi soli qui inuicē ora conuertunt Sic in proposito nam pullo prudinis se compara uit qui dicit ysidorus trecesimo octauo .
¶ Sicut pullus prudinis sic clamabo ¶ Celidonia uero est ipse spiritus sanctus qui de celo datus est : Et ideo potest dici celidonia quasi donum celi illi autem pulli prudinum idest fideles hoc donum infra se habent qui ad se mutuo ora conuertunt idest se ad inuicem diligunt ¶ quasi in osculo pacis sancto se inuicem saluant ¶ ideo apo? secundo corinthiorum duodecimo : ¶ Pacem habete ¶ deus pacis erit uobiscum .
¶ Sciendum est autem quod possumus in proposito distinguere : Inter pacem inquirere ¶ pacem prosequi . Quia duplex est pax Una est interior que est cum proximo quantum igitur ad pacem Prima dicit inquire pacem Nam inquirere est quasi inuenire . Quantum uero ad secundam dicit ¶ per sequere eam : Prima uero premittit : quia ipsa est maxime necessaria Nec secunda est deo grata siue prima : Jeronimus libro primo contra Jouinianum dicit quod gorgias Rector librum pulcherrimum de concordia grecis inter se discidentibus ¶ discordantibus recitabit olim . Pie cui melancius inimicus eius hic nobis inquit de cōcordia precepit qui se ¶ uxorem ¶ ancillam tres i una domo concordare non potuit emulabat enim uxor ancille pulcritudinem ¶ propter hoc unum concordiam gurgis agitabat . Sic in proposito habemus tres in una domo scilicet intellectum . idest partem racionalem irascibilem ¶ concupiscibilem quos si concordare nequimus de risibile est apud deum quicquid contra concordiam extrinsecam laboramus ideo de utraq; pace necessaria nobis loquit saluator Joban. decimo quarto .
¶ Pacem relinquo uobis pacem meam do uobis ¶ cetera .

Psalmus .

CULTUS DOMINI super iustus hic tangit psalmista . predicta doctrine fructum ¶ est spiritualis cura . qua deus habet de his qui eum timent Et sit psalmista de spirituali cura ¶ prouidencia dei . Primo quantum ad actus prouidencie immanentes . quales sunt actus ¶ intellectus ¶ uoluntatis intrinsece . Secundo quantum ad actus transeuntes ibi ¶ Clamauerunt iusti ¶ cetera . Primo uero ostendit quomodo se habent ad bonus . Secundo quomo ad malos ibi ¶ Vultus autem domini super . ¶ cetera : Quantum ad primum ostendit diuinam benuolenciam

erga bonos ⁊ hanc vēclīnāt duobus iudictis quibus solent homines suam amiciciam et dilectionem ostendere scilicet uisu ⁊ auditu liꝛenter enim uidimus ⁊ audimus ⁊ auditu libenter enim uidimus ⁊ audiuīm⁹ eos quos diligimus sic ⁊ deus. Unde quantum ad primum dicit. ¶ Occuli domini super iustus ⁊ cetera. Dicit enim philosophus .primo ethicorum. amantibus inter se uidere dilectissimum est ⁊ magis eligunt hunc sensum quam alios ⁊ secundum hunc maxime amore ente. Job trecesesimo sexto.

¶ Non aufert a iusto oculos suos. Quantum uero ad auditum dicit aures eius ⁊ preces eorum Dicit hic glosa nota non dicit ad preces eorum. Sed in preces in quo nota celeritas audiendi oppositum est peccatoribus quia Johannes nono. ¶ Scimus quia deus peccatores non audit. Narratur in uita philosophorum. quod byas prienes⁹ un⁹ de septem sapientibus nauigans quadem uice cum quibusdam uiris impiis ⁊ periclitante naui cum ipsi deus pro auxilio inuocarent dixit eis silete ne dii uos hic sentiant nauigantes quasi dicat si dii sciant uos hic nauigantes pocius submergent uos propter impietatem quam exaudient preces uestras. Jeronimus decimo quarto ꝛ ¶ Cum ieiunauerint non exaudiam preces eorum

Psalmus.

OCULUS DOMINI SUPER ⁊ cetera. hic ostendit quomodo diuina prouidencia se habet ad malos dicens. ¶ Cultus autem domini ideſt cognicio uel uoluntas ⁊c. Super facientes mala ⁊ cetera. non ad bonum eorum. Sed ut perdat de terra memoria eorum. Et potest hoc intelligi uel de terra quam calcamus Uel de terra uiuencium Loquendo uero de terra primo modo sic. dicitur malorum memoria de terra perdi eo modo quo res dicitur perdita quando est putrefacta. Sic in memoria malorum redditꝰ fetida ⁊ putrida apud bonos in terra prouerbiorum decimo. ¶ Nomen impiorum putrescet. philosophus libro de problaumati bus dicit quod in locis altis non accedit putrefieri cito sicut in locis palustribus ⁊ concauis ⁊ causa est propter bonas euitacionem quia spiritum sanctum habent enim loca alta aerem liberium: Sic est de bonis quorum conuersacio in celis est. habent enim aerem liberimum ⁊ bonam euentacionem ⁊ spiritū sanctum qui eis inspirat ea que agere debēt Et ideo non putrescit eorum memoria. uel nomen secus est de illis qui in hac palude sunt uelde miserie corpore ⁊ spiritu conuersant hii enim sunt qui uocauerunt nomina sua in terris suis. Job decimo. ¶ Quasi sterquilinium in fine perdet ⁊ qui eum uiderunt dicent ubi est. ¶ Loquendo uero de terra uiuencium potest intelligi dupliciter Uno modo secundum glosam sic quod ideo delebitur eorum memoria ⁊ in terra illa quia nulla mencio ideſt intercessio fiet pro eis inter sanctus Unde Crisostmus super illud mathei. uicesimo quarto. ¶ Tunc plangent se omnes. ⁊ cetera. ¶ Dicit sic merito plangent se quia tunc neqꝫ pecunie diuitibꝫ prosunt ad elemosinam faciendam neqꝫ parentes iusti pro parentibus iniustis .intercedent neqꝫ ipsi angeli p hominibus sicut consueuerunt facient uerbum hec Crisostmus psalmista. ¶ Disperdat de terra memoriam eorum ⁊ cetera. ¶ Alio modo perditur eorum memoria: ex hoc enim continuatur memoria alicuius ꝛ Quia fecit aliquo opus magnum Peccatores uero ecōtra bona quibꝫ poterat eorum memoria continuari dissipant Per peccata sequencia ⁊ primum quod meruerant omnino perdunt. Et ideo a diuina memoria quasi excidunt. Dicitur in libro ꝛ nugis curialium quod olim milites qui male pugnauerunt puniebantur anuli quem portabant in digito cordi per uenam continuato. priuacione tanquam uecordes ⁊ sic in proposito. Nam anulus in digito predicto est corona uite quam quis meretur per opus deo acceptum ex caritate procedens. Sed post modum male pugnando ideſt dyabulo sedendo perditur merces illa ideo dicitur Apocalipsi primo. Bene quod habes quod nemo accipiat coronam tuam: Jeronimus. decimo primo. ¶ Nomen eius non memorabor amplius nec solum merces quam primo meruerat perditur. Sed in nouam penam

promeretur ⁊ est quintum ad hoc sicut nar
rat ualerius libro septimo quod ¶Marcus tu
lius qui gallos senonenses capitolium inua
dentes idem fortiter deplorat libertatem pa
tere quam primo fortiter defenderat post
modum nepharie opprimere conatus est pro
pter quod de eodem loco quo gallos depule
rat ipse precipitatus est sic añ precipitacõez
dicens postquã senones imitatus suz unus ex
senoibz fcãs sũ sic ꝑ ãntũcũqz ga priõ uirtu
ose se habuerit hoc ẽ repellẽdo qui libertatẽ
ciuitatis dei nituntur opprimere ⁊ ciues in
seruitutem deducere. Si tamem ipse post
modum eandem libertatem persequantur.
dignus erit precipitari eo modo quo hostes
precipitãti sunt ¶Vt dicere possit de demoẽs
inmutatus sum. et hoc est memoria dispers
gi de terra uiuencium. Jeronimus decimo
primo. ¶ Nomen eius non memorabor
amplius ⁊ cetera.

Psalmus.

LAMAVERUNT iusti ⁊ cetera. Hic agit de di
uina prouidencia quantum
ad effectus suos seu actus
transeuntes. Et primo agit
de istis effectibus seu actibus in ordine ad
bonos: Secundo in ordine ad reprobos ibi
Mors peccatorum ⁊ cetera. ¶ Primo ue
ro ostendit quomodo deus operatur circa bo
nos in tribulacionibus. Secundo quomodo
in temptacionibus ibi. ¶ Custodit domi
nus omnia ossa ⁊ cetera. Et primo tangit ex
parte dei liberandi promptitudinem Secun
cundo ex parte iustorum aduersitatum multi
tudinem ibi. ¶ Multe sunt tribulacioẽs
iustorum ⁊ cetera. Primo uero ostendit ꝙ
deus iustos afflictos libenter exaudit; secun
do quod eis afflictis prope assistit ibi ¶ Ju
xta est dominus his qui tribulato sunt cor
de ⁊ cetera. quantum ad primum dicit.
¶ Clamauerunt iusti: quando aduersa sen
ciunt Et dominus exaudiuit eos. Hoc au
tem triumphare in bello isto a domino scili
cet exaudiri quod patet ex affectu qui sequi
tur. ¶ Et ex omnibus tribulacionibus li
berauit eos dicit ysidorus duodecimo ethiõ.
Quod mergus auis ab assiduitate mer
gendi dicitur prouidentes autem mergi equo
ris tempestatem esse cetum est cum ad lito
ra ueniunt ⁊ fugiunt sic et isti in hoc mari
magno huius mundi quasi mergi sepe mergũ
tur in aquis tribulacionum. quamuis uero
submerguntur uidentes autem huius maris
tempestatem nimis graue statim ad litus.
idest suum diem clemencie ad transquillita
tem consciencie fugiunt cum clamore qui est
ualida precum instancia in isto ante litore est
eis quies a tempestate Psalmista. ¶ Ad
dominum cum tribularer clamaui ⁊ exaudi
uit me ⁊ cetera.

Psalmus.

VLTA EST DOMI
nus his qui tribulato sunt
corde ⁊ cetera: Hic ostens
dit quod deus afflictis iustis
propinquus assistit: ⁊ primo
ostendit quod deus suam in aduersis exhibet
penitenciam: secundo illius presencie tan
git efficienciaz quantum ad primum dicit.
¶ Juxta est dominus his qui tribulato sũt
corde: Quod potest intelligi dupliciter uno
modo quia deus est iuxta tanquam adiutor
eorum ⁊ protector Psalmista. ¶ Adiutor
in tribulacionibus ⁊ cetera: Alio modo qa
tribulati corde habent deum pñtem in cor
de ⁊ de ipso cogitant quia forsitan prius in
prosperis non cogitabant psalmista: Cum
occideret eos querebant eum ⁊ reuertebant
⁊ cetera: ¶ Tercio modo quis tribula
cio facit eos deo propinquos idest deo simi
les Nam tribulati iusti xpisto confixi sunt
cruci: Et ideo deo appropinquant per con
formitatem quandam in pena ⁊ hoc defen
dendum est quia sicut xpistus Bernhardus
in sermone qui incipit: ¶ Vidi dominum
numquam ille socium tribulacionis a cõmuni
one glorie pacietur separari Narrat Jeroni
mus libro primo contra Jomnianum: Vidi
plures qui habent uxores ⁊ est apud eos lex
ut uxor carissima cum defuncto marito cre
metur uxores igitur post mortem mariti con
tendunt inter se de amore uiri: itaque unc
trix in habitu ornatu que pristino iuxta ca

dauer accubat amplexans illud ⁊ de oscul̃is ⁊ suppositos ignis pudicicie laude contemp nans sic dicunt esse in proposito nam xpūs multas sponsas habet uz singulas animas fi delium sed que sibi carissima est cum xpūsto defuncto cōburi debet fuit enim xp̄s mortu us ⁊ in rogo crucis igne passionis incen'sus . ut esset holocaustum idest totum incensum ⁊ ideo ad hoc dñt anime caste decertari ut cum ipso similiter incendantur testimonium enim pudicicie est ⁊ casti amoris ad xpūsuz dignam iudicari ut cum xpūsto cōburat̃ et ideo ignem tribulacionis laude pudicicie ha bet aīo contemnere ⁊ iuxta se sponsum ha beant in tribulacione ps. Cum ipso sum in tri bulacione deinde tangit prefate presencie ef ficienciam dicens humiles spū saluabit ir humi les spiritu sunt parui in conspectu proprio . animalia autem parua feliciter saluant̃ unde ⁊ parvus mus in modico foramine pietis tu cior est quam elephans in campo ⁊ sic est de municis aiantibus que scito inueniunt in ea daueris ubi saluant̃ sic est de humilibus spū Nam paries xpūstus est ysidorus xxvi: Sal uat̃ ponet̃ in ea murus Jn isto pariete fue runt multa ⁊ rumas ubi parui idest humiles se saluant uidentes pericula in mari grossi. i. superbi non sic unde ipsi humiles spū sunt mures illi de quibus uidi xiiii. mures egressi de cauernis suis ausi sunt prouocare nos et tū de his qui sic uixerint scribit̃ xv. c. ibidē Solo timore ⁊ metu. agitati fuge presidium sumunt Ambro. in exameron omel. vi. Non amplius miror elephātum q̄ procerus ē quā murem q̄ terribilius est elephanto ita magis non miranda est fortitudo diuina quā ꝙ uir humilis terribilius est dyabolo causa est . q̄ sicut dicit̃ Jac. iiii. Deus superbis resistit humilibus autem dat graciā Legit̃ in uita beati antonii heremite ꝙ uidit totū mundū plenum laqueis ⁊ cum interrogaret quis possz omnes illos laqueos euitare audituit humili tas p̄s. Populum humilem saluū facies

¶ Ille sunt tribulaciones iustorum ⁊c̄. hic tāgit ps. ex parte iustorum aduersitatum multitudinem ⁊ primo tangit multitudinem afflictionis secundo magnitudinem diuine miseracionis quantū ad pri mū dicit Multe tribulaciones iustoz signan ter dicit iustoz q̄ iusti plus tribulant̃ ⁊ plu ribus uitus in p̄tri quā mali tribulant̃ et nō solum de malis propriis sed eciā de mal̃ alie nis propt̃ uinculum caritatis quo aliis uiui tur sicut apostulus qui dicebat ii. cor. xii. q̄ infirmat̃ ⁊ ego non infirmor quis scandalisa tur ⁊ ego non uror tribulat̃ eciā non solum de aduersis sed magis de prosperis uñ bern. in sermone que incipit Dignū ualde est ⁊c̄. quot enim corpus illicebras quot oblectamen ta mundus uidet̃ habere quot patit̃ tribulaci ones tot sustinet tēptamenta ubi iustus Sci endū est tñ ꝙ tribulaciones ad duo ualent uiro iusto scz ad accipiendū de se ipso expe rimentū unde grego. moral. xxiii. libro nemo quippe quantū proficerit nisi int̃ aduersa cog noscit cū enim assint ꝓpria cerui non possūt uiriū vocum. n. a hec grego. ecclesiastes: Clasa figuli ꝓbat fornax ⁊ hoēs iustos tēptacio tri bulacionis Similit̃ ualent ad meritorum aug mentū bern. libro de conuersione non ē ꝙ fures timeant qui sibi in celo thesaurisant ñ est qō causent̃ de multiplici tribulacione ubi multiplicacionē mercedis accendūt quin imo gaudiant magis ut dignū est qō non tam per secucio quā remuneracio augeat̃ ⁊ exultent eo habundancius quo plura sustinent propt̃ p̄fm ut eis ꝓinde copiosior merces maneat apud ipsū hec bern. Romanos quito. ¶ Si ei gloriamur in tribulacionibus ueinde tangit magnitudinē diuine miseracionis dicens ⁊ de oībus hiis liberauit eos dñs Jstud aūt ueri ficat̃ ꝓ futuro quā pro p̄tri quāuis ⁊ in p̄tri liberet sepe suos magnū aūt beneficium ui det̃ de oībus tribulacionibz liberari sed ma gis est per tribulaciones a malis aliis liberari qō ⁊ deus facit Narrat frontinus sextus li. primo ꝙ hāno dux pēnorum cū exercitus eius ab hostibus clausus esset conspexerauit lo cum ubi esset maior oportunitas: uadendi ⁊ in illa parte fecit ignem copiosum cum igit̃ hostes ignem cernerent nec cuterent eos p ignem uelle transire congregauerunt se ad a lios exitus custodiandos qō dum faceret mo nuit suos ut faciem scutis ⁊ crura uestē con tegerent ⁊ sic nos per medium ignis educēs ab hostibus liberauit . eodem modo xpūstus habet exercitum suorum militum undiqz ab

hostibus circumceptum sed consiterans ꝓpũs ꝙ uia iusticie est maxime oportuna ad eus vendum ibi succendi facit uel permittit ignẽ copiose tribulacionis ꝓpt̃ quod hic dicit Multe tribulaciones iustorum sperant autez hostes nostri ꝙ per ignem nullus uelit tran sire, q credit qó homo pocius uelit sibi in malum consentire quam sibi uehemẽt tribu lari 7 ideo ꝙ locum illum relinquũt custodi entes ẽpitus peccatorum ut ibi iustos capiãt sed ꝓpistus suos munitos scuto pacie 7 rec tos in dumento iusticie per mediũ ignis edu cens ab omni periculo liberat p̃s. ¶ Et si ambulauero in medio tribulacionis uiuificabis 7c̃.saluũ me fecit vextera tua

CUSTODIT DOMI nus omnia ossa 7c̃. hic os tẽdit quomodo se habet ad iustos in temptacionibus di cens Custodit dominus om nia ossa eorum idest uires interiores ipsius animi que totam ànimam supportant Unum ex hiis sez ossibus non conteret̃ secundũ glo sam nec eciam paciã peribit 7 tamen cõstat ꝙ dyabolus tẽptando boẽs per aduersa hoc principalit̃ intendit sez frangere ossa nostra 7 conterere pacienciã facit enim dyabolus si cut castor de quo dicit solin9 ꝙ est animal morsu potentissimum in tantum ꝙ cum ho minem inuaserit dentes non prius laxet quã crepuisse ꝓsenserit ossa fracta talem morsum habet dyabolus 7 ideo hoiem quẽ inuadit nõ ante dimittit quã uires frangant̃ 7 os pacie conterat̃ nisi deus presens assit hoinem libe rans qui iõ presens est electis 7 iusta tribu latis corde psal.lvi.iplebit splendoribus aiaz tuam 7 ossa tua liberabit signant̃ uero dict unũ ex hiis non conteret̃ q est unũ os qó totam animam supportat quasi spina dorsi eius sez uoluntas siue amor noster ꝙ si con terat̃ non poterit animam stare conteritur autem qñ in puluerẽ redigit̃ 7 hoc est quan do ad puluerem idest terena conuertit̃ uel il lud os unum est ipsa unitas paciencie 7 cari tatis ꝙ in sanctis non conterit̃ q ipso con trito non essent sancti origener super li. nu merorũ hii qui deo militant si discordias int̃ se habeant in grata erant omnia deo eciam si multa bella conficiant hec ille iõ luce p.
¶ Paro unum est necessarium.

MORS PECCATORUM pessima hic ostendit quõ deꝰ di uina prouidencia se habeat ad re probos quantũ uz ad ꝓuidencie effectũ 7 primo mala que reprobi in currunt enumerat secundo oñdit quõ deus suos ab hiis malis preseruat Redimet 7c̃. primo au tẽ tangit malũ bene dicens mors peccõꝝ pes sima dicit. Mors peccõꝝ pessima dicit: Mors peccõꝝ mala in amissione mũdi q non pñt si ne dolore separi ab eo quẽ diligũt prior i dis solucõe carnis a q̃ euellunt̃ eoꝝ aie eorum a spiritibus malignis pessima intormentis iferni qñ corpus 7 aia ꝓpetuis simul ad dicunt̃ ignibus hec dicit.uel iõ dicit̃ mors ipsorum pessima q mors mala ẽ quã naturalis necessi tas inducit eccle.xli. O mors quã amara est memoria tua sed prior ẽ quã gladius ꝓsecuci onis adducit pessima uero quã fames 7 egesi tas i longũ producit uñ uegeci9 li.3. sepius pẽnuria quã pugã pl9 cõfuit exercitũ 7 ferro seuerior fames est 7 Ambro.sup p̃s.cxviii. Fames grauior morte 7 oĩbus supliciis habe tur treñ.q̃rto melius fuit occise gladio quaz interfectis fame sed reprobi morient̃ morte naturali p̃s: Quis est hõ qui uiuet 7 nõ uide bit morte.morient̃ eciã in ore gladii Jero.q̃r to.ecce ꝓuenit gladius usqz ad aiam 7 ẽ iste gladius diua sentencia que a ceteris ꝓcinden tur uel ẽ remorsus cõsciẽ ꝓuer.v.gladio pũ git̃ conscie morient̃ ecia fame itollerabili. q uesiverio iercdibili cupient qui nũquã hẽ re potuunt eccle.xi. Fames 7 mors oĩa ad uindictã 7 rõ est q noluerunt laborare tpe oportuno 7 iplere illud Joh.vi.opũ nõ cibũ qui pit sed qñ ꝓmanet i uitã eternã ꝓpus fingit talẽ fabulã moralẽ sicut formica frumẽ ta siccabat qui estate colligens coagulauarat cicada aũt esuriens in hoc uidẽs rogabat ut daret sibi aliquid de cibo ut uiueret cui formi ca quid faciebas inquit in estate at illa non michi inqt uacabat ꝙ sepes obtrabã cãtãdo fonica igit̃ subridẽs 7 frumentũ includes ait si estate cantasta hyeme salta 7 mortus ẽ ci cada fame sic miseri in hyeme qñ nõ ẽ tps colligendi meducabũt a iustis Math.xxv.

¶ Date nobis de oleo uestro ⁊ cetera Sed nichil recipient nisi irrisionem : Nam ⁊ qui habitant in celis ⁊ irridebit eos ideſt fame peribunt igit̄ ſicut dicit̄ eccleſiaſtici uicesimo octauo . ¶ Mors illius mors nequissima eſt ueruꝫ tangit malus culpe dicens . ¶ Et qui oderunt iuſtum non derelinquēt ideſt oderunt ꝓpriſtum Nam ipſi delinquēt ideſt deum relinquunt . Hertus autem Jeronimi ſic habet uerſum iſtum . ¶ Interficiet impium malicia ⁊ odientes iuſtum ſuperabuntur . Hercio enim qui ꝓpriſtum odiunt contra ipſum pugnant . Sed in fine patebit quomodo ſuperantur quando intentiones exteriores proiciuntur Uel poteſt intelligi de quolibet iuſto quod ſcilicet odientes eum ſuperabunt̄ . quia iuſtus paciencia ſua omnes aduerſarios ſuperat ouidi⁹ cede re pugnanti cedendo uictus abibis . Romanos octauo . ¶ Sed in his omnibus ſuperamus ⁊ cetera .

pſalmus .

EDJAEB DOMJ nus animas ſeruorum⁊ ſuorum ⁊ cetera . Hic oſtendit quomodo deus electos ſuos a predictis malis ſaluatus . Unde quantum ad primum malus ſcilicet mortem peſſimam dicit. ¶ Redimet dominus animas ſeruorum ſuorum ⁊ cetera . ſcilicet a morte predicta Et ſignanter dicit ſeruorum ſuorum quia primo hoc redimit ut ſibi ſeruirent . Uel ideo quia in ſolis ſeruis dei habet redempcio illa effectum ſuum Dicit philoſophus tercio de animalibus quod cum homo dormit modicum manifeſtatur ſanguis in exteriori corporis . quia ſanguis ad interiora conuertitur ſic eſt de ſanguine ꝓpriſti dormientis ideſt morientis modicum enim manifeſtatur in membris ꝓpriſti exterioribus qualia ſunt mali ꝓpriſtiani qui mundo plus quam ꝓpriſto ſeruiunt . Sed multum conuerſus eſt ad interiora qui enim ꝓpriſto per ueram caritatem ſeruiunt ⁊ adherent hii ſunt quaſi interiora ꝓpriſti iuxta eor ipſius Nam qui manet in caritate in deo manet ⁊ ideo in iſtis inuenitur ſanguis ille ſcilicet quo ad ſuum effectum oſie. decimo tercio . ¶ De manu mortis liberabo eos de morte redimam eos Dicit ualerius libro ſecundo de romanis quod eorum qui rem publicam glorioſe extra in prouinciis geſſerunt debita priuata de publico ſoluebantur. nam eorum opera publica auctoritate ſplendorem ſuum procul obtinuiſſe uiderant eorum dignitatem tomi collabi ſibi in dignum ⁊ deformem arbitrabat̄ ⁊ uidebatur quod erat turpe tales uiros domi de alieno ⁊ pēuria ſic oppriimi quod minuetur dignitas ipſoꝝ . ſic in propoſito nam quidam in mundo iſto bene ſeruiunt rem publicam celeſtem liberaliter quaſi in prouincia glorioſe gerunt non uideretur turpe quod tales opprimerent̄ de alieno ⁊ pēuria quod contingeret ubi de publico erario ideſt theſauro paſſionis ⁊ ſanguinis ꝓpriſti reciperet Unde debita ſua priuata ſoluere poſſet pro quibus oramus cotidie Dimitte nobis debite noſtra Qui quidem debita ſoluuntur per hoc quod anima redimit̄ que per debitis noſtris quaſi in pignoranteur Unde animam redimere non eſt niſi caucionem luere pſalmiſta . ¶ Et uſuris ⁊ iniquitate redimet animas eorum ⁊ honorabile nomen eorum ⁊ ¶ Quantum uero ad ſecundum malum ſcilicet culpe dicit . ¶ Et nō derelinquent ideſt non monietur in delictis. Omnes qui ſperant in eo ſcilicet redemptore ipſe enim qui nos moriendo redemit nos etiam a peccatis omnibus eadem morte liberabit ſi tamen in eo ſpem ⁊ fiduciam habeamus dicit Plinius ⁊ habetur in gloſa interlinari Deuteronomenius treceſimo tercio . ſuper illud . ¶ Uenenum aſpidum inſanabile . quod contra aſpides ualeat aceturꝫ dici non poteſt Nuper enim ab aſpide percuſſus quidam uas aceti ferens quociens depoſuiſſet ſenciebat ictum animal non in quo intellectum remedium eſt contra huius uenenum potus aceti hec plinius Sic in propoſito Nam uenenum aſpidum inſanabile ex ſui natura eſt peccatum mortale Acetum uero eſt acerbitas paſſionis ꝓpriſti Unde ꝓpriſto in ſua paſſione acetum offerebant . Sicut habetur Math. uicesimo ſeptimo .

¶ Iſtud eſt autem ſingulare remedium contra uenenum peccati mortalis Unde ⁊ iſtud acetū bibūt ⁊ ferunt qui ꝓpaſſionē xp̄i meditant̄ ⁊ idem conformant̄ ⁊ iō a ſuis delictis proſperando in xp̄m redemptorē liberāt̄

idest Romanos uecimo . ¶ Traditus est propter delicta nostra resurrexit propter iustificacionem nostram ⁊ cetera .

In finem psalmus ipsi dauid .

Per dauid intelligitur xpristus in proposito propter duplicem nominis interpretacionem Interpretatur enim dauid manu fortis ⁊ uultu desiderabilis de xpristo autem dicit hic glosa Augustinus quid forcius illa manu que hostem strauit non armata Sed in ligno clauis transfixa quid desiderabilius eo in quem desiderant angeli prospicere quem eciam martires non uidentes mori uoluerunt ⁊ ad illū uidendum promerentur peruenire hec glosa. Circa psalmista agit de xpristi passione et ē secundus psalmista . ¶ Illorum qui proprie agant de passione xpristi Primus enim fuit psalmus ille . ¶ Deus deus meus quare me derelinquisti ⁊ cetera .

Psalmus Dauid . 34.

Judica domine nocentes me ⁊ cetera .

psalmus iste exponi potest ⁊ in persona xpristi de sua passione ut dictum est Et similiter in persona ipsius dauid uel alicuius iusti multipliciter tribulati ⁊ diuiditur in duo . Secundum duo que petit ab hostibus subtrahi uidelicet nocendi potenciam ⁊ exultacionis materiam Secundum ibi . ¶ Non super gaudiant ⁊ cetera . Nam primo ponitur hostium deiectio Secundo assignatur racio ibi . ¶ Surgentes testes iniqui ⁊ cetera . Primo autem ponitur peticio in generali . Secundo magis explicatur in speciali ibi . ¶ Apprehende arma ⁊ scutum ⁊ cetera Primo autem ponitur hostium contempnacio cum dicit .

¶ Judica domine nocentes mee ⁊ cetera . iudica in quam idest contempna ⁊ licet uideatur esse oracio tamen magis est futurorum pronunciacio Cit sit sensus iudica idest iudicabis . Secundo petit seu predicitur hostium rebellacio cum dicitur Expugna impugnantes mee ⁊ cetera . ¶ Isti impugnantes si exponatur uersus de xpristo fuerunt illi . qui enim tradiderunt ad mortem sic exponendo de alio sic isti impugnantes uel sunt hostes corporales uel sunt hostes spirituales . qui continue nos impugnant quia igitur ad imbecilles sumus contra talem hostem nec possumus ex nobis resistere . Exemplo psalmiste ubi uires nostre non sufficiunt ad auxilium dei confugiendum est : Dicit enim Rabanus decimo nono libro de naturis rerum sic contra acrocissimos ⁊ in omni regenerisacione callidos bellum gerimus . Idcirco omni cautela ⁊ solicitudine uigilare debemus Cit qualitercūqz temptauerunt inimicos nostros ⁊ preparatos inueniant Necesse est enim ut ⁊ deus adiuuet quos uiderit in precibus uigilare ⁊ de armis eius sperare uictoriam . hec bernhardus sed multi sunt qui ita de armis xpristi ⁊ de pugna eius confidunt quod xpristi pugnare uolunt ⁊ hoc ē nimis irracionabile ⁊ confusibile quia uelimus tecum est uelle scilicet quod deus se pro nobis bello offerat : Et iterum quiescere nec uelle aliquid laboris assumere tales uocat Ambrosius spectatores belli libro de officiis isti inquit qui indelicius qui in luxuria rapinis questibus honoribus studia posuerunt sua sunt spectatores magis quam preliatores habent lucrum laboris fructum uirtutis non habet hec Ambrosius Sextus Julius libro quarto . Narrat quod Silla romanus in bello contra mutridatem cum iam legiones hostibus cederent stricto gladio in prima acie precucurrit appellans quemlibet dixit si quis que fellet ubi imperatorem reliquessent : Respondentes pugnantes in boecia cuius rei pudore uniuersi eum secuti sunt Ita ⁊ xpristus cum uidisset totam legionem idest genus humanum hostibus suis cedere stricto gladio idest humano corpore assumpto in prima acie quod solius stetit . qui reuera xpristum sic pugnantem deserūt possunt suis nunciare quod relinquerunt imperatorem pugnantem in cruce igitur saltem pudore ducti ad bellum reuertantur ⁊ infallibiliter uictoriam consequent ecclē quarto ¶ Pro iusticia agonizare pro anima tua .

ra : Et deus expugnabit pro te inimicos tuos .

APPREHENDE ARMA et scutum et cetera hic explicat petitio in spirituali : primo autem explicat suam petitionem : secundo promittit graciarum accionem ibi . ¶ Anima autem et cetera . Primo autem exponit petitionem suam quantum ad modum rebellacionis Secundo quantum ad modum rebellacionis Secundo quantum ad effectum condempnacionis ibi . ¶ Confundant et cetera Uel aliter potest diuidi sic quod primo exponit peticionem suam quantum ad debellacionis modum Secundo quantum ad debellacōnis effectum ibi : . ¶ Dic anime mee et cetera Primo autem tangit et petit modum quo se ad bellum preparet : Secundo modum quo hostes debellet ibi : ¶ Effunde framneam et conclude et cetera . Quantum ad primum petit duo uidelicet ut fortiter se munat et ut inimicus ad bellum procedat quantum ad primum dicit : ¶ Apprehende arma et scutum et cetera : Et potest istud dupliciter intelligi Uno modo ut sit oracio xpisti secundum naturam assumptam et tunc per arma in proposito intelligunt sancti angeli quibus deus utit in bellis contra hostes Per scutum uero intelligitur diuina protectio est ergo sensus : ¶ Apprehende arma et scutum idest mitte sanctos angelos tuos et protectionem tuam : Quantum ad secundum dicit . Et exurge in adiutorium michi . Uidebat enim deus pater quasi sedere uel dormire quando filium suum penas sustinere permisit et tunc exurrexit in sui adiutorium quando xpistum exurgere idest a mortuis resurgere fecit iuxta illud psalmista : ¶ Exurge gloria mea exurgere psalterium et cetera . exurge diluculo . ¶ Alio modo potest uersus intelligi ut sit oracio alicuius electi tribulati uel pocius ut oracio psalmiste ad filium generis humani in carnacionem et sui liberacionem deprecantis et tunc potest prima pars uersus intelligi dupliciter . Uno modo sic quod per arma intelligat ipsa anima xpisti seu uires ipsius anime per scutum quo ictus recipitur intelligatur corpus eius quo mediante ictus susceptit : Et signanter dicitur scutum. Quia scutum secundum Rabaū. decimo nono libro .de naturis rerum dicitur a sculpendo quasi sculptum eo quod in eo antiqui sua facta signabant idest sculpti fiebant . Sic et in corpore xpisti sculpta sunt hec facta . quibus antiquum hostem uicit . hec enim facta sculpta sunt ferro et usq3 in hodiernum in eius cicatricibus relucet hec sculptura . Sapiencie quinto . ¶ Sumat scutum inexpugnabile : xpistus autem sic armatus et munitus grande prebuit angelis spectaculum : Dicit enim glosa Augustinus : magnum spectaculum est uidere deum armatum pro te habet arma et scutum armis hostes percutit scuto nos protegit : hec Augustinus : xpisto autem sic armato petit psalmista : Ut ad bellum procedat dicens :

¶ Exurge in adiutorium michi et cetera : idest ad bellum procede non taliter armasset pro nobis nisi ad bellum procedere uoluisset : Dicit pisidorus decimo nono libro ethimoloiorum . quod imperatores utebantur pallio quodam quod palludamentum dicebatur quo induti palam faciebant bellum futurum tale pallium xpistus induit : quando nostram naturam assumpsit in quo eciam palam ecit nobis futurum bellum tam sibi quam nobis qui de exercitu eius sumus . Ut et nos ad bellum preparemur et armemur Rabanus ubi supra aduersus spiritualia nequicie spiritualiter repugnandum est et sobrietatis et abstinencie arma sumenda : ut in fusi sancto spiritu in mundus deuicamus : hec Rabanus dicit plinius. libro quinto . quod aquila dicitur armiger Jouis . Quia nunquam et hoc est inter aues aquilis singulare sic et illi soli a fulmine dampnacionis tuti sunt qui dei armigeri sunt idest qui arma eius gerunt de quibus . Romanus decimo tercio . Induamur arma lucis et cetera ¶ Alio modo per arma possumus intellige re uirtutem humiliatis et obediencie . p scutum autem uirtutem paciencie ista uero xpistus apprendit quando humiliauit semet ipsum factus est obediens usq3 ad mortē apprehendit aūt ista ut exurgeret i adiutoriū nrm cōtra hostē dicit auc, viii. te aialibz 9p colūbe sciūt naturaliē naturas diuersoz ancipitz

¶ Nam sunt quedam ancipitres qui timent ictum unguium aliarum auium . ⁊ sunt quidam timentes eorum picam idest rostrum columbe ante percussiunt ancipitrem illo instrumento quod plus naturaliꝫ timet . Sic ⁊ xpistus ancipitres idest malignos homiēs spiritus accipientes percussit illis armis que plus timent scilicet humilitate ⁊ obediencia ac ceteris uirtutibus huius Job uicesimo sexto . ¶ Potencia eius percussit superbum psalmista . ¶ Expurgat deus ⁊ dissipentur inimici eius .⁊ cetera .

Psalmus .

EFFUNDE FRAMEAM ⁊ conclude ⁊ cetera. hic tangit modum quo hostes debellet ⁊ potest istud exponi ⁊no modo ut sit oracio xpisti ad patrem ⁊ est sensus unus talis :

¶ Effunde frameā ⁊ multiplica uindictaz ⁊ declare aduersus eos q̄ persequant̄ me idest iudeos Nam aduersus eos conclusit deus . quando clarificauit filium suum resuscitādo eum amortuis : ⁊el potest referri ad futurum iudicium ubi uidebunt . in quem transfixerunt . ubi concludet aduersus eos . quia sic conuicent̄ quod non poterunt respondere ¶ Alius sensus est . Effunde frameaz idest extrahe gladium : Nam framea idem est q̄ gladius : Unde littera Jeronimi habet .

¶ Euagina gladium : istud impletum fuit in destruccione iherusalem per gladium titi ⁊ uespasiani tunc eciam impletum fuit quod sequit̄ : ¶ Et conclude aduersus eos ⁊ cetera . Quia in rei ueritate omnes iudei conuenientes ad solempnitatem pasche infra urbem concluſi sunt ⁊ obsessi donec fame ⁊ miseria pro magna parte consumerent̄ . ¶ Do raliter autem loquendo illi qui xpistum consequenter sunt mali xpistiani Unde bernhardus in sermone de conuersione pauli utrebāt iam cessasse persecucionis tempus . sed ut palam factum est nunquam deesse persecucioni xpistiane . sed neqz ⁊ nunc quod grauius est ipsi xpistum persequuntur qui ab eo utiqz xpistiani dicunt̄ . ¶ Amici tui deus ⁊ proximi tui aduersum me appropinquauerunt ⁊ steterunt . ¶ Coniurasse uidetur contra te uniuersitas populi xpistiani a minimo usqz ad maximum hec bernhardus : Uocet enim psalmista . ¶ Effunde frameaz idest profer sententiaz que framea dici potest quasi ferramea idest a ferro ferrum autem a feriendo dicit̄ Iste autem sententia grauissime ferriret ⁊ dicit̄ a ferro propt̄ sui diriciem ⁊ aciciem nam illa dura sententia iudicii penetrabit usqz ad itima cordis psalmista . ¶ Ferrum pertransit animam eius Effusa ante ista framea concludetur aduersus eos persecutores ⁊ patet tam conclusio ista quem promisse Math.uicesimo quinto. Nam promisse sunt Esuriui ⁊ non dedisti mihi bibere. ¶ Conclusio uero ibidem infertur discedite a me maledicti in ignem eternum . Ueritas autem premissorum patebit . ut patet tam ex propria confessione quam eciam extestium probacione : quia dicit gregorius uicesimo libro moraliorum . iniqui . quia quod faciunt malum esse cognoscuntur habent testam consciencium habent iudicem racionem suam . Ideo sic probatis premissis petit ezechielis septimo dicens Fac conclusionem quoniam terra plena est iudicio sanguinum ⁊ ciuitas plena est iniquitate .⁊ cetera ¶ Alio modo potest exponi ista ps uersus in personam humani generis xpisti passionez desiderantis Nam framea idest gladius dei fuit anima xpisti que effusa est idest extracta de uagina in passione . uagina ei fuit ei⁹ corpus xpisti Unde tunc frameam suam effudit quando animam suam suam posuit sed concluſit aduersus persecutores nostros quā do principem eorum recluſit ligatum in infer no uel concluſit aduersus eos quando conuicit eos saluando hominem non solum per potestatem sed inostendendo in saluactone nostra manifestam iusticiam de ista framea dicitur in p̄s. ¶ Eripe animam ab impio framea tuam ab inimicis . Deinde exponit peticionem suam quantum ad peticionis debellacionis effectum cum dicit Die anima . ⁊c̄.⁊ primo tangit effectum optatum ex p te sui secundo ex pte aduersarii ibi Confundāt̄ ⁊ cetera . Quantum ad primum si intelligat̄ in persona xpisti ait deo patri . Die anime mee idest manifestum fac scilicet istud salus tua ego sum si in persona humani generis tunc est sensus dic idest in effectu

ri : Et deus expugnabit pro te inimicos tuos .

PPREHENDE ARMA ⁊ scutum ⁊ cetera hic explicat petitio in spirituali : primo autem explicat sumam peticionem : secundo ponit gratiarum accionem ibi . ¶ Anima autem ⁊ cetera . Primo autem exponit peticionem suam quantum ad modum debellacionis Secundo quantum ad modum debellacionis Secundo quantum ad effectum condempnacionis ibi . ¶ Confundant ⁊ cetera Uel aliter potest diuidi sic quod primo exponit peticionem suam quantum ad debellacionis modum Secundo quantum ad debellacõnis effectum ibi : . ¶ Dic anime mee ⁊ cetera Primo autem tangit ⁊ petit modum quo se ad bellum preparet : Secundo modum quo hostes debellet ibi : ¶ Effunde framcam ⁊ conclude ⁊ cetera . Quantum ad primum petit duo uidelicet ut fortiter se muniat et ut inimicus ad bellum procedat quantum ad primum dicit : ¶ Apprehende arma ⁊ scutum ⁊ cetera : Et potest istud dupliciter intelligi Uno modo ut sit oracio xpisti secundum naturam assumptam ⁊ tunc per arma in proposito intelliguntur sancti angeli quibus deus utitur in bellis contra hostes Per scutum uero intelligitur diuina proteccio est ergo sensus : ¶ Apprehende arma ⁊ scutum idest mitte sanctos angelos tuos ⁊ protecciõnem tuam : Quantum ad secundum dicit . Et exurge in adiutorium michi . Uidebat enim deus pater quasi sedere uel dormire quando filium suum penas sustinere permisit ⁊ tunc exurrexit in sui adiutorium quando xpistum exurgere idest a mortuis resurgere fecit iuxta illud psalmista : ¶ Exurge gloria mea exurgere psalterium ⁊ cetera . exurge diluculo . ¶ Alio modo potest uersus intelligi ut sit oracio alicuius electi tribulati uel potius ut oracio psalmiste ad filium generis humani in carnacionem ⁊ sui liberacionem deprecantis ⁊ tunc potest prima pars uersus intelligi dupliciter . Uno modo sic quod per arma intelligat ipsa anima xpisti seu uires ipsius anime per scutum quo ictus recipitur intelligatur corpus eius quo mediante ictus susceptit : Et signanter dicitur scutum. Quia scutum secundum Rabañ. decimo nono libro .de naturis rerum dicitur a sculpendo quasi sculptum eo quod in eo antiqui sua facta signabant idest sculpi fiebant . Sic ⁊ in corpore xpisti sculpta sunt hec facta . quibus antiquum hostem uicit . hec enim facta sculpta sunt ferro ⁊ usq3 in hodiernum in eius cicatricibus relucet hec sculptura . Sapiencie quinto . ¶ Sumet scutum inexpugnabile : xpistus autem sic armatus et munitus grande prebuit angelis spectaculum : Dicit enim glosa Augustinus : magnum spectaculum est uidere deum armatum pro te habet arma ⁊ scutum armis hostes percutit scuto nos protegit : Hec Augustinus : xpisto autem sic armato petit psalmista : Uit ad bellum Procedat dicens :

¶ Exurge in adiutorium michi ⁊ cetera : idest ad bellum procede non taliter armasset pro nobis nisi ad bellum procedere uoluisset : Dicit pisidoros decimo nono libro ethimoloiorum . quod imperatores utebantur pallio quodam quod palludamentum dicebatur quo induti palam faciebant bellum futurum tale pallium xpistus induit : quando nostram naturam assumpsit in quo etiam palam ecit nobis futurum bellum tam sibi quam nobis qui de exercitu eius sumus . Uit ⁊ nos ad bellum preparemur ⁊ armemur Rabanus ubi supra aduersus spiritualia nequicie spiritualiter repugnandum est ⁊ sobrietatis ⁊ abstinencie arma sumenda : ut infusi sancto spiritu in mundus deuicamus : hec Rabanus dicit plinius. libro quinto . quod aquila dicitur armiger Jouis . Quia nunquam ⁊ hoc est inter aues aquilis singulare sic ⁊ illi soli a fulmine dampnacionis tuti sunt qui dei armigeri sunt idest qui arma eius gerunt de quibus . Romanus decimo tercio . Induamur arma lucis ⁊ cetera ¶ Alio modo per arma possumus intellige re uirtutem humilitatis ⁊ obediencie . p scutum autem uirtutem paciencie ista uero xpistus apprendit quando humiliauit semet ipsum factus est obediens usq3 ad mortẽ apprehendit aũt ista ut exurgeret i adiutoriũ nrm cõtra hostẽ dicit auic, viii. te aialibz 9ꝑ colũbe sciũt naturaliter naturas diuersoꝝ ancipitꝝ

¶ Nam sunt quedam ancipitres qui timent ictum unguium aliarum auium . ⁊ sunt qui dam timentes eorum picam id est rostrum columbe ante percuciunt ancipitrem illo in strumento quod plus naturaliꝫ timet . Sic ⁊ xpistus ancipitres id est malignos homiēs spiritus accipientes percussit illis armis que plus timent scilicet humilitate ⁊ obediencia ac ceteris uirtutibus huius Job uicesimo sex to . ¶ Puidencia eius percussit superbum psalmista . ¶ Expurgat deus ⁊ dissipentur inimici eius .⁊ cetera .

Psalmus .

EFFUNDE FRAME am ⁊ conclude ⁊ cetera. hic tangit modum quo hostes debellet ⁊ potest istud expo ni ¶no modo ut sit oracio xpisti ad patrem ⁊ est sensus unus talis :
¶ Effunde frameā ⁊ multiplica uindictaz ⁊ oclaure aduersus eos q persequant me id est iudeos Nam aduersus eos conclusit deus . quando clarificauit filium suum resuscitādo eum amortuis : Uel potest referri ad futu rum iudicium ubi uidebunt in quem trans fixerunt ubi concludet aduersus eos quia sic conuicent quod non poterunt respondere
¶ Alius sensus est . Effunde frameaz id est extrahe gladium : Nam framea idem est q gladius : Unde littera Jeronimi habet .
¶ Euagina gladium : istud impletum fuit in destruccione iherusalem per gladium titi ⁊ uespasiani tunc eciam impletum fuit quod sequit : ¶ Et conclude aduersus eos ⁊ ce tera . Quia in rei ueritate omnes iudei con uenientes ad solempnitatem pasche infra ur bem concluſi sunt ⁊ obsessi donec fame ⁊ mi seria pro magna parte consumerent . Do raliter autem loquendo illi qui xpistum con sequenter sunt mali xpistiani Unde bernhar dus in sermone de conuersione pauli uocebāt iam cessasse persecucionis tempus . sed ut palam factum est nunquam deesse persecuci oni xpistiane . sed neqz ⁊ nunc quod grauī us est ipsi xpistum persequentur qui ab eo utiqz xpistiani dicunt . ¶ Amici tui, de us ⁊ proximi tui aduersum me appropinqua uerunt ⁊ steterunt . ¶ Coniurasse uidetur contra te uniuersitas populi xpistiani a mi nimo usqz ad maximum hec bernhardus ; Docet enim psalmista . ¶ Effunde frame az id est profer sentenciaz que framea dici po test quasi ferramea id est a ferro ferrum au tem a feriendo dicit Iste autem sentencia grauissime ferriret ⁊ dicit a ferro pro t sui diriciem ⁊ acuciem nam illa dura sentencia iudicii penetrabit usqz ad itima cordis psal mista . ¶ Ferrum pertransit animam eius Effu a ante ista framea concludetur aduer sus eos persecutores ⁊ patet tam conclusio ista quem promisse Math.uicesimo quinto. Nam promisse sunt Esuriui ⁊ non dedisti mi bi bibere. ¶ Conclusio uero ibidem infer tur discedite a me maledicti in ignem eter num . Ueritas autem premissorum patebit . ut patet tam ex propria confessione quam eciam extestium probacione : quia dicit gre gorius uicesimo libro moraliorum . iniqui . quia quod faciunt malum esse cognoscuntur habent testam conscienciam habent iudicem racionem suam . Ideo sic probatis premissis petit ezechielis septimo dicens Fac conclusi onem quoniam terra plena est iudicio sangui num ⁊ ciuitas plena est iniquitate .⁊ cetera
¶ Alio modo potest exponi ista ps uersus in personam humani generis xpisti passionez desiderantis Nam framea id est gladius dei fuit anima xpisti que effusa est id est extrac ta de uagina in passione . uagina ei fuit ei corpus xpisti Unde tunc frameam suam ef fudit quando animam suam suam posuit sed concluſit aduersus persecutores nostros quā do principem eorum recluſit ligatum in in ferno uel concluſit aduersus eos quando conui cit eos saluando hominem non solum per po testatem sed inostendendo in saluatione nos tra manifestam iusticiam de ista framea dici tur in ps. ¶ Eripe animam ab impio fra meam tuam ab inimicis . Deinde exponit peticionem suam quantum ad peticionis de bellacionis effectum cum dicit Die anima . ⁊c.⁊ primo tangit effectum optatum ex p te sui secundo ex pte aduersarii ibi Confun dāt ⁊ cetera . Quantum ad primum si in telligat in persona xpisti ait deo patri . Die anime mee id est manifestum fac scilicet istud salus tua ego sum si in persona huma ni generis tunc est sensus dic id est in effectu

Ostende: anime mee istud scilicet salus tua ego sum ideſt saluator tuus et hoc est filium dei fieri ihesum qui interpretat saluator .
Math.primo : Vocabis nomen eius ihesum ¶ Ipse enim saluum faciet populum suum ꝛ cetera .

xliiij.

CONFUNDANTUR ꝛ reuereant ꝛ cetera .Hic tangit effectum uexillacionis ex parte aduersariorum. Et primo petit eorum nereuncdiã Secundo subiungit causam ibi . Quoniam gratis : primo autem petit eius magnitudinem confusionis secundo ipossibilitatem euasionis ibi . ¶ Fiant tanquam ꝛ cetera . petit autem eis primo confusionem pro sua actuali persecucione secundo pro sua iniqua machinacione ibi ¶ Auertant ꝛc. quantum ad primum sciendum ꝙ uersus iste potest exponi in bono ꝛ in malo in bono quidem sic. ꝙ petat conuersionem hostium suorum ut sit sensus confundant scilicet ad penitenciã ꝛ reuereant ideſt reuerenciam deo exhibeant Querentes animam meam Signant autem petit eis confusionem uelitterans eorum conuersionem quia quandoqꝫ confusio de fedita te peccati est causa eciam relinquendi ꝛ uitã di peccati legit in libro de uita philosopborum quod plato consueuit dicere hominem debere sepe faciem suam in speculo intueri hac intensione ut si uiderit eam decoram indigne ferret agere turpe opus si uero turpe uerebit simul duo turpia aggregare sic in ꝓposito nam facies anime est mens conscientia speculum uero in quo possumus speculari . qualitatem eius est cõuersacõ ꝛ modus nosse uiuendi hoc enim speculum satis expresse indicat qualis sit mens pulcra scꝫ uel deforis sue autem inueniat decora sine fedo utendũ est consilio platonis iam dicto cui cõcordat consilium beati bern. in sermone qui incipit Fili memorare ꝛ cetera. Noli inquꝫ ĩ limo profundi ignorare ꝙ pnugo uel es ꝛ erubescere ꝙ porcinã ei super duperis similitudinẽ memor esto nobilitatis tue pudeat te tante deiectionis ne ignores pulchritudinem tuam sedulitate amplius confundaris : Hec est iuxta salamonem confusio adducẽt gloriam quam tanta gloria cecidisse confunderis hec bernbardus ideo ꝑs. alibi ¶ Confundant omnes inique agentes super uacue . Aliter exponit in malo ꝛ tunc confusio ꝛ reuerencia pertinent ad statum futurum ꝛ potest distingui uno modo inter confusionem et reuerenciam sic quod cõfusio pertinet ad pudorem reuerencia uero ad timorem .unde et timor filialis non est nisi reuerencie exhibicõ hic uero extendit ad timorem pene qui est seruilis : Alio modo sic quod per confusionem intelligit deiectio intrinseca per reuerẽciam autem depressio extrinseca nam ꝛ illos reueremur quibus uidemus nos inferiores esse Unde ꝛ exhibere reuerenciam non est aliud quam talem inferioritatem aliquo signo protestari ꝑs. Induant confusione ꝛ reuerencia qui querunt mala michi.

CEREANTUR RETRORSUM .ꝛ cetera Hic petit hostibus confusionẽ ꝙ sua iniqua machinacõe ꝛ põt exponi uel in malo uel ĩ bono ĩ malo exponendo est sensus unus Auertant retrorsum. ideſt auertant a deo qui fuit retrorsus ideſt retro dñi ut non uideant faciem eius psalmista . ¶ Quoniam pones eos dorsum sic autem a uersi confundant scilicet etna confusione ꝛ tricio tangit cum dicit .¶ Cogitantes mala michi Alius sensus est ut scilicet illi q uolunt esse primi ꝛ alios precere superbiendo auertant retrorsum ideſt efficiant ultimi ab intento deficiendo ꝛ q hoc confusibile subiungit confundant ꝛc. Alio modo potest exponi moraliter de malignis spiritibus qui cogitant nobis mala ꝛ querunt animas nostras ipsi ei auertant retrorsũ .i. confundãt qñ animã quã festinabãt trahere ad penã dñs uirtute ꝑueniri non pnt tanquã ei extraherit aiam ad culpã ualde festinãt rapere eam ad penã sed diuina clemencia que non uult mortem peccatoris quasi retrorsum auertant dicit plinius libro undecimo ꝙ uelocissimum oim animaliũ est delfinus uelocior ẽ ei uolucre aeri or telo ꝛ nisi remedium acutissex diuina prouidencia multis piscis celeritatem eius

esseret prouidit ait dominus ut nisi resup
natus prius 7 conuersus nullum piscem pos
sit rapere qó non modicū uelocitatem eius i
rapiendo ipedit 7 offendit sic 7 dyabolus cu
ius uelocitatem in rapiendo ad penam sicut
7 celeritatem eius in insequendo ad culpam
nullus effugeret nisi eius celeritatem diuina
prouidencia ipsuz resupinando 7 quasi retror
sum auertendo ipediret ps. In conuertendo
inimicū meum retrorsum infirmabunt 7 peri
bunt Potest ait 7 uersus iste exponi de pec
catoribus in bonum ut sit sensus auertantur
retrorsum ut scz xpisto sequant 7 confūdā
tur confusione laudabili de qua in precedēti
uersu uel alit auertant retrorsuz idest retro
cedant desistentes prosequ incoata Et confun
dant de iam incoatis 7 ypetratis culpis. di
cit plinius libro octauo qd elephanti uulne
rati 7 in territi semper retrocedunt sic enim
magni 7 peccatores sepe a xpisto uulnerāt
amoris uulnere uel etiam pene tpalis . 7 ex
hoc timent magis penam eternalem consive
rantes illud gregorius xpi. libro mora. p illa
huius tpis flagella significans quomodo tūc
per cussurus es qui non pcena iudicas q sic
destricto modo pcutis cum pcas hec grego
rius A deo sic t̄riti retrocedunt idest a mal
que persequebant recedunt treñ. i. Ipsa ge
mens 7 conuersa retrorsum 7c.

IAM BANQUAm puluis 7c. hic petit inpossibi
litatem euadendi consurgit
ait ipossibilitas ex tribus uz
ex propria ibesitilitate ex uie
difficultate ex insequenciuz potestate que ta
gunt in proposito secundum ibi fiat uia
tercium ibi angelus domini persequēs optat
ait in bestillitatem duplicē uz absolutū pom
nimodam restitucionem uitiū 7 relatiuā scz
in ordine ad alteram quantū ad primum di
cit Fiant tanqnam p uluis ante faciem uenti
puluis enim nullam quasi omnino uirtutē ha
bet qua possit stabilit figi est ait istud dictū
magis futuri seu presentis assercio quā depre
cantis oracio 7 potest intelligi uel de futuro
qr in die iudicii ipii erunt tanquam puluis
ante faciem uenti qui uentus erit sentencia
iudicis 7 erit uentus ille ualidus 7 fortis cui
nullus poterit resistere nisi in caritate radica
tus 7 fundatus impii uero pro tanto erunt
puluis qr carebunt humore gracie destituti
ab inuicem propt defectum caritatis omniō
separi ps: ¶ Non sic ipii non sic sed tāquā
pulnis 7c. Alio modo potest intelligi de pre
senti nam 7 modo efficiunt tanquam puluis
hec est enim natura amoris qó transformat
amantem in amatum 7 ideo amantes pulue
rem idest bona terrena transformant in pulue
rem odee. Facti sunt ab hominabiles sint ea
que dilexerunt qr uero sunt tanquam puluis
ideo ab omni uentu idest inpulsu temptacio
nis rapiunt non ualentes resistere : Narrat
sextus iulius libro ii. qd hanibal dux penorū
contra romanos pugnaturus apud cānas cū
intellexisset ultranū fluminū ultra naturā ali
orum fluminum ingentes uentos marie pfla
re qui arenas 7 pulueres excitarent : Sic di
rexit aciem suam ut tota uis uentorum suis
esset a tergo romanis uero in ora 7 occulos in
cideret quibus in cōmodis mire romanis ad
uersitatibus memorabilem illam uictoriā cā
nēsem adeptus est sic flumen uanitatis mun
dialis excitat uentos temptacionum 7 arenā
ac puluerem idest habundanciam temporaliū
possessionum 7 ideo dyabolus iuxta flumen
istud sic ordinat contra nos aciem suam qr
omnia ista in cōmoda sunt nobis ante ora 7
occulos ut i affectū 7 aspectū ista hēamus sui ue
ro de istis nichil curant 7 iō sunt eis quasi a
tergo 7 ex hoc prouenit quod nos incautos ui
cunt si enim nobis regula foret a tergo infal
libilit uinceremus ideo in persona talium po
test dici illud Job septimo . ¶ Induta est
caro mea putredine sordibus puteris cutis
mea aruit 7 contracta est 7 cetera :
¶ Deinde inbescillitatem tangit malorum.
qui est in ordine ad alterum . scilicet ad po
testatem angelicam que eis est contraria cuz
dicit angelus domini coartans eos . Et po
test hoc intelligi de angelo bono . Nam an
geli boni sepe affligunt malos . Et ideo co
artant per temporalem . Uel de angelo ma
lo secundum glosam qui coartat in presenti
malos in temptacione . 7 in futuro coarta
bit in eternali punicione coartacio tamen tē
pacionis non est coartacio simplicit sed ex
suppositōe et scōm qd qr uel pdet hō malo

dilectacionem quam apprtit uel temptacio nem praue cedit ꝛ ideo uidet᷑ sibi omnis tẽ ptacio quasi quedam coartacio ꝛco.xiiii. co artati sunt in terra conclusit eos uelut mu

ITEM VIA ILLOrum ꝛc̃ : hic tangit secundã causam ipossibilitatis euadendi ꝛ est difficultas itineris ꝛ q̃n tum ad hoc dicit Fiant uie illorum uel secundum aliam litteram . Fiat uia illorum tenebre ꝛ lubricum id est tenebro sa quo ad aspectum ꝛ lubrica quo ad effectũ est autem hec uia it᷑ huius mundi in quo exi git᷑ aspectus ut quo casurus sit homo nõ ui deat et lubricetur᷑ affectus ut pes amoris nul lam stabilitatem habeat nulla uia est magis lubrica qnam que est super glaciem mundus autem seu prosperitas eius est sicut glacies quia licet quandam firmitatem ꝛ claritatem hẽre uideat᷑ tñ ad calores solis ꝛ mutacões uẽti subito liquescit ꝑs. Liquefacta ẽ terra ꝛ oẽs qui habitant in ea : ꝛ ideo ambulanti it᷑ istud est remedium tantum unum ut scilicet in pedibus suis seu calceis habeant clauos a cutos hoc enim est remedium ambulancium super glaciem sic uero spiritualit᷑ munitus ẽ qui clauos passionis ꝙristi sibi ipsimit ut q̃ operibus penitencie tanquam clauis acutissi mis animam suam munit ne labat᷑ istud re medium habent mali ꝛ ideo uerificat᷑ de eis istud Jero.xxiii. Ciis eorum erit quasi lubri cum in tenebris ipellent᷑ enim ꝛ torquentur in ea Alio modo possumus distinguere inter tenebram ꝛ lubricum ut sic ꝙ tenebra refe rat᷑ ad peccatum superbie . q̃ nullum pecca tum ita obscurat intellectum sicut superbia bern. ex gradibus humilitatis trabes in occu lo tuo grandis ꝛ grossa est superbia in mẽte que quadam corpulenta sui uana non sana ti mida non solida occulum mentis obscurat . ita ut si tuam occupauerit mentem iaz tu te uidere iam te talem qualis es uel qualis esse potes non possis sentire : Sed qualem te amas talem te putes esse uel speres fore . hec bernhardus . uel tenebra potest referri ad peccatum cupiditatis seu ambicionis con stat enim ꝙ ambiciosi ꝛ cupidi qui sola bo

na fortunã prosequent᷑ habent uiam tenebro sam Nam dicilo unus de septem sapientibus sicut dicit in libro de uita phõy interrogat᷑ quid esse stultus respondit ignarus medicus multos enim excecat ꝛ ideo de hiis qui eius cure subiciunt sicut cupiti ꝛ ambicioſi defici unt ꝛ sene. eccli xxxi. dicit excecant populuz ꝛ in se conuertunt opes ꝛ tullius li. de amici cia non enim solum ipsa fortuna cecа est im mo ipsos quos complectit᷑ excecat sap. xvii. Quidem carere luce ꝛ pati carceres tene brarum per lubricum uero peccatum potest i telligi luxuria quia per ipsam plures labũtur Jero. in quadam epa subicio inquit apostolo corpus meum ꝛc̃. Ps. aplis timet quis nostrũ potest esse securus si dauid amicus dei ꝛ sa lomon amabilis eius uicti sunt quasi homiẽs ꝛc̃. quis in lubrica uia lapsum non timeat . hec Jero. patet igit᷑ quam periculosa est uia qua peccatores incedunt propt᷑ qõ dicit hic Augustinus horrenda est hec uia quis non horre at lubricum in tenebras quis non caueat ibi figere pedem ista sunt duo magna mala et pene hominum hec augustinus ps. hec uia il lorum scandalum ipsis Deinde tangit terciã causam ipossibilitatis euadendi que cõsingit ex insequentis potestate cum dicit᷑ Et ange lus domini persequens eos suple sic ꝛ est ad aduertendum ꝙ angeli dati sunt nobis in custodiaz ꝛ ideo nimis est graue si ipsi effici ant᷑ persecutores quos habere deberemus si gulares amicos ꝛ defensores bern: in sermoẽ de sancto michael᷑ . loques de engelis ue no bis quando ꝓuocati peccatis ꝛ negligenciis nostris indignos nos iudicauerunt sua presẽ cia ꝛ uisitacione sua ꝛ iam uicem habeamus ꝛ nos plangere ꝛ dicere cum ꝓpheta Amici mei ꝛ proxi mei aduersũ me appropinquaue runt ꝛ steterunt hec bernhardus ꝛ tamẽ hoc est racionabile non solum de angelis sed ecti am de omni creatura quia sicut dicit glosa super illud Jero. iii . Ciisicabo quatuor spe cies super eos ꝛ cetera fieri non poterat ut creatore neglecto non consurgeret omnis cre atura in peccatores sapiencie xviii. Persecu cionem passi sunt ꝛ per ignem consumpti ꝛc̃ uicer᷑ est enim in orbe terrarum

absconderunt ⁊ cetera hic subiūgit causā petitionis premissorum est autem causa malicia aduersariorum unde duo facit primo enim describit ipsorum maliciam secundo petit conuenienter eis penam ibi Veniat illis ⁊c. primo uero ponit malicie intentacionem ibi super uacue ⁊c quantum ad primum dicit xpistus Quoniā gratis idest sine causa q̄ sine culpa mea absconderunt mihi interitum laquei sui idest insidias parauerunt michi ad interficiendū me quas insidias posuerunt in abscondito puerbi. primo Insidiemur sanguinem absconda tendiculas contra in sontē frustra deinde tangit executionem dicens super uacue idest sine causa uel frustra quantum ad eorum intencionem q̄ intendebant omnino fidem xpisti euacuare Exprobrauerunt animam meam ⁊. obprobriam intulerunt falsa crimina ponentes ut tollerent animam meam p̄s. Capiebant in animam iusti ⁊ sanguinem innocentem cōtēpnabunt Moraliter uero exponendo pōt uersus iste intelligi de hostibus spiritualibus q̄ in uoluptatibus huius uite abscondunt ipsi anime interitum laquei sui idest eternam dāpnacionem proponunt uim euidentem delectacionem sed abscondunt in ea dampnacōem dum peccatori sic ad dilectacionem attendit q̄ dampnacionem non auertit absconditur enim laqueus iste dupliciter uno modo in exteriori possessione dicit plinius libro nono et horac. libro de animalibus de pisce qui obstupefacit manum tangentis ⁊ uocatur torpedo q̄ occultatur in arenā uel in luto ⁊ uenatōtum quod appropinquāt ei ex piscibus quos stupefacit ipsos ⁊ reddit īmobiles ipse uero consequitur eos ⁊ cōmedit sic ⁊ dyabolus q̄ bene dicit torpedo q̄ sicut dicit plinius nouit torpedo uim suam ipse non torpens, sic dyabolus licet ui sua alios decipere faciat, tamen ipse non torpet sed semper uigil est ⁊ solicitus ad nocendum unde propter hoc abscondit se in arena uel luto idest auro uel argento sap̄. septimo Omne aurum ⁊c. arena est exigua ⁊ tanquam lutum estimabit argētum ibi uero absconditus omnes sibi appropinquantes reddit īmobiles ⁊ tales sunt diuites auari p̄s. Ego autem dixi in habundantia mea non mouebor ineternum nunquā eni

locum suum idest inopinatum appetitū declinet donec capiatur in mortem Job xviii. Tenebit planta illius laqueo :Alio mō absconduntur in carnali delectacione unde bern. in eulogio sponsi de sponsa nunc siquidē leo cubat ⁊ dormit q̄ mentibus carnalium nunc per dilectacionem peccati dyabolus blandiū se similans non qualis futurus sicut ostendit sed nunc uigulare incipiet quando eos quos illicitis nunc dilectacionibus se ducens spontaneos tenet in culpa post a gte seniēs in uitos trābit ad tormenta hec bern: unde est ac si bobus carnalibus sicut est de lupis dicit enim Aluertus septimo de animalibus q̄ lupus cōmedit carnes ⁊ multa transglutit sine mastigacione propter uoracitatem : ideo absconduntur hami multi in morcellis carnium ⁊ transglutiunt hamum cum morcello ⁊ moriuntur sic mali delectaciones carnis sine mastigacione idest deliberacione debita ⁊ expiacione sibi inoperant sed dyabolus in morcellis carnium idest singulis carnis uoluptatibus hamum suum abscondit rapientes interimat p̄s: Absconderunt superbi laqueū michi

ENIAT ILLI LAQueus quem ignorat ⁊c. hic petit seu predicit potius eorum penā conuenientem dicens ueniat illi scz populo iudeorum Laqueus quam ignorat idest mortis ⁊ captiuitatis per romanos principes ritum scz ⁊ uespasianum qui subito et ex prouiso eis super ueniens obsedit ceperit ⁊ interfecit ⁊ captiuauit eos ⁊ capcio quam absconderat apprehendit eum scz populum illū quasi dicat sicut occulte tractauerunt me capere sic occulte ⁊ inprouise capiantur Et in laqueum cadant in idipsum idest in eundem laqueum quem michi parauerunt qui fuit laqueus mortis cadant ⁊ ipsi dicit ysidorus quinto ethiō: q̄ talis est similitudo uindicte ut taliter quis paciat ut fecit :hec enim est natura ⁊ lege instituta est ut ledentem similis uindicta sequat hec ysidorus alia littera habet in idipsum ⁊ est sensus est hoc ideo q̄ michi parauerunt laqueum cadant ⁊ ipsi in laqueum idest propter hoc ipsum sciendum q̄ aliqui libri hnt sic : Veniat illis laqueus quē ignorant ⁊c. sed non est rectus Augustī.

nec Jeronimi nec glosa istum textū exponit licet magis uideat recordare cum uersu ꝓce denti i quo persecutores ponunt in plurali 7 non in singulari Alio modo per laqueū quez absconderunt intet ligitur culpa qua persecutores qui alios illaqueare studeut laqueo pe ne primo illaqueant laqueo culpe quo tamen ipsi uident ignorare modo sed alias bñ sci ent causam quare peccatores illa queati credunt se liberos 7 nesciunt se illaqueatos Prima causa est mentis euagacio vern. in libro de conuersione effusius siquidem animus dampna interiora ñ sentit qz nec intus est i uentre forsitā aut subuētre deniqz 7 animus quorūdā si palius quorūdā i loculis iuenitur ubi ē thesaurus tuus inquit ibi 7 cor tuū quid uero mirum si propria mime senciat aia lesionez que sui ipsius oblita 7 penitus absens sibi in longinquam profecta est regionem hec vern. sed in sepacione anime a corpore tunc senciat anima quibus malis alligata est Sicut enī auis predatis quādiu semper manum gestanti qui ete resitet non senciet uincula quibus alligat sed cum uolatum suū arrēptauerit tunc prō sentit sic 7 anima quam diu ducit in pace et quiete hic uitam suam non sentit sed quanto uellet uolare in celestem patriam tunc sentiet uincula peccatorum que impediunt Job xxiii. ¶ Immisit in rete pedes suos tenebitur plāta illius laqueo 7c.

NIMA AUTEM MEA exultabit 7c. hic promittit gracias rū actionez 7 primo se gracias acturū promittit . secundo materiam seu occasionem subiungit ibi Eripiēs 7c. primo uero ostendit se uelle gracias agere deo corde secundo uoce ibi Oia ossa 7c. pōt autem uersus iste exponi uel in persona xp̄i ut dicat anima autem mea ꝙz liberata a malis omnibus Exultabit in domino idest in ipsa diuitate recognoscendo ꝙz susceptra beneficia 7 delectabit̄ super salutari suo idest super soluacione sua qua saluata in resurrectōe uel expoi pōt i ꝑsona cuiuslibz electi ut dicat aia autem mea exultabit in domino gloria . August. non querens alias extrinsecus diuitias non querens circūfluere uoluptatibus boīs qz terrenis sed ipsum bonum sibi preponēs quo nichil est suauius nec deficit : qz omnia facit ergo pte 7 habebis omnia hec glosa . Et delectabitur super suo salutari idest ihesu qui i terpretat̄ salutaris abbac. 3. ¶ Ego autem i domino gaudebo 7 exultabo in deo ihesu meo delectari uero in mundo non est delectari in salutari sed in mortifero dicit sarapion medicus qz quedam uene sunt in corpe que si incidant̄ homo moritur risu istas uenas precidit mundus que sunt amor terrenorum 7 timor suppliciorum 7 ridet sed gaudiū suū morti coniungit̄ 7 ideo non est gaudium salutare secus est de dilcātione in ihesu est enī 7 causa 7 signum salutis qz dicit Auic. 3. cañ. qz cum bonitas adest gustus 7 est sanus nō elegit appetitus saporem supra dulcem sic ē spūaliter Nam bonum gustum 7 sanū habēt quorum gustus malo amore non inficitur talibus nichil ita sapit sicut dulce nihil autē dulcius salutari xp̄isto nostro ihesu de quo Ecclē. xxiiii. Spūs meus super mel dulcis 7c. Bern. super cā omel. xv. Jhesus mel in ore in aure melos in corde iubelus sap̄. octauo . in amicicia illius dilectio bona 7 puer. v . ¶ In amore eius delectare iugiter:

OMNIA OSSA MEA dicent hic promittit gracias deo soluendas ore 7 pōt uel exponi de xp̄isto quantum ad corpus suum misticum nam ossa illius corporis fuerūt apostoli 7 predicatores qui conuenienter sūt ossa primo qz in predicatoribus requirit maior fortitudo grego. omel. 3. super ezechielem unusquisqz predicator ueneracionem habet i maturitate 7 fortitudinem in opere non enīz facile eius predicacio accipitur si leuis i moribus esse uideat̄ 7 mala erit maturitatis ostēcio si cōtra oia ñ fuerit opis fortitudo hec gre. ista aūt fortitudo signatū fuit i apl'is qz sicut. d. damaceñ. boēs xii. totū firmauerunt mūdū 7 crisо. sup illud luce 10. eratis odio omnibus 7c. dicit sic mira uirtus xp̄isti 7 fortitudo apostolorum agentibus habebant̄ odio ut iudei a cesare abigebant̄ ut seditiosi a iure is lapidabentur quasi legis inimici contra apostolus preliabant̄ princeps dux ideoru infinita milia iudeorum tunc ceperunt romani 7 xii. uiros fermes non superauerunt hec crisо. ꝓ

Custodit dñs oia ossa eoꝝ unum ex his
non conteret secundo q̄ in ipsis requiritur
motus magnitudo sunt ei ossa ligamenta ner
uosis ad inuicē continuata ex nimio motu ad
inuicem coniungant sic ꝙ apti predicatores
adinuicem colligari debent fortissimo uinculo
caritatis exhibitis rpō. Accesserūt ossa ad
ossa unūquodq; adiuncturum suū . ista ergo
ossa deum laudaturum q̄ post resurrectionē
dixerunt predicando ꝙ gracias agendo domi
ne quis similis tui ideſt nullus est deꝰ i dijs
gentiū sit is tui q̄ tu es uerus solus ꝙ ideo dixe
rūt dñe q̄ sit is tui q̄ licet aliq̄ bona in cre
aturis sint a deo tamen omnino dissimiliter
sunt in ipsis ꝙ ideo August. de uerbis dñi . Si
magnitudinem queras maior est si pulchritu
dinē pulchrior est si dulcedinem dulcior est
q̄. nulla rō patit ut factōri sua factura eq̄t
ut opus opifici cōparetur hec August. ps. dñe
quis similis erit tibi uel poterit exponi in per
sona cuiuslibet electi cuius ossa sunt uires ale
interiores sez racio ꝙ uoluntas que sūt fortis
ores aliis tñ sunt incorruptibiles oia ergo os
sa dicunt . dñe quis similis tui qñ homo ex
tota mente ꝙ ex tota uirtute sua profitetur.
unum solum deū sez tñ sibi pertinente ad as
pectum quem spe ꝙ amore pertinentibus ad
affectū .uel aliter pōt intelligi qđ oia ossa di
cent dño qui similis tui iterū unū uerum ꝓfi
tentur qñ quis diuina mandata in opibus te
net dicit ei Raby moyses ꝙ quot sunt ossa
in hoie tot erant ueteris legis precepta affir
matiua in quo inuebatur ꝙ ad ·obseruanda
diuina precepta uelit homo totis uiribus la
borare Jero. ii. Et factus sez sermo domini
in corde meo quasi estuās clausus ex in ossi
bus meis.

RIPIENS INOPEM de
manu ꝛc. hic tangit materiā seu
actionem gratiaꝝ actionis ꝙ po
test exponi dupliciter uno modo
sic ꝙ per inopē intelligatur genus humanū
dicebat homo iopus quasi sine ope ideſt adiu
torio egenus q̄ multis sibi necessariis egens
pauꝑ q̄ perū habens in pera ꝙ ideo dominus
Eripiens inopē de manu fortior eius .i. malig
noꝝ spiritui qui per naturā sunt hoie fortio
res Egenum ꝙ paperem a diripientibus eum
ab essem spiritibus malignis qui hois bona
spiritualia diripiebant dicit Aug. iiii. li. de
diuinis ꝙ in aliquo genere animaliū natura
dedit arma fortiora femine quam mari sicut
uacca habet fortiora cornua quā taurus ꝙ nō
est secundū eandem qd uires in femina sunt
debiliores ꝙ natura taliter recōpensauit . sic
fecit deus in natura intellectuali q̄ enī natu
ra humana debilior est quam malus angelus
tō ecōuerso dedit nature humane arma forti
ora nam eadem arma quibus ipse armatus fu
it. iiii. R. xxii. Sume arma mea ꝙ ingrederē p
lium ut his armis faciliter ecia contra ange
los malos fortissimos defendat Ambro. sup be
ati immaculati dominus ihūs ueniens in hunc
mundū per uirginis partum subiecit sibi nrē
omnes contrarias potestates ut sibi tua ue
ho tuo conuersacione tua ꝙ operibus contera
tur hec Ambro. ps. Eripuit me de inimicis
meis fortissimis ꝛc· Alio modo per inopem
egenū ꝙ pauperez possumus intelligere aliquē
singulārē psonā qui de bonis temporalibus
pauꝑbit p fortiores ꝙ deripientes intelligūt
dites qui bona pauperū ꝙ necessaria ad uictū
sepe diripiunt dicit Aug. vii. de animalibus
q̄ aquila cōmedit aquilam q̄ putat euellere
aliqđ nutrimenti a gutture eius quā cōmedit
ꝙ predam aliquā ꝙ non ut uescatur eandem
aquile sic faciunt dites ipsi · nam a gutture
pauperū predā auferunt ꝙ nutrimentū q̄ nec
ea que sunt necessaria gutturi .i. cibo ꝙ potui
pauperibus relinquunt eccle. viii. pascua sunt
diuitum pauperes sed tñ deus pauperes finaliter
eripiet de manibus ipsoꝝ diuitū qñ ipsi diui
tes iudicabunt ꝙ pauperes iudicabūt . J ob
xxvi. Judicium pauperibus tribuit.

CIRCUMDEDERUNT me
iniqui ꝛcspectant ps. prius in per
sona xpisti hostium uiectionem
hic subiungit illius petitionis cau
sam seu racionem que est peruersitas hostium
suorum ꝙ dicit in duo q̄ primo tangit nequi
tiā hostiū secundo petit contra eos auxilium
ibi dñe qñ ꝛc. primo uero tangit eoꝝ magnā
nequitiā secundo uehementē in malo petitori
um ibi Ego aūt cū michi ꝛc. Nequitiā eorum
ostendit primo q̄ fuerunt iniusti . secūdo q̄ fu
erūt ingrati secundū ibi · Retribuebāt ꝛc
quantū ad primū dicit ps. surgentes scilicet

cõtra me teſtes iniq ſcz iducti a pncipi iuxe
oz qz ignorabã ꝛ ñ ap ꝓbabã iterrogabãt me
.ſ.ó pccis a me non cõmiſſis nec approbatis
accuſabãt me uel ió dicit que ignorabã qz nõ
accuſabant eũ xe hoc qó dixit poſſũ xeſtruere templũ xei ꝛ infra triduũ redificare illud
ꝛ non ſecundũ intellectũ ſuũ qz hoc dixerat
xp̃s ſicut habet Joh:ii. De templo corpis
ſui uel ideo dicit que ignorabã qz ſicut ĩ paſſione occultauerit ſuã potenciã aboc:iii. Jbi
abſcondita eſt fortitudo ſic ꝛ in paſſione ab
ſcondit ſapienciã bern. in ſermone qui icipit
Nolite diligere mundũ ꝛc. nõne quodãmõ
ſtultũ ſe reddit qui tradidit in mortẽ aiam
ſuam ꝛ tulit peccatũ multorũ ꝛ que nõ rapuit tunc exſoluebat nõne ebrius erat uino caritatis ꝛ ĩmemor ſui contra xp̃i conſiliũ dicẽtes propicius eſto tibi itaqz abſcondita eſt
fortitudo maxime qz uelata ꝛ incarnata ſapia hec bern. multum aũt profuit iſta uelacõ
ꝛ abſconſio narrat̃ libro xe uita phõz xe picato phõ qui erat unus de ſeptem ſapientibus 9ꝫ cũ ipſe eſſet dux militũ in bello exercitus contra athenienſium pugnare ſtatuit
duce athenienſiũ ſingulari certamine uero habens abſconditũ ſub ſcuto ducem athenienſiuz
cũ intraret certamen eũ ſub rete circũuolvit
ꝛ interficiens liberauit terrã ſuã ſic ꝛ dux noſter xp̃s nam ſcutũ ſuũ fuit natura aſſumpta
ſub quo fuit rete abſconditũ ſcz in explicabilis ſapia diuinitatis quo aduerſarium irretiũt
ꝛ concluſit ipſũ interficiens ꝛ ſuos liberans.
ꝓuer.x. Sapientes abſconderunt ſciam ſic et
xp̃s ꝛ hoc in propoſito uocat̃ ignorancia p̃ſ
¶ Congregata ſunt ſuper me flagella et ignoraui ꝛ cetera.

EBRIJBCIEBANT Michi mala ꝛc. hic oñdit ipſoz magnã nequiciã qz fuerunt ingrati ꝛ alludit pabole que habet̃ pſal.v. de uinea quã deus plantauit ſepiuit ꝛ diligenter colunt ꝛ cũ debet facere uuas fecit labruſtas
per quã uineã intelligit̃ populos iudeoz quz
deus tranſtulit de terra egipti ꝛ plantauit in
terra promiſſionis ꝛ ſpãlem curã habuit ꝛ ĩ
fine qñ fructũ facere debuit effectus eſt ſteriliſ ſine fructu ió dicit xpiſtus Retribuebant
michi mala pro bonis nã pro pugna cura quã
habuit circa iudeos retribuebant ſibi malum
mortis ſoliciti eũ interficere q ſolicitus erat
eos ſeruare in hoc apparuit eoz ingratitudo
maxime 9ꝫ malũ retribuebant pro bonis Johan:x. Multa bona opa oſtendi uobis bern:
ſuper cantic:quid tibi debuit facere ꝛ non fecit illuminauit cecũ uinctũ reduxit erronem
reconciliauit hec bern. Jero: xviii. Numquid
redditur pro bono malũ qz fecerunt fouee
aie mee poſt tot labores ꝛ ipenſas dicit hic
gloſa Auguſt:cũ ego attuliſſem fecunditatez
ipſi retribuebant ſterilitatem ego actuſi uitã
ipſi mortẽ tribuerunt ego honores ipſi cõtumelias ego medicinam ipſi uulnera hanc ſterilitatẽ in ficu maledixit dñs ubi tñ fructum
quereret non inuenit niſi uolia hec Auguſt:
dicit xpocras qó ſi mulier eſt in ultima uel
nimia craſſitudine non cõcipit ꝛ per cõſequẽs
efficitur ſterilis ſicut populus iſte qui nimis
erat incraſſatus habundancia rez temporaliũ
quã deus ſibi dederat ió effectus eſt ſterilis ĩ
tm̃ 9ꝫ nec bonũ propoſitũ ſpũale concipere
poterit ꝛ ſic eſt communiter de biis qui nimis ſic pigueſcunt qz deut:xxxii. Incraſſatus
eſt dilectus ꝛ recalcitrauit ꝛc. ió Jero. xxii:
Locutus ſũ ad te in habundancia tua dixiſti
non audiã ꝛc. hic dicit dns ſcribe uirũ iſtum
ſterilem ꝛ cetera.

EGO AUTEM Cum michi moleſti eſſent ꝛc. hic oſtẽdit
hoſtiũ ſuorũ pertinaciã que et
hoc apparuit 9ꝫ non poterant ab
ſcouta maliciã reuocari ꝛ hoc oſtendit exemplibus qz non reuocabant̃ illius quem perſequebantur magna humiliacione qz nec eius benivolencia ꝛ dilectione ibi Quaſi proximũ ꝛc.
qz nec propria afflictione ꝛ puicione ibi Diſſipati ſunt ꝛc. tangit aũt dupliceꝫ ſui humiliatẽ uz quo ad ſe ipſũ ꝛ quo ad deum ibi ꝛ
Et oró ꝛc. humiliauit aũt ſe ipſũ ſibi ipſi .i.
carnẽ ſpũi dupliciter ſcz aſperitate veſtitus ꝛ
auſteritate victus ſecundũ tangit̃ ibi humiliabam ꝛc. quantũ ad primũ dicit ego aũt cuz
michi moleſti eſſent .i. in me ſeruient Jndue
bar cilicio non legit̃ 9ꝫ xp̃s ſit uſus cilicio ꝛ
ió per cilicium hic intelligit̃ corpus mortale dicit ei yſidorus xix. libro etbiõz. 9ꝫ cilicia arrabes nuncupãt uelamenta pilis caprarũ con

tem equibus ventosa faciunt q capitam uero intelligit caro peccati unxe 7 iuxteri lege capus pro peccato offerebat 7 ideo per cilicium & pilis caprarū contextum intelligit eor pus xpi in quo fuit solū similitudo carnis peccati dicit ergo qó incubabat cilicio eā sibi molesti essent q tunc potenciam sue diuinitat occultabat sub similitudine carnis peccati si enim ostendit potestatē sue diuinitatis sed i firmitatē assūpte humanitatis q non restitit sed oia pacient sustinuit Narrat plinius qó uisū est duos capras in ponte pretemui et ad uersos sibi inuicē obuiantes cūq3 preangustia pontis nec se in partē diuertere nec retroce dere possent torrente rapido sub ponte pter fluente una decubuit 7 altera per eā trāsuit unde una se fecit quasi pontem alteri sic in proposito nā populus iudaycus uere capus dici pōt propt suā realem nimiā stoliditatez xps uero similitudinē carnis assūpsit qui sapiē ciam suā in trā abscondit ut aliqui dicerent sibi illud Job.x.Demoniū hz 7 insanit insu per cū te multis interrogaret nihil respōdit unde glosa sup illud leuitici .iv. hircū qui fue rat oblatus pro peccato ꝛc.dicit sic .iv xpm qui peccata nostra tulit pone sūt patrimus sub quo fuit torrens rapidissimus inferni est mundus iste in quo sibi inimicē obuiarūt popu lus iudaycus 7 xps qui xps peccata eius redar guit ipse uero ex aduerso sibi .persecuciones intulit sed xps se trahit in ponte isto ut po pulus ille ad patriā libere transiret imo 7 q̄ si pontē de corpe suo fecit dū se ab ipo cru cari p̄misit propt qó 7 pontifex 7 deus est . ps. Conculcauerunt me inimici mei tota die qm̄ multi bellantes aduersū me 7 altibi dixi runt in me iniquitates 7 in ira molesti .

¶ IHC IEIUNABAT in ieiunio 7 hic ponit humiliacionē quā oñdit in austeritate 7 p̄tinā stitute uictus dicens Et humilia bo in ieiunio aiam meā uia dicit ab aiacioē corpis idest unificacione 7 iō qñ corpus per ieiuniū affligit 7 spūi subicit in ipsa uia in quantū ala est necārio ecīā affligit 7 spiritus subicit pōt aūt istud ieiunīū intelligi uel de ieiunio spūali quo scz esurichat 7 sitiebat sa lutē nostram 7 ponit cā pro effectu . nā ieiu nium est esurire 7 sitire propt qó in cruce po situs dicebat sicio hern.sup can.sicio inquit dñs dñe qd sitis ergo ipsa te plus cruciat si tis qui crux de cruce siles 7 de siti clamas. sicio quidā uram fidem uestram salutē uestr gaudiū hec hern.ps. genua mea infirmata sunt a ieiunio Alio mō pōt intelligi de ieiu nio corporali constat ei xpm fame 7 sitī fre quent passū fuisse 7 hoc propt nostrā instruc cionē 7 utilitatē hec Ambro.libro de uitce 7 xpo non p luxuriā sed per ieiuniū nobis fidē attulit neq3 promerentce sua gracia seu cā sz nostre eruditionis grā ieiunauit hec Ambro. narrat uincencius in speculo naturali q3 uult turbat qi uidit pullos suos inpiguari 7 tiēs ne nimio pinguedine ipediant a uolatu mac at eos constat ei q3 sues pingues peiores ef se uelatus quā macros sic 7 pat noster xpus suo exemplo nos macriaut ieiunare nos do cens ne a spūali uolatu nimia carnis pingue do ipediat nichil ei aiam obruit 7 a bono ipe dit spūali sicut carnis enutricio delicata unxe 7 dicit ysidorus libro scdo ethiō.qó coqne aparū q̄rici9 quidem primus cōposuit qui in eo assūptis bonis morte uoluntaria piit 7 me rito dicit ysidorus qó his qui gule 7 edaci tati seruit aiam 7 corpus interficit ysidorus iō Joban.p Conuertimini ad me in toto corde uestro in ieiunio ꝛc.Signant uero dicit humi litate ibem in ieiunio ꝛc.nam ieiunium sine humi litate non est deo gratum ysai.decimo octa uo .Quare ieiunauimus 7 non aspexisti unxe hern.in sermone qui incipit Auditis in regu la ꝛc. ¶ Insipiens est qui 7 insanus qui cumque in aliis uite meritis . quicumque in alia religione seu sapiencia nisi in sola humi litate confidit Jac.quarto. Superbis resistit humilibus ante dat graciam . ternce tangit sui humiliacionem quo ad deum que fit per oracōem cum dicit . Et oracio mea in sinu meo conuertet qó de xpo duplicit potest in telligi Cuno modo ut referat ad deū pātem . cui dirigit orō sua nam ad deum pātem i eu ius sinu est filius conuertit idest dirigit orō filii Joban. idest unigenitus filius qui est in sinu pris Alio modo ut referatur ad al os p quibus orauit orō ei xpi conuersa est in sinū suum q̄ per illis facta ē qui erant i sinu suo idest in secreto eterne p̄destinacionis secūdū illud Joban.xvii.Ego pro eis rogo non pro

mundo si aūt uersus iste exponāt in persoā uiri iusti sic pro tanto dicit q̄ oro sua in sinu suo conuertet q̄ licet oro iusti q̄q̄ non prosit hiis pro quibus orat tñ prouest semp iusto qui orat q̄ oro propria est sez meritoria ⁊ iō ad ipsū orantē conuertet ⁊ Matth.x.

¶ Pax urā ad uos reuertet ⁊ signanter additgit hic p̄s: oracionē ieiunio primo q̄ ieiunium qui acuit ⁊ subtiliat orōnem ut possit celos q̄ quasi aeris solidissimi fusi sunt penetrare et ysidorus libro de sūmo bona hoc est perfectū ⁊ rōnabile ieiuniū q̄n homo uere exterior ieiunat ⁊ interior orat facilius ei per ieiunium oro celos penetrat hec ysidorus secundo q̄ ex hiis duobz cōplet una sufficiens medicina tocius hois ieiuniū non ē q̄si emplastrum seu unguentū appositū extrinsecus oro uero ē quasi pocio uel electuariū receptū intrinsec iō dicit Jero: ieiunio sanant pestes corpis orōne pestes mentis thobi. xii. Bona ē oro cū ieiunio ⁊

CAST PROXIMOS ⁊c

hic tangit suā erga ipsos benivolenciā ⁊ affectionē ⁊ primo ponit signa sue benivolencie ⁊ secundo continuacionē aliox malorū ibi aduersū me ondit aūt suā benivolenciā duplici signo uz ⁊ examicabili cū ipsis conuersacioue ⁊ effectu osa cōpassione quantū ad primū dicit quasi proximū ⁊ quasi frēm nrm sic cōplacebā tex tus Jero.hz sic Quasi ad amicum quasi ad frēm meū sic ambulabā ⁊ secundū hāc lrām non ē difficultas de cōstructione gramaticali sensus ecia planus ē uz q̄ sic me gessi erga eos seu ad eos sicut ad frēm meū ⁊ amicuz meū uel studui eis cōplacere me habendo ad eos sicut ad proximū ⁊ ad frēm exponendo tñ lrām cōmanē oz dicere sicut dicit glosa ⁊ hic ponit casus pro casu sez accusatius pro ablatiuo ac si diceret sic Quasi proximo ⁊ quasi frē uro sic cōplacebā ⁊ sic duplicem intellectū unus ē talis quasi proximo idest de frē nro illa michi cōplacebā in eis de affinitate ⁊ consanguinitate illoū gaudebā q̄ michi persequebant alius intellectus est talis cōplacebā pri meo habendo eos quasi p frē ⁊ proximo opus ei incarnacionis quo filius dei factus est frat noster dilectio etiā qua dilexit nos sicut frat frēm ⁊ proximus proximū deo pri unice placuit ⁊ nobis eiā unice placere uoluit dicit ei bern. sic unicepidus ad ppm accedere frat tuus ē ⁊ caro tua per oia temptatus absq̄ peccō ut misericors fieret ⁊ infelmus in orōne quedā ad beatā uirginem dicit sic tuzep nosti ē frat nostra saluator mū di ē frater noster denicz deus noster est feūs per mariam frater noster qua igit certitudiē debemus sperare qua consolacione possumus timere quoz siue salus siue dampnacio de boni frēs ⁊ de pie mat̄s penset arbitrio hec anselmus non tñ propt hoc credendū est quod oēs frēs saluēt nam aliqui sunt de quibus dicit Job 30. frat fui draconū ⁊ socius struciorū Deinde tangit secundū signū bñuolēcie quod ondit in pia cōpassione dicens ; Et lugens contristatus sic humiliabar hoc apparuit luce pir. q̄n uidens ciuitatē fleuit super illā est aūt luctus proprie planctus qui fit p magno. sic xp̄us planxit tam mortē spūalem quā ecia corporalem illius ciuitatis ⁊ oīum imo ⁊ mortē tocius humani generis bernhardus in quodā sermone super lazarū fleuisse ⁊ super ciuitatē ⁊ in orōne pernoctasse legimus risisse uero aut iocasse nunquā alia uero translacio sez Jero.hz sic quasi lugens sic incuruabar super eos ⁊ si dicat sic planxi eos sicut mat luxit filiū suū mortuū ⁊ incuruabat se sup eū dicit phūs octauo de aiallibus quod mulier est maioris pietatis quā uir ⁊ citius eicit lacrimas iō p̄s. agens de pietate xp̄i erga hoēm tanquā filium ⁊ ō luctu eius pocio cōpat ipsum mat quam pat ii. Reg̃iiii. Sis quasi mulier plimo tpe lugens mortuū Alio modo potest exponi totus uersus de xp̄isto quantū ad aliquod membrū suū idest de uiro iusto ⁊ ponit casus pro casu secundū glosaz uz accusatus pro dativo ut sit sensus quasi proximū ⁊ frēm nrm sic cōplacebā ⁊c. sic placui deo ut placet studui quasi p̄rimo ⁊ frat nostro ē ei deus proximus cuilibet uiro iusto secundū glosā non solū loci propinquitate sz pocius similitudine per quē mundus de duobus multū similibus loco distantibus dicimo qō hoc est propinquū illi ⁊ si sint simul loco ⁊ multū similia dicimus q̄ longe est hec ad illa in colore ⁊ alia qualitate q̄ igit in uiro iusto seruat similitudo ymaginis ad deum ymaginis dico non solū creacionis sed eciam

rerencionis ꝛ̄ dicit̄ proximus deo ꝙ propt̄ hoc erit dicit̄ frater eius sic ei de multū sū milibus consuevimus dicere ꝙ isti sunt ita similes ac si essent frēs gemelli dicit ei pbūm ij.re aīalibus ꝙ gemini in maiori parte sūt similes eccle.xxv. In tribus placitū est spū meo ꝛc̄. Concordia fratrū ꝙ amor proximorū pōt ei⁹ uir iustus dicere ꝙsi lugens ꝙ contristatus sic humiliabar ꝙ iusti totū tempus ni re pītis luctui tristicie reputant tā pro mīe ris propriis quā eciam alio⁹ ꝙ in hoc facunt. prouide dicit ei ambro. i exameron omel. v. sic que timemus in terris uel aliquis in nox ia sunt ut anguis in terris uenenosus est sed non in aquis leo terribilis est in terris dulcis in fluctibus sic in proposito. nā in terris ui uūt uenenosi ac terribiles ꝓximis sunt quoꝝ uita tota est fixa in terrenis in aqua uero ui uūt ꝙ in notis ac dulces ꝓximis sunt quorū tota uita est in lacrimis ꝙ luctu presentis ico latus ꝙ miserie tobi. ii. Adducaut panem eū luctu ꝙ tremore ꝙ Job. xix. Ca o eius duꝝ uunt dolebit ꝙ aia eius sup̄ semetipo lugubit.

ET ADUERSUM ME lo tati sunt ꝛc̄. hic tangit hostilem furoris continuacionem uñ dicit ꝓphe quasi lugens cōstristatur sic humiliabar cōpaciēdo sc̄z iuxtaꝝ miseriis et conuerso ipsi⁹ aduersū me letati sunt sc̄z de penis meis Seneca. libro primo de clemēcia ferina ista rabies est sanguine gaudere ac uul neribus obiectio hoīm in siluestre aial transire ꝙ conueniunt sc̄z ad contractandū sc̄z cō silia iniquā contra me ꝙ congregata sunt su per me flagella ideſt tormenta parabāt mi chi Et ignorani sc̄z secundū opinionē eorū ut ignorui ꝙ admodū ignorantis me habui ꝙ flagella michi parata non uitaui. uel ꝙ fla gella michi parata ꝙ illata pacient̄ tuli gerēs me ac si ea non sentirem unde bern. in quodā sermone dicit sic paciā singularis ꝙ uz cum supra dorsū eius fabricarent pecōres cum sic extenderet̄ in lingno ut dimerient̄ oia. ossa eius cum fortissimū eius propugnaculū quod custodit ir rahel undiqꝝ foderet̄ confoderen tur manus eius ꝙ pedes sicut agnus ad occi dendū ductus est tanquam ouis coram ten dente non aperuit os suū non aduersus pa trem murmurans a quo missus fuerat nō ad uersus humanū genus pro quo que non rapu it exsoluebat non deniqꝝ contra populum ip sū peculiarem sibi a quo pro tantis bñficiis tā ta mala recipiebat hec bern. ꝓp̄s. Ego aūt tan quā surdus non audiebam ꝙ sicut mutus non apperiens os suū ꝙ factus sū ꝛc̄. Qm̄ ego in flagella paratus sū Alia littera habet sic cō gregata sunt super me flagella ꝙ ignorabam duo ei ignoscāt iudei sc̄z ꝓsonam flagellatā .i. cor. i. Si enī cognouissent nunquam diuini glorie crucifixissent insuper ꝙ effectū sue ꝓsecucionis que fuit destructio ꝙ captiuitas il lius populi ꝙ neuter eos ignorancia excusa uit dicit enī ualerius libro septimo ꝙ scipio affricanus agebat in re militari bellica turpe esse dicere ego putam ꝙ exploratо ualde cō silio ad ministrare oportere ea que ferro agū tur imendabilis enim est error qui uiolencie belli cōmittit̄ hec ualerius Judei enī ferro be labant contra ꝓp̄m .. ꝙ ideo diligentissimo con silio uti debuerant nec licuit eis dicere nos aliter putabamus sc̄z ipsū non esse ꝓp̄m ꝙ iō nos prestare deo obsequium .i. re. ꝓpria. Apparet qō scire egerim ꝙ ignorauerī mul ta nimis.

DISSIPATI SUNT nec cōpuncti ꝛc̄. hic ondit ipsoꝝ per tinaciā ꝙ non retraxerūt se a ma lo propter afflictionē ꝙ punctio nem propriā ꝙ tangit duo qui arguūt ipsorū obduracionē nimiā sc̄z malum inpenitencie ꝙ augmentū sue malicie quantū ad primum di cit ¶ Dissipati sunt nec compuncti ꝙdru pliciter pōt intelligi uno modo sic dissipati sunt nec cōpuncti ideſt per totum orbē dis ꝙsi ꝙ captiuati propē peccā suum ꝙ tū nō sūt compuncti Alio modo sic Dissipati sunt ideſt dissoluti uisis miraculis que fiebant in passio ne ꝙ tū ꝓduricia non sunt cōpuncti Tercio modo sic dissipati spū inter se diuisi quidam eni dicebant de ꝓpo qꝝ bonus est. Alii uero non sed seducit turbas Nec compuncti sunt seneca libro primo de clemencia hoc inter ce tera pessimū habet crudelitas perseuerandū esse nec ad meliora pꝛ regressus Job sexto. Tempe quo fuerunt dissipati peribunt ꝛc̄. Jn uoluntate sunt semite gressuum eorum.

Poteſt aũt ꝛ iſta pars verſus aptari aliis pre
catoribꝫ quos deus cũqꝫ diſſipat ideſt multi
pliciter flagellat ꝛ tñ non cõpũgunt ꝛ. dicit
plinius libro octauo de urſis ꝙ qñ incipiunt
latere tam fortiter dormiunt ꝛ ſompno pri
munt ꝙ nec uulneribus quidem excitari nõ
poſſunt ꝛ tunt miro mõ pinguescunt ſic mul
ti qui ſunt monſtruoſi ſicut urſi tã fortit̃ dor
miunt in peccatis qꝫ nec verbis nec verberi
bus excitant̃ querentes enormi pinguedine
temporaliũ ꝛ carnaliũ ingroſſari ſecus eſt de
electis de quibus act̃:ii. hiis auditis compũc
ſunt corde veruꝫ tangit augmentũ ſue mali
cie licet eni diſſipati eſſent ideſt diſſoluti uiſis
miraculis cũ temptauerunt me dicentes ſeꝫ
dic uobis ſi tu es ꝑꝰ ꝛ ſi filius dei es deſcẽ
de nunc de cruce ꝛ huiꝰ ꝛ. Subſanauerũt me
ſubſanacione ideſt ualuꝫ ſubſanauerunt ꝛ eſt
ſubſanacio irriſio que fit uaſo rugato ꝟ frẽdu
erunt ſuper me dentibus ſuis ideſt oſtẽdere nũt
ſuam crudelitatem feralem frẽmere propie ẽ
a puũ ſeuiencũ Auguſtꝰ de uerbis apoſtoli ꝛ
illi pertinaciter seniabant ꝛ medici sãguinẽ
ſentendo fundebant ipſe aũt de ipſo ſanguiẽ
egrotis medicamẽta conficiebat hec Auguſt ꝛ.
dicit Albertus ꝑꝛii. de aialibus ꝙ proprium
eſt porcoꝝ uno ſtridente omnes cõcitari ad
rabiem ꝛ tunc periculũ eſt incidere in gregẽ
illoꝝ ſic fuit de iudeis nã unus eoꝝ ꝗſi ſtri
dere ſeꝫ cayphas qui dedit conſilium dicens
expedit uobis ut unus homo moriat̃ pro po
pulo ꝛ ex tunc omnes cõcitabãt̃ ad rabiem
qꝫ ſicut dicitur Johan:xi·Ab illo ergo die
cogitauerunt ut interficerent eum ideo ꝑꝰ
cum periculo ſue uite in medium eoꝝ ſe in
geſſit treñ.ii. Apparuerunt ſuper te os ſuum
oẽs inimici tui ſibulauerunt ꝛ fremuerunt dẽ
tibus ꝛ dixerunt. deuorabimus

Neqñ dicat inimicus meus ꝑ̃ualui aduerſus
eũ veruꝫ petit liberacionẽ ſuam dicens Re
ſtitue aiam meam ſeꝫ corpori meo a maligni
tate eorum ideſt a ſeuicia iudeorum ꝛ a leoni
bus ideſt ab eiſdem iudeis qui quaſi leones
ſeniunt Reſtitue unicã meam ſeꝫ aiam que
dicit̃ unica qꝫ fuit oi humano auxilio deſtitu
ta ꝛ ab oĩbus derelicta paſſione ꝑſ. nõ ẽ qui
requirat aiam meam unde rectus Jero ꝛ. bꝫ
a leonibus ſalutariã meam Alio exponit̃ ver
ſus iſte in perſoñ cuiuſlibet fidelis afflicti cui
longa uidet̃ dilacio auxilii unde ꝛ primo in
nuit predictam dilectionẽ dicens domine qñ
reſpicies ſepe deus occulo mie ſue afflictiõ
reſpicit qñ ſe reſpici non credit qꝫ ſicut dicit
grego. in moral. ſepe mã deſideria qꝫ celeriter
non ſunt exaudita ꝛ ꝙ ipleri cõcupite petimꝰ
ex ipſa inſtãs tarditate proſperant̃ ꝛ iõ bea
tus Johannes ſuper illud. aſſimulat deum ĩ
hoc medico ſic dicens quõ eſtuãs febribus a
quam frigidam poſtulet ꝛ dicat ad medicũ
uim pacior crucior uror exãuior uſqꝫ medice
clamabo ꝛ non exaudies ꝛ reſpondeat ſapiẽ
tiſſimus ꝛ clementiſſimus medicus ſcio qua
tẽpie vetro dare quod poſtulas non miſerior
modo qa miſericordia illa crudelitas eſt ꝛ uo
luntas tua contra te petit ira ꝛ dominus no
ſter ſciens clemencie ſue pondera atqꝫ meſu
ras interdum non exaudit clamantem ut eũ
probet ꝛ magꝭ prouocet ad rogandum ꝛ qua
ſi igne examinatum inſtionem purionem faci
at hec Jeronimus veruꝫ ponit ſuam peticio
nem dicens Reſtitue animam meã ꝛc̃. unica ĩ
propoſito uocat̃ anima quia unuſquiſqꝫ tan
tum unam habet ꝛ ideo debet quilibet magꝭ
ſolicitari circa eius cuſtodiam ne una perdi
ta omni careat Deuc̃. quarto Coſtodi teipſum
ꝛ animam tuam ſolicite per leones ue
ro in· propoſito intelliguntur crudeles ꝛ per
ſecutores qui affectu ſaltem in leones tranſ
formati ſunt ſicut dicit ſeneca. libro primo d
clemencia alloquens Alexander magnum q
liſtimacum diſcipulum caliſcenis phi ut ſe ui
dicaret leoni obiecit quit inquit inter eſt oro
te Alexander leoni liſcimiacum obicias an ip
ſe laceres dentibus tuis tuum os rua eſt illa
feritas o quam cupes tibi pocius ungues eẽ
tibi rictum illum edendorum hominum capa
cem hec ſeneca. inimiciſſimus eſt homo homini
leo leoni non nocet lupus lupum non ledit ꝛ.

DOMINE QUANDO Re
ſpicies petit ergo contra hoſtes
ſuos auxiliũ primo uero ponit ſu
am peticionẽ. ſecundo ꝓmittit
graciarũ actionẽ ibi confitebor primo uero in
nuit auxilii longam dilectionem ꝛ ſecũdo pe
tit ſuam liberacionẽ quantũ ad primũ dicit.
querendo. Dñe qñ reſpicies ut ſibi libere
me de ptãte illoꝝ reſuſcitando me quaſi di
cat me diu differat ꝑſ. Illumina oculos ꝛc̃·

unde ⁊ Dan.xi.scribit Conclusit ora leonū ⁊ non nocuerunt michi quia coram eo iustitia inuenta est in me ;

ONFITEBOR TIBI in ecclesia ⁊c.hic promittit graciaꝝ actionem dicens confitebor .scz confessione laudis ⁊ graciarū actionis cum restitueris animam meaꝝ a malignitate hostium semper enim quando optinemus ⁊ petimus deo gracias deuotas agere debemus alioquin effectum finalem petitionis non consequimur dicit enim bern. in quodā sermone multos uidemus usqꝫ hodie satis importune petentes qđ sibi deesse cognouerunt sed paucos admodum nouimus qui dignas super acceptis beneficiis gracias agere uideātur nec.reprehensibile est ꝙ instanter petiꝫ sed plane peticionem negat effectum ꝙ iuuemur in graui hec bern.idem dicit ps. Confitebor tibi domine in toto corde meo quoniā audisti uerba oris mei ; istam graciarum actionem debet homo soluere in eccā idest extra in ecclesia non solū numero sed ⁊ merito . idem autem in proposito intelligit per ecclesiam magnam ⁊ per populum glorie dicitur enim in ecclesia magna propter multitudinem filiorum dicit autem populos grauis propter magnitudinem dignitatis ⁊ meritorū nam in hiis quorum ualor ⁊ dignitas pondere mēsurat tanto res est preciosior quanto grauior dignitas autem ⁊ ualor noster pondere mēsurat ꝓuer.xvi.Spūum ponderat est dominꝰ unde nullū recipit in thesaurū celestē donec ponderet ex sua grauitate noscat ualor eius leuit:xxvii.Omnis estimacio sicio scūarii pōderabit idest caritate . Legit in gestibus Alexandri . magni qđ lapidem habuit quādā qui se positus in statera plus ponderauit quaꝫ aliquid qđ in opposita parte statere poni poterat sed quando cum puluere ponebatur in statera minus ponderauit quaꝫ aliquid quod in opposita parte poni potuit sic ⁊ anima racionalis quando ponet ad examē diuini iudicii si autem per se sine puluere idest absque amore puluerис idest terrenorū inueniat nichil ita ponderosum idest preciosum inueniet quod probat bernhardus. in meditacionibus suis ⁊ habet supra illo uersu . Dñe adiutor meus ⁊c.un hec est illa preciosa margarita pro qua celestis negociator uendidit oīa que habet ⁊ eā īo dicit ꝓu. Quam cōmutacionē dabit homo pro aia sua ⁊ eccle.xxvii. Non ē digna ponderacio continentis aīe si pulueri terrenorum inuent admixta .nichil minus ponderat in statera diuina eccle.xix.tolletur de numero eiꝰ aia ⁊ ysai.xlix.hec dicit dñs ad conuertibilem aiam ⁊ abhominatam gentem ergo secundum consiliū apostoli tyt.ii. te ipsum prebe exemplū in grauitate . uel dicitur populus fidelis populus grauis propter magnitudinem constancie ⁊ infirmitatem .in bono res enim grauis a uento uel impulsu facili non mouet sic enim populus dei a uēto temptacionis uel in utilis doctrine eph.i.nō simus puuli fluctuātes ⁊ circūferamur oī uento doctrine ⁊ ideo dicitur populus ille grauis idest constans ⁊ fortis unde textus Jeroni.habet populo forti uegecius libro primo ; querit de militibus eligendum utꝫ debeāt esse de agris uel de uillis ⁊ rādet qꝫ nunquam fuit dubium quin de agris essent apciores plebs enim rustica que extra sub dumo in labore nutrit aptissima ē nam mortem minus timet qui minus deliciarum uouit in uita similiter dicit phūs libro primo ꝓconomice ꝙ ad fortitudinē maxime prodest georgica .i. exerciciū in cultura ꝛre qui eni sic exercitāt efficiunt potentes ad foris laborandum est contra hostes preliandū nā istoꝝ soloꝝ res extra.habitacionem ciuitatis sunt sic est de populo dei qui cōtinue in georgica .i. in cultura propii corpis exercet eradicando plantas nocius ⁊ serendo ac plantando bonas utiles cauēs ne spinas solū ne tribulos gerinet ⁊ iō fortes efficiūt ad laborandū foris extra mundum istum qꝫ res istorum extra habitaciones huius mūdi sunt utpote quoꝝ cōuersacio in celis est ⁊ minus deliciosꝝ uorūt in uita ⁊ ꝓpter hoc ecia audacius hostibus se opponūt ysai.xxv.Laudabit te populus fortis

ONIBUPER IRACUNDEāt michi ⁊c.prius petit hostibꝫ subtrahi nocēdi poiam i ista ꝑte ps petit ꝑs.ab hostibꝫ subtrahi exultacōis meteriā ⁊ prio petit ꝓpter aduersariorꝫ maliciā scdo ꝓpter dinā iusticiā ibi uidisti ⁊c. ꝑ tio uero petit subtrahi exultacōis materiā . scdo tāgit ipsoꝝ maliciā ibi qui oderūt qntū ad ꝑximū dicit nō sup gaudeāt michi qsi de

ꝺcepta uictoria q̄ aduersant michi iniq̄e
quasi dicat licet gaudiant de mea iniqua
persecucione non tñ super gaudeant de uic
toria acepcione gaudere quando de malo i
nocentis est signū iniurie cum crudelitatis q̄ sicut
dicit senec. libro primo de clemencia tunc ille
dirus morbus ad insaniam peruenit ultimam
cū crudelitatis uersa est in uoluptatem deinde
tangit aduersariorum maliciā cum dicit.

¶ Qui oderunt ⁊c̄. primo aūt describit ma
licie sue magnitudinem qui primo latebat q̄
in corde secundo maliciā que postea patuit
ex uoce Et delatauerūt ꝓmō uero tangit sue
malicie conceptionē. 2° eiusdē paliacōez Qm̄
michi ⁊c̄. quātū ad primū tāgit ipsoū mali
ciam in affectu dicens Qui oderunt me gra
tis idest sine causa nulla enim causa potest
quare homo debeat odire dm̄ cum in ipso nō
sit aliqua racio mali ⁊ per consequens nulla
racio odibilitatis uel pocius iō dicunt odi
ose gratis q̄ odiebant illum quam maxime
tenebant diligere utpote qui maxima ⁊ sin
gularia bñficia contulerat bern: de diligēdo
deo obduplicem causā dm̄ diterim pōt se ip
sum diligendū siue q̄ nullus iusti⁹ siue quia
nullus fructuosi⁹ diligi pōt ⁊c̄. multū quippe
meruit de nobis qui ⁊ in meritis dedit se ip
sum nobis quid enim se ipso melius poterat
dare hec bern. ⁊ tamen de quibusdam cōque
rit̄ per ꝑ. Cum loquebar illis inpugnabant
me gratis ⁊ Job xv. ¶ Odio habuerunt me
gratis deinde tangit maliciam ipsorum i mo
tu dicens ⁊ annuunt oculis qō potest dupli
citer intelligi uno modo qō annuebant occu
lis quasi inuētes q̄ ipsum diligerent ⁊ q̄ si
bi fauerent Alio modo sic q̄ annuebant si
bi inuicem occulis cōcitantes se inuicem ad
malum ⁊ uolentes tñ q̄ hoc ipsū lateret si
cut multi faciunt quando in societate nō au
dent uerbis exprimere suum intencionem do
losam ꝓuer. vi. Homo apostata uir inutilis
⁊c̄. annuit oculis terit pede textus autē Je
ro. habet sic Odientes me frustra occulo et
secundū hoc inuit̄ hic ipsius odii uehemēcia
propt̄ qō non poterant eum sustinere ad ui
dendum occulis enim egris odiosa ē lux que
puris est amabilis ⁊ sic xp̄us qui est lux ue
ra fuit eorum occulis peruersis odiosus qui
tamen apostolis sūme fuit amabilis. ⁊ hoc
patitur quando uenerint ad cōprehendendū
eū ⁊ audito ego sum statim ceciderunt retror
sum uim tante lucis non ferentes unde dicit
Jo⁹. in exposicione psalmi xx. ad principiū
uirginem absq̄ passionibus crucis pulcriot
finit uniuersis uirgo de uirgine qui non ex uo
luntate uiri sed ex deo natus est si enim ha
buisset in uultu occulis uultum quandam ter
ciorum numquam eū statim secuti fuissent a
postuli nec illi qui ad comprehendēdū eum ue
nerunt corruissent hec Jeronimus iō dicere
poterant illud sup̄. secundo. ¶ Grauis ē
nobis eciam ad uidendum ⁊ ꝓpriꝰ cuilibet
eorum illud ad Matth. xx. An occulus tuus ne
quam est quia ego bonus sum Quel alio moto
secundum litteram Jeronimi hic innuit ipsi
us odii radix que fuit inuidia. Nam qui ex
inuidia odiunt. odiunt occulo quia ex bono
quod in alio uident sumunt occasionem odi
endi ex quo solum habent racionem diligen
di unde dicit socrates digni inuidi sunt ut si
fieri posset in omnibus ciuitatibus aures ⁊ oc
culos haberent ut de omni profectibus non
querentur quanta enim felicium hominū sunt
gaudia tanta inuidorum genitus Ecclesiasti
ce decimo quarto. Nequam est occulos lun
di ⁊ auertens faciem ⁊ cetera.

CONTRA QUIDem
pacifice ⁊ cetera: hic tāgit
sue malicie aduersariorum
palliacionem palliabant enim
uerbis pacificis odium suum
⁊ dolus Jeronimus ad azella osculabant̄ mi
chi manus ⁊ ore uipio detrahebant labiis et
corde gaudebant unde dicit. Quoniam mic
hi quidem pacifice loquebant̄. ¶ Quoni
am dixerunt illud Matth. uicesimo secundo:
Magister scimus quia uerax es: ⁊ uiam do
mini ⁊ cetera: ⁊ dum talia loquerent̄ ꝺn
iocundia terre idest iracundia pro terrenis.
Dolos cogitabant timuerunt enim amissionē
terrenorum dicentes illud Johannes undeci
mo. ¶ Uenient romani ⁊ tollent nostrum
locum textus Je onimi habet ꝺn rapina ter
re uerba fraudulenta continant in quo tangi
tur eorum cupiditas nam pro terrenis rapiē
do dolis ⁊ fraudibus insistebantur ⁊ con
tra xp̄m bellabant sicut ⁊ multi usq̄ in pñs
eorum seguaces faciunt quorum fatuitas ex

hoc apparet dicit ei ſueconius libro ve pti. ceſaribus q augustus ceſar preliū ſuſcipien dū oīo negauit niſi cum maioris emolumen ti ſpes quā dampni metus oīoreť nū mini ma cōmoda non minimo ſectantes diſcrimi ne ſimiles agebat eſſe aureo hamo piſcantibz cuius abrupti dampnū nulla captura penſa ri poſſit reuera ſic piſcanť qui in mari huius mundi lucra terrena uenanť nū hamus aure us eſt aia rōnalis que per amorem tempaliū recurunť iſte uere hamus abrūpitť qñ quis pro lucro tpali aiam ſuam perdit ⁊ lucrū tē pale ad ſe totam aiam contraxit ⁊ ſic tū uir diuiciarū ⁊ non ſicut diuicie ipſius uiri ⁊ ſer mus mamone non dīs iſtud aūt dampnū nul la captura recōpenſari pōt ✠Math.xvi.Quid prodeſt hoi ſi mundū uniuerſum lucretť aie uero ſue decrimentū paciatť tales ergo ſunt qui pro rapis terre dolus ⁊ bella contra xp̄m uel proximū pant Job xix.Feruens ⁊ fremēs ſorbet terrā ⁊c.procul odoratť bellum diſſipa gentes que bella uolunt

¶ Dilatauerunt ſuper me os ⁊c. hic tangitť ad uerſariorum maliciam expreſſam ſermone quā tangit primo in ge nerali dicens Et dilatauerunt ſuper me os ſu um quod pōt ēplicit̄er intelligi uno mō q̄ gaudentť contra xp̄m loquebantť in gaudio ei homo ſe delectat ¶ Alio modo q̄ odium q̄ prius occultauerunt expreſſe uerbo oīde bant clamentes crucefige crucefige ⁊ in hoc p̄z magnitudo latentis odii q̄ non potuit p os foris erumpere niſi ore dilatato dicit Al bertus xii libro de aialibus q̄ omne aial q̄ utiť ore ſuo ad figorem ⁊ ad pugnam habet os magnū hiatus ſic utebantť iudei cōtra xp̄i ſtum prouer.30. ¶ Ei qui ⁊c.dilatat labia ſua ne cōmiſtearis qui maledicit patri ſuo Tercio quia non ſolum contra hominem lo quebantť ſed contra deum p̄ſ.Nolite loq ad uerſus deum ⁊ ideo non ſolum ad deuotādū hominem ſed eciam deum eternum ⁊ in mē ſum os ſuum apparuit ad quod neceſſarium fuit magna ⁊ enormis oris dilatacio non enim potuit os ſtrictum tantum uitulum capere. yſai.lvii.Super quem buſiſti ſuper quem di latauſti os ⁊ eieciſti linguam pſalmiſta.

¶ Diparuit ſuper me os ſuum ſicut leo rapi ens ⁊ rugiens dicit philoſophus ſepiō de ani malibus q̄ conculo marino habet os foraci bus animalibus q̄ lapidem ore ſuo accipit ⁊ frāgit ſic ⁊ iſti petram durißimam ,ſcilicet adāmantem qui nullis ictibus frangi poteſt. ezechielis tercio. ¶ Cut adamantem ⁊ ut ſilicem dedi faciem tuam ore ſuo acceperūt ⁊ fregerunt treñ.tercio. ¶ Semitas meas ſubuertit ⁊ confregit me ⁊c. Confregit ad numerum dentes meos ⁊c. Et ideo de ore ipſorum dicit pſalmiſta. Quorum os male dictione ⁊ amaritudine plenum eſt .Deinde tangit predictam maliciam in ſpāli ſic dice runt euge euge uiderunt occuli noſtri. uide runt inquam diu conſideratum malum eius. treñ.tercio. ¶ Eu iſta eſt dies quam exſpe ctabamꝰ inuenimus uidimus: Et ſciendum quod euge euge ſecundum gloſam uel eſt in teriectio congratulantis ✠Math:xxviii: ¶. Euge ſerue bone ⁊ tunc eſt ſenſus q̄ in dei mutuo ſibi congratulantes ⁊ congaudēn tes dixerunt euge euge uñ ⁊ dixerūt ✠Math. xxvii. Ciach: qui deſtruit templum dei ut eſt interiectio irridentis unde ⁊ xp̄iſtum irri ſerunt dicentes alios ſaluos fecit ſe ipſū ſal uū facere non poteſt ⁊ conſimilia yſai.xxvii. ¶ Cui exprobaſti ⁊ quam blaſphemaſti ⁊ ſup quem exaltaſti uocem uocem tuam ⁊ eleuaſ ti altitudinem occulorum tuorum ad ſanctū iſrahel ⁊ cetera. exprobaſti domino ⁊ dix iſti ⁊ cetera.

¶ Deus deus meus ne ſileas ⁊ cetera. hic petit ſubtrahi materiam exultacio nis ab hoſtibus ⁊ hoc prop ter diuinam iuſticiam Et nō ſuper gaudiant. Primo autem petit ne iu dicium differatť .Secundo ut in eodem pro cedatť ibi expurge :Quantum ad primum di cit : ¶ Cidiſti domine lex aliorum ſeuici am ⁊ meam innocenciam Et ideo ne ſileas. ſcilicet diuinum iudicium differendo ne dece das ſcilicet me uoluntati hoſtium exponen do ⁊ abſque auxilio relinquendo pſalmiſta ¶ Ne diſcedaſ.a me quoniam tribulacio proxima eſt. ⁊ cetera : ¶ Poteſt autem uerſus iſte in perſona cuiuſlibet fidelis.

tribulati qui duo petit sez accelerari iudiciū
7 sibi fieri auxilium quant ū ad primū dicit
Ne sileas deus enim silet quam diu malū re
proborum patienter sustinet habac. primo.
Quare respicis contēptores 7 taces conculcā
te ipio iustiorem se quantum ad secundū di
cit domine ne discedas a me tunc deus uide
tur discedere quando hominem in tribulacio
nibus non liberat uel qō peius est qñ ab hoīe
graciam suam subtrahit 7 hoc ē graue 7 dū
nosum Auguste. viii. offi. quid ego sum sñ te
nisi dux 7 princeps aut quid sum cū michi
bene est nisi sugens lac tuum aūt fruens te ci
bo q nō corrūpitur hec Auguste. dicit ps. Con
serua me domine 7c; ubi subdit secundum
Jero. bene michi ñ est sine te dicit Aristo.
octauo de animalibus q apis semp adheret
foramini mellis sui 7 ideo efficit mellius alic
corrumperet 7 generent in eo arene: sic ex
pristus de quo eccle:xii: Breuis in uolatibus
apis 7c:quā diu foramini mellis adheret .i.
mēti nostre ubi repoit mel suauitatis celestis
ipsū custodit alioquin corrumpit tota dulce
do ista 7 generabuntur aranee .idest solicitu
dines mundiales telas idest dolus texentes.

XURGE EB JUDEX
iudicio 7c hic petit ut in iudicio
procedat 7 petit quantum ad
hoc duo uz ut merita cause sue
consideret ut recte sentenciet secundum ibi.
Judica me 7c. primo uero deum excitat 7 se
cundo racionem assignat quantum ad primū
dicit Exurge uidelicet qui uideris dormire:
q iuuare dissimulas unde textus Jeronimi.
habet Exuge 7 uigula 7 procedit illa dormi
cio merito ex nobis q enīz nos dormitamus
7 tepescimus in hiis que dei sūt ideo ipse se
dormientem nobis exhibet in hiis que nos
molestant donec nos ex parte nrā p flagella
excitemur 7 excitati ad deum clamemus ut
nostro clamore ipsum excitemus est autem p
predcā domicio dei nobis periculosa ualde
dicit enim esculapi⁹ libro de mēbris q leo
si in naui existens dormiat nauis mergit pl⁹
solito sic 7 xpistus leo de tribu iuda qui est
semper in naui ecclesie uel etiam bone cōscie
qui dormit modo dicto incipit fortim plus
solito mergi 7 fluctibus cōcutiebat unde Marc. iiii.
Facta procella magna uenti 7 fluctibus
mulcebat in nauim ita ut impleret nauis et
erat ipse 7 cetera. dormiens 7 cetera. bene
est q⁹ iusti necessitate compulsi ipsum excitāt
exemplo psalmista. Exurge quare obdormis
domine exurge unde 7 ibidem dicitur ē.i. Re
spice Quis es tu qui clamas 7 inquietas
regem et ad istum clamorem surgit deus ex
compassione ps. Propter miserium inopum 7
gemitum pauperum nunc exurgam dicit domi
nus uerum racionem predicte excitacionis as
signat dicens et intende iudicio meo quantū
ad sententiam ferendam Deus meus 7 domi
nus meus in causam meam quantum ad pre
cedentem discussionem faciendam dicendum
est quod causa in proposito dupliciter potest
accipi Uno modo secundum quod dicit ratio
nem principii 7 sic causa possessionis xpisti
ex parte sui fuit obediencia ex parte nostra
releuanda miseria ex parte persequenciū gra
uis in uidia psalmista. Judica me deus
7 discerne causam meam sic accipitur causa
Job uicesimo nono: Causam quam ignorabā
diligenter inuestigabam Potest autez 7 uer
sus iste intelligi in persona uiri iusti quasi di
uinum iudicium appellantis eo quod iudiciū
humanum sepe fallit 7 de uita iustorum male
7 uarie pronunciat. Et ideo tripler est
causa Una iudicantis odium dicit enim tho
lomeus inensilogio q⁹ amor 7 odium puer
tunt iudicii ueritatem .uiri autez sancti huic
mundo sunt odiosi 7 hoc quia amant uerita
tem: Ueritas autem sicut dicit Eberencius:
odium parit 7 ideo mundus de bonis male
sentenciat unde dyagenes philosophus sicut
habet in libro de uita philosophorum tinico
idest caninus uocatus est 7 interrogatus q
re sic uocaret Respondit :quia latro ignora
tibus 7 blandientium sapientibus solebat enīz
dicere ueritatem 7 libenter uicia corripere 7
ideo fatui iudicabant eum latrare Jero:uice
simo sexto Judicium mortis est uiro huic .q
prophetauit 7 cetera: Alia causa est.
falsitas testium iudicat enim mundus secun
dum depositionem duorum tōrum testium.
scilicet uisum 7 auditum. 7 ideo sepe huma
num fallit iudicium. nam isti duo non cog
noscunt nisi solum que extrinsecus appent 7
ēt testimoniū phibent de his que intrinsecus

intent ⁊ loco qui de intrinsecis secundū illoꝝ testimonia iudicat sepe male sententiat unde solebat socrates dicere ut habet libro supra dicto oculos ⁊ aures uulgi puta malos testes esse puer. ¶ Testis ipius veritet iudicii ¶ Tercia causa est decepcio proueniens ex equiparancia similium nam inter bonum ⁊ malum hoiem est appens similitudo nimis unde ⁊ dicit Auic. ii can. ꝙ uitrum se habet inter lapides sicut fatuus int homines uitrum enim per artem sic colorat quandoqꝫ subtilitate ꝙ uix discerni potest a gēma pretiosissima nisi ab eo qui nouit optime condicionis gemarū eoꝝem modo sic fatuus colorat exteriius sepe sicut prudens ⁊ bonus eccle. vi. Quid amplius stulto habet sapiens imo ⁊ quādoqꝫ apparet ille qui est. realiter malus melior uiro bono ⁊ ideo solus deus potest de iustis certitudinaliter iudicare unde August. super Johan. omel. xxvii. quicūqꝫ apparuerit in aliq gracia spūali profecto alii dicent bonus est alii non sed seducit turbas unde hoc qr uita nostra abscondita est cum xpisto non licꝫ dicere hominibus per hyemē mortua est arbor ista similis enim est dicere ⁊ quā diu hyems est non apparet estus probat iudicū probat hec August. iudicium dei sine ueritate ps. de multu tuo iudicium meum prodeat.

CUIUSDAM DOCTORIS

secundum iusticiam tuam domine petit ut in causa sua recte sententiet ⁊ primo quo ad se ipsum secundo quo ad alios quos concernit negocium ibi Non super gaudiant ⁊ circa quantum ad primum dicit Judica me deꝫ ferendo sententia ⁊ hoc secundum iusticiam tuam dñe deus meus idest secundum leges tuas uel secundum iusticiam tuam quam a te recepi unde ⁊ alia lra habet secundum iusticiam meā ⁊ est sensus nam iusticia est nostra tanquam recipientis uel seruantis agentis est etiam dei tanquam efficientis principalis ⁊ largientis ⁊ quia effectus magis attribuit principali agenti quam recipienti uel seruanti agenti ideo iusticia que in nobis est magis est dei quam nostra ideo deus omnem iusticiam nostram sibi uendicat ut uidelicet eam sibi reddamus tanquam suam quod facimus gracias agendo et

nos eb eo recepisse recognoscendo bernardꝰ in sermone quodam quòcieus temptacioni resistis toties uincis malignum noli propriis attribuere uiribus noli in te sed magis in dño gloriari dicit ysidorus decimo sexto ethoꝝ. de quarcu spem carbunculi ꝙ folia tartarū ad se rapit ⁊ si sculptus fuerit ⁊ signa cere impresserit quasi quodam animalis morsu partē capere tempest iste carbunculus xpristus est Ecclesiastici trecesimo primo ¶ Gemma carbūculi in ornamento auri idest natura diuina in natura humana assumpta carbunculꝰ iste ad se trahit folia tartarum nam carta ē anima nostra cuius folia sunt intellectus et affectus. ii. coꝝ. iii. ¶ Eplā estis xpisti qui ad se rapit quia sibi uendicant ut in eis precepta iusticie scribat scilicet sculptus autem fuit in sua passione iste carbunculus est post modum cere impressus. nam cera est cor nostrum psalmista. ¶ Sanqnam cera liquescens factum est cor meum cui signa imprimit quando fortitudinis. opera ⁊ iusticie nobis tribuit ⁊ ideo partem sibi capere temptat ⁊ quidem partem non modicam; quia uult quod cor nostrum ascribat sibi opera iusticie tanquam agenti principali ⁊ si non tanquaꝫ agenti instrumentali Gregorius libro tercio bene quod agimus ⁊ dei est ⁊ nostrum dei quippe per peruenientem graciam ⁊ nostrum per obsequentem liberam uoluntatem ysai. xxvi. Omnia opera nostra operatus es in nobis ⁊ Sap: octauo. ¶ Sobrietatem et ⁊ sapienciam docet ⁊ iusticiam. Secundo petit ut recte sentēciet quo ad alios Et primo quo ad persequentes: Secundo ad sibi fauentes ibi: ¶ Exultent ⁊ cetera: Primo autem petit eis auferri iniquam leticiam Et secundo eis inferri iusticiam tristiciam ibi. ¶ Erubescant ⁊ cetera, ⁊ primo petit auferri leticiam extrinsecus in uerba prorumpentē Secundo intrinsecus imanentem ibi non dicant quantū ad primum dicit Et nō supgaudeant michi seꝫ michi insultādo uñ textus Jero. ē Nec insulcēt michi ꝙsi uicteres in cā uel psecucione mea ⁊ huius petricōis effectus patuit in resurrectione qñ ei putabāt eū fortius tenere in manibus eoꝝ lapsus est ps. In hoc cognoui qñ uoluisti me quoniam non gaudebit inimicus meus super me. Potest autem ⁊ istud itelligi i psoā uiri iusti tēptati q petit

ne a tempꝛacione uincat ꝙ eſſet occaſio dō
ſtibus ſuper gaudendi eccle.xviii. & ſpōnerta
ſue tue concupiſcencias eius faciet te in gau
dium inimicis tuis.

ON DICAMUS IN Lor
dibus ꝛc. ꝓtit hic ſubtexit ob
hoſtibus leticiam intrinſecus cor
di imanentē dicens non dicāt in
cordibus ſuis euge euge aie noſtre quaſi ſeꝝ
ſibi ipſis in animo congratulātes de victoria
& tāquā uincere ꝙ uolebant Nec dicant ſeꝝ
uoraciter deuorabibus eum qō uerum fuiſſet
ſi ſic eum in monte tenuiſſent ꝙ non reſur
rexiſſet & diſcipulis apparuiſſet nam qō deuo
ratur totū latet & obſconditur ſed bolus iſte
fuit nimis groſſus qꝛ ꝓpter hoc fuit gigas gei
ne ſubſtancie & ideo hoſtes eaꝝ corpoꝛales quā
ſpūales querentes deuorare ſuffocati ſunt et
ipſum cito euomerunt dicit Auic. ſeptimo ō
animalibus ꝙ leo tranſglutit ſubito cibū ſuū
ſine maſticacione & ideo euomit cōmeſta ſic
dyabolus & etiā populus iudaycus ꝓpter tum
tranglutire uiſus eſt ſed non bene maſticaue
runt ideſt non deliberauerūt quātus erat quē
rapiebant imo & iō non maſticauerant .qꝛ di
uinitatem ab aia uel corpe ꝓpter ſeperare ñ
poterat & ideo integram diuinitatē ſumebāt
puer.i. Deglutiamus eum ſicut infernus ui
uentem & integrum & idci eo non poterant
eū retinere Job xx: Diuicias quas deuoranit
euomet & de uentre eius extrahet eas deꝰ ſpe
cialiꝫ .autem ipſe dyabolus uolens ꝓpter hoc
uomere nō ſoluꝫ ſuffocatꝰ eſt ſed non fuit per
eſcam illā homo captus .eſt enim dyabolus
piſcis ille de quo tobi.vi. Piſcis in manis eri
uit ad deuorandū eum ſed deus pater hanc
quādam fecit contexens genealogiam a pmo
homine uſqꝫ ad ꝓpter eū cuius uñ extremita
tem in manu ſua quaſi tenuit Luce.iii. q fu
it adam qui fuit dei in alia uero extremitate
erat hamus cū eſca ideſt diuinitas in carne
que in ꝓpter uiuēbat unde i fine genealogie
ꝓpt.d. Matth.i. De qua natus eſt ihūs q uo
catur ꝓpter & ut predictus hamus dicte li
nee fortiter adheret factus eſt in extremitate
predicte linee quidam nodus non ei predicā
linea in ſuo fine recta fuit ſed quaſi curuata
ut nodū faceret non ei dicit in fine Joſeph
gemuit uirilem ſicut in predecentibus dicitur
Ebrahem gemuit pſaac & ſic de aliis ſed dici
tur ſic Job gemuit Joſeph uirum marie de
qua natus eſt ꝛc. ſic igitur iſte poſitus fuit in
hamo ut caperetur piſcis iſte unde dimiſce
mus libro tercio aduenit itaqꝫ mors & tranſ
glutiens corporis eiꝰ diuinitatis hamo trāſ
figitur & inexcuſabile & inſuperabile guſtūs cor
pus dyabolus corrūpitur & omnes reducit
quos quondam tranglutiuit Job xl. ¶ In
oculis ſuis quaſi hamo capiet eum & in fudi
bus ꝓforabit ideſt nares eius & racio eſt : qꝛ
uidebat ꝛ ꝓpter hoc ſiluit gen.xxxvii. Beſtia deuora
uit Joſeph & ibiō uera peſſima uenenauit eū
pōt aūt & uerſus iſte intelligi in ꝓſona cu
libet fortis potentie & contra hoſtes ſuos ſpi
ritus es ne letentur de ſua ruina in culpaꝫ &
ne ab ipſis rapiat ut in penam quod eſt bol
lem uenenare .i. pet.v . Aduerſarius uester
dyabolus ꝛc. circuit querens quem deuoret
erubeſcant ꝛc.

RUBESCANT ET RE
uerant ſimul ꝛc. hic petit hoſti
bus ſuis triſticiā ſiue penā & poſ
petit eius penam pro eoꝝ iniqua
exultacione ſecundo pro eoꝝ ipſa inſultacōne
ibi Induant ꝛc. quantū ad primum ſciendū
qō uerſus iſte poteſt exponi in malo et in bo
no In malo quidē de mala erubeſcencia que
erit in die iudicie coram deo & angelis eſt ei
erubeſcencia ſecundum dam. timor in exſpec
tacione cōuicii qō quidem cōuiciū mali audi
ent quando in iudicio ꝛ ꝓbuntur peccata
ipſorum Similiter & reuerencia poteſt accipi
in malo ſeꝝ pro timore quo quis timet penā
quam oportet ipſum neceſſario ſuſtinere tan
quam a ſuꝑiore cui reſiſtere nequit inflictam
ꝑ. Sed & lingua mea meditabitur iuſticiam
cum confuſi & reuēti fuerunt ꝛc. Iſta ergo
duo ꝓpter ſeu pocius predicit hiis q gra
tulantur malis ſuis ideſt leticiam oſtendit de
malis que paſſus eſt Alio modo poteſt expo
ni in bono ſcilicet de bona erubeſcencia qui
adducit penitenciam dicit enim beatus Au
guſtinus qui erubeſcit actus ſuos ꝓpria eſtiō
cione dāpnat & ſi nec. epiſ. xxvi. ad lucillum:
Timendus eſt pudor qui quam diu in anima
durauerit aliquis bone ſpei locus erit ſciendū

est autem ꝙ erubescencia non solū penitentiam de peccato precedit . sed eciam multo magis cōmittat quanto enim quis magis ē ingratus tanto magis erubescit de cōmissis. unde dicit ysidorus xviii. ethiōr. ꝙ apud romanos hii qui in curribus triūphabant colore rubeo pliniebant in signū ut dicit ꝙ ipsi imitabant diuini ignis effigiem sic ꝛ q de hostibus triūphauit quasi colore rubeo linitur dū erubescencia profundit ꝛ est signum ꝙ diuinum ignem imitat .qz iam in caritate deo assimulat : duo aūt sunt que nos ad erubescenciam mouere deberent uz consideratio proprie turpitudinis hem.in sermone qui incipit Filii memorare ꝛc.erubesce ꝙ p cōsorcio angelorū consortium sortitus es peccatorum nō modo in necessitatibus corporis sz etiā in afflictibus cordis ꝛc. Nam qō peior ē in recto corpore carnata est anima ꝛ in corpe manet humane anime similitudo in aīma uero bestiali similitudine mutata est similitudo dei hec hem.i.esdre nono Erubesco leuare faciem meam ad te quoniā iniquitates nostre multiplicate sunt super capud ꝛc. Item consideracio dine calsitudinis nos mouet ad erubescenciam sumus ei nos condicionis seruilis ꝛ uilis ꝛ ideo debemus erubescere pro priaz uoluntatem facere cum xpristus rex regū ꝛ dīs dīnantiū ꝓpe uolūtati renūciauit ut nobis exempla uiuendi triburet hem.in li. de contemptu mundi ubi ille multat morte cruce turpat quis suorū delicias seu gloriam sustinere queat flagellat xpristus ꝛ sputis irrisis baiulat scz crucem ꝛ ludibrio factus irrisoria veste arundineo sceptus corona spinea fodit clauis meriatur sceleratus in ligno extendit etiam mortuus vulnerat ꝛ hec intuens quis dicit xpristianus ꝓpriis nichilominus voluptatibus indulgere ꝛ florere uelle in seculo nullatenus erubescet hec hem.ezechielis.xxxvi. ¶ Confundimini ꝛ erubescite super uiis ꝛ reuerencia pōt in bono occidi qz reuerencia secundū Augustī.hic est timor dīn cū amore ista ergo petit xpristus hostibus qui gratulāt malis suis ut scz peiteant ꝛ deum finaliter timeant hebre.xii.Seruiamus deo cum metu ꝛ reuerencia ꝛ cetera.

psalmus.

NDUANTUR CONFU
sione ꝛc.hic petit eoz penā pro
ipsoz ipia insultatōe ꝛ pōt itel
ligi uersus duplicit scz in bono ꝛ
malo exponendo in bono sic petit ut eis cō
fusionem ꝛ pudorē laudabilem similiter ꝛ re
uerentiam laudabilē ut prius tectū fuit i uer
su precedenti qz uero pnia uera duo requirit
scz dolorem de preteritis ꝛ cautelam de futu
ris iō quantū ad primum petit confusionem.
ꝛ quantum ad secundum reuerenciā ꝑ. In
duantur qui detrahunt michi pudore ꝛ opti
tur sicut dyaboz de confusione signanter di
cit induantur qz indumentū est habitus ꝛ iō
confusione seu pudore ꝛ reuerencia induitur
qui hz illa firmiter per modū hitus de difficili mobilis ꝛ non solū per modū dispois facili
liter mobilis sicut multi penitere incipiūt sz
statim occurrente tēptacione penitere desis
tunt ꝛ ad consueta relabuntur ꝛ cā est calor
nimius in calore enī excessiō non pmittit se
homo uestiri imo pocius uestes exuit se uel
renuit uestiri desiderat in tm sepe ꝙ nō te
ne tegit eius turpitudo sic ꝛ multi estuātes
calore concupiscencie indumentū penitencie
ꝙ turpitudinem peccatoris bene oprit secū
dum illud ꝑ. Beati quorum remisse sunt iniquitates ꝛ quorū tecta sunt peccata assumere
recusant ꝛ solum quidam tenuē similitudinē
pnie que nequit oprire turpitudinē peccatoris
assumit que etiam ita breuis ꝙ oio nō sufficit ysai.xxviii.Pallium breue utrūqz oprire ñ
pōt uidet ꝙ dyabolus ei seruit sicut dño
milius tyrannus seruiuit ymaginibus deorum
dicit enī pbūs secundo yconoice de eo q trā
sit per dictas ymagines ꝛ uidens eas habere
uestes aureas abstulit eas dicens uelle eis da
re alias suauiores ꝛ leuiores . ꝛ sicut narrat
ualerius libro primo dedit eis laneas dicens
eas magis congruere tam hyeme quam estati hyemi qz erant leuiores dyabolus ab ymagine dei idest ab homine aufert uestem aurea
am scz penitencie Apoc.tercio :
¶ Suadeo tibi emere a me aurum ꝛ cetera.
Ut locuples fias uestimentis albis indueris.
Ut non appareat confusio nuditatis tue
Et promittit se daturum uestes suauiores
et leuiores . que sunt habitus uicioſi . qui
carnalia sapientibus uidēt suauiores ꝛ leuiores

Nam ⁊Math.xli. Qui mollibus uestiunt in
domibus regum sunt talis non est uestis illa
de qua ysai.xli. ¶ Induit me uestimentis sa
lutis ⁊ indumento iusticie circumdedit me .
Alio modo põt exponi in malo ut sęz illi q
maligna loquũt super me uz michi insultent
do induant confusione ⁊ reuerencia id est pu
dore ⁊ timore in futuro iudicio ⁊ signant di
cit induant qz indumentũ undiqz circũdat i
dutum sic ⁊ dampnati undiqz respicientes
habebunt materiam pudoris ⁊ horroris seu
timoris August. sermone de Perpendimꝰ fra
tres quales erimus in die iudicii. ⁊c. qual erit
illa confusio cum contigerit ꝑ suis peccatis
in conspectu dei ⁊ omnium hominum ⁊ ange
lorũ erubescere qui hic nec unum quidẽ hoęz
se peccantem uult inspicere uel quis pauor
erit deum iratum uidere quam placatũ non
ualet uniuersitas cõprehendere hec August
Ps. Confundant ⁊ perdãt littera Jero. hẽt
sic Induant confusione ⁊ uerecundia ⁊ põt
inter ista duo distingui sic ꝙ confusionẽ sus
tinebũt ꝑ bonis omissis uerecundiam pro ma
lis cõmissis uel sic ꝙ confusio correspondebit
nuditati sue uerecundia autem eorum diffor
mitati neqz enim uerunt qui eos nudos ⁊ de
formes irridebant grego. enim in quadã omel
dicit sic nec contra malignos spũs soliciti ui
giles ipsos irrisores patimur quos ad malum
ꝑsuasores habemus ysai.xlv. ¶ Confusi sũt
⁊ erubuerunt omnes simul abierunt in confu
sionem fabricatores errorum

XULEENS EB LEBẽ
tur qui uolunt ⁊c. hic orat ꝓphe
tus pro sibi adherentibus ⁊ pro
pro ipsis orat dicens Exultent ⁊
letentur qui uolunt iusticiam meam id est qui
uolunt iusticiam meam imitari ⁊ non suã stra
ture uel qui uolunt iusticiam meã id est quibz
cõplacet iusticia mea ⁊ tales sunt solum iusti
licet eĩ omnibus placeat diuina misericordia
solis autem iustis placet iusticia ꝑphe ¶ Leta
bit iustus cum uiderit uindictam . Secundo
eos ad laudes dei inuitat ⁊ primo uerbo de
inde exemplo ibi sęz ⁊ signa ⁊c ⁊ quantũ ad
primum ait Et dicant semper magnificet do
minus id est magnificet usqz ad finem seculi
uel ꝑpetualiter in cordibus electorum uel aliter
sic dicant semper màgnificetur dominus .i.
semper magnificent deũ ipm laudando ⁊
laudes dicendo illi autem sic dicant qui uo
lunt pacem serui eius id est pacem xpisti sęz
qua xpistus fecit ephesii. Ipse est pax nostra
qui fecit utraqz unum uel quam ipse dedit .
Joban. xiiii. Pacem relinquo uobis pacẽ meã
am do uobis sic uel quam ipse hẽri precepit
⁊Math.v. Pacẽ hẽte inter uos hrã Jero. hẽt
sic ⁊Magnificet dominus qui uult pacem ser
ui sui hoc est enim quod deus requirit i seruis
suis sęz pacem quo ad alterum ⁊ hoc duplici
ter uidelicet in sermone ut alter alterum non
o endat unde bern. in quodam sermone con
pans religiosus ventribus qui intra se nichil
pati possunt dicit sic non est dolor eorum .
Quia nichil tam horrendum et horribile
est sicut murmur ⁊ discretio in congre
gacione hec bern. pallidius libro primo dicit
ꝙ apibus locus ille exosus est qui ad humã
nam uocem falsa imitacione respondet ideſt
ubi resonet echo ubicũqz uero sunt murmu
raciones ⁊ discensiones uerborum ibi est fal
sa imitacio uocis ⁊ resonat quasi echo dum
unus malum uerbum profert ⁊ alter malum
pro malo respondet xpistus autem qui api
cõparatur eccle.xli. Breuis in uolatilibus apis
⁊ initium uteris habet fructus illius talẽ lo
cum habet propter quod ⁊ ipse docebat .
⁊Math. quarto Inquacũqz domum intraueri
tis primum dicite pax huic domui ⁊ apostol
li. thim. iii. Seruum domini non oportet liti
gare similiter uult deus pacem ergo proximũ
in opere ut sęz alter alterum non ledat istud
autem est difficilis hominibus in mundo de
ditis quibus nititur sibi appropriare ꝙ in uti
litatem cõmunem cedere debent . sed in ser
uis dei qz mundana non querunt non ẽ hui
difficile dicit enim sene. quietissime uiuerent
homines si hec duo pro noĩa meum ⁊ tuum
de medio tollerent Auicenna narrat octauo
de animalibus ꝙ aquila non uenatur prope ni
dum suum ⁊ dñt aliqui ꝙ causa est qz non
uult prouocare contra se odium fugitiuorum
sic debent serui dei nam mundus iste est solũ
nidus eius ⁊ racio est qz nidus ordinatur ad
ordinandum ⁊ pullificandum solum unde cõ
pleta pullificacione deseruit aues nidos su
os sic sancti solum ad hoc sunt in hoc mũdo
ut ouent per bonas affectiones ⁊ pullificent

per bonus operationes quibus cõpletis .i. perfectio numerorum suorum meritorum colluntur ō mundo isto.uolūt autem iustus mūdum istum uenari scientes q̄ ab hoc oritur odium finitiuorum.i.hominum mundanorum et ideo diligentes eorum pacem ꝛ amorem a ibi querunt sibi predam Rom.xii.Cum hōibus omnibus pacem habentes.et hebr. xiii Pacem sequimini cum omnibus ꝛc̄.

Ed ꝛ lingua mea meditabitur ꝛc̄ hic inuitat ad deum laudādum sui exemplo promittit autez duo .s.laudationem ꝛ laudis continuationē q̄ntum ad primum dicit ¶ Sed et lingua mea meditabitur iusticiam tuam.ubi est aduertēdum q̄ non sufficit deū laudare ore nisi et laudetur corde ne dicat deus illud Math xv.Populꝰ hic labiis me honorat cor autem eorum a me longe est iō hic tangitur utrumq; nam meditatio ad laudem cordis lingua uero ad laudem oris pertinet dicit hic aug. tota uox ipsi consonet cordi ut quod ē cordis detur ori cum sit lingua mea meditabitur et ita debent esse in nobis quando deū laudamus.quia sicut dicit Ber.in sermonibꝰ oblō nostre laudis quam immolamus deforis esse debet .affectuosa ut mens concordet uoci fructuosa ut edificationem pcat audiendi gratiosa ut placeat conditori hec Ber .quantū ad primū ¶ Os iusti meditabitur.promittit autem q̄ lingua sua meditabitur iusticiā hoc est enim ꝓpium iustorum .iniustorum enim lingua ꝛ si aliqua meditetur non tñ meditatur iusticiam sed iniusticiam p̄s ¶ Lingua tua continuabat dolos.dicit enim phūs libro de regimine principum q̄ quando in pectore superfluitates congregantur ligua efficitur ponderosa sic̄ inproposito pectus enim plenum est superfluitatibus q̄n cor occupat circa terrena et congregationem terrenorum uel quando occupatur circa uana ꝛ minus utilia et ex hoc prouenit ponderositas in ligua ut scilicet non se celestibus uel utilibus sz solum de terrenis que deorsum trahunt uel de inutilibus loquatur zachar.xiiii . ¶ Lingua eorum tabescet in ore eorum.deinde promittit continuationem dicens.tota die laudē tuam.s.lingua mea meditabitur iusticiaz dicit hic Aug . tota die laudat qui omnia bene agit nec desinit deum laudare qui non desinit bene agere qui non desinit iustus esse omnia bene agit et laudat deum tota die hec Aug. exemplo autem cristi qui hoc dicit debemus et nos qui cristiani sumus semp laudare gregorio.mirum est q̄ homo semper nō laudat qt quelibet creatura ad deum laudandum semp inuitat p̄o ¶ Benedicam dominum in omni tempore semper laus eius in ore meo.Alio exponitur uersus iste de lingua scz mentis.sicut enim est duplex uerbum scz mentale.quo quis dicit in corde suo et uocale quo ore loqtur ita est lingua duplex scz.mentis et corporis.lingua igitur mentis est que meditat iusticiam et tota die laudem dei.dicitur libro ō proprietatibus rerum q̄ aries non solum ruminat uigilando sed etiam dormiendo.sic et qui fortiores sunt in grege domini ruminant uigilādo quam dormiendo diuinam iusticiā ruminare idest meditari et ad memoriam reducere debent dormiunt autem quando uacant contemplationi sed uigilant quando insistunt operationi Jeroni.ad marcellam habeāt ceteri suas opes serico niteāt ꝛc̄ uestre diuicie sint in lege dñi meditari die ac nocte p̄s ¶ Quomodo dilexi legez tuam domine tota die meditatio mea est. ¶ In finem sermo dñi p̄s dauid ꝛc̄.In isto titulo nihil est quod nō sit in aliis titulis habitum frequēter excepto qđ hic ponitur sermo domini cuius expositionē nota in glosa ꝛ

Irit iniustus ut delinquet ꝛc̄ In isto mouetur ut mala que facimus nobis ascribamus.bona uero deo quia primo ostendit q̄ homini imputanda sunt mala que cō mittit.scdo deo attribuenda sunt bona que habet uel facit ibi. ¶ Domine in celo ꝛc̄ primo tangit totius mali principium.scdo et illo principio malī processum ibi uerba oris tā git autem duplex principium unum scilicet per se ꝛ est malum propositum et aliud per accidens et illud est remouēs mali impedimētum quantum ad primum ait dicit⁹ i. disposuit seu proposuit iniustus.ut deliquat i semz ipo ꝛ debz ly semz ipo referri ad hoc uerbū delinquat nā peccator omnis in semet ipso.i. contra semet ipsum delinquit.unde ambro. exponens hūc psalmū dicit sic quicquid loqt̄

m i

iniustus iniquitas est que i suum referrtur au
torem. sicut uipere partus qui primo suū sci
dit parentē sibi igitur delinquit ⁊ addit ser
pens aliis infundit uenenum iniustus sibi iniu
stus igit̄ et aliis inutilis ⁊ sibi est nox⁹ hec
ambrosi. uel pōt referri ad ꝙ dixit. nū iniust⁹
ifemetipō dixit ꝙ dupliciter intelligit̄ uno
modo sic dixit in semzipō . i. inpōtente sua
hūt dicere uñ i eo ē dicere male. i. i ptāte sua
ē ⁊ si male sibi. edbz ascribi alio⁹ sic ꝙ dixit
insemzipō. i. penes semzipm i occulto ubi hō
nō uidet sed solus deus tñ de deo nō curat
et si uideat q reputat deuz non cura e ⁊ nō
uelle punire: per iniustū uero pōt intelligi oīs
qui peccat ex hitu ⁊ ex certa malicia et ratio
nabiliter cōstat enim ꝙ omnis predo est iniu
stus ut pz p difinitionē iusticie que unicuiq3
ius suum tribuit sz omnis talis ē predo sedz
iure qui, contra facit predo enim est miles q
ultra stipendiū sibi taxatum querit . ¶ sicut
habetur. xx. ix. i . Militare. omnis autem hō
miles est officio quicūq3 aūt datus ē uite as
criptus ē milicie. Job vii. Militia est uita ho
minis super terram ¶ habet stipendiū sibi
taxatum in celo, scōm conditionem suaz et q̄
litatem laboris post completaz militiam sibi
reddendum similiter et durante malicia ētū
stipendiū taxatum habet qō i presenti recipi
at. i. thim̄. vi. ¶ habētes alimēta ⁊ qb⁹ tega
mur his dēti sim⁹. et luc. iii. Contēti estote
stipēdiis uestris. et iō qui plus i terra querūt
predones sunt et p̄r cōsequens iniusti sunt p̄s
Labor in medio eius ⁊ iniustitia ⁊ nō defecit
de plateis eius usura ⁊ dolus. deinde. tangit
aliud principiū. s. p accidēs ⁊ est remouēs ma
li impedimentum et primo principium illō p
ponit scōo ad conformationem dicit et certū
signum adducit ibi ¶ Qm̄ dolose ⁊c̄. quan
tum ad primum dicit ¶ Non est timor dei
añ oculos eorum maximum impedimentū ma
li est timor dei. puer. xv. per timorē declinat
omnis a malo ⁊ ideo q timore dei caret ha
bet maximum principium mali . dicit autem
timorem dei non esse ante oculos quia nō ha
bet ante oculos diuina iudicia que nata sunt
timorem incutere. dicit phūs xii . de animali
bus ꝙ sensus uisus est in anteriori capitis
ut ea que sunt ante ea uideat illa uero sunt
ante nos que adhuc sunt futura sicut retro
dicuntur fuisse preterita diuina autez iudicia
similiter nobis ꝓponuntur. tanquām futura
deo ad illa maxime respiciendum est sicut di
cit ysidor⁹ xii. etbi. ꝙ anguibus et serpenti
bus ebes usus est et raro in aduersum idest
directum ante respicit et causam assignat q
oculos non habent in fronte sed i tymporib⁹
idest a latere et ideo cicius audiunt quaz as
piciunt sic in ꝓposito nam peccatores totali
ter mūdo dati sunt serpentes quia toto pec
tore in terra serpunt et de terra ōnino uiuūt
gen. iii. ait dominus ad serpentē. quia fecisti
hoc ⁊c̄. ¶ Super pectus tuum gradieris et
terram comedes cunctis diebus . Isti etiam
sunt quibus est uenenum naturale quia cōsue
tudo est altera natura. in consuetudine autē
habent uenenum peccati. licet ergo alia ani
lia habent oculos ante et anteriora respiciāt
iuxta illō ꝓuer. iii. ¶ Palpebre tuo p̄cedāt
gressus tuos. et ieremi. vii. leua oculos tuos in
directum istorum tamen oculi magis scituñ
a latere suo quia solum figuntur in istis tran
sitoriis que iuxta nos sunt ꝓuer. xvi. ¶ Ocu
li stultorū i finibus terre ⁊ ideo prius audiūt
illō Math. xxv. discedite a me maledicti ⁊c̄
et diuinum horrendum iudicium quam uide
ant. quia dañ. xiii. declinauerunt oculos suos
ut non uiderent celum, neqz recordarentur iu
diciorum iustorum:

QUINTUM DOLOSE
egit in cōspectu ⁊c̄. Hic p
bat ꝙ imediate dictum est
videlicet ꝙ non ē timor dei
ante oculos eius ꝙ patet ex hoc ꝙ in con
spectu dei facit dolos q̄ scit deū ōnia cōspicere
et tñ uult malum facere augustin. de uerbis do
mini ipsum time cui cura ē ut uideat te ⁊ sal
tem timendo castus esto et ait si peccare vis
quere ubi te deus non uideat et fac qō uis ; he
bre. iiii . omnia nuda et aperta sunt oculis
eius ¶ Exponitur ātem uersus iste dupliciter uno
mō sic qm̄ dolose egit. s. iniustus in conspectu
eius scz dei. i. deo conspiciente et dicitur dolo
se egisse q̄ exterius coram hominibus voluit
appere bonus sz interius ubi deus despicit uoluit esse
malus ⁊ ex hoc sequit̄ ut inueniat̄ iniquitas eius
ad odium. i . ut ꝓcedat crescendo usqz ad
odiū dei. i. ut deū odiat uel ut a deo hēatur
odio ꝓpter iniquitatez suā q̄buscūq3 enim deus
irascitur solum. quos diligit uero odit nam cor
rigibilibus deus irascitur solum punit enim

eos solum propter correctionez sed incorrigibiles deus odit et ꝺ̄ quando punit eos punit usque ad exterminationem tanquam hostes incorrigibiles uero sunt ypocrite qui coram hominibus sanctos se simulant cū non sint ⁊ est enim totum malum eor intrinsecus occultatum et ꝺ̄ incurabilis ⁊ senec. ad lucill. epi. lxxxviii. omnia uicia inuperto leuiora sunt morbi quo q3 tunc ad sanitatem inclināt cum ex abdito erūpunt ⁊ cumitiem igitur et ambitionez ⁊c̄ mala mentis humane tunc putidissima scias esse cum simulate sanitate subsidunt. hec senec. ideo xp̄s cui ypocritis nūquam legitur pacem nec amicitiam habuisse sed quasi bellū continuū ⁊ Math. xxiii Quid me temptatis ypocrite ⁊ xxiii. ue uobis pharisei ypocrite cū alias uero peccatoribus publicis et pacem et societatem habuit ⁊ Math. xi. ¶ Venit filius hois ⁊c̄ ⁊ dicunt ⁊c̄. publicanorum et peccatorum amicus esse sic enim et membra nostra q̄ scimus ea incurabilia eē incipimus ea odire et uellemus ea precisa fore quamdiu uero curabilia sunt diligimus ea licet grauia sanitatis q̄ q3 permittimus ea durius tractari et affligi Narrat sextus iulius hyginus libro . iiii. q̄ philippus pater alexandri magni cū audisset piciez militem bonum a se alienatum ꝓpter suam magnā inopiam in qua a rege phil ppo non iuuabatur et ideo monebatur rex ut sibi caueret ab eo rndit quid inquit si partez corporis egram omnino abscinderez pocius quā curarem et deinde piciam secretius uocatum ditauit ⁊ fideliorem ac meliorem habuit quā prius. sic et xp̄s in se delinquētes si curabiles sint libentius curat quam precindit et ideo sepius a se alienatos ditat per suam gratiam ut meliores et fideliores inueniatur quā prius. sic patuit in dauid petro. et aliis et ideo talium iniquitas non inuenitur ad odium sed soluz icurabiliū de quibus ꝑ Perfecto odio oderam illos inimici facti sunt mihi ⁊cetera. ¶ Alio modo exponitur uersus sic. Quoniā dolose egit i cōspcū ei⁹ i cōspcū suo ꝓpo. s. examinando propriā conscientiā quaz examinare tam diligenter debuit et debet. Cit inueniatur iniquitas eius ad odium: i. est ut inueniret suam iniquitatem et odiret eam ipsum detestando et plangendo. sed in hoc egit dolose quia eam bene non examinat nec discutit sed superficialiter uel non bene diiudicat sed ponderat multum minus ponderanda ⁊ parū multum ponderanda unde alia littera sic habet in conspectu tuo ut inueniret iniquitatez suam et odisset legitur i uita phōr q̄ theobolus unus de septem sapientibus dicebat cū quis esset domū quereret primo qd sit facturꝰ cum autem intrauerit quereret iterum quid fecerit volebat dicere q̄ ille exit domum suā scilicet conscientie q̄ precedit ad opus faciēdū redit autem quando expleto opere reuertitur ad se ipsum et ideo uoluit innuere q̄ aliquā homo operetur debet bene deliberare de faciē do et postquam fecerit diligenter penes se examinare an bene fecerit uel in aliquo errauerit istud malus non obseruat et ideo sibi competit illud eccle. xix. ¶ Interiora eius plena sunt dolo ⁊c̄.

VERBA ORIS EJUS ⁊c̄

Hic tangit malorum ex principiis tactis et primo uersu processuz ⁊ primo ex primo principio qō ē peruersa intentio ⁊ secō ex secundo principio qō est diuini timoris exclusio ibi . Malitiam āt ⁊c̄ quantuz ad primū processuz in tria peccata. s. oris cordis ⁊ operis quantuz ad primū dicit . uerba oris eius iniquitas et dolus. iniquitas dicit quantum ad nequitiam manifestam. dolus uero quantū ad nequitiam palliatam utroq3 mō enī iniustus uerbis peccat dicit phūs xiii. de animalibus q̄ animalium habentium aculeum quedā habent ipm occultatum infra corpus sicut apes ⁊ uespe ⁊ rō est q̄ aculeus illorum ē subtilis ⁊ ideo faciliter extruetur si esset extra quedā uero habent aculeuz extra corpus sicut scorpiones quoz aculeus ē fortior s3 uir iniustus habet aculeū . i. artem et potentiam nocendi utroq3 modo. naz iniusti utunt aculeo manifesto erga inferiores quos iniuria manifesta opprimūt et in hoc sunt scorpiones ap̄. ix. ¶ Data ē illis potestas sicut habent potestatem scorpiones terre ⁊c̄ . Et cruciatus eoz ut cruciatus scorpionis. cū pcutit hominem hūt autem ⁊ aculeum acutum sez fraudes ⁊ dolos quo utuntur ad pares ⁊ superiores qui si nō occultaretur s3 deprehenderet et paz posset durare ⁊ facere et in hoc sunt similes apibus pongētibus ō quibus xp̄s conqueritur ꝑ Circūdederunt me sicut apes. s3 aduertendū q̄ apes utuntur suo aculeo in sui

m ii.

pnitiē.dicit enī phūs vii.de aialiū ꝙ spes quanto pungunt moriuntur quia cum aculeo intestinū egreditur sic iniusti dū aliis nocent volūs ꝛ fraudiū ipsi ifallibiliter moriunt spi ritualiter nam dū fraus exit in opus prauum pdit ꝛ ipse intestinū .i. uiscera caritatis quib⁹ effusis sequit mors anime .pue.i. ¶ Jpi cō tra sanguinez suū insidiantur ꝛ molīt frau des contra animas suas. ꝛ pe ¶ Cirl sangui num et dolosi non dimidiabūt dies suos. dein de tangit pecm̄ cordis duplex scz omissionis et cōmissionis quantū ad primuz dicit noluit intelligere ut bene ageret q multi mali uolūt intelligere ꝛ curiosa et forsan utilia ad salutē et bonā operationez sed tm̄ malum suū scire et intelligere non ad hoc ordinat ut bn̄ agat et iō scientes ꝛ intelligentes pñt esse sed non sapientes Narratur i uita phō ve aristippo phō ꝙ aduocatus quidā uite eius cāz ipsi⁹ in curia dixit et extollens mīris laudib⁹ aris cipum ꝛ cū pro arispo in causa optinuisset glorians ꝙ pro tanto phō fuisset locutus q̄d tibi inquit pdest phā tua .i. sapientia qui alie no indiguisti patrotinio. qui ait ꝙ sermones q̄ dixisti de me uerisūt quasi diceret ꝙ phā mea fecit me talē esse qualem me laudas ti ideo dicit senec. epistola vi. ad lucillum q didicit et facienda ac uitāda percepit nōdū sapiens est nisi in ea que didicit animus eius transfiguratus est. s. per dilectionē ꝛ operatio nem. et iō dicit deutr. xxxiii. utinā saperēt ꝛ intelligerent.

NEQUITIAM MEDI tatus ē ꝛc. hic tāgit pecm̄ cordis q̄ est pecm̄ commissionis dicens. in iquitatem meditatus ē i cubili suo idest in corde suo uel in secreto qñ scilicet so lus ē eccle. iiii. ue soli, qñ enim hō solus ē tūc diabolus adaucter et potenter homines inua dit et superāt sicut patuit i pma matre nrā iō qui iperfecti sunt nō deberent esse soli nec etiā mali unde dicit senec. li⁹ primo epl'aruz ꝙ crates phūs uidens quemdā adolescentu lum secreto ambulantē interrogauit quid illuc faceret sol⁹ mecū igt loquor cui ille. caue inqt ne cū hoie malo loquaris. i. ne tu ipse sis ma lus cui loqueris geñ ii. non ē bonum hoēm eē solum etc̄. perfecti aūt uiri sepe ad utilitatez suam soli i. absq; consortio aliquius sunt erre rius ꝛ hoc q tūc nō caret bona societate inte rius dicit enī iero. li⁹ primo contra iouinianū sapiens nūquam sol⁹ esse pōt. habet secū ōes qui sunt boni et si hominū copia defuerit lo quitur cū deo nūquam unus solus erit quam cum sol⁹ fuerit hec iero. ¶ Math. vi. ¶ Cum oraueris intra in cubiculum tuū ꝛ clauso hos tio ora. deinde tangit pecm̄ operis dicēs Al titit oi uie non bone. i. ad omnē uiam nō bo nam promptus et q̄si animo presens erat illi sunt peiores ꝛ stolidiores canibus dicit enim ambrosius in exameron omelia .vi. Cibi canis ad diuerticulum uie puenerit singula semitaz ejordia tacitus percuntat ut p oīa rem certitudinaliter cognoscat per quā uiam pdam insequi debeat sic et iusti ⁊ ppi et sanc torum uestigia īsequentur ant equam uiam ali quam tenere icipiant diligenter penes se ve liberant ex scripturis uel doctrinis expertoū et proboz que sit uia recta et non idifferēter sicut fatui oi uie non bene se exponunt quia sicut puer. pvi. Est uia que uidet recta ꝛ no uissima eiꝰ ducunt ad mortē ꝛ prouer. xiv. qui negligit uiam suam mortificabit deide tan git processum mali ex alio principio q̄ ē diui ni timoris subtractio et quantū ad hoc dicit maliciā autem nō odiuit. nam q̄ deum nō ti met maliciam non odit. q̄ prouer viii Dios domini odit malum ꝛc.

DOMINE IN CELO MISE ricordia tua ꝛc̄ hic oñdit omnia bo na que nobis īsunt esse a deo et sibi ascribenda et p⁹ numerat bonoz pri cipia. scdo bona ex ipsis proueniētia ibi. hōes ꝛc̄ primo tangit illorum pricipioz diuersi atē scdo concludit eoz imensitatez ibi iudicia ꝛc̄ quantū ad primū sciendū ꝙ bona que in no bis sunt a deo ex triplici principio pcedunt uidelicet ex diuina mia et ex diuina iusticia etiā ex di ueritate et distinguit soluz in ordi ne ad effectum q̄ i deo sunt unū. distinctio ue ro eoz talis est iusticie attribuunt bona que promerendo recipimus ueritati autē que pro missa sunt nobis ꝛ scdm promissionē prius scāz accipimus misericordie uero attribuuntur bo na que nec meruim⁹ nec ex promisso recipi⁹ cōparatur ergo iusticie mōtib⁹. ueritas nubi bus mia celo quantū ad sui altitudiez. q̄ si cut celum est altius nubib⁹ et nubes mōtib⁹ sic misericordia excedit ueritatē ꝛ iusticiā. q̄ recepturi sum⁹ bōa que nec pmissa sūt nobis

nec etiam meruim⁹.i.coꝛ. ti.ochus nō uidit
nec auꝺ uit que ꝓparauit dominus diligenti
bus se.si anis nō auꝺiuit igitur non sunt ꝓ
misse ¶ Similiter ꝛ ueritas ꝓmissionis diē
excedit iustitiam q plura bona elargitur quā
mereamur quia incarnationis bonum et passi
onis xp̄i non cadit sub merito nostro . dicit
igit̄ ps domine in celo misericordia tua .tū
quā altissima et ueritas tua usqꝫ ad nubes idē
sicut celum nubes sic misericordia ueritatem
excedit uidet̄ ergo q misericordia sit a no
bis maxime elongata sꝫ quasi impossibile q
eā attingam⁹ tū nō est ōnino impossibilis sed
dupler modus pꝫ quo possumus eam optine
re unus est per deuotā orationē.et rō est quia
misericordia dei est de natura grauiuꝫ que na
turaliter descendūt Math.xxiii . ¶ Relin
quens que grauiora sunt ⁊c̄.miam ⁊ fidem ⁊
ꝙ consequens non oportet nisi penetrare celū
et continuo descēdet Breuis aūt oratio celū
penetrat ergo facit ad nos misericordiā descē
dere nisi forsitan inueniat obstaculuꝫ in nubi
bus sed et illō remouꝫ oratio eccle.xxxv.orō
humilitatis se nubes penetrabit ideo dicit ps
Cesptina orō ascēdat ad te domine et descē
dat super nos misericordia tua ¶ Alius mo
dus est ꝙ rectam conuersationeꝫ.habet enim
misericordia dei uirtutem magnam auctorita
tiuam et attrahit ad se miseros. senec li⁹ de
clemētia mia uicina est miserie. habet enī ali
quid qō trahit.q ex ea dicit plinius li⁹ ii. q
aput nilo fluuium est mōs quidā qui intātuꝫ
trahit ferrum q si in calceo hominis fuerit
ferrum totum hominem ad se traheret nec di
mitteret.sic ⁊ dina misericordia naꝫ licet in
ꝓposito iustitia comparetur mōtibus tū con
stat q mia est mōs altior in uertice montiū
qui celos ipos transcendit ps Miserationes e⁹
sup ōna opera eius.⁊ Jac.iii. ¶ Omnia su
perexaltat iudiciū.ferrum aūt est uirtus per
fecta et iō ferruꝫ habꝫ in calceo qui uirtutem
tenet in opere deutr.xxxiii ¶ Ferrum et es
calciamentū eius.greg.xxxiii.l⁹ Mora.ꝓ fer
rum uirtus per es uero perseuerantiam expri
mit̄ sic igit̄ calciatos attrahit mons iste nec
dimittit Jere.xxx in caritate perpetua dilexi
te iō attraxi te miserans tui.uel aliter per ce
lū possum⁹ intelligere uirginē bñdictā propt̄
sue dignitatis excellentiā unō i sermone quo
dam q legitur i titulis et attribuit aug.si ce
lum te uocē altior es.si matrē gentiū dicaꝫ ꝓ
cedis.si formā di appellem digna expsis si do
minā angelo⁊ ꝙ omnia esse ꝓbaris hec ibi ꝙ
nubes uero prius intelligunt̄ appli et docto
res.sicut autem ueritas dei est usqꝫ ad nubes
q mediantib⁹ applis et ꝑdicatorib⁹ ueritas
fidei innotescit et hoc erat ip̄orum officiū sic
in isto celo dicit̄ eē misericordia quia hoc ē
suū officium singulariter dīnam mīam mūdo
exhibere et rō est.q ramus quāto magis frūc
tibus onerat̄ tanto ex pōdere fructuum plus
deorsum inclinat̄ intm̄ q fructū suuꝫ qñqꝫ
singulis transeuntib⁹ carpendum exhibet.sic
et hec uirgo que ramus erat gracilis intantū
ut uirga diceretur ysa.xi.Egrediet̄ uirga ⁊c̄
plus omnib⁹ ramis humani generis fructu fu
it onusta.q non solū spirituali sꝫ etiā corpali
de quo canit̄ Cuirgo dei genitrix quē totus
non capit ⁊c̄ Et iterū uirga desse floruit uir
go deum et hominē genuit.in tm̄ se inclinat
per compassionis affectuꝫ.ut singulis hunc ra
mum ad se modicū trahētibus exhibeat fruc
tum suum cā est pondus illius fructus q etiā
ꝙ cōpassionis affectum semper deorsum incli
natur et ramū istuꝫ sic incuruat q eo mediā
te apprehendim⁹ qō de mia dei percipimus
ber.in quodā sermone de assumptōne qs mi
sericordie tue o benedcā longitudiēꝫ ⁊ latitu
dinem sublimitatē et ꝓfundū queat inuesti
gare.nā lōgitudo ei⁹ usqꝫ ad diemꝫ nouissimuꝫ
inuocātib⁹ eā subuenit uniuersis latitudo re
plet orbem terraꝫ ut tua mia plena sit ōnis
terra.sic et sublimitas eius citat̄ superne in
uenit restauratione et ꝓfundum ei⁹ sedētib⁹
in tenebris et in ūbra mortis optinuit redēp
tionem hec h.ber.Judith xiii ¶ In me an
cilla sua ad impleuit miaꝫ snā.quam ꝓmisit
domui israhel

CUBJCJA BUASJCUS

mōtes dei ⁊c̄ Hic cōparat iustitiam
ad ueritatem ⁊ miaꝫ nā sicut mōtes
se hnt ad celū et nubes.sic ⁊ iustitia
ad miaꝫ et ueritatem ut dcm̄ ē in uersu ꝑce
dēti.Mistice uero exponēdo ꝙ mōtes intelli
gunt̄ uiri sci in qbus relucet dīa iustitia.quia
eā in seipis obseruāt quāuis alios non doce
ant dicit auicen.vii.de aialib⁹ q carnes aia
liuꝫ que pascunt̄ i mōtib⁹ meliorē saporē ha
bēt quā aialiū que pascūt̄ in valle.sic et iusti
q in montē iustitie conuersant̄ et pascuntur

m iii

carnem habent, boni saporis et non solum spiritus eorū sz et caro spiritum subcū sapit que dei sunt iupta illō ps ¶ Sitiuit ī te anima mea quā mltipliciter tibi caro mea. ⁊ iii. Re. ff. deus montiū ē ds eorum et iō dicit ps. Montes excelsi cernis deūm concludit dictorum principioꝝ immensitatē dicēs ¶ Judicia tua abyssus multa. ì. immense ꝓfunditatis ⁊ iō in ꝑscrutabilia. est enī abyssus ꝓfunditas aq̄rum immesbilis uel in pōderabilis scōm ꝓsiderum sic et diua iudicia. Roma xi. quā incomꝓhensibilia sunt iudicia ei⁹ et iō difficile est ⁊ periculosuz per ista iudicia transire et tñ hō opus est añquz ad patriaz ueniamus nā filii israhel ꝑ abyssuz transierunt. ps deduxit eos in abyssis. ¶ Grego xxxiii. libro mora. positas supernī iudicii nullatenus uitat sz est hic cōsiderandū q̄ in isto abyssō quam transituri sumus sunt duo grauia pcta. uidelicet periculū p. esentis tribulationis qua etiā electos suos ds affligit ⁊ future damnationis q̄ reprobos punit primū est quasi silla. est enī silla. secundum ysido. xiii. etbi. saxū grāde mari ingens et ē nauigantib⁹ piculosum. q̄ naues frangit et mlti sunt qui aduersis huius uie frangunt scōm est caribdis. q̄ secundū ysi. caribdis dicitur q̄ gurgitib⁹ occltus naues absorbeat q̄ et facit etiā damnatio propter quod petit ps ¶ Neqz absorbeat me ꝓfundū multi autez uolentes uitare sillaz incidunt in caribdim q̄ est periculum grauiꝰ. q̄ ubi absorbtus postmodum nō compet ⁊ iō quia int̄ ista duo non est uia media ꝑ sillaz meli⁹ est transire ecc. xiiii. ꝑ mltas tribulationes oportz intrare xp̄m et iudic. viii. ¶ Per mltas tribulationes trāsierunt fideles. tñ uolētes transire oportet habere tra. s. rectorem oportunuz de quo ps dicit dns regit me xp̄m ¶ Et si ambulauero in medio umbre mortis non timebo xp̄m. uentū prosperum de quo ps spiritus tuus bonus deducz me in terrā rectā. ⁊ uas integrum q̄ est difficilius inuenire sunt aūt due naues quib⁹ trāsit. s. fides uera marc. ult. x. ¶ Qui crediderit et baptizatus fuerit saluus erit. ⁊ conuersatio scā ps Non derelinquet sanctos suos in eternum conseruabunt. sz est de mltis sicut narrat ualerius li⁹ vii. de quinto fabio q̄ cuz regem antiochū bello superasset et ex pacto inter eos medietatē nauiū acciperēt diuisit eos in duas partes ut antiochū tota classē priuaret sic facit dyabolus postquā hominē uicerit nā homo cōcedit sibi medietatem sue classis credens q̄ erit contentus recipe conuersationem et relinquere sibi fidem sed dyabolus diuidit utranq̄z q̄ non totaz conuersationez uendicat sz aliquid reliquit homini de bono unde a multis continentiam aufert et relinquit pacientiaz uel econuerso et sic de aliis ⁊ eodē modo est de fide. nā relinquit homini partez fidei puta illā que respicit preterita ut ē icarnatio resurrectio et xp̄i passio et aufert spē de ꝓmissione et punitione et resurrectione et huius crisostomus ⁊ omelia liiii. in imperfecto. si uero credis futura q̄re non des simplū ī terra ut centupluz capias in celo ps igit̄ q̄ precedentis classis tota inutilis reddit et iō nō pōt ista picula secure transire et hec uerificabitur illō exodi xv. ¶ Abyssi operuerunt eos descenderunt in ꝓfundū q̄si lapis etc̄.

OMNES ET JUMENTA salubia ꝛc̄. Hic tangit bona et p̄dictis principiis ꝓueniētia

et primo bona illa tangit. secō ea petit ibi. ꝑtende etc̄ ¶ Primo autez tāgit ea que sunt bonis et malis communia. secundo uero ea que sunt bonis ꝑpria. ibi Filii autez quantum ad primuz dicit homines. i. rōe utentes et scōm rectam rationem uiuētes et iumenta. i. peccatores recta ratione carentes salubia scz corporaliter ꝓuidendo scz ea que sunt necessaria eis ad salutem corporalem facit enim solem suum oriri sup bonos et malos et pluit sup iustos ⁊ iniustos ps ¶ Producens fenū iumentis et herbā seruituti hominum: et illud ꝓcedit ex magna mi'ericordia que. ita late se diffundit et iō subiungit. quem admodū mltiplicasti miam tuā ds. littera sūt Jero. habz q̄ preciosa ē misericordia tua dñe quanto gēma enim uirtutez suaz ostendit tanto est ꝑciosior dicit enim ysidorus xvi li⁹ ethi. q̄ inter carbonculos ꝓciosior est qui uidet fulgere et quasi ignem emittere cuius fulgur nec nocte uincitur lucet enim ī tenebris adeo ut flāmas ad oculos ubret. sic et diuina misericordia in hō maxime ostdit ꝓciosa q̄ ignez diuine dilectionis qua diligit ōnia que fecit ex se emittit in tñ ut etiā in tenebris peccatoꝝ lucent nec uinci possit nocte et caligine uiciorum q̄m ex se flammas emittat sup̄. xi. Miserearis

omnium dñe: diligis enim oīa que sunt ⁊ nihil odisti eor que fecisti: ignanter uero p hominē intelligunt boni rōne recta utētes: dicit enī seneca epī. xiiii. sed lucilī mūde uestis electio appetēda est hoī natura enī hō mūdū elegās aīal est qui uestem innocentie et ueraz munditiaz amāt hii sunt qui naturā humanā obseruant ⁊ alioquin transformant in iumenta sic enī et btūs aug. xvii. ciuo de ciuitate dei dicit se audisse i italia de q̄busdā mlieribus stabulariis magica arte imbutis que in caseo dabant hominibus uenenū quo hausto uidebant in iumēto transformata et necā onera ad modum iumentoz portabant cōsimile narrat uincentiꝰ in liº iii. speculi historiali dicēs ꝙ tempe leonis pape erant due uetule recipientes hospites p mercede sit cōmorātes ⁊ eodē maleficio imbuteshospitē uero suū si solus uenisset mutabāt in equū uel asinum ut aliud animal ⁊ postmodū ipm uēdebāt quodam die histrionez quēdā uenientē mutauerūt in asinū mltū inde lucrātes qz p miraculum gestuū detinebat transeuntes ⁊ nā ad imperium eoz mouebat non enim ꝓdiderat istellem̄ sz loquelaz audiens hec uicinus emit asinū magno ꝑcio. sed dicebāt sibi ꝙ asinū ab aqua custodiret tandē incaute custoditus in pximū lacū se ꝓiecit et ꝓpriam figuram recepit cūqz a custode ut obuio scisciteret si asinuz uidisset ille dicebat se esse: famulꝰ uero rē ad dominū detulit: et dñs ad papā leonez cōuicte autem uetule confitent se hoc feci. se tales sunt concupie carnis que peregrinis illecebris quibꝰ ps. ¶ Incola ego sum apud te et peregrinus: uenenū dant in caseo caseus enim est corꝰ humanū Job x. et sicut caseum me coagulasti qō dum nimis amamus et eis nimis indulgemus ueneno inficitur quo gustato homines in iumenta transformantur et oneribus portādis deputatur de quibus ps quoniam iniquitates uee ⁊c et seqt ¶ Onꝰ graue grauate sunt sup me ber. in sermone qui incipit negotiamini dum uenio. uel uicīū est et infra hominem uoluptatibus immergi non etiam tibi uideretur ipsis bestiis quodammodo bestialior esse homo ratione uigens nō uiuens conuersationem dignam deputatione nature se ipsum confondēs. hec ber. sed aduertendū ꝙ per aquam recuperauit hō figuram suam. quis aquis penitentie de iumento fit recuperatio humanitatis amisse de ista transformatione moraī que non est sine arte dyabolica dicit ps ¶ Homo cuz in honore esset non intellexit. comparatur enim iumentis ⁊c digne sunt iste uetule ut mulcēt morte per austerā penitentiā. qz exo. xxi ¶ Qui furatus fuerit hominem et uenditerit eum conuictus nore morte moriatur

ALIA LECTIO HOMINUM ⁊c

hic tangit bona que a deo ꝓueniunt sicut bona sp̄alia et primo tangit remotionem mali. secōo collationem boni ibi inebriabunt quantum ad primū dicit Filii autem hominuz. i. elci xp̄o conformes qui se filium hoīs uocat In tegmine alaz tuaruz. i. in tua ꝓtectione sperabunt. comparat xp̄s seipm galline mat. xxiii. ¶ Quemadmodū gallina congregat pullos suos sub alis: et hac similitudie utitur hic ppha unde sicut gallina contra miluum pullos suos alis suis ꝓtegit et ad matrem uiso miluo refugiunt. ¶ Sic elci a xp̄o contra dyabolū et hostiles inpugnationes ꝓtegunt ad ipm confugientes. uel possumꝰ p alas xp̄i intelligere duo testamenta in quibꝰ nobis bona eterna ꝓmittuntur ⁊ iō sperare in tegmine alarū dei ē sperare bona ibi ꝓmissa ps ¶ In uelamento alaz tuarū exultabo. ¶ uel aliº potest intelligi ista similitudo: uidelicet de cubatione galline super oua. fouet enim ea tegmine alaz suaz et corpis donec uiuificent in pullos ⁊ de testis suis in liberum aerē fracta testa ꝓcedāt et sicut dicit phūs v. de animalibꝰ uniuersaliter si gallina non cubauerit sup oua sua corrumpent sic et de xp̄o et filiis hominum. nam filii hominum sunt quasi oua quā diu sunt in mundo isto sicut ouū testa uel etiam testa est corpꝰ terreū fragile quo circūdatur anima xp̄s autem cubat sup oua ista dum solitudine magna uariis beneficiis ea fouet et suo calore. i. amore ea uiuificet. et nisi sic foueret uniuersaliter corrumperentur nec in pullum ꝓficerent uiuificātur autem quotquot spiritum sanctum in se habent. qz Jo. xi. spiritus est qui uiuificat. nec si fouere desistit xp̄s donec p̄dicta testa exeant in aerem liberū ꝙ est quando ex hoc mundo uel ex hoc corpore corruptibili exeant in ueraz lucē. sz ē ō mltus sicut de ouis uenti de quibꝰ dicit auicen. ui. de animalibus ꝙ quantūcunque sub gallina

fouentur tamen non imitentur a suo colore pristino et p̄cōsequens non uiuificant. sic et mali licet a deo foueantur beneficiis uariis nūquam tñ imitentur in bonum nec spm̄ uite recipiunt. et iō tales de tegmine alarum dei nihil utilitatis sperare possunt finalis. q̄ sicut dicitur ysai. xviii. ¶ Qui sperant i domio mutabunt fortitudinē assumunt pennas sicut aquile ¶ Sciendum ē autem q̄ hrā Je. hz In umbra alaruz tuaz sperabunt. uel p̄t h⁹ intelligi ut̄ de incarnatione uidelicet ale xp̄i sint ip̄ius cor⁹ et anima. anima eni est quasi ala dextera et corpus ꝯsi ala sinistra. uel de passione christi et sedm h⁹ ale xp̄i fuerunt duo ipsius brachia de quibus dicit. xxii. Expandit alas suas et assumpsit siue autem accipiantur ale uno⁹ siue alio iste ale solum non obumbrauerunt ipsam diuinitatem in xp̄o sed etiam obumbrauerunt naturam nostram nō quia lucem subtraxerunt sed quia calorem et estum exteriorem ignis infernalis ꝛ interiorem cōcupiscentie carnalis extinxerunt et ideo in umbra istarum alarum sperabo donec pertranse at iniquitas ꝛc̄.

NEBRIABITUR AB ubertate ꝛc̄ Hic tāgit boni collectōez et tangitur duplex bonum conferēdū uidelicet satiationē affect⁹ et aspect⁹ sedm ibi ¶ Et in lumine tuo ꝛc̄. ꝛ primo tāgit ipsius affect⁹ saciationem secdo ponit eius rationem ibi Qm̄ apud ꝛc̄. primo autem tangit refectionis plenitudinem. secdo eiusdē dulcedinem ibi Et torrente ꝛc̄ quantum ad primum sciendum q̄ p domū dei in ꝓposito uel p̄t intelligi eccla militans ut̄ triumphās et iō iste uers⁹ p̄t intelligi uel quantū ad statum presentē uel quantuz ad statuz futurum quantū ad statū p̄mium p̄t dupliciter intelligi uno⁹ de ubertate que est in scripturis sacris et doctrina eccle ebrietas uero inducit oblionem et facit mentis alienationem qui ergo uerbum dei sic sibi incorpant q̄ obliuiscunt terrena. et ab eis alienant̄ uel etiam a ꝓprio corpore isti sic biberūt q̄ inebriati sunt gre. omelia x. sup ezechielem bibit et non inebriat̄ qui ad cognoscendū dei uerbum uenot⁹ sz ea que sunt h⁹ sancti adipisci desiderant si enim i ebriatus esset mentem ꝓculdubio mutasz ut ea terrena non quereret iam uana et transitoria que amauerat. hec gre. de talibus dicitur

a ꝑ⁹. i. ¶ Libistis et non estis inebriati Alio modo potest intelligi de ubertate que ē in sacramento altaris. ibi ē ei uera ubertas q̄ diuina immensitas que nos in ebriat. q̄ totuz appetitum saciat dicit phūs libro de ꝓpietatibus q̄ sitis ē ds̄iderii por⁹ ꝛ cibi fames autem solum est desiderium cibi et ideo diucio⁹ possunt abstinere esurientes quaz scietes quia igitur inebriatio sitim extinguit. iō p inebrionem in ꝓposito intelligit̄ magna repletio appetitus qui non solum potu sz et cibo repletur in hoc sacramento sz multi sunt qui ita repleti sunt aliis miseriis quod de ista ubertate nihil cape i anima sua possunt de q bus dicit ber. in sermone qui incipit negotia mini ꝛc̄ quomodo p̄t esurire uel sitire xp̄m plen⁹ cotidie siliquis porcoruz nec p̄t bibere xp̄i simul et calicem demoniorz. calix demoniorum est crapula ebrietas gulositas libidō ꝛc̄ que cum se duxerunt mentem impleuerūt uentrem et occupauerunt totum hominem xp̄s in eis non inuenit locum hec ber. et ideo facere debemus sicut faciunt inuitati ad cōuiuium in quo sperant magnas delicias inuenire nā ꝓpter spē illaz dliciaz abstinēt ab aliis quibus uti solent et repleti illis postmodum fastidiant delicias maiores Sic enim in cōuiuio xp̄isti in altari maxime ꝓparantur omniū delicie et cibi et potus et iō accessuri ad hoc conuiuiū ab ōnibus abstinere debēt que possunt tantarum deliciarum fastidiuz generare dicit solini. q̄ cameli sitim diu tollerant uez cū bibendi occasio data est tñ implent̄ quātum ꝛ sitis desiderio et in futurum diu ꝓ sic et iusti sitim magnā pacienter ferunt de q̄ ps Sitiuit aia mea ad deū In sacramēto enim altaris dat̄ eis occasio sitim suam iplendi et ideo maxima auiditate sumūt in tñ ut uideantur sufficere ꝓ futura beatitudine qō hauriet in presenti p̄s Inpinguasti in oleo caput meū et calix meus inebrians quam preclarus est. ꝛ eccl. xxxii. Benedicite dñm qui fecit te et inebriauit te ab ōnibus suis bonis secdo⁹ p̄t uersus iste sic intelligi de ubertate domus dei. i. ecclie triumphāte qua inebriabuntur statiz resumpto corpore. ber li⁹ de diligēdo deo qō in conuiuio corpali cib⁹ añquaz potus ponit̄ quoniā ꝛ talē ordinem natura requirit. ita et hic primo quidē aut mortē i carne mortali labores manuū nostraz māducam⁹ cū labore

ad gluciendū est masticantes post mortem uero in uita spūali nā bibim⁹ suauissima quā dam felicitatem tandē recdim⁹ corporibus in uita immortali inebriamur mira plenitudine eruberantes hec ber.cantic.v. ¶ Comedite amici et bibite ⁊ inebriamini ℞mi berñ:ubi supra comedite ante mortē bibite post mor tem inebriamini post resurrexionem deiñ tan git p̄fate resurrexionis dnicediem. cum dicit ¶ Torrente uoluptatis potabis eos:est au tem torrens spiritus sanctus seu habundātia spiritus sci donor ysaie xxx Sp̄s eius uelud torrens inundans.torrens enim ex pluuiis ge neratur spiritus autem sanctus pluuia dicit in p̄s ¶ pluuiā uolūptariam segregabis ⁊c Isti torrenti poti sunt.appli in die pentecos tes uisibiliter sed ⁊ omnes elci potantur salu tem inuisibiliter in p̄nti plenius potabunt in futuro.i.cor· xii omnes uno spiritu potati sumus dicit phūs iii.de animalibus q̄ ē flu men qōdam de quo si grex potauerit facit pa rere agnos rubeos tale flumen est torrens iste nam grex x̄pi.i.eccla de ipō potata ptulit agnos.i.applos et martires ppio sanguine rubicatos in ea figura sic habet exo.xxv. ¶ Operimentum tabernaculi erat de pellib⁹ arietum rubificatis ⁊c Similiter et grex iste q̄ cōtinue potat isto flumine non desinit fa cere agnos rubeos.i. electos igne caritatis flammescentes eze.xi. Omnis ala uiuēs que serpit quocūq; uenerit torrens ueniet.alia lit tera habet torrente uolūtatis,et conuenient spiritus sanctus dicitur torrens uolūtatis q̄ procedit per modum uolumtatis a patre ⁊ fi lio.quia sicut torrens uenit cum impetu trahēs secum alia qui non faciliter resistit sic et uo lumtati diuine,nullus resistit et quos uult se cum trahit Jo.iii. ¶ Sp̄s ubi uult spirat·

QUONIAM APUD TE

est fons uite ⁊c·Hic ponit cām et rōem predicte sac etatis dicēs ¶ Qm̄ apud te est ons uite ⁊c qō dicit sicut ille qui teneret os ad fontem necessario satiaretur potu.sic et qui os suum apertum tenent ad te fontem uite idest quo rum desiderium ad te semper inhabitat nccō replebuntur augu.omel.v.super io.si quid habet homo ueritatis atque iusticie ab illo fō te est quem debemus sitire in hoc heremo ut ex eo quasi guttis quibusdam irrorati et in hac peregrinatione interim consolati uenire ad eius requiem sacietatem que possum⁹ hec augu·dicitur aūt fons iste uel ds pater qui ē fontale principiū totius diuinitatis uel etiaz ipse filius a quo pcessit tota uita nostra te quo Jere.ii. De dereliquerunt fontē aque uiue.dicit bēs augu.xpi te ci. Sp in ēppto fons est in quo faces accense extinguntr extin te uero accenduntur sic est de fonte isto.nam faces accense sunt aie uariis cōcupicenciis in flāmate que tñ immerse isti fonti per sacraz meditationem et dilectionem extinguntur fa ces uero extincte sunt anime corporibus eru te nam Jo.i·scribitur· ¶ Uita erat lux ho minum et ideo que perdunt uitam mortalem quasi extinguntur sed uniuersi isti fonti dum uitam recuperant mortalem iterum lumē no ue uite accenduntur ideo dicit p̄s Sitiuit anima mea ad deum fontē uiuum deinde cā git p̄s bonum ptinens ad intellectum et ē il lustratio intellectus per lumen glorie creatuz ad uidendum lumen increatum propter qō dicit in lumine tuo.s.a te dato uel dando ui debimus lumen increatum. Est enim triplex lumen creatum.quo lumen increatū uidetur scz lumen nature gratie et glorie p̄s ¶ Sig natum est super nos lumem uultus tui domi ne.uel in lumine tuo x̄pe.i.p p̄dicationem tuam uidebim⁹ lumen quod est deus·predica tio enim x̄pisti lumen fuit Joi:Erat lux ue ra que illuminat ⁊c

REPENDE MISE

ricordiam tuam scientibus ⁊c Hic bona a do petit et primo petit pro se ⁊ alijs in generali.secō pro se ipso in speciali. ibi Non ueniat ⁊c quantum ad primum ponit duas petitiones unam generaliter pro omni bus credentibus aliam pro diligentibus quā tum ad primum ¶ Pretende.i.amplia ⁊ et tende misericordiam tuam scientibus te.s.p fidem multi enim habent fidem informem ⁊ ideo non potest pro eis peti ut ipsis pretēdatur iusticia sed diuina misericordia potest autem ista pretentio seu ampliatio dupliciter intelligi et quasi mensuari uno modo secōm illorum ad quos misericordia porrigitur dis tatia ⁊ tūc ē ymaginādū q̄ q̄ mlti sunt ita mali q̄ uidēt dine mie resistere ⁊ eā fugre

et eis graue ꝙ ipsoꝝ punicionem non uidẽt unde in ꝓuerbiis sapientium dicit zelum ne reo tñ habe non ꝺt homines seuerissime ad uersum peccantes ingemimus et ipsi eadẽ cõ mittim⁹ hec ibi ꝓuer. iii. Ne emularis hoiez iniustũ uel aliter ¶ Noli emulari i malignã tibus qꝝ s. floreant in presenti considerans ꝙ deus iusto iudicio hꝰ permittit quia uel ut ꝑ beneficia ad bene facientis dilectionem alli ciant uel ea grauius et iustius puniatur quã tum ad scõm peccatum dicit ¶ Neqꝫ zelaueris. i. amaueris uel imitatus fueris iniquita tem est enim zelare idẽ qõ amare uel idẽ qõ imitari uel sequi hꝰ cum quadam ꝯi cõtentio ne sicut contingit qñqꝫ ex duobus ambulan tibus ille qui posterior est contendit apprehẽ dere uel precedere illũ q̃ prior est unde et ze lus qñqꝫ sumitur ꝑ inuidia iuxta illõ zelus amor tibi sit. zelus ꝫ inuidia. licet ꝓprie iui dia non sit nisi mala zelus tñ potest eẽ bonꝰ unde in hoc cõueniunt zelus et inuidia quia utrũqꝫ est dolor natus ex bono alterius sꝫ tñ diuersa rõe oritur dolor qui est inuidia et qui est zelus ex bono alterius. nã inuidus dolꝫ re bono alterius qui uidet ipm bonum in altero zelans autẽ uolet solũ qꝺ nõ habet illud bonũ in seipso ꝫ iõ zelans nititur illõ bonũ sequi in seipso et iõ ille zelat ꝓprie facientes iniquita tem sibiipi affectat miseriaꝫ qõ non est facien dum. qꝺ ipsoꝝ felicitas apparens non est aliud quã uerba miseria legit in libro de uita phõꝝ ꝙ socrates interrogatus an beatum putaret archelũ regem ꝓsaꝝ qui fortũatissimus erat respondit nescio nũquam cum eo lotutus fuꝫ et cũ interrogaretur numquid aliter scire pos sit respondit non cum ignorẽ quam bonꝰ et quã doctus sit. miser est enĩ si iniustꝰ est ideo eccl. ix. nõ zeles gl̃az ꝫ opes

CONTRA BANQUAM

fenum ꝛc̃ Hic p̃dictoꝝ occasionem excludit et primo occõnem primi di cens ¶ Quoniam tanquam fenum uelociter arescẽs et iõ noli emulari. i. indigna ri de eoꝝ ipũitate seu etiam ꝓsperitate. nam fenum aridũ est fomentũ ignis sic et isti ibũt in ignem uelociter lucas xii. ¶ Fenum quod hodie est. cras in clibanum mittitur nec mi⁹ ꝙ. isti arescunt uelociter dicit enĩ plinius li⁰ viii de basilisco qui est rex serpẽtũ ꝙ frutices ubi incedit necat. exurit herbas et rũpit saxa et auicen. iiii. canone dicit ꝙ exurit ẽnes reg quas incedit et neqꝫ oritur incircuitu cauer nt eiꝰ aliquid. homines autẽ mundiales sunt quasi frutices uel herbe uirentes in oculis ho minũ. sed qꝺ basiliscus. i. diabolꝰ super omnia facit uias suas iõ moꝝ uiroꝛẽ illum spiritualiter perdunt. immo ꝝ ipis intrinsecus habꝫ diabolus serpens ille ꝯcauernam suã. iõ licet aliquid uiroris appareat extrinsecus. intrinse cus tñ nichil uiret. nec crescit her. in sermone qui incipit Caput uiri xps dicit sic ꝙ terre na sapiunt cibi sunt serpentis antiqui etc̃ to tum studium eius ẽ innectere se affectionib⁹ carnalib⁹ et coagulo ẽ rpi studiis menti nostre iniecto oẽs per quas se uoluerit semitas inq̃ nare hec ber ps ¶ Fiat sicut fenũ rectoꝝ qõ priusquaꝫ euellatur exaruit. deiñ quãtũ ad scõm dicit. ¶ Et quẽadmodũ olera herbaꝝ cito decidant. et ideo noli eos zelare Alit tñ distinguitur in glosa inter primam partem hꝰ uersus et secũm. sic ꝙ per fenũ intelliguntur nobiles ꝫ potentes. unde sicut fenuꝫ primo ui ret deinde floret ꝫ tunc ẽ in sui complemento postmoduꝫ uero mescit ꝫ desiccatur ut sit pa bulum animaliuꝫ. sic et diuites primo uirent carnis decore deinde florent mundiali honore ysa. xl. ¶ Omnis caro fenum ꝫ omnis gloria eius q̃i flos feni. et hoc reputatur eoꝝ mari mũ complementũ sed postmodũ a medico ca lore febrili perdũt ꝫ uiroꝛem ꝫ florem ꝫ desic cant ut sicut cibus uermiũ manifeste ostendẽ tes ꝙ parum ualet omnis decor carnalis et omnis gl̃a mundialis. grego. x. moꝛa. Intuea mur q̃lia iacẽt in sepulcris ditum cadauera que illa sint in extincta carne ymago mortis que tabes corruptionis et certe ipsi erant qui se honoribus extollebant habitis rebus tume bant ceteros despici bãt. et dum non ꝓpenderent quo tendebant nesciebãt quid erant sed nũc despecti iacent in putredine qui tumebãt in uanitate ꝫ quantũ gl̃a carnis ualeat tales corruptionis ꝓbat hec grego. Jac. i. ¶ Exortus est sol. cũ ardore et arefecit fenũ et flos eius decidit decor uultus eius deperiit per ole ra uero herbaꝝ scõm glosam que quidẽ her be nõ sunt hortoꝝ sed sponte in agris nas cũ tur intelligunt mediocres qui i mũdo ponũt spem suam et isti etiam cito decident tã cor poris quam anime psalmus Decidant a co gitationibus suis scõm mltitudiez ipietatum

eorum ⁊c.

PERAMBVLAVIT EA

fuc bonitatez ⁊c. Hic oñdit ꝑs q̄ diuina prouidentia non deficit in remuneratione bonoꝝ et diuidit ista ꝑs in quattuor scoz q̄ quattuor bonis magnis i quibus uidet consistere ꝓsperitas maxima ⁊ felicitas remunerantur iuxta uidelicet diuicias. delicijs. potentia. et gloria. scōs pars ibi delectare. tercia ibi. reuela ⁊c. quarta ibi et educet ⁊c ¶ Quantū ad diuicias sūt ꝑtangit prouehendi modum. scdo illoruz fructum ibi. ⁊ pasceris quantum uero ad moduz perueniendi tangit duo que requiruntur unuz ex pte dei scz eius auxilium gratie sue petendo ꝑs spes mea in deo est ¶ Aliō ē quantuz ad nostrum meritum q̄ in duob⁹ cōsistit uz in operis strenuitate et quantum ad hoc dicit et fac bonitatem et in fidei firmitate ⁊ quantum ad hoc dicit Et inhabita. s. p fidem firmam terram s. militantē ecclam. ipossibile ē enim apud deum mereri sine fide eccē heb. xi. sine fide ipossibile ē placere deo. similiter nec sola fide sine bona operatione q̄ sicut dicit Jac. ii ¶ Fides sine operib⁹ mortua est et sicut dicit ambro. super psalmum c. xliii. non habenti calorem fidei tollerabilioꝝ fuerat fidē non accepisse quam neglexisse sicut est qō ꝛra in ꝓposito multipliciter accipitur scōm diuersas expositiones unoꝝ ꝑ anima nostra de q̄ luc. viii. ¶ Quod autem cecidit in terrā bonam ⁊c. et ꝓpter hoc dicit hic ambrosi⁹ exponens psalmū istum qō est terra quam sua det in habitandā ubi anima tua quā bene debes colere ara terram ut cū uenerit qui seminat uerbum animam tuā inueniat ꝓparatam hec ambr. istā terram inhabitat qui relictis exterioribus ad suam conscientiā ornandam et purgandam conuertit psa. lxii. Terra tua inhabitabitur ¶ Aliō⁹ accipitur ꝑ corpore de ista terra dicitur genes. iii. spinas et tribulos germinabit tibi ¶ Istam terrā oportet inhabitare ut colatur unde dicit hic augus. ercole terrā scz corp⁹ ne germinet spinas ⁊ tribulos Tertio accipitur ꝑ eccla militante ut supra tactum est. quarto pro eccla triumphante de qua ꝑs ¶ Credo uidere bona domini i terra uiuentium. et istā inhabitare debemus etiam in presenti ꝑ eternoꝝ cōtemplationem ut possu⁹ dicere cum appostolo illud phil. iii. Nostra conuersatio in celis ē. et ꝑs Ut inhabitem in domo domini ⁊c terrā hāc melentiuz nō inhabitare scz oio deserere uelem⁹ ¶ Narrat enim in li⁰ de uera phōz q̄ phūs interrogat⁹ q̄lium locorum uel urbium inhabitatio sit uitanda. respondit non inhabitee terram in qua sumptus lucra exsuperent et in q̄ mali preualent bonis et dñi ut plurimum mentiunt talis est terra ista hā sumptus magnos requirit quia totum hominem et oēs cogitationes et labores. lucrum uero nullū est nisi penitentia est penitentia uel gehenna. et si lucret forsitan homo in ea modicū dilectionis trāsitorie hoc nihil est ꝑ comparationem ad sumptus Math xvi ¶ Quid enim ꝓdest homini si mundum uniuersum lucret aie uero sue detrimentum patiatur Hic etiam mali bonis preualent unde abacuc ꝑ⁰ ¶ Quare respicis cōtemptores et taces conculcante impio iustiorē se. et facies hominis quasi pisces maris. ꝓpter hoc lacerat⁹ est lex ⁊c q̄ impius preualet aduersus iustum. hic enim domini plurimum mentiuntur ose. iiii. ¶ Maledictum est mēdacium ⁊c Inundauerunt etc propter hoc luget bit terra igitur in terra ista non est morandū genes. xii Egredere de terra tua ⁊c. et ueni in terrā quam monstrauero tibi. deinde tāgit diuiciarum spiritualium fructuz dicēs ¶ Et pasceris in diuiciis eius. s. terre. sunt āt diuicie terre. i. aie serenitas cōscie q̄ ꝓuer. xv ¶ Secura mens q̄si iuge conuiuiū diuicie uero terre. i. corpis ecclesie militantis sacre scripture scōm glosaz uel etiam ipe ds. ipe est enim thesaur⁹ diuitiaz terre qbus pascere nos debe⁹ in pñti intelligit ipe xp̄s in quo sunt omnes thesauri sapie ⁊ scie. absconditi. naz ipe nobis ꝓponit sub forma cibi et poti⁹ in sacmento altaris. q̄ ideo conuenienter dicit diuitie ⁊c quia in terra. i. in corpe humano assumpto tāquaz i agro fecundissimo reperit frumentū de quo cōficit panis ille ipe ē etiaz botr⁹ ⁊ uitis de q̄ ꝓfluit uinū isto. iste sūt diuitie nate sūt inpinguare et fortes reddere eos q̄ ipsis pascunt sz causa est q̄re mlti nō ipinguant est quia non bene digerunt ē enim de eis sicut de pellicano ō quo dicit raban⁹ q̄ cibū sumptū cito trāsglutit et cito emittit nec remanz in stomacho. ⁊ iō ptinue ē macilent⁹ sic sūt et mlti i debilitate ⁊ cū modica reuerentia has diuicias sumunt in cibum modicum etiam

et eis graue q; ipsoꝝ pnicionem non uidẽt
unde in ꝓuerbiis sapientium dicit zelum ne
uro tñ bube non ꝺt homines seuerissime ad
uersum peccantes ingemimus et ipsi eadẽ cõ
mittim⁹ hec tibi ꝓuer.iii. Ne emularis hoĩes
iniustũ uel aliter ¶ Noli emulari i maligñ
tibus q.s. floꝛent in ꝑsenti consideremus q;
deus iusto iudicio h⁹ permittit quia uel ut ꝑ
beneficiis ad bene facientis dilectionem alli
ciant uel ea grauius et iustius puniãtur quã
tum ad scõm peccatum dicit ¶ Neq; zela
ueris. i. amaueris uel imitatus fueris iniquita
tem est enim zelare idẽ qõ amare uel idẽ qõ
imitari uel sequi h⁹ cum quadam q; cõtentio
ne sicut contingit qñq; ex duobus ambulan
tibus ille qui posterior est contendit appꝛhẽ
dere uel precedere illũ q; prior est unde et ze
lus qñq; sumitur ꝑ inuidia iuxta illõ zelus
amor tibi sit. zelus ꝛ inuidia. licet ꝓprie iui
dia non sit nisi mala zelus tñ potest eẽ bon⁹
unde in hoc cõueniunt zelus et inuidia quia
utrũq; est dolor natus ex bono alterius sz tñ
diuersa rõe oritur dolor qui est inuidia et qui
est zelus ex bono alterius. nã inuidus dolz de
bono alterius qui uidet ipm bonum in altero
zelans autẽ uolet solũ q; nõ habet illud bonũ
in seipso ꝛ iõ zelans nititur illõ bonũ sequi in
seipso et iõ ille zelat ꝓprie facientes iniquita
tem sibiipi affectat miseriaz qõ non est facien
dum. q; ipsoꝝ felicitas apparens non est aliud
quã uerba miseria legit in libro de uita phõꝝ
q; socrates interrogatus an beatum putaret
archelũ regem ꝓsoꝝ qui fortunatissimus erat
respondit nescio nũquam cum eo lotutus fuz
et cũ interrogaretur numquid aliter scire pos
sit respondit non cum ignoꝛẽ quam bon⁹ et
quã doctus sit. miser est enĩ si inuid⁹ est ideo
eccl. ix. nõ zeles gl'az ꝛ opes

CONRAD BAMBERG

fenum ꝛc̃ Ibic ꝓdictoꝝ occasionem
excludit et primo occõnem primi di
cens ¶ Quoniam tanquam fenum
uelociter arescẽs et iõ noli emulari. i. indigna
ri de eoꝝ ipũitate seu etiam ꝓsperitate. nam
fenum aridũ est fomentũ ignis sic et isti ibũt
in ignem uelociter luces ꝓii. ¶ Fenum quod
hodie est. cras in clibanum mittitur nec mi
ra q;. isti arescunt uelociter dicit enĩ plinius li⁹
viii de basilisco qui est rex serpẽtũ q; frutices
ubi incedit necat. eturit herbas et rũpit saxa
et auicen. iiii. canone dicit q; eturit õnes res
p quas incedit et neq; oritur incircuitu cauer
ne ei⁹ aliquid. homines autẽ mundiales sunt
quasi frutices uel herbe uirentes in oculis ho
minũ. sed q; basiliscus. i. diabol⁹ super omnia
facit uias suas iõ moꝛ uiroꝝ illum spiritualiter
perdunt. immo ꝛ in ipis intrinsecus habz
diabolus serpens ille ꝓcauernam suã. iõ licet
aliquid uiroris appareat extrinsecus. intrinse
cus tñ nichil uiret. nec crescit her. in sermone
qui incipit Caput uiri ꝓpa dicit sic q; terre
na sapiunt cibi sunt serpentis antiqui etc̃ to
tum studium eius ẽ innectere sensibus affectionib⁹
carnalib⁹ et coagulo ẽ rpi tudis menti nostre
iniecto oĩs per quas se uoluerit semitas inq
nare hec ber ꝓpa ¶ Fiat sicut fenũ rectoꝝ qõ
priusquaz euellatur exaruit. deiñ quãtũ ad
scõm dicit. ¶ Et quãadmodũ olera herbaꝝ
cito uecidant. et ideo noli eos zelare Alit̃ tñ
distinguitur in glosa inter primam partez h⁹
uersus et secdaz. sic q; per fenũ intelliguntur
nobiles ꝛ potentes. unde sicut fenuz primo ui
ret deinde floret ꝛ tunc ẽ in sui complemento
postmoduz uero marcescit ꝛ desiccatur ut ꝓsit pa
bulum animaliuz. sic et diuites primo uirent
carnis decore deinde florent mundiali honore
ꝓsa. xl. ¶ Omnis caro fenum ꝛ omnis gloria
eius q; flos feni. et hoc reputatur eoꝝ maxi
mũ complementũ sed postmodũ a modico ca
lore febrili perdũt ꝛ uiroꝝ ꝛ florem ꝛ desic
cant ut sicut cibus uermiũ manifeste ostendẽ
tes q; parum ualet omnis decor carnalis et
omnis gl'a mundialis. grego. ꝓmora. Intuea
mur q;lia iaceãt in sepulcris ditum cadauera
que illa sint in extincta carne ymago mortis
que tabes corruptionis et certe ipsi erant qui
se honoribus extollebant habitis rebus tume
bant ceteros despici bãt. et dum non ꝓpende
rent quo tendebant nesciebãt quid erant sed
nũc despecti iacent in putredine qui tumebãt
in uanitate ꝛ quantũ gl'a carnis ualeat tabes
corruptionis ꝓbat hec grego. Jac. i. ¶ Ex
ortus est sol. cũ ardore et arefecit fenũ et flos
eius decidit decor uultus eius deperiit. per ole
ra uero herbaꝝ scõm glosam que quidẽ her
be nõ sunt hortoꝝ sed sponte in agris nas
cũtur intelligunt mediocres qui i mũdo ponũt
spem suam et isti etiam cito decident tã cor
poris quam anime psalmus Decidant a co
gitationibus suis scõm mltitudiez impietatum

eorum ꝛc.

PERAMPLIO DOMICILIO

fac bonitatez ꝛc. Hic oñdit ꝑa ꝙ diuina prouidentia non deficit in remunerationē bonoꝝ et diuidit ista ꝑa in quattuor ſcóz ꝙ quattuor bonis magnis i quibus uidet conſiſtere ꝓſperitas maxima ꝛ felicitas remunerantur iuſti uidelicet diuiciis. delictis. potentia. et gloria. ſcóa pars ibi ꝟlectare. tercia ibi. reuela ꝛc. ꝗrta ibi et educet ꝛc. ¶ Quantū ad diuicias aūt ꝑtangit prouenīēdi modum. ſcóo illoruz fructum ibi. ꝛ paſceris quantum uero ad moduz perueniendi tangit duo que requiruntᷣ unuz ex ꝑte dei ſez eius auxilium gratie ſue petendo ꝑa ſpes mea in deo eſt ¶ Aliō ē quantuz ad noſtrum meritum ꝙ in duob⁹ cōſiſtit uz in operis ſtrenuitate et quantum ad hoc dicit et fac bonitatem et in fidei firmitate ꝛ quantum ad hoc dicit Et inhabita. ſ. ꝑ fidem firmam terram ꝛi. militantē eccl'am. ipoſſibile ē enim apud deum mereri ſine fide eccē heb. xi. ſine fide ipoſſibile ē placere deo. ſimiliter nec ſola fide ſine bona operatione q; ſicut dicit Jac. ii ¶ Fides ſine operib⁹ mortua eſt et ſicut dicit ambro. ſuper pſalmum c. xliii. non habenti calorem fidei tollerabili⁹ fuerat fidē non accepiſſe quam neglexiſſe ſicut eſt qō ꝛra in ꝓpoſito mꝛtipliciter accipitur ſcōm diuerſas expoſitiones uno⁹ ꝑ anima noſtra de q̄ luc. viii. ¶ Quod autem cecidit in terrā bona ꝛc⁹ et ꝓpter hoc dicit hic ambroſi⁹ exponens pſalmū iſtum qō eſt terra quam ſua det ti habitandā ubi anima tua quā bene debes colere ora terram ut cū uenerit qui ſeminat uerbum animam tuā inueniat ꝓparatam hec ambr. iſtā terram inhabitat qui relictis exterioribus ad ſuam conſcientiā ornandam et purgandam conuertit pſa. lxii. Terra tua inhabitabitur ¶ Alio⁹ accipitur ꝑ corpore de iſta terra dicitur geneſ. iii. ſpinas et tribulos germinabit tibi ¶ Iſtam terrā oportet inhabitare ut colatur unde dicit hic auguſ. excole terrā ſez corp⁹ ne germinet ſpinas ꝛ tribꝰos Tertio accipitur ꝑ eccl'a militante ut ſupra dictum eſt. quarto pro eccl'a triumphante de qua ꝑa ¶ Credo uidere bona domini i terra uiuentium. et iſtā inhabitare debemus etiam in preſenti ꝑ eternoꝝ cōtemplationem ut poſſu⁹ dicere cum appoſtolo illud phil'. iii. Noſtra conuerſatio in celis ē. et ꝑa Ut inhabitem in domo domini ꝛc terrā hāc mollentiuz nō inhabitare ſz oīo deſerere uelem⁹ ¶ Numq̄ enim in li⁹ de uera phōz ꝙ plūs interrogat⁹ ꝗlium locorum uel urbium inhabitatio ſit uitanda. reſpondit non inhabitee terram in qua ſumptus lucra exſuperant et in q̄ mali preualent bonis et dīi ut plurimum mentiunt̄ talis eſt terra iſta nā ſumptus magnos requirit quia totum hominem et ōes cogitationes et labores. lucrum uero nullū eſt niſi penitentia eſt penitentia uel gehenna. et ſi lucret̄ forſitan homo in ea modicū dilectionis trāſitorie hoc nihil eſt ꝓ comparationem ad ſumptus Math xvi ¶ Quid enim ꝓdeſt homini ſi mundum uniuerſum lucret̄ aīe uero ſue detrimentum patiatur Hic etiam mali bonis preualent unde habacuc ꝑ⁹ ¶ Quare reſpicis contemptores et taces conculcante impio iuſtiorē ſe. et facies hominis quaſi piſces maris. ꝓpt hoc lacerata eſt lex ꝛc qz ipius preualet aduersus iuſtum. hic enim domini plurimum mentiuntur oſe. iiii. ¶ Maledictum eſt mēdatium ꝛc Inundauerunt etē propter hoc luget terra. igitur in terra iſta non eſt morandū geneſ. xii Egredere de terra tua ꝛc. et ueni in terrā quam monſtrauero tibi. deinde tāgit diuiciarum ſpiritualium fructuz dicēs ¶ Et paſceris in diuiciis eiꝰ. ſ. terre. ſunt aūt diuicie terre. i. aīe ſerenitas cōſcie qz ꝓuer. xv ¶ Secura mens ꝗſi iuge conuiuiū diuicie uero terre. i. corpis eccleſie militantis ſacre ſcripture ſcōm gloſaz uel etiam ipe ds. ipe eſt eni theſaur⁹ diuitiaz terre qbus paſcere nos debe⁹ in pīti intelligit̄ ipe xp̄s in quo ſunt omnes theſauri ſapie ꝛ ſcie. abſcōditi. naz ipe nobis ꝓponit̄ ſub forma cibi et poꝰ in ſacmento altarꝭ. qz ideo conuenienter dicit̄ d uitie ꝛc quia in terra. ſ. in corpe humano aſſumpto tā quaz i agro fecūdiſſimo reperit̄. frumentū de quo cōficit̄ panis ille ipe ē etiaz ſ. otr⁹ ꝛ uitꝭ de q̄ ꝓfluit uinū iſtd. iſte aūt diuitie note ſūt inpinguare et fontes reddere eos q ipſis paſcunt̄ ſz cauſa eſt q̄re mꝛtri nō ipinguant̄ eſt quia non bene digerunt ē eni de eis ſicut de pellicano d quo dicit raban⁹ ꝙ cibū ſumptū cito trāſglutit et cito emittit nec remanz in ſtomacho. ꝛ iō ꝛtinue ē macilent⁹ ſic aūt et mꝛtri i debilitate ꝛ cū modica reuerentia has diuicias ſumunt in cibum modicum etiam

ipſas retinent et ſtatim eas tmittit. qz cito i peccatum ruit et tzo ſpiritualiter inpingui ri non poſſunt Job xx. ¶ Ponis in utero illi us uertetur in fel aſpidum intriſecus diuicias quas deuorauit euomet et de uentre ei⁹ extra hit eas deus. littera Jero habet ſic pegrinare in terra et paſcere in fide. et eſt ſenſ⁹ ſis pe egrinus nō credens te habere ibi ciuitatē ma nentem ſed futurā inquirens i perigrinatione uero ſit fides tib⁹ tuus abacuc. ii⁰ ¶ Justus aūt ex fide uiuit

ELECTARE IN DOMINO. ꝛc Hic oñdit ꝙ diuina prouidentia electis preparauit delicias. conſiſtunt aūt hee delicie in duob⁹ uidelicet in contēp'latione eternorum et impletione deſideriorum quantū ad primum dicit Delcāre in domino glo. delectare ut ſuauis ſit tibi eius recordatio ut ames quam times ſpreta mūdi iocunditate ſed multi faciūt ecō uerſo querunt enim suire mūdi iocunditatē ⁊ contemnunt dei ſuauitatez ſimiles lupis de quibus dicit ſolinſus ꝙ poſt longa ſe unia ſi cibum comedere inceperunt inuentuz et a ca ſu aliquid aliud reſperſerint ſtatim obliuiſcun tur pristis copie et uadunt querere quam relin querunt ſacietatem. ſic ⁊ alia humana ſemper eſurit et deſiderat aliquid in quo delectet ut ſuus appetitus ſatietur et ecce ds ſeipſuz of fert in quo poſſit ſuaz eſuriē ſatiare ſed quia multa alia occurrūt uiſui ſtatim obliuiſciuntur dñi qui preſens eſt ⁊ immemores preſētie co pie minus querendo ſatiari in aliquo qō non habemus ⁊ ſacietatem pristem relinquim⁹ cui tamen non pōt alia ſimil repperiri. Bern⁹ in ſermone quodam de teſtimoniis domini allo quens xpm dicit ſic dulcedinē eſſe ſuz mel ſpi ritum tuum aſſeris et ecce iſti dulcedinem iue nerunt carnē uenationis carnez propudor me retricis ſcti uanitatem ue miſeris de parte in dicāt et tanquam amaz faſtidiunt māna tuū abſconditum quod non guſtauerūt hec bern. ſpe. ¶ Delectationes in dextera tua uſque in finem. littera autem greca i propoſito habet deliciare i domino quaſi dicat non queras in dño ſolum quod eſt ad ſalutem ⁊ neccāez qō faciunt q̄ ſolum obſeruant precepta. ſed etiaz ea que ſunt uoluptat⁹ ſicut homines delicioſi faciūt ſicut enim i tzo querunt delicias q nituntur obſeruare cōſilia Job xxii ¶ Cum ſu p oipotēte delicijs affluet. quātū uero ad iplē tiōez deſiderioz dicit . et dabit tibi petiōes cordis tui ſūt āt petitiōes cordis que con. i. ſpiri t⁹ ⁊ nō caro deſiderat dicit petiōes cordis ad differentiā petitionuz uoꝝ q̄s dñm⁹ nō ex pectat. qz ſicut dicit pſa lxv . ¶ Antequā cla ment ego exaudiam: ideo pe deſideriuz cordis eius tribuiſti ei.

DELECTARE IN DOMINO ET dabit tibi ꝛc. Hic oñdit ꝙ dīna p uidentia confert electis magnā po tentiaz qz licet per ſeipos non poſ ſint facere quod uolunt tñ non oportet niſi a tzo petere et ſperare et ds faciet qō uolunt et ſperant quod āt per amicos poſſu⁹ etnos ⁊ illō poſſu⁹ ⁊ q p alū facit p ſeipz facere uidetur quantum ad hoc igit dicit. Reuela do mino uiam tuam. qō poteſt mltipliciter intel ligi uno⁹ ſic Reuela domino. ſ. in oratione ui am tuam. i. deſideriū tuum . nā deſiderium comparat ad delectationem uel allectionē ſicut uia ad terminū Et ſpera i eo et ipe faci et. ſ. id qō deſideras pe Citius meus enūciaui ⁊ exaudiſti me ¶ Alio⁹ poteſt illud intelli gi de reuelatione que eſt per confeſſionē ⁊ ſic accipiendo uie ſunt opa noſtra et cogitatōes quibus gradimur ad uitam uel mortem eter nam. iſte autem uie qñ ſunt turpes tūc uelan tur uelo pudoris et uerecundie ſz uias domi ni reuelat dominus qui ſublato pudore uias il las p confeſſionem oñdit qui autem ſit reue lat uiam ſnā. ſpet in dño remiſſionem conſe qui et ipe facit qō ſperat unde Auguſ. i quo daz ſermone puerat tzo offerre uulnera ſua nūquam ad remedium peruenit q curam eru beſcit ꝛc nullus qui queſiuit remediuz periit nullus qui contēpſit euaſit hec . Auguſt. pſa . xxii. Reuelabit operimentum iuue. i. confitē tis. ¶ Tertio pōt exponi de reuelatōe que fit p lucidaz conuerſationem. dicit enim Jo. iii. Omnis qui male agit odit lucem ⁊ non ue nit ad lucē ut non arguant opa eius. qui āt facit ueritatē uenit ad lucē et manifeſtentur opa eius. Et h⁹ ē qō dicit ſenec. ep. lxxiii. ad lucill. Jmitemur conſcia noſtra nō ſuperbiam opponit. ſic uiuim⁹ ⁊ uerebimur dicere . ſic ſubito aſpici ꝛc bona cōſcia turbam aduocat. mala etiā i ſolitudie anxia atqz ſollicita ē. h. ſenec. et hūs pz quod tota uia malor ē. q̄ſi uelata quia in tenebris ambulant. ſz qui uiam bonam

tenẽt bii ambulãt in luce ꝛ uiam suã domi
nicant. dicit plinⁱ⁹.li⁹.viii.q⁹ nobilis ani
mi significatio est ī leone.quia quãtacũq; sit
uis cunctoꝝ et uenatoꝝ ipsum insequẽs exhibet
se tñ in campis ubi spectari põt . et si intra
uirgulta uel siluas fuerit uelocissimo cursu pe
tit publicum q̃ deputans abscontionem tur
pitudinẽ consimilis nobilitatis ai est uino iu
sto de quo.i.macha.iii. ¶ Similis factus sũ
leoni in operibus suis.reputãt enim abscõtio
nẽ et iõ diligit esse in patulo ꝛ p̃cipue q̃ ue
natores ꝛ canes ipsũ insequunt⁹ h⁹ ē quando
temptatio fortis superuenit ysai.xlix dedi te
in fed⁹ ppl'i tui ꝛc.ut diceres hiis qui uinc
ti sunt exite ꝛ hiis qui in tenebris sunt reuela
mini ¶ Quarto mõ potest exponi sic Reue
la domino uiam tuam.s.soli deo qõ dicit p
pter eos qui iusticiam suam.faciũt coram ho
minibus nt uideantur ab eis unde non uult
deus q⁹ homo ad sui ostẽtionem alteri quaꝝ
sibi rebelet uias suas.homo enim thesaurum
magnum portat et inter insidias spoliatorum
ambulat grego.in pastoralibus hostes ad ra
pinam prouocant qui suas eorum noticie di
uicias denuda nt quousq; ab eterne patrie se
uitate distinguimur ut latronum insidiãtiuꝝ
itinere ambulamus qui igit'ur in itinere pre
dari formidat necesse est bona que portat ab
scondat O miseri qui affectãtes laudes homi
num in semetipsis desperant fructus laborũ
cõq; se ostendere alienis oculis appetunt dã
nat qõ agũt hec grego. Dicit ysi.xii ethico
rum q⁹ leo incedens uestigia sua operit ne a
uenatoribus deprehendatur.Sic et nos bona
opera que sunt nostra uestigia unde p̃s Dixi
custodiam uias meas etc .

ET EDUCET QUASI LU
men ꝛc . hic ostendit q⁹ electis
diuina prouidentia preparauit glo
riam dicit⁹ eni gloria q̃si clara. s.a claritate:
unde ꝛ gloria dicit⁹ ore mⁱtoꝝ celebrata lau
datio uel longe patẽs p̃coniũ.q; glorioſus ad
modum radii claritatẽ opum suaꝝ ad mⁱtos
diffudit.p̃mo aũt tãgit gⁱe p̃miũ.scdo ipsi⁹
meritũ . ibi subdit⁹ esto quãtũ ad p̃mũ tãgit
duplicẽ gⁱaꝝ seu claritatẽ unã.s.p̃tinẽtẽꝝ ad
effectum dicens Et educet quasi lumen iusti
tiam tuam.iusticia est in uolũtate seu effectu
sic educetur quasi lumen in die iudicii quan
do omnibus apparebit iusticia electoruꝝ que
modo latet nam modo attendũt ne iusticiaꝝ
faciant coram hominibus ut uideatur ab eis.
sed tamẽ non põt semper latere.q; uenit tps
quando deus illuminabit abscondita tenebra
rum et manifestabit consilia cordiũ ut possit
hoc etiam exponi de presenti.nam mⁱtorum
iusticia quasi in abscondito latet.q; tribulatõ
nibus uel temptationib⁹ non excercentur sꝫ
adueniente tribulatione uel forti temptatione
statim apparet quis sit iustus et educit⁹ iusti
cia quasi lumẽ.de occultis ysido.xvi.li⁹ ethi
ꝝ dicit q⁹ carbunculus hoc proprium habꝫ
q⁹ iacens inter flammas q̃si extinguitur cum
tamen sit coloris ignei.aquis aũt perfusus et
ardescit.sic et iusti qui igniti sunt caritate in
ter flammas ignis sunt dum in secreto sue cõ
scientie nulla tribulatione uel graui temtatõ
ne pulsati quasi angeli cum angelis conuersã
tur de quibus hebre.i. ¶ Qui facit angelos
suos spiritus et ministros suos flammã ignis
sed quam diu sic est lux ipsorum uidetur et
tecta.in aquis uero sunt q̃ undiqꝫ tribulatio
nibus circundantur et tunc precipue fulgꝫ iu
sticia ipsorum grego.x.mora.super illud iob
xi. ¶ Quasi meridianus fulgur cõsurgꝫ tibi
ad uesperam ꝛc dicit sic fulgur quippe meri
dianus in uespere est uirtutis renouatio in tẽ
tatione ut repentino caritatis feruore mẽs ut
geat que lumen iaꝝ sibi grẽ occubuisse formi
dabit eccle.xxxii.qui timent dominum inueni
ent iudicium iustum et iusticias quasi lumen
accendent deinde tangit aliam claritatem
pertinentem ad aspcm̃ dicẽs ut iudiciũ.tuuꝝ
tãquam meridiẽ.qõ põt intelligi de iudicio
quo iudicat uel quo iudicat⁹ si primo adhuc
dupliciter.quia uel de iudicio quo de se tp̃o
et agendis ab ip̃o iudicat.ꝛ sic iudiciuꝝ suũ
est q̃si meridies i.mera dies q; iudicat absq;
erroꝝ nubilo p̃o ¶ De uultu tuo iudiciũ me
um p̃deat:Uel põt intelligi de iudicio ꝛ quo
habet iudicare aliquis dicitur iudiciũ educi
quasi meridies.q; iustus non ē p̃ceps in iudi
cando sꝫ expectat donec sit oio clarum quõ
dẽat iudicari gre.mora pir.ad p̃ferendũ sen
tẽtiã nũq; p̃cipites eẽ dẽ⁹ ne tẽere inditcussa
iudice⁹ ne quelꝫ male audita nos mouean
ne palliꝫ dicta sñ p̃batõe credas⁹.h. greg.iõ
greci li⁹ ꝛ nugaꝝ curialiũ cũ urgẽt⁹ ad ferẽdã
sñaꝝ sñq; ꝛ cã liqat mⁱt p̃s suos solẽ apꝛ

antipodas non uidisse sed expectasse semper donec et ipsis oriretur dicunt etiam prosperū esse uisorem qui antequam lucifer oriet crastis adhuc tenebris lucē que remota dierū ag gredi non debere et ideo eccle ꝓuili. Ante iudicium pena iustitiam Alio modo pōt istud intelligi de iudicio quo iustus iudicandus ē in futuro et iudicium eius erit quasi meridies. quis cum iudicabitur. nihil obscuritatis peccati inuenietur in ipso. ſz etiaz dicitur ysa. lxiii. tenebre tue erunt sicut meridies. deinde tangit ꝑs huius glosie meritum dicens subdit esto ⁊c. et tangit quantum ad meritum duo scilicet preceptorum impletionem quam ostē dit perfecta obedientia cum dicit subditus esto domino et mentis deuotionem ut paz ſ precū instantia cū dicit et ora eū ⁊ suelent premittitur subiectio oratiōi. q. si mens subiecta sit deo potest se ad deum orando duo ce leuare nō ait si mūdo. grego. x. mora sepe mundi curis occupamur cunqz post hec orationis studio intendimus neqquam se mēs ad celestia erigit. quia pondus hanc terrene so licitudinis mersit et in prece mūda facies nō ostenditur quia cogitatio in fine luto macta tur hec greg. ii machabeoꝝ ix. iustus est subditum esse deo etcetera ¶

OLI EADILARI IN EO

qui prosperatur ⁊c. Hic ostendit diuinam prouidentiam non errare quo ad prosperorum et aduersariorum distributionem sicut prima facie uidetur ex hoc ꝙ uie impiorum prosperatur et uia iustorum mꝫtis aduersis ipeditur et ꝙ ex hoc posset quis assumere occōnem peccandi. iō primo subdet ne quis ex hoc peccandi occasionem accipiat. secō ostendit ꝙ occasionem peccādi sibi ex hoc datam non habeat ibi et adhuc pusillū. ex isto aūt apparēti errore dic ꝓuidēti e posz quis occasionem ꝓccādi dupliciter assumere uz contra deum indignandi ꝗsi res humanas iniuste disponeret et malos imitādi utpote qbz ꝓsperitas ois succederet. et iō ꝑ dissuadet p̄dcāz indignationem. scō malos imitationē ibi ¶ Noli emulari ⁊c. primo suam intentionē ꝓpōit. scō eā magis exponit ibi desine ab ira ⁊c. indignari uero contra deum posz quis in proposito ꝓpter duo uidelicet ꝓpter ꝓsperitatē quam hīt mali intellectū ex ꝓpria affluentie ⁊ ꝓpter prosperitatē quam hīt in executōe ꝓprie malicie. et iō utrūqz uolens psalmista excludere quātū ad primuz dicit ¶ Noli emulari ⁊c. i. dignari cōtra ō ū in eo q̄ ꝓsperat in uia sua. i. mundo isto qui ē uia peccōz in rei ueritate iust⁹ non hz occōnem ex h⁹ indignandi qđ declarat aug. sup Job. omel. xxv. sic ille male uiuit, ⁊ felix est iste iuste uiuit ⁊ laborat nō indignetur. iuste uiuit ⁊ laborans ir⁹ hz qđ ille non habz felix ille habet aurum i archa iste deū in cō scientia ille illud hz q⁹ perit et ibi habet unde perit iste deum hz qui perire nō pōt ⁊ ibi hz unde auferri non pōt. b. aug. super. i. ¶ Prosperitas stultoz pdit eos et signāter dicit pō In eo qui ꝓsperatur in uia. q. ipoz ꝓsperitas est solū in uia dumtaz sunt hic uiatores. sed in termino uie nihil ꝓsperitatis hīt ꝓpter hoc dicit hic glosa augst. sic in uia ꝓsperatur iste, sed in quentione erit infelix. i. cū ad finem peruenient. b glo. et rō ē quia sicut dicit Jeronim⁹ ad iulianum difficile ē immo impossibile ut et p̄sentibus ⁊ futuris quis fruatur bonis ut et uentrem hic et mētem impleat et de deliciis transeat ad deliciās ut in utroqz secto primus sit et ut i celo et in terra appareat gloriosus hec Jeron. unde narratur in uitis patrum quod uir quidam domesticus mansuetus qui tanta tacitūitas fuit ignorantibus cum ut sine uoce crederetur plurimum uite in lecto et languoribꝰ tenebatur qui tandem post longam egritudinem mortuus est continuo autē plurima corruscationis et tonitrus sic aerem ꝓturbabāt ꝙ sepulturam eius triduo impediabatur ita ut uicini dicerent aliqua mala occulte commisisse ꝓpter que ipm tanquam dei hostē terra indignata negabat sepulturam tandez uero cum difficultate magna sepultus ē hic autem fuit uxor que ipso adhuc uiuente litigiosa et enormosa fuit abutēs corpe suo in omni ꝓtrudie Post mortē aūt uiri ꝓstibulū de domo sua faciebat hec āt nūquā dolorez sensit corpis mortem autē sibi adueniente tātaz meruit ꝓsperitatez funeris ut uideret ipse ser eius exequiis deseruire cuz autem quedā filia istoz nocte. quadaz ex hiis plurimum cōmotu est deliberatz penes se patris an matris deberet uitam imitari eo quod matris tantam prosperitatem uiderat et patrie miseriam assistit ei quidam uultu terribilis qui sibi dixit

ueni ? uide patrem et matrem et quem uel
uitam elige et discessit ab eis offidit sibi mestissi
bilem gloriam patris sui cum autem uellet re
mittere cum patre trepit eū per manus dixit
ut uideret matrem quam uidens in tormēt
maxime audiuit sibi dicentes heu filie de p
speris operibus hic pacior quia quasi delirum
te eram ? ecce propter puam libidinem quan
tas penas sustineo ecce propter exiguas veli
cias quantis tormentis exsoluo ecce pro con
tempta dei quales mercedes accipio hec ibi
ſō Jero.xii ¶ Quare uia impioꝝ prosperat
bñ est in omnibus qui preuaricant et inique
agunt.et respondet ꝓphēta Congrega eos
quasi gregem ad uictimam et ieremie ii. ob
truſit dom⁹ confidentiam tuam nihil habe
bis prosperum deinde quantum ad secundus
subiungit Jn homine faciente iniusticias su
ple noli emulari.i.indignari quamuis uideat
prosperari in malicia sua aduersus iustos.di
cit enim grego.xix Non permouet uitā deus
tollerat.q eos ad iustoꝝ suorum ꝓbationem
seruat ꝑs Jniusti iniquitatem fecerunt in me
ego aūt exercebor ꝛc̄ hrā ieronimi hz sic ad
uersus enim qui facit et cogitat. et est sensus
noli emulari aduersus eum qui non impedit
implere cogitationes suas malas talis enim
sicut arbor siluestris que non colitur nec pu
tatur quia de ea nullus fructus ad usum hu
manum speratur sz solum ad fomentum ig
nis sibiip̄i derelinquetur gregoꝛsome'a pit ;
ezech xiiii.anima que peccat recedit in diōe au
tem aīquam inter se et deum facit etiam bel
lum repudii accepit ut iam uelut alienū dere
licta faciat mala que uult.zelo dei flagella nō
sentiat quatenus ad eterna supplicia ꝓfundi
us defecēdat hec grego.ꝑs ¶ Et dimisi eos
secz desiderat illa cordis eoꝝ ꝛc̄ ? Jere.xviii ;
¶ Post cogitationes nostras ibimus ꝛc̄ iō
hec dicit dominus ꝛc̄ dorsum et non faciem
ostendam eis in die perditionis eorum ;

EST NE AB IRA ET DERE
linq ꝛc̄ hic premissa exponit:nam
quod supra dicitur.noli emulari idē
est acsi diceret noli irasci.uel furere
de ꝓsperitate maloꝝ:nā emulatio.t.indigna
tio est quedam ira seu furor.dicit hic glosa
ungu.ne turbatur oculus tuus ira uide ueritā
tem.i.ꝑm mīra passum nunquam ꝓsperatū
nec tamen iracum.ideoq ne irascaris de flo
re miloꝝ q inde irasci et inde indignari con
tra deum murmurare et ꝓpe blasphemia est
hec glosa ephesiii. ¶ Omnis amaritudo et
ira indignatio ꝛc̄ tollatur a uobis.alio⁹ expo
nitur illud ut sez referat ad id qō immediate
premittitur de homine faciente iniusticias
ut sit sensus quamuis homo faciat tibi iniusti
cias fer patienter et desine ab ira et furore
¶ Scīdū ē q ē cauendū ab ira propt duo
primo q ira aufert hoī deum.gregoꝛmoꝛa.v
li⁹ per iram spiritus sci splendoꝛ excluditur
q dum ira quietem mentis subtrahit suā scō
spiritui habitationem claudit q non nisi su
per humilem et quietum requiescit.hec gre.
dicit pastꝛ libro iiii;q spes solent domicilia
concussa deserere sic ? spiritus sanctus ō quo
ecclē xviii: ¶ Spiritus meus super mel dul
cis domicilium suum deserit.i.mentē quāvo
tribu'ationib⁹ ire concutitur iō dicitur eccle
pi aufer iram a corde tuo ? āmoue malitiā
ꝛc̄ secdo q ira aufert homini semetipm .di
cit enim hugo de sancto victore q ira ē hos
tis homini se ipm sibi auferens qō pro tanto
dicitur q iratus non est sui compos.unde si
cut freneticus non habz seipm sic nec iratus.
dicit auicenna iiii.cañ q morsus canis rabi
di inducit insaniam et post dies aliquot i eo
qui sic morsus est apparent corrupte cogita
tiones et somnia et dispositio q̄si ira et mur
muratio et mixtio rāconis et respensio absq
interrogatione hec auicen.ista omnia inueni
untur in homine iracundo et ideo non est du
bium quin canis rabidus idē dyabolus ꝓ eo
fixerit dentem suum ? insanit.ꝛ iō dicit gre.
v. morsu ire stimulis accensum cor palpitat
corpus tremit lingua se ꝓpedit facies igne
scit exsperantur oculi et nequaquam recognos
cuntur noti ore quidem clamorem formatꝛ
sensus quid loquatur ignorat in quo utiq ille
ab arreptitiis longe est qui actionis sue consci
us non est hec grego.eccl .xxvii. ¶ Jra et
furor utraq execrabilia sunt deinde dilin dz
nobis malorum imitationem ? postea illud
subiungit peccm ibi ¶ Qm̄ qui malignant
quantum ad primum dicit ¶ Noli emula
ri.sed indignari tm̄ de ꝓsperitate maloꝝ ut
malignetis sz imitando maliciam ip̄orum q
ꝓsperantur ambrosius in sermone de bones
ta uita in omnibus actibus tuis imitare bo
nos.emulare sāctos habeto aut̄ oculos tuos

exempla sanctorum hec ambro. puerbio. iii ¶ Ne emuleris hominem iniustum et ꝛ̄ iiii Non emuleris uiros malos.

VOMINAD QUI MALIGnantur ꝛ̄ hic tangit predicte inmedia te sussionis rōnem unam quidem ex parte malorum dicens qm̄ qui malig nantur exterminabunt ¶ Vbi sciendum ꝙ duplex est pena quedam ē sanativa unde et pene quedam medicinales sunt et ista pena puniuntur filii serui et ciues superne ciuita tis Alia est exterminativa et ita puniuntur hostes. qui aūt malignantur. i. ex habitu ma licie et ex electione peccant neq3 se habent ad deum ut filii nec ut serui. nec ut ciues sue ci uitatis sz potius ut hostes reipublice ideo pe na ipsoū erit exterminativa et exterminabun tur. i. extra terminos ciuitatis celestis expellē tur. sic timebunt qui flagella dei. impacient portant ne scilicet pena que ad sanitatē ordi nata fuit efficiatur non sanativa. sed extermi nativa grego. filii. adonis. cū uirtute nostre pa tientie flagella transeunt ualde metuendum ē ne peccatis exigentibus non quasi filii a pīe sed quasi hostes a domino feriamur hec gre. sō p̄s subiungit aliam rationem ex parte bonoꝝ dicens ¶ Sustinentes autem dominum ipi hereditabunt terraz. s. uiuentiū quod p̄t du pliciter intelligi uno⁹ de sustinentibus domi num penitentem. nam qui sic sustinet domi num. i. pacienter ferunt ostendūt se esse filios dei qui flagellat omnē filium quē recepit. si autem filii et heredes. et iō hereditabunt ter ram patris sui in quo patz quanta sit uirtus patie grego. li⁹ dpal. ego uirtutem patientie et signis et miraculis maiorem credo. iō p̄s cō fortetur cor tuū et sustine dīm ꝛ̄ ¶ Alio mō p̄t intelligi de sustinentib⁹ dominū pro mittentem quod et facere debemus ꝛ nō sta tim petere ꝓmissionem eius impleri dicit enī uolerius li⁹. ii. ꝙ apud romanos laureolum nec senatus alicui dedit nec quis sibi dari ꝛ sideravit ꝓte ciuitatis lacrimante. ē autez lau reolum triumphus maior qui fiebat in curru id ē gloria triumphali quo solebant uictores honorari q̄si loco mercedis pro strennuo ope iste autem triumphus nobis ꝓmittitur si uin camus unde et de helya scribit eccle. xlviii. ¶ Receptus es i turbine ignis in curru ꝛ̄ sed tamen quam diu pars ciuitatis nostre la crimatur non debemus cum desiderare ꝛ hoc est quam diu sumus in ecclesia militante in ecclesia uero triumphante nullus lacrima tur ꝛ iō cum illuc uenimus ꝓmissum recipi ꝛ aliqui sunt ita ipotuni in petendo merce dem ꝙ deus statim eos remuneraret in pre senti et nō hereditant terram uiuentium de q̄ fit hic mentio. sed terra mouentium grego. l pastoralibus qui in principio hereditari festi nant sortem sibi in nouissimo benedictionis amputant. quia dum presentis mundi lucra ve sidierant in futuri seculi gra damna pacientur que modo ignorant. hec grego. et Jeronim⁹ ad heliodorum hereditatem expectans. secu li coheres ꝛ̄ē non potes ꝓuerbiorum ꝛ̄. Hereditas ad quam festinatur i principio in nouissimo benedictione carebit.

¶ AD HUC PUSILLUM ET non erit etcetera hic ostēdit ꝙ ex prosperitate malorum nullus occa sionem peccandi sibi datam habeat et primo ostendit ꝙ non habeat oc casionem indignandi. secūdo ꝙ nec occasio nē ipos imitandi. ibi melius est. et primo os tendit ꝙ nulli datur occasio indignandi ex malor ꝓsperitate q̄ prosperantur ad assecu tionem temporalis affluentie. secdo ꝙ nec ex prosperitate q̄ prosperantur i executione sue malicie ibi. ¶ Considerat peccatoꝝ primuz uero ostēdit duplici ratōe una uidelicz. sump tu ex parte malor et alia ex parte bonorum ibi mansueti autem etē prima sumit ex bre uitate durationis malorum et quantuz ad se ipsos cum dicit ¶ Ad huc pusillum ꝛ non erit peccator qō dupliciter p̄t intelligi uno⁹ q̄ subito frequenter cadunt in miseriam etiā in hac uita ꝛ ois eorum grā euanescit et ratī onem ad ꝓpositū tangit grego. omelia xii. sup ezechielez mala inquit et si diu tolleran tur subito corruūt ꝛ earum penas inferni cō spiciūt ne quoꝝ culpas impunitas existimare imitetur hec grego. alio⁹ q̄ dicto ꝙ toto tpe uite sue floreant ad hoc non est nisi ꝑpusillus cōparatū ad eternitatem. sed enim tota ter ra compatur ad celum nō ē nisi punctū quā to magis ōe tps finitum cōparatū ad eterni tatē non est nisi unū instās ꝛ iō quantūcunqz

dunct malus in hac uita non est nisi pusillus
unde narrat Jero. in epla ad helioduz quod
exterses rex potentissimus cum ut sublimi lo
co infinitam hominū multitudinem et innu
merabilez uidisset exercitum fleuisse dicitur eo
qz post centum ānos nullus eoruz quos tūc
cernebat supfuturus erat unde pmittit ibidē
Jeronimus qz pie debemus premeditari qz
aliqñ futuri fuimus ꝛ qō uelimus uolumꝰ ab
esse lōgius non pōt. s. montez nā si nongētos
uite excederemus annos ut ante diluuium ui
uebat genus hominuz ꝛ matusale nobis tem
pus tonarentur tñ nihil esset preterita longi
tuto que esse desineret hec Jero. Jō iob. xi.
fuissem quasi nō essem de utero translatꝰ ad
tumulum ꝛ qz igit tota durō peccōris mensu
ratur tpe patet quod ad huc pusillum ꝛ nō
erit peccator puer. xiii ¶ Certe impios ꝛ
non erunt ꝛ pe uelficiant peccōres ꝛc et iniqui
tas ut non sint deinde tangit breuitatē dura
tionis quantū ad ipōz psperitatē dicēs Et
queres locum eius et non inuenies: per locuz
enim peccōris pōt intelligi sua prosperitas et
iō e ꝛ quia locus naturalis rei dicitur ille ad
quem naturaliter mouetur eodē modo et lo
cus anime uolūtariuz ē illud ad qō uolūtarie
mouet qz gꝰ malus toto uisu mouetur ad p
spera huius uite iō prosperitas est suus locus
et iste locus desinit esse desinente locato ex
quo pz qz locus ipsoruz multū discrepat a na
tura ueri loci cum locus ex sui natura sit im
mobilis non sic est de loco iustoz qui ad eter
na semp mouetur eccle. xvi Omnis misericor
dis faciet locum unicum scōm meritum ope
rum suoz et scōm intellcm̄ perer ginationis
sltus uel p locum peccatoris intelligit mun
dus iste Joan. ii. mūdus transibit ꝛ omnis
concupiscencia eius et ideo si queras locum
eius non inuenies dicit phūs xiiii de animali
bus qz nubes que sunt de genere piscium qñ
applicantur cum locis in quibus manēt uiuūt
et cū ab eis separant moriunt sic ꝛ peccōres
tñ fortiter adherent isto loco in quo manent
qz licet durante tali adhesione aliqualē uitā
sez miserabilē habeant tñ quando separant
a monte seda stati rapiuntur Job vii. ¶ Sic
consumitur nubes et pertransit sic qui desce
dit ad inferos non ascēdit ꝛc neqz cugnoscz
eum ūplius locus eiꝰ ¶ Est autem hic scie
dum qz artitudo istius loci est cā āre hoie.

mūdiales sunt ita monstruosi dicit enim al
bertus pcii de animalibus qz in aialibꝰ que
cōpimunt se ad unū locū in matrice. i. in ute
ro matris sepe inuenit mōstruositas in api
bus uero raro qz qlibet pullꝰ hz locū ab alio
distinctū sibi sufficientez. sic aūt est de homi
nibus huius mundi. nā locus iste sez terra
est mater ōnium secundū phūm. i. pco unde
eccle. xl ¶ Occupatio magis creata est hōi
bus etc̄ usque in diem sepulture in matrem
omniū et iō qui totaliter uiuunt in ista terra
sunt q̄si in utero matris nō dum nati uel si
nati fuerint introierunt iterato in uterū ma
tris sue qō nichodemus reputauit ipossibile
ut pz Jo. iii. uenter autem huius matris ual
de artus est sicut ostensum fuit a ꝛs super il
lo uersu ¶ Oculi eius in pauperem respici
unt palpebre ꝛc sz multi filii eius sunt in is
to utero sit incluſi et iō oportet necō qz se
multum compimāt ad unum locū Jo. xvi.
¶ In mūdo pressurā habetis nā. iiii. Re. vi.
Locus in quo habitamus augustꝰ est ꝛ iō ne
cesse sit magna monstruositas qz enī filii in
surgunt ī parentes et frater fratrem tradat
in mortem et inimici hominis domestici. eiꝰ
et similia ualde sunt monstruosa ꝛ iō modo
existētes in utero sunt mōstruosi ista mōstra
tāgunt osee. iiii. ¶ Non est ueritas ꝛ nō est
misericordia et non est scia dei in terra male
dictum mendaciuz ꝛ homicidium et furtum
et adulteriuz inundauerūt ꝛ sanguis sangui
nem tetigit isti autem tā diu comunit rema
nent in utero materno añquaz exeant qz in
fumere qñ oportebit eos nasci mater edit eoz
odit abortiuos et tamquam tales picientur
in tenebras exteriores. sed uiri sci qz habent
loca sufficientia sibi distincta in celo scōz dis
tinctionem meritoz de quibus dicitur Jo.
xiiii. In domo patris mei mansiones multe
sunt iō sunt sicut apes q nō mutuo opimūt
ad locū unum ideo non ē in eis monstruosi
tas supadicta unde ille est locus de quo pe
statuisti in loco spatioso pedes meos et alibi
dñe dilexi decorem domꝰ tue et locum ꝛc.

ANGUEDJ AUTEAD
hereditabūt terram ꝛc hic os
tendit qz nulli data est occasio
indignādi ex psperitate malo
rum q̄ prosperant in assecutione tpalis substā
tie ꝛ hoc per rationē sumptā ex parte bonoz

et hoc quia boni realiter magis prosperant et maiora bona assequuntur quam mali unde discernens prosperitatem iustor primo tāgit bonorum eis ꝑparator magnitudinez dicens ¶ Mansueti autem hereditabunt terrā scz uiuentiū respectu cuius ista terra moriēntium nō est nisi punctus quaz hereditāt homines impii quia terram istā morientiū magis hereditant homies crudeles sicut raptores iniurioli quā alii ideo p oppositum heredes terre uiuentiū uocat mansuetos nam scōm ambrosi. in isto loco mansueti sunt quos nullius discentionis stimulus exagitet nō ira ꝓtrahat non scuicia exasperat nō robies crudelitatis inflāmat hec ambro. eccle. iiii. ¶ In mansuetudine respō de pacifica: secundo tāgit possessionis ipōrum certitudinem dicēs Et delectabuntur in multitudine pacis ¶ Et quo pz q ipsi certi erunt et securi de bonis suis q nullus inquietabit eos et hoc est rationabile q māsueti nō inquietant alios et percōsequens ubi omnes sunt mansuetinon poterit esse nisi pacis trā quilitas. isto autem bono carent mali quam cūq enim ꝓsperantur in congregatione temporalis substantie nunquam trā delectantur in multitudine pacis. q si pacē extrinsecus habeāt trā nō possunt de ea delectari. q semper timēt de bello ab aliquo inquietari qui ab eis bona acquisita rapiant ambro. si. ꝓ de bono mortis quid boni est homini in hac uita nec expleri pōt cupiditatis tus suis et si expleat diuiciis fructum quietis amittit. q cogit cus todire quod misere auiditate quesierit. dicit auicen. vi. de animalibus q porci quīq hāt apostemata et illa faciunt eos mouere pedes suos multū. sic et isti qui in loco uersant trā quam porci sap. vii. ¶ Tanquā lutū estimabitur argentum: habent apostema. i. loculos multos in quibus bona sua congregauerūt q merito dicuntur apostemata. q apostema secundū ysidorū. xiii: ethi. a collectione nomen hz ista aūt apostemata faciūt eos multū mouere pedes suos q non siniunt eos in quiete absq solliciudine et uariis perturbationibus cogitationes et affectiones suas Jere. xiiii. ¶ Hec dicit dominus ppto huic qui dilexit mouere pedes suos et nō quieuit et dominus nō placuit: scāz uero totius inquietudis trā gitur iob xv ¶ Sonitus terroris semper in auribus eius. et cum pax sit ille insidias su

picatur ¶ Signanter uero dicit ꝑs q. ut electabuntur in pacis multitudine q pax est multiplex que iustis ꝓmittitur i futuro uidelicz hois cum se ipo in ꝑsenti nō pōt haberi quia semp caro cupiscit aduersus spm augu. xix. de ci. cō xxvii. quādiu uicis imperat. plena pax non est q et illa que resistunt pcloso debellant ꝑlio et illa que uicta sunt nō dum securo triūphant ocio sz ad huc solicito puniuntur impio hec aug. Pax tñ ista sperada est in futuro qñ hostiū sublata formidie cēsiu erunt trāquilla unde dicit augus. ubi prius sanata natura uicia non habebit nec unicuique nostrum ab alio uel a se quippiā repugnabit non opus erit ut ratio uicia que nulla erunt imperet sz imperabit deus hoi animus corpi tanta que obediendi ibi erit suauitas et facilitas et ideo pax beatitudinis huius et beatitudo pacis huius summū bonuz erit hec augus. ꝑs ¶ In pace in id ipm dormiam et requiescam. scdo etiā pax in futuro sperada est dicit enim augu. xix. li. de ci. cō. xiii. pax celestis ciuitatis ē ordinatissima et concordissima societas fruēdi inicē i deo. h. augu. hec aūt societas fruitionis eā erit illi. pacis. dicit enim phūs viii. de animalibus q alia pugnāt inter se ꝓpter cibi paucitatem. in regionibus ubi hāt cibum in habūdantia non pugnāt adinuicem cui concordat ysa. lxv. ¶ Lupus et agnus simul pascentur sic in ꝓposito nam i presenti est cibi paucitas q nihil inuenit hic hō qō faciet appetitum sed cuilibet uicet qō alt sufficit sibi qō posset ad eius societatem iuuare et iō non est aliqua pacis securitas et ꝑcipue inter eos qui in presenti querunt habere unō facientur ysa. xlvii. ¶ Non ē pax impiis dicit dominus sz i futuro quādo fruemur panem uiuo hāte omne delectamentū et ōnem saporē suauitatis et unusquisq ad societatē fruetur pax firma erit ꝑs Fiat pax in uirtute tua et habundantia in turribus tuis. tertia etiā pax i futuro sperāda est stabilis atq firma augus. xix. de ci cō xix nos ꝑ modulo nostro pacis eius participes affecti summa in nobis at q inter nos et cum ipo pacem quantum nrā capacitas est obtinebimus hec augu. ꝑs ¶ Pax multa diligentibus legem tuam.

BOERUABIT PECCA
tor iustum ⁊c. Hic oñdit q⁹ nl
li datur occasio emulãdi et p
speritate malo⁹ qua ꝓsperant
inctecutione sue malicie uel hoc oñit dupli
citer. Primo q⁹ mali ꝓsequendo bonos itento
suo caret. secõ q⁹ sibiꝑs valde nocent sibi ¶
Gladium ex⁊ primo uero tangit iꝑos
ꝫ bonos mores prauam intentionẽ. secõ ipsi⁹
frustrari nẽ ibi dñs subit ⁊c pot autem uer
sus iste sicut ⁊ sequens exponi tripliciter uno
modo indifferenter de quolz iniusto qui iustũ
et iniudia et malicia ꝓsequit unde dicit ꝑs ¶
Observabit peccator iustuz ut sez aduer
setur et oportunitatem capiat nocẽdi Et stri
debit sup eum dentibus suis ut seuiens bel
tia nam ⁊ apti stridore dentiũ seuiciam suam
ostendunt homines uero impii dentiũ stridoꝛ
re suam ostendũt iniudiã. grego. ¶Noꝛ. v. li⁹
eũ deuictũ cor liuoꝛe putredo corruperit ipa
quoqz exteriora indicant quam grauiter ani
mũ in tigat insanis. corp⁹ quippe pallore af
ficitur oculi deprimuntur mens accenditur ⁊
membra frigescũt fit in cogitatõe rabies in de
tibus stridoꝛ hec grego⁹ nec. vii. stridebant de
tibus in el ⁊ ꝑs ¶ Peccator videbit et ira
cetur dentibus suis fremet. ⁊c. uel p dentes
peccõꝛis intelligũtur insidie unde dicit ambro
sius insidie comenta nequitie dẽtes peccato
ris sunt istis autem dentib⁹ stridet qñ insidi
as ad nocendũ iusto parat uel dentes peccato
ris iustos ꝓsequẽtis sunt eius officiales ⁊ mi
nistri pessimi qui stridere dicũtur q⁹ ipi seuit
cia et crudelitatẽ dominoꝛ suoꝛ oñdunt quia
et ipsoꝛ crudelitate arguitur crudelitas do
minoꝛum dici enim solet sicut hẽtur li⁹ de nu
gis curia iii o. ib⁹ lupi congratulantur coruus
⁊ mistro liquicatis ipsius iudex applaudet al
leꝛãder nequã de dẽte apti q⁹ etiã si sit sepa
t⁹ ab a p acumẽ suũ ⁊z quã diu uiuit. ⁊z moꝛ
tuo aptꝛo statĩ ꝓdit acumẽ suũ. sic ⁊ ꝓpositio
nã aper est diues impius ꝑs . ¶ Exterminia
uit eã ap de silua cui⁹ dẽs ptãs noctẽdi. dens
autem sibi coniunct⁹ est potestas que penes
ipm residet ⁊z separatur quando ꝓdicta ptãs
suis officialibus et ministris cõmittit unde ⁊
seruus ꝓ phm. i. poli. est instrũ separatum dñs
sũt separatus suũ acumẽ retinet q⁹ frequent
nõ miꝛ ẽ uolũtas seuiẽdi in seruo quã in do
mino imo sibi iuicẽ in malicia gratulat ⁊ ap
plaudit ⁊ fit hoc quam diu uiuit dominus
huic mũdo nec cessat malicia. taliũ officialiuz
et ministroꝛ donec ꝓter eoꝛ peccata de hoc
mũdo auferant et sic uerificetur illud ꝑs .
¶ Dẽtes peccõꝛ cõtriuisti Alio⁹ pot intelli
gi uers⁹ iste de populo iudaico ⁊ de xpo ut
sit sensus: obseruabit peccõr. i. populus iudai
cus quãtũ ad aliquos ut populo illo. iustũ. i.
xpm. s. ad capiendũ eũ i uerbo uel facto luc.
v. obseruabant scribe ⁊ pharisei si sabbõ cura
ret illo etiã qõ hic sequitur ¶ Et stridebit
sup eum dentib⁹ suis ad iram fuit implctum
i passione ubi suam iniudiam stridore dentiũ
ostendebãt ꝑs ¶ Frenduerunt sup me den
tibus suis: tertio mõ pot intelligi ut diabolo
qui iustos obseruat ut occõnẽ ⁊ oportunitatẽ
pugnãdi habeant cuius dẽtes sunt angeli ei⁹
⁊ homines ipii qbus stridet q⁹ eis i officio sue
impietatis abicitur dicit albertus. xvi. de ani
malibus q⁹ int ossa corpis soli ventes semp
crescunt usqz ad ad finẽ uite. alioquin molẽdo
cibum ctinue cõsumerentur sic et diabolus
multa habet in suo corpore ossa. i. fortes peccõ
res sz illi ꝓpie sunt ventes eius quoruz ipie
tas semp crescit ꝓpter quod consumi nõ pos
sunt nec ipe diabolus pot edentulus fieri ni
si uiolus leonis confringat deus. dani . vii .
¶ Bestia quarta terribilis nimis dẽtes ferre
os habebat.

DOMINUS AUDEAD irride
bit eũ ⁊c. Hic tangit sui ꝓpositi
frustrationẽ ⁊ pot exponi ꝓsequen
ter ad uersum precedentẽ triplici
citer uno⁹ generaliter de quolz ipio iustũ per
sequentẽ ut sit sensus . dominus autem
irrideb it eum. i. frustrabit eum propositio suo
circa qõ diu et studiose laborauit. nã intentio
impii est iustum ledere qui tñ simpliciter nõ
leditur q⁹ õnis persecutio cedit iusto simplici
ter in bonũ in hoc etiam arridet eum deus
quoniam prospexit qõ uenier dies ei⁹. i. q⁹ ꝺ
ꝓpinquo instet dies quo pro culpa feriatur pe
na. et iõ non diu permittitur seruire iniustos
ambro. dicit hic iusti uita redarguit peccõrem
quem tacite magis ore condempnat quam si
clara uoce loqueretur sz iustus nõ debet time
re fremitũ peccõris. q⁹ improbitas non pot esse
ꝓpetua. insidie tpales sunt. munimenta autem
ueritatis eterna hec ambro. Job xxi ¶ In

n iii

diem ꝯditionis ſentatur malus et ad diē ſu
turis ducetur.uel pro tanto ſecundum glo
ſam dicitur quod dominus irridebit eum.
quia deus eum irriſibilem uidet et ſic
eum uidere ſuos faciet et addit gloſa ſic
uos uidentes malos perituros irrideamus eti
am preſentes exemplum reuera habem⁹ a ſan
ctis martiribus q etiaꝫ in tormentis actuali
poſiti tormenta ⁊ etiam ſuos pſecutores vi
ſerunt unde cunit eccleſia erecta nāꝫ i uirtu
tis culmine tormenta uerſit pmis calcauit et
ber· li⁰·ur contemtu mundi uirt⁹ et alto
andream fecit amplecti crucē:ſtephanū p la
pidātibus flectere genua ad orationē lauren
tiū rivere carnificeꝫ.hec bern⁹.dicitur autem
irridere qñ intus rivere.et ideo ille irrivet p
ſecutores ſuos qui licet exterius cruciet tñ
pacientia ⁊ lōganimitate ōnia pupendit unde
criſoſtomus omelia xxii.ſup epl'aꝫ ad hebre
iracundus eſt lōganime incidēs nihil longani
mē nocuit ſed magis uiuit ſicut enim adamā
tina corpa nō plāgunt ita neqꝫ tres anime ⁊c
cū ſeniat tu rive· ride uero non aperte ut irri
deā ſed rive ſecūduꝫ animā ⁊ enim in pueris
cū pcutiunt nos cū furore ut ulciſcentes rive
mus.ſi rideus tm erit tui et illius medium
quantū pueri et uiri ſi uero ſenibus factus es
puer ⁊c et ſi unſpeperit quis ad pueruꝫ ſeni
entē nōne ridet hec criſoſto⁰ docet vegecius
li⁰ primo q⁹ duplex ē modus pcutiēdi uideꝫ
ceſim.i.cum acie gladii ⁊ pūcti.i.cum pūcto
ceſuꝫ ät pugnātes nō ſolū facile uiderunt rōs
ni ſꝫ ⁊ verificarunt.q⁹ ſic pugnās raro interficit
nā in talis defendunt ꝫ tales intus cū armis
quā oſſibus inſup ⁊ ſic pcutientes vertrū bra
chiū ⁊ latus dimidiū pcutientes autem pūc
ti aduerſarii ſauciāt aliquem uideāt.et tō il
le mo⁹ pcutiendi timēdus ē ſic ē ſpiritualiter
duplex modus pcutiendi un⁰ punctim et illo
mō utitur de contra aduerſarios ſuos ꝓpter
qō ⁊ eos ſauciat aliquaꝫ uidēt q⁹ aūt pūctiꝫ
.i.cū puncto ſic feriat pꝫ q⁹ dicitur Job xxvi⁰
de aduerſariis xp̄i ¶ q⁹ ducūt in bonis dies
ſuos ⁊ in pūcto ad inferna deſcendāt Alius
modus pcutiēdi ſpiritualiter eſt ceſim⁰.i.cedendo
et iſto⁰ utunt contra electos dei pſecutores
ipſoꝝ propē qō ⁊ ipi denudantes pcutientes
⁊ exhibēt ſe faciliter uulnerabiles et ipi pcuſ
ſi dupliciter arma talis ſcutis muniunt .ſ. oſſi
bus ꝓpriis:fortitudine patientie intrinſeca
ſimiliter ⁊ armis.i. ptectione diuina ut mul
tum ledi nō poſſint ⁊ iō romani d.uiri pfecti
mā romani ſubtiles interpretātur non ſolū ta
lem modū pugnandi faciliter uincūt ſꝫ etiaꝫ
irrident ſermo mach.iii⁰ Irridēs crudelē tpr̄ā
nū ait ⁊cAlio⁰ pōt uerſus iſte exponi ſicut ⁊
precedēs ſicut de ppho xp̄m pſequentē quem
deus pater miſit qū filiū a mortuis reſuſcita
uit quē credebant preſens ſe poſſe clauſum te
nere ⁊ pſperit q⁹ ueniret dies eius. i. dies
captiuitatis q romanos propē pecās ipſorum
p̄s ¶ Qui habitat in celis irridebit:aūt pōt
exponi de diabolo quē dom⁹ irridet .i.deri
ſibilem a multis oādit p̄s dicens iſte quē fe
miſti ad illudendū ei ⁊c cuius diem pſpicit
precēdimur in quo die ceſſabit omnis potentia
eius aduerſus ſcōs.ſ. in die iudicii unos pi.
¶ Separati eſt' in die malū

LAUDATUR EUANGELIUM

runt ⁊c. Hic oādit q⁹ mali perſe
quendo iuſtos ſibiipis nocent ⁊ pri
mo oādit iniquum eorum ꝓpoſitū
ſecō inde ꝓuenientē ipis nocumentū ibi. Et
dixit eoꝝ ⁊c primo autem dāgit eoꝝ prauam
machinatōem ſecō puerſam intentionē ibi.
ut decipiant ¶ Quantū ad primuꝫ ſciendū
q⁹ uerſus iſte pōt exponi duplicit uno⁰ dīc
tinguēdo inter gladiuꝫ et arcū ſic q⁹ p gla
dium intelligit expugnatio manifeſta.p arcuꝫ
uero expugnatio fraudulenta ⁊ occulta ¶ Alio
mō accipiēdo gladiū ⁊ arcū pro eodē.ſ.pro
lingua maloꝝ puerſa ſꝫ dicit gladius in quan
tum ledit proꝑios.q⁹ mala lingua nec parcit
amicis nec ſanguinei ſicut patuit de lingua
uxoꝝ q xp̄m proximū ⁊ fratrē ipoꝝ ad mor
tem poſtulauit ⁊ iō uerſus iſte licet poſſit ap
tari ōnibus peccātibus generalit tñ pōt apte
ri iudeis ſpecialit q gladiū ſuum euaginaue
runt .i.linguā ſuam exacuerūt et hoc ut tra
derent pauperem ⁊ inopem.ſ.xp̄m ſicut dici
tur in uerſu ſequēti littera tñ Jeroni. habet
principiū uerſus ſequentis Sic ut percutiant
egenum ⁊c· Jere.xi.pcutiamus eum lingua
dicit pſidonius xii.etbi.q⁹ eſt piſcis qui no
cat' gladius eo q⁹ hꝫ roſtrum mucronatū.ſi
quaſi mucrone ſeu gladio armatū qui gladio
illo naues pforat ⁊ ſubmergit.ſic iudei roſtrū
.i.os ſuum q⁹i gladio armatū hītes nouī.i.
xp̄m ⁊c qua pce.xxv. ¶ Etiam nauis in ma
ri ⁊c·perforerūt ⁊ i montem demerſerūt.un ō

dicitur libro de vita phōy. ꝙ solon unꝰ de vii. sapientibus interrogatus quid esset acuti or gladio respondit lingua pueri hominis. unde responsum est ꝙ gladius malus suo acumine non potest plus facere quam diuidere animā a corpore qđ animat. lingua uero pueri separat animā ab eo quem amat. uerius uerē est illa anima ubi amat. & iō acutior & pernitiosi or ē oi mali gladio unde uerē de quodā fa mulo cui cuz a suo dño preceptū esset ut eme ret in cruentum carnes optimas emit linguā & increpatus super hoc a dño suo dixit se pu tasse bene facere ob hoc indignat⁹ idem do minus suus p̄cepit sibi ut in cruentum eme ret carnes pessimas qui iterato emit linguam super hoc autem a domino suo increpatus eo ꝙ mādatis suis non paruerat sed potius cō trariserat. respondit dñe crede mihi lingua ē caro optima & cito pessima scōm diuersam condi tionez utentis cōstat esse ꝙ iudei lingua sua pessime utebant p̄s. ¶ Lingua eorum gladi us acutus Item lingua in ꝓposito vocat⁹ ar chus. quia lingua prava etiam uulnerat a re motis unde dicitur ¶ Hic intenderūt archū suum & subiungitur in ea sequēti ut trucident rectos corde. i. martires non solū de genere suo sed etiā aliegenas insup & arcbu isto per cusserunt a remotis qz non solū contra xp̄m hominē sed etiā ō deum extenderunt prauitatē sue lingue p̄s ¶ Nolite extollere i altū cor nu uestrū nolite loqui aduersus deum iniqui tatē. et alibi ¶ Iniquitatem in excelso loquti sunt habuit enim sagitta eorum. i. sermo pra uus dño. s. lignū qñ clamauerūt crucifige cru cifige Jere. xviii. Mittamus lignū in panem eius similiter et ferrum. qz de uulnerato ab ipsa dicit p̄s Ferrum pertransit animā eius & tertio caruit. s. pennis discretionis & iō nō po tuit omnino idirectum. nā putabant directis se sagittam impiorum hominez & percusserunt deum hominem. iii. Reg. xxii. uir quidam tetendit arcbum suum in certum sagittam dir gens et casu percussit regem israhel. et p̄s ut gladium linguas suas intenderunt arcbum rē amarā ut sagitrent i occultis immaculatum

¶ DECIPIANTUR PAUPE
rem et inopem. idem autem intelli gitur per pauperem et inopem. sed dicitur pauper quia parum habet a se ipso inops autem quia nō habet opem ab alio & illud precipue tangit curiales & cu rie officiales unde senatus phōs interro gans quid est curia respondit curia est determinatus locus ad decipiendū & superandum se inuicem mito gꝰ magis decipiētur sibi pau peres & inopes p̄s Filii hominū mendaces &c ¶ Ut decipiant ipi de unitate in idipm uel per pauperem et inopem intelligi tur in ꝓposito ipse xp̄s ut dictum est in uer su precedenti similiter et iō peccōes intende runt archū suum ut trucidēt rectos corde ō hoc autem sic loquitur beatus augusti in per sona pauperis diuitem alloquentis sermone ppriū. potes seuiendo etiā de patria me pel lere & nequiuisti illuc me expellere ubi deum meum inuenire non possum forte ualebis et oc cidere ruente carnali domo incolumis habita torum abscedo et ad illum cui fidem ser uo securus exhibeo & te amplius non timebo hec augustinus. Specialiter uero ista pars uersus tangit martires quos trucidauit mundus corporaliter de quo cum glorioso spūaliter triūphauerunt. Narrat ualerius li⁰. iii. de epaminenda duce thebanoz precipuo ꝙ i bello traiectus hasta sanguine & spiritu deficiens recreare ip̄m conantes interrogauit primo an clipeus suus saluus eēt de uita de inde an hostes uicti essent que postquam cō perit ita esse ait non finis commilitones ui te mee sed melius & alicuius inicīū aduenit nunc enim uidetur ꝙ epaminendas nascitur qz sic moritur sic sancti martires i quib⁹ for titudo cum omnino maior fuit quam in pa gano morti ad dei summā solicitudinem ha buerunt ex duobus uidelicet ꝙ scutum pacientie saluum esset ne peruenīret in manꝰ ho stium & ꝙ hostes pfecte uincerentur quibus habitis sciebat ꝙ nemo inicio uite nascitur ꝙ sic moritur neqz enim debemus timere mortem in qua renascimur ad salutē et uere martiribus dici potest illō p̄s letamini &c. & gloriamini omnes recti corde &c.

LAUDATUS EORUM intret in corda &c. hic oñdit ꝙ mali per sequentes iustos interficiunt semet ipsos. unde dicit predicentes gladi us eorum īret corda ipsoz. q̄si dicat gladius

n iusti

quo uulnerant alioꝝ corpora ingrediatur eoꝝ corda q; ipsi uulnerant ſpualiter unde aliqs uulnerãt corporaliter ꝛ prius uulnerant ipsi quam alii ¶ Et arcubus eoꝝ ſtringant .i. ꝺo loſitas ipſoꝝ inanes efficiat dicit pſicuus. vꝛ etbi. q; tarquinꝰ Rex Romanorum primus tormenta quedã ut fuſtes metalla ꝓmiũ edin uenit ꝛ ipſe prior regibꝰ qlium meruit. ſic ꝛ qui in aliquos ſeuiunt promerentur propriam maliciam experiri ꝛ illꝺ ẽ uerum precipue ꝺe hiis q ſic nocere ſtudent. uiꝺẽ enim ꝺe boꝛ eſſe ſicut narrat ꝺe quodam auicenna yii. ꝺe animalibus cuiꝰ complexio talis erat q; ſerpentes eũ formidabant nec morꝺento intoxicare poterant cum uir ſerpens quidam magnus cum momorꝺiſſet hominꝰ paſſꝰ eſt febrem effimeram. ſeꝺ ſerpens mortuus eſt. ſic et uiri iuſti quandoq; etiam malis hominibus formiꝺabiles ſunt ſi uero contra eos preualere uiꝺeant nimia aliorũ malicia non põt inducere niſi febrem effimeram. l. unius ꝺiei q; ſolũ nocumentum temporale ſeꝺ ipſi nocentes incurrũt mortem eternam et ratio poteſt eſſe quia pbus liꝰ ꝺ regimine principum ꝺicit q; ẽ arbor boni oꝛꝺinis habens ramos expanſos ſup terram quam ſi homo portauerit non ẽ bonum cum eo pugnare. quia triumphabit. ꝛal. arbor ẽ ſpiritus ſapientie uꝛi patris ꝺ quo ꝓuer. iii. ¶ Lignum uite eſt cuius oꝛꝺinem ſumpſimus omnes confortat ecclꝛ xxii. quaſi balſamum non mixtum oꝛꝺinis bonus cuius rami extenſi fuerunt ſuper terram quando in cruce brachia ſua extendit in medio terre. ecclꝛ xxiiii. ego quaſi terebinthus extendi ramos meos iſtam autem arborem ſemper portant iuſti iii. eoꝛ. viii. ¶ Empti eſtis precio magno glorificate et portate deum in corpore ueſtro et ideo non eſt bonum contra ipſos bellare quia infallibiliter triumphabunt domino eos aꝺiuuante et gladium aꝺuerſariorum in ꝓpria corda retorquente in cuius figura habetur primo ℟. ꝺe Saule qui Dauid iuſte ꝺiu perſecutus fuerat et ꝺe armigero eius q; creꝺit fuiſſe Doech ydumeus q; ſacerdotes dñi gladio interfecerat ſicꝫ c. xxii. ¶ Arripuit itaq; Saul gladium ſuum ꝛ irruit ſuper eum cum uiꝺiſſet armigeri eius ꝛc. irruit etiaꝫ ipe ſuper gladium ſuum et mortuus ẽ cũ eo ꝛc.

ET IUS EST modicum iuſto ꝛc. Supra oſtenꝺit quare non ꝺebeꝰ ꝺe malignantibus indignari nec ẽ aliter ꝺe ipſorum ꝓſperitate ꝺa ta occaſio indignandi. hic oſtenꝺit q; nec alicui ꝺata eſt occaſio ipſos imitãꝺi ꝺi et hoc oſtẽꝺit ex comparatione bonoꝝ et maloꝝ et ideo manifeſtat primo iuſtorum preeminẽtiam. et ſecõ iuitat omnes ad ſectandum iuſticiaꝫ ibi Declina a malo primo autem ꝓs. intentionẽ ſuam premittit. et ſecõ ad eius confirmationem rationes aꝺducit ibi ¶ Quoniam tribulatio. eſt autem intentio ſua q; bona iuſtorum ꝓponenda ſint bonis iniuſtorum et per conſequens boni ſunt magis imitanꝺi ꝺi ꝛ zelãꝺi ꝺi ſunt quam mali. et ideo ꝺicit ¶ Melius eſt modicum iuſto ꝛc. q; ꝺupliciter põt intelligi uno modo ut ſiat comparatio ꝺiuitiarum ſpiritualium quibus ꝺ ꝺatur iuſtus aꝺ ꝺiuitias ſeꝫ temporales nam ꝺiuicie iuſtorum ꝺicit modicum non quidem uirtute ſeꝺ ſimplicitate. quam conſiſtunt in uno ſimplici bono q; ꝺeus eſt ꝺiuicie autem malorum conſiſtũt in multiplicitate ſicut dictum fuit ſuper illo ¶ A fructu frumenti uini et olei ſui multiplicati ſunt illuꝺ autem modicum eſt melius quam illa multa q; puer. xvii. ¶ Melior eſt buccella ſicca cum gaꝺio quaꝫ ꝺomus plena cum uictimis et cum iurgio ¶ Alioꝰ poteſt uerſus intelligi ſic q; ſiat comparatio bonoꝝ ꝛpalium iuſti aꝺ bona temporalia iniuſti aꝺ hec põt exponi ꝺupliciter unoꝰ ſic ¶ Melius eſt modicum iuſto ꝛc. i. melius eſt habere modicum cũ iuſticia quam multa cum peccato Criſoſtomus. xxxi ſup Matth. iimperfecto ſic loquens ꝺe hiis qui iniuſte bona aꝺquirũt ſic nec ſtabilis ſubſtantia eoꝝ eſt talium enim ſubſtantia aut ipſis uiuentibus peritura ẽ aut a malis heredibus diſſipanda eſt aut aꝺ extraneos et inimicos heredes caſuꝫ uentura eſt nõ poteſt aꝺ bonum ꝓficere qꝺ congregat ꝺe malo hec criſo. ſuꝑ puer. xvi. ¶ melioꝰ eſt parum cum iuſticia quam multi fructus cum iniquitate. Alio modo ſic q; ſimpliciter melius ẽ habere modicũ ſicut iuſti hñt quã habere multas ꝺiuicias ꝛ licꝫ habere ꝺiuicias ſit bonũ utile tñ habere multas ꝺiuicias nõ ẽ utile ſꝫ inutile. quia a uirtute ꝓfecti impedit et aꝺ uicia diſponit. ꝺicit enim ambroſius in quoꝺam ſermone qui curis terrenis ſe implicat aꝺeo

se separat quod patet primo quia multitudo
diuiciarum cupidi tatem implent seneca epis
tola xxxi. ad lucil. qui multum habet plus cu
pit 7 ibidem neminem pecunia diuitem fecit
primo econtra nulli moderem sui cupidinem
incussit queris que sit huius rei causa plus in
cipit habere posse qui plus habet. hec seneca
Narratur libro d uita philosophorum quod
Anacharsis philosophus natione scitarum diu
in grecia peregrinatus fuisset ob studium lit
terarum dicebat se ualde mirari d tribus que
in grecia nidit primum erat q greci legem
statuerunt contra iniuriantes et tamen adhe
tus honorant cum se inuicem uerberant. secū
dum erat q inhibentes mentiri inuicem in
secretis palam mentiuntur quod dicebat pro
pter poetas qui publice falsissima multa fin
gunt. tercium erat q greci in principio fa
melici parum repleti uero multum esuriunt
quod dicebat propter diuites qui in principio
parua cupiunt quanto uero plus bonis ditā
tur tanto plus cupiunt. puer. xiii. ¶ Est qui
dues cum nihil habeat et est quasi pauper
cum in multis diuiciis sit. Secundo q mul
titudo diuitiarum nimia uanitate inflat dicit
philosophus viii de animalibus q in elephā
tibus nulla infirmitas est in eis propria nisi
quod eis nocetur a uento elephas maximum
animalium in terra uiuentium significat diui
tem qui in terra maximus uocatur et habet
quorum infirmitas propriissima est uento ua
nitatis impleri unde augusti. sermone xxxiiii.
Morbus diuitiarum est superbia magna. nā
grandis animus est qui inter diuicias isto
morbo non temptatur qui autem ideo mag
num se putat quia diues est superbus et ege
nus inflatus est non plenus utres aut duos
si uides unum plenum alterum inflatum in
utroque eidem est magnitudo. sed non in
utroque eadem plenitudo attendas falleris si
appendas inuenies qui plenus est difficile mo
uetur qui inflatus est cito aufertur hec augu
stus ideo sta tbim. dicit diuitibus huius seculi pre
cipe non sublime sapere 2c.

CONFRACTIONEM BRACHIJ
peccatorum 2c. Hic probat
quod dictum est de premissa
comparatione inter modicam
possessionem iusti et magnam inusti. et primo
hoc ostendit ex possessionis natura et qualita
te. secundo ex iusti possessoris dignitate ibi
¶ apud dñm 2c. primo uero ondit ppositum
ex possessionum diuturnitate secdo de uti
litate ibi ¶ Mutuabitur 2c Primo autem
secdm durationem diuicias bonorum et malo
rum comparat secdo comparationem illaz p
bat ibi nouit dominus quantuz ad primū di
cit ¶ Quoniam brachia peccatorum 2c et
fortitudo 7 ptēria diuitiaz suaz conteretur
id ē non durabunt diu qm̄ cum interierit nō
sumet omnia neqz descendet cum eo gl'a ei⁹
¶ Confirmat autem iustos dominus secz in
bonis et diuiciis suis qne magis sunt spiri
tuales quam temporales. nam 7 bene utendo
bonis temporalibus de tēporalibus fecit spi
ritualia 7 eterna eccl'. xxxi stabilita sunt bo
na illius in domino 7 elemosinas illius enar
rabit omnis eccl'a sanctorum ¶ Et est hic
sciendū q. dñs confirmat iustos i aduersis
seu aduersa dupliciter uno intrinsecus p sui
feruentē dilectionē. nam qui deum feruenter
diligunt aduersa illa non sentiunt. dicit enim
crisostomus ad philonē omel'. iii. dicit sic oia
euacuemus in amorem eius 7 animam 7 pec
cūias 7 glaz et quodcūqz cū gaudio cū eticia
cum desiderio talis enim est diligentium lex
bene pati estimare cū male patiuntur ppter
dilectos hec crisostomus dicit auicenna xxi.
de animalibus q medulla est sustentamentū
ossis 7 ē ex superfluitate cibi ossis. sic in p
posito. nam ossa eccl'e sunt fortes eccl'e qui
aduersa fortiter sustinent ipsorum tamē sus
tentamentū ē ab interiori medulla. i. pingue
dine caritatis et amoris dei de qua medulla
dicit ps ¶ Holocausta medullata offeram
tibi. et generaliter ista medulla ex superfluo
cibi ossis. nam superfluum cibi est quod non
ē necessarium tuo uictui sancti autem super
fluum suum proximo erogando iuxta illud p
ceptum domini luc. xi. quod superest date
elemosinam in se ipsis diuinū amorem accen
dūt et ideo predictam medullam de superfluo
sui cibi nutriūt qua totus ad modum ossis
roborat 2pa ¶ Querite dñm 7 cōfirmamini
secdo confirmat exterius exempla faciēdo ondēdo
iusti enī uidetes quāta 7 qlia filio di patiente
sustinuit aiant ad sustinēdū oia grauia patienter
narrat ustr. li⁹. iii. d epinādo duce fortissimo

cum ei ciues sui irati curam uiarum sternēdā
rum mādauerunt. erat enim illō ministerium
apud eos sordidissimum ipse uero sine ullō re
sistentis ministerium illud suscepit asserēs se
daturum operum ꝙ in breui speciosissimum
fieret mira. deinde paucissōe ad negotiū ob
iectissimū reddidit tibi amīe eppetendū cum
quam maximū ornamentū. sic ꝙ xp̄s nō ui
ad celos est adueniturus. oportuit. p multas
tribulationes oportet intrare in regnū et istū
uiam ipe. fuerūt qui cruces ascēdit huc. xxxvi.
Nōne oportuit pati xp̄m ꝙ ita intrare gloriā
istud ministerium fuit abiectissimū dicitur. xxi.
¶ Maledictus a deo ē qui pēdit in ligno
ꝙ tñ iam scīm ē tanquā speciosissimū ornamen
tum eppetēdū in tñ xp̄s dicat gal vi. mihi
absit gl̄iari nisi in cruce ꝙ sicut dicit hic glosa
augu. crux finita ē i pena manet i gl̄a a loco
enim supplicioꝝ trāsit ad frontes imperatorū
qui tñ decōr honorē suis penis quid faciet fi
delibus suis hec augu. ꝙ iō sicut p̄mittit p̄s
confirmat sutē iustos dominus. maxime per
exemplum fue crucis. ii. ad tessalo. ii. ipe domi
nus noster ihesus ꝛc. exhortetur corda uestra
ꝙ cōfirmet in oi tempore

Octus Dominicus Dies

immaculatoꝝ. Hic premittēz cōpa
rationē ꝓbat qō dictus est de lon
ga duratione bonoꝝ scdo ꝙ dic
tum est de breui duratione maloꝝ scdm ibi.
Quia pecōres ꝛc ꝙ primo probat ꝙ possessio
bonoꝝ semp est permanēs scdm ꝙ ē sibi suffi
ciens ubi nō ꝛfundent ꝛc in isto aūt uerbo os
tendit duo. primū est ꝙ duratio iustoꝝ ē bo
placita dicēs nouit. i. approbat. dominus dies
immaculatoꝝ. i. eorum qui sine macula peccati
mortal uiuunt et pōt dies in ꝓposito accipi
dupliciter dies ē mensure actuū humanorum
ꝙ quasi actus humanos cōcinēs ꝙ iō uel pōt
accipi ꝓ contento solū sicut qñ dicimus bibe
cipū ly cipus cōstat pro contento in cipo
sic et dies immaculatorum possunt accipi ꝓ
bitis que faciunt ꝙ fecerunt diebꝰ suis ꝙ sic do
minus nouit. i. ap ꝓbat dies qz approbat ope
ra que fecerunt diebus suis et merito ea ap
probat et quo sunt sine macula qui deum of
fendat. dicit solinus de conchis ꝙ margari
tum et celasti quot concipiunt ꝙ partus suos
si margarite timent maculari sole feruente ꝙ
ideo quando dies magis feruet ne fuscentur
margarite subeunt in profundum ꝙ se gurgi
tibus aquarum defendūt a solis estu. sic uiri
sancti timentes ne fetus sui. i. opera que mar
garite future sunt. i. deo preciosa. quia in se
uirtuosa aliqua macula peccati notabilis con
fuscentur. et feruore solis uanitatis si eius ra
diis obtiantur in profundum maris potentie
se immergūt et sic gurgitibus aquarum. i. la
crimarum ab omni inordinato feruore se de
fendunt ut possint dicere cum ꝑs ¶ Et ero
immaculatus cum eo et obseruabo me ab ini
quitate mea ꝛc. alioꝰ potest dies accipi pro
contento simul cum continente. et sic nouit
. i. approbat dies immaculatoꝝ et non aliorū
et ratio est quia dies aliquorum uel sunt ua
cui omino uel pro magna parte ꝑs uiri san
guinum ꝙ dolosi non dimidiabunt dies suos
cuius ratio est quia illud est uacuum in quo
nihil est peccatum aut secm augu. super io.
est nihil ergo dies dedīi, peccō sunt dies in
quibus nihil est et perconsequens sunt uacui
et ideo deo minus accepti qui uacuum detes
tatur ecc. xxiii. ¶ Non apparebis in cō
spectu meo uacuus. et ideo apud deum tales
dies sunt reprobi ¶ Jeronimus super se
phoniam omne tempus in quo non uirtuti
bus sed uitiis deseruimus perit et quasi nō
fuerit reputatur inter nihilum. iō p̄sidonus
xxxviii. ego dixi in dimidio dierꝝ meorum va
dam ad portas inferi. sed dies iustorum sunt
uere pleni et ipsi etiam sunt ut luna plena i
diebus suis gene. xxv. Mortuus est i senectute
bona ꝛc. ꝙ plenus eorū dierum. cui alludit
grego. moꝝ xxxv uel sic in sacra scriptura nō
facile aliquis plenꝰ diez ponit nisi his cuꝰ
per eandem scripturam uita laudat sicut de
abrahā dicitur mortuus ē ꝛc plenus dierum
uacuus quippe dies est ꝙ licet multū uixerit
etatis sue tempora uanitate consumit hec.
grego. et iō ꝑs ¶ conuertetur populus me
us hic et dies pleni inuenerunt in eis ¶ Se
cundo ostendit ꝙ possessio est perpetua di
cens et hereditas eorum in eternum erit.
ē enim hereditas iustorum principalis non i
rebus temporalibus que cum peccatoꝝ tran
seunt. sed potius in spiritualibus que sem
per subsistunt de quibus p̄sidonus. xxxiii.
¶ Diuicie saluris sapientie et sciantie.

scientis timor domini thesaurus eius: & tiet dñi permanet in scm scli quãto magis ñer dei & iustitia que perpetua est & immortalis & sic de aliis que sunt eius bona hereditaria illu tgit hereditẽ in eternum erit et in eternũ eo rum possessio erit q̃ nullus põt, eam auferre. dicit enim ꝓclus li° de facto eor que i nobis est nullus é ita potẽs ut auferat aliquid & si omnẽ habeat ptẽtem propter qõ narrat vale rius li° vii. q° hyas pirene° qui fuit unus de vii. sapientibus cũ ꝓuiz eius patrẽ hostes us sisterent ceteris p̃clusa rep põdere omnibus fu gientibus ipe nihil ex illis tulit et interroga tus quare de bonis suis nihil secum auferret Respondit ego inquit oia bona mea mecum porto et addit valerius pectore illa gestabat non humeris que ut manentibus presto sunt ira & fugientes nõ deserunt hec valerius sapi pt noie eterno hereditabit illũ g° hereditas ista est deus seu vita btã ps Dominus pars hereditatis & ista est iustorum in eternũ heb. ij. Qui vocati sunt eterne hereditatis: a

ON CONFUNDENTUR

in tempore malo &c hic ondit q̃ iustor possessio sit eis sufficiẽs q̃ ps quia excludit omnẽ verecũ diam dicẽs iusti eni nõ ꝟfundentur in tem pore malo. s. i die iudicii qõ malũ erit peccõi bus tunc enim nõ pacient repulsam q̃i pau peres & miseri nõ hñtes vestem nuptialẽ & iõ non cõfundent sz postea honorabũtur tãquã diuites et potentes ac summi regis amici ps Jn te domine speraui non ꝟfundar sic excludit õnez. penuriam. & ideo dicit in dieb° famis. i. in fut° o in diebus eternitatis i quibus mali famescent q̃ cibũ non inuenient tũc iusti saturabuntur q̃ implebunt usq; ad satu ritatem pene vite math. v. Beati q esuri unt et sitiunt iusticiam q̃m ipi saturabuntur Et est sciendum q̃ in tempore malo sz sterilitatis homines pati consueuerunt dupli cem defectũ. s. vestit° & h° est homini confusi bile & victus & h° est homini nimis terribile q̃ famis mortem terribilẽ inducit. terra vero que mõ est hereditas malorũ & in qua mali posuerunt totã spem suam redigetur in steri litatem cuz fuerit incẽdio vastatã. iõ tũc ma li postea pacientur et defectum in vestitu. nõ habẽtes unde possint vestẽ integram aut mũ dam emere. & iõ tunc ꝟfundentur cũ apparu erit ꝟfusio nuditatis eor semper paciẽt defec tum i victu et iõ tũc horribiliter famescent sz iusti quor spes é in terra viventiũ ad quã illa vastatio nõ ptinget tanquã hereditas fertilis sufficienter ꝓducet & vestitũ et victũ ut nõ oporteat iustos pati cõfusionẽ nuditatis nec factum alicuius necessitatis & iõ dicit nõ confun dent &c Alio° tñ põt ista pars uersus intelli gi de pñti. q̃ et in pñti deus electos suos in tempore malo sepe a confusione p̃seruat & iõ i dieb° famis universalis eos seruat q̃ mali nimis iedie opprimunt et h° cõtingit tripli ci de causa q̃ scz ipi saturant magis quã alii nus est q̃ deus uberius eis ꝓuidet quam ma lis & h° est rationale p̃cipue in tpe famis uni uersal q̃ iusti non sunt cũ illius mali scz fatis uniuersalis sicut sunt iniusti q̃ iusti de bonis que a deo recipiunt pauperib° propter eõez dei et iuxta p̃ceptum dei largiũtur iniusti uero ut dicit Jero. sup malach. penuria et rerum omniũ egestas opprimit mundũ: sciam° hoc ex ira dei descẽdere qui se in pauperibus nisi accipiat elemosinã fraudari loquitur in suis possessionibus priuari hec Jero. puer. lii. Ho nora dñm de tua sbã & de primiciis frugum tuar da pauperibus & implent horrea tua sa turitate & uino torcularia tua redũdãt scõa causa est q̃ iusti iniusto tpe famis de bonis sibi iuicẽ ꝟmunicãt cauẽtes ne sibi dici possit illõ. i. cor. xi. Unus quidem esurit alius ebrius ẽ sic enim de camel. dicit li° de natu ris rer q̃ uno abstinente omnes abstinent sic & iusti cauent ne uno nimis deficiente ali us nimis habũdz. & q̃ ituitu dei sic bona sua coicant. iõ deus suplet si quid defuit eis Mar rat in actis patrũ q̃ cũ fratres cuiusdã mo nasterii mtruz habũderent & largas elemos nas facerẽt postmodũ cessauerunt elemosinas dare & i egestatẽ ciderunt q̃ cum cuidã ui ro scõ dixẽt sit duo socii in isto monasterio consueuerãt habitare scz frater dare & frater dabit nobis uos expulistis primũ & scõs sine eo noluit remanere & merito scõs non remanz sine primo. quia primus pertinet ad dei pre ceptum. et secundus pertinet ad dei promis sum leuic. xxv Facite preceptа etcetera et uescamini usque ad saturitatem. Hercis

cā est q; iusti modico sunt contēti et habent
appetitum ordinatū qui modico saturatur se
nec. epla liii. ad lucill facile est pascere pau
cos uentres bene institutos ⁊ nihil aliud desi
derātes quī impleri paruo fames cōstat mag
no fastidiū paupertas contēta est desideriis
instantib⁹ sacrificare ⁊ epla lxxxvii. nō fames
nobis uētris nri magno ostat ſz ābitio. hec se
ne narrat tulius li⁹ scdo de tusculanis questi
onibus de diogene pbō paupere q; dicebat
uita ⁊ fortuna se regem psaq; superare eo q;
sibi nihil deesset illi aūt satis nūquā foret
⁊ iō se illius uoluptates nō desiderare quib⁹
ille saciari non poterat ipse autez suas conse
quebatur ⁊ ex hoc sequit etiam q; in bonis
iustoz ē sufficiētia ⁊ copia diuturna q; sicut
dicit uegecī. li⁹ tercio fidei ānone custodia
⁊ erogatō moderata ostuit sufficere p copia
mapie si ab iicio ꝓcaret uerba ptinonia ē
tūc seruari q; deficit hec uegecī⁹ ſz iusti ha
bent appetitum omnino male regulatū ⁊ q̄si
canimum qui regulari nequit quia non que
runt saciatatem sed uoluptatem ꝓfito. ivi.
¶ Cames ipudentissimi nescierūt saturitatē
deinde ꝓbat id qō supus tactum est fuit de
breui durātione maloz. quia mali nec quo ad
se sunt firmi nec quo ad suam ꝓsperitatem
sunt diuturni primum patz q; peccatores p̄
bunt scdm oñdit in uersu sequenti ;

TIJADJCJ CERODDADJ

ni mox ⁊c hic oñdit q; mali quo
ad suam prosperitatez nō sunt di u
turni. et hoc quia inimici domini
q̄les sunt ocs mali mox ut honorificati fue
runt ⁊ exaltati diuitijs ſz ⁊ potestate defici
entes ſz per mortem primam quemadmodū
fumus deficient ¶ Scz per mortem scdam
q; non amplius apparebunt et quo pz q; eo
rum ꝓsperitas non diu durat dicit pbūs viii
de animalibus q; in egipto arbores non ha
bent ramos et fructus et iō non diu durant
sic in ꝓposito. q; arbores sunt homines mar
viii. uideo homines qui arbores huius arbo
ris radix est pars sensitiua que corpori quasi
terre affigitur stipes uero est mens seu pars
intellectiua que supra corpus quasi supra ter
ram erigitur. rami uero sunt uirtutes ⁊ ope
ra que ab isto stipite debent ꝓcedere et se
altitudine capitis ampliare sed arbores
exꝑti. i. homines in h⁰ mundo radicati ra
mos magnos non habent insup ⁊ fructus eo
rum non diu durāt ſz cito deficiunt. eis au
tem arbor que non facit fructum bonum exci
detur ꝑo deficient peccōres a terra et iniqui
tē possumus autem inter honorationez et ex
altationez i ꝓposito distinguere sicut inter cāz
et effectum. nā honoratio maior est eis cā et
altationis q; exaltantur in cordibus suis sup
bis et inani gl'a ⁊ ex h⁰ sequitur q; mox de
ficiunt. dicit enim seneca epla xiiii. ad lucill.
nūquam in filiis constantia est que uanit et
dilicit. sic est de honore mundiali et inani
gl'a q; non sunt uerus honor ⁊ uera gloria. iō
cōstantiā non habent. uidetur enim qō ē ue
hominibus qui honorem mundi sequentur
⁊ inanem gl'am sicut de picturis de quib⁹ di
cit phūs li⁰ de ꝓbleumatibus q; uidet in ta
bernis pingunt quidam parui qui cū uident
habere latitudinem seu longetudinē et ꝓfun
ditatez cuz tamē in quo loco et superficie pla
na que ꝓfunditatem non habet depingant
sic enim et homines mundiales realiter suum
factum q; in paruo loco .i. in terra descripti
⁊ tamē uidentur magnam habere longitudiez
⁊ altitudiez. sic realiter falsum est unde sicut
tales picture que uidentur gibbositatem uel
ꝓfu ditatem magis cū prendunt existētibus
a remotis tio autem q; ꝓpe stant nihil tale
apparet eodem mō si quis honorem et exalta
tionem mūdialem de ꝓpe. i. intime consi
deret nihil inueniet honoris ut exaltationis
ber. in sermone Omnis qui se exaltat ⁊c. nec
mirum si sit uana ⁊ mendax exaltatio homi
num si quidem uani sunt et mendaces homi
nes ueritas exaltat eos ut miras. hec ber. sed il
les qui a remotis inspiciunt qui non habent
clarum iudiciū apparent ista senec. epla xxii.
res falsa et inanis habet adhuc fidem q; iū
gitur ꝑo uidi impiū superexaltatus et ecce
ra transiui ſz ad scīendum ueritatem ¶ Et
ecce non erat ⁊ notandum q; ī ꝓposito mi
li fumo cōparantur unde ber. reprobi aliqū
sunt sicut fumus q; in sua altitud ne intumes
cūt ⁊ euanescūt aliquando sicut pulus q; ni
hil caritatis hūorē ꝓferūt aliqū sicut cera q;
ad caloꝛē q; ipulsu temptationis facile liques
cit hec ber. et si quis aduertat iste tres com
paratōes trib⁰ generib⁰ peccōr ostatur ma
cera. que ad ignem liquefit apponitur

luxurie:pulvis autem que terra ē cupiditati ꝛ
surricie fumus autem qui surgit tēdit ꝛ ocu
los excecat elationi et superbie seu inani gl̄e
plido vir ¶ Convolvetur superbia fumi ꝛ il
le fumus est qui spiritum sanctum de domo
sua expellit dicit eni pallidi⁹ Isᵉ vii. Q⁹ apes
de alueare in quo habent mel suum recondites
a modico fumo ex asperante expellunt sic et
spiritus sanctus qui quasi apis in cordib⁹ nr̄is
mellificat eccle.xi .¶ Brevis in volatilibus
apis et inicium dulcoris habet fructus illius a
cordib⁹ nr̄is per fumum exasperantem qui est
fumus inanis glorie uel elationis expellit q⁹
sap̄.i. Spiritus sanctus discipline effugiet fic
tum et auferret se a cogitationibus que sunt
sine intellectu:iō de homine sic deserto dicit
sap̄.x. ¶ In testimoniu⁹ nequicie fumigabū
di constat terra deserta .

VBI ABJUTR PECCA
tor ꝛē hic ꝓbat Q⁹ modicum
iusti melius ē quā multe divicie
pecō⁹ ex ip̄i⁹ utilitate.nā divitie
iustorum modice sunt pluribus utiliores
quam divicie multe peccator⁹ ꝛ primo ponit
inter ip̄os penes utilitatem comparationē se
cundo illius comparationis quantuz ad suas
partes tangit rōez ibi ¶ Quia benedicentur
ꝛē est autem cōparatio talis q⁹ multi sunt no
civi p̄rimis.boni uero utilis ꝛ necārii unde
quantum ad malos dicit ¶ Mutuabit pec
cator et non solvet qō pōt dupliciter intelli
gi uno⁹ sic Q⁹ peccator seip̄m dicat accipi
endo ab aliis mutuo et non reddendo.alio⁹
Q⁹ non obstantibus divitiis suis tum q⁹ eis
abutitur inutiliter ꝛsumēdo tāta necāte sepe
deprimit qō oz ab aliis mutuum ꝛ habere
et tū postmodum nō hz unde solvere ē enim
de eis sicut de aquila de qua dicit albert⁹ li⁹
xxiii de animalibz Q⁹ predam captā liberali
ter cuz aliis aub⁹ dividit sed postquā preda
ꝛsumpta fuerit si non sufficiat proximā sibi
quem rapit et eam in medio devorandam po
nit.et forte hec ē causa q̄re cum aliis predam
ip̄ertitur ut per h⁹ alias ad se aliciat et si nō
sufficiat sibi preda aliā rapiat.sic multi cōsu
munt bona liberaliter seu potius ꝓdigialiter
cū uicinis facientes ꝛuinia et sumpt⁹ excessi
vos ꝛ cū exhausta fuerit, ꝓpa subtia accipiūt
substantiam ꝓximi q̄si titulo mutui cum ta
men realiter sit rapina q⁹ nec solvūt nec fol
ve intendūt solvere qū mutuum ꝛtrahunt et
illā consumūt sicut ꝓpriuz.et sepe hec ē cau
sa quare alios ad sua cōvivia invitāt.ꝛ sic de
cipiāt eccle.xix. ¶ Omnes qui in usuris et
mauerūt fenus ꝛē donec accipiant osculant
manus dantis et in ꝓmissionibus humiliant
vocē suam.si autem potuerit .reddere adver
sabitur solidi uir reddet dimidiū ꝛē quantuz
vero ad bonos dicit iustus suū miseretur et
tribuet ꝛ tangunt duo.s .affect⁹ cōpassionis
¶ Quia miseret ꝛ effectus subvētionis cū
dicit ꝛ tribuet.s.proximo indigenti ¶ Et
ē sciendū Q⁹ iustus miseret compaciendo
primo miserie ꝓprie.q⁹ .a se debz.hō primo
incipere facere elemosinā.dicit enim grego .
xxi li⁹ Nox q̄ proximo exteriorē substantiaz
prebet sed uitā suā a nequitia nō custodit rē
suā deo tribuit et se peccato hec grego .dare
alteri ꝛ non sibi est,esse imisericordē in seip̄m
h⁹ eni nō est captivū liberare sz hoiez liberū
ī seruitutē redigere eccl.xxx. ¶ Miserere ani
me tue placēs deo deinde autē iust⁹ miseret
ꝓximi compatiendo miserie aliene et hec ē
mia utr̄ mr̄tipliciter primo q⁹ disponit ad
grāz ꝛ aufert pecī uenīā phūs viii.polit.dicz
Q⁹ pueri exercitandi sunt ī musica et cū sint
tōi viii.toni Q⁹ precipue exercitari debēt in
melodia qnti toni q⁹ illa est magr̄ media in
ter grauē et ācutuz et magis e inclinat ad uir
tutē.sic ē imusica spirituali q̄ dinas aures et
sanctor⁹ pmr̄cen.us.sunt enim viii toni sicut
patz Math.v. ¶ Qui vocant octo beatitu
dines ꝓpter eor⁹ suavitatē magnā sz inter il
los ē quint⁹ tonus ad opera mie ptinens sc
¶ Beati misericordes qm̄ ip̄i miaz ꝛsequen
tur qui magis mediat inter grauē et acutū.id
inter gravitatē culpe et acumen pene ꝛ mag
ime ad virtutē inclinat ꝛ iō quā diu sum⁹ in
etate puerili.i.in vita p̄ncipi expedit in hac me
lodia exercitari qō fit si elemosinis ꝛ opibus
aliis mie indulgemus.dicit crisō.sup epl̄ā ad
titū omelia vi.nihil ita forte ꝛ potēs ad extin
guendū nr̄or⁹ pecō⁹ incēdiū ut elemosina ꝛē
nā virginitas quidē et in tra cubitio et ieiu
niū cc facientē stat solū aliū aūt salvat nl̄l
elemosina uero ad oēs se extēdit ꝛ circūplī
cat mēbra ꝓpi ꝛē.ip̄a est mat̄ ōnis p quem
discipuli apprent xp̄i ip̄a farmacen⁹i.medica
mētū peccator⁹ nostror⁹ expurgatio sordis ai

nostre scala in celum firmata. hec crisostom⁹ prouerbio⁹ xv per miam et fidem purgantur peccata scecundo debet penam culpe debitaz augusti⁹. in sermone quodam de laudibo deū loquens de purgatorio dicit sic quanta fuerit pcl malicia tanta pertranseundi mora quantum exigerit culpa tm̄ sibi et homine iu dicabit quedam flamme rationalis disciplina ꝛc̄ illic es stannū et plumbum diuersoz sur repentiū delictoz que diam ymaginē obscu rauerunt cōsumentur que ōnia huius ab aīa separi per elemosinas et lacrimas compēdio sa transactione potuissent hec augu.ffo qui pronus est ad miaz benedicetur illa benedic tione de qua mat xv uenite benedicti ꝛc̄ ter tio q̄ sanctorum nobis adquirit amicicias Ambrosi⁹ de officiis nihil tam commendat xp̄ianam animam quam misericordia primū in pauperes ut quod habes largiaris pauperi et consortem et consortem et .cōsorē tuum adiuues tu nimium largiris ille uitam acci pit tuus denarius sensus illius est ꝛc̄ si nudū uestieris te ipsum indues iusticiam si peregri num sub tectum induces tuū si suscipias egē tē ille tibi scōz acquiret amicicias hec ābro. g⁹ facite uobis amicos de māmone iniquita tis ꝓuer.xiiii mia et ueritas preparēt bona. Alio⁹ exponitur uersus iste quantū ad sui pū cipium sic.s. q̄ intelligat̄ de mutuo spiritu ali q̄le est omne beneficium a deo receptum peccator g⁹ mutuetur et non soluit quia nō tribuit dño beneficia ab ipso pcepta iustus autē quicquid habet cogitat se a deo mutuo recepisse.ꝛ iō quicquid hz studet deo reformā re ꝛ hoc est mutuari et soluere.ber.in sermo mone de uebito quadruplici cum ea deuoue ro quicquid sum quicq̄d possum nōne ē sicut stella ad solem scilla ad fluuiū lapis ad tur rem puluis ad montē nō hēo nisi minus duo immo minutissima corpus et animam uel po tius unum minutum uolūptatem meā et nō dabo illam ad uolumptatē illius qui ;tantus deus tantillum tantis beneficiis ꝓuenit qui se totū me comparauit et ibidem ita dicit sic totum q̄ es illi debes a quo totum hēs illi precipue domino qui et te fecit ꝛ benefe cit qui tibi ministrat siderum cursus aeris tē periem fecunditatem terre fructuum uberta tem huic reuera totis medullis totis uiribus seruiēduz.hec ber.ꝓuer.xxii. ¶ Qui acci pit mutuū serums est fenerant⁹ ¶ Sciendū est q̄ aliqui libri hūt hic sic Justus eum mi seretur et tribuet.sed hanc litteraz glosa nō exponit nec concordat cum textu Jeronimi qui talis est ¶ Justus donat et tribuit. Alio uero modo mō intelligi pōt uers⁹ iste de po pulo iudayco sicut patet in uersu sequenti.

VITA BENEDICENSIS

ei etc̄ hic ꝓmissor⁹ assignat ratio nem dicens.hec est ratio q̄re iust⁹ misereatur.ꝛ tribuit.i.habundat ut possit et uelit miserere et tribuere q̄ benedi centes ei sc̄z dño hereditabunt terrā.ꝛ loqui tur p̄s ad litteram de terra ꝓmissionis que fuit iustis ꝓmissa ꝛ postmodū ab iustis ꝓp ter sua peccata fuit per babilonios ablata un de quā diu ppl's israbel iustus fuit hereditu uit terrā illā pacifice ꝛ habundabat.uocat au tem hic benebicentes dño iustos qui non pro beneficiis q̄s agebant non solum uoce et ser mone sed potius uita et bona conuersatiōe ¶ Maledicentes autē ei disperibunt⁹ male dicentes deo uocat peccatores qui licet non uoce tm̄ conuersatione do maledicūt q̄ actio nē maledicendi .i.blasphemandi hostibus dei p̄bent iacin.ii. ¶ Nonne diuites oppaimunt pauperes ꝛc̄ per potenciaz oppaimūt nos ꝛc̄ nōne ipi blasphemāt bonū nomē q̄ inuoca tuz est sup nos.ii.pe.ii. p uos uia ueritatis blasfematur qui g⁹ male dicunt deo disperi bunt q̄ ipletuz fuit in captiuitate babilonica et magis in captiuitate romana in qua disp ierunt q̄ p mundū dispsi sunt p̄s ¶ Fiant ꝫ dñm semp et dispereat de terra memoriaz eoz.post dispsiones uero huius ppli peccōris ipletum est illud qō in priori uersu dicitur ꝓ pbetice.inuenabitur peccator et non soluet q̄ et tunc ceperunt uiuere de iniusto lucro usu raz Alio⁹ possum⁹ per terram intelligere in ꝓposito terram uiuentiū quam habitabūt om nes q̄ deum benedicūt.i.deo gratias agūt et ipsum sua cōuersatione glorificāt ꝛ ex opposi to maledicentes disperibunt ꝺ ꝛra illa.i. qui deū inhonorāt.et contra ipm murmurando blasphemāt q̄les sunt peccōres igit̄ dicit pli nius li⁹.x.q⁹ est una spēs aquile que morat̄ iuxta lacus alia minis sc̄z magnitudie corpis nūcellens in bell̄.ꝛ uegener ut pote quam uen berant corui et ipsa est semper sciunt auiditu tis et querule murmurationis t̄es sunt p̄dci

quoꝝ tota uita est circa huiꝰ miserie et lutu
secie huius mundi quoꝝ ale quibus uoluptate re
berent sunt minime uel nullesq; pennas. i ꝛ
opa spūalia pauca uel nīla hūt · quibus uolu
rent eoꝝ ale. i. intellectus et affectus uestire
sunt nūt ibelles ꝛ degeneres q; a cunis. i. ma
lignis spiritibus supantur ꝛ uerberant hoꝝ
uero auidicas semp est iciuna q; quātumcūq;
tis tpalis que sola diligūt a dño conferantur
semp tñ auidi sunt ad maiora et nūquā i uo
cē laudis ꝛ grāꝝ actionis p beneficiis optē
tis sꝫ in uocē murmuratōis prūpunt p hūi
eius scupitꝰ et ītes merito disperibūt. leuitꝰ
ptiii ¶ Qui male diserit ro suo portabit
pecm suū. hra uero Jeronimi in ppōito talis
est. q; qui benedicti fuerīt ab eo hereditabūt
terram et q; maledicti interibunt et hoc ē qō
dicitur math. xxv. ¶ Uenite benedicti pris
mei pcipite regnum etc̄. Et discedite a me
maledicti in ignem eternū.

QUID DOMINUS greſſus hominis ꝛc̄ supra ps oñdit pree
minentiam iustoꝝ et sue pōnis q̄
litate ꝛ natura hic oñdit iporū
eminentiam et diuina amicicia q; digni red
dimur. oñdit aūt istam amicicia ex duob⁹
sꝫ primo ex dīna acceptatōe. scdo ex diuina
supportatione ibi ¶ Cū ceciderit ꝛc̄ quantū
ad primum tangit primo diez acceptationis
effectū dicens apud dīm greſſus hois dirige
tur. nam apud dīm. i. a domino greſſ⁹ homi
nis. i. pcessus uite illius qui scom rōem uite
dirigetur. i. efficiatur rectus que ab homie rec
tificari et dirigi non pōt ipe aūt direxit greſ
sus nostros ante nos gradiendo. i. pr̄. xxi. Rex
graditur et iō qui uult recte incedere ipm se
quatur ps Perfice greſſus meos in semitis tu
is. et signanter dicit ps greſſ⁹ hominis. p ho
minem intelligēs iustum qui utitur recta rōe
sic enī ꝛ homo diffinitur q; est aīal rōnale un
de qui rōe carent non sunt homines sꝫ bestie
¶ Legitur in uita phōy q; deogenes phūs
quodam die ascendes locū eminētē alta uoce
clamauit o uos hoēs cōuenite ꝛ conueniētib⁹
multis ait uos non uoco sed homines uos ei
bestie estis qui scom rōem non uiuitis et sapi
entie non studetis. iō dicit crisost⁹ sup Jo.
omel. xi. i moralitate dic mihi qliter nō utiqꝫ
erit omi irrationa. ilior irrōnabili quidē loquē
te non attendit si enī placere deo hoc ē boiez
esse qui neqꝫ qliter hoc dirigat uel audire ni
hil aliō quā sci ē uenē enī seruire et preūiaꝝ
scupiscēcie detineri et irasci ꝛ mordere ꝛ cal
citrare nō hominū ē sed ferarū ꝛ nō adhuc
fera sit solū sed pdigium mīrtiforme aliquod
et uarium hec crisostom⁹ dañ. iii. ¶ Cor cu
ius ab humano cōmutetur et cor fere deꝰ ei
scdo tangit dīe acceptationis affectum dicēs
et mia eius sꝫ hominis uolet deus uel aliter
hō misericordia eius sꝫ ōi uolet quāuis enīꝫ
laboriosa fuerit ꝛ deꝰ tñ quia mūda fuit uia
ppi et recta iō homo uolet id ē eliget uiam
illam ps ppter uerba labioꝝ tuorum ego cus
todiui uias duras.

QUAM BELLE IUS
tus non collidetur hic oñdit di
uinā amicicism ergā iustos ex ōi
supportatōe. scdo adducit pba
tionem ibi ¶ Junior fui ꝛc̄ quantū ad pri
mum sciendū q; uers⁹ iste pōt mīrtipliciter
exponi secundū q; casuꝫ possum⁹ diuersimo
de accipere et etiam secūdum q; per suppo
sitirionē manus possunt diuersa intelligi quan
tum ad primum sciendū q; per casum in pro
posito uno⁹ possumus intelligere ruinā in cul
pam et est sensus cum ceciderit sꝫ peccando
uenialiter non collidetur. s. peccando mortali
ter q; dominus supponit manum suam. i. fert
sibi auxiliū unde textus Jeronimi hz ¶ Quia
dñs sustentat manum eius. et sic tz eum q;
non pōt tam grauiter cadere ut collidatur ut
etiam si cadat in pecm mortale tamē nō col
liditur. i. nō dispat sed agit penitentiā domi
no ipsum subleuante ambros dicit hic iustus
si offendiculū incurrerit et ceciderit nō relin
quit tamen studium deuotionis sꝫ fidem ꝛ so
brietatē teneat penitentiam gerat hec ambro.
puer. xxiii. ¶ Septies cadit iustus et resur
git alio modo per casum possumus intellige
re eius ruinam quo ad mundum scilicet per
aduersa et quamuis sic cadat corpore non tñ
colliretur in te malis qui quando sunt in ad
uersis et uident se cedere murmurant contra
deum et frangunturꝫ et per impatientiā iusti ue
ro eo magis solidantur et hoc quia dominus
supponit manum suam ¶ Jdem potest
intelligi. sicut prius ut aliter sic q; per manū
intelligat filiꝰ dei ic armatꝰ habuit enī hec man⁹
quinq; digitos quorū. s. primus. s. ad hūanitatē

scilicet ipsum incarnationem passionem resur
rexionē ⁊ assentionem ꝓpter quoꝝ propietа
tes quatuor animalib⁹ cōparantur .s. homini u
tulo leoni ⁊ aquile quintus uero digitus sc̄z
pollex erat ip̄a diuinitas sicut enim quatuor
digitis sine pollice sumi opus non ꝓficiūt ꝑ
phm̄ de animalibus .viii. libro ⁊ sc̄o auicen.
.viii. de aīalib⁹ pollex rectificat ōnes digitos
sic ista quatuor efficatia habuissent aut recti
tudinem nisi uirtute diuinitatis unde ꝛc ista
manu dicit ꝑs ¶ Cur quid auertis manum
tuam ⁊ dexteram tuam de medio sinu tuo ⁊
licet igit̄ iustus cadat inaduersis nō collidit̄
quia dominus imponit manū suam .i. filium
suum facit inferiorem nobis inaduersis .q. ma
iora ⁊ priora aduersa sustinuit quā iusti ⁊ b⁹
auget patientiaz iustorum ī aduersis propter
quod non frangunt̄ ꝑs impulsus euers⁹ sum
ut caderem .q. dominus suscepit Fortitudo
mea et laus mea dñs etc̄ . tercio⁹ ꝑ casum
hominis possumus intelligere ruinam eius in
penam originali debitam qui fuit discussus ī
infernū et tunc est sens⁹ cū cecidero ¶ Scz
in infernum non collidetur q. non ibi perpe
tuo remanebit sed inde educetur q. dominus
suscepit manum suam .i. filium suum ad infer
num transmittet ut inde eum educat eccle .
xiii. ¶ Si unus ceciderit ad altero sulcietur
quarto per casum potest intelligi eius uera
humiliatio et si sic cadat homo non collidit̄
q. qui se humiliat exaltabitur et hoc quia do
minus suscepit me .s. ad ipsum sc̄z ad exaltā
dum .unde dicitur in libro de uita phōr q.
chilo unus de vii. interrogatus fuit ab esopo
poeta quid deus faceret .et ille respondit alta
humiliat ⁊ humiliata exaltat uel ideo dicit̄
q. deus supponit tres .s. q. filium suum per
maiorem humilitatem inferiorem fecit et cū
manus ista leuabit̄ phūt .ii. ¶ Humiliat se
metipz factus obediens ꝛc̄ .propt̄ qō et deus
exaltauit illum .et eodem modo qui ip̄m imi
tantur exaltabit .nulli autem ꝓpriam imitā
tur nisi qui uere humiliantur dicit enim al
bertus .iii. libro methe⁹ q. arcus celestis nū
quam apparet in nube ascendente .sed solus
i nube cadente arcus celestis solaris ē yma
go solis et ideo ꝑ ipsum intelligo immutatio
nem et similitudinem solis in subicie .nubes ue
ro ascendentes sunt superbi et unus de qbus
iudex i cātica sua nubes sum aquas que a uē
tis circūferuntur nubes autem cadentes sunt
humiles et graues moribus de quibus ꝑs.
¶ Citrus eius in nubibus .in primis g⁹ non
potest apparere dicta similitudo sed solum
in miseris quia deus superbis resistit humili
bus autem dat gratiam numeri xxiiii⁹ dicit
audiros sermonē dei etc̄ .qui cadit et sic ape
riuntur oculi eius .

CUIUS FUIT ES ENOS
senui ꝛc̄ .hic probat qō dictum ē
de suppositione diuina et primo
per experimentum .scōo per euidēs
argumentum ibi tota die ꝛc̄ .quantuz ad pri
mam partem uersus in qua tangit experien
tis statum dicit glosa augus⁹ q⁹ hic ecclesia
loquitur loquitur quasi unus homo qui fuit
puer in abel in ꝓphetis et in patriarchis iu
uenis tempore martirum quasi senex in fine
mundi quasi decrepita erit cum ꝑs non po
nit hic nisi duas etates .quia sub iuuentute
cum prehendit pueritiam unde et Jero. hz
sic ¶ puer fui siquidem senui et eodez mō
sub senectute comꝑhendit etatem decrepitā
deinde tāgit ipz experimētū dicēs .nō uidisti
iustū derelictū .s. a deo nec semē ei⁹ imitatores
ei⁹ ꝛficere in pane .i. ipticipatiōe filii deiq
est panis uitis quequidem partiipatio est ꝑ
cognicionem ueritatis et dilectionem purita
tis gene .xiv. ¶ panis piguis ⁊ prebebit ꝛe
licias regibus ¶ Alio⁹ potest exponi uers⁹
iste quantum ad primam partem et sc̄dam .
quantum ad primam sic q⁹ puer uel iuuenis
dicitur ille qui in puerilibus delectatur ūbio.
dicit hic iuuenis magis ꝛpalia quam eterna
considerat .et crisosto⁹ sup ep̄lam i .ad thi
moteum omel⁹ ix .quemadmodū est equus i
mansuetus quemadmodum aliqua fera inso
mita tale est iuuentus hec .ille et ideo quam
diu aliquis uiuit sic iuuenis est ideo ꝛdit ꝑs
delicta iuuentutis ꝛc̄ fit autē quis senex qñ
in seriosis et in rebus maturioribus delectat̄
crisosto⁹ sup ep̄lam ad hebre .omel⁹ viii⁹ con
scientie honoramus nō q. album colorem ni
gro preponimus sz qñ argumentum est ui
te uirtuose ⁊ iō quicūque uirtuosus est pro
sene et cano habendus est .sap̄ .ix ¶ Cum
sunt sensus hominis et etas senectutis uita
immaculata .est aūt natural⁹ ordo ut ꝛe iuuen
tute proficiat homo i senectute quod autem

precedatur econuerso ē omnino contra nātu
ram unde quantum ad hoc uidetur esse diffe
rentia inter homines bonos et malos sicut i
ter aquilam ꝛ milium dicit enim uincentꝰ .
viii.de animalibus ꝙ aquila quando incipit
uenari primo in iuuentute capit lepores par
uos et deinde procedit gradatim donec capi
at tandem magnos de milio autez dicit Jo
rac libro de animalibus ꝙ cū a nido egredit
in complemento alarum suarū aues magnas
uenatur sed cum maior fuerit effectus uenat
aues magis debiles in complemento autē ui
rium suarum muscas et lumbricos et tandez
moritur fame.sic ē differentia inter homines
nam multi quamuis in principio tepide icho
ent et non acceptent opera uirtutum multū
ardua in primo flore iuuentutis paulatiue tñ
procedunt secundum eratem suam ad comp̄
hendendum magnam uite perfectionem cōsi
derantꝰ illud iudicium intra etatem robur ē
hominis et isti sunt sicut aquile ysidoꝛ.xi.ō
ficient pueri et laborabunt et iuuenes in infir
mate cadent ¶ Qui autem sperāt in domi
no mutabunt fortitudinē assumunt .pennas si
cut aquile current et non laborabunt ambula
bunt et non deficient.et rō huius est quia si
cut dicitur eccle.xlvi.usq3 in senectutem per
mansit illi uiritus aliqui uero econuerso in pri
ma etate optime incipiunt et paulatiue.ōfi
ciendo turpissime consumunt de quibus gal.
iii.¶ Sic stulti estis ut cum spiritu ceperitꝰ
nunc carne consummamini .et isti sunt simi
les miluis de quibus ysidorus xxiiii. erit cu
bile draconum et pascua strutionum et occur
rent demonia etc̄ illic congregati sunt miluꝰ
isti sunt qui ordinem nature peruertunt de se
nectute in iuuentutem redeuntes .puer.viii.
Considero uecordem iuuenem ꝛc̄.¶ Simili
ter uersus iste quantum ad sciam partem .
Aliter potest exponi.scilicet quantum ad de
relictionem in necessitate temporalium et pe
nam corporalem nam in ueteri lege promitte
bantur temporalia et ideo in temporalibꝰ suf
ficientiam habebant hii qui iusti uiuebāt ita
ut non haberent ecnesse panem mendicare et
precipue tempore dauid.quando lex uetꝰ hñ
in popꝛo obseruabat que ꝓcipitabat deut.xv.
¶ Omnino īdigēs et mēdicꝰ nō erit īter uos
et usque in presens hoc melius obseruant iu
dei quam xpistiani in uerecundiam xp̄ianorū
qui a legis ueteris obseruatione quantum ad
hoc non sunt absoluti cum fuerit preceptum
morale.et etiam et nous lege sunt arcius ob
ligati ut pote quibus preceptum est luc.xi.
¶ Quod super est date elemosinam. si ist ō
uuteu obseruaretur non esset apud xp̄ianos
iustus querens panem dicit enim crisostomꝰ
omeꝛa. viii. super epistolam ad hebreos.im
possibile est eum qui que dei sunt querere nō
etiam quo humana sunt assequi.

OBADJE MISEREBUR

et comedat ꝛc̄.Hic ostendit ꝙ de
us supportat iustos ꝑ euidens argu
mentum et sumitur argumentum ex
multiplicatione bonorum tam preterita quā
futura quantū ad.preterita dicit tota die mi
seretur etc̄.i.non solum habet compassionis
effectum in hoc ꝙ miseretur sed etiam pie
subuentionis effectum.q3 cōmodat.q.dicit p̄s
deus multiplicat eorum bona sic qō non so
lum possunt compati affectu proximo indigen
ti sed etiam subuenire in effectu et loquitur
propheta de statu ueteris legis tū et in nous
lege uir iustus habet semper in promptitudi
ne animi miseri proximo et commodare.i.p
rimo dare quod est deo mutuare quia puer
biorum xix.¶ Feneratur domino qui misere
tur pauperis et uicissitudinem suam reddz ei.
dicit ualerius libro.ii. ꝙ romani primitus ex
libamentis uictus sui diis efficacius quo sim
plicius placebant.uult autem dicere ꝙ pri
mitus sacrificia romanorum fiebant de uictu
sicut et de eo quod sibi ad uictuz parauerāt
et erant illa sacrificia magis accepta quaz sa
crificia solempnia que postmodum faciebant
tale autem sacrificiū simplex est et ina et op̄
mie quo quis sibi subtrahit ut proximo largi
atur propter deum et ideo deo gratissimum.
tullius in oratione quadam nulla de uirtutibꝰ
pluribus admirabilior nec gratior mia homi
nes enim ad deos nulla re propius accedunt
quam hominibus dando nihil habet fo.tūa
magis qūā ut possit nec melius quam ut uelit
seruare quam plurimos .hec tullius prouer .
xxi.facere misericordiam etc̄.magis placz bo
quam uictime etc̄.et quamuis iusti hoc obser
uent tamen iniusti plus hec obseruare īdigēt
quia eni bona opera non habēt sibi intrinsecus

nascentia quibus ualent sustentari ideo ma gis indigent sibi emere aliunde quod faciūt dum pauperum miserentur. dicit enim crisostomus omelia xii. inimperfecto tue res ꝓficiant ad illius. s. pauperis sustentationem in hoc seculo ut et illius sanctiras proficiat ad tuam sustentationem in alio sicut ulmus infructuosa dat humorem uiti ut uitis pro se et ulmo ferat fructum hec crisostomus xiiii. q mi seretur pauperi beatus erit quantum uero ad multiplicationē futurā dīt Et semen illius scilicet terre mādatuz in benedictione erit ꝛc quia benedicetur a domino cuius benedictio est bonorum multiplicatio secundum illud gen vi. ¶ Benedixit qz eis crescite et multiplicamini Uel benedicetur etiam a pauperibus et indigentibus qui transeūtes per agros uiri misericordes ipsi benedicunt quorum benedictio non est solum multiplicationis ꝭplo ratio. sed etiam ut comuniter est impetratio ii. cor ix ¶ Qui seminat in benedictionibus de benedictionibus et metet: uel pōt ꝑ semē inproposito intelligi ipm opus misericordie quo proximo subuenit quia sicut semen in terra proiectum non perditur quamuis perdi uideatur primo cum magno sui augmento in spē reseruatur sic elemosina ad modum seminis terre mandat pinguissime dum pauperi commendatur nec perditur sed ad magnum lucrum reseruatur dicit enim gregorius xiii. moz terrena omnia que seruando amittimus largiendo seruamus et in pastorali loquens de auaro dicit fructus ex pecuniis caperet si eas spargere non amūdo uoluisset Job v. ¶ Scies quia multiplex est semen tuū et ii. cor. ix. Multiplicabit semen uestrum et augebit incrementa frugum iusticie uestre.

ECLINA A MALO ET

fac bonum Primus ps ondit iustorum per comparationem ad iustos preminentia hic inuitat omnes ad iusticiam et primo inuitat ad iusticie inchoationem. secdo ad continuationem eius ibi ¶ Custodi innocentiam et uide ꝛc. Expecta dominum ꝛc. inuitat autem nos ad iusticiam duplici premio scz eternitatis et securitatis secundum tangit ibi ¶ Considerat peccator etc quantum ad primū uero duo facit quia primo ad inchoatōez iusticie spe eternitatis. secdo ostendit quid ad iustum pertineat. ¶ Os iusti etc inuitat autez nos primo ad iusticie inchoationem. et secdo tangit eius remunerationem ibi ¶ Et inhabita ꝛc. quantum ad primum dicit ¶ Declina a malo et fac bonum in quo tangit duas partes iusticie quarum prima est uitare malum. secda facere bonum dicit hic ambrosius primus est ut crimen careas postea ut innocentie fructum deferas nec sufficit una ps sine alia dicit enim Jeronimus ad pamachiū. nolo te certuz in quo te tm protegas et torpente dextra sinistra clipeū circūferas aut feriendū est tibi aut cedendum non possum te estimare uictorez nisi aduersarium uidero trucidatuz hec ieronimus ille autem qui solum declinat a malo solum uidetur se protexisse ab hoste: sed qui cuz bono facit tam hostem trucidauit et ideo pro uictore habendus est et coronandus tam quam legittime certauerit ꝓsicorus. i. quiescite agere peruerse discite benefacere. deinde tangit remunerationem et primo promittit iustis remunerationem perpetuam deinde ponit inter iustos et iniustos quātum ad hoc differentiam ibi ¶ Iniusti puniuntur et primo tangit eternitatem iustis debitam secdo illius causam ibi ¶ Quia dominus amat ꝛc. quātum ad primum dicit et inhabita in seculū seculi. i. semper inhabitabis et signanter dicit inhabitare i. intus habitare. quia quaz diu hic sumus quasi extra domum expositi omni tempestati. unde crisostomus super epiaz ad hebre. omelia. iii. quemadmodum in regiis qui offenderunt regem extra sunt q uero uult eos reconsiliare non intus eos introducit. sed ipe exiens extra eis loquitur donec eos constituēs dignos uisu regis introducit sic et ꝭs fecit exiens ad nos hoc ē carnem assumens. hec crisostomus oportet igitur nos hic pacienter extra exspectare donec per xpm patri perfecte reconsiliari introducamur et interim ad hoc non segniter laborare ps Cinā petii a domino hanc requiram ut inhabitem in domo domini

UIA DOMINUS amat iudicium ꝛc Hic tangit predicte promissionis rationem et est duplex cā scilicet iusticia et amicitia unde quātum ad iusticiam dicit: ¶ Quia dominus

amat iudicium .i. iusticiam iustum est au
tem ait ꝙ qui facit iusticiam in eternum con
seruatur sicut enim balsamum natum est ꝑ
seruare corpus a corruptione: et sic iusticia
animam. quia dicitur sapientie .i. iusticia per
petua est et immortalis quantum uero ad ami
ciciam dicit ¶ Et non derelinquet sanctos
suos: est enim amicicie uinculum fortissimū
ꝙ separationem non patitur et ideo non de
relinquet sanctos suos in miseriis huius uite
sed nec etiam in futuro dicit ꝓuerbiorum .viii. de
animalibus ꝙ est piscis quidem qui tantum
diligit ouu suu ꝙ ea non deserit etiam i ꝓ
fundo maris non auferetur ab eis et si ecciꝺ
erit in rete abrumpit rete et non dimittit ouu
suu. sic ⁊ xpistus qui ē ueritas ō
nia retia abrumpit. quia ueritatem et iusticiā
finaliter preualere facit nec sanctos su
os derelinquet sed potius tunc potissimum se
bis iungit ꝑs ¶ Cum ipso sum in tribu
latione .cecidit autem speciosissimus in rete dya
bolꝰ quando ruit in mortem sed hoc rete ab
rupit quia act. ii. Quem deus suscitauit solu
tis doloribus inferni iuxta quod impossibile
erat teneri illum .nec dereliquit tunc sanctos
sed potius secum assumpsit. ii. Re. vi.
¶ Non derelinquam populum meum ista
bel. et isto sequitur ꝙ in eternum conserua
buntur quam diu enim sanctis suis coniungi
tur conseruantur et ideo si nunquam derelin
quamur ab eo semper conseruabuntur et hec
est merces sanctorum suorum. dicit enim ber.
in sermone quattuor sunt quorum in hac uita
obsequiis deseruimus caro mundus dyabolꝰ
deus caro suis orationibus elargitur momen
taneam uoluptatem mundus transitoriam
sublimitatem. dyabolus perpetuam captiuita
tem. deus interminabilem felicitatem ꝓa.
¶ In eternuz exultabunt et habitabis i eis

NISI EGI PUNIENTUR

ꝛc. Hic tangit iustorum et iniu
storum quo ad remunerationem
differentiam et primo ostendit ꝙ
iniusti damnantur secundo ꝙ iusti saluantur
ibi Justi autem ꝛc̄ Iniusti autem damnant
quo ad seipsos et quo ad imitatores suos.
nam quo ad damnationem ipsorum dicitur.
Iniusti punientur. quia pena inestimabili. et
est na Bernardus cū considero Job in sterquili
nio Johannem in heremo paulum occumben
tem gladio petrum in patibulo tunc cogito
qualiter deus puniet in futuro quos reprobat
q̄ sic in presenti castigat quos amat. et math.
xii. ¶ Tu uero iudicio dei iustos superbie
tue penas exsoluis. Quantum uero ad dam
nationem suorum inimicorum dicit et semen
impiorum .i. filij qui sunt filii per inimitatio
nem peribit. uel per semen intelliguntꝛ ope
ra. sicut enim semen ordinatur ad perpetua
tionem rei in specie que tum per semen in nu
mero fieri non potest. quia tale semē putref
cit antequam germinet. sed per semen elec
tum species perpetuantur ita et opus si sit elec
tum et bonum conseruationis perpetue est
principium prouerbiorum .x. operibus iusti ad uitā
si autem sit prauum corripitur et principium
conuersationis non est sed potius putrefactio
nis et tale est opus impiorum eccle. xiiii.
¶ Omne opus corruptibile in fine deficiet
et qui illud operatur cum illo et omne opus
electum iustificabatur Et est hic aduertendū
ꝙ sicut dicit albertus libro tertio de uege
tabilibus plante semen quod habet circa se
carnem circumpositam sicut semen pomorum
et pirorum non attrahit ad se humorem ex
quo augeatur ab ipsa carne circompositā, sed
a terra cuius signum est quia si seueretur to
ta die caro in circuitu seminis melius germi
nat. sic in proposito opera nostra que sunt q̄si
si semen. unde procedit nouus homo licet
fiat in corpore ut habeat carnem circum pos
tam. non tamen ab ipso attrahere debet unde
augeatur et nutriatur sed potius a terra uiuē
tium immediate et tunc optime germinabit
sed quia opus impiorum contra naturā totū

bit . ideo non perfecte germinant . sed sicut dicitur ysaie xviii. ante messem totus effloruit et matura perfectio germinauit . propter qđ dicit ap⁹ rome viii. ¶ Si secundum carnē uixeritis moriemini si autem spiritu facta carnis mortificaueritis uiuetis et neem . ix .

¶ Separatum est semen filiorum israhel ab omni alienigena . i . carnali affectu . uel ideo dicitur in proposito q⁹ semen impiorum peribit ad notandum q⁹ peribunt sine ōni spe reuersionis ad uitam : nam quamdiu remanet de semine que ex semine solum producit spes remanet plantam recuperandi qñ uero nec semen remanet tunc funditus sine spe alicuius recuperationis ipsa periit . Job. xix. destruxit me undique ꝛc̄ .

UBI AUTEM hereditabunt terram ꝛc̄ . Hic tangit iustorum saluationem dicens Justi aūt hereditabunt terram : et de q̄ terra hic intelligitur patet per illud quod sequitur ¶ Et inhabitabunt in seculum seculi super eam : quasi dicat non potest intelligi nisi de terra uiuentium . quia terra morientium nullus semper inhabitat . ideo patz magna differentia inter hereditatem unius terre et alterius quia hereditas terre uiuentis possidetur secure : hereditas uero terre morientis nūquam possideretur secure sed semper in timore perditionis ymmo est de hominibus in terra morientium habitantibus sicut de falconibus dicit albertus . vi. libro de animalibus q⁹ sez in eodem regione pater filium secum esse non permittit posquaz perfectus fuerit ad predādum . unde pater filium expellit . Sic enim uidimus in hominibus q⁹ pater filium et frater fratrez expellere nititur de hereditate sua et loco suo et ratio est artitudo loci . constat enim q⁹ omne locatum naturaliter appetit locum sibi sufficientem et propter hoc si locus unus duobus corporibus non sufficiat unum natum est alterum expellere : homo autem quamuis sit paruus secundum corpus . et sō terra morientis posset sibi sufficere secundum corpus tamen secundum animam est ualde magnus ut pote ymago dei et non contentus nisi loco maximo . seneca ad lucilt . epistola xviii. magus et generosa res est humana aīa nullos sibi poni nisi quos et cum deo termi nos patitur humilem non accipit patriam . hec seneca tota autem terra uiuentis locus pu⁹ est cum non sit nisi punctus respectu celi secundum astrologos . iiii . R. viii. ¶ Locus in quo habitamus augustus est . et ratio ē quia uis homo occuparet dominium totius terre istius non haberet locum anime sufficientem illi igitur qui non querunt alium locum istuz et quorum anima semper uellet hic esse necessario mutuo sese expellit . ambrosius libro vi. patriarchis secularē uitium ut diuites terra non capiat nihil enim satis est diuitum cupiditati quanto ditior quis fuerit tanto auidior ad possidendum est excludere agri terminos uicinum et augustinus sermone xxxviii . uni esse concordes difficile est quia litigant de terra ideo gen . xxxvi . Diuites erant ualde et sic habitare nequiebant : nec mirum quia totus terre morientium est locus insufficiens homini quo ad animaz que deū capax est cum dicit beatus gregorius in libro dyalogorum q⁹ aie uiuenti deum augusta est omnis creatura q⁹ totus mundus ipsi anime non esset locus sufficiens . non est ergo alicuius secura possessio donec anima in ipso deo locum sufficientem sibi inueniat et hoc est in terra uiuentium p̄s ¶ Credo uidere bona domini in terra uiuentium .

QUI MEDITABITUR sapientiam ꝛc̄ . hic ostendit quid ad iustum pertineat . pertinet autem ad iustum triplicem rectitudinem obseruare scilicet oris cordis et operis id est locutionis cogitationis operationis rectitudinē cordis tangit ibi Lex domini ꝛc̄ rectitudinē operis ibi Supplantabuntur ꝛc̄ . rectitudo uero oris id est locutionis duplex est una in ordine ad deum . et alia in ordine ad proximum quo ad deum quidem requiritur ut loquens contra mentem non dicat quo ad proximum uero ut fallere non intendat quantum ad primum dicit psalmista ¶ Os iusti meditabitur sapientiam id est loquitur sapientiam prius meditatam ut scilicet os et mens sibi inuicem consentiant . et tangit istud aliquo mō omnes iustos quia omnes debent mediteri et loqui sapientiam uel ad hoc q⁹ se ipsos bñ regant . dicebat enim socrates sicut habetur

hruita philosophorum interrogatus quid est homo sine scientia q̄ est prouincia sine rege consistit enim q̄ sine scientia et sapientia nō potest homo se ipsum recte regere baruc.iii.

¶ Et quoniam non habuerunt sapientiam perierunt propter suam insipientiam uel ad hoc omnes debent meditari sapientiam ut ipsi recte sapiant. dicit enim beatus Bernardus in sermone. deus licet unus sit et unum sit tm̄ sui varietate sed animi nostri mutatione gustantibus nobis diuersos uidetur nobis habere sapores sapientie enim timenti iusticiam et potentiam sapit amanti bonitatem et misericordiam et ceteris. at hiis quidez penitus insipiens est cui nec timorem deus sapnec amorem discat quantum uult ego sapientem non diserim dum nec timebit nec diliget dominum hec bernardus psalmista.

¶ Intelligite incipientes in populo et stulti aliquando sapite. specialius tamē iste uersus tangit uiros litteratos et qui uolunt aliorum fieri doctores et iudices ipsi eni speciali ter debent loqui et meditari sapientiam et non solum scientiam quod patet tam ex sapientie diffinitione quam etiam descriptione. diffinitur enim sapientia sic q̄ est diuinarum humanarumq; rerum cognitio circa uero talē cognitionem studere debent uiri litterati et docti ut uidelicet habeant cognitionem diuinorum quantum ad credenda et humanorum quantum ad agenda quod uero amplius est noxie curiositatis est nec ad sapientiam pertinet. Narratur in uita philosophorum q̄ antisippus philosophus gloriante quodam ō scientie multitudine dixit quemadmodum non qui plura manducant magis sani sunt in gentibus oportuna id est hiis qui oportuna ꝛ conuenientia nature manducant sic non qui plura ꝛ sed qui utilora legunt sunt studiosi. hec ibi et ideo magis uidetur ista multitudo librorum inutilium graues generant. sic et talis scientia multitudo quia generat superbiam et inanem gloriam teste apostolo. i. cor. viii. scientia inquit inflat ymmo et quando q̄ pestem heretice prauitatis dicit enim gregorius quinto libro moz. sic heretici communem scientiam habere refugiunt ne ceteris equales estimentur et quedam noua semper exquirunt que dum alii nesciunt apud imperitorum mentes de singularitate sue scientie gloriantur hec gregorius. romanī. xii. non plus sapere quam oportet sapere ¶ Sed sapere ad sobrietatem. Descripcio uero sapientie est q̄ est sapida scientia. scientia uero doctorum debet esse sapida ut scilicet bonum saporem contrahat ex uita et conuersatione doctorum sicut enim aqua decurrens per feces malum saporem contrahit decurrens uero per terram mundam suauem saporem recipit. sic et aqua sapientie decurrens per hominem male conuersationis et terrenis immundiciis infecte malum saporem contrahit non sapit que dei sunt ¶ Sed sicut dicitur phūs. iii. glosa in confusione eorum qui terrena saptunt. unde talis scientia abusione dicitur sapientia id est sapida scientia scilicet a prauo sapore non a bono Jac. iii. non est hec sapientia de sursum descendens sed terrena animalis d̄ abolica econuerso est de scientia uiri mūdi ꝛ puri nā ꝺ tali dicit eccl. xv.

¶ Aqua sapientie salutaris potauit illum unde quod in malis inueniatur sapientia uidetur esse contra naturam quia sicut dicit philosophus pvii. libro de animalibus non debet esse lac ante cuius partus in animali nisi accidat contra naturam. sapientia autez ueram rationem lactis habet quo paruuli ī xp̄o aluntur mediante doctorum mamilla et doctrina et ideo quod tale lac habeant qui bona opera non parcunt sed sunt steriles est contra naturam psalmista initium sapientie timor domini intellectus bonus omnibus facientibus eum deinde tangit rectitudinem locutionis quam iustus obseruat in ordine ad proximum dicens. ¶ Et lingua eius loquetur iudicium. quod potest dupliciter intelligi unomō sic q̄ iustus loquetur iudicium id est illud quod in corde sic iudicat esse uerum.

¶ Alio modo sic q̄ loquetur sentetiando illud quod ad iudicium uerum pertinet.

¶ Tertio sic loquetur iudicium sibi populo uel proximo ut ipsum ex timore diuinorum iudiciorum a malo retrahat et ad bonū conuertat primum pertinet ad omnem hominem. secundum ad iudicem tertium ad prelatum et doctorem psalmista. ¶ Disponet sermones suos in iudicio.

EX DEJ EJUS in corde ipsi⁹ et cetera hic tangit rectitudinē cordis quam obseruat iustus recti ficatur enim cor per legem di cor di impressam et hoc quantum ad duas par tes cordis scilicet aspectum et affectum . un de et lex mosayca in huius figura scripta fu it in duabus tabulis ⁊ quamuis ista pars ver sus ad omnes pertineat iustos magis tamen pertinet ad doctores legum dei et predicato res gregorius omelia decima super ezichielem necesse est ut qui uerbum dei loquitur prius studeat qualiter uiuat ut post ex uita colligat que et qualiter dicat ad predicandum numq3 plus conscientia sancte uite edificat quā exercitatio sermonis qui enim uitam suam in terius pensat et exemplo sic fore ammonēdo aliquos edificat quasi in corde lingue calamū tingit in eo q⁹ manu uerbi proximis exteri⁹ scribit . hec gregorius . unde de hiis qui legē habent in ore et non in corde math . xv ⁊

¶ Populus hic labiis me honorat cor autē eorum longe est a me ⁊ merito tangit rectitu dinem operis dicens ¶ Et non supplan tabuntur gressus eius ¶ Gressus sunt ope ra bona quibus ad patriam gradimur qui sup plantantur quando homo male agendo cadit causa quare nō supplantantur gressus uiri iusti est quia lex dei eius in corde ipsius lex enim dei habet gressus nostros dirigere et ideo ei⁹ cognitio et meditatio uiatoribus summe ne cessaria . Legitur in libro de uitis philosopho rum q⁹ tales philosophus dum nocte quadā ab una uetula duceretur extra domum ut af tra conspexeraret incidit in foueam eo q3 lugē te dixit uetula . o . tales que ante pedes sunt uidere nequis quomodo que in celo sunt putas agnoscere . sic est de multis nam ea que supra cognitionem humanam sunt cu piunt inuestigare et scire cum tñ eccle . illi . preceptum sit ¶ Altiora te nequiescueris . legem uero dei que ad hoc data ēhomini ut ea que sunt ante pedes nostros uideamus et cognoscamus omnino negligunt scire de tali potest dici illud Job . xxii . Nubes latibulum eius nec nostra considerat et circa cardines tali perambulat et cū ista ignorantia est peri culosa que ex hoc prouenit sepe quia illi qui se sapientes reputant tum turpiter ruunt in foueampeccati q⁹ etiam et uetulis uideret est etiam et uerecundia quia sicut dicit apule ius philosophus artes anime sue scientie pos sunt ignorari sine erubescentia . ¶ Sed nescire bene uiuere nunquam uidebis sine pu dore hec ille . ¶ Scientia autem recte ui uendi est scientia legis et eloquiorum di pp ter quod psalmista . ¶ Gressus meos diri ge secundum eloquium tuum et non domine tur mei omnis iniustitia et cetera .

ONSIDERAT peccator ius tum Prius psalmista inuitat ad iustitiam faciendam spe premii eternitatis hic allicit nos ad id⁹ promissionem securitatis . nam iusti sunt in magna securitate ut pote qui deum habent protectorem et diuiditur ista pars quia primo tangit malorum contra bonos intentionem malignam . secundo protectionem diuinam ibi . Dominus autem non derelinquet et cete ra quantum ad primum dñt q⁹ considerat peccator iustum id est diligēter causaꝫ et opor tunitatem nocendi explorat et querit mortifi care eum sicut patuit in xpisto et apostolis ⁊ martiribus quos peccatores mortificauerunt quantum ad corpus ; licet non quantum ad animam psalmista ¶ Quoniam propter te mortificamur tota die et cetera . siquanter uero querit mortificare et non dicit mortifi cauit ; quia plus querit malus iustum morti ficando quām consequi possit ⁊ querit enim simpliciter nocere cum tamen magis prosit . dicit enim ambrosius libro de bono mortis sic per uitam ad mortem est transitus per mortem ad uitam ante redditus neque enim nisi qui mortui fuerint possunt resurgere insi pientes autem mortem quasi summum malo rum reformidant sapientes quasi requiē post labores et finem malorum expetunt . hec am brosius . psalmista ¶ Preciosa est in con spectu domini mors sanctorum eius . Narrat tulius libro secundo de tuscu'anis questioni de metrico philosopho q⁹ cum in manus in imici incidisset nullum genus supplicii depre catus nullumque recusauit uitam molle mare mortuum appellans unde et uitam presentez magis iudicauit mortem appellari quaꝫ post nomē eius multo magis sic sensenūt mertires

et electi dei .i. cor .vi. quasi morientes et ecce uiuimus Moraliter uero exponendo per peccatoꝝ in proposito intelligitur dyabol⁹ q̃ querit mortificare iustos tꝫ morte culpe quã pene unde dicit ambrosius hic quo iustus est quisquis eo magis insidiatur ei inimicus philosophus libro de regimine principum scribẽs alexandro dicit sic si diuertere te poteris ad fontem uel ad locum unde inimici hauriunt aquas potabiles infunde in illis diuersa uenena corrumpentia et tunc inimicis ostendẽs sepulturas . sic facit dyabolus . nam fons ꝺ cuius aquis oportet nos haurire est mundus iste aque enim fleꝯibiles et ad modum riuis decurrentes sunt bona transitoria iudic. vii . ad aquas probabo illos . ¶ de istis aquis non est aliquis qui aliquid hauriat et iõ dyabolus has aquas uenenis uarijs infecit quibus inuide assumentes et periculum non uidentes interficit et ideo uiri iusti hoc attendentes in ista modica quantitate et precedente tali preparatione de his sumunt q̃ ledi non possũt si mortiferum quid biberint non eis nocebit .

DOMINUS AUTEM non ꝺ relinquet eum et cetera . hic promittit iustorum a domino protectionem ¦et hoc tꝫ inpresenti quã in futuro unde quantum ad protectionem in presenti dicit dominus autem derelinquet eũ scilicet iustum in manibus eius . i . in potestate eius ut faciat de eo quicquid uult uel solum quod a deo promissum fuerit ad utilitatẽ iusti potest autem istud intelligi dupliciter uno modo quantum ad potestatem nocendi spiritualiter unde dicit hic glosa ¶ Non derelinquet eum in manibus eius id est in potestate eius secundum animam ut ei consentiat ut enim ait Job terra tradita est in manus impii id est caro in qua seruire potest sed si mum municam educit deus hec glosa unde si iusti scilicet martires metu mortis impiis consensissent fuissent derelicti in manibus eorum sed deus non sic eos dereliquit sed fortitudinem pacientie tribuit . Narratur i libro de uita philosophorum q̃ anaxagoras philosophus a tyranno morte damnatus est et tunꝫ ipse quasi ipsam pilo tunderetur aiebat cornifici tonde anserem pilo tecum a nero teum non tundis quasi . d . quod est forte id est teca anseris tunditis sed non ipsum quia animus remansit illesus multo magis ẽ hoc uerum in sanctis de quibus psalmista nõ dereliquet uirgam impiorum super sortem iustorum ut non extendant iusti ad iniquitatẽ manus suas . ¶ Alio modo potest intelligi de potestate nocendi temporaliter quia sepe quando deus uidet iustis expedire q̃ liberet de manu impiorum id est potestate nocendi temporaliter liberet eos et defendat immo est de deo quantum ad hoc sicut de aquila ꝺ qua dicit auicenna octauo de animalibus quod captam predam portandam ad nidum suum ante quã ad nidum perueniat dimittit eam in terra ad uidendum si aliqua auis abscondita ueniat ad capiendum eam et si aliq̃ ad hoc ueniat interficit eam . Sic et deus nã preda dei quam ad se rapit in deserto huius mundi uenationem faciens sunt uiri iusti psalmista ¶ Ascendisti in altum e pisti captiuitatem accepisti dona in hominibus Istam uero licet sit inportando ad nidum suum .i. celestem patriam non tamen statim sine pausa medio eam illuc defert sed deponit in terra aues uero abscondite que istam predam tãgere presumunt sunt uiri impii qui sedent in insidiis cum diuitibus in occultis ut interficiant innocentem cum. tamen .hoc.ipse prohibeat in ꝑa Nolite tangere xpistos meos etc̃ : ymmo et ipse dicit za : iiii . qui tangit uos tangit pupillam oculi mei ergo nimia est presumptio sanctis nocere quos deus sic caros habet et quos protegere non desistit sed tangentes occidit non solum spiritualiter sed etiam corporaliter . iiii . R . vi . non derelinquam populum meum ¶ Quantum uero ad protectionem in futuro dicit Nec damnabit eum.scilicet iustum cum iudicabitur scꝫ iustus in futuro iudicio illi scilicet iusto id est ad utilitatem iusti uel cum iudicabitur scꝫ iustus illi id est iniusto hoc est in malum iusti textus ieronimi non habet illi ideo est sententia planior et est sensus nec damnabit eum scilicet iustum cum iudicabitur scilicet iustus ab iniusto .q.d. q̃ iniustus damnet iustum tamen deus non sic iudicabit id est iudicium damnationis eius non approbabit uel non damnabit eum in futuro iudicio .

XPECTA dominum et cu
stodi et cetera primo psalmis
ta inuitat ad inchoandum
iusticiam hic inuitat ad con
tinuationem et perseueranti
am et quia a continuatione boni possent duo
impedire uidelicet dilacio mercedis et mag
nitudo laboris ideo primo hortatur ne ex di
latione deficiamus . secundo ne uite difficulta
te desistamus ibi . ¶ Custodi et cetera .
primo uero nos hortatur ad spei alacritatem
secundo ostendit dilatationis prefate breuita
tem ibi et exaltabit te et ceteras quantum ad
primum dicit expecta dominum scilicet pro
mittentem et custodi uiam eius scilicet i spe
mercedis promisse uiam inceptam id est manda
ta .q. d . quamuis non statim in presenti re
muneret nihilominus non desperes nec deficias
desperando . dicit ambrosius hic quam
diu diuis certamen tibi debetur non premium
sed est de multis sicut est de leone de quo di
cit albertus uicesimosecundo li° de animalibus
q° quandoque domesticatur et utitur eo ho
mo ad uenandū sz in tertio uel in quarto sal
tu predam non capiat indignatur ira q° nisi
sanguine placetur insilit in uenatorem Sic et
multi qui sunt primo quasi siluestria postmo
dum domesticantur et relinquunt feritatem
preteritam quibus utitur deus ad uenandum
id est apprehendendum mercedem debitam
perseueranti sed si non statim remunerationē
sentiant post paucos saltus id est bonos actus
indignantur et contra deum murmurant nisi
placentur oblatione alicuius comodi tempo
ralis et tum cum proverbiorum decimo habē
atur ¶ Expectatio iustorum leticia dein
de ostendit prefate dilationis breuitatem cuz
dicit et exultabit et ceteras primo tangit remu
nerationis horam certissimam . secundo illius
hore probat distantiam minimam . ibi uidi
impium et cetera hora uero promisse remune
rationis est hora remunerationis malorum et
simul premunerabuntur boni et mali et ideo
dicit exultabit te scilicet per gratiam quia q
se humiliat exaltabitur ut hereditate id est
firma possessione capias terram et si quaras
quando cum perierint peccatores uidebis i qz
tunc experiens et loquitur de terra uiuen
tium quam nullus potest capere nisi fuerit a
domino per gratiam exaltatus et ideo iusti
solum illam terram capiunt mali uero inqui
altum uolare non possunt capere . capi
unt terram istam . dicit enim auicenna de
tauo de animalibus quod quedam aues ma
gis confidunt in ambulatione quam in uola
tu et talis non est apta ad nidificandum in al
to super arbores sed solum in terra ubi adiu
uantur pallie,et in terra molli sic in proposi
to nam iusti magis confidunt in uolatu quā
in ambulatione .nam uolant quando intendūt
celestibus et superioribus sed ambulant quan
do intendunt inferioribus et ideo in alto po
nunt nidum suum id est quietem separant .
sed mali qui sunt pigri et graues corde plus
confidunt de ambulatione et ideo nidificant i
terra iste molli facilit er dissolubili id ē copia
paliarum nam omnia bona terrena palee sunt
que et a uento faciliter mouebuntur et igni
comburuntur possunt enim dicere illud gene.
xxiii. palearum et feni plurimū est apud nos
nam palee sunt diuitie temporales et fenum
uoluptates carnales . quia omnis caro fenum
et omnis gloria eius quasi flos feni . ad nidi
ficandum uero in alto inter ramos ligni sunt
uite omnino inhabiles et ideo non dicunt cū
psalmista Tu es spes mea et portio mea in
terra uiuentium . uel aliter potest intelligi il
ta pars uersus sic q° promittet duplex pre
mium uidelicet iustorum sublimationem cum
dicit . ¶ Exaltabit te ut hereditate ca
pias terrā . et hostium suorum depressionez
cum dicit ¶ Cum perierint et ceteras .
id est uidebis impios qui nunc te affligunt pe
rire et ceret iustos i gaudium quomodo diui
ne iusticie applaudet psalmista .
¶ Letabitur iustus cum uiderit uindictam
uel potest illud intelligi de uindicta quā sanc
tus facit in presenti quam iusti utrent et eo
magis a malis se cohibent gregorius xviii ā
Moy . cum iusta ultio iniustos subtrahit ali
os quorum infirmus est animus a prauitate cō
pescit dum enim alienum interitum conspici
unt reuocatur ad cor ut cogitēt suum et unō
alius ad tormenta ducitur a tormento alius
liberatur hec gregorius .psalmista propterea
deus destruet te et ceteras .uidebunt iusti et ti
mebunt .

per exaltatum et cetera . hic
ostendit prefate hore distan
tiã nimiã et primo tangit im
piorum in presenti sublimati
one . secundo ruine ipsorum acceleratione
ibi et transiui et cetera . sublimatio uero im
piorum in duobus consistit scilicet potentia
et gloria quantum ad potentiam dicit . uidi
impium superexaltatum id est super alios ex
altatum . quia super alios in potestate consti
tutum et istud tota die uidemus non solum
de potestate temporali . sed quod absurdius
est de potestate spirituali Bernardus de con
temptu mundi iudicium graue hiis que pre
sunt et potentes potenter tormenta pacient
¶ Ascendit superbia tua super omne sub
lime uidebant oculi tui festina multiplicare pre
bendas inde ad aridpaco natus cuola nec ibi
quidem requiem habiturus quoniam sic ituri
ad astra quo progrediens miseriati ut ab altio
ri gradu sit casus grauior neque enim sic pau
latim uectores sed tanquam fulgur in impetu
uehementi hec bernardus . et quod in propo
sito magis dicitur . ¶ Vidi impiuz
superexaltatum . Non solum est intelligendũ
sic q̃ alicui qui primo sunt impii postmodũ
exaltantur super alios immo etiam et qui p̃
mo iusti uidebuntur tamen sic fuerunt exalta
ti efficientur impii unde uidemus multos tan
ta puritate et humilitate quantum apparet ex
terius fulgentes cum omni iudicio digni sunt
exaltari . sed forsitan sicut dicitur prouerbioz
xix . Est qui nequiter se humiliat et interiora
eius plena sunt dolo . dicit enim bernardus .
ubi supra alius undique circuit sedulus explo
rator blanditur obsequitur simulat et dissi
mulat manibus et pedibus repens quomodo
tandem sese ingrerere queant in patrimoniũ
crucifixi et bona domini que sola hodie inue
niuntur omnibus exposita hec bernardus .
unde est de multis sicut de gregibus de quibus
dicit albertus septimo de animalibus q̃ uo
lando primo opponunt se uento scilicet dum
sunt in ascendendo et postmodum subiciunt
se uento ut flatu uenti ferantur quo tendunt
sic et multi dum nituntur ad gradus ecclesia
sticos ascendere obtiunt se uento ostenden
tes saltem exterius q̃ uanitatẽ mundi detes
tantur sed cum fuerint exaltati totaliter flatu
uenti regimtur uidentur tamen apud aliquos
aliqualiter excusabiles . quis in alto sunt
uentorum impetus fortiores bernardus . in
sermone qui incipit reuertere et cetera . num
quam enim in honore sine dolore in prelatio
ne sine tribulatione in sublimitate sine uani
tate quis esse potest hec bernardus excusatio
aliqualiter posset esse ubi se uentorum impul
sibus uoluntarie submisissent primo potius
cum frandibus ingecissent et non timeant il
lud psiuo . psiti . ¶ Super astra celi
exaltabo solium meum : et cetera uerumpta
men ad infernum detrahens in profundum
laci . quantum uero ad sublimitatem glorie
dicit Et eleuatum sicut cedros libani . Liba
nus candidatio interpretatur est enim mons
quidem candidus non ex natura propria sed
ex nimbus et ideo significat claritatem glorie
mundialis que ad modum niuium ad calorez
totaliter resoluetur in isto uero monte nas
cuntur cedri altissime secundum glosam .
que a nimietate uentorum prosternuntur et
cadunt . et sic est de eleuatis in gloria mun
diali . psalmista . Ctos domini confringentis
cedros et confringet dominus . et cetera . ex
ponitur autem uersus iste alio modo de dya
bolo sicut patet in glosa . Alia uero littera
habet hic super cedros libani et est sensus
eleuatum eum super altos ut in altis altior
sit in hoc mundo .

Sequitur uersus . xxxviii .

B TRANSIIT ec
ecce non erat et cetera hic tã
git ruine impii accelerationem
et hoc tam quo ad se ipsum
quam quo ad suum locũ quo
ad ruinam enim ipsius impii dicit transiui
et ecce nõ erat quod uero dicit transiui duplr
exponit uno modo sic trãsiui scz mente desinendo
considerare impii id est quod agitur i presen
ti et transtuli mentem meã ad considerandũ
ea que euenit in fine unde transiuit de princi
pio in medio impiorum usque ad finem impio
rum et comperit quod impius in fine desiit
esse . quia non desiit peccator esse ideo enim
non erat . quia peccator erat peccatum enim
est nihil et nihil fiunt homines cum peccant
uel non erat in illa potentia et gloria in qua
prius eum uidi exaltatum et elevatum . ber.
libro de contemptu mundi iudicent nunc et
pretudicent superbie filii eum rege suo sentẽt
qui sibi latera aquilonis elegit et exaltentur .
eleuantur sicut cedros libani transibimus et
ecce nõ erunt hec ber. magister narrat in his
toria de cesare qui primus mundi apud roma
nos obtinuit monarchiam quod iuxta statuã
eius per centũ dies ante mortẽ suaz suum ful
men cecidit et primam nominis literam uide
licet .c. sibi abstulit in quo presagiatum mi
hi uidetur fuisse qd qui prius cesar a cedendo
quia de utero matris cesus fuerat futurꝰ erat
in breui cesar ab eventu quia in utero matris
illius de qua ecclx . ¶ Occupatio magna
creata est herenda ꝛc. usque in diem sepultu
re . in matrem omnium edendus erat in mor
te uero quilibz a uermibus editur et comedi
tur quãtũcumqz hic appareat glorioſus ber .
in meditationibus suis et post hominem ver
mis post uermem fetor et horror . sic in non
hominem uertitur omnis homo sico deutr .
xxxii . Et dixi ubi nam sunt cesares faciam
ex hominibus memoriam eorum nam Job x .
fuissem quasi non essem de utero translatus
ad tumulũ . ¶ Aliꝰ exponitur ly transiui
ꝛc. ut sit sensus secundum glosam transiui me
liori uersatione ad deũ tẽdẽs cũ uerꝰ ebreus
et transiens ¶ Sciendum est enim qd tota
uita iustorum ẽ in quodam transitu et sciũt
se non habere hic manentem ciuitatem et iõ
futuram inquirũt dicit solinus qd cunes egip
cij nunquã de nilo fluie nisi currẽtes libũt dũ
ti cocodrillos quos ẽ in nilo intrinsecus insidias
cauent . sic et uiri iusti de flumine huius mũ
di nihil hauriunt nisi currentes ad patriam
non autem hic pedem figunt propter timoꝛ
bestiarum qui in hoc flumine insidiantur con
tinue haurientibus . ¶ Nam
hoc mare magnum et cetera illic reptilia
quorum non est numerus . nec mirum quia
mundus iste quamuis mare quandoqz flu
men uocetur qz in sacra scriptura omnis con
gregatio aquarum uocatur mare ysidorus .
xxvii. transi terram quasi flumen dum autem
sic transeunt iusti impii querentes hic stare õi
no subito pereunt et ideo dicit transiui et ec
ce non erat scilicet impius ille qui primus su
per exaltatus et elevatus apparuerat dicit a
pulcius phũs diues est non crede fortune iu
uenis abit in senectute formosus est expectu
pauliſper et non erit hec ille eccle. xliiii .
¶ Perierunt quasi non fuerunt et Jeremie .
iii. intuitus sum et ecce non erat homo dein
de tangit celeritatem ruine malorum quo
ad locum dicens quesierunt scilicet impium
id est ad memoriam reduci eum ut uiderem
finem eius . ¶ Et non est inuentus locꝰ
eius . Locus enim eius est mundus iste de
quo Johannis ii. mundus transit et concupi
scentia eius uel locus malorum est ipsorum
pompa mundialis et superbia dicit enim gre
gorius . iii . Moꝛ ita bonorum locus est hu
militas sicut econtra malorum locus est superbia
et iste locus eorum non inuenietur sed rece
dit cum ipsis Job xviii. expellet eum de lu
ce in tenebras et cetera hec sunt tabernacula
iniqui et locus eius . qui deum ignorant .

CUSTODI INNOCEN
tiã et uidẽ et cetera hic hortat
nos ad perseuerantiam in bo
no ne uicti difficultate operis
ab incohato bono desistamus et primo alicit
per futura secundo per presentia ibi .
¶ Solus autem iustorum et cetera . et pri
mo tangit futura premia bonorum secundo fu
turas penas malorum et sic nos alicit amo
re pariter et timore . secundum ibi iniusti au
tem ꝛc. et primo autem inuitat ad boni ope
ris continuationem dicens Custodi innocen
tiam et uide equitatem . hoc est custodire

id est perseuerare in eo q̄ supradictum est. declina a malo et fac bonum. nam declinare a malo ad innocentiam facere uero bonuz ad equitatem pertinet ut possumus distinguere inter innocentiam et equitatem. sic q̄ custodiamus innocentiam quo ad deum et equitatem quo ad proximum uel tertio sic uidemus id est seruemus equitatem in prosperis et innocentiam in aduersis sicut enim seruare equitatem in prosperis est ualde gloriosuz ecclesiastici. ¶ Quis est est hic et laudamus est fecit enim mirabilia in uita sua et cetera. qui potuit transgredi et non est transgressus et cetera ita seruare innocentiam in aduersis ualde est gaudiosum dicit enim symonides poeta innocentem non debilitat constantia in aduersis solacium enim est homini nō meminisse que patitur unde narrat ualerius libro octauo de socrate philosopho q̄ cum adiudicatus morti potionem mortis de manu carnificis accepisset admoto iam labiis poculo uxor eius xantippe uociferans ait innocens hō perit qui respondit numquid mihi nocenti diuisti mori faciue esse quasi diuisset melius et sanctius est subire mortem innocentem quam nocentem et eodem modo est de aliis aduersis psalmista quis ascendet in montem domini et cetera. innocens manibus et cetera deinde tangit futuram remunerationem dicens. quoniam sunt reliquie id est premia relicta et reseruata homini pacifico et sunt iste reliquie meliores quam ipsum conuiuium celebratum in uita presenti puerbiorum xvii. ¶ Secura mens quasi iuge conuiuium reliquie uero sufficient et apponent in uita futura dicit aristenna octauo de animalibus q̄ aquila de residuo sui cibi reponit in thesauro quia non potest semper uenari. ita iusti de eo bono quod capiunt spiritualiter in hac uita reseruant sibi in futurum sicut dicebat apostolus ad thim̄ iiii. ¶ In reliquo reposita est mihi corona iusticie: et causa est quia cogitant q̄ ueniet tempus quando non poterunt uenari. quasi aliquid boni promereri. et ideo q̄ tūc aliquid habet in repositum de illo se potest reficere qui non habet compellitur esurire: psalmus lxv. ¶ Serui mei comedent et uos esurietis. comedent autem reliquias preteriti conuiuii psalmista reliquie cogitationum diez festum agent tibi. ¶ Per hominem autem pacificum in proposito intelligitur ille qui pacem inter discordes facit et tales merentur comedere non solum de reliquiis propriis sed etiam aliorum quia totum conuiuium expleret qui pacē facit et seruat matth. v. ¶ Beati pacifici quoniam filii dei uocabuntur. littera Jeronimi habet quia erit ad extremum uiro pax scilicet in sidereo ubi non solum erit pax extrinseca sed etiam intrinseca ubi caro non concupiscet aduersus spiritum et spiritus aduersus carnem. ¶ Narrat ualerius libro vi. q̄ priuernates scilicet qui non uocantur priuernates cum romanis rebellassent et ab ipsis uicti essent princeps ipsorum interrogatus est qualem cum eis romani pacem habituri essent impiissime donata qui uultu constantissimo. respondit si bonis ueteribus perpetuam si malam non diuturnam qua responsione perfectū est ut uictis non solum uenia sed etiam ius et beneficium nostre ciuitatis daretur hec ualerius sic in proposito nam bona pax est inter partes quando serentur molete opprimitur sed in causa ab utraq̄ parte omnino libere consentitur quasi utilis utrique sic erit de futuro quia in illa pacis reformatione inter carnem et spiritum nec caro deprimetur sed exaltabitur et similiter spiritus et erit utrique parti pax illa ualde placida et accepta et ideo semper durabit in presenti uero si sit pax aliq̄ inter eas coacta est et necessario altera pars sentit depressam: nam in pace quem habet caro impii in presenti spiritus se sentit uiolēter oppressam et similiter in pace quam habz iustus in presenti caro se sentit oppressam et depressam uiolenter. et ideo non est diuturna sed magis uocatur treuga quam pax firma iō petit apostolus ad thessa. iii. ¶ Jp̄e autem deus pacis det nobis pacem sempiternam et cetera

UBI JACUERE] dispe
ribunt et cetera. hic tangit
futuras penas malorum et
tangit duplicem perditionez
ipsis penalem uidelicet personarum et quā
tum ad hoc dicit. ¶ Iniusti autem dis
peribunt simul et suarū diuiciarum et quan
tū ad hoc dicit simul reliquie ipiox interibūt

sunt enim reliquie impiorum bona eorum tem
poralia psalmista Et reliquę alicuius diuitias
suas et cetera. ¶ Sciendum est autem
q̄ ly simul in proposito ponitur inter duo
uerba et potest referri ad unum uel ad aliud
unde si referatur ad ly interibunt est sensus
q̄ omnes eorum diuitie interibunt uno tem
pore et hoc erit quando ignis iudicii consu
met omnia Si referatur ad ly disperibūt nūc
est sensus q̄ ipsi simul id est uno uel eodem
tempore peribunt et hoc erit in die iudicii
quando simul dicetur omnibus illud Matth.
xxv. Discedite a me maledicti i ignē eternū set
istud concordat magistrum textu Jeronimi q̄
sic habet iniqui autem celebuntur pariter
uel ideo dicuntur simul et pariter interire q̄
in eodem carcere et igne punientur nec est
ymaginandum quod aliqui credunt q̄ il
la societas mutata sit ipsius pene diminutio
sed est magis et grandis augmentatio q̄ sic
declarat crisostomus super. i. ad tbim. omne
uinum mundi uix saluabitur sed qui in dolo
re uiuunt audientes hoc letantur et non ipsi
soli pereuntes sed cum multis sed cuius hec
sunt gaudii et cetera. si quis iustus incēdi vi
rum et filium simul incendi uiderit et ora
rem a carbonibus eius ascendere non mouet
et credit utique mō pater filii in eodē uirgā
facentem damnatione mitigatione uel addito
mentum suscipiet malorum et cetera planet
erit inmitigabilis omnibus se inuicem uiden
tibus quid autem cum uiderimus amicos cru
ciari unde mitigationem habemus non cum
super incendiatur nobis mala hec crisostom
psalmista simul incipiens et stultus peribunt
uel ideo dicitur quod reliquie impiorum peri
bunt quia reliquie ipsorum non sunt aliud
nisi tempora perdici ipsorum sicut enim reli
quie bonorum sunt premia et reliquie malo
sunt eorum pene quibus eternaliter saturabū
tur uel tertio ideo dicitur q̄ reliquie impio
rum interibunt. quia nihil post se relinquit
unde posset eorum memoria apud sanctos re
manere uel quarto per reliquias eorum intel
liguntur ipsorum corpora que hic relinquerūt
omnia recedente isto eorum reliquie interi
bunt quia post resurrectionem corpora simil
cum animabus cruciabuntur ¶ Ambrosi
us in exameron omelia tertia q̄ leo cibum
fastidit hesternum et ipsum suę escę reliquias

dñeruntur sic erit de reprobis nam cibi que
sunt eis hesterni sunt voluptates carnis seu ca
ro ipsa cuius fumositate et pulcritudine tem
pore preterito anima ipsorum delectata est re
liquie uero huius escę est caro fetida et fetide
quam ipsa anima detestabitur et odiosum ha
bebit et tamen simul in pene uinculo sempi
terno ligabuntur unus. iiii. Zeubit nos in
conchis et reliquias nostras in ollis feruenti
bus.

ALIAS AUTEM iustorum a
domino et cetera. hic elicit nos
ad perseuerantiam iniusticia per
bona que deus perseueran tibus
largitur in presenti et sunt illa tangit primo
in generali et postmodum magis in speciali
ibi ¶ Et adiungibit etcetera quantus ad
primum tangit duo que deus iustis facit in p̄
senti uidelicet collationem boni cum dicit a
salus autem iustorum a domino id est gratia
per quam saluamur in spe est a solo domino
uel pro tanto dicit q̄ salus iustorum est a
domino. quia dicit Bernardus libro de amo
re dei sic tu uere salus est dominus cuius do
minari super nos hoc est saluare nos nostrum
uero seruire cui nihil est aliud quam a re sal
uari hec Ber. ideo tota salus regni anime ab
isto domino dependz ut pote cui seruire reg
nare est unde dicit ualerius libro primo capi
tulo primo de romanis non dubitauerunt sa
cris id est diuinis imperiis seruire ita de hu
manarum rerum habere regimen existiman
tes se diuine potentie bene utique constanter
fuissent famulatu. et addit ualerius cito post
noluerunt post id utri quisquam in hac ciuitate
seminari quo animum hominum a diuinoru
cultura auocarenetur psalmista.

¶ Seruite domino in timore uel potest
illud referri ad salutem quam operatus est
in medio terre mortem pro salute nostra su
stinendo refert enim ualerius libro quinto
q̄ publius decius cum latino bello id est in
bello contra latinos uideret romanam aciem
fere destructam caput suum pro salute rei pu
blice deuouit ac protinus concitato equo se
in medium hostium ingessit patrie sue salutē
et sibi mortem petendo facta q3 in gente stra
gis primis tex obuius corruit et cuius ut dicit

valerius sanguine et vulneribus prius inspersa victoris emersit. Narrat vero Titus liuius libro octauo primi voluminis q̄ priusquā se sic deuoueret apparuit sibi in visione quidam quasi in specie diuina dicēs ex una acie imperatorem ex altera exercitum mori debere. sic habuit xpistus dux noster ut patet p singula discurrenti hebre .v. Didicit ex his que passus est obedientiam et consummatus factus est omnibus sibi obtemperantibus causa salutis eterne. Deinde tangit temotionē mali dicens protector eorum in tempore tribulationis ipse enim inter aduersa huius uite iustos protegit non sic q̄ a malis non tangūtur sed sic q̄ non leduntur quia omnia cooperantur eis in bonum dicit philosophus circa de animalibus quod est piscis qui ponitur sub galeis ferri et si accidit in eis aliqua per cussio gladii uel rei alterius non inducit dolorem et raro inuenitur sic in proposito nam ō seipso dicit xpistus matth. xvii.

¶ Cum piscem qui primus ascendit tolle galea autem nostra est uirtus patientie ephe.v. Galeam salutis assumite piscis uero iste subtus ponitur quando pacientia nostra in caritate xpisti fundatur uel quando humilitas xpisti qua factus est obediens usque ad mortem ad caput id est mentem reuocatur hoc enim facit q̄ iusti ictus gladiorum et aduersa quecunque sic sustinent q̄ potius gaudent quam dolent iste uero piscis raro inuenitur quia a solis iustis qui rari sunt et pauci quare psalmista Dominus protector uite mee a quo trepidabo.

¶ ADIUVABIT eos dominus hic tangit bona que deus facit perseuerantibus magis i speciali et primo tangit beneficia. secundo ipsorum tangitur causa. quia speraverunt et cetera tangit autem duplicia beneficia scilicet uite et patrie quantum ad beneficia uite tangit triplicem protectionem diuinam secundum tres hostes nostros unde quātum ad mūdum dicit ¶ Et adiuuabit eos dominus. quantum ad carnem addit et liberabit eos quantum uero ad dyabolum subiungit et eruet eos a peccatoribus. quantum uero ad beneficium patrie concludit Et saluabit eos etcetera et est hic sciendum q̄ hic speciali quantum ad carnem dicit et liberabit eos quia caro maxime aufert a nobis libertatem eo q̄ redigit in turpissimam et maximā seruitutem nihil enim turpius quam seruire illi q̄ iure maxime debet seruire nobis sed discurrendo per istos tres hostes primo et p omnia simpliciter nihil est q̄ sic naturaliter seruire debeat anime sicut caro nām anima tantum nata est mouere solo imperio voluntatis et caro nata est obedire non sic ante mundum uel dyabolum uel aliquid quod extra nos sit. et ideo qui seruit carni et eius appetitibus est seruus seruorum. ¶ Narratur enim in libro de uita philosophorum de diogene philosopho quod quodam die cum alexander magnus coram ipso transiret diogenes tanquam eum spernens oculos ab eo auertit cui dixit alexander quid est diogenes q̄ non me respicis quasi mei non indigeas cui ille ad quid habeo ego necesse serui seruorum meorum et alexander numquid ego seruorum tuorum seruus sum. qui ait ego premo leo cupiditatibus meis refrenans illas et mihi subiciens ut mihi seruiant tibi autem prevalent et seruus eorum efficeris earum obtemperans iussioni. seruus igitur es seruorū meorum et re uera e omni qui cupiditatibus carnis subcumbit. quia sicut dicitur .ii. petri .ii. ¶ Libertatem promittentes cū impii serui sint corruptionis a quo enim quis superatus huius et seruus est. ab ista autem seruitute solus deus liberauit. quia caro seruum suum nunquam manumittit primo quāto quis sibi plus deuotum seruit tanto duriori seruitute opprimit psalmista de necessitatibus eorum liberauit eos deinde premissorum tāngit causam dicens. quia speraverunt in eo glosa quia non peccauerunt sed quia speraverunt in eo psalmista ¶ Sperate in eo omnis congregatio populi etcetera deus adiutor in eternum

SALMUS DAVID In rememoratione sabbati. Jeronimus hebraica veritas non habet in titulo sabbati sed hoc habet augustinus est aūt p̄s iste .iii. penitialis sicut aūt p̄n⁹ spāliter agit ō p̄nitiōe ? sedo ō confessione ? in iste

satisfactione ad quam requiritur delictorum recordatio ut a mente non excidant. donec per satisfactionem plenam remissionem consequamur et ideo dicit infra in psalmo isto. Iniquitatem meam annuntiabo et cogitabo pro peccato meo ¶ Del recordatio ad hoc est necessaria ut peccatorꝝ commissa uitemus per sabbatum uero intelligitur quies eternitatis timꝝ penitens iam perdidit ex rememoratione uero sabbati id est quietis eterne augetur uel oritur in penitente rememoratio peccati et ꝺ̄ titulus augustini habet in rememoratione sabbati quamuis non sit in titulo Jeronimi quia tum ad significationem suam sicut causa ad effectum si uero per sabbatum accipiamꝰ quietem conscientie. tunc sunt ꝙ idem in sentẽcia sicut est sciencia oppositorum nam quasi idem est recordari peccati cõmissi et sabbati amissi cetera uota in glosa.

Psalmus. 37.

DOMINE NE IN furore tuo ꝛc̄. psalmus iste diuidi tur in duo; nam primo petit diuinam clementiam. Secundo explanat suam miseriam sibi ¶ Quoniam sagitte tue etc̄. Quantum ad primum dicit Domine ne in furore tuo etc̄. Licet uersus iste contineat duas petitiones tamen in summa non petit nisi ꝙ deus secum agat secundum clementiam suam et non secundum culpam suam; nam etiam furor et ira clemẽtie et misericordie repugnant prouerbiorum vltimo. Ira non habet misericordiam nec crumpens furor Prima uero pars uersus pertinet ad punitionem in futuro Secunda uero ad punitionem in presenti. quia sicut furor excedit iram sic prima punicio secundam uel utraque pars pertinet ad punitionem futuram. sed prima ad penam eternitatem scilicꝫ damnandorum secunda uero ad penam purgantem quoniã pena per ignem saluandorum et secundum hoc intendit petere ꝙ puniatur pro uelictis suis in presenti et non expectatur in futurum quia omnis punicio in futuro est uel cum furore uel in ira qꝫ infligitur pena excedens omnem penam presentis uite Job xxxvi.

¶ Nunc enim non infert furorem suum nec ulciscitur scelus usque uolens autem psalmꝰ

nobis furorem et iram euitare ad uerum se conuertit in hoc psalmo et peccata sua uituperat scilicet ꝙ hoc modo auertitur ira dei dicit enim plinius tertio methe. ꝙ arcubus celestis pro materia et subiecto in quo recipitur habet nubem roridam. i. actualiter rorantem ad rorandum et sic albertꝰ dicit ibi dẽ ꝙ nõ apparet prius nisi qñ ẽ pti turbidi et pti serenũ turbidũ qdẽ ex pte nubis et serenum ex parte solis ut sol possit in nubem absque impedimento dirigere lumen suum. sic in proposito nam qui plangit et uelet peccata sua quasi nubes roridas guttas rosis lacrimarum distillans. Job vi. Effunxit pmbres instar guttarum qui de nubibus fluunt. in arcubus uero celestis diuinam propiciationem significat genꝰ. ix. ¶ Arcum meum ponam in nubibus et erit signum federis. arcubus uero iste solum apparet in nube roride quia diuina propiciacio non recipitur nisi in mente lacrimosa debet autem esse et partim turbidum scilicet ex parte nubis ꝙ sit quando anima conscientiam serenitatem diuini iudicii tota in se turbatur psalmista turbatus est a furore oculus meus. et partim clarum scilicet ex parte solis quia licet turbetur ex timore propria uelicia remouẽdo serenitatem tamen spei habere necesse est ut confidat misericordiam dei consequi. sic enim lumen solis gratiarum anime illucebit signum fecunditatis in mente relinquens ut non sit orbis diluuium dissipans terram. ii. paral. xii.

¶ Non stillabit furor meus super uos ait dñs et misericors ero. Confitebor tibi domine quoniam iratus es mihi conuersus est furor tuus et consolatus es me

QUONIAM SAGITTE tue infixe sunt mihi et cetera hic in persona penitentis prosequitur suam miseriam et primo uexari se sui multiplex incomodum. secundo petit diuinum auxilium sibi ¶ Ne uerbi quia me tangit autem sue miserie triplex incomodum secundum ꝙ a tribus affligitur uidelicet uero persequentem conscientie remorsum et proprio cõmente. et hoc ẽ ex ebꝰ pubꝰ affligi scilicꝫ supra intra et infra secundũ ibi nõ ẽ pax ꝛc̄. tertiũ ibi ãtici mei ꝛc̄. quãtũ ad

primū tāgit duo uidelicz diuinū flagellū ⁊ fla
gelli effectum secundum ibi Non est sanitas
⁊c . in uersu autem isto tangit duo scilicet
flagelli acerbitatem ⁊ eiusdem diuturnitatem
quantum ad primum dicit ¶ Quoniam
sagitte tue infixe sunt michi ⁊c.hic exponit
ue rsus iste dupliciter uno mō ut p sagittas
intelligamus sequelas peccati originalis scilicz
dolores anime et corporis promitatē peccādi
et difficultatem bene operandi et huius que
infixa sunt homini a principio post peccatuz
qui bene dicuntur infixe quasi intus fixe quia
effectu sunt homini connaturalis et quia non
solum usque ad corpus sed etiam usque ad
animā penetrauerunt Job vii .Sagitte domi
ni in me sunt quarum indignatio ebibit spiri
tum meum uel per sagittas possunt inteligi
tribulationes quibus deus percutit a se elōga
tos et fugientes.ipse est enim quasi uenator
et peccatores sunt quasi fere de quibus ꝑs .
¶ Increpa feras arundinis Istas feras inse
quitur tribus sagittis de quibus dicit bern .
in sermonibus sic sunt tres sagitte quib⁹ hos
tes sauciantur stimulus amisse pecunie pestis
cor poralis mo'estie et mal'es ēternalis memo
rie ¶ Et est hic sciendū ꝙ quamuis sagitte
uulnerent et infligant uulnus doloris afferūt
tamen occultum remedium faciunt enim ebꝛ
lire sanguinem putridum qui totum hominē
infecit de quo ꝑs Libera me de sanguinibus
¶ Narrat ualerius libro primo de phedro ra
sone ꝙ quidā hostis diuine fortitudine uul
nus sibi infixit.nam cum hostꝭ ipsuz intende
ret occidere et per insidias eum uulnerasset
uomicam que a nullo medicorum curari po
terat apostema ꝙ facit egere eparita rupit
ꝙ ipsum amalo pestifero liberauit sic uulne
ratur homo a sagittis dei que frequenter a
malo homine uel hoste suo quo deus utitur
tanquam ministro et actu suo iaciūt infligūt
enim uulnus diuine fortune et prouidentie qz
sepe morbus quī alio modo curari non potuit
ea uulneratione curatur prouer.or.liuor uulne
ris absterget māla et plge in secretioribus
uentris ideo ꝑs.Emitte sagittas tuas et con
turbabis eos .s.ad penitentiam scōm glosam
deinde tangit flagelli diuturnitatem dicens e
Et confirmasti super me manum tuam.s.ma
num percussientem quam dicit confirmatam
quia flagella dei percussientis non statim trā
seunt sed manent quam diu sumus in presen
ti statu miserabili.ꝑs.Super me confirmatus
est furor tuus.Alio⁹ modo exponitur uersus
iste sic ꝙ per sagittas intelliguntur uerba dī
que corda audientium penetrant et infligunt
uulnus amotis.sic autem uulnerati recorda
tur eterni sabbati de quo in titulo et ad ip
sum toto mentis affectu suspirat sed quia dif
fertur suū desideriū dicit ¶ Et confirmasti
super me manum tuam .i.uindictam.quia si
cut dicit hic glosa nmo non habeo .

NON EST SANITAS in car
ne mea ⁊c . Hic tangit psalmista
diuini flagelli effectum dicens non
est sanitas in carne mea a facie .i.a
consideratione uel a presentia ire tue.i. uin
dicte nam sagitte infixe .i . penalitates in
flicte pro peccato originali uel etiam tribula
tiones inmisse pro peccato actuali sicut uulne
rant ꝙ carnem ipsam reddunt infirmam.nā
spiritus quidem promptus est caro autem in
firma . Et si queratur qualis sit eius infirmi
tas uidetur ꝙ licet totus hominis infirmi
tas sit paralisis sicut patet ex motu hominis
contracto . nam caro concupiscit aduersus
spiritum et econuerso tunc infirmitas carnis
specialiter est podagra . i . egritudo pedum
habet enim duos pedes scilicet cōcupiscibile
et irascibile et uterque grauiter patitur ita
ut ambulare non possit nec baculo sustentata
et quamuis perfecte curari non possit in pre
senti donec hyemps habeat et estas aduenī
at sole appropinquante cū interī duplex est re
medium unum uidelicet per subtractionem
unde Jeronimus secundo libro contra Jouī
nianum qui egrotat non aliter recipit sanita
tem nisi tenui cibo et castigato uictu et ad
dit legimus quosdam morbo articulari et po
dagre humoribus laborantes pro scriptione
bonorum ad simplicem mensam et paupe
res cibos redactos conualuisse . hec Jeroni
mus sic oportet fieri in proposito ut carnis
pedagra remedium accipiat ecclesiastici secun
do . ¶ Cogitaui in corde meo abstra
he a uino carnem meam ut animum meum
transferam ad sapientiam aliud remedium
est per appositionem nam et unguenta con

conferunt si loco debito adhibeantur dicit philosophus vii. de animalibus q̄ boues q̄ sunt in armentis quandoq; habent pedagras si uero inungantur eoꝝ cornua sanabunt̄ sic in proposito nam cornua nostra sunt aspectꝰ et affectus situata in capite.i.i mēte ista ergo ungenda sunt ad curandū podegrā qr nō sufficit sibi suberatio nisi fiat unguenti appositio propter quod dicitur mat.vi.tu aūt cum ieiunas ungere caput tuum est enim illō unguētum ut spiritus sanctus gratis sine qua inefficax est omnis medicina.ii.Jo.ii.unctionē habetis a sancto uel est oleum pietatis erga proximos et misericordia.i.R.fvi.imple cor tuū oleo tal uero unctio summe confert carni infirme ideo dicit ysidorus lviii. ¶ Frāge esurienti ꝛc̄ et carnem ne despexeris hꝰ sentit p̄s cum diceret caro mea immutata ē propter oleum:deinde tangit afflictionem quā sentit a conscientia remordente cū dicit Non ē pax ꝛc̄:et primo tangit conscientie remorsum scdo recurrit ad auxilium diuinum .ibi.domine ante te ꝛc̄.primo uero quantū ad remorsum tangit miseriam quam incurrit ¶ Scdo penitentiam quā assumpsit ibi tota die ꝛc̄ primo uero tangit illius remorsus afflictionem scdo tangit ipsius causam seu rationem ibi a Quoniam iniquitates ꝛc̄.quantum ad primū dicit ¶ Non est pax et̄c̄.i.spiritui meo a facie peccatorum meorum.i.a cōsideratione ut presentia ipsorum.nam sic torquent conscientiam q̄ pacem mentis tranquillitatem disturbant dicit augu.i.confes. ve peccante meipo iuste retribuas mihi iussisti enī et sic est ut pena sua sit sibi omnis inordinatus animus hec augu.uocat aūt spiritum ossa in plurali propter tres partes mentis scz meōriam intelligētiam et uoluntatem quarum est officium carnem.i.appentum carnis sustentare ne uellunt in peccatore uero.ista ossa .pacem nō habent adinuicem .quia una alteri contradicit pertinaciter.s.memoria et intelligentia uolumptati dicit phūs .iii.de aīalibus q̄ ossa leonis sunt durissima ꝛ medulla carentia ꝛ iō quando colliduntur ad inuicem procedit ab eis ignis sic et ossa ista indurantur ualde in pcōre qui impulsui spiritus sancti non obedit ꝛ tunc destituuntur medulla quando destituuntur gratia colliduntur autem adinuicem quando inter eos est quasi pugna continua et ideo procedit ex eis ignis uehementer affligens dum scōm gregorium intus per desiderium ardet scientia Job xxx.ossa mea aruerunt precauentibus.

CONFIGAM INIQUITATES mee super gressi sunt ꝛ dicit p̄s affligat predicte afflictionis causam est autem causa peccati in conscientia in peccato uero mortali sunt duo scz auersio a bono in commutabili et cōuersio ad bonū commutabili.unde primo tangit suam auersionem.scdo ꝛ conuersionem ibi ¶ Miser factus sum ꝛc̄. auertitur autem homo a deo per peccatum propter duo scz propter depressionem que mentem deprimit ne sursum aspirat et propter infectionem que languorem inducit ne sursum pergat secundum tangitur ibi putruerunt ꝛc̄.. quantum ad primum duo uidelicet deprimentium multitudinem et magnitudinem quantuz ad multitudinem dicit Quoniā iniquitates mee super gresse sunt caput meum qō potest tripliciter intelligi uno⁹ sic quod per caput intelligatur memoria uel intellectus et est sens⁹ q̄ iniquitates sue sic multiplicate sunt q̄ excedunt memoriam.quia non omnium recordari p̄s comprehenderunt me iniquitates mee ꝛ non potui ut uiderem ꝛ hoc est periculum quamcumq; sicut peccata pita nam ipsa multitudo suplet defectum sicut dicit ouidius ō remedijs pus uetat morsu spaciosum uipera taurum a cane non magno sepe tenetur aper collige de multis grandis aceruus erit pars Alio⁹ potest intelligi sic q̄ super gresse sunt caput quia uicerunt mentem nam mens consentit in peccatum tunc uincitur a peccato et istens eo inferior.tercio mō potest hoc intelligi sic q̄ distinguamus tres gradus peccati est enim peccatum cui resistitur ꝛ non consentitur et illud ē sub capite gen̄.iiii. ¶ Sub te erit appetitus eius et tu dominaberis ꝛc̄. ē et peccatum cui consentitur tamen ex passione magis quam ex electione et illud peruenit usque ad caput sed tertium peccatuz seu gradus peccato quando homo consentit in ipm ex habito et electione quem habitum generat consuetudo praua.et tunc iniquitas caput super greditur et sic graditur paulatim iniquitas donec supergredietur ad modum aquarū

creſcendum finde in primo gradu dicit pſl.
rumpentes iniquitatis conturbauerunt me In
ſecundo uero ut ipſo uerificetur illud Job ut
cimo quinto qui habet quaſi aqa iniquitatem i
tercio uero illud Ioan. iii. Peccatum quod capud
meum ꝙ tremo.tercio. In uindemiauit aque
ſuper capud meum quantum uero ad peccato
rum repetitorum multitudinem dicit. ꝙ ſi
cut omne graue grauate ſunt ſuper me in quo
pſl. Imposuit multitudinem duplicis ponderis.
dicit enim ſicut omne graue grauate quaſi du
plicem inuenio grauitatem uidelicet culpe et
pene unde quantum ad grauitatem ipſius cul
pe dicit Sicut onus graue tales phūs unus de
ſeptem ſapientum ſicut dicitur in libro de ui
tis phōrum interrogatus quid eſt omnium
onerum grauiſſimum reſpondet ſenex tyrannꝰ
ſic in ꝓpoſito nam peccatum regnans in cor
pore ex rannizat qui utitur homine libero tā
quam ſeruo ſed iſte tyrannus ſeneſcit per pra
uam conſuetudinem ꝙ ideo omnium onerum
grauiſſimum eſt peruerſa conſuetudo. Ambro.
in epiſ. ad ſimplicianum nullus maior dolor
quam huius qui peccati mucrone uulneratur cōſci
encium neq ullum genus eſt cuius quam pec
catoꝝ ſarcina ꝙ pondus flagitiorum deprimit
qui ad terram ne ſe erigere poterit grauia fili
grauia nimis delectorum pondera hec Ambro
ſius Deut. xxvi. Afflixerunt nos egyptii im
ponentes onera grauiſſima gene. tredecimo ꝙ
to. Tercio die grauiſſimus uulnerum dolor et
cetera Tercius dies eſt tercius gradus pecca
ti de quo ſupra ſed cum illud onus ſit tā gra
ue mirabile eſt ꝙ multi ipſum ita libenter ſu
ſtinent ꝙ ō mirabilius eſt illi qui infirmiores
ſunt ipſum recipiunt qui uero ſocietores ipſum
eiciunt ſicut dicitur libro de naturis rerum.
ꝙ aſinus inter omnia animalia eſt maxime
brutum non enim repugnat ſarcinis eciam ſu
pra uires impoſitis uero cuꝝ ſit animal fortiſſi
mum ſi contra uoluntatem ꝙ uires onus ſibi ꝛ
ponatur ſtatim cōmotus in terra fremit nec
ſurgendum facile cogitur niſi alleuient pri
us onera quo grauātur. Sic in ꝓpoſito dꝑa
bolus ſuponit quibuſdam debilibus ſarcinas
peccatorum maximas ꝙ ipſi licet ſencāt ono
ſupra uires tamen ſicut maxime bruti non re
ſiſtunt Alii uero qui ſunt fortes quando ſenci
unt ſe nimis oneratos proſternunt ſemetipſos
humiliando ſe in pnia nec ceſſant donec ſe ſē
ſerit alleuiatos immo uolentibus ponere one
ra grauiora reſiſtunt luce uicesimo primo. Ut
tete ne grauentur corda ueſtra Quantum ue
go ad grauitatem pene addit grauitate ſunt
ſuper me unde ſicut dicit gloſa Auguſt. Iniq
tates quidem leues ſunt ꝙ dulces dum fiunt
afflictibus autem onerantur ideſt onoroſe et
graues ſunt hec Auguſt. Ideo ſolebat plato
dicere ut habetur in libro de uita philoſopho
rum expedit ſenſato in dulcedine potuū me
dicine amaritudinem memorari Sic enim ex
pedit peccatori dulcedinem peccati guſtare uo
lenti ad memoriam reducere amaritudinez to
lutis quam bibere ꝛ oportz ualentem curari nolē
tem ante quantam amaritudinem guſtabit pe
ne eternalis Job ſeptimo Quare poſuiſti me
contrarium tibi quia factus ſum michimetip
ſi grauis ꝙ cetera ꝙ

VERUERUNT ET
corrupte ſunt ꝙ cetera. hic ꝓſequi
tur pſl. culpe infectionem per
quam impeditur infirmitate ſur
ſum pergere ꝙ quantum ad
hoc dicit Putruerunt ſcilicet intus in cogita
cione. Et corrupte ſunt ſcilicet exterius
in operacione cicatrices mee Cicatrices uocat
reliquias peccati priius a deo dimiſſi ꝙ curati
ſiue per baptiſmum ſiue per penitenciam naz
poſt peccati dimiſſionem remanet ad huc que
dam prauitas ꝙ inclinacio ad peccatum conſi
mile relicta ex peccato precedenti que quidez
prauitas faciliter reducit morbum preſtinum
niſi adhibiatur cautela diligencior ꝙ iō addit
pſl. A facie inſipiencie ideſt propter preſentē
necligenciam. uel poſſimus per cicatrices pec
catorum intelligere maculas. quibus ani
ma redditur deformis eciam tranſeunte actu
peccati unde dicit originer ſuper libidum mē
rorum ſi poſſumus ꝓ unūquodqz peccatum vi
dere quomodo homo noſter interior uulneratꝰ
ꝙ uulnerate anime ſentire cicatrices certum ē
ꝙ uſqz ad mortem reſiſteremus aduerſus pec
catum ſed cupiditatibus ſeculi effecti amētes
non ſentimus quantas contriciones anime pec
cando incurrimus hec originer. hec autem ci
catrices licet in omnibus ſint deformes tamē
multo ſunt deformiores in hiis que peccata
tus diu continuauerunt dicit enim philoſopho
ꝓ i

libro de problematibus q̄ in senibus corpa nigriora sunt quam in iuuenibus ⁊ cicatrices cognate sunt nigriores in senibus quam in iuuenibus senes uero quantum ad propositum sunt inueterati dierum malorum quibalent si solus corpa nigriora sed pocius animus niger rimus ingenio ⁊ cicatrices Similiter iste uero cicatrices curantur per conuersionē ad deum unde origener. ubi supra conuersio in presenti uitam celerem confert huius uulneribus medicinam q̄ prius non solum uulnus p̄teritum sanat sed ultra animam peccato non sinit uulnerari hec originer ⁊ ideo dilacio conuersionis ⁊ penitencie est insipiencia illa de qua facit hic p̄s. mencionem unde sic differenti nel contēpti dicitur Jere. octauo. Nunquid resina non est in galaad idest uirtus passionis xp̄isti que de ligno admodum resine fluit Aut medicus nō est tibi quare igitur non est subdita cicatrix filie populi mei. ¶ Et est hic aduertendum q̄ ista insipiencia est causa duorum malorum in istis cicatricibus est enim causa ⁊ corruptionis quo ad culpam ⁊ putrefactionis quo ad penam propter q̄ dicit. ¶ Putruerunt et corrupte sunt ⁊ circa remedium istorū triplicit contingit ostendere insipienciam uno modo remedium simpliciter contempnendo et hec ē maxima insipiencia q̄ morbus sic aumēratur ⁊ uehementer agrauatur unde Crisos in serōne de confes. peius est confiteri nolle quam legem contempnere peius est admissi penitenciam spernere quam moras diuinas despicere. peius est dei offensam satisfactione nolle placare quam peccando dei bonitatem offendere. hec crisos p̄s. Populus insipiens incitauit nomen tuum ⁊ baroc. quarto. Quoniam non habuerunt sapienciam perierunt propter suam insipienciam ¶ Alio modo remedium differendo ⁊ hec est magna insipiēcia quia sicut morbus difficilius curatur dicit enī ualerius libro nono Nullum uicium ibi finitur ubi oritur deest non stat. sed semper in prius procedit. Cinne philosophus libro de problematibus dicit q̄ in capite ulcera cito sanantur que autem in tibiis uix quia humiditas terrestris grauis existens semper deorsum tendit ⁊ loco inferiora multum cōplentur superfluitate. Deutronomenius p̄riii. percutiat te dominus ulcere pessimo in genibus et in suris sanari quia non possis Sic in p̄posito nō infirmitas

uiscera est in capite quando peccatum est solū in mente sed in tibiis quando procedit ⁊ opere per membra corporis eius uel in capite quando primo incipit peccare ⁊ faciliter potest curari sed est in tibiis uel in pedibus quando homo fere usq; ad finem uite continuat suā uoluntatem ⁊ hoc est difficile ac uix curabile. quia quanto diucius uiuerat homo tanto magis superfluitas grauius in ipso corrigitur gregorius. peccatum q̄ per penitenciam delectum non fuerit mox suo pondere ad illud trahet ⁊ ideo de sic differentibus dici potest illud Romanis primo. ¶ Obscuratum est insipiens cor eorum Tercio modo ostenditur insipiencia in proposito remedii insufficiens adhibito sicut illi quorum est penitencia insufficiens ⁊ propter hoc morbus faciliter iteratur Dicit ei Jonas libro de plantis q̄ balsamum non purum sed mixtum non conseruat a putrefactione ⁊ uetustate sed balsamum penitencie bene preseruat sed in penitencia cautem habet uirtutem q̄ peccū est ⁊ non mixta ut possit penitens dicere illud eccle. uicesimo quarto Quasi balsamū non mixtum odor meus q̄ est quando penitēs totaliter relinquid uoluntatem propriam subiciens se in omnibus consilium medici spiritus sui Nam permixtio uoluntatis propie ualde diminuit ad effectum huius medicine uel penitenciam in propriam habet quando operibus penitencie permiscet opera lasciuie ⁊ temporalis leticie ⁊ istis dici potest illud Jere. secundo Insipientes sunt ⁊ uecordes ⁊c.

JBER FACTUS SŪ

et curuatus ⁊ cetera.

Hic tangit secundum q̄ ē immortali peccato uidelicet in ordinatam conuersacionem ad bonum cōmutabile dicens Miser cetera Potest autem distingui inter ista duo scilicet miser factus sum ⁊ cetera ⁊ illud q̄ requirit Et incuruatus sum tripliciter Uno modo sic. Miser factus sum scilicet conuertendo me ad exteriora mundialia dicit enim Augustinus. libro de confes. Miser est omnis animus uinctus amicicia rerum mortalium ⁊ dilaniat cū ea amittit ⁊ tunc sentit se esse miserum et tamen miser erat antequam eas amitteret. hec Augustinus Incuruatus sum scilicet in cōuer

tentes me ad eternalia Ambro'ius libro de fu
ga seculi Beatus quem dilectio non revocat
quem non inclinat voluptas qui ad inferiora n
respicit hec Ambrosius. Isti enim sunt qui
impinguant animam cupiditate & incurvant quia
ab hac impinguatur anima & in seruitutē
redigitur Narrat Valerius de bambale qui ro
manos fouentibabile & tamen postquaz
in ciprum se luxurie dederat ab eis deuictus ē
sic dicens vel ō cipria luxuria quem utilis
etiamci mee fuit Nam bambalem illicebris su
is complexa vicendum tradidit romano militi
illa vigilantissimum ducem illa exercitum acer
rimum dapibus largis babuicanti vino ung
entorum flagrancia usu veneris lasciuiora ad
sōpnum & delicias euocauit quid ergo illis ui
ciis fedius quid etiam dampnosius quibus uici
is ut reor ictor victorie agnoscunt sopita gloria i
infamiam conuertitur animiqz per hec & cor
poris uires expugnantur adeo ut nescias an
ad hostibus an ab illis capi pernicōsus sit hec
valerius & ideo signanter dicitur in ps. Incur
uatus sum usqz in finem & perfecte i complete
unte carnalibus dedito tanquam utilissime ser
uituti addito possint hostes nostri dicere.
ps. quinquagesimo primo Incuruare ut trāse
amus. ¶ Alio modo potest distingui sic.
aDiser factus sum scilicet peccatū committen
do prouer. decimo quarto. aDiseros facit po
pulus peccatum & incuruatus sum peccatum
in consuetudinem dicendo & hoc usqz in finem
idest perfecte uel usqz in finem uite non enim
consuetudo introducta de facili aboletur nec
unte recedit quam finem uite uident Narrat
valerius libro septimo ꝙ cretes cum uti uo
lunt acerbissima imprecatione contra eos quos
vehementer odium optant ut mala consuetu
dine delectentur Dicit enim valerius ꝙ mo
desto uoti genere efficatissimum ulcionis euen
tum reperiunt quia inutiliter aliquid concupis
cere & in eo perseueranter morari exercicio &
morti illa dulcedo uictima est sic impiecatus
est psalmista Obstruantur oculi & cetera. et
dolium eorum semper incurua Tercio modo
sic potest distingui aDiser factus sum per cō
ne uite amissionem Dicitur enim miser secun
dum ysidorum decimo ethimologiarum eo ꝙ
omnem felicitatem amiserit Ps. In ignem de
sicies eos in miseriis non subsistent sed incur
uatus sum per mei humiliacionem sic incurua
tus erat publice sicut habetur Luce decimo
octauo. Qui volebat oculos ad celum le
vare sed percutiebat pectus suum & cetera.
& ista est incuruacio laudabilis que debet usq3
in finem sc'icet uite durare Nec̄. septimo.
Incuruati sunt & adorauerunt deum deinde
prosequitur psalmista assumptam pro peccato
penitenciam dicens. Tota dies & cetera.
& primo tangit eam in generali secundo ma
gis in speciali ibi Afflictus sum & cetera. Et
primo exprimit animi sui mesticiam Secundo
ipsius occasionem seu materiam ibi Quoniam
lumbi & cetera. ¶ Quantum ad primum
dicit tota die idest assidue contristatus ingre
diebar idest incedebam debet enim peccator as
sidue dolere peccata sua plangendo. quia sic
faciliter impetrat graciam & ueniam dicit Jo
rac. libro de plantis ꝙ taurus ad arborem fi
ci egipciaci ligatus mansuescit & si fructus ru
gas senū disrendit si eo continue utantur sic
inpposito Nam egiptus tenebra interpretat
fuit enim lignum crucis ficus egyptiaca quia
in passione tenebrosa Luce vicesimo tercio.
¶ Tenebre facte sunt super universam ter
ram usqz ad horam nonam Ciel loco tenebro
sa quia uerbum crucis petribus stulticia est.
Illi autem sunt quasi tauri in domiti qui diui
na precepta contempnūt ps. Tauri p ngues
obsederunt me Sed ligantur ad arborem cru
cis per assumpcionem penitencie Nam amor
penitendi est uinculum quo sibi alligantur et
hoc reddit eos mansuetos idest deo obedien
tes Fructus uero huius arboris sunt dolor
contricōnis & labor satisfactionis prouer. ter
cio. Primi & purissimi fructus eius Iste. fruc
tus eos qui contraxerunt puerilitate peccati
rugas consciencie de quibus Job decimo sex
to. Ruge mee testimonium dicunt cōtra me
gracia impinguant & impinguando descendit
ut anima deo presentari possit non habēs ma
culam neqz rugam & hoc si continue eis utat
oportet enim tota die afflictum esse per cont
cionem & ingredi per satisfactionem eccl'iast.
decimo quarto. ¶ Non defrauderis a die
bono et pericula diei bone non te pretereant

CONTRAM LUMBI mei
impleti sunt & cetera.
Hic tangit predicte afflictionis
materiam. ¶ Cibi est sciendū

qđ per lumbos in proposito intelligitur secun
dum g'o'am ipsa anima 7 precipue quantum
ad appetitum inferiorem qui uocatur sensua
litas pro ut appetitus sile fertur in illud qđ est
rōm contrarium sic autem ipsum ferri ex duo
bus prouenit uidelicet ex maligni spiritus sug
gestione 7 ex propria inclinacione Circe quan
tum ad primum dicit Quoniam lumbi mei i
pleti sunt illusioibus .uocat illusiones ipsas
spēs rerū sensibilium que ingerunt se in nobis
quodammodo in uitis sensibus nostris ita qđ
si uolumus cogitare de deo statim occurrit sē
sibus uel eciam ipsi menti aliquid aliud qđ
primum propositum nostrum eludit uel illusi
ones uocat ipsas carnis concupiscencias 7 de
lectaciones quibus homo illudetur quādo ex
in puiso 7 contra uoluntatem nostram surre
punt . si enim ex electione perueniant nō
sunt illusiones Est autem illudere quasi luden
do decipere gene.uicesimo septimo . Timeo
enim ne piget me uoluisse sibi illudere uel qua
si per modum ludi contempnere Luce uicesiō
tercio . ¶ Sprenit eum 7 cetera .7 illusit
indutum ueste alba Circe desideriis carnis il
ludimur quia dyabolus ludendo cum homine
per ipsam hominem decipit primo 7 postmo
dum tanquam uilem contempnit dicit Auicē
na octauo de animalibus 9 Leo libenter lu
dit cum hiis quos diligit 7 non dimittit lu
dum suum magno tempore 7 ludus suus idu
cit malum hec Auicenna sic aduersarius nos
ter dyabolus tanquam leo peccatores diligit
sicut gluto procellum nam sic amat dyabol9
filios suos ut perdat sicut gluto procellū ut
cōmedat sed cum eis diu ante ludit 7 non ce
sset donec malum eterne dampnacionis indu
cat Jere.decimo quinto . ¶ Non sedi i cō
silio ludencium ad hoc enim ludit ut illudat
ere.primo.Affligebant illudentes eis itaqz
ad amaritudinem perducebat 7 cetera Secū
do uero tangit dicens non est sanitas in carne
mea idest insensualitate in qua non est saītas
sed pociuz grauis infirmitas bis in p̄s.isto di
cit non esse sanitatem in carne . quia in carne
duplex est infirmitas una est difficultas ad bo
num 7 alia est pronitas ad malum 7 utramqz
infirmitatem dyabolus occasionaliter indux
it dicit enim Auicenna libro septimo de ani
malibus 9 apes infirmantur quando cōme
dunt flores infectos aqua mala sic ē in ppōsito

Nam flores infecti sunt carnis delicie plaue. 7
p̄t. Omnis caro fenum 7 omnis gloria eius
quasi flos feni Similiter 7 mundiali honores
7 diuicie Dañ.quarto .Quietus eram in do
mo mea 7 florens in palacio meo Istos flores
dyabolus aspergit a qua illorum torrencium
de quibus p̄s . Torrentes iniquitatis 7 ce
tera 7 Job decimo quinto .Bibit quasi aquas
iniquitatem 7 ideo nos qui apes dei esse debe
mus predictos flores gustantes grauiter infir
mamur quamocqz usqz ad mortem quia quan
tocqz aqua predicta est uenenum mortale qui
tullianus libro suo de clamacōnum ponit talē
casum pauper 7 diues quidem uicini erant or
tulis ipsorum coniunctis diues in orto suo flo
res habebat 7 pauper apes cum autem inimici
essent adinuicem diues conquestus est floren
suos deceptus eē ab apibus pauperis 7 uenit
e auit panperi ut eas tranferret.Pauper,uero
apes suas non tranferrente diues flores suos
spersit ueneno apes uero pauperis decripētes
omnes perierunt consimilis malicia est in ppo
sito Nam pauper iste ypristus est cuius apes
sunt homines diues uero est dyabolus cuius
flores sunt oblectamenta mundialia 7 carna
lia istorum orti uicini sunt quia congregacō bo
norum 7 malorum ymixta est in hac uita flo
res suos aspersit dyabolus ueneno iniquitatis
apes uero ypristi ipsos in sequentes 7 gustātes
peunt Deutronomenius uicesimo octauo.
¶ Percuciat te dominus ulcere pessimo sana
ri qz 7 cetera .non possis a planta pedis usqz
ad uerticem Romano.octauo.Si secundū car
nem uixeritis morieminī

ffLJCEUS SUM et
humiliatus sum 7 cetera .
Hic tangit suam penitencīā
magis in speciali 7 tangit ea
secundum tres partes penitē
cie dicens afflictus sum scilicet in labore satis
factionis 7 humiliatus sum nimis ideest ualde
scilicet ex pudore confessionis Rugiebam a ge
mitu cordis mei scilicet ex dolore contricōnis
7 ista sunt necessaria peccatori ad graciam re
cuperandam dicit hermes in libro alkymine.
9 plumbum si suspendatur super acetum de
struitur quia acetum penetrat substām eius et in
pulueren conuertit 7 in colorē albū trāsmu

ez sic in ꝓpositu nam acetum est qui erit in penitencie Ruth. quarto ¶ Attinge buccellam tuam in aceto. plumbum uero est peccatoꝝ ponderе peccatorum grauatus ergo. dicit quinto. Subuersi sunt qui si plumbum est ergo uirtus penitencie substanciam ipsius penitencias penetrare .qꝫ pertingit usqꝫ ad ultima cordis per sui compunctionem ꝙ conuertit in puluerem per confessionem quia uere penitens ꝙ usqꝫ ad minimas circumstancias peccatoꝝ agrauantes resolutt cor suum in confessione ꝙ tandem in colorem album transmutatur per satisfactionem Nam albedo non est nisi munda conuersacio Leuit. uicesimo sexto Affligẽtur donec confiteantur iniquitates suas ꝙ malorum suorum recordentur Signanter uero dicitur in proposito a gemitu cordis quia sicut dicit hic glosa est duplex gemitus scilicet carnis ꝙ cordis ꝙ omnis qui ꝺ exterioribus ẽ malis gemitus carnis est Qui uero de interioribus est gemitus cordis est Debet tamen peccator gemere gemitu cordis quia in corde est uicium omnium malorum pro quibus est gemendum Johannes decimo tercio Cum ꝺyabolus iam misisset ꝓ ut in cor ut traderet eum iudas ꝙ math. decimo quinto. De corde exeunt cogitaciones male homicidia adulteria ꝙ cetera ꝙ ideo racionabile est ut peccator ī cor de gemat ꝙ doleat Narrat philosophus libro de prouidencia appollo deorum tyrannum uisionem uidisse scilicet se uerberatum ꝙ decoctum ꝙ cor ipsius ex letete clamasse .Ego tibi horum sum causa Eccle. trecesimo sexto .Cor prauum dabit tristiciam Littera Jeronimi . sic incipit uersum istum Castigauit ꝙ humiliauit sum Peccator enim quam diu est in peccato quasi dormit ꝙ quamuis somniet se sentire ꝙ moueri tamen realiter est insensibilis ꝙ immobilis sed quando ex aliqua occasioē uel diuina inspiracōne considerat peccatum suum ꝙ ad penitenciam se mouet tunc excitatur ꝙ euigilat dicit philosophus libro de problaumatibꝫ conuersi ad lucem non dormimꝰ in tenebris autez uelocius somnios occupat sic peccator a luce increata ad tenebras creaturarum se auertens predicto mō dormit sed excitatur per aduersionem a tenebris creaturarum ad lucem increatā eph. v. Surge qui dormis ꝛc. ꝙ builiabit tibi xp̄s ꝙ p̄s. ad te de luce uigilo

ODIVIT ANIMA MEA DE

omne uesticrium ꝙ cetera .

hic psalmista pro remedio cō uertit se ad deum ꝙ primo cōgit ex parte dei subueniendi promptitudinem secundo ex parte sue subuencionis necessitatem ibi Cor mundum ꝙ cetera ¶ Quantum ad primuꝫ dicit Domine tū te omne uesticrium meum scist tu no'ci omnia uestimenta mea ꝙ supleat uestimenta iustorum ui cem timoris Unde dicit hoc glosa uestimentuꝫ est oracio nec unquam desinit orare qui nō desinit amare psalmista Desiderium pauperum exaudiuit dominus ꝙ gemitus meus a te non est absconditus nam ꝙ gemitus uestimentiū cordis exprimit ꝙ ideo est oracio apud deum Unde idem est secundum glosam gemitum a deo non abscondi ꝙ ipsum a deo exaudiri . psalmista . ¶ Dominus de celo in terram aspexit ut audiret gemitus cōpeditorum Causa uero quare gemitus iste a domino non abscōditur sed exauditur est secundum glosam qꝺ est pro liberacione anime non pro terrenis sed potius pro celestibus suspirat enim ad illuꝺ sabbatum de quo in titulo huius p̄s. Narrat in libro de uita philosophorum ꝙ anaxagoras prophia atquirenda longam peregrinacōnem assumpsit ꝙ cum a quodam uituperaret dicente tibi non est tibi cure pria tua respondit extenso brachio uersus celum immo michi ad modum patria mea michi cure est uolens dicere ꝙ multo suspirabat ad celum ubi reputabat priam suam esse ꝙ philosophus tercō libro yconomice narrat de uxore ꝙ cū cirtes cum expereret in maritum ꝙ uellet retinere respondit ei ꝙ nichil dulcius sua patria uidere potuisset multo magis uerus penitens omnes illecebras huius uite contempnit ꝙ consi derans sabbatum id est quietem sue patrie et miseriam peregrinacionis huius uite ad patriam suspirat ꝙ dcit p̄s. ¶ Laboraui in gemitu meo lauabo ꝙ cetera. Ellio modo exponit prima pars huius uersus sic secundum glosā ¶ Domine ante te omne uesticrium meum scest nichil uesticro nisi esse ante te qꝺ est uidere te psalmista Quemadmodum desiderat ceruus ꝙ cetera .ita uesticrat anima mea ad te deus meus sitiuit ꝙ cetera .Narrat Galenus libro primo ꝙ apud romanos in templo uestc uestc que uera ignis fuit secundum opinionem

p iii

corum in honore ipsius ⁊ ignis semper fove
batur ⁊ arabat quam virgines fovere ⁊ nu
re celebant ⁊ tam exacta diligencia obser
tum est ut liciuio pontifici matrimo virgo que
dam digna uideretur igne conflagrari q̄ noc
te quedam aliquantulum negligens in custo
dicuo ignem fuit reperta sic ⁊ nos ꝓpositum
ignem colimus tractronomentus quarto Deu
tuus ignis consurgens est in cuius honore ig
nis in templo suo iugit in corde nostro semper
arere preceptum est Est autem ignis ille ter
rene terricorum trum uiuendi Leuit. sexto.
ignis in altari meo semper ardebit ⁊ qui i nu
trierno hunc ignem fuerunt negligentes iudicō
illius qui est sacerdos in eternum secundum or
dinem melchisedech dignus erit incendio con
flagari Math. uicesimo quinto ⁊ ¶ Dixit
dire a me maledicti in ignem eternum istam
negligenciam uitabat apⁱ⁹ eph. primo.
¶ Desiderium inquit habeo dissolui et esse
cum ꝓpisto

OR MEUM CONTur
batum est ⁊ cetera. hic tan
git q̄ parte sui diem subuen
cionis magnem necessitatem
⁊ ostitur ipsa necessitas q̄ nul
lis que in se tollerat ⁊ tangit tria quorum ui
delicet mentis afflictionem uirium destitucio
nem ⁊ interioris hominis excecacionem Nam
quantum ad mentis afflictionem dicit. Cor
meum conturbatum est in me quantum ad ui
rium suorum destitucionem dicitur Derelin
quit me uirtus mea scilicet quam habui priu
quam peccarem Nam licet per penitenciam
recuperetur uirtus infusa tamen uirtus acqui
sita si perdatur non statim per penitenciam re
cuperatur sed per longam consuetudinem Et
similiter uires naturales debilitantur per pec
catum nec statim per penitenciam recreant
ad fortitudinem pristinam Sic nec eger cor
poraliter statim post recreacionem conualesc
cit ad plenum sed indiget recreacione in bo
no regimine antequam uires pristinas recipi
at psalmista Factum est cor meum tanquā ce
ra liquescens ⁊ cetera. Aruit tanquā testa uir
tus mea ⁊ cetera Quantum uero ad interio
ris hominis excecacionem seu usus diminuci
onem ait ⁊ lumen oculorum meorum ⁊ ipsū
non est mecum Dei quia scilicet per peccatū
simpliciter est humanum duo uero puncta que
ejus simul lumen tollit scilicet precitum sup
bie dicit grego. Decimo tercio Moralium
sic quippe in mente superbia sicut in oculo
caligo generatur quo se lucius discat eo ue
hementius lumen augustini hec grego. Ex pre
cetum luxurie ꝙ non solū lumen mentis sed
corporis sepe aufert unde dicit Ambrosius li
bro quarto super lucā uehemencior est animi
quam corporis febris ⁊ ideo pro uolumate ple
rūq; corpis salus contempnitur quemadmo
cum teocin⁹ cum grauī oculorum in cōmo
do laboraret ⁊ amaret uxorem interdicta sibi
facultate coeundi a medico cupiditatis impa
ciens sciens ꝙ oculos eliet amittē⁹ priusquā
conueniret uxori in ipso estu ferventis cupidi
tatis uale inquit amicum lumen hec Ambro
sius. constat istum prius amissum lumen oc
culorum interiorum quā exteriorum quid post
modum dicturus erat illud Job. quinto.
¶ Quale gaudium est michi qui intenebris
sedeo ⁊ lumen celi non uideo uel ideo dicit
psalmista In persona peccatoris penitentis
Lumen occulorum meorū ⁊ ipsum non ē me
cum quia eciam post penitenciam inchoatam
quāuis lumen sibi redditur tamen ipsū foris
dispergitur ⁊ uix potest homo redire ad sui i
teriora considerandū eo ꝙ semper trahit ad
exteriora ⁊ bene debet cor penitentis de hoc
turbari quia periculum grande est Narrat ua
lerius libro sexto de quodam uiro magno ꝙ
ideo uxorem suaz repudiabat q̄ foris progres
sa ludos spectare ausa fuerat ita timenduz ne
sponsus anime ipsam repudiet ⁊ gracia desti
tuat si omissis interioribus procedat et delite
racione ad exteriora ut uanitatibus mundi de
lectetur ideo petit psalmista Auerte oculos
meos ne uideant uanitatem. Potest autem
moraliter uersus iste exponi in persona ꝓpis
ti cuius cor sunt uiri sancti quos ipse diligit
tanquam cor suum uirtus autem eius sunt re
ligiosi in quibus debet maxime uirtus appa
rere ista autem uirtus deum dereliquit quā
do ad mundialia se conuertit dicit Aureolus ꝙ
est piscis in mari qui de mari extractus statiz
lapidescit sic est de religiosis quorum uita de
bet esse tota in mari idest amaritudine penite
cie sed quando inde extrahuntur quasi in lito
rum aerem sicut quando relictis obseruanciis
regularibus libertatem secularium assequē

Finem loqui sunt quia indurantur in cruorem
Qe nulli impulsui spiritus sancti cedunt sed ef
ficiuntur. ꝙ in secularibus duriores ꝙ de hoc
turbatur cor dei quia boni uiri turbantur cul-
cibꝫ suorum uidentes quorum uitam religiosam
sic professionem suam relinquere occuli uero
sunt peccati ꝙ uoluptates qui habent totum cor
pus ꝙ pulti ad sidicum dirigere sed lumen isto
rum oculorum non est cum ipso quando reli
cta spiritualib⁹ ac negociis secularib⁹ se ipli
cant Unde grego. in registro sub colore ep̄a
tus ad seculum suum reductus in quo cruris
terrenis curis inseruio quotidie me in uita la-
cali nunquam me deseruire reminiscor. Math
duodecimo scribitur ¶ Qui non est me
cum contra me est ꝙ qui non colligit mecum
dispergit igitur ut uidetur tales occuli quorū
lumen non est mecum cum xpisto est contra
xpistum ꝙ hoc uerum est Narrat frontinus.
libro quarto Qd hii qui contra erutreos bellū
gerebant speculatorem eorum in loco quodꝫ
alto comprehensū occiderunt ꝙ uestem eius cui
dam militi suo dederunt Ille uero eodem
loco erutreos facto signo ad locum in quo in
sidie preparate fuerant euocauit. sic faciunt
maligni spiritus contra populum xpisti nam
ueros speculatores eius iam interfecerunt quia
pauci cōpent superstites Unde utuentur subla
ri ꝙ cum hostibus procurantibus uestes specu
latorum alii dantur qui sunt milites diaboli
ꝙ non xpisti quia mitram ꝙ anulum ꝙ alia in
signa pontificalia uidemus in istis que uide
mus in aliis ꝙ per hoc decipitur exercitus xp̄i
nam ipsi stant in loco eminenti prelacionis.
ubi priores steterunt ꝙ ad insidias ab hostibus
positas euocant populum xpisti signo dato
qđ quidem signum est malum uite exemplum
ꝙ de hoc turbatur cor. xpisti idest uiri sanc
ti Jere. quarto. ¶ Sensus cordis mei turba
ti sunt. ꝙ cetera. Aspexi celos ꝙ non erat
lux in eis ꝙ cetera.

ADJCJ ADEJ EB pri
mi mei ps. scilicet ostendit
miseriam quā patitur a supe
rioribus ꝙ interioribus hic os
tendit qđ patitur ab exterio
ribus qui sunt iuxta ꝙ primo quid patitur ab
amicis secundo quid ab inimicis ibi. Etsi enim

sperabant ostendit autez se affligi duplicit sci
licet propter illatam ab ipsis persecutionem
ꝙ propter suam ab ipsis uexationem secundū
ibi Et qui iuxta ꝙ cetera. Amici autem sūt du
orum mororum ꝙ hoc loquendo de amicis fic
tis nam quidem sunt quos solum facit prospe
ritas fortune ꝙ illos uocat hic nomine generā
li amicos Quidam uero sunt quos facit pro-
pinquitas nature ꝙ illos uocat proximos.
¶ Exponitur autem uersus iste tripliciter.
Uno modo ut psalmista loquitur in persona
xpisti passionem appropinquantem dicere cepit
Amici mei ꝙ proximi mei ꝙ cetera qz
multi qui uidebantur amici sui dum esset in
honore ꝙ reuerencia postmodum quando uide
runt eum abiectum facti sunt inimici ꝙ eodē
modo sunt de propinquis Nam ꝙ iudei sangui
ne propinqui erant Dextus autem Jeronimi
habet sic. ¶ Cari mei ꝙ amici mei quasi
contra lepram meam steterunt in ueritate ip
si tractauerunt xpistum tanquam leprosum.
quia xpistum extra ciuitatem tanquam im-
mundum abiecerunt ubi ꝙ crucifixerunt insuper et
supra dorsum eius fabricantes flagellantes et
caput eius spinis coronantes quasi signa lepre
sibi inquisierunt eum reddentes horribilem
ad uidendum psa. trecesimo quarto.
¶ Nos reputauimus eum quasi leprosum.
Alio modo exponitur in persona cuiuslibet iu
sti iusti sicut Job uel alterius aduersa pacien
tis quem amici ficti ꝙ propinqui tunc uero so
lum relinquūt si super conuentis inimicis se iū
gunt ꝙ communiter tales amici sunt qui prop
ter bonum utile inimicicias copularunt ꝙ de
talibus amicis dixit bias prienius unus de se
ptem sapientibus sicut recitat ualerius opor
tet hominibus in usu amicicie sic uersari ut me
minissent eam ad graues inimicicias posse con
uerti Unde sicut narrat idem libro septimo.
philippus filium suum alexandrum magnum
qui quondam macedonum beniuolenciam do
mis conabatur allicere in epistulis sibi scripta.
sic increpauit que te fili racio in hanc uanam
spem induxit ut eos tibi futuros fideles existi
mares quos per pecuniam ad amorem tui co
pulasses ꝙ ideo dicit senec. epistula quinquage
simo sexto ad Lucillum Qz tu beneficio tuo
non potes scire paupertate scies illos uero fi
deles certos qz amicos retinebit discedet que
quisquis non te sed alium sequebat hec senec.

p istis

ecclē.vi. ¶ Est enim amicus secundum tē
pus suum ⁊ non permanebit in die tribulacō
nis. Tercio modo exponitur in psonis pui
entis qui ut sepe contingit quanto unle pui
tencium te commissis agere nouum ultum inci
pere stati ab aliis ⁊ peiores patit reflicciõ
⁊ tales si sunt uere nisi q̄ nō fit amici propt
bonum honestum sed magis propter bonum
delectabile uel utile ⁊ uiro talibus est fortiter
resistendum Narrat ualerius libo septo ō pu
blio rutilo q̄ cum amici cuiusdam pticiem
iniuste resisteret ⁊ ille ex maxuma indignacōe
dixisset quid ego inquit opus est michi tui
cicia tua si q̄ rogo non facis immo q̄ michi
tua respondit publius nūquid propter te ho
neste aliquid facturus sum qui autem pnitu
dinem inchoatum derelinquid propter alicuius
amiciciam inhonestum facit talis ergo amici
cia est resistenda q̄ sicut dicitur puc bio um
decimo quarto. ¶ Amicus stultorum effi
cit similis illis.

¶ Qui iuxta me erant ⁊ cetera. hic ostendit se passum ab amicis propter suam ab ipsis discretionem ⁊ exponitur triplicit sicut uer sus precedens Unde ꝓpheta potuit dicere p tempore passionis Qui iuxta me erant de lon ge steterunt Nam apostoli uiuentes que circa eum fiebant relicto eo fugierunt ⁊ sic sepe cō tingit q̄ hiis qui inaduersa incidunt ⁊ in his eciam qui nouam uitam incipiunt de ꝓpheta uero istud exponendo non solum uerificat de ipso solum pro tempore passionis quo mortem sustinuit sed eciam sepe uerificatur quando in membris suis persecutiones patitur q̄ contin git quocienscūq̄ ueritas uel innocencia erpug natur q̄ multi qui prius uocabantur amici ꝓpi ⁊ sibi proximi qui ipsum deserunt. quia uide runt innocenciam uel ueritatem exemplo pe de quo dicitur Luce duodecimo q̄ sequeba tur a longe In hoc uero patet eos non fuisse ueros amicos ꝓpheta Unde dicit Ambrosius. bene a longe iam proximo negaturo neq̄ enim negare potuisset si ꝓpheta proximus adhesisset hec Ambrosius Narrat ualerius libro decimo tegnone conclusione augusti q̄ cum in bello contra antonium per insidias captus fuisset a

adductus eodem nuncio interrogatus est q̄d de ipso fieri uellet ⁊ ipse respondit ingenui me inquit iube quia nec salutis beneficio nec mortis supplicio addici possum ut aut au gusti miles esse uelim aut ciuis esse incipiam sic ⁊ uerus miles ⁊ amicus ꝓpheta quamuis ab hostibus capiatur ad pnem tamen nulla tri bulacio hoc efficiet ut gemmacio ꝓphete esse uelimus ⁊ miles diaboli esse incipiat romanor septo. Deus sine quo nec mors nec uita ⁊ ce tera Poterit nos separare caritate dei secus ei de milite ficto ⁊ falso qui statim ꝓphetam de serit psalmista. ¶ Neq̄ habitabit iuxta te malignus Neq̄ permanebunt iniusti ante oc culos tuos Deinde cum dicat Et uim faciebāt ⁊ cetera. Et ostendit quid passus sit ab iimi cis ⁊ primo ostendit inimicorum contra se ne quiciam Secundo tocius nequicie radicem pe simam ibi Inimici autem ⁊ cetera. Primo uero tangit illatam sibi iniuriam Secundo su sum de uero fiduciam ibi. ¶ Quoniam in te domine ⁊c. ⁊ primo tāgit iniuriam illatam in factis Secundo in uerbis ibi Et qui inquirebāt ⁊ cetera. Quantum ad primum dicit.

¶ Et uim faciebant qui querebant animam meam q̄ intelligi potest uel in persona ꝓphe ti pro tempore passionis uel in persona cuius libet fidelis persecuciones pro ueritate ⁊ iusti cia sustinentis Uel eciam in persona alicuius penitenciam inchoantis Nam in principio cō uersionis precipue sentit homo grauiores ipu gnaciones Unde Bernhardus libro de conuer sione cotidiane discutimus experimentis eos qui conuerti uoluerēt temptari grauius a con cupiscencia ⁊ ungue grauius in operibus. lu ti ⁊ lateris qui egyptum egredi per pharaonē fugere moliuntur hec Bernhardus Sed opor tet facere sicut dicitur iiii. Regum .v.

¶ Cumq̄ uim facerent penitus non adquie uit ⁊ cetera.

¶ Qui inquirebant mala michi ⁊ cetera. Hic ostendit iniurias sibi fa ctas in uerbis ⁊ primo tāgit sibi illatam iniuriam Secūdo suum pacienciam ibi Ego autem tamquam et cetera. ¶ Quantum ad primum tangit duo scilicet primum nocendi effectum iniurio sum ⁊ nocendi effectum studiosum Quan-

ad iniuriosum effectum dicit. ¶ Et qui inquirebant mala michi locuti sunt vanitates id est falsa intencione malum faciendi michi et nocendi et hoc competit xpisto. Luce Ciceſimo ſecundo. ¶ Hunc inuenimus ſubuertentem populum et prohibentem dari tributum cesari quod fuit expresse falsum. quia ipse iussit tributa dari cesari dicens Math. Ciceſimo secundo. ¶ Reddite que sunt cesaris cesari. Quantum ad studiosum nocendi effectum addit Et volos tota die meditabantur quod etiam in xpisto impletum fuit. Quia adhuc tota die laborabant aduersarii eius ut ipsum caperent in sermone et accusarent eum Signanter uero dicit hostes suos loquentes et non solum falsa quia non solum uerba falsa sed etiam vana et inutilia xpisto displicent et qui se talibus assuescit uidetur esse de numero illorum qui inquirunt xpisto mala Ambrosius in sermone de moribus et honesta uita dicit sic. Vanus sermo cito pollutit mentem et facile agitur quod libenter auditur motum hominis lingua pandit et qualis sero oditur talis animus, odit retinere uerbum quod non edificat audientes quia qui ociosum uerbum non reprimit cito ad noxam transit. hec Ambrosius Prouerbiorum trecesimo.

¶ Vanitatem et uerbum mendacii longe fac a me et cetera.

¶ Alio modo potest uersus intelligi in persona sustinentis aduersarios qui ipsum falso et dolose persequuntur uel in ysona penitentis quē hostes spirituales falsis promissis et dolosis se ducere molliuntur.

¶ Narrat Valerius. libro nono Decarpeio qui arti perat regnante Romulo qui filia eius egressa obuiam habent tacium et cum multitudine sabinorum qui puellam allocutus promisit sibi quod si duceret eos et introduceret, in arcem haberet ea que ipsi portabant in sinistris ostendens armillas. et anulos aureos in mensi ponderis ipsa uero sperans se omnia illa habitura ipsos in arcem intromisit. Cum autem premium sibi promissum repeteret iugulauerunt eam dicentes quod tempore quo illa promiserant non solum armillas et anulos sed etiam glodios in sinistris habebant Sic agit dolose diabolus cum anima que filia dei est Ostendit enim sibi diuicias et delicias inmensas et diuicias ut anima cupiditate ipsarum corrupta hostes in arcem id est in mentem intromittat Sed hoc facto cum petitur premium soluitur mortis suplicium Nam et ipse diabolus quando talia promittit semper in intencione sua tenet gladium quo sibi ad quiescentem tructet psalmista. ¶ Gladium euaginauerunt peccatores et cetera. Et a sibi.

¶ Quoniam michi quidem pacifice loquebatur et cetera. Loquentes dolos cogitabant.

¶ Et est aduertendum quod dicit psalmista hostes nostros tota die volos cogitare. nam ex hoc nobis denunciat ut nos etiam ex opposito cogitemus quomodo eorum fraudibus resistamus ut prudenter caueamus Dicit enim philosophus Decimo quarto de animalibus. quod serpentes quidam insidiantur hominibus dormienti et ipsum intrant Sic in proposito. Nam homo peccans et negligens est homo quasi dormiens et talem ingreditur serpens antiquus Johannes Decimo tercio.

¶ Post buccellum introiuit in eum sathanas Ideo diligenter uigilandum est et meditandū ut excludatur. ¶ Beatus uir qui non abiit in consilio impiorum et in uia peccatorum non stetit. Et in cathedra pestilencie non sedit. et cetera. Sed in lege eius meditabitur die ac nocte.

Versus .xiiii.

EGO AUTEM TAN quam surdus non audiebam et sicut mutus non aperiens os suum et cetera.

Hic ostendit in premissis patienciā et pō ostendit quantū pacienter sustinuit hostium suorum expressam falsitatem. Secundo quomodo sustinuit ipsorum dolositatem de quibus in uersu precedenti Secundū ibi. ¶ Et factus sum sicut homo non audiens et non habens in ore suo redarguciones et cetera. ¶ Quantum ad primum tangit suarum iniuriarum pacienciam quaz habuit in animo et etiam quam ostendit in facto pacienciam uero quam habuit in animo tangit Dicens. Ego autem tāquā surdus non audiebaz et sicut mutus non aperiens os suum. Dicit ysidorus libro de summo bono Aduersus conuicium lingue fortitudo est adhibenda pacē ut temptacio uerbi que foris impugnat tolle

p v

tant ie uirtute uicta discedat hec; sixtus .iv. Regum.x. ¶ Filii uero basilid dixerunt ut se saluare nos poterit iste ? despexerunt eum ? cetera . Ille uero dissimulabat se audire potenciam ostensam in facto tangit dicens .

¶ Et sicut mutus non aperiens os suum. Dicit enim ambrosius bonus mutus qui male loqui nescit cuius est ore crimē ecpire non nouit.

¶ Narratur in libro de uita philosophorum quod ypocras interrogatus a quodam de quibusdam turpibus ? fedis tacuit ? iterum interrogatus quare non responderet ait responsio super talibus est tacere qui dicit . ego tuo cotro exemplo meo docui te uelle tacere . psalmista . ¶ Posui ori meo custodiam cum consisteret peccator aduersum me obmutui tui ? cetera . Siue uersus iste exponatur de ypocrito siue de alio quocunq; uiro uirtuoso nō est differencia in sentencia ? eodem modo est de uersu precedenti ? cetera .

Versus .iv.

ET FACTUS SUM

sicut homo non audiens et cetera . Hic ostendit quo modo sustinuit aduersariorum uolositatem Et ostēdit eodem modo sustinuisse ipsorum volositatem sicut expressam falsitatem Et primo ostendit quod eam sustinuit pacienter in animo dicēs

¶ Et factus sum sicut homo non audiens . idest ita pacienter tuli ac si non audissem ? hoc tam uerba dolosa quam contumeliosa Uirtuosus enim omnia uerba recipit tanquā uerba ? non sicut uulnera Bernhardus libro de contemptu mundi Quid irritaris quid inflammaris ad uerbi flatum quod nec tamen uulnerat nec mentem inquinat .

¶ Narratur in libro de uita philosophorum quod aristippus philosophus in properia passus a quodam discessit prosequente eum alio ? dicente quid aufugis Respondit quia inget maledicendi tibi potestas est michi non audiendi Job Trecesimo nono .

¶ Contempnit multitudinem ? cetera . Clamorem exactoris non audit Secundo tangit pacienciam quam ostendit in facto dicens .

¶ Et non habens in ore suo redarguciones. Ut scilicet redderem racionem ac uerbum p uerbo dicit hic glosa Magna uirtus est audire nocta ? non reddere ecoutra . ? ad hoc multum ualet bona consuetudo Unde Narratur in libro supradicto de Socrate quod alii pluchi admirantes ? querenti .non posset uitia sue pertinacie clamores ? in propria sustinere. Respondit sic consueui boni clamores ? in propria tollerare sicut hii qui rotum continue audiunt Licet autem iste uersus sicut precedens conueniat uiro uirtuoso cuilibet tamen maioris uirtutis ? humilitatis . indicium est ista tollerancia in diuite quam in paupere impotente quam in alio Et ideo maxime uirtutis indicium fuit in ypocrito filio dei Seneca libro primo de clemencia dicit sic . Bonum principem augustum ? bene illi conuenisse nomen parentis fatemur ob nullam aliam causam quam quod contumelias etiam iuris que acerbiores principibus esse solent quam iniurie nulla crudelitate exequebatur quanto magis habemus bonum principem in ypocrito ? parentem qui contumelias suas non solum exequebatur cruceliter Sed etiam uoluit tam pacienter ut nec uerbo responderet .

¶ Non habens in ore suo redarguciones . psalmo Quinquagesimo tercio .

¶ Oblatus est quia ipse uoluit ? non aperuit os suum ? cetera .

Versus .vi.

CONTEGAM IN TE

Domine speraui tu exaudies me domine deus meus et cetera . Hic ostendit psalmista suam de deo fiduciam et illam primo tangit Deinde affectum illius subiungit Quantum ad primum dicit .

¶ Quoniam in te domine speraui tu exaudies domine deus meus . Uel potest istud referri ad precedencia ? tunc est sensus Ideo pacienter omnia sustinui . Quoniam in te domine speraui Sciens quod tu remunerares pacienciam meam Ambrosius super psalmum .

¶ Beati immaculati Quicquid eorum est qui putantur in isto seculo aduersa facile superantur si sit spes que consoletur . Unde dicebat Symonides poeta remedium malorum futura spes est fortuna innocentem deserit sepe bona spes nunquam . ¶ Narrat Frontinus

Sextus libro primo ut Syro rege persarum : que processurus contra medos . ⁊ persas ad bellum concitaret animos populariu . tota die iuxt ciuitatu siluam quendam eos fatigauit uenire : post triduum prestitit ⁊ liberalissimas epulas ⁊ interrogauit utrum de presentibus uel de preteritis magis gauderent . Cumque de presencia magis placerent per illam inquit ad hec perueniendum est Nam liberi ⁊ beati esse non poteritis nisi medos ⁊ persas uicerit is atq; in hunc modum eos ad cupiditatem prelii concitauit . ¶ Sic in proposito Nam rex celestis ut concitet nos ad prelium contra hostes spirituales dat nobis laborem grauem multiplicem . Spiritualiter uero labor magnus est ferre malos homines ⁊ persecuciones ac contumelias ipsorum vsa.primo .

¶ Laborauj sustinens Sed tamen post laborem magnum comiuiū nobis preparat quod quidem in presenti gustamus in spe . Ut sic animos nostros magis inflammet ad pugnaz ut sic liberi et beati esse possumus prima tessa quinto . ¶ Induti loricam fidei ⁊ caritatis ⁊ galleam spem salutis .

¶ Alio modo potest principium huius uersus referri ad id quod sequitur . ut sit causa eius ¶ Et secundo subiungit sue fiducie effectum dicens tu exaudies ⁊ cetera . Ubi facit duo . Et primo tangit suam exaudicionez Secundo precedentem suam peticionem ibi

¶ Quia dixi nequando super gaudiant michi inimici mei dum cōmouentur pedes mei super me magna locuti sunt ⁊ cetera . Et tercio exaudicionis causam aliam seu racionem Ibi Quoniam ego in flagella paratus sum : ⁊ dolor meus in conspectu ⁊ cetera :

¶ Quantum ad primum dicit . Tu exaudies me domine deus meus ⁊ dicit se exaudiendum ⁊ non exauditum propter effectum exaudicionis qui futurus est . ⁊ cetera .

Versus xvii .

QUIA DIXI , NEQUando super gaudiant michi inimici mei dum cōmouentur pedes mei super me magna locuti sunt ⁊ cetera .

Hic tangit precedentem suam oracionem et facit duo in isto uersu quia tangit ⁊ oracōn's modum et motiuum quantum ad modum dicit . ¶ Quia dixi nequando ideist nūquā supergaudiant michi inimi mei scilicet exaudisti me ideist in hoc exaudies me . quia sicut dixi . ¶ Et est hic aduertendum q⁹ Inimici nostri gaudent quocienscunqz pertrahunt nos ad culpam Ecclesiastice . Decimo octauo . ¶ Si prestiteris anime tue concupiscencias eius facies te in gaudium inimicis tuis Sed supergaudiant quando pertrahunt nos ad finalem penam ⁊ ideo si fecimus eos gaudere . ⁊ uolumus eorum gaudium in luctum conuertere ut sic extrema gaudii luctus occupet oportet eis materiam gaudii subtrahere scilicet prestina mala relinquendo Sicut enim legitur in uita philosophorum . dyogenes philosophus interrogatus a quodam in quo turbare posset inimicum suum . Respondit in hoc quod tu sis ualde bonus et hostem spiritualem maxime in hoc turbabimus . Et non super gaudiant nobis inique . Quantum uero ad peticionis motiuum dicit . Et dum commouentur pedes mei ideist affectus quando relicta stabilitate sancti propositi labuntur in culpam et tunc demones magna loquuntur quasi exultaciones : de grandi uictoria quasi ⁊ cetera .

¶ Sciendum quod ipsi loquuntur magna in prima uictoria que est quando homo primo in culpam labitur Loquentur uero maiora quando homo in culpa perpetrata quiescit . et ex praua consuetudine delectatur Sed loquuntur maxima in tercia ⁊ finali uictoria scilicet in morte eterne pene cadit ⁊ rapitur Et ideo ne loquuntur maiora uel maxima caueamus ne secundam uel terciam uictoriam optineāt post primam quia facimus si uiti et lapsi celeriter resurgamus .

¶ Narrat philosophus octauo . de animalibus de Delphino quod causa uenacionis quādoque descendit in profundum maris et tunc non inspirat . Deinde redit ad superficiem aque subito quasi sagita ⁊ tunc inspirabit :

¶ Et sicut dicit philosophus septimo de animalibus Si cecidit in rete aut in alio genere uenacionis sic Quia non possit inspirare strangulabitur : eo quod caret spiritu : et hoc est generale omnibus animalibus inspi

rātibus Sic in proposito sumus enim animā
lia inspiracia quando habundat in nobis cir
ca cor excessus qui hominem extinueret nisi
temperetur videlicet calor concupiscencie ad
eius autem refrigeracionem oportet inspirare
i est spiritum intus trahere psalmista.
¶ Os meum apperui ⁊ attraxi spiritum est
autem iste spiritus calorem temperans. Ipse
spiritus sanctus Luce primo. ¶ Spiritus
sanctus ⁊ cetera. Virtus altissimi obumbrabit
tibi ⁊ ideo causa uencionis ut scilicet capia
mus uilem predam contingit non in profundū
maris i est amaritudinis precati descendere
non poterimus dum ibi sumus inspirare quia
sapiencie. primo. ¶ Spiritus sanctus dis
cipline effugiet fluctum ⁊ aufert se ⁊ cetera.
Et ideo celeriter ad modum sagitte ad super
ficiem aque redeundum est per penitenciam
ut spiritum haureamus psalmista.
¶ Conuertantur ⁊ erubescant uelociē
sui autem contingit nos sic laqueis irretiri dy
aboli quod non reuertamur celeriter mori
mur ⁊ nos mortuos cum gaudio in coquinam
suam vepositabit eterno igne vequoquendos ⁊
tunc in conuiuio suo cum principibus suis lo
quetur non solum magna Sed maiora ⁊ max
sima ipsi enim sunt de quibus Sapiencie. ter
cio. ¶ Auferam de medio magniloquos
superbos ⁊ cetera.

QUONIAM EGO IN

flagella paratus sum ⁊ dolor
meus in conspectu meo sem
per ⁊ cetera.

Hic supra tetigit psalmista
causam quare fuit exaudiendus scilicet de vera
fiduciam Hic vero tangit aliā causā videlicet
penitenciam ⁊ tangit tres partes penitencie
videlicet contricionem confessionem ⁊ satisfac
tionem secundam ibi. ¶ Quoniam iniqui
tatem meam annunciabo ⁊ cogitabo pro pec
cato meo ⁊ cetera Et terciam ibi ⁊ cogitabo
⁊ cetera. quia vero contricio duo includit vi
delicet promptitudinem sustinendi penam cō
dignam ⁊ magnitudinem doloris propter cul
pam commissam ⁊ ideo utrumq; tangitur i ver
su isto unde quantum ad primum dicit.
¶ Quoniam ego in flagella paratus sum et
dolor meus in conspectu meo semper ⁊ cetera

Quod dupliciter potest intelligi Uno modo
de flagellis que pro culpa actuali oportet sus
tinere. in quo paratus debet esse peccator ex
sua propria voluntate ut scilicet libenter ea
sustineat Dicit Bernhardus in sermone con
siderandum est quam longa sit pena inferni,
quam grauis quam infructuosa econtrario ue
ro presentis temporis penitencia hic enim est
⁊ leuis ⁊ fructuose est enim hic uis quia morte
corporis terminatur leuis quia per societatem
corporis fertur facilius grauis siquidem esset si
eam solus animus portaret cum vero ⁊ ipsi
corpori eius portatur pondus quanto magis
animus exoneratur hec bernhardus De fruc
tuositate vero penitencie in presenti patet Ip
sa enim affert tres fructus optimos scilicet.
Veniam graciam ⁊ gloriam merito igitur ad
eam debemus esse parati.
¶ Narratur in libro de uita philosophorum
q̄ aristippo philosopho qui familiaris erat
dyonisio ⁊ ab eo multa bona recepit ⁊ recep
tum sperabat q̄ quadam die dyonisius spu
tauit in eum q̄ ipse facientissime pertulit et
amico suo condolenti dixit pisces sustinēt
amari madefieri ut veniantur tobium ideſt pis
cem quendam parum ego autem non sustine
bo uino lipbato aspergi ut bleni. i. quēdā mag
num piscem accipiam Sic cogitandum est in
proposito Nam omnis fructus huius uite tē
peralis comparatus ad minimum fructum spi
ritualem non est tantus sicut cobi⁹ ad bleni
i est sicut parus piscis ad magnum cōparato
⁊ penam quam sustinent homines spiritualibz
vediti ad penam quam sustinent boni mundo
vediti ⁊ secularibus implicati non est sicut as
pergi uino lipbato ut aspergi unde maris Et
ideo si homines mundo vediti talia sustinent
propter modicum lucrum temporale multo ma
gis alii debent sustinere qō minus est pro lu
cro tanto spirituali ⁊ quamuis multa maiora
oportet sustinere deberent dicere cum ps.
¶ Paratum est cor meum deus paratus cor
meum cantabo ⁊ psalmum ⁊ cetera. Et alibi
Paratus sum ⁊ non sum turbatus.
¶ Alio modo potest intelligi de flagellis que
consequuntur peccatum originale et naturam
corruptam quibus affligimur in hac uita tam
iusti quam iniusti. In talia autem flagella
est quilibet paratus. Quia ad ea videtur es
se natus. quia homo natus est ad laborem

ꝙ illa etiam flagella pacienter ferenda sunt. quia valde utilia sunt ad conservacionem humilitatis ne superbiamus ꝙ ad exercitacionem virtutis ne torpiamus Tullius libro septimo ꝙ metellus de vita carthaginis ꝙ expulso hannibale qui populo Romano tot mala intulit fere usq; ad eius exterminacionem ꝙ dixit in senatu se uestire an illa victoria plus boni finali populo romano attulisset. quia si aut profuit pacem resistendo ira hannibalem submouendo valde nocuisset. quia per ipsius absencium in proliam virtus populi romani torpiens exercita fuit ꝙ metuendum est ne ira hoste liberata in eiidem sompnum revolueretur Sic dico in proposito expediens enim videtur prima facie ꝙ essemus liberi a flagellis quibus in presenti affligimur quia tunc pacē haberemus oportet tamen ex alia parte magnum esse dampnum quia virtus mentis omnino languereret ꝙ torpesceret quia virtus in infirmitate perficitur. ꝙ ideo propter exercicium virtutis multo magis confert sustinere flagella ꝙ si bonum pacis per ea minuatur tamen per aliud recompensatur Origener super librum numeri ¶ Fortitudo quedam est i mo tamen est animi temperamentum ita enim virtutibus admisceatur ut videatur absq; hoc virtus nec tocta esse nec plena ꝙ ideo deus aliter prouidet ut verificetur illud psalmista. ¶ Fui flagellatus tota die ꝙ castigacio mea in matutinis. Deinde tangit secundum quod ad cōtricionē pertinet scilicet magnitudinem doloris ꝙ propter culpam omittam dicens Et dolor meus in conspectu meo semper Et est dolor iste in viro penitente non de flagello sed de peccato, talis autem dolor debet semper in conspectu. idest in presencia nostra saltem in habitu et etiam in actu quociens homo peccatum suum actu recordatur psalmista. ¶ Defecit in dolore vita mea ꝙ anni mei in gemitibus

CONTRA IMPUGNANTES

tatem meam ego ꝙ cetera.
Hic tangit secundam partē penitencie quam promittit. scilicet confessionem idem est peccatum suum annunciare ꝙ confiteri Et est ista annunciacio facienda propter duo scz ppē utilitatem quia confert peccati remedium propter necessitatem ne contemptus divine legis imperium Unde Crisostomus in sermone de confessione non poterit peccator iam excusari qui per confessionem per quam omnia nascitur non proposuit amplecti quo possit reus gemino crimine detineri dum primo legem contempsit ut delinqueret ꝙ confessionis remedia amplecti voluit ne periret hec Crisostomus ideo Job tricesimo primo. ¶ Si abscondi quasi homo peccatum meum ꝙ celavi in sinu meo iniquitatem meam. Deinde tangit tertiā partem penitencie scilicet satisfactionem dicens ꝙ ¶ Et cogitabo pro peccato meo Ubi est aduertendum ꝙ pro peccato cogitanda sunt quedam pertinencia ad preteritum Quedam uero pertinencia ad futurum Quantumcumq; ad preteritum debet peccator cogitare ut errata corrigat Dicitur in libro de magis curialium ꝙ plato faciem suam sepe videbat in speculo non curiositatis gracia sed ut videret quantum peregrinacio forma status processus etatis de naturali mutasset faciei indiuino ut seruaret ac relevaret naturam ne labore inconsueta dicta corrumperetur eodem modo ꝙ nos statum ipsius anime sepe in speculo conscientie nostre considerare debemus non curiositatis gracia sicut illi qui in libris statum hominis contemplantur magis gracia curiositatis quam utilitatis Sed speculo conscientie non utitur aliquis gracia curiositatis sed potius utilitatis ut videat quantum sibi ablatum est de naturali dispositione anime per labores inordinatos quibus laborant homines, ut inique agant ꝙ ut seruet ꝙ revelet ipsam animam deficientem ne in ordinatis laboribz corrumpatur psalmista. ¶ Cogitaui vias meas ꝙ converti pedes meos ꝙ cetera. Ista autem revelacio non fit per solam confessionem quia dicit Bernhardus libro de conuersione Non enim ubi ferrum extraxeris continuo vulnus est redditum sanitati Sed tunc primo necesse est adhibere fomenta ꝙ operā dare curōni hec Bernhardus Per confessionē autem solum extrahitur ferrum vulnerans et ideo oportet ꝙ sequatur medicina sanans sicut autem anima debilitatur ꝙ vulneratur per labores inordinatos excessionis ita oportet ꝙ curetur per labores moderatos ꝙ exercicium ordinatum nam exercicium moderatum. i. virtuosū bene sanat Dicit vegecius libro tercio.

rei militaris viti plus cotidiana armorum ex
ercicia ad sanitatem militum putauerunt p
desse quam medicus Sic ꝛ sanitatem anime
nichil ita confert sed exercicium armorum spi
ritualium idest uirtutum psalmista .

¶ Cogitaui dies antiquos ꝛ cetera . Medi
tabor dies antiquos ꝛ cetera . Meditabor no
cte cum corde meo ꝛ exercitabar . Quantum
uero ad futura cogitandum est quomodo sibi
caueat Dicit enim Bernhardus Agere penite
ciam nichil aliud est quam profiteri ꝛ affirma
re se ulterius non peccaturuꝫ ꝛ ubi supra clau
re fenestras morti obsera aditus forsmins ob
strue diligenter ꝛ sic demum non subeuntibus
nouis sordes poteris expurgare uetustas . hec
Bernhardus . Unde non est possibile perfecte
mundare sentinam consciencie quam diu influ
unt sordes nove : nec eciam lacrime quibus
anima lauetur est sunt munde si nouis sordi
bus miscentur Ujdetur autem ꝙ tales lacri
me sordida te magis procedunt a dyabolo .
quam a spiritu sancto Nam in illis uenatur
animas quas alio modo capere non potest .
Piscatores enim uenando pisces sepe turbant
aquam ut sic pisces rete uidere non possit ad
capiendum Sic autem est in proposito nam
qui peccata preterita plangunt quasi pisces
in aquam uiuunt . Et quis dyabolus non po
test aliter tales capere nisi excitando eos ut re
te suum non uideant . Juxo turbat aquas lu
tum delectacionis eis miscendo Gregorius .
in pastorali . Qui admissum plangit nec tamen
deserit culpe generari se subicit ꝛ cetera . Et
quasi inlutosa aqua semet ipsum voluit quia
dum fletibus suis uite mundiciam contrahit
unde dei oculos sordidos eciam ipsas lacri
mas facit hec Gregorius . Et isto autē pro
uenit ꝙ tales ex in prouiso cadunt in retia
dyabo'i ꝛ capiuntur ad mortem Apoc. primo
¶ Facies hominis quasi piscis ꝛ cetera . to
tum in hamo suo sublenauit ꝛ congregauit in
rete suum : Igitur secundum consilium . Ec
clesiast. tercio . ¶ Que precepit deus cogi
ta illa semper . ꝛ premittitur ibidem . Qui di
ligit deminum exorabit pro peccatis ꝛ continē
bit se ab illis ꝛ cetera .

Uersus .

mei uiuunt ꝛ cetera .
Hic tangit psalmista nequi
cie hostium suorum malicem
psimam . Est autem odium
odium ꝛ ingratitudo . Unde ꝛ primo tangit
odium ipsorum insaciabile . Secundo odi
um ingratitudinis detestabile sibi . ¶ Qui
retribuunt mala pro bonis ꝛ cetera . Et primo
tangit in isto uersu suum ab hostibus pericu
lum . ꝛ secundo causam eius subungit scilicet
peruersum odium ibi . ¶ Qui oderunt
pacem ꝛ cetera . Periculum uero sibi immi
nens ab hostibus patet ex tribus que tangit
Uidelicet prosperitate potestate ꝛ pluralitate
Quantum ad prosperitatem eorum dicit .
¶ Inimici autem mei uiuunt . Glosa triste
fruuntur mundo ꝛ bene est eis in seculo ubi
ego laboro ꝛ lugeo hec glosa . Unde illi soli
uiuunt mundo qui in eo prosperantur Qui ue
ro tribulantur cotidie . isti sunt quasi mor
tui mundo Psalmista . ¶ Propter te mor
tificamur tota die . ¶ Sed hic est aduer
tendum ꝙ uita malorum predicte non est
ita appreciancla sicut mors sanctorum que pre
ciosa est in conspectu domini ꝛ racio est quia
uita illa non est anime racionalis nec eciam
sensitiue . Sed solum uegetatiue quod est ui
ta plante ꝙ paret ex operibus Nam anime
uegetatiue sunt tres potencie operandi scili
cet nutritiua generatiua ꝛ augmentatiua Ad
istarum autem potenciarum operaciones ordi
nant totam uitam suam . Nam ad opera po
tencie nutritiue ordinant uitam suam . Qui
sunt gulosi ꝛ ipsi sunt quorum deus uenter est
¶ Narrat philosophus libro de regimine pu
pilli quod ypocras conseruabat dietas ex
quibus uitebatur debilitari cui dicit discipu
lus suus doctor egregie si uelles bene cōmedere
re non sustineres tantam debilitatem cui ypo
cras fili inquit ego uolo cōmedere ut uiuam
non uiuere ut cōmedam alimentum enim pro
pter durabilitatem querendum est non dura
bilitas propter alimentum hec ibi . Sed gulo
sus dicere potest econuerso . uiuo ut cōmedaꝫ
Non autem cōmedo ut uiuam . Juxo tali po
test dici illud Apoc. tercio Nomen habes ꝙ
uiuus ꝛ mortuus es ergo secundū cōsiliū apti
ad titū. ii. sobrie iuste ꝛ pie uiuamꝰ secdo ordi
nāt ēt ad uitā suā ad opa pōie generatiue, ꝙ

sunt luxuriosi sup̄.ii.Non sit pratū ꝙ non pertranseat luxuria nostra in luxuriā ? uitam sanctam ordinant ad opera potencie auxmentatie quia sunt cupidi ? ambicio'i nam crescere in diuiciis ? super eroli honoribus est quoddā augeri licet ad modum plante uel arboris ꝑ Cidi ipsum exaltatum ? elevatū sicut cedros libani ? ideo tota uita eorum est uita plante uel arboris unde senec .epi.v.ad lucillum loquens de eo qui male uixit dicit sic ꝙ illum octoginta anni tuuant per inerciam execratum non uixit iste sed in uita mortuus est octaginta annis sic fixit ergo octaginta annis fuit ñ sequitur nisi forte sic uixisse cum dicis quomodo dicuntur arbores uiuere hec senec.de istis dicitur ad marc.octauo .Cideo homines quasi arbores ? ideo tanquam lingua diuidunt ur in ignem ad Math.xiiesimo quinto. ¶ Discedite a me maledicti in ignem eternum secus est de iustis qui predictam uitam detestantes sola uita sensitiua uel rōna'i uiuūt ? ideo de ipsis dicit apo' colo.tercio . ¶ Mors ut enim est ? uita uestra abscondita est cuz xpisto dicit quantum ad hoc tum potestatem dicit psalmista Et confirmati sunt super me qō dupliciter exponitur uno modo sic Confirmati sunt sup me quia in persequendo me confirmatum est eorum propositum Alia littera habet confortati sunt super me idest ua'idiores me effecti sunt Alio modo exponitur sic Confirmati sunt super me quia scilicet in bonis mundanis confirmati sunt p'us quam ego ? de hoc est parum curandum quia talis firmitas est magna infirmitas quia magna instabilitas quia i firmari cum instabili non est stabilitas qz cō pellitur sequi instabilitatem eius sicut clauus fixus in rota mota non habet simpliciter.firmitatem ? licet stabiliter sibi adhereat non ꝓpter hoc est stabilis similiter firmari cum infirmo non est firmitas. sed ex tali firmitate sequitur infirmitas Narrat ualerius libro nono de quibusdam autrusciis qui ex crudelitate animi hoc genus mortis ? punicionis reorum excogitauerunt ut scilicet homo uiuus auersus cum cadauere hominis mortui auersi sic colligaretur ꝙ singula membra uiui singulis mēbris mortui apparentur ut sic tali feroze ac uermibus cadaueris conqueretur ? ne cito deficeret ? moreretur eum fouebant cibis aliis quibus posset uita tam misera plongari Reuera eodem modo dyabolus reliquet ? interfecit homines mundiales corpus putridum mortuum est mundus iste ecce mundus totus aruit dicit gregorius similiter ? corpus nostrum putridum est Job decimo septimo .¶ Putredini dixi pater meus es mater ? cetera .Et iō qui dyabolus per amorem coniunxit ? conformauit mundo uel carni coniunxit cadaueri mortuo ut tali fetore ac uermibus i.est oxribus fetidis remorsu conscientie curis anxiis i morte ueficiat sempiternam tamen ut talis uita miserabilis continuetur aliquantulum diu eius fouet cum suis illicebris in prolongacionem tam horendi cruciatus ecclesiast.trecesimo nono . ¶ Sunt spiritus qui ad uindictam creati sunt in furore suo confirmauerunt tormenta sua et cum sic uiuens magis mortuus dicendus est .i.thim̄.v ¶ Cidua que in deliciis est uiuens mortua est deinde quantum ad pluralitatem hostium dicit psalmista ¶ Et multiplicati sunt qui oderunt me inique idest sine causa ? ideo inique quia tenent ad diligendum Ambrosius sermone de moribus ediū hominum a regno sepabit a celo subtrahit a paradyso deicit iō Leuit .decimo nono .Non oderis fratrum tuū in corde tuo

CUI RETRIBUENTE

mala ? cetera .hic tangit uicium ingratitudinis detestabile qō ostendit ex duobus scilicet ope ? sermone quantum ad ingratitudinem relucentem in ope dicit . Qui retribuunt mala pro bonis ? iste ē maxime ingratitudo nam beneficium non recompensare est magna ingratitudo non agnoscere est maior sed malum pro bono reddere est maxima quantum autem displiciat deo patet per hem.qui dicit sic ingratitudo est uentus uehemēs siccās sibi fontem pietatis rorem mie ? fluenta gracie puer .xvi. Qui reddit malū pro bono non recedet malum de domo eius quātū ad ingratitudinē relucentē in sermone dei detrahebant michi qm̄ sequebar bonitatē detrahere el inimico graue peccm̄ est sed detrahere amico ? bñfacienti multo grauius est qz ē ibi duplex uicium scilicet detractionis ? ingratitudinis sed detrahere amico qui sequit̄ bonitatē est pessimū quia ibi pret̄ duo mala p̄cedā ē terciū ? maximum scz repugnanciam bonitatis

¶ Et est hic scīndum qō detractio obest et
prodest obest quidem spīritualiter ducbus sci
licet detrahenti ⁊ audienti detrahanti quidē
quia propriam maliciam manifestat ostendit
enim se esse malum qui libenter malum loqui
tur unde sicut dicitur in libro de uita philoso
phoꝝ plato interrogatus per quid cognoscūt
homines respondit homines ⁊ uasa testa simi
li modo probamus illa quidem sono hos uero
sermone cognoscimus .psr.uicesimo quarto
¶ Abhominacio hominuꝫ detractore audien
ti uero obest quia uenenum sibi iungit Bern
hardus in sermone de triplici custodia in nō
ipse monitur quia uenenum bibit qō enim de
tractoris lingua propinat siquidem furtum et
dilectionis uitā subtrahitur ⁊ dum nescit pau
latim in eo fraterna caritas refrigescit hec
Bernhardus ecclesiast.decimo . Si mordeat
serpens in silencio nichil eo minus habet qui
occulte detrahit Dicit ysidorus duodecimo
libro ethimologiarum ꝙ anima que ignea est
fugit uenenum ergo ⁊ ille cuius anima est in
flammata caritate pestem detractionis fugit
⁊ hoc precipue cauet ne detrahēti fidē adhibe
at Nā si detractori quis credat iam uenenum
usqꝫ ad intima cordis penetrauit . dicit enim
Ambrosius libro de uita patrūm unum
⁊ idem est mentiri ⁊ detrahere mencienti .Ixo
prouerbiorum uicesimo quarto . ¶ De tra
ctoribus ne cōmiscearis colloquiis uero detra
ctor obest detractiones sustinenti iuxta ei cui
detrahitur unde Ambrosius tollerabiliores sūt
fures qui uestes ⁊ alia bona diripiunt quaꝫ fu
res qui famam nostram dilacerant tales fures
sunt detractores .ixo Romano.primo Detra
ctores uero odibiles Proficit tamen pacien
ter ferenti dupliciter uno modo quia mentem
humiliat gregō.uicesimo secundo morabiorum
Sepe uox detrahentis humiliat ne laus uni⁹
eleuet qm ⁊ arbor sepe que uni⁹ uēti flatu ipel
litur alterius flatu erigitur hec gregō.Narrat
ualerius libro primo de quodam qui dum sen
tinam nauis euacuaret impulsi unius unde ex
tra nauem proiectus est ⁊ cum tanquam pitu
rus ab aliis plangeretur alterius unde inp ulsu
in nauem reiectus est Sic est de lingua adula
toris ⁊ detractoris . Nam lingua adulatoris
stantem in turo conscīencie proicit extra stabi
litatem conscīencie sue iuxta fluctus tempta cō
num piturum Sic lingua detractoris sepe tale
uitatem; cuptum repōnit intra tutum sue
conscīencie ⁊ ixo bijs qui adulacionibus dele
ctantur valde prodest lingua detractoris ut sa
tanas satanam expellat ⁊ uenenum uenenō
curetur sic enim scorpio tritus scellionis vene
no aduersatur secundum phīm.libro uicesimo
nono ps̄l .Pro eo ut me diligerēt detrahebant
michi ego autem orabam ¶ Alio modo qua
coram deo nos exaltat unde origener super li
bro numeri quarto maria ⁊ aaron detraxerūt
moysi sibi turpitudinem illi splendorem sibi
lepram illi gloriam sibi obprobrium illi magni
ficenciam quesierunt nec inuenimus unquam
deum tot laudes dixisse de moyse ꝙ nunc qui
ei ab hominibus derogatum est hec origines .
nū.secundo Quare non timuisti detrahere ser
uo meo moysi . ubi premittitur ut non talis
seruus meus moyses qui in omni domo mea
fidelissimus est ⁊ cetera .

Versus . xxiii.

DOMINE DEREL[illegible]QUAS me domine ⁊ cetera .ps̄l.pri
us in psalmo isto explicauit
suum multiplex incōmodum
hic petit diuinum auxilium ⁊
ponit dupliceꝫ peticionem unam scilicet ne
gatiuam ⁊ aliam affirmatiuam ibi Intende ⁊
cetera .Uel aliter potest promittendo dici ꝙ
petit duo uidelicet assistenciam diuine presen
cie ⁊ auxilium diuine gracie Secundum ibidē
Intende ⁊ cetera .
¶ Quantum ad primum dicit Ne derelinqs
me domine promittendo me labi in culpam
ne discesseris a me subtrahendo scilicet a me
tuam pīciam que quidem presencia est ꝑ gra
ciam procedit autem ista peticio ex tribus sci
licet ex naturali horrore ⁊ deliberato timore
⁊ feruenti dilectione ⁊ amore Ex horrore
quidem quasi naturali quia ipse est uiuificati
uum principium sicut enim corpus quam diu
est sanum ⁊ bene dispositum naturaliter hor
ret summe separacionem ipsius anime quia p
eam uiuificatur ⁊ ideo eius separacio mors ē
Quando uero senectute uel longa infirmitate
deficit tunc non horret mortem nec talem
separacionem . ¶ Unde dicit Hilarius
tus . Loco uiuificacionis effectum amat .

ꝑmittit q3 cum eo ꝓcein pepigit . ut si quid ei contrarium ueneric inexplicabili odio.ad horret ⁊ curosa solicitudine aduersatur tan tꝰ tamen amorem irrumpunt molestie quibus excitata caro ad unificacōnis odium animā solicitat ad consensum hec ille . Sic ⁊ homo malus quam diu perstiterit in peccatis ⁊ inuete ratus est dierum malorum seperacōnem a deo non horret quia nec mortem spiritualem hor ret sed pocius uitam ipsam spiritualem odit ꝑmolestia boni operis Homo uero bene dis positus nichil sic horret sicut a deo seperari qō fit propter diuinam offensam Cinde bern hardus in sermone de tribus uinculis dicit sic beatus huiusmodi homo qui terribilius ⁊ hor ribilius ipsa iehenna iudicat uel in re leuissiā multum omnipotentis scienter offendere racō nero quare tantum horret istam offensam est quia deus est ipsius anime uiuificatiuum prin cipium Johannes nono . ¶ Ego sum uia ueritas ⁊ uita ⁊ ideo eius sepacō mors est . ⁊ mors quidem peccatorum pessima dicit enī philosophus decimo octauo de animalibus . illud qō exit a natura modico uinit tpe ⁊ qō recedit mltū a natura simpliciter non uiuit cō stat autem qō ille a quo decessit principium totius nature ille longe recessit a natura ⁊ per consequens simpliciter non uiuit sed mortuus est Jdeo Jere .sexto . ¶ Erudire iherusa lem ne forte recedat anima mea a te ne forte ponam te desertum ⁊ psa.nono. Cle eis cum recessero ab eis Secunda autem procedit ista peticio ⁊ procedere debet in nobis ex delite rato timore quia ipse ē ipericulis totale refu gium unde non sine causa orat ecclesia illud Luce septuagesimo quarto .Mane nobiscum domine quoniam aduespascit dicit ibi glosa super illud ibi uelociores lupis uespertinis q. lupi seniores sūt uicina nocte execcati ad ra biam fame diurna sic est de maligns spiritu tibus qui pessimi ⁊ insaciables lupi sunt sciūt enim q. iam nox uicina est q. ūa est hora ul cima in qua nos laboramus q.s.finis appro pinquat mundi ⁊ ideo licet prius senes fuerūt modo tamen sunt seniores quia non dum fa mē suam expleuerunt ⁊ tempus uenandi fere transiit ⁊ ideo timere debemus eo magis. ⁊ ideo totali subsidio elongari Jere. trecesimo secundo .Timorem meū dabo in corda eoꝝ ut non recedant a me . ¶ Tercō uero ꝓcedere debet ista peticō ex feruenti amore q. ipse est unicum ⁊ singulare solacium Job . decimo Omnia simul in te uno habentes non debemus dimittere ire a nobis dicit Albert⁹ octauo de animalibus q. pscatus multum di ligit suum nutritorum ⁊ multum obedit ei et cum sepatur ab eo multum volet ⁊ deicitur in tristicia ⁊ solinus dicit de equis aliquibꝫ q. in tantum suos rectores diligunt q. eis per dictis mortem accelerant fame nos autem ha bemus in xpisto ⁊ nutritorem ⁊ rectorem pī ¶ Propter nomen tuum educes me ⁊ enutri es me Et uero sic diligendus est a nobis ut si a nobis sepetur uel perdatur sicut per graue culpam multum doleamus ⁊ tristemur mortez in fame acceleremus idest ieiuniis ⁊ abstinen cijs mortificemus membra nostra que sunt su per terrā nobis,nī magis doloꝛosum aut tristi bile esse debet quam huiusmodi prdicō ⁊ se pacio Jdeo psalmista . ¶ De uentre ma tris mee. deus meus es tu ne discesseris a me ⁊ cetera .

INTENDE INADJVTORIVM meum ⁊ cetera .

Hic petit auxilium diuine gracie dicens .Intende inad iutorium meum ⁊ cetera .do mine deus salutis mee .Vocat autem deum salutis xpistum qui Jhesus idest saluator in terpretatur .Exaudita est ista oracio quantuz ad naturam humanam generaliter ipse enim fuit homo ille qui habuit centum oues ⁊ di mittens nonaginta nouem indeserto idest an gelos nouem ordinum in celo uenit querere unam que perierat cum magna solicitudine ⁊ sō intentus fuit iad utoriū huāne nature Ipse etiam continue intentus est inadiutorium fi delium suorum conferens eis adiutorium grē sue ⁊ paratus conferre . in quo patet in quantum sunt utruperales mali xpistiani qui ad bene operandum . non solum habent libe rum arbitrium Sed etiam diuinum spiritua le adiutorium . Sameri constet multos pa ganos per solum arbitrium uim celestium cor porum ⁊ passiones propriorum corporum su perasse quibus isti habentes diuinum adiutori um succumbunt . ¶ Narrat enim ha hy in cōmento super centilogium tholomei .

te quodam rege cuius omnes significatores erant multi ⁊ immundi itaqz quantum fuit ex dispositione corporum celestium rex ille immundissimus erat futurus ⁊ tamen sic natus mundissime uixit cuius causa cum ab haly quereretur respondit ꝙ ad immunda ex uestitorio q̄ tem traheretur sed uiuens ꝙ talis esset inhonesta conuersacio ut dominus suorum actuum eligit honestatem ⁊ ¶ Ullius etiam de facto dicit ꝙ sulpon̄ philosophus margarit̄ scripserunt eius familiares ⁊ ebriosum ⁊ luxuriosū fuisse ⁊ est ad istu dispositum ex parte corporis uiciosum tamen natura sic ab eo uomitum ⁊ oppressam esse ut nemo unquz uiolentum illum nemo in eo uestigium libidinis uiderit cō similem Narrat philosophus in principio phisonomie de socrate quam igitur excusacionem poterit habere xpistianus qui non solum predictus est libero arbitrio sed etiam deus intentus ē ip'ius adiutorio tu'is ē de quo dicit p̄s. ¶ Quid gloriaris in malicia ⁊ cetera . Ecce homo qui non posuit deum adiutorem suum . idest repulit a se dei adiutoriū Ita uero iero. habet in ꝓposito sic festina in adiutorium et potest esse non solum oracō prophē sed et tocius ecclesie uel nature humane petentis suam liberacionem per xpistum faciendam accelerari scilicet de celis descendendo immediate i uirginis uterum de cruce etiam immediate in infernum apparebat ꝙ multum festinauit ⁊ ut ociter cucurrit Mare.octauo. ¶ festina predicare uelociter spolia detrahere dicit ysidorus duodecimo ethimolorum ꝙ tigris est animal uelocitate mirabile unde ⁊ de eo dicit silinus ꝙ nichil a deo ipsum antecedit ꝙ nō illico assequitur cuius uelocitas ⁊ uirtus maxime cōprobatur qñ maternis curis concitat idest dum sui catuli rapiuntur Sic est de xpō deo dei uirtute ⁊ dei sapiencia mirabilis enim fuit eius uoluntas sapiencie septimo . ¶ Omnibus mobilibus mobilior est sapiencia . Ista autem uelocitas maxime probata fuit quādo materno affectu angebatur ergo filios suos quos rapuerat antiquus hostis tunc enim saltus dedit mirabiles scilicet de terra in crucem de cruce in sepulcrum de sepulcro in infernū ⁊ cetera Et causa fuit ut eriperet filios captiuos ex quibus psalmista unus existens periit dicens Deus in adiutorium meum intende domine ad adiuuandū me festina ⁊c . non restat humano generi uel ecclesie nisi imp're illud psalmum Adiutor meus tibi psallam scilicet in graciarum actione pro sui ⁊ filiorum liberacione mediante dei adiutorio Narrat eni plinius libro octauo de pantera ꝙ accidit cum catulus suos in profundum fouee cuiusdam dilapsos perdidisse que accitens ad hominem quēdam modis quibus poterat uolorem sibi indicauit ⁊ trahens eum leuiter ad locum ubi catuli sui ceciderant causam sui uoluntatis expressit quos ut homo ille extraheret pantera una cum catulis suis hominem illum usqz ad extremū uesperi gestiēs pregaudio ⁊ quasi mō quo poterat gracias referendo persecuta est . Idem contingit nature humane seu ecclesiastice Nam catuli sui idest filii in profundum fouee infernalis dilapse sunt sed xpistus habitu inuentus ut homo eius uoluntem prospiciēs ⁊ ipsius oracionibus ⁊ bonis operibus allectus in foueam descendit ⁊ filios quos ipsa non poterat illesos extraxit ⁊ ideo ipsum sequi debet una cum suis filiis spirituali gaudio exultando ⁊ gracias modo quo poterat exsoluendo ne inueniatur bestiis minus grata psalmista . ¶ Exultate deo adiutori nostro . Jubilate deo iacob .

Titulus ꝑs. 38.

IN FINEM CANTICUm dauid per ꝑditum ꝑditum interp̄tatur transiliens eos ⁊ significat uiros perfectos qui eos qui in mundo detinentur per inordinatum amorem temporalium sicut sunt mali uel qui laltem in itinere retardantur sicut sunt boni sed imperfecti transibunt ⁊ transcendunt pro tanto uero dicunt illos transilire quia transibunt omnia quibus alii retinentur ⁊ retardantur quasi quibusdam saltibus uiam istam facientes ⁊ adpositus bonum correntes Dicit plinius libro octauo ꝙ leo dum insequitur predam suam saltu utit quo tamen non utitur in fuga immo dicit silvus cum fugiunt non ualent salire . Sic est de uiro perfecto de quo .i. Mach.iii. ¶ Similis factus est leoni in operibus suis . Et sicut catulus leonis in uenacione sua . ipse enim semper est in sequendo predam suam ⁊ bramum superne uocationis . Et ideo saltibus semper utitur . donec predam assequatur . Gene .quadragesimo nono .

¶ Citulus leonis fuge ne predam fili mi ascendisti secus est de multis quibus diabolus et rosem suscitat ne predam suam insequantur propter quo semper sunt in fugiendo sibi vere salire et transilire non possunt et ideo incidunt in lutosa et spinosa ubi et detinet donec capiantur proverbiorum Quadragesimo Ipse interfecit leonem in medio cisterne hoc periculum euadit iustus transiliendo ii. Regum. xxii. In deo meo transiliam murum cetera que pertinent ad exposicionem tituli nota in glosa.

XI CUSTO

diam vias meas et cetera. Psalmis. iste ut patet ex titulo agit de transiliente id est viro perfecto distribuens perfectionem possibilem viatori et dividitur in duas partes quia primo describit predictam perfectionem. secundo se convertit ad orationem ibi Exaudi deus et cetera. primo vero tangit humane perfectionis certum iudicium Secundo ipsius describit formale principium. Concaluit cor et cetera Iudicium autem perfectionis humane est debitus usus lingue secundum illud Jac. tercio qui non offendit in verbo hic perfectus est vir Et ideo hic agit quantum ad iudicium perfectionis de debito usu lingue et facit duo quia quantum ad lingue usum debitum primo tangit rectitudinem quam habet in intencione Secundo quam circa illam rectitudinem perfecerit et defecerit in execucionem ibi Posui ore et cetera Quantum ad primum dicit psalmista dixi id est in corde meo deliberaui et stat in. s. illud quod sequitur. Custodiam vias meas id est actiones et verba Ut non delinquam in via mea scilicet per verba vana vel falsa adulatoria vel detractoria et huius que pertinent ad peccatum commissionis seu etiam per indistinctum silencium quod est peccatum omissionis de quo inferius se ipsum reprehendit in hoc vero quod dicit ps ¶ Custodiam vias meas Innuit difficultatem per se uiandi linguam a culpa propter hoc enim requiritur diligens custodia ¶ Et est hic advertendum quod vie nostre sunt duplices quedam enim sunt vie nostre quibus ab exterioribus ad interiora patet introitus sicut sunt omnes sensus nostri Quidam vero sunt vie quibus ab interioribus ad exteriora patet exitus et sunt omnia illa quibus affectio mentis exprimitur in lingua vero est utraque via est enim in ea via prima quia in ea viget spaliter sensus tactus similiter in via secunda qua per linguam precipue exprimitur mentis rectus et affectus et ideo ut homo sibi caueat a vicio lingue non sufficit unam viam custodire Sed oportet custodire vias duas immo nec sufficit custodire tantum duas vias que sunt in lingua Sed etiam vias aliorum sensuum quia unicuique malum ad animam fecerit ingressum per linguam conatur facere egressum et ideo generaliter dicit psalmista. ¶ Custodiam vias meas ut non delinquam et cetera dicit Auicenna quarto canti. Quod si quis perseuare voluerit domum suam nec ingrediantur animalia venenosa aspergenda et sternenda est domus illa quibusdam scilicet que sunt huius animalibus odiosa insuper fenestre ac foramina omnia limenda sunt sic oportet fieri si volumus domum anime a pernicioso veneno preseruare et cauere mors gradiatur per fenestras oportet enim domum illam aspergi et sterni mundis cogitacionibus et sanctis affectionibus oportet fenestras quibus vie ingrediendi patent liniri diligenter unguentis quibusdam que sunt serpentibus odiosa et habent singule fenestre singula unguenta sibi appropriata sicut usus unguentum pudoris seu pudicicie gustus unguenti abstinencie Et sic de aliis quibus optime custodientur vie predicte. Job. primo. Iste custodiuit vias suas et nunquam contaminatus est et cetera et proverbiorum quadragesimo primo. ¶ Qui custodit os suum et linguam suam custodit ab angustiis animam suam.

¶ Expliciunt Reuerendissimi doctoris Thalē cii sup psalteriū ducuisq; exponēs. Impresse in ciuitate Londonensi ad expensas Wilhelmi Wilcok per me Johannem lettou. Anno xpi M.CCCC.lxxxi.